Kontrolleksemplar

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 1 (1360) Reedel, 13. jaanuaril 1984 XXXVI aastakäik

4. märtsil
VALIMA!

Meie rektor professor ARNOLD KOOP NSV Liidu Ülemnõukogu saadikukandidaadiks

Peaaegu kõik istekohad aulas olid täis. Viimastel tulijatel tuli juba rõdule minna. Presiidiumis olid ülikooli juhtkonna kõrval istet võtnud ka linna parteikomitee sekretär Arno Almann ja täitevkomitee esimees Nikolai Preiman. Aulasse olime kogunenud teisipäeval tähtsa sündmuse puhul. Ülikooli õppejõud, üliõpilased ja teenistujad esitasid NSV Liidu Ülemnõukogu saadikukandidaadi.

Koosoleku juhataja, ametiühingukomitee esimees Helve Kabur andis esmalt sõna ENSV TA korrespondentliikmele, filosoofiakateedri juhatajale professor Jaan Rebasele, kes tegi ettepaneku seada NSV Liidu Ülemnõukogu Liidunõukogu saadikukandidaadiks meie rektor professor Arnold Koop. Kõige enam

tunneme-teame Arnold Koopi ülikooli juhina. Ta asus sellesse ametisse 1970. aasta aprillis. Nende aastate jooksul on *alma mater*'is toimunud suur edasiminek nii teaduses kui muudes valdkondades. Suuresti puudutab see ka meie materiaalset baasi: mitu ühiselamut, majandusteaduskonna maja, füüsikute hoone, kehakultuurikompleks, raamatukogu ... Tunneme oma rektorit kui teadlast, kes on uurinud ülikooli ajalugu, kõrghariduse probleeme. TRÜ-d juhtides, teadusega tegeldes on A. Koop jõudnud osaleda NSV Liidu Ülemnõukogu kolmes koosseisus. Ta on olnud plaani- ja eelarvekomisjoni liige, viimati sekretär, kuulub parlamendigruppi. Nimetagem veel, et A. Koop on EKP Keskkomitee liige, NSV Liidu Pedagoogikaakadeemia korrespondentliige, Eesti NSV teeneline teadlane, sotsialistliku töö kangelane.

Professor Jaan Rebase ettepanekut toetasid professor Ain-Elmar Kaasik, õigusteaduskonna III kursuse üliõpilane, komsomolikomitee asesekretär Andi Kasak, vanemtöödejuhataja jaoskonna lukksepp Peeter Somelar, dotsent Valeri Vassiltšenko ja parteikomitee sekretär dotsent Advig Kiris.

Ühel häälel seati rektor professor Arnold Koop NSV Liidu Ülemnõukogu Liidunõukogu saadikukandidaadiks Tartu valimisringkonnas nr. 750.

Rektor tänas usalduse eest. Ta ütles, et niisugune usaldus on *alma mater*'ile suur tunnustus. Üksi, ilma andeka ja tööka kollektiivita poleks ka märkimisväärseid tulemusi.

Seejärel valiti professorid Ain-Elmar Kaasik, Ago Künnap, Ivan Volkov ja dotsent Paul Kenkmann rektori usaldusmeesteks.

* * *

Valimiseelsele ringkonnanõupidamisele valiti 25 inimest. See toimub 4. veebruaril kl. 12 aulas.

6. jaanuaril esitas TRÜ kollektiiv valimiste jaoskonnakomisjonide liikmed. Komisjonides hakkab tööle 42 ülikooli inimest.

VARJE SOOTAK

ÜKS NÄDAL

*

Oli üks nädal veel täis «Head uut aastat!» Soovime seda 1984. aasta esimeses «TRÜ-s» meiegi koos sügissemestril katkenud rubriigi taasalustamisega. Nagu ikka, püüame selles tähelepanu seada meie aja peamistele tahkudele.

*

Kultuuripüramiid

Eks ole, mitugi korda on tulnud tunne, et õppejõu põhiülesanne on sõelaga vee kandmine. Omateada on loengud nagu enam-vähem tasemel olnud, aga eksami tulemused on järsku väga nadid. Omateada oled üliõpilastele ilusti rääkinud, et nii pole ilus, ärge nõnda tehke, pole väärikas — olete täiskasvanud inimesed. Aga ikka teevad. Mitugi korda oled ohanud: kas tõesti peab ülikool ära tegema selle töö, mis oleks pidanud ammu tehtud olema — kaheksandas-üheksandas klassis juba. Aga ei, mis seal ikka, kui on tegemata, tuleb siin teha. Ja ikkagi jääb palju tegemata.

Kui kõneleme kultuuri tasemest ja selle tõstmisest ning kultuuri tippudest, milliseid tahaksime näha säramas väga kõrgel ja paistmas väga kaugele, siis unustame vist mõnikord, et needsinased tipud pole mitte maasse löödud lipuvardad, vaid et kultuur on ehitus, mis sarnaneb püramiidiga. Mida tugevam ja suurem on selle vundament, seda kõrgemat püramiidi on võimalik ehitada. Pole vist vaja hakata üle rääkima seda, kui oluline on selle põhja peamine — üldharidus, selle sisu ja kvaliteet. Seepärast räägime ja mõtleme praegu nii palju eelolevast koolireformist kui väga vajalikust asjast.

Seda suurt ehitust tehakse märkamatult — eriti vundamendi ja alumiste korruste piirkonnas, s. o. seal, kus me igapäev töötame. Sealt me kaugele ei paista, aga kogu ehituse ning tippude jalgealuseks on seda osa tingimata vaja. Just siia panevad oma hoole ja vaeva ilma kõrgete kraadide ja pedagoogiliste tiitliteta õpetajad — algklassist ülikoolini välja, aga ka teenekad ning nimekad professorid. Just selles igapäevas tekibki vahest ka see sõelaga vee kandmise tunne. Aga küllap on ehk siiski rohkem seda, mis müüriks jääb. Vähemasti loodame.

Meie rahvas on väike, aga oma osa nõuab sotsialistliku kultuuri areng meiltki. Tee tippu on kõigile lahti, aga meie absoluutne loomingupotents on ju väike. Kas ei peaks me seepärast tegema kõik, mida suudame, ja siis veel pisut rohkem? Või on seda palju? Ehk jätkub juba sellestki, et ei jätaks enam midagi vajalikku tegemata? Või ehk sellestki, et vähem sebiksime ja räägiksime ning endalt — meie kõik, tudengist alates — vaikselt pisut rohkem nõuaksime? Või on sedagi palju?

JUHAN PEEGEL

KES MIDA ARVAB

ehk kuidas eksamid lähevad? Seda saab teada 2. leheküljelt ühe esimese sessiooni tegija loost.

Esimene sess

Kahtleva sammuga tuli mees
kõrgest uksest sisse.
Küllap ta teadis, mis ootab ees:
tuli ju eksamisse.

Laual lamasid piletid:
valged, ühtemoodi.
Sellepärast nad meenutasid
paberikaupade poodi.

Õppejõu tõsise pilgu all
hakkas natuke kõhe ...
Aeglaselt võttis käsi tal
piletitest ühe.

Kahtleva sammuga tuli mees
kõrgest uksest sisse
ja tundis end kui kala vees
tuli ju eksamisse!

SULEV VALNER

Tuhat päeva Suure Isamaasõja aegses Leningradis

ARNOLD KOOP

27. jaanuaril saab 40 aastat Leningradi blokaadi lõppemisest. Täna alustame meie rektori professor Arnold Koobi meenutuste avaldamist, mida ta jagas ajalehtede «TRÜ» ja «Edasi» esindajaile. Selles rubriigis jõuab edaspidi lugejani ka Suures Isamaasõjas saavutatud võidu 40. aastapäeva, sealhulgas muidugi ka kodulinna vabastamise tähtpäeva kajastusi. Ühtlasi tänab toimetus tõhusa abi eest dotsent Hillar Palametsa.

Tuult peaaegu ei ole. Päikesepaistes sädelev meri on vaikne, nähtavus peaaegu ideaalne. Mootor töötab rütmiliselt. Oleme heas tujus, mina ja minu seltsimehed, kes me sel pühapäeva hommikul teeme Saaremaa ranniku lähedal hüdrograafilisi mõõtmisi.

Olen 18-aastane, õppinud Leningradi Veetranspordi Koolis. Nüüd aga olen Punalipulise Balti Mere Laevastiku hüdrograafilise ekspeditsiooni paadikomandör. Meie baas asub Sõrve poolsaare tipus, peaaegu tuletorni jalamil. Paadid on aga mõõtmas meresügavust ja merepõhja reljeefi neutraalvetes. Pealt lahtistes mootorpaatides on 4—5 meest, õigemini noorukit: komandör, paadijuht, motorist ja mõõtmistehnikud.

Meile ei tee muret jutud rahvusvahelise olukorra pinevusest, sellest, et sakslane koondavat vägesid Nõukogude Liidu piiri lähedale. Kõik see tundub kaunil pühapäevahommikul nii kauge ja ebareaalsena, meisse mitte puutuvana. Teeme oma tööd, mis sellise ilmaga edeneb hästi ja mille tulemused aitavad hiljem täpsustada laevastikule nii vajalikke merekaarte.

Siis tuleb mere poolt lennuk. Teeb tiiru ümber paadi ja tema tiibadel olevad mustad ristid on meile hästi näha. Teise tiiru ajal «tervitab» ta meid kuulipildujavalanguga ja kaob siis — nii väike paat ei näi tasuvat laskemoona kulutamist. Oleme jahmunud — mis see siis nüüd oli? Tulistada neutraalvetes liikuvat väikest paati. Selge, et teeme intsidendist ettekande oma ülemustele, need kõrgemale poole kuni välisasjade rahvakomissariaat esitab protesti fašistlikule Saksamaale. Umbes nii kujutame ette sündmuste edasist käiku.

Järsku jääb meie radist vaikseks, läheb näost märgatavalt kahvatuks ja ütleb siis need saatuslikud sõnad: «Poisid, sõda! Täna hommikul tungis fašistlik Saksamaa kallale Nõukogude Liidule!» Kuidas küll muutub meeleolu ainsa hetkega. Oled alles teadlikku elu alustamas ja ... sõda. Kas tuled sellest heitlusest elusana välja? 18-aastasena ei tahaks veel surra.

Sedamaid lõpetame mõõtmised ja keerame käila Sõrve poolsaare tipu poole. Nüüd on peaasi jõuda võimalikult kiiresti tagasi baasi, et saada korraldusi sõjaolukorras tegutsemiseks.

On pühapäev, 22. juuni 1941.

* * *

Me liigume oma paatidega piki Saaremaa lõunarannikut Muhumaa ja Virtsu suunas. Paadid jäävad Virtsu, meid pannakse veoautodele ja sõidutatakse keskbaasi Tallinna sadamas. Ka siin pole pikemat peatust — ekspeditsioon kutsutakse tagasi Leningradi. Asume ekspeditsiooni suuremate laevadele (hiljem kasutati neid edukalt miinitraaleritena) ja sõidame mööda Soome lahte Kroonlinna suunas. Vaenlane jälgib meid õhust, paaril korral isegi ründab, kuid pihta ei saa. Tallinnas baseeruva laevastiku läbimurre seisab veel ees, siis ründab vaenlane halastamatult nii lahe põhjakui lõunarannalt.

Peatume kaljusel Suursaarel. Siin on selgesti tunda sõja hingust. Evakueeritakse ladusid, laevadele veetakse sõjamoona. Toiduaineid on palju, kuid me ei osuta sellele kraamile kuigi suurt tähelepanu: toitu on ju alati saada, asi ka, mille varude loomise pärast muretseda. Võtame laevale vaid paari päeva tagavara, kuigi oleks võinud oma aluse toitu täis laadida. Kuidas me hiljem blokaadis seda kergemeelset suhtumist taga kurtsime, aga siis oli juba hilja.

Olemegi Kroonlinnas ja varsti Leningradis. On augusti lõpp. Meie laev heidab ankru Nevka jõel. Ootame, mis saab edasi.

* * *

Leningrad pakub omapärast pilti. Tänavad on täis naisi ja lapsi pakkide ning kompsudega. Need on sõjapõgenikud Lätist ja Eestist, Leningradi oblastist ja ka Karjalast. Enamik neid ootab edasisaatmist kaugemale tagalasse. Raskelt koormatud veoautod veavad raudteejaamadesse evakueeritavate ettevõtete sisseseadeid. Üldine sagimine ja kiirustamine, sekka väeosade kindel rivisamm, patrullid tänavatel, Lenini linn valmistub vaenlast tagasi löömaks.

Põlised leningradlased on rahulikud. Nad ei taha evakueeruda, sest nad ei usu, et fašistid jõuavad Neevalinnani. Varemgi on revolutsiooni hälli ähvardatud, kuid iga kord on vaenlane linna lähistelt tagasi löödud. Küllap läheb ka nüüd nii. Ei, nad ei sõida kusagile, nad armastavad oma linna ja nad jäävad siia, tulgu mis tuleb.

Informatsiooni rinnetel toimuvast on vähe ja saabuvad teatedki ebamäärased. Linna võimalikust ümberpiiramisest ei räägi raadio ega kirjuta ajalehed. Sellest annab aga tunnistust üha tugevnev suurtükimüra. Algul kostub seda läänest ja põhjast ja see ei anna veel põhjust ärevuseks — seal on ju rinne. Siis hakkavad suurtükid mürisema lõunast ja peagi ka idast. 8. septembril vallutavad fašistid Schlüsselburgi — tulerõngas linna ümber on sulgunud, algab Leningradi blokaad. Fašistlik lennuvägi tähistab seda esimese massilise öise õhurünnakuga. Linnas puhkeb arvukalt tulekahjusid. Põlevad Badajevi toiduainelaod — selle suure palangu kuma väreleb kogu öö edelakaares.

Nii algas blokaad ja keegi meist ei võinud tol ajal ette kujutada, et see ränk katsumus kestab ligemale kolm aastat — 900 pikka päeva ja ööd. Kõige raskem oli esimene blokaaditalv, üldse kõige raskem talv minu elus. Elurütm laeval kujunes küllaltki monotoonseks: fašistide tulelöök või õhurünnak, postil seismine, siis paarkümmend minutit vahet, jälle rünnak, jälle valvelolek. Et hoiduda tabamustest, vahetasid laevad küllaltki sageli asukohta, mis nõudis meeskonnalt pingelist tegevust.

(Järgneb)

Kes mida arvab

Kuningas Sess valitseb kõikjal — ühiselamus ja erakorteris, dekanaadis ja kateedris. Lõpptulemusi on veel vara uurida. Sellest hoolimata on ülikoolipere igal liikmel sessioonist oma arvamus. Esmakursuslasel alles verivärske, diplomandil ammune. Õppejõul tavakohane — eksaminaatorlik.

Eksam kõigile

Füüsik, filoloog, ajaloolane, keemik — kõik sooritavad NLKP ajaloo eksami. Ühel neljapäeval eksamineeris dotsent Feliks Kinkar eesti filoloogia esmakursuslasi. «Jäite rahule?»

«Vastuste tase oli normi piires. Meeldisid loogilised ja mitte üksnes õpikuga piirdunud vastused. Eriti kiidan Mirja Maidlat — rääkis oma mõtetega, järjepidevalt. Niisuguseid põhjalikke ja sisukaid vastuseid tahtnuksin kuulda rohkemgi. Häiris algallikate, Lenini teoste, parteidokumentide mittekülladane, pinnapealne tundmine.»

«Teie soovitused neile, kellel see eksam veel ees?»

✣ «Eksam pole õnneloos. Ohtlik on jätta õppimata mõni teema, peatükk. Eesti filoloogide eksamil kukkus selle tõttu läbi kaks tudengit.

✣ Vastamisel ei soovita ettevalmistuslehel kirjapandut monotoonselt maha lugeda. Koguge esinemiskindlust. Suhtlemis- ja väljendusoskust on vaja ka edaspidi, eriti neil, kes suunatakse õpetajaks.

✣ Olge julged ja ärge paanitsege. Õppejõud ei tee teiega kurja nalja, vaid selgitab objektiivselt üliõpilase teadmisi.

✣ Eksami eel ajab igasugune ülearune info pea segi. Keelaksin ukse taga õppimise ja igasuguste uudiste vahetamise kui viimase tobeduse.»

Ainult tütarlastele

oli teise kursuse saksa filoloogide erialaeksam, poisse sel kursusel ei õpi. Eksamilt tulija eksamitulle minejale: «Head põrumist!» Vastus: «Kuradile!» Mitte sõim, vaid üliõpilasargoo. Soovile «Head põrumist!» tuleb vastata nii, «Suur tänu!» toovat õnnetuse. Mõnel on kaasas talisman — viiekopikane kinga sees. Kellegi tütarlapse õnneloom, puust minilehm, toonud eksamiõnne juba tema isale.

Kaks tudengit räägivad saksa keeles, vist arutavad midagi grammatikast. Üks loeb pingsalt konspekti.

Eksaminandid arvavad õppimisest:

«Saksa keelt on mõnus tudeerida üksinda, üheskoos saab siin arutleda vähe. Ühiselamumiljöö pole selleks kuigi soodne. Muidugi, õige õppimiskoha valib igaüks ise.»

Spikerdamisest:

«Korralikult, selgelt ja hästi koostatud spikrilt on hea õppida. Kas seda vastamisel kasutada saab, sõltub juhusest.»

Õppejõust:

«Õppejõu isiksus ja meeleolu mõjutavad paratamatult üliõpilast. Meil on «sehr gut» õppejõud, neile on hea vastata.»

Kursusejuhendaja dotsent Koidu Uustalu ja vanemõpetaja Rutt Veskimeister on eksamineerimise juba lõpetanud. Laual lebavad õpinguraamatud, hindeid neis veel pole. Kui vanemõpetaja Helme Tõevere viimase vastuse ära kuulab, hakkavad õppejõud arutama, milline hinne kellelegi panna. Iga õppejõud selgitas teadmisi saksa keele eri valdkonnast. Tudengitelt nõuti grammatika tundmist ja sõnavara vaba kasutamist.

K. Uustalu: «Keeleeksamil kehtib põhimõte — tead, ei tea. Ilusa jutuga teadmatust ei varja. Igalt eksamilt jääb midagi meelde — rõõmsat, kurba, koomilist. Meeldiv, kui tavaliselt viletsate teadmistega tudeng vastab eksamil suurepäraselt. Tänasel eksamil kukkus üks tütarlaps läbi — läbi katkise põhjaga tooli.»

Õpetussõnu õppeprodekaanilt

Ajalooteaduskonna **õppeprodekaan dotsent Arved Luts:**

«Tulge eksamile täpselt, just teile ettenähtud ajal. Sellest nõudest mittekinnipidamist võetakse kui läbikukkumist. Võtke eksamile kaasa ka pass. Meenutan küll kulunud tarkust, aga siiski on see mõnel ununenud, eriti esmakursuslastel.

Meeldiv on näha eksamil soliidselt riietatud tudengit. Eksam on ikkagi pidulik. Häbi eksaminandile, kes ilmub eksamile rõhutatud «kodustes» rõivastes.

Mõned tudengid arvavad, et halvema hinde tõi neetud kiuslik lisaküsimus. Lisaküsimus ei määra kunagi hinnet, see on vaid vahend objektiivse hinnangu väljaselgitamisel.

Mõnikord on kasulik enne eksamit konspekt läbi sirvida, õpitu kiiresti meelde tuletada.»

Sõna on psühholoogil

Psühholoogiaaspirant Aleksander Pulver:

«Hirm ja ärevus on loomulikud psüühilised nähtused. Muidugi esineb ka superstressi. Psühholoogidel on termin «väljast lahkumine». Inimene kardab, kaotab lootuse, jätab kõik pooleli. Kuid hirm pole võitmatu. Retsept: selgitage konkreetselt, mida kardate, kaaluge fantaasias kõik eksamiolukorrad läbi.»

Inimeste psüühika on erinev, kuidas mõjub sess erinevatele temperamenditüüpidele?

«Melanhoolik näeb tonte, kus neid pole. Flegmaatik valmistagu alati põhjalikult ette. Mõelgu läbi kõik olukorrad. Ta ei kohane kiiresti. Sangviinikud ja koleerikud peavad sessile kõige paremini vastu.»

Talismanid ja uskumused psühholoogi pilguga

«Iga inimene arvab, usub oma moodi. Tihti mc ei mõtle, kas tõde on ikka reaalne. Ebausk suurendavat vahel ka võimeid. Kui tudeng usub, et näoga akna poole istuv õppejõud toob õnne ja eksaminaator istub tõesti niiviisi, suudab üliõpilane vastamisel imet teha.»

«Õpin ja õpin, aga pea nagu kaalikas, midagi meelde ei jää. Mida teha?»

«Koostage taustsüsteem: rühmitage sarnased mõisted, arvud, nimed. Hästi jääb korraga meelde seitse ühikut.»

Sessilaste teine kodu

Niisama lähedane kui õpikud, õppejõud, õpinguraamatud, on eksamite ajal ka raamatukogu. Sessimeeleolu märkab ka raamatukogu personal. Teenindusosakonna juhataja Kaljo Lepik: «Sessiajal on tudeng raamatukogus asjalikum kui tavaliselt. Sageli näeb üliõpilasi millegi üle arutamas — küllap eksamitest. Osa tudengeid, eriti ühiselamu omad, õpivad siin terve päeva. Kõige enam kasutatakse sessi ajal õppekirjanduse lugemissaali. Mõned jätavad lugemissaalist lahkudes raamatud lauale: soovivad kohta reserveerida. See on keelatud.»

Hommik on õhtust targem

On öö. Lõpetan õppimise — seitsme tunni pärast olen õppejõu võimuses. Habet ma enne sessi ei aja, sokke ka ei pese. Kooliajast mäletan, et see toovat õnnetust. Kuidas läheb, usutlen mõttes ise ennast. Ei tea. Hommikul selgub kõik: ta on õhtust targem. Kui esimene eksam korda läheb, tuleb karta vaid viimast, arvasid saksa filoloogid. Näis.

JAAN LUKAS,
ajaloo I k.

TRÜ nõukogus

● **Aasta viimasel nõukogu koosolekul 23. detsembril andis õppeprorektor prof. Uno Palm dots. Arne Kivistikule ja õppeosakonna juhatajale Mati Salundile ENSV KKEH ministeeriumi aukirja.**

● **Kuulati ära ühiskonnateaduste nõukogu esimehe prof. Jaan Rebase ettekanne NLKP poliitika aktuaalsete materjalide õpetamisest ühiskonnateadustes.** On koostatud plaanid, mille järgi peetakse loenguid ja seminare kõigi teaduskondade üliõpilastele, samuti aspirantidele ja kraaditaotlejaile. On täiendatud ühiskonnateaduste seminarikavasid, eksamipileteid, referatiivsete ja võistlustööde temaatikat. Kateedrid on korraldanud teoreetilisi seminare NLKP Keskkomitee juunipleenumi kohta, filosoofia kateeder korraldas vabariikliku filosoofiaõppejõudude seminari. Ettevalmistamisel on kaks üleülikoolilist üliõpilaskonkurssi parimate ainetundjate ja aktuaalsete parteipoliitiliste materjalide tundjate selgitamiseks.

Otsuses peeti vajalikuks kõne all olevate materjalide kajastamist peale ühiskonnateaduste ka humanitaarteaduste ja teiste ainete erialakursustes. Kui nende materjalide tundmaõppimiseks ei piisa ühiskonnateaduste tundidest, peavad dekaanid eraldama selleks täiendavaid õppetunde teiste ainete arvel.

● **Teadusprorektor prof. Ants Kallikorm tutvustas aasta tähtsamaid teadussaavutusi.**

● **Väitekirjade valmimisest ja kaitsmisest kõneles aspirantuuriosakonna juhataja Salme Laar.**

● **Psühhiaatriakateedri juhatajaks valiti dots. Lembit Mehilane, üldkirurgia ja reanimatoloogia kateedri juhatajaks dots. Raul Talvik.**

EKP TRÜ komitees

● **12. detsembri koosoleku algul võeti NLKP liikmeks Jaan Rüütmann (ravi VI), Uku Vilson (ajal. IV), Verni Loodmaa (maj. IV), Jaak Evert (maj. IV), Irina Matussevitš (mat. V) ja Sulev Kuuse (biol. IV) ning liikmekandidaatideks Mehis Viru (KKT III), Urmas Varblane (maj. V), Margus Talur (maj. III) ja Hugo Mändar (füüsika IV).**

● **Seejärel arutati ideelis-poliitilise kasvatustöö tõhustamist ajalooja majandusteaduskonna üliõpilaste hulgas.** Ülevaate sellest tööst andsid parteibüroode sekretärid Jaan Kõrgesaar ja Jüri Sepp. Mõlemad parteibürood on komsomolitöö parteilise juhtimisega tegelnud küllaltki tulemusrikkalt. Eriti on seda märgata olnud viimasel ajal ajalooteaduskonnas. Otsuses kohustatakse parteibüroosid süsteemikindlamalt suunama nooremate kursuste üliõpilastega tehtavat kasvatustööd. Majandusteaduskonnas tuleb parandada komsomoliaktiivi juhtimist, ajalooteaduskonnas suurendada poliitilise iseloomuga ülesannete osa.

● **Ametiühingukomitee tööst sotsialistliku võistluse suunamisel kõneles komitee esimees Helve Kabur.**

● **26. detsembri koosolekul oli kõne all füüsika-keemiateaduskonna parteiorganisatsiooni töö komsomoliorganisatsiooni tegevuse suunamisel.** Sellest kõnelesid parteibüroode sekretärid Valeri Vassiltšenko ja Mati Karelson ning parteikomitee liige Paul Varul. Pidevalt on parteibüroode tähelepanu all olnud nii õppe-, teadus- kui kasvatustöö. Tihe side on olnud komsomolibüroodega. Palju on tegeldud kutsesuunitlusega, sest konkurss sellesse teaduskonda pole suur. Vaatamata tehtavale tööle on teaduskonna õppeedukus siiski kehv. Otsuses soovitatakse süvendatult tööd jätkata, pöörates suuremat tähelepanu internatsionaalsele kasvatustööle, omavalitsusele jm.

● **9. jaanuari koosolekul oli päevakorras üks põhipunkte töökollektiivide osatähtsuse tõstmisele ja töödistsipliini tugevdamisele suunatud NLKP juhiste täitmine ülikoolis.** Õppeprorektor professor Uno Palm keskendas oma ettekandes kõige enam tähelepanu õppedistsipliinile, eriti aga kateedri ülesannetele. Ettekande jätkust, mille esitas ametiühingukomitee esimees Helve Kabur ning sõnavõttudest (T. Kuldsepp, V. Vassiltšenko, V. Kelder, A. Kiris) jäi kõlama järgmist. Iga õppejõud peab ise kontrollima oma loenguist ja seminaridest osavõtjaid. Seda ei tule tema eest keegi teine tegema. Üldiselt ju nii asi ongi, kuid mitte alati ja mitte igal pool. Pahatihti ei jõua puudujate nimed õppejõuni just suure kuulajaskonnaga loenguil. Oma üldistuse puudumistest teeb prodekaan, selle tulemused peavad õigel ajal teada olema dekaanil. Pole kasu märkmetest prodekaani kaustas, kui neid pole teatavaks tehtud teistele, kui pole korrarikkujaid karistatud. Õppeprorektor pidas sellesuunalise töö korras olevaks arsti-, matemaatika-, majandus-, õigus- ja füüsika-keemiateaduskonnas.

Mõnevõrra rangemat suhtumist õppe- ja töödistsipliini rikkumistesse näitab see, et sügissemestril karistati 77 üliõpilast (neist üle 40 eksmatrikuleeriti) ning 4 õppejõudu.

Distsipliiniküsimused kuuluvad partei-, komsomoli- ja ametiühingubüroo valdkonda. Ometi tundub siin olevat mõndagi koordineerimata.

Rektor prof. Arnold Koop lisas, et mitte iga lüli (õppejõud, kateeder, selle juhataja, kursusejuhendaja jt.) ei suhtu oma ülesannetesse nagu tarvis. Süsteem nii alt üles kui ülevalt alla peab töötama tõrgeteta.

● **Bioloogia-geograafiateaduskonna parteibüroo sekretär tutvustas parteiliste ülesannete andmist ja kontrollimist oma teaduskonna parteiorganisatsioonis.**

● **Arutati läbi ja kinnitati 4. märtsil toimuvate NSV Liidu Ülemnõukogu valimiste ettevalmistamisega seotud tööplaan.**

Viis vastust dekaanilt

Ajaloo-osakonna viimasel poliitpäeval rääkisid professor Herbert Ligi ja dotsendid Allan Liim ning Hillar Palamets Moskvas toimunud ülikoolide ja kultuuriinstituutide ajalookateedrite juhatajate üleliidulisest nõupidamisest. Küsimustele vastas **dekaan dotsent Allan Liim.**

● **Millised olid nõupidamise aktuaalsemad probleemid?**

Nimetan neli tippküsimust: õppe- ja teadustöö, kommunistlik kasvatus, üliõpilaste kutseorientatsioon, õppekirjanduse väljaandmine.

● **Kõige rohkem jäi kuuldust meelde?**

Kõik kuuskümmend ettekannet olid huvitavad. Eriti paelusid NSVL kõrg- ja keskerihariduse ministri asetäitja A. Sapošnikova ettekanne kõrghariduse edasisest täiustamisest (juunipleenumist lähtudes) ja NSVL TA ajaloo-osakonna akadeemik-sekretäri S. Tihvinski kõnelus ajalooteaduse ülesannetest (samuti juunipleenumi taustal). Kuuldust kõlas mõte: ajalooteadus ning ajalooüliõpilaste õpetamine-kasvatamine peavad teenima nõukogude ideoloogia ülesandeid. Saagu see idee lähedasemaks ka TRÜ ajalootudengitele, kellest peavad kujunema ideoloogiarinde võitlejad ja kelle ühiskondlik töö on samuti tulevase kutsetöö ettevalmistuseks. Võeti vastu põhjalik otsus (32 punkti) soovitustega õppe- ja teadustöö paremaks korraldamiseks.

● **Millega võime uhkustada, mis jääb vajaka?**

Üleliiduliselt tuntakse meid Skandinaavia kogumiku ja kursuse «Matemaatilised meetodid ajalooteaduses» õpetamise poolest. Rõõmustavad ka üliõpilaste üleliidulise tipptasemega diplomitööd. Edu soodustavad head töötingimused, mida suurlinna ülikoolides pole: Tartu on väike linn, edasi-tagasi sõitmise ajakulu lühike. Teadusraamatukogu, Riiklik Ajaloo Keskarhiiv ja Kirjandusmuuseum käejala juures ning tudengeile alati avatud. Moskva üliõpilane näiteks sealsetesse kuulsatesse raamatukogudesse ei pääsegi: pole ruumi. Mille poolest jääme alla? Elamistingimused ühiselamutes.

● **Kas sõlmiti ka uusi suhteid?**

Tihe kontakt kujunes Leningradi, Vilniuse ja Valgevene ülikoolidega. Leppisime kokku üliõpilasekskursioonide vahetamises ja teaduslik-metoodiliste konverentside korraldamises. Septembris said meie teise kursuse tudengid ööbida Leningradi ühiselamus. Nüüd pakume leningradlastele öömaja meie.

● **Tähelepanekuid Moskva üliõpilastest?**

Väga internatsionaalsed tänu paljurahvuselistele ülikoolidele. Alati kuhugi kiirustavad. Ratsionaalsed ajakasutajad.

Dekaani jutu kirjutas üles

JAAN LUUK

Keemiaõpetajad keemiahoones

5. jaanuaril toimus keemiahoones keemiaõpetajate aktiivi ülevabariigiline seminar-nõupidamine, peakorraldaja dotsent Aarne Tõldsepa kinnitusel juba neljateistkümnes omataoline. Seekord olid kõik ettekanded seotud väljapaistva vene keemiku Dmitri Mendelejevi 150. sünniaastapäevaga. Kõnelemas käisid õppeprorektor Uno Palm, keemiaprofessor Vello Past ja Leningradi Herzeni-nimelise Pedagoogilise Instituudi kateedrijuhataja professor Aleksandr Makarenja.

JÜRI TOOM

Majandustudengid pealinnas

Ühel hommikul oli kõik valmis: rahanduse ja krediidi üliõpilased Tallinnasse sõiduks ja rahandusministeerium nende vastuvõtuks. Esindatud olid I ja IV kursus, kellele hiljem lisandusid ministeeriumis praktiseerivad diplomandid ja hulk vilistlasi.

Nn. rahanduse päev **algas** rahandusministri E. Mändmaa tervitusega. Ta tutvustas ministeeriumihoonet ja muidugi rääkis meie eriala tööst. Soodsat võimalust kasutades esitati palju küsimusi. Lõpetuseks soovis minister kõigile tuult tiibadesse ja pani meile lootusi kaadri tugevdamisel ning vaimuelu intensiivistamisel.

Pärast lühiajalist majaga tutvumist sõitsime Saku Eksperimentaalõlletehasesse, kus saime nii palju näha ja kuulda, et julgeme end nüüd isegi päris teadjaiks nimetada.

ERKI võimlas toimus korvpallivõistlus tudengite ja ministeeriumi noorte vahel. Võitsid sport ja sportlased

ASTA LÄÄNE

TUDENGIPILT ● TUDENGIPILT ● TUDENGIPILT

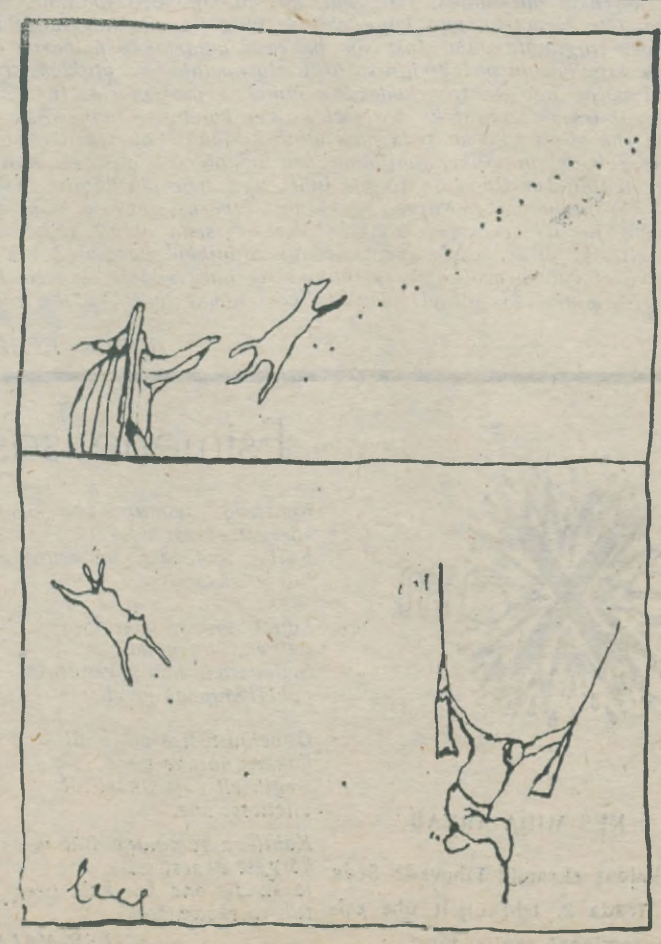

PEEP PEDMANSON

Folkloori Mohnsundi arhipelaagi aborigeenidelt

Veidi suhtlemisest ja tehnikast

Eks saarerahva lahkusest ja hingesoojusest ole igaüks meist ühteist kuulnud, hoopis teine asi oli seda omal nahal kogeda. Jutuga kipub olema nii, et võtame seda teatud respektiga, eriti kui toodud seigad meile «mandrimalli» järgi erandlikena tunduvad. Kui aga juba mitmes perenaine aias suhkruõunapuu kätte juhatab ning sinu tööde-tegemiste vastu siirast huvi tunneb, siis on veendumusel, et tunned ilma ja inimesi, jalad alt löödud. Muhu memmele pole mingi probleem võtta kaks täiesti võhivõõrast näitsikut oma katuse alla, vaatamata sellele, et need teda kõikvõimalike küsimustega kiusavad ja niiviisi kodurahu päris ära rikuvad. Sellist muhulikku heldust kohtasime kõikjal, kuhu meie retked sel saarel viisid.

Et peale ülikooli makkide olid kaasas ka mõned isiklikud, siis sai iga grupp kasutada «lindistamisluksust». Sellega muutusid tööpäevad küll pikemaks — tuli ju õhtuti linte puhtaks kirjutada —, kuid saime säilitada laulude viisid ja jututerviku. Lindilt ümberkirjutamisel on seegi eelis, et võid mõnegi jutu käigus möödalipsanud seiga kinni püüda ja paberile talletada. Muidugi suhtutakse mikrofoniga inimesse algul umbusuga (püüab ju makk iga sõnal), kuid kui laulul-jutul on juba hoog sees, ei suuda lindistaminegi seda peatada. «Oot, oot, me natuke klapitame!» Nüüd tuleb ainult endal kärme olla õigel ajal nupule vajutamisega.

Kõike ei saa ometi lindile võtta. Ei laulja võiduröömsat pilku, kui esitus õnnestus, ega elevust, mis tekib laste seas, kui lauldakse Tepu Mardist, kes mõisasakstele mune haudus. Need muljed jäävad endale hingesoppi hoida ja päevikuga jagada. Jääb seegi, kuidas jälle asjatult autokauplust oodanud inimesed koju lähevad, kahetsemata ometi tulekut, sest «lavka» juurest saadakse peale toidumoona ka nädalauudiseid, oodates aga vaetakse ilma ja inimesi. Nendest vestlustest leidus mõndagi kõrva taha panna ning eks olnud see tänuväärne koht, et ennast tutvustada ja teada saada, kuhu, millal ja kelle juurde minna.

Ning veel ühest muljest: muhulaste otsekohesest huumorist. Jaan Parts, kellelt saime toredaid laulutekste, püüdis nii mõnegi «tarkpea» oma keerdküsimuste võrku ja sellest välja rabelda polnud niisama lihtne. Tema esituslaad oli aga nii nakatav, et selle nimel võis ära kannatada mõnegi nööke.

Just Muhumaal sai selgeks, et kui mõnda eluala ikka päris põhjalikult ei tunne, siis ära kipu sellest rääkima: jääd nii peenelt vahele, et ei saa ise arugi, kui juba naerualune oled. Pilge on otsene, kuid tigeduseta ja seepärast ei saa selle peale ka tõsiselt solvuda. Teisest küljest aga võid Muhus kindel olla, et kui tõsiselt hätta jääd, siis ei minda sinust ükskõikselt mööda. Nii võib autojuht küll hilisõhtusest bussist mahajäänuid veidi nöökida, et «kurjad vaimud peasnud lahti, peavad laubaöösel jahti», kohale viib ta nad ometi, mis sest, et oma kodutee selle võrra jälle pikem tuleb.

Tore oli elada päevast päeva selliste inimeste kõrval. Kui nüüd liinibussis torisejaid ning üksteise nügimist märkan, meenub kohe, kui kenasti me kogu oma varustusega mahtusime ära Kuivastu bussi, kus nõelalegi enam kukkumiskohta ei paistnud olevat.

JUUNIKA LOHMUS

Rässa lõkits

Kui Kuivastu sadama poolt tulla ja kohe kõrtsi tagant vasakule keerata, algab Esimese ilmasõja ajal ehitatud kivitee. See jookseb siis oma kolm kilomeetrit Võikülani, seal teeb täisnurkse pöörde paremale ja lohiseb päris sirgelt edasi veel kilomeetrit paar. Ümberringi paistab ainult kiviklibu pisikeste kadakajussidega. Päris kaugel on porikarva meri. Astume kõrbetundega. Nii Rässa külani. Pikk külatänav, mis nüüd juba tavaline roobastee. Vasakul, laia lageda taga, on jälle meri. Mereäärset lagedat teavad muhulased Sambasäärena.

Siin kuskil ta kodu ongi. Olime ta järele juba mitmest külast pärinud, aga ei teatud tast mujal midagi. Välja ilmub ta pikkadel pimedatel sügisõhtutel, hõljub tulekerana maa ja taeva vahel, tuleb üle põllu, üle aia õuelegi, ehmatab nurga tagant välja karates külanaisi. Siis põrutab üle mere Saaremaa poole, vahel lööb heinakuhjana laiali. Aga hommikuks tuleb Sambasäärele tagasi.

Uurinud olevat teda nii omakandimehed kui kaugelt tulnud teadjamadki. Andrese talu perenaise jutu järgi olla vanaperemees tahtnud teda ligemalt vaadata. Läinud siis lähemale, aga järsku tundnud, et ükski juuksekarv pole enam õigesse paika jäänud, ja tulnud tagasi: «Ta mind ei tülita, mis ma tast tülitan!»

Nii see *lõkits* või *lõketaja* või *lõkats* seal Rässas tembutab, ise põleb nagu elektrivalgus, umbes nagu taskulamp, aga «mitte petroollambi moodi.»

Mis ta siis on, kus ta nüüd on?

HILLE JÕEÄÄR

Leena laulud

«Kesse teitid siia juhatas?»

Mine võta kinni, oli see päike, kuumus või sisimas kripeldav uudishimu. Oma osa oli selles tulekus ka Kallaste küla sõbralikel inimestel.

Kuid siin me nüüd oleme — Jaani Leena pool. Oma 86 aastale vaatamata oli perenaine veel küllaltki kõbus, kudus laua taga mitmevärvilist kinnast. Ise ütles küll, et see pole enam mingi kudumine, «sodib» veel oma lõbuks midagi. Aga vardaid pihust laskmata püüdis ta meie küsimistele-pärimistele vastata. Laule ei meenunud esialgu ühtegi, kuid me lubasime talle veel kord külla tulla.

(Järg 4. lk.)

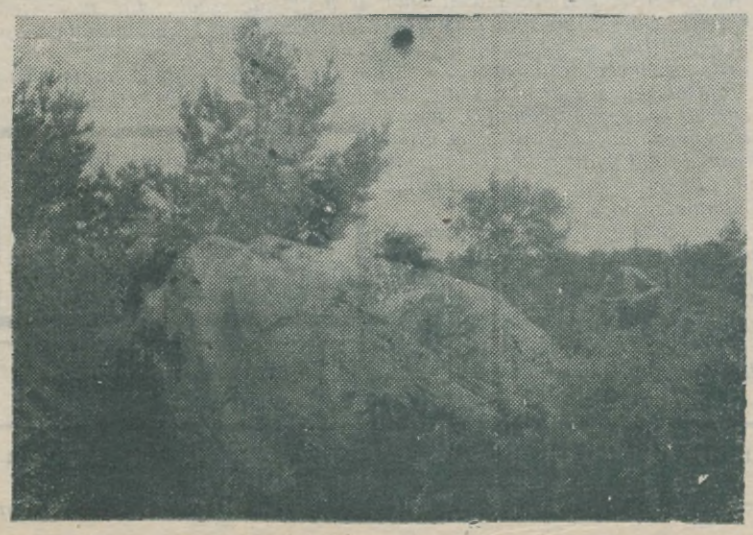

*

Smuuli üht lennukat väljendit kasutades ütleme, et läinud suve 10. augustil tungis Virtsust praamil Muhu territoriaalvetesse eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri folkloriekspeditsioon: 9 esimese ja 1 neljanda kursuse üliõpilane ning juhendajana allakirjutanu. Mõistagi polnud see kateedri esimene retk Muhusse, seal käidi ka 1954. ja 1968. aastal. Meie seekordseks ülesandeks polnud frontaalne kogumine, vaid muhu folkloori *status quo* selgitamine aastal 1983 — mis (ja milleks) on veel aktiivses kasutuses, mis (millal ja miks) on taandunud? Ekspeditsiooni ettevalmistuste hulka kuulus küsitluskava koostamine, mis tugines varasemate käikude materjalidele.

Muhus veedetud tosinast päevast kuus esimest kulusid Liival olustikku sisseelamiseks, talvel omandatud teoreetiliste teadmiste praktikas proovimiseks, esimeste kogemuste jagamiseks ja silmaringi laiendamiseks: käisime Saaremaal ja ringi ümber Muhumaa. Tõsine töö algas siis, kui jaguneti gruppidesse ning siirduti uutesse peatuskohtadesse: Hellamaale, Piirile, Nõmmkülla ja Suuremõisasse. Üliõpilaste usinust tõendab kaasatoodu. Kateedri folklooriarhiivi lisandus 82. köide käsikirju, mille 660 leheküljel võib leida riimilisi laule, lastefolkloori, mänge, muistendeid, uskumusi ja kombeid ning nende kommentaare. Fonoteek täienes umbes 3 tunni lindistustega, fotosidki toodi kaasa ligi 40.

Töö kiidab ise tegijaid ja tehtule pädeva hinnangu annavad talletatud materjali tulevased kasutajad. Küll aga on just paras aeg veel kord sügavat tänu avaldada kõigile neile Muhu eitedele ja taatidele, meestele ja naistele, kelle lahkust ning vastutulelikkust me suvel kasutasime.

Mis jäi käigust silma, kõrva ja meelde osavõtjaile endile, sellest jutustavad järgnevad muljetekillud.

PAUL HAGU,
eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri vanemlaborant

Painaja kimpus

Muhust jäid meelde seal väga levinud muhedad lood painajatest. Ühest päris harilikust painamisjuhtumist pajatas meile Kallaste külas endine meremees Vassili Saarkoppel.

Põnevust tegi jutustaja kaasaelamine ja sulaselge tõepärasus — painatute nimedeni välja. Taat teadis kohe väita, et painaja käis Oru Tähvenat kiusamas ja kahtlustati, et painajaks oli keegi Saadu Mare. Painaja ajas minema viimase ristipoeg Madis.

Nagu painajaloos ikka, öeldi siingi, mis kujul ta kallale tuli — seekord ronis kukena ahju peale ja «võttis vanamehe inkuma kohe.» Kuulsime ka painajatest, kes olid inimesetele hoopis mõne looma või esemena peale tulnud, aga mujal jälle noore neiuna. Mõnikord painajat ei nähtudki, inimene lihtsalt hakkas äkisti magades kurja häält tegema. Mis muud kui painaja jälle peal!

(Järg 4. lk.)

LÕETSA LÕHKINE TONDIKIVI

Siit Lõetsa mees, sie oli tulnd — kas see oli nüüd jõululauba õhta? — oli kirikust tulnd. Siin lõhkise kivi juures oli äkisti väikene vanamees tee ääres ja akand ta kõrval tulema. Ja oli ütelnd, et kolme aja pärast teie majad põlevad ära. Ja kadund. Mees tulli koju ja oli kodus teistele ka rääkind, et siuke asi oli. Siis nad olid mõtelnd, et 3 aja pärast — see võib olla, et 3 päeva pärast.

3 päeva läind mööda — mitte midagid. Siis läind 3 nädalat mööda — ikka mitte midagid. 3 kuud läinud mööda — jälle polnd mitte midagi. Jaa, kes teab, mis viirastas!

Täpselt 3 aastat läks, ja majad põlesid ära.

Irina Tustist, Pärase küla

Kuidas tõbesid arstiti

Kõiki ravimiskunsti käsitlusi ühendab veendumus: inimese lõi loodus ning seepärast ravitagu looduslike vahenditega.

Muhulased ei ole jäädvustanud ravivõtteid kirjasõnas, rahvatarkusi anti põlvest põlve edasi suuliselt. Nii püsisid häid tulemusi andnud tohterdamisviisid pidevas pruugis ning on siiani rahva mälus säilinud.

Üks levinumaid roosi arstimise vahendeid oli hariliku koolivihiku sinine kaaneleht, mis asetati haigele kohale. Ravija pidi teadma sõnu. Roosi ei tohtinud märjaks teha. Mõnes paigas (Hellamaal, Kallastel) pandi roosile äsjasündinud talle musta villa.

Liigese kidisemise ehk kidi ravimiseks seoti ümber randme vaskkett. Hellamaal olevat Toru Mare lisaks käerannet närinud ning sõnu pobisenud.

Huvitavat materjali saime loomade ravimise kohta.

Liide Saarkoppel Kallastelt jutustas, kuidas hobuse põrna tohterdati. Põrna torgati nimelt naaskel ning keerutati seda...

Kui loomad köhisid, anti neile hülge- ja hanerasva. Sõra põletamisel saadud tuhk oli heaks ravimiks sõrahaiguste puhul. Äkilise haigestumise korral toideti lehma pulbriks tehtud ussikestaga.

Mõnes paigas mäletati ka posijaid, soontetasujaid, kupulaskjaid. Toome Liisa pidi veel praegugi soolatüükaid ravima, sõlmides nende kohal punast paela.

Linnuse külas elanud nõid, kellel oli kodus suur veepütt. Kivid püti all aeti kuumaks, nii et vesi hakkas aurama. Haige tõsteti auru sisse. Seda toimingut nimetati uhatlemiseks.

MARIKA ERM

„Sie on rahulaul"

Käspri talu, Peeter Tamsalu: «Ühe laulu ma või teile laulda. Sie on rahulaul. Sest maailma rahvad nõuavad rahu ja selle kohta olid strateegia päevad just. Sie laul käib Jaapani omaaegse strateegia kohta, kui aatompomm visati Nagasakile. Just selle maailma asjanduse keerises ma mõtlen praegu... No laulame sisse ja asi piip!

Ütlen: taevalaotuses lennukit
lendamas näen.
Lendur hoiab aatompommi nii
õrnalt omal käel.
Aatompommi kannab ta tiibade rutt
Nagasakil, kus hiljem kurbdus,
nutt. Jne.

Viis oli nagu kuskilt kuuldud ja ei olnud ka. Käspri Leena keetis õunasuppi, pakkus õunu. Peeter tõmbas piipu, paistis kuidagi kavala näoga olevat. Ja siiamaani ei tea, naeris ta meie üle või improviseeris või oli see päris tõsine laul võõra saare asjadest.

Miks on too Käspri Peetri «oopus» meile nii südamelähedaseks saanud? Algul kuulasime läbi ja otsustasime ta makilt maha lasta. Kahju hakkas: lindistasime ümber. Hommikul mängis makk rahulaulu, mis sai ümber kirjutatud, pähe õpitud ja lauldud, lauldud, lauldud...

JANIKA TAUKAR

Oh Muhumaa, sa merelaid!

Tosina saarel veedetud päeva jooksul sai see väike põldmarjamaiguline ja mereveehõnguline maalapp vist meile kõigile omaseks. Kohtusime paljude inimestega, kes seal elavad ja töötavad, ronisime üle rohkete karjaaedade, kriipisime jalgu vastu kadakaid ja mõõtsime mitmeid kordi sammudega ühest külast teiseni.

Oma osa saarega tutvumises andis Tallinna trükitööliste ekskursioon, millega üheks päevaks liitusime. Ring Muhu saarele tehti Koguva muuseumi direktori, eesti filoloogia osakonna vilistlase Martin Kivisoo juhtimisel. J. Smuuli muuseumiga tutvumine algas kalessisõidust (kutsariks Martin ise) ümber Koguva küla, mille sammaldunud kiviaiad ja rookatused on tüüpilised tervele Muhumaale. Külmast siniseid ekskursante turgutas vahepeal kaminatule paistel mekitud «soe õlut», muhulaste firmajook, ja edasi viis tee meid Eemu pukktuuliku juurde. See on saare ainus töötav tuulik. Kel soovi oli, sai proovida käsikiviga jahvatamistki.

Järgmised pikemad peatused olid seitsme sajandi vanuste Muhu linnuse varemete juures ja Liiva kalmistul, kuhu on maetud J. Smuuli vanemad, A. Hindi ema ning mõned teisedki kultuurilooga seotud isikud.

Ringsõit ümber saare viis meid veel Tupenurme ja Üügu pangale. Need pangad arvatakse andvat tunnistust sellest, et Muhu on korallsaar, mille kujunemise ajal lainetas seal troopiline meri ja ekvaator jooksis läbi Cesise.

HELLE VISNAPUU

Urmas Oras pääses jutusoonele.
HILLE JÕEÄÄRE fotod

Folkloori...

Painaja kimpus

(Algus 3. lk.)

Hädas leidub ikka abi, eriti kui Sõrve targalt järele kuulata, kuidas tast lahti saada: «Tuleb võtta piits, selle keel tõrvaseks teha ja ootama jääda. Kui painaja sisse tuleb, siis vaja kohe lüüa uste peale ristid, kõige enne sinna, kust sisse tuli.»

Selliseid hea nõu andjaid teati ka lähemalt juhatada, alati ei pidanud just Sõrve minema. Siiski tuli selliseid salapäraseid olevusi ikka kellegi teadja-inimese abiga ära ajada.

Madis toimiski targa õpetuse järgi. Mis edasi sai? Äkki istus Madise ristiema Saadu Mare akna all. Tema ja Madise vestlus vahendati meile lausa dialoogi vormis:

«Tere ka, mu ristipoeg!»

«Mis kuradi ristipoeg ma sulle ole, mis sa roomad siin ööse ringi?»

«Ma tuli so käest obust tahtma.»

«Kasi, et sa siit kaod! Mis obuse tahtmine see ööse on? Kui sa tahad obust, tule päeva!»

Oru Tähve saigi Madise abiga painajast lahti. Jutustaja lausus veel, et «ristiema läind köötsides toast välja».

Alati ei läinud nii libedasti, näiteks Ranna Mihkel ei saanud painajast kuidagi lahti. Kui Mihkel ka üle mere sõitis, oli painaja igal pool järel.

Ehk on tõetera sees Muhuski kuuldud arvamusel, et küllap on painaja mõnel inimesel juba veres.

MARE JANNESTE

Leena laulud

(Algus 3. lk.)

Teisel päeval leidsime perenaise sama tegevuse juurest. Meid oli juba oodatud, sest pärast magnetofoni lauale asetamist nad tulid — Muhu oma laulud. Jäi üle ainult mõttes imetleda neid muhedaid laulumeistreid, kes iga juhtumise kohta oskasid sobivad sõnad ritta seada. Eriti tabavad olid jõululaulud.

Ühes neist on juttu noormehest, kes võttis nõuks neidude juurde magama minna. Uhke ja toreda noormehe riietuse kirjelduses on ka alljärgnevad värsid:

... et rinnas nööbitosinad
kui tatitired kiiskavad.

Võrdlus jääb võrdluseks, aga suhtumist uhkeldavasse noormehesse kannab ta endas samuti. Muidugi ei tule kavatsetust midagi välja ning poiss pääseb hädavaevu nahatäiest.

Teine laul on üle Muhu tuntud «Pähklilaul». Kandvaks tegelaseks on neiu, kes jagab jõulude ajal külla tulnud noormeestele pähkleid. Aga armunud süda ajab pähklikoti taskud segi ning kõige kallimale poisile poetuvad pähklite asemel pihku «tiibulised». Need on juunisjuulis korjatud pähklid. Siis on pähkel seest veel vesine ja läheb hallitama.

Nüüd tuleb neiul küla pealt paremad pähkleid otsida, et poisile oma tunnete ehtsust tõestada.

Need kaks laulu deklameeris Leena väga ilmekalt, andes mõnes kohas seletusi juurde. Isegi vardad oli ta selleks ajaks lauale asetanud.

SIGNE SÖÖMER

Ka töötajaid ootab profülaktoorium

TRÜ profülaktoorium teenindab juba teist aastat ka töötajaid.

Profülaktoorium asub Leningradi mnt. 25 ühiselamu III korrusel ja võtab igas vahetuses vastu 50 inimest koos ööbimisega ja 20 ambulatoorselt ravile. Ööbimiseks on 2—3-kohalised toad. See on hea võimalus eriti neile, kellel Tartus elamispinda pole ja kes sõidavad iga päev tööle väljastpoolt linna. Profülaktooriumis toitlustatakse kolm korda päevas I korruse sööklas. Ravi saab vastavalt arsti ettekirjutusele (füsioteraapiaprotseduurid, ravivõimlemine, massaaž). 24 päeva jooksul saab oma hambad terveks ravida maja II korruse hambaravikabinetis (uued importhambaravitoolid). Saab ka süste, ravimeid ning vitamiine.

Kuidas pääseda profülaktooriumi? Polikliiniku jaoskonnaarst annab kuurortkaardi. Ülikooli raamatupidamisse tuleb tasuda tuusiku eest 15 rubla 30 kopikat ning ametiühingukomiteest saab kviitungi vastu tuusiku.

Vahetused profülaktooriumis algavad:

1. 2. jaanuaril	8. 15. juunil
2. 25. jaanuaril	9. 1. augustil
3. 17. veebruaril	10. 3. septembril
4. 11. märtsil	11. 27. septembril
5. 4. aprillil	12. 21. oktoobril
6. 28. aprillil	13. 14. novembril
7. 22. mail	14. 8. detsembril

Töötajatele soovitame eriti 25. jaanuaril ja 1. augustil algavaid vahetusi, mil üliõpilased on vaheajal. Kuid võetakse ka teistesse vahetustesse.

1. augustil algava vahetuse rahvas võiks olla Pärnus L. Koidula nim. II keskkoolis (Metsa 21) — muidugi oma puhkuseajast. Ravikabinette. Pärnus kasutada ei saa, kuid selle asemel on meri, päike ja õhk. Mudaravi vajaduse korral saaksime hankida täiendavalt ravituusiku mudaravilasse. Pärnu vahetuse organiseerime aga vaid siis, kui laekub küllaldaselt taotlusi juba veebruaris.

Ametiühingukomitee
tervisekomisjon

ALMAVÜ

korraldab B-kategooria autojuhtide kursused ülikooli töötajatele. Õppetöö algab 16. jaanuaril kl. 18 Kesk tn. 19. Informatsiooni saab tel. 7 55 28.

HEI, PRESSIKLUBILANE!

Kas sõidame 1.—5. veebruarini Vilniusse? Tule ja anna sellest märku!

NB!

Järgmine «TRÜ» ilmub reedel, 27. jaanuaril, ülejärgmine 10. veebruaril.

HELIPEEG

Punk rock lõpetab

1978. aastaks oli «Sex Pistolsi» tähelend lõpule jõudmas. Inglismaal ei saanud ta enam esineda, sest ansambli kontserdid tõid korraldajatele suuri kahjumeid — ekstaasis publik purustas tihti toole, lõhkus kõike, mis kätte juhtus. See sundis korraldajaid ansamblile «ei» ütlema. Ka bändis endas polnud enam kõik korras. Sagenesid omavahelised konfliktid. «Mina olen sellest kõigest väsinud,» ütles John Rotten pea kõigis «Sex Pistolsi» hajumise aastal antud intervjuudes.

«Sex Pistolsi» Ameerika-turnee kujunes ansamblile täielikuks läbikukkumiseks. Enne oli Rotten auahnelt kujutlenud, et esinemine vähenõudlikumale Ameerika publikule kindlustab «Sex Pistolsile» koha kuulsaimate rock-ansamblite seas. Oodatud menu asemel saabus hoopis täielik krahh, mis andis viimase tõuke ansambli lataliminekule. Paar päeva pärast turneed teatati, et ansambel on sisetülide tõttu lagunenud. John Rotten lahkus «Sex Pistolsist» ja rajas uue ansambli «Public Image LTD». «Sex Pistolsi» mänedžer Malcolm McLaren viis ülejäänud ansambli lükined Rio de Janeirosse, kus Cook ja Jones lindistasid koos seaduse eest Brasiiliasse põgenenud pangaröövili Ronald Biggsiga plaadi. Singli ühele poolele vaiti Sid Vicioue versioon Frank Sinatra «My Way»'le.

Sid Vicious oli John Rotteni kõrval teiseks silmapaistvaks punksolistiks. Tema kuulsakssaamisele aitas palju kaasa ta omapärane madal häältamber. Kuid tauljana ei olnud Vicious suski see, kes oli Rotten. Vicioue tauljakarjaarile panid punkti narkootikumid. Narkootikumiumas tappis Sid Vicious oma sõbratari Nancy Spungeni. Samast hetkest lakkas Sid Vicious olemast. Mõrvas süüdistati John Simon Richie't, mis oli Viciouse kodanikunimi. John Richie ei esinenud enam Sid Viciousena kontserdilaval prožektorite valgel. Ta seisis kohtu ees süüdistatuna esimese astme mõrvas, mille eest New Yorgi osariigis oli kõrgeimaks karistusmääraks eluaegne vangistus. Sellest protsessist väljus siiski võitjana Sid Vicious. Nimelt maksis «Sex Pistolsi» mänedžer kohtule suure rahasumma, mille eest Vicious vabastati.

Ühel väga külmal 1979. aasta jaanuari ööl lõppes New Yorgis Manhattani saarel Chelsea hotelli taga Sid Viciouse tormiline elutee. Veel viimast korda võis temast lugeda ajalehtede esiküljelt. Pääsenud pärastlõunal mänedžeri makstud lunaraha eest vabadusse, võttis ta öösel liiga suure annuse heroiini...

PEKKA ERELT,
eesti fil. I k.

„Rock-Hotell" jätkab

Lööklaulust kui liiga banaalsest ja tühisest žanrist on teatavates ringkondades ikka taunivalt räägitud. Ometi on tedagi tarvis. Ja päris hädasti kohe. Sest keskmine muusikamaitse kui kõige massilisem, kaalukam nõuab seda. Pealegi ei paindu ka nõudlikumgi kõrv mitte alati pärast äripäeva sekeldusi väsinuna näiteks Räätsa kuulama... Ka head šlaagrit on tarvis. Ansambel «Rock-Hotell» on selles vallas suure töö ära teinud. Tema stiilipuhtad seaded ja ka tekstid on tihtipeale lääne originaalidest palju säravamad. Viimast ei saa aga kaugeltki mitte kõigi meie leviansamblite kohta öelda...

Praegu mängib ansamblis soolokitarri Tiit Kõrvits. «Kukerpillidest» tuntud-teatud mees.

Kuidas siis uus mees bändi sattus ja ... sobib? «Helipeeru» küsimustele vastab **Tiit Kõrvits**:

«See juhtus minu sünnipäeva hommikul. Sisse astus Heigo Mirka ja pani ette tulla «Hotelli». Mõtlesin, et kuna see pakkumine tuli just uue eluaasta algul — ju siis peab alustama ka uue ansambliga... Pidasin seda nõnda öelda «saatuse märgiks».»

Kuidas nüüd «Kukerpillides» kaasalöömisega jääb?

«Kukerpillides» mängin ka edasi. Ainult et sellel bändil on praegu lihtsalt väike loominguline vaneaeg, mis võimaldab mul seda rohkem «Hotelliga» tegelda. Praegu tuleb mul üsna palju tööd teha, et korralikult ansamblisse sulada, n.-ö. poiste juurde jõuda. Kuigi — tõsi küll — nende meestega on ennegi koos mängitud — «Optimistides» nimelt. Vahe on ainult selles, et nüüd mängivad poisid tunduvalt paremini kui siis...»

Mille poolest uus kitarriheli vanast erineb?

«Põhimõtteliselt võiks kõike ka noodist mängida. Kuid ma lisan partiile siiski ka oma värvingu... «Rock-Hotellile» on iseloomulik jõuline, terav mäng, minu lemmikmuusikaks on aga olnud country — sealt ka tunduvalt mahedamad, pehmemad intonatsioonid. Ma ei ole oma mängus nii agressiivne, peatetükkiv...

Praegu nõuavad ansambli soolod noot-noodilt mängima õppimist — sest rahvas endisega üsna harjunud. Eks hiljem, uute jugudega, saab juba rohkem oma nägu näidata. Seni aga võib varem paikapandud soolodele vaid mõningaid omapoolseid nüansse lisada...»

Jääb loota, et uuest mehest popile tippbändile ainult kasu tõuseb ja et helimerel sõudes kollektiiv oma läbitöögi potti-mutrit üle ei keera. Sest praeguseks on nii mõnigi vabariigi tippansambel end puuliku silmis kenasti maha ehk tühjaks mänginud...

IVAR VIGLA,
ROMAN MULJAR

ÜLIKOOL JA SPORT ● ÜLIKOOL JA SPORT ● ÜLIKOOL JA SPORT

Soovitusi liigaastaks

Seda lugu alustan ma küsimusest, mis oma naiivsusega paneb kindlasti punastama kõikenäinud ja endasse väga palju entsüklopeedilisi teadmisi imenud mäluimängijad. Mis aasta on tänavu?

Et piinlikke momente vältida, kuulutan selle küsimuse retooriliseks ja püüan ka ise vastata. On liigaasta. Ent juba 1896. aastast kentib reegel, et liigaasta on olümpiamänguue tarvis.

Kohda. Juba viide mälumängule (väga paljud peavad ka mälukurnamist spordiks) laseb arvata, et jutt edasi spordile läheb. Nonda ongi. Et olümpia-aasta on siiski mõnevõrra eriline, ka üsna harv nähtus (ikkagi üle nelja aasta), siis püüan sel puhul oma kogemustele toetudes spordi-telefiilidele monda soovitada.

Enne olümpiamänge on teleri-sportlastel kindlasti tarvis läbi teha eritreening. See on mõeldud eriti tudengile, kes vist teleri ees istumisega enam pikemat aega harjunud pole. Kindlasti tuleb harjutada istmikulihaseid ja -närve. Muidu võib tekkida pehmele kohale ville ja hõõrdumisi, mis põhjustab edasise vaatamise püstiasendis. See aga pole mugav, votab pool mõnu ära.

Teine asi, mida kindlasti peab meeles pidama — juba ette tuleb ära planeerida aeg. Kas võtta endale arstitoend (lihtsaim variant), ära kaduda, või hoopis midagi uut ja originaalset välja mõelda. Läbiproovitud vote on muidugi endale stipist kaasaskantav teler osta, ent ei või nii teada, mis vembu masin viskab.

Nüüd võistluste juurde. Vahel võib mängude jälgimisest veidi väheks jääda. Ei ole nagu seda õiget emotsionaalset laengut ja võib-olla ei saa eriti arugi, mis seal sinise, vabandust, värviline ekraani taga õieti tehakse. Siis parandab asja osavõtt mõnest ennustusvõistlusest või veel parem — kihlveost. Peale tõelise ja eheda riskimomendi võib see üritus hästi mõjuda oma isiklikule rahakotile (ka vastupidine pole välistatud). Olümpia-aastal ilmneb huvitav nähtus — kui palju on meil siiski tõelisi spordiasjatundjaid. Seepärast tuleb tegelda ka nääletreeninguga (ja mitte külmetada ja asjata väljas käia), et oma arvamus seltskonnas kõige kõvemini ja pretensioonikamalt kohe välja oelda. Iga toeline asjatundja aga on sellega juba harjunud, sest tavaliselt oltakse kodus nii muusikas (levimuusikapäevad), kirjanduses (defitsiitne raamat), teatris (kättesaamatu etendus).

Nonda et jõudu! Peab veel silmas pidama, et mitte mingil juhul ei tohiks ennast väsitada ega muud moodi ärritada. Las energia ja närvid jäävad teleri jaoks. Iseenda lingutamine (sporditegemise mõttes) on toesti tarbetu joukulu. Las rabelevad need seal ekraanil, kes meile mõnusat vaheldust pakuvad.

Olümpia saab läbi, on aeg meilgi pilvedelt argipäeva laskuda. Edaspidi kohtate veelgi huiie, kes nalteks oma lõbuks (mitte millegi eest) jooksevad. Võib-olla toeme vahest ülikooli lehest (igav küll!), et ka *alma materis* sporti tehakse. Ent õnneks puudutab see meid vähe. Ülikooli tulles on kohe esimene hool saada hea kehaline õppejoud. Muidu näe hiljem veel arvestusega koledat vaeva. Nonda. Aga need on rohkem argipäeva mured. Kõrvale nüüd kõik, laseme end spordi pidupäevadest kanda!

O. T.

Vaigulõhnas ja küünlasäras

Detsembri lõpupäevil, kui uue aasta saabumiseni mõni päev aega oli ja sagimised haripunktis, tuli RKA (rahvakunstiansambel) kokku traditsiooniliseks **halja oksa õhtuks.**

Hubaselt kaunistatud saal, piparkookide isuäratav lõhn ja kuuseokste vaiguaroom lõid ehtsa näärimeeleolu.

Laes rippuvad krässid ja kroonid tuletasid meelde, et esiemade näpuosavus tänapäevalgi kadunud pole.

Kirjatud vöödest väravate kaudu sisenevad peolised, kõigepealt vilistlased, siis praegused tantsijad ja seejärel tantsuteel esimesi samme seadjad.

Avasõnad Hennu (Henn Tiivel) ja Madise poolt, tuletamaks meelde, miks oleme kokku tulnud, ja pidu võibki alata.

Sõprusring avaneb, tuuakse lipp ja mõõk. Kunstilise juhi Henn Tiiveli poolt läidetud küünal jääb valgustama kogu õhtut. Rühmade ja vilistlaste esindajad läidavad peaküünlast omad, väiksemad.

Pühalik hetk. Vaikus, milles igaüks mõtleb omi mõtteid. Kõrvuti seisavad ühtses ringis esmakursuslane, vilistlane, diplomand. «Me sõprusring on tilluke...»

Nagu ühel korralikul nääriõhtul, nii sai ka sellel proovitud, kes on usinam naine lõnga kerimises, kellele naeratab uuel aastal peiuõnn. Noormehedki pidid nääride ajal näitama, mida nad väärt on. Taipu, osavust ja üksjagu jõudu pidi igal mehel olema, mis peigmees see ilma selleta on.

Et meeleolu ei langeks, selle eest aitas hoolitseda Henn Tiiveli suur orkester. Uues rollis õnnestus Hennul seegi trikk.

«Lumehelbeke tasa, tasa...»

Kaasakiskuva muusika saatel sisenesid kaks näärivana (!), näärisokk ja hõljuv lumeräitsakas. Näärivanad olid küll päkapiku moodi, nii tillukesi pole varem nähtud. Kulminatsioon.

Aastavahetusel ennustati tulevikku, vaadati, mida uus aasta kaasa toob. Henn valas tina ja mõne aja pärast võis hakata uurima, mis välja tuli.

«Paistab olevat kõverate jalgadega ja täissöönud kerega — kangesti tantsija moodi,» teatas Tiiveli hääl üle saali. Ei, meie pole täissöönud ja kõverate jalgadega vale jutt (V. P.).

Jääb loota edukat tantsuaastat 1984. *VAMBOLA PAAVO*

Ilona ja Raivo! Tunneme teile kaasa
pisitütre LIISI
kaotuse puhul.
«TRÜ» kolleegium ja toimetus

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. 79. MB-01226.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 2 (1361) Reedel, 27. jaanuaril 1984 XXXVI aastakäik

Nädalarubriik on taas ellu kutsutud. Avame kaardid ja teatame, et selles avaldavad oma mõtteid peale tõmetuserahva ka kolleegiumi ja pressiklubi liikmed, samuti teised lehega tihedalt seotud. Eelmise lehe «Kultuuripüramiid» oligi meie kolleegiumi liikmelt, žurnalistika kateedri juhatajalt prof. Juhan Peeglilt.

Lenini õpetus elab

Aeg ülikooli seinte vahel on pingeline nii üliõpilase kui õppejõu jaoks. Viie palli süsteemis klaaritakse tudengi semestritöö kvantiteet kvaliteediks. Hoolimata pingelisusest on eksamisessioon siiski selline imelik aeg, kus õppejõud nii mõnelgi päeval leiab võimaluse tegelda pikemat aega lõpetamata teadusliku artikliga või siis alustada mõnda koopis uut tööd. On ju kord juba nii, et õppejõu päevatöö ühendab endas kahte elukutset — pedagoogi ja teadustöötaja oma. Lisaks ühiskonnatöö.

Vastutusrikkad on päevad mitte ainult kõrgkoolide seinte vahel, vaid kogu rahvusvahelises elus. Me teame, et viimaseid aegu riikidevahelistes suhetes on tähistanud pinge kruvimine. Seda on tõstnud kaasaegse relvastuse üha laiem paigutamine piirkondadesse, kus asustatus on tihe ja võimalused ebamõistlikeks ootamatusteks suured. Stockholmis algasid usaldusläbirääkimised. Võib-olla on siiski midagi võimalik teha juba kujunenud olukorras. Oleme tuliselt nõus NSV Liidu välisministri A. Gromõko mõttega Stockholmi konverentsil: «Militarism on ebainimlik alati ja kõiges.»

Imperialismi paratamatut evolutsiooni militariseerimise suunas on meie sajandil kõige täielikumalt lahanud V. I. Lenin, kelle surmast möödus 21. jaanuaril 60 aastat. Kuus aastakümmet oleme elanud ilma Lenini isiksuseta, kuid tema ühiskonnaõpetusest lähtudes. Lenini ideed on olnud juhtnööriks meie maa jaoks kõige suurematel aegadel. Selle õpetuse najal on nõukogude ühiskond kujundanud ka suuri võite. Lenini mälestuspäeval meenutasime vaikses mõtiskluses selle inimese suurust. Seda on tehtud kõikidel aegadel, ka siis, kui valitsevad ringkonnad klassiühiskonnas tahtsid igati töörahva teadvusest ja mälust kustutada V. I. Lenini kuju.

1928. aasta jaanuaris tõi töölisajaleht «Töörahva Kiir» ära järgmise teate: «Esmaspäeva õhtul kell 7 korraldati Tallinnas «Pandoriini» ruumes rahvakoosolek. Pakase ilma peale vaatamata oli koosoleku saal puupüsti täis, isegi kõrvalolevas jalutusruumis seisid kuulajad. Koosoleku algul mälestati revolutsioonilise töölisliikumise suurjuhti Leninit tema nelja-aastase surma päeva puhul. Sajad inimesed seisid tõsiste ja kurbade nägudega, paljastatud peadega «leina marsi» ajal. Vanad pühkisid rätikuga silmi. Kõigile oli kallis varase surma läbi lahkunud suurjuht. Lenin on küll surnud, kuid tema õpetus elab.»

Aasta hiljem oli see ajalehk juba suletud. Tema tööd jätkas Eesti Tööliste Partei häälekandja «Uus Edasi». Ajalehk kirjutas, et Lenini surmast möödunud viie aasta jooksul «ei ole kustunud rahvusvahelises proletariaadis Lenini kuju, vaid veel elavamalt, veel kutsuvamalt tungib igale poole ta küüd võitlusele, veel sügavamale on juurdunud ta revolutsioonilised loosungid ning ta revolutsiooniline õpetus leiab rohkem vastukaja kõigis töötavates hulkades, rõhutud rahvastes — olgu see Ameerika kaevandustes, Prantsuse tööstuses, India istandustes, kurnatud «päikesepoegade» keskel, õhuvaestes proletariaadi elumajades, kasarmutes, niisketes vanglates, kus mädanevad paremad proletariaadi pojad, igal pool, kus töötavad masinad ja kurnamine kestab — igal pool kajavad Lenini ergutavad sõnad, mis kutsuvad võitlusse vana korra lõhkumisele.»

Eks kõla need töölisajalehe mõtted värskena ka meie päevil.

NSV Liidu ajaloo kateedri prof. kt.,
JÜRI ANT,
«TRÜ» kolleegiumi liige

ARVUTUSKESKUS 25

«Nii tähtsa sündmuse puhul võinuksime koguni aulasse tulla,» muheles rektor professor Arnold Koop möödunud reedel nõukogu saalis pidulikku koosolekut avades. Ta tänas arvutuskeskuse hälli juures seisnuid, selle edasiviijaid. Seejärel oligi sõna teadusjuhendajal prof. Ülo Lepikul, juhatajal Jüri Tapferil. Tõravere sidemetest kõneles Herbert Niilisk.

Interjuu arvutuskeskuse veerandsajandisest tegevusest 2. lk.

ARVO VIILUPI foto

Tuhat päeva Suure Isamaasõja aegses Leningradis

ARNOLD KOOP

(Algus «TRÜ-s» nr. 1, 1984)

Kuni ilmad püsisid soojad, ei olnud elul raudlaevas viga. 1941. aasta talv saabus aga varakult kibedate külmadega. Kütust laeva soojendamiseks ei jätkunud. Panime küll meeskonnaruumidesse väikesed plekkahjud (buržuikad), kuid ka nende tarvis kütte saamine oli rohkem õnneasi. Temperatuur laeva siseruumides oli pidevalt alla nulli, seinad kattusid härmatisega. Ajasime selga kõik riided, mis saime. Peamine soojaandja oli vattkuub. Seda varustust ei võetud seljast ööselgi — sooja oli vaja hoida, aga peamine soojendaja oli meie alatoitluse käes kannatav keha. Kui mõnikord saimegi buržuikad soojaks kütta, algas uus häda — dekoratiivne härmatis sulas ja sadas jämedate tilkadena meile laest kaela. Metallseinad nõrgusid veest. Ühel hommikul tahtsin koist püsti tõusta, kuid ei saanud — keegi hoidis peast kinni. Rabelesin, kuni sain aru, et olin öösel juukseidpidi seina külge kinni jäätunud. Et hommikul verd soontes liikuma panna ja pisutki sooja saada, võimlesime innukalt, niipalju kui meie kahanev jõud seda lubas.

Võrreldes tsiviilelanikega toideti meid kui meremehi ja linna kaitsjaid küllaltki hästi. Esimesel blokaaditalvel saime päevas 300 grammi leiba, umbes 100 grammi tangaineid ja 10 grammi rasva või selle aseainet. Paljudest lisandainetest küpsetatud nätske leib külmus tugevaks jääkristallidega läbipõimunud känkariks, mida oli võimatu noaga lõigata. Peenendamiseks tagusime teda raske haamriga. Känkar pudenes kildudeks, mille viimse ivani kokku kogusime ja kolme hunnikusse jagasime — hommikuks, lõunaks, õhtuks. See oli kaunis lootusetu toiming, sest tavaliselt sõime kogu leiva ära juba hommikul ja jäime pikisilmi ootama uut toidujagamist järgmisel päeval.

Alatoitlus andis ikka enam tunda. Nõrgemad ei suutnud detsembrikuust peale enam oma otseseid teenistuskohustusi täita. Iga päev tuli meil raiuda jäät laevalt ja laeva ümbert, et tugevnev jäämass ei muljuks alust puruks ega viiks põhja. Tundus, et veri on soontest kadunud. Lõikasin kord noaga sügavalt kätte, nii et luu paistis. Vere asemel ilmus lõikekohta paar piiska roosakat läbipaistvat vedelikku...

* * *

Hoopis raskem oli linnarahva olukord. Ajaloolaste uurimuste järgi jäi blokaadirõngasse 2 887 000 tsiviilisikut, neist 400 000 last. 1941. aasta 11. septembri seisuga jätkus Leningradi tagavaradest leiba 35, tange ja makarone 30, liha 33, rasva 45, suhkrut ja kondiitrisaadusi 60 päevaks. Norme tuli paratamatult vähendada mitmel korral. Madalseis saabus 1941. aasta 20. novembril — siitpeale hakkasid töölised saama päevas 250 grammi leiba, teenistujad, ülalpeetavad ja lapsed (aga neid kokku oli peaaegu 2 miljonit!) — 125 grammi. Rindevõitlejatele anti päevas 500 grammi suures osas surrogaatleiba.

Lisagem siia juurde pakane — 30° oli päris tavaline. Üksikutel päevadel langes termomeeter ligi 40 kraadini. Hiigellinn Neeva kaldail näis väljasurnuna. Tänavail oli vaid mõni üksik. Hanged trammiteedel, kus seisid liikumatult jäätunud akendega vagunid. Paljudel majadel aknad mürsukildudest ja õhusurvest purustatud, mõnel pool vineeriga kinni lapitud. Õhtuti mattus linn pimedusse, milles kumasid ähvardavalt õhurünnakutest tekkinud tulekahjud, helgiheitjate kiirtevihud taeval ja õhutõrjerelvade trasseerivate kuulide jäljed.

* * *

Mind saadeti mitmel korral koos paari kaaslasega sadamasse petrooli järele. Sellega sai keeta teevett ja valgustada veidi laeva. Vinnasime kelgule umbes 50-liitrise paagi ja asusime teele. Vahtisime hoolega ükstelsele näkku, et silmata õigel ajal külmumise tunnuseid. Hüüded: «Sul on nina valgel», «Sul on põsed valged!» või «Sul on otsaesine valge», sundisid kannatadasaanud näoosi kähku lumega hõõruma.

Linna ilme masendas. Läheme mööda tuttavat tänavat ja korraga ei tunne seda kohta enam ära — suur elumaja on pommitabamusest nagu noaga pooleks lõigatud. Teine pool majast seisab püsti. Ülemise korruse tubadest paistavad voodi, laud, kapp, laes kõikuv armatuur. Teisel päeval võis niisamasugust pilti näha uues kohas, mis täna veel täiesti terve.

Nii me läksime, kolm noort meest vaevaliselt vedamas petroolipaaki. Kord jäime mingi lumme mattunud mügariku taha, millest kelk ei tahtnud kuidagi üle tulla. Pingutasime, pingutasime, kuid asjatult. Kui hakkasime kätega lund kõrvale kraapima, leidsime lume alt lapse külmunud laiba. Tuisk oli ta tardunud kehale kuhjanud valge surilina...

Kohutav on praegugi meenutada 1941/42. aasta talvele tavalist pilti: sinu ees tasahilju astuv inimene hakkab korraga taaruma, kaotab tasakaalu, vajub lumisele kõnniteele. Koos teiste möödaminejatega aitad ta püsti, ta vaarub edasi. Kui vaatad üle õla tagasi, näed, et ta on jälle kukkunud. Praeguseni kõlab mul kõrvus ühe väikese poisi hääl, kes palus: «Onukesed, võtke mind kaasa, ma külmun muidu ära...» Millega saime teda aidata, kui sõjalaevadeski oli külm ja kõrvaliste isikute toomine sinna oli valjult keelatud. Tröötsisime ja see oli ka kõik.

* * *

Meelde on sööbinud leningradlaste mehisus ja suur teadlikkus. Laevale tõi toitu relvastamata toimkond. Liikusime aeglaselt, lausa vaevaliselt, kuid ei tea ega ole ka teistelt kuulnud ühtegi kallaletungi toidutoojatele. Rahvas ise pidas rangelt korda. Õhurünnakute ajal (aga neid oli peaaegu iga päev, mõnel päeval 6—7 järjest) valvasid katustel naised ja poisikesed, kes pildusid alla süütepomme, enne kui need jõudsid maja süüdata. Ümberringi õhurünnaku ragin, tulekahjud, šrapnellikildude vastik vingumine. Valvurite elu oli pidevalt ohus, kuid sellele vaatamata jäid nad postile ja täitsid oma kohust — kaitsesid kodulinna.

(Järgneb.)

EKP TRÜ komitees

23. jaanuari koosolekul.

● **Arstiteaduskonna parteibüroo sekretär prof. Ado Truupõld informeeris EKP TRÜ komitee otsuse «Internatsionaalsest kasvatustööst arstiteaduskonnas» 11. maist 1981 täitmisest.** Selles teaduskonnas õpib mitme rahvuse esindajaid. Internatsionaalse kasvatustöö tarvis on koostatud vastav plaan, mille järgi tegutsetakse. Olukorraga võib praegu rahule jääda. Pikemalt saab arstide kogemustest lugeda peatselt meie ajalehe mõnes järgmises numbris.

● **Ühiskondliku arvamuse uurimisest ülikoolis rääkis sotsioloogiaosakonna juhataja dots. Paul Kenkmann.** Mainitud teemat on TRÜ-s pidevalt uuritud, vastavaid küsimusi on olnud mitmes ankeedis. Sotsioloogiaosakonna loomine võimaldab ühiskondliku arvamuse uurimist kompaktsemalt korraldada.

● **Arutati parteikomitee kevadsemestri tööplaani ja kinnitati see.**

Autasustamisi

Zooloogiamuuseum pälvis NSV Liidu KKEH Ministeeriumi aukirja eduka esinemise eest üleliidulisel muuseumide ülevaatusel, mis oli pühendatud NSV Liidu moodustamise 60. aastapäevale. Hea töö eest tänas ministeerium muuseumi direktorit Raimond Veenperet.

TRÜ ALMAVÜ organisatsioon (esimees Ants Pilt) teenis tunnustuse sotsialistliku võistluse võitmise eest Tartu linnas 1983. aastal. Rändlipp antakse kätte 2. veebruaril TRÜ nõukogu koosolekul.

Ministri käskkiri

Kauaaegse eduka töö ja ühiskondliku tegevuse eest autasustati ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga 50. sünnipäeval ettevalmistuskursuste juhatajat **Evi Räime.**

Arvutuskeskuse 25. aastapäeval tunnustati ministeeriumi aukirjaga juhataja **Jüri Tapferi,** teadusliku juhendaja **Ülo Kaasiku** ja sektorijuhataja **Liivi Urmi** kauaaegset edukat tööd.

TÄHTPÄEVAKALENDER

Selles rubriigis hakkame meenutama mainekaid mehi ja naisi, kes ülikooli sajanditesse jälje jätnud. Materjalid pärinevad meie ajaloo muuseumi töötajailt.

K. A. Hermann

(1851—1908)

Karl August Hermann sündis 23. septembril 1851. aastal Viljandimaal Uue-Põltsamaa vallas Võhma külas külasepa pojana.

1875. aastal astus ta Tartu ülikooli usuteaduskonda, kuid 1878 siirdus Leipzigi ülikooli, kus pühendus võrdlevale keeleteadusele. 1880. aastal omandas samas doktorikraadi.

Keelemees ja õppejõud valiti 1889. aastal Tartu ülikooli eesti keele lektoriks. Tema teeneks eesti keele arendamisel oli keele ühtlustamine ja normeerimine, sõnavara rikastamine ja eesti kirjanduse ajaloo uurimine, samuti soome ja ungari keele õpetamine. Ta alustas esimese eesti entsüklopeedia koostamist ja väljaandmist.

Hermann oli ka ajakirjanik ja ühiskonnategelane. 1882—1886 toimetas «Eesti Postimeest», 1886—96 «Postimeest».

Hermanni kui muusikategelase nimi seostub eelkõige meie laulupidude traditsioonidega: koorijuht, paljude koorilaulude looja, organisaator andis 1885—97 välja eesti esimest muusikaajakirja «Laulu ja Mängu Leht». Oli innukas rahvalaulude koguja.

K. A. Hermann suri Tartus 29. detsembril 1908, u.k.j. 11. jaanuaril 1909, tema põrm puhkab Puiestee t. kalmistul.

SIRJE TAMUL

V. A. Afanasjev

(1859—1942)

Täna möödub 125 aastat vene nõukogude meediku Vjatšeslav Afanasjevi sünnist.

V. A. Afanasjev oli Peterburi Sõjaväemeditsiini Akadeemia kasvandik, vene patoloogide N. Ivanovski ja V. Podvõssotski õpilane, pärast seda täiendas end välismaal R. Virchowi, I. Metšnikovi jt. juures. 1894. aastal määrati ta Tartu ülikooli üldpatoloogia ja patoloogilise anatoomia ordinaarseks professoriks. 1894—1918 oli kateedri juhataja, 1912—1918 arstiteaduskonna dekaan. Tema lähimad kaastöötajad ja õpilased Tartust olid akadeemik I. Širokogorov, G. Rubinštein, A. Valdes jt.

Afanasjev taastas 1896. aastal patoloogiainstituudi juures bakterioloogialabori ja hakkas esimesena Tartu ülikoolis lugema süstemaatilist bakterioloogiakursust. Tema pani ka aluse kateedri eksperimentaalsele teadussuunale.

MARGIT PÄID

Töitlusprogramm ja ÜLIKOOL

28. oktoobri lehes alustatud rubriigi tegi lahti veterinaar-farmaatsiatööde juhataja Ilmar Kruse, kes tutvustas estosteerilli väljatöötamist ja tootmist.

Aerosoolid, ultravioletkiirgus ja ioonid põllumajanduses

Endises aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide probleemlaboris tehti mitu toitlusprogrammiga seotud tööd, mida jätkatakse möödunud aasta algul loodud keskkonnakaitse füüsika laboris (KFL).

● **KFL osaleb riiklikus programmis «Välja töötada ja juurutada põllumajandusloomade ja loomakasvatusruumide aerosooltöötluse uued tehnoloogilised protsessid, arvestades keskkonnakaitse nõudeid.».** Peame konstrueerima desinfitseerivate ainete vesilahuste elektriliselt laetud aerosoolide generaatori. Ülesanne on aktuaalne, sest tuleb luua moderniseeritud ökonoomne tehnika, mis võimaldaks kanda töödeldavate ruumide pindadele ühtlase kihina võimalikult vähe desoaineid. Selline töötlemine tagab kvaliteetse põllumajandustoodangu, ilma et ümbritsev keskkond saastuks. Ülesannet pole kuigi kerge lahendada, sest tööstuslikule suurtootmisele viidud looma- ja linnukasvatus on koondatud suurtesse farmidesse, mille desinfitseerimiseks kulub palju desoaineid. Kasutamata jätta neid ei saa, sest suurfarmides on mitmesuguste ohtlike nakkuspuhangute oht küllaltki sagedane ja see võib teha suurt majanduslikku kahju. Elektroaerosooligeneraatorid peavad olema suure tootlikkusega: minutis tuleb pihustada ja elektriliselt laadida mitu liitrit vedelikku.

Varem on meil välja töötatud väiksema tootlikkusega (kuni 1 liiter minutis) generaatoreid, mida kasutatakse edukalt ka väljaspool vabariiki. Uues generaatoris püüame suurendada aerosooli joa levimiskaugust ja seadme kasutegurit. Katseeksemplari on proovitud mitmesuguste mikroobide ja seenhaliduste tõrjel koos Üleliidulise Veterinaar-Sanitaaria Instituudi ja EPA spetsialistidega. Elektroaerosooligeneraatorite mitu tehnilist lahendust on tunnistatud leiutisteks ning saadud ka autoritunnistused.

● Peale aerosoolide kasutatakse ruumide desinfitseerimiseks **ultravioletkiirgust.** Olenevalt kiirguse lainepikkusest ja doosist tekib osooni ja teisi oksüprodukte (fotooksüdante). Teatud tingimustes võivad nad õhku fotokeemiliselt saastata ja see avaldab organismidele toksilist toimet. Nii otsustati möödunud aastal Moskvas toimunud koordinatsiooninõupidamisel lülitada meie programmi ka teema «loomakasvatusruumides ultravioletkiirguse kasutamisel tekkivate fotooksüdantide taseme määramine ja uurimine».

Korraldasime laboratoorseid ja pooltööstuslikke katseid ülikoolis, Üleliidulise Veterinaar-Sanitaaria Instituudi katsebaasis, Tartu lihakombinaadis ja haudejaamas. Katsete põhjal soovitame kasutada looma- ja linnufarmides ning toiduainetööstuse tehnoloogilistes ruumides, kus nõrk ventilatsioon, ultravioletset bakteritsiidkiirgust 2—4 korda päevas korraga mitte üle 30—40 minuti. Sel juhul ei ületa fotooksüdantide, põhiliselt osooni, samuti lämmastikoksiidide tekkimine lubatud piirnormi. Bakteritsiidkiirgus ja piiratud kontsentratsiooniga osoon hävitavad aga hallitusseeni ja patogeenseid mikroorganisme.

Oleme uurinud ka fotooksüdantide ja lämmastikoksiidide tekke dünaamikat laboratoorsetes tingimustes saastatud ja saastamata õhus sõltuvalt saastelisandi hulgast, õhu niiskusest ja bakteritsiidkiirituse ajast. Samuti oleme nende teket vaadelnud erinevate ultraviolettlampidega kiiritatavas inkubaatori puhtas ning ammoniaagiga saastatud õhus. Nende katsete tulemuste järgi saame soovitada niisugust eri lampide kasutamise režiimi, mille puhul oksüdantide hulk ei ole piirnormist märgatavalt suurem. Praegu on meil pooleli laboratoorsed uurimused, et töötada välja meetodid pikaajalise bakteritsiidkiirguse kasutamisel tekkivate oksüproduktide vähendamiseks. Üks niisugune meetod võiks olla vee või erinevate vesilahuste kõrge disperssusega elektroaerosooli kasutamine.

● Viimasel ajal on erilist tähelepanu pööratud kunstlikult **ioniseeritud õhule** kui ravi- ja profülaktilisele tegurile. Ioniseeritud õhku kasutatakse mitmesuguste haiguste ravimisel, õhu puhastamisel toimust ja mikroobidest. Sellega mõjustatud loomad kasvavad ja arenevad kiiremini. On tõestatud ka õhuioonide mõju ainevahetusele, kudede hingamisele, närvitalitlusele, vere füüsikalis-keemilisele koostisele.

Veterinaarias kasutatakse õhu ionisatsiooni edukalt koos ravimitega ja bakterivastaste preparaatidega. Lindlates võib kunstlik õhu ioniseerimine suurendada tibude eluskaalu keskmiselt 4—6 protsenti. KFL-i ja EPA sise- ja nakkushaiguste kateedri ühine uurimus on kindlaks teinud, et see soodustab kalkunimunade koorumist 2—5 protsenti. Käsil on ka mitmesuguste vetpreparaatide loomine.

LEMBIT VISNAPUU,
keskkonnakaitse füüsika labori juhataja

Arvutuskeskus 25

Intervjuu arvutuskeskuse (AK) juhataja JÜRI TAPFERIGA

● **Vaatame korraks päris algusesse, 25 aastat tagasi.**

«AK moodustamise käskkiri tuli juba 1958. aastal. Esimesed matemaatikud ja elektroonikainsenerid asusid tööle 1959. aasta jaanuaris. Suvel jõudis kohale vabariigi esimese arvutuskeskuse esimene arvuti «Ural 1». Kõik sai teoks tänu tolleaegse geomeetria kateedri juhataja dots. Ülo Kaasiku algatusele ja suurele organiseerimisvõimele.»

● **See oli alles elektronarvutite kasutamise algus Eestis. Kas tööd jätkus?**

«Esialgu oli arvuti uudisasi ja kasutajaid vähevõitu. Hoolitseti arvuti korrasoleku eest ja tehti probleemlaborina teadustööd. Matemaatikaüliõpilaste programmi ilmusid elektronarvutite ehitus ja programmeerimine, kursuse- ja praktikatööd seondusid arvuti kasutamisega. Kõrvuti üliõpilastega õppisid ka õppejõud ja AK töötajad. Huvituma hakkasid teistegi teaduskondade õppejõud, eeskätt statistilise andmetöötluse hõlbustamiseks.»

● **Tehnika arenes, tulid uued arvutid.**

«100 tehet sekundis tegev «Ural 1» jäi meile peagi väikeseks ja selle andsime Nõo keskkoolile. Nii sai Nõo keskkoolist esimene arvutit omav kool NSV Liidus. 1963. aastal saime «Ural 4». See oli juba võimsam. Algas koostöö majandite ja ettevõtetega, suurenes lepinguliste tööde maht. Arvuti omandas kindla koha üliõpilaste õppetöös. ÜTÜ tegevuses kasutasid seda ka humanitaartudengid. Kuid need olid siiski alles n.-ö. esimese põlvkonna arvutid. Üleminek teisele põlvkonnale toimus 1969. aastal, mil saime «Minsk 32».

● **Vahepeale mahtus aga ka oma maja valmissaamine.**

«Esialgu paiknesime mitmes kohas: bioüüsika laboris, keemiahoones jm. Maja siin Toomel sai lõplikult valmis 1972. aastal, see oli esimene AK hoone Eestis. Arvutisaali kolisime varem. See oli nii, et sinna saime paigutada ka Astrofüüsika ja Atmosfäärifüüsika Instituudi arvuti. Siit sai alguse meie koostöö AAI-ga.»

● **Arvuteid tuli juurde, milliseks kujunes teadustöö?**

«Üks töösuund oli arvutite tarkvara loomise teoreetilised küsimused. Teine teema hõlmas matemaatilise statistika ja andmetöötluse töid. Aktuaalseks on need põhisuunad jäänud tänaseni.

1969. aastal saime ka «Nairi 2», mis jäi matemaatikaõppejõudude ja -üliõpilaste kasutada. Nii algas väikearvutite soetamine teistele allüksustele.

Kolmanda põlvkonna arvutitele hakkasime üle minema 1975. aastal ühtsusseeria arvutiga EC-1022. «Nairi»-tüüpi arvutid muretseti üliõpilaste arvutussaalile ja füüsikaosakonnale.

AK tööd on praktilise iseloomuga ja neid on juurutatud ka TRÜ õppeja teadustöös või lepinguliste töödena teistes ettevõtetes. Teadustöö tulemused avaldatakse publikatsioonidena AK kogumikus või metoodiliste juhendmaterjalide sarjas «Programme kõigile».

● **Ülikooli 350. aastapäeva puhul kingiti AK-le uus arvuti.**

«See on kaasaegne suurarvuti EC-1060.02, mis teeb sekundis kuni miljon tehet. Piisavalt suured on operatiiv- ja välismälu. See võimaldab arvutitel baseeruvat õppetööd teha juba täiesti nüüdisaegsel tasemel.

● **Sügisel toimus teil mõningane struktuuri muutmine. Millest see oli tingitud?**

«Võimsa arvutustehnika ülalpidamine, hooldamine ja kasutamine on muutunud nii keeruliseks, et probleemlaborile käib see teadustöö kõrval üle jõu. Senise probleemlabori (AK) baasil moodustati arvutuskeskus ja labor. Teadusega jäi tegelema rakendusmatemaatika probleemlabor, mille tegevus jätkub põhiliselt AK endistes põhisuundades: arvutite tarkvara väljatöötamine ja juurutamine, tõenäosusteooria ja statistikameetodite väljatöötamine ja andmeanalüüsi juurutamine. Lisandusid veel matemaatilise füüsika, mehaanika- ja optimiseerimisülesannete lahendusmeetodite väljatöötamine, uurimine ja juurutamine ning algebra ja geomeetria fundamentaal- ja rakendusprobleemid.

AK tegeleb peale tehnika hooldamise ja kasutamise veel tarkvara probleemidega ning TRÜ automatiseeritud juhtimissüsteemiga. Arvuti hooleks on arvepidamine sisseastujate kohta, arvutisse on salvestatud kõigi üliõpilaste ja töötajate andmed, samuti on mehaniseeritud laomajanduse ja sotsialistliku võistluse arvestus.»

TRÜ-ST «IZVESTIJAS»

2. detsembri «Izvestija» rubriigis «Kohtumised» kirjutab ajalehe korrespondent G. Gukassov meie **Pent Nurmekunnast**. Artiklis antakse lühike ülevaade tema elust, õpingutest ja teadustööst, keskendades peatähelepanu keelteoskusele. Pealkirigi on sellekohane: «Kas Pent Nurmekund oskab sadat keelt?», «Üle viiekümne küll,» vastab orientalistikakabineti teaduslik juhendaja Pent Nurmekund.

TÄNU

Välismaaga Sõpruse ja Kultuurisidemete Eesti Ühing tänab ühingu 25. aastapäevale pühendatud ürituste ettevalmistamisel osutatud abi eest õppeprorektor **Valter Haamerit** ja kirjastusgruppi eesotsas juhataja **Marta Raismaga.**

Tänu 30 aastat kestnud eduka õppe-, teadus- ja ühiskonnatöö eest pälvis geoloogiakateedri dotsent **Asta Oraspõld.**

Hea ja operatiivse töö eest «Ülikooli ajaloo küsimuste» XIII—XV köite väljaandmisel avaldati tänu kirjastus- ja trükiosakonna juhatajale **Marta Raismale ja tema kollektiivile.**

TPedI ettepanekul avaldati kiitust seal peetud konverentsi «Üliõpilasest õpetajaks» korraldamise eest dotsent **Antidea Metsale** ja vanemteadur **Reet Uringule.** Tänu pälvisid dots. **Olaf Prinits**, vanemõpetaja **Kanni Indre**, assistent **Lea Lepmann** ja aspirandid **Irja Tiits** ning **Svetlana Meltser.**

Eesti filoloogia vilistlaspäeva hea ettevalmistamise eest avaldati tänu dots. **Ellen Uuspõllule**, vanemõpetajaile **Valve Kingisepale** ja **Jüri Valgele** ning laborant **Jüri Tikule.**

Rektori nimele saabus kiri Kingissepast. Siiri Kasela, kes sattus suvel närvipõletikuga Viljandi haiglasse, kirjutab arstiteaduskonna praktikandist. «Ma pole veel näinud nii toredat ja tublit meditsiinitöötajat nagu **Helgi Toomsalu.** Mind tabas halvatus ja mind viidi kiiresti Tartusse. Ta sõitis kaasa. Hiljem tuli ta mind veel Tartussegi vaatama». Helgi Toomsalu patsient palus talle kiitust avaldada.

REKTORI KÄSKKIRI

Rektor tänas tubli töö eest ja õnnitles 50. sünnipäeval hospitaalsisehaiguste kateedri dotsenti **Lea Praksi**, ettevalmistuskursuste juhatajat **Evi Räime**, pearaamatukogu hoidjat **Ene Jaansoni**, vanemredaktor **Ludmilla Muhhinat** ja õppeosakonna töötajat **Helvi Kaldat**; 60. sünnipäeval restauraator **Erika Noormaad** ja arvutuskeskuse meistrit Hans Silda; 70. sünnipäeval preparaator **Elviine Kiho** ja Tallinna konsultatsioonipunkti sekretäri **Agnes Rammot**; 75. sünnipäeval lukksepp **Ahto Virmandit** ja majahoidja **August Metsa.**

Keskraamatukogu teatmebibliograafia osakond kutsub

Varem või hiljem leiab iga tudeng, et ainult loengumaterjalist või õpikus pakutavast ei piisa aine omandamiseks. Ettekanded, seminarid, referaadid, kursuse- ja diplomitööd, klassijuhatajatunnid pedagoogilise praktika ajal — kõigi nende ettevalmistus nõuab täiendavat kirjandust. Ettevalmistusaega pole aga kunagi ülearu.

Aega ja vaeva sobiva materjali leidmisel hoiate kokku, kui pöörduite N. V. Gogoli nim. Tartu Linna Keskraamatukogu teatmebibliograafia osakonda.

Osakonnas olemas olevatest väljaannetest **«Raamatukroonika»** ja **«Книжная летопись»** saab andmeid kõikide Eesti NSV-s ja NSV Liidus ilmunud raamatute kohta; «Сводный каталог новых книг и библиотеках СССР» toob ära välismaal ilmunud ja NSV Liidu raamatukogudes leiduvad teosed. Kui vajalikku raamatut ei ole meie linna raamatukogudes, saab selle tellida RVL-i (raamatukogudevaheline laenutus) kaudu meie vabariigi või NSV Liidu teistest raamatukogudest.

Vajalikust teemast, probleemist, mõistest jne. esmase ülevaate saamiseks on sobivaimad teatmeteosed — neist leiab vastuse kõige kiiremini. Teatmebibliograafia osakonnas on lugejate kasutada nii eesti-, vene- kui ka võõrkeelsed entsüklopeediad, erialaleksikonid, teatmikud, käsiraamatud, seaduste kogud eelmisel sajandil väljaantuist kõige uuemateni.

Kuidas jõuda perioodikas ilmunud teabeni? Ilmub ju NSV Liidus umbes 8000 erinimetust ajalehti (Eesti NSV-s üle 40) ning rohkem kui 5000 nimetust ajakirju (Eesti NSV-s üle 100). Abistada saab jällegi teatmebibliograafia osakond, kus on olemas kroonikad nii eestikui venekeelsete ajakirjanduses ilmunud artiklite kohta: «Artiklite ja Retsensioonide Kroonika», «Летопись журнальных статей», «Летопись газетных статей», jt. Perioodikas ilmunud materjali saab kätte lihtsamal teel ja kiiremini, kui kasutada osakonnas leiduvaid kartoteeke. Neist suurim on süstemaatiline artiklite kartoteek, kuhu on eesti- ja venekeelne ajakirjanduses ilmunud materjal koondatud teadusalade kaupa. Kartoteegist saab kohe välja kirjutada vastaval teemal ajalehtedes või ajakirjades ilmunud artiklid. Materjali võib leida ühiskonnateaduste, sise- ja välispoliitika, loodusteaduste, pedagoogika, kunsti- ja kirjandusteaduste, ajaloo jm. kohta. Tartu kohta andmeid vajajatele on suureks abiks kodukoha kartoteek, mis sisaldab ainest kõigist Nõukogude Eestis Tartu kohta ilmunud raamatutest ja artiklitest.

(Järg 4. lk.)

VALMAR ADAMSI lummuses

30. JAANUARIL SAAB VALMAR ADAMS 85-AASTASEKS

Juba kümmekond aastat ei ole dotsent Valmar Adams enam korraline õppejõud ja kursusi, mida luges tema, õpetavad nüüd tema õpilased. Ent tarvitseb kuni tolle ajani ülikoolis käinuil vaid pisutki oma stuudiumist pikemalt rääkida — kasvõi ka ainult «kogemuste vahetamise korras» —, kui kohe läheb jutt V. Adamsi loengutele ning sealt edasi tema tööle ülikoolis üldse. Veel edasi aga V. Adamsile endale kui niisugusele tervikuna.

Muidugi ei liigu selline jutt range lineaarsusega ega puuduta kõiki V. Adamsi elutöö tahke sugugi proportsionaalselt ja nende tahkude loogilises järgnevuses. Kellel on meeles pelgalt mõni V. Adamsi repliik, kellel žest, kellel lemmikteemad, kellel liivakell eksami ajast. Sääraseid asjaolusid, mis iseloomustavad tema õppejõutöö n.-ö. sisulisi aspekte — loengute struktuuri, lektüüri valikut, kursuse- ja diplomitööde metoodikat — on meeles peetud küllap vähem, sest need ei ole ju nii efektsed ega kiiresti tabatavad. Need on peidul.

Vaevalt on V. Adamsile endalegi üllatuseks need loendamatud legendid, mis on ta akadeemilistest või kirjanduslikest esinemistest sündinud. Kuid meid kõiki võiks üllatada see, kuidas need legendid on sündinud ikka vaid tema esinemiste välist külge silmas pidades, üsna lahus sellest sisust, mis on välise külje all varjus. Kes aga üritaks uurida just V. Adamsi esinemiste sisu, sellele tähendaksid legendid V. Adamsist sootuks muud kui üksnes põnevaid lugusid.

On nimelt tunne, nagu oleks kõrgkooli õppejõudude töö hindamisel järjekindlalt kõrvale jäänud nende poolt loetud kursuste ainulisuse aste, see, mil määral sisaldavad loengud sellist informatsiooni, mida standardsest õpikust ei leia ega saagi leida. Mille kohta polegi veel valmis käsitlust. Tartu ülikooli filoloogiateaduskonnas õpetatavates ainetes standardseid õpikuid tihti ei ole — pole olemaski. Ei leidu ka õppevahendeid. Seda enam on siis õppejõu loeng neis aineis ainuke koht vajalike teadmiste andmiseks ja seda enam raske nende ainete õppejõudude töö on. Kui nüüd meenutada, millest kõigest V. Adams oma loenguil on rääkinud, milliseid fakte on kuuldud ainult tema käest, missugustele kontseptuaalsetele aspektidele on just tema tähelepanu juhtinud, siis saab ekk selgeks, et V. Adamsi loengud pole olnud ainulised sugugi mitte üksnes nende tehnilise viimistletuse poolest. Kui me praegu üha enam hakkame hindama filoloogi ajaloolist eruditsiooni, siis peame tunnistama, et V. Adams on selle tähtsust rõhutanud moest sõltumatult, ka sel ajal, kui ajaloolist eruditsiooni on peetud koormavaks ja ülearuseks. Ning mõnigi efektne vahemärkus ta loenguis polegi olnud mõeldud muuks kui sellesama ajaloolise eruditsiooni vajalikkuse toonitamiseks.

Mis saab siis neist, kellele V. Adams enam pole lugenud? Kas neile jäävad ainult legendid? Ei jää. Neile jäävad V. Adamsi uued esinemised, uued artiklid, uued raamatud. Nende akadeemiline paatos teeb loodetavasti mitmegi legendi sisu tõepärasemalt arusaadavaks ja suunab meid küllap tema elutööd mõnest seninägematust küljest hindama. Valmar Adams on suur üllataja.

PEETER OLESK

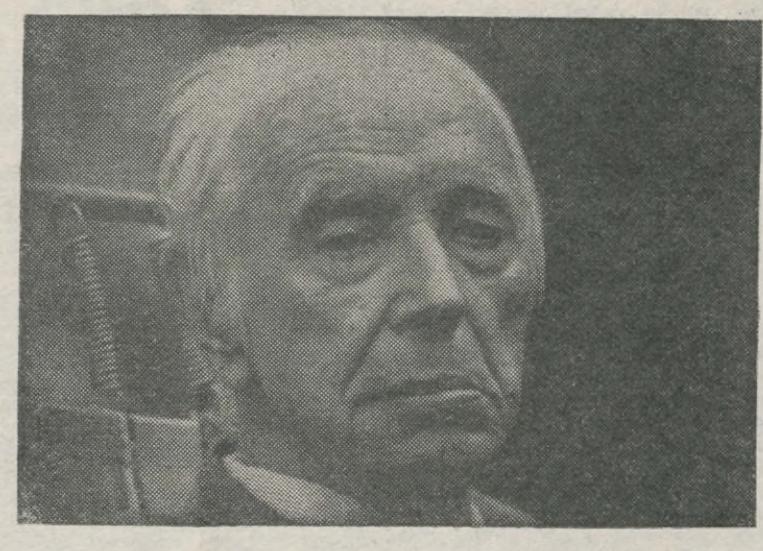

Malev Toome ülesvõte Valgemetsas 27. juulil 1983.

Ülestähendusi „Isa aseaine" kõrvale

Kerstin Thorvall oskab usaldusliku kombelda maailma läbi lapsesilmade. Tema elutõde peitub avameelsuses ja siiruses. Teadmatus juhib otsustusvõimetusele ja mõnikord võime olla oma põhimõtete kammitsais ning vaadata asju liiga piiratult. Kui näiteks omanäolist inimest on kasvatanud üks lapsevanem, vangutame tihti kõikemõistvalt (= eelarvamuse kinnistudes) pead.*

Mõnede asjade või inimeste tõelist tähendust tajume teravamalt alles nende puudumisel. Tühjust ei korva miski. Ehk võrsuvad just sellelt pinnalt hilisemad komplekssid, ka kogemused.

Minu arust suudab «Isa aseaine» olla üks tarvilikest elu peegeldustest, mis aitab ka iseendid teisest küljest näha. Olgu see pealegi lasteraamat, kuid lugeda tasub, probleemid puudutavad otseselt ka suuri inimesi.

Mulle tundub, et Leffesid (ka potentsiaalseid) kasvatab ükskõiksus teise inimese suhtes. Võttes temalt kõik lootused teistega võrdseks saada, tekitame temas suurema trotsi traditsioonilise moraali vastu. Kas see pole väikenõudlikkus iseenese vastu; kergem on hukka mõista, raskem mõista. Kui nõrk inimloomus kasutab tuge, pole see alati veel alatus, mis võidutseks igavesti andestava ja mõistva armastuse üle. Oletus Magnuse ja Maria jäävast klammerdumisest Leffe külge vääriks imetlust. Alandusega pole siin pistmist. Kas poleks aeg Svenssoni tantade moraali ignoreerida ja näha asju ilma prillideta? Nende kaletsus muudab lapse valvsaks ega lase omapäi otsustada.

Mind paneb imestama, et Magnuse perekonda poolikuks nimetatakse. See oleks ülekohus nende paljude tublide emade, ka isade vastu, kes tõesti suudavad korralikult oma last üksi kasvatada. Niisugune termin on tekkinud meilgi alles hiljaaegu, ometi me ei puuduta selle nimetusega oma esiisade sarnaseid peresid. Perekonna poolikuse mõiste on tegelikult suhteline. Tuleks arvesse võtta kaasaegseid inimesi, nende elutavasid ja tõekspidamisi.

Magnus mõistab maailma küllaltki terviklikult tänu ema õpetusele. Sulgpadjul mõlema vanema poolt äiutatud lapsed ei näe täiskasvanute probleeme sageli enne, kui on ise elus valusaid õppetunde saanud.

Leffel ei tohiks üheselt hukka mõista. Kas ta pole siiski kaige inimene, kes koolimatuses üles kasvades elu tühisuse tundest enam lahti ei saa. Üksijäämine on ta nõrgaks muutnud, alkohol viinud kuritegudeni. Seaduse silmis on ta eksinud, inimeste silmis on ta aga õnnetu, kellele ühe armastatud ja lugupeetud inimese tugi siiski väheseks jääb.

«Isa aseaine» tähtsust lisab seegi, et ta käsitleb tänapäeva. Täiskasvanud lugeja üldistab küll enam kui laps, ent selle kõrval kütkestab teema ootuslikkus, millest oma lapsepõlves loetust vajaka jäi.

ANU PALLAS,
žurn. III k.

* **Kerstin Thorvall «Isa aseaine». Tallinn, «Eesti Raamat», 1983.**

KUNST

Vaheldus konspektidele

Teadusraamatukogus võime taas kunstielamuse saada. 16. jaanuaril pandi välja Põlevkivi Instituudi kunstniku Lea Livšitsi personaalnäitus uudses tehnikas — stokkatüüpias — taiesed. Kes pisutki kõrgemat matemaatikat «nuusutanud», teab tõenäosusteooriate valda kuuluvate juhuslike protsesside võõrapärast nimetust — stokhastilised protsessid. Kel aimu klassikalistest keeltest või viitsimist sõnaraamatut lapata, leiab kreeka keelest mõiste: stochastikos *— õigesti oletatav.*

Matemaatilisi konstruktsioone või muud argiinimese jaoks mõistusevälist ei maksa näituselt karta. Väljapandud taieste tunnussõnadeks on lüürilisus, fantaasia, värviroom. Või pigem vastupidises järjekorras! L. Livšitsi piltide ette sattunu esmamuljeks on rõõm värvidest, värvide pilgar, tuhandete toonide minoor ja mažoor. Seejärel läheb käiku fantaasia, leidmaks toonide mängu loodud kujundeid, värvide vooluvuses sündinud teemat, otsimaks paralleele looduses nähtuga. Ja see kõik ühtekokku sulab leebeks, mõnede livšitslikult temperamentsete vahepaladega lüüriliseks meeleoluks.

Kuidas sünnib stokhatüüpia?

Trügime näitusesaali õhkkonnast hetkeks köögiaurudesse. Akvarellipaberile valatakse milme parajaks tembitud värvitopsi sisu, surutakse teine paber peale, nõiutakse paberite kallal pisut ja pannakse lõpuks teatud kaldenurga all kuivama. Ja käes ongi kunstniku saak.

Lea Livšitsile, kunstnikule, on too värviline paber sama, mis kivimürakas skulptorile. Nagu skulptor tunneb vormitus kivis ära tulevase skulptuuri võimalused — jääb ainult eemaldada ülearune — nii on temalgi stokhatüüpiate loomisel oluline äratundmismoment. Erinevus on vahest selles, et Lea Livšits teeb oma «kivimüraka» valmis ise. Siin astubki jõusse stochastikos: *pealtnäha juhusliku sund on suuremal või väikemal määral kunstniku arvates ette oletatav. Noh, ja jääbki üleliigne eemaldada, töö raami paigutada. Ning vaataja ees on pidulikkarge talvekommik, salapärane jaaniöö, sulnis udune suvekommik, süvamere ja kosmose fantastilised värvid, päikesest kullatud mere säbarlainetus, kevade õitsemiskelendus, sügise küpsemisvärv. Siin on ka figuraalkompositsioone. Üksinduskurbusest kumaras naine, värvidepalang sümboliseerimas liivajooksvat armastust, muinasjutukangelased, iluduskõrvul läbi puhmaste põgenev koer.*

L. Livšitsi tööd jätavad mänguruumi igaühe fantaasiale. Mida aga kujutavad endast kunstniku stokhatüüpiad tegelikult, saab ikkagi teada vaid oma silmaga vaadates. Rohkeid kunstielamusi!

TOOMAS PÕLD,
ravi II k.

Samm talvest võluderiiki e. ühe näituse järelkaja

● *Läinud aasta lõpul oli kunstimuuseumis* **Peeter Ulase ülevaatenäitus.** *Eksponeeritu langes enamvähem kokku 1981. aastal Tallinnas esitatuga.*

P. Ulase tušijoonistusi iseloomustab peen, elegantne, virtuoosselt väljapeetud joon, fantaasiarikkus. Pliiatsiportreedes väljendub valuline nägemuslikkus, ilmed on tunderikkad, siirad. Värvipliiatsitöödes ühenduvad sürrealistlikud ja realistlikud elemendid.

«Jooksjas» (1976) on eriti selgesti esile tõstetud läbimurre, koogne lend, jõuline pingutus. Siin avaneb ehtsportlaslik meeletu visadus. Teises saalis rõõmustasid silma sel suvel Saaremaal valminud söejoonistused puudest, mis natuke meenutavad oma laadilt K. Rauda. Pildid on tehtud vahetult looduses, väljendavad tema ürgsust, puutumatust. Puud on võimsad, kaaravad, moodustavad tervikliku ansambli.

1961—1965 valminud segatehnikas portreed on ilmekad, rajanevad värvide omavahelisel kõlal, millega on püütud edasi anda inimnäo erinevaid tundenüansse, varjundeid. Saali keskel paiknesid stuudiojoonistused — aktid — ilusad, vaba, hoogsa ja nõtke joonega.

● **Teisel korrusel oli esinduslik keraamikaväljapanek.** *Vaatemängu avasid Leo Roklini suureformaadilised vaasid ja Evi Mardna madalkuumuses fantaasiarikkad, värvierksad «Saurused», «Meresiilid», «Kakud» ja kõrgkuumuses «Kosmilised tulnukad». Kõikides töödes väljendub millegi kaugema, põnevama otsing. Saali interjööri sobis suurepäraselt Georg Eogatkini vulisev purskkaev, kõrval tema rahvuslikult võimas serviis «Suurele peole», mis on tehtud ehtmehelikult toekas.*

Anne Keegi vormide «Romb» ja «XX sajand» ideelahendus pärinevat Kreekast. Sümpaatselt ja lastepäraselt mõjuvad õõnsustes asuvad kilpkonnad.

Tiina Lõhmuse grandioossete mõõtmetega lustakasabaline vööditine sikker mõjus rohkem kõrvitsalikult. Made Evalo peeglitest õhkus romantistlikku ilunägemust. Nad lausa kutsusid ajakõngulisi brokaadi ja sametiga ekitud daame pilku keitma ja sosistama: «Peeglike, peeglike seina peal . . .» Kerge groteskina mõjus Maie Lutteri sümpaatne, mõnusalt kultuurilähedane «Seakari». Omaette vaatepilt on Saima Sõmera madalkuumuses seinaplaadid. Kolmeosaline meistriteos torkas silma maalilise pintslikäsitluse poolest; kõrvuti peene, nüanssiderohke värvinguga esineb pinnalist mängu, vormi esiletoomist. Äärmiselt meeldivalt mõjuvad selged, puhtad toonid. Töödes on ühendatud esemelisus ja maalilisus, tuues välja ümbritsevas peituvat võimalusterohkust. Plaatides «Mäed, metsad, põllud» harmoneeruvad tumedad toonid. Tööde keskosas paiknevad õõnsused on pealispinnaga suurepärase värvigamma abil aimamatult ühendatud, luues pildi looduses esinevate erinevate vormide ühtsusest ja seotusest. Ene-Mai Luuri komplektis «Kalapäev» on läktutud esemete funktsioonilisest välimusest: nii katavad nõusid kalasoomustest «rüüd» ja üke panni põhjal ilutseb akvenajälg. Anu Soansi nõudes «Faktuur» on sisemine likvitult sile maklakus vastandatud välise pinna kuiva krobelisusega. Lydia Jõõtsi töödest paistis eriti silma kümnest vaasist koosnev komplekt «Oras». Igast

(Järg 4. lk.)

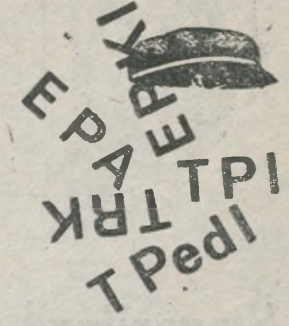

TPI 50

Seekord kirjutame tehnikakõrgkooli 50. aastapäevast veel ilma TPI embleemita. See on küll valmis, anti esmaspäeval ajakirjanikele kaasagi, kuid meie lehe selle numbri tarvis oleks ta pidanud juba sama päeva hommikul trükikojas olema.

Esmaspäeval said siis TPI juhtkond ja ajakirjanikud esimest korda tähtpäeva asjus kokku. Rektor professor Boris Tamm, prorektorid ja ühiskondlike organisatsioonide esindajad tutvustasid alanud tegevust, kavatsusi. Kulminatsioonüritused toimuvad 1986. aasta oktoobris. Nimelt saab tol aastal täis esimene poolsada tehnilise kõrgharidusega spetsialistide koolitamisest Eestis. Vahepealsed üritused on mõeldud eeskätt tehnilise hariduse propageerimiseks (TPI päevad rajoonides) ning pidevamate sidemete loomiseks vilistlastega. Oma üritusteprogramm on «TPI» toimetusel ja pressiklubil, kes samuti rajoonides käima hakkavad.

Ilmuvad mitmed trükised, meened (suveniirklaas jäi pressi esindajaile juba sellest kohtumisest), filmgi on plaanis. Valmivad arvutuskeskus, uus õppehoone. Nagu ikka, on nii tähtsa sündmuse puhul kavad suured, esialgu mitmed asjad lahtised, kuid kõigest saab teada järgmistel infopäevadel. Vahepeal aga hakkavad ajakirjanduses vastava embleemi all ilmuma kirjutised TPI-st.

VARJE SOOTAK

Tunnustus JAAN EILARTILE

1979. aastal valiti ülikooli looduskaitse ja kodu-uurimise kabineti juhataja Jaan Eilart koos Jaapani keemiku Jen Viga, kes on võidelnud radioaktiivsuse tõusu vastu biosfääris, Soome Looduskaitse Liidu auliikmeks. Hiljuti tuli uus tunnustus põhjanaabrite teiselt suurelt teaduslikult organisatsioonilt — Soome Kodu-uurimise Liidult. Tartus viibisid selle ühenduse president Olli Vuorinen ja peasekretär Markku Tanner ja andsid J. Eilartile, esimesele välismaalasele, üle **Robert Boldti nimelise teenetemedali «Inimese kodupaik».** Autasu määramise oli kinnitanud Soome president M. Koivisto.

Robert Boldt oli Euroopa esimesi väljapaistvaid kodu-uurimise teoreetikuid ja metoodikuid, kes juba meie sajandi algul käsitles kodutundmise aluseid ülemaailmsel Genfi geograafiakongressil. Esimesena Eestis tutvustas tema töid kolmveerand sajandit tagasi hilisem Leningradi matemaatikaprofessor Jaan Depman. Soome geograaf J. G. Granö, tulles 20. aastail rajama Tartu ülikooli geograafiaosakonda, asutas siia suuresti R. Boldti seisukohti arvestades ka kodu-uurimise kabineti. Seda töölõiku ongi J. Eilart tulemuslikult Nõukogude Eestis edasi arendanud ning oma raamatute ja ettekannetega jõudnud tunnustatusele ka põhjanaabrite juures, kus eriti hinnatakse tema vaateid ökosüsteemide ja kultuuri seostatusest ning initsiatiivi «Tallinna deklaratsiooni» vastuvõtmisel deviisi all «Looduse ja kunstide ühtsus rahu nimel maailmas». Soomlased võtsid kasutusele ka J. Eilarti välja töötatud looduse õpperadade metoodika.

ja TULLIO ILOMETSALE

Läinud aasta lõpul saime teada, et üks kuuest vabariigi keemiateadust ja -tööstust enam arendanust oli TRÜ orgaanilise keemia kateedri dotsent Tullio Ilomets. Ta sai Paul Kogermani nimelise mälestusmedali.

Õnnitleme dotsent Tullio Ilometsa, kes on ka toimetuse kolleegiumi liige!

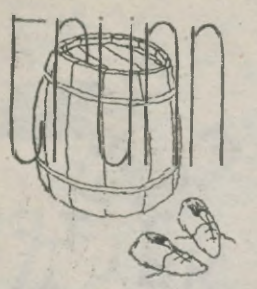

Hingepiinad

Kõigepealt kadus mul isu, siis hakkasin iga krõbina peale võpatama ja kõige lõpuks ei saanud ma enam öösiti magada. Mitte miski ei aidanud. Küll püüdsin möödunud päeva unustada, mitte enam Temale mõelda, kuid ei midagi.

Aga ega ma seepärast veel jätnud. Igal hommikul võtsin sisse harjunud positsiooni peahoones kella all ja jäin ootama. Kuid päevast päeva kordus üks ja seesama. Täpselt kell kaheksa astus uksest sisse Tema ukke ja sikvakas kuju. Jälgisin alati Teda aknel pilgul, üritades tabada Tema pilku, kuid tulemusteta. Ta ei suvatsenud mind märgata, andis riided riidekoidu ja möödus minust pea kuklas. Ja nii kogu päev läbi — küll sammusin Talle mitu korda tänaval vastu küll valisin raamatukogus sellise koha, kus Ta liiksalt pidi mind nägema, kuid ikka ei midagi.

Kui ma nädala pärast ennast peeglist vaatasin, siis oli pilt üsna troostitu. Vastu vaatis loppis nägu aukuvajunud silmade ja turritavate habemetüügastega. Juuksed olid so rakil ja selg oli kergelt kühmu vajunud. Oleks võinud ennast ju ka korrastada, kuid milleks see, ku Tema ei vaevunud mind nägemagi.

Nüüd aga on kõik ometigi seljatага. Ka see päev algas samuti kui eelmised — jälle seisin komm'ku' kella all ja jälle möödus Ta mind märkamata. Kuid minu šanss siiski saabus. Peale lõunat Talle tänava' järjekordselt järele lonkides nägin järsku, kuidas liivatamata kõnnitee oma töö tegi ja Tal jalad alt tõmbas. Muidugi olin ka mina kohe tema juures käsi abivalmilt välja sirutatud. Nüüd Ta liiksalt pidi mulle otsa vaatama ja ketkel, mil Tema käsi puudutas minu kätt, ütlesin ma välja selle, mida olin juba nädalaid mõttes kandnud — «tere».

Ta püsti aidanud ja puhtaks klopinud, võisin rahuldunult eemalduda, sest nüüd võin eksamile juba rahuliku südamega minna, olen ju üks väheseid, kellel on õnnestunud õppejõule tänaval tere öelda.

AAVO KOKK

EKSAMINEERITAVA 10 KÄSKU EHK ÕPETUS SELLEST, KUIDAS TEHA EKSAMIT

Sa pead teadma, kuna, kus ja mis eksam tuleb.
Sa pead teadma õppejõu nime ja nägu.
Sa pead sisenema eksamiruumi,.
Sa pead õppejõudu teretama.
Sa pead andma talle passi ja õpinguraamatu.
Sa pead pileti võtma (vasaku käega).
Sa pead ette valmistama.
Sa ei tohi maha kirjutada.
Kui siiski kirjutad, siis ei tohi vahele jääda.
Sa pead vastama.

Nii liiktne see eksam ongi... Selle retsepti järgi talitades on sul eksam niisama kästi kui tehtud, jääb üle veel materjal endale selgeks teha.

Soovitusi jagas siiski vaid kolm eksamit teinud

AAVO KOKK

Uut teatmekirjandust teadusraamatukogus

Атеистический словарь / Абдусамедов А. И., Алейник Р. М. и др. Под общ. ред. М. П. Новикова. — М.: Политиздат, 1983. — 559 с.

Sõnaraamat sisaldab marksistliku ateismi põhimõisteid, kokku üle 2000 termini. Selgitatakse ateismi ajaloooga, kiriku ja religiooniga seotud termineid jne. Väljaanne on mõeldud propagandistidele ja lektoritele, aga ka õppejõududele, üliõpilastele ja kõigile asjahuvilistele.

В блокнот пропагандисту политэкономии: Цифры и факты. — Изд. 3-е, доп. — М.: Политиздат, 1983. — 224 с.

Populaarteadusliku teatmiku eesmärgiks on illustreerida teoreetilisi seisukohti, seostada neid praktikaga.

Зааль Р. Справочник по расчету фильтров: Пер. с нем. — М.: Радио и связь, 1983. — 752 с., ил.

Teatmeteos on mõeldud side-, automaatika-, telemehhaanika inseneridele jts. Kasulik raamat reaalalade üliõpilastele, raadiomehhaanikuile ning vilunumaile raadioamatööridele.

Краткий политический словарь / Абаренков В. П., Аверкин А. Г., Агешин Ю. А. и др. Сост. и общ. ред. Л. А. Оникова, Н. В. Шишлина. — 3-е изд., доп. — М.: Политиздат, 1983. — 367 с.

Sõnastik sisaldab üle 1200 ühiskondlik-pol.itilise iseloomuga sõna, termini ja mõiste, mis on raadios, televisioonis, ajakirjanduses laiemalt levinud. Suur osa neist on terminid, mis iseloomustavad NLKP majandus- ja sotsiaalpoliitikat, rahvusvahelist töölis- ja kommunistlikku liikumist, kaasaegseid rahvusvahelisi suhteid jne. Mõeldud kasutamiseks kõige laiemale lugejaskonnale.

Немецко-русский медицинский словарь. — 3-е изд. с доп. — М.: Русский язык, 1983. — 768 с.

Sõnaraamat sisaldab ligikaudu 48 500 terminit teoreetilise ja praktilise meditsiini kõigist valdkondadest. Mõeldud meditsiiniala teadustöötajaile, praktiseerivaile arstidele, meditsiiniüliõpilastele ja õppejõududele, meditsiinikirjanduse tõlkijaile.

Растения в медицине. — Саратов: Изд-во Саратовского университета, 1983. — 440 с., ил. — Библ.: с. 411—424.

Raamat annab ravimtaimede raviotstarbelise kasutamise praktilisi juhiseid. Esitatakse taimede botaaniline kirjeldus, kogumistähtajad, kasutamisnäidustused ja -õpetused (seda nii arstiteaduses kui rahvameditsiinis). Lisas on antud registrid ja tabelid taimede kasutamise kohta erinevate haiguste puhul, taimede kogumiskalender jt andmeid. Väljaanne on abiks arstidele, meditsiiniüliõpilastele, farmakoloogidele, apteekreile, bioloogidele ja ka lugejate laiale ringile.

Черномордик А. Б. Справочник по применению антибиотиков и других химиотерапевтических препаратов. — 2-е изд., испр. и доп. — Киев: Вища школа, 1983. — 496 с.

Teatmikus on kirjeldatud sagedamini kasutatavaid antibiootikume jts. ravimeid. On näidatud ravimidoosid ja kasutamise ratsiooniskeemid imitmesuguste haiguste puhul. Teises trükis on ümber töötatud antibiootikumide toksilisuse osa, esitatakse andmeid bakterite resistentsusest ravimite suhtes. Võrreldes esitrükiga on laiendatud teatmetabelite mahtu. Raamat on määratud vanemate kursuste meditsiiniüliõpilastele ja arstidele.

Der Duden in 10 Bänden. Bd. 3: Bildwörterbuch der deutschen Sprache. — 3., vollst neu bearb. Aufl./Bearb. von K. D. Stoff, J. Schmidt. — Mannheim; Wien; Zürich: Bibliographisches Institut; Dudenverlag, 1977. — 784 S., III.

Sõnaraamat sisaldab 27500 sõna kõigist eluvaldkondadest. Raamatusse on valitud teaduslikud terminid ja ka üldleksika, mille täpsema tähenduse selgitamiseks on vajalik illustratsioon.

Der Duden in 10 Bänden. Bd. 6: Wörterbuch der deutschen Standardaussprache. — 2., völlig neu bearb. u. erw. Aufl./Bearb. von M. Mangold.-Mannheim; Wien; Zürich: Bibliographisches Institut; Dudenverlag, 1974.—791 S.

Sõnastik annab üldise saksa keele ortoepilise normi. Mõeldud tööks kõnekasvatusel saksa keele õpetamisel, õppetöös õige häälduse kujundamiseks.

Der Duden in 10 Bänden. Bd. 9: Die Zweifelsfälle der deutschen Sprache.— 2., neu bearb. u. erw. Abfl./Bearb. von D. Berger u. a. — Mannheim; Wien; Zürich; Bibliographisches Institut; Dudenverlag, 1972.—784 S.

Sõnaraamat käsitleb ligi 8000 grammatiliselt, stiililiselt ja ortograafiliselt rasket ning eksitavat juhtu saksa keeles. Lisaks antakse ka muid andmeid mitmesuguste saksa keele iseärasuste kohta.

Этимологический словарь славянских языков: Праславянский лекс. фонд. — Вып. 9 / Под ред. О. Н. Трубачева. — М.: Наука, 1983. — 197 с.

Sõnastiku sõnaartiklid sisaldavad palju uut ja huvitavat nii üldteoreetilises kui ka konkreetselt etümoloogilises plaanis. Peatähelepanu on pööratud dialektidele ja alalooandmetele. Mõeldud põhiliselt slavistidele.

Сотникова М. П., Спасский И. Т. Тысячилетие древнейших монет России: Сводный каталог русских монет X—XI веков. — Л.: Искусство, 1983. — 238 с., ил. — Библ.: с. 207.

Kataloogis on antud ka kõigi X—XI sajandi 340 eksemplari mündi «biograafia». Raamat on mõeldud ajaloospetsialistidele ja numismaatikuile.

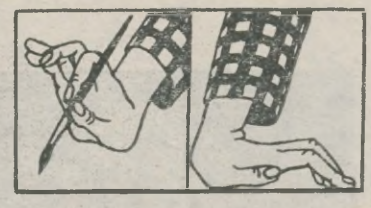

Kunstikabinet on praegu erakordselt puhas — eksamid ei anna liiksalt aega joonistamas (loe: tolmu tekitamas) käia.

Ülikooli kunstiharrastajate kõige hilisemate piltide tunnistajaks võis möödunud aasta lõpus olla iga kohvikukülastaja. Arvamustevihikus oli ülestähenduste ja vaimukuste kõrval ka üks tõsisem ettekeide esinejate diletantsusele. Mulle tundus see märkus ülekoktuse ja järelemõtlematuna, ekkki asja leevendas sulgudes olev «v. a. mõned erandid».

Arvatavasti ei kisu meid näitusele mitte see, et midagi muud parajasti teha pole. Igaühel kulgeb kunsti poole oma tee. Vahest tõukab sinna ratsionaalse eluviisi liialt madal emotsionaalsus — kusagilt jääb midagi puudu, muserdab, ahistab. Miski koguneb ja keerleb meeles, sundides otsima kas väljapääsu enesesest või võimalust enese sisse vaatamiseks. See miski on justnagu vormi kobav idee, olema'a oma sisus veel selginenud.

VORM? Vorme on palju, sõnaline kõrvuti visuaalsega.

Asetan paberid lauale põigiti enda ette, nii et trükiread jooksevad ülalt alla. Vaatlen neid laisalt silmi kissitades, kuni tähed äkmaseks muutuvad. Sõnad koonduvad gruppideks, paistes must-valge mosaiigina: on see VORM, see materiaalne (sõna labasemas tähenduses). Imelik, et sisu malub nii jäika labürinti. Mul on vabadus iga suvalise, paberil gruppi koondunud sõnadelasu omaette eraldada ning lugeda ülest mosaiigikillust välja seda, mida ise talan, saamata teada, mida mulle öelda taketakse (või ei taketa). Ometi kiusan sedasi neid värvikaid mõttelõngu, mis ainult õiget pidi lähenedes särada suudavad, peegeldades detailselt eluproosat.

Kas on midagi püsivat, lõplikku, konkreetset? Ons toimumas midagi, millel on algus ja ots? Kust tulevad kontrastid, ja kes väidab, et need üldse olemas on? Hetk ja igavik, mina ja maailm, (diletant ja professionaal) — vahest istuvad siin mõtlemise piirid, milleta puuduks eneseväljendus.

Mis siis, kui inimene ise on vormi surutud, kui tal pole lastud taimena kasvada, vaid teda nagu savi vahetpidamata voolitud? Siis on ta harjunud olema «nagu peab», otsides oma tegudele põhjendusi, eesmärke, nähes kõiges halbu ja häid külgi. Ta ei suuda jätta hindamata, vaikimata, ei suuda vaikust taluda, sest ta on kaotanud iseenese. (Kui juba iseenesele on vaja midagi põhjendada, järelikult pole see loomulik.) Inimene kannatab kategooriate vahel ekseldes, püüdes elu mingitesse mõistetesse tõlkida, justkui kaksikelu elades).

Tegelikkus ja sümbol, situatsioon ja üldistus. Kusagilt tuleb leida lühis, et lõpuni mõista. Võib-olla suudab mõte (= idee) lähendada vahet kahe tundmise vahel?

* * *

Loomine ise on ilmselt suurem sündmus kui näitus. Viimane pakub üldistusi, väljavalitud mõtteid, n. ö. kallutatud kokkuvõtet paratamatult subjektiivse maitse põhjal. Esialgu valib kunstnik ise, ta ei püüagi kõike näidata, mida tegelikult innuga on teinud. Ega sellepärast saa arvata, nagu oleks välja jäetud pilтidel midagi viga.

Igasugune nähtus, nägemine, tunnetamine avaldab muljet. Hinnanguna väljaöeldud sõnad hakkavad elama oma elu, minnes kunstist väga kaugele. Vaatajate ja kunstnike omavaheline kontakt keeleasandit ei nõua. Hinnang muudab näilikkuse ükseks ja kammitseb edaspidiseid otsuseid. Tundub, et ehe elamus laseb asju seesmiselt, oma kinge- ja mõttemaailmas selgemal kujul «väljenduda».

Kunagi pole hilja iseennastki proovida. Joonistamise sisse peidetud mõtted aitaks paljut maandada. Paberile tikuvad ka rõõmsad muljed, aga ilu helguses avada pole ainuvõimalik tee kunstini. Värvid-vormid on jõuetud, nende abil tõlgenduvad sümbolid, mille saame elust, inimesest, mõtetest.

Meie kunstikabinet tahab üliõpilasi ses osas aidata. Eriti õhtupoolikuti võib peahoone võlvitud keldriruumist leida Andrus Kasemaa. Tema vist teab, mis või kus kunst on, ainult et kunstnikuna ta seda sõnades tihti ei ütle. Kätt saab tehnika suunas vilutada — seda lubatakse koguni õpetada. Raskem külg — mõelda, näha, tajuda, tunda — peaks öelda ja hinnata aitama vaid siis, kui enam sõnadeta ei saa.

ANU PALLAS,
žurn. III k.

Kunst kunsti näha

Samm talvest ...

(Algus 3. lk.)

eksemplarist õhkus tärkamise, pürgimise, värskuse kõngu. Kokku moodustas grupp harmoonilise terviku. Teises saalis asuv lüsterglasuurist serviis «Jaanuar» mõjus materjali ja otstarbe kunstilise terviklikkuse tõttu. Aino Alamaa dekoratiivsetest plaatidest imbus ürgse kivistise muljet, filigraanne pinnajoon ja haprad liblikad süvendasid seda veelgi. Töödes «Jäine meri», «Tulised liivad», «Põuane maa» on Helle Videvik püüdnud edasi anda looduse vaketust, võimsust, kordumatust.

«Sügises» näitab Irja Kändler inimnäo (autoportree) võlu ja sobivust keraamikas.

H. Tugi-Nuusbergi «Tärkamises» on hea värviline tasakaal nii ühe eseme raames kui kogu komplektis tervikuna. Lähedaste ja haaravatena mõjuvad tumedad viljapead. Peeter Malle natüürmort sisaldab killukest vanast eestilikust köögist kaasaegse leivapätsi ja vahvelrätiga.

Mai Järmut on kasutanud moodsa kunsti võimalusi. Pannoos «66-77» luuakse pleki efektne mulje. Tiiu Lass on välja toonud sibulakausi koos sisuga, mis meeldivalt on alles nõusse «ronimas». Ülle Rajasalu on «Texastes» ühendanud pükste tüüpilised elemendid nõude kujuga. Luule Kormašova köögiotstarbelised topsikud mõjuvad kutsuvalt ja kulinaarselt. Näitusel oli veel mitmeid kuvipakkuvaid töid. Seekordne väljapanek rõõmustas vist ka kõige nõudlikumat vaatajat, sest esindatud oli vabariigi tuntumate keraamikute tööde paremik.

MARGIT MIKK,
žurn. I k.

Keskraamatukogu ...

(Algus 2. lk.)

Rohket kasutamist leiab personaalia kartoteek, mis aitab leida andmeid ühiskonnategelaste, teadlaste, kunstnike, kirjanike jt. tuntud isikute kohta. Lugejate päralt on ilukirjanduslike teoste pealkirjade, perioodikas ilmunud ilukirjanduse, raamatusarjade, aunimede ja autasude ning repertuaari kartoteek. Osakonnas koostatakse raamatukogus leiduva materjali põhjal ka soovitusnimestikke.

Teatmestu kaasabil suudab teatmebibliograafia osakond mõne tunni või mõnekümne minuti jooksul anda vastuse erinevaid eluvaldkondi puudutavatele küsimustele.

Teatmebibliograafia osakonna asukoht — N. V. Gogoli nim. Tartu Linna Keskraamatukogu juurdeehituse I korrus, Hariduse 5.

HILVI JOAMETS

Hildegard Kivistik

In memoriam

8. jaanuaril lahkus meie hulgast pärast rasket haigust üldfüüsika kateedri vanempreparaator Hildegard Kivistik.

H. Kivistik sündis 10. mail 1925. aastal Tallinnas töölisperekonnas, lõpetas Tallinna Tütarlaste Kaubanduskeskkooli ning läks Tallinna Tehnikumi kantseleiametnikuks, hiljem töötas Tallinna Eksporttapamaja peakontoris masinakirjutajana.

1945. aastal hakkas ta õppima Tallinna Muusikakoolis ning töötas ka Eesti NSV Raadiokomitee muusikaosakonna toimetajana.

Õppimine katkes seoses elama asumisega Tartusse. Lõpetanud Tartus keskkooli, astus H. Kivistik 1954. aastal TRÜ vene keele ja kirjanduse osakonda, tervislikel põhjustel oli aga sunnitud õppimise katkestama.

1955. aastal asus H. Kivistik tööle TRÜ kantseleisse asjaajajana. 1967. aastal edutati ta kantselei juhatajaks, kus töötas 1972. aastani. Seejärel oli ta majandusküberneetika ja statistika kateedri laborant.

1972—1975 töötas ta sotsioloogialabori lepinguliste tööde vaneminsenerina, siis viidi üle aeroionisatsiooni ja elektroaerosoolide labori lepinguliste tööde vaneminseneriks. Seal töötas pensionile minekuni, pensionärina oli aga üldfüüsika kateedri vanempreparaatoriks.

Kogu oma töötamise ajal AEL-s ning üldfüüsika kateedris näitas H. Kivistik üles suurt töökust ja erakordset asjatundlikkust lepinguliste uurimistööde asjaajamise korraldamisel. Ta oli sellel alal suur autoriteet, kes abistas ka uut geofüüsika kateedrit lepinguliste tööde asjaajamise korraldamisel. Kõige sellega, mis ta teha oskas ja jõudis, teenis ta ära kolleegide tänu, tunnustuse ja helge mälestuse.

Üldfüüsika ja geofüüsika kateedrite kollektiivide nimel

JAAN REINET

Õppejõu kalm korda

Detsembri algul viisid kultuurimälestiste kaitsest huvitatud ajalooüliõpilased lõpule aasta varem alustatud ürituse: korrastati progressiivse ajaloolase, kunagise Tartu ülikooli õppejõu, Eesti Riikliku Ajaloo Keskarhiivi direktori **Otto Liivi** (1905—1942) haud Puiestee tänava kalmistul. Nad paigutasid sinna ka hauakivi.

TÕNIS LUKAS,
ajaloo III k.

Uusi trükiseid

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 651. Грамматические и лексико-семантические проблемы описания языка. Труды по русской и славянской филологии. Тарту 1983, 500 экз., 120 с., 1 руб. 30 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 655. Структура электролюминесцирующих материалов. Труды по электролюминесценции. Тарту 1983, 400 экз., 176 с., 1 руб. 40 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 658. Квантитативная лингвистика и стилистика. Труды по лингвостатистике. Тарту 1983, 500 экз., 180 с., 1 руб. 60 коп.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 656. Исследования по сопоставительному и прикладному языкознанию. Linguistica. Тарту 1983, 500 экз., 164 с., 1 руб. 50 коп.

М. А. Шелякин. Категория вида и способы действия русского глагола. (Теоретические основы). Таллин «Валгус», 1983. 750 экз., 216 с., 1 руб. 90 коп.

Диагностика и лечение болезней зубов и челюстей. Тезисы докладов X Республиканской конференции стоматологов Эстонской ССР. 14—15 декабря 1983 г. Таллин. Тарту 1983, 500 экз., 252 с., 95 коп.

NB!

Järgmine «TRÜ» ilmub reedel, 10. veebruaril.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. 274. MB-01054.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 3 (1362) Reedel, 10. veebruaril 1984 XXXVI aastakäik

4. märtsil
VALIMA!

Rektor Arnold Koop registreeriti saadikukandidaadiks

4. veebruaril oli aulas NSV Liidu Ülemnõukogu Liidunõukogu valimiste Tartu valimisringkonna nr. 750 komisjoni istung. Siia olid kogunenud Põlva, Võru, Valga, Jõgeva ja Tartu rajooni ning linna töökollektiivide ja ühiskondlike organisatsioonide esindajad.

Nõupidamise avas EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär Indrek Toome. Seejärel sai sõna arstiteaduskonna professor Ain-Elmar Kaasik, kes tutvustas rektor professor Arnold Koopi kui Liidunõukogu valimiste Tartu valimisringkonna nr. 750 saadikukandidaati. Rektori kandidatuuri seadsid üles paljud kollektiivid. Seekordne ülesseadmine on juba neljas kord. A.-E. Kaasik kõneles meie rektori laiahaardelisest ja sisukast tööst. Ta tegi ettepaneku registreerida A. Koop saadikukandidaadiks.

Rektori kandidatuuri toetasid ühel häälel ka Võru, Valga, Jõgeva ja Tartu töötajad.

Linna täitevkomitees registreerisid ringkonnakomisjoni liikmed ja töökollektiivide esindajad A. Koobi taas saadikukandidaadiks.

TRÜ nõukogu

koosolek peeti neljapäeval, 2. veebruaril.

● Rektor prof. Arnold Koop andis ALMAVÜ TRÜ organisatsioonile üle rändpunalipu sotsialistliku võistluse võitmise eest Tartu linnas. Lipu võttis vastu esimees Ants Pilt. Rändpunalipp on ALMAVÜ TRÜ organisatsiooni käes olnud 1966. a. alates. Nüüdsest jääbki lipp alatiseks ülikoolile.

Rektor A. Koop andis zooloogiamuuseumi direktorile Raimond Veenperele üle NSV Liidu KKEH aukirja eduka esinemise eest muuseumide ülevaatusel.

● Hääletati meditsiinidoktor **Jüri Männistele** professori, füüsika-matemaatika doktor **Taivo Arakule** 0,5 professori- ja füüsika-matemaatikadoktor **Ants Aitsamile** 0,25 professorikutse taotlemise poolt.

Hääletati meditsiinikandidaat **Tiia Soole** ja prorektor **Valter Haamerile** dotsendikutse taotlemise poolt.

● 1983. aasta teadustöö aruande esitas prorektor **Ants Kallikorm.**

● Doktoritöö valmimise seisust andsid aru dotsendid E. Leibur, M. Abel ja J. Maaroos.

ÜKSNÄDAL

Oma ukse alt kaugemale

Mida ma teadsin Vilniuse ülikoolist? Midagi ikka. Viis aastat tagasi toimetasin trükki mitu VRÜ erilehekülge. TRÜ sõprus- ja koostöölepingupartner sai siis neljasajaseks. VRÜ teaduse päeval meie ülikoolis oli delegatsiooni koosseisus ka nende tollane leketoimetaja Audrone Nugaraite, kes nüüd on jõudnud aspirantuuris käia ja kateedrisse tööle asuda. Teadsin, et tudengeid on VRÜ-s lipi 17 000, teaduskondi 14, populaarne on üliõpilasteater. Aeg-ajalt õpivad leedu keelt seal ka eestlased, koguni TRÜ-st suunatud. Meelde on jäänud Vilniuses käinute ülivõrded restaureeritud hooneist, üliõpilasürilustest. Üks asi on siiski kuulda ja lugeda, koopis midagi muud ise näha ja kogeda. Selleks kogemuseks sobis kästi vaheaeg. Nii asusimegi 1. veebruari hommikul päevapikkusele rongisõidule koos majandusteaduskonna pressisekretäri Helle Ümariku ja komsomolikomitee pressisekretäri Lii Kangruga. Kolme tihedat ja põnevat päeva VRÜ toimetuses ja komsomolikomitees püüame vahendada järgmises lehes.

Tagasi jõudsime pühapäeva õhtul. Esmaspäeval tuli peadpidi töösse sukelduda. Aga midagi oli teisiti. Kõrvus kõlas «VRÜ» praeguse toimetaja Jolanta Varapnickaite reibas hääl, meenusid üliõpilasgiidide seletused. Kui prooviks oma töös teha ka nii, nagu seal... Selleks kokkusaamised kolleegidega ongi, et midagi tähele panna, üle võtta, endast anda. Pealegi on toimetusel nüüd peale Moskva, Kaasani ja Läti ülikooli sõbrad ka Liidu vanimas kõrgkoolis Vilniuses.

Vaheaeg on läbi. Üksteise järel saabuvad mägedest tagasi talituriaadlased. Käidi Väike-Kaukasusel, Kuznetski-Alatau jm.... Matkamas oli paarkümmend gruppi paarisaja üliõpilasega. 14 komsomoliaktivistile jäävad nähtavasti kauaks meelde preemiareisi päevad Ungaris.

Ega me teagi, kes kus käia jõudis. Pukata sai ka kodus, omade keskel. Nüüd aga tuleb olla varmas ja püüda osa saada ja kaasa lüüa 1983/84. õppeaasta kevadsemestri igas ettevõtmises. On ka üliõpilaslaulupeo aasta. Jõudsimegi tagasi sõprade juurde, sest «Gaudeamusele» tulevad ka leedulased, venelased, lätlased, ukrainlased...

VARJE SOOTAK

Haridusreform ja kõrgkool

Verivärskeks tekliomanikuks sai üle-eelmisel neljapäeval aulas NSV Liidu kõrg- ja keskerihariduse ministri asetäitja Igor Makarov. Tema külaskäik TRÜ-sse oli seotud haridusreformi projekti aruteluga. Loeme sellest edasi 2. leheküljel.

ARVO TENNO foto

Tuhat päeva Suure Isamaasõja aegses Leningradis

ARNOLD KOOP

(Algus «TRÜ-s» nr. 1 ja 2, k. a.)

Kõnelemata juba jäätrassi Elu tee sangaritest. See oli massiline, kogu Leningradi elanikke haaranud kangelaslikkus, mis blokaadipäevil tundus leningradlastele täiesti enesestmõistetav, igapäevase käitumise normina ja mida nagu ei peetudki kangelaslikkuseks.

Elu tee oli sõna otseses mõttes elu tee, mis päästis surmast kümneid, kui mitte sadu tuhandeid leningradlasi. Enne talve saabumist veeti toitu linna laevadel, siis sulgesid külmad lõplikult järve. Lennu teel suudeti kohale tuua vaid väike osa vajalikust toidust.. 20. novembril 1941 sõitsid esimesed hobuvoorid jäätrassil üle Laadoga kagunurga ja kaks päeva hiljem algas pidev autoliiklus. Detsembri lõpus ületas päevane toiduainete juurdevedu minimaalse vajaduse ja nii sai suurendada leivanormi — töölistele hakati andma päevas 100, teistele 75 grammi. Seda oli vähe, kuid siiski midagi ja — mis peaasi — see lisas veendumust, et Leningrad paneb vastu kõigile katsumustele ja võidab blokaadi. Mööda Elu teed jätkus leningradlaste evakueerimine.

1942. aasta kevad tõi kaasa ka uue katsumuse. Blokaadi nurjumisest raevunud fašistid otsustasid anda hävitava löögi Balti mere laevastiku laevadele, mis seisid veel liikumatult jäävangis. Töötati välja operatsioon «Eisstoss» («Jäälöök»), mis nägi ette üheaegseid suurtükiväe tulelööke ja õhurünnakuid. Need algasid 4. aprillil. Mõned meie suured sõjalaevad (ristlejad «Kirov», «Maksim Gorki», paar eskaadri miinilaeva) said küll pihta, kuid vigastused parandati kiiresti ja laevastiku võimas tulejõud, mis linna kaitsmisel etendas esmajärgulist osa, säilis.

Leningradi blokaadi traagilisus põimus teinekord tragikoomilisega.

Üks kurbrõõmus seik on seotud meie esimese saunaskäiguga pärast blokaaditalve. Olin pikkuses kasvu täis saanud, st. niisama pikk kui praegu, kuid kaalusin ainult 58 kilo. Kui olin ennast riietest vabastanud, kutsus minu lahja ja vibalik kuju esile seltsimeeste vägeva naerupahvaku. Peeglit ei olnud, nii et ise ma ennast ei näinud, aga koomiline võis see pilt küll olla — suur pea õige peenikese kaela ja kõhetu keha otsas. Kurb naer küll, aga ometi naer, mis andis jõudu edasi elada ja edasi võidelda. Muide — sellest kevadest läksid mul juuksed halliks...

1942. aasta suvel nägi Leningrad jälle välja suvine. Kesklinnas, kus seni olid laiunud muruplatsid ja lillepeenrad, kasvatati nüüd kartuleid ja juurvilja. Ka äärelinna hoovides, skvääridel ja tühimaadel tegelesid inimesed aiandusega, et varuda talveks lisatoitu.

Toitlustamine paranes ja pärast Leningradi blokaadi läbimurdmist 1943. aasta jaanuaris, kui loodi jälle raudteeühendus «suure maaga», hakkasime saama tugevat toitu. Olin läbi teinud tuukrite kursused ja seisin tuukrite nimekirjas — nende meeste toitlustamine oli igati tasemel. Nii saime päevas 800 grammi leiba, kondenspiima, biskviite, suitsetatud keelt ja teisigi delikatesse. Ja seda veel blokaadist täielikult vabastamata linnas! Kui seni oli meie omavaheliste jutuajamiste üheks põhiteemaks olnud toit (meenutasime oma lemmikroogasid, räägisime, kuidas hakkame pärast sõda leiba hoidma ja hindama ja milliseid maitsvaid toite tegema), siis nüüd jäi see teema tagaplaanile. Ka meie laevade tegevus muutus järjest aktiivsemaks. Õige sageli tuli sõita väikestel puualustel (magnetmiinide oht!). Kroonlinna. Vaenlane istus Peterhofis ja kitsas merekanal oli tema patareide tule all.

Erilise tundega meenutan 1944. aasta 14. jaanuari, mil algas blokaadi lõplik purustamine. Leningradi kohal hõljus enneolematult võimas suurtükimürin — tulistasid kõik torud, kaasa arvatud sõjalaevade peakahurid. See mürin oli majesteetlik ja optimistlik, sest kõik teadsid, mida tähendab suurtükiväe pealetung. Sakslaste vastutuld ei olnud üldse märgata — algatus ja jõud olid nüüdsest kindlalt Lenini linna kaitsjate poolel.

Ja siis saabus vaikus. Harjumatu, närviline, kuidagi ootuspinev. Me ei saanud kusagil rahu — ikka ootasime mürskude vilisevat lendu

(Järg 2. lk.)

TÄHTPÄEVAKALENDER

A. Filomafitski

29. III 1807—3. II 1849

3. veebruaril möödus 135 aastat väljapaistva vene füsioloogi, Moskva füsioloogiakonna rajaja Aleksei Filomafitski surmast.

A. Filomafitski õppis 1824—1828 Harkovi ülikooli arstiteaduskonnas, **1828—1833 Tartu ülikooli Professorite Instituudis.** 1833 kaitses doktoridissertatsiooni, kus käsitles lindude hingamist. 1833—1835 töötas ta välismaal J. Mülleri ja C. Schultze juures.

Alates 1835. aastast oli A. Filomafitski füsioloogia ja üldpatoloogia professor Moskvas, koostas esimese vene füsioloogiaõpiku. Ta on eksperimentaalfüsioloogia rajajaid Venemaal (töid peamiselt vereülekande ja tuimastuse alalt).

MARGIT PÄID,
ajaloomuuseumi
vanemteadur

A. T. Middendorff

1815—1894

28. jaanuaril möödus 90 aastat Tartu ülikooli kasvandiku, Peterburi TA auliikme, **Tartu ülikooli audoktori**, tunnustatud loodusteadlase ja maadeuurija Aleksander Theodor von Middendorffi surmast.

1840. aastal käis Middendorff koos Baeriga Lapimaal. 1842.—1845. aastani korraldas ta uurimisretke Siberi ja Kaug-Ida vähetuntud aladele, mille kohta avaldas oma poeetose «Teekond Põnja- ja Ida-Siberisse». Seda ulatuslikku tööd loetakse maailma esimeste ja parimate ökoloogilis-geograafiliste monograafiate hulka.

Oma elu viimastel aastatel tegeles Middendorff kui Hellenurme mõisa omanik veiste ja hobuste tõuaretusega.

MARJE RAUDSEPP,
ajaloomuuseumi
nooremteadur

Biomehaanikud Tartus ja Käärikul

Esmaspäevast kolmapäevani on Tartus ja Käärikul vabariiklik noorteadlaste talvekool, mis käsitleb spordi biomehaanika põhiprobleeme. Ettekanded on peale Eesti biomehaanikute ka Liidu teistelt tähtsamatelt selle ala uurijatelt.

TRÜ osaleb NSVL TA koordinatsiooniplaanis (1981—1985) teemaga «Biomehaanika», alateemaks on «Bioloogiliste süsteemide juhtimine ja tööliigutuste optimiseerimine». Talvekoolis saab mõtteid vahetada juhtivate Nõukogude teadlastega.

Avamine ja plenaaristung on esmaspäeval, 13. veebruaril kl. 15 aulas. Ootame kõiki biomehaanikast huvitatuid!

LEMBITU KUUSE

TÄNU

Linna täitevkomiteelt saabunud kirjas rektorile palutakse avaldada tänu hea koostöö eest **TRÜ kirjastus- ja trükiosakonnale.** Osakonna head tööd palu akse arvestada ka sotsialistlikus võistluses. Kirjale on lisatud väljavõte ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi nõukogude osakonna vanemkonsultandi R. Vare sõnavõtust linnanõukogu istungjärgul, kus märgiti ära Tartu Linna Täitevkomitee edukat tööd rahvasaadikutele informatsioonilise materjalide andmisel. Need trükised on ongi valminud meie kirjastus- ja trükiosakonnas.

Haridusreform ja kõrgkool

● **2. veebruaril peeti aulas kõrg- ja keskerihariduse ministeeriumi kolleegiumi, vabariigi rektorite nõukogu, TRÜ nõukogu ja parteikomitee ühine laiendatud istung.** Toimus haridusreformi projekti arutelu. Oma arvamust väljendasid NSV Liidu kõrg- ja keskerihariduse ministri asetäitja Igor Makarov, ENSV kõrg- ja keskerihariduse minister Ilmar Nuut, haridusminister Elsa Gretškina, meie rektor prof. Arnold Koop, TPI rektor prof. Boris Tamm, TPedI prorektor dots. Lembit Türnpuu, EPA majandusteaduskonna dekaan dots. Harri Piho, Tallinna Polütehnikumi direktor Leonid Tšerkassov ja TRÜ prof. Inge Unt.

● **30. jaanuaril toimus konverents haridusreformi põhisuundadest ja Tartu haridusprobleemidest,** kus esinesid TRÜ teadlased prof. I. Unt, dots. P. Kenkmann, kutsesuunitluse kabineti juhataja A. Sukamägi, vanemteadurid J. Saarniit, J. Kõre ja E. Tani. Arutelu korraldasid linna parteikomitee ja täitevkomitee haridusosakond ning TRÜ teadusosakond.

Ministri käskkiri

Kauaaegse kohusetundliku töö eest autasustati ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga 75. sünnipäeval vanempreparaator **Feliks Valget,** töölisi **Salme Langi** ja **Ahto Virmandit** ning 50. sünnipäeval töölist **Aksel Ostratit.**

Rektori käskkiri

Pikaajalise eduka töö eest 25-aastaseks saanud arvutuskeskuses pälvisid rektori käskkirjas tänu **Liina-Mai Tooding, Kuldev Ääremaa, Raivo Reiljan, Enn Lasn, Peeter Eelma, Säde Koskel, Jaan Kandimaa, Arvo Kruuse, Juhan Liias, Inno Liiv, Tõnis Kelder, Peep Uba, Reet Ambre, Hannes Näripä, Avo Margna, Vaike Simso, Virve Aedma, Mare Kangur, Endla Kalja, Ülo Kährik.**

Venia legendi

Spordifüsioloogia kateedri dots. kt. bioloogiakandidaat **Teet Seene** *venia legendi* loeng «Muutused skeletilihaste müosiini subühikulises koostises kurnavate kehaliste pingutuste puhul» on 14. veebruaril kl. 13 V. Kingissepa 19, aud. 307.

Dekaan prof. ATKO VIRU

Tuhat päeva...

(Algus 1. lk.)

ja tumedaid lõhkemisplahvatusi. Kulus päris hulk aega, enne kui uue olukorraga kohanesime.

Surm oli meid piiratud linnas varitsenud peaaegu igal sammul. Suurtükitule ajal oli tänavatel liikumine küll keelatud, kuid alati ei saanud sellest keelust hoolida. Kord läksin 1942. aasta kevadel ägeda tulistamise aegu Sadovajat pidi sadama poole. Jõudu oli vähe, samm tõnts. Valisin võimalikult otsese sihi, mis viis mööda nurgast, kus seisis keegi memmeke. Mingi sisemine jõud sundis mind pöörama paremale ja tegema ringi. Niipea kui olin paarkümmend sammu eemaldunud, käis kärakas ja nurga peal, kus oleksin sel hetkel seisnud, lõhkes mürsk.

* * *

1944. aasta jaanuar tähendas Leningradile ja leningradlastele otsekui uut sündi. Vaenlane paisati Narva jõe ja Peipsi järve taha, Leningrad ei olnud enam rindelinn, Selleks ajaks oli kogunenud juba sedavõrd jõudu ja energiat, et hakkasin osa võtma laevastiku isetegevusest. 27. jaanuaril oli meil ette nähtud esinemine Admiraliteedihoones. Enne esinemist kutsuti meid hoone tornist vaatama Leningradi esimest võidusaluuti. Täpselt kell 20 andsid 324 toru esimese kogupaugu Leningradi ja leningradlaste auks. Linna kohal sädeles tõeline tulemeri, mis näis ulatuvat nii kaugele, kui silm haaras. Leningradi kesklinn oli valge nagu päeval, tänavad täis juubeldavat rahvast. Raske on kirjeldada, mis sel tunnil Leningradis toimus. Inimesed juubeldasid, nutsid rõõmust, embasid üksteist. Sõjamehi pilluti õhku. Kõik see kestis küllaltki kaua — 24 kogupaugu mürin, sädelev taevas, hõiskav rahvahulk. See oli kangelaslinnale Leningradile väärikas saluut, millest vägevamat ja emotsionaalsemat ma pole näinud.

Tagantjärele võin kinnitada, et need olid unustamatult karmid, traagilised, aga ka kangelaslikud aastad, mis veetsin 1941. aasta augustist kuni 1944. aasta juulini Leningradis — kokku enam kui tuhat päeva. Neist 900 blokeeritud linnas, kaasosalisena ja tunnistajana Suure Isamaasõja ühest heroilisemast heitlusest.

Vestluse Arnold Koobiga
pani kirja
HILLAR PALAMETS

Ühiskondlikke ülesandeid hinnati nõudlikumalt

Tänavu saab kümme aastat ühiskondlik-poliitilise praktika kasutuselevõtmisest meie ülikoolis. Sügissemestril toimunud II—V kursuste ÜPP atesteerimisel olid uued hindamiskriteeriumid, mis varasematest märksa konkreetsemad. Ühtlasi vaadeldakse ühiskondlik-poliitilist aktiivsust mõnevõrra laiemalt. Esiplaanile on seatud ühiskondlike ülesannete sisulise täitmise hindamine, distsiplineerituse, loomingulise lähenemise ja ülesande täitmise tulemuslikkuse arvestamine. Uued kriteeriumid nõuavad aktiivset osavõttu mitte ainult õppetööst, vaid ka komsomolikoosolekutest ja teistest üritustest. «Hea» või «väga heaga» ei saa hinnata rektori, ühiskondlike organisatsioonide ja dekaani karistuse saanud.

Uued kriteeriumid tõid seega kaasa nõudlikuma hindamise. Nii vähenes «väga heade» arv eelmise aastaga võrreldes ajalooteaduskonnas 51%-lt 24-le, bioloogia-geograafiateaduskonnas 47-lt 39-le, filoloogias 53-lt 37,7-le. Mõnes teaduskonnas pandi varasemast palju rohkem mitterahuldavaid. Võib öelda, et hinded kajastasid tegelikku olukorda objektiivsemalt. Kahjuks ei arvestanud uusi hindamiskriteeriume veel kõik teaduskonnad.

Kuigi ÜPP aktiivil ei ole veel täielikult ühest arvamust, mida pidada ühiskondlikuks ülesandeks, võib ka siin täheldada nõudlikumat suhtumist. See on vähendanud atesteerimisel arvestatavate ülesannete üldarvu. Pidevad suuremad või väiksemad ülesanded olid möödunud õppeaastal rohkem kui 60 protsendil üliõpilastest. 2113 üliõpilasel oli 2777 ülesannet, komsomolitööd tegi 626, 650 abistas dekanaati ja kateedreid õppe- ja teadustöö korraldamisel. 651 üliõpilast olid tegevad ametiühinguaktivistina, ühiselamufunktsionäärina ja taidluse organiseerijana. Ühtki pidevat ülesannet polnud aga enam kui 1200 üliõpilasel.

Ilmselt on vaja põhjalikumalt vaagida, kellele üht või teist ühiskondlikku ülesannet anda. Oleks mõistlik ning vajalik, et ülikooliaja jooksul oleks igal tudengil vähemalt paaril õppeaastal mõni kaalukam ülesanne. Läheb ju ühiskondliku töö kogemusi pärast lõpetamist väga vaja. TRÜ ÜPP nõukogu viimasel koosolekul leiti, et tuleks sisse viia sellekohane erikursus.

Üleülikoolilisest kokkuvõttest selgub, et endiselt osaletakse aktiivselt ühiskonnateaduslike referatiivsete ja uurimuslike tööde konkursil.

Õigustanud on end noorte lektorite ettevalmistamine teaduskondades endise üleülikoolilise loenguvooru asemel.

Uue juhendi järgi vaadeldakse ÜPP-na ka ühiskondlike erialade omandamist. Süvenema peaks ÜET ja teaduskondade koostöö, suurenema ühiskondlik-poliitiliste erialade osatähtsus, ka poliitinformaatorite ettevalmistamine.

LEMBIT KIIK

Toimetuselt: märtsis tuleme selle teema juurde tagasi, sest vahepeal vaeb ÜPP kriteeriume taas ka komsomolikomitee. Aprillis arutatakse ÜPP-d ja leninlikku arvestust parteikomitee istungil.

Ilmar Kruusamäe. Vendlus. Õli, 1982.

Ilmar Kruusamäe

Lühidalt saab tema kohta öelda järgmist: Ilmar Kruusamäe on ülikooli vilistlane (lõpetas 1980. a. majandusteaduskonna), TRÜ kunstikabineti kasvandik. Esimene personaalnäitus koos Vahur Sovaga oli 1979. a. kevadel ülikooli vanas kohvikus. Hiljuti Tallinnas furoori teki anud näitus oli tal 50. J. Kruusamäe tööde-tegemiste senine kroon on 1983. aasta Eesti NSV Kunstnike Liidu noortekoondise maailmpreemia.

Eesti noorte kunst praegu?

Noortekunst on tänase elu peegel. Vanemad kunstnikud elavad kahjuks oma ajas. Leian, et noorel tegijal peab ise olema õigust otsustada oma loomingu käekäigu üle. Näituste žüriides talaks näha ka noori. Praegu on situatsioon säärane, et noore kunstniku asi on ainult pilt valmis teha. Pilt saab valmis ja seejärel sõltub kõik teistest, kas töö jõuab avalikkuse ette või mitte. Las saab pilt näitusesaalis eluõiguse, et pildi väärtuse üle otsustaks ikkagi vaataja, publik. Pealtkiti osutub žürii hinnang subjektiivseks. On kahju, kui seetõttu jääb mõni talent avanemata.

Mida arvad oma kunstist?

Ise arvan, et mida teen, on eelkõige must kunst. Must kunst seepärast, et noor kunstnik peab ilma ateljeeta ja kelvade tööval enditega pürgima kunstitegijate liitu. Alles Kunstnike Liidu liikmena saab ta õiguse ateljeele ning asub jaotuskavasse värvide ja teiste valendite saamiseks. Tänu kvaliteetsetele valenditele paraneb kunstnikul ka resultaat. Aga seda resultaati oleks eelkõige noortel vaja. Olen täielikult ühel nõul Jaak Olepiga (SV nr. 19, 1983), kes ütleb: «Vanaraivas teab, et sõnnikut tuleb anda neile taimedele, mis kasvavad, nii tuleks ka näitusesaalis luua valguse kätte pildid, mil vaatajaid.» Ülalpool räägitud olukord iseloomustab eelkõige Tartut. Tallinnas on töö noortega tugevam.

Mida pead oma paremateks töödeks?

«Kütioru vaade» (1983), «Kontakt» (1981), «Vendlus» (1982), «Taassünd» (1983) jne.

On sul veel midagi elult soovida?

Unistan ükskord ometi maalida oma valguseküllases ateljees.

KUNST

Darwini tähtpäevanäitus

12. veebruaril möödub 175 aastat kuulsa inglise loodusteadlase Charles Robert Darwini sünnist. Sel puhul on teadusraamatukogus loodusteaduste lugemissaali ees avatud väljapanek.

Näitusel on esitatud raamatuid Ch. Darwini eelkäijatelt. Üks neist on Erasmus Darwini (Ch. Darwini vanaisa, elas aastail 1731—1802) põhiteos «Zoonomia» neljas köites (1794—1796), poeem «The Temple of Nature» (1803) jt. Teine looduse arenemise idee väljendaja enne Ch. Darwinit oli J. B. Lamarck (1744—1829), kes on näitusel esindatud teosega «Histoire naturelle des animaux sans vertèbres» (I—VII, 1815—1822).

Raamatuist, mis Ch. Darwin ümbermaailmareisile kaasa võttis, on kõige mõjukam Ch. Lyelli «Principles of Geology» (1867), mille kümnes trükk on vitriinis. Purjekal «Beagle» tehtud ümbermaailmareisi tähelepanekute kohta kirjutatud raamatutest on näitusel «Journal of Researches into the Natural History and Geology» 2. trükk (1845), uurimusi korallriffide ehituse ja vulkaaniliste saarte kohta.

1859. a. ilmus Darwini peateos liikide tekkimisest loodusliku valiku teel «The Origin of Species by Means of Natural Selection». Näitusel on väljas selle ingliskeelne kolmas trükk (1861), venekeelne teine trükk (1865), K. Timirjazevi tõlge vene keelde (1896, 1952) ja saksakeelne tõlge (1876). Peale selle on näitusel hulgaliselt Ch. Darwini originaalteoseid, näiteks «Inimese põlvnemine» («The Decent of Man and Selection in Relation to Sex», esitrükk 1871. a.) jt. ning tema kohta kirjutatud teoseid. On lisatud tänapäeva sünteetilise evolutsiooniteooria arendajate N. Timofejev-Ressovski, I. I. Schmalhauseni ja E. Mayri teoseid.

SIRJE MIKELSAAR

Tähelepanu!

EÜE

sektori koosolek on 15. veebruaril kl. 15 ELKNÜ TRÜ komitees. Osavõtt kohustuslik!

EÜE sektor

INTERKLUBI

koosolek toimub **kolmapäeval, 15. veebruaril** kl. 16.30 komsomolikomitees.

FILMIKLUBI

Kolmapäeval, 15. veebruaril kl. 18 Vanemuise 46 **Peeter Toominga** portreefilm «Teekond mäe südamesse» (1933) ning Tengiz Abuladze «Palve» (1969). Viimaselt on meie FK-s varem linastunud «Soovide puu».

KRAPP

Seekordset kirjanduskülge sisustab praegu 35-liikmeline Tartu Noorte Autorite Koondis, kus peale tartlaste (kui rajoon juurde arvata) on kirjainimesi Tallinnast, Jõgevalt, Viljandist ja Võrust. Noorte autorite seas tahab NAK tähele panna tõlkijaidki, kes seni teenimatult kõrvale jäänud.

Siin on õige koht meenutada, et NAK-i arvustati «TRÜ-s» mõni aeg tagasi kaunis põhjendamatult (nr. 32, 1983), küllap «Rahva Hääles» toodud ekslikest andmeist lähtuvalt. Muidugi ei välista see vastastikuse aruka kriitika võimalikkust üldse. Igal juhul on aga otstarbekohane avaldada oma loomingut üliõpilaslehes. Seda enam, et huk NAK-lasi on nii või teisiti ülikooliga seotud.

Leheküljel esinejaist tuli **Sulev Kübarsepp** läinud aastal välja esikkoguga «Maa peal», mis küllalt tähelepanelikult vastu võeti. Pikema pausi järel avaldab luuletusi **Hendrik Lindepuu**, kelle teatriarvustusi on lugeda olnud ajakirjas «Teater. Muusika. Kino». **Jaan Malinilt** (eesti f. kaugope II) on samuti varem ilmunud luulet, **Harry Liivrannalt** (ajalugu V) peale selle kunstikirjutisi. **Indrek Hirv**, kelle põhiala on kujutav kunst ja kes trükis esinenud värssidega, debüteerib meeldivalt luuletõlkijanagi. (Sama luuletuse hoopis erineva tõlkevariandi leiame Einar Kraudilt «Loomingust» nr. 4, 1981). Vahendajana jätkab (vt. «Sõna 5») **Märt Väljataga** (eesti f. I), kes tegeleb inglise luulega ja õpib eesti filoloogiat — väga lootustandev ja mitte just tavaline ühendus ühele tulevasele tõlkijale (?)! Vahemärkusena: **16. veebruaril kell 18 on võimalik tulla tema autoriõhtule Kirjandusmuuseumi.** Proosat esindavad **Rannar Susi** (füüsikavilistl.) põgusad Võrumaa pildid (tajutavalt linnamehe silmadega nähtud).

ENN LILLEMETS

Sulev Kübarsepp

* * *

Elumaja
kullumaja
vangimaja all
ikka sama muld ja inimeste maa
luuletaja suureks pulub
südamete tuld
rasket kivi rinnas
kõõgvele ei saa

Igaveseks kinni löödud elumaja uks
kardinad kui trellid väljavaate ees
see mis elu tellib
tuleb niikuinii
luuletaja süda
lõikeb sees

* * *

Nõnda siis vaatab ta selja taha
palju jah palju on jäänud maha
käekõrval kauneim kevadeplika
südames viiuliseb kooljakuu vikat
teisel käel maailma õrnim võsu
juba saab sellestki lingekuu õsu
kaugele kõrgele jääb suvelari
siiani viskub ta piikterav vari
piinaderikkad ja pikad on tunnid
südamevalud ja südamesunnid
larjuda ära ei tohi ei tala
iialgi kõike ei matta saa maha
maailma mure jääb enese kanda
väle on mida saab ilmale anda
kimp ajamärke ja märgusõnu
veidike vaikusse varjatud kõmu
see mis läbi ta näeb ja kuuleb
kirgastub ehedaks valusaks luuleks
siis kaob ta raskesse unne kui vette
suure ja sügava sügise ette

Jah ei ole
ühtki päeva
läinud surmata
lelerohelises aias
keset õisi valgust vaikust
valu salajane paine
püüab kurmata

Selles kõrges valges pilves
selles väikses mustas linnus
aiman ära valemaad
olen meeles loidnud tunde
(letki tunde päevi aastaid)
suurest lapsepõlvevalest
vanast lapsepõlvevalust
ega ole leidnud alust
unustada letkegi
mis veel ootab mis veel tuleb

— — — — — — —

* * *

Hiireltuule kiigelkõlma
vaikus variseb
lipsab äkki ümber nurga
variser
tema südames on tuli suureks
puhutud
nagu kõigil
kaugelt pole

Loojub päike
eriliselt
veripunaselt

Istun ootan majatrepil
uues vanavärvi kuues
tinast reisisaabastes

Harry Liivrand

* * *

Mis tähendab kui ütlen: aastad

Seal inimesed aina lähevad
vist lubas tormi
kõlmades on tuult

Nii äkki mulle
nõnda otsa vaatad
Näen langeb lumi
sinu õunapuult

* * *

Ma iseendaleri olen luisanud
mis teistest kõnelda
see pole seda väärt
on kevadelgi rängalt tuisanud

Ma koiduvalges mõtteid olen
lugenud
ja saanud sõnelda
et kratsin kipsis säärt

On kilpid kaminasse pugenud
kus otsa seal kus äärt

Rannar Susi

Töötanud vennapoeg Tallinnas. Ekskavaatoritehases.

— — —

12. juunil teen rehetoa katust. Kõrgelt redeli pealt paistavad kaks järve korraga — Viitka järv ja Kurgjärv. Pea ümber käib tuul. Õhtuks on nägu punane. Katusele jääb laastuvalge nurk.

— — —

Jaanilaupäeva õhtul paneme villased sokid jalga, talvekasuka selga, -mütsi pähe, kindad kätte. On haruldaselt külm. Läheme esiteks Viitka poole. Selja taga lõhnab rõõbu pandud hein. Tuledest on vaid Viitka pool kuma. Täiskuu rohekaskollases sumeduses paistab kogu maa nii kaunis, nii kaunis... Nagu Itaalia kauneimas värvifilmis: kõik paistab läbi õnneliku hämu. Tea, kuidas seda sumedat kaunidust metsa palgeil nii palju on... Ei jõua ahmida ja mälestamisse jätta. Pärast kükitame järve ääres purdel. Kuu paistab madalalt üle järsu kadarinnatise, tumeda valtrajuure kõrvalt. «Küll see täiskuu on ikka ilus,» ütlen. «Sellisena sa pole teda veel näinud.»
«Ei ole.»

25. juunil kohtan Haanja bussijaamas Ene Milkelsoni. «Mehe ka käsime sel õhtul ringi. Käisime Kavadi ääres. Lõuna-Eesti on ikka kingematvalt kaunis küll.»

— — —

Bussi peal näen väikest kirja rinnal «Kurgjärve».

— — —

Võru linnas põlevad õhtutes kollased lambid. Neljanda korruse aknast paistavad vanad puumajad, aed, viltuvajunud aiavärav, saepurul unnik, kuurid, tõrvapapiga kaetus. Rimmi ja Lenini tänava nurgal. «Võru on päris külakohtt,» ütlen sulle.

Esimest korda linnabussiga sõites lugesin: Krimmi. Mõtlesin: järgmine peatus on Kaukaasia. Oli ka suvine Kaukaasia ilm.

(Järgneb.)

Võrumaa kuu

Kirjanduslikud portreed Võrumaa inimestest.

Miks mitte Võrumaast?

Inimestest valest ehk Sina, üks, kelle pärast ma siin olen.

— — —

Tulevad meelde Julan Jaigi «Võrumaa jutud». Taktmine raamaturiiulist neid laarama minna. Suure Munamäe ja Rõuge kiriku valelt kirjutab Jaik. Aga see ongi kohtt, kus mu teine kodu.

— — —

«Koolis ma vaatasin kaardi pealt, et siin all oli kõige pruunim. Mõtlesin: ei tea kui kõrge siin võib olla.»

«Jah.»

— — —

Tuleme jala Munamäelt.

«Mulle meeldib niisugune õhtune aeg, kui lakatakse tulesid süütama. Selline õhtune videvik. Kollased tuled akendes põlevad. Korstnast tuleb suitsu. Mõnus. Siis tead, et seal on kedagi kodus. On soe. Tunned: õhus on nõrka suitsu lõhna,» räägin mina.

«Jah,» ütled sina.

Kodus on ema ahju soojaks kütnud. Punavad söed veel lõõguvad ahjupõrandal.

— — —

Õhtuaegu seisan õues ja vaatan roosakat pelmet elavalgust sauna peal. Märtsis. See on nii... kaunis. Mis sel valgusel ometi on? Midagi tabamatut. See on nagu maalil. Helkvalged pilved õhkõrnas sinevuses. Lummatus.

— — —

Pelmekeelne «Täämbä» võtab vastu juba Võru bussijaamas. Külmaõhk peasallides, mis põskede ümber. Siin õpin ma veel palju võrukeelseid sõnu, «parhilla» üks naljakamaid nende hulgast. Ja «väega», «maala», ja «täüs». Näen bussisildilt 'Tsiistre', kuulen Tseakülast — ütlen: «Tsoe tsuvi tsee tseitsmekümne tseitsmes...» Sina naeratad vaid...

— — —

Maipühade ajal läheme paadiga sõitma. Kurgjärvele. Ma ei oska üldse sõuda. Tuleb vihm ja tumedas rahinas me saame üheni märjaks. Hoian fotoaparaati põues.

Vihma lakkab just siis sadama, kui mina paadiga sõitma lähen.

Toas tõused sa varvastele ja lähendad mulle näo. Märjad juuksekäharad ripuvad. Märgade juuksekäharatega ongi teselikult väga armas teineteisele läheneda.

— — —

On kevad. Ühel päikeselisel hommikul tuleb Timmi musta lobusega, et kartulivagusid kinni ajada. Üks meist veab hobust suukõrvalt ja teine loiab atra. Kaugemal metsaservat valendab toominga õõsas. Toominga õitsemise aeg on käes. Kahju, see läheb nii ruttu mööda.

— — —

Ühel ilusal maikuu hommikul lähen bussi peale. Kokemäe tee ääres õitsevad toomingad ja uimastavad teekäijat oma lõhnaga. Seisatan ja pistan nina põõsasse. Tume tugev uimalõhn toob meelde lapsepõlve kõige magusamad peomälestused. Osa kollakaid lehekäbaraid on mahalangenud. Tahaksin siia jääda ei tea kui kauaks. Läheb edasi.

— — —

Istun peatusepingil ja loen Julan Habicht'i «Veerevad kivid rataste alt». Ja muidugi see kõrge kelle mail ommiku valgus. Seda heidust küll. Mäest matkab üles teravate kinganinadega, kaabuga vanake. Kõlatab: «Ei tea, kas Rõugesse on tulnud mõni arst?» «Ei tea.» «Üks lätlane pidi sinna käima.» Siinkandis rändas ka Gailiti Nipernaadi. Kusagil lõunapool on Pärlijõgi, kusagil põhjapool Krootuse.

Sõnnikuveol koltusin mehega, kes ise näinud Gailiti vennapoega.

Jaan Malin

VÕIB-OLLA SEDA NIMETATAKSEGI SÕPRUSEKS,
MA MÕTLEN NÜÜD TAKKAJÄRGI

Käisin teil tihti külas —
su isal, su emal, su väikesel õel,
kel olid pisut punakad juuksed,
nõpsakas tedretäppidega nina,
kohutavalt ülekeev energia
joosta, vaadata, pärida, otsida
keatahtlikkusest pakatavat
kaaslast, kes mängiks
temaga koos ükskõik mida.
Kasvõi röövleid
igavesti eluohtlikul,
pisut lekkival laeval.

Kui tunnen end väga üksikuna,
meenud aga just sina,
väikest kasvu, valge peaga poiss,
kellel oli peenike hääl nagu tüdrukul;
sina, kes sa nüüd oled juba abielus.

Mulle meeldis sinu kentsakas punaseruuduline jope,
sinu pooletoobised lapsepüksid,
sinu piimjad lambad,
su sage, lapsik irvitamine.

Tundsin endas rahuldamata soovi
linges kellegi poole hoida.
Kõik teised jooksid ära.
Sellepärast jäid sina.

Charles Baudelaire

(1821—1867)

Olematuse hõng

Mu korisevat hinge enam ükski sund
ei sunni jalule ning Lootus, kes kord kanna
mu aina kihkvel kubemesse lõi, ei anna
tuld roidund vaimule, mis magab loomaund.
Ooäraaetud süda, viimaks rahustund.
Ehk mäletad veel lõõdi õrna kaiku,
sõekspõletatud süda, naudingutes kurdund? —
Ei, vana laibaröövel, alandatud, murdund,
ei tunne ära enam Haruse maiku:
ta vaatab Teid, madame, *kui valget laiku.*
Näen nagu eemalt kera suurt ja tuttavlikku —
ei mingit soovi pikka peatust tehta
sel neetud Maal. Kui külmavõetu kehka
jää imeb endasse, mind aeg veab igavikku.
Laviin, kas võtaksid mind kaasa sügavikku?

Prantsuse keelest INDREK HIRV

Ben Jonson

(1573—1637)

Kesk laiska alalhoidu
Miks magad tönts ja loid?
Eks siis su mõistus roidu,
Kui ralust sa ei loidu,
Sest pulkuses on koid,
Kel toiduks sinu luule on ja sinu oid.

Kas Aonia lätte säng*
On sootuks kulvand siis?
On's valland nümfe äng
Sest katkend larfimäng?
Või sumbund lauluviis
Neil sest, et larakate laterdamist täis on hiis.

Kui tollel põhjusel
Sa vaikid, siis ehk kasu
Su jaoks on ütlusel,
Et suurtel vaimudel
Ei trotsi pärast tasu
Eal loomast lakata — suur kunst on iseenda tasu.

Mis sest, et luule päke
Sööb publik sõnavaktu,
Kus mõtet sees on väle —
See kõik on mööduv näle.
Eks valet ju ükskord laktu,
Ta riismed küll ei suurenda väärtluule maktu.

Sa kõigutamatult
Poeedipärga kanna
Ja Päikse kaarikult
Kui Prometheus too tuld,
Taas ilmale see anna,
*Ka sulle abiks on too Jovise peast sündind jumalanna.***

Ja kui ka oleviku
kõrv laitu kuulmast tõrgub,
Siis ära liiderliku
Teatri teenriks tiku,
Vaid püüdmatult las kõrgub
Su luule ülalpool soe kihvasid ja töntsi härja sõrgu.

** Inspiratsioonilähte Helikoni mäel (tõlk.)*
*** Athena*

Robert Herrick

(1591—1674)

Ben Jonsoni surma puhul

Kui tipp-poeet Ben Jonson suri ära,
siis tumenes komöödiate sära,
Kurbmängudegi hiilgus tul miks jäi,
Lesena tea er seisis noruspäi;
Sis lava rüvetati, kunst jäi kängu,
Küll telgi lärmi, mitte näitemängu,
Sealt kostis pulkimist ja sõnelemist
Ja piuksumist, kuid mitte kõnelemist.
Ei enam kired, tundeküllus ega
Vaim el tind teatrisaali üllusega,
Aplausimaru ega kiidukära
Ei lõhkund müüre, ei viind katust ära
Ja piuksumist, kuid mitte kõnelemist.
Too võikam pale — nii suur võhiklikkus,
Kui kord su võrratule näidendile
«Alkeemik» osaks saanud sõim ja vile.
Läks lõpuks vaimsus pakku, kus ka praegu
Und näeb ja oohab ilusamaid aegu,
Mil vanas ulkuses ja uues jõus ta
koos sinuga võiks jälle üles tõusa.

Inglise keelest MÄRT VÄLJATAGA

Krapp

Hendrik Lindepuu

* * *

I

Pilk varjatult janune
su silmisse langeb
sisemust vasardades
lahkub tasakaal

II

Vaevutajutava tuuleõhuna
savisest männikust
su hingus
mängib mu näol
metsalillede lõhnana
hingan su ihu

III

Mu ihahunte ja kirekoeri
oma juuste sametelektriga
õrritad

IV

Sellest ööst midagi vääramatut
meeltesse murrab
unenäost kummalisem ja kindlam
maast kõrgemal kannab
meie ühinenud verd
läbi soonte koos tukslevaid
südameid
välkvalge hetk me sees me ümber
avarus

V

Järjest jäävad ahtamaks
korduvalt tallatud rajad
ruttamata leked muutuvad mullaks
meie ringkäik kestab veel
tuul ei jahuta su ahneid
huuli minu peksleval südamel

VI

Pimedus piitsaga peksab
nuttes nägijaks saan
valudes vaatajaks
pisaraist aetud puskarit
mis jälki jooki
sisemusse kallan kannatused
Hirm tuleviku ees
taandub unenägudesse

VII

Mu unistustemaja hämaras keldris
on varjul su surm
kalm on käegakatsutav
ei saaks sa kaduda
mulla läbi ligemale nõrguks
mu kibe armastus

VIII

Mu sõrmede ja südamega
flirdib pakane
Tuled
juba eemalt
mind kalvab
talv su pilgus
sügavale
su vaikimine kajab
mu härmas süda sureb jääks

IX

Ükskord mädaneb liha
sõnaskeleti ümbert
jääb kaheksa kidurat tähte
a, r, m, a, s, t, u, s
viimse hetke piinlikust
pikendamisest
tuhakarva mälestus

X

Vabanemisjuubelduse sisemuses
lummav lootus
uuestisünnist
kellegi silmades

EPILOOG

Möödunud aastad
tinaraske tolmuna
südamele ladestunud kaitsvaks
koormaks
millalgi ma pisaratega kirjutasin
nekroloogi
elu edeneb nüüd kõigest hoolimata
Öösiti rebenevad armid
tuttavate silmadega minevik
tallab nad veritsema

*Viimase peatüki asjus**

«Usun, et keskealisel inimesel on parimagi tahtmise juures raske otsustada, mis noortemuusikas kõlbab ja mis mitte, olgu ta kasvõi diplomeeritud helilooja.»

G. Grapsi intervjuust («TMK» nr. 2 1983)

See moto ei ole etteheide «Popmuusika» autorile, vaid hoopis siinkirjutaja seisukohtade kaitsekilp. Sest põlvkondade vahe ja aastate vahe üldse sunnib «märgade kõrvatagustega» noorsandi autoriteedi ees aupaklikult kukalt kratsima.

Vajadust V. Ojakääru «Popmuusika» teise, parandatud ja täiendatud trüki järele tunti juba ammu. Esimene raamat ilmus ju viis aastat tagasi. Selge, et tookordne trükiarv (10 000) andele defitsiidi tagas. Tahaks loota, et uuest 40 000-st tiraažist jagub kõigile tahtjaile.

Raamatu uus variant algab taas põhjalikult. Käsitlemist leiavad ka kõige varasemad levimuusika arengujooned. Austria oli siis esimene maa, kus tekkis laia rahvusvahelist tähelepanu kõitev professionaalne levimuusika. Selle rajaja oli Joseph Lanner, kelle valsid said populaarseks juba mõõdunud sajandi teisel poolel. Tema loomest läkski ellu klassikaline viini valsitsükkel, mis koosneb sissejuhatusest, viiest lühikesest valsist ja hoodast. Kogu ülevaade n.-ö. eelajaloost on faktirohke, vürtsitatud paljude kommentaaridega. Korratakse esimest annet. Kui kolmandik raamatut on läbi — täpsemalt 102. lehel, jõuab autor rock'n'rollini, mis tänasele rockmuusikale 50-ndate keskel tugeva aluse pani. (Muide, sellepärast ongi tollal kasutusele võetud nime esimene pool jäetud tähistama praeguse levimuusika avaldumisvorme.) Siin tekib esimene küsimus — kas polnud sissejuhatav osa oma harivale funktsioonile vaatamata siiski liiga pikk? Sest nüüd, kus me hakkame meie tänase muusikalise olustiku lätetele jõudma, on kolmandik raamatut juba läbi.

Ent jätame kahtlused ja loeme edasi. 117. leheküljel ilmuvad biitlid. Seal ning sealt edasigi on kogu jutt kuvitav. Tunda on head ja osavalt valitud tõlkematerjali, esmalugejale vaieldamatult huvipakkuvat.

Ansamblite, lauljate kujunemist ja arenemist vaadeldakse stiilide raames. Palju infot on praegu noorsoo seas vähem tuntud laadide kohta, nagu soul, rhythm and blues *jt. Iseloomustatakse ka mitmeid rocki suundumusi. Kahju ainult, et uusromantikute kelilist kreedot ei võta autor vaevaks põhjalikumalt selgitada. Toetudes sellele ja veel mõningatele «mitteseletamistele», mida siin-seal raamatus ette tuleb, võib rääkida kohatisest entsüklopeedilisest rabedusest. Paljude voolude, suundade üle juureldakse ja neid tutvustatakse pikalt. Mõne puhul piirdutakse aga kõigest äramärkimisega.*

Näiteks lk. 259 — «Iseloomulikud on ka uusromantikute ja futuristide leeri paigutatavate gruppide nimed: «Ultravox», «Visage», «Cabaret Voltaire», ... «Duran Duran». Oma elujõudu peavad nad veel tõestama.» Küllap tuleb autori sellist käsitlust omamoodi maitseküsimuseks pidada. Omal ajal arvati ju ka džässi, biitleid, punki kaduvat moevooluna. Aga võta näpust ...

On ju ennegi muusikaajaloos paljusid suundi, mis kuulaja jaoks ehk liiga uued ja karjumatud, teatud sotsiaalsetel, ideoloogilistel ning vahel üsna obskurantistlikel põhjustel enneaegu maha matta püütud. Praegu, kus paljud meie teismelised (ja vanemadki) «ei tea kust» külge hakanud «futu-tukka» hoolega sätivad-seavad, ei teeks paha selle stiili kujunemist ja tõelist sisu pisutki valgustada.

Nii jõuame õhinal lugedes päris viimase peatükini — «Popmuusika viljelemisest sotsialistlikes maades». Tõsi küll — sinna jõudnud, oleme natuke väsinud ka. Tohutust hulgast faktidest muidugi. Viimane peatükk langeb aga raamatu kontekstist välja. Tegu oleks nagu kokustusliku ripatsiga. Eelnenud osade põhjalik väljapeetus asendub kõike kaarata püüdva tormakusega. Materjali esitus jääb seeläbi abitult kõredaks. Nii leiad nimede registris kuulsuste kõrval üsna keskpäraseid tähti, kelle mainimine raamatu kaante vahel tundub rohkem moraalse tunnustusena. Sest peatükk lõpeb ju Eesti levimuusika tutvustamisega ...

(Näiteid nimede registris: Alice Cooper ja Aljabev, Aleksander Page, Jimmy ja «Palderjan» Joplin, Janis ja A. Juhkov Šostakovitš, Dmitri ja Šmidt, Baiba)

Kahju, et meie rockipildi iseloomustus kesiseks jääb. Isegi lausestus pole enam nii ladus kui alguses. Siin on muidugi täiesti objektiivne põhjus olemas — eesti muusika kohta käivat head ja tasemel kirjandust ilmub väljaspool vabariiki siiski veel liiga vähe!

Raamatu tekstil peaks üldistusjõud suurem olema. Palju tuleb ette ajalehelikku «äramärkimist»: lk. 275 «Märkigem ka 1965. aastal tekkinud ansamblit «Virmalised». (Muuseas, see on ka kõik selle ansambli kohta!)

lk. 276: «Märkigem ka «Fix'i» viiuldaja-laulja Vello Toomemetsa (1954) ja trummar-laulja Priit Pihlapi (1958) andekalt kirjutatud laule.»

lk. 279: «Märkimist väärivad ka Tõnis Mäe laulud.»

lk. 277: «Märkimist väärivad ka Rein Rannapi sooloesinemised kontsertidel ja festivalidel.»

lk. 277: «Märkigem, et aastail 1979—1982 oli «Ruja» Tartu kevadistel rockiüritustel publiku hinnangul parim ansambel.»

lk. 279: «Rockiga lähemais suhtes gruppidest väärivad märkimist veel TRÜ ansambel «Meedium» ...

lk. 281: ««Consiliumi» repertuaaris on peamiselt ansamblijuhi, **kitarrist** *Oleg Sõle (1951) omalooming.» (Paraku teab iga «Consiliumi» kontserdil käinu, et O. Sõlg (1951) mängib hoopis klahvpille. Muuseas, see näpuviga on ka esimeses trükis — lk. 396).*

lk. 279: «Lootust äratav on Margo Kõlar (1961), Tartu levimuusikapäevade debütant.» (See on ka kõik selle noore mehe kohta. Kui kõik, kas oleks siis maksnud üldse «märkida»?)

Napp stiil ei suuda 18 lehekülje eesti levimuusika «uba» ära märkida.

Päris lõpus aga viib autor lugeja pretensioonika väitega hämmingusse. Leheküljelt 282 loeme:

«Kommertssuhete puudumine meie popmuusikas ei tähenda aga automaatset õitsengut.

Kuulajate ükskõiksus ja tegijate mõtteväsimus toovad samuti põua.»

Kahju, et peale seda oli raamatus veel ainult üks lause. Viimane. Aga oleks tahtnud ülaltoodud väitele sõnalist katet, tõestust.

Tänu entsüklopeedilisusele on «Popmuusika» meie oludes väga hea raamat. Helilooja ja kultuuritegelane Valter Ojakäär (1923) on andnud väga suure panuse popmuusika kui žanri tundmisse. Nii lava kui ka saali poolelt. Ent kindlasti väärib eesti rocki lugu omaette ja põhjalikumat käsitlemist.

IVAR VIGLA,
žurn. IV k.

MARATONILE!

Pühapäeval, 12. veebruaril ta tuleb. Aasta tähtsaim spordisündmus Tartus. Sedapuhku on osalejaid ligi 12 000. Arv, mis Tartu suusamaratonist teeb ühe suurema maailmas. Osavõtjaidki on mitmest kandist — küll Lätist, küll Soomest, küll Moskvast jm. Raskele retkele minnakse ka meie ülikoolist. Ja parim auhind maratonil on läbitud teekond. Jõudu!

See Arne Kivistiku foto on aga tagasivaade 1980. aasta Tartu—Kääriku matkale.

Karikad jäeti koju

16. korda toimus õppevaheajal nelja ülikooli — **Minski, Vilniuse, Riia** ja **Tartu** esinduste võrkpalliturniir. Koduseinte vahel võideti kõik kohtumised ja jäeti karikad aastaks Tartusse.

Naiskond koosseisus **Ene Ploom, Jana Jallar, Marianne Karnesk, Ruth Kuhlberg, Irina Jerementšuk, Marje Einre, Kersti Leok, Tiina Lillemaa** ei loovutanud vastastele geimigi.

Mehed **(Vello Tomson, Andres Skuin, Peep Palumaa, Villi Vantri, Ain Langel, Meelis Tambets, Reino Lemmats, Alar Kaljuvee)** võitsid Minski 3:2, Vilniuse 3:1 ja Riia 3:0. Meie parimateks mängijateks tunnistati **Marianne Karnesk** ja **Vello Tomson.**

Samal ajal toimunud EPA karikaturniiril võitis TRÜ meeskond EPA 3:1, Viljandi 3:2, kaotas Pärnu KEK-ile 2:3, Kirovi NKK-le 1:3, Vinnile 0:3 ja tuli kolmandaks.

TARMO KAJANDI

„Loomaaialugu"

esietendus Pärnu draamateatris möödunud aasta oktoobri algul. TRÜ klubis on seda võimalik näha pühapäeval, 12. veebruaril kl. 19. Selle E. Albee' esiknäidendi (kirjutatud 1959. a.) valis oma debüütlavastuseks Moskvas NSVL Kinokomitee kaheaastastel kõrgematel stsenaristika- ja režiikursustel õppiv Kalle Käsper, mitme näidendi autor, millest «Doktor Stockmanni variant» on Pärnu teatri jõududega ka Kirjanduse Propaganda Büroo egiidi all lavalaudadele jõudnud. Pärnu teatril on kavas koostööd noore dramaturgi ja lavas ajaga jätkata: veel sel aastal toob Kalle Käsper teatri väikesel laval välja Vaino Vahingu näidendi «Doktor.»

Ameerika kirjanik Edward Albee on eesti vaatajale hästi tuttav, vaatamata sellele et tegemist on väga keerulise autoriga. «Loomaaialugu» on juba neljas Albee Eesti laval. Pärnus on varem mängitud tema näidendeid «Kes kardab Virginia Woolfi?» (lavastaja A. Šapiro) ja «Kõik on läbi» (V. Rummo), «Ugala» teatri lavastus «Kõik alias» (L. Peterson) on leidnud samuti sooja vastuvõtu ja kriitika üksmeelse tunnustuse.

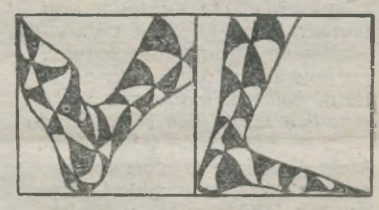

«Loomaaialoo» tegevus toimub tunni aja jooksul New Yorgi Keskpargis, kus ükes eraldatud nurgakeses kohtuvad juhuslikult kaks täiesti võõrast ja väga erinevat inimest. See on lugu kontakti otsimisest, mis võib võtta väga ekstreemseid vorme — sest on inimesi, kes kunagi ei suuda leppida mõttega, et üksindus on inimese pärisosa, kes nii väga tahaksid uskuda, et emotsioiaalne kontakt inimeste vahel on võimalik ...

Osades näeme Jaak Heina (Jerry) ja Toomas Otsa (Peter).

ÜLEV AALOE,
Pärnu teatri
kirjandusala juhataja

KOMSOMOLIKOMITEE LIIKMED JA KOMSOMOLIBÜROODE SEKRETÄRID!

Uue semestri esimene koosolek on **teisipäeval, 14. veebruaril kl. 18.15** komsomolikomitees. Osavõtt kohustuslik!

TAAS SUUSAFILOLOOGIA

Seekord Taevaskojas — 16. ja 17. veebruaril. Oodatud on nii üliõpilased kui õppejõud. Korraldajad alles korraldavad, seetõttu on ainus info: jälgige reklaami!

HEI, PRESSIKLUBILANE!

Tule kohe toimetusse, sest peame selgeks rääkima uue semestri tegevuse ja leidma üritusteks kõigile sobiva aja!

NB!

Leht ilmub taas igal reedel. 24. veebruari number on mõeldud abiturientidele ning müüki ei tule.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. 446. MB-01288.

«Тарту Рийклик Ülикоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar
Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riikliku Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ
TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL
EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 4 (1363) Reedel, 17. veebruaril 1984 XXXVI aastakäik

NÕUKOGUDE LIIDU KOMMUNISTLIKU PARTEI
KESKKOMITEELT,
NSV LIIDU ÜLEMNÕUKOGU PRESIIDIUMILT,
NSV LIIDU MINISTRITE NÕUKOGULT

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidium ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu teatavad sügava kurbusega parteile ja kogu nõukogude rahvale, et 9. veebruaril 1984 kell 16.50 suri pärast pikaajalist haigust NLKP Keskkomitee peasekretär, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimees Juri Vladimirovitš Andropov.

Juri Vladimirovitš Andropovi, Kommunistliku Partei ja Nõukogude riigi väljapaistva tegelase ning kommunismiideaalide ja rahu eest vankumatu võitleja nimi jääb alatiseks nõukogude inimeste ja kogu progressiivse inimkonna südamesse.

Rahvale pühendatud elu

Kogu meie maal toimusid neil päevil NLKP Keskkomitee peasekretärile, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehele Juri Andropovile pühendatud mälestusmiitingud. Austati andeka ja tarmuka riigijuhi mälestust. NLKP Keskkomiteelt, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumilt ja NSV Liidu Ministrite Nõukogult ilmus läkitus Kommunistlikule Parteile ja Nõukogude rahvale, milles antakse ülevaade Juri Andropovi elust ja tegevusest. Avaldatakse veendumust, et kommunistid ja kõik nõukogude inimesed ilmutavad uue jõuga oma klassiteadlikkust ja organiseeritust, oma suurt kollektiivsustunnet ning tagavad sihikindla ennastsalgava tööga rahvamajandusplaanide ja sotsialistlike kohustuste täitmise ning meie suure kodumaa edasise õitsengu.

Juri Andropovi matus toimus 14. veebruaril Punasel väljakul.

INFORMATSIOONILINE TEADAANNE

Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomitee pleenumi kohta

13. veebruaril toimus NLKP Keskkomitee erakorraline pleenum.

Keskkomitee Poliitbüroo ülesandel avas pleenumi NLKP Keskkomitee Poliitbüroo liige, NLKP Keskkomitee sekretär sm. K. U. TŠERNENKO.

Ühenduses NLKP Keskkomitee peasekretäri, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehe J. V. Andropovi surmaga mälestasid Keskkomitee pleenumist osavõtjad Juri Vladimirovitš Andropovit leinaseisakuga.

Keskkomitee pleenum märkis, et Nõukogude Liidu Kommunistlikku Parteid ja kogu nõukogude rahvast on tabanud ränk kaotus. On lahkunud Kommunistliku Partei ja Nõukogude riigi väljapaistev tegelane, tulihingeline patrioot, leninlane, väsimatu võitleja rahu ja kommunismi eest.

Keskkomitee pleenum arutas NLKP Keskkomitee peasekretäri valimise küsimusi.

Keskkomitee Poliitbüroo ülesandel esines selles küsimuses kõnega NLKP Keskkomitee Poliitbüroo liige, NSV Liidu Ministrite Nõukogu esimees sm. N. A. TIHHONOV. Ta tegi ettepaneku valida NLKP Keskkomitee peasekretäriks sm. K. U. Tšernenko.

Pleenum valis ühel häälel NLKP Keskkomitee peasekretäriks sm. Konstantin Ustinovitš Tšernenko.

Seejärel pidas pleenumil kõne NLKP Keskkomitee peasekretär sm. K. U. TŠERNENKO. Ta avaldas südamlikku tänu talle partei Keskkomitee poolt osutatud kõrge usalduse eest.

Sm. K. U. Tšernenko kinnitas NLKP Keskkomiteele ja Kommunistlikule Parteile, et ta rakendab kogu oma jõu, kõik teadmised ja elukogemused meie maal kommunistliku ülesehitustöö ülesannete edukaks täitmiseks, järjepidevuse tagamiseks NLKP XXVI kongressi poolt NSV Liidu majandusliku ja kaitsevõimsuse edasise tugevdamise alal püstitatud ülesannete lahendamisel, nõukogude rahva heaolu tõstmisel, rahu kindlustamisel ning leninliku sise- ja välispoliitika elluviimisel, mida arendavad Kommunistlik Partei ja Nõukogude riik.

Mälestusmiiting Tartu Riiklikus Ülikoolis

Esmaspäeva hommikupoolikul kogunesid õppejõud, üliõpilased ja teenistujad aulasse. Presiidiumilaua taga võtsid istet rektoraadi ja ühiskondlike organisatsioonide esindajad. Laua ees oli aukohal Juri Andropovi leinalindis portree, auvalves seisid üliõpilased. Miitingu avas EKP TRÜ komitee sekretär dotsent Advig Kiris, kes kõneles meie riigijuhi sihikindlast tööst paljude aastate vältel. Juri Andropovit mälestati leinaseisakuga.

NLKP Keskkomitee peasekretäri, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi esimehe Juri Andropovi tööde ja ettekannete jääva tähendusega seisukohti tõi oma sõnavõtus esile teadusliku kommunismi kateedri juhataja professor Ivan Volkov. Üliõpilaskonna poolt kõneles õigusteaduskonna III kursuse tudeng Owe Ladva. Eksperimentaalfüüsika kateedri juhataja professor Karl-Samuel Rebane ütles lahkunud riigijuhti meenutades, et Juri Andropovi suuniseid täidame kõige paremini järjekindlalt ja hoolsalt töötades.

Pikemalt kõneles Juri Andropovi partei- ja riigitööst rektor professor Arnold Koop. NLKP Keskkomitee peasekretärina asus Juri Andropov lahendama arenenud sotsialismi etapi põhiprobleeme meie maal, suunas arvestama reaalselt eksisteerivaid vastuolusid, suhtuma nõudlikumalt töödistsipliini. Suure panuse jõudis ta anda rahuprogrammi elluviimiseks. Rektor avaldas kogu ülikooli kollektiivi nimel veendumust, et TRÜ jätkab nende juhendite ellurakendamist, töötades varasemast veelgi paremini.

Esmaspäeval pidas aulas Juri Andropovi mälestuseks leinamiitingu TRÜ kollektiiv.
ARVO VIILUPI foto

4. märtsil VALIMA!

Jaoskonna-komisjonides

Tartus on komplekteeritud TRÜ töötajaist kaks jaoskonnakomisjoni. Jaoskonnakomisjon nr. 28/8 asub Nooruse tänavas majandusteaduskonna õppehoones. Esmaspäevasel parteikomitee koosolekul kuulsime jaoskonnakomisjoni esimehelt dotsent Elvi Ulstilt, et senine töö on laabunud. Valijate nimekirjad on koostatud, välja pandud, piirkonnad on agitaatorite vahel jaotatud, käiakse nimesid kontrollimas. Agitpunkt asub sama maja III korrusel, koostöö on hea. 30 agitaatorit on majandusteaduskonnast ja 10 kehakultuuriteaduskonnast.

Rajooni kultuurimajas asuva valimisjaoskonna nr. 41/21 komisjoni esimees dotsent Udo Reino tutvustas samuti tehtut. Nende majas on praegu ruumikitsikus, sest saali remonditakse. Agitaatorite viiest brigaadist on 3 ülikoolist (keemikud, arstid, bioloogid).

Ülikooli töötajaid on ka teiste jaoskonnakomisjonide koosseisus ning agitaatorite gruppides.

EKP TRÜ komitees

13. veebruari koosolekul:

võeti NLKP liikmeks õigusteaduskonna V kursuse üliõpilane Liina Lebbin;

kuulati ära informatsioon jaoskonnakomisjonide nr. 28/8 ja 41/21 tööst NSV Liidu Ülemnõukogu valimiste ettevalmistamisel (vt. rubriiki «4. märtsil valima!»);

kinnitati ajalehe «TRÜ» kevadsemestri tööplaan;

arutati administratsiooni, eriõpetuse kateedri ja teadusraamatukogu ühiskondlike organisatsioonide kaadriprobleeme;

kinnitati ülikooli kureerida olevate EÜE regioonide funktsionäärid.

Komsomoli-kroonika

Teisipäeval oli ELKNÜ TRÜ komitee pärast vaheaega esmakordselt koos. Sess ja vaheaeg andsid mahti tagasi vaadata ja tehtu üle mõelda. Oma mõtteid jagas sekretär Andrus Lauren. Olulisemast.

Iga järgnev põlvkond on eelmisest kriitilisem. Ka pärast meid komiteesse tulevad inimesed suhtuvad meie töösse kriitiliselt. Kriitika, olgu see tehtud isegi üksiku inimese kohta, laieneb sageli kogu komiteele. Olgem siis oma tegudes ja sõnades enesekriitilised.

Kui mõni dekanaat näeb, et puudumisi ja võlgu põhjendatakse hõivatusega komitees, üldistub seegi suhtumine. Komsomoliaktiivi enda vastutustunne peab olema mõõdupuuks, et niisugune arvamine poleks põhjendatud.

Ja veel. Õppetöö arutamine on vajalik ning seda teeb mingil moel iga teaduskond. Tuleb eristada tulemuslikku ja muidurääkimist. Kui arutada, siis nii, et sellest oleks kasu.

Need nõudmised eeldavad komsomoliaktiivi oskust näha probleemi. **Kõigepealt näha, siis esitada, siis teha.** «Eelmine semester oli uuele komiteele õppimise semester. Nüüd tuleb tegema hakata!»

* * *

ELKNÜ TRÜ komitee soovitas NLKP liikmekandidaadiks Ants Kulli (õigust. V k.), Tiina Ööpiku (farm. V k.), Ivar Vipi (ravi V k.) ja Ovanes Sarkisjani (spordimed. V k.).

Andrei Dvortsov (vene fil. V k.) sai komsomolipileti lohaka hoidmise eest noomituse arvestuskaardile.

Asesekretär Verni Loodmaa rääkis komsomoliülesannetest seoses NSV Liidu Ülemnõukogu valimistega. Otsuses kutsutakse kõiki üliõpilasi osa võtma valimistest. Teaduskonnabüroosid kohustati kontrollima üliõpilasagitaatorite tegevust ning tagama koos ühiselamunõukoguga valimiseelne näitagitatsioon õppehooneis ja ühiselamuis.

(Järg 4. lk.)

Milline oli ülikooli teadusaasta?*

Professor ANTS KALLIKORM,
teadusprorektor

Aruandeaastal töötas ülikoolis rohkem kui 1200 õppejõudu ja teadurit (neist 111 teadusdoktorit ja professorit ning 482 teaduskandidaati ja dotsenti). Abipersonali oli laboreis ja kateedrites üle 760 inimese. Meie teadusallüksuste hulka kuulub ka 3 muuseumi, botaanikaaed ja teadusraamatukogu.

Teaduse temaatika on kontsentreerunud, suurenes ühe teema täitjate arv (130 teemat, 1982. a. 134). Kõik teemad on teiste teadusasutustega koordineeritud. ENSV majandusliku ja sotsiaalse arengu plaanis on koordineeritud 59 teemat, üleliidulistes koordinatsiooniplaanides 115, NSV Liidu TA koordinatsiooniplaanis 83 jne. Seda kõike on eelmisest aruandeperioodist enam.

TRÜ osaleb 4 sihtprogrammi täitmisel, 7 programmi tähtsamate teaduslik-tehniliste probleemide lahendamisel ja 8 vabariiklikus sihtkomplekseprogrammis. Ülikool võtab osa ka 2 kõrgkoolidevahelise teaduslik-tehnilise sihtprogrammi ja 4 VMN-i maade kompleksprogrammi täitmisest. Meedikuil on 2 koostöölepingut Soome teadlastega.

Osa teemasid on koordineeritud mitmel tasandil. Teaduspoliitilist kliimat silmas pidades on see omamoodi vajalik, kuid siiski mitte alati (kui koordineerimine ei too juurde lisasummasid, aparatuuri jm., vaid tekitab hoopis täiendavaid aruandeid). Enne järgmise viisaastaku plaanide koostamist peaks teaduskondades olukorda põhjalikult analüüsima.

Teaduskaader. Doktorikraadi kaitses 7 töötajat (H. Siigur, J. Mikk, F. Kinkar, V. Raudsepp, J. Kärner, M. Kalnin ja H. Oim). 1982. aastal oli kaitsjaid 4. Oma tööd on kaitsmisele esitanud veel H. Kaarma, J. Pärnat, A. Tõldsepp, P. Nuiamäe, P. Kenkmann, U. Reino, E. Loone). Kandidaaditööd kaitses 15 inimest (1982. a. 21). Statsionaarse aspirantuuri lõpetas edukalt 66,6% (65,1%), mittestatsionaarse aspirantuuri 42% (64,7%). Paari viimase viisaastaku arve võrreldes näib kasvutendents ilmne olevat. Kuid see pole piisavalt kiire. Kavandatav aspirantuuri põhimääruse muutmine suurendab nii juhendajate kui aspirantide vastutust ja loob paremad tingimused kvalifitseeritud teadlaskaadri ettevalmistamiseks. Teadlaskaadri kasvatamine on üks allüksuse teadustööd iseloomustav parameeter, mida tuleb hakata senisest rohkem arvestama.

Ilmus 1745 publikatsiooni: üleliidulistes väljaannetes 562, vabariiklikes 704 ja välismaistes 119 ja TRÜ väljaannetes 360. TRÜ teadlastelt ilmus 27 monograafiat (P. Ariste, M. Bronštein, V. Vanamb ja J. Kirs, A. Viru ja P. Kõrge, A. Viru, I. Gräzin, S. Issakov (2), J. Kalits, J. Karu ja J. Reiljan; L. Kirsch, T. Kruse ja T. Hinrikus, A. Koop, E. Loone, J. Lotman (3), V. Masing; J. Rebane, R. Blum, E. Loone, Ü. Matjus, L. Stolovitš ja R. Vihalemm; A. Rõõmusoks, L. Stolovitš (5), M. Šeljakin, M. Uibo, H. Õim. Eespoolmärgituist ilmus 8 raamatut välismaal.

Leiutiste eest saadi 29 autoritunnistust, 16 teaduslikku lahendust tunnistati leiutiseks.

TRÜ esines kolm korda Rahvamajandussaavutuste Näitusel (kokku 16 eksponaadiga, mis tõid ühe hõbe- ja kaks pronksmedalit ning kaks diplomit). Fotonäitust eksponeeriti Lääne-Berliinis ja Šveitsis, Soomes tutvustati fenno-ugristika töid, Jaapanis demonstreeriti 5 eksponaati jne.

Teadustööde juurutamisest saadud majanduslik aastaefekt suurenes 4 270 000 rublani. Ühe juurutatud töö keskmine kasum on 70 000 rubla. Peale otsese majandusliku kasu on teadustöö juurutamisel ka suur sotsiaalne tähtsus. Seni on meie teadustöö tulemusi vähe seeriatootmisse viidud. Viimasel ajal on selle probleemi vastu rohkem huvi tuntud ka juhtivais organeis ning loodame, et olukord paraneb.

Sõlmiti 22 uut juurutuslepingut ja evitati 19 lepingu tulemused. Neilt arvutati majanduslikku efekti 2 983 500 rubla, iga juurutuslepingu täitmiseks kulutatud rubla tasus end rahvamajanduses 17,3-kordselt (1982. a. 5,81-kordselt).

Sõlmiti 31 koostöölepingut (22), käigus oli 76 (58), aasta jooksul lõppes 28 (7) lepingut.

Teadustööde kogumaht oli 4 900 000 rubla, millest üle poole moodustavad lepingulised assigneeringud. Lepingute maht on kasvanud peamiselt tänu füüsika-keemiateaduskonnale. Järgnevad arsti-, bioloogia-geograafia- ja matemaatikateaduskond. Üldse pole lepinguid õigusteaduskonnal. Kui arvestada teaduskondade suurust, siis pole praktiliselt lepinguid ka ajaloolastel ja filoloogidel.

Lepingulised vahendid kasutatakse eelkõige lepingu enese tarbeks. Oluline osa läheb ka ülikooli materiaal-tehnilise baasi tugevdamiseks.

Teaduslikku aparatuuri hangiti nii kapitalistlikest kui sotsialistlikest riikidest. Loodi ka oma mikroprotsessortehnika sektor, kelle abil paraneb TRÜ varustamine mikroarvutustehnikaga. ÜMPI-le eraldati hoone O. Lutsu tänavas, mis vajab kapitaalremonti.

TRÜ teadustöö on leidnud laialdase tunnustuse. Aruandeaastal oli NSVL TA teaduslike nõukogude liikmeks 15, toimetuskolleegiumide liikmeks 14 TRÜ teadlast. Osa võetakse veel paljude nõukogude, komisjonide ja ühingute tööst. Praegu on ülikoolis üks ENSV TA akadeemik — prof. P. Ariste ja 8 korrespondentliiget — professorid J. Rebane, M. Bronštein, H. Trass, A. Kask, P. Kard, V. Palm, J. Peegel, H. Rätsep. NSVL Pedagoogika Akadeemia korrespondentliikmed on prof. A. Koop ja A. Pint ning NSVL Arstiteaduse Akadeemia korrespondentliige prof. J. Saarma.

ENSV TA presiidiumi ja ENSV KKEH Ministeeriumi kolleegiumi ühisistungil märgiti ära 28 möödunud aasta teadustöö saavutust. Nüüd on selgunud ka need teadusuuringud, mille tulemused märgiti ära NSVL TA 1982. aasta aruandes. Nende tööde teadusjuhendajad olid professorid V. Palm, S. Teesalu, M. Bronštein ja dotsendid A. Heinaru, J. Kärner. ELKNÜ noorte teadlaste ühiskonnateaduste konkursi preemia pälvis I. Gräzini monograafia.

TRÜ-s töötas 3 doktori- ja 6 kandidaadiväitekirja kaitsmise **erialanõukogu.** Neis kaitsti 33 väitekirja (6 neist oli TRÜ-st). Näiteks botaanika ja ökoloogia doktoriväitekirjade erialanõukogus kaitsti 10 tööd, soome-ugri keelte ja nõukogude rahvaste kirjanduse doktoriväitekirjade nõukogus 2 doktori- ja 6 kandidaaditööd. Ühe nõukogu volituste aeg lõppes, VAK-ile on esitatud kinnitamiseks meditsiini- ja bioloogiateaduste nõukogu ning regionaalne (Leedu, Läti, Eesti) vene kirjanduse nõukogu.

Läinud aastal korraldas TRÜ kaks üleliidulist, kolm vabariiklikku ja viis ülikoolikonverentsi. Ligi tuhat ülikooli töötajat esines ettekandega konverentsidel väljaspool TRÜ-d.

Väliskomandeeringuis viibis 48 õppejõudu ja teadurit. TRÜ-s võeti vastu 11 välismaa kõrgkoolide spetsialisti, kes pidasid siin loenguid. Väliskomandeeringute tulemusena juurutati või on juurutamisel 64 uut uurimismeetodit (1982. a. 44), töötati välja või täiendati 43 erikursust ja loengut.

Üliõpilaste kaasahaaramine teadustöösse toimub vastava kompleksplaani alusel. Praegu tegeleb teadustööga 94% üliõpilastest. ÜTÜ-s on taas sisse seatud liikmepiletid. Ringe oli 87. Kevadisel teaduskonverentsil osales 2269 üliõpilast 802 ettekandega, töötas 64 sektsiooni. Külalisi oli 43 Liidu kõrgkoolist.

Üleliidulisele konkursile esitati 44 võistlustööd, vabariiklikule 251. Viimane arv on varasematest aastatest väiksem, sest ülikoolikonkursil suhtuti töödesse nõudlikumalt. Vabariiklikule võistlusele pääsesid edasi vaid esikohatööd. Vabariiklik konkurss tõi 68 esikohta (eelmisel aastal 64). Publitseeriti 170 üliõpilastööd. Lepingulistest töödest võttis osa 765 üliõpilast. Kindla koha on omandanud ringidevaheline sotsialistlik võistlus.

Möödunud aastal korrastati ka TRÜ teadusüksuste struktuuri. Tööle hakkas ajaloo ja semiootika labor ning sotsioloogiaosakond viie laboriga. Osakonna tegevust suunab nõukogu, mille esimees on osakonna teadusjuhendaja prof. A. Koop. Labori esmane ülesanne praegu on suurendada erinevates allüksustes tehtavate üliõpilasteemaliste uurimuste praktilisi tulemusi.

Moodustati ka teadusosakonna teadusnõukogu.

Aruandeaasta teadustöö ülesanded on täidetud. Edasiseks kordaminekuks on tarvis suurendada meie teadustöö efektiivsust ja parandada kvaliteeti, täielikumalt ära kasutada TRÜ teaduspotentsiaali ja ressursse.

** Artikkel on TRÜ nõukogu ettekande lühendatud variant.*

23. VEEBRUARIL ON NÕUKOGUDE ARMEE JA SÕJALAEVASTIKU PÄEV

Kakskümmend aastat parimad

ALMAVÜ TRÜ organisatsioon (170 algorganisatsiooni, 7300 liiget) on 1964. aastast parim Tartu linna organisatsioonide seas. Teenekust tõestavad ALMAVÜ NSV Liidu Keskkomitee aukiri, arvukad vabariiklikud autasud ja preemiad. Kogu selle kahekümne aasta jooksul on esimeheks olnud ANTS PILT.

1966. aastal asutati EKP Tartu Linnakomitee ja Tartu Linna TSN Täitevkomitee rändlipp autasuks ALMAVÜ algorganisatsioonide vahelise sotsialistliku võistluse võitjale. Kuna lipp on olnud pidevalt ülikoolis, otsustas ALMAVÜ Tartu Linnakomitee lipu alatiseks ülikoolile anda. Lippu hoitakse nüüdsest TRÜ ajaloomuuseumis.

TRÜ ALMAVÜ organisatsiooni aktiivsema tegevuse alguseks peetakse 1962. aastat, mil esimeheks oli **I. Sildmäe.** Toimusid autojuhtide, mootorratturite ja langevarjurite kursused, pandi alus laskespordile, korraldati ekskursioone Eesti Laskurkorpuse lahingupaikadesse. See oli hakatus, ALMAVÜ liikmeskondki siis veel väikesearvuline.

1978. a. moodustati TRÜ ALMAVÜ tehnika- ja spordiklubi, mis võimaldas sõjalis-tehniliste erialade õpetamist laiendada. Tehnika- ja spordiklubi juures töötab ka 9 spordisektsiooni. Need on auto-, lennu-, allvee-, moto-, raadio-, laske-, veemootorispordi, teenistuskoerte ja sõjalis-rakendusliku mitmevõistluse sektsioon. Seal korraldatud kursustel on tuhanded üliõpilased omandanud auto-, mootorratta- ja mootorpaadijuhi, langevarjuri, purilenduri, radisti jt. sõjalis-tehniliste erialade oskused.

Ühingul on tihedad sidemed Suure Isamaasõja veteranidega, kes on olnud juhendajateks lahingukuulsuse paikadesse korraldatavatel matkadel ja ekskursioonidel. Nii on korduvalt läbitud Eesti Laskurkorpuse lahingutee Velikije Lukist Kuramaani, käidud Suure Isamaasõja tähtsamates lahingukohtades nii Eesti NSV-s kui ka naabervabariikides. Nende ürituste algatajaks on olnud bioloogia-geograafiateaduskonna organisatsioon eesotsas I. Kalaga.

Matkad ja ekskursioonid on osavõtjate kinnituste järgi olnud sisukad ja huvitavad. Seepärast oodatakse ka üliõpilaste aktiivsemat osavõttu. (Kes tahab täpsemalt teada, kus käidi ja mida nähti, võib lugeda Ilja Kala artiklit, mis ilmus 1977. a. 18. veebruaril «TRÜ-s».)

Tihedas koostöös ALMAVÜ TRÜ organisatsiooniga toimub ka TRÜ auto-motokabineti tegevus. Kabinet rajati 1961. a. ja seda juhatab algusest peale vanemõpetaja A. Pilt. Aastas saab siin autojuhi väljaõppe keskmiselt 150 üliõpilast. Puudu pole A. Pildil õpilastest kunagi olnud, hoopis vastupidi: kursustele soovijaid on 4—5 korda rohkem, kui võimalik vastu võtta.

Auto-motokabinet on peale algajate õpetamise mõelnud ka sõidus edasijõudnuile: igal aastal korraldatakse vigursõiduvõistlused, kus selgitatakse välja osavaim, kiireim ja täpseim teaduskond. 1983. aastal olid parimad matemaatikud. Nende käes on praegu ka rändkarikas.

Lõpetuseks veel niipalju, et ALMAVÜ on isemajandav organisatsioon ning seetõttu huvitatud liikmete arvu suurendamisest ja liikmemaksude õigeaegsest laekumisest. Siit järeldus: tasume liikmemakse, et ALMAVÜ töö puhtmajanduslikel põhjustel toppama ei jääks!

HELVE KESVATERA,
eesti fil. V k.

TRÜ ALMAVÜ esimees Ants Pilt ja ajaloomuuseumi töötaja Sirje Tamul paigutavad lipu muuseumi. ARVO TENNO foto

Haridusreform ja kõrgkool

Oleme arutanud, nõustunud ja teinud omapoolseid ettepanekuid NLKP Keskkomitee projektis «Üldharidus- ja kutsekooli reformi põhisuunad». Seda on teinud meie kateedrite kollektiivid, on vaetud ka üleülikooliliselt 2. veebruaril. Ülikooli teadlased on võtnud sõna ajakirjanduses. Püüamegi järgnevalt tuua välja olulisemad mõtted.

● «Üldhariduskool ja kõrgkool on omavahel vastastikuses seoses ja sõltuvuses. Kui me oma reformiga puudutame süsteemi alust — seda aga üldhariduskool haridussüsteemile on —, siis on täiesti selge, et midagi peaks muutuma ka kõrgkooli poolel,» vastas rektor professor Arnold Koop ajalehe «Sirp ja Vasar» intervjuu küsimustele (nr. 5, k. a.).

Muutub ju kõigepealt kontingent. Kui keskkooli programmid lähevad suuremaks, aga kaheteistkümnendat aastat juurde ei tule, jõuab ülikooli senisest nõrgem kontingent. Omamoodi mõjutab teoreetilist ettevalmistust keskkoolis ka tootmisalane haridus. Rektor rõhutab kutsesuunitluse suuremat osakaalu. «Selleks peab aga olema põhjalikult organiseeritud — mitte reorganiseeritud, vaid alles organiseeritud — kutsesuunitluse süsteem.»

Ühelt poolt on kõrgkool huvitatud väga andekaist ja töökaist üliõpilastest, teiselt poolt aga tuleb ette valmistada tulevaste õpilaste õpetajaid. See eeldab pedagoogide ettevalmistamise struktuuri muutmist, tugevamat materiaal-tehnilist baasi, kompleksset juhtimist.

● Sama ajalehe järgmises numbris avaldab oma mõtteid pedagoogikaprofessor Inge Unt. Ta toonitab 12-aastase kooli vajalikkust eesti õppekeelega koolis. «On selge, et ilma selleta kannataks nii üldhariduse tase kui ka vene keele oskus, samuti õpilaste teadmised kodumaast ja tema kultuurist.»

Eriti oluline on keskkooli vanema astme diferentseeritus. Kas pole meie üldhariduskoolist kujunenud peaaegu reaalkool? Küllaltki põhjalikult õpetatakse matemaatikat, füüsikat, mis pealegi pole sel kujul igaühele jõukohane. Esteetiliste ainete õpetamine jääb aga sageli poolikuks (joonistamine lõpeb juba VI klassis). Edaspidine oleneb juba klassijuhataja oskusest ja suutlikkusest.

Vahemärkuseks. Omaette probleemiks on õpikud. Võtkem korraks kätte VII klassi geograafiaõpik. Selles tõlkeraamatus ajab ühe lause üks võõrsõna teist taga, laused on pikad, lohisevad, segased. Kas ei peaks ülikooli teadlaste panus õpikute koostamisse suurem olema?

● 7. veebruari «Edasis» tutvustab sotsioloogiaosakonna juhataja dotsent Paul Kenkmann ülikoolis uuritavaid haridusprobleeme. Loetelu võiks jätkata. Kuid lõpetagem seekord mõtetega, mis jäid kõlama 2. veebruaril aulas, kus haridusprojekti arutati ENSV KKEH Ministeeriumi kolleegiumi, vabariigi rektorite nõukogu, TRÜ nõukogu ja parteikomitee ühisel istungil.

● Kõrgkooli sisseastumiseksamil poleks otstarbekas arvestada keskkooli keskmist hinnet. Hinnata tuleb teadmisi, keskkoolihinded võivad olla protsentide pärast paremad pandud.

● Kutsesuunitlus peaks algama juba viiendas klassis. Tuleb tõsta tehnikumide ja kutsekoolide prestiiži.

● Keskkooli vanem aste on vaja diferentseerida õppeainete kaupa, mitte ainult fakultatiivainetega.

● Tuleb suurendada orienteeritust tööle, ka keskkoolis on vajalik, et noor inimene omandaks mingi ameti.

● Kõrgkoolides tuleb pedagooge paremini ette valmistada.

KAIA PAJU

Algab filosoofiakonkurss

Filosoofia kateeder kuulutab välja konkursi «Filosoofia koht kaasaegses ideoloogilises võitluses».

NLKP Keskkomitee 1983. aasta juunipleenumi otsuses märgitakse, et ajal, mil nõukogude ühiskonnas leiavad aset põhjalikud kvalitatiivsed muudatused tootlikes jõududes ja täiustuvad tootmissuhted, peavad toimuma muudatused ka inimeste teadvuses. Seetõttu «ideoloogiatöö nihkub üha enam esiplaanile, tema osatähtsus kasvab». On vaja: «Tagada õppeasutustes ühiskonnateaduslike distsipliinide õpetamise ideelis-teoreetilise taseme tõstmine, arendada igati huvi nende ainete õppimise vastu ..., saavutada, et kõik kommunistid ja töötajad omandaksid põhjalikult Marxi, Engelsi ja Lenini revolutsioonilise õpetuse, mis annab võtme ühiskonna arengu kõige keerulisemate probleemide mõistmiseks ja lahendamiseks».

Lähtudes eelöeldust on konkursi eesmärgid:

1) õppida põhjalikult tundma marksismi-leninismi klassikute töid, NLKP kongresside, NLKP Keskkomitee 1983. aasta juuni- ja detsembripleenumi, J. V. Andropovi esinemist ning teiste kaasaja aktuaalsemate dokumentide materjale;

2) uurida sügavuti marksistlik-leninliku filosoofia põhiseisukohti;

3) suunata üliõpilasi kodanliku ideoloogia marksistliku kriitika põhimõtete omandamisele;

4) selgitada välja TRÜ 1983/84. õppeaasta parim üliõpilane marksistliku filosoofia tundmises.

Konkurss on mõeldud filosoofiat õppivatele III kursuse statsionaarsetele üliõpilastele, kes II kursusel on omandanud dialektilise materialismi kursuse ja praegu õpivad ajaloolist materialismi. Konkursi II ja III voorus võivad osaleda ka I, II, IV ja V kursuse üliõpilased.

I voorus (13. veebruarist — 6. märtsini) selgitavad filosoofiaseminaride juhendajad koos rühma aktiiviga välja 2—4 paremat üliõpilast. Arvestatakse dialektilise materialismi eksamihinnet, referaatide sisukust, õppetööd III kursuse sügis- ja kevadsemestril, samuti teaduslikku ja ühiskondlikku tegevust.

II voor (22. märtsil) toimub **kirjalikult** testina, mille küsimused töötab välja ja kinnitab filosoofia kateeder. II voorus tagab edu marksismi klassikute ja kaasaja aktuaalsete materjalide sügav tundmine. 10 paremat üliõpilast pääsevad III (lõppvooru).

Lõppvoorus (12. aprillil) esineb iga osavõtja oma valitud teemal **lühikese** (7 min.) **ettekandega,** samuti **lühisõnavõtuga** (5 min.) Esinemisjärjekord loositakse. Paremusjärjestuse lõplikuks määramiseks arvestab žürii ka II vooru tulemust.

Esinemise hindamisel arvestab žürii teadmiste sügavust, oskust loovalt ühendada filosoofiline analüüs kommunistliku ülesehitustöö küsimuste, NLKP XXVI kongressi, NLKP Keskkomitee 1983. aasta juuni- ja detsembripleenumi materjalide ja kaasaja aktuaalsete probleemidega. Samuti peetakse silmas esinemisoskust.

Lõppvooru parimad saavad rahalise preemia või mälestuseseme. Parimale võimaldatakse turismituusik sotsialismimaale.

* * *

Täpsemat informatsiooni konkursi põhiprobleemide, vajaliku kirjanduse jm. kohta saab filosoofia kateedrist ja ühiskonnateaduste õppekabinetist (Ülikooli 16, ruum 208 või 109) ning seminare juhendavatelt õppejõududelt.

Konkursikomisjon

Kilde koolmeistri pilgu läbi

Kiiresti on aeg läinud. Alles see oli, kui sai auditooriumilaua taga küünarnukke nühitud ja käsi krampis õppejõu tarku mõtteid kirja pandud. Nüüd on seljataga sümboolne «viimane loeng» ja auditoorium vahetatud klassiruumi vastu. Tudengiseisusest (kuigi see pole veel päris kadunud) on tõustud õpetajaametisse, seni veel ilma eriliste pedagoogiliste kogemusteta. Kui mõnel neid pooleteise kuu jooksul kogunes, siis ikkagi minimaalselt.

Traditsiooni kohaselt on novembris-detsembris Tallinna ja Tartu koolides praktikal ajaloolased, peale nende võib leida veel matemaatikuid, kehakultuurlasi ja muidki. Kõik peavad õpetaja tänuväärse ameti järele proovima. Eks aeg näita, kas oled sobilik või pead tulevikus hakkama teist töökohta otsima.

PROLOOG

Tirr-tirr. Mis see oli? Ah-jaa, muidugi kell, kuulutamaks tunni algust. Päevik kaenla all ja võtmekimp käes, tõttad klassi poole, mille ukse taga ootamas 34 abiturienti, kõik erinevate iseloomude ja mõttemaailmaga. Jõuad veel mõelda, kuidas nendega küll toime tulla. Varustatuna vajalikuga Hillar Palametsa ja teiste pedagoogide aastatepikkuse pagasi hulgast, muutud rahulikumaks ja astud klassi.

Veidi ebalevalt (sabin on ikkagi sees) alustan tundi. Klassile ei tohi välja näidata, et kartusekübe sees. Nendele tuleb esimesest silmapilgust jätta range ja nõudliku koolmeistri (praktikandi) mulje. Kui nad aru saavad, on kõik läbi. Siis ei ole enam sina peremees, vaid klass. Õnneks seda ei juhtu. Esimestest tundidest kujunevad vahekorrad mõistvaks, austame üksteist vastastikku, vahel isegi liialt ametlikuks muutudes.

Esimeste tundide 45 minutit tundusid lõputult pikkadena, vahepeal kummitas peas, mida teha, kui materjal enne kella läbi saab. Millega täita ülejäänud aeg? Seda ei juhtunud. Nüüd võib öelda, et oli tegu, kuidas kogu infotulva ajalistesse raamidesse mahutada, rääkida oli palju.

PRAKTIKANT JA ÕPETAJAD

Esimesest päevast alates võeti meid, kes olime sattunud Tartu 1. keskkooli, vastu kui oma maja vanu tuttavaid. Ei mingit võõrastavat suhtumist, nagu tuli mõnel kutsekaaslasel üle elada mujal.

Kas üldse tasub ülikoolil taolistesse koolidesse tulevast õpetajat kogemusi omandama saata? Ehk avardaks geograafiat ja saadaks noori inimesi sinna, kus nende tulekust tõeliselt rõõmu tuntakse. Näiteks mõnda Eestimaa rajooni kooli, kus tunned vana kogenud kaadri tõeliselt suunavat kätt ja tähelepanu. Selle üle tasuks mõelda. Aga seal pole metoodikut. Tühja temast, ennegi on temata läbi saadud ja tulnud õpetajad missugused. Ent ei. Metoodik on praktikandi JUMAL, kelle käsule-keelule tuleb pimesi kuuletuda. Temast sõltub sinu praktika hinne. Päev enne pead temale ette näitama järgmise tunni konspekti, et see oleks kõigi reeglite kohaselt tipp-topp ette valmistatud. Mõnes koolis on asi rangem, teisal lõdvem.

Konspektis pead märkima kõik klassi aktiviseerimiseks mõeldud küsimused ja võtted. Kui absurdne see on! Iial ei tea ette, milline on momendil klassi meeleolu ja häälestus. Kogu sinu töö ja vaev võib üheainsa hetkega tuulde lennata ja siis tuleb kohe reageerida, leida kujunenud situatsioonis ainuõige, sobivaim lahendus. Nii hull nüüd asi pole, ent valmis peab olema igaks ootamatuseks.

DISTSIPLIIN

Algul oli täielik kaos. Koridor jooksvaid mürsikuid täis, ole hea ja vaata ette, et mõnele sprinterile jalgu ei juhtu. Nüüd oled kõigega harjunud, oskad osavalt laveerides leida kiireima tee punktist A punkti B. Kui vaja, lippad isegi ja siis tehku õpilased teed. Õpetajal on kiire, temal on vaja kõiksugu asju ajada. Vahepeal põrkad sisse sellisesse asutusse nagu WC. Uh! Mis siin on — gaasikamber.

Paraku mitte, pigem — kuidas nüüd öelda — kantserogeensete ainete segu, mis eritub tubaka põlemisel. Suitsetage terviseks, ise teate, millega riskite. Mina valin tervise. Pole aega selles asutuses pikalt peatuda ja vingugaasi hingata. Ei imesta, kui varsti tossutab neljanda klassi jõnglane. Koridoris tuleb vastu 13—14-aastane mehehakatis ja küsib: «Onu, kas te saate anda ühe sigareti?»

Kaugele jõuame? Ent asjal on teinegi külg, vahetunnis suitsuvennad enam ei mürgelda, nemad tunnevad end täismeestena ja vaatavad «laste» mürglit pealt.

ABITURIENDI PORTREE INTERJÖÖRIS

Keskmist kasvu, veidi väsinud äraolemisega noorhärrad ja daamid, kes oma välimusele päevas keskmiselt aega kulutavad.

Kui paljude praktikantide käe alt nad peavad läbi käima, igaühel omad nõudmised ja hindamise kriteeriumid. Lõpututest käskudest-keeldudest, aastaarvudest ja võrrandite süsteemidest nad väsivad lõpuks, muutuvad tuimaks. Kas ei võiks aastaks-paariks Taaralinna koolid rahule jätta ja suunata tulevased pedagoogid eeltarkusi omandama Viljandisse, Pärnusse, Võrru, Tallinna? Oleks vähemalt vaheldust.

Riietus. Mitte just mannekeenid, aga igal juhul muutuva moe eesliinil. Igal teisel on jalas «Botas», «Adidas» või «Puma» firmamärki kandev toode. Kulukaid, velveteid ja pusasid koridoripildis ei märka. Ent pärast tunde.

Garderoobis on tõeline joppide, talvesaabaste ja kummikute paraad. Need pole müüdavad, vaid silmale iluks, kaaslastele vaatamiseks. Loomulikult peab XX sajandi viimase veerandi laps ajaga kaasas käima ja maitsekalt riietuma. See on tore! Oma soliidsuse ja tarkuse näitamiseks kannab iga endast lugupidav noormees diplomaatkohvrit ja daam kodulinnas valmistatud värvilist reklaamkotti.

Vahel võid tunnis mõne hooletult jäetud «diplomaadi» otsa komistada, kui see pingiridade vahel ühtses rivis pole.

Üldiselt on tänane abiturient igati viisakas, armastab rääkida kõikidel talle huvi pakkuvatel teemadel.

EPILOOG

Läbi sai. Enam ei pea end hommikul kange kohviga turgutama, et silmad klassi ees päris kinni ei vajuks.

Enam ei pea ülepea kiirustades Vanemuise mäest alla tormama, heites vahepeal pilku kellale. Pagana kiirelt sai see aeg otsa!

Karussell on peatunud, ent kauaks?

Sügisel seisavad paljud meist taas klassi ees ja sorivad ajusoppidesse talletunud metoodiliste nõuannete virvarris. Siis oleme täisverelised õpetajad, mitte enam «head» praktikandi-onud ja -tädid, kes mõnele lontule kahekõveriku kirjutamata jätsid.

Koolmeistriametit
käis proovimas
ajalooteaduskonna
pressisekretär
VAMBOLA PAAVO

KRAPP●KRAPP●KRAPP●KRAPP●KRAPP●KRAPP

Võrumaa kuu

(Algus eelmises lehes)

Tuleme autokoolist. Vilja tänavalt, otse üle pimeda välja. Ees paistavad veetorni punased tuled. Tsinkjassinedas taevas näeb valget kahvatut kuumuna. Öövalged pilved liiguvad tuulega mööda. Üksikud tühjad varred taevavalguses kaldu. Mõtte viib ära kaugele. Võrumaa kuu.

«Küsimus: Millises Eesti linnas on keskpaika linna suur porine väli?

Õige vastus on Võru.»

«No-jaah,» ütled sina. Saabas läks jälle pori sisse.

— — —

Ootame bussi. Olen laupäeval käinud jalgrattaga Rõuges. «Meie elu on nagu Lõuna-Eesti tee: läheb mäest üles, siis on raske, läheb mäest alla. Siis on jälle kerge,» ütlen.

— — —

Pime novembriõhtu. Sõidame taksoga koju. Tulede valgel eraldub teeäärse maja nurk. Aknas põleb soe kollane tuli. Võrumaa paistab nagu vanadel postkaartidel. Minu vanaemal on neid vanasid jõulukaarte, kus talumajad on paksultpaksult lumes, jõulumees sõidab saaniga ja tumesinises taevas paistab kuu. Ning muidugi näeb aknast seda mõnusat vanakollast paistet lumel. Allakäänul avaneb tuledes jälle üks vana maja. Muistne hõng on Võrumaal säilinud.

Takso pöörab laagris ümber ja läheb tagasi. Tuledes takso. Oranž, valge, punane, rokeline tuli. See on uhke. Nagu Ameerikas.

Kord tulime puid tegemast ja kella kuuene tuledes buss läks järve tagant. See oli ka uhke. Tuledesäras õhtune buss.

— — —

Tulen kelguga laagrist, vean kelku enda järel. Kõrgete laagripuude tagant tuleb kuu välja. Seisatan ja vaatan. Lähen natuke maad edasi, jälle vaatan. Noh hea küll, läken laagrist välja, siis vaatan. Laagri mäeveeru peal pööran ümber, vaatan. Metsa tagant kasvab suur kuu nagu tõllaratas. Kollast kumendust keidab tumenevate puude kohale. Lähen, pööran jälle tagasi. Nüüd on terve laager kuuvalguses näha. Terve Kurgjärve spordilaager. Kuuvalgus on nagu kuuvalgus ikka. Ei oskagi tema kohta öelda. Sellepärast, et öelda ei oska, muudkui seisan ja vahingi. Vahin, vahin. Ei jõua seda täis saada. Isu ära vaadata. Muudkui lähen ja vaatan, lähen ja vaatan. Iga nõksu tagant pööran ümber, justkui midagi jäi selja tagant puudu. Küll ma olen kädas selle minekuga! Ja kus kuu kasvab. Silmnähtavalt tõuseb kõrgemale.

Lumine mets. Nüüd läkenen ma sellele kohale, kus «Haanjamaa» brošüüris on öeldud, et Kurgjärve ja Väikjärve ühendab soostunud Üra oja. Huvitav, kui palju inimesi Eestis teab midagi sellest Üra ojast?

Kodus ütlen: «Täna on väljas nii ilus õhtu. Ma tulin ja kuu kogu aeg kasvas selja taga. Ma nii vaatasin.» Tunnen, kuidas ütlemine on koopis teistsugune sellest, mida nägin ja mäletan.

— — —

Tuleme jälle bussi pealt. Sajab. Sajab lund. Ja mis imet: lumisest pimedusest takavad kaks memme bussi peale tulla. Nagu pehmed lumised mütsakud, madalad, ümmargused. Külmaõhetus punavatel põskedel, heldus silmades helklemas. Kust nemad küll välja ilmusid? See on nagu muinasjutus. Laseme tuledes bussi ära sõita. Kõrged kuused kahel pool teed on kokevas pehmes lumes. Kõik paksult lund täis. Siin on tõepoolest nagu muinasjutus. Kutsume kõik muinasjutusõpru piparkoogimajja pühi pidama.

Rannar Susi

TÕLKEVÕISTLUS 1984

Tõlgime eesti keelde ilukirjandust maailma mistahes keelest. Proosatekstide (novellid, esseed või terviklikud katkendid romaanist) pikkus võib olla 5—10 masinakirjalehekülge (2 intervalliga), luuletusi tuleb võistlusele esitada vähemalt kaks ning ühelt ja samalt autorilt. Esitada tuleb nii originaal kui tõlge kolmes eksemplaris. Eripreemia on parimale vahendusele NSVL rahvaste kirjandusest.

Osa võivad võtta kõik, kes 1983. aastal olid või alates uuest õppeaastast on TRÜ statsionaarsed või mittestatsionaarsed üliõpilased. Tööd tuleb varustada märgusõnaga ja pealkirjaga «Tõlkevõistlus 1984», lisada suletud ümbrikus tõlkija nimi, teaduskond, kursus ja elukoht ning toimetada hiljemalt 1. märtsiks ajalehe «TRÜ» toimetusse.

Žürii

Mendelejevile pühendatud näitus

Teadusraamatukogus avati Dmitri Mendelejevi 150. sünniaastapäeval, 8. veebruaril näitus. Teadlase elust ja sidemetest meie ülikooliga rääkis avamisel õppeprorektor, keemiadoktor prof. Uno Palm. Väljapanek haarab enda alla neli vitriini. Seal võib näha tema dissertatsiooni (trükitud variant), materjale perioodilisuse süsteemi kohta jm. Näitust saab vaadata märtsi alguseni.

2. märtsi «TRÜ-s» kirjutab D. Mendelejevist lähemalt dots. T. Ilomets.

Kümme aastat

ÜTÜ teoreetilise bioloogia ring

Eestimaal mõeldakse eluteaduse[1] kõige üldisematest ülesannetest ja nende lahendamisest elu üldteooria loomiseks juba kolme aastasaja vältel. 1691. aastal kaitses I. Salbom *Academia Gustavo-Carolina*'s dissertatsiooni, milles esitatakse tolle aja kohta uus vitalismikäsitlus. I. Salbom ei vaadelnud elu mitte niivõrd hinge kui elu aluste (*principi vitalis*) tegevuse väljendusena.

Läänemaalt on võrsunud maailmakuulus eluteadlane, «bioloogilise maailmavaate ehituskivide» koguja ja kokkuseadja Jakob Johann von Uexküll[2]. Ta on ühe esimese ja väga tähelepanuväärse monograafia «Teoreetiline bioloogia» (1920) autor. Kasutades meie praeguse toimeka bioloogiateoreetiku Kalevi Kulli väljendust, püüab teadlane selles kokku võtta teoreetilisi aluseid ning käsitleb bioloogiale ainuomaseid metodoloogilisi probleeme.

Tartu ülikooli professor Johannes Piiper kirjutas «Sissejuhatuses üldzooloogiasse» (1937—1943): «Teoreetilise zooloogia peaprobleemiks on üldprintsiipide ja üldseaduste eritlus, millele rajanevad loomade üldtunnused [...]. Siia kuuluvad ka elunähtuste seletamiseks ülesseatud [...] hüpoteesid, samuti ka teooriad elu tekkimise kohta maakeral ja looma võrdlus taimega.» Selles teoses on kokku võetud zooloogia teoreetilised alused, kuid arvestades aine piiramist loomateadusega, ei ulatu see kogu elu üldistama.

1974. aasta 10. veebruaril pidas Tartus sünnipäeva rühm tollaseid bioloogiaüliõpilasi. Küllap keerlesid nende jutt ning mõtted nii hetkekui igavikuliste teemade juures. Tagantjärele võib kindlalt väita, et nad olid teadmis- ja tegutsemishimulised.

Tavaliselt lõpevad üliõpilaste seesugused koosviibimised tulutult, kuid kõnesolev oli pöördelise tähtsusega kogu Eesti eluteadusele. Lahkudes otsustati: peab midagi tegema. Seekord ei läinud sõnad tuulde ning järgmise aasta kevadel (8.—10. maini 1975) korraldati Rutjal I Eesti teoreetilise bioloogia kevadkool. ÜTÜ geneetika ringi juurde moodustati teoreetilise bioloogia grupp — TBG. Teoreetikud kogusid uusi toetajaid nii üliõpilaste, õppejõudude kui teadlaste seast. Osa tudengeid jõudis stuudiumi lõpetada. Tekkis vajadus uue koondumise järele. Selleks moodustati **Eesti Looduseuurijate Seltsi juures teoreetilise bioloogia sektsioon (TBS, 1977)** ning mõni aeg hiljem, märtsis 1978, iseseisev **ÜTÜ teoreetilise bioloogia ring (TBR).** Ehkki ametlikult oleksime nagu viis aastat teotsenud, loeme ennast juba kümneseks. Oluline on siin järjepidevus esimese kevadkooli korraldajate, TBG, TBS ja TBR vahel. Kuigi TBS ja TBR erinevad liikmeskonna ning ametkondliku kuuluvuse poolest, loovad need siiski ühtse terviku.

Praegu valmistuvad TBR ja TBS X teoreetilise bioloogia kevadkooliks (orgaanilise vormi teooria). Teoreetilise bioloogia kevadkoolid[3] on muutunud Eesti eluteadlaste keskseks koostöövormiks ja sündmuseks.

---

[1] J. Piiperi soovitus — «bioloogia» tähenduses.

[2] J. v. Uexküll (1864—1944) õppis 1884—1888 Tartu ülikoolis.

[3] Eelmiseks kevadkooliks üllitati **Raku teooria** (IX teoreetilise bioloogia kevadkool, 6.—9. mail 1983 Haeskas, teesid). Tartu, 1983. 130 lk. (Eesti NSV TA Eesti Looduseuurijate Selts, teoreetilise bioloogia sektsioon. TRÜ, ÜTÜ teoreetilise bioloogia ring.) 400 eks. 1 rbl. 10 kop.

URMAS SUTROP,
ÜTÜ teoreetilise bioloogia
ringi esimees

PANE TÄHELE

PSÜHHOLOOGIDE SELTSI

Tartu grupi koosolek toimub 23. veebruaril kl. 17 «Sophokleses». Kavas perekonnauurimise laboritöötajate ettekanded perekonnaprobleemidest.

ÜLIÕPILASTE MÄLUMÄNGU

III voor toimub teadusraamatukogus teisipäeval, 21. veebruaril kl. 17.

HANDI ÕHTU

«Rahvapuu» sarjas korraldab ÜTÜ eesti keele ja soome-ugri keelte ring 23. veebruaril kl. 17 ph. 139 handi õhtu. Kõnelevad Edgar Saar Etnograafiamuuseumist ja dots. Tõnu Seilenthal. Vaatame slaide, kuulame handi laule. Kl. 19 kh. ringauditooriumis Lennart Mere film «Veelinnurahvas». Oodatud on kõik huvilised!

KERGEJÕUSTIK

Teaduskondadevahelised talvised **kergejõustiku meistrivõistlused** toimuvad 22. veebruaril kl. 18 ja 23. veebruaril kl. 17 spordihoones.

FILMIKLUBIS

22. veebruaril kl. 18.30(!) Vanemuise 46 **Rein Raamatu** «Põrgu» ning **Luchino Visconti** «Perekonnaportree interjööris» (Gruppo di famiglia in un interno, 1974). Osades Burt Lancaster, Helmut Berger, Silvana Mangano.

TRÜ KLUBI

KLUBIS

Teisipäeval, 21. veebruaril kl. 20 **Anne Adamsi «Lihtsad laulud»** (kaastegevad Toomas Lunge ja Andres Dvinjaninov). Piletid müügil 20. veebruaril kl. 16—19 klubis ja tund enne algust.

*

Semestri avapeod: reedel, 17. veebruaril kl. 21 ansambel «Fix». Disko.

Laupäeval, 18. veebruaril ansambel «Meedium». Disko.
Pühapäeval, 19. veebruaril ansambel «Fix». Disko.

KOHVIKUS

18.—19. veebruaril kl. 19 disko.
NB! Klubi ja kohviku üritustele pääseb ainult üliõpilaspiletiga!

ÕIENDUS

Eelmise lehe **«Krapis»** ilmunud B. Jonsoni tõlkeluuletusel peab olema pealkiri «Ood iseendale», mis käsikirjas puudus. Toimetuse tähelepanematuse tõttu on vigane luuletuse «Ben Jonsoni surma puhul» alt üles lugedes kaheksas rida. See peab olema: «Ja viimaks kogu pildi sootuks rikkus».

NB!

Tuleval nädalal ilmuv «TRÜ» erinumber abiturientidele müügi ei tule.

Toimetaja V. SOOTAK

Komsomoli-kroonika

(Algus 2. lk.)

● **Komsomoliaktiivi õpetamisest** räägis asesekretär Ülle Lepp. Tööd alustab komsomoliaktiivi kool, millest peavad osa võtma õpperühma komsomolisekretärid, osakondade ja teaduskondade büroode ja komsomolikomitee liikmed. Arutati ja kinnitati kevadsemestri aktiivikooli õppeplaan. Esimene õppus on 27. veebruaril kl. 18 komitees, teemaks «Komsomolitöö planeerimine kõrgkoolis».

Ees seisab üleülikooliline komsomolikoosolek «ÜLKNÜ põhikirja täpne täitmine on iga kommunistliku noore tegevuse alus». Selleks tuleb kõikidel kursustel ja arsteteaduskonna õpperühmades pidada koosolekud 24. veebruarist 2. märtsini.

● **Kinnitati ülikooli kureeritavate EÜE regioonide juhtkonnad.** Sakala regioon: komandör ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär Jaan Vihrov, komissar Rein Murakas (maj. V k.), arst Ariel Levin (ravi IV k.); Tartu regioon: komandör Jaan Mölder (ravi III k.), arst Tauno Kalvet (ravi III k.), Lõuna-Eesti regioon: komandör Harri Arming (maj. III k.), komissar Indrek Oro (ravi VI k.).

23. veebruariks komplekteeritakse interrühmad. Sel aastal on Tallinnas interlaager, kuhu koondub välismaade tudengite vastuvõtmine.

25. märtsil kinnitab komitee oma rühmade juhtkonnad.

Ettevalmistustest kõneles asesekretär Jaan Vihrov. Ka tänavu kehtib nõue, et komandör ja komissar peavad olema ühest ja samast kõrgkoolist ning samuti enamik liikmeid. Kuigi noormeeste vaba kontingent on eelmistest aastatest väiksem, jäi TRÜ-s komplekteerimisarv samaks, s. t. 830 malevlast. Seepärast tuleks EÜE-sse kaasa tõmmata ka lõpetanuid ning rohkem neid, kellel on vaheajal üks vaba kuu. Eesti NSV esindusrühma komplekteerimine Gagarinisse on traditsiooniliselt TRÜ kanda. Komitee tahaks rohkem näha teaduskonnabüroode osa EÜE funktsionääride soovitamisel.

Välisrühmad tuli komplekteerida juba 15. veebruariks. Neisse läheb arvatavasti 45 üliõpilast: 25 Ungarisse, 10 Tšehhoslovakkiasse ja 10 Jugoslaaviasse.

KLUBI PRESSI

PRESSISEKRETÄRID!

Kõikide teaduskondade pressisekretärid peavad tulema teisip. 21. veebr. kl. 19 komsomolikomiteesse. Arutatakse pressisekretäride tegevust oma teaduskonnaelu kajastamisel. Osavõtt kohustuslik!

SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT

Sees ja väljas

Sees ja väljas — igal pool võimutseb praegu sport. Sees raadio ja teler, väljas suusad ja kepid — nõnda näeb välja tänavune veebruarikuu. Ei täna vist küll tudeng praegu uue semestri alguse ja olümpiamängude kokkulangemist. Ikkagi on tülikas võitlus õppejõudude ja dekanaadiga, kui hakatakse lugema puudumisi.

Jah, olümpiamängud tulevad koju kätte ise, tervise ja suusarõõmu järele tuleb aga endal minna. Pühapäevasel maratonil jätkus seda osalemisrõõmu neilegi, kellel «laudu» all polnud. Tõsi küll, külm kippus põue ja jalgade ligi, viga, mida ei paistnud olevat neil, kes rajal. Huvitav oli passida finišis. Paljud tulid nii, nagu oleks olnud vaid tavaline pühapäevane suusatus, ent oli ka neid, kellel 60 kilomeetrit hinge niidiga kaela riputas.

Nüüd siis veidi endastki. Kuulusin pühapäeval nende hulka, kes ühel ajal püüdsid osa saada mõlemast. Raadio kõrva ääres, silm samal ajal rajal kinni, nõnda pidi siginema osalemistunne mõlemast. Ent võta näpust! Tolle päeva olümpiauudised sain siiski alles õhtul korralikult teada ja polnud raja äärelgi seda õiget maiku, mis rajal.

Lõpuks ilmajuttu. Sellega oli nõnda, et Tartu maratonil olijaid võisid kadestada olümpial olijad. Päev oli parasjagu külm, tuuletu, ka veidi päikesepaistet.

REIN ERIKSON

Kääriku suusamatk 1984

25. veebruaril toimub järjekordne Elva — Kääriku suusamatk. Kui hiljuti möödunud Tartu suusamaratonist semestri alguse tõttu ei õnnestunud paljudel üliõpilastel osa võtta, siis nüüd on selleks vajalik ettevalmistusaeg olemas. Valmistuda aga tuleb, sest matka pikkus on ikkagi 50 km. Pealegi saab kasutada kõiki ajakirjanduses ilmunud Tartu maratoniks ettevalmistamise juhiseid ja soovitusi.

Ka seekord algab matk Elva raudteejaama vastas asuvalt väljakult laupäeva hommikul kell 9.45. Elvasse saab sõita rongiga, mis väljub Tartust kl. 8.44 ja jõuab Elvasse kell 9.27.

Elvas asetatakse nimesiltidega varustatud seljakotid ja pakid autole, mis toimetab need Käärikule.

Rajal on kaks toitlustuspunkti — Palul ja Arulas. Soovitav on aga ka endal midagi taskusse pista (tükisuhkur, võileib jne.).

Käärikul saabujad registreeritakse, iga lõpetanu saab juubelimatka embleemi, samuti süüa. On pesemisvõimalus. 100 matkast osavõtjal on võimalik Käärikul ööbida, et ka järgmine päev veeta suuskadel, nautides kõike seda, mida pakub Kääriku ilus maastik.

Need aga, kes tahavad peale matka koju pöörduda, saavad seda teha bussidel, **mis väljuvad Käärikult kell 17.00.** Käärikule jääjatel on kindlustatud toit ka järgmisel päeval. Talongid tuleb osta registreerimisel.

Pühapäeval kell 16 toovad bussid kõik matkajad Tartu tagasi.

Osavõtumaks spordiklubi liikmetel on üks ja külalistel kaks rubla.

Matkaks registreerimine toimub TRÜ Spordiklubis 20.—23. veebruarini kell 9—10 ja 15—18. Sealt saab ka üksikasjalikumat informatsiooni kõikides matkaga seotud küsimustes.

Kellel puudub isiklik suusavarustus, saab selle laenata ülikooli suusabaasist.

Tahaks loota üliõpilaste ja õppejõudude-töötajate arvukat osavõttu. Ära tuleb kasutada kõik võimalused, sest ega tea kui kauaks sellel aastal lund jätkub ja kaua saamegi suusamõnusid nautida.

Head libisemist!

UNO SAHVA

Üks kriminaalne lugu

Jüri Kirss seisab füüsikahoones oma tööruumi akna juures ja osutab käega: «Selle elektriposti ees on tee. Päeva ma ei mäleta, aga see oli hommikul. Seisis seal üks sinine auto, niimoodi poolviltu tee peal ees, uksed lahti. Teised ei saanud kuidagi mööda, kaubaautod, mis siitkaudu sõõklat varustavad, muudkui andsid signaali.

Läksime toanaabri **Leo Visbergiga** vaatama. Kohe oli näha, et see on ärandatud auto, armatuurlaua juhtmed olid lahti kistud, need rippusid. Teatasime miilitsasse. Seal juba teati ning nad soovitasid auto tee pealt kõrvale veeretada. Lükkasimegi ta siis siia akna alla.

Päeval kella kolme ajal nägime, et üks noor poiss võtab auto kapoti alt kanistri ja hakkab ära minema. Tegime akna lahti, hüüdsime. Ülevalt aknast ka hüüti. Toanaaber hüppas aknast välja ja sai poisi poole mäe peal kätte, tõi siia.

Noormees seletas, et omanik käskinud tal kanistri ära tuua, lubanud välja teha.

Kutsusime miilitsa. Poiss istus senikaua siin.»

*

Võib-olla mäletab «TRÜ» lugeja üht rektori käskkirja, milles avaldati konstrueerimis- ja eksperimentaalosakonna töölistele **Jüri Kirsile** ja **Leo Visbergile** tänu kurjategija tabamise eest. Kui igaüks meist natuke tähelepanelikum oleks ja pisut rohkem ringi vaataks, jääks võib-olla mõnigi väärsamm olemata. On ju nii?

MAARJA PAUSKA,
žurn. I k.

Tudengilaul

«Tudengilaul 84» toimub TRÜ klubis 6. aprillil.

Kümne aasta eest, aprillis 1974, sai klubis teoks esimene ülikooli laulukonkurss «MI-FA» nime all, mis kahe aasta pärast nimetati TRÜ noorsoolaulude konkursiks. Kaks aastat tagasi sai võistulaulmine praeguse «Tudengilaulu» nime.

Tänavune on juubeliüritus ja peaks seetõttu olema ka eriline. Külla on kutsutud endised võitjad, ka need, kes selle ürituse sünni juures on olnud. Olgu siinkohal nimetatud esimeste laulukonkursside laureaadid: ansamblid «Kultuur ja Elu» ning «RENTAABLUS», Valdo Randpere, perekonnaduo Siiri ja Toivo Maimets, Sulev Lääne, Raimu Hanson jt.

Tänavugi on teretulnud kõik lauluhimulised tudengid, endiselt ka EPA-st. Üliõpilaslike etteastetega on oodatud kõik duod, triod, kvartetid, kvintetid, sekstetid jne. Auhinnad on ahvatlevad! Peapreemia on 50 rubla. Rahalise preemia teenivad ka parim solist ja teise koha saavutanud ansambel. Ka ootab eripreemia parimat rahuteemalist laulu. Publikulgi on jälle võimalus valida oma lemmik. Ära märgitakse parim tudengilaul (sõnad, viis, esitus), parim instrumentalist. Välja on pandud kompositsioonipreemia.

Osa võtta soovijail tuleb laulutekstid ja noodid tuua TRÜ klubi kunstilise isetegevuse sektorisse hiljemalt **4. aprilliks.** Proovide suhtes peab samas eelnevalt kokku leppima või helistama telefonil 3 47 00.

Julget kaasalöömist!

MARGIT MIKK

Taidluskonkurss

13.—15. aprillini leiab TRÜ klubis aset võidu 40. aastapäevale pühendatud taidluskonkurss, mille organiseerijateks on tänavugi komsomoli- ja ametiühingukomitee ning TRÜ klubi.

Kui teaduskonnad on oma kavade kokkupaneku lõpetanud, tuleb need registreerida klubi kunstilise isetegevuse sektoris või helistada telefonil 3 47 00 (palade nimetused, autor(id), esinejad, stsenaarium) **10. aprillini.** Proovide ja tehnika suhtes peab kokku leppima veidi varem. **Kavade soovitatav pikkus on 20 minutit, teaduskonnale peaks jätkuma ühest tunnist.**

Tööde auhindamine on tänavu korraldatud teisiti. Nimelt on parimate premeerimiseks eraldatud 100 rubla.

NB! Selle summa võib saada ka üks teaduskond, kui ta teistest peajagu paremaks osutub.

Oodatud on läbimõeldud ja viimistletud etteasted kõikvõimalikes žanrides.

Kui teaduskondades leidub inimesi, kes tahaksid välja astuda individuaalselt kammerlikus stiilis muusikapala või lauluga, siis palume neil sellest varakult teatada TRÜ klubisse (samal aadressil). Piisava soovijate arvu korral saaks neile TRÜ aulas korraldada oma esinemise.

Kõikide põnevate ideede elluviimist!

MARGIT MIKK,
žurn. I k.

«TRÜ»

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/18. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. 537. MB-03012.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета. г. Тарту Эстонской ССР.

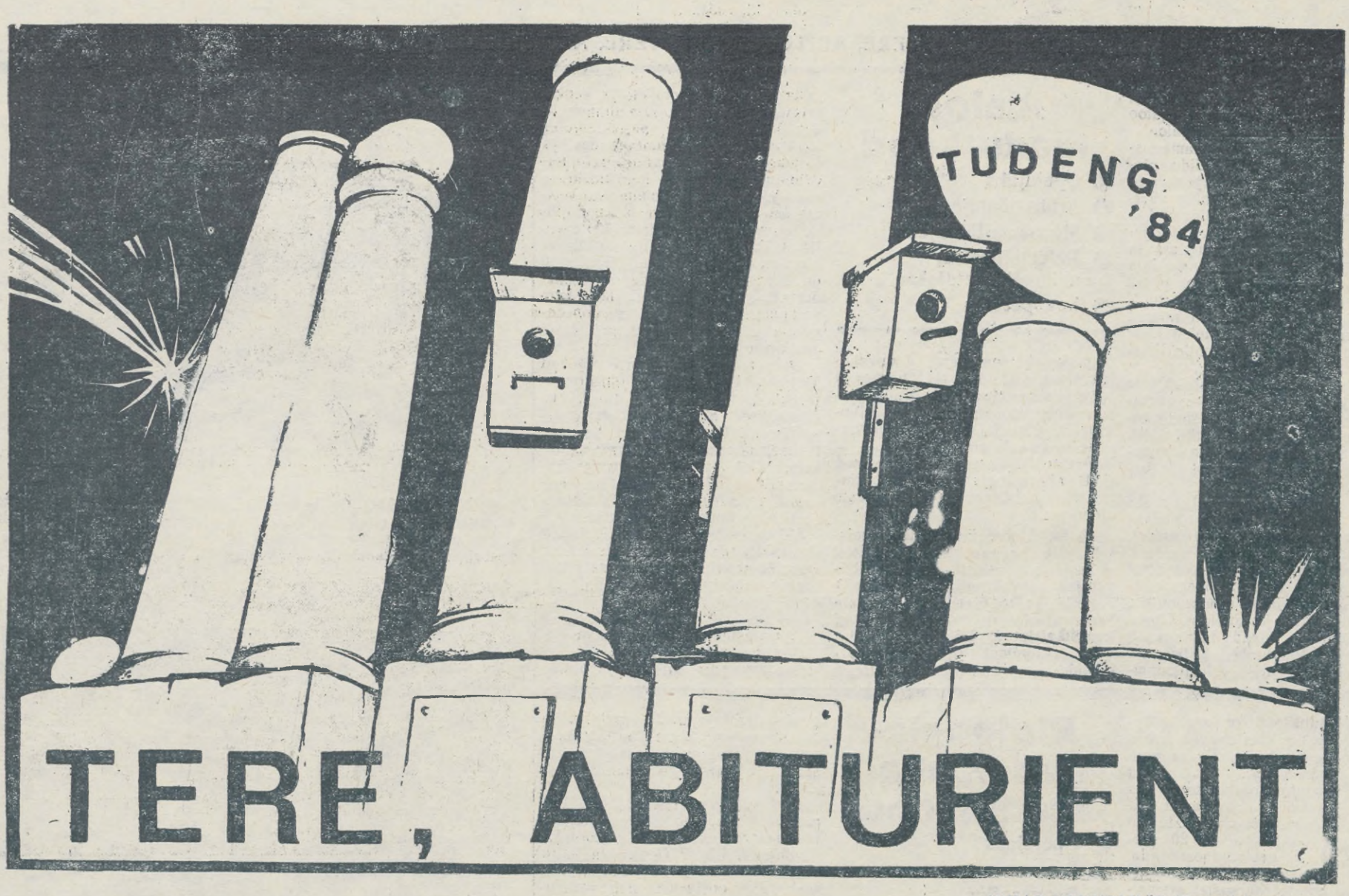

ILMAR KRUUSAMÄE illustratsioon

«Pole siin suurlinnade juuretust ega püüet näida rohkem kui olla. Ei leia siit ka provintsilinnade hallust, kõledust või paraspuhkuseks-optimismi. Puudub siit ükskõiksus ning väikelinnale omane rahulolu, mõttetu nagu eesti poplaulutekst, sõge nagu TV-lähe silmavaade seda esitades. Tartul pole õnneks võimet tasalülituda näivrahvusliku juhmusega ega «leivale ja vaatemängule» orienteeritud keskpärasust... Tartus tajud, et siin ei asu üksnes Eestimaa sool, vaid ka Eestimaa kaneel. Tartu on ülikoolilinn.»

Nii kirjutas «Edasis» ülikooli 350. aastapäeva eel üks viimase kursuse üliõpilane. Tema oli ülikooli endale juba avastanud, elanud temaga ühte elu, valmistus temast lahkuma. Sinule, selle lehe noor lugeja, on kõik veel alles kusagil häguse silmapiiri taga. Võib-olla võtad selle lehe kätte veel mitu korda, ka juunisjuulis, kui veel kõhkled. Ära siis kõhkle! Ülikooli kasuks võid julgelt otsustada. Aga ainult siis, kui otsus tulla õppima meelisala on kindel, kui tunned, et suudad töötada (st. õppida!), kui tead ette, kes sinust saama peab. Kõhklejad siia pidama ei jää, laisad ka mitte, eesmärgitud samuti. Loe läbi teaduskondi tutvustavad lood, pane tähele, mida mujalgi kirjutatakse meie ülikoolist ja otsusta. Otsusta Tartu Riikliku Ülikooli kasuks!

Toimetus

Arsti-teaduskond

- **Lastearstiks**
- **Hambaarstiks**
- **Akušöör-günekoloogiks**
- **Proviisoriks**
- **Kirurgiks**
- **Terapeudiks**
- **Spordiarstiks**

Tartu ülikoolis on arste ette valmistatud ajuti juba XVII sajandil, pidevalt 1802. aastast alates. Mõõdunud sajandil o'id arstid valdavalt mehed. Sajandivahetusel alustasid tööd esimesed naisarstid. Tartus tegutses aastail 1908—1918 eraülikool, kus õppis ligi 500 naisarsti. Kodanlikul ajal lõpetas arsteaduskonna aastas 20—30 arsti ja umbes niisama palju farmatseute. Praegu on arstiteaduskond TRÜ-s kõige suurem, siin õpib 1819 üliõpilast rohkem kui kümnest eri rahvusest.

Sel aastal lõpetab arstiteaduskonna 271 noort spetsialisti, kes hakkavad tööle enamasti meie vabariigi raviasutustes. **Nende asemele võtame 315 uut üliõpilast eesti ja vene õppekeelega raviosakonda, eesti õppekeelega pediaatria-, stomatoloogia-, farmaatsia- ja vene õppekeelega spordimeditsiini osakonda. Ravi-, pediaatria- ja spordimeditsiiniosakonnas kestab õpiaeg 6 aastat, stomatoloogia- ja farmaatsiaosakonnas 5 aastat.**

Oppimine arstiteaduskonnas nõuab hästiarenenud üldisi ja vaimseid võimeid, töökust, distsiplineeritust, sest õppetöö on pingeline. Meediku elukutse nõuab kannatlikkust, rahulikkust, taktitunnet, osavõtlikkust ja südamlikkust.

● **Raviosakonnas** õpitakse kahel esimesel kursusel teoreetilisi aineid, kolmandal kursusel alustatakse kliiniliste ainete õppimist, algavad praktikumid haiglates. Neljandal ja viiendal kursusel omandatakse põhjalikud teadmised kliinilistes ainetes. III, IV ja V kursuse järel on menetluspraktika eesrindlikemates raviasutustes. Kuuendal kursusel on pearõhk suunatud praktilisele arstitööle. Üliõpilane töötab arsti abilisena sisehaiguste, kirurgia, sünnitusabi ning naistehaiguste erialal. VI kursuse lõpetamise järel saadakse arsti diplom ning järgneb aasta internatuuri meie vabariigi parimates haiglates, mille järel sooritatakse erialaeksam.

● **Pediaatriaosakonnas** toimub kahel esimesel kursusel õppetöö samuti kui raviosakonnas. Pediaatriliste kliiniliste ainete õppimine algab kolmandal kursusel. Tööle suunatakse jaoskonna pediaatritena ja lastekollektiivide arstidena, osa läheb haiglatesse, vastsündinute osakondadesse või lastesanatooriumidesse.

● **Stomatoloogia eriala** valmistab ette hambaarste. Üldmeditsiinilistes ainetes kahel esimesel kursusel toimub õppetöö koos raviosakonnaga. Stomatoloogilisi eriaineid hakatakse õppima kolmanda kursuse kevadsemestril. Pidevalt suureneb stomatoloogilise abi ulatus. Samaaegselt täiustub tööks vajalik instrumentaarium ja aparatuur, mis peaks olema huvipakkuv ka tehniliste kalduvustega noortele.

● **Spordimeditsiini osakond** on üleliiduline spordiarstide ettevalmistuskeskus. Lisaks tavalistele sisseastumiseksamitele toimuvad ka kehalised katsed. Nõutav on täiskasvanute II spordijärk. Õpitakse raviosakonna õppeprogrammide järgi. Lisaks õpetatakse kehalise kasvatuse teooriat, spordifüsioloogiat, spordi biokeemiat, arstlikku kontrolli jt. spetsiifilisi erialasid.

● **Farmaatsiaosakond** valmistab ette kõrgema haridusega farmatseute-proviisoreid. Kahel esimesel kursusel õpitakse põhiainete omandamiseks vajalikke teoreetilisi distsipliine (bioloogia, füüsika, keemia). Kolmandal ja neljandal kursusel õpitakse tundma ravimtaimi ja nende omadusi, ravimite tehnoloogiat, ravimite keemiat, mürgiste ainete tõestamist, ravimite toimet organismile ja farmaatsia-alase töö organiseerimist. Rohkesti on laboratoorset ja praktilist tööd, seminare, tuleb teha kursusetöid. Menetluspraktikal on tulevased farmatseudid apteekides, farmaatsiatehases, laboratooriumides ning ravimtaimede tundmaõppimiseks katsepõldudel ja vabas looduses.

Enamik lõpetanuist suunatakse tööle apteekidesse, osa läheb apteegiladudesse, kontrollanalüüsi laboratooriumidesse, kus nad töötavad juhatajatena, retseptaar-kontrolöridena.

Peaaegu kõik üliõpilased võtavad agaralt osa ÜTÜ ringidest. Seal saab omandada mõne kitsama eriala.

Dotsent HELGI SILM,
arstiteaduskonna prodekaan

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ
TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL
EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 5 (1364) Reedel, 24. veebruaril 1984 XXXVI aastakäik

Kontrolleksemplar

Ajaloo-teaduskond

- Õpetajaks
- Arhiivitöötajaks
- Muuseumitöötajaks
- Defektoloogiks, abikooli õpetajaks
- Logopeediks

Ajalooteaduskond võtab 1984. aastal uusi üliõpilasi vastu ajaloo ja defektoloogia erialale. Ajaloolaseks pürgijad peavad sooritama sisseastumiseksamid NSV Liidu ajaloost, eesti keelest ja kirjandusest (kirjalikult ja suuliselt) ning võõrkeelest, defektoloogiakandidaadid — eesti keelest ja kirjandusest (kirjalikult ja suuliselt), bioloogiast ja NSV Liidu ajaloost. Mõlema eriala kandidaatidelt eeldame huvi pedagoogilise töö vastu ning head suhtlemisoskust. Teretulnud on noored kodu-uurijad, ajaloo-olümpiaadidest osavõtnud ning komsomoliaktivistid.

● **Ajaloo-osakond valmistab ette ajaloo ja ühiskonnaõpetuse õpetajaid ning teadureid uurimisinstituutidele, muuseumidele ja arhiividele.** Meie lõpetajad töötavad ka komsomoli- ja parteitööl, nõukogude organites ja toimetustes.

Viie (kaugõppes kuue) aasta jooksul õpitakse ühiskonnateadusi, ajaloo üld- ja erikursusi, keeli ning pedagoogilisi aineid. Praktikal käiakse arheoloogilistel kaevamistel, etnograafiaekspeditsioonidel, arhiivides, muuseumides, pioneerilaagrites ja koolides. Õppeekskursioonid viivad Leningradi, Novgorodi, Pihkvasse, Lätisse ja Leedusse, väiksemate erialagruppidega ka kaugematesse liiduvabariikidesse. Alates III kursusest spetsialiseerutakse NSV Liidu ajaloo, üldajaloo, arheoloogia, etnograafia, kunstiajaloo või arhiivinduse kitsamale erialale.

Ajalooüliõpilased on agarad ÜTÜ ajalooringis ja kunstiloorингis. Nad abistavad ka kooliõpilaste aineringe.

● **Defektoloogiaosakond valmistab ette pedagooge erikoolidele, -klassidele ja -lasteasutustele. Lõpetajad saavad erikooli (abikooli) õpetaja ja logopeedi, koolieelsete lasteasutuste oligofrenopedagoogi kvalifikatsiooni.** Lõpetanud töötavad abikoolides ja eriinternaatkoolides ning arengupeetusega laste klassides õpetajate ja kasvatajatena, koolide logopeediapunktides, kliinikutes ja polikliinikutes logopeedidena, erilasteaedades ja lasteaedade erirühmades õpetajatedefektoloogidena, logopeedidena või kasvatajatena. Loomulikult võimaldab defektoloogide pedagoogiline ettevalmistus töötada ka tavalistes lasteaedades ning normkooli algklassides. Üksikud lõpetanud on 8-klassiliste koolide emakeeleõpetajad. Kokkuleppel koolidega valmistatakse ette ka surdopedagooge kuulmislangusega laste õpetamiseks.

Defektoloogiaüliõpilased õpivad järgmisi ainetsükleid: ühiskonnateadused, filoloogilised ained, meditsiinilised ained ja pedagoogilis-psühholoogilised ained. Viimane tsükkel on mõistagi kõige mahukam. Õppeaja vältel viibivad üliõpilased 4 nädalat praktikal erikoolides, erilasteaedades (-rühmades) ning logopeediapunktides.

Ajalooteaduskonna üliõpilased elavad Pälsoni tänava ühiselamus. Õppetöö toimub Tähe tänava õppehoones, defektoloogidel Tiigi tänava õppehoones.

Dotsent ALLAN LIIM,
ajalooteaduskonna dekaan
Dotsent KARL KARLEP,
eripedagoogika kateedri juhataja

Bioloogia-geograafia-teaduskond

- Õpetajaks
- Bioloogiks
- Geograafiks
- Geoloogiks

Meie teaduskond on ainuke õppekeskus Eestis, kus saavad koolituse bioloogia, geograafia ja geoloogia spetsialistid. Teaduskond jaguneb kolmeks osakonnaks, kus õpib kokku 420 statsionaarset üliõpilast. Sügisel võtame vastu 90 uut noort: 55 bioloogia-, 20 geograafia- ja 15 geoloogiaosakonda.

● **Bioloogiaosakonna** üliõpilased saavad esimestel kursustel ettevalmistuse põhiliselt keemias, füüsikas ning bioloogilistes üldainetes. Alates kolmandast kursusest toimub spetsialiseerumine: biokeemia, botaanika, geneetika, hüdrobioloogia-ihtüoloogia, mikrobioloogia, zooloogia, taimefüsioloogia, tsütoloogia ja ökoloogia. Eriprogrammi alusel saab õppida molekulaarbioloogiat. Paralleelselt teoreetilise õppetööga tutvutakse tulevase eriala uurimismeetoditega praktikumides. Meie laboratoorne baas on viimastel aastatel oluliselt täienenud ja me saame teha kõrgetasemelisi eksperimentaalseid töid. Valmis ka botaanikaaia uus palmihoone. Üliõpilastel on võimalik osaleda lepingulistes uurimistöödes.

● **Geograafiaosakonna** üliõpilased õpivad kahel esimesel kursusel üldaineid: füüsikat, keemiat ja matemaatikat ning geograafilisi põhiaineid. Kolmandal kursusel saab erialaks valida majandusgeograafia, hüdroloogia või biogeograafia. Majandusgeograafid õpivad rahvamajanduse planeerimist ja vastavate matemaatiliste meetodite käsitlemist. Biogeograafid tutvuvad põhjalikult geograafia ja bioloogia piirimail paiknevate teadustega.

Selle osakonna lõpetajaid vajatakse hüdrometeoroloogiateenistuses, looduskaitseasutustes, teadus- ja projekteerimisasutustes.

● **Bioloogiaosakonna** lõpetajad töötavad teaduritena uurimisinstituutides, looduskaitsealadel jm.

Kõik bioloogiaosakonna lõpetajad saavad bioloogia-keemia õpetaja, geograafiaosakonna lõpetajad aga geograafiaõpetaja kutse. Ka 15 bioloogiaosakonna tundengit õpib geograafilisi aineid, et olla samuti geograafiaõpetaja. 10 geograafiaosakonna üliõpilast spetsialiseerub biogeograafia erialale ja saab bioloogia-geograafiaõpetaja kutse.

● **Geoloogia erialal** spetsialiseerutakse geoloogiks-kaardistajaks, hüdroloogiks või ehitusgeoloogiks. Töötatakse ENSV Geoloogia Valitsuses, Geoloogia Instituudis, Ehituskomitee asutustes, maaparanduses ja veemajanduses.

Meie erialade ühiseks jooneks on suvised õppe- ja menetluspraktikad. Mitme eriala suvepraktika on seotud välitöödega väljaspool oma vabariiki (Tuvas, Koola poolsaarel, Krimmis, Baikali ääres jm.). Sageli käiakse õppeekskursioonidel looduskaitsealadel Taga-Kaukaasias, Karjalas jm. Eksperimentaalse kallakuga menetluspraktika baasideks on ka teiste liiduvabariikide ning Moskva ja Leningradi teadusasutused.

Teaduskonnas tegutseb hoogsalt seitse ÜTÜ ringi.

Kuigi meile astuda soovijate arv on alati olnud suurem mahtunute arvust, ei tohiks see eemale peletada tõsise huvi tundjaid. Eriti ootame neid, kes juba koolipäevil on võtnud osa erialaringide tööst ja osalenud aineolümpiaadidel.

EVI PADU,
taimefüsioloogia ja -biokeemia
kateedri dotsent

Majandus-teaduskond

- Raamatupidajaks
- Kaubatundjaks
- Majandusküberneetikuks
- Rahandusspetsialistiks
- Kaubandusökonomistiks

Eestis valmistatakse kõrgema haridusega majandusteadlasi peale ülikooli ette veel Eesti Põllumajanduse Akadeemias ja Tallinna Polütehnilises Instituudis. Viimane on rohkem tööstuse suunaga, EPA valmistab ette agraarökonomiste ning põllumajanduse raamatupidajaid. Ülikooli majandusteaduskond on spetsialiseerunud põhiliselt ringlussfääri spetsialistide ettevalmistamisele: **meil saab õppida rahanduse ja krediidi eriteadlaseks, kaubandusraamatupidajaks, kaubandusökonomistiks või kaubatundjaks. Peale selle valmistame veel ette majandusküberneetikuid, keda pärast lõpetamist suuname väga erinevatesse rahvamajandusharudesse.**

Majandusteaduskonnas kõrghariduse saanud noori töötab praegu vabariigi kõikides linnades ja rajoonides mitmel pool. Nii kohtame neid plaanikomitees, selle uurimisinstituudis, RSN täitevkomiteede plaanikomisjonides, majandusalastes ministeeriumides ja nende kohalikes organites, pankades ning mitmesugustes majanduslikes organisatsioonides ja ettevõtetes. Nad võivad olla planeerijad, ökonomistid, inspektorid, revidendid, valitsuste juhatajad ja nende asetäitjad, kaubatundjad, pearaamatupidajad ja kaupluste juhatajad või töötada paljudel teistel auväärsetel ning rahvamajanduses väga vajalikel ametikohtadel.

Nii on meie kaubandusökonoomika eriala lõpetaja Jüri Kraft Eesti NSV kergetööstuse minister, rahanduse ja krediidi lõpetaja Arvi Karotamm ELKNÜ Tartu Linnakomitee esimene sekretär, Rein Tõntson (kaubandusökonoomika) ELKNÜ Tallinna Linnakomitee sekretär, Jaak Saarniit (kaubandusökonoomika) aga koguni ELKNÜ Keskkomitee sekretär. Ametialaselt on kiiresti edasi läinud kaubandusraamatupidamise eriala lõpetajad. Nii töötab Tõnu Uibopuu Paide Rajooni Tarbijate Kooperatiivis pearaamatupidajana, Andres Penjam ETKVL-i koondise «Auto» pearaamatupidajana, Jaan Sarap Naftasaaduste Varustuse ja Turustuse Peavalitsuse revisjoniosakonna juhatajana. Selle eriala lõpetajad töötavad edukalt ka juhtivatel kohtadel: Erki Zernask Tallinna Toitlustuskoondise direktorina. Jüri Mald Põlva KEK-i juhatajana (enne edutamist töötas samas pearaamatupidajana), Madis Kivilo Tartu Ehitusmaterjalide Tehase ning Tiit Eerma Tallinna Tööstuskaubastu asedirektorina. Tuntud väliskommentaatorid Tõnu Laak, Tõnis Avikson, Raul Mälk, Arno Kirt jt. on saanud samuti kõrghariduse meil.

Eeltoodud näited (neid võiks muidugi hoopis rohkem tuua) peaks tõestama, et majandusteaduskonnas saab laia, kuid samal ajal erialaselt sügava ettevalmistuse. Alates 1983/84. õppeaastast kulgeb õppetöö uute õppeplaanide alusel.

Õppetöö kaubanduserialadel kestab 4 aastat, rahanduse ja krediidi ning majandusküberneetika erialal 5 aastat. Sisseastumiseksamid on rahanduse ja krediidi, kaubandusökonoomika ning kaubandusraamatupidamise erialal matemaatikas ja eesti keeles (kirjalik), ajaloos ja geograafias (suuline). Kaubatundmise erialal on ajaloo eksami asemel keemiast suuline eksam ja majandusküberneetika alal geograafia asemel matemaatika suuline.

Ka majandusteaduskonna üliõpilane ei tegele ülikoolis käies ainult õppimisega! Kõikidel erialadel tegutsevad teaduslikud ringid, kus saab täiendada oma erialaseid teadmisi. Rahanduse ja krediidi ring märgiti 1983. aasta tegevuse eest ära esikohaga ülikoolis. Ka isetegevuses lüüakse vapralt kaasa. Tuntud ansambel «Rentaablus» (nimigi majandusalane) koosneb põhiliselt meie teaduskonna lõpetajatest. Ansambli liikmete õppimise ajal oligi tegemist teaduskonna kollektiiviga.

Ka sportima ollakse agarad. Kogu teaduskond hoiab põialt TRÜ korvpallinaiskonnale (tänavu oleme siiski vist halvasti hoidnud), sest seal mängivad Anne Hinnobert ja Tiia Nõmmukse. Teaduskonnas on lõpusirgele jõudnud vehkleja Viktor Zuikov, hea õppijana on tuntud maadleja Armen Grigorjan jt.

Täpsemat informatsiooni teaduskonna ja meie erialade kohta saab brošüürist «TRÜ Majandusteaduskond», mis ilmub igal aastal. Küllalt ülevaatlikud on ka erialasid tutvustavad erilehed. Oma küsimustele saate aga konkreetsed vastused erialapäeval Nooruse tänav 9.

Dotsent VALNER KRINAL,
majandusteaduskonna dekaan

Kui oled sees!

● **Sinine tekkel teeb sind sügisel selleks tõeliseks tudengiks. Inauguratsioon e. pidulik tudengiks seadmine on ülikoolis traditsiooniline üritus, igas teaduskonnas isemoodi. Siin näed filoloogе TRÜ juubelipäevil Toomel Fr. R. Faehlmanni ausamba juures.**

● **Algab tudengielu. Septembris kolhoosikuu, oktoobris ülikoolihõngu sissehingamine, esmatutvus oma õppejõududega. Kutsuvad ringid, klubid (vt. 4. lk.). Novembris korraldab ülikooli komsomol sisutihedad rahvusvahelise üliõpilaspäeva üritused. Pildil üks kunagine külalisansambel.**

● **Ja taidlus. Igal sügisel tuleb esmakursuslastel oma konkursist osa võtta. Kevadsemestril astuvad üles teaduskondade parimad. Hetk matemaatikute taidluskavast.**

● **EÜE-t pole vist vajagi propageerida, sest selle teeb iga tudeng oma suurkooliajal nagunii läbi. Esimese kursuse lõpul osaletakse ka TRÜ suvemalevas. Siin fotol on aga malevaveteranid, üliõpilased endised komsomoliaktivistid. Ka malevatöö on üks komsomolitöö olulisi tahke.**

Füüsika-keemia-teaduskond

● Õpetajaks
● Keemikuks
● Füüsikuks

Milline teaduskond valmistab ette rakupeensusi valdavaid pärilikkussaladuste uurijaid, aastatuhandeid maapõues peitunu vanuse täppishindajaid ja tehistoitude eriteadlasi? Aga milline maailmamainega laserite loojaid, virtuoosseid raalikäsitsejaid, kohtueksperte, Antarktika vallutajaid ja maailmamere seisundi tuvastajaid? Või milline kõrg- ja keskkooli õppemetoodika teoreetikuid-praktikuid, ajakirjanikke ja filosoofe? Kui lisame kolmele küsilausele lihtsustava piirangu — vastus olgu kõigile üks ja sama —, võib pärimistele kostmata jätta vaid see, kes ei tea, et Tartu suurkoolis on füüsika-keemiateaduskond!

Ei ole avalõik ülemäära suureline ühti, erilise vaevata võib loendada veel terve hulga ametimehi ja ainevaldu. kellena ja kus füüsiku- ja keemikudiplomi omanikud end täiskoduselt tunnevad. Mitte täppisteadustetundja ameti piiratus ei sunni teisi teeharusid otsima — töötab ju lõviosa teaduskonna vilistlasi ikka otsesel erialal —, vaid fundamentaalseist teadmistest johtuv realistlik maailmatunnetus võimaldab läbi lüüa aladel, millel esmapilgul õpituga vähe ühist.

Õpingute ajal selgub, kellel on edasiseks eluks rohkem kalduvusi suurkoolis mõistetud põhjuslikkusahelate omakäelisele järelekatsumisele konstruktori, tööstusinseneri või katsetajana, kellel seni teada teooriaid teadlasena edasi arendada, kellel muuta keerukate ja ehk igavatenagi näivaid õppeaineid õppureile terekäeseiks. Kui aga enam haaravaiks osutuvad kõrvalhuvid, olgu siis bioloogia, meditsiin, põllumajandus, kriminoloogia või miski muu, pole praktiliselt kunagi raskusi siirdumisega nende teaduste või rakendusalade «keemilistesse» («füüsikalistesse») harudesse: on ju füüsika ja keemia laialdane «invasioon» teistesse teadustesse nüüdisaja tunnusjooni. Kindlasti tuleb rõhutada, et vastassuunalisel liikumisel on tihtipeale hariduskallakust tulenev stoppmärk ees: bioloogiks koolitatul on raske sisse elada molekulaartasemeliste uuringute aparatuurikeerukuisse, zooinseneriks või juristiks saanul omandada nüüdistasemelisi laborimeetodeid, meedikul hakata arvutil modelleerima inimorganismis toimuvat.

● **Esimene järeldus** joonistus kirjapandust ülekordamatagi välja: ei füüsikul ega keemikul ole tööpuudust karta. Sestap eraldatakse igasuvisest TRÜ vastuvõtulimiidist tervelt **125 kohta nende tarvis — kolmveerandsada füüsikuile (sellest kolmandik venekeelsele õpperühmale), poolsada keemikuile.**

● **Teine järeldus** võiks väljenduda küsivas õlakehituses: kas keemia polegi siis vaid tuupimisi meeldejäävaist sümboleist koosnevate tüütute reaktsioonivõrrandite lõputu räga ja füüsika inimmõistusele vaevutabatavate avaldiste jada? Ega vist kõrgkool ole tõesti paslikem paik vastupidises veendumiseks, sümbolikeelte teatud kõrgusega mäeharja ületamiseks peab jaks varem mõõdetud olema. Aga et teispool nimetatud pinnavormi mõnigi asi hoopis uuel viisil paistma hakkab, selles pole tõepoolest põhjust kahelda.

Küll peab keemia- ja füüsikatippudele pürgija olema valmis üsna usinalt tundesöövaks laboritööks: oma käega läbikatsumata võrrand selgeks ei saa, nii füüsika kui keemia on suurelt jaolt eksperimentaalteadused, kus ainult pliiatsi ja paksu vihikuga kaugele ei jõua. Järjestikku käiakse läbi tee keemia- ja füüsikakatsete lihtsa vormistusega klassikast kuni peaaegu kõige nüüdisaegsemate mõõtemetoodikateni. Nii keemikuil kui füüsikuil on tublisti asja arvutiterminalide juurde, raaliprogramme koostama ja kasutama. Ülikooli moekamaid «arvelaudu», Norra päritoluga «Nord-100» ongi keemikute valduses.

Neile, kel teadusetegemise tuhin juba tudengipõlves keskmisest suurem, pakub koormuselisa töö ülikõpilaste teadusühingus. Tasub kirja panna, et mainekaima ÜTÜ reaalala ringi tiitel püsib juba mitu aastat füüsikalise biokeemia ringi valduses. Just selle ringi kaudu tuleb täiendust praegu ühe perspektiivseima ja modernseima teadusharu molekulaarbioloogia edendajaile. Füüsikatudengite teadustöö võimalused avardusid tänapäevaseks moodsa õppekorpuse hiljutise valmimise ja nüüdistasemelise sisustamise järel. Teaduskonna eripärade hulka kuulub siin tehtavate lepingutööde suur maht ning üliõpilaste mahukas (ka palgaline) haaratus nende tööde täitmisse.

Teadusepõld on tunnustatud marjamaa küll, aga sugugi mitte kõigile ei pruugi seal kasvavad viljad ihaldusväärseimana tunduda. Üha uued teadusideed eeldavad teadlastest hoopis suuremat hulka ideevormistajaid aparaadiehitajate, tööstuskeemikute, mõõteteenistuste (füüsikutel on selline uus erialagi — metroloog), tehaseinseneride ja kes teab veel kui paljude erinimeliste ametmeeste ja -naiste näol. Niiviisi pole füüsika-keemiateaduskond sugugi paik ainult eriti andekatele, vaid eelkõige koht päris tavaliste, küll aga muidugi huviliste ja töötahteliste noorte mitmekesiseks koolitamiseks. Päevanõudeid silmas pidades tõstkem välja veel kaks üliolulist tulevikurada, Harjumuspärane on seada eriti keemikuid (aga ka füüsikuid) vastutama käestkippuva keskkonnaseisundi eest. Tegelikult on see tuline õigus. Ainult et keemikud-füüsikud pole mitte saastesüüdlased, vaid need, kelle töödele tuginedes see seisund stabiliseeruda ja paraneda saab. Ja lõpuks tähtsaimast tähtsam amet — pedagoogi oma. Praegustel koolireformi arutusaegadel on järjest kõneks õpetajaameti prestiižikus, ka materiaalseisundi parandamine. Küllap tasuks juba tänavusil sisseastujail ka neid perspektiivne kaaluda — nii füüsika- kui keemiaõpetajad on meie vabariigis äärmiselt vajalikud.

Niiviisi tasub kõigil neil, kelle huvid füüsika või keemia ja mõne muu eriala vahel pendeldamas, tõsiselt järele mõelda, milline tee toob seatud sihid sirgemalt kätte. Kellel aga need kaks täppisteadust põhialaks, see ärgu liigvaagimisega aega raisaku — sooviavaldusi TRÜ füüsika-keemiateaduskonda astumiseks hakatakse vastu võtma 20. juunil.

Prof. VELLO PAST,
füüsika-keemiateaduskonna dekaan
TOOMAS JÜRIADO,
orgaanilise keemia kateedri vanemteadur

Kehakultuuriteaduskond

● Treeneriks
● Spordiorganisaatoriks

Kehakultuuriteaduskonna ülesandeks on anda vabariigile kõrgkvalifikatsiooniga treenereid põhilistel spordialadel (kergejõustik, korv-, võrk- ja väravpall, maadlus, tõstmine, ujumine, sõudmine, aerutamine, suusatamine, iluvõimlemine, jalgrattasport ning laskmine.) Teaduskonna lõpetanute tööpõlluks kujunevad spordikoolid, spordiklassid, spordiorganisatsioonid ning tublimad oma töös jõuavad välja vabariigi koondvõistkondade ettevalmistamiseni. Väiksem osa teaduskonna lõpetanuist hakkab oma teadmisi ja oskusi rakendama rahvaspordi edendamisel.

● **Treeneriks** võib hakata ka ilma süvateadmisteta ja kõrghariduseta. Kuni teatava tasemeni saab küllaltki edukalt kasvatada sportlasi ainuüksi kogemuste ja spordiala tundmise varal, kui sellega liitub tugev isiksus ja oskus panna hoolealused ennastületavalt treenima. Mida kõrgemale aga tõuseb spordimeisterlikkus, seda kaugemale jääb tipust too «teatav tase», milleni on võimalik edu treeneritöös süvateadmisi rakendada. Kehakultuuriteaduskonna ülesandeks on vastandada sellisele treenerile hästi haritud ja põhjalike teadmistega nüüdisaegne treener, kes mõistab treeningu olemust ja suudab lahendada hoogsalt areneva spordi probleeme mitte üksnes mineviku varju läbi, vaid tänasel ja homsel tasemel. Selle ülesande täitmiseks antakse üliõpilastele teadmised inimese organismi ehitusest ja talitlusest, kasvatuslikust ja psühholoogilisest mõjustamisest, sporditehnika alustest, spordi ühiskondlik-sotsiaalsest funktsioonist. Eriti suure põhjalikkusega omandatakse kõik kaasaegne, mis on talletatud sportliku treeningu teoorias ja praktikas. Kõike seda läbib teaduslikkuse aspekt: õpitakse juurdlema spordiprobleemides teadustööde tulemuste varal, õpitakse tegema teadustööd.

Treeneriks kujunemisel on tähtsal kohal enese spordimeisterlikkuse tõstmine. Märksa lihtsam on teadusprisma kaudu mõista seda, mida ise ollakse kogenud oma higi ja vaevaga. Seega jääb kehakultuuriülõpilaste elus sport olulisele kohale. Praegused tudengid on andnud põhipanuse selleks, et ülikooli sportlik maine on taas tõusnud vabariigi tippu. Kergejõustikus, aerutamises, sõudmises, suusatamises ja ujumises on viimastel aastatel võistkondliku paremuse selgitamisel üha rohkem karikaid tulnud ülikoolile, korvpallinaiskond ja väravpallimeeskond esindavad vabariiki üleliidulisel areenil.

Teaduskond tagab soodsad võimalused spordimeisterlikkuse tõstmiseks. Sportlaste käsutuses on moodne spordihoone ja staadion Tartus, Kääriku spordibaas ja teised rajatised. Tippsportlastele korraldatakse eksamite ja arvestuste sooritamist selliselt, et ei kannataks sport ega õppimine. Siiski pole sport põhiline. Heaks tudengiks ja seega ka heaks treeneriks kujuneb ikkagi see, kes mõistab kõigi nende teadmiste vajalikkust, mida ülikool pakub.

Prof. ATKO VIRU,
kehakultuuriteaduskonna dekaan

Matemaatika-teaduskond

● Matemaatikuks-pedagoogiks
● Rakendusmatemaatikuks

● Diplom on käes! Ülikooliaeg läbi.

Matemaatikateaduskond loodab sügisel oma perre vastu võtta 85 uut üliõpilast, kellest 60 asuvad õppima matemaatikat ja 25 rakendusmatemaatikat.

Elektronarvutustehnika loomine ja kiire areng viimastel aastakümnetel on tekitanud tõelise murrangu matemaatikas ja selle rakendustes. Kui varem olid matemaatilised meetodid kasutusel peaasjalikult täppisteadustes, siis nüüd ei saa nendeta läbi isegi sellised humanitaarsed distsipliinid nagu filoloogia, õigusteadus jt. Matemaatikud on oodatud uurimispartnereiks väga mitmete erialade teadlasrühmades. Andmetöötluse meetodeid vajatakse ka vahetult tehnikas ning tootmise ja rahvamajanduse planeerimisel ja juhtimisel.

Uued rakendusvaldkonnad omakorda on mõjutanud matemaatikat ja stimuleerinud uute teooriate kujunemist. Kõige selle tulemuseks on suur vajadus nii kvalifitseeritud rakendusmatemaatikute kui ka tänapäeva nõuetele igati vastava matemaatikapedagoogide ja -teadlaste järele.

Kõrgharidusega matemaatikuid valmistab meie vabariigis ette TRÜ matemaatikateaduskond. Õppeaeg on 5 aastat. Ettevalmistuse aluseks on traditsioonilised põhiained — matemaatiline analüüs, analüütiline geomeetria ja kõrgem algebra, mille elementidega on tutvutud juba keskkoolis. Ülikooli esimesel kursusel õpitakse aga ka juba uusi, kaasajal kujunenud distsipliine: matemaatilist loogikat, arvuteid ja programmeerimist jt. Hiljem järgnevad sellised rakenduslikult tähtsad ained nagu tõenäosusteooria ja matemaatiline statistika, optimeerimismeetodid, operatsioonianalüüs, automatiseeritud juhtimissüsteemid.

● **Matemaatika erialal** antav ettevalmistus on mõneti laiahaardelisem. Kõigepealt tutvutakse tänapäeva matemaatikateooria kõigi põhivaldkondadega. Õppeplaanis on ka rakenduslikud ained, kuid nende maht on väiksem kui rakendusmatemaatikutel. Eriainete süsteem on mõnevõrra universaalsem kui rakendusmatemaatikutel. Niisugune ettevalmistus on matemaatika erialal vajalik seetõttu, et selle eriala lõpetajate ülesandeks on matemaatikateaduse edasiarendamine Eesti NSV-s, uue kõrgharidusega matemaatikute kaadri ettevalmistamine ning matemaatika õpetamine keskkoolides. Koolireform näeb ette arvutustehnika laialdast tungimist kooli. See laiendab kahtlemata matemaatikaõpetajate tööpõldu.

● **Rakendusmatemaatika erialal** on eespool mainitud rakenduslikel ainetel suurem kaal. Ka on siin arvutuspraktika ja arvutusmeetodite käsitlus märksa ulatuslikum. Eriainete süsteem on orienteeritud edasistele rakendustele. Siin on võimalik arvestada ka üliõpilase erihuve, sest rakendusmatemaatik peab teataval määral tundma õppima ka seda ala, kus ta oma meetodeid rakendama hakkab. Tänu displey-seadmete ja kaasaegsete miniarvutite kasutamisele õppetöös on programmeerimise õpetamine meie ülikoolis igati kaasaegsel tasemel.

Mõlemal erialal on üliõpilaste ettevalmistuses oluline koht iseseisval tööl. Matemaatikat ei saa kujutleda ilma ülesannete lahendamiseta. Nooremate kursustel alustatakse praktikumides õppejõudude poolt antavate ülesannetega, hiljem lisanduvad rakendustest välja kasvanud või teoreetilises uurimistöös kerkinud ülesanded. Sageli tuleb lahenduse saamiseks välja töötada ka uusi meetodeid. Originaalsemaid lahendusi ja meetodeid tutvustavad üliõpilased erialaringide koosolekutel, konverentsidel (ka väljaspool meie vabariiki) ning vormistavad auhinnatöödena. Traditsiooniliselt hästi esineb meie teaduskonna võistkond üleliidulisel üliõpilaste matemaatikaolümpiaadil.

Matemaatika õppimine arendab ka kogu intellekti. Loogiline rangus ja süsteemikindlus, millega on üles ehitatud matemaatilised teooriad, on olnud eeskujuks paljudel vaimse tegevuse aladel. Kahtlemata nõuab matemaatilise kõrghariduse omandamine sihikindlat tööd ja suurt mõttepinget, kuid nagu näitavad kogemused, on see jõukohane kõigile keskkoolis normaalse edukusega noortele. Põhiline on hea töötahe ja võimekuse pidev areng.

Dotsent MATI KILP,
matemaatikateaduskonna dekaan

Lugupeetud sisseastuja!

PANE HÄSTI TÄHELE!

Enne sisseastumiseksameid pead Sa esitama Tartu Riikliku Ülikooli rektori nimele avalduse ja lisama sellele vajalikud dokumendid. Millised täpselt, seda saad teada teatmikust «Tartu Riikliku Ülikooli astujale» ja muu reklaami kaudu. Anname siin ülevaate tüüpilisematest vigadest dokumentide vormistamisel. Loetlen neid vigu positiivses plaanis, s. t. seda, mis peab olema, mida aga sageli pole või mis on kuidagi teisiti — kummagi juhul me dokumenti vastu võtta ei tohi. Kui on aega, pead dokumendi parandamiseks või uuendamiseks sõitma tagasi selle väljaandmiskohta. Kui selline äpardus juhtub juuli lõpus, võivad Sinu dokumendid jäädagi vastu võtmata ja sisseastumiseksamitele Sa siis ei pääse.

Lõputunnistusel olevad nimed — nii eesti- kui venekeelsed — peavad täht-tähelt kokku langema passis olevatega. Tunnistuse eesti- ja venekeelne pool peavad olema identsed. Tunnistuse all nurgas on punktiirjoon selle väljaandmiskoha jaoks ja see koht peab olema sinna ka märgitud.

Iseloomustusel peab olema kolm allkirja, mitte vähem. Õpilastel direktori, klassijuhataja ja komsomolisekretäri allkiri (komsomolisekretär kinnitab oma allkirjaga ka nende õpilaste iseloomustused, kes komsomoli ei kuulu). Töölisnoortel direktori, parteisekretäri ja komsomolisekretäri või ametiühinguorganisatsiooni esimehe (kui noor on komsomolieast väljas) allkiri. Ka iseloomustusel olev nimi peab täielikult ühtima passis olevaga. Kui iseloomustus koosneb kahest või enamast lehest, peab iga leht olema kinnitatud direktori allkirjaga, sellel olgu ka kuupäev, pitsat ja iseloomustatava täielik nimi.

Ka **arstitõendil** (vorm 286) — kordamine olevat tarkuse ema — langegu nimi kokku sellega, mis passis, olgu pitsat, allkiri ja kuupäev, millal lõplikult kinnitatud. Sealt ei tohi puududa ühegi nõutud erialaarsti, näit. psühhiaatri (viga, mida tehakse kõige sagedamini) märge.

Mitte igasugune **foto** ei sobi. Kõik neli fotot olgu pärit ühest ja samast negatiivist (seepärast soovitame neid tellida kohe rohkem ennetamaks kaotsiminekut või riknemist) mõõtudega 3×4 cm ja ilma valge nurgata.

Töölisnoored peavad esitama ka **väljavõtte tööraamatust.** See olgu kinnitatud töökohal. Kui väljavõte on mitmeleheline, peab olema kinnitatud iga leht: pitsat, allkiri ja — olgu veel kord alla kriipsutatud — kuupäev, mis millegipärast kipub kõige sagedamini ununema.

Paljud siintoodud märkused ja juhtnöörid võivad tunduda asjatu kordamisena. Vastuvõtukomisjoni töötajad nii ei arva, nemad puutuvad nende vigadega suvel kokku päevast päeva — kui mitte sagedamini.

Lõpetuseks veel mõned üldisemad märkused ja soovitused. Isikutel, kes on lõpetanud keskkooli varem kui 1984. aastal, peab päevasesse osakonda astumiseks olema iga aasta kohta, mil ta kusagil õppinud ei ole, tööraamatus vähemalt 6 kuud tööstaaži. Vastasel korral me tema dokumente vastu võtta ei saa. Tehnikakooli lõpetanud peavad esitama ka keskkooli lõputunnistuse. Hoiatame dokumentide postitsi saatmise eest. On juhtunud, et need jõuavad pärale hilinemisega (kui ei lähe hoopis kaduma). Me õpetame dokumentide vastuvõtmise **teisipäeval, 31. juulil.** Pärast seda ükski dokument enam laekuda ei saa, olgu hilinemises süüdi kes tahes.

Niipalju mõnedest tüüpilisematest vigadest. Ei välista seda, et mõni jäi veel märkimata. Elu on ju nii võimalusterikas! Ent loodame kõige paremat. Seniks jõudu tööle!

TRÜ vastuvõtukomisjon

Praegu õpib õigusteaduskonnas 867 noort, nendest 274 statsionaarses ja 593 kaugõppeosakonnas. Need arvud räägivad selgelt, et vajadus juristide järele on meie vabariigis suur ja ka huvi eriala vastu ei ole väike. Eeloleval õppeaastal võetakse taas vastu 50 statsionaarset ja 80 kaugüliõpilast. Milliseks kujuneb konkurss, seda näitab augustikuu. Möödunud aastatel on aga pidevalt olnud soovijaid vähemalt 3 korda rohkem kui kohti.

Selline küllaltki suur huvi juura vastu seletub meie arvates eelkõige siin õpetatavate ainete mitmekesisusega, samuti töökohtade valikuga, kuhu siirduvad tööle teaduskonna lõpetanud.

On täiesti ekslik arvata, et jurist on ainult kohtu või prokratuuri töötaja. Tõsi, umbes üks kolmandik lõpetajatest siirdub küll tööle nendesse süsteemidesse või siseministeeriumi organitesse. Enamik töötab aga tööstuses, põllumajanduses, teenindussfääris, tervishoius, kultuuri- ja haridusasutustes, merelaevanduses ja mujal. Paljud teaduskonna lõpetanud töötavad edukalt partei-, nõukogude ja komsomolitööl. Teadustööks eeldusi ja tahet omavatel noortel on võimalus jätkata õpinguid aspirantuuris ja saada õppejõuks ülikoolis või teadustöötajaks uurimisinstituutides. Õppida tuleb 5, kaugõppes 6 aastat.

Õppeaineid on meil 30 ringis. Need jagunevad üld- ja erikursusteks. Üldkursusi kuulavad kõik. Erikursusi loetakse alates III kursuselt.

Õigusteaduskond

- **Prokuröriks**
- **Uurijaks**
- **Notariks**
- **Advokaadiks**
- **Juriskonsuldiks**
- **Kohtunikuks**

Ulatuslikumate üldkursustena võib nimetada kriminaal- ja tsiviilõigust, kriminaal- ja tsiviilprotsessi, riigiõigust, haldusõigust, tööõigust ja teisi õigusharusid ning kriminalistikat ja kriminoloogiat. Samuti kuulavad kõik üliõpilased loenguid kohtumeditsiinist, kohtupsühhiaatriast ja kohtupsühholoogiast.

Rahvamajanduses töötama hakkavad noored saavad põhjaliku ettevalmistuse majandusõiguses, tulevased uurimisorganite töötajad kuritegevusvastase võitluse jaoks olulistes distsipliinides, haldusaparaadi töötajad riigiorganite töö ja tegevuse probleemistikus. Kõik üliõpilased on praktikal tulevastes töökohtades. Paremate praktikantidele võidakse maksta lisaks stipendiumile ka töötasu.

Peale õppetöö on õigusteaduskonna üliõpilastel võimalik juba üliõpilasaastatel osaleda õiguskaitsealases töös. Nii võtavad meie teaduskonna üliõpilased osa prokuratuuri tööst prokuröri või uurija ühiskondlike abidena, samuti täidavad ühiskondlikus korras mitmesuguseid ülesandeid miilitsaorganites. Paljud üliõpilased on aktiivsed rahvamalevlased ja rahvakontrolörid. Kõik see on vajalik ja aitab kaasa tulevase juristi kujunemisele.

Aktiivne on teaduskonna üliõpilaste osa ka komsomolis ja EÜE-s. Mitmed teaduskonna üliõpilased on ülikooli komsomolikomitee liikmed ja malevafunktsionäärid. Ühiskondliku töö aktiviste on korduvalt premeeritud välistuusikutega. Kõige kaugem reis on olnud Kuubasse.

Oluline koht kuulub ka üliõpilasteadusele. Mitmed uurimistööd on märgitud vabariiklikel ja üleliidulistel konkurssidel. Iga aasta sõidab kümmekond üliõpilast teadusettekannetega teistesse liiduvabariikidesse. Pidevalt võetakse osa üliõpilasteaduse ülevaatusest Sverdlovskis.

Teaduskonnas on palju võimalusi spordiks ja isetegevuseks. Selle tulemuseks ka silmapaistvad kohad vastavatel konkurssidel ja võistlustel. Traditsiooniks on kujunenud spordivõistlused vilistlastega ja Riia juuraüliõpilastega.

Hiljutine vilistlaste ankeetküsitlus näitas, et teaduskonnas õppinud ei kahetse oma ülikooliaega. Arvatakse, et nii õppimine kui ka töötamine juristina on huvitav, vajalik ja mitmekülgne.

Proovige ka, lugupeetud abituriendid!

Dotsent ALBERT PALTSER,
õigusteaduskonna dekaan

Filoloogiateaduskond

- **Õpetajaks**
- **Keele, kirjanduse ja rahvaluule uurijaks**
- **Toimetajaks, korrektoriks**
- **Raamatukogutöötajaks**
- **Tõlgiks, giidiks**
- **Ajakirjanikuks**

Filoloogiateaduskond on rahvuslike teaduste üks olulisemaid õppe- ja teaduskeskusi Eestis. Siit on sõjajärgsetel aastatel võrsunud kandev osa Eesti NSV tänasest humanitaarintelligentsist. TRÜ filoloogide teadussaavutused on leidnud üleliidulise ja rahvusvahelise tunnustuse.

Filoloogiateaduskond valmistab ette **eesti, vene, saksa, prantsuse ja inglise keele õpetajaid** (peamiselt keskkooli vanemale astmele), **keele, kirjanduse ja rahvaluule uurijaid teadusasutustele, toimetajaid ja korrektoreid kirjastustele ja toimetustele, kõrgkoolide õppejõude, samuti raamatukogutöötajaid ja tõlke.** Kõik nad saavad nii filoloogi kui ka pedagoogi kvalifikatsiooni. Filoloogiateaduskonna ülesandeks on pidevalt olnud ka ajakirjanduskaadri väljaõpetamine, kes lõpetasid ülikooli viimase ajani kirjandusliku kaastöölise diplomiga, alates 1981. aastast aga juba žurnalistidiplomiga.

Praegu õpib teaduskonnas üle 800 statsionaarse ja 500 mittestatsionaarse üliõpilase. Vastuvõtt eesti, vene, saksa ja inglise filoloogia ning žurnalistika erialale toimub igal aastal, nii ka tänavu.

Statsionaarseid üliõpilasi võtame sel aastal vastu: eesti fil. — 40, žurnalistika — 15, vene fil. — 60 (pooled eesti-, pooled venekeelseist koolidest), saksa fil. — 18, inglise fil. — 27. Konkurss on meie teaduskonnas viimastel aastatel olnud 1,5 ühele kohale (žurnalistidel ja inglise filoloogidel siiski 2 ja rohkemgi, eestikeelseist koolidest tulnud vene filoloogidel mõnikord aga isegi alla ühe).

Teaduskonnas töötab ligi **150 õppejõudu**, neist **17 filoloogiadoktorit-professorit ning 42 teaduste kandidaati ja dotsenti. Nende hulgas on nimekad teadlased professorid P. Ariste, A. Kask, J. Lotman, P. Alvre, E. Laugaste, H. Rätsep, M. Seljakin, J. Peegel, S. Issakov, dotsendid J. Tuldava, O. Mutt, P. Palmeos ja paljud teised.**

● Kui asute õppima EESTI FILOLOOGIA OSAKONNAS, saate filoloogi, eesti keele ja kirjanduse õpetaja kvalifikatsiooni. Ühtlasi omandate veel ettevalmistuse ka ühel **kitsamal** alal, mis võimaldab vastavate eelduste korral ka teaduslikku tööd teha või toimetuses, kirjastuses, raamatukogus rakendust leida. Need **kitsamad** valikalad on **eesti keel, eesti kirjandus, eesti rahvaluule ja soome-ugri keeled. Spetsialiseerumine** algab juba teisest kursusest minnes rööbiti üldfiloloogilise ettevalmistusega.

● VENE FILOLOOGIA OSAKONNAS omandate filoloogi, vene keele ja kirjanduse õpetaja kvalifikatsiooni. **Siin on kitsamateks erialadeks vene keel ja vene kirjandus.** Ootame sellesse osakonda ka keelehuvilisi noori eesti keskkoolide lõpetajate seast. Nendel on tulevikus huvitav töö, olgu see siis koolis, tõlkijana või mõnel teisel alal.

● VÕÕRFILOLOOGIA OSAKONNAS on kolm suuremat alajaotust, esimene neist valmistab ette **filoloogе, inglise keele ja kirjanduse õpetajaid**, teine — **filoloogе, saksa keele ja kirjanduse õpetajaid**, kolmas — **filoloogе, prantsuse keele ja kirjanduse õpetajaid.** Loomulikult saadakse õpitava võõrkeele osas sedavõrd põhjalik ettevalmistus, et lõpetaja on suuteline vajaduse korral töötama ka tõlgi või giidina.

Mistahes filoloogiaerialal õppimisel on vastunäidustatud järgmised haigused ja tervisekahjustused: veresoonkonna haigused; kõrvahaigused, millega on kaasnenud püsiv kuulmise langus mõlemas kõrvas; skisofreenia ja epilepsia; ülemiste hingamisteede limaskestade kõhetuv põletik; kõrge kogelemise aste. Pedagoogina ei ole lubatud töötada isikutel, kes põevad nakkushaigusi, ka kopsutuberkuloosi. Otsest vastunäidustust füüsiliste defektide puhul ei ole, kuid nende esinemine õpetajal ei ole soovitav. Nägemine peab õpetajal olema normaalne, sest tal tuleb palju vihikuid parandada, lugeda. Õpetaja peab olema võimeline nägema tahvlile kirjutatut, et seda vajaduse korral parandada. Ta peab jälgima iseseisva töö ajal vihikutesse kirjutatu õigsust. Ka mujal töötades tuleb filoloogidel tavaliselt väga palju lugeda ja kirjutada.

Õppeaeg statsionaarselt õppijaile kestab teaduskonnas viis aastat, kaugõppijaile kuus. Eksamid toimuvad kaks korda aastas, igal sessioonil 4—5 eksamit ja niisama palju arvestusi, viimase kursuse lõpul aga kaitstakse erialane diplomitöö ja sooritatakse riigieksam. Õppeaineid on stuudiumi vältel mitukümmend, sealhulgas ühiskonnateadused (NLKP ajalugu, poliitökonoomia, filosoofia), pedagoogilised distsipliinid (pedagoogika, eriaine metoodika, koolipraktika), keeled (vene keel, võõrkeel, ladina keel), maailmakirjandus ja oma rahva kirjandus, loogika ja psühholoogia, kitsamad valikained, loomulikult ka õige suure tundide mahuga põhikeel. Kõik see teeb töö teaduskonnas päris pingeliseks ja soovitame igal sisseastujal tõsiselt kaaluda, kas tal jätkub eeldusi ja visadust eriti just mitme keele õppimiseks. Ootuspärased on ka huvi ja võime õpetajatööks.

Prof. AGO KÜNNAP,
filoloogiateaduskonna dekaan

*

Ajakirjandus on ülimalt huvitav elukutse, kasvõi sellepärast, et siin ei ole ükski tööpäev teisega ühte nägu. Tänavugi toimub ülikoolis vastuvõtt sellele erialale TRÜ filoloogiateaduskonnas. Soovitame eeskätt kirjanduslike võimetega noortel seda võimalust silmas pidada.

Erinevalt muudest erialadest tuleb siin enne vastuvõtueksameid (need on eesti filoloogidega ühised), s. o. eesti keel (kirjalik ja suuline), NSVL ajalugu (suuline), võõrkeel (suuline) läbi teha loominguline konkurss.

Nõnda siis: kui esitate avalduse ülikooli astumiseks, siis märkige sinna, et soovite õppida ajakirjandust ning taotlete osavõttu loomingulisest konkursist. Koos avalduse ja muude nõutavate dokumentidega tuleb loomingulisele konkursile pääsemiseks veel lisada:

1) iseloomustus-soovitus Ajakirjanike Liidu osakonna või toimetuse poolt, kuhu sisseastuja on teinud kaastööd; vähemal määral on arvestatav ka koolipoolne iseloomustus kaastöö kohta kooli almanahhis, raadiosõlmes või seinalehes, samuti iseloomustus osavõtu kohta kirjasaatjate kooli, noorte reporterite klubi vms. tööst või komsomoli rajoonikomitee soovitus abituriendi suunamiseks sellele erialale;

2) materjalid (kaastööd), mis on avaldatud ajakirjanduses, raadios, TV-s, millele lisada veel mõned avaldamata kirjutised. Avaldatud tööd lisada väljalõigetena; raadios ja TV-s ilmunu, samuti avaldamata tööd aga masinakirjas. Avaldatud tööd peavad kandma toimetaja allkirja ja pitsatit; varjunime puhul peab toimetus autorsust tõestama.

Esitatu põhjal teeb vastav komisjon otsuse, kas sisseastuja lubada loomingulisele konkursile või mitte. Konkurss ise koosneb kahest osast:

1) kahetunniline kirjalik töö (4—5 lk. käsikirja), mille teema saab valida 6—8 ühiskondlik-poliitilise, tegelikkuse faktide tundmist ja arutlusoskust eeldava teema hulgast. Selle ülesande edukalt täitnul lubatakse teha konkursi teine osa, milleks on

2) individuaalne vestlus vastavas komisjonis, kus selgitatakse sisseastuja huvid ja ühiskondlik-poliitiline silmaring.

Konkursi mõlemad astmed sooritanud lubatakse komisjoni poolt vastuvõtueksameile. Konkursile mittelubatud või konkursi mittesooritanud võivad loomulikult dokumendid sisse anda teisele erialale. Ajakirjanike Liidu liikmed vabastatakse konkursist. **Žurnalistika erialale võetakse tänavu vastu 15 noort.**

Materjalid konkursist osavõtmiseks koos muude sisseastumisel nõutavate dokumentidega esitada vastuvõtukomisjonile kuni **10. juulini.** Konkursikomisjon teeb hiljemalt kolme päeva jooksul otsuse, keda lubatakse konkursile: konkursi tulemused teatatakse hiljemalt **18. juuliks.** Vastuvõtueksamid koos eesti keele ja kirjanduse osakonda astujatega toimuvad augustis.

Ajakirjanduse erialal kehtib esimesest kursusest peale eraldi õppeplaan, mille järgi õpetatakse ühiskondlik-poliitiliste (eesti keel, võõrkeel, väliskirjandus, eesti ja vene kirjandus jpt.) ainete kõrval üldisemaid ja kitsamaid eriala-aineid (nõukogude ajakirjandus, ajakirjandustehnika, ajakirjanduse sotsioloogilise uurimise meetodid, eesti ajakirjanduse ajalugu, välismaine ajakirjandus jne.). Erikursuste ja -seminaride, samuti erialase praktika käigus omandatakse kitsam eriala (töö ajalehes, ringhäälingus, TV-s, võimalik on õppida ka dokumentaalfilmi ja reklaaminduse alal).

Lõpetajad saavad ajakirjaniku kvalifikatsiooni.

Et ajakirjanikutöö nõuab elutundmist ja elukogemust, ootame eriti neid noori, kes pärast keskkooli on töötl või armees olnud.

Ja lõpuks: tahaks konkursil näha rohkem noormehi!

Prof. JUHAN PEEGEL,
žurnalistikakateedri juhataja

Kui oled sees!

Kõneleme natuke taidlusest siis lähemalt. Igaüks, kes varem muusika või mõne muu alaga tegelnud, ei peaks ülikooliski oma annet ja tegutsemislusti vaka all hoidma. Ülikooli klubi juures on mitmesugused ringid: sõnakunst, rahvatantsuansambel, rahvamuusika ansambel. On puhkpilliorkester, naiskoor, meeskoor, kammerkoor, popmuusika ansamblid, solistid. Tuntud on ka sellel pildil olev juristide ansambel «Kolm on kohtu seadus». Kaasalöömine nõuab tugevat enesedistsipliini, mõistagi esmajoones oma õpingutega toime tulemist. Pane tähele, värske esmakursuslane, neid kuulutusi, mis sügisel kutsuvad sind küll ringidesse, küll fakultatiivsetele loengutele... Tule ja tee kaasa!

Lõpetuseks

Nüüd on ehk ülikoolist juba pisut aimu, oled ju läbi lugenud peaaegu terve lehe. «Jaa, mind huvitab kirjandus, tahaksin seda väga õppida.» — «Kirjandus? Aga oled mõelnud sellele, kes saab sinust pärast lõpetamist? Vastan: enamik filoloogiateaduskonna lõpetajaist suunatakse õpetajaks. Kas sinus on tahet teisi õpetada, suutlikkust? Pedagoogidena hakkavad tööle ka mitme teise teaduskonna lõpetajad.» Ehk on sel olematul dialoogil ka oma mõte sinu jaoks?

Kui oled langetanud otsuse kõrgema hariduse kasuks meie ülikoolis, siis saad sa osa ka rikkast üliõpilaselust. Oleme juba mõndagi maininud. Tea ka seda, et enamik üliõpilasi on kommunistlikud noored. Ülikooli komsomoliorganisatsiooni eestvõtmised on kaalukad. Keegi ei pea aga jääma ootama, lihtsalt tarbima, vaid püüdma olla samuti **i s e** tegija.

Nimetagem veel interklubi, rahvusvaheliste suhete ringi, filmiklubi, pressiklubi, kunstikabinetti, orientalistika kabinetti... Tudengielu ei ole ainult visa töö, vaid ka noorusaeg, perekonna loomise aeg. Aeg möödub siin kiiresti ja märkamatult oled jõudnud viimasele kursusele. Et sinna jõuda, tuleb esmalt sisse saada.

KOHTUMISENI ÜLIKOOLIS!

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heldemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. 619. MB-03026.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

VALIMA!

ILMAR ANVELDI joonistus

Meie saadikukandidaadid

22. veebruaril kohtus NSV Liidu Ülemnõukogu saadikukandidaat rektor Arnold Koop ELKNÜ TRÜ komiteega. Ta rääkis oma saadikutööst ning vastas komsomoliaktiivi küsimustele ülikooli arenguperspektiivide kohta.

Professor Arnold Koop on NSV Liidu Ülemnõukogu alatise plaani- ja eelarvekomisjoni sekretär. Komisjonis arutatakse läbi rahvamajandusplaanide projektid ning koostatakse ühtne plaaniprojekt, mille kinnitab Ülemnõukogu. Sellest komisjonist käivad läbi kõik andmed maa majanduse ja statistika kohta, alati on ülevaade puudustest. Neist vabanemise võimaluste otsimine on samuti plaani- ja eelarvekomisjoni ülesanne.

Saadikutöös on tähtis oma piirkonna valijate soovide ja ettepanekute täitmine. Eelkõige tuleb siin hoolitseda ülikooli asjade eest. Ülikooli botaanikaaed saab juurde teise järgu, Ülejõele hakatakse ehitama laboratooriumihoonet. 1985. või 1986. aastal alustatakse kuuesajakohalise ühiselamu ehitust.

Meie komsomoliorganisatsioonilt oodatakse asjalikkust, tegelemist ülikooli ees seisvate eluliste ülesannetega. On vaja selgitada, mis praegusaja üliõpilast eelkõige huvitab (s. o. üldisemalt, laias laastus), ja sellest lähtudes planeerida oma tegevust.

LII KANGRU,
komsomolikomitee pressisektori juhataja

ARNOLD KOOP,
Tartu Riikliku Ülikooli rektor

HELVE RAIK,
Tartu 5. Keskkooli direktor

PAVEL GORJUNOV,
Tartu Aparaaditehase - automaatpingitreial

Kuidas mõõta demokraatiat?

Tänavu toimuvad kõrgemate riigivõimuorganite valimised nii NSV Liidus kui USA-s. 4. märtsil valitakse meie maal NSV Liidu kahekojaline Ülemnõukogu, 6. novembril USA-s president ja Kongress. Need kaks poliitiliselt kaalukat sündmust annavad hea võimaluse analüüsida ning ka võrrelda sotsialistlikku ja kodanlikku valimissüsteemi, selle erinevaid tahkusid, mis kogumis peegeldab ka ühiskonna demokraatlikkuse astet.

Marksism-leninism pole sotsialistlikku demokraatiat iialgi pidanud staatiliseks, tardunud kategooriaks. Ka NSV Liidu konstitutsioonis on sätestatud, et Nõukogude ühiskonna poliitilise süsteemi arengu põhisuund on sotsialistliku demokraatia edasine laiendamine. Selle põhisuuna konkreetsete konstitutsiooniliste vormide hulgas nimetatakse esikohal kodanike üha ulatuslikumat osavõttu riigi ja ühiskonna juhtimisest.

Sotsialistlik ühiskond on valeidamatult huvitatud nii sellest, et juhtimine oleks pädev, asjatundlik, teaduslikult põhjendatud ja operatiivne, kui ka sellest, et järjest suurem hulk ühiskonnaliikmeid võtaks osa riigivõimu teostamisest. Sotsiaalse õigluse ja demokraatia vaatepunktist on tähtis seegi, et riigivõimuorganeis oleks enam-vähem proportsionaalselt esindatud ühiskonna kõik põhilised sotsiaalsed rühmitused. Üeldu puudutab mitte ainult klassitunnuseid ja töö iseloomu, vaid ka soolisi, rahvuslikke, vanuselisi jt. sotsiaalseid erisusi.

4. märtsil 1979. aastal valitud NSV Liidu Ülemnõukogu koosseisu (1500 saadikut — 750 Liidunõukogus ja 750 Rahvuste Nõukogus) iseloomustasid valimiste ajal järgmised sotsiaalstruktuurilised andmed. Mehi oli saadikute hulgas 1013 ehk 67,5%, naisi 487 ehk 32,5%. NLKP liikmeid ja liikmekandidaate 1075 ehk 71,7%, parteituid 425 ehk 28,3% (nende hulgas ligemale pooled olid kommunistlikud noored). Kommunistide suhteliselt suur osakaal NSV Liidu kõrgeimas riigivõimuorganis tuleneb loogiliselt partei juhtivast seisundist nõukogude ühiskonna kogu poliitilises süsteemis ning konkreetsete kommunistist saadikute pädevusest osaleda riigi- ja ühiskonnaelus kõige tähtsamate otsuste vastuvõtmises (kohalikes riigivõimuorganeis on parteitute osakaal tunduvalt suurem, näit. Eesti NSV-s 55,3% saadikute üldarvust).

NSV Liidu Ülemnõukogu praeguse koosseisu valimistel oli alla 31-aastasi noori rahvasaadikuid 317 ehk 21,7%, üle 60 aasta vanuseid saadikuid 258 ehk 17,2%. Kõrg- ja keskharidusega saadikud moodustasid 92,4%, kusjuures 201 saadikul (igal seitsmendal-kaheksandal) oli teaduslik kraad või kutse. NSV Liidu Ülemnõukogusse valiti 61 rahvuse esindajad.

Väga oluline on kõrgeima riigivõimuorgani koosseisu jaotumine tööalade järgi. 522 saadikut ehk 34,8% on töölised, 244 saadikut ehk 16,3% — kolhoosnikud, kokku on töölisi ja kolhoosnikuid 51,1%. (NSV Liidu sotsiaalses struktuuris moodustavad töölised umbes 60% ja kolhoosnikud ligemale 12%.) NSV Liidu Ülemnõukogu saadikute hulgas on 68 ettevõtjuhti ja rahvamajanduse spetsialisti, mis moodustab 4,4% saadikute üldarvust. Teaduse, kultuuri, kirjanduse, kunsti, hariduse ja ajakirjanduse esindajaid on 136 ehk 9% (peaaegu iga kümnes).

Küllaltki suure osa NSV Liidu Ülemnõukogu saadikuist moodustavad nõukogude ja riigiorganite, samuti partei-, ametiühingute ja komsomolitöötajad — kokku 477 ehk 31,8%. Sõjaväelasi valiti kõrgemasse riigivõimuorganisse 55 (3,7% saadikute arvust).

Võrdluseks aga järgmised andmed: USA Kongressis on 535-st seaduseandjast 152 suurettevõtjad ja pankurid, 260 — juristid, kes suurbisnessiga tavaliselt tihedasti seotud, 25 kongresmeni on suurmaaomanikud. Ülejäänud saadikud liigitavad endid intellektuaalsete kutsealade esindajaiks. Sajast senaatorist on iga viies miljonär. USA Kongressis pole ühtegi töölist ega maatöötajat, kelle igapäevasest tööst Ameerika Ühendriigid faktiliselt elatuvad. Eks väljendu selleski demokraatia mõõt.

GABRIEL HAZAK,
TPI dotsent,
õigusteaduse kandidaat
(Lühendatult ajalehest «Rahva Hääl»)

Poliitpäeval

Majandusteaduskonna poliitpäeval Nooruse tänava õppehoones kohtus valijatega rektor prof. **Arnold Koop.** Ta tutvustas oma saadikutööd. Kuulajad huvitusid ka TRÜ tulevikust. Lõpuks vastas rektor küsimustele.

* * *

Ajalooteaduskonna veebruarikuu poliitpäeval kõneldi koolireformist. II kursuse psühholoogid Riina Prints, Heli Eigi ja Sulev Ojap esitasid valiku vabariiklikes ja keskajalehtedes avaldatud õpetajate, teadlaste ja õpilaste arvamusi. Neid mõtteid kommenteeris 2. Keskkooli direktor Jüri Vene.

Kuuldust meenub:

✻ Õpikust sõltub rohkem kui kooliprogrammist tervikuna. Vajame uusi õpikuid.

✻ Kõik õpetajad tundku põhjalikult psühholoogiat ja osaku seda praktikas rakendada!

✻ Vähem õpetatagu kuivi fakte. Rohkem oskust iseseisvalt teadmisi omandada.

✻ Mõttekas on luua humanitaar- ja reaalklassid.

JAAN LUKAS,
ajaloo I k.

* * *

Õigusteaduskonna poliitpäeval oli kohtumine Tartu linna prokuröri **Voldemar Kuusiga.** Lektor kõneles kuritegevuse vastase võitluse aktuaalsetest probleemidest ja õiguskaitsest Tartu linnas.

EKP TRÜ komitees

27. veebruari koosolekul arutati EKP TRÜ komitee otsuse «Rahvamaleva tööst TRÜ-s ja teaduskondade parteiorganisatsioonide ülesannetest selle suunamisel» (24. märtsist 1980) täitmist. Ülevaate esitasid TRÜ rahvamaleva staabi ülem dots. Nikolai Ševtšuk ja dots. Helmut Valgmaa. Oma ülesannetega on toime tulnud ajaloo-, füüsika-keemia-, filoloogia- ja kehakultuuriteaduskonna grupid. Ebarahuldavalt on tegutsetud matemaatika- ja bioloogia-geograafiateaduskonnas. Töö parandamiseks otsustati kinnitada TRÜ rahvamaleva komandöriks õppeosakonna juhataja Mati Salundi ja staabiülemaks dots. Nikolai Ševtšuk. Tunduvalt rohkem peavad sellele tööle tähelepanu osutama teaduskondade parteibürood.

Arutati kaadriprobleeme ja kutsetaotlusi matemaatika- ja kehakultuuriteaduskonnas ning ÜMPI-s.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ
TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL
EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 6 (1365) Reedel, 2. märtsil 1984 XXXVI aastakäik

Kontrolleksemplar
Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

TRÜ nõukogu

● **24. veebruaril toimunud TRÜ nõukogu koosoleku üks põhiküsimusi oli talvine eksamisessioon. Ettekande tegid õppeprorektorid prof. Uno Palm ja dots. kt. Valter Haamer.** Sõna võtsid rektor prof. A. Koop, dekaanid prof. V. Past, dotsendid V. Krinal, A. Paltser.

Õppeedukus on viimaste aastate jooksul ühtlustunud, praegu on selle protsent 91,4, mis andis Eesti teiste kõrgkoolide seas ülikoolile III koha. Uus, oluline joon on esimeste kursuste nõrk edasijõudmine. Teaduskonniti on õppeedukus langenud majandus-, õigus- ja füüsika-keemiateaduskonnas, paranenud ajaloolastel, bioloogidel-geograafidel, kehakultuurlastel ja filoloogidel. Võeti vastu otsus. Põhjalikult saab õppeedukusest lugeda mõnes järgmises lehes.

● **Teise põhiküsimusena kandis SIK-i (siseinspektsiooni komisjoni) esimees dots. Vello Tohver ette arstiteaduskonna õppemetoodilisest ja organisatsioonilisest tööst raviarstide ettevalmistamisel.** Rektor prof. A. Koop võttis komisjoni töö kokku järgnevalt: «Küllaltki lühikese ajaga uuriti sisuliselt ning komplekssselt õppetööd. Tulemused ei puuduta ainult arste, vaid ka kõiki teisi teaduskondi. Akt tuleb igal pool läbi arutada ning juhinduda sellest vastavalt oma teaduskonna spetsiifikale.»

Ametiühingukomitees

23. veebruaril arutati komitee presiidiumi laiendatud koosolekul meie töötajate tervislikku olukorda.

Tervisekomisjoni esimees dots. Uno Leisner analüüsis töövõimetuslehti. Viimastel aastatel on haigusjuhtude arv olnud 100 töötaja kohta ligikaudu ühesugune (37), töövõimetuspäevade arv samuti 100 töötaja kohta on vähenenud (1981 — 820, 1983 — 577). Põhjustest on esiplaanil haige lapse hooldamine, seejärel respiratoorsed haigused ning gripp. Haiguspäevi oli eelviimase aastaga võrreldes rohkem reuma, gripi ja kopsupõletiku, vähem psüühikahäirete, närvihaiguste, hüpertoonia jt. pärast.

Probleem on profülaktilise läbivaatuse korraldamine ning sellest ülevaate saamine, sest TRÜ töötajaid teenindatakse elukoha järgi.

Linna polikliiniku osakonnajuhataja Tiia Maramaa kõneles elanike dispanseerimisest. Praegu on dispanseeritud 272 TRÜ töötajat. Kahjuks pole jaoskonnaarstid suunanud ühtki neist TRÜ profülaktooriumi.

Ametiühingukonverentsidel on tehtud ettepanek, et TRÜ töötajaid hakkaks teenindama oma arstipunkt. Kahjuks ei kuulu kõrgkooliide töötajad nn. tsehhiteenindamise alla.

EKP TRÜ komitee asesekretär Silvi Lannes andis ülevaate NSV Liidu Ülemnõukogu valimisteks valmistumisest ülikoolis.

Ametiühingukomitee esimees Helve Kabur tutvustas lähemalt ENSV Ministrite Nõukogu ja ENSV Ametiühingute Nõukogu uut määrust elamispinna parandamisest.

TÄNU

Rektor avaldas tänu vabariikliku seminarnõupidamise «Sotsiaalgeograafilised rakendusuurimused» väga hea korraldamise eest **dotsent Tiina Raitviirule, assistent Riho Mällole, vanemlaborant Tiina Jasinskile, laborant Ülle Tihemetsale ning üliõpilastele Vello Saarele ja Toomas Kümmellle.**

Nõukogude armee ja sõjalaevastiku aastapäeva puhul pälvisid üliõpilaste sõjalis-patriootilise kasvatustöö eest tänu **Henno Kaidro, Madis Alev, Jaan Anderson, Aaro Saks, Ilja Kala, Ragna Jõesaar, Vivi Zipp, Ott Rannau, Eeva Hindola ja Viktor Frolov.**

Venia legendi

Filosoofia kateedri dotsendi kt. **Viktor Siebeni** *venia legendi* loeng «Filosoofia õpetus mateeriast» toimub 16. märtsil kl. 10 Vanemuise tn. 46 aud. 108.

Eesti keele kateedri dotsendi kt. **Maia Rõigase** *venia legendi* loeng «Koolisõnavara ja sõnavaraõpetus» toimub kolmapäeval, 14. märtsil kl. 8.15 ph. aud. 128.

Helene Liidemaa 85

TRÜ arvukas õppejõudude pere leidub tänapäeval veel väheseid, kelle sünniaasta langeb mõõdunud sajandisse. Taoliste õnnelike hulka kuulub Eesti kõige eakam geofüüsik dotsent Helene Liidemaa. Ta sündis 3. märtsil 1899 Voroneži kubermangus loomaarsti tütrena.

Kogu tema töö ja tegevus on seotud Tartuga: siin lõpetas ta ülikooli matemaatika-loodusteaduskonna geofüüsika alal, siin kujunes ta teadlaseks, kaitstes 1929. aastal esimese ja ka ainsa naisteadlasena geofüüsika magistriväitekirja, mis tunnistati nõukogude ajal kandidaadidissertatsiooniks sobivaks.

Juba üliõpilasena töötas ta ülikooli meteoroloogia observatooriumis. Pärast ENSV Teaduste Akadeemia asutamist kutsuti ta tööle vastloodud Füüsika, Matemaatika ja Mehhaanika Instituuti, kus töötas vanemteadurina, geofüüsika observatooriumi juhatajana ja hiljem füüsika-geofüüsika sektori juhatajana.

1950. aastal tuli H. Liidemaa ülikooli. Ta luges siin meteoroloogia ja klimatoloogia üldkursust ning mitmeid erikursusi kuni 1971. aastani. Ta osales ka kaasautorina üld- ja agrometeoroloogia õpiku koostamisel ning kirjutas mitmed ENE meteoroloogia-alased artiklid. Teadustöö temaatika hõlmas peamiselt meteoroloogia valdkonda kuuluvaid praktilise tähtsusega küsimusi. Need tööd pälvivad oma praktilise rakendatavusega tähelepanu praegugi.

H. Liidemaa suhtub teistesse väga heatahtlikult, täidab täpselt oma kohustusi, on õiglane ja nõudlik nii enese kui ka teiste vastu. Need sõnad pole tavalise juubelijutu juurde kuuluvad konventsionaalsed fraasid, vaid juubilari iseloomustavad objektiivsed iseloomujooned.

Arvukas geofüüsikute pere õnnitleb Helene Liidemaad ning soovib tugevat tervist ja jätkuvat reipust!

OLEV AVASTE
ja
HERMAN MÜRK

Õnnitleme!

Viis aastat tagasi tuli teoreetilise mehaanika kateedrisse tööle **Hilja Kull**, keda matemaatikute hulgas tunti kui Tartu II Keskkooli õpetajat, väga põhjalikku ja heasoovlikku retsensenti osakonna diplomitööde kaitsmisel. Ta oli ka mitmel aastal TRÜ vastuvõtueksamite matemaatikakomisjoni liige.

Pole imestada, et Hilja Kull valis oma töökohaks pensionärina just teoreetilise mehaanika kateedri. Oli ta ju 1953. aastal lõpetanud ülikooli mehaaniku kvalifikatsiooniga.

On väga hea, kui inimesel on elus kindlad põhimõtted. Hilja Kulli puhul võib teha järelduse, et ainult õpetajana on võimalik jääda hingelt nii nooreks, olla kursis oma kaasajaga ja mõista nii hästi ajastu vaimu.

Pärast ülikooli lõpetamist asus ta tööle Tartu II Keskkooli. Ta tegi esimeste hulgas läbi kõikide klasside uue programmi kursused. 1972. aastast alates kuulub ta Ühiskondliku Pedagoogika Uurimise Instituudi liikmete hulka. Aastate vältel on ta uurinud, katsetanud, juurutanud ja propageerinud tänapäevaseid õppemeetodeid. Ta on pidanud palju loenguid vabariigi matemaatikaõpetajatele, esinenud ajakirjanduses ja telekoolis. Tema õpilased on edukalt osa võtnud vabariiklikest ja üleliidulistest olümpiaadidest. Klassijuhatajana on ta ellu juhtinud kolm lendu õpilasi.

Suurepärase matemaatikaõpetajana oskas Hilja Kull oma ainet nii õpetada, et see omandati terveks eluks. Meie kõrgkoolides on praegu neli kraadiga matemaatikaõppejõudu, kes on olnud tema õpilased.

Hilja Kull on hea matemaatikapedagoog ka kolleegidele. Et meie kateeder õpetab kõrgemat matemaatikat ka tulevastele keemikutele ja majandusteadlastele, siis oleme tänu tema ettepanekutele teinud tõsiseid korrektiive programmides. Soovime, et õpetaja Kull leiaks aega oma pikaajalise pedagoogipraktika kogemuste kirjapanemiseks veel enne oma tõelist juubelit, mis ta enda arvates tuleb kümne aasta pärast. Soovime palju edu ja head tervist!

Teoreetilise mehaanika
kateedri kollektiiv

Rektori käskkiri

Rektor õnnitles ja avaldas tänu tulemusliku teadusliku ning pedagoogilise töö eest orgaanilise keemia kateedri dotsendile **Heiki Timotheusile** tema 50. sünnipäeval.

60. sünnipäeva puhul sai kauaaegse eduka töö eest TRÜ aukirja teoreetilise mehaanika kateedri vanempreparaator **Hilja Kull.** Samal tähtpäeval pälvis tänu hea töö eest elektrik **Kalju Kreos.**

Internatsionaalsest kasvatustööst arstiteaduskonnas

Arstiteaduskonnas õpib üle 20 rahvuse esindaja. Enamik on eestlasi (75,7%), järgnevad venelased, kes õpivad ravi- ja spordimeditsiini osakondades (11,3%), leedulased (2,2%), ukrainlased (2,0%), gruusiinlased (1,9%), juudid (1,9%), lätlased (1,2%), armeenlased (0,9%), valgevenelased (0,7%) jt. Täpsema ülevaate üliõpilaskonna rahvuslikust koosseisust annab tabel. Kõige paljurahvuselisem on spordimeditsiini osakond, kus õpivad suurema osa Nõukogude Liidu põhirahvuste esindajad. Selline kollektiiv nõuab spetsiifilist lähenemist, internatsionalismi silmaspidamist ka väljaspool õppetööd. Seda peavad arvestama need teistegi teaduskondade õppejõud, kes meile õpetavad keemiat, füüsikat jm.

Meil ei esine enam erilisi lahkhelisid rahvuste vahel. Kuidas aga veelgi süvendada vastastikust sõprust, lugupidamist ja üksteisemõistmist? Sellele aitavadki oluliselt kaasa kõige mitmekesisemad üritused. Tutvustan spordimeditsiini osakonna mulluseid töövorme ja meetodeid.

Oluline koht on vennasvabariikide tutvustamisel. Spordimeedikud on juba kolm aastat vahetanud 25-liikmelisi delegatsioone Kaunase Meditsiiniinstituudiga. Tutvutakse õppeasutuse, linna ja lähema ümbrusega. Osakonnas on peetud liiduvabariikide tutvustamisõhtuid (Leedu, Taga-Kaukaasia, Kesk-Aasia). Parimad üliõpilasteadurid võtavad osa teiste õppeasutuste ÜTÜ konverentsidest. TRÜ klubis oli osakonna kohtumisõhtu Kaunase Draamateatri näitlejatega, kes olid Tartus külalisetendusel.

Spordimeedikud on organiseerinud igal kevadel ja sügisel jalgpalliturniiri TRÜ-s õppivate erinevate liiduvabariikide üliõpilaste 7 meeskonna vahel (Eesti, Läti, Leedu, Ukraina, Taga-Kaukaasia, Vene NFSV, Kesk-Aasia). Möödunud aastal võitis kevadturniiri Taga-Kaukaasia vabariikide koondis, sügisel Ukraina. Jalgpallis on kohtumisi peetud veel Tartus töötanud Poola ehitajatega, TPI ja TPedI üliõpilastega. Osakonna üliõpilased kuuluvad paljudel aladel TRÜ võistkondadesse.

Taidlusüritused on spordimeditsiini osakonnas traditsiooniliselt heal tasemel. Nendest võetakse agaralt osa. Igal osakonnaõhtul on vähemalt kahetunnine sisutihe üliõpilashuumoriga eeskava. Igal aastal valmib ka üks amatöörfilm erinevatest rahvustest näitlejaskonna ja tehnilise grupi ühiste pingutustena. Ühiselamu klubis «Medix» organiseeriti Gorki pioneeride maja koori kontsert, mis läks täissaalile.

Töökasvatus rahvuste üksteisemõistmise süvendamise vahendina saab teoks sügisestel põllutöödel. Eesti ja vene rühmad töötavad koos ühes kolhoosis. Palju spordimeditsiini osakonna üliõpilasi töötab suvel EÜE Karjala ja Tjumeni rühmades, parimad aga sotsialismimaades.

Heaks üksteisemõistmise kooliks on mitmesugused õppepraktikad, suve- ja talvelaagrid Käärikul. Oluline on, et õppejõud võtaksid aktiivselt osa üliõpilaste üritustest, kasvõi pealtvaatajatena. Kõigi selliste ürituste organiseerijad on üliõpilased ise. See eeldab tugevat ja asjalikku komsomoliorganisatsiooni juhtkonda, aktiivsete isetegevusliidrite ettevõtmiste toetamist kateedri ja teaduskonna juhtkonna poolt.

Väga oluliseks peame osavõttu sõprus- ja üliõpilaspäevadest ning teistest suurtest üritustest.

Internatsionaalne kasvatustöö kulgeb häireteta siis, kui kollektiivis on kujunenud ühe pere tunne, kui me ei märka, mis rahvusest keegi on, kui kõik tegutsevad ühise eesmärgi nimel — omandada ja viia edasi oma eriala.

Püüdsin siin anda ülevaate meie internatsionaalsest kasvatustööst õppejõu silmade läbi. Heameel oleks lugeda lehest üliõpilaste kirjutist, kus tutvustataks mõnd meie üritust lähemalt.

Prof. TOOMAS KARU,
spordimeditsiini kateedri
juhataja

TRÜ üliõpilaste rahvuslik jaotus teaduskondades (1. veebruaril 1984)

	Ajal	Arst	B-G	Fil	F-K	KK	Maj	Mat	Õig	Kokku
Abhaasid	—	—	—	—	—	—	—	1	—	1
Armeenlased	—	17	—	2	3	—	3	2	—	27
Aserbaidžaanl.	—	2	—	—	—	—	1	—	—	3
Eestlased	360	1372	411	666	338	171	542	278	266	4404
Gruusiinlased	—	35	—	—	—	—	2	—	1	38
Juudid	—	34	1	9	14	1	3	19	—	81
Kasahhid	—	3	—	—	—	—	—	—	—	3
Kirgiisid	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Komid	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Korealased	—	—	—	1	—	—	1	—	—	2
Kreeklased	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Leedulased	—	39	—	—	1	—	—	2	—	42
Lätlased	—	22	—	3	1	—	—	—	—	26
Mordvalased	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Osseedid	—	1	—	1	—	—	—	—	—	2
Poolakad	—	5	—	1	—	—	—	—	—	6
Sakslased	—	2	—	—	—	—	—	—	—	2
Slovakid	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1
Soomlased	1	6	2	12	—	—	4	4	1	30
Tatarlased	—	6	—	—	1	1	1	—	—	9
Teised rahv.	—	—	—	1	—	—	—	—	—	1
Udmurdid	—	1	—	—	—	—	1	—	—	2
Ukrainlased	—	36	—	5	10	1	4	3	—	59
Ungarlased	—	9	—	—	2	—	—	—	—	11
Valgevenel.	—	13	—	7	4	—	1	2	—	27
Venelased	—	204	—	135	68	10	89	55	1	562
	361	1813	414	843	442	184	652	366	269	5344

Komsomolikroonika

● Ülikooli komsomolikomitee teisipäevasel istungil anti soovitus NLKP-sse astumiseks Harry Armingule (maj. III) ja Margus Rohtlale (maj. IV) ning soovitati NLKP liikmekandidaadiks Ain Kabal (õigust. IV). ÜLKNÜ liikmeks võeti arstiteaduskonna üliõpilane Tiit Salum.

● Päevakorra põhiküsimus oli intertöö. Sügisel kohustus ELKNÜ TRÜ komitee looma internatsionaalse kasvatustöö süsteemi. Tehtust rääkis intersektori juhataja Toivo Hansen.

Töö paremaks korraldamiseks reklaamitakse suurüritusi ka vene keeles, eriti vajalik on see RSP ajal. Mitte-eestlastest üliõpilastele hakatakse põhjalikult tutvustama meie vabariiki ja Tartut. Teaduskondade komsomolibürood kohustusid selle küsimuse põhjalikult läbi arutama.

Interklubi presidendiks kinnitati inglise filoloogia III kursuse üliõpilane **Merike Karlson.**

Arutluses pandi paika olulisimad ülesanded. Tuleb kasutada kõiki võimalusi teistest rahvustest üliõpilaste kaasamiseks ülikooli üritustesse, anda informatsiooni kakskeelselt, samuti reklaami, Elavnema peab interklubi töö väljapoole (siseelu on käinud pidevalt). **Seleks veel kord: interklubi koosolekud on kord kuus kolmapäeviti kell 19 komsomolikomitees.** Merike Karlsoni saab komiteest kätte igal kolmapäeval samal kellaajal.

Interklubis peab kindlasti olema inimene igast teaduskonnast, et alati saaks hoolitseda teaduskonna külaliste eest.

● Arstiteaduskonna komsomolisekretär Vahur Keldrima ja majandusteaduskonna sekretär Kaldo Vestberg rääkisid oma teaduskondade **vallmiseelsest tegevusest.** Vahur Glaase andis ülevaate näitagitatsioonist ühiselamutes. Majandusteaduskonna komsomolisekretärile ja Leningradi mnt. 25 majanõukogule tehti märkus mittekülladse agitatsioonitöö eest.

ELKNÜ TRÜ komitee võttis vastu otsuse organiseerida teaduskondades veebruaripleenumi materjalide tundmaõppimine märtsikuu esimesel poolel.

● Õppesektori juhataja Ardo Kubjas tutvustas **parima õpperühma nimetusele toimuva konkursslülevaatuse juhendit.** Sellest põhjalikumalt meie lehe mõnes edaspidises numbris.

Ministri käskkiri

ENSV KKEH Ministeeriumi aukirja kohusetruu töö eest botaanikaaia palmihoone valmimisel sai vanemtöödejuhataja jaoskonna meister **Raivo Kangus.**

Tänu ja preemia pälvisid botaanikaaia direktor **Hile Kimmel** ja vaneminsener **Mall Elbing.**

FILMIKLUBIS

Gabriel Garcia Márquez
ja filmikunst

Teisipäeval, 6. märtsil kl. 18 Vanemuise 46 tšiili päritoluga režissööri **Miguel Littini** film **«Lesknaine Montiel»** («La vidua de Montiel», 1980). Peaosas Geraldine Chaplin.

Gabriel Garcia Márquezi seostest kinoga kõneleb Jüri Talvet.

Samal õhtul näidatakse ka tartlase **Jaan Kolbergi** lühifilmi **«Festival»** (1983 GGM novelli «Naine, kes saabus kell kuus» ainetel). Kohtume filmi tegijatega.

Dmitri Mendelejev 150

Dmitri Ivanovitš Mendelejev sündis 8. veebruaril 1834. aastal Tobolskis kooliõpetaja perekonna viimase, seitsmeteistkümnenda lapsena. Gümnaasiumi lõpetamise järel oli tal kavatsus astuda Moskva ülikooli, kuid Tobolsk kuulus piirkonda, kust sai õppima minna vaid Kaasani ülikooli. 1850. aastal võeti noor Mendelejev tänu emapoolseile tutvustele vastu Peterburi Pedagoogilisse Instituuti. Tema õpetajateks olid niisugused kuulsused nagu matemaatik M. Ostrogradski ja füüsik Emil Lentz, samuti vene keemia «vanaisa» A. Voskressenski. Noormehe andekus reaalteaduste vallas ilmnes juba varakult. Ka töötas ta vaatamata kehvale tervisele süstemaatiliselt ning lõpetas instituudi 1855. aastal kuldmedaliga. Ta määrati Simferoopolisse gümnaasiumiõpetajaks, kuid viidi juba sama aasta lõpul üle Odessa Richelieu gümnaasiumi. 1856 kaitses Mendelejev Peterburi ülikooli juures magistrikraadi, 1857 sai ta sama ülikooli eradotsendiks ja oli 1857—1858 ühtlasi füüsika-matemaatikateaduskonna sekretär.

1859. aasta aprillis saadeti Peterburi ülikooli keemiamagister D. Mendelejev välismaale täiendama. Ta külastas paljusid Euroopa ülikoole, tutvus laboratooriumidega ja tolleaegsete silmapaistvate teadlastega. Pariisis veetis ta terve kuu ning kohtus seal kuulsate prantsuse keemikute J. B. Dumas', M. Berthelot' ja A. Wurtziga. Oma põhipeatuskohaks valis ta Heidelbergi ülikooli, kus töötas lühemat aega R. Bunseni ja R. Kirchofi juures, hiljem aga enda valitud teema vallas.

Mendelejev armastas rännata ja reisida. Koos tulevaste kuulsate teadlaste I. Setšenovi ja A. Borodiniga (ka helilooja) matkas ta 1860. aastal Alpides ja külastas Itaaliat.

Mendelejev käis oma eluaja vältel väga palju välismaal, oli otseses kontaktis sealsete teadlaste ja ülikoolide ning teadusasutustega. See võimaldas tal saada põhjalikku ülevaadet teda huvitavatest teadusprobleemidest, olla teaduse keskel. 1860. aastal osales Mendelejev esimesel keemikute rahvusvahelisel kongressil Karlsruhes, võttes osa kongressi otsuste väljatöötamisest. Karlsruhe kongress oli tema elus pöördelise tähtsusega sündmus. Põhiettekande tegi kongressil itaalia keemik Stanislao Gannizzaro (1826—1910), kelle saavutusi teoreetilises keemias nimetatakse nüüd Gannizzaro aatomreformiks. 34-aastane Genua ülikooli professor pani paika mõisted «aatom», «molekul», «aatommass», «ekvivalent», milles seni valitses suur segadus ning kus keemikute eri koolkonnad ei suutnud leida ühist keelt. Kahekümnekuueaastasele Mendelejevile oli kongressil kuuldu edasise tegevuse aluseks. Ta nimetab Gannizzarot oma eelkäijaks, kes paigaldas vundamendi, millele sai üles ehitada elementide perioodilisussüsteemi.

1861. aastal naasis Mendelejev Peterburi ülikooli. 1865. aastal kaitses ta doktoriväitekirja ning valiti samal aastal ülikooli tehnilise keemia professoriks, hiljem anorgaanilise keemia professoriks, kellena töötas kuni 1890. aastani. Aastast 1892 tegutses ta Mõõtude ja Kaalude Peapalatis. Ta oli oma aja üks laiahaardelisemaid teadlasi, kelle teaduslik pärand on väga suur ja mitmekülgne.

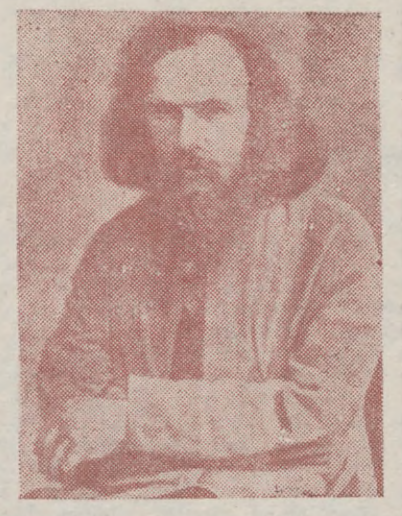

Noore õppejõuna hakkas Mendelejev koostama keemiaõpikut, sest seni kasutusel olnud H. Hessi õpik oli vananeud. Õpiku koostamise keskseks probleemiks sai keemiliste elementide süsteemi loomine, mille alusel saaks keemiakursust üles ehitada. Lähtealuseks võtits Mendelejev elementide aatommassi ja ühendite elementidilise koostise. Tolleks ajaks teada olnud 63 elemendi füüsikaliste ja keemiliste omaduste põhjalik läbitöötamine ja süstematiseerimine viisidki Mendelejevi ühe fundamentaalse loodusseaduse, elementide perioodilisuse seaduse avastamisele. Esimese perioodilisussüsteemi variandi sai ta valmis esmaspäeval, 17. veebruaril 1869. aastal (uue kalendri järgi 1. märtsil) ning toimetas selle samal päeval vene ja prantsuse keeles trükki. Täiendatud variandi esitas ta 1870. aasta detsembris.

Elementide süstematiseerimisega on tegelnud paljud keemikud enne Mendelejevit. J. W. Döbereiner esitas esmesena 1829. aastal sarnaste elementide triaade. Järgnevad M. Pettenkofer (1850), J. Dumas (1851), W. Odling (1857), A. Charcourtois (1862), L. Meyer (1864, trükis ilmunud 1870), J. Newlands (1865) jt. Iseloomulik oli neile see, et nad ainult süstematiseerisid, nägemata selle taga midagi muud. Mendelejevi poolt esitatud perioodilisussüsteem aga «hakkas tööle» — võimaldas ette ennustada seni avastamata elementide (gallium, germaanium, skandium jt.) olemasolu ja omadusi. Iga element paigutati ta õigele kohale üldises süsteemis. Mendelejevi süsteemil oli puudusi, kuid loodusseadus oli avastatud, teda tuli ainult täiustada. Perioodilisussüsteemi võidukäik algas aga alles viiekümne aasta pärast — aatomteooria loomisega 20. sajandi kahekümnendail aastal.

TULLIO ILOMETS

TÄHTPÄEVAKALENDER

Nikolai Gamaleja

(17. II 1859 — 29. III 1949)

17. veebruaril möödus 125 aastat silmapaistva nõukogude mikrobioloogi ja epidemioloogi, NSVL TA auakadeemiku (1940), NSVL MA akadeemiku (1945), teenelise teadlase (1934), riikliku preemia laureaadi (1943) N. Gamaleja sünnist.

N. Gamaleja lõpetas 1883. a. Sõjaväelise Meditsiini Akadeemia ja alustas teaduslikku tegevust tuberkuloosi ja siberi katku uurimisega. 1886. a. rajas ta koos I. Metšnikoviga Odessas Venemaa esimese bakterioloogiajaama ja hakkas esimesena Venemaal vaktsineerima inimesi marutõve vastu. 1887—1891 täiendas ta end Pariisis L. Pasteuri, Ch. J. Bouchard'i ja J. Strausi juures, aastatel 1899—1908 oli ta bakterioloogiainstituudi direktor Odessas. 1898. a. avastas N. Gamaleja bakteriograafia. Ta uuris bakterite muutlikkust, arendas mikroobset toksikoloogiat, põhjendas desinsektsiooni vajalikkust, võttis osa mitme teadusliku ja meditsiiniasutuse organiseerimisest.

N. Gamaleja töötas Tartu eraülikoolis 1911—1913 hügieeni ja bakterioloogia lektorina ja Tartu ülikoolis eradotsendina 1913—1914, lugedes immunoloogiakursust. Samal ajal andis ta Peterburis välja esimest hügieeniajakirja Venemaal «Hügieen ja sanitaaria», avaldas kaks monograafiat rõugetest.

MARGIT PÄID,
ajaloomuuseumi vanemteadur

Friedemann Goebel

21. II 1794 — 26. V 1851

21. veebruaril möödus 190 aastat ülikooli keemiaprofessori, Peterburi TA korrespondentliikme Carl Christian Traugott Friedeman Goebeli sünnist.

F. Goebel sündis Weimari lähedal Nieder-Rosslas, õppis Jena ülikoolis ning pärast lõpetamist oli apteeker ülikooli apteegis. 1825—1828 töötas professorina Jena ülikoolis. **1828. a. kutsuti F. Goebel Tartu ülikooli õppejõuks.** Ta oli omal ajal üks juhtivaid vene keemikuid. 1833. a. valiti F. Goebel Peterburi TA korrespondentliikmeks.

1834. a. organiseeris F. Goebel koos oma õpilase C. Clausiga ekspeditsiooni Kaspia-äärsetesse steppidesse, mille tulemuste eest määras Peterburi TA talle 1838. a. Demidovi preemia.

F. Goebeli peamisteks saavutusteks on alkaloid harmaliini ($C_{13}H_{14}ON_2$) avastamine 1837. a. ning püroksüliini tootmisel kasutatava nitrotselluloosi valmistamise tehnoloogia täiustamine. Ta oli esimene, kes 1846. aastal esitas nitreeritava puuvilla eelkuivatamise meetodi.

Märkimist väärib ka F. Goebeli teadusliik-organisatsiooniline tegevus Tartu ülikoolis. **Tema eestvedamisel loodi 1842. a. iseseisev farmaatsiakateeder ja 1844. a. esimene farmaatsiainstituut Venemaal.** F. Goebeli käe all sirgusid mitmed nimekad keemikud, kellest tuntumad on Carl Claus ja Heinrich Wilhelm Struve.

C. C. T. F. Goebel suri Tartus 26. mail 1851. a.

SIRJE KARIS,
ajaloomuuseumi osakonnajuhataja

Kellele on vaja muuseumi?

Ülikooli ajaloo muuseumi 15 kuud

Sellest on nüüd möödas tõepoolest veidike rohkem kui 15 kuud, mil ajaloomuuseum avas uksed külastajaile. Millised olid siis need 15 kuud muuseumile?

Esimesed kolm kuud pärast avamist olid väga külalisterohked. Meil käis üle 24 000 inimese (neist üle 1000 filiaalis, D. Uljanovi kortermuuseumis). Suur osa neist olid ülikooli juubeli külalised. 1983. aastal külastas muuseumi, filiaali ja ajutisi näitusi üle 50 000 inimese. Nende hulgas olid D. Uljanovi tütar Olga Uljanova, kosmonaut V. Aksjonov, delegatsioone paljudest maadest — Jaapanist Ladina-Ameerikani.

● Oleks täiesti loomulik, et **iga üliõpilane** tunneks oma alma mater'i ajalugu. Üliõpilaste huvi muuseumi vastu on aga siiani jäänud tagasihoidlikuks. 1983. aastal on muuseumi külastamiseks registreerinud vaid 12 (?!) üliõpilasgruppi — neist 9 arstiteaduskonnast. Kas siis teised teaduskonnad tõesti ei huvitu oma ülikooli, teaduskonna ja teadusharu ajaloost? Eriti kurioosne on meie arvates asjaolu, et humanitaarteaduskonnad (filoloogia-, õigus-, ajaloo- ja majandusteaduskond) pole leidnud siia teed. Ka pole siin seni nähtud ühtki kehakultuuriteaduskonna kursust. Küll aga käivad meil üsna sageli teiste kõrgkoolide, TPI ja EPA tudengid (eriti EPA veterinaariateaduskond). Koolidest on meil kõige sagedasemad külalised Tartu II ja X keskkool. Oleks vajalik, et esimeste kursuste kuraatorid leiaksid aega esmakursuslaste tutvustamiseks ajaloomuuseumiga. Kõige sobivam päev on 1. september, mil antakse kätte õpinguraamatud. Sellise mõtte ütles muuseumi avamisel välja rektor prof. A. Koop.

Ajaloomuuseumi giidid juhendasid 1983. aastal 384 ekskursiooni — 213 eesti, 151 vene, 15 inglise ja 5 saksa keeles. D. Uljanovi kortermuuseumis räägiti 45 eesti- ja 29 venekeelsele ekskursioonile.

Muuseum on igati sobiv koht inauguratsiooniks. Siinne ajaloohõnguline ja pidulik miljöö muudab selle sündmuse üliõpilastele meeldejäävaks. Seni on seda võimalust kasutanud vaid ajaloo- ja õigusteaduskond. Oleme valmis pakkuma oma ruume selleks ürituseks ka teistele teaduskondadele.

● **Kogumistöös** on need kuud olnud viljakad. Mullu võeti arvele üle paari tuhande säiliku, sealhulgas suure ajaloolise väärtusega füüsika-, keemia ja meditsiiniinstrumente, sajandivahetuse fotolabori täielik sisustus, ülikooli esimene rotaprint jpm. Väärtuslik on Moskva tuntud tehnikaajaloo uurija L. Maistrovi lese annetus — rektor G. Fr. Parroti kirjavahetus XIX sajandi esimesest veerandist (teadusliku aparatuuri hankimine ülikoolile). Saime koopiaid kirjadest, mille originaalid asuvad välismaa arhiivides. D. Uljanovi kortermuuseumi fond täienes Dmitri Uljanovi isiklike esemetega. Meie kogusid aitasid täiendada ka mitmed ülikooli vilistlased, kellele selle eest suur aitäh! Kahjuks on ülikoolis teaduskondi, kust tuleb harva täiendust meie fondidele — majandus-, bioloogia-geograafia ja filoloogiateaduskond. Kui kahtlete mõne eseme ajalooväärtuses, ärge visake seda kohe ära, vaid võtke kontakt meiega. Tihti oleme nii suutnud päästa mõndagi huvitavat. Tuletame meelde, et muuseum kogub ka kõike tänapäeva ülikooli elu kajastavat.

Tänavunegi aasta on alanud edukalt — huvitava ja väärtusliku kogu andis üle farmakoloogia kateeder.

● Läinud aastal korraldas muuseum **13 ajutist näitust**, nende hulgas professorite E. Karu, K. Kõrge ja H. Moosbergi juubelinäitused, mitu fondinäitust. Ühe näituse — «Tartu ülikooli osa rahvuslikus liikumises» eksponeerisime Rootsis Balti Instituudi VI rahvusvahelisel konverentsil, mis äratas seal suurt tähelepanu.

Muuseumi lektooriumis toimusid mitmed ettekandekoosolekud, millest huvipakkuvamatena nimetaksin kahte — «Ajalugu kui teadus» ja Henriku Liivimaa kroonika uue väljaande arutelu. Meie lektooriumi põhiülesandeks on anda täiendavaid teadmisi Tartu muuseumides, arhiivides ja teistes teadusasutustes töötavaile ajaloolastele. Lektorid on põhiliselt ülikooli ajalookateedrite õppejõud.

Ülikooli teadusosakonna ühe allasutusena on ajaloomuuseum teadusasutus, mille kompetentsi käib ülikooli ajaloo uurimine vastavalt teadustöö plaanile. 1983. aasta lõpul korraldas muuseum koos ajalookomisjoniga järjekordse ajaloosessiooni. Külalisesinejaid oli Lätist, Leedust, Moskvast ja Leningradist. Sessiooniks andsime välja «Tartu ülikooli ajaloo küsimusi» XIII, XIV ja XV vihiku. Muuseum tänab ülikooli kirjastus- ja trükiosakonna kollektiivi operatiivsuse eest trükiste õigeaegsel väljaandmisel.

Ja lõpuks — mida arvatakse meist. Mõni sissekirjutus külalisraamatust.

Saime uut hoogu õppimiseks, et olla oma eelkäijate väärilised. Viime siit kogu eluks kaasa austuse ülikooli vastu.

Keskkooliõpilased

Küll oli hea mõte siia muuseum tehal

Vilistlased 1964

Sellise ülikooli üle nagu Tartu ülikool võib uhkust tunda iga rahvas. Nüüd, mil olen tutvunud ülikooli ajalooga, võin öelda, et tunnen Eestimaad.

Prof. D. Borjazov
Bulgaariast

Muuseumi ekspositsioon annab ülevaate kogu maailmas tuntud ühe vanima kõrgkooli — Tartu ülikooli tegevusest teaduse ja progressi teenimisel. Tänan kogu südamest võimaluse eest tutvuda ekspositsiooniga.

Lendur-kosmonaut
V. Aksjonov

Muuseum on avatud teisipäevast laupäevani kl. 11—17.

Ekskursioonideks võib kokku leppida tel. 3 52 25.

ELA MARTIS,
ajaloomuuseumi direktor

Sind ootab pressiklubi

Ootab ja loodab Sinult suuri tegusid. Ärgu see sõnapaar Sind kohutagu, eks 35 leheaasta kestel on siin oma vaimu ja sulge proovinud paljud needki, kes pole otseselt ajakirjanikuks õppinud, aga kes selleks siiski on saanud. Ka tänu omaaegsele kirjatööle «TRÜ-s». Mõned nimed — Hallar Lind «Noorusest», Raivo Palmaru «Noorte Häälest». Esimene õppis juurat, teine ajalugu. Või ikka keemikuks jäänud Toomas Jüriado, kes ületab mõnd professionaalset kirjameest kohe kindlasti. Näe, ei tasu peljata ühegi eriala esindajal tulla meie sekka.

Pressiklubi on alles tilluke ja nõrguke. Osalejateks senimaani teaduskondade

pressisekretärid.

Lugeja on neid kindlasti märganud juba mitu aastat. Mõned on jõudnud TRÜ lõpetada. Üle-eelmisel teisipäeval arutasime oma probleeme koos komsomolikomitee sekretariaadiga. Lii Kangru, komsomolikomitee pressisekretär ehk pressisektori juhataja, kõneles eelmise semestri tööst, toimetaja Varje Sootak täiendas. Töösemester oli üldiselt kehvapoolne. Mõne teaduskonna elu ei kajastunud lehes peaaegu üldse (kehakultuur, filoloogia). Kõige enam võis rahule jääda ajaloolastega. Lehte jõudsid nii teaduskonna uudised kui probleemid. Pressisekretäriks on diplomand Vambola Paavo, kes pälvis sügisel ka ENSV Rektorite Nõukogu ajakirjanduspreemia.

Probleem on pressisekretäride asetäitjate ja tööplaanide puudumine. Miks on vaja asetäitjat? Aga kes siis kirjutab, kui pressisekretär on praktikal teises linnas või pikemat aega haige. Ametipärijaks võikski olla asetäitja. Tööplaani, reaalset, kindlate tähtaegadega, vajab see tegevus samuti. Muidu kukub tõesti nii välja, et peame lehe kokku panema juhuslikust materjalist. Eelmiseks reedeks ei olnud toimetusse jõudnud veel ühtki tööplaani, kuigi see oli viimane tähtaeg! Vist tuleks ka lehes veel üle korrata pressisekretäride ülesanded. Siis oleks ka teistel selge, kuidas nad teda abistada saaksid.

Pressisekretärist kujunegu infokeskus: ta peaks otsima teaduskonna (osakondade) uudiseid, suuremaid sündmusi, arutama koos teaduskonna komsomolibüroога läbi temaatika, rubriigid, mida ühel semestril lehes kajastada. Tal peaks olema ka koostöö teaduskonna juhtidega. Kõigest ise kirjutada käib üle jõu. Peaks vaatama lahtisi silmi ja organiseerima teisigi kirjutajaid.

Mida teha siis, kui pressisekretäri pole või ta on ainult nime pärast? Eelkõige on see komsomolibüroo mure. Tegemata jäetud töö eest saab inimene üldiselt karistada. Võib-olla tuleks seesugune pressisekretär hoopiski asendada? Need on kurjad sõnad, aga paistab, et muidu edasi minna ei saa, sest tegematajätmised aina suurenevad.

Hoopis laiem on komsomolikomitee pressisekretäri töö. Tema suunata ja juhendada on pressisektor (teaduskondade pressisekretärid), kogu komitee tegevuse edastamine lehte. Kahjuks ei ole meil viimaste aastate pressisekretäridega vedanud, sest põhiliseks ülesandeks on

kujunenud siiski ainult komsomolikroonika kirjutamine. Ilmselt on üks häda selleski, et tudengite aktiivsuse laine jääb vaid semestri paarile kuule (märts, aprill; oktoober, november). Peaksime oma töö läbi arutama veel semestri lõpus ning tulevased suunadki kindlaks seadma, sest leht ilmub ju ka siis, kui üliõpilane eksamiks õpib.

Pressiklubina

oleme koos nendesamade pressisekretäridega natuke ringi käinud: ajaloomuuseumis, «Edasis», trükikojas, TPI-s, kuulanud professor Juhan Peeglit jne. Keda huvitab külaskäik palmihoonesse, EPA-sse teatrisse, ajaleheteooriale lisaks eelkõige aga kirjutamine ise, tulgu meie sekka.

(Järg 4. lk.)

Tule näitusele!

Ajaloolise väärtusega vanade mõõteriistade väljapanekule järgneb näitus, kus on eksponeeritud ülikoolis 19. sajandi lõpul ja 20. sajandi algul kasutatud laboratoorset klaasi mitmesugustelt firmadelt (Schott—Jena, Arnold Fliedner—Ilmenau jt.). Esindatud on mitmesugust tüüpi retordid, keeduklaasid, tehtrid, kuplid, absorberid. Samuti võib näha vanu kolbe (Leitz, Rohrbeck) ning erinevaid reaktiivide pudeleid.

Näitus on avatud iga päev kella 11—16.30, välja arvatud pühapäev ja esmaspäev, ajaloomuuseumis.

MARJE RAUDSEPP

RKA enne «Gaudeamust»

Kui enamik tudengeid talvepuhkusest järelejäänud viimaseid vaheajapäevi nautis, pidas RKA oma tantsulaagrit.

Eelolev hooaeg tõotab tulla pingeline, ees on mitu vastutusrikast kontserti Tartu ja teiste linnade publiku ees. Suvel tantsime aga Tallinnas üliõpilaslaulupeol. Sinna pääsemiseks tuleb tublit tööd teha, õppida selgeks kinnitatud ja veel kinnitamata repertuaar.

Veebruarikuu teisel nädalavahetusel, kui Sarajevo olümpialaine kõigil meeli pinevil hoidis, sai teoks järjekordne «Gaudeamuse» seminar, õpetajateks Mait Agu ja Ülo Luht pealinnast. Seekord sai paika pandud Balti süit, mis esitatakse koos Läti ja Leedu kollektiividega.

Läinud nädalal esinesime televisioonisaate jaoks viie numbriga. Seda saab vaadata 11. märtsil.

Iga asi pole täna enam see, mis ta oli eile. Nii ka tantsus, kus pidevalt leiab aset otsimine, täiustumine. Uueneb repertuaar. Aastate jooksul on välja kujunenud head sidemed Läti ülikooli tantsuansambliga «Dancis», kelle ballettmeister Jüris Lainis hiljaaegu Taaralinnas «Oravapolkat» seadis. Vaatajad võivad seda näha pühapäeval, 11. märtsil «Sõpruses» toimuval linna tantsurühmade esinduslikul kontserdil.

VAMBOLA PAAVO,
ajaloo V k.
teaduskonna pressisekretär

Jaapani estofiil professor Yukio Isigaki

In memoriam

«Ta huvitus väga eesti keelest,» kirjutab proua Miyosi Isigaki oma abikaasast, Tokio Võõrkeelte Ülikooli Aasia ja Aafrika Keelte ning Kultuuride Uurimisinstituudi õppejõust Y. Isigakist, kes 1983. aasta 17. juunil ühe keskustelu ajal külastajaga oma kabinetis verevalumist peaajju ootamatult kokku varises.

Y. Isigaki sündis 20. jaanuaril 1931 Honsyū saare keskosas Aiti prefektuuri pealinnas Nagoyas. See on suuruselt neljas Jaapani sadam ning tähtis kultuurikeskus ülikooli ja mitme kõrgkooliga. 17-aastasena lõpetas ta keskkooli ja astus kodulinna ülikooli. Kõrgkooliaastail soetas ta endale terve kollektsiooni indoeuroopa keelte võrdlustabeleid. See põhiidee jätkus läbi kogu tema elu. 1953. aastal lõpetas ta Nagoya rahvusliku ülikooli, tõõtas seejärel viis aastat munitsipaalse alluvusega kõrgemas keskkoolis ning pöördus 1958. aastal tagasi Nagoya ülikooli. 29-aastasena sai temast humanitaarteaduste bakalaureus. 1964. aastal rajas Y. Isigaki Roomas Jaapani Kultuuri Instituudi, oli selle ajutine sekretär ning abistas direktorit.

Pöördunud 1965. aastal tagasi Jaapanisse, rajas ta Tokio Võõrkeelte Ülikoolis rahvusliku instituudi uurimaks Aasia ning Aafrika keeli ja kultuure. Neil aegadel abiellus ta Miyosi Hattariga. Aastail 1967—1969 komandeeris valitsus ta Etioopiasse ning teistesse maadesse uurima Ida-Aafrika keeli.

1971 sai Y. Isigakist adjunktprofessor ja paar aastat hiljem professor.

Jaapani haridusministeeriumi ülesandel külastas õpetlane 1973. aastal ülikoole ja instituute Saksamaal, Prantsusmaal, Itaalias, Madalmaades, Skandinaavias, Hispaanias ning kohtus paljude nimekate teadlastega. Koos R. Lafoniga uuris ta põhjalikumalt baski keelt. Teine uurimisreis haaras Maltat, Itaaliat ja Saksamaad. Koos J. Aquilinaga uuris ta seekord eriti Maltat.

Eespool loetletud pikkadel komandeeringutel saatis õpetlast kõikjal tema abikaasa. Ta kirjutab: «Ida-Euroopa oli meie ihaldatud maa. Ja me lootsime teda kunagi külastada. Kahjuks ei saanud mu abikaasa näha Eestit. Käinuks ta seal, kirjutanuks ta temast terve teose. Ta varus selle rõõmu tuleviku jaoks, kuid ei suutnud seda enam teoks teha.» — Y. Isigaki jättis järelpõlvele suure teadusliku pärandi. Ta luges oma erialaks üldkeeleteadust ning peamisteks uurimisvaldkondadeks süntaksi tüpoloogiat, paroiograafiat (vanasõnu ja kõnekäände) ning paralleloloogiat. Uurimisinstituut kavatseb avaldada tema tööde täieliku bibliograafia.

Professor Y. Isigaki teaduslike huvide diapasoon oli avar. Huvi Baltikumi vastu avaldub tema kirjades. Teda huvitab, kas olen saanud 1982. aastal Jaapanis toimuva rahvusvahelise lingvistide kongressi esemese ringkirja. Edasi teatab ta, et Jaapanis valmistutakse koostama jaapanikeelset rahvusvahelist mõistatuste sõnaraamatut koos vastetega originaalkeeltes. — «... paluksin Teid läkitada mulle mõni raamat või kirjutis eesti mõistatustest. Ja kui võimalik, siis ka läti, leedu, lapi, samojeedi või mõnede teiste väiksemate hõimurühmituste omi.» — Kõigile neile palvetele sai reageeritud. Meiepoolselt lähetas Fr. R. Kreutzwaldi nim Kirjandusmuuseum teose «Sada saarelehte, tuhat toomelehte» jt.

Ta huvitub kolme Belti rahva etnilisest erinevusest ja soovib teada, kas meie suudame kohe eristada lätlast eestlasest enne teda kõnetamata ja kuulmata, nii nagu jaapanlased suudavad seda korealaste ning hiinlaste puhul. Ja kas meie ka õpime üksteise keelt. — Rõõbiti kõige muuga hankis Y. Isigaki fraseoloogiliste ankeetküsitlustega suure andmestiku vanasõnade, veeidiomaatiliste ning taimeidiomaatiliste kogumike koostamiseks. Veel alustas ta üht seeriat — eri keeli kõrvutavate käsiraamatute koostamist.

Professor Y. Isigaki tegeles ka interlingvistikaga.

Eesti keele (ja muude soome-ugri keelte) materjalid sisalduvad raamatuis: **Yukio Isigaki,** Asian & African Grammatical Manual. No. 36. Uralic etc. (Europe & Asia) 1976 ja **Yukio Isigaki,** Grammatical Manual. No. 40. USSR Major (paradigmatic) 1980. PENT NURMEKUND

Spordikuninganna talvine õukond TRÜ-s on selgunud

Kergejõustik on suur ala. Päris mitmes mõttes. Ja ega TRÜ-dki omasuguste asutuste seas märkimisväärimatute kilda saa arvata. Spordivallas vähemasti küll mitte. Seega pole ka midagi iseäralikku, kui spordikuninganna talviste printside ja printsesside kroonimine meie kõrgkoolis vältas tervelt kaks päeva — 22. ja 23. veebruaril.

Et teivashüpe on ala, mis kipub sageli väga venima, otsustati sellega algust teha juba 20. kuupäeval. Õnneks asi siiski väga pikale ei läinud: I kursuse füüsikatudeng **Harry Alles** sai 4.35 ning veel samal päeval pääsesid kõik mehed õhtule.

Üheks konkurentsitihedamaks ning huvipakkuvamaks alaks kujunes meeste 50 m jooks. Isegi sellest hoolimata, et mitmed sprindispetsid eemale jäid. Seda agaramalt olid kohe jaol aga veidi pikemate maade mehed. Esikoha võttiski oma jõulise ning sujuvalt kiire minekuga **Aivar Ojastu** (KKT III) — 5,9. Kuid ega **Enn Lilienthal ja Aivar Otsaitki** (mõl. KKT II) kaugele jäänud — 6,0 ja 6,1 annavad tõendust nendegi võimekusest. Naistest tegi sel distantsil nobedaimad sammud **Galina Mihhailikova** arstiteaduskonnast (6,9).

Aivar Ojastu näitas end veel teiselgi tema jaoks tavapäratul alal — kaugushüppes. Ja mitte ei näidanud ainult end, vaid ka oma ülejäänuist paremaid oskusi ning võimeid. 6,77 pole küll teab kui kõrgelennuline tulemus, aga tagas jooksumehele siiski võidu hüppajate üle. Ja vaevalt, et Ojastule muu siinkohal eriti tähtis ollgi. Kuigi just see muu peaks tähtis olema alistatute leeri Ruulujaile, kes küündisid vaid napilt kuue meetri taha, aga ometi võistlesid omal põhjalal.

Esikohata ei jäänud ka Aivar Otsalt, kes sedakorda näitas end pisut teisest küljest kui tavaliselt. Mängis vastastega kassi-hiirt, läbides 300 meetrit kassilikult kavala ja luurava taktikaga täpselt nii kiiresti, kui võiduks tarvis oli — 37,7-ga.

Taas paistab võimu ja väge täis olevat **Valter Külvet** (KKT II). Kaks meistritiitlit noppis ta sedapuhku kõrgushüppes ja kuulitõukes. Raudmuna lendas tema käest koguni 15.51, mis kümnevõistleja kohta maailmaklassi tulemus. Ka kahemeetrisest latist ülefloppimine pole laita saavutus. Kuid tibusid loetakse sügisel... Meil jääb vaid oodata ja loota, Külvetil tuleb aga higi edasi valada.

Võistluste vaieldamatult imponeerivaima tulemuse eest hoolitses **Raivo Raspel** (bio-geo). Läks 600 meetris otsustavalt aja peale välja ning saavutas vägeva soolojooksuga paljude jaoks rabava 1.21,6. Rabav polnud resultaat vaid Raivole endale. Hoopis ootuspärane. See peaks suvel lubama Raspelilt nii mõndagi tahta. Ja et ta isegi endast midagi anda tahaks, pole kahtlust. Elame ning vaatame — ehk ka näeme...

Ülejäänud võitjad. Mehed: 1000 m — A. Postolov (spordimed.) 2.38,6; 55 m tõkkej. — V. Holodnjakov (KKT IV) 7,7. Naised: 300 m — M. Raag (arstit.) 45,0; 600 m — R. Viikmaa (KKT III) 1.44,0; 50 m tõkkej. — A. Sõstra (fil.) 8,3; kaugus — K. Ennok (maj.) 5.70; kõrgus — T. Jupets (maj.) 1.65; kuul — I. Sisask (KKT III) 12.29. 4×150 m segateatejooksus triumfeeris KKT I ja II kursuse nelik (1.16,9).

Koondarvestuses platseerus esimeseks KKT I ja II kursuse ühendvõistkond KKT IV kursuse esinduse ees. Kolmanda koha hõivas arsti-, neljanda majandusteaduskond.

Nagu näha, saavutati mitmeid arvestatavaid ning tublisid tulemusi. Ja saavutasid need, kellelt võis seda ka eeldada. Eeldada ei osanud ainult taolist kesist osavõttu. Paaril alal oli võistlejaid vaid 2—3, üksnes hüpetes ja sprindis kujunes konkurents tihedamaks. Seetõttu jäi kohati mulje, nagu tehtaks seda kõike justkui muuseas, emotsioonideta, sportliku viha ja hasardita. Peaaegu treeninguõhkkonnas. Täiearvulist võistkonda polnud väljas ühelgi teaduskonnal. Kaasa lõid vaid need, kes ise tahtsid ja asja vastu huvi tundsid. Ühesõnaga — fanaatikud. Teadku siis nüüd punase laterna ossa jäänud teaduskonnad, et igal alal kas või lihtsalt maksimaalse arvu esindajate tulle saatmine hoolimata saavutatud tulemustest oleks neile koondarvestuses pjedestaalikoha, kui mitte isegi üldvõidu taganud. Aga see ei näigi vist kedagi huvitavat...

PRIIT PULLERITS,
žurn. I k.

Sind ootab...

(Algus 3. lk.)

Kui klubi, siis klubi! Oma põhikirja, liikmepileti, kandidaadiajaga. Kõiki võiks või peaks ühendama üks mõte: ka mina olen «TRÜ» tegija. Ma mitte ei võta lehte kätte ega üksnes kritiseeri, vaid aitan ka ise seda paremaks muuta. Ma mitte ei räägi, millest kirjutama peaks, vaid kirjutan ka ise. Või joonistan, teen pilte, kirjutan luuletusi. Ja kui Sul on ka vaid üks põnev idee, tule ütle meile sedagi.

Ootame teid kõiki toimetusse. (Jälgi reklaami peahoones!) See asub peahoone paremas tiivas teisel korrusel (tulla esimese korruse lõpuni ja pöörata sealt vasakule, trepist üles). Kui meid päris palju saab, otsime mõne suurema ruumi, aga esmatutvus pressiga võiks toimuda ikka toimetuses endas.

Tule ise ja võta ka oma sõber kaasa!

Kõigile

kaastöölistele tuletame aga veel kord meelde (see kipub juba ununema!), et kõik kaastööd olgu toimetuses nädal varem, s. t. reedel. Esmaspäeval ja teisipäeval saame vastu võtta infot vaid nädalavahetusel ja nädala algul toimunust, kuulutusi ootame veel kuni kolmapäeva kella 12-ni. Pildid peame trükikotta viima esmaspäeva hommikul, nii et erandit pole meil võimalik teha kellelegi. Palume väga silmas pidada fotode kvaliteeti. Sobivad ainult korralikult kontrastsed pildid. Ja lõpuks! Artiklid olgu kirjutatud (soovitav — masinal) selgelt loetava käekirjaga, faktid kontrollitud; juurde lisatagu nii ees- kui perekonnanimi, ka koht, kust autorit leida võib.

TOIMETUS

Kuidas saada raamatut RVL-st

Kevadsemestri algul on viimane aeg tellida kirjandust kursuse- ja diplomitöödeks raamatukogudevahelise laenutuse (RVL-i) kaudu.

Enne tellimuse vormistamist tuleb kataloogidest põhjalikult kontrollida, kas vajalik raamat (või ajakiri) raamatukogus tõepoolest puudub!

Nõudesedeleid ja tellimiskaarte ning konsultatsiooni tellimuste vormistamise kohta saab RVL-i sektorist (tuba 292) või teaduskirjanduse lugemissaalide teisest laenutuspunktist (perioodika saali juures).

Tellimuse täitmise aeg on kaks nädalat kuni üks kuu. Kui raamatukogu fuajees informaatori laual asuvale nimetahvlile ilmub lipik tellija nimega, on tellimus täidetud. RVL-i teel saabunud kirjandust saab kätte 2. laenutuspunktist — lugejapileti ja nimelipiku näitamisel.

RVL-i kaudu saabunud kirjandust saab kasutada ainult lugemissaalis. Kasutusajast tuleb rangelt kinni pidada.

Kui tellimuse täitmine viibib, tuleks heita pilk ka 2. laenutuspunkti letil olevasse äraütluste kasti või külastada informatsiooni saamiseks RVL-i sektorit (tööaeg esmaspäevast reedeni kl. 8—17)!

PANE TÄHELE

ÕIGUSTEADUSKONNA PÄEV

toimub 24. märtsil. Alustame aktusega kl. 11 aulas, järgneb ekskursioon ülikooli juubeliobjektidele. Kell 19 on õhtu TRÜ klubis.

Lähem info õigusteaduskonna dekanaadist tel. 3 25 71. Ootame kõiki lõpetanuid!

● RSR ● RSR ● RSR ●

Saame kokku teaduslikus raamatukogus **kolmapäeval, 14. märtsil ja igal järgmisel kolmapäeval kell 20.**

KARTAUTOSPORT

ALMAVÜ komitee ootab neid, kes on varem tegelnud kartautospordiga, 6. märtsil kl. 17 Tiigi 78—236.

TRÜ KLUB

Laup., 3. märtsil kl. 21 ansambel «Meedium», disko.

Pühap., 4. märtsil kl. 15 vallmiste päeva kontsert ansamblilt «Meedium», kl. 21 diskoprogramm.

Kolmap., 7. märtsil ja neljap., 8. märtsil kl. 21 naistepäevapeod.

Laup., 10. märtsil kl. 22 kesköödisko.

Pühap., 11. märtsil kl. 21 diskoprogramm.

KOHVIKUS

3., 4., 10. ja 11. märtsil kl. 19 disko.

Uusi trükiseid

Organic Reactivity. English Edition of **Реакционная способность органических соединений.** Vol. XX, ISSUE 4(72). December 1983. Tartu 1984, 400 eks., 136 lk., 90 kop.

Julius Adojaan. Nõukogude kriminaalprotsessi olemus ja ülesanded. Tartu 1984, 500 eks., 72 lk., 15 kop.

Raamat — aeg — restaureerimine. Artiklite kogumik V. Tartu 1984, 600 eks., 88 lk., 75 kop.

Füüsika praktikumi tööjuhendid mittefüüsikutele III. Optika. Koostanud H. Teral. Tartu 1984, 500 eks., 60 lk., 10 kop.

Ученые записки Тартуского государственного университета. Выпуск 660. Коммуникативная направленность в обучении русскому языку. Русский язык в вузе. Тарту 1984, 500 экз., 80 с., 85 коп.

Актуальные проблемы развития общественных наук в свете решений XXVI съезда КПСС и постановления ЦК КПСС о 60-й годовщине образования СССР. Тарту 1984, 250 экз., 196 с., 1 руб. 60 коп.

Задачник по теории относительности. Часть II. Четырехмерный формализм. П. Кард. Тарту 1984, 400 экз., 104 с., 20 коп.

Реакционная способность органических соединений. Том. XX. Вып. 4 (72). Декабрь 1983. Тарту 1984, 00 экз., 132 с., 90 коп.

NB!

Täna ilmub ka venekeelne lisaleht.

Järgmine «TRÜ» ilmub 2-leheküljelisena kolmapäeval, 7. märtsil, ülejärgmine reedel, 16. märtsil.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. 678. MB-03052.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

NAISTEPÄEV

ILMAR KRUUSAMÄE illustratsioon

* * *

«Teadagi oli päris alguses ainult üks suur segadus ja mitte midagi muud. Esimeseks seni teada olevaks katseks selles mingi kord maksma panna oli kosmoloogiline Suur Pauk, millega tekkisid Universum ja võimalused selle edasiseks täiustamiseks. Ettenähtud ajal tuli meie eelkäija puu otsast maha ja haaras kaika. Tekkis tootmine... Esimene üritus kasutada tootmisjääke laiatarbekauba valmistamiseks oli see, kui mehe üleliigsest küljeluust tehti naine.

Majandusteadlased muidugi ütlevad, et kaubaks muutus naine alles hiljem. Väärtuse (vahetusväärtuse) kategooria tekkimisega. Olgu pealegi, minule on seni piisanud veendumusest, et naine oli, on ja võimalik, et ka jääb lihtsalt suureks väärtuseks, looduse kõige geniaalsemaks leiutiseks.»

Gustav Naani mõtetega 1976. aasta 4. «Loomingus» võiks jätkata. Nii hästi sobivad need ka 8. märtsi päeva. Päeva, kus kõneldakse naistest rohkem, tähelepanugi jagub enam. Naistepäevalugudes on taga õhatud igapäevast meelespidamist, pilatud mehi, kes vaid kord aastas lilli toovad, esile toodud naisterahva töökust. Ega selles midagi iseäralikku olegi, kui vaid kõiges piiri peetaks. Sest tütarlaps, naine pole meil mingi priviligeeritud olend, vaid samuti inimene oma heade ja halbade külgedega. Samuti võrdõiguslik, kuid... Loomulikult valimisõiguse, õigusega tööle, haridusele, oma sõnale. Kuid kas meis, naistes pole kasvanud mingi suurem juhtimistahe, asjade seadmine koduski, kus ehk meespoolelt teinekord hääleõigus ära võetud. Selle üle tasuks mõtelda.

Oma vajalikkust me tunnetame, koguni väga. Kõndigem ükskõik millises ülikoolihoones, astugem sisse ükskõik millisesse auditooriumi või kabinetti. Enamikus naised. Filoloogiaüliõpilaste, samuti arstide jt. hulgas on neid palju. Jätkub aspirantuurigi. Ka kateedrites, laborites töötab neid hulga. Osa jõuab dotsendikutseni. Edasi juba tunduvalt vähem. Praegu on ülikoolis 11 naisprofessorit: Inge Unt, Elise Käer-Kingisepp, Kadri Gross, Zara Mints, Salme Nõmmik, Vilma Kelder, Selma Teesalu, Valve Saarma, Aili Paju, Lea Boston, Õie Reintam. Elu selekteerib välja nõrgemad, sihitumad, enesedistsipliinitumad. Teadus nõuab oma, kodu oma.

Veel sellest päevast. Kellele meist ei meeldiks, et naistepäeva eel ja järel meie eest pisut enam hoolitsetakse. Kurb, kui selle tähistamiseks naised ise suurt vaeva nägema peavad. Päriselt sellest mõistagi ei pääse. Kas või sellesamagi lehe puhul. Meeste jõu ja abiga kõike valmis ei tee. Alates eesmärgist, lõpetades lehe pakkimisega. Vahepeale mahuvad ka naiste lood, materjalide ladumine, küljendamine jm.

Aga siiski on alati midagi ootel. Kasvõi elementaarne viisakuski: ukse avamine, pakkide tassimine... Niisuguste tegude mittemärkamist meestele tavaliselt ei andestata.

Teisele leheküljele pilku heites saab aga küll selgeks, et siin on mängus olnud meeste käsi. I kursuse žurnalistikaüliõpilased panid kokku humoristliku leheküljе. Enne selle lugemist pakume veel ühe naise — ema, abikaasa ja töötaja lugu, kelle juubeliaeg neile päevile langes.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

REKTORI KÄSKKIRI

Õnnitlen rahvusvahelise naistepäeva puhul ülikooli arvukat naisperet. Soovin kõigile jätkuvat tarmukust ja kordaminekuid nii töös kui õpinguis. Eduka töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest pälvivad tänu:

administratiiv- ja majandusosakondadest: pearaamatupidaja asetäitja Mare Kiisk, laborant Asta Annuk, insenerid Mall Elbing, Helju Ertmann, Marina Johanson ja Luule Viitamees, laotööline Päivi Laul, meister Lehte Jakobsoo, vanemtoimetaja Ljudmila Onoprienko, tööline Helmi Sinimäe, koristaja Liidia Johanson, riidehoidja Salme Nigol, komandandid Endla Jaanikesing ja Helgi Jaanus, tööline Ester Ots, valvurid Meeta Juurik ja Endla Anderson, metoodik Mare Nõps, osakonnajuhataja Elga Tamm;

ajalooteaduskonnast: vanemlaborant Ene Leius, dotsent Helgi Muoni, üliõpilane Tiiu Toompalu;

arstiteaduskonnast: dotsendid Helgi Silm, Aino Paves ja Tiina Talvik, vanemlaborant Hiie Sarv, meister Juste Borovkova, üliõpilased Piret Holts ja Maire Õun;

bioloogia-geograafiateaduskonnast: dotsendid Laine Viileberg ja Ann Marksoo, vanemlaborant Tiiu Tuuga;

filoloogiateaduskonnast: dotsent Eda Vaigla, vanemõpetaja Mall Tamm, õpetajad Mall Turk ja Anne Jänese, vanemlaborant Ulvi Urm, laborant Tiina Kukk;

füüsika-keemiateaduskonnast: insener Ene Sepp, preparaator Ella Rekker, vanemlaborandid Tiiu Ehrlich ja Silvi Peil, laborant Tiiu Kaart;

kehakultuuriteaduskonnast: dotsent Helga Sildmäe, õpetaja Inga Neissaar, üliõpilased Eve Pettai ja Leelo Utt;

majandusteaduskonnast: vanemlaborant Kaja Riesen, üliõpilased Piret Laanekask ja Natalja Bernodskaja;

matemaatikateaduskonnast: kateedrijuhataja dotsent Ene Tiit, dotsent Virge Soomer, vaneminsener Heljo Kaima;

õigusteaduskonnast: dotsent Inge Orgo, üliõpilane Ülle Lips;

ühiskonnateaduste kateedritest: vanemlaborant Veera Ant, õppekabineti juhataja Eve Tomson;

teadusosakonnast: sekretär Aleksandra Apšenek, vaneminsener Helle Hein, sekretär Kiira Loit, insener Svetlana Mirskaja, vaneminsener Aasa Must, agronoom Kersti Ojaste, operaator Garmen Kallion, nooremteadur Helle Roos, vaneminsener Tiiu Rootslane, vanemteadur Aime Martin;

teadusraamatukogust: osakonnajuhatajad Ilona Smuškina ja Helju Kõrs, desinfektor Linda Karu, vanembibliograaf Ülle Must, operaator Vilve Põder;

ÜMPI-st: nooremteadurid Helbe Sinimäe ja Aina Javoiš, vaneminsener Silva Martin ja preparaator Erika Lang.

Rektor professor ARNOLD KOOP

Tähelepanu!

9. aprillil kogunevad aulasse oma juubelikontserdile TRÜ rahvamuusikakollektiivid lauluansambel «Lakstigal» ja rahvapilliorkester «Ingliska B». Esimene loodi 1959., teine 1954. aastal, tõsi küll, nimed olid neil siis teised. Ootame juubelikontserdile kõiki meie vilistlasi. Osavõtust palume teatada hiljemalt 20. märtsiks aadressil: 202400 Tartu, Kirde 3.

Jällenägemiseni!

Ansambel «Lakstigal»,
rahvapilliorkester
«Ingliska B»

Õnnitleme!

5. märtsil jõudis oma esimese suurema tähiseni **DAISY PALM**, ülikooli kauaaegne töötaja, otorinolarüngoloogia ja oftalmoloogia kateedri vanemlaborant. Ta lõpetas suurkooli geograafina 1957. aastal, pühendus aga varsti hoopis meditsiinile. Tunneme teda rangena, täpsena, alati vastutulelikuna, abivalmina. Mõnessegi teadustöösse on ta lisanud oma kaaluka osa.

Ühiskondlikus töös oleme teda harjunud nägema ametiühinguasju ajamas. Tema juurde tuleme oma töövõimetuslehtedega, tema abi ja nõuandeid vajame alati. Kogu oma mitmekülgse tegevuse eest on teda meeles peetud aukirjadega.

Tänasegi tähtpäeva puhul saabus ENSV KKEH Ministeeriumist aukiri, milles avaldatakse tänu kauaaegse eduka töö eest. Kolleegide seas on Daisy Palm austatud ja lugupeetud.

Tartus on mõnedki pered, kus mõlemad abikaasad töötavad ülikoolis ning suurkoolitee on jalge all ka lastel. Selleski peres on kõrgharidust saamas juba vanem tütar, kes õpib praegu keemiaosakonnas.

Õnnitleme äsjase juubeli ning läheneva naistepäeva puhul! Soovime jätkuvat visadust ja jõudu edaspidiseks!

Kolleegid

TRÜ
TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL
EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 7 (1366) Kolmapäeval, 7. märtsil 1984 XXXVI aastakäik

VIVANT OMNES VIRGINES!

Naise koht sinu elus

Viimasel ajal TRÜ teadlaste poolt teostatud uurimistööde tulemused näitavad, et naisterahvastel on meie elus täita siiski suhteliselt oluline roll. Nendele faktidele elulise kinnituse leidmiseks korraldasime väikese ringküsitluse, mille tulemused siinkohal ka ära toome. Küsimusele naise positsiooni kohta saime järgmiseid vastuseid.

LAUREN, A. (ELKNÜ TRÜ komitee sekretär: Naine etendab minu elus järjest kasvavat rolli (asi pole sugugi selles..., vaid sm. Laurenil on kodus väike tütar kasvamas).

MURAKAS, R. (EÜE Sakala regiooni komissar): Segav, kuid kohati täiesti meeldiv asjaolu.

M. T. (noor lootustandev laborant; soovib jääda anonüümseks): Minu neli paremat sõpra on ikka olnud koer, hobune, raamat ja naine. Millise järjekorranumbri all viimane neist asub, sõltub konkreetsest persoonist.

LOODMAA, V. (ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär): Mida harvemini ma neid näen, seda rohkem nad mulle meeldivad.

VÄRSI, I. (rebane): Naisel on samasugune koht nagu nabal. Ta on nii väga minu keskel, aga ometi pole esimesel kursusel teda veel tarvis läinud.

Sedaviisi. Näete isegi, head sõbrad, et potentsiaali veel on, vägagi. Ootame järgmise naistepäevani.

* * *

«Naisteerahvas on kiiresti kasvav umbrohi, mittetäisväärtuslik inimene, kelle keha saavutab ainult seetõttu varem täieliku arengu, et ta on vähemväärtuslik ja et loodus temaga vähem tegeleb.»

Meeldivalt üllatav ja üllatavalt meeldiv oli mullu viimasest «Nõukogude Naisest» seda keskaegse autoriteedi mõttekildu lugeda. Kuuldavasti leidub ka vastuvaidlejaid ja ega meiegi päris kõige eelõelduga nõustu.

Ilusasti öeldud sellegipoolest. Vahemärkus oli aga vajalik kinnitamaks, et ka tänase tähtpäeva pimestavas valguses ei hakka me teile, meie kallid naised, puru silma ajama, vaid jääme ikka seltsimehelikult siiraks kuni naisküsimuse täieliku lahendamiseni.

Kuidas see üllas idee tegelikkuseks saab sellest, allpool.

Koolireformi projekti arutelu juurde

Ammusest ajast käib ringi jutt, et keskkooli õppeprogrammid on üleliia suured, klassides on liiga palju õpilasi, õpetamise kvaliteet pole alati küllaldasel tasemel ja kõige selle tulemusena — koolis ei õpetata mõtlema.

Nüüd pidavat asjad muutuma paremuse suunas.

Aga igas halvas on midagi head ja ka hea juures tuleb osata näha varjukülgi.

«Mida rohkem naised õpivad mõtlema, seda vähem saavad nad tunda, mis on tõeline armastus.»

Nii ütles Tammsaare.

Just täna peaksid need suure humanisti sõnad panema meid, mehi, rohkem mõtlema kui kunagi varem.

* * *

Ilmas on olemas
sihuke päev
ülemaailmne
naistepäev
muidu teil naistel
täheks ehk raskeks
elukeerise
kiires keskmes
keeda ja koristа
vaarita moori
jookse ja toimeta
sabades voori
ainsama päeva
me annaks teil puhkust
et meiegi üle
te tunda saaks uhkust
toome teil lilli
õnnesoove
toome teil kinke
surume kätt
hüüame
Elagu 8. märts!
tugeva pidu
maha peame
õndsasti õhates
magama seame
on aasta aega
rahulik päev
siis tuleb jällegi
naistepäev

KRISTA-ROBERTA HINSBERGI joonistus

Nõuandeid

(ja mitte ainult naistepäevaks)

Spetsialistid väidavad, et naistepäeva kordaminekuks on tingimata vajalik pere meesliikmete asumine ja liikumine teatud piirides, mis soovitavalt piirneksid koduse korteri seintega ja mingil juhul ei hõlmaks lähimat õllerestorani.

Praktika näitab, et tegelikkuses on naisel vähe vahendeid selle eesmärgi saavutamiseks.

Appi tuleb Tammsaare, kes aastatepikkusi kogemusi üldistades ütleb: «Kui keelad, läheb vägisi, hakka ajama, tuleb ise tagasi.»

Seega ei ole üldsegi ülearuane naistepäeva hommikul mehele õrnalt meelde tuletada, et ka täna on õllerestoran avatud.

Kui mees jätab naistepäeva hommikul naisele kohvi voodisse toomata, lilled kinkimata või kogunisti õnne soovimata, siis ei tohi temale neid kurjasid tegusid mitte andestada.

Sest suur inimestetundja Tammsaare ütleb:

«Inimene ei tee teisele siinilmas midagi rumalast peast, vaid aina suurest rõõmust, et võib teisele väänata.»

Kuidas käituda naistepäeval

Teatavasti on 8. märts kalendris olnud juba igiammustest aegadest saadik, suurema ja sügavama tähenduse on ta aga omandanud ajast, kui avastati, et naine on ka inimene.

Naistesse suhtumise väljakujunenud tavad pärinevad siiski ka mööndunud sajanditest. Sel ajal oli nimelt üle maailma väga levinud kombeks naist peksta ja luku taga hoida. Muutunud on ajad ja kombed ühes nendega. Kui aasta jooksul veel võibki kohata igandlikke tavasid, siis naistepäevast on need halastamatult välja roogitud ja asendatud läbinisti humaansete kommetega.

Astronoomi vaatepunktist on see üsna tavaline päev. See, et päev minevat tunduvalt pikemaks ja päike paistvat hulga soojemalt, on täiesti alusetu kuulujutt. Päeva ilu sõltub ainult inimestest enestest. Väga suur osa on aga ka tavadel, mis mõnes mõttes juhivad inimeste tegevust. Toomegi neist allpool mõned ära.

- *Kauniks, kuid kalliks tavaks on naistepäeva hommikul naistele lillede kinkimine (Järva-Jaani).*
- *Hommikul peale naise ärkamist viidavat talle kohv ja võileivad voodisse (Palupera).*
- *Kauni päeva mälestuseks kingitakse naisele, emale, õele mingi mälestusese. On lubatud nii osta kui ka ise teha (Obinitsa).*
- *Enamiku töödest-toimetustest teevad sel päeval ära mehed (Laatre).*
- *Naisterahvaste kohta tarvitatakse hellitusnimesid (Kihelkonna).*
- *Naistest kirjutatakse kiitvates toonides seinalehes, laualehes, ajalehes (Rakvere).*
- *Antakse välja ametlikke käskkirju naiste õnnitlemiseks (Väike-Maarja).*
- *Naistepäeval ollakse naiste vastu tähelepanelikud ja kuuletutakse neile kõiges (Toolse).*

Mehed, lähenedes loominguliselt nendele rahvakommetele, on teil naistepäeva edukas möödasaatmine kindlustatud.

Juuksuris

Käisin mööda linna, piiludes igal võimalusel oma uuri ja heitsin pilke ka suurtele tänavaajanäitajatele. Õhtune bankett oli lähenemas, aeg aga pressis aina peale. Kõikjal juuksurite uste taga olid järjekorrad. Oleks et siis lihtsad, harjumuspärased — need siin olid tõelised boamaod. Surusin maha soovi käega lüüa ja praeguses olukorras banketile ilmuda ning jätkasin otsinguid. Ja oma suureks üllatuseks leidsingi juuksurisalongi, kus järjekorda peaaegu polnud.

Juba nelja minuti pärast istusin toolil ja teatasin mind teenindavale nelule oma soovi. Talle oli seda soovi lausa meeldiv teatavaks teha — minu ees ei seisnud mitte juuksur, vaid kaunitar, silm lausa puhkas tema kujul, kui mu karvakatet piirama hakkas. Esinduslikes graatsilistes liigutustes ei olnud midagi liigset, näpud tilkusid vädelalt. Odekolonnipilvedes hõljudes aeg-ajalt silmi paotades tundus mu laubale langev tukk küll veidralt diskolik, kuid kui taoline kuningatütar mind sellisena näha soovis, ei saanud mul selle vastu midagi olla. Tema peeglis vilksatav nägu muutis mind keeletuks.

Kahjuks jätkus seda õndsust vaid kümneks minutiks, ja ma lahkusin mugavast toolist. Kätt tasku pistes ja neiule otsa vaadates küsisin, kui palju mul nende meeldivate hetkede eest loovutada tuleb. «TE EI VÕLGNE MITTE MIDAGI, ME ALLES HARJUTAME.»

Ilmselt ei peegeldanud mu nägu mitte midagi head, sest järjekorras olnud meesterahvas lahkus kiirel sammul ateljeest. Visanud ka ise pilgu peeglisse, jäi mul üle vaid ohata: «Oh naised, mis te küll meiega teete...»

* *

Tiit R. mudib salvrätikust kuulikesi.
Aavo K. ei suuda kuidagi oma saapapaela kinni siduda.
Sulev V. loendab mõtlikult jääpurikait langevaid tilku.
Hannes A. murrab järjekordse pastaka.
Tiit P. sügab prille.
Hämardub.
Saabub Ivo R. Värisevate kondiste kätega heidab ta diplomaadikohvri lauale ja enda tugitooli rõõtsakile.
Tilkasid aina langeb. Juba kolmekohaliste arvudega.
Olav V. Lätist karjatab äkitselt: «Aga sotsiomeetriline tasand?»
Ivo pöörab pilgu lakke. Ühemõtteliselt.
Tilidul lõpevad salvrätikud.
Kukub, aina kukub. Tilku. Purikaid.
Hannes.
Tiit P. hakkab äkitselt nutma: «Ma ei taha, aga pean...»
Halin muutub üldisemaks. Ühinevad Aavo, Sulev, Ivo.
Kellagi numbrilaud muutub uduseks.
Pisarate purskudes nuuksatab Olav: «Juba ootavad!»
Hannes vaikib nurgas.
Raekoja kell hakkab lööma. Pikalt. Kumedalt.
Lõpuks Sulev tõuseb: «Jah, mehed, tuleb minna. Tööpäev on läbi, algab naistepäev.»
Mehed riietuvad vaikides.
Toimetuse uks suletakse.
Ainult Hannes ei liiguta.

Lehekülje orgkomiteesse kuulusid Aavo Kokk, Tiit Pruuli, Tiit Reinart, Ivo Rull, Sulev Valner ja Hannes Astok.

UNIVERSAALNE ÕNNITLUSKAART

Kallis _____!

Palju õnne, palju must. laia käega kallistusi!

Võta vastu minu/meie südamlikud õnnitlused naiste-/kalurite/ajakirjanduse/kadri-/mardi-/ päevaks!

Tartus, **Sinu/Teie**

«____» _____ 19__ a. _____

1. **Lõigake kaart lehest välja ning kleepige postkaardi tagaküljele varjutamata 4-kopikalist marki.**
2. **Punktiirjoontele kandke õnnitletava ja oma nimi.**
3. **Kaldkriipsudega eraldatud valikuvariantidest tõmmake alla vastavale sündmusele sobiliku päeva nimi, samuti see, kas soovid on üksikisikult või kollektiivilt.**

Daamide valik

Rütmikas muusika ähvardas oma valjusega seintele liiga teha. Õhk oli suitsune, kuid siiski läbipaistev.

Ähmaste, aga juba selginevate tunnetega istusin pehmes toolis. Ehkki see väliselt võis ka teisiti paista, olin ma üksainus suur silm.

Oo, kui mu sulg suudaks kirjeldada sõnulseletamatut!

Aga emakeel on vaene kirjeldamaks seda varakevadise taeva karva õhulist kleiti, seda naeratust, mille kõrval kahvatuvad kaunid muusad. Seda ilu.

Kuid ta oli kõivatud, ja ehkki minu tulitav pilk temast hetkekski ei lahkunud, olid mu närvid pingul kui viiulikeeled.

Korraga ta näis märkavat mu pilku ja minu tundlik silm tegi kindlaks, et ta punastas. Olin põrutavalt rõõmus, kuid samas tekkis ka vastuseis sellele, mida taotlesin. Ja kuigi mu kangelanna oli vaba, ei võtnud ma teda tantsima.

Läks kulk aega, kuni tuli daamide valik. Kui see välja kuulutati, vaatasin mina tema poole ja tema minu poole ja samas oli selge, et ta suundub minu suunas.

Tõusin püsti ja läksin väljapääsu poole.

Ma põgenesin ja vihmane märtsiöö võttis mu endasse.

Labas! Tere!

Kord jahilt tagasi ratsutades jäänud Leedu suurvürst Gediminas õõbima Sventaragise orgu. Ta näinud unes, et Kreivoji mäel seisab suur raudhunt, kelle sees veel sada hunti. Vürst öelnud ärgates targale: «Nägin imelist und!» Seletuste peale kostnud tark: «Kõrgeauline vürst, raudhunt tähendab, et siia tuleb pealinn. Saja hundi ulumine aga, et see linn saab kuulsaks kogu maailmas.»

Gediminas hakanudki ehitama lossi — üht Sventaragise orgu, teist Kreivoji mäele. Linna nimeks sai Vilnius, mäge tuntakse Gediminase nime all. Daiva ja Romas arvasid, et ega selle tipus käimata linnast õiget pilti saagi.

Pisut pingutav mäkketõus ja pilk pääses vabadusse. Tallinnast veidi suurem linn Nerise kaldal. Hulk rajoone, eriti tuntud uuslinnakud, ka üliõpilaste oma, palju kõrgkoole, teatreid (eriti aga imposantne ooperi- ja balletiteater), muuseumid... Ka barokilinn.

Jäime tippu tükiks ajaks. See oli Vilniuse-reisi teisel päeval. Esimene oli kulunud 404-aastasele ülikoolile.

HELLE

Raske on kolmest tihedast päevast kirjutada vaid mõni lehekülg. Püüan siiski kõik rangelt proportsiooni seada ja midagi meeldejäävat, mõtlemapanevat pakkuda.

Niisiis. 1.—5. veebruarini oli minul ja kahel üliõpilasel komandeering Vilniuse ülikooli. Helle on majandusteaduskonna III kursuselt, tema lugusid olete lehes juba mitu aastat kindlasti märganud, sest ta on oma teaduskonna pressisekretär. Lii Kangru õpib teist aastat ajakirjandust ning sügisesel komsomolikonverentsil valiti ta komsomolikomitee pressisekretäriks. Et keegi meist polnud Vilniuse pinda veel korralikult puudutanud, tahtsime näha ja kuulda palju. Tänu meie väga lahketele võõrustajatele läks see korda. Isegi väga.

Meie ja Vilniuse ülikooli seovad sõprussidemed. 1979. aasta mais kirjutati alla sõprus- ja koostöölepingule. Sidemed on mitme kateedri ja teise allüksuse vahel, ka üleülikooliselt, rääkimata komsomolist.

VARJE

(Järgneb)

NB!

Järgmine «TRÜ» ilmub reedel, 16. märtsil.

NB!

FILMIKLUBIS

Kolmapäeval, 14. märtsil kl. 18 Vanemuise 46 Marlen Hutsijevi — sügissemestril vaatasime tema «O.en 20-aastane» — portreeõhtu. Nüüd näitame katkendeid varasemast loomingust — «Kevad Ülejõe tänavas» (1956) ning «Kaks Fjodorit» (1959, selles on V. Sukšini esimene filmiroll) ja 1983. a. valminud «Järelsõna» (osades Andrei Mjagkov ja Rostislav Pljatt).

KLUBIS

7. ja 8. märtsil kl. 21 naistepäeva show.

10. märtsil kl. 22 ja 11. märtsil kl. 21 disko.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. 712. MB-03062.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 8 (1367) Reedel, 16. märtsil 1984 XXXVI aastakäik

Just ajal, kui haarasin pastatsi järele, et sellele loole ilmavalgus anda, avanes toimetuse uks ja sealt paistis tuttava teatraali lai ja sõbralik naeratus. Et olingi just hädas sobivate mõtete leidmisel teatrikuise «Ühe nädala» tarvis, võtsin ulatatud õlekõrrest. «Selle hooaja parimad lavastused, lavastajad, näitlejad, sinu esimesed rollid, kes on Sinu iidolid, kas Eesti teater on arenev süsteem, Sinu koht elus ja kultuurisituatsioonis . . .»

Nõnda hoogu sattunult oleksin ehk jätkanudki, kui mitte kaasvestleja kohkunud ilme mind peatanud poleks. Ent ta kogus end ruttu. «Nojah, arvan, et tean, kuidas päästa Eesti teatrit.» ?!?!?! «See saab olla ainult üliõpilasteater. Mehed ja naised rahva hulgast, nemad, kes pole ennast ära jõudnud rikkuda professionaalse näitleja leiba süües. Ehe amatörism, vaba vaim ajab siin asja ära. Mul ongi juba koos trupp, kellega koogsalt asume Dostojevski, Majakovski, Hindi, Alliksaare jt. kallale. Tuleb koondkava. Vähemalt järgmise teatrikuu nael.»

Nüüd oli minu kord hämmelduda: «Nõnda jäävad ju päristeatrid leivata?» Üleolevalt muiates kajutati mu kahtlused. «Ega me alguses palju ka jõua. Hea, kui nädalas paar korda. Esialgu on ka trupiga raskusi. Meil küll kõik sellised, kes juba praegu Eesti parematest parimad, aga geeniustega, teadagi, on raske.

Siis polnud kummalgi enam midagi öelda ja ma lasin tuttava minema. Asusin kohe telefoniaparaati kruttima, sest unustasin küsida, kus selline trupe tegutseb. Aga polnud teda ei EPA klubis, ei rajooni kultuurimajas ega ka linna omas. Siis sattusin ülikooli klubisse. Sellest trupist ei teatud sealgi midagi. Muidu kasulikku teavet aga sain küllaga.

Teatrikuisel päeval

Tuli välja, et **30. märtsist 1. aprillini on klubil plaanis korraldada teised üliõpilasteatrite päevad.** *Esimest korda prooviti möödunud aastal. Tookord — nüüd oli hääles enesekriitikat — jäi paljugi halva organiseerimise ja vähese reklaami taha. Tagajärg — publikut polnud. Nüüd tahame teha paremini.*

Püüdsin ettevaatlikult ka oma tuttava kohta teadust saada. «Ei, temast pole meil küll midagi kuulda, aga selletagi on meil olemas 3 näitetruppi, kes kõik eelolevatel päevadel etendustega üles astuvad. Need on: **Jaan Kolbergi trupp — Leonid Andrejev «Juudas Iskariot», Märt Loidi näitering — «Unevärvid» Marquezi novellide ainetel ja Liina Hermaküla vene näitering — S. Zlotnikov «Triptühhon kahele».**

Kas festivalile tuleb üliõpilasteatreid ka väljaspoolt alma mater*'it?*

«Muidugi. Olge kena, pange ka need kirja. **Moskva rahvateatri stuudio Nikitski väravate juurest** *tuleb külla* **M. Karamzini «Vaese Liisaga». Leningradi üliõpilasteater** *etendab* **P. Weissi lugu «Saint Paul Marat jälitamine ja tapmine». Läti** *ja* **Vilniuse ülikoolist** *tulevad* **pantomiimirupid.** *Ka Tallinnast on osalejaid.* **Üliõpilaste draamastuudio** *etendab siin kompositsiooni* **Alliksaare** *ja* **Tuglase** *ainetel* **«Võib ka olla unekaja».**

Tänasin ja panin toru ära. Mõtlesin, et kui nüüd oma tuttavat näeks, siis küll ta alles rõõmustaks. Aga kust teda praegu ikka leida, tema elab ju oma teatraali elu . . .

RAIVO LOTT

Aasta algul toimunud ülikooli kirjastusnõukogu koosolekul andis ülevaate kirjastus- ja trükiosakonna tööst osakonna juhataja Marta Raisma.

Ülikooli kirjastustegevus oli eelmisel aastal edukas: avaldati 42 õppevahendit ja 153 õppe-metoodilist materjali (kokku 711,25 trükipoognat).

● **Õppevahendeid** ilmus kõige enam arstiteaduskonna õppejõudude sulest (17). Järgnesid filoloogid (8) ja matemaatikud (5). Samad teaduskonnad olid kõige agaramad ka õppe-metoodiliste materjalide koostamisel (vastavalt 33, 26 ja 24). Nende koostamisel olid virgad veel majandus- (16), õigus- (16) ja füüsika-keemiateaduskond (13). Teiste teaduskondade õppejõududelt ilmus õppe-metoodilisi materjale vähem. Aga kas neid ka vajati vähem?

Oli hea raamatuaasta

● **Teadustööde kogumikke** kirjastati 42, autoreferaate 46, ankeete 14, konverentside programme, teese ja materjale 25 nimetust ja bibliograafia-alaseid töid. Kui neile lisada veel tellimistööna välja antud, kuid meil trükitud 2 monograafiat (prof. M. Šeljakin, I. Grāzin), siis ulatus teaduslike väljaannete maht 703,68 trükipoognani.

Lisaks õppe- ja teadusväljaannetele kirjastati veel mitmesuguseid bibliograafia-väljaandeid ja muid trükiseid (kokku 144,57 trükipoognat) ning 933 rakendustrükist (213,62). Tellijatele väljastpoolt ülikooli tehti 35 tööd (208,5 trükipoognat). ENSV KKEH Ministeeriumi tellimusel trükiti üliõpilaste laulu- ja tantsupeo «Gaudeamus IX» osavõtjaile ühisrepertuaari ja Eesti NSV üliõpilaskooride kogumikud.

Kirjastus- ja trükiosakonna toodangu kogumaht oli 421 raamatut ja brošüüri ning 933 rakendustrükist (kokku 2037,37 trükipoognat). Sellest 97% trükiti ülikoolis.

● **Kirjastus- ja trükiosakonna küllalt väike, kuid väga teokas kollektiiv — ainult 35 inimest — on töötanud väga hästi ja väärib igati tunnustust.** Oma osa selles on ka paljudel autoritel ja vastutavatel toimetajatel ning kateedrijuhatajatel ja dekaanidel, kes oma täpse ja tähtaegse tööga on aidanud kirjastamis- ja trükitegevuses hoida vajalikku töörütmi. Kahjuks leidub ka autoreid ja vastutavaid toimetajaid, kes pole seda veel mõistnud ning tähtaegadest mittekinnipidamisega tekitavad lisaraskusi.

Seepärast pidas kirjastusnõukogu vajalikuks, et jooksva aasta kirjastamisplaanis olevad käsikirjad peavad olema kirjastusosakonnale viimistletult üle antud enne suvepuhkusele minekut. Järgmise aasta kirjastamisplaani projekti võetud käsikirjad tuleb aga kirjastusele üle anda sügissemestri jooksul, kohe pärast kinnitatud plaani saamist.

1983. aastal realiseeris valmistoodangut kõige paremini arstiteaduskond. Kõige tagasihoidlikumalt kulges see bioloogia- ja õigusteaduskonnas. On kaks teed: kas õpitakse oma väljaandeid levitama või lepitakse kirjastamisvõimaluste piiramisega. Ei ole mõtet lattu toota. Väljaannete levitamine, nende viimine rahva hulka on tegevus, millele tuleb senisest rohkem mõelda.

Praegu käib ehitustegevus vanemtöödeiuhataja jaoskonna töödejuhataja Ilmar Kompuse energilisel juhtimisel Tiigi t. 78 keldris ja 1 korrusel, et sinna üle tuua ülikooli rotaprinditrükikoda ja raamatuladu. **Töö on mahukas.** Kirjastus- ja trükiosakonna koondamine ühe katuse alla tõstab kirjastustöö operatiivsust ja parandab töötingimusi.

VALTER HAAMER,
TRÜ kirjastusnõukogu
esimees

Poliitpäeval

esines ülikoolis ENSV kultuuriministri esimene asetäitja, ENSV teeneline kultuuritegelane ILMAR MOSS. Pärast ülevabariigilise ühtse poliitpäeva teemal «Partei ja rahva ühtsus» peatumist kõneles ta meie vabariigi kultuuriprobleemidest. Huvitavat ja andmerohket ettekannet kuulates selgus: meil on palju tehtud kultuuriväärtuste säilitamisel ja kaitsmisel. Vähene on ehk olnud sellealane propaganda. Võime uhked olla muusika, kunsti ka kirjanduse kõrge taseme üle, maha mõnevõrra jääb neist tänapäevane dramaturgia ja filmimaterjal. Parandamist vajab kindlasti muusikaharidus (vähe on külastajaid tõsise muusika kontsertidel). Väga hästi on edenenud taidlus (meil on ligi 2000 rahvamuusika viljelejat, on 17 rahvateatrit). Tunnustatud taidlejate seas mainis I. Moss ka TRÜ naiskoori, rahvakunstiansamblit ning TRÜ ja EPA ühist meeskoori. Soliidsed töövormid on klubidel, mitmekesise tegevusega on haaratud huvialaklubid. Praegune hea tase on saavutatud järjekindla tõsise tööga, seda tuleb hoida ja teha veel paremini. Kultuurikandjate hulgas on ka palju TRÜ kasvandikke, kes tegutsesid juba oma ülikooliajal.

Küsimuste vastustest saime teada, et Tähtvere laululava rekonstrueerimine on plaanis, seetõttu toimub ju üliõpilaslaulupidugi Tallinnas mitte Tartus. Kuid Tartus on ka teisi kaalukaid üritusi, mille tarvis lava vaja. Küsiti etnograafia- ja kirjandusmuuseumi edasiste ehitusplaanide kohta. A. Koop kui NSV Liidu Ülemnõukogu saadik vastas omalt poolt, et kirjandusmuuseumi juurdeehituse küsimus on põhimõtteliselt lahendatud. Kitsas on etnograafiamuuseumil, kuid siingi on kaalumisel mõni variant.

Sellel sisukal poliitpäeval kolmapäeval pärast kella 14 oleks ühteist teada saada olnud ka humanitaarüliõpilastel (muidugi mitte ainult neil). Kas neile loenguvabadele tudengitele ei piisanud esmaspäevast peale lugeda olnud teadaandest?

EKP TRÜ komitees

5. märtsi koosolekul:

● **tutvustas dots. Hillar Palametsa Tartu vabastamise 40. ja võidu 40. aastapäeva tähistamise ürituste komisjoni.** Selle esimeheks on rektor prof. A. Koop. Komisjoni koosseis kinnitati, arutati ka esialgset tegevuskava. Lähemal ajal kirjutame sellest pikemalt.

● NLKP liikmekandidaadiks võeti õigusteaduskonna IV kursuselt Ain Kabal ja V kursuselt Ants Kull;

● arutati kaadriprobleeme ja kutsetaotlusi ajalooteaduskonnas.

TRÜ naisperet

austati meeldiva õhtupoolikuga esmaspäeval palmihoones. Direktor Hiie Kimmel tutvustas uue maja ehituslugu ja palme. Prof. Helmut Piirimäe kõneles naistest ajaloolase pilgu läbi. Laulud kõlasid klubi meesansamblilt Ene Peikeri juhatusel.

SALME SALU

SPORDISEKTORITE JUHATAJAD!

Neljapäeval, 22. märtsil kl. 16.15 on komsomolikomitees **spordisektorite koosolek**, kuhu oodatakse kõikide teaduskondade spordisektorite juhatajaid.

sekretäri triibuline

Elukogemusi ülikoolist

VAHUR KELDRIMA,
arstiteaduskonna komsomolisekretär,
ravi V k.

Tänasest on see koht lehes reserveeritud komsomolisekretäridele. Taastame 1976. aasta rubriigi. Alustuseks on sõna ülikooli suurima, arstiteaduskonna sekretäril. Selle teaduskonna eesotsas on seisnud pidevalt niisugused noored mehed (Oleg Ševtšuk, Indrek Miidla jt.), kes on püüdnud teisi juhtida ja suunata küllaltki tulemusrikkalt nii oma teaduskonnas kui kaugemalgi, nimelt EÜE-s.

* * *

Ülikooliaastad annavad igaühele meist peale koolitarkuse kaasa palju seesugustki, mida ei saa mahutada programmi, loengusse, seminari, mille kohta pole küsimusi eksamipiletis ning mille suurust ei mõõdeta numbritega matriklis. Seda võib nimetada elukogemuseks. Mõni ehk muigab, et nii noor inimene ei tea elust veel midagi. Veel öeldakse, et mis nüüd noortel viga . . ., et vaat' kus meie omal ajal . . ., ja ikka samas vaimus edasi. Küllap on sedasama oma lastele rääkinud meie vanaisadvanaemad ja pole kaugel aeg, mil nõnda kuulevad meid kõnelemas meie oma lapsed. Ju see nii peabki olema.

Iseasi aga, milline ühe või teise noore inimese elukogemuste pagas olema saab. Teisisõnu, mida inimesest arvata. Hea, kui noor inimene kogeb, et elu on huvitav vaid siis, kui see ise huvitavaks teha. Selline inimene teeb palju ja jõuab palju. Halb, kui noor inimene leiab, et elu on siis huvitav, kui see tema jaoks huvitavaks tehakse. Taoline ei taha teha enamat kui on vaja iseendale kenaks äraelamiseks.

Ilmselt on nii, et ainult koolipinki nühkides elutargaks ei saa. Suhtlemis-, väljendus-, esinemisoskust, vastutus- ja kohusetunnet ning palju muudki arendab tegevus, mida tavatseme nimetada **ühiskondlikuks tööks**. Valdavat osa üliõpilasi ühendab komsomoliorganisatsioon, tudengite omavalitsusorgan ülikoolis. Selle suure organisatsiooni tegude tõhusus sõltub meist endist. Kõigepealt peaksime teadma, mida tahame saavutada, ning seejärel leidma vahendeid eesmärgile jõudmiseks. Üks meie tähtsamaid ja mahukamaid tööliõike on üliõpilase põhitegevusega — õppetööga — seonduv: tagada õppedistsipliin. Sellesama pärast muretsevad lisaks komsomolibüroole dekanaat, ametiühingubüroo ja veel mitmed teisedki organid ja organisatsioonid. Sageli pole see loengutest ja praktikumidest kaarega mööda käiva üliõpilase enda mure. Pahatihti ei tunne tudeng huvi oma rühma- või kursusekaaslase käekäigu vastu. Elatakse põhimõttel «mis see minu asi on». Eks ta tundub veider küll hakata kasvatama juba täisikka jõudnud noort inimest, kellel jääb vajaka kohusetundest, eesmärgikindlusest, tahtest, austusest teiste vastu. Kuid midagi pole parata, sellist inimest tuleb siiski üritada veenda, kui vaja, karistadagi, sest mine tea — äkki saab veel asja. Selles töös on esimeseks ja kõige tähtsamaks lüliks rühma- ja kursusekaaslased, sest teaduskonna komsomolibürooni või dekanaadini jõudes on tihtipeale juba hilja.

Praegu on hoogu võtmas ettevalmistused **EÜE 21. töösuveks**. Räägitagu malevast mida tahes, üks on kindel — EÜE ei ole mitte ainult see koht, kus kahe kuu jooksul 6.8 miljoni rubla eest tööd teha vihutakse, vaid siit saab tulevane kõrgharidusega spetsialist eluks kaasa väga palju vajalikku, mille väärtust rahas mõõta ei ole võimalik: suhtlemis- ja juhtimisoskust, otsustus- ja algatusvõimet, vastutustunnet. Siingi on üks «aga». Malevas on välja kujunenud olukord, mida võiks nimetada tsentraliseeritud vastutuseks: kõige eest vastutab regiooni komandör. Unustatakse, et oma tegudest peavad endale ja teistele aru andma ka rühma realiige, rühmakomandör, rühma- ja regioonistaabi liikmed. Nõnda kujunebki välja mis-see-minu-asi-on-mentaliteet.

Oleks kena, kui igaüks, kes *alma mater*'i seinte vahel diplomini jõudnud, teaks, mida nõuda eneselt ja mida teistelt.

Selle poole püüelgemgi. Kõik koos ja igaüks omaette.

TÄHTPÄEVAKALENDER

Carl Schmidt

13. VI 1822 — 11. III 1894

11. märtsil möödus 90 aastat baltisaksa päritoluga keemiku, Tartu ülikooli õppejõu (1847—1892), Peterburi TA korrespondentliikme (1873) professor Carl Schmidti surmast.

C. Schmidt pärines Jelgava apteekri perekonnast. Pärast gümnaasiumi lõpetamist siirdus ta Berliini ülikooli, kus tegeles H. Rose laboratooriumis analüütilise keemiaga. C. Schmidt täiendas ennast Giessenis ja J. Liebigi laboratooriumis. Opingud lõpetas ta 1845. a. Göttingenis Fr. Wöhleri ja füsioloog K. Wagneri juures.
Omandanud 1846. a. meditsiinidoktori kraadi, alustas ta tööd Tartu ülikooli arstiteaduskonnas Fr. Bidderi juures.

Schmidti ja Bidderi ühised uurimused tuginesid täpsetele analüütilistele meetoditele. Seede- ja ainevahetusprotsesside füsioloogia keemiliste aluste uurimisel saadud tulemused on üldistatud nende ühises monograafias. Tänapäeval laialt levinud termini «süsivesik» võttis esimesena kasutusele C. Schmidt 1845. aastal.

C. Schmidt töötas välja originaalse meetodi vere analüüsimiseks. Ta avastas veres karbamiidi ja suhkru ning tegi kindlaks mitme keemilise elemendi (Na, K, P, Cl) ebaühtlase jaotuse vereseerumi ja vereliblede vahel.

Üleminek keemiakateedris professori ametikohale 1850. a. tähistas C. Schmidti teaduslikus tegevuses uut etappi, mille sisuks olid mineraalide, maapõuevarade, muldade ning vete rakendusliku suunitlusega uuringud.

Üks ulatuslikumaid töötsükleid oli Kesk- ja Lõuna-Venemaa mustmulla uurimine. Sisuliselt olid need esimesed süstemaatilised pinnase keemilis-analüütilised määramised maailmas. Nende tööde põhjal visandas C. Schmidt Vene mustmuldade tekkimise üldise teooria. Uurimuste suurt väärtust on korduvalt rõhutanud V. Dokutšajev. C. Schmidt oli Venemaal üks esimesi mineraalväetiste kasutamise propageerijaid. Ta tegi ka hüdrokeemilisi uurimusi, samuti käsitles Tartu vesivarustust tervishoiulisest küljest.

C. Schmidt oli mitte ainult nimekas teadlane, vaid ka tunnustatud pedagoog ja organisaator. Ta pööras palju tähelepanu ülikooli keemialaboratooriumi moderniseerimisele. Kaasaegsete hinnangu kohaselt oli keemiakateeder pärast ümberkorraldusi oma aja üks moodsamaid.

Aastatel 1847—1850 õpetas C. Schmidt füsioloogilist keemiat, 1850—1852 juhtis ta iseseisvat farmaatsia kateedrit. 1863—1867 ja 1891—1892 oli C. Schmidt füüsikamatemaatikateaduskonna dekaan.

C. Schmidti õpilaseks olid sellised tuntud keemikud nagu W. Ostwald, G. Tammann, J. Natanson jt. nimekad füsioloogid: N. Jakubovitš, F. Ovsjannikov, G. Bunge, N. I. Lunin. Ta oli 27 ülikooli või teadusliku ühingu auliige. C. Schmidt oli Tartu Loodusuurijate Seltsi rajajaid 1853. a.

Tartu ülikooli teenistusest lahkus ta 1892/93. õppeaasta talvesemestril ja suri 1894. a.

SIRJE KARIS

KUI PALJU ME KUULEME?

Et teada saada, kui palju on meie vabariigis suhtlemist takistava kuulmiskahjustusega inimesi, hakatakse kindlaks tegema **kurtide ja vaegkuuljate arvu**. See võimaldab neid paremini aidata.

Asutustes toimub esimene ülevabariigiline arvelevõtmine **1. märtsist 10. aprillini.** Palume kõiki, keda see puudutab või kes teavad kuulamishäiretega töökaaslasi, anda märku TRÜ ametiühingukomiteesse (vana kohviku maja III korrus, tel. 3 48 75), et saaks täita nende kohta nõutava perfokaardi.

TRÜ ametiühingukomitee

RAHVAMUUSIKAHUVILISED!

Toimetuse süü läbi on eelmises lehes «Lakstigali» ja «Ingliska B» teates viga. Juubelikontsert ei toimu mitte 9., vaid **7. aprillil.**

Uno Podar 60

Homme saab 60-aastaseks patoloogilise anatoomia ja kohtuarsliteaduse kateedri dotsent Uno Podar. 1949. aastal lõpetas ta kiitusega arstiteaduskonna. Ülikooliga sidus ta end lähemalt juba üliõpilasena, töötades algul laborandina anatoomia ja III kursuse lõpetamise järel patoloogilise anatoomia kateedris. Sellesse kateedrisse ta püsivalt tööle jäigi. Rohkem kui 35-aastase töö jooksul on ta olnud laborant, assistendi kohusetäitja (V kursuse üliõpilasena), assistent, dotsent. 12 aastat (1962—1974) juhatas Uno Podar kateedrit.

Teadustööga hakkas juubilar tegelema üliõpilasena. 1948. aastal valmis võistlustöö «Siseelundite muutustest enterokoliitide puhul», mis pälvis I preemia ülikoolis ja NSVL Kõrgema Hariduse Ministeeriumi preemia. 1953. aastal kaitses Uno Podar kandidaadiväitekirja teemal «Mõningate uinutite ja erutavate medikamentide mõjust haava-organisatsioonilisele protsessile (maksas)». Regeneratiivsete protsesside uurimist on ta jätkanud, tegeldes selle kõrval ka teiste küsimustega, millest esikohal on emakavähi uurimine nii kliinilisel kui eksperimentaalsel materjalil. Palju tähelepanu on juubilar pühendanud kateedri ajaloo uurimisele, kirjutanud rea artikleid. Ka kateedri näitusematerjalide kokkupanija on alati olnud Uno Podar.

Ülikooli õppejõud on aga eelkõige pedagoog. Uno Podar on hinnatav lektor, kelle loengud on selged, loogilised, hästi illustreeritud. Tahvel ja värvilised kriidid on loengu lahutamatud osad. Juubilar on ka mitme õppevahendi autor.

Ühiskondlikus tegevuses on ta eriti innukalt osa võtnud ametiühingutööst: on olnud teaduskonnabüroo liige, büroo esimees, ülikooli ametiühingukomitee õppe- ja teadustöö sektori esimees, kultuuritöötajate ametiühingu Tartu Linna ja Rajoonikomitee esimees. Ta on olnud kursusejuhendaja, praegu juhendab õpperühma.

Mida teeb juubilar vabal ajal? On kirglik kalamees ja oleks edaspidigi, kui vaid leiduks kohti, kus kala püüda. Looduses on muudki, mis teda võlub. Oma pere jaoks leiab ta alati aega, ka seenemetsa minekuks. Meeldib marjul käia, kuid ainult vaarikal. Neid saab püsti korjata. Hobiks on markide kogumine (teema «Ema ja laps»). Partneri leidumisel on valmis istuma malelaua taha.

Soovime juubilarile palju õnne, tervist ja jõudu edasiseks teadus- ja pedagoogitööks.

Kolleegid

Heiki Timotheus 50

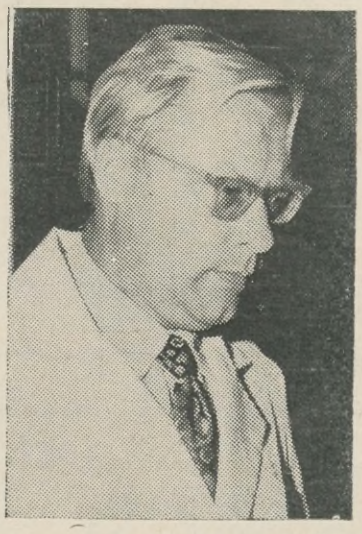

Tõsi mis tõsi! Midagi pole parata! Juubelijutt jäi naistepäeva lehekese tõttu küll veidi hiljemaks, aga naiste suhtes kulub viisakus ka siin marjaks ära.

Meie kateedri naisperel oli veidi enne ja tükk aega pärast 2. märtsi arutamist küllaga. Heiki nii noor mees ja juba juubel käes. Oi-oi, kui kiiresti aeg kaob! Ise ei saa arugi, aga meeskaastöölised ja lapsed vananevad kuidagi kiiresti. Näe, tal ka juba kaks ülikoolis tudengid. Sünni, hariduse ja töökoha poolest on mees põline tartlane. Ainult pärast ülikooli lõpetamist 1958. aastal oli Kohtla-Järvel ja Tõraveres lühemat aega ametit pidamas. Orgaanilise keemia kateedrisse tuli ta 1962. aastal ning on siin püsinud senini. Kandidaadikraad kinnitati 1967 ning samast aastast on kateedri õppejõud.

Juubilari erialases biograafias on huvitav see, et ülikooli lõpetas anorgaanika erialal, kuid jõudis nähtavasti keemiasse põhjaliku süvenemise ja muidugi ka abikaasa tugeval mõjutusel tõelise keemilise kunsti valdkonda — orgaaniliste ühendite sünteesi juurde.

Kunstiarmastus on võib-olla ka mõne geeni teene, sest pärinedes kunstniku perekonnast on ta kõige kauni vastu aldis. Hirmsasti meeldivad talle liblikad. Neid ta kollektsioneerib hoolega ja tunneb nii öö- kui päevaliblikate asjandust põhjalikult. Pole ime, et 1978. aastast on ta orgaanilise sünteesi laboratooriumi teaduslik juhendaja. Labori peaeesmärk on feromoonide, s.t. ainete sünteesi, millega saab putukaid alt tõmmata. Erilist huvi tunneb ta ühe alkoholide rühma, nimelt 1,3-dioolide vastu, milliseid on seni «häbematult vähe uuritud».

Õppejõuna on juubilar mees oma kohal. Kui vaja, kirjutab ise õppevahendi valmis. Ei armasta ülemustega vaielda ja õppeedukus on tal ka enamasti korras. Ühiskondliku töö alal keemiaosakonnas alati täisrakendis. Keemikute ja eriti orgaanikute poolt visadust ja tublit tööindu tudengite, liblikate ja dioolide vallas.

Orgaanikute naispere nõudmisel kirja pannud
TULLIO ILOMETS

On KOR-i vaja?

«Loomulikult!»
«Muidugi mitte!»

Kuidas kellele. Selge on üks: üliõpilased pole seltskond, kelle üritustel ei tekiks korrapidamise vajadust. Rahvamalev ei tegele ülikooliga, seda tööd tuleb endal teha. Just **tööna** võtavad asja TRÜ komsomoli operatiivrühma staabi ülem **Tambet Tampu** ja õiguskasvatussektori juhataja **Toomas Kivimägi.** Nende abiga ja lähtudes pealkirja küsimusest heidamegi pilgu KOR-i tegevusele.

● **Mis vahe on KOR-il ja rahvamaleval? Mida KOR täpsemalt teeb? Toomas Kivimägi:** Kõik KOR-i liikmed on rahvamalevlased. Neil on rahvamaleva pilet ja selles vastav vaheleht. Peaülesanne ongi pidada korda ülikooli üritustel. Suurte ettevõtmiste ajal teeme reide ühikates: siis sõidab Tartusse igasugu inimesi. Tuleb kontrollida ühiselamulube, et sinna ei pääseks võõraid või et nad ei rikuks seal korda. Selline reid oli EÜE balli ajal. Ent asi kaotab mõtte, kui ka meie üliõpilastel puuduvad ühiselamuload.

Tambet Tampu: Möödunud aastast patrullime linnas. Eelmisel semestril oli KOR-i nädal, kontrollisime kauplustes ja ladudes alkoholimüügi eeskirju. Plaanis on neid nädalaid teha kaks korda aastas. Meie alla käib ka linnaliinide bussijaam.

*

Ülikooli KOR osaleb linnarühmade sotsialistlikus võistluses. Selles sai ta kolmanda koha, peamiselt reidide eest sessamas bussijaamas.

TT: Linnaliini bussijaam on alaealiste kogunemiskoht. Istuvad seal, teevad möödujate kohta kommentaare, vahel kaklevad. Me peame nad korrale kutsuma.

TK: Teeme koostööd alaealiste inspektsiooni, siseasjade osakonna ja rahvamalevaga. Reidilkäijatel on ühendus miilitsajaoskonnaga (raadiosaatja). Kui on suurem kaklus, kutsume sealt mehed välja. Joodikute äraviimiseks saame kutsuda kaineriauto.

Algul oli nii, et selle kinnipüütud joodiku panid teised oma kirja. Nüüd nad juba arvestavad meid. Enam ei ole ka alaealistega nii palju tegemist.

TT: Praegu on meie põhifunktsioon bussijaamas näidata igat mesti korrarikkujatele, et me seal oleme.

*

Selleks, et midagi üldse ära teha, on esmane nõue murda vana suhtumine. Kõik järgnev on juba lihtsam. Kui paiga kohta teatakse, et seal on valve, et seal võib «vahele jääda», siis korda ei rikuta.

Selline maine tuleb luua ka Leningradi mnt. kohvikule, mida KOR-i mehed peavad raskemaks objektiks.

TK: Uue kohviku diskodel käib võõrast rahvast, sinna pääsevad nad kergesti sisse. Joomist ja kaklusi on palju. Valvama peaksid füüsikud, sest neil on mehi ja kohvik asub nende ühika **kõrval.** Praegu on KOR-is inimesi õigusteaduskonnast ja keemiaosakonnast, kokku 60. Kui ka füüsikud kaasa tõmmata, saaks kogu töö tehtud.

TT: Inimesed peavad ise huvitatud olema. Tööd tahavad nad teha siis, kui sellest kasu saavad. Nii ongi juriste kõige rohkem: omandatud kogemusi läheb tarvis ka pärast ülikooli. On mehi, kes juba mitu aastat raskemates kohtades ukse peal seisnud. Nende jaoks võiks olla preemiafond.

TK: Meie sisemine stiimul on vabapääsu andmine. Kõige rohkem tahetakse KOR-i kaarti levimuusikapäevadele. Neid anname meestele, kes tööd teevad. Eelmisel kevadel saime 30 kaarti. Oli kolm kontserti, valvasime kordamööda kümne kaupa. Ka see on hea, kui saame valvajatele jagada tasuta üliõpilaspäevade embleemi ja plakati.

● **Kuidas te endale inimesi saate?**

TT: Võtame KOR-i kohe esimeselt kursuselt. Räägime, mida tuleb teha. Siis tunnevad nad hiljem tööd juba põhjalikult. Ka praegused parimad alustasid rebastena.

Parimad? Keemiast **U. Heinast** ja **A. Orav**; õigusteaduskonnast **R. Pärtel, E. Mei, A. Viigi, P. Pruks, P. Rööp, E. Konsand.**

TK: Sellistele meestele võiks anda jääva KOR-i kaardi, mis kehtib igal üritusel.

Seoses üritustega tahaks rääkida üliõpilaspäevade $E=mc^2$ kontserdist ja 45-minutisest trügimisest EPA sammaste ees. Kui palju suudab KOR sellises massis ära teha, on küsitav. Siis oli kahekordne kontroll, mis kulutas palju aega. Tulevikus tasub ehk paremini läbi mõelda, kuidas just sõeluda massist välja piletita sissemurdjad. Ons mõtet sellega raskendada piletiomanike sissepääsu? Kes tolle sissepääsu ootel korraks igapäevasel eneseteadliku tudengi positsioonile tagasi tõmbus, pidi küll mõtlema, **kuhu** ta õigupoolest on sattunud.

TK: Pool tundi pärast peo algust võiks uksed mõneks ajaks kinni panna. Siis mass kaoks ning hiljem oleks piletiga kergem sisse saada. Nii võinuks see olla üliõpilaspäevade ajal ERKI *show*'l. Meie tööl oleks rohkem mõtet.

Nii või teisiti, KOR-i **on** vaja. Et ülikooli noorus **ise** oma korra ja selle pidamisega toime tuleks.

Kirja pani LII KANGRU,
komsomolikomitee pressisektori juhataja

Labas! Tere!

(Algus eelmises lehes)

Püüdsin enne sinnasõitu natuke rohkem selgust saada. Tundub, et me teame teineteisest siiski vähevõitu.

Daivat ja Romast juba mainisin. Nemad on III kursuse üliõpilased, Daiva õpib ajalugu, Romas ajakirjandust.

VRÜ ajaleht ilmub samuti kord nädalas. Samuti kõrgtrükis, kuid fotode kvaliteet . . . ! Kahjuks keegi meist leedu keelt ei mõistnud. Sisu meile seletati. Huvi pakkus näiteks komsomoliprožektori reid koos toimetusega. Kontrolliti raamatukogude valgust, soojust jne. lausa aparaatidega. Asjalik kriitika. Nüüd oodatakse majandusjuhtidelt vastust. Või ÜTÜ. Nõukogus on oma pressisekretär, kes pidevat infot annab. Ilmuvad ÜTÜ leheküljed, kus ka parimaid töid tutvustatakse.

Ladus on koostöö žurnalistikaüliõpilastega. Nii on I kursuse üliõpilased kohustatud kirjutama oma lehele kolm artiklit, lugema korrektuuri. Kui töö on korralikult tehtud, annab toimetus tõendi, millega minnakse õppejõu juurde arvestusele. Ilma toimetuse paberita keegi hinnet ei saa. Nõnda leiab ka oma väike ajaleht toekat materjali.

«Aga kuidas nii suurest ülikoolist vajaliku info kätte saate?»

«Meile helistatakse, tuuakse sõnumeid. Suurematest koosolekutest säästetakse, sest teatakse, et meil on ka palju tehnilist tööd. Nagu trükikoja päev. Vilniuses sai valmis uus ajakirjandusmaja. Nüüd läheb ka meie leht üle ofsetile,» kuulsime toimetajalt Jolanta Varapnickaitelt.

Aitab ehk lehetööst. Samal päeval, õieti kõige enne korraldati meile ekskursioon teadusraamatukogu käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonda ja ülikoolihoonetesse. Ikka ühest siseõuest teise. Põnev oli, ilus ka. Silma torkasid 400. juubeliks valminud freskod ja muud taiesed.

VARJE

Õhtuks saime õnnekombel piletid sellesse uhkesse pilkupüüdvasse teatrisse. Linna õhtuleht teatas, et Othellot laulab Virgilius Noreika ise. Kavaleht pakkus üllatuse: lavastuse kunstnik oli ENSV teeneline kunstitegelane Eldor Renter. Kodutunde tõid juba saabumisõhtul kuulutuste tulbad, kust lugesime «Vanemuise» peatsest külalisreisist.

HELLE

(Järg 4. lk.)

Egidijuse, Helle, Lii, Varje ja Jolanta selja taha jääb Kaunase ajaloomuuseum, silme ees kellatorn ja kõrvus imeline kellamäng.

Tund aega kohvikus

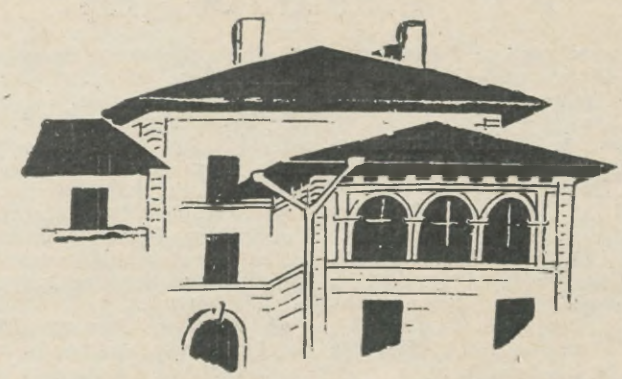

Kui tänane päev ka olnud päevaks arvata, siis on ülikooli uus vana kohvik ennast tegevkohvikuna tundnud juba 89 päeva. Seega kolme kuu sünnipäev. Sünnipäev tähendab tavaliselt ikka küllaminekut, nii nüüdki.

TÕMBAN

massiivse ukse ühe noore daami läbilaskmiseks hoolitsevalt valla. Mitte ainult puhtdžentelmenlikust viisakusest, vaid eelkõige sellepärast, et tema enda jaks ei näi uksele peale käivat. Hiljem, kui istusin juhataja kabinetis, ütles Virve Pärn, et ehitusjaoskonna mehed olid käinud ust vaatamas. Üks oli öelnud, et uksesulguri õli tahab vahetamist, teine arvas, et asi pole õlis. Lõppkokkuvõttes jäi olukord endiseks.

VESTIBÜÜLI

sisse astudes on tunne, nagu oleksin jõudnud akadeemilise lõõgastumise kantsi. Mõnusad seinavalgustid ja poolitises hämaruses paistvad, «vanaaegsust» õhkuvad uksed panevad juba ette nautima eelseisvaid minuteid siin losskohvikus. Hubane äraolemisvõimalus meelitab hulganisti rahvast. Eriti märgatavaks on see saanud viimasel ajal, pärast selveröivistu ümberkorraldamist. Jällegi keele otsas mure küsida, miks endine lahe korraldus ei kõlvanud. Mäletatavasti oli ju ka vanas kohvikus iseteenindusega riidehoid. Juhataja Virve Pärn kurtis, et tore kohvik meelitab ligi peale vaimsete huvidega inimeste ka materiaalsete huvidega kodanikke. Pärast viimast varguskatset tahtis miilits kohviku juhatust trahvida varguste soodustamise pärast.

Aga teenindatava riidehoidla tarvis jääb ruum kitsaks. Halduse prorektor Vello Peedimaa ütles, et kuigi Tallinna Toitluskoondise Remondiehitusvalitsusest tellitud rõivistuvarustus võimaldab kiiremini teenindada, on seal nagisid vähem kui praeguses varustuskomplektis.

NUMBER

sai tasku ning et tühjalt kõlisev kõht summutab vaimutegevuse, siis põikan sööklasse. Ka siin ei hakka silma sama vaatepilt, mis kolm kuud tagasi. Väike nelinurkne Soome päritoluga lett on välja vahetatud pika kodumaise toidujagamislaua vastu. Miks see ümberkorraldus tehti, pole mõtet juhataja käest pärima minna. Iga söögilembene inimene taipab seda isegi. Letile ootama pandud praed auravad kuidagi hoopiski mittesööklalikult isuäratavalt.

See söögiruum mõjub «klassikaliste» sööklatega («Võit», «Tempo» jt.) harjunule otse vapustavalt. Esialgu tekib kavatsus siia nõidussöögisaali pikemalt peatuma jääda. Ent kui esialgne vaimustus on mööda läinud, tabab esmakordset külastajat teine vapustus. Sest võib arvata, et oma kogenematuses on ta sättinud ennast istuma keskmisse vaheruumi seljaga ülikooli peahoone poole. Söökla sellise iseärasusega harjunu otsib endale muidugi koha ühes äärmistest sektsioonidest. Virve Pärn rääkis, et kohviku sisustamise ajal tehti sisekujundajale Leila Pärtelpojale ettepanek pesuruumi luugi ette sirm panna. Kuid viimane arvas, et sedasi, nagu ta praegu on, polevat vigagi.

Tarbijapoolne arvamus: ehk annab Ed. Vilde nimeliselt kolhoosilt tellida ülejäänud vaheseinte laadis tehtud puitsirm isu häirivale vaatepildile katteks ette. Vello Peedimaa arvas, et kujunduses on teisigi mõõdalaskmisi ja aeg-ajalt avastatakse neid juurde. Seepärast kutsutakse sisekujundaja neid kõiki korraga üle vaatama.

TREPIST

üles valguse poole. Tekib tõepoolest petlik tunne, et tegemist on aknaga. Veel nõks maad. Üliõpilased lähevad paremat kätt.

PUHVET

ei peta lootusi. Esialgu. Ladusalt ja kähku liigub järjekord, võta riiulitelt, mis aga süda lustib. Nagu vestibüüli kujundus, nii ka siinne mõjub oma tagasihoidlikus soliidsuses kõitvalt. Tumedad puitpaneelid ja mustrilised glasuurplaadid panevad külastajat tundma ennast paigas, kuhu on alati igatsetud jõuda.

Järjekord liigub sooja toidu luugist mööda. Lähtudes juhtmõttest, et ega küll küllale liiga tee, tahan ühe pisikese omleti võileivataldrikule seltsi võtta. Ei saa! Milles asi? Kõigepealt tuleb seista kassa juurde ja ära maksta. Siis saab tšeki. Et võileiba ja kohvi pole kuhugi mujale panna, tuleb nad lauale viia. Siis tuleb tagasi tulla ja luugi ees teises järjekorras seista, kuni oma prae kätte saad. Kui see teine järjekord juhtub pikk olema, on peale võileivatahtjatega trügimise garanteeritud ka külm kohv, mis mäletatavasti jäi lauale ootama. Virve Pärn seletas, et see uus puhvet on hullem kui vana kohviku puhvetiosa. Jällegi tarbijapoolne ettepanek (esialgne ja vägagi primitiivne) — süsteemi *järjekord — tšekk — järjekord — söök* asemel võiks olla *järjekord (soe söök, võileib, kohv) — kassa.* Kohviku tootmisalajuhataja Sirje Hänilane ütles, et soojendusplaadi puudumise tõttu pole võimalik portsjoneid ette valmistada. Nii et kaks «saba» tekib ikkagi. Kuid ei pruugiks olla kahes hoopis erinevas järjekorras seismist. Kohviku juhatus ootab puhveti ümberkorraldamise tarvis ettepanekuid. (Ehk pannakse parimale välja ka auhind.)

RAHAKOTT

tagasi tasku ja võileivataldriku ning kohvitassiga istekohta otsima. Oudne! Oleks vist võinud ikkagi alla sööklasse jääda. Eriti veel võrreldes kaminasaaliga. Juhataja pahandas selle sööklaliku mööbli üle tõsiselt ja ütles, et vana mööbel oli lubatud märtsis restaureerimisele viia. Vello Peedimaa ainult kinnitas neid sõnu: Ed. Vilde nimeline kolhoos lubanud märtsikuus vana mööbli ette võtta ja plaan on sügiseks uued vanad toolidlauad rõdusaali sisse saada. Tore! IME

küll. Õppejõududel on oma saal, kuid siin üliõpilaste poole peal hakkab neid ka õige hulganisti silma. Kuigi peaks olema vastupidi — üliõpilased tahaksid heameelega hoopis kaminasaali minna. Võib-olla meelitab vana harjumus õppejõude rõdusaali tagasi? (Tuleb küsida.) Eks seda ka. Samuti saab selvekorras kiiremini. Kaminasaalis on ettekandjad, aga kui kohvikusse tulla ainult loengu vaheajaks, siis on igati mugavam ise oma kohvitass võtta ja sellega sinnasamasse rõdusaali tulla. On ka õppejõude, kellele selline eraldumine õpetajate ja õpetatavate vahel meelepärane pole. Eriti need, kes tahavad oma üliõpilastega ka loenguvälisel ajal suhelda. Vana kohviku aegsed mälestusväärseimad sündmused olid õppejõudude — üliõpilaste ühised vaidlusõhtud, kirjanduselu arutamised ja muud koosistumised. Praegu tekib küsimus, kummas saalis selliseid üritusi korraldada. (Võib-olla ennatlik prognoos: kui rõdusaal saab vana mööbli tagasi, siis kindlasti heameelega seal.)

Mõne õppejõu on «oma» poole pealt ära ajanud sealne muusika. Kui raamatukogus helivaljuse nupp ikka vaiksema poole peal seisab, siis siin näikse vastupidi olevat.

Ja sedasi tekib olukord, kus õppejõudude muidu igati soliidne saal on tihtipeale pooltühi, rõdusaalis aga tuleb mõnikord püstijalabaari mängida, olles ühes isikus nii laud kui ka einestaja.

Vanas kohvikus oli tipptunni ajaks rõdusaal õppejõududele reserveeritud, et tagada neile kohasaamisvõimalus. See on täiesti arusaadav, nii võiks ka praegu olla, antud juhul siis kaminasaalis. Kui tänasest üliõpilasest saab kord õppejõud, siis võib olla kindel, et ka tema istub rõdusaali oma tudengite keskele. Sest kuidas õpetada inimesi, keda tunned ainult loengunägu pidi?

ENNE

külaskäigu lõpetamist tahaks veel sünnipäevalapse köögipoolt vaadata. Sedapuhku liigun ülevalt alla.

Vahesaali kinnipanekuga on küll kaotatud natuke istekohti, kuid see-eest saadud juurde lausa hädavajalik ruum nõudepesuks, nende kuivatamiseks ja hoidmiseks.

Söökla köögist ja nõudepesuruumist on «Edasis» juba palju räägitud. Lisaks ainult Virve Pärna võrdlevad iseloomustused vana ja uue kohta. Keldris asuvad ruumid olid enne nagu mingid katakombid, pimedad, laest tilkus vett toiduvalmistajatele kaela. Praegused on valged, puhtad, kuivad. Seda muidugi ka tänu uutele seadmetele, mis on Soome päritoluga ja pole vähemalt praeguseni veel kordagi rivist välja läinud. Nii heade seadmete eest palus juhataja eraldi tänu rektor Arnold Koobile kirja panna.

KÜLASKÄIK

sai läbi. Suur ja vägev vaskse lingiga uks mürtsatab selja taga kinni. Väljas naeratab kevad. Varsti pole enam riidehoidu vaja... Sügisel saab vana mööbli tagasi... Peahoone ja kohvik pilgutavad teineteisele tuttavlikult silma.

HERKKI HALDRE,
žurn. II k.

Autori joonistus

Plahvatavad suitsupommid katavad lava halli udusirmiga. Ümberringi sähvivad välkudena mitmevärvilised valgusvihud, tuues lavale astangulise kose ning jäämäed. Lavashow oma veidrate tantsisklevate kujudega meenutab «Iethro Tulli». Värvivihkude ja muusika keerisest kerkib esile kõhn tumeda-

Rockmuusika Verdi

juukseline kuju. Ta laulab puhta falsetiga, ooperlikult. Kuulajad aplodeerivad tormiliselt; on neid, kes kiljuvad ekstaasis oma hääle kähedaks. Laulja viskab särgi seljast, tema nahk läikleb rambivalguses higist. Kogu aja on ta teatraalne ja liikuv; leidnud lavalt roosikimbu, heidab ta selle lõhnava vihmana esiridades istujaile.

Laval on ansambel «QUEEN», *70-ndate aastate ühe tugevama rokksingli looja. Võimas* show *lõpeb ansambli hümniga* **«God Save The Queen».**

«Queen» sündis 1971. aastal, mil **Brian May** *ja* **Roger Taylor** *rajasid ansambli «Smile», solistiks Tim Staffell. Staffell lahkus varsti «Smile'ist», juurde tulid laulja* **Freddie Mercury,** *kes mängis ka orelit, ja basskitarrist* **John Deacon** *— ning ansambli nimeks võeti «QUEEN».*

Freddie on käinud kunstikoolis ja tema kavandab ansambli heliplaatide ümbrised. Roger õppis algul hambaarstiks, aga hiljem siirdus õppima bioloogiat, Johnil on elektrooniku diplom ning Brian on õppinud astronoomiat.

6-minutiline «Bohemian Rhapsody» avas uue ajajärgu «Queeni» ajaloos. Esimese viie aasta jooksul liiguti edasi vaevaliselt, sammsammult, oma tõelisi võimeid täielikult tunnetamata. Kalliskivi vajas lihvijat ja see leiti mänedžer **John Reidi** *näol.* Dix-jockey'd *ei pidanud nn. valeooperist lugu, kuna selles puudus nüüdismuusikale omane rütmilisus ja sirgjoonelisus. Sellegipoolest ei takistanud see «Bohemian Rhapsody» tõusu üheksaks nädalaks esikohale Inglise edetabelis ning püsimist USA «Top 100-s» jõulust jaanipäevani. «Queeni» plaat «A Night At The Opera» valmis nelja kuuga. Järglise plaadi «A Day At The Races» tegemiseks kulus peaaegu aasta.*

18. septembril 1976 andis «Queen» suure kontserdi Londonis Hyde Park'is. Brian oli riietunud hõbedasse ülikonda, käes oli tal juba omavalmistatud kitarr, mis laialdaselt väga hea muusikariistana tuntud. Sel õhtul kõneles see kitarr Jimi Hendrixi keelt: kitarrikuninga surmast möödus täpselt viis aastat. Õhtu ohjad olid muidugi Freddie Mercury käes, keda on õigusega nimetatud 70-ndate aastate Mick Jaggeriks. Hyde Park'is oli üle 50 000 kuulaja.

Muusikaliselt kõrgetasemelised olid ka «Queeni» järgmised LP-d «News Of The World» ja «Jazz». 1979. aastal ilmus kaksik-kontsertplaat «Live Killers». 1980. aasta oli ansamblile eriti loomerikas, valmisid kaks LP-d «The Game» ja «Flash Gordon», neist viimane on kosmoseteemalise ulmefilmi muusika. Muusikaliselt huvitav on ka 1982. aasta LP «Hot Space». Plaadil sisalduv lugu «Life is Real» on pühendatud John Lennoni mälestusele, lugu «Las Palabras de Amor» võib pidada järjeks loole «Teo Torriate» plaadilt «A Day At The Races». LP-l on ka «Queeni» ja David Bowie koostööna valminud pala «Under Pressure».

Tänaseks on valmis veel üks uus LP. Brian May on teatanud, et «Queen» on olnud omast stiilist liiga kaua eemal, eriti kahes viimases LP-s, ning nüüd tahavad kõik ansambli liikmed vana stiili juurde tagasi pöörduda.

— Tean, et mõnedele olid meie viimased plaadid vastuvõetamatud. Uus LP ei kuulu sugugi nende hulka ... ütleksin, et see on ennemini niisugune nagu «A Night At The Opera» ja «News Of The World».

— See on selline muusika, mida oskame teha paremini. Siiski ei ütleks, et see on ainult tagasiminek: seaded on tänapäevased ja lood uuelaadsed. Aga see on muusika, mille kohta inimesed kohe ütlevad: oo jaa, see on «Queen».

Plaadistuskohaks valiti Los Angeles, et ansambli liikmed pääseksid natukeseks ajaks välja oma kitsast ringist.

— Tavaliselt kaome kolmeks kuuks silmapiirilt, et keegi ei saaks meid häirida, aga nüüd on tore vaheldus eks olla sellises kohas, kus saab lävida teiste muusikutega, kus kogu aeg juhtub midagi. Lõpetuseks aga ...

Huvitavaid fakte «Queeni» kohta:

** «Queeni» tehnilised vahendid kaaluvad üle 75 tonni * 12 LP-d on müüdud üle 40 miljoni eksemplari * Singleid on müüdud peaaegu 20 miljonit * 1981. aasta Lõuna-Ameerika turneel oli üle miljoni kuulaja * Roger Taylor tegi 1981. aastal sooloplaadi «Fun In Space» * Singlit «We Will Rock You / We are The Champions» on USA-s müüdud 3 miljonit eksemplari. See oli 1980. aastal jänkide müüdavaim singel * «Queenist» ilmus raamat «Greatest Pix», kuhu on kogutud kõik ansambli kohta käivad andmed. Selle on toimetanud fotoreporter Jacques Lowe * «Queeni» juhtmõte on: «Niikaua, kui me võime vallutada uusi maid, ja see on meile meeldiv, me jätkame.»*

PEKKA ERELT,
eesti fil. I k.

KUNST

Üks anonüümne näitus

Toomel, ajaloomuuseumi rõdusaalis, on praegu väljas psühholoogia V kursuse tudengi Raivo Kelomehe pastelltööd. Avastasin selle näituse täiesti juhuslikult mõned päevad tagasi — ei ülikooli peahoone teadetetahvlil ega lehes pole olnud mingit kuulutust. Milleks korraldada näitust (nüüd ja edaspidi), kui keegi sellest ei tea. Samas on meeldiv tõdeda, et Toome rõdusaal on hakanud kujunema pidevaks n.-ö. ülikoolisiseste näituste eksponeerimise kohaks.

Siiani olen näinud R. Kelomehe söejoonistusi kunstikabineti näitustel ning akvarelle 1983. aasta vabariiklikul noortenäitusel Tartus. Kuigi praegusel väljapanekul pole kuskilt lugeda autori nime, võib juba kaugelt vaadates ära tunda R. Kelomehe nii iseloomuliku käekirja. See pole sugugi tähtsusetu saavutus kunstniku kohta, kes on iseõppinu. Väga oluline on leida oma teema, oma lähenemisviis ja kujutamislaad, mida ei saa kellegi teise loominguga segi ajada — selleni pole jõudnud mõnigi erikoolitusega kunstnik. Nii et R. Kelomehe tugevat isikupära peab positiivselt hindama.

Ülevaade näitusest on siis selline: kõikidel taiestel võib näha silmapiirini kaugenevat maad, esiplaanil joonistub selgelt naljakas figuur, mida võib tinglikult pidada inimeseks, sfinksiks, kobuseks või lihtsalt olevuseks. Figuurist jäävad maale tugevad varjud, kuid valgusallikat, mis neid varje tekitaks, pole. Kõik on jõuline (muskulatuur) ja samas plastiline (kohati tundub, et keegi on pehmest savist hakanud inimest modelleerima, see toiming on aga pooleli jäänud ja tulemuseks jääb erinevas viimistlusjärgus olev vorm). Paralleele võib tõmmata sürrealistliku unenäolisusega, aga võib-olla on kujutatud lihtsalt inimese hingelisi seisundeid, tema salahirme ja komplekse.

Jõulisele vormile lisanduvad tugevad värvid ja värvikokkukõlad, mis kohati mõjuvad ärritavalt. Et ühelgi taiesel pole allkirja ega näiteks numbritki, on raske ühele või teisele konkreetsele tööle osutada. Siiski: punakaspruunides, hallides toonides pilti lõikab nagu teisest maailmast järsku tugev sinine vari; vaatamiseks ebamugavalt mõjub ka kahepäise olendiga pildil ebamaine lilla taust (sama lilla on mõnes teises kontekstis seevastu üpris meeldiv). Kas tegemist on uute värviakordide otsinguga? Samas on osa töid lausa värvivaesed ja luitunult kallid.

R. Kelomehele jääb soovida edasisi värvi- ja vormiotsinguid, arenemisruumi jätkub.

HEIE TREIER,
ajaloo III k.

Toimetuselt: loo kirjutamisest on juba mõni aeg möödas. Näitusele on nüüd lisatud ka nimi «Universiteedi erinevad elutunnetused» (autorid **Raivo Kelomees** (joonistus) ja **Merike Mäemets** (koloreering). Vaadata saab kuu lõpuni.

Komsomolikroonika

Komsomolikomitee teisipäevasel istungil viibis ka ELKNÜ Keskkomitee üliõpilasosakonna juhataja Silvia Liias.

● Soovituse NLKP liikmeks astuda sai inglise fil. IV k. üliõpilane **Sirje Bokk.**

● NLKP liikmekandidaadiks soovitas komitee **Endla Lõhkivi (keemia IV), Ardo Kubjase (mat. III), Kaido Vestbergi (maj. III), Agu Kivimäe, Raivo Sterni (mõl. füüs. III), Oleg Voloviki (mat. V), Peeter Vihmaru (maj. III) ja Maarja Pärli (žurn. V).**

● Arutati majandusteaduskonna IV kursuse üliõpilase **Lilian Petsi** personaalküsimust, kes kaotas komsomolipileti. Talle tehti noomitus, mis kantakse arvestuskaardile. Samas küsimuses oli komitee ees ka majandusteaduskonna rahanduse ja krediidi osakonna sekretär **Tõnis Kusma.** Tal on veel võlgnevusi õppimises. Et ta ka sekretäritööga pole toime tulnud, vabastati ta sellelt kohalt ning arvestuskaardile kantakse noomitus.

● **Arvestussektori juhataja Anu Unt** rääkis liikmemaksuvõlgadest bioloogia-geograafiateaduskonnas ja füüsikaosakonna teenistujate algorganisatsioonis.

● **Kursuste komsomolibüroode osast talviseks sessiooniks valmistumisel** andsid ülevaate rahanduse ja krediidiosakonna III kursuse ja vene filoloogia osakonna sekretärid. Vene filoloogide töö on paranenud (mahajääjate arv vähenes poole võrra), rahandusel mitte. Aru andma ei tulnud rakendusmatemaatika vene osakonna II kursuse esindaja.

● **Suvemaleva komandöriks kinnitati Toomas Pilt (õigust. II).**

● **Asesekretär Verni Loodmaa teemaks oli ideoloogiasektori töö.** Ta hindas selle ebarahuldavaks. Sektori juhatajal **Owe Ladval** (õigust. III k.) pole tööplaani, ei ole toimunud ühtki sektori koosolekut.

Sügisel eraldati sektorist sõjalis-patriootiline ja intertöö, mille järel jäid sektori pädevusse leninlik arvestus, ÜPP, loenguline töö, õpperühmadevaheline konkurss-ülevaatus ning sidemete hoidmine ühiskonnateaduste kateedritega. Need muudatused olukorda ei parandanud. Komitee kohustas sektorit tõsisemalt töötama, ka teaduskondades. Mõned nõuded: 27. märtsiks teha puuduste kõrvaldamise plaan, pidada kord kuus üleülikoolilisi infotunde, uurida leninliku arvestuse ja ÜPP olukorda ning parandada juhendit.

● **RSP toimub 19.—22. aprillini. Kinnitati organiseerimiskomitee.**

● **Olmesektori juhataja Vahur Glaase (õigust. III)** ütles ühiselamute tööst kõneldes, et kõik majanõukogud praegu sisuliselt ei tööta. On vaja enam järjekindlust nende tööle panemiseks. Majanõukogudele oleks tarvis ühiselamus oma tuba, kust oleks kerge vajalikke inimesi kohe kätte saada. Ühiselamutes, kus toimub sotsialistlik võistlus, antakse paremale toale RSP ja Üliõpilaspäevade pääsmed. Näitagitatsiooni peaks ajakohastama, plakatid üliõpilaslikumaks muutma.

LII KANGRU,
žurn. II k.

Labas! Tere!

(Algus 2. lk.)

Teise päeva hommikul ootasid meid komsomolikomitees kaks asesekretäri: Kestutis Baušys, kes matemaatikateaduskonda lõpetamas, ja Egidijus Valiukevičius, ajaloodiplomand.

«Perekonna planeerimise eest. Emaduse kaitseks. Seksuaalhariduse parandamise eest». Nii tõlkisid nad meile Portugali noorteorganisatsiooni embleemi teksti. Neid oli komitee seifi uksel päris palju. TRÜ-st vist kõige enam. Ka Krakowist, Jenast jm. Siit saime esimese teeviida VRÜ sidemetesse. Head suhted on mitme teisegi välismaa kõrgkooliga: vahetatakse malevarühmi, käiakse üksteise üritustel. Korda läks möödunudaastane suur džässifestival. Loodetakse, et see traditsiooniliseks saab.

«Millal teie levimuusikapäevad on? Teise kursuse tudengina olin TRÜ sõpruspäevadel ja kuulasin kõik kontserdid ära. Eestis on hea muusika,» arvas Egidijus.

VRÜ komiteesse kuulub, õigemini kuulus 17 liiget. Sekretär Algirdas Kumša suunati tööle Leedu komsomoli keskkomiteesse. Uus oli veel paika panemata. Kuulsime, et selleks saavat majandusküberneetikat õppiv neiu. Ilmselt tulevat muudatusi ka komitee struktuuris.

«Kelle komsomolitööga komitee rahul on?»

«Silma paistavad füüsikud, matemaatikud, ajaloolased ja küberneetikud, filoloogid kultuuriüritustega,» vastas Kestutis.

Komitees peetaksegi parimateks internatsionaalse kasvatustöö ja sõjalis-patriootliku töö sektoreid. Näiteks 7.—9. maini toimuvad võidupäeva üritused. Teaduskondade aasta läbi tegutsenud võistkonnad sõidavad endistesse lahingupaikadesse. Seal on mitmesugused võistlused nii ettevalmistusajaga kui ekspromt, nii teate-, agitbrigaadide, laulu- kui ka luulekonkursid. Külla tulevad sõjaveteranid. Igal aastal püütakse pakkuda midagi uut, ajakohast.

Ega ma kõigest jõuagi siin kirjutada. Veel tahaksin peatuda paari sõnaga diskol. Leedus selle aeg veel ilmselt ümber pole. Diskorite linnakonkursil said kaks esimest kohta VRÜ üliõpilased. Parim diskoteek kuuluvat ühele instituudile, kuhu tuleb pääsmed mitu päeva ette muretseda. Ka üliõpilaslinnakus on oma diskoteek.

LII

Komsomolikomitee järel viisid Daiva ja Romas meid ajaloo- ja etnograafiamuuseumi. Giid oli meil omast käest, Daiva ju ajalooüliõpilane. Muuseumist tõttasime vanadesse kitsastesse tänavatesse, lausa ajakirjanduse rajooni. Gorki tänavas ja seal läheduses toimetused praegu veel asuvadki. Üks tilluke tänav viis meid žurnalistika kateedri majja. Ka neil on oma vahva siseõu, koguni rõduga. «Siit peab dekaan ajakirjanduspäeval kõne,» osutas Romas. «Meil on selel päeval siin kohe täitsa pidu, karneval.»

Seda võis ette kujutada. Koht hästi paslik. Ja kui teisedki sellest nii huvitatud nagu meie saatja. Nagisev puutrepp viis teisele korrusele. Romas sai teadetetahvlilt teada oma kursusetöö teema. Astusime nende auditooriumisse. Tagasiteel kohtasime kateedrijuhatajat V. Žeimantast ennast. Tema oli just äsja teada saanud uue aparatuuri saabumisest.

HELLE

Niisugune on see väike lillades ja mustades toonides pilt:

Kuningas ja kuninganna kummarduvad valguskiirte kohale. Nad on kaua otsinud mustas metsas ja leidnud oma valgusallika. Leedu küla. Kuninganna hoiab seda hellalt oma ilusatel kätel ja ulatab kuningale. Mõlemad on õnnelikud, kiired valgustavad nende nägusid. Ja taga, kaugemal, kogu maailma pimedas säravad niisamasugused valgusallikad, meie jaoks väikesed kui tähed. Veel palju kuningaid ja kuningannasid on leidnud oma küla.

See on Mikalojus Čiurlionise ilusamaid muinasjutte. Tema oma helgest värvi- ja muusikamaailmast, tema oma Leedumaast. Siin ei ole vaja suurt juurde teada ta tööst oma kodumaal või selle heaks. Tunne, mis jõuab meisse pildilt, ei vaja seletamist.

Muuseumist ei jäänud silma palju konkreetseid pilte. Jäid ainult oma märksõnad. Helge. Filosoofiline. Harmooniline. Pastelne. Tabamatu. Jäi üldmulje, lähedane Tagorele.

«Maailma kõnetamiskojas lihtne rohulible istub samal vaibal koos päikesekiire ja kesköö tähtedega.

Nõnda mu laulud jagavad istet maa südames pilvede ja laante muusikaga.»

Viimasel päeval viisid Jolanta ja Egidijus meid oma kodulinna Kaunasesse, Tartu sõpruslinna. See oli päev täis kunsti. Ja mitte ühtki kauplust! Tõsi, enne ärasõitu astusime hetkeks kaubamaja punast ja rohelist korrust imetlema, aga peale Čiurlionise ja kellamuusika plaatide ning postkaartide ei ostnud me midagi. Päevast ei piisa Kaunase kunsti jaoks. Vapustav oli leida sellest linnast niisugust maailmakunsti varamut nagu on kunstigaleriis — Rembrant, impressionistid, Chagall... Leedu emigrant M. Žilinskas annetas linnale mitusada kunstiteost.

Ajaloomuuseumis jätkus aega ainult leedu armastatuimale kunstnikule, Čiurlionisele, sest ka kuradimuuseumis tahtsime ära käia. Ja kellamäng sihvakas tornis. Seda imelist muusikat teeb 83-aastane Viktoras Kuprevičius.

LII

Näib, et lõpus hakkasime aina loetlema, mida nägime. Ja punkti panna on raske. Oletame, et meie Leedu sõbrad oskavad eesti keelt ja loevad seda lehte. Tahaksime neile öelda veel kord «Suur tänu!» nende toredate päevade eest ja püüame neidki hästi vastu võtta. Oli, millest vaimustuda, mida üle võtta, mida anda.

VARJE

ÜLIKOOL JA SPORT ● ÜLIKOOL JA SPORT ● ÜLIKOOL JA SPORT ●

„Talifil" 84: tulla, teha, võita!

Filoloogiateaduskonna talisportlikuks suurürituseks on juba neli aastat olnud «Talifil». Sedapuhku Taevaskojas, 16.—17. veebruaril.

Hommikune Petseri rong poetas poolsada suusafiloloogi Taevaskoja jaamas maha sel hetkel, kui Sarajevos jäi veel 10 minutit meeste teatesuusatamise alguseni. Suusad, kompsud ja jalad selga ning televiisori poole teele. Taliolümpia peavõistlus ei tohtinud nägemata jääda, olgu ees mis tahes. Tunni ja 55 minuti pärast olid võitjad selged, pinged maas ja aeg hakata mõtlema, milleks sai üldse kohale tuldud. Õnneks tuli kohe avarivistus, ning «Talifilli» peakorraldaja v.-õp. Jüri Valge ning prodekaan dots. Tõnu Seilenthal panid asjad paika: kõigile kohaletulnuile kaheks päevaks maksimaalselt suusalusti, puhkust ja päikest. Ning kõike seda sai, palju ainult ja kuidas keegi võtta oskas. Läinudaastasest eksperimendist sulailmaga olid korraldajad õppinud ning «Talifilli» päevad olid esimesed päikeselised tänavusel talvel. Ega pikalt mõeldudki. «Virud» ja «Tallinnad», puukad ja plastikad nõksatusid liikvele. Taevaskoja kalju peal otsustati suusahüpetes anda Nykänenile loobumisvõit ja mindi alla treppi mööda. Mõnetunnine suusamatk nõudis ohvriks ainult ühe suusapaari.

Laagris oli vahepeal väike arusaamatus tekkinud: kes on universumi parim filoloog — kas prodekaan Tõnu Seilenthal või dekaan Ago Künnap. Ja nagu mehed muiste, otsustasid nad küsimuse duelli abil ära lahendada. Sekundandid kogusid kummalegi hunniku lumepomme, siis seljad vastamisi: 1—2—3—4—5 sammu ja võitlus hakkas. Pikas visas võitluses tuli ilmsiks meeste sügav humanism ja džentelmenlikkus. Ei tahtnud kumbki teisele viga teha ega end paremaks tunnistada. Lõpuks jäid siiski peale prof. Künnapi kogemused. Tõnu Seilenthalile jäi revanšivõimalus...

Oma suurte eeskujude võitlusmeelest innustatuna tahtsid nüüd teravaid elamusi ka tudengid. Otsustati lumeragbi kasuks. Põlvini lumes algas ragbiturniir, mille esimesest võistlusest väljus endastmõistetavalt ja arusaadavalt ülekaaluka võitjana tudengivõistkond «Isad» — «Dekanaadi» nime kandva meeskonna üle. Higist ja lumest tilkuvaid ragbilasi ootas ees kuum saun ja selle äraarvamata mõnud.

Hilisõhtused kultuuriüritused algasid AV-programmidega. Jüri Valge näitas slaide järjekordsest eesti keele kateedri süstamatkast, Rein Lepik suvisest jalgrattamatkast Baikali ääres.

Äkki levis kulutulena Indrek Ude pidulik teade, et lähedal, nii pool kilomeetrit, olevat metssiga nähtud. Vaja see kärmelt ära tuua. Aga oh häda! Selle ajaga, mil siga otsiti, olid tundmatud röövlinäod seapüüdjatele ettenähtud preemia — šampusepudeli — sisse vehkinud. Oli ainult teada, et see siiski kuskile lähedusse peidetud. Ei möödunudki palju aega, kui kuritahtlikult tuletõrjekappi peidetud pudel oli «Talifilli» parima salaluuraja, väga hea ninaga otsija ja leidja Vallo Kalamehe kindlates kätes. Oma suurteo juurde vestis Vallo veel mitu kütkestavat lugu hilisemast ajaloost, kus ta samasugustest situatsioonidest puhtana välja tulnud. Otsimispalgast said osa kõik. Ega seal siis muud kui sound põhja ja tants lahti. Et sedapuhku, jah, jäid epakad külla kutsumata, siis jagus meesväge väga napilt. Aga puntratants ja «Kaera-Jaan» hoidsid entusiastliku tantsutrupi tuju tükk aega üleval.

Laagris jäi vaikseks alles vastu hommikut. Ja koidik oli veel vaikne. Aga kui päike taas metsa kohale kerkis, ei mallanud enam keegi und pikemaks venitada. Selline asi nagu «Talifil» on ju vaid kord aastas. Suusad jälle alla ning uusi suusaradu mõõtma. Kes Kellamäe kandis viitsis ära käia, ei pidanud kahetsema. Maastiku-, ilma- ja lumeelamused andsid energiat ja head meeleolu pikaks ajaks.

Kuid igal heal asjal on oma algus ja lõpp. Lõpp tuli ka suusapäevadele. Oodatust kiiremini. Lõpurivistusel jäid veel otsad kokku tõmmata. Korraldajate poolt andis Toomas Taremaa end parimast küljest näidanud isikutele ja kollektiividele kätte diplomid ning auhinnatordid. Kommi ja küpsist jätkus kõigile ja jäi ülegi.

Asjad kotti, kotid bussi, ise takkajärele ning sõit Tartu poole tagasi.

Tuline kiitus kõigile, kes tulid ja kes tegid. Ja tahaks loota, et tuleva aasta juubelitalifillile võtaks iga tänavune olija kaasa veel ühe optimistliku ja vitaalse kaaslase. Sest talifillivõimalus on enamikul tõesti vaid viis korda elus!

PEEP JAHILO,
eesti fil. IV k.

Uut teatmekirjandust raamatukogus

Dorian A. F. Dictionary of science and technology German-English. — Second, revused ed./ Comp. and arranged by A. F. Dorian. — Amsterdam; Oxford; New York: Elsevier Scientific Publishing Company, 1981.—1119 p.

Sõnastiku teises trükis on sisse võetud ligi 20 000 uut tehnika ja loodusteaduste märksõna.

Eesti NSV rahvamajandus 1982. aastal: Statistika aastaraamat. — Tln.: Eesti Raamat, 1983. — 280 lk.

Teatmikus on andmed vabariigi majanduse ja kultuuri arengust aastatel 1940, 1945, 1960, 1965, 1970, 1975, 1980—1982.

Eesti NSV seaduste kogu: 1. kd. — Tln.: Eesti Raamat, 1983. — 407 lk.

Grunert C. Gartenblumen von A bis Z. — 5., neubearb. Aufl. — Leipzig; Radebeul: Neumann Verlag, 1982. — 608 S., Ill. — Bibl.: S. 588.

Teatmeteos esitab umbes 1600 aialilleliiki (koos tähtsamate lillesortidega). Raamatu kasutamist hõlbustab nimeregister. Mõeldud botaanikuile, aiandushuvilistele jt.

Iwasaki T. Kenkyusha's new little Japanese-English Dictionary. — Tokyo: Kenkyusha, 1981. — 550 p.

Taskusõnastik jaapani keele huvilistele.

PANE TÄHELE

THLPN! EÜE-84 THLPN!

Juba 21. suve hakkavad üliõpilased tööle ehitusmalevas. Kui Sul on soov veeta suvi EÜE-s, on viimane aeg täita malevaperfo. Esmakursuslased saavad EÜE-sse tinginusel, et malevaperfo on laekunud **EÜE sektorisse hiljemalt 1. aprilliks.**

Korralikult täidetud perfol peab olema ka isiklik allkiri, foto ja arstipunkti tempel.

Dekaani ja teaduskonna komsomolisekretäri allkirjadega varustab perfod teaduskonna komsomolijuht (muidugi juhul, kui perfo on laekunud EÜE sektorisse).

NB! On palve, et kõik malevasse soovijad külastaksid arstipunkti juba praegu. Erinevalt eelnevast aastast ei nõua arstipunkt, et perfol oleks märgitud rühm ja regioon.

Otsusekindlust ja pealehakkamist!

EÜE sektor

EÜE

TOITUMISKOOL

Esmaspäeval, 19. märtsil kl. 17 O. Lutsu t. 2 auditooriumis õppus **laste toitumisest** (E. Samarüütel, M. Saava). Osaleda on lubanud ka pediaatriakateedri õppejõud, linna peapediaater dots. M. Maser jt.

VÄLISKIRJANDUSE RINGIS

Kolmapäeval, 21. märtsil kl. 18 on peahoone aud. 127 S. Stadnikovi ettekanne teemal **«Vana-Egiptuse ilukirjandusest».**

FILMIKLUBIS

Kolmapäeval, 21. märtsil kl. 18 Vanemuise 46 **Elem Klimovi film «Lahkumine»** (Larissa Šepitko alustas seda pealkirja all «Matjora» V. Rasputini jutustuse järgi). Vaatame ka E. Klimovi mälestusfilmi «Larissa»; V. Rasputini raamatust «Lahkumine Matjorast» kõneleb dots. V. Bezzubov.

HELISALONG

Esmaspäeval, 19. märtsil kl. 18 vanas kohvikus kuulamisõhtu ansamblist **«Talking Heads».**

TRÜ KLUBI

KLUBIS

Laupäeval, 17. märtsil kl. 21 **«Õhtu neile, kes ootavad kevadet.» * juttu ilusatest asjadest, * muusikat hingele, * lõpupoole saalis hämaram kui muidu, * pildid kevadest, * külaline.**

Pühapäeval, 18. märtsil kl. 21 **«FIX» ja disko.**

UUES KOHVIKUS

Laupäeval ja pühapäeval **diskoõhtud.**

NB!

Venekeelne lisaleht nr. 2 ilmus kolmapäeval, nr. 3 (abiturientidele) ilmub täna.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ» Aialehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellimus 842 MB-03092.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 9 (1368) Reedel, 23. märtsil 1984 XXXVI aastakäik

ÜKS NÄDAL

klass küll nii suur ei ole, nagu praktikaajal juhtus. Uues karidusprojektiski ollakse väiksemate klasside poolt.»

Taivo: «Kas teatrikuu pole kevadekuu? Ootan teisipäevast teatrikülastajate konverentsi. Vanasti kõnelnud seal krüütikudki. Tahaks midagi põhjapaneva! kuulda. Ja tobedaid küsimusi ma ka esitama ei hakka.»

Kevadesse

Tere! Milla! Sinul kevad algas? Minus liigutas ta ennast juba veebruari algul ja nüüd usun küll kindlalt, et ta ongi päriselt olemas.

Hommikul, kui ma ärkan, et igapäevase rabelemisega pihta hakata, siis kusagil ühikatoa akna taga nad juba laulavad. Need kõige ürgsemad kunstkäälitsejad — linnud. Siristavad nõnda ilusasti, et kakkab lausa käbi, sest linnalapsest mittebioloogina ei saa ma neid tänutäkeks isegi nimepidi kutsuda.

Siis on kevadet veel krohvis vastasmaja seinal. Heledad päikeselised laigud õhkavad sooja värvipurust tolmu.

Asfalt saab varsti paljaks ja siis minnakse tema peale kips-kõps-kergelt kõndima.

Esimene Tartu kevad... Ma armastan teda juba praegu, kuigi ei julge veel seda talle kinnitada loengutelt ärajäämisega, et kulkuda tänavatel ja naeratada vastutulijaile näkku.

Aga ta on tõesti siin, see esimene tudengikevad!

LILLI ARNIK

✻

Mõtlesime toimetuses sellele kevadeloole lisa kankida. Kuigi..., meis endiski teisipäevane lõuna (kell 13.24) erilist rõõmuvälgatust ei toonud. Ilm näib aiva lumisemaks ja külmemaks minevat. Aga kui juba kevade algus on end ametlikult paika pannud, peab see talvgi ükskord järele andma. Me ju teame seda. Ja mis selle ilma üle ikka nii väga kurta. Pigem on see sümboolne kevade kakatus. Ent ikkagi. Mida märgib kevade algus üliõpilasele?

Ave: «Läbi see ülikool! Alles nüüd tunnen, mida kõike siin teha taktnuksin. Eile suunati mind õpetajaks. Loodan kirmsasti, et minu

Madis: «Kevad? Ah algab või? Ma läen raivalantsijate asi, kolmekuust koidma!»

Anne: «Tuleks need sõpruspäevad juba rutem!»

Ülo: «Ma vist abiellun sel kevadel. Pean veel eneses selgusele jõudma.»

Enda: «Pole aega. Diplomitööd teen. See mu kevad. Mul on raamatukogus oma laud. Ei, raamatuid ma sinna küll peale ei jäta. Päike paistab sinna nii armsasti. Aga ei, mis ma jutustan. Pole tõesti aega!»

Andres: «Ajan malevarühma kokku. Paar tudengit on veel puudu.»

* * *

Natukeseks võiks vist ikkagi aega maha võtta. Tõepoolest, lõunane päike, kui siit peahoonest päeva peale üldse välja astuda jõuab, soojendab nii kenasti, räästadki tilguvad. Tuttav kakikaja. Mõned üksikud teklidki juba. Tartu kevad — kellele esimene, kellele viimane, kellele üks paljudest.

Nemad saavad nimelist stipendiumi

V. I. Lenini nim. stipendium

Sulev Nõmmann — biol-geogr. V k.

Jaak Evert — majandust. IV k.

Viive Kipper — matemaatikat. IV k.

Aet Haberman — arstit. IV k.

Ene Meerpuu — õigust. III k.

Vahur Keldrima — arstit. V k.

Anu Kõiv — füüsika-keemiat. III k.

Priit Pirsko — ajaloot. II k.

K. Marxi nim. stipendium

Renate Elango — filoloogiat. III k.

Tõnu Hein — majandust. IV k.

Leninliku komsomoli nim. stipendium

Andi Kasak — õigust. III k.

W. Struve nim. stipendium

Julia Granovskaja — matemaatikat. V k.

E. Lenzi nim. stipendium

Hugo Mändar — füüsika-keemiat. IV k.

K. E. Baeri nim. stipendium

Ülle Lahi — biol.-geogr. IV k.

D. Uljanovi nim. stipendium

Kalle Kisand — arstit. V k.

N. Burdenko nim. stipendium

Pilvi Klaassen — arstit. IV k.

J. Smuuli nim. stipendium

Inna Stolovitš — ajaloot. V k.

Fr. Tuglase nim. stipendium

Marju Lepajõe — filoloogiat. IV k.

H. Pöögelmanni nim. stipendium

Airi Liimets — filoloogiat. V k.

J. Lauristini nim. stipendium

Anne Männama — ajaloot. III k.

G. Lurichi nim. stipendium

Mehis Viru — kehakultuurit. III k.

J. Varese nim. stipendium

Ulvi Reidma — kehakultuurit. IV k.

V. Kingissepa nim. stipendium

Tambet Tampuu — õigust. III k.

J. Anveldi nim. stipendium

Annika Nellis — majandust. III k.

J. Semperi nim. stipendium

Kersti Klavina — filoloogiat. IV k.

Lelde Villere — filoloogiat. III k.

Ministri käskkiri

Kauaaegse viljaka teaduslik-pedagoogilise ja aktiivse ühiskondliku töö eest said ENSV KKEH Ministeeriumi aukirja 50. sünnipäeval dots. **Heiki Timotheus** ja 60. sünnipäeval dots. **Uno Podar.**

Eduka töö ja agara ühiskondliku töö eest pälvisid aukirja 50. sünnipäeval pearaamatukoguhoidja **Ene-Lille Jaanson,** 60. sünnipäeval tsiviilkaitse staabi ülem **Anatoli Dovidenko.**

Kauaegse kohusetundliku töö eest autasustati aukirjaga ka pearaamatukoguhoidjaid **Leida Alverit** ja **Vaike Leeki.**

EKP TRÜ komitees

19. märtsi koosolekul:

● võeti NLKP liikmekandidaadiks **Kaido Vestberg** (maj. III k.), **Tiina Ööpik** (farm. IV k.), **Ovanes Sarkisjan** (spordimed. V k.) ja **Endla Lõhkivi** (keemia IV k.);

● arutati parteiorganisatsioonide dokumentatsiooniga töötamise instruktsiooni täitmist kehakultuuriteaduskonnas;

● tegid kokkuvõtte NSV Liidu Ülemnõukogu valimiste jaoskonnakomisjonide tööst jaoskondade sekretärid dots. Ilse Kõiv ja vanemteadur Veljo Ipits;

● arutati kutsetaotlusi ja kaadriküsimusi füüsika-keemia-, arsti- ja majandusteaduskonnas ning ühiskonnateaduste kateedrites.

Saadikutõend käes

Möödunud reedel anti raekojas NSV Liidu Ülemnõukogu saadikutele **Arnold Koobile, Helve Raigile ja Pavel Gorjunovile** kätte saadikutõendid. Koosoleku avas EKP Tartu Linnakomitee uus esimene sekretär Enn-Arno Sillari. Täitevkomitee esimees Nikolai Preiman tutvustas valimiseelsetel koosolekutel esitatud juhendeid. Ta andis saadikuile ka Tartu medali ja muud teatmematerjali. Saadikute nimel võttis sõna rektor prof. Arnold Koop, kes ütles, et «saadikuks olla on küll suur au, kuid peamine on täita saadikukohustused.»

Viis aastat ÜMP-it

Peale selle, et üld- ja molekulaarpatoloogia instituut on tegutsenud viis aastat, on tema töös teinegi tähelepanu vääriv sündmus. Eelmise aasta eest sai instituut **üleliidulises kõrgkoolide ja instituutide vahelises sotsialistlikus võistluses II koha**. Kahel eelmisel aastal oldi kolmandad. Läinudreedesel pidulikul koosolekul kõneles direktor dotsent Laur Karu instituudi viieaastasest tegevusest. Aukirja andis kätte ENSV KKEH Ministeeriumi teadusosakonna juhataja Gunnar Siff. Rektori käskkirjas pälvisid tänu direktor Laur Karu, laborijuhatajad Helga Lenzner, Artur Lind, Raik-Hiio Mikelsaar, Rein Teesalu ja Agu Tamm, osakonnajuhataja Toomas Sulling, teadusdirektor Aavo-Valdur Mikelsaar, vanemlaborant Herbert Saarmaa, preparaator Asta Leet ja vanemteadur Tiiu Tomberg.

Rektori käskkiri

Rektor õnnitles ja tänas kauaaegse hoolsa töö eest 50. sünnipäeval vanemlaborant **Daisy Palmi** ja laohoidjat **Asta Keldti,** 65. sünnipäeval uksehoidja **Aino Nahkurit,** 70. sünnipäeval **Marta Veenret** ja 80. sünnipäeval **Hilda Märtsonit.**

TRÜ aukirja pälvis tubli töö eest 50. sünnipäeval korvpallinaiskonna treener **Arnold Selge.**

Alma mater tervitab oma kasvandikke

● HOMME ON ÕIGUSTEADUSKONNA VILISTLASPÄEV ●

Nõukogude perioodil on ülikooli aulas ulatatud juristi diplom 1195 statsionaarsele, 1199 kaugõppe lõpetajale ja 45 eksternile. Laupäeval kogunetakse aulasse tähistama oma päeva. Tullakse kokku selleks, et rääkida koostööst ülikooli ja praktikaasutuste vahel, meie ühistest ülesannetest õiguskorra kindlustamisel, võimalustest veelgi paremini neid ülesandeid täita.

Üha kiirenev elutempo, keerukamaks muutuvad inimsuhted ja majandusprobleemid asetavad juristide ette uusi ja keerukamaid ülesandeid. Sellele vastavalt peab muutuma ka juristide ettevalmistus. Pole siis ka ülearune vahetevahel «võtta aeg maha» selleks, et ühise perena kavandada edasisi tegevusplaane. Paremaks orientiiriks on siin tagasiside praktikast. Mida paremini tunneb kõrgkool elu vajadusi, seda rohkem oskab ta eluks kaasa anda vajalikke teadmisi. Midagi on omalt poolt lisada ka kõrgkooli õppejõududel juba aastaid töötanud praktikute teadmistele.

Juristide-praktikute elukogemuste pagas pole mitte üksnes kaalukas, vaid ka mitmekesine. Pikk on nende alade nimekiri, kus edukalt töötavad meie lõpetajad. Enamik lõpetanuist töötab mitmesugustel juriidilistel aladel. Kuid juriste kohtame ka partei- ja komsomolitööl, vastutavatel kohtadel Nõukogude riigiaparaadis, majandusjuhtidena, kolhoosiesimeestena, sovhoosidirektoritena, ajakirjanduses, kinos, raadios, televisioonis, nende hulgas on tegevkirjanikke ja -kunstnikke, spordijuhte ja treenereid, teatrijuhte ja näitlejaid, õpetajaid ja teadlasi. Kui saaks kuidagi võtta kokku nende kogemused meie ühiskonna elu eri tahkude juhtimisel, milline hindamatu väärtus see oleks!

Juristide hulgast on võrsunud 10 õigusteaduse doktorit, 3 majandusteaduse, 1 ajaloo- ja 1 filosoofiadoktor, 51 õigusteaduse, 8 majandusteaduse, 9 ajaloo-, 2 filosoofia-, 2 pedagoogika- ja 1 psühholoogiakandidaat.

Väärikalt on hinnatud juristide teeneid oma erialal ja ühiskondlikus töös. 49 juristile on antud Eesti NSV teenelise juristi austav nimetus, lõpetanute hulgas on 1 Eesti NSV rahvakunstnik, 2 Eesti NSV teenelist kunstnikku, 1 Eesti NSV teeneline kirjanik, 2 Eesti NSV teenelist ajakirjanikku, 4 Eesti NSV teenelist kultuuritegelast, 3 Eesti NSV teenelist õpetajat, 1 Eesti NSV teeneline transporditöötaja, 1 Eesti NSV teeneline treener, 1 Eesti NSV teeneline ökonomist, 1 Eesti NSV teeneline kergetööstustöötaja. Kõik see näitab, et õigusteaduskond on andnud häid spetsialiste paljudele elualadele, et meie lõpetanud on omandanud mitte ainult mitmekülgsed teadmised, vaid ka nõukogude ühiskonnas nõutavad ideelis-moraalsed omadused.

Kuid mis seal salata. Esineb veel praaki meiegi töös. On lõpetanuid, kes pole tulnud toime oma erialal või keda see pole edaspidi paelunud. Juristide päeva üks eesmärke ongi kutseorientatsiooni ja kutsekindluse süvendamine. On see päev ju kogu oma olemuselt meie ühtekuuluvustunde süvendaja. Tullakse vabariigi kõigist paigust, igas vanuses, erinevatelt töökohtadelt. Tullakse, et tunda meid kunagi ühiseks pereks liitnud vana ja auväärse peahoone värskendavat hõngu, auditooriumide seinte hingust, eksamisessiooni rahutuid tuuli. Tullakse, et kohtuda endiste õppejõududega, meenutada meie hulgast lahkunuid. Tullakse, et kohtuda tuttavatega, keda pole aastaid näinud, et kohata esimest armastust, kes võib-olla praegugi veel pole ununenud. Seda kõike mõistavad vaid need, kellele peahoone uks ei avane küll mitte enam iga päev, kuid avaneb ometi alati koduselt.

Andku see ükski noorusmail koos veedetud päev värskendavat jõudu kogu meie juristide perele nende igapäevases töös.

Teaduskonna nimel professor VILMA KELDER

KÜSIDA VÕIS KÕIKE

VESTLUSRINGIS OLID KOMSOMOLIKOMITEE TIPPJUHID

Niisiis, reedel, 16. märtsil kl. 10.15 ELKNÜ TRÜ komitees.

Küsijad: teaduskondade pressisekretärid:

MAIRE MILDER (biol.-geogr. IV k.),

ALO MURUTAR (füüsika-keemia I k.),

KERSTI MAAL (filol. IV k.).

Vastajad: ELKNÜ TRÜ komitee sekretär **ANDRUS LAUREN,**

ÜLLE LEPP — organisatsiooniline töö,

VERNI LOODMAA — ideoloogiline kasvatustöö (majandust. IV k.),

JAAN VIHROV — töökasvatus,

ANDI KASAK — õppe- ja teadustöö (õigust. III k.).

Kohtumise alguses viibis meie seas ka **ELKNÜ Keskkomitee üliõpilasosakonna juhataja SILVIA LIIAS.**

* * *

Andrus Lauren: Täna on meeldiv võimalus küsida komsomolitöö kohta mitte ainult meie käest, vaid ka vabariigi komsomoli esindajalt. Millisena näed ülikooli osa vabariigi komsomolielus?

Silvia Liias: Kui anda hinnang nelja päeva põhjal, mil olen TRÜ-s ja EPA-s olnud, siis võin küll öelda, et siin valitseb tõsine töömeeleolu. Tahaksin uskuda, et niisamasugune töömeeleolu jõuab iga kursuseni. Et igal kursusel nii ei ole, seda me ju teame, probleemiks on töössesuhtumine mujalgi.

Vabariigi ühe suurima kõrgkoolina on ülikoolil kogu noorteelus aga küllaltki kaalukas koht.

Varje Sootak: Kuidas võrdleksite meie suurüritusi — üliõpilas- ja sõpruspäevi Tallinnas ning Tartus?

Silvia: Tartu kõrgkoolidel on neid lihtsam organiseerida, linn väiksem, kompaktsem. Pealinnas võib ainult ühes kõrgkoolis korraldatav märkamatuks jääda. Vahel on see ka eel- ja järelpropaganda viga. Paremini tulevad üritused välja siis, kui mitu kooli neid koos teevad.

Maire Milder: Milline võiks Teie meelest olla kursuse komsomolitöö?

Silvia: Kõigepealt peaks seal valitsema tõeline kollektiivsustunne. Nii õppimine, erialaprobleemid kui ka komsomolitöö ju seostuvad.

Maire: Kas kõik kursusel tehtav töö on komsomolitöö?

Silvia: Üldiselt küll. Nagu seegi, kuidas võetakse osa taidlusest. TPI-s on olnud juhtumeid, kus õpperühm ei tule esinema, küllap ka teil. Vägisi kedagi sundida ei saa, aga rühma, kursuse komsomolisekretäri ülesanne on juhtida, nõuda. Niisuguseid näiteid võib tuua palju.

Jaan Vihrov: Millist abi võiks EÜE sektor saada kõrgemal seisvalt organilt, näiteks üliõpilasosakonnalt?

Silvia: Komsomoli keskkomitees on iga erineva valdkonna jaoks samuti oma tööjaotus, osakonnad jne. Malevaga tegeleb terve EÜE keskstaap 5 vabastatud töötajaga. Meie osakonnas on vaid kaks inimest.

Andrus: Kõrgkoolidega tegeleb neist ainult üks.

Silvia: Abi EÜE sektorile peaks kõigepealt tulema komiteest endast. Kahjuks ei teadnud ma niisugusest vestlusringist varem ning pean tagasi Tallinna sõitma. Oleks aga huvitav teada saada ka teie arvamust komsomolitöö kohta mitmel tasandil.

Varje: Eri teaduskondades on see erinev. On teaduskondi, kus alati ees agar tuumik, kus tugevad traditsioonid, on saamatuidki. Maire, teil on ju üldiselt vingas vaim?

Maire: Meie teaduskonna tugevus peitub ilmselt traditsioonilistes üritustes.

Verni Loodmaa: Kas need ei ole ainult kultuuriüritused?

Maire: Neis on koike: taidlust, sporti, vilistlastega kokkusaamisi.

Andrus: Kas Sinu enda arvates on teaduskond sel aastal edasi või tagasi läinud?

Maire: Raske öelda. Palju sõltub tegijaist. Eelnevad sekretarid olid väga tugevad — Varri Väli ja Hugo Kaudsepp, kelle taset on raske ületada.

* * *

STOPP! Me ei tahtnud sel korral mitte niipalju teaduskondadesse süüvida. Seda teinekord. Nüüd keskendume komiteele. Ent teadagi on kogu komsomolielu koos tentav ning ega teaduskondadest päris mööda minna saa.

Komitee tutvustamist alustame kõige staažikamast asesekretärist.

ÜLLE LEPP

Majandusküberneetika eriala lõpetasin 1980. aastal. Olin kursuse komsomolisekretär, teaduskonna büroo liige, sekretäri asetäitja ja kaks aastat teaduskonna sekretär. Viimasel kursusel olin komsomolikomitee juures ka midagi ühiskondliku abi taolist nagu praegu Kein Murakas. Pärast lõpetamist töötasin mõni aeg poliitilise ökonoomia kateedris lepinguliste tööde vaneminsenerina. Siis ütles tollane komsomolisekretär Madis Kallion, et olen ehk komitees natuke vajalikum. 1981. aasta lõpuni vedasin kahte vankrit, siis muutus tempo siin nii kiireks, et loobusin kateedritööst. Esialgu oli minu kureerida õppe- ja teadustöö, nüüd tegelen juba peaaegu üle aasta peamiselt organisatsioonilise tööga.

Maire: Mis peitub selle sõna taga?

Ülle: Minu kompetentsi kuulub 3 sektorit: arvestus-, org- ja šeflustöö, samuti kureerin arsti-, matemaatika-, bioloogia-geograafiateaduskonda. Algusest peale on minu peal olnud ka ettevalmistusosakond.

Kõige valusamad probleemid on seotud **orgsektoriga**. See töö, nagu nimigi ütleb, on organisatsiooni tegevuse alus. Järjest raskem on õige kaadri leidmine, paikapanemine. Sealt edasi aga valitud aktiivi vastutus, nõudlikkus enese ja teiste tudengite vastu. Kõige rohkem on kahju sellest, et kipub ära kaduma side valitud aktiivi ja lihttudengi vahel. Olgu see siis komitee ja terve ülikooli tasandil või teaduskonnabüroo ja kursuse tasandil. Mõnikord polegi kursuse komsomolisekretär see, kes tegelikku elu juhib. Kas saabki üldse tekkida küsimust, milline on vahe kursuse tegeliku elu ja komsomolielu vahel? Vahet vist ei tohikski teha. Enamik ju kommunistlikud noored, õigusteaduskond lausa tervenisti.

Varje: Kuidas ikkagi on selle vastutusega?

Ülle: Selle puudumist võib tähele panna igal pool, ka teaduskonna sekretäri juures. On neidki, kes ei käi komitee koosolekuil. Ega pilt ole parem ka teaduskonnabüroode koosolekutel. Pole siis ime, kui püütakse ühest üritusest teiseni kuidagi välja vedada. Põhiküsimused (õppimine, ideoloogiatöö, olme, taidlus jm.) jäävad hoopis arutamata.

Maire: Olen huvi pärast kursusekaaslaste käest küsinud, kas nad loevad komsomolikroonikat. Selgus, et vähesed. Võin isegi põhjuse öelda. Kes ei tegele otseselt komsomolitööga, sellele pole need probleemid lähedased ja vahel ei saa ta loetust arugi.

Varje: Et komsomoliteema lähemale jõuaks, selleks täna siia kogunesimegi.

Kersti: Ma ei tea näiteks midagi **šeflussektorist.**

Ülle: Sektori aktiiv koosneb neist, kes pole isegi teaduskonna büroos. Kui näiteks kultuuri-, spordi- jt. sektorid on teaduskonna büroos olemas, siis šeflussektorit pole. Kokku on tulnud entusiastid, kelle sooviks on tegelda kooliõpilastega.

Ülesandeks on vahendada kõrgkooli keskkoolis. Tutvustatakse siin õpitavaid erialasid, eriti neid, millel on vähene konkurss või puudub see üldse. Tudengid räägivad üliõpilaselust, aitavad ringe juhendada, esinevad loengute ja taidlusega. Korraldame ka kohtumisi.

Varje: Kas praegu võib sektori tööga rahule jääda?

Ülle: Kõige suurem mure on aktiivi taga. Paistab, et praegu on asi siiski paigast nihkunud. Enam ei pea sektori juhataja Margus Raud bioloogia I kursuselt üksi tegutsema, talle on abiks ka teiste teaduskondade rahvast. Koolilastega on natuke seotud ka õigus- kasvatuse sektor ja KOR. Arenguruumi jätkub. Kui leidub neid, kes tahaksid koolilastega tegelda, otsigu julgesti meid üles. Kas mind, Rein Murakat, Margus Rauda või pöördugu ükskõik millise asesekretäri poole.

Alo: Arvestussektor on olemas, selle tööga vist erilisi probleeme ei tohiks olla?

Ülle: Sektori juhataja Anu Unt on kogenud komsomolitöötaja ja erilisi probleeme sektori oma töös tõesti ei ole. Igivana küsimus on aga liikmemaksude õigeaegne tasumine. Näiteks on pediaatria II ja V kursus (sekretärid Reet Kask ja Pille Aava) võlgu oktoobrist alates. See ei ole enam ainult sektori probleem, vaid ka teaduskonna büroo oma. On neid, kes lahkuvad ülikoolist arvelt maha võtmata, kes pole end veel arvele võtnud. Oigel ajal ei tulda dokumente vahetama nime muutmise järel. Neid inimesi peab otsima teaduskonna orgtöösektor.

Maire: Aga orgtöö sektor ise?

Ülle: Mis on iga organisatsiooni tegevuse aluseks? Tööplaan. Kõigepealt on vaja plaani, aga me ei vaja seda linnukese pärast, vaid töö enda pärast. Püüame vaadata, kas kõik plaani kantu on tõepoolest reaalne. Kõik sekretärid pole veel selgeks saanud, et ka büroo koosolekud tuleb ette planeerida. Peamine pole arutada ürituste läbiviimist, vaid sisulised küsimused. Palju vaeva nähakse protokolli koostamisega.

Varje: Kas selles ei näe üliõpilane lihtsalt üht bürokraatia avaldust?

Ülle: Ma ise vihkan üleliigseid pabereid. Viskan vähegi selle, milleta läbi saab, prügikasti. Protokolli on aga vaja kasvõi sellekski, et järeltulijail oleks mingi ülevaade varasemast. Mida on arutatud, kuidas lahendatud? Tulu pole üldsõnalisest protokollist. Arstiteaduskonna sekretär näitas viimase büroo üldfraasilist protokolli. Olin seda kaustast varem lugenud. Sekretär tõmbas selle välja ja laskis uuesti teha.

Jaan Vihrov: Kui mingi paber teha, siis nii, et järeltulijaile poleks häbi näidata.

Varje: Ega iseendalgi teeks paha korraks paberid üle vaadata. Sealtki näeb, kas on midagi tehtud või on ainult räägitud tegemisest.

Ülle: Kõik eelkäija vanad materjalid on väga õpetlikud. Endiselt asesekretärilt Sergei Nazarenkolt oli mul küll palju õppida, käisin teda veel Tallinnaski paar korda piinamas.

Maire: Kas orgtöösektor tegeleb ka aktiivi õpetamisega?

Ülle: Teaduskondade orgtöö aktiivile tutvustasime ametijuhendit. Seletasime selle üksipulgi läbi. Nad tunnistasid pärast, et nüüd küll teavad, millega tegelda tuleb, aga seda on kohutavalt palju. Varem polevat oma kohustusi nii üksikasjalikult teatud. See olevat tõesti tegevusjuhiseks.

Semestri algul alustasime õige tõsiselt, panime paika aktiivi õpetamise põhiprintsiibid. Esimesest õppusest oli liialt vähe osavõtjaid. Ei piisa ainult meiepoolsest soovist aktiivi õpetada. Kurb, et teaduskondade tippaktiiv nii ükskõikselt sellesse suhtub.

Andrus: Ametijuhendid on olemas teaduskondade sekretäridele ja orgtöösektorile.

Ülle: Komitee koosolekuil võtame vastu päris palju otsuseid. Kuidas on lugu nende täitmisega? Oleme hakanud täitmist rohkem sisuliselt analüüsima. Pole tarvis otsust otsuse pärast.

Alo: Kuidas hindate kureeritavate teaduskondade, näiteks keemiaosakonna tööd?

Ülle: Keemikuid tuleb esile tõsta, eesotsas on hakkaja sekretär Endla Lõhkivi. Ka matemaatikute uus sekretär Anu Uus on küllaltki printsipiaalne. Sealgi paistab töö laabuvat. Kiidan ka arste. Veel kureerin matkaklubi «Patrioot». Talihooaeg läks neil hästi, vabariiklikel võistlustel tulid koguni esimeseks. Tõsisemalt tegeldakse noormatkajate väljaõpetamisega.

Verni: Kuidas see õpetamine käib?

Ülle: Töötab suusamatka alg- ja keskastme kool. Tartus kuulatakse enamasti loenguid, Koolas käiakse harjutamas.

Kes juhivad ülikooli komsomoli? Tunned Sa neid ja nende tööd? Kuigi aeg-ajalt oled võinud sellest lehest teada saada, tuleb vahel ette kurioosseid seiku, mis näitavad, üliõpilane, Sinu ebakompetentsust. Leevendagu meie ajalehe see ja järgminegi number Su uudishimu ja täiendagu teadmepanka.

NB! Järgmises lehes on sõna asesekretäridel Verni Loodmaal, Andi Kasakul ja Jaan Vihrovil, vestlusringi lõpetab sekretär Andrus Lauren.

Kirjutasid **Varje Sootak, Kersti Maal** ja **Maire Milder**

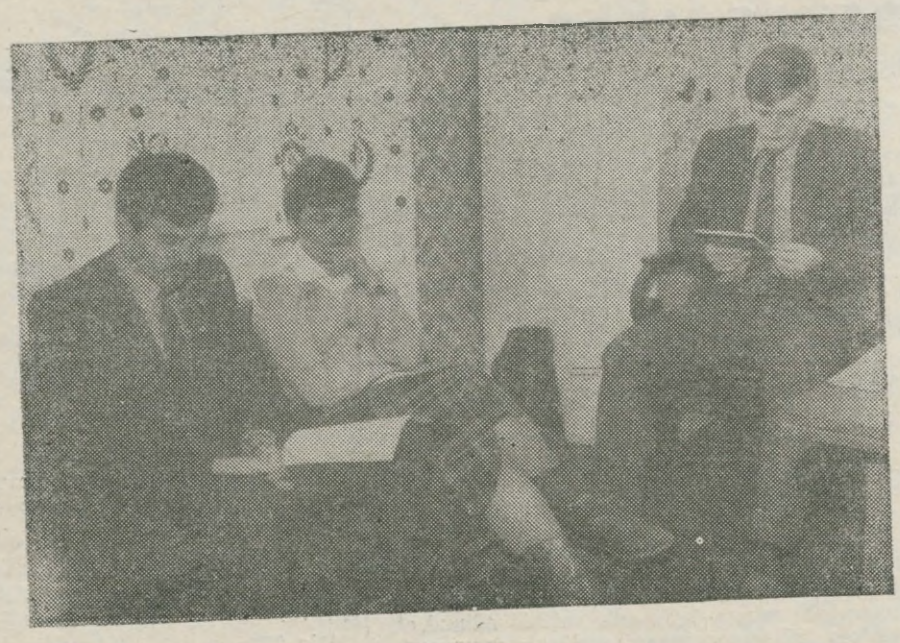

Asesekretärid Andi Kasak, Ülle Lepp ja Verni Loodmaa.

ARVO TENNO fotod

ELKNÜ Keskkomitee üliõpilasosakonda juhib eelmisest sügisest Silvia Liias, ülikooli komsomoliorganisatsiooni neljandat aastat Andrus Lauren.

Ülikoolieluga ühte

Sügisestel sisseastumiseksamitel oli vene filoloogiasse tahtjaid ühele kohale 1,6. Praeguseks on 27 õpperühma sissesaanu hulgast lahkunud juba 4, kes esimese kursuse esimestel semestritel leidsid, et nende kutsevalik oli ebaõige.

Kasvanud on vene keele osatähtsus meie igapäevases suhtlemises, nõudlus selle eriala õpetajate järele endiselt suur.

Istusime **vene keele metoodika kateedri juhataja dotsent Antidea Metsa** kabinetis ja rääkisime murettekitavatest probleemidest.

Esmakursuslast kohutab alguses harjumatu elu- ja töörütm, vahel liigagi lärmakas ühiselamuelu, oskamatus jaotada oma vaba aega. Eesti grupi vene filoloogidel raskendab õppimist ka mõningane keelebarjäär. Nii jäetakse ülikool hirmust esimeste raskuste ees.

Antidea Metsa algatatud on huvitav mõte, et vene keele metoodika kateedri õppejõud võtaksid esmakursuslasi oma hoole alla. See «hoole alla võtmine» ei tähenda liigseid pealesunnitud kohustusi, vaid on kujunenud meeldivaks vastastikuseks suhtlemissooviks. Vanema kolleegina on juhendaja alati valmis oma abi pakkuma, kui vaid tudeng ise oleks südikam seda nõudma.

Esmakursuslaste ja õppejõudude lähenemisele aitavad kaasa nii ühised teatri- ja kontserdikülastused, ekskursioonid kui ka õdusalt veedetud tunnid koduse kohvilaua taga.

Muidugi toob see õppejõule kaasa lisamuresid, nõuab rohkem tähelepanu ja vaba aega, mida kipub niigi väheseks jääma.

Oma nõusoleku koostööks on andnud Antidea Metsa ise, meie kuraator Anne Jänese, Valentina Tarve, Eve Raeste, Hilja Tiits ning Jelena Šerstobitova.

Sellise koostöövormi üks peamisi eesmärke on võimekate noorte väljaselgitamine, nende parem erialane ettevalmistamine, aspirantuuri astumiseks kutsemotivatsiooni süvendamine ja kateedri kindlustamine tubli järelkasvuga.

Veel lisas Antidea Metsa, et lihtsalt kahju on tudengitest, kellele viis ülikooliaastat mööduvad kasutult, kellel pole siit kaasa viia eredaid mälestusi ja ülikooli vaimsust, kes raiskavad oma aega oskamatult, leidmata rõõmu ning rahuldust, kes lihtsalt jätavad stuudiumi pooleli. Ka selliste vigade ennetamiseks loodi need väikesed sõprusliidud.

Mõttes hoiab kateedrijuhataja veel üht uudset ideed. Selle teokssaamine aitaks eestlastel paremini omandada igapäevast vene kõnekeelt. Loodame väga, et intensiivmeetodil lühikursused võidavad endale eluõiguse, ja toovad oodatud kasu.

Vene keele metoodika kateedri õppejõud on püüdnud esmakursuslaste elu jõudumööda mitmekesistada ja kergendada. Nüüd peavad tudengid hoolsa õppetööga ise tõestama, et nad väärivad helesinise põhjaga teklit.

ANU SIKK,
vene fil. I k.

Metafoor ja mis sellest teame

1. märtsil toimus ÜTÜ eesti keele ja soome-ugri keelte ning psühholoogia ringi ühiskonverents «Metafoor eri teadusharudes». See oli juba teine sellelaadiline üritus — novembris arutasid filoloogid ja psühholoogid laste keele ja mõtlemisega seotud probleeme. Muidugi oli ettekandeid üliõpilastelt ja õppejõududelt.

Alustas Asko Tamme (ingl. fil. IV), kes refereeris ja analüüsis Lakoffi ja Johnsoni raamatut «Metaphore we live by», mis on oluline eelkõige uurimissuundade kättenäitajana. Toomas Help (eesti fil. IV) kõneles metafoorist kui keelele primaarselt omasest väljendusvahendist, seega ei tohi metafoori välistada semantikast. Tõnis Arro (psühholoogia V) rääkis mängust kui käitumise metafoorist.

Teist poolt alustas Linnar Priimägi: metafoor on vale sõna tekstis, millest millegipärast õigesti aru saadakse; ka terviktekst võib olla metafoor, sel juhul kultuuritausta suhtes. Arvo Krikmann selgitas metafoori ja vanasõna suhteid: vanasõnad seletavad üht nähtust teise, tuntuma abil, siit ka metafoorirohkus. Mihhail Lotman kõneles metafoori grammatika loomise katsetest: lahendused on aja vältel keerukamaks muutunud ja seadnud kahtluse alla täieliku grammatika võimalikkuse. Jüri Allik võttis teema kokku psühholoogi seisukohalt ja esitas oma arvamused edasiste uurimissuundade kohta.

Keele- ja psühholoogiaring jätkavad taoliste konverentside korraldamist. Humanitaartudengite suur huvi niisuguste ürituste vastu on näidanud, et ühe teema käsitlemine mitme teadusharu ja erinevate inimeste pilgu läbi annab hea ülevaate. Ehk ütlevad füüsikudki tulevikus lüürikute vaidlustes sõna sekka?

RENATE ELANGO,
eesti fil. III k.

„Aegade lõpust", „Elu ümber paja"

Niisugused osad on rütmoplastikaõhtul, mida tantsitakse 25. märtsil kell 19 TRÜ klubis. Minult on tihti küsitud, kas rütmoplastika on rütmivõimlemine, kunstvõimlemine, karaktertants. Ülo Vilimaa vastas «Edasi» intervjuus, et Eesti omaaegsed plastilised tantsijad, nagu Parts, Elbak, Neggo, Eerting, Olbrei olid kõik suuremal või vähemal määral üksiklased, kes oma eluõigust tantsukunstis püüdnud tõestada ja oma usuga teenäitajaks olnud. Ja öeldes, et plastilise tantsu surma ei tasu oodata, tõi Vilimaa näiteks meie rütmoplastikarühma.

Sellel rütmoõhtul pakub tantsijatele tuge Tallinna Konservatooriumi IV kursuse lauluõpilane Vaike Kiik, kellel juba küllalt kaalukaid osi «Estonia» teatris. Vivaldi «Stabat materit» saadab klaveril konservatooriumi üliõpilane Ingrid Kuslap. Vivaldiga lõpeb esimene osa, mis oma pealkirja saanud Messiaeni «Kvartetilt aegade lõpust». Messiaen kinnitab, et on püüdnud leida omamoodi muusikalist kommunikatsioonikeelt, tunnustades seejuures ka liigutuste, piltide, värvide, lõhnade keelt. Esimese osa motod on Tuomas Anhava luulest: «mis on siin mille moodi ja mis järgib mida, / näiteks on emad üksteise, lapsed üksteise moodi, / miks siin siis lapsed järgivad emasid: / matku surnud oma surnuid, elavad elavaid. / Ka on pead omavahel sarnased, kehad omavahel, / aga siin on pead kehade küljes kinni, / see asi tuleb mul korda seada, / et ma ära ei eksiks.»

Teine osa «Elu ümber paja» on loodud põhiliselt Lepo Sumera sümfooniale. Täienduseks Ester Mägi «Duod rahvatoonis» ning õhtu lõpetab Anti Marguste «Sümfooniline runo» nr. 3. Et elu oma paja ümber on kõige kindlam korraldada ainult koduse muusikaga, siis motoks on Raimond Lätte «Mõtisklused» Mats Traadi sõnadele: «Kellel käen om oma jagu, / tõiste osa järgi vahtva. / Kellel käen om tõiste jagu, / oma tükki kätte tahtva.» «Mõtisklusi» laulab taas Vaike Kiik, klaveril saadab konservatooriumi kolmanda kursuse üliõpilane Piia Rannaveer.

Rütmoplastikarühma vanimad liikmed on vapralt vastu pidanud. Tiiu Voodla ja Mai Saal alustasid tantsimist juba ülikoolipäevil. Ja Tiiu Voodla on rühma mõjuvamaid soliste, loolimata kolmest lapsest. Hiljutine tartlanna ja rühma uustulnuk on kauaaegne Kadri Liivaku õpilane Piret Torm, kes edukalt tantsukavugi koostanud. Ise olen õnnelik Lilian Auendorfi, Tiina Aasmanni, Juta Raidali ja Ülle Kasemaa tantsulise arengu üle ja loodan, et sellest kõigest midagi ka Tartu publikuni jõuab.

REET KUDU

KUNST

KAHEST NALJAPILTIDE JOONISTAJAST

Jälge, mille üks või teine suurmees oma rahva kultuurilukku jätab, võib mõõta mitmeti. Oluliseks tuleb pidada ka oskust lahti mõtestada üldinimlikke väärtusi konkreetse aeg-ruumi taustal. Eesti karikaturistidest on selle ülesandega suurepäraselt toime tulnud **Vello Agori ehk lihtsalt GORI.** *Mees, kes veebruarikuu lõpupäevil oleks saanud 90-aastaseks.*

Gori karikatuure ei saa kuidagi pidada sõbralikeks õlalepatsutusteks või meeldetuletusteks. Kõik öeldakse siin välja ilma liigse peenutsemise või kummardusteta. Romulus Tiitus on tabavalt maininud, et pseudonüüm Gori meenutab justkui hüüet: «Kohus tuleb!». Siiski ei ole o'seselt ühiskonnakriitilised ja poliitilised joonistused Gori loomingus domineerivad. Tema imperialismi- ja fašismivastased tööd leidsid avaldamist Soome, Rootsi, Inglismaa, Prantsusmaa ja Nõukogude Liidu perioodikas.

Väga huvipakkuvaks ja õnnestunud temaatikaks on Goril eesti kirjanduselu puudutavad pilapildid. Meie karikaturistidest on just tema kõige sagedamini karikeerinud pegasuse jüngrite töid ja tegemisi. Gori pliiatsi alt on läbi käinud enamik omaaegseid kirjameki. Ainestikku on andnud küll Adsoni murdeline luulekeel ja Underi salmid pitsivalust, küll Tuglase Aafrika-reisid ja Jakobsoni vulgaarsus, Barbaruse multiplitseeritud inimene või siurulaste boheemlaslik elulaad. Seda, et nii mõnegi Gori töö võrdlemisel leiame hulgaliselt maailmavaateliste seisukohavõttude kõikuvust, võib seletada nii sotsiaalse tellimusega, mida autoril tahes-tahtmata tälta tuli, kui ka isiklikumat laadi põhjustega. Gorist rääkides ei saa unustada ka tema tegevust ajakirjanikuna ning lasteraamatute autorina.

* * *

Rohkem kui pool sajandit tagasi ilmus Gorilt väike raamatuke «Lõbus AED lastele», kus iga tähe all paar pilti. Mine tea, kas PRIIT PÄRNALE on see raamat inspiratsiooni pakkunud, ent hiljuti rõõmustas meid tema samalaadne karikatuuride kogu «Naljapildiaabits». Kuid alfabeetiline ülesehitus on ka ainuke ühisjoon. Gori pildid on enamasti tolle aja kombe kohaselt didaktilis-moraliseerivad või lihtsalt infoküllased (mammut oli elevandist suurem ja ta peale peeti jahti / mootor kui rikki läheb — siis on lugu lahti + kaks illustratsiooni). Pärn püüab rohkem rõhuda selle kohta peale meie ajus, mis on mõeldud naeru stimuleerimiseks. Ning au ja kiitus — seda kunsti valdab ta suurepäraselt. Tema aabitsa lehekülgedelt võiksid naljategemist ja nautimist õppida mõnedki õpetatud mehed, kes veel ei tea, kui võimas relv on absurd. Kui mõelda sellele, et 5 minutit naeru asendavad 200 grammi kapukoort, teen ettepaneku anda Priit Pärnale vabariigi I järgu absurdimeistri nimetus. Tõsiselt.

TIIT PRUULI,
žurn. I k.

SÕJAJUMALA RÖÖM

«Mu esiisad polegi nii rõhalad, kui alguses arvasin, — iithe kiega kirjutavad nad alla sõjakeelulepingule, teisega aga salajasele sõjalepingule!»

TÄHTPÄEVAKALENDER

Emil Lenz

12. III 1804 — 10. II 1865

12. märtsil möödus 180 aastat tuntud baltisaksa füüsiku Heinrich Friedrich Emil Lenzi sünnist.

E. Lenz sündis Tartus, lõpetas gümnaasiumi ja õppis aastatel 1820—1823 ülikoolis. E. Lenzi ametlikult registreeritud õpiala Tartus ei lange kokku tema hilisema tegevusega. Alustanud 1820. a. õpinguid filosoofiateaduskonnas, läks ta 1822. a. üle usuteaduskonda. Siiski tundis ta tõsist huvi füüsika vastu, töötas G. Fr. Parroti juhendamisel füüsikakabinetis assistendina, kus omandas kogemused töötamiseks teadusliku aparatuuriga.

Aastatel 1823—1826 toimus O. Kotzebue juhtimisel kolmas ümbermaailmareis, millest võttis osa ka E. Lenz. Reisile võttis ta kaasa 19 teaduslikku aparaati, mis olid kavandatud Parroti osavõtul ja ehitatud ülikooli töökojas. Ekspeditsiooni ajal tegi E. Lenz geofüüsikalisi mõõtmisi ja okeanograafilisi uuringuid vee temperatuuri ja soolsuse määramiseks. Saadud andmete põhjal koostas ta põhjaliku aruande. 1829—1830. a. jätkas ta oma uuringuid Kaukaasias ja Kaspia mere rannikul.

H. F. E. Lenz valiti 1828. a. Peterburi TA adjunktiks füüsika alal. 1830. a. valiti ta Peterburi TA erakorraliseks ja 1834. a. korraliseks akadeemikuks.

E. Lenzi teaduslikud uuringud tegid temast elektromagnetismi klassiku. 1833. a. tuletas E. Lenz induktsioonvoolu suuna määramise reegli (Lenzi reegel), 1835. a. avastas metallide takistuse sõltuvuse temperatuurist, sõnastas elektrivoolu soojusliku toime seaduse (Joule-Lenzi seadus), uuris Peltier' efekti ja esitas magnetvoo mõõtmise ballistilise meetodi.

Alates 1836. a. oli ta Peterburi ülikooli professori kohal ja 1863—1865. a. rektoriks.

SIRJE KARIS

Rektori käskkiri

70. sünnipäeva puhul **avaldati** tänu kohusetruu töö eest uksehoidjale **Selma Jürgensonile** ja majahoidjale **Fjodor Vassiljevile** ning 75. sünnipäeval preparaator **Feliks Valgele.**

Tähelepanu!

NSV Liidu TA Presiidiumi juures asuv geofüüsika komitee teatas, et geofüüsika kateedri juhataja prof. **Olev Avaste** valiti Rahvusvahelise Meteoroloogia- ja Atmosfäärifüüsika Assotsiatsiooni Täitevkomitee liikmeks.

TÄNU

Tartu Linna RSN Täitevkomitee siseasjade osakond premeeris rahvamajavate 25. aastapäeva puhul aktiivse osalemise eest ühiskondliku korra kaitses KOR-i liikmeid **Tambet Tampuud, Rein Pärtelit** ja **Eerik Meid.**

Preemia pälvis ka õigusteaduskonna diplomand **Aare Kruuser** eeskujuliku töö eest praktika ajal.

Tartu 15. keskkool tervitas TRÜ naisperet rahvusvahelise naistepäeva puhul ning avaldas tänu laste hea kasvatamise eest **Tiiu Müürsepale, Alma-Asta Kiislerile, Ada Lepale, Õie Kaasikule, Helle Leesikule** ja **Ive Toomele.**

Rektori tänu palmihoone ehitamise ja tööde organiseerimise eest pälvisid direktor **Hiie Kimmel, prorektorid Valter Haamer** ja **Vello Peedimaa, haldusprorektori asetäitja Ülo Taimre, peainsener Avo Arro, jaoskonnajuhataja Ahto Liik, meister Juhan Jaakko, vaneminsenerid Jaan Kotter** ja **Mall Elbing, traktorist Peet-Rein K'esment, peaenergeetik Raimund Sakarias.**

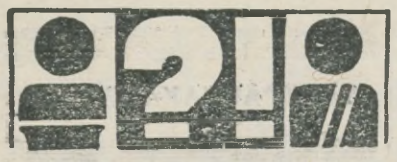

Kas tõesti ainult juubeliks

Kaht aastatki pole veel sellest, kui terve Tartu, terve meie vabariik tähistas Tartu ülikooli asutamise 350. aastapäeva. Suure pidupäeva innustusel sai värskema ja puhtama palge kogu linnapilt, ilusamaks muutus Toomemägi, hoopis uue kuue omandas Vana-Jaani kalmistu. Õigustatult peeti äratehtut mõnel puhul suisa imeks. Rõõm korralikust tööst sundis unustama nii kulutatud aja kui rakkus käed.

Aga aeg on veerenud omasoodu, juubel jäänud kauniks mälestuseks. Juba ammu elame oma muredega taas argipäevas, mille paratamatu seadusena vajub unustusehõlma paljugi möödaniku kõige suuremate hetkede toonasest ülevusest, nende õnnestumiseks tehtud tööst ja nähtud vaevast. Ajapikku kaotaks kordasaadetu justkui kogu oma tähenduse ja väärtuse, muutuks nagu minevikupäevade momendihuvide ühekordseks väljenduseks, millel tulevikus määratud jälle saatuse hoolde tagasi langeda. Mille muuga võiks seletada käekäiku, mis pärast pidupäevi on saanud osaks Vana-Jaani kalmistule.

Juubelitöödest oli Vana-Jaani taastamine üks mahukamaid ja raskemaid ning usaldati seetõttu kõige suuremale, arstiteaduskonnale. Peab ütlema, et polnud ühtki teist objekti, kus korraga oleks väljas olnud üliõpilaste ja teenistujate kõrval tervelt kümmekond professorit. Aga töö vajas tegemist — seda nii *alma mater*'i kui Tartu tuleviku huvides — ja sai ka kõigiti korralikult tehtud. Uhkust tunda oli põhjust.

Aprilli teisel poolel möödub kaks aastat nende tööde algusest. Jah, juubel möödus mälestusterohkelt ja hingeülendavalt, kuid tehtu hakkab rohtuma. Siin-seal ulatuvad võsavõrsed juba üle põlvede. Veel paar aastat — ja siis jõuab omakorda loodus enda taastamistöödega lõpule.

Kes peaks panema sellele piiri, sest Vana-Jaanil puudub praegu tõeline peremees?

Pole kahtlust, et tegijaid leiaks, kui Vana-Jaani kalmistu kureerimine ülikooli mõnele allasutusele kohustuseks teha, kes kommunaalkombinaadiga töövahendite ja vastava teaduskonnaga tööjõu osas kokku lepiks ja oleks selle töö koordinaatoriks. Pealegi — lähenemas on taas kommunistlik laupäevak, mil igati alust üks tõsine asi kollektiivselt ette võtta ja korda teha. Pole see aga sugugi arstiteaduskonna ülesanne hakata võimu-usurpaatori rollis ülikooli ajalugu säilitama. Selleks peaks olema ajaloo muuseum oma ligi tosina töötajaga. Juubeli eel, kui kalmistu korda sai, suhtus muuseum neile esitatud sellesisulistesse ettepanekutesse arusaamisega. Ka möödunud sügisel teadusosakonnas vastavale repliigile esitatud vastus polnud sugugi tauniv. Järelikult: puudub korraldus, pole kedagi, kes selle annaks. Aga nii ametiühingu-, komsomoli- kui parteikomitees on sektor või vähemalt inimene, kes tegeleb ühiskondliku töö või kommunistliku laupäevaku organiseerimisega. Tööjõu osas jännijäämist pole küll põhjust karta. Sest mõttevahetustest arstiteaduskonna juhtkonnaga on selgunud, et oma abist nad ära ei ütleks. On ju kalmistu jaotatud kümneteks väikesteks kvartaliteks, kus ühel õpperühmal jätkuks tööd just parajasti ühe laupäevaku jagu. Ja ehkki tekkide kloppimine hotellis on samuti väga vajalik, paneb siiski küsima, kas tööjõu taoline kasutamine on kõige mõistlikum ja ratsionaalsem, kui samal ajal rohtub ja kasvab võsasse meie tuhandete kätepaaride poolt alles kaks aastat tagasi tehtud vaevanõudev töö. Õige oleks laupäevakutel hoolitseda ka selle eest, mis kord juba korda seatud, ja alles siis võtta ette uued ülesanded.

Küll oleks tore, kui järgmistele kümnetele inimestele, kes Vana-Jaani kalmistu saatuse kohta aru tulevad nõutama, võiks vastata: «Korraldus on. Organisaator on. Vana-Jaani hoitakse korras.»

REIN PULLERITSULT
saadud andmed kirja pannud
PRIIT PULLERITS
žurn. I kursuselt.

Toimetuselt: keemiaosakonna dotsendi Rein Pulleritsu mure juubelitööde staabi ülemana on mõistetav. Tõepoolest tehti ära hiiglaslik töö. Mis saab edasi? Kas peaks ülikoolist olema üldhooldaja? Ehk hoiaks iga teaduskond oma endiste kolleegide rahupaiga ise korras? Küllap on teisigi lahendusi. Loodame, et leitakse õige tee ja saame sellest peagi ka lehest teada.

PSÜHHOLOOGIDE SELTSI

Tartu grupi koosolek toimub 29. märtsil kl. 16 «Sophokleses». **Teema: «Koolireform psühholoogi pilgu läbi».**

EÜE! JAKUUTIASSE! EÜE!

Kõik, kes tahavad oma jõudu kulutada Jakuudi ANSV-s, võivad veel tulla sellesse rühma. Asume 15 km Jakutski linnast. Teha tuleb betoonitöid, elamistingimused korralikud. Koefitsient 1,4. Rühma komandör Boris Gabovitš ravi IV k. (eesti os.).

Perfo saab komsomolikomiteest. Kiirustage! On jäänud veel vaid mõni koht. Viimane tähtaeg 1. aprill.

KONKURSS

«Tudengilaul 84» osavõtjaile tuletame meelde, et osavõtuks registreerida tuleb **hiljemalt 4. aprillil** klubi kunstilise isetegevuse sektoris. Kaasa võtta laulude tekstid, teadma peab ka laulu viisi ja teksti autoreid. Noote pole vaja. Lava- ja mikrofoniproov toimub klubis 6. aprillil kella 16-st kuni 18.30-ni.

AUTOJUHI B-KATEGOORIA

kursuste järgmise grupi komplekteerimine toimub **30. märtsil kl. 16.15 Tiigi 78—237.** Õppetöö teisipäeviti ja reedeti kl. 16.15—19. 30. märtsist 30. juunini ja 1.—15. septembrini.

KLUBIS

25. märtsil kl. 19 rütmoplastika õhtu. Pääsmed müügil tund enne algust klubis.

Tartu regioon— see kõlab!

«Kas sina lasksid **Tartu regiooni** meeste parve jõepõhja?»

Piinlik vaikus.

«Vasta, mis sinult küsitakse, inimeseloom!»

Ei tea, pinninuks ma ühikas ettejuhtunud mullust malevarebast tagajärjekalt või mitte, kuid juurdlusse sekkus **Jaan Mölder**, kes muigelsui teatas: «Süüasi aegumise tõttu lõpetatud.»

Märganud minu protestiendelist nägu, viipas Jaan akna poole. Pöörasin pilgu Emajõele ja, ime küll, justkui läbi kaldapuude ja pardiparve nägin jääjäänuste ja vee peal uhiuut palkalust.

«Eelmise aasta oma tõmbasime sügisel kaldale,» selgitas Jaan. «See on vastne ja kannab 240 meest/naist, kui tarvis.» — «Ja on veel tarvis?» — «Küll juba tarvis on, kui õiged mehed.»

Sellesuvine regiooni komandör tõttas asju ajama, pihku jäi komissar **Andres Vinni**. «Meie laev pole tehtud linnuluust ega papüürusest, aga Heyerdahli papüüruslaevaga on niipalju ühist küll, et oleme leidnud internatsionaalse meeskonna — kolm rühma tuleb vennasvabariikidest, kaks Tšehhoslovakkiast, üks Ungarist.»

Ei tahtnud sedagi tähtsat meest kauem tülitada. Pöördusin insener **Andrus Alliku** ja arst **Tauno Kalveti** poole.

«Kuivalejäämist pole karta?» — «Ei, kui tööd tehakse.»

«Aga märjakssaamist?» — «Tartu on ohutuim regioon. Kõhklejate tarbeks kirjuta, et reanimobiil antakse kaheks nädalaks meie käsutusse.»

Veel tegi muret üks asi. «Aga suurveeaeg — kas pole karta, et parv enneaegu Peipsi poole põrutab?» — «Ta on meil trossidega kõvasti kaldas — kuni lahti teeme.» — «Ja millal see sünnib?» — «Kahekümnenda aprilli paiku.»

Kallis lugeja! Liikuvale parvele hüpata on suisa rumal! Püüa mitte maha jääda!

JAANUS HARRO,
ravi III k.,
arstiteaduskonna pressisekretär

SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT

Võimukas võit ja mõned meeldivad hetked

3. märtsil oli ülikooli maneežis üheksas TRÜ II — Rapla — Viljandi kohtumine kergejõustikus. Võistlusõhkkond oli võistlejailepealtvaatajaile igati sõbralik. Informatsioonipunkt töötas harvanähtavalt korrektselt ja kohtunikud (peamiselt KKT üliõpilased) ei püüdnud võistlust liigse administreerimisega segada.

Ülikooli teise võistkonna võit sai ülekaalukas. Kogutud 191 punktile oli Viljandil vastu panna 74 ja Raplal 112.

Peale pikemat vaheaega võis taas võistlemas näha **Valeri Holodnjakovi.** Ja mitte ainult võistlemas, vaid ka võitmas. Tulemused **15,28 kolmikhüppes ja 7,6 55 m tõkkejooksus** pole häbeneda. Võrdluseks võib märkida, et kolmikhüppes oleks selline tulemus tänavustel vabariigi sisemeistrivõistlustel andnud kindla esikoha.

Tugev oli teivashüpe, kus viis meest ületasid 4 meetrit. Parim oli individuaalselt võistelnud **Valter Külvet** — 4,60. Temale pole see küll uus kvaliteet, küll aga talve kohta igati tubli tulemus.

Teisi TRÜ võistlejate tulemusi:

Mehed: 50 m — **1. I. Tšaikovski 6,0; 2. J. Starkopf 6,1.**

300 m — **1. E. Rennit 38,3.**

600 m — **1. H. Mäesalu 1.34,0.**

2000 m — **1. A. Postolov 5.47,7; 2. T. Tali 5.48,0.**

Kaugus — **1. A. Laide 6.48.**
Kõrgus — **1. E. Pahapill 1.90.**
Teivas — **2. H. Alles 4,10; 3. E. Pahapill 4.00; v. a. K. Oja 4.10.**

Kuul — **1. E. Pahapill 13,61; 2. E. Lepik 13,27.**

Naised: 600 m — **1. M. Raag 1.42,3.**

50 m tj. — **1. A. Sõstra 8,4; v. a. L. Ots 7,9.**

Kõrgus — **1. M. Käärid 1.60.**

Kaugus — **1. L. Ots 5.16; v. a. A. Lätt 5,38.**

Kuul — **1. M. Käärid 11,33.**

SULEV VALNER,
žurn. I k.

Lõika välja ja kleebi seinale

Et tõsta kinopubliku ideelist, kultuurilist, esteetilist jms. taset, ära näidata ja näha kinokunsti kõlbelised, moraalsed, eetilised jms. väärtomadused, hoiatada väärtõlgenduste ja pseudoteooriate eest — selle tarbeks kuulutab TRÜ filmiklubi välja **filmipublitsistika konkursi.**

Perspektiivis näeme, et iga rahuldatud ja rahulolematu filmivaataja sule haarab — nii palju on ju veel ütlemata — ja kirjutab. Millest, küsite. Kõigest, mis servapidi kinokunsti puudutab. Filmist üldse, selle tegijatest, näitlejatest, kinopildist üldse ja Tartus. Maa on söötis, seeme mulda!

Konkureeriv töö ei pea olema märksõnaga, peab aga TRÜ lehes kevadsemestril näha olema. Loodetavasti saame siiski sessi eel kurbusega nentida, et kõiki töid pole olnud võimalik avaldada — neid on sedavõrd palju. Konkureerivad muidugi ka need, mis auhindamise ajaks veel lehte pole mahtunud. Žürii saab aus, esindaja ka «Tallinnfilmist».

Kirjutada võib kõigest või peaaegu kõigest, kirjutada võivad kõik, kes ülikoolis õpivad või töötavad või kuuluvad ülikooli filmiklubisse.

Märts, aprill, mai — tibusid loetakse kevadel!

Pimedat ekraani ja eredat mõttesähvatust! Auhinnafond on 80 rbl., žürii võtab jagamise enda peale.

Võistlus lõpeb jaanipäeval, tulemusi loete septembrikuu esimestest lehtedest.

Filmiklubi

Uusi trükiseid

Arstiteaduse ja kehakultuuri arengust Tartu ülikoolis. Tartu ülikooli ajaloo küsimusi XV. (TRÜ ajaloo komisjoni ja ajaloo muuseumi materjalid). Tartu 1983, 500 eks., 284 lk., rbl. 2.50.

Hans Remm. Materjale selgrootute zooloogia õppimiseks. Tartu 1983, 400 eks., 84 lk., 15 kop.

Lembit Mehilane. Lapse psühhofarmakoteraapia. Tartu 1983, 1000 eks., 100 lk., 20 kop.

E. Jürisson. Toksikoloogia. Teine, parandatud ja täiendatud trükk. Tartu 1983, 1000 eks., 56 lk., 10 kop.

Jaan Pikk. Põllumajandusliku tootmise ökonoomika I. (Taimekasvatus). Kolmas, täiendatud väljaanne. Tartu 1983, 400 eks., 76 lk., 15 kop.

E. Vasar. Eritumine. Tartu 1983, 1200 eks., 94 lk., 20 kop.

Aleksander Pille. Kõhu eesseina songade operatsioone. Tartu 1983, 1000 eks., 48 lk., 10 kop.

Tartu Riikliku Ülikooli struktuur ja isikkoosseis. Teatmik (andmed seisuga 1. oktoober 1983). Tartu 1983, 900 eks., 323 lk., 45 kop.

Üldine patoanatoomia. Loengukursuse abiõppematerjal. Ado Truupõld. Tartu 1983, 1000 eks., 88 lk., 15 kop.

Tartu ülikooli teaduskonnasisehaiguste kateedri ja Tartu Toome sisehaigustekliiniku (Tartu ülikooli I sisehaigustekliiniku) tööde bibliograafia 1919—1943. Koostanud K. Kõrge. Tartu 1983, 200 eks., 16 lk., 5 kop.

Neuroloogiliste haigete uurimise näidisplaan arstiteaduskonna üliõpilastele. Teine trükk. Koostanud E. Raudam. Tartu 1983, 1000 eks., 24 lk., 5 kop.

Töö- ja puhkeaja õiguslik reguleerimine. Metoodilisi materjale TRÜ majandusteaduskonna üliõpilastele õppeaines «Nõukogude õigus». H. Siigur, L. Käis. Tartu 1983, 400 eks., 64 lk., 10 kop.

Lastehaiguste propedeutika õppetabelid. Metoodiline vahend arstiteaduskonna pediaatriaosakonna üliõpilastele. Koostanud Aino Paves, Helju Tälli. Tartu 1983, 800 eks., 52 lk., 10 kop.

Täiendmaterjale bioanorgaanilise ja biofüüsikalise keemia praktikumiks. Aksel Koorits, Vello Loodmaa. Tartu 1983, 500 eks., 32 lk., 5 kop.

Matemaatika ülesandeid ettevalmistusosakonna õppijaile. Teine, parandatud trükk. L. Lepmann, T. Lepmann. Tartu 1983, 500 eks., 120 lk., 20 kop.

Aspects of British Culture. Cinema. Music. Compiled by H. Laan. Tartu 1983, 400 eks., 52 lk., 10 kop.

Texts for Students of Economics. Compiled by E. Tammelo. Second, revised edition. Tartu 1983, 500 eks., 152 lk., 25 kop.

Uut teatmekirjandust raamatukogus

Latein und Griechisch im deutschen Wortschatz: Lehn- und Fremdwörter altsprachlicher Herkunft. — 3. Aufl. — Berlin: Volk und Wissen, 1982. — 223 S.

Raamatus käsitletakse ajaloolise sõnavara kõrval ka muid keeleajaloolisi seiku. Esitatakse tähtsamad kreeka ja ladina keele liited, nende tähendused jne. Mõeldud filoloogidele (põhiliselt saksa filoloogidele).

Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liidu seadus NSV Liidu Ülemnõukogu valimiste kohta. — Tln.: Eesti Raamat, 1983. — 24 lk.

Seadus on vastu võetud NSV Liidu Ülemnõukogu üheksanda koosseisu üheksandal istungjärgul 6. juulil 1978. a.

Oxford elementary Learner's Dictionary of English. — Oxford: Oxford University Press, 1982. — 297 p., ill.

Seletussõnastik algajaile inglise keele õppijaile.

Rootsmäe I., Rootsmäe L. Eesti ornitoloogiline kirjandus 1656—1975. — Trt.: ENSV TA Looduseuurijate Selts, 1983. — 318 lk.

LEHES OLI VIGA

Toimetus vabandab eelmises lehes KOR-i loos olnud nimevea pärast. KOR-i staabiülema nimi on Tambet Tampuu. Viga oli autoripoolne.

Toimetaja kt. RAIVO LOTT

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. 947. MB-03133.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 9 (1369) Reedel, 30. märtsil 1984 XXXVI aastakäik

10

ÜKS NÄDAL

ÜLEVABARIIGILINE PARTEIALGORGANISATSIOONIDE SEKRETÄRIDE KOOSOLEK

Kasulikke kogemusi

Eelmisel nädalal pöörati meie ajakirjanduses suurt tähelepanu parteialgorganisatsioonide sekretäride tööle. Nädal lõppes ülevabariigilise koosolekuga Tallinnas V. I. Lenini nimelises Kultuuri- ja Spordipalees. Sellel käsitleti parteialgorganisatsioonide osa suurendamist töötajate ühiskondliku ja tööaktiivsuse tõstmisel, distsipliini tugevdamisel ning tööstiili täiustamisel. Plenaaristungil kuulati EKP Keskkomitee esimese sekretäri Karl Vaino ettekannet. Järgnenud arutelul võttis sõna ka EKP TRÜ komitee sekretär dotsent Advig Kiris. Pärast lõunat jätkus töö 16 sektsioonis. TRÜ-st osalenud parteisekretärid töötasid parteialgorganisatsioonide ning teadus- ja teaduspedagoogilise kaadri ettevalmistamise sektsioonis. ENSV KKEH minister Ilmar Nuut andis arstiteaduskonna parteisekretärile prof. Ado Truupõllule seal kätte ministeeriumi aukirja.

Toimetus esitas koosoleku kohta kaks küsimust ülikooli parteikomitee sekretärile ADVIG KIRISELE.

● Millest rääkisite oma ettekandes?

Plenaaristungil enam kui 4000 parteiorganisatsiooni sekretäri ees pidasin vajalikuks tõstatada selliseid küsimusi, mis on aktuaalsed mitte ainult ülikooli või üldse kõrgkoolide parteitöös, vaid puudutavad ühest või teisest aspektist laiemat parteiorganisatsioonide ringi. Rääkisin vajadusest pühendada suuremat tähelepanu korrale ja organiseeritusele. Nii näiteks ei ole meil veel kaugeltki kõik korras otsuste täitmisega. Liiga palju ebatäpsusi on liikmemaksude maksmisel. Parteikomitee on püüdnud luua neis valdkondades kontrollisüsteemi, kuid seniisest enam tähelepanu peab pöörama ka nõudlikkuse suurendamisele, kommunistide endi vastutuse tugevdamisele.

Ülikooli parteiorganisatsioonis teeb valitavatel kohtadel (ülikooli komitees, teaduskondade ja allasutuste organisatsioonide büroodes, parteigruppides) parteitööd üle 150 kommunisti. Seda aktiivi on vaja õpetada, anda talle tööks vajalikke teadmisi. Eriti oleks parteiaktiivile vaja praktilisi juhiseid sisaldavaid väljaandeid, liialt harva ilmub ka partei siseorganisatsioonilist tööd teaduslikult käsitlevat kirjandust.

Väljendasin samuti soovi, et noortega enne kõrgkooli astumist tehtav kasvatustöö oleks tulemuslikum ning et selles oleks märgatavam komsomoliorganisatsiooni osa.

● Mida kasulikku tõite kaasa koosolekult?

Palju kasulikke juhiseid parteiorganisatsioonide osa suurendamiseks, distsipliini tugevdamiseks ja tööstiili täiustamiseks oli juba EKP Keskkomitee esimese sekretäri K. Vaino ettekandes. Aga igas teiseski plenaaristungi sõnavõtus leidus üht-teist tulusat kõrva taha panemiseks parteitöö vormide, meetodite, stiili kohta. Sektsioonis, mille tööst võtsid osa teadusasutuste ja kõrgkoolide parteiorganisatsioonide sekretärid, käsitleti kõrgkoolide parteiorganisatsioonide tööd juba konkreetsemalt. Teadus- ja teaduspedagoogilise kaadri ettevalmistamise ja kasvatamise tõhustamisele oli siin pühendatud EKP Keskkomitee teaduse ja õppeasutuste osakonna juhataja asetäitja V. Rajangu ettekanne. Oma kogemustest ja probleemidest rääkisid TPI ja TPedI parteikomiteede sekretärid A. Talts ja V. Toom. Rida vastutusrikkaid ülesandeid tuleneb ülikooli parteiorganisatsioonile koosoleku läkitusest kõigile Eesti NSV parteialgorganisatsioonidele, -tsehhiorganisatsioonidele, parteigruppidele, kõigile kommunistidele.

110 aastat D. Uljanovi sünnist

16. augustil täitub 110 aastat Uljanovite perekonna noorima esindaja Dmitri Uljanovi sünnist. D. Uljanovi kortermuuseumis toimunud teadusnõukogu koosolekul otsustati seda tähtpäeva laialdaselt tähistada. Kuigi programmi alles täpsustatakse, üritused juba toimuvad. On ilmunud muuseumi tutvustav buklett, ülemöödunud nädalal külastati Moskvas D. Uljanovi tütart Olga Uljanovat. Ülikoolipoolsed esindajad olid A. Kiris, M. Reinfeldt ja E. Jaska. Räägiti juubeliüritustest. O. Uljanova lubas tänavu juunis külastada Tartut ja Tallinna ning kõnelda oma isast.

Moskvas käidi ka Anna Uljanova kortermuuseumis — eesmärgiks seostada õe-venna juubeliüritusi. Nimelt täitub 20. augustil 120 aastat Dmitri Uljanovi õe Anna sünnist. Plaanitsetakse ühist telesaadet. Lähemal ajal avatakse näitus D. Uljanovi seni eksponeerimata materjalidest.

Olga Uljanova käest saadi D. Uljanovile kuulunud fotosid Tartu päevilt, pleed ning talupojast sepa Johann Pulsi haiguslugu, keda D. Uljanov Tartus ravis. Muuseumi originaalesemeline osa sai seega olulise täienduse.

Tudeng, tule ja uudista!

ALEKSEI PAUKSON,
TRÜ ajaloo muuseumi
vanemteadur

Komsomolikroonika

● Komsomolikomitee teisipäevasel istungil soovitati NLKP liikmeks Eve Võlma (arstit. VI k.), Pille Pilt (arstit. II k.), Raul Salumäe (ajal. II k.), Mallor Kruus (ajaloo IV k.) ja Piret Holts (arstit. IV k.).

● Geograafiaosakonna III kursuse komsomolitööst ja oma tegevusest sekretärina rääkis Mart Vabar. Et sel õppeaastal polegi midagi tehtud, hindas komitee kursuse töö mitterahuldavaks. M. Vabar sai noomituse, mis kantakse arvestuskaardile.

● Jätkati eelmisel koosolekul alustatud ideoloogiasektori töö arutamist (see jäi pooleli sektori juhataja Owe Ladva (õigust. III k.) haiguse tõttu). O. Ladva vabastati juhataja kohustustest ja ta sai noomituse arvestuskaardile komsomoliülesannetesse vastutustundetu suhtumise pärast.

Ideoloogiasektori juhatajaks kinnitati matemaatika II kursuselt Tiit Vajak, kes valiti ka komiteesse.

● Arstiteaduskonna komsomolitööst kõneles sekretär Vahur Keldrima (ravi V k.). Tublimad on farmaatsia, pediaatria ja spordimeditsiini osakond. Kriitika olid ära teeninud ravi (vene) ja stomatoloogia. Sõna võtsid Heli Reinola (siseorganisatsioonilisest tööst), Andres Past (ideoloogiatööst kursustel), Sulev Ulp (kultuuritööst) ja Ülle Lepp. Teaduskonna komsomolibüroo töö sel õppeaastal tunnistati heaks.

● Sõjalis-patriootilise kasvatustöö sektori tegevusest võidu 40. aastapäeva eel rääkis sektori juhataja Ovanes Sarkisjan. On toimunud spordiüritusi, kavas on jooksumaraton, autoralli endistesse lahingupaikadesse jm. Sõjalis-patriootilisest viktoriinist peaksid osa võtma kõik teaduskonnad.

10. aprilliks vajab komitee teaduskondadelt ülevaadet tehtud tööst ja suundi järgmiseks õppeaastaks.

Täpsema info saamiseks kogunevad **esmaspäeval, 2. aprillil kl. 18** komiteesse teaduskondade ideoloogiasektori juhatajad ning sõjalis-patriootilise töö eest vastutajad.

● Ajalooteaduskonna sekretär Koit Nook (IV k.) tutvustas plaanitsetava üleülikoolilise mälumängu põhimõtteid. Täpsem juhend on väljatöötamisel.

LII KANGRU,
žurn. II k.,
komsomolikomitee pressisektori
juhataja

* * *

TÄHELEPANU
teaduskondade siseorganisatsioonilise töö sektori juhatajad!

Sektori koosolek toimub esmaspäeval, 2. aprillil kl. 18.15 komsomolikomitees.

Ettevalmistused alanud

Esmaspäeval oli esimest korda koos Suures Isamaasõjas saavutatud võidu 40. aastapäeva tähistamise komisjon, mille esimees on rektor prof. Arnold Koop, asetäitjad õppejõud Hillar Palamets, Hillar Padu, Olev Saks, ja komsomolikomitee asesekretär Verni Loodmaa, liikmeteks paarkümmend allüksuste esindajat.

Esimesel koosolekul tutvustasid rektor A. Koop ja H. Palamets võidu 40. aastapäeva tähistamise ettevalmistust ja kava.

24. ja 25. augustil toimuvad Tartus linna vabastamist meenutavad pidulikud üritused, kus osaleb ka ülikooli rahvas. Sügisel tähistame Tallinna ja kogu Eesti vabastamist. 17. novembril saab 40 aastat nõukoguliku ülikooli taasavamisest. See tähtpäev läbib ka rahvusvahelise üliõpilaspäeva üritusi.

Neid tähtpäevi tähistatakse ka teaduskondades ja teistes allüksustes. Kuidas, sellele vaja kohe mõtlema hakata. Samuti ootab kiiret otsustamist näitagitatsioon. Erilise tähelepanu osaliseks saavad aga ülikoolis sõjast osavõtnud ning nõukoguliku ülikooli taasavamise juures olnud.

Tulemas on mitu vastavateemalist näitust, sõjalis-patriootlikke ja spordiüritusi, loenguid, suur osa on kanda ülikooli taidluskollektiividel. Kulminatsiooniüritused toimuvad 1985. aastal mais, mil täitub 40 aastat Suure Isamaasõja lõpust.

Eesti Üliõpilaste Ehitusmalev

Ka EÜE-84 kohta käib põllumehetarkus «kuidas külvad — nõnda lõikad». Seepärast nüüd lähemalt EÜE ettevalmistavast perioodist: komplekteerimistähtaegadest, printsiipidest, üritustest.

Nagu ikka peab iga malevassesoovija täitma vormikohase avalduse, s. o. malevaperfo. TRÜ üliõpilastel tuleb täielikult täidetud, pildi ja arsti tempiga varustatud perfo tuua ELKNÜ TRÜ komitee EÜE sektorisse. Väär on, et kogu rühma perfod korjab enda kätte rühma komandör. EÜE sektorisse laekunud perfode põhjal koostab ta küll rühma nimekirja. **Iga TRÜ kureeritava rühma juhtkond peab komplekteerima rühma nii, et üle poole selle liikmetest oleksid TRÜ üliõpilased.**

Alates 10. aprillist hakkab TRÜ suvemaleva staap koostama oma nimekirju. Suvemaleva koosseisu arvatakse kõik esmakursuslased, kes pole endale 10. aprilliks EÜE-sse kohta leidnud.

Selleks, et saada EÜE liikmeks, tuleb peale perfo täitmise osaleda ka ohutustehnika (OT) õppustel ja eksamil. Need toimuvad orienteeruvalt maikuu kahel esimesel nädalal. Nendes rühmades, kus suvel tehakse ka montaažitöid, peab komandör tagama vajaliku arvu üliõpilaste (rühma liikmete) osavõtu troppijate õppustest.

Kõigil tulevastel EÜE-84 liikmetel on võimalus osaleda 21. aprillil RSP raames toimuval malevapäeval. EÜE päev algab miitinguga peahoone ees, sealt suundutakse talgutele. Talgutest osavõtjaid ootab ka supp ning keelekaste, aga mõistagi ka mõnus füüsiline koormus muusika saatel. Päeva keskpaigas võtavad regioonide staabid kokku rühmafunktsionäärid, et pidada suveplaane.

Igal rühmafunktsionääril lasub 15—20 inimese suvine saatus. Seepärast on rühmafunktsionääridele ettenähtud õppused ka pingelisemad. **ELKNÜ TRÜ komitee EÜE sektor organiseerib rühmajuhtidele kolm õppust: 11., 18. ja 25. aprillil. 28. ja 29. aprillil peab rühmafunktsionääridele oma seminarlaagri EÜE keskstaap. Lisaks sellele teevad õppusi ka regioonide staabid. Ettevalmistus toimub ka tulevastele arstidele.**

Rühmafunktsionääride kinnitamine toimub nagu möödunud aastal, s. t. peale teaduskonna ja komsomolikomitee soovitust tuleb saada ka ülikooli parteikomitee kinnitus.

15.—20. mail toimub rühmade atesteerimine. Atesteerimiskomisjon, kuhu kuuluvad EÜE keskstaabi-, partei- ja komsomolikomitee esindajad, kontrollib rühmafunktsionääride poolt tehtud tööd: perfode seisukorda, nimekirja, tööplaani, atribuutikat, OT-eksami sooritamist, õppustel omandatut jm.

EÜE-84 ettevalmistav periood lõpeb maleva avamisega 30. juunil. Selle vahele mahub aga veel ettevalmistavate rühmade teelesaatmine — 23. juunil Tallinnas ja Tartus.

Kellel veel valimata rühm, kus suvel töötada ja aktiivselt puhata, tuleb üles otsida soovitava rühma komandör ja temaga kokku leppida, sest ka EÜE-s kehtib reegel «kes ees — see mees». Kui aga on soovi minna väljapoole Eesti NSV-d, siis on selleks mitmeid võimalusi: **esindusrühm Gagarinis, rühmad Jakuutias, Karjalas, Tjumenis ja ka uus rühm Permis. Peale selle on võimalik töötada pioneerilaagris, raudteerühmas, «Aeroflotis», põllumajanduses, kaubanduses jm. Malevasse võib tulla ka kogu perega — sel juhul juba pererühma.**

Seega igaühele midagi! Põhjaliku ettevalmistuse ja tõsise töö korral võib 30. augustil öelda — oli tore malevasuvi!

Otsustamiskindlust ja pealehakkamist soovib

EÜE sektor

Oli õigusteaduskonna päev

Laupäev tõi ülikooli kokku ligi 300 õigusteaduskonna lõpetanut. Päev oli tihe ja teaberikas: aktus aulas, ühine lõuna, ekskursioonid teadusraamatukokku, ajaloomuuseumi, spordihoonesse, palmimajja, õhtu klubis.

Teaduskonna päeva juhatas sisse aktus, kus vilistlasi tervitas rektor prof. Arnold Koop. Juristide päev oli jätkuks teiste teaduskondade päevadele, mis on juba traditsiooniks saanud tagasisideme vorm. Dekaanil dotsent Albert Paltserilt oli kavas ettekanne «40 aastat TRÜ õigusteaduskonda». Vilistlastest esinesid Eesti NSV justiitsministri asetäitja Poigo Nuuma ja Eesti NSV prokuröri asetäitja Ülo Roots. Tervitussõnu ütlesid KKEH Ministeeriumi kõrgkoolide osakonna juhataja Bernhard Hiire, professor Endel Laasik ja üliõpilane Ain Kabal.

Taaskohtumise järel oli kõigil ühine arvamus — õigusteaduskonna päev saagu pidevaks ürituseks.

PEETER JÄRVELAID

Kes juhivad ülikooli komsomoli? Tunned Sa neid ja nende tööd? Kuigi aeg-ajalt oled võinud sellest lehest teada saada, tuleb vahel ette kurioosseid seiku, mis näitavad, üliõpilane, Sinu ebakompetentsust. Leevedangu meie ajalehe eelmine ja seegi number Su uudishimu ja täiendagu teadmisi.

* * *

Niisiis, reedel, 16. märtsil kl. 10.15 ELKNÜ TRÜ komitees.

Küsijad: teaduskondade pressisekretärid:
MAIRE MILDER (biol.-geogr. IV k.),
ALO MURUTAR (füüsika-keemia I k.),
KERSTI MAAL (filol. IV k.),
VARJE SOOTAK, «TRÜ» toimetaja.
Vastajad: ELKNÜ TRÜ komitee sekretär **ANDRUS LAUREN**, asesekretärid
ÜLLE LEPP — organisatsiooniline töö,
VERNI LOODMAA — ideoloogiline kasvatustöö (majandust. IV k.),
JAAN VIHROV — töökasvatus,
ANDI KASAK — õppe- ja teadustöö (õigust. III k.).

Kohtumise algul viibis meie seas ka **ELKNÜ Keskkomitee üliõpilasosakonna juhataja SILVIA LIIAS.**

* * *

NB! Eelmisest lehest võis lugeda keskustelu Silvia Liiasega ning tutvuda asesekretär Ülle Lepa tegevusega. Täna on sõna teistel asesekretäridel ja sekretär Andrus Laurenil.

* * *

VERNI LOODMAA

Pärast Tartu 2. keskkooli lõpetamist 1980. aastal tulin õppima kaubandusökonoomikat. Kahel esimesel aastal olin kursusevanem, I kursuse sügisest kuulusin ka teaduskonna büroosse ideoloogiasektori juhatajana. 1981. aasta sügisel valiti teaduskonna sekretäriks, alates 1983. aastast Varri Väli asemele ideoloogia- ja kultuuritöö asesekretäriks.

Kureerida on ideoloogia-, sõjalis-patriootilise ja kultuuritöö sektor, vene osakondade komsomolisekretäride nõukogu, RSR, filmiklubi, koos Jaaniga üldse kogu intertöö; teaduskondadest majandus- ja ajalooteaduskond.

* * *

Verni: 16. märtsi lehest võis **ideoloogiasektori** kohta lugeda päris karmi otsust. Selle töö eesotsas peab olema niisamasugune hakkaja mees nagu on õppesektori juhataja Ardo Kubjas, kes tõesti teeb kõike südamega.

Varje: Sõjalis-patriootiline töö ja RSR on ju ideoloogiasektoriga lähedalt seotud.

Verni: **Sõjalis-patriootilise töö sektori** moodustasime alles hiljaaegu silmas pidades eelolevaid tähtsaid sündmusi nagu Tartu ja Eesti NSV vabastamise ning võidu 40. aastapäeva. Põhitöö alles tuleb. Sektori juhataja Ovanes Sarkisjan (spordimed. V k.) on mees, kes selle tööga peaks hakkama saama.

RSR-il on praegu mõningane mõõn. Viimane suurem üritus oli sügisel ringi 20. aastapäeva tähistamine. Valmistati küll palju mitmesugust atribuutikat, aga sisuline külg jäi kehvapoolseks. Konverents hilines tund aega, saalis oli ainult paarkümmend inimest. Pole endist tegutsemislusti ega populaarsustki. Sel õppeaastal pole olnud ühtki «suurt ringi», s. t. üritust kõigile huvilistele. Olen küsinud: miks? Väidetakse, et enamik liikmeid on alles noored poisid, kel pole veel niisugust taset, millega juletaks üliõpilaste ette astuda. Üht tõsist «suurt ringi» valmistavat nad juba teist aastat ette. Praegu peaks vist alustama hoopis sellest, et üliõpilast «suurde ringi» üldse püüda. Ta ei tea ju sellest midagi. Ja kas on siis vähe aktuaalseid poliitilisi teemasid, millega välja tulla? Alguses võiks käia kursustel esinemas. Ei tea küll, et näiteks majandusteaduskonnas oleks käidud.

Maire: Millega tegeleb **vene osakondade nõukogu?**

Verni: Korraldab üritusi teistest rahvustest üliõpilastele taidlusülevaatustest nääripidudeni. Seda juhib Sergei Semenkov (spordimed. VI). Nüüd on neil plaanis klubis maha pidada üks tõeline sõprusõhtu, kus oleksid koos kõik ülikoolis õppivad rahvused. Tihedamat sidet peaksid nad pidama intersektoriga.

KÜSIDA VÕIS KÕIKE

VESTLUSRINGIS OLID KOMSOMOLIKOMITEE TIPPJUHID

Varje: TRÜ komsomolil on olnud põnevaid ettevõtmisi. Kunagi pidasid komitee liikmed üliõpilastele nn. infotunde, kus informeerisid tudengeid paljudest vajalikest küsimustest.

Verni: Midagi niisugust on praegugi kavas. Üliõpilaspäevade ajal jäi kahjuks ära globaalprobleemide arutelu E. Savisaare ja L. Valdiga. Tahame neid uuesti kutsuda, samuti teisi, kes kõneleksid meid huvitavatel teemadel. Kutsume üritust infotunniks.

Kersti: Kas komitee **kultuurisektor** peab organiseerima üleülikoolilisi kultuuriüritusi?

Verni: On kaks põhiülesannet: suurürituste ajal organiseerida kultuuriprogramm ning suunata teaduskondade kultuurisektorite tegevust. Vastavalt komitee otsusele peaks praegu teaduskondades käima taidlusülevaatus, et 13.—15. aprillil üleülikooliline konkurss õnnestuks.

Alo: Kas teaduskonnakonkurss on ikka reaalne?

Verni: Miks mitte, muidu kordub läinudaastane situatsioon: laval olid ainult juura, matemaatikud ja majandus.

Varje: Majandusest koguni üksainuke inimene.

Verni: Kalev Lepik esindas vähemalt teaduskonna ära. Kas teaduskondades praegu tõesti midagi tehakse, saab teada järgmisel nädalal kultuurisektorite koosolekul.

Maire: Kas lehes on teaduskondade konkursist juttu olnud?

Verni: Teaduskonnasekretärid pidid sellekohase otsuse edasi andma kultuurisektori juhatajaile. Otsus tuleb täita vaatamata sellele, kas sellest lehes juttu oli või ei.

Nii on ju igal kursusel võimalus ühiselt arutada, mida teha. On see hea või halb kava, ega keegi vist välja vilista. Klubis suurel konkursil peaks olema häbi viimasel minutil kokku klopsitud kehva kavaga esineda.

Mis veel kultuuritegemisse puutub, siis olen kuulnud küll, et vanasti võeti kaks laeva ja sõideti paarkümmend kilomeetrit mööda jõge alla, lauldi ja oli tore.

Ülle: Nii peeti kevadpäeva enne sessi.

Varje: See tava kestis mitu aastat ja tore oli tõepoolest.

Verni: Aeg on edasi läinud. Tänapäeva üliõpilane erineb varasemate aastate omast, tegijad ise ka teised. Üliõpilast huvitavad praegu põhiliselt kõrge tasemega kollektiivid, kes sooja käepigistuse eest esinema ei tule. Kultuuriürituste asjus tasuks rohkem klubi poole pöörduda. TPedI-s näiteks on suurpäevade kandev osa just klubil.

Andrus: TPI-s ka, RSP pooled üritused toimuvad klubi korraldusel.

Verni: Meil on raske klubiruume saada. «Karavan» nõustus esinema tulema, meie aga ei leidnud neile kohta. Tegelikult tuleb ka klubist aru saada. Diskoaeg on möödumas. Iga üritus on klubile väga tähtis, sest nad on isemajandavad. Seepärast peab iga õhtu täie ette minema.

Alo: **Filmiklubi** kohta võib vist küll ainult häid sõnu öelda.

Verni: Tõsiseid probleeme tõesti pole, filme näidatakse, rahvast jätkub.

Varje: Toimetuses arvas üks üliõpilane, et talle läheb paratamatult vaja nii EPA kui TRÜ filmiklubi. Need olevat nii erinevad. Meil kuidagi teoreetilisemad filmid, kõrgetasemelised loengud õppejõududelt juurde, EPA-s olevat rohkem kohtumisi filmitegijatega. Aga see tuleb vist juba kõrgkoolide endi erinevusest.

Verni: Ma võrdleksin siin ka EPA ja TRÜ lehte. Minu meelest on EPA leht väga inimliku lähenemisega, kirjutatakse kuidagi loomulikult, aga ilusasti, kasvõi ÜET leheküljedki. Võib-olla tase ei olegi nii kõrge, aga lood on lähedased. Meil püütakse kindlasti midagi kriitilist iga asja juures leida, seda peab ka, aga lugedes tunned, et autor ei ole ise probleemi tuumani välja jõudnud, püüab kuidagi eemalseisjana näpuga näidata.

ANDI KASAK

Pärast Varstu keskkooli lõpetamist teenisin Nõukogude armees, õppisin aasta ettevalmistusosakonnas ja 1981. aastast olen õigusteaduskonnas, praegu III kursusel. I kursusel olin ühiskondlike tööde sektori juhataja, II kursuse kevadel valiti komitee liikmeks ja õiguskasvatussektori juhatajaks, viimasel komsomolikonverentsil sügisel aga õppe- ja teadustöö asesekretäriks.

Kureerin õppe-, õiguskasvatus- ja pressisektorit ning füüsika-keemiateaduskonda.

Alo: Sektoritest parim?

Andi: Üldiselt võib rahul olla kõigi kolmega. Võimalusi paremini teha on alati. Esile tõstaksin siiski **õppesektorit.** Ardot oleme täna juba kiitnud. Oleks nii hakkajaid ja sõnapidajaid rohkem. Nüüd on valmis uus sotsialistliku võistluse juhend, koos sotsioloogialaboriga koostame ankeeti. Sellest sektorist peaks ühe omaette loo tegema.

Kersti: Päris tundmatu on **õiguskasvatussektor?**

Andi: Kiitvaid sõinu sektori töö kohta võis lugeda 13. märtsi «Noorte Häälest», seal oli vestlusring õiguskorrast. Olekski ideaalne, kui KOR, rahvamalev ja õiguspropaganda tegevus omavahel tihedalt põimuksid. Kasutegur peaks suurem olema. Oleme seda arutanud. Aga üliõpilane on üliõpilane, pole tal ühtigi kerge toime tulla üleannetute ja joodikutega.

Õiguspropagandas oleme võtnud niisuguse suuna, et tahaksime tutvustada õigusprobleeme nii ülikoolis kui väljaspool. III kursuse üliõpilane Reet Saks on paaril korral «TRÜ-s» kirjutanud suunamisest ja muust. Komitees oli ka vastav kaustik, kuhu ootasime teaduskondadest ettepanekuid, millest võiksime rääkima tulla. Kahjuks tuntakse õigusküsimuste vastu vähe huvi.

Kersti: Aga väljaspool ülikooli?

Andi: Oleme sisse seadnud suhted linnakoolidega. Ka kunderlaste juhendamine on selle sektori töö. Nemad on midagi meie KOR-i taolist.

Pressisektorist on viimasel ajal lehes kirjutatud. Jää on liikuma hakanud.

Varje: Loodame. Siiski võiks nii iga pressisekretär kui teaduskonna sekretär heita pilgu selle semestri lehte ja vaadata, millest on kirjutatud. Praegu ei ole pilt kuigi kiita. Üks kahest: kas teaduskonnas pole tõesti midagi toimunud (isegi uudiseid on vähe) või on kirjutajaorganiseerija saamatu. Pressisekretär peaks suutma oma teaduskonda natuke avaramalt seirata, ka puudustest tarvis märku anda, ilma et kardetaks oma büroo sekretäri. Objektiivselt, ettepanekutega. Teiselt poolt võiks ka büroo sekretär jälgida, kuidas töötab büroo liige — pressisekretär.

Andi: Kureeritavast teaduskonnast pean agaramaks **keemiaosakonda.** Sekretär Endla Lõhkivi on pannud büroo tööle ja teeb ka ise. Ta on autoriteet. Kui oled autoriteet, tuleb rahvas kaasa. Ükski teaduskond pole jõudnud selleni, et on teinud kohtumise RSR-ga, keemikud möödunud aastal tegid. Neil on selliseid momente palju, mis teevad teaduskonnast elujõulise ja teotahtelise kollektiivi. Ta on ju ka endine pressisekretär. Füüsikaosakonnas on tagasihoidlikum elu, sekretäril jääb puudu kohusetundest.

JAAN VIHROV

1978. aastal lõpetasin Antsla keskkooli ja astusin kohe õigusteaduskonda. Kevadel sai ülikool läbi ning tööle suunati komsomolikomiteesse. Teaduskonnas olin komsomolibüroo liige, ideoloogiasektori juhataja ja viimasel kursusel valiti mind komitee töökasvatuse asesekretäriks. Kureerima pean kolme teaduskonna tööd: õigus, KKT ja filoloogia. Eriti ei ole vaja juhtida õigusteaduskonda, kuna töö käib seal niikuinii. Enam-vähem on korda saamas filoloogid, aga KKT-s ei taha asi kuidagimoodi liikuma hakata.

Kõige otsesemalt tegelen malevaga, ka suvemalevaga. Töökasvatuse asesekretäri valdkonda jäävad samuti laupäevakud, mingil määral koristus- ja külvitöödki. Kureerin veel olme-, spordi- ja intersektorit.

Varje: Intertöö sektor loodi alles hiljuti.

Jaan: See hõlmab kõike seda, mis on vähegi seotud internatsionaalse kasvatustööga: interklubi, RSR, EÜE Liidu ja välisrühmad, kõik sellesuunalised üritused. Verni juba ütles, et see töö on meil kahasse.

Maire: Kuidas see kõik tegelikkuses välja kujuneb?

Jaan: Intersektori juhataja peab olema inimene, kes on kursis kõige siin loetletuga. Ta peab oskama seda kokku viia, et internatsionaalne kasvatustöö oleks tõhusam. Täpseid piire üksikute töölõikude vahele tõmmata ei saa. Tööle on hakanud ka **interklubi**, seal on päris asjalikud inimesed.

Kersti: Millega interklubi otseselt tegeleb?

Jaan: Põhiülesandeks on külaliste vastuvõtt, Eesti NSV tutvustamine, kirjavahetus, sõprusüritused teiste kõrgkoolidega, aga ka erinevatest rahvustest üliõpilaste lähendamine.

Olmesektori tööga võib samuti rahul olla. Uus sektorijuhataja pole sugugi nõrgem kui Mati Luukas. Põhiküsimuseks on ühiselamud: igasugune kasvatustöö seal, samuti suhtlemine rektoraadi ja dekanaatidega. Olmesektor peab juhtima majanõukogude tööd ning pidama sidet teaduskonna komsomolibürooga.

Varje: Juba mitu aastat pole asja saanud ühiselamureidide kajastamisest lehes.

Jaan: Reididega on nii, et kui leitakse midagi halba, siis kõike ei saagi lehte panna.

Varje: Kas siis ainult halb peab avalikkuseni jõudma? Ühiselamu on koduks viis aastat, minu meelest võiks paljudest asjadest kirjutada.

Jaan: Nüüd hakkame parimaid tubasid premeerima suurürituste päässmetega. Tiigi ühiselamus on kavas teha eksperiment. Sellest on veel natuke vara rääkida: sissepääs, seinalehed jm.

Spordisektor peab sidet spordiklubi, teaduskondade büroode vastava sektoriga, aitab korraldada üritusi kahasse komsomoli linnakomiteega ning ka ülikooli spartakiaadi.

Kersti: Kas tänavune EÜE plaan saab täis?

Jaan: Praegune seis väga vilets ei ole, otsisime välja vana kaardivõe, kellel ka suvel aega oleks. TRÜ kureeritavate rühmade üle praegu nuriseda ei või. Kümne inimese võrra suurendati vabariigi esindusrühma Gagarini plaani. Selle komplekteerimine on ikka TRÜ kanda jäänud, kuigi võiks osalejaid olla kõigist kuuest kõrgkoolist. Andrus tegeles möödunud aastal selle rühma muredega vist küll koguni kaks kuud.

Maire: Kas EÜE sektoril jätkub tööd aasta ringi?

Jaan: Piisavalt. Viimastel aastatel on esile kerkinud uusi probleeme. Võib öelda, et sektori tööaasta lõpeb oktoobris ja samas algab uus. Oktoobris otsitakse regioonide funktsionääre, ka Liidu- ja välisrühmadesse. Siis tuleb kinnitamine, vestlused. Detsembris komplekteerime juba välisrühmi, samal ajal otsime ka lihtrühmade juhte. Välislepingute sõlmimine. Aprillis algavad rühmajuhtide õppused, mais atesteerimine ja ongi käes tööperiood. Kes nüüd I kursuselt 10. aprilliks pole suurde malevasse saanud, läheb **suvemalevasse.**

Andrus: Tööjõudu on väga vaja, siingi laual on juba kiri: linna vajatakse soojatrassi kaevama kümmet poissi.

Jaan: Suviseid töökäsi tahab nii ülikool kui linn, ka EÜE plaan peab täis saama. Arvestades noormeeste põuda on plaan tänavu suvemaleval siiski natuke väiksem. SM-i juhib Toomas Pilt õigusteaduskonna III kursuselt. Tööd jätkub aprillist augusti lõpuni.

Minu peal on ka **laupäevakud.** 21. aprilliks on planeeritud RSP ajaks malevapäev. Enne pressikonverentsi ja õhtust üritust tehakse laupäevakutöid. Objekte praegu valitakse. Igal teaduskonnal on muidugi oma vanad kohad korda teha.

Varje: Hiljaaegu lugesin kusagilt midagi TRÜ komsomoliprožektori kohta. Pole sellest varem kuulnud.

Ülle: See on üldse ebamäärane asi, mingi vana ametijuhendi järgi kuulub säärane töölõik organiseerimistöö asesekretärile. Tõhusalt pole «KP» aastaid töötanud, kuigi vahetevahel tast midagi kuulukse.

Varje: Kas seda vaja ongi?

Üks kuuest vastajast — asesekretär Jaan Vihrov ja kolm neljast küsijast — Kersti Maal, Maire Milder ja Varje Sootak. ARVO TENNO foto

(Järg 3. lk.)

KÜSIDA VÕIS KÕIKE

(Algus 2. lk.)

Ülle: «KP» põhimääruse järgi (õppedistsipliin, olme jm.) paika pandud funktsioonid täidavad tegelikult ära sektorid ise. Küsimus on vaid reiditulemuste avalikustamisel, «KP» peab seda tegema stendidel või lehes. Varsti arutame neid küsimusi koos EPA ja TPI-ga. EPA-s see töö käib, neil on aastane tõsine kogemus. Tallinlased väitsid, et neil hakkas ka tööle. Arvan, et ühisest arutamisest oleks tulu, pole ju mõtet teha prožektorit vaid selle pärast, et lihtsalt peab olema.

ANDRUS LAUREN

Lõpetasin 1976. aastal Tallinna 24. keskkooli ja astusin kohe õigusteaduskonda. Ülikooli ajal olin kursuse komsomolibüroo liige, komitee ideoloogiasektori liige, sama sektori juhataja, ideoloogiatöö asesekretär. 1980. aastal õppides viiendal kursusel valiti mind ELKNÜ TRÜ komitee sekretäriks.

* * *

Ega mul asetäitjate jutule palju lisada olegi. Nad on tublid, igaühel küllaltki raske rida. Pealegi on veel kümneid töölõike. Oleme ka väga liikuv rahvas, teinekord on meist kohal vaid üks, nii et igaüks peab suutma asendada ükskõik keda.

Oleme siin rääkinud peamiselt komsomolitööst, nn. ühiskondlikust tööst. Aga kõik asesekretärid on alles hiljuti olnud või on veel üliõpilased. Nii et õppimine peab eelkõige korras olema. Leninliku Komsomoli nimelist stipendiumi saab Andi, eelmisel aastal oli see Vernil. Lenini-nimeline stipendium oli minul.

Varje: Kas võib kuidagi piiritleda tänast komsomoli põlvkonda?

Andrus: Praegune komsomolitööd juhtiv põlvkond on veel nn. juubeliaegne, kes tegi ära väga palju ja sai häid kogemusi. Aga peatselt nad lõpetavad ja jääb järele vaid legend. Tegijad ise jõudsid laine harjale ja pärast tekkis mõnel koguni väike seisak. Juubel sai küll läbi, aga igapäevane töö pidi jätkuma. Siit ka küllaltki kriitiline lähenemine paljudele tahkudele meie töös. Oma osa on selles kahtlemata ka partei ja valitsuse viimaste aastate dokumentidel.

Ülle: Verni, Sa kandsid ju juubelitõrvikut!

Andrus: Verni oli üks rongkäigu ettevalmistajaist. Ülle kuulus juubeli keskstaapi. Jaan aitas samuti rongkäigu ettevalmistamisel, kuigi oli tol suvel Sakala regiooni komissar, Andi oli juubelimaleva rühmakomandör. Tema rühma töö on ka need ilusad komitee ruumid.

Kersti: Kui palju meid praegu on?

Andrus: 5600 kommunistlikku noort. Arv on pidevalt kasvanud, puudub vaid paar protsenti sajast. Niisugune mass seab organisatsiooni kui terviku ette hoopis teised ülesanded kui 50.—60. aastail, mil ÜLKNÜ liikmeid oli alla poole tudengitest. Seepärast on ääretult tähtis, et muutuks komsomolitöö stiil mitte ainult komitees, vaid ka teaduskondades. Eeskätt tuleb leida seal teaduskondades autoriteetsed sekretärid, kes teevad tööd südamega, kes mitte ainult ei aruta, vaid ka tegutsevad.

Verni: Just teaduskonnasekretäri osa mõjutab tunduvalt komitee tööd.

Andrus: Millegipärast on hakanud levima niisugune suhtumine, et sekretär on teaduskonnas ainuke inimene, kes peab tööd tegema. Vahel ta ei tee katsetki seda suhtumist muuta, s. t. peaks koondama enda ümber head aktiivi. Teaduskondades, millega rahul oleme, on see küsimus lahendatud, kellega rahul ei ole, lahendamata.

Ülle: Olen ise teaduskonnasekretärina kuulda saanud dekaani märkust: sekretär ise peaks natuke vähem, teised rohkem tegema.

Andrus: See on tööstiili küsimus. Inimese vaimsed ja füüsilised võimed on siiski piiratud. Sekretäri ülesanne on aktiivi suunata. Ta vahendab komitee ja kursuste sekretäride tegevust. Kahjuks ei ole me suutnud mõnele teaduskonnasekretärile selgeks teha, et on vaja sidet pidada just kursuste sekretäridega. Tema on raudselt veendunud, et piisab sellest, kui suhtleb osakonnasekretäridega lähemalt. Korra kuus tuleks kõik kokku võtta. Siin lööb läbi suure ülemuse tunne, et olen teaduskonna sekretär ja suhtlen ainult teatud lüliga.

Verni: Majandusteaduskonna sekretärina käisime kaks korda semestris kõik koos: dekaan, prodekaanid jt. õppejõud. Büroo liikmed peavad ise tundma, et vastutavad mitte ainult komitee ees, vaid ka oma teaduskonna ees.

Andrus: Kui büroo ei kuula kursuste aruandeid, ei suhtle nendega, polegi tõsist tööd loota. Ka kooskäimises peitub mingil määral edu saladus.

Varje: Mida oodatakse komsomolikomiteelt?

Andrus: Väga palju, oleme keskpunktiks, siit peab kõik läbi jooksma. Kuid seda ei tule nii mõista, et peame tegema huvitavaks kursuste elu, peame minema kedagi kohapeale laitma. See on eelkõige teaduskonna büroo rida. Ja kui kedagi tarvis karistada või kiita, teeb selleks ettepaneku samuti teaduskonna büroo. Kahjuks toetavad niisugust väära suhtumist ka mõned õppejõud. Aga kui büroo ei tööta, on selles kindlasti ka meie süüd.

Kersti: Missugune on keskkoolist tulnu suhtumine komsomolitöösse?

Andrus: Mitmesugune. Osa on juba ette negatiivselt häälestatud. Paljud on komsomoli astunud koos terve klassiga, pole veel ise selle vajalikkuses jõudnud veenduda. Kõik astuvad, kus siis minagi! ELKNÜ Tartu Linnakomitee büroo liikmena julgen öelda, et silma on torganud noorte nõrk ettevalmistus. Ei tunta hästi isegi põhikirja. Ülikoolis pidasime märtsis kõigil kursustel vastava koosoleku. Aga koolist kaasa võetud väärhoiak võib ülikoolis süveneda.

Kui me ülikoolis ei püüa seda murda, kujuneb omamoodi nõiaring: tudengina ühiskondlikust tööst kõrvalejäänu ei oska noore pedagoogina koolis ise midagi ette võtta. Tema õpilased kasvavad niisama inertsed. Ühesõnaga meie endi «tänane» praak hakkab mõne aasta pärast kõrgkooli tagasi tulema.

Lõpetuseks. Pärast paaritunnist vestlusringi igapäevaprobleemidest ja pärast selle jõudmist lehelugejani on ehk pilt komsomolitööst natuke selgem. Rohkem peaksime trükki toimetama teaduskonnaelu. Poolteist aastat tagasi oli vestlusring majandusteaduskonna bürooga. Käidi ka matemaatikute juures, kuid paraku ei jõudnud need materjalid lehte. Nüüd alustasid sõnavõttu teaduskonna komsomolisekretärid. See kõik on siiski nn. funktsionääride tasemel. Pole kõige alumist lüli — kursust. Kes teab mõnd toredat kursust, andku toimetusele märku. Miks mitte kirjutada temast?

Ülikooli komsomoli tippjuhtide kohta tahaks lausuda veel nii palju, et nemad paistsid omal ajal juba esimesel kursusel silma. Kes tegi peale otsese komsomolitöö teadust, kes malevat või muud. Ülle on saanud Eesti NSV TA üliõpilaspreemia. Käis ÜLKNÜ 18. kongressil. Ise peab ta saatuslikuks ka ühte tuppa sattumist Mercedes Pendiga (Merimaa), kes oli komitee asesekretär. Praegu on Ülle komsomoli linnakomitee ja vabariikliku üliõpilasnõukogu liige, rääkimata mitmetest ülikooli komisjonidest.

Jaan on EÜE keskstaabi liige, teeb tänavugi malevat, on Sakala regiooni komandör.

Verni jõuab peale kõige muu ka Tartu Akadeemilises Meeskooris laulmas käia.

Andrus on edasi kündnud teaduspõldu. On kaugõppeaspirant, juhendab üliõpilastel NLKP ajaloo seminare. Muidugi on ta ELKNÜ Keskkomitee, EÜE keskstaabi liige, ELKNÜ Tartu Linnakomitee büroo liige, aga ka ENSV Üliõpilasnõukogu esimees, samuti ENSV Rektorite Nõukogu liige, on viimase ÜLKNÜ kongressi delegaat.

Lõpuks ei saa mainimata jätta sedagi, et osa neist on pereinimesed, kasvatavad lapsi. Tahaks küsida, kuidas nad oskavad jaotada oma aega, aga see on juba teise loo teema.

Kirjutasid VARJE SOOTAK
ja KERSTI MAAL

Õnnitleme!

Homme tähistab esimest juubelit majandusteaduskonna kauaaegne õppejõud HELI RUUSSAAR. Ta on rahanduse ja krediidi eriala esimese lennu lõpetaja (1959. aastal). 1966. aasta sügisel asus ta teaduskonda tööle algul assistendina, hiljem vanemõpetajana. Ligi 15 pedagoogiaastat *alma mater*'is iseloomustavad juubilari kui viljakat õppejõudu ja teaduslikku töötajat.

Heli Ruussaare erakordsed organisaatorivõimed on leidnud rakendust nii kateedris, teaduskonnas ja ülikoolis kui kaugemalgi. Pidevalt oli ta TRÜ ametiühingukomitee aktiivne liige, 9 aastat täitis teaduskonna kaugõppeprodekaani kohustusi jne.

1981. aasta algul edutati Heli Ruussaar tööle Väliskaubandus-panga Tallinna osakonna asejuhatajaks. Kontakte oma kõrgkooliga pole ta katkestanud siiamaani, lugedes edasi krediididistsipliine, juhendades praktikat või olles lihtsalt

ülikoolis sagedane ja oodatud külaline.

Rahanduse ja krediidi kateedri kolleegid õnnitlevad juubilari, soovivad jõudu ja tihedaid kontakte edaspidiseks.

MART SÖRG

Laste-kirjanikud ülikoolis

Esmaspäeval olid Tartus sotsialismimaade ja NSV Liidu laste- ja noorsookirjanikud. Külaskäik oli seotud üleliidulise laste ja noorsoo raamatunädalaga. Nad kohtusid ülikooli rektori ja komsomolikomitee esindajatega, käisid teadusraamatukogus, D. Uljanovi korter-muuseumis, botaanikaaias. Aulas toimus pidulik kontsert.

Tänu

Uute õigusaktide tutvustamise ja vastavate metoodiliste abivahendite ettevalmistamise eest avaldas Eesti NSV Justiitsministeerium tänu dotsentidele **Inge Orgole ja Heino Siigurile.**

Kuulati üliõpilaskoore

Neljapäeval, 22. märtsil kell 19 said EPA aulas kokku Tartu üliõpilaskoorid. Toimus üliõpilaslaulupeo «Gaudeamus IX» esimene ühendproov. Tartu kooride ettevalmistust suviseks peoks oli hindama tulnud Arvo Ratassepp.

Proovi alustati T. Vettiku «Noorte lauluga» Alo Ritsingu juhatusel. Särav, rütmikas, nooruslikult reibas on see mitukümmend aastat tagasi loodud laul. Tänastel lauljatel tuleb aga kõvasti tööd teha, et «Noorte laul» hakkaks tõeliselt nooruslikult kõlama.

G. Ernesaksa «Sireli, kas mul õnne» Vaike Uibopuu juhatusel sujus meeldivalt. Laulnud on seda peaaegu kõik koorid varemgi. Edaspidiseks jäävad siin põhiliselt viimistlustööd.

Joh. Jürme «Rukkirääk» ja E. Kapi kantaat «Läänemeri — rahumeri» kujunevad laulupeol eesti kooride jaoks ilmselt kõige suurejoonelisemateks etteasteteks. «Rukkiräägu» mõnusat valssi teevad kaasa ka liikumisrühmad. Orkester ja lauljad peavad seetõttu eriti valvsalt dirigendi kätt jälgima, et mitte omaloodud tempoga tantsusamme segi ajada. Kantaadi esitamisel kiitis A. Ratassepp mehi. Naistel nõrgemad hääled ning kui partiidki ebaselged, on raske meeste kõrval mõjule pääseda.

Ühendkooride kavast lauldi läbi läti rahvalaul «Bēdu manu, lielu bēdu» ja leedu rahvalaul «Augo bernelis». Nendega on lugu nii, et kui sõnad ja hääldus selged, siis muud suurt õppida polegi.

Et Tallinnas samasugune ühendproov juba toimunud, oli Arvo Ratassepal hea võimalus kahe linna tudengite laulutaset võrrelda. Maestro sõnade järgi on seis praegu võrdne: tallinlased tulevad paremini toime «Rukkiräägu» kiire tempoga, tartlased seevastu on suutnud läti ja leedu laulud kindlamini omandada.

Töö «Gaudeamus IX» repertuaari ettevalmistamisel jätkub. Järgmine ühendproov toimub 17. mail.

SIIRI MAIMETS

Arvo Valton «Üksildased ajas», Tln. 1983

Hüpoteesid Valtoni kohta

Arvo Valtoni *stiil tundub pealiskaudse vaatluse järel heietusena, kuid oma põhjalikkuse (ütlen nii, et mitte kasutada põhjatut «sügavust») tõttu pretendeerib see meditatsioonile, mille tajumine on aga kaasa mediteerimata võimatu.*

Põhjalikkus avaldub igasuguste pisiasjade seostamises kõigi teiste pisiasjadega. Neid pisiasju saab lõpuks nii palju, et kõik muutub omavahel seotuks ja sõltuvuses olevaks — neist saab kokku raskestiharutatav tervik. Kui pisiasjad on kokku kogutud, asub Valton neid kõrvutama ja üldistusi tegema, nii et retsenseerides Valtonit on vaja üldistada ka tema enda üldistusi, mis sunnib ronima kõrge mäe otsa, et tema üldistused paistaksid silmale haaratavatena. Kui ka tahaks arutada ainult Valtoni pisiasjade üle, siis peaksime oma mõtteis väikest-väiklast timukat toitma, kes loetu vajalikeks ja jõukohasteks ribadeks käristab. Selline retsenseerija (nagu näiteks L. Kurvits 22. oktoobri «Edasis») satuks ilmselt Valtoni uue teose üheks grotesekseks kujuks.

Valton küsib: kes me oleme? kust me tuleme? kuhu läheme? Ehk teiste sõnadega: mis ja miks on elu? Vastused nendele küsimustele eeldaksid omaette filosoofilise süsteemi loomist. Kuid Valtoni tegelased ei ole mingid tegelased üldse, vaid eksisteerivad konkreetses kirjanduslikus reaalsuses, nii et olemise ette püstitatakse küsimus: kuidas? Nii klassikaline, kuid kulumatu hüüatus. Nii sünnivad kolm tugeva filosoofilise alatooniga lühiromaani.

Küsimuse lahendamisel kasutab Valton järgmisi, tema jaoks olulisi kategooriaid, mis sageli esinevad vastandite paaridena: elu — surm, töö — looming, loodus — kodanik (ühiskonna liige, mitte inimene kui looduse osa), jumal — saatus, loomulikkus — erilisus, kannatus — õndsus. Kirjandusteose kohta ei ütle need kategooriad veel midagi. On vaja teada, milline on nende olemise viis.

Alustan teose määramist autori positsiooni analüüsist oma tegelaste suhtes. Valtonil ei ole palju tegelasi, tal ei lähe neid lihtsalt vaja, sest tema jaoks on reflekteeringud tähtsamad tegelaste liikumisest kolmemõõtmelises ruumis. Autorile on antud näha mitte ainult mõtteid, vaid ka tunnete tähendusi. Kuivõrd teadvuse peegeldused abstraheeritakse ja tunde puhul märgitakse ära selle põhiolemus, siis paistab, et tegelased on autori ideede vangid. Tihtipeale saavutab tegelaste mõttevool niivõrd suure tiheduse, et tekstist tungib välja vangivalvur (autor) ise ja kirjandus saavutab essee või filosoofilise traktaadi mõõtmed.

Autor esineb jumalana-jutustajana, teatades meile ka seda, mille peale tegelane ise mõelda ei suuda või ei jõua. Nii esitatakse kõik võimalikud käibelolevad või ka esoteerilisemad seisukohad mingi nähtuse kohta. Kirjanduses on küllaltki levinud nn. otste lahtijätmine, millega luuakse avaram kunstiväli, eeldades selle täitmist iseseisva mõtlemisega. Valton seevastu esitab kõik vastukäivad mõtteahelad võrdväärsetena, justkui pakub välja hulga lahendusi, tunnistades need samas ummikusse viivateks, ja tekitab meis niiviisi väljapääsmatuse efekti, mis ületatakse ainult peategelase mõtte ja tegevuse ühtsuse poole pürgimise tagajärjel. Lugeja jaoks on kõik peategelaste väljundid suletud või raskesti mõistetavad, nii et väljapääsmatusest ei pääse. Valtoni mõtlemisviis, kus lahenduses peitub uus takistus, on dialektiline, kuid psühholoogiliselt kurnav, sest antud dialektika on staatiline. Dialektilisest nõiaringist väljuvad dialektilisse arengujõkke ainult tegelased, meie osaks jääb tunnistada nõiaringi ehk mõistuse kriisi, mille mudeliteks Valtoni lühiromaanid tegelikult ongi.

(Järgneb.)

INDREK UDE

*

Õppimine, suunamine

Ajaloo-osakonna viimasel komsomolikoosolekul arutati talvise eksamisessiooni tulemusi. Nendest rääkis osakonna komsomolibüroo sekretär Uku Vilson (IV k.). Kuigi teaduskond on ülikoolis õppeedukuselt kolmas, ei luba tulemused hõisata. Parimad õppurid on viiendal, halvimad kolmandal kursusel. Eksami- ja arvestusvõlgade põhjusi selgitasid kursuste komsomolisekretärid. Võlgu soodustavad nii objektiivsed kui ka subjektiivsed tegurid. Dekaan dots. Allan Liim ütles, et komsomol peaks nõudma võlgade kiiremat likvideerimist. «Võlg segab ka kursusetöö valmimist», lisas dotsent Linda Eringson.

Dots. Allan Liim rääkis diplomandide töölesuunamisest: «Kahtkümmend üht üliõpilast kahekümne kaheksast ootab koolmeistriamet.»

JAAN LUKAS,
ajaloo I k.

Kohtumine Okudžavaga

Tänavuse teatrikuu tippsündmusi Viljandis oli esmaspäevane «Diletantide teekonna» etendus kohalikus «Ugala» teatris, millele eelnes meeleolukas kohtumine lavastuse algmaterjali autori Bulat Okudžavaga. Võimalus toda kuulsat meest näha ja kuulda oli teatrimajja meelitanud kenakese hulga külastajaid. Arvukas oli ka meie ülikooli esindus: kohale sõitsid vene kirjanduse kateeder, ÜTÜ filosoofiaring, noori lootustandvaid teatrikriitikuid ning palju teisigi huvilisi. Tänavu 9. mail 60. sünnipäeva tähistav kirjanik rääkis (peamiselt endast ja natuke ka teistest), laulis, arvas, vastas küsimustele. Kõige valjema aplausi pälvisid kaks laulu — esimest olid inspireerinud Rooma impeeriumi langusaja motiivid, teist Anton Tšehhovi terane tähelepanek «Targale meeldib õppida, lollile õpetada». Kohtumisele järgnenud vaheaja järel vaadati «Diletantide teekonda». Kui see lõppes, hüüti lavale ka Bulat Okudžava, kes saali kümnendas reas, otse «Ugala» kunstilise juhi Jaak Alliku kõrval oli kaks ja pool tundi kestnud etendust kannatlikult jälginud.

TIIT MATSULEVITS

Üleliiduline olümpiaad

«Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress»

Konkursi ainering on viimastel aastatel välja kujunenud. Tänavu on see järgmine: **üld- ja eriained** — matemaatika, keemia, füüsika, bioloogia, võõrkeeled; **eriained** — vene keel ja kirjandus, eesti keel ja kirjandus; **üldained** — vene keel, teoreetiline mehhaanika, pedagoogika ja pedagoogiline psühholoogia; bioloogilis-meditsiiniliste ainete tsükkel (kehalise kasvatuse ning kehakultuuri ja spordi erialadel), õigusteadus, teraapia, pediaatria, füsioloogia, farmaatsia, stomatoloogia, kirurgia.

Üleliiduline voor toimub kirjalike tööde või suuliste vastuste vormis ja lõpeb 1. aprilliks.

TRÜ üliõpilased on olümpiaadist alati rohkearvuliselt osa võtnud. I voorust osavõtjate üldarv oli näiteks möödunud õppeaastal 6101, mis moodustab ligikaudu 110% statsionaarsetest üliõpilastest. See arv on igal aastal üsna suur olnud just seetõttu, et paljud võtavad osa mitme aine konkursist (näiteks vene või inglise keeles üldainena ja keemias või bioloogias eriainena). I voorust on aktiivselt osa võetud kõigis teaduskondades. Aktiivsemad olid matemaatikud, keemikud, füüsikud, eesti ja inglise filoloogid.

Iga aine parimad võistlevad ülikooli võistkonnas **vabariiklikes voorudes**, kus kohtutakse teiste Eesti NSV kõrgkoolide esindustega ja selgitatakse ka individuaalvõitjad.

Vabariikliku konkursi võitnud kõrgkooli võistkond esindab Eesti NSV-d **üleliidulisel voorul.** Üleliidulised voorud toimuvad tavaliselt sügissemestril NSV Liidu erinevates paikades. Osa võtavad kõikide liiduvabariikide ning Moskva ja Leningradi võistkonnad. Selliselt organiseeritud üleliiduline olümpiaad võimaldab otseselt võrrelda ainete õpetamise taset erinevates vabariikides ja kõrgkoolides.

Paljude aastate kestel on just meie ülikooli esindused võitnud mitme eriaine vabariikliku vooru. Halvemini on läinud üldainetes. Nii võideti möödunud õppeaastal kümnest üldainest ainult 3. TPI võistkondadele jäädi alla matemaatikas, füüsikas ja vene keeles. EPA-le kaotati bioloogias ja TPedI kehakultuuriüliõpilastele bioloogilis-meditsiiniliste ainete tsüklis. Taunida tuleb seda, et TRÜ võistkonnad ei osalenud inglise ja saksa keele üldainekonkurssidel. Väga väärtuslikuks tuleb aga lugeda meie üliõpilaste võitu teoreetilises mehaanikas (võistkonna ettevalmistaja dots. E. Sakkov). Nimelt on TRÜ-s teoreetilise mehhaanika üldkursus palju väiksema mahuga kui TPI-s.

Enamikule möödunud õppeaastal vabariikliku vooru individuaalselt võitnud üliõpilastest võimaldas ELKNÜ Keskkomitee preemiaks turismireisi Jugoslaaviasse.

Möödunud sügisel toimunud üleliidulises voorus käis meie võistkondade käsi üsna hästi. Sellest on küll juba meie ajalehes kirjutatud, kuid tasub meenutada, et inglise filoloogid jagasid Alma-Atas II—III kohta (juhendavad õppejõud dots. H. Liiv ja K. Soomere), pediaatrid tulid Riias neljandaks (dots. H. Tälli), saksa filoloogid Tbilisis kuuendaks (M.-A. Palm). Ka füüsikute, keemikute ja matemaatikute üheksas koht sellises tihedas konkurentsis pole laita. Eespool mainitud õppejõudude kõrval tuleb veel esile tõsta prof. H. Rätsepat, prof. L. Pokki, v.-õp. K. Allikmetsa, H. Tõeveret ja U. Kaljulaidi, dots. H. Maaroosi ja V. Loodmaad.

Olümpiaad on kogu ülikooli ühisüritus, sest mis on veel paremaks meie spetsialistide ettevalmistuse taseme näitajaks, kui üliõpilaste edukas esinemine vabariiklikul ja üleliidulisel areenil.

Palju edu ja julget pealehakkamist selgi korral.

LEMBIT PUNG,
ülikoolisisese olümpiaadi organiseerimiskomisjoni esimees

Kitarri ja lauluga kevadet tervitamas

HELIPEERG

Vaatamata lumele ja pakasele püüdsid folklauljad kevade esimesel päeval kevadmeeleolu leida. **Järjekordne «Kevadkontsert» toimus noortemajas «Sõprus».** *Koht ise oma saali ja lava intiimsusega on folkmuusika jaoks sobivam kui «Vanemuise» kontserdisaal, see-eest oli publikul tegemist saali äramahtumisega.*

Olgugi kevadkontsert, kuuldus lavalt küllalt vähe kevadega seotut. Nii alustasid mitmed esinejad oma etteastet sõnadega, et täna algas küll kevad, kuid ma laulan teile siiski sügise- (või talve-) laulu. Oleks oodanud rohkem kevadet laudes, kasvõi trotsiks hilistalvele väljas. Eesti luuletajail on ju küllalt kevade ja elu tärkamise motiividega loomingut. Kuid igal juhul mõjub kitarri saatel mõtisklemine õrnalt ja puhtalt, sobides niiviisi kevadesse rohkem kui mistahes teise aastaaega.

Võrreldes läinudkevadise kontserdiga oli tänavune tunduvalt mitmekesisem ja vaheldusrikkam, kandvaks traditsiooniline kombinatsioon üksikesinejaist kitarriga. Ning loomulikult Hando Runneli luuletused, mis näisid lausa kohustuslike paladena. Erinevalt levimuusika kontsertidest on folgi puhul väga oluline tekst. Kohati tekkis mõte, et tegemist ei ole musitseerimisega, vaid poeetilise teksti ettekandmisega, luuletuse interpreteerimisega oma subjektiivse tunde järgi. Kitarrisaade täidab sellisel juhul vaid meeleolu tekitaja ja pauside täitja funktsiooni. Vaatamata luuletustes peituvale mõttele, mis varieerus rõõmutundest traagikani, olid kitarrisaated liialt üheülbalised, järgides kindlakskujunenud nostalgilis-pessimistlikku joont. Vaid üksikud etteastujad julgesid pakkuda teistsugust helikeelt. Kitarriga kahekesi olijad moodustasid ühtlase pretensioonitu, neutraalse massi ning mõni aeg peale kontserti ei meenu kellegi olulisem isikupära. Nende esinemist võib vaadelda pigem kui teksti autori sõnumi edastamist publikule.

Kontserdi tegid aga meeleldjäävaks just need esinejad, kes oskasid anda midagi omapoolset, isikupärast, tõustes sellega üldisest tasapinnast kõrgemale.

Aleksander Müller *näitas väga head stiili- ja meeleolutunnetust. Oskuslikult valitud tekstide (A. Ehin, A. Alliksaar, F. Villion) rütm ja mõte olid harmooniliselt ühendatud klaverisaatega, jättes võimalusi ka improvisatsiooniks. Tundmuste vaheldumine luuletustes kajastus täpselt ka helis.*

Kvartett **«Forest»** *tuli välja ehtmetsamehelikult otsekoheselt ja siiralt. Ehkki meeste kokkulaulmine küll päris puhas polnud, veenis ta just oma lihtsuse, isetegemisrõõmu ja vahenditusega.*

Parim tervikmulje jäi kindlasti triost **Mikk Sarv, Malle Tulp, Heiki-Rein Veromann.** *Nende kevadkompositsioon oli põhjalikult läbi mõeldud ning ka meisterlikult ja väljapeetult esitatud. Rahvalaul ja puhtad flöödihelid tõid tõesti kevadetunde hinge.*

Vendade **Jaak** *ja* **Ants Johansoni** *koosesinemine võitis kohe publiku poolehoidu. Jaak Johansoni ainupärane hääl ja esinemismaneer ning stiilselt valitud lood koos Ants Johansoniga, kellega hääleld imekenasti kokku kõlasid, mõjusid kõitvalt. Üllatas, et ka ainult kitarri ja trummiga on võimalik nii puhast svingiheli saavutada.*

Showtrio **«Top Spin»** *sai õhtu teiseks naelaks. Trio tõi kaasa seda jõhkravõitu, kuid vaimukat malevanalja ja paroodiat, mida suvest suveni naljalt ei kohta — ei puhkeõhtutel, ei taidluskavas. Polnud labasusi, mida oskamatu parodeerimise puhul liialt tihti esineb. Mõtte värskus ja teravus ning säärane tegutsemislust nagu «Top Spinil», on tudengite seas suur defitsiit. Kas taoline* show *muu kammerliku kavaga kokku sobis, on muidugi iseasi. Ilmselt oleks see läinud rohkem kontserdi lõppu. Siis oleks ka järgmiste esinejate —* **Lauri Saatpalu, Urmas Petti** *ja* **Arvo Kaera** *laulude sügav sisu, tundeline esitus ning klassikaline kitarrimäng elamuslikumalt esile tulnud ja kuulajani jõudnud.*

Peale eespoolnimetatute oli kahtlemata ka teisi ilusaid ja tunnetuslikke esitusi — **Lunge, Dvinjaninov, Tanilo, Anne Adams** *jt.*

Kevadkontsert lõppes tõeliselt kevadiselt. Kõik esinejad laval ja publik saalis püsti, lauldi orelihelide saatel üheskoos «Öö lõhnab, vihma sajab» — teiseks tudengihümniks saanud Runneli — Beethoveni kevadpühalikku laulu.

Taas kevad Tartu peal!

PEEP JAHILO,
eesti fil. IV k.

Neljandat seina lõhkumas

Tammsaare on õelnud, et nii näitejuht kui ka näitleja on kirjaniku vaenlased. Mine tea. Ei julge seda siiski eriti suureks patuks pidada, kui lavastaja ja (või) näitleja autoripoolsetest kontseptsioonidest eriti täpselt kinni ei pea. Kirjaniku mõtet võib ju kasutada ka lihtsalt lähtematerjali, omamoodi stardirajana. Peaasi, et lõppresultaat ilusasti klapiks — oleks vahendatud kas isiklik või sotsiaalne kogemus, mis ka vastuvõtja silmis kaalu omaks.

Kirjanik, Nobeli preemia laureaat (1982) Gabriel García Márquez soovib nimelt, et lugejad ilma igasuguste vahendajateta leiaksid vahetu kontakti tema tegelastega. Teisalt nõuab selle autori puhul ettevaatust ka asjaolu, et arvustuses on ilmunud tema tööde kohta mitmeid vastukäivaid seisukohti (vt. M. Mutt, «Keel ja Kirjandus» nr. 10, 1982).

Eelöeldut arvestades tuleb ainult au anda ülikooli noortele teatritegijatele eesotsas **lavastaja Märt Loidiga**, *kes julgesid oma esimeseks etteasteks valida* **García Márqueze novellide põhjal koostatud kompositsiooni.** *(Neid novelle võib huviline lugeda 1980. a. ««Loomingu» Raamatukogust» nr. 40—45.)*

Teost on García Márqueze kurvastuseks käsitletud küllaltki vabameelselt. Montaaž pole teatrikunstis muidugi mingi uusavastus, ent asja teeb keerukaks erinevatele töödele ühise nimetaja leidmine. Olgu selleks siis probleem, karakter, situatsioon või miski muu. Pole ju eesmärk García Márqueze lihtne illustreerimine, vaid vaatajale tervikliku elamuse andmine. Just selles osas tunduski võetud kohustus ehk liig raskena. García Márqueze küllaltki mõttetihe tekst lihtsustub teema äkkvahetuste tõttu märgatavalt, s. t. kõik ei jõua lihtsalt kohale.

Ei tea kindlalt väita, milline oli osaliste endi püstitatud ülesanne. Domineerivat tundus üldine tahe publiku passiivsust kõigutada. Umbes nii, et ükskõik, kas sa rõõmustad või vihastad — tähtis on see, et keegi ei jääks tuimaks kõrvaltvaatajaks. Kui nii, siis sellega tuldi küll kenasti toime. Ja ega saalisviibijail igavust tunda ei tulnud. Noorte näitlejate soov oma kunstisõna publikuni viia paistis tõepoolest suur olevat, kohati siiski lausa agressiivsusele püüdlev.

Arvan, et ei ole erilist mõtet kritiseerida mõningaid viltulaskmisi, mis tingitud vähesest näitlejameisterlikkusest. On näha, et tööd on tehtud nii häälematerjali kui ka lavalise liikumise lihvimiseks. Küll aga tahaks märkida mõningaid ebakohti, mille põhjuseks on näitleja vähene veenvus. Näiteks. Kui meesterahvas tahab naisterahvast puudutada, peab ta oma soovi esitama kujul, mis on piisavalt veenev. Samuti ei tohiks jääda muljet, et partner põgeneb öökapi taha vaid seetõttu, et lavastaja seda käskis. Kergemeelne naine, kelle tragöödia väljendub (lisaks autori tekstile) vaid hüsteerias ja hingeldamises, mõjub vaata et koomiliseltki. Samas oli ka situatsioone, kus kõik oli peensusteni välja mängitud. Ilmselt ongi noorele näitlejale kõige raskem töö iseenda ja rolliga, pidepunktid, mis neid kahte ühendaks. Siin peakski näitejuht tegelasi suunama. Esimesena tuleb vastata küsimusele MIKS ja alles seejärel KUIDAS.

Ent ükskõik, mida ka ütleks antud etenduse kohta García Márquez, meie võime ainult rõõmu tunda, et tudeng ikkagi teatrit teeb ning tahab tudengiteatri neljandat seina maha lõhkuda ja kogemust edasi anda.

P. S. Järelmärkusena teeksin väikese soovituse kõigile, kel meie rahvale kaugematest paikadest või aegadest pärit kultuurielu tuleb tutvustada. Ei maksa unustada, et ülikoolis liigub mehi, kes selliste probleemidega üsnagi kodus. Olen kindel, et näiteks García Márqueze tõlkija Jüri Talvet oleks lavastajale meeleldi kasulikke näpunäiteid jaganud.

TIIT PRUULI,
žurn. I k.

ÜLIÕPILASTEATRITE PÄEVAD TRÜ-s

30. märtsil

Kl. 17. G. G. Márqueze «Kadunud aja meri» ainetel «Une värvid» (lavastaja Märt Loit, TRÜ klubi Märt Loidi näitering)

Kl. 20 P. Weiss «Jean Paul Marat' jälitamine ja tapmine» (lavastaja V. Golikov, Leningradi RÜ üliõpilasteater)

Kl. 24 L. Andrejev «Juudas Iskariot» (lavastaja Jaan Kolberg, TRÜ klubi Jaan Kolbergi trupp)

31. märtsil

Kl. 15 kompositsioon A. Alliksaare ja Fr. Tuglase luulest «Võib ka olla unekaja...» (lavastaja Krista Arbet, Tallinna Üliõpilaste Draamastuudio)

Kl. 17 Anne Adams «Lihtsad laulud» (seade Rein Õunap, TRÜ klubi)

Kl. 20 M. Karamzin «Vaene Liisa» (lavastaja Mark Rozovski, Moskva teatristuudio «Nikitski väravate juures»)

1. aprillil

Kl. 15 S. Zlotnikov «Triptühhon kahele» (lavastaja Liina Orlova, TRÜ klubi Liina Orlova vene näitering)

Kl. 18 kontsertprogramm (lavastaja Ansis Ruetental, Läti RÜ üliõpilasteatri plastika ja liikumise trupp)

Kl. 19.30 plastilised interpretatsioonid (lavastajad D. Bagdanskaitė, G. Stašenytė, Vilniuse RÜ õueteatri pantomiimitrupp)

Kl. 21 teatripäevade lõpupidu (TPedI kultuurharidusteaduskonna näitejuhid ja tantsijad, juhendajad Rudolf Allabert ja Inna Taarna).)

Lauri Saatpalu, Urmas Petti ja Arvo Kaer,
Jaak Johanson,
Filmid.

PANE TÄHELE

VENIA LEGENDI

NSV Liidu ajaloo kateedri dotsendi kt. **Tiit Rosenbergi** *venia legendi* loeng «Eesti ajaloo historiograafia kodanliku vabariigi perioodil» toimub teisipäeval, 17. aprillil kl. 10 Tähe tn. 4 aud. D 205.

*

Matemaatilise analüüsi kateedri dots. kt. **Eve Oja** *venia legendi* loeng «Baasid Banachi ruumides» on neljapäeval, 12. aprillil kl. 14.15 Vanemuise 46 aud. 107.

KINOKLUBIS

Järgmine TRÜ filmiklubi üritus — **teisipäeval, 3. aprillil kell 18 — toimub RAT «Vanemuise» kontserdisaalis. Vaatame Federico Fellini «Amarcordi» (1973) ning «Orkestriproovi» (1979).** NB! Seekord alustame ilma akadeemilise veerandita.

Kolmapäevase ürituse asjus jälgitagu reklaami!

VÕISTULAULU PÄNTRIS

4. aprilli õhtul peetakse filoloogide ühiselamus (Pälsoni 14) jälle suurt ja meeldejäävat lauluvõistlust. Oodatud ja palutud on kõik lauluhuvilised. Esinejatel palume endast teatada tuppa 337. Ja kiiresti, sest 4. aprill pole enam mägede taga.

Majanõukogu

TRÜ KLUBI

TAIDLUSKONKURSS!!!

Juhendiga võis tutvuda 17. veebruari lehes. Tuletame meelde, et teaduskonnasisesed ülevaatused peaksid lõppema enne 10. aprilli, sest selleks päevaks ootame klubisse esinejate kavasid või stsenaariume.

Esinemisjärjestus on järgmine:
reedel, 13. aprillil — arstid, ajaloolased, bioloogid ja geograafid;
laupäeval, 14. aprillil — kõik filoloogid, füüsikud, keemikud ja kehakultuurlased;
pühapäeval, 15. aprillil — matemaatikud, majandus- ja õigusüliõpilased.

Preemia ootab! Head taidlemist!

KLUBIS

Laupäeval, 31. märtsil kl. 23 kesköödisko «Ainult eksootilisi rütme».

UUES KOHVIKUS

Laupäeval, 31. märtsil ja pühapäeval, 1. aprillil disko.

«VANEMUISE» KONTSERDISAALIS

Pühapäeval, 8. aprillil kl. 19.30 «Tants ja liikumine muusikas». Esinevad TRÜ rahvakunstiansambel ja võimlemisrühmad. Pääsmete eelmüük kontserdisaali kassas 2. aprillist.

KLUBI PRESSI

Kolmapäeval, 11. aprillil oleme külas Eesti Raadio noortesaadete toimetusel.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1059. MB-03167.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR
nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 11 (1370) Reedel, 6. aprillil 1984 XXXVI aastakäik

ÜKS NÄDAL

* * *

Oli teatrikuu. Oli lausa teatrinädal. Ka nii võib arvata, sest läinud nädala lõpp andis eriti tunda tudengite teatritegemise tahtest. Sellest tänases ja ka järgmises lehes.

* * *

Kes hoolega lehte loeb, sel ei ole ilmselt märkamata jäänud teatised Tartus 30. märtsist 1. aprillini toimunud üliõpilasteatrite päevadest. Esinemiskohaks oli TRÜ klubi. Üritus toimus sel aastal alles teist korda, kuid korraldajate sõnade järgi on see kavas muuta traditsiooniliseks. Et mõte heakskiitu leidis, selles oli lihtne veenduda esinejate nimekirja vaadates. Kolmel õhtul esines kokku üheksa loomingulist kollektiivi, neist viis Eestist.

Üliõpilasteatrite päevad TRÜ-s

Rahva ette astusid Jaan Kolbergi näitetrupp (TRÜ klubi), Märt Loidi näitering (TRÜ klubi), TRÜ klubi vene näitering (juhendaja Liina Orlova), Tallinna üliõpilaste draamastuudio ning Anne Adams oma lauludega Toomas Lunge ja Andres Dvinjaninovi toetusel. Ülejäänud neli kollektiivi olid kaugemalt — Leningradi RÜ üliõpilasteater, Mark Rozovski ja Moskva teatristuudio «Nikitski väravate juures», Vilniuse RÜ õueteatri pantomiimitrupp ja Läti RÜ üliõpilasteatri plastika ja liikumise trupp.

Leningradlased ja moskvalased pidasid veel enne oma etteastet vajalikuks ära märkida, kui väga nende päevade korraldamise mõte neile meeldib, ja teatasid, et ürituse kordudes tulevad nad Tartusse veel paremini ettevalmistunult kui tänavu. Lubaduse väärtust tõstis seegi, et juba nüüd oli nende poolt pakutav kõrgel professionaalsel tasemel.

Etendused võiks jaotada kahte, õigemini kolme gruppi. Kolmandasse gruppi jääks sel juhul Anne Adamsi laulukava, kahest esimesest aga ühte lätlaste ja leedulaste pantomiim ning teise sõnalavastused. Ei saa ju hästi kõrvutada pantomiimi ja sõnalavastust, seda enam, et teatripäevade eesmärgiks ei olnud mitte parimate väljaselgitamine. Pigem pakuti võimalust teistele oma kunsti näidata. Ent isegi siis, kui auhindu ei jagata, jääb ikka alles väike võistlusmoment, sest eks igaüks taha teha paremini kui teised. Tuleb ette hoiatada, et allpool antav hinnang ei pruugi kattuda lugeja hinnanguga. Kirjapandu on tehtud peamiselt hetkemuljete alusel ja pealegi moistab igaüks kunsti isemoodi.

● **Kõigepealt pantomiimist.** Pantomiimietendusi oli kaks, mõlemad meie lõunanaabritelt — leedulastelt ja lätlastelt. **Läti RÜ trupp** esitas plastilise kava, mille aluseks oli Bela Bartoki sonaat kahele klaverile ja löökpillidele (lavastaja Ansis Ruetental). **Leedulased** pakkusid lavastajate D. Bagdanskaite ja G. Stašenyte juhtimisel välja kava, mida ise nimetasid «Plastilisteks interpretatsioonideks». Terviklikuma ja lõpetatumana mõjus viimatinimetatu. Mõte joonistus küllalt selgelt välja ja oli ka haaravam. Lätlaste kava päriselt selgusega ei hiilanud, kuivõrd pantomiim saabki päris selge olla. Tegu oli siiski, nagu ka lavastaja enne algust publikule teatas, veel päriselt valmimata teosega, vaatajale pakuti alles tulevase lavastuse eskiise. Tegemise tahe oli aga olemas ja nii ei jäänud ka aplaus tulemata.

● **Sõnalavastustest** jäi eredaim mulje **Leningradi RÜ** üliõpilasteatri poolt etendatud Peter Weissi näidendist «Jean Paul Marat' jälitamine ja tapmine...» (Eesti keeles LR nr. 17/18, 1966 August Sanga tõlkes). Juba iseenesest tänuväärne materjal leidis laval täit rakendust. Kasuks tuli seegi, et tükk on Leningradis juba korralikult sisse mängitud. Seda tõestavad üldise süžeekäigu ladusa kulgemise kõrval ka väikesed nüansid, tea kas näitlejate endi leiud või lavastaja soovitused — hardunult kinga silitav mees või teine, kes vaatajaile peegliga valgust silma laseb jne. Lavale seadis näidendi üliõpilasteatri kunstiline juht V. Golikov. Kaasa tegid ka kaks kutselist näitlejat S. Lossev ja A. Tolubejev. Seda siiski õigusega, sest just üliõpilasteatrist on nad saanud lähetuse suurde teatrisse. Mõtte edasikandmisel oli ühevõrra edukalt kasutatud sõna, muusikat ja liikumist.

Edasist järjekorda ei tasu võtta kui pingerida, etendused on kirja pandud meenumise järjekorras.

Moskvalased ei saanud esitada algul lubatud M. Karamzini «Vaest Liisat» ja nii pidi kaks tundi sisustama stuudio juht **Mark Rozovski.** Sissejuhatavast sõnavõtust selgus, et see oli esimene autoriõhtu. Usaldust suurendas ka mehe väide, et tal on meeldiv esimest korda esineda autoriõhtuga just Tartus ja väga meeldiv esineda just üliõpilasteatrite päevadel.

Kunstnikule olid abiks stuudiolased. Nemad kandsid ette kolm Anton Tšehhovi novelli — «Jalutuskäik Sokolnikis», «Unter Prišibejev» ja «Magada tahaks». Kaks humoristlikku, üks traagiline. Mõlemad pooled õnnestusid. Kui Mark Rozovski asus juba üles kõetud publikule esitama oma laule, juhtusid sisse küll väikesed vääratused, kuid et kõike tehti improvisatsiooni korras, siis lõi see vaid veel sundimatuma õhkkonna.

Jaan Kolberg lähtus oma mõtte edastamisel Leonid Andrejevi jutustusest «Juudas Iskariot» («Jutustused», Tln. 1973). Kirjaniku tõlgitsemine oli üsna vaba ning vahest isegi natuke ketserlik. Etendus ise moodustas korraliku ideelise terviku, õnnestunult olid kokku sulatatud nii laiem üldinimlik plaan kui ka konkreetselt saalis istujaid puudutavad alltekstid.

Lisaks kõigele veel head näitlejatööd Heiti Pakilt (Pontius Pilatus) ja Jaan Kolbergilt (Juudas). Viimase puhul jättis siiski soovida diktsioon.

Märt Loidi trupi etendatud «Une värvidest» (G. G. Marqueze «Kadunud aja meri» ainetel) pikemat juttu ei tee. Sellest kirjutas juba Tiit Pruuli artiklis «Neljandat seina lõhkumas» («TRÜ», 30. märts 1984).

(Järg 4. lk.)

Sõpruspäevad tulekul!

Esmaspäeva õhtupoolikul võttis komsomolikomitees istet rahvaste sõpruse päevade (RSP) organiseerimiskomitee. Probleeme, mille üle nõu pidada, leidus küllaga alates ilmaennustusest kuni baarimajanduse organiseerimiseni TRÜ klubis. 19—22. aprillini toimuvail sõpruspäevadel peaks kaasaelamisrõõmu jaguma küll väga mitmesuguse huvi ja maitsega publikule.

Osalemisnõusoleku on juba andnud ansamblid «KUKERPILLID», «JUSTAMENT», «TOP SPIN», «KONTAKT», «KARAVAN» ja «ROCK-HOTEL», FILHARMOONIA KAMMERKOOR, TAM ja MADIS KOLK, TOOMAS ALATALU ja IVAR RAIG. Traditsiooniliselt toimuvad sillakontsert ning sõuderegatt Emajõel. Üllatusnumbriks on...

Kaks nädalat on just paras aeg, et jõuaksime oma vaimu selleks suursündmuseks valmis seada. Täpsemat infot võib lugeda järgmisest «TRÜ» numbrist.

Koosolekut külastas

TIIT PRUULI,
žurn. I k.

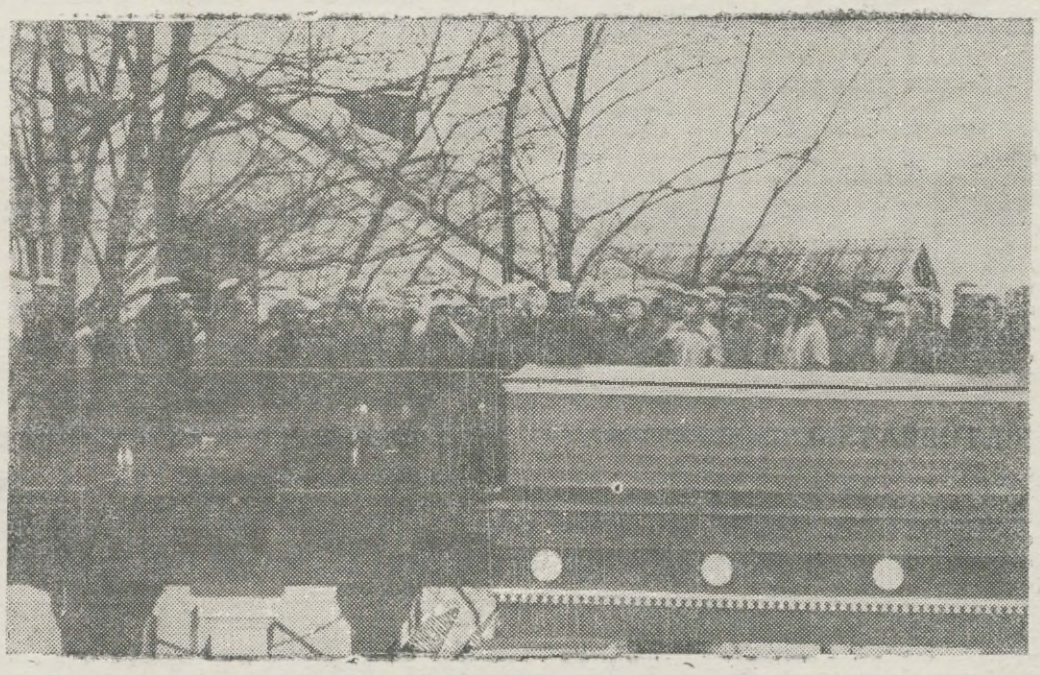

Dirigent paistab selja tagant vaadateski kes muu kui Tartu Akadeemilise Meeskoori ees seisev Alo Ritsing. Nii nad laulsid ja laulavad koos TRÜ Akadeemilise Naiskoori ja ta dirigendi Vaike Uibopuuga igal sõpruskevadel silla peal. Inglisillal, vahel ka Kuradisillal. Nüüd on RSP-ni jäänud veel vaid 12 päeva!

TRÜ nõukogus

● TRÜ nõukogu 30. märtsi koosolek algas tunnustuste jagamisega. Õppeprorektor prof. Uno Palm andis dotsendi kutse tunnistuse kätte meditsiinikandidaat **Larissa Goljanovale**, filoloogiakandidaat **Marju Lauristinile** ja psühholoogiakandidaat **Peeter Vihalemmale.** Vanemteaduri tunnistuse sai meditsiinikandidaat **Mai Roose.**

Kaks autoritunnistust oli üle anda vanemteadur **Lembit Visnapuule** (elektrostaatilise pihusti ja aerosooli auruinhalaatori eest). Elektroluminofoori töötlemise meetodi eest päevisid autoritunnistuse **nooremteadur Ludmilla Matisen, prof. Karl-Samuel Rebane, vanemteadur Elmar Talviste** ja **laborijuhataja Arved-Aleksander Tammik.** Elektrokuagolaatori eest sai autoritunnistuse **Aleksander Kirm.**

● Hääletati professori kutse taotlemise poolt bioloogiadoktor **Artur Linnule** ja dotsendi kutse taotlemise poolt pedagoogikakandidaat **Viktor Siebenile.** Konkursi korras valiti professori kohale õigusteaduse doktor **Heino Siigur** ja pedagoogikadoktor **Jaan Mikk.**

● **Õppe- ja menetluspraktika korraldamisest uute õppeplaanide järgi rääkis õppeosakonna juhataja Mati Salundi.** Muudatusi on mitmesuguseid. Ligi 30 kursusel (s. o. 20%-l lühenes praktika kahe-kolme nädala võrra (eeskätt majandus- ja kehakultuuriteaduskonnas). Praktikat pole enam ette nähtud näiteks füüsika II kursusel, samuti puudub kehakultuuri II kursuse matkapraktika. Üksikutel erialadel on aga praktika varasemast pikem (õigust. III k., stomatol. IV k. jt.). Mitmel kursusel on see viidud hilisemale ajale.

Liiga palju üliõpilasi sooritab pedagoogilist praktikat Tartu linnas. Koolid on praktikantidega ülekoormatud ning tulevane õpetaja ei jõua praktika ajal tegelda kõige vajalikuga. Rohkem tuleks pedagoogilisele praktikale suunata väljapoole Tartu linna.

Nii õppeprorektor Uno Palm kui menetluspraktika juhataja Koidula Taggel soovitasid saata üliõpilasi menetluspraktikale oma tulevasse töökohta. Seda tuleks arvestada ka varasemas suunamises. Praegu on ülikoolil 273 praktikabaasi, neid peaks olema vähem, sest liigne killustatus raskendab juhendamist. Praktikabaaside vähendamine ei puuduta muidugi menetluspraktikat. Võeti vastu otsus.

● **Teadusprorektori asetäitja prof. Arvo Tikk tutvustas 1985. aasta teaduskonverentside plaani, see kinnitati.**

● **ÜTÜ nõukogu esimees dots. Jaan Sootak informeeris üleliidulisele konkursile saadetavatest üliõpilastöödest.** Nõukogu otsustas edasi saata kõik 45 tööd (1983. a. 44). Kaalukaid töid saabus igast teaduskonnast. Teaduskonniti on arvud niisugused: ajal. 4 (1983. a. 4), arstit. 12 (17), biol.-geogr. 2 (3), fil. 2 (0), F-K 11 (8), KKT 2 (2), maj. 7 (3), mat. 3 (6), õig. 1 (2).

Uusi kutseid

Ülikooli on jõudnud selle aasta esimesed doktoridiplomid ja dotsenditunnistused. Doktoridiplomi said kätte õigusteaduse doktor **Heino Siigur** ja pedagoogikadoktor **Jaan Mikk.** Mõlemad kaitsesid väitekirja möödunud aasta jaanuaris: H. Siigur tööõiguse erialal NSVL TA Nõukogude Seadusandluse TU Instituudis ning J. Mikk pedagoogika teooria ja ajaloo erialal NSVL Pedagoogika Akadeemia Üldpedagoogika Instituudis.

Dotsendi kutse tunnistused on nüüd võimlemise kateedri pedagoogikakandidaadil **Rein Tormil,** nakkushaiguste kateedri meditsiinikandidaadil **Larissa Goljanoval,** žurnalistika kateedri filoloogiakandidaadil **Marju Lauristinil** ja psühholoogiakandidaadil **Peeter Vihalemmal,** tahke keha füüsika kateedri füüsikamatemaatikakandidaadil **Arnold Rosental'il** ning hügieeni ja tervishoiuorganisatsiooni kateedri meditsiinikandidaadil **Viktor Kalninil.**

Vanemteaduri tunnistuse sai närvihaiguste erialal meditsiinikandidaat **Mai Roose.**

TÄNU

Töö eest NSV Liidu Ülemnõukogu valimiste ettevalmistamisel avaldati rektori käskkirjas tänu laborijuhatajale Kallu Janiksonile, dotsentidele Sinaida Kalninile, Ilse Kõivule, Udo Reinole, Endel Türile ja Elvi Ulstile, vanemõpetaja Ruti Kilgile, vanemteadur Velio Ipitsale, vaneminseneridele Tiiu Kullisaarele ja Jevgeni Moltšanovile ning üliõpilasele Hillar Vetikule.

Ungari Rahvavabariigis tahtis möödunud sügisest kõrgkooliõpinguid alustada 56 170 inimest. 34 432 päevastesse osakondadesse pürgijast jõudis immatrikuleerimiseni 15 540.

1982. aastaga võrreldes suurenes tung meditsiini, kaubanduse ja ühiskondliku toitlustamise erialadele. Rohkem oli ka neid, kes tahtsid õppida lasteaiakasvatajaks või riigiametnikuks. Kahanes tehnika-instituutidesse ja -ülikoolidesse, samuti põllumajanduse ja kunsti erialadele soovijate arv.

Kui 1982. aastal pürgijaist 42% olid füüsilise tööga elatist teenivate vanemate lapsed, siis 1983. aastal kahanes see näitaja 40%-ni.

Juba mitu aastat täheldatakse Ungaris — eriti arstiteaduse, juura ja filoloogia aladel — teravat disproportsiooni õpikohtade arvu ja soovijate arvu vahel. Nii näiteks tuli möödunud aastal Loránd Eötvösi nimelise Budapesti ülikooli filoloogiateaduskonna ühele õpikohale keskeltläbi kuus avaldust; võõrkeelte, kirjanduse ja psühholoogia erialadel oli konkurss koguni 10—12 inimest ühele kohale. Samal ajal ületas tehnikaülikoolide ja -instituutide mõnes teaduskonnas soovijate arv hädavaevu kohtade arvu.

(«Венгерские новости»)

*

Rzeszówi Polütehnilises Instituudis (Poola RV) tegutseb üliõpilaste ratsaspordisektsioon. Selle liikmed organiseerisid loodusekaitsjate ratsasalga, mis koosneb 80 inimesest. Tudengid patrullivad ratsude seljas looduskaitsealadel, peamiselt Góry Swiętokrzyskies ja Bieszczadys. Ratsapatrullid peletavad kaitsealadelt halbu turiste ja salakütte, aitavad avastada metsatulekahjusid.

(«Польша»)

*

Otto Kuusineni nimelise **Petroskoi Riikliku Ülikooli** päevastes osakondades saab kõrgharidust omandada järgmistel erialadel: ajaloo-filoloogiateaduskonnas — ajalugu, vene keel ja kirjandus, soome ja vene keel ja kirjandus; põllumajandusteaduskonnas — agronoomia, zootehnika, põllumajanduse mehhaniseerimine; metsandusteaduskonnas — metsainseneritöö, metsa- ja puidutöötlemistööstuse masinad ja mehhanismid, metsamajandus; füüsika-matemaatikateaduskonnas — füüsika, matemaatika; tööstus- ja tsiviilehituse teaduskonnas — tööstuslik ja tsiviilehitus; arstiteaduskonnas — ravi, pediaatria; bioloogiateaduskonnas — bioloogia; majandusteaduskonnas — majandamistegevuse raamatupidamine ja analüüs.

(«Петрозаводский университет»)

*

I. N. Uljanovi nimelises **Tšuvaši Riiklikus Ülikoolis** saab aga kõrgelt harituks ajaloo-filoloogia-, arsti-, elektrotehnika-, füüsika-matemaatika-, masinaehitus-, ehitus-, majandus- ning tööstuse elektrifitseerimise ja automatiseerimise teaduskonnas.

(«Ульяновец»)

*

Kaks **Krakovi (Poola RV)** üliõpilast, Piotr Liniewski Jagiello ülikoolist ning Marek Radochonski kehalise kasvatuse instituudist, siirdusid kaheaastasele ümbermaailmareisile jalgratastel. Ettevõtlikud tudengid plaanivad läbi sõita Euroopa, Aafrika, Ameerika, Austraalia ja Aasia.

(«Пояьша»)

Rektori käskkiri

Rektor õnnitles kauaaegse hea töö eest 50. sünnipäeval vanemredaktor **Heljo-Mall Laasi**, assistent **Ants Tiirikut**, koristaja **Aino Looritsat**, töölisi **Armin Tamminit**, **Valter Tamminit** ja **Hugo Jentsoni**.

55. sünnipäeval avaldati tänu kauaaegse eeskujuliku töö eest menetluspraktika juhatajale **Koidula Taggelile**. 60. sünnipäeva puhul pälvisid tänu eeskujuliku töö eest dotsent **Uno Podar** ja tsiviilkaitse staabi ülem **Anatoli Dovidenko** ning 70. sünnipäeval elektrik **Voldemar Pall**.

Meest tunned tema tegudest

Emajõe kaldal kasvavate pajude varjus kerkis ühe esimesena Leningradi maantee vasakpoolsetest majadest hoone, kus praegu asub elektroluminestsentsi ja pooljuhtide labor. See on ainuke teaduslabor ülikoolis, kes ehitas endale ise korralikud tööruumid. Labori peremees ARVED TAMMIK jõudis nüüd poolesaja künnisele. Kui iga mees meie *alma mater*'is oleks oma poolesajaga jõudnud teha nii palju kui Tammik (ülikoolis ja mujal nii tuntud, omadele aga lihtsalt Arved), oleks ülikoolilinn laboreid täis, ja päris hea, et kõik pole nii agarad kui tema. Labori kollektiiv jääb suuruselt küll maha raamatukogu, arvutuskeskuse ja mõnest teisest kollektiivist. Kui aga on vaja meistrikäsi, mida juhib terav mõistus, heliseb ikka juhataja kabinetis telefon: «Tammik, tule meile appi.» Harva, kui ära on öeldud.

Paari aastakümnega on Tammiku juhtimisel kujunenud laboris omanäoline ja paljuski eeskujuks olev kollektiiv. Selles kollektiivis, nagu kõigis ülikooli teaduskollektiivides, virgub ja sirgub väärt teadusmõte. Tuleb ridamisi artikleid, ettekandeid, autoritunnistusi. Kuid selles laboris võtavad peaaegu alati uued ideed ka aparaadi või seadme kuju, mille rakendamise (juurutamisega) ei ole enam vaeva. Neid unikaalseid elektronmõõtekomplekse ja vaakumseadmeid oodatakse pikisilmi juhtivates teadus- ja tehnikaasutustes. Labori vaakumtehnika peakonstruktoriks on kujunenud Arved Tammik ise. Tema projekteeritud ja laboris ENSV TA Keemilise ja Bioloogilise Füüsika Instituudile valmistatud vaakumseade võimaldas luua esimese ioontsüklotronresonantsi seadme Nõukogude Liidus. See töö märgiti ära ühe tähtsama teadusliku saavutusena ka NSV Liidu TA aruandes. Energiliselt töötab juubilar ülikoolile antud ülesande — elektroluminestsentselementide metroloogia loomise alal. Teaduse ja insenerkonstruktori mõtte arengut stimuleerivad pikaajalised ja mahukad lepingud, mille tuludest labori juhataja on organiseerinud sellised tugevad ja kvalifitseeritud mehhaanika ja elektroonika töögrupid, mida kadestavad kõik, kes on laborit külastanud.

Arved Tammiku portree poleks täiuslik, kui unustaksime tema peaaegu maamehelik natuuri ja sidemed Sangaste kandis asuva isakoduga, kus kevad-suviste-sügiseste nädalalõppude ajal juubilar koos abikaasa ja kolme järeltulijaga isa isadelt päritud põllumehetarkust rakendab.

Tartu kultuurihoone puhkpilliorkestri kontsertidel on aga Tammikut kuulnud-näinud vähemalt pool Eestimaad ja paljud teised peale selle.

Meest tuntakse tema tegudest. Tegusid poolesaja aasta jaoks on Arved Tammikul mitme mehe jagu. Kolleegid füüsika-keemiateaduskon-

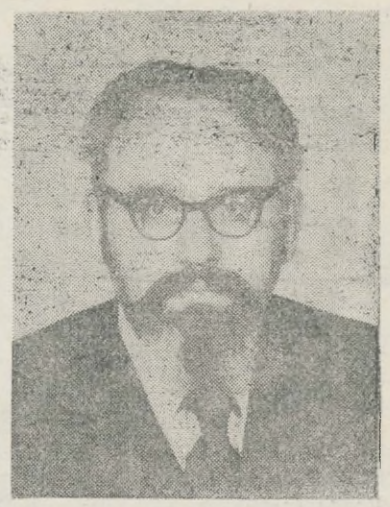

nast soovivad Sulle, Arved, tugevat tervist, optimismi ja jätkuvaid edukaid ettevõtmisi.

KARL-SAMUEL REBANE,
eksperimentaalfüüsika kateedri juhataja

Juhend kommentaaridega

Sellest semestrist läheb käima **konkurss, milles selgitatakse ülikooli parim õpperühm.** Parim sõidab järgmisel talvevaheajal kolmepäevasele ekskursioonile. Tasuta.

Kokkuvõtted tehakse semestri tööd (sh. distsipliini), ÜTÜ ja ühiskondlikku tegevust ning spordisaavutusi vaagides. Nii on rõhuasetus õppimisel võrdselt muuga.

Et idee tuli komsomolikomiteest, siis sealtpoolt ka kommentaar.

Juhend: Võistluse eesmärk on saavutada õppeedukuse ja selle kvaliteedi tõus, õppedistsipliini paranemine; tõsta rühma aktiivsust teaduskonnas. Võistlusest võtavad osa kõikide teaduskondade õpirühmad (v. a. viimane kursus). Rühma suurus on kuni 25 üliõpilast.

Küsimus: Kuidas rühmad võistlusse lülituvad?

Vastus: Erinevus tavalisest sotsialistlikust võistlusest on selles, et rühmad ei lülitu võistlusse automaatselt. Kui juhend on teaduskonnas läbi arutatud ning kursused või rühmad tahavad võistelda, annavad nad sellest märku teaduskonna komsomolibüroole. Osalevate rühmade nimekirjad saab TRÜ komsomolikomitee ja aktiviseerib nende suhtes omapoolset kontrolli. Kui rühmas on olemas/kasvamas rühmavaim, on täiesti loogiline eeldada võistlemissoovi.

Juhend: Võistlus toimub kuue põhinäitaja osas.

1. Õppetöö. Siin on sisse seatud pluss- ja miinuspunktide süsteem. Konkreetsemalt: Iga üliõpilane, kes õpib ainult väga headele hinnetele, annab rühmale kümme punkti, üliõpilane, kes õpib headele ja väga headele hinnetele, viis punkti. Iga üliõpilane, kellel jääb eksamisessiooni lõpuks võlgnevusi, toob kümme miinuspunkti. Arvesse läheb punktide arv ühe üliõpilase kohta. (Samu põhimõtteid rakendatakse ka muude näitajate puhul.)

2. Õppedistsipliin. Arvestatakse põhjuseta puudutud tundide hulka. Andmed annab rühmapäevik.

3. Teaduslikud ja referatiivsed tööd. Punkte toovad tööd, mis võistlevad vabariiklikul või üleliidulisel konkursil.

4. Ühiskondlik töö, s. o. tegutsemine valitavatel kohtadel, taidlus-kollektiivides ja klubides.

5. Töö ülikooli ja linna objektidel (laupäevakud, kohustuslike objektide korrastamine.) Arvestatakse ka töötamist õppimise kõrvalt.

6. Sport. Punkte toob kuulumine ülikooli, meie vabariigi või NSV Liidu koondisse, samuti osavõttu üleülikoolilistest üritustest.

Küsimus: Kuivõrd selline punktiarvestus saab olla objektiivne?

Vastus: Rohkem kui mingi muu variant kokkuvõtete tegemiseks. Miinuspunktid neutraliseerivad eriti head tulemused ja kuna juhend kehtib igale teaduskonnale, on võistlemise alused võrdsed. Filoloogid võivad saada oma punktid õppeedukuse eest, KKT spordis, juristid ühiskonnatöös jne. Näitajad on valitud arvestades kõigi teaduskondade tugevaid ja nõrku külgi.

Punkte loetakse sügisel,
kui on teada praeguse semestri tulemused. Andmete laekumise kuupäevaks (komsomolibüroodelt) on pandud **20. september**. Mõni aeg hiljem saab teada lõppkokkuvõtted. Hindamiskomisjoni moodustavad ELKNÜ TRÜ komitee ja ametiühingukomitee. Osa võtma kutsutakse ka rektoraadi ja parteikomitee esindajad.

Teisele ja kolmandale kohale tulnud rühmad saavad nädalavahetuseks oma valdusse Kääriku spordibaasi. Osavõtvatele rühmadele on vimpel. **Juhend** on iga teaduskonna komsomolibürool. Seal seisab kõik täpsemalt kirjas. Konkursiasja on juba arutanud matemaatikud, juristid ja arstid.

Küsis: Lii Kangru, komsomolikomitee pressisektori juhataja.

Vastas: Ardo Kubjas, komsomolikomitee õppesektori juhataja.

TEADUSKONNA KOMSOMOLIBÜROOS ● TEADUSKONNA KOMSOMOLIBÜROOS ●

Homme on jälle neljapäev

Igal teisel kolmapäeval — kiirel ajal sagedamini — istub komsomolikomitees koos **arstiteaduskonna komsomolibüroo.**

... Nööpides kõigepealt mantli lahti, astun tuttavasse ruumi ja näen, et koosoleku algus ei ole enam kaugel. Enam-vähem kõik need, keda oodata oli, on kohal. Laua ääres istujate nina all ei aura kohvitassid, hoopis paksemad ja õhemad kaustad ja märkmikud, formulid ja kirjaplokiriismed ootavad omanike käes alustamist. Pilvi kirjutab midagi kibekiiresti, Peeter lehitseb paksu kiirkõitjat, Juhan loeb huviga «TRÜ» artiklit «Talifilist» — eks eeskujusid tule igalt poolt otsida.

«Hakkame pihta,» ütleb Vahur, viskab lauale paki trükitud, teise käsikirjalisi pabereid ja annab käigupealt (mahaistumise pealt) informatsiooni T. Alatalu pajatustest poliitpäeval. Ameerika rahvas heitvat Reaganile ette, et too töötab vaid kolm tundi päevas. Muidugi vähe.

Hakkamegi pihta. Algab aruandmine — ülikooli komsomolikonverentsi otsuste elluviimisest.

Priit räägib oma kursusest. Õpnetöö on neil sessi järel korras. NLKP Keskkomitee pleenumite materjalid arutati õpperühmades läbi. Kursuse büroo seadis sisse aukirja tubli komsomolitöö eest. Üks rühmasekretäre, kes dokumentatsiooni korras ei pidanud, vahetati välja.

Siis tuleb meie kursuse sekretäri aruanne — see on paberile pandult juba Vahuri käes. Igas õpperühmas on toimunud kaks poliitinformatsiooni. Paraadidel oleme väljas nagu üks mees. Rühmad korraldavad teatriühiskülastusi. Mitte kõik vastabiellunud neiud ei ole koos nimega ka komsomolidokumente ära vahetanud.

Aini kord rääkida. Temal on samuti vastabiellunutega häda: mesinädalad venivad nagu liiga pikale. Vahur soovitab tal ennast neidudele komsomolikomiteesse saatjaks pakkuda.

Ettekandeid on kursustelt, osakondadest, sektoritest. Kuulen, et kuskil osakonna bürool on õppetöö küsimusi kaks korda arutatud. Imelik, miks peab komsomoliorganisatsioon **üliõpilaste õppimist** arutama? See on ju peamine, see õppimine, mille pärast ülikooli tulla üldse mõtet on. Kõik muu, mis me teeme ja soovitavaks peame, võib ju ühe või teise tudengi seisukohalt absurdne või mittevajalik tunduda — siis peame seda ka arutama, et lahtisi otsi ei jääks. Aga õppetöö, spetsialisti enda kvalifikatsioon? Või ei ole arusaadav, et hinded õpinguraamatus on erialase ettevalmistuse mõõt? Või on tuldud valesse kohta?

Igas aruandes on natuke uut. Arvud ja faktid hakkavad õhtuhämaruses ajust mööda lipsama. Pilk kinnitub seinale ja taas jäävad silma tuttavad pildid Päntrist, ikka needsamad armsad kraanikausid — kui palju musta vett võib neis vahepeal olla mere poole voolanud... Istuks järgmine kord teisele poole lauda?

Alles alustas Aser, täna juba teist korda — esimene aruandmine läks komsomolikomitee sektorijuhatajale. Nüüd on Jaanuse kord — ühiselamu, ammendamatu probleemide allikas. Jaanus lükkab ümber kuuldused, nagu suhtutaks ühisruumide mööblisse ebaperemehelikult. Suhtutakse hoopis liiga peremehelikult — igaüks, kel veidigi jaksu on, veab oma tuppa. Ka tudengid kaebavad — voodipesu üle. Asja on selgitatud: selgus, et linu peab olema kolm vahetust, üks neist kolmest on aga kadunud.

Koosolekul külalisena istuv komsomolikomitee asesekretär Ülle Lepp ütleb, et pesuprobleem kollitab teisigi ühiselamuid. Kuuldavasti ei taha need «vahetused» pesumajjagi jõuda.

Jaanus teab siiski, et mujal olevat lugu parem. Vahur leiab seletuse — eks arst ole puhtam inimene, saab kiiremini aru, et lina on must. Arstidest koosnev seltskond jääb rahule. Küll aga mitte voodipesuga.

Nagu alati, tuleb juttu liikmemaksudest. Kõigil rinnetel on olukord muutusteta. Ainult stomatoloogia III kursus on teinud hüppe detsembrist aprilli. Ülejäänud kursused esinevad oma ammutuntud tasemel, olgu see niisugune nagu ta just on.

Ikka jääb veel muresid. Kuidas leida õõmaja ÜTÜ teaduskonna konverentsi kolmekümnele külalisele, kui pole teada isegi tulejate sooline struktuur? Mida hakata peale taidlusega — üleülikooliline ülevaatus toimub täpselt meie ÜTÜ konverentsi päevadel. Teadagi, mida see arstidele tähendab.

Kõrvus veel Vahuri sõnad, et vastabiellunud neiud **peavad**, 2,5×2,5 cm mõõtmetes foto käekotis (peaasi, et nägu peal oleks), **kohe** ennast ilmutama, sammun teise korruse trepist alla. Ülikooli komsomolibüroo hindas meie viimase aasta töö heaks. Kas kõik on juba hea, mis hästi lõpeb? Juba homme algab uus päev, vanadele töödele ja muredele lisanduvad uued. Nende lahendamiseks ei piisa kolmest tunnist päevas.

JAANUS HARRO,
ravi III k.,
arstit. pressisekretär

Igapäeva-asjadest

Mida arutati 21. märtsil bioloogia-geograafiateaduskonna komsomolibüroo koosolekul? Mitut olulist üliõpilasprobleemi. Näiteks ühiselamut (A. Ausmees). Büroo otsustas hakata taotlema oma teaduskonna üliõpilastele õigust kasutada kogu stuudiumi jooksul üht ja sama tuba. Selles osas tuleb kokku leppida dekanaadi, majanõukogu ja komandandiga. Teiseks tuleks kiiresti kokku leppida koos majandusteaduskonna komsomolibürooga kümnenda korruse kasutamine. Seda võiksid korras hoida ja seal oma üritusi pidada mõlemad teaduskonnad.

Veel kõneldi komsomolikoosolekutest kursustel (M. Sooäär), üleülikoolilisest taidluskonkursist (A. Holm). Kinnitati büroo kevadsemestri tööplaan.

Arutati ka ÜLKNÜ Keskkomitee büroo ja VNFSV KKEHM otsust Ivanovo linna kõrgkoolide komsomolikomiteede ja ühiskonnateaduste kateedrite tööst tulevaste spetsialistide poliitilise teadlikkuse kujundamisel. Peaksime tugevdama sidemeid kursuste ja ühiskonnateaduste kateedrite vahel. Seminarides tuleks agaramalt sõna võtta ning rohkem referaate kirjutada.

Sel korral tutvuti veel teaduskondade komsomolibüroodele lahendamiseks antud ELKNÜ TRÜ organisatsiooni 27. konverentsi kriitiliste märkuste ja ettepanekutega ning parima õpperühma konkurssülevaatuse juhendiga.

MAIRE MILDER,
geogr. IV k.,
biol.-geograafiat. pressisekretär

Akadeemiline Kirjandusühing 60

1924. aastal tegutsesid kirjanduse alal Opetatud Eesti Selts, Eesti Kirjanduse Selts ja vastasutatud Eesti Kirjanikkude Liit. Siiski leidsid noored kirjanduseuurijad (juba 1923. a.), et kulub ära akadeemiline koondis, mis ühendaks ülikooliga seotud kirjandusinimesi. Eeskujuandvalt töötas Emakeele Selts. AKÜ avakoosolek peeti **12. märtsil.** Noored August Anni(sti) eestvedamisel olid suutnud professor **Gustav Suitsu** veenda, et nad kogu põhitöö enda kanda võtavad. G. Suitsust sai ühingu juht kogu selle tegutsemisajaks. Ja mitte ainult organiseerijana, juhendajana, vaid ka sagedase kõnelejana ettekandekoosolekutel, käsitledes nii vanemat eesti kirjandust, kirjandusteaduse põhiprobleeme kui ka väliskirjanduse küsimusi. G. Suitsu autoriteet luuletaja ja teadlasena oli koondavaks jõuks. Esimesse juhatusse kuulusid veel V. Adams, A. Annist, V. Huik, M. Lepik, E. Markus (Parek), D. Palgi ja J. Schwalbe (Silvet). Asutajaliikmeid oli kokku 54.

Põhiliseks tegevussuunaks tõusis uurimistöö: ligi paarsada ettekannet, mille aluseks olid enamasti proseminari- ja seminaritööd. Siit tulenes, et ettekannete sisu oli kord süvenemine mingisse teooriaküsimusse või liginemine teemale maailmakirjanduse tasandilt, teine kord juba eesti kirjanduse mõne autori lähivaatlus eeneevat arvesse võttes. Oli teemasid, millega tegeldi kompleksselt, mitme uurija poolt korraga. Ajaga kasvas akadeemiline suund. Lisanes bibliograafiate koostamine kui hädavajalik eeltöö eesti kirjanduse uurimisel. Käidi kirjandusloost materjali kogumas. Oluliseks peeti, iseäranis algusaegadel, sidet laiemate

(Järg 4. lk.)

ÜTÜ! ÜTÜ!

2.—3. aprillil toimus Viitnal järjekordne ÜTÜ aktivistide seminarlaager, korraldajateks tänavu ERKI ja TRK.

ÜTÜ vabariikliku nõukogu esimees prof. J. Tammeorg arvas, et selline laager on hea mitte ainult saavutustest teadaandmiseks, vaid ka mõõdalaskmistest õppimiseks. Oma ettekandes «ÜTÜ 1983. aastal» näitas ta, et vanad probleemid on endiselt elus — suure osa ÜTÜ töödest moodustavad diplomitööd; tudengite teadustegevuse rakenduslik väärtus (25% TRÜ diplomitöödest on juurutatud); SKB TPI-s ja kontserbüroo TRK-s töötavad kõigiti hästi, aga ülikooli komplekssse teadusliku uurimise büroo tegevus on loid. TRÜ-st tõstis prof. Tammeorg esile ajaloolasi, silmapaistvaid aktiivsuse ja tegevuse regulaarsuse poolest. Teaduskonda hakatakse lisaks ajaloo ja kunstilooringile tegema kolmandat, kodu-uurimusliku kallakuga ringi.

Oma «ÜTÜ tippsündmuseks '83» pidasid TPedI tudengid suurt teaduskonverentsi üleliduliste külalistega, EPA omad kohtumisi majandite tippjuhtidega, TRK-s kontserdiabonomente ja loengkontserte, ERKI-s «kujundusrühma», mis sündis koostöös EÜE-ga ja tegutses tõhusalt Põlvas. TRÜ eesti keele ja soome-ugri keelte ringi aseesimees Toomas Help tõi ette oma ringi «kevadise ja sügisese kevadkooli» (teemadeks «Keel ja psühholoogia» ning «Kui sügavalt on kõik keeled üks?»). TPI esindaja seadis kahtluse alla vajaduse ja võimaluse kõigist tudengitest teadlasi koolitada ning see ärgitas poleemikale — kas on mõtet ÜTÜ-st osavõttu forsseerida, kas teadusetegemise võimalused tuleb teradena ette anda või peab tudeng ise teed otsima jne. ERKI meelest on üliõpilaste ajupotentsiaal suurem kui praegu realiseerub ning ÜTÜ järgmiseks arenguastmeks arvati saavat integratsioonivõimaluste otsimine ringide, erialade, kõrgkoolide vahel.

Seminarlaagri enese tippsündmus oli vestlusring «Kes me oleme, kust me tuleme», külalisteks Lennart Meri, Veljo Tormis ja Kaljo Põllu. Need kolm meest ütlesid end kuuluvat ühte ja samasse kultuurivoolu, suunitlusse, mis praegu väga elujõuline. Kaljo Põllu: «Kui mina poleks «Kodalasi» teinud, siis vaem või hiljem keegi teine midagi analoogset kindlasti». Lennart Meie pidavat ette heidetama, et ta ei kirjuta tõelist ajalugu, Veljo Tornisele, et ta laulud polevat autentsed jne. «Me pole ajaloolased ega folkloristid, vaid loojad — ei tohi unustada. Me TUGINEME autentsele materjalile,» räägis Tormis. Küsiti, kas nad on püüdnud ja kas saab üksteisele tuginedes oma rahvuseetilist mõjuvõimu tugevdada. «Kooskõlastanud me pole,» vastas Lennart Meri. Aga tuge on üksteise julgusest saadud küll. Tormise eestvõttel lauldi katkendeid «Kalevalast» ja «Kalevipojast» ning ka seda; «Kui me hakkame laulemaie,/ laulemaie, laskemaie,/ ei meid suuda ohjad hoida,/ ohjad hoida, kõied kõita.»

Järgmise ÜTÜ aktivistide kogunemise suhtes tuli TPI-lt järgimistvääriv ettepanek: iga kõrgkool võiks pidada ühe populariseerivas laadis ettekande. See näitaks, milises stiilis seda kusagil tehakse, oleks hea kogemus ettekandjale (kes, loobudes kitsast terminoloogiast ja süvitsi analüüsist, peab suutma oma erialas näha üldmõistetavat ja -olulist alget, selle teisteni viima). Akadeemik Kapitsa tavatsevat oma instituuti esinema kutsuda üksteisest vägagi kaugete teadusalade spetsialiste — füüsik võib filoloogilt saada ootamatuid ja viljakaid impulsse ning vastupidi.

Kas just otse viljaka, aga meeldiva kogemuse andis laager kindlasti. Kena kuulda, mis kuskil tehakse — ja et siiski nii palju tehakse!

ENE PAAVER,
žurn. III k.

Hüpoteesid Valtoni kohta

Arvo Valton «Üksildased ajas», Tln. 1983
(Algus eelmises lehes)

Valton pöörab pakupidi kõik senised põkiväärtused. Pärast Tammsaaret hakati «tööst» rääkima ja kirjutama kui meie eneseteadvuse ja -tunde ükest alustoest, nii et kellelgi polegi vist ketserlikku mõtet tekkinud, et kui prooviks seda «tööd» õige lakata. Valton on esimene ketser pühakute seas, kes näitab tööd ka ühe inimtegevuse õõnsakõlalise sildina. Kui Tammsaare Jürka taktis töö läbi õndsaks saada, siis Valtoni Juku ütleb otse, et «... töö püüdis inimesest kogu aeg akvi või kärga teha.» (lk. 13) Joonase töö on jällegi selge kuritegu nii oma rakva kui ka enda vastu. Geoloog Joonas õõnestab oma jalgealust, mille osa ta ise on, tänu millele ta üldse eksisteerib. Joonas hävitab järjepidevust ja nii on tema töö iseloom sümboli mõõtmetega. Töö näitab siin oma varjukülge, mille nimeks on hävitamine. Paradoks: töö on elu sisu, mis muutub elu hävitamiseks. Töö, mis hävitab, on võõrandunud töö — inimvaenulik. Töö võõrandumisega kaasneb ka enesevõõrandumine — inimene kuulutab loomuvastasuse uueks loomuseks, väärtuseks ja isegi normiks. Kui võõrloomus jõuab inimestes enesetunnetuseni, siis hakkab loodud anomaalia kalget tegema ja hakatakse mõtlema õndsusest, õnnest, vabadusest; mis aga põkiline — igatsetakse identsust iseendaga. Valton pakub välja loomise, inimtegevuse liigi, mis võib vastanduda tööle. Kui töö puhul pööratakse tähelepanu produktile, siis loomise eesmärk on protsessi enese nautimine. Teine iseendaga kokkusaamise võimalus peitub identsuse taotluses loodusega. Valtoni tegelased püüavad mõelda mitte vastandavalt, vaid ühendavad end loodusega, tõustes (langedes?) kohati isegi mütoloogilise teadvuse tasandile.

Looduse eesmärk on jällegi protsess — kestmine. Looduse ja inimese käsitluses ei jäta Valton puutumata orienti. Kuivõrd inimene mõtlejana on siiski vastandaja ja ainult sel teel saabki mõelda, siis tähendaks mütoloogiline teadvus ajas tagasipöördumist. Valtoni kriisimudel nõuab aga realistlikku lahendust ja kuivõrd budism oligi algselt olemise õpetus, siis tüürib ka Valton sinnapoole, kuhu mõistusekriis ei ulatu. Teine võimalus: Valton ei püüagi oriendist väljapääsu leida, vaid kasutab seda lihtsalt võrdlusena, mille taustal kriisi ära tunda ja mõtestada.

Lõpuks olgu ära nimetatud tähelepandavam vormivõte: grotesk, mis teenib kummastamist — seda eriti esimeses romaanis. Grotesk täidab ka autorisuhte funktsiooni. Kuivõrd «Öndsusse kulgevas päevas» muutub kirjeldatav groteskseks läbi hullu ja joodiku teadvuse, siis tundub kogu inimeste maailm arutuna. Need, kes on tavaarusaamade järgi normaalsed, paistavad kohati ebanormaalsetena.

Kõikides romaanides on aeg tikendatud. Inimtunnetusele on antud valguse kiirus — aistides ja aistinguid tõlgendades ületab see kõik inimaju võimalused. Nii avaldub siin jällegi autori jumalik positsioon. Lugemise käigus kargneb aeg uuesti lahali, kusjuures hetk teiseneb muutuvaks suuruseks, mis läheneb lõpmatult ikavikule.

Lõppude lõpuks väike meditatsioon pealkirjaga «Üksildased ajas» — miks mitte lihtsalt «Üksildased»? Kõigepealt võiks käsitleda aega kui ajaloo kindlalt piiritletud lõiku; siis aega, mis on sõltuvuses mõtte liikumise kiirusest, nii et on võimalik «üldajast» ette jõuda ehk väljuda. Väljumine sisaldab endas ka üksildust ehk eraldi olemist, kusjuures eraldi olemine tähendab eelkõige erinevust — kuivõrd on tegemist ajaga, sest ruumi rõhutamise puhul peaks räägima rohkem eraldatusest. Aga eraldatus tingib ju ka erinevusi? Kuid selle erinevuse nimi on üksindus. Ta süvendab väljapääsmatust ja kisub kaasa eneseävitamisele. Nii et ikkagi «Üksildased ajas».

INDREK UDE,
žurn. IV k.

Moskvast ja Tartust

Saada kunstiajaloolaseks tähendab kõigepealt palju näha ja kogeda — oma silm on kuningas. Napiks jääb loenguandmetest, kirjanduse lugemisest, kunstialbumite lehitsemisest, kohalike näituste külastamisest. On vaja ka reisida ja vaadata, mis mujal toimub. Ilmselt seda tõdes ka Leningradi ülikooli I kursuse tudeng Marianna Sedov, kellega tutvusin talvisel vaheajal. Sõit Tallinnasse tähendas tema jaoks uusi muljeid ja kunstielamusi. Nende õppebaasiks on Ermitaaž, maailmas suuruselt teine kunstigalerii. Juba esimesel kursusel kuulavad nad loenguid maalitehnoloogiast, graafikatehnikatest, tutvuvad restauraatorite tööga.

Mindki viis paariks paevaks tee talvisesse Moskvasse, kus tahtsin vaadata võimalikult palju kunstinäitusi. Nii suures linnas on tõepoolest, mida näidata: lühikese aja jooksul nägin kaheksa suuremat või vaiksemat näitust. Takaksin peatuda neist kahel probleemirikkamal.

Maneežis oli Moskva maalijate, graafikute, skulptorite ja tarbekunstnike hiigelnäitus «Maa ja rahvas». *See andis küllalt ülevaatliku pildi pealinna kunsti hetkeseisust ning võimaldas mõninga võrdluse ka meie vabariigi kunstnike loominguga. Vastavalt näituse pealkirjale olid taiesed rõhutatult temaatilised (rakva elu ja töö, rõõmud, mured), ent sarnased vormilahendused kalandasid väljapaneku emotsionaalset mõju. Taiesed paistsid jätkavat (eriti maali osas) vene realistliku kunsti traditsioone ning nende teostus oli lausa klassikaline — võib-olla puudusid näituselt otsingulisemad pealinna autorid? Sedavõrra kauem sundisid aga enda ees peatuma tööd, milles oli tunda vaimset pinget, intensiivsust. Nii tundus üllatavana V. Rižko portreemaal «Ootus» (1983), kus uudne moment avaldus noore naise näo peaaegu slaidilikus väljamaalimises (rõhk silmadele), interjöör aga justkui kajus, ometi moodustas pilt terviku. Värsketena mõjusid ka paar naivistlikku maali (N. Kozlenko «Mälestus Kertšist», J. Kuznetsov «Pulm» jt.), kuigi neid oleks nii suure näituse kohta rohkem võinud olla. Päris põnevat valguse-varju mängu märkas J. Martšenko maalis «Vanemate noorus». Kogu näitust vaadates meenub J. Olepi tabav mõte* **eesti** *kunsti tundelaadi kohta: «...see on pigem rahulikult jutustav või vaatlev, ... enam sisse- kui väljapoole» (TMK nr. 3, 1984, lk. 96).*

Et Moskvas olid parajasti Kuuba kultuuripäevad, siis oli kahel näitusel võimalik näha ka **kuuba kunsti.** *Üpris harukordne kogemus — seista silmitsi kaasaja väliskunstiga. Kohe alguses lõi vastu eriline lõunamaine värvirõõm ja temperament, kohati lausa popilikult pulas koloriit. Näitusel jätkus palju ahaa-elamusi ühe või teise 20. sajandi ismi äratundmisel (fotorealism, sürrealism ja üllatavalt paliu ka abstraktsionismi), asub ju Kuuba Ameerika ja Euroopa kunstimõjutuste ristluules. Tundub aga, et eeskujusid pole üle võetud mehaaniliselt, vaid neid on sünteesitud läbi kohaliku omapära. Tulemuseks on selgelt rahvuslik kunst, milles kajastuvad ka kuuba'aste pikaajalised võitlustraditsioonid. Kunstnikud kujutavad seda, mis südamel, ja nii võis ootamatult palju näha S. Bolivari, Che Guevara jt. vabadusvõitlejate portreesid.*

Kahtlemata mõjus kogu nähtu kunstitaju avardavalt, ent probleemiks jääb ikka, kuidas saaks veelgi rohkem teiste rahvaste loomingut näha. Väga kasulikud on olnud kunstilooringi korraldatud õppeekskursioonid Leningradi, igakevadised ringsõidud Eestimaal (kiriku-, kindluse- ja mõisaarhitektuur), kohtumised kunstnikega Tallinnas. Ega seda nii väike olegi. Ent tundub, et midagi jääb siiski puudu. Loomulikult pole Tartus Ermitaaži, kuid seda rohkem tuleks mõelda oma kasutamata võimalustele: näiteks luua tihedamad sidemed Tartu kunstimuuseumiga ja Kunstnike Majaga. Vahest on vaja rohkemgi korraldada ekskursioone ka väljapoole vabariiki. Mõningaid mõtteid on Eesti NSV Kunstnike Liidu XVII kongressil välja öelnud Mart Eller, kes märkis omc sõnavõtus, et TRÜ kunstiajaloo õpinguile peaks järgnema stažeerimine ERKI-s. Sest noorte kunstnike ja nende tulevase loomingu käsitlejate — kunstiajaloolaste ja kriitikute ettevalmistamine peaks olema koordineeritud.

HEIE TREIER,
ajaloo III k.

Slowhand

Nädal tagasi jõudis oma 40. eluaastasse üks nüüdisaegse bluesi märkimisväärsemaid esindajaid ERIC CLAPTON, kelle panust rock-*muusikasse on raske üle hinnata.*

Ometi oleks võinud juhtuda, et meil ei oleks praegu üht parimat rock-*kitarristi, kui tollasele Kingstoni kunstikooli õpilasele poleks 1963. aastal ette sattunud ansamblit «The Roosters». See saigi määravaks. Kujutav kunst vahetati kelikunsti vastu ning maailm sai juurde veel ühe perspektiivika muusiku. «The Roosters» oli küpelauaks ka mitmele teisele tulevasele tippmuusikule (Paul Jones, Tom McGuinness, Erian Jones).*

Samal aastal veidi kätt proovinud grupis «K. C. Jones & the Engineers», tuli Claptonil tõsisem koostöö 60. aastate ühe mõjukama rock-*ansambliga «The Yardbirds». See oli Claptoni tähelennu algus.*

Ehkki sõna «täht» oleks tema tolleaegsete taotluste kohta liiga kommertsliku kõlaga väljend. «Yardsbirds'ist» lahkuski Clapton sellepärast, et too liigselt publiku maitse järgi tegutsema hakkas. Claptoni ja tema järeltulijate (J. Beck, I. Page) pikkade sooloimprovisatsioonide ekspressiivsuse põhjal saavutas «The Yardbirds» tagantjärele briti esimese psühhedeeliagrupi kuulsuse.

Järgmine poolteist aastat möödus John Mayalli bändis «Bluesbreakers». Loominguline koostöö «Musta bluesi valge isaga» jõudis tippu 1966. aastal LP-ga ««Bluesbreakers» — John Mayall & Eric Clapton». Samal aastal loodud «Cream» tõestas, et Eric Clapton on kitarrist, kellega võib samale pulgale seada vahest ainult Jimmy Hendrixi ja Jeff Becki. Igati edukas «Cream» (kolm kuld-, üks plaatinaplaat) avas popmuusikas tee pikkadele improvisatsioonilistele kitarrisoolodele.

«Helide «painutamist» õppisin bluesikitarristidelt Theodore Hound Dog *Taylorilt ja Albert Kinglilt.»*

Trio (Clapton, Jack Bruce, Ginger Baker) tegevus lõppes 1968. aasta lõpul.

«Muusikutena olime öelnud kõik, mida tahtsime öelda koos.»

Nüüd oli Clapton juba «nutva kitarri jumal» (kaasalöömine biitlite «White Albumi» loos «While My Guitar Gently Weeps»). Temale jooksid tormi reporterid, koos esinema kutsusid kõige kuulsamad muusikud. 1969. aastal esines ta koos John Lennoni ja teistega sõjavastasel muusikafestivalil Torontos, 1971. aastal Georges Harrisoni korraldatud kontserdil «The Concert for Bangla Desh».

1969. aastal tundis Clapton, et koos trummtr Ginger Baker'iga ei ole nad veel kõike öelnud. Juurde kutsuti klahvpillimängija Steve Winwood ja bassimees Rick Grech ja järgmine supergrupp oligi koos. Tokutust menust hoolimata tegutses «Elind Faith» ainult kuus kuud, jõudes siiski salvestada LP.

Järgnes põgus koostöö USA-s duoga «Delany & Bonnie». Selle saategrupiga (Carl Radle, Jim Gordon, Bobby Whitlock) organiseeritud ansambli «Derek & Dominoes» 1971. aasta LP-d «Layla» peetakse Claptoni parimaks saavutuseks. Samal aastal andis Claptonile maailma parima rock-*kitarristi nimetuse ajakirja «Guitar Player» vahendusel tervelt 60 000 ameerika kitarristi.*

Siis tekkis paus. Ja popmuusikas juba reegliks saanud probleemid narkootikumidega. Ainult tänu hoolikale ravile ja muusikutest sõprade toetusele õnnestus Claptonil narkootikumidest toibuda ja 1973. aastal taas lavale tõusta.

Taassündi tähistav LP «461 Ocean Boulevard» tekti 1974. aastal koos laulja Yvonne Ellimanniga. Võrreldes 60. aastatega on Claptoni stiil muutunud kommertslikumaks, juurde on tulnud kantrit. Muusikut on jäädvustatud ka filmilinal (1975. aastal filmivariandis «The Who» rock-ooperist «Tommy», 1976. aastal film «The last Waltz» ansambli «The Band» kõvastijätukontserdist, samuti koos Elton Johni ja Georges Harrisoniga vändatud «Hotel on Wheels of E. Clapton»).

Meie kuulajale on võimaluse Claptoni muusikast osa saada andnud firma «Melodia». Litsentsi alusel on välja lastud muusiku enda küüdnime kandev LP «Slowhand» (1977). Samuti on oma panuse kitarristi loomingu populariseerimisele andnud «Rock-hotell» looga «Kõik on täpselt nii kui peab».

Autoriteetide abiga
TIIT REINART,
žurn. I k.

AUTASUSTAMISI

TRÜ aukirjaga autasustati kauaaegse eeskujuliku töö eest laborihuhatajat **Arved-Aleksander Tammikut**, vanemõpetaja **Ernst Ehaveeri** ja aula koristajat **Alma Ilvest**.

TRÜ I paariskilb tulekul!

Me eeldame, et tudengid on teadmishimuline rahvas. Nad püüavad end kursis hoida maailmasündmustega, loevad ajakirjandust, raamatuid, uurivad teatmeteoseid. Koguneb küllalt palju nõrgalt seostatud materjali. Mis sellega teha? Ühed püüavad mälust välja heita («pea pole prügikast», kuigi vahel eksami eel siiski peab olema, teised kasutavad kogutud fakte vestluses sisma paistmiseks, mitmed lahendavad ristsõnu, jälgivad kodus TV ja raadio küsimustele vastamise mänge. Ehk on nii mõnigi avastanud, et ta teab niisama palju või rohkemgi kui võistlejad. Siit ei ole enam pikk tee ka soovini end tõelises võistluses proovile panna.

Kus seda teha? Eestis on viimastel aastatel toimunud mitu suurepärast turniiri, sh. kõigile soovijaile avatud vabariigi karika- ja meistrivõistlused paarismängus (1 voor ka Tartus). Selle tase on algajale ehk siiski kõrge ja osavõtmine nõuab julgust. Kõigile huvilistele mõeldud, võrdsete vastaste, asjalike ja jõukohaste küsimustega soliidset turniiri ei ole ülikoolis seni kahjuks välja pakutud. Seda viga üritab parandada TRÜ komsomolikomitee eestvõttel **13. aprillil kl. 17 TRÜ nõukogu saalis (ph. 204)** toimuv **teadmisteproov.** Küsimusi esitatakse klassikalistel mälumängu teemadel: kultuur, teadus-tehnika, ajalugu ja poliitika, loodus ja maateadus, sport ja varia. Kokku tuleb vastata 52 küsimusele, neist alavoorudes 32 (12+10+10), finaalis 20 (10+10). I eelvoor on Eesti-teemaline, võitjale eriauhind. Punkte arvestatakse vastavalt vastuse õigsusele 2—1—0. Iga vooru küsimused esitatakse kirjalikult ja ühekorraga, vastamisaega 15 min. Parimatele on auhinnad (sh. RSP pääsmed!) + võimalus kandideerida TRÜ võistkonda.

Võistlus toimub paarismänguna. Peale TRÜ tudengite on oodatud ka külalisvõistlejad — komsomoliealised ülikooli õppejõud jt. töötajad, EPA ja kesk(eri)õppeasutuste esindajad.

Kõigile osa võtta soovijaile palve anda endast eelnevalt teada ELKNÜ TRÜ komitees, kus on vastav vihik, või Pälsoni 23—203 või 208. Samast ka täpsem info.

Julget pealehakkamist ja kohtumiseni võistluspaigas!

ANDRES KASESALU,
KOIT NOOK,
ajaloo IV k.

Teisipäeval jälle ajaloo lektoorium

Juba veidi enam kui aasta on Tartu ajaloolastel olnud võimalus kokku saada ühel toredal üritusel — TRÜ ajaloo muuseumi ning ajaloo-osakonna kateedrite korraldataval ajaloolaste lektooriumil.

Lektooriumi eesmärgiks on seatud Tartu teadusasutustes, arhiivides, muuseumides ja koolides töötavate ajaloolaste kursis hoidmine oma eriala aktuaalsete probleemidega. Ka ajaloolased spetsialiseeruvad üha kitsamalt, üldine teadmiste taust ning ülevaade teiste uurijate probleemidest võib kohati jääda napiks. Just selles valdkonnas loodavad ajaloolased oma lektooriumilt tõhusat abi.

Üks aasta on lühike aeg toimunud ettevõtmistest tõsisemate kokkuvõtete tegemiseks. Ometi võime tõdeda, et üht-teist huvitavat ja vajalikku on ka selle aja jooksul suudetud korda saata. Lektooriumi ettekannete ja arutelude teemadeks on olnud «Mis on ajalugu» (prof. H. Ligi), «Henriku Liivimaa kroonika uusväljaanne» (prof. S. Vahtre; vt. lähemalt S. Vahtre artikkel ajakirjas «Keel ja Kirjandus», 1983, nr. 7.) jt.

Lektooriumis on tulnud juttu teha ka esimesel pilgul lausa absurdsena tunduvatest asjadest. Täppisteadlaseks või autojuhiks ei ürita ilma vastava ettevalmistuseta keegi hakata. Seevastu on üldtuntud tõsiasi, et ajaloos ja arstiteaduses arvavad paljud ennast väga kompetentsed olevat. Nii tuligi dotsent M. Tänaval oma märtsikuu lektooriumi ettekandes «Kas antiikaeg oli olemas?» pikemalt rääkida mitmetest teooriatest, nende tekke- ja arenguloost.

Sel õppeaastal on lektooriumi tööplaanis veel kaks üritust. **Eeloleval teisipäeval kell 16 kuuleme prof. H. Ligi ettekannet «Kaali kraater: müüt ja ajalugu»**, milles antakse sellest viimasel ajal väga aktuaalseks muutunud küsimusest teaduslik ülevaade. Maikuu lektooriumis räägib prof. H. Piirimäe 300 aastat tagasi asutatud B. G. Forseliuse seminari osast meie haridus- ja kultuuriloos. Pärast suvevaheaega on plaanis dots. K. Jaansoni ettekanne «Ajaloo aktuaalsusest ja aktuaalsusest ajaloos» ja muudki huvitavat.

Ajaloo lektoorium on oma iseloomult akadeemiline ja mõeldud eelkõige kõrgharidusega ajaloolastele ning vanemate kursuste üliõpilastele. Ukse taha ei jäeta siiski ka teiste erialade esindajaid, kellel sügav ajaloohuvi ja vajalik teadmistepagas.

Lähemat teavet lektooriumi töö kohta saab TRÜ ajaloo muuseumist M. Viiraltilt (tel. 3 53 25).

AADU MUST

LITTERA ● LITTERA ● LITTERA ● LITTERA ● LITTERA ● LITTERA ● LITTERA ● LITTERA ●

Akadeemiline Kirjandusühing 60

(Algus 3. lk.)

ringkondadega. Korraldati näitusi ja juubeliõhtuid deklamatsioonide ja kontsertosaga.

Tõhusaks panuseks meie kirjandusteaduse arengusse kujunes AKÜ publikatsioonide seeria (16 numbrit, 1927—41). Need on uurimused, mille väärtus on ajaga aina kasvanud. Ilmusid tänini eesti stiiliuurimise esinduslikemaiks jäänud D. Palgi «Eduard Vilde «Mäeküla piimamehe» stiil» ja J. Semperi «André Gide'i stiili struktuur». Vanema kirjanduse süvavaatlust teostasid G. Suitsu — M. Lepiku tekstikriitiline «Eesti kirjandusajalugu tekstides I», «Lisandusi K. J. Petersoni tundmaõppimiseks», L. Tohveri (Raua) «Kreutzwaldi väliskirjanduslikust eruditsioonist», S. Holbergi «Kreutzwaldi usundlik maailmavaade», A. Annisti ja G. Saare «Kreutzwald, Jean Paul ja Witschel». Värsiõpetust edendasid E. Roosi «Eesti keele kvantiteeriva heksameetri süsteem» ja B. Kangro «Eesti soneti ajalugu» (lisaks W. E. Petersi «Sprechmelodische Motive, nachgewiesen in experimentalphonetischen Aufnahmen estnischen Versrezitation»). Erilaadne oli E. Laugaste «Eesti kirjandus karikatuuris». Ilmumata jäid «Eesti kirjandusajalugu tekstides II» ja «Kirjanduslik oskussõnastik». Mitmed käsikirjad hävisid sõjakeerises: said tuleroaks või läksid kaotsi.

AKÜ tegevus laienes muudelegi kunstialadele. Edukalt tegutses draamatoimkond (Jaan Perdi ja Elsbet Markuse eestvedamisel). Kujutava kunsti toimkond jõudis selleni, mis kirjanduse poole peal jäi saavutamata. Juba 1927. aastal ilmus «Kunstiajaloo oskussõnastik» (koostasid J. V. Veski, V. Vaga, E. Markus ja H. Saarmann (Saarde)). AKÜ väljaandel ilmusid ka V. Vaga «Tartu ülikooli arkitektid», V. Raami «Kr. J. Petersoni ja Fr. R. Faehlmanni ikonograafia», V. Siku «Eesti raamatu välimusest XVII ja XVIII sajandil», Fr. Puksovi (Puksoo) «Tartu ja Tartu—Pärnu rootsiaegse ülikooli trükikoda».

Ühingul oli laiemat kõlapinda, sellele viitas kasvõi hulga toetajaliikmete olemasolu tuntud tegelaste seas: kirjanikest näiteks K. E. Sööt, A. Kallas, Fr. Tuglas ja H. Adamson. Sissetulekud saadi kultuurkapitali toetustest. Kehtis liikmemaks. Oli võimalik määrata stipendiume uurimistööde eest, samuti bibliograafiate koostajaile.

AKÜ küllalt püsiv koosseis oli pidevalt üle saja liikme. Passiivseid osalejaid oli mõistagi enam. Liikmete või kuulajatena puutusid ühingu tööga kokku kirjandusteadlasist ja -kriitikuist veel A. Aspel, R. Põldmäe, A. Undla (Põldmäe) (kõik kolm juhatuses), A. Oras, A. Palm, A. Suik, E. Tilleman (Siirak), O. Urgart, K. Taev; kirjanikest J. Sütiste, L. Anvelt, H. Talvik, A. Sang, B. Alver, K. Merilaas, A. Kaal; keelemeestest A. Saareste, J. Mägiste; aga samuti A. Elango, H. Tohvelman, R. Ritsing, V. Erm, P. Palmeos. Kahtlemata võiks siia lisada veel terve rea teatud ja vähemteatud nimesid. Aga eks ole loeteludes omajagu suva.

Viimast korda tuldi kokku 1945. a. alguses. Tegelikule tööle oli sõda varem kriipsu peale tõmmanud.

Oluline on esile tõsta AKÜ osa õppejõudude ja üliõpilaste sidumisel ühisesse tegevusse, viljaka akadeemilise õhustiku loomises. Ühingu kaudu kandusid üliõpilastele edasi G. Suitsu teoreetiline baas, tema kui teadlase täpsus ja põhjalikkus. G. Suitsu õpilastel on tänaseni kaalukas koht meie kirjandusteaduses. Süvenesid rahvusvahelised sidemed, kuianistena esinesid tuntud välismaa teadlased (O. Walzel, H. Tronchon, J. Nadler, V. Tarkiainen).

20. märtsil tähistasid NAK ja ülikooli eesti kirjanduse ja rahvaluule ring oma ühise koosolekuga kirjandusteadlase Daniel Palgi 85. sünnipäeva (kauaaegne AKÜ juhatusliige) ja AKÜ 60. aastapäeva. Tahaks loota, et edaspidi AKÜ tehtusse tõsiselt süüvitaks. Lähemast minevikust saab siin viidata üksnes Aino Undla-Põldmäe artiklile «Loomingus» nr. 3, 1974 (uuesti raamatus «Koidulauliku valgel», 1981). Lisaks mõned mälestuskatked, üksikud uurimused, mis seotud AKÜ ettevõtmistega (nt. «Kirjanduslik oskussõnastik»). Ainest AKÜ kohta võib leida kirjandusmuuseumi ja teadusraamatukogu käsikirjade osakondadest. ENN LILLEMETS

Üliõpilasteatrite...

(Algus 1. lk.)

Kena oli **TRÜ klubi vene näiteringi esituses S. Zlotnikovi näidend «Triptühhon kahele».** Kõik kolm laval käinud paari olid head, vahest ainult esimene jäi teistele natuke alla. Mõnus oli vaadata. See kõlab veidralt, kuid just säärase meeleolu lõi see nukralt optimistlik näidend. Autori idee kanti edasi ja tundub, et adekvaatselt. Selle eest suur tänu näitlejatele ja lavastaja Liina Orlovale.

Paraku ei jõudnud kogu tekst saali igasse nurka. Süüdi ei ole siiski mitte niivõrd näitlejad kui klubi tehnika — pidevalt undas kusagil mingisugune mootor.

Tallinna üliõpilaste draamastuudio tõi Tartusse kaasa luulekompositsiooni Artur Alliksaare ja Friedebert Tuglase luulest «Võib ka olla unekaja...». Lavastaja Krista Arbet. Vorm oli küllalt uudne — taskulambid näitlejate käes ja slaidide kasutamine. Kahjuks ei toetanud vormi teised komponendid. Luuletuste esitajad olid väga erineva tasemega. Mõne puhul oli tublisti tegu, et ta sõnade mõtet kõrvu püüda. Kuid mis kõige hullem, segaseks jäi kompositsiooni läbiv idee. Kui üks mõte oli juba juhtivaks kujunemas, tuli järsku hoopis mingi uus ja trügis eelmise tahapoole.

● **Anne Adamsi laulude** kohta palju ei räägi. Piisab, kui öelda, et Adams oli meeleolukas ja mõtlemapanev, nagu on alati.

Ring sai ümber, üliõpilasteatrite päevad on läbi. Tuldi, näidati, vaadati, ilmselt viidi ka midagi kaasa. Jääme ootama järgmist aastat, kui uuesti tullakse ja jälle näidatakse, siis juba kindlasti natuke ka seda, mida seekord kaasa viidi.

AAVO KOKK,
žurn. I k.

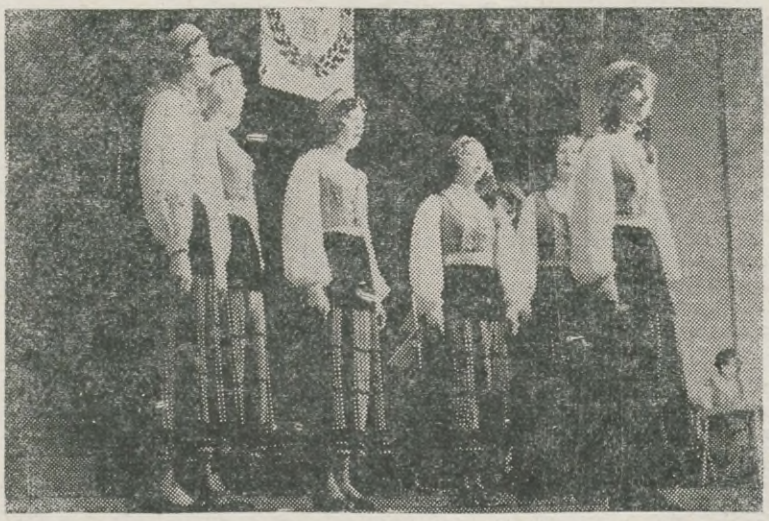

Laupäeval, 7. aprillil on aulas rahvamuusika kontsert. Esinevad «Lakstigal» ja «Ingliska B». Tule kuulama-vaatama juubelikontserti!

* * *

PANE TÄHELE

POLIITPÄEV

Kolmapäeval, 11. aprillil kl. 14 esineb aulas ettekandega Eesti NSV siseminister Marko Tibar.

DIPLOMANDID

Töökaitse individuaalkonsultatsioonid keemiahoone ruumis 406: Bioloogia-geograafiat. üliõpilastele **esmaspäeviti** ja **teisipäeviti** kl. 14—16, füüsika-keemiat. üliõpilastele **kolmapäeviti** ja **neljapäeviti** kl. 14—16, majandust. kaubatundm. eriala üliõpilastele **esmaspäeviti** kl. 11—12.

FILMIKIRJUTISTE VÕISTLUSELE

on saabunud esimesed tööd. Neid saab lugeda juba järgmises lehes. Võistlus kestab 24. juunini!

KLUBIS

Laupäeval, 7. aprillil kl. 22 **kesköödisko.**

Pühapäeval, 8. aprillil kl. 21 **ansambel «Meedium». Disko.**

UUES KOHVIKUS

Laup., 7. apr. ja pühap. 8. apr. **disko.**

«VANEMUISE» KONTSERDISAALIS

8. aprillil kl. 19.30 võidu 40. aastapäevale pühendatud isetegevusliku kunstiloomingu üleliidulise ülevaatuse TRÜ kontserdiprogramm **«Tants ja liikumine muusikas».** Esinevad: ENSV teeneline TRÜ rahvakunstiansambel ja võimlemisrühmad.

Pääsmed müügil kontserdisaali kassas kl. 11—14 ja 17—19.30.

PRESSIKLUBI!

Toimetus ootab esmaspäevaks küsimusi Eesti Raadio noortesaadete tegijaile, kellega kohtume kolmapäeval, 11. aprillil Tallinnas.

NB!

Toimetus palub väga, et kõik, kes soovivad oma lugu näha juba järgmises lehes, tooksid selle ära hiljemalt esmaspäeva hommikuks! Kolmapäevaks on leht valmis, toimetus Tallinnas kohtumisel. Ei maksa kolmapäevaks jätta ka teateid.

* * *

Täna ilmub ka venekeelne lisaleht.

Uusi trükiseid

Tartu Riiklik Ülikool. 1978. a. ilmunud tööde bibliograafia 1. Tartu 1984, 400 eks., 220 lk., 55 kop.

Tartu Riiklik Ülikool. 1978. a. ilmunud tööde bibliograafia 2. Tartu 1984, 400 eks., 244 lk., 65 kop.

Karl-Samuel Rebane. Laserite praktilised rakendused. Mittelineaarse optika alused. Tartu 1984, 500 eks., 80 lk., 15 kop.

Rahvaluule välipraktika. Kolmas, täiendatud trükk. Udo Kolk, Eduard Laugaste. Tartu 1984, 300 eks., 124 lk., 25 kop.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1212. MB-04339.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 12 (1371) Reedel, 13. aprillil 1984 XXXVI aastakäik

* * *

Oli kolm päeva järjestikku laulu, tantsu, pillimängu: reedel klubis, laupäeval aulas, pühapäeval «Vanemuises». Tudengitelt endilt.

* * *

Reedel, laupäeval, pühapäeval

Aprill on lootus, aprill on algus. Lähenev suvesoojus andis endast märku üsna nõudlikult. Riidekapis tuli teha inventuur, otsida välja õhemad, kevadisemad. Tänavapilt muutus rõõmsamaks, vähemalt peahoone ümbruses.

Ilmatark Vellaverest ennustab sooja ja ilusat kevadet.

Aastakümnetega on jõudnud täisikka **rahvamuusikaansambel «Ingliska B» ja lauluansambel «Lakstigal».** Mõlemate käekäigu eest on üle kümne aasta hoolitsenud Maie Eljas, tõeline entusiast. Tema juhatada olid väed ka laupäevasel juubelikontserdil. Viimaste aastatega on tõustud kõrgvormi.

Peahoone süda, aula, oma hea akustikaga kinkis meeleoluka muusikaelamuse. Mis sellest, et «Ööbik» esimesel korral segi läks, hääled ei jõudnud nii kõrgele kui vaja (lisaks närveerimine).

See-eest ei jätnud šveitsi rahvalaul «Kägu» kedagi ükskõikseks. Aplaus oli vägev. Keegi teadjam rääkis, et kui Maie häält andis, oli see tublisti värisenud.

Lugupidamise teenis rahvatantsijate ülimalt tempokas «Otsapandjetse». Pillilood kippusid jalga vägisi tantsutakti seadma ja aula toolide vahel löödigi maha ehtne polka. Täiesti spontaanselt. Tervitama tulnud rahvakunstiansambel ei läbenud oodata. Meeldiv üllatus. Nähtud vaeva eest tänajaid oli palju ja õnnitlejate rivi pikk.

Edu teile järgnevateks aastateks, ulatugu laulu- ja pillimäng kaugemale Maarjamaa kitsukestest piiridest!

* * *

Võidu 40. aastapäevale pühendatud isetegevusliku kunstiloomingu üleliidulise ülevaatuse ülikoolipoolne programm meelitas pühapäeval «Vanemuise» kontserdisaali hulgaliselt tartlasi ja kaugemaltki tulijaid. **Üles astusid TRÜ võimlemisrühmad ja rahvakunstiansambel.** Viimane erilist tutvustamist ei vaja. Tegemist on ju taidluskollektiivide raudvaraga.

Oodati tasemel etteastet, eriti pettuda ei tulnud. Väiksemaid vassimisi, mis vaatajale silma hakkasid, oli. See on iga kontserdi puhul tavaline. Kokkuvõttes jättis kava meeldivalt tervikliku mu'je.

Mis tunne võib olla laval? Tean. Kummaline, kui sind jälgivad sajad silmapaarid. Tuttav, kui oled seal kes teab mitmendat korda. Kaasaegne muusika, hoogne liikumine — kõik nagu peab. Kõrvaltvaatajale jäi mulje, et tegu on professionaalidega. Võimlemine paistab Tartus heal järjel olevat, vähemalt ülikoolis.

Väljapeetud poosid, kavade keerukus — selle taga on kogenud juhendajad ja treeningul valatud higi. Laisad ja tahtejõuetud siin vastu ei pea, konkurss rühmadesse püsib läbi aastate suur, vähemalt esinduskoosseisu. Vaadates Leena Andrejeva harjutust palliga tundus, et tegu on meistersportlasega.

Ohtule pani punkti efektne *rockshow*. Publik oli rahul, tema sai oma elamuse. Palju muusikat ja liikumist mahtus ühte kevadiselt lühikesse nädalasse.

Igaüks sai osa sellest, mida tahtis. Etteastete üle võib vaielda, muljed on igaühel subjektiivsed.

VAMBOLA PAAVO,
ajaloo V k.
teaduskonna pressisekretär

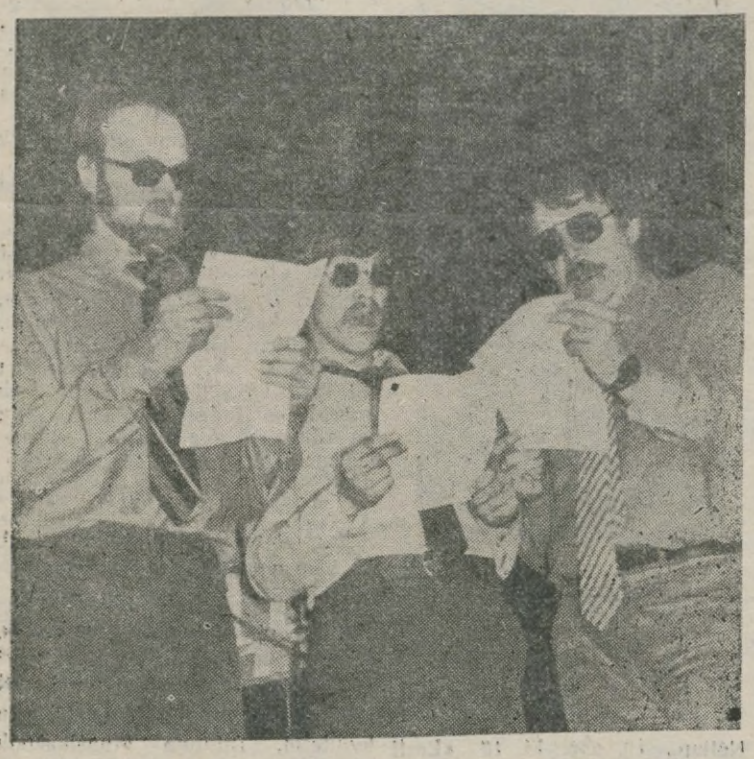

Juhtigu selle kolme mehe pilt uudishimu 3. leheküljele. Sealt saab teada, miks nad nõnda üles võetud on.

EVALD VELDEMANNI foto

Laupäevakule!

21. aprillini pole enam palju aega. Seda enam, et praegused ilusad ilmad lausa nõuavad linnas koristustöid. Ülikooliski on plaanid seatud, osaliselt töidki alustatud. Laupäevakukomisjoni kuuluvad Ado Jaagosild parteikomitee esindajana, haldusprorektor Vello Peedimaa, tema asetäitja Osvald Mägi, ametiühingukomiteest Otto Teller ja komsomolikomiteest Jaan Vihrov. Kuigi teaduskondades ja allüksustes vastutab laupäevaku eest otseselt dekaan või juhataja, on igal pool määratud selle töö etteotsa ka teine konkreetne inimene. Objektid on jagatud. Esmajoones tuleb korda teha oma ruumid ja oma maja(de) ümbrus, puhastada traditsioonilised objektid. Tänavugi on Toomemägi jagatud teaduskondade vahel. Teaduskondadel on korda teha ka mitu linnatänavat. Vana-Jaani kalmistut korrastab arstiteaduskonna II kursus, kes on selle hooldajaks oma stuudiumi lõpuni (Vt. «TRÜ» nr. 9 «Kas tõesti ainult juubeliks». Vastust sellele kriitilisele artiklile pole toimetus veel saanud, kalmistu laupäevakuplaani võtmine on esmane reageering.)

Linna käsutusse läheb esialgsete andmete põhjal 150 üliõpilast (elamuehituskombinaati ja ehitustrusti).

Niikaua, kui püsib kuiv ilm, saaks linnas palju ära teha. Tänavad on praegu väga tolmused. Ei maksa oodata 21. aprillini, tööd jätkub piisavalt.

21. aprillil kell 8.30 toimub peahoone ees miiting kõigile üliõpilastele-laupäevakulistele. Töö objektidel algab kell 9. Sõpruspäevade külalised ja organiseerimiskomitee lähevad klubi ümbrust korrastama.

TÄHELEPANU! RÜL-i KONGRESS!

11.—16. aprillini toimub Sofias Rahvusvahelise Üliõpilasliidu 14. kongress. Põhiküsimusena arutatakse ettevalmistusi 1985. aasta suvel Moskvas toimuvaks XII ülemaailmseks noorsooja üliõpilasfestivaliks. Pikemalt RÜL-i tööst järgmises lehes.

Interklubi kevad

Üheks loodusväliseks märgiks, et kevad tõesti kohale jõudnud, on ülikooli rahvale igakevadised rahvaste sõpruse päevad.

Interklubi vastutab RSP ü'aliste vastuvõtu ja programmi eest. Interklubi president MERIKE KARLSON (ingl. fil. III k.): Kas ettevalmistused on lõppenud?

Päris lõplikult veel mitte, kuid põhilised asjad on paika pandud.

Kust on oodata külalisi ja mida neile pakute?

Tulemas on delegatsioonid 15 kõrgkoolist. Nimetada võiks ära need, kellega sidemed juba pikaajalisemad: Samarkandi RÜ, Kaunase PI ja Vilniuse RÜ. Kiievi RÜ ja Läti RÜ.

Nende nelja päeva jooksul püüame pakkuda võimalikult palju. Kohtumine rektoraadiga, ekskursioonid linna, TRÜ ajaloo muuseumi ning palmihoonesse. Tahame külalisi kaasa tõmmata ka EÜE-päevale. Nende tööobjektiks jääb klubi siseõu. Üks päev kulub tervenisti Tallinnale. Planeeritud on internatsionaalne õhtu ja spordis*l*ow, kus viibivad koos kõik külalisdelegatsioonid. Üle hulga aja tahame kasutuse'e võtta raamatut, kuhu külalised märgivad oma hinnangu üiididele ning töö korraldusele.

RSP on interklubile üks suuremaid kevadisi üritusi, kuid mida olete ära teinud terve õppeaasta jooksul?

Sõpruspäevad tulekul!

● See Meelis Loki foto tuletab meelde sõpruspäevi kolm aastat tagasi.

● Sõpruspäevade (19.—22. apr.) infot jälgi teadetetahvlitelt!

Aktiivsem tegutsemine hakkas meil peale tegelikult alles talvel. Et üks töö on külaliste vastuvõtt, siis oleme korraldanud giididele loenguid Tartu ja TRÜ ajaloost. Siin on meile suureks abiks olnud dots. Hillar Palamets. Loengutest saadud materjalid kuluvad giididele ära nii atesteerimisel kui hiljem ekskursioone saates.

Sellel aastal hoogustus ka ülikoolisisene töö, mis vahepeal kippus klubi tegevuses nõrgaks jääma. Teistest liiduvabariikidest TRÜ-sse õppima tulnud noored on vahel kurtnud, et kohanemine ei lähe kergesti. Nüüd on see töö parane-

(Järg 2. lk.)

Uudist RSR-ist

ÕPILASTEADURID KÜLAS RSR-il

6. aprillil oli RSR-il külas Toomas Alatalu juhitav ÕTÜ Nõukogude Liidu sise- ja välispoliitika sektsioon. Õpilasteaduritele tutvustati teadusraamatukogu. Leidis aset kohtumine ajalooteaduskonna dekaani dots. A. Liimiga, kes rääkis õppimisvõimalustest ülikoolis. Päeva lõpetas ühine kilb välispoliitikast. Jõudu proovis kahe ÕTÜ ja RSR-i võistkonna kõrval ka Tartu 2. Keskkooli võistkond. Seekord oli põhjust rõõmustada T. Alatalul — Tallinna I võistkond sai poolepunktilise võidu RSR-i I võistkonna ees, kolmas oli Tallinna II ja neljas RSR-i II võistkond. Tartu koolipoistel ei läinud seekord nii hästi kui seni telesaates «Turniir», kuid eks arenemisruumi ole veel.

Koolipoistele jäi kohtumist meenutama RSR-i plakat. Järgmine kokkusaamine peaks toimuma RSP-aegsel RSR-i päeval, kuhu ootame külalisi ka teiste kõrgkoolide rahvusvaheliste suhete ringidest.

SVEN PAPP,
õigust. III k.,
RSR-i pressisekretär

* * *

TELLIME LOENGU!

Sellest nädalast asub komsomolikomitees RSR-ilt loengute tellimise vihik. See kergendab teaduskondades, eelkõige aga kursustel ja õoperühmades Nõukogude Liidu välispoliitika ja rahvusvaheliste suhete alaste loengute ja poliitinformatsioonide korraldamist.

Palume märkida vastavatesse lahtritesse tellitava loengu täpne aeg ja koht, samuti soovitud teema.

NB! Kõik loengud igaks järgmiseks nädalaks peavad olema tellitud juba eelmise nädala kolmapäevaks.

RSR

Milline oli raskeim küsimus?

Mälumängus on mängijatel võimalus maandada oma vaimse energia (s. o. teadmiste) ülejääke ning vastupidi — neid meelelahutuslikus vormis täiendada. Küllap selline eri pooluste orgaaniline ühendus ongi põhjuseks, miks kõiksugused mälumängud ja viktoriinid üha suuremat populaarsust võidavad. Eelöeldu taustal on lausa seaduspärane, et möödunud aasta sügisel algas **teadusraamatukogus ülikoolisisene teadmistevõistlus**, mis tänavu kevadel õnnelikult lõpule jõudis. Et aga miski ei alga iseenesest, olgu siinkohal nimetatud võistluse eestvedajad ja küsimuste koostajad. Need on Eha Saarmaa, Kersti Taal, Tiiu Roll, Merje Mets, Hillar Palamets, Udo Otsus.

Viktoriin koosnes neljast voorust, igaühes 24 küsimust pluss üks nn. soojenduskküsimus. Võistkonnad olid kolmeliikmelised. Oma teadmisi ja mälu võrreldi muusika, kirjanduse, ajaloo (sealhulgas teadusraamatukogu ajaloo) ning varia tundmises. Lisaks tavapärastele viktoriiniküsimustele tuli mängijatel mõistatada tuntud tegelaste portreid, määrata plaadilt kuulduid heliteose või luuletuse autor vms. Lõplik paremusjärjestus kujunes järgmiseks:

I. Ajaloot., 2. Filol. ja majandust., 3. Filol. ja kehakultuurit., 4. Matemaatikat., 5. Õigust., 6. Füüsikaos.

Kõikidele osavõtjatele (samuti iga vooru parimale võistkonnale) jäid mälestuseks raamatud. Pärast mälumängu lõppu arutati ühiselt saadud kogemusi ning otsustati muuta viktoriin teadusraamatukogus traditsiooniliseks. Niisiis on kõikidel huvilistel, kes seekord kõrvale jäid, võimalus see viga järgmisel õppeaastal parandada.

Milline aga oli kõige raskem küsimus? Nähtavasti oli see mängijatele äratundmiseks esitatud Johann Voldemar Jannseni portreebüst, mis kaalus üsna mitu head kilo.

IVO RULL,
žurn. I k.

Pilk õppetööle

INTERVJUU ÕPPEPROREKTORI PROF. UNO PALMIGA

● Oleme jõudnud semestri keskpaika. Kui heidaksime veel kord tagasipilgu talvisele eksamisessioonile?

Keskmiseks edukuseks kujunes meil 91,4%, mis on lähedane eelmistele aastatele. Üldjoontes on õppeedukus ühtlustunud, mõningaid erinevusi on muidugi teaduskonniti, erialati, kursustel. Kui alustada parematest tulemustest, siis ainult «väga headele» õppijaid oli 11,4%. «Headele» ja «väga headele» hinnetele õppis 39,9%. Nii oli meil edukaid kokku 51,3%. Mõnevõrra vähenes ainult «rahuldavatele» õppijate hulk. Viitele õppijaid oli kõige rohkem matemaatikateaduskonnas, viitele ja neljadele ajalooteaduskonnas (57,1%). Kolmesid said kõige enam füüsikud ja matemaatikud (6,5%). Üllatavalt kõrge oli see arv ka arstidel (6,3%).

Teaduskondadest olid paremad bioloogia-geograafia- (94,5%) ja arstiteaduskond (93,2%). Madalaim õppeedukus oli füüsika-keemiateaduskonnas (84,3%). Tõsiselt peab mõtlema õppeedukuse parandamisele majandusteaduskond, kus tulemus langes 92,4%-lt 89,7%-ni.

● Mida võib kursuste ja erialade kaupa esile tuua?

Kõige nõrgemaks osutusid esimesed kursused, nende õppeedukus küündis vaid 88,6 protsendini. Ülikooli nõrgim oli füüsika II kursus (46,7%). Samal ajal oli aga 154-st kursusest sajaprotsendilise õppeedukusega tervenisti 41, see on viimaste aastate paremaid saavutusi.

Erialadest olid kõige tublimad prantsuse filoloogid, esile võib tõsta ka farmaatsia, defektoloogia ja geograafia osakonda, samuti inglise filoloogiat, tööstuskaubatundjaid, vene õppekeelega rahanduse ja krediidi ning rakendusmatemaatika üliõpilasi. Kõige nigelamateks osutusid eesti osakonna füüsikud — 79,9%.

● Mis talvisel eksamisessioonil kõige rohkem muret valmistas?

Me ei ole ikka veel suutnud jagu saada arvestusvõlgadest sessiooni alguses. Võlgnikke oli üle 300. Muidugi langes see sessiooni lõpuks tunduvalt, kuid neid võlgu likvideeriti ju eksamite ajal, mis omakorda võis kahjustada eksamitulemusi. Minu arvates on põhjus nõrgas õppedistsipliinis ja ebarütmilises töös semestri keskel. Kuigi õppetööküsimustega on pidevalt tegelnud õppeprodekaanid, kursusejuhendajad, komsomolorganid jt., ei ole me ikka veel suutnud leida mõjusaid vahendeid kitsaskohtadest ülesaamiseks. Siit ka üks meie jätkuvaid põhiülesandeid — kujundada üliõpilastes teadlikku tõössesuhtumist. See ei ole mitte ainult dekanaatide ja kateedrijuhatajate, vaid ka komsomolиorganisatsiooni põhiülesandeid.

Murettekitavaks kujunes samuti esimeste kursuste halb õppeedukus.

● Sel õppeaastal on üliõpilasi eksmatrikuleeritud rohkem kui eelmistel. Mis on selle põhjuseks?

1. septembrist 1. aprillini oleme eksmatrikuleerinud 176 üliõpilast, mis on 34 rohkem kui eelmise õppeaasta samal ajal. Suhteliselt kõige rohkem suurenes eksmatrikuleerimine vene filoloogia erialal, palju eksmatrikuleerituid on ka füüsika-keemiateaduskonnas. Sügissemestri 131 eksmatrikuleeritust pidi 66 lahkuma nõrga õppeedukuse tõttu. Seega on peamine põhjus halb õppimine. Suurenenud on aga ka omal soovil lahkujate arv. See näitab, et kutseorientatsioon mõningates teaduskondades ei ole veel vajalikul tasemel. Iga eksmatrikuleerimine tähendab rahvamajandusele saamata jäänud spetsialisti. Loodetavasti aitab kutseorientatsiooni paranemisele kaasa meie haridusreformi uus projekt. Teaduskondades ja kateedrites on vaja rohkem tööd teha oma üliõpilaskontingendi tundmaõppimiseks ning osutada talle vajalikku metoodilist, kui tarvis, ka sisulist abi.

● Missugused on praegu semestri põhiülesanded?

Juuni kolmandaks dekaadiks peab lõppema esimeste kursuste noormeeste eksamisessioon, sest nendel seisab ees teenistus Nõukogude armees. Seepärast tuleb esimestele kursustele pühendada rohkem tähelepanu kui vanematele. Siin on meil häid kogemusi eelmisest õppeaastast. Ka olümpia-aastal suutsime edukalt sessiooni varem lõpetada.

Juuli algul toimub Tallinnas IX üliõpilaslaulupidu «Gaudeamus». Meie sessioon ei lühene, küll aga tuleb osal üliõpilastel sel puhul rangemat ajajaotust pidada, et kõigega toime tulla. Õppetööd ei tohi segada ka praegu ettevalmistatav ehitusmaleva töösuvi ega rahvaste sõpruse päevad, ükskõik kui kaasakiskuvad need ka poleks.

Pingeline aeg on lõpukursustel. Ees ootavad diplomitööde kaitsmised ja riigieksamid. Kuid samal ajal tegeleme ka juba sügisel ülikooli vastuvõetavatega: korraldame lahtiste uste päevi, olümpiaade jm. Loodame, et meie töö kannab head vilja ja sügisel astuvad ülikooli need, kes siin tõesti õppida tahavad. Praegu tuleb aga kõigil ühiselt keskenduda selle semestri edukaks lõpetamiseks.

VARJE SOOTAK

Noored ajalooõpetajad jälle ülikoolis

Koos oli üle üheksakümne ajalooõpetaja, kes on diplomi saanud ülikoolist aastail 1970—1983. Neid tervitasid aulakonverentsil dekaan dotsent Allan Liim, professor Hilda Moosberg ja õppeprorektor, dotsent Valter Haamer. Haridusministeeriumi koolivalitsuse juhataja Ants Eglon kõneles ajaloo õpetamise probleemidest üldhariduskoolides. Tema ettekandest selgus ka, et üldhariduskoolides õpetab ajalugu 315 TRÜ lõpetanud ajalooõpetajat. Ajaloo õpetamisest seoses Suures Isamaasõjas saavutatud võidu ja Eesti NSV vabastamise 40. aastapäevaga rääkis NSVL ajaloo kateedri juhataja dots. Hillar Palamets. Neile sündmustele pühendatakse ka X koolinoorte ülevabariiklik ajaloo-olümpiaad. Noore õpetaja koondportreed tutvustas Kuusalu keskkooli õpetaja, ENSV Noorte Õpetajate Nõukogu esimees Sulev Valdmaa. Ajalootundidest kui keskkooli vanemate klasside õpilaste kasvatusvahendist rääkis Valga 1. keskkooli õpetaja Mart Siiroja.

Teise päeva avaettekande pidas dotsent Linda Eringson, kes käsitles noorte ajalooõpetajate töö tulemusi koolidelt ja haridusosakondadelt saadud stažööri iseloomustuste põhjal. Raskusi on õpilase tööle rakendamisel, distsiplineerimisel, klassikollektiivis üksmeele loomisel. Oma ainet tunnevad ajalooõpetajad suurepäraselt. Seejärel rääkis professor Helmut Piirimäe ühest juubelist Eesti haridusajaloos — on möödunud kolmsada aastat Forseliuse seminari asutamisest. Põhja-Euroopa tuumavabaks tsooniks muutmise küsimust käsitles dotsent Kaido Jaanson. Ajalootunnis saab minevikku ja tänapäeva huvitavalt seostada, selgus Värska keskkooli õpetaja Heli Kirsi ettekandest. Ajalooõpetaja olgu kodu-uurimise eestvedaja — niisugune juhtmõte oli Haapsalu 1. keskkooli õpetaja Anne Mahoni esinemisel. Kokkutuleku lõpus võeti vastu resolutsioon. Selle põhiideed lühidalt:

— ideoloogilise võistluse olukorras seisavad ajaloo- ja ühiskonnaõpetus selle võitluse eesliinil koolis;
— aidata kaasa koolireformi projekti elluviimisele;
— arendada õpilastes aktiivsust ja loovat mõtlemist kommunistliku kasvatuse ja moraali vaimus;
— võtta osa ajaloo-osakonna lõpetanute üldkokkutulekust 1986. aastal.

Kokkutulek tugevdas sidemeid *alma mater*'i ja tema ajalooõpetajatest vilistlaste vahel ning oli kasulik mõlemale poolele.

JAAN LUKAS,
ajal. I k.

Piisa koopad ootavad

Ülemöödunud nädalavahetusel toimus looduskaitseringi eestvõttel väljasõit Piisa klaasiliivakaevandusse. Tahtsime kaardistada ühte karjääriviisilise tootmise tõttu hävimisohus olevat kaevanduskäikude süsteemi.

Kõne all on kõige vähem varisenud, kõige kuivem ning hubasem siinsetest koobastikest. See on meelitanud uudishimulikke loodusenautlejaid sisse astuma juba 30. aastatest alates (kui otsustada seintele jäetud «autogrammide» järgi). Aastatega ei ole koobastiku võlud kahanenud. Pigem vastupidi!

Viimase aja külastamise kõrgperiood langeb nähtavasti möödunud suvele ja sügisele. Paljud geograafiatudengid, kes olid pioneerilaagris või koolides pedagoogilisel praktikal, tõid oma kasvandikke siia. Üliõpilaste laienev huvi Piisa koobastike vastu ei ole loomulikult tärganud iseenesest. «Pisikulevitajate» eesotsas seisab looduskaitseringi president Ain Vellak, kel seljataga juba pool tosinat aastat tegelemist Eesti devoniala koobastega. Tänu tema initsiatiivile, õieti kättpidi kohaletirimisele, on paljud avastanud enese jaoks täiesti uudse, huvitava ning ootamatult salapärase maailma. Kes oleks võinud arvata, et ka meie Maarjamaa madalavõitu kühmudesse selliseid koopaid mahub, millele ringi pealetegemine naha märjaks võtab.

«Kriisiolukord» Piusal, kus tootmise laienemine ähvardab hävitada meie lemmikut, on sünnitanud terve hulga «rahvaspeleoloogе», kes hea meelega tahavad tulevastele põlvedele päästa mis päästa annab.

Sellega, mida ette võtta võib — iäädvustada koobastik paberile, fotodele ja filmilindile — saigi algust tehtud.

Töögrupis oli 90% geograafe (nende seas vilistlane, ringi eelmine president Andres Tõnisson). Kahjuks tunneb looduskaitseringi tegemiste vastu huvi vaid meie teaduskonna rahvas. Mõni kaasalööja oli ka inglise keele kateedrist ja EPA-st.

Mõõdistamine maa all polnud loomulikult ainus asi, millega kahe päeva jooksul tegeldi. Kaevandus sisaldab veel neli eraldi asuvat käikude süsteemi (pikima kogupikkus ulatub 20 kilomeetrini). Kõikidesse astuti korraks sisse ja elamusi jätkus küllaga. On ju igal koobastikul oma nägu. Suurused varieeruvad «katedraalidest» päris «urgudeni», kus vaid käpuli võib liikuda. Mõned on niiskemad, mõned kuivemad. Ka lõhn ning käikudes peituv meeleolu on igal koopal individuaalne.

Koopad ei olnud tühjad. Seal leidus peale nahkhiirte mõndagi huvitavat. Tähelepanuväärseimaks leiuks oli metskitse kolp koos sarvedega.

Kahe tööpäeva vaheline öö veedeti «kodukoopas». Oma nahal sai tunda mitmesaja tuhande aasta vanust tarkust — «Ei ole paremat paika pöönamiseks kui soe ja kuiv koopasopp!» Olgu siis õues või —20 °C, nagu seekord juhtus.

Pühapäevaõhtune rong tõi rahva jälle linna tagasi. Uus väljasõit koopaplaani lõpetamiseks seisab ees lähemal ajal.

KALMER HALLIKO,
geograafia III k.

* * *

Sel pühapäeval ongi sarjas «Eesti koobastikke» taas Piisa klaasiliivakoobaste külastamine. Rong väljub kl. 9.55. Pilet osta Kliima jaamani. Kaasa võileib ja kruus. Tagasi jõutakse kl. 22.

* * *

Eelmisel pühapäeval uudistati Haaslava Vooremäge, Reola ja Rebase kandi loodust.

Interklubi . . .

(Algus 1. lk.)

nud tänu arstiteaduskonna spordimeditsiini osakonna komsomolisekretärile Ovanes Sarkisjanile. Tema eestvedamisel on teoks saanud esmakursuslaste õhtud, kus tutvustati ülikooli ja teaduskonda. Peeti ka Leedu ja Gruusia õhtud, tulemas on Läti õhtu. Arstidel on plaanis veelgi üks huvitav ettevõtmine, nimelt ringsõit mööda Eesti NSV vabastuslahingute paiku.

Muret teeb, et on teaduskondi, kust meie klubis puuduvad esindajad. Kui meil oleks liikmeid igast teaduskonnast, oleks ka külalisi parem vastu võtta. Näiteks kui saabuvad tudengid mõne teise kõrgkooli majandusteaduskonnast, siis on selge, et meie giid majandusteaduskonnast oskaks neile seda eriala märksa paremini tutvustada kui mingi teise eriala tudeng.

Kas interklubisse on võimalik tulla ka veel sellel semestril?

Kindlasti. Eriti ootame üliõpilasi bioloogia-geograafia-, kehakultuuri-, majandus- ja ajalooteaduskonnast. Nendest teaduskondadest praegu klubis liikmeid pole. Kuigi giiditöö on rohkem tütarlaste ala, ootame ka noormehi. Kes tuleb, sellel hiljem kahetseda ei maksa — interklubis õpib põhjalikult tundma nii Tartu kui ülikooli ajalugu, saab suhelda paljude inimestega ning on võimalik luua laialdasi sõprussidemeid üle kogu Nõukogude Liidu.

ELINA LEMMIKSOO

Koguneme reedel, 13. aprillil kl. 16 komsomolikomitees.

Tudengi-jazz '84 (III)

Neljap., 19. apr. kl. 19 «Eesti Projekti» saalis, reedel, 20. apr. kl. 19 TRK-s Vabaduse pst. 130, laup., 21. apr. kl. 18 TPI aulas.

Esinevad Vilniuse, Klaipeda, Moskva, Jerevani, Tbilisi, Odessa ja Leningradi muusikud ning TRK Urmas Lattikase ja Mart Jürisalu kvintetid, Tallinna Muusikakooli BIG-BAND, Arvi Nedzvedski ja Sven Kullerkupp TRK-st.

Piletid müügil tund enne kontserti.

„Õnne sünnipäevaks, tudengilaul!“

«Et tegemist oli **üliõpilaste** lauluvõistlusega, siis oodati ka **üliõpilaslikke** laule, **üliõpilaslikku** esitust ning eriti **üliõpilaslikku** vaimustust. Ning just viimase poolest andis füüsikute trio (Ülo Meerits, Matti Selg ja Raivo Tamkivi) teistele silmad ette. Teravmeelsusest kõneleb juba grupi nimi «Kultuur ja Elu», räägimata laulude valikust, riietusest ja lavastusest.» («TRÜ» nr. 13, 1974, Olav Osolin.)

Kas panite tähele, mis aastal sellest ajalehes kirjutati? Täpsustuseks: see oli ülikooli esimene lauluvõistlus (andestagu varasemad lauluvõistluste korraldajad, me lihtsalt ei tea, kas neid on peetud). Praegu on mõeldud just võistluste järjepidevust, sest kunagisest «MI-FA» konkursist on saanud ehtne tundengilaulu ja -lauljate mõõduvõtt. Päris tuntuks lauljana on saanud juristi eriharidusega Valdo Randpere. Oli temagi ülikooliaastail üks konkursil esinejaid ning lavale tuli ta selgi reedel.

Loo algusridu ei tsiteerinud ma mitte juhuslikult. Just need mehed, praegusele tudengile keskeas olevad meesterahvad, esimese konkursi võitjad, söandasid lavale tulla ka kümme aastat hiljem (vt. 1. lk. fotot.) Läbimõeldult, põnevalt, meeldivalt.

Nooremteaduritele Matti Seljale, Raivo Tamkivile ja Ülo Meeritsale pole laulmine võõraks jäänud ka pärast ülikooli lõpetamist. Sellele on kaasa aidanud maleva-aastad. Ansamblist muidugi enam rääkida ei saa. Ise arvasid nad, et praegune tudengilaulu tase ja esinejate rohkus oli neile isegi ootamatu. Teati vaid EÜE põhjal. Nii et tasub teistelgi vilistlastel teinekord klubisse kuulama tulla.

Pikemalt saab nende meeste arvamust ning võistluslaule ja nende esitajaid kuulata vist juba homsest keskõõkavast.

VARJE SOOTAK

* * *

Nüüd tänavusest võistulaulmisest endast. Stiilide, repertuaari ja esitustaseme poolest oli see vägagi mitmekesine. Tavakohased folklauljad traditsiooniliste lugudega Doris Kareva ja Hando Runneli sõnadele. Et tudengite hulgas folk laialt esitatav ja kuulatav on, siis peaks kaaluma, kas poleks otstarbekam neid eraldi hinnata. Küllalt raske on üksikfolklauljaid võrrelda mingi teise stiili esinejatega, näiteks parodistidega. Oige tudengilaulu tunnus on hea tekst ja muidugi naturaalpillid. Selle poolest oli kontserdi suurem osa kindlasti tudenglik, kuigi kohati võis mõni esinemine tüütavaks muutuda, põhjuseks lugude liigne monotoonsus või märgatavad vajakajäämised avalikuks esinemiseks. Esinejad peavad arvestama, et igasuguse muusika kuulamiseks on üldjuhul vajalik vastav miljöö. Folki on lauldud ikka rahulikus, mõtlikus ja unistavas seltskonnas, igasuguseid «ajuvabadusi» aga parasjagu lõbusas või «äravajuvas» meeleolus. Seda suurem peab olema esineja meisterlikkus konkursitules, et ta suudaks võita kontserdipubliku poolehoiu.

Žürii jagas preemiad järgmiselt: eripreemia arengu eest sai **Anatoli Jõgi** (žurn. V k.). Kitarrikäigud näisid kõikidel tema lauludel küll parajalt sarnased olevat, kuid ometi oli iga lugu omaette erinev ning esitatud hingestatult ja puhtalt (eriti laul «Öö»).

Tulevikupreemia koos soovitusega enda kallal jätkuvalt rohkem tööd teha sai **Piret Pohla** (keemia I k.). Vaatamata esimese etteaste ebaõnnestumisele jätkus Piretil julgust teist korda üritada ning varemalustatud laul ja teinegi lõpuni laulda.

Eripreemia parima rahukäsitluse eest sai **Hannes Vald** (geogr. V k.) **«Masajast Volist»**, laulu «Rahvusvaheline probleem» looja. Eksootilised rütmid ning aktuaalne sotsiaalpoliitiline sisu sobisid hästi kokku ning moodustasid tavapärasest erineva poliitilise laulu.

Parima tudengilaulu preemia määrati **Henno Ligile** (arstit. VI k.) «Placebost» «Tudengi rägi» eest. Sõnad, mis puudutasid tudengeid ja ühtlasi võisid olla pühendatud laulukonkursile, samuti küllalt harvaesinev stiil — rägtaim.

Preemia klarnetisoolo ja lavalise liikumise eest läks **Ott Maatenile** ansamblist «Впервые в мире» (EPA). See bänd püüdis lüüa just oma esituslaadi ja lavalise käitumisega, kusjuures muusikaline külg jäi esituslikule veidi alla. Oleks pidanud olema pisut suurem üleolek esitatavast («Bella tšao», «Tipptopp» ja «See väike neiu»), siis oleks paroodia ka ehedamalt välja tulnud. Kuid lõbusa tuju tekitamiseks piisas ka sellest.

Publiku preemia, mis sedapuhku küll žürii poolt paika pandi, kuid kindlasti ühtis publiku tegeliku arvamusega, sai duo **Piret Tisler — Arvo Soon** (ravi I k.). Väga maitsekalt, stiilselt ja kõrgekvaliteediliselt esitatud muusika, viiside meloodilisus (omalooming!) ja sünkroniseeritud lavaline liikumine. Kõik need olid tingimused, millele lisandus puhas vokaal ning sellest ka parima naislaulja preemia **Piret Tislerile.**

Meeshäältest tunnistati parimaks **Margus Raua** (biol. I k.) oma. Väljapeetud esitusele lisandus kava kokkupanek põhjalikult läbimõeldud paladest.

Ansamblitest peeti kolmanda koha vääriliseks **«Anekdooti»** (õigust.), mis «Koxi» laiendatud koosseisuna erines viimasest vaid suurema instrumentaalsusega. Põhirõhk oli asetatud sotsiaal- ja ühiskonnakriitilistele tekstidele, millele lisandus tasemel mitmehäälne vokaal ning esinemisoskus. «Anekdoodile» läks ka eripreemia itaalia disko propageerimise eest: peale **Jüri Homenja** konkursivälist esinemist reageeriti operatiivselt ning esitati paroodiapopurrii itaalia moelugudest. Igal juhul oli tegemist õhtu sädelevaima ja kaasakiskuvaima esinemisega.

Ansamblitest teiseks hinnati «Masajas Volli» (biol.-geogr.), kes aga esines konkursil ehk veidi alla oma võimete. Kindlasti olenes see ka konkursiks valitud repertuaarist.

Parima bändina sai *Grand prix'* **«Placebo»** (arstit.). Tema esituses kõlanud lood oleksid vabalt võinud olla esitatud ka kitarri saatel ning poleks silma paistnud, kuid paljude pillide kasutamine muutis oluliselt kvaliteeti. Kindlasti võis «Placebo» puhul rääkida parimast pillikäsitsemisest ja kõlavärvingust.

Uusi kõrgetasemelisi staare või üllatajaid tänavune konkurss kaasa ei toonud. Ka Tartu tippkantri ansambel **«Justament»** esines väljaspool võistlust, n.-ö. külalisesinejana TRÜ-st. Ehk leidub järgmisel aastal **«Justamendile»** arvestataid konkurente?

PEEP JAHILO

Parima tudengilaulu preemia omanik on Henno Ligi.
Paremal laulab-mängib «Masajas Volli».
EVALD VELDEMANNI fotod.

TÄHTPÄEVAKALENDER

Carl Claus

22. I 1796 — 24. III 1864

24. märtsil möödus 120 aastat silmapaistva keemiku, farmatseudi, botaaniku ja kunstniku, Tartu Ülikooli kasvandiku ning õppejõu Carl Clausi surmast.

C. Claus põlvnes isa poolt maalikunstnike ja ema poolt tsunftimeistrite perekonnast. 1806. a. astus ta Tartus kreiskooli, 1811 läks Peterburi apteekriks õppima. Apteegis töötamise kõrvalt õppis ta ka Kirurgilise Meditsiini Akadeemias, kus talle anti I astme apteekri kutse.

1815. a. naasis ta Tartusse, kus jätkas õpinguid ülikoolis vabakuulajana. 1816. a. sooritas C. Claus proviisorieksami, Peterburis sooritas ta II astme apteekrieksami.

Oma apteekritööd alustas C. Claus Saraatovis, 1821. a. omandas apteegi Kaasanis.

1827. a. osales Claus botaaniku ja kunstnikuna geograaf E. A. Erismanni ekspeditsioonil stepialadele Uurali ja Volga vahel, 1828. a. aga A. Th. Kupfferti ekspeditsioonil Uuralitesse. Ekspeditsiooniprogrammi kuulus ka tutvumine Uurali plaatinametallidega. Arvatavasti oli see tema esimene konkreetne tutvumine plaatinaga ja sellega seotud probleemidega.

1837. a. kirjutas C. Claus Tartus oma esimese ülevaate plaatinametallide kohta. Plaatinametalle uuris ülikoolis aastail 1823—1828 keemiaprofessor G. W. Osann ning leiukohti C. Fr. Goebel.

1831. a. määrati Claus Tartu ülikooli keemialaboratooriumi C. Fr. Goebeli juurde inspektori kohale. 1835. a. sai ta filosoofiakandidaadiks ja 1837. a. kaitses magistridissertatsiooni. Selles käsitles ta analüütilise fütokeemia aluseid. C. Claus oli kolmas Tartu ülikooli ajaloos, kes taotles teaduslikku kraadi keemia alal.

1837. a. kinnitati ta Kaasani ülikooli farmaatsiaadjunkti kohale. 1838. a. kaitses Kaasanis doktorikraadi ning alates 1839. a. töötas seal eradotsendina, 1843. a. keemiaprofessorina.

Tema Kaasani töödest on suur tähtsus uurimustel plaatinametallide kohta. 1844. a. avastas C. Claus plaatinajääkides uue keemilise elemendi ruteeniumi.

1852. aastast oli ta Tartu ülikooli farmaatsiaprofessor. Tartus korraldas C. Claus praktilisi töid keemilise analüüsi alal ja täiendas õppekava ka farmatseutilise botaanikaga. 1861. a. valiti C. Claus Peterburi TA korrespondentliikmeks.

C. E. Claus on maetud Tartusse Raadi kalmistule.

SIRJE KARIS

● ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ●

Paistus

Ajalooringil on traditsiooniks korraldada suusamatku, tutvumaks kohtadega, mis on kaalukad meie kultuuriloos.

Üheteistkümnes kahepäevane suusamatk, kus osales ka mitu õppejõudu, suundus ajaloolisse Paistu kihelkonda, mis on kuulus rahvusliku liikumise ajast. Seekord külastati Tõlli külakooli, kus alustas kooliteed Hans Pöögelmann. Viibiti ka viimase sünnikohas Puiste talus. Erilise huviobjektina köitis kõiki Paistu, kus on töötanud tähtsad eesti haridus- ja kultuuriloo tegelased. Siinses varjulises ja elupuudega ääristatud surnuaias puhkavad Jaan Adamson, Jaan Bergmann ning Friedrich Saebelmann. Nautimaks rajooni paremaid suusaradu viis meie tee läbi Loodi Põrguoru, kus meeldivaks vahepeatuseks sai Loodi mõis.

Matka teine päev pühendati Pulleritsu külakoolile, tähistamaks viimase eelmisel aastal täitunud sajaviiekümne aastast juubelit. Meeldiv ärevus valdas meid kõiki, kui olime seljataha jätnud rajad talvisel maastikul ja seisime väikese külakoolimaja ees. Siit väljusid esimese koolitarkusega Mihkel Veske, Juhan Kunder, Adam ja Peeter Peterson. Siinne koolmeister Jaan Adamson sai aga rahvusliku liikumise üheks virgutajaks ja tööle äratajaks.

Tagasiteel peatusime Holstres, mis oli matka viimane sihtpunkt. Kokku läbisime paari päeva jooksul üle 40 kilomeetri suusateid.

ANTON PÄRN,
ajaloo III k.

Nutab ja naerab

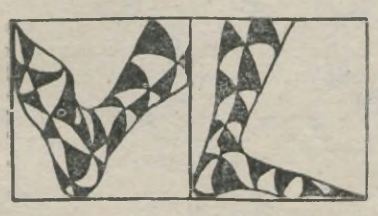

30. märtsist 1. aprillini oli huvilistel võimalus TRÜ klubis jälgida üliõpilaste teatripäevade kümmet üritust.

Päevas 3—4 etendust vaadata on muidugi palju, kuid fanaatikuid siiski leidus. Ja nii käisid TRÜ lehe ülesandel kõike pakutavat vaatamas žurnalistikatudengid IMBI ERNITS ja AAVO KOKK.

Alljärgnevalt on kirja pandud nende arvamused kuuldu-nähtu kohta. Olgu lugemisel toeks ja sissejuhatuseks eelmises lehes ilmunud ülevaade «Üliõpilasteatrite päevad TRÜ-s».

* * *

RÄÄGIB JA NÄITAB

● **«Võib ka olla unekaja...» kompositsioon Artur Alliksaare ja Friedebert Tuglase luulest. Kava kokkuseadja Krista Arbet. Esitas Tallinna üliõpilaste draamastuudio.**

A. K.: Olen varem näinud vaid paari luulekompositsiooni, nii et ei küüni praegu nähtut teistega eriti võrdlema. Üle jääb vaid mõistuse seisukohalt vaadata, mida kompositsioon mulle ütles. Päris ausalt öeldes — mitte midagi. Vahepeal oli aimatav probleem inimese «minast» ja ümbritsevatest, kuid seda vaid hetkeks, ja nii ei julge kindlalt väita, kas lavastaja just nii mõtles või mitte.

I. E.: Kompositsioon oli siiski huvitav. Jälgimist kergendas, kui olid juba varem luuletajate loominguga tuttav. Muidu oli tõesti raske kuulata. Näib, et peetigi silmas Tuglase ja Alliksaare üldtuntust. Sõna tükkis lavatrikkide taha ära kaduma, ka polnud esitus alati korrektne. Mõnede deklamaatorite vaikne ja konarlik kõne häiris üldmuljet, saalis niheleti.

A. K.: Nii see tõesti oli, kuid tegu ei olnud mitte ainult sõna kadumises trikkide taha. Paistis puuduvat kava idee. Luulekompositsioon on mõttekas ikka sel juhul, kui seda läbib mingi kindel idee. Luuletused kui täiuseni lihvitud mõtted näitavad seda kord ühe, kord teise külje pealt.

I. E.: TPedI üliõpilaste kaval oli kindlasti läbiv idee, millega haakusid kõik üksikluuletused. Inimest pole eal saadud ühe sõnaga iseloomustada. Siin püüti heita inimesele valgust peeesiaga — inimene on hirmus ja ilus, kannatab iseenda ja teiste kuriuse pärast.

See, mida nägime, oli inimmosaiiksus luulena. Eri osade ühendamine tervikuks õnnestus siiski väga hästi. Iseasi, kas väljamäng oli vastaval tasemel.

A. K.: Mis on idee väärt ilma väljamänguta. Lavastaja võib mõelda kuitahes tarku asju, aga need jäävad senikaua, kui ta ei suuda neid publikuni kanda, ikkagi vaid tema mõteteks.

Kasutusel olid vaieldamatult põnevad efektid — liikumine slaidide ees ja sel viisil ruumilisuse mulje loomine, taskulampide kasutamine. Kuid milleks see? Ei tuldud ju trikke näitama, tuldi oma sõnumit ütlema.

I. E.: Kõik etenduses kasutatud vahendid seisid kindla eesmärgi teenistuses. Vaatajaid taheti kaasa tõmmata, jätta muljet, et kõik räägitav on väga oluline. Oli valitud ekspressiivne esituslaad, saali meeled hoiti ärkvel, sunniti kuulama, jälgima.

Võrratu oli slaidide kasutamine. Taotleti raputust ja kartes, et selleks ei piisa vaid sõnast, mõeldi ka lavalisusele. Tähtsaks muutus, kuidas öelda, millega seda ilmestada.

Oma eesmärgi Tallinna tudengid saavutasid — suutsid teha oma peamõtte arusaadavaks.

Iseasi muidugi, kuidas rõhutati Alliksaare ja Tuglase tekste. Paratamatult tuli neis rohkem toonitada ühtesid ja varju jätta teised nüansid. Paraku juhtub kompositsioonides ikka nii, et kõik allub kesksele ja läbivale.

TAVALINE. EBATAVALINE.

Gabriel Garcia Marquez. Novellikogu «Kadunud aja meri» (LR 1980, 42—45). Kasutatud novellid: «Sinise koera silmad», «Naine, kes saabus kell kuus», «Hüüpide öö», «Baltazari imeline õhtupoo'ik», «Kadunud aja meri». Lavastaja Märt Loit.

I. E.: Marques on kummastaja, kes poetiseerib inimmeele näiliselt ebaolulisi aistinguid, muutes need iseseisva eluga sümboliteks. Näib, et raamatust vaimusilma ette kerkiv maailm on nii isepäraselt kirgas, läbi põimunud lugeja oma fantaasia, mälestuste ning elukogemustega, et novellide lavaletoomine kujuneb vastutusjulgeks ettevõtmiseks.

Samas aga ei loo autor oma kirjatükkidele jäiku raame, tähtsam on kujund, mida ümbritsev meeleolu igal puudutusel tasa helisema paneb, andes tunda veel ühest tunnetuse mõõtmest.

A. K.: Kui peamised on kujundid, siis ei peaks lavale seadmine erilisi raskusi valmistama. Lavastajal on võimalik võtta kujund ja kanda see rahvani niimoodi, nagu see tema meelest kõige paremini peegeldab kirjaniku mõtet. Nõrk koht on aga nüüd selles, et lavastaja ei pruugi kujundit mõista niimoodi, nagu kirjanik seda mõtles. See võib öelda talle hoopis midagi muud. Pealegi, kui tegemist ei ole mitte näidendi, vaid proosatekstiga. Ilmselt seepärast ei ole Marquez nõus ka oma teoste ekraniseerimisega.

(Järg 4. lk.)

KALJO PÕDER

6. aprillil lahkus meie hulgast ootamatult teaduskonnakirurgia kateedri professor Kaljo Põder.

Kaljo Põder oli sündinud 1932. aastal Viljandimaal. Pärast Viljandi 2. Keskkooli lõpetamist 1951. aastal õppis ta 1951—1957 meie arsti teaduskonnas. Seejärel töötas ta aastail 1957—1963 kirurgina Tartu Kliinilises Haiglas. Alates 1963. aastast kuni surmani oli prof. K. Põder arstiteaduskonnas teaduskonnakirurgia kateedri õppejõud, Kliinilise töö õrval valmis tal kandidaadiväitekiri, mille kaitses 1963. aastal. 1971. aastal valmis doktoritöö arterite haiguste kirurgilisest ravist. Trükis oli prof. K. Põder avaldanud üle 180 teadustöö peamiselt veresoontekirurgiast ja üldkirurgiast. Ta võttis osa paljudest rahvusvahelistest kirurgide kongressidest: Firenzes, Prahas, Berliinis, San Franciscos jm.

Prof A. Linkbergi õpilasena oli Kaljo Põder veresoontekirurgia rajajaid Eesti NSV-s. Teenete eest veresoontekirurgia arendamisel pälvis ta veresoontekirurgidest uurimisrühma koosseisus 1982. aastal Nõukogude Eesti preemia.

Ligikaudu 21 aastat oli K. Põdra teaduslik ja pedagoogiline tegevus seotud ülikooliga. Selle aja jooksul õpetas ta tuhandeid tulevasi arste ning jagas neile teoreetilisi teadmisi ja praktilisi oskusi. ÜTÜ teaduskonnakirurgia ringi kauaaegse juhendajana on tema juhendamisel valminud 55 võistlustööd.

K. Põder täitis pidevalt kaalukaid ühiskondlikke kohustusi ja parteilisi ülesandeid. 1975. aastast alates oli ta Tartu Kirurgide Seltsi esimees. Populaarsed olid tema initsiatiivil toimunud tervisepäevad maarajoonides.

Prof. Kaljo Põdra kolleegide, õpilaste ning üliõpilaste südamesse jääb mälestus temast kui sõbralikust ja heatahtlikust inimesest, suurepärasest õppejõust, viljakast teadlasest ja rikka südamega arstist.

Arstiteaduskond

SPORT ● UUDIS ●

Algus tehtud

Sel kevadel peeti esmakordselt Tartu linna meistrivõistlused naiste võrkpallis.

Endistest ja praegustest mängijatest moodustati neli võistkonda: TRÜ, Tartu linn (viljstlased) ja KKT-st kaks võistkonda (I ja IV k. ning II ja III k.).

Maksimaalse punktisumma kogus KKT I võistkond (6 punkti), nelja punktiga tuli teiseks ülikool ja neile jäi napilt alla Tartu. Punktita jäi sedapuhku KKT II võistkond.

Et mänge väga vaja oli, on päris selge! Suvel ootavad ju ülelidulised üliõpilasmängud ja kust neid kogemusi ikka saadakse kui mitte oma linna meistrivõistlustelt!

AGE VIRKUS,
mat. II k.

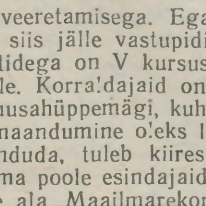

Nutab...

(Algus 3. lk.)

I. E.: Teatrikompositsioonis «Kadunud aja meri» näib, et oligi mindud pelgalt nende nn. kujundipuudutuste teed.

Kujunditest üksi täiselamuse saamiseks ei piisanud. Mõned allikaks olnud novellid («Hüüpide öö», «Baltazari imeline õhtupoolik») jäid etenduses pingutatult õhus hoidma vaid peamotiivi, mida kõrvalkomponendid selgitavalt ei toetanud. Nõrgalt seotud osade pärast kannatas kogu kava.

A. K.: Põhjuseks oli ilmselt selge süžeeniidi puudumine. Ei olnud arusaadav, miks kaks noormeest saalis ringi jooksevad ja karjuvad. Selgus jäigi tulemata, sest kohe hakati ette kandma järgmist novelli.

I. E.: Kõige mängulisem, dialoogis intensiivsem oli «Naine, kes saabus kell kuus», mis saavutas oma dünaamilisusega ka kõige tervikliku mulje. Teiste katkenditega hakitus ei eksitanud jälgimast kindlapiiriliselt arenevat süžeed.

«Sinise koera silmade» juurde oleks ehk vaja rohkem esituse unenäolist eemalolekut reaalsusest, puudu jäi lummusest. Dialoog venis, oli lavalise teksti jaoks täiesti kontsentreerimata.

A. K.: Oma osa mängis ka selle nõrk esitamine. Alles pärast paariminutilist kuulamist harjus kõrv ja suutis hakata naistegelase sõnu eraldama. Samuti ei suutnud kuidagi uskuma jääda, et näitlejad võtavad oma sõnu tõsiselt. Esitus sarnanes rohkem teksti kiretule ettelugemisele, umbes nii, nagu raadios loetakse ilmateateid.

I. E.: Üldiselt võiks ette heita veel mängitu viimistlematust, lõpliku läbitunnetuse puudumist. See on ilmselt napi ettevalmistusaja karuteene. Siit ka teatud visandlikkus, ettekandmise rabedus ja laialivalguvus.

A. K.: Tundus, et asi ei olnud mitte napis ajas, vaid materjal käis lihtsalt üle jõu. Küllalt väheusutav on õnnestumine, kui alles kokkumängimata trupp võtab ette sellise raske kirjaniku nagu Marquez.

Oleme kaldunud vaid kriitikat tegema, kuid olid ka helgemad momendid, täpsemalt teatritegemise soov. Juba see iseenesest on midagi väärt.

I. E.: Halvad asjad on ikka kõik isemoodi halvad, head aga ühtemoodi head, seepärast ei tulegi heast rääkimisest eriti midagi välja. Variatsioonid Marquezile mõjusid mõningasele lihvimatusele vaatamata ometi meeldivalt, sest neisse oli kandunud marquezilik ilutaotlus, lihtsate seikade võlu, tundlikkus, fantastika, mida esitajad enesest vaatajale andsid.

Tänu puurimeister Jacobi, restoraniomanik Jose ja Madonna osalejatele.

(Järgneb.)

„Kiirus" ja eluväärtused

Inimmõte on alati püüdnud parajasti kättesaamatuna tunduva poole. Üks alatisi unistusi on olnud kiirus. Ilma eesmärkideta pole edasiminekut, kõik oleneb seatud siktidest. Nii palju kui on inimesi, on eesmärke, ainult väheste mõte jõuab sellistesse piiridesse, mis jätavad kõrvale kogu materiaalse elu ning maised huvid. Neile on idee elust täitsam.

«Lenfilmi» «Kiirus» ongi kirjeldus elamisest idee nimel. Tõsi küll, sügavam sisu hakkab esile tõusma alles filmi viimases kolmandikus. Seni aga... Seni ei paku süžee mõistusele oluliselt midagi. See on kui pikaldane ja ettevaatlik sissejuhatus. Omatehtud autoga head kiirutamisoskust näidanud iseõppinud tehnikapoiss Griša Jakovlev köidab oma fanatismiga tehnikakõrgkooli õppejõu Igor Lagutini tähelepanu, kes poisi instituuti sisse aitab ja temast loodavale reaktiivautole head juhti ja andekat konstruktorit talab koolitada. Üliõpilane Krista Tammet, kes Lagutinisse armunud, loiab pingul ka Griša meeli, kuid sul tub temasse külmalt. Tekib konflikt isiklikul pinnal, mis aga peagi laiema tähenduse saab.

Jääb mulje, nagu oleks naispeaosaline, Merle Talviku kel as'atud Krista Tammet ainult sellepärast filmis, et mingit melodramaatilist iva sisse tuua. Ning loomulikult selleks, et tekiks konflikt, sest kuidas saakski ükes korralikus filmis arusaamatusi tekkida, kui poleks naisosalist. Filmi põl iprobleem'stikku armastusliin oluliselt ei puuduta. Samuti ei saa allakirjutanu ütelda, et Merle Talviku mäng peale visuaalsuse midagi teosele juurde annaks. Selle poolest meenutab «Kiirus» neid paljusid lääne põnevusfilme, kus naisosalised sekundeerivad meestepoolsele süžee arendamisele vaid oma hea väljanägemise ja lihtsalt olemasoluga. Et ka teised osatäitjad Talvikust kõrgemale ei jõua, jääb filmi esiletõusvaks ja kandvaks näitlejatööks üksnes Aleksei Eatalovi Igor Lagutin. Hea näide sellest, kuidas näitleja vaid oma olekuga, sõnu raiskamata, olukorra meeleolu suudab edasi anda.

Sündmustik käib autode, kiirutamise, enam aga reaktiivsõiduki loomise ümber, millega loodetakse lüüa senist kiirusrekordit. Vaadates peadpööritavaid kiirutamisi, efektseid avariimomente, taustaks bassihelidest tulvil saatemuusika, tulevad taas silme ette paralleelid mõni aasta tagasi jooksnud inglise menufilmist ««Hõbeunelmaga» võidusõitja». Samad rakursid, kaamera liikumine ning lõpuks ka suurelt jaolt süžee ise näivad sarnased.

Kuid see kõik on seni asja väline külg. Sisu on tunduvalt sügavam, tulvil aktuaalseid ning elufilosoofilisi mõttearendusi. Näeme, et on olemas kahesuguste vaadetega inimesi, kelle erinevus seisneb materiaalsetesse küvedesse ja vaimsetesse ideaalidesse uskumise vahekorras. Ainult üks või teine neist. Valepealset teed ei ole. Kumma tee inimene valib, sõltub ainult temast endast. Ka virelemises elanud lastekodust pärit Griša talab kästi riides käia, autoga sõita ning restoranides lõbutseda. Ta hakkab automeelaanikuna kaltuurat tegema. Rataal, mis tulema hakkab, pole otsa ega äärt, kuid mis on ainult rataa? Mõistes teda ümbritsevate inimeste hingelist tühjust ja silmakirjalikkust, ei suuda Griša seda taluda, keidab materiaalsusele käega ning alustab koos ideaaliotsija Lagutiniga jälle uut elu. Paraku on selline must-valge printsiip ja tegelase uuestisünd küllalt kulunud, oma didaktikaga tuttav ning jätab väe võimalusi juurde ja edasi mõelda. Pealegi unustatakse filmi lõpuosa ilma naistegelaseta, kes oleks võinud «taassünni» pul ul saada vahest mõneti suunavaks jõuks. Nii kaob filmist tasakaal — teise osa problemaatikale ja tõeotsimisele nõrgavõitu vastukaaluks vaid esimese osa armuseiklused ja põnevusefektid.

PEEP JAHILO,
eesti fil. IV k.

*

FILMIKIRJUTISTE VÕISTLUS! FILMIKIRJUTISTE VÕISTLUS! FILMIKIRJUTISTE VÕISTLUS!

Sarajevo järelkajasid

EHK GEO-GEO '84

«Oi, kui palju meid on!» hõikasid geograafid-geoloogid 8. märtsi hommikul. Bussid võivad kahetseda, et nad pole kummist, sest peale määratu rahvamassi peavad nad endasse mahutama ka suusad, seljakotid ja muu kila-kola. Uste ning akende kaudu pressib end rahvas bussidesse ja ennäe imet — mitte keegi ei jää maha.

Kaks tundi pingutust nii bussidele kui ka inimestele ja jõutakse kauaigatsetud mägedemaale, täpsemalt Ruusmäele. Kerge lõõgastus, dress selga ning avatseremooniale. Tribüünile on tõusnud õppejõud ning korraldajate ja kohtunike esindajad.

«Geo-geolased, järjest loe!» kaigub ruuporist. 1, 2, 3... jne. kuni esmakursuslasteni, kelle pärast tuleb loendust otsast alata. Vanemate kursuste abiga tehakse meile numbrid kähku selgeks ning tuleb välja, et meid on tõesti palju — tunduvalt üle saja. Avakõned õppejõududelt ja korraldajatelt. Dots. Heino Mardiste alustab oma kõnet naistepäeva tervitusega. Avamine kulgeb nagu tõelisel olümpial: lipp, olümpiatuli, kohtunike ja võistlejate vanded, publiku ülev meeleolu. Kohal on ka dots. Leo-Peeter Kullus, kes 28 aastat tagasi pani aluse **geo-geole ehk geograafide-geoloogide talimängudele.** Kahjuks puudus geo-geode tulihingeline patrioot dots. Lev Vassiljev. Õppejõud Jüri Jagomägi on välja tulnud koguni perekondliku võistkonnaga.

Meeleolukalt asutakse teele Vorstimäe nime kandva võistluspaiga poole. Ees ootavad heitlused teatesuusatamises, kiirlaskumises, kelgutamises. Lund on külluses, ilm päikesepaisteline, kuid kevadiselt sulavõitu — päevakorrale tõuseb määrdeprobleem. See saab otsustavaks juba esimesel võistlusalal — teatesuusatamises. Mõnigi pingutab finišitõusul ihust ja hingest, kuid tulemus on ikka ainult samm edasi, kaks tagasi. Lõpptulemuse määrab mitte niivõrd jõud kui aastatepikkune kogemus, seega on trumbid vilistlaste käes, kes oma eelist kasutamata ei jäta.

Vorstimäe tipust avaneb imeilus vaade, kuid kiirlaskujatel pole aega seda nautida. Nemad peavad oma tähelepanu jäägitult keskendama laskumisrajale. On ka põhjust: rada on salakaval, isegi päris finiši eel kipuvad suusad libisema soovimata suunas. Mitmele sportlasele saab kiirlaskumisest kiirkukkumine. Erisuusad ja nende valitsemise oskus viivad võidule IV kursuse.

Kelgurada tundub mitte alla jäävat maailmatasemele. Igatahes saavutatakse siin selliseid kiirusi, et pealtvaatajatelgi hakkab kõhe. Kurv järgneb kurvile, silmad, suu, kraevahe, varrukad — kõik on lund täis... Juhtus sedagi, et esmalt jõuab finišisse kelgutaja, alles hiljem kelk.

Pärast lastakse hea maitsta teise kursuse kokanaadi hõrgutistel. Võistlustuhin pole sellega veel vaibunud ja pärast väikest hingetõmmet tehakse algust lumejalgpalliga. Kolmas kursus on hoos, kasutab pressingut, vahetades pidevalt ründemängijaid. Saabuv pimedus ja tihe lumesadu jahutab kired, jättes võitja selgitamise hommikuks. Õhtu on täis askeldamist. Hindamatud on kuivad sokid ja riided. Orgkomitee võtab kokku päevatulemusi. Siiski pole võistlused selleks päevaks veel lõppenud: punkte jagatakse viktoriinis ja taidluses. Mida hilisemaks, seda suurema hoo saab muusika ja tants. On võimalusi kaasa elada «Masaja Volli» *slow*'le.

Järgmisel päeval tehakse algust vaadiveeretamisega. Ega see nii lihtne olegi. Kord vaat peal ja mees all, siis jälle vastupidi. Lõpuks selgub, et kõige paremad kogemused vaatidega on V kursusel.

Seejärel juba tuttav teekond Vorstimäele. Korraldajaid on tabanud gigantomaania, sellest annab tunnistust suusahüppemägi, kuhu on ehitatud nii võimas äratõukepakk, et sellelt maandumine oleks lausa eluohtlik. Et kellelgi pole soovi selles veenduda, tuleb kiiresti rajada väiksem mägi. Hüppajate seas on ka õrnema poole esindajaid ja keegi ei julge väita, et suusahüpped pole naiste ala. Maailmarekordeid siin ei purustatud, keskmist klassi hüpe on 10 meetrit. Päeva pikem lend on Avo Karult, kes kindlustab võidu III kursusele (mullune võitja Kalev Lepikov on viies).

Laskesuusatamine on rahvuslike sugemetega — sibula viskamisega. Kel käsi kindel pole, saab trahviringi mõõta.

Suusasprindis kordub sama lugu mis teatesuusatamises: ka siin on mägifiniš, mis kindlustab võidu neile, kel õige määre. Nüüd võivad suusad puhata, nemad on oma osa andnud ja ohvreidki toonud. Lõpp järjestus on veel lahtine, kõik peab paika panema lumejalgpall. Heitlus on pingeline osavõtjatele, nauditav pealtvaatajatele. Ilmsiks tuleb naissoo salakavalus — ei löö ise palli ega lase seda teha ka vastasvõistkonna meestel.

Võit kuulus neile, kel võhma rohkem. **Tunnustus parimatele: üldkokkuvõttes I. koht vilistlased; 2. diplomandid; 3. korraldajad (III k.); 4. esmakursuslased; 5. mullune võitja IV kursus; II kursus jõudis ka kõikjale, enam nähti vaeva võistlejate täitmatu isu kustutamisega.** Jõuab kätte nukker lahkumishetk, lipp langetatakse, tuli kustub. Hüvasti Ruusmäe!

Geo-geo '84 on muutunud ajalooks. Mälestuseks jäävad meeldivad elamused, mõnele ka murtud suusad. Järgmise lumeni!

Vaatleja ANIEL

ESMAKURSUSLASED SPORTIMA!

Teaduskondade kergejõustikutasemest ülevaate saamiseks toimub **reedel, 27. aprillil TRÜ staadionil** (vihma korral kergejõustikumaneežis) **mitmevõistlus esmakursuslastele.** Võistlusalad on kaugushüpe, kuulitõuge ja Cooper (12 minuti jooks).

Võistlused on individuaal-võistkondlikud ja seega peavad osa võtma kõik. Iga võistleja peab osalema kõigil kolmel alal.

Autasustatakse kuut paremat mitmevõistlejat. Diplomi saab ka parim teaduskond.

Peakohtunik

TÖÖPAKKUMISI ÜLIÕPILASTELE

Teadusraamatukogu pakub üliõpilastele tööd oma maja riidehoius. Pöörduda raamatukogu majandusosakonda või tel. 3 51 39.

KLUBIS

Reedel, laup. ja pühap. **taidluskonkurss.** Vt. reklaami!

Laup. kl. 22 **kesköödisko «Ja valgus sai võitu pimeduse üle».**

Pühap. kl. 21 **diskoprogramm** «Kas 20 aastat võib valitseda maailma?»

KOHVIKUS

Laup. ja pühap. **disko.**

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1328. MB-04359.

«Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 13 (1372) Reedel, 20. aprillil 1984 XXXVI aastakäik

RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ●

RSP ✱ RSP

PÄEVAD ON PÜHENDATUD 60 AASTA MÖÖDUMISELE V. I. LENINI NIME ANDMISEST KOMSOMOLILE

REEDE, 20. apr.

kl. 14 — kohtumine Eesti Raadio väliskommentaatoritega aulas;

kl. 16 — ENSV kõrgkoolidevaheline mälumäng aulas;

kl. 18 — duellkõned ENSV kõrgkoolide esindajate vahel TRÜ nõukogu saalis;
«Kukerpillide» kontsert klubis;

kl. 20 — kohtumisõhtu väliskommentaator T. Alataluga vanas kohvikus;
filmiprogramm («Värvilind» (R. Raamat, 1974), «Valge laev» (K. Komissarov, 1970)) Vanemuise 46;

kl. 21 — klaverimuusikaõhtu — Madis Kolk (W. A. Mozarti 3 sonaati, J. Räätsa 7 marginaali) aulas;

kl. 23 — tantsuõhtu («Justament», «Kukerpillid») klubis.

LAUPÄEV, 21. apr.

kl. 8.30 — kommunistliku laupäeva avamiiting peahoone ees;

kl. 9—14 — töö laupäevakuobjektidel;

kl. 17 — «Karavani» kontsert klubis;

kl. 18 — filmiprogramm («Pühapäev» P. Pärn, 1977), «Hullumeelsus» (K. Kiisk, 1969)) Vanemuise 46;

kl. 19 — Tartu Akadeemilise Meeskoori kontsert aulas;
diskussioon «Paradoksid majanduslikus mõtlemises» (juhib Ivar Raig) vanas kohvikus;

kl. 21 — EÜE '84 Tartu, Sakala ja Lõuna-Eesti regioonide õhtu klubis (Gunnar Grapsi ans.).

PÜHAPÄEV, 22. apr.

kl. 11 — lillede asetamine V. I. Lenini mälestusmärgi jalamile;

kl. 12 — kummipaadiralli teaduskondade ja ühiselamute esindajate vahel Võidu ja kaarsilla vahel;

kl. 16 — filmiprogramm: «Suur Töll» (R. Raamat, 1980), «Jõulud Vigalas» (M. Soosaar, 1980) Vanemuise 46;

kl. 20 — Urmas Alenderi kontsert aulas;

kl. 21 — interklubi õhtu (ans. «Retro») klubis, pääsmed interklubist.

NB! Jälgi reklaami. Lehes avaldatud kavas võib tulla muudatusi.

RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ●

● **Sõpruspäevad on ikka Emajõeni jõudnud. Ka sel korral on kavas paadiralli.**

MEELIS LOKI foto

RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ●

Esimene laupäevak Kremlis

Juba varahommikust peale pulbitses Kremlis elu. Rõõmsas meeleolus, lihtsais töörõivais ühineti salkadesse, gruppidesse, kolonnidesse ning liiguti orkestrihelide ja laulu saatel objektidele, kus oli määratud ühisest üritusest osa võtta. Kremli punaarmeelased organiseerisid oma laupäevaku Kremlis, kus oli veel palju korrastada. Täpselt kell üheksa hommikul väljus Vladimir Iljitš oma kabinetist, astus väeosa komandöri juurde, tervitas sõjaväelase kombel ja ütles:

«Seltsimees komandör, lubage mul teie väeosa ridades laupäevakust osa võtta.»

(V. Bontš-Brujevitš. Mälestusi Leninist. Tallinn, 1969, 211.)

22. aprillil on V. I. Lenini mälestuspäev

Poliitpäeval

Aprillikuu ühtsel poliitpäeval kohtusid ülikooli õppejõud, teenistujad ja üliõpilased Eesti NSV siseministri Marko Tibariga. Kohtumisel viibis ka Tartu Linna Siseasjade Osakonna ülem Aleks Uibo.

M. Tibar kõneles kuritegevuse olukorrast vabariigis, elanikkonna osavõtust nende avastamisel, miilitsa tegevusest, alkohoolsete jookide müügist jm. Viimasel ajal on pööratud varasemast rohkem hoolt kuritegude registreerimisele, mistõttu näib nende arv suurem olevat. Kõik raskemad kuriteod on avastatud. M. Tibar vastas samuti paljudele küsimustele. Ta hindas kõrgelt õigusteaduskonna osa õiguskaitse kaadri ettevalmistamisel.

EKP TRÜ komitees

● **26. märtsi koosolekul** võeti NLKP liikmeks Sirje Bork (ingl. fil. IV k.) ning kandidaadiks Maarja Pärl (žurn. V k.), Ardo Kubjas (mat. III k.), Oleg Volovik (mat. V k.) ja Raivo Stern (füüs. III k.).

● **9. aprilli koosolekul** võeti NLKP liikmeks dots. Jaan Simisker, Vallo Saar (geogr. V k.) ja Harri Arming (kaub. ök. III k.) ning liikmekandidaadiks Mallor Kruus (ajal. IV k.) ja Raul Salumäe (ajal. II k.).

ÜPP ja leninliku arvestuse ideelis-poliitilise osa edasisest tõstmisest juunipleenumi otsustest lähtudes kõnelesid ÜPP nõukogu esimees õppeosakonna juhataja Mati Salundi ja komsomolikomitee sekretär Andrus Lauren. Sõna võtsid P. Varul, T. Kuldsepp, A. Kiris. Võeti vastu otsus.

Rahvaste sõpruse päevade ettevalmistusest informeeris A. Lauren.

Kommunistlikuks laupäevakuks valmistumisest tegi ülevaate Ado Jaagosild.

Arutati kaadriküsimusi ja kutsetaotlusi bioloogia-geograafia- ja filoloogiateaduskonnas.

Kinnitati TRÜ rahvakontrolligrupi kevadsemestri tööplaan.

Komsomolikroonika

● **10. aprillil** andis ELKNÜ TRÜ komitee soovituse NLKP liikmeks astumiseks ajakirjandusosakonna diplomandile Margus Metsale. NLKP liikmekandidaadiks soovitati Tambet Tampuu, Sven Papp (mõl. õigust. III k.), Inga Luuk (ingl. fil. III k.) ja Anu Kõiv (keemia III k.).

● Komsomolipileti kaotamise eest sai Ain Kiisler (geogr. I k.) noomituse arvestuskaardile.

● Sulev Ulp informeeris ülikooli taidluskonkursist.

● TRÜ KOR-i staabi ülem Tambet Tampuu rääkis KOR-i tööst. See hinnati rahuldavaks.

● ÜTÜ nõukogu aseesimees Tõnis Lukas andis informatsiooni ÜTÜ konverentside ettevalmistamisest.

● Räägiti veel bioloogia-geograafia- ja ajalooteaduskonna komsomolibüroo tegevusest ühiselamunõukogu töö suunamisel.

● Asesekretär Verni Loodmaa andis jooksvat informatsiooni RSP ettevalmistamisest.

LII KANGRU,
komsomolikomitee pressisektori juhataja

Pedagoogikaolümpiaadilt

Peaaegu pooled TRÜ statsionaarsetest üliõpilastest saavad õpetajakutse. Õppe-kasvatustöö üldiste alustega tutvuvad nad kahe semestri vältel pedagoogika kursuses. 29. märtsil võistlesid paljude kursuste parimad pedagoogikatundjad. Kõige arvukamalt oli osavõtjaid vene filoloogia ja bioloogia IV kursuselt. Tulevased õpetajad tundsid väga hästi kaasaja kooli aktuaalseid probleeme, lähtudes eelseisva koolireformi põhisuundadest. Ka probleemsituatsioon «Spikker» oli ühtlasalt hästi lahendatud.

Ülikooli parimad pedagoogikatundjad on: **Liina Tamm — defekt. V k.; Tatjana Podorskaja — vene fil. IV k.; Marika Pahk — defekt. II k.; Kadri Kriipsalu — defekt. II k.; Diina Prostatova — vene fil. IV k.; Ülle Kolk — biol. IV k.; Anna Ivanova — vene fil. IV k.; Lauri Kärner — füüsika IV k.; Kaie Propst — defekt. II k.; Kalle Jõgeva — füüs. IV k.; Tõnu Õnnepalu — biol. IV k.; Svetlana Pulle — vene fil. IV k.**

Olümpiaad nätias, et kõige paremini tunnevad pedagoogikat defektoloogia- (õppejõud H. Kurm) ja vene filoloogia osakonna üliõpilased (L. Vassiltšenko). Parimate seas parimaks osutus nende olümpiaadide veteran, defektoloogia V kursuse üliõpilane Liina Tamm, kes ka varem on olümpiaade võitnud.

Soovime edu meie ülikooli au kaitsmisel vabariiklikul olümpiaadil 23. aprillil.

JAAN MIKK

Suvemalev

✻ tegutseb deviisi all: «Iga TRÜ üliõpilane on ka Tartu linna kodanik»;

✻ hakkab pihta 9. juulil ja kestab neli nädalat;

✻ on kohustuslik kõigile TRÜ üliõpilastele, kes edukalt lõpetavad I kursuse ja kes pole astunud EÜE-sse;

✻ on kohustuslik ka praegustele «nullikatele» (neil algab SM pärast lõpueksameid);

✻ töötab ehitusjaoskonna juures, täitevkomitee käsutuses, õlle- ja konservitehases jm.:

✻ kuulutab välja konkursi saamaks head kavandit SM särgi jaoks.

Kavandid palume tuua komsomolikomiteesse 1. maiks.

Ene-Margit Tiit

Sünnipäevalaps on matemaatilise statistika kateedri juhataja dots. Ene Tiit.

Matemaatikuks sai Ene Tiit TRÜ matemaatika-loodusteaduskonnas. Pärast ülikooli lõpetamist 1957. aastal töötas ta matemaatika õppejõuna EPA-s, oli teadur ENSV Teaduste Akadeemias ning õppis aspirantuuris prof. G. Kangro juhendamisel. 1964. aastal, pärast füüsika-matemaatikakraadi kaitsmist tuli Ene Tiit õppejõuks ülikooli, kus sai 1969. aastal dotsendi kutse.

Noore energilise matemaatikuna võttis ta oma hoole alla tõenäosusteooria ja matemaatilise statistikaga seotud distsipliinid. Eeskätt tänu tema tööle leidsid need ained teiste seas sedavõrd olulise koha, et 1979. aastal asutati vastava eriala kateeder E. Tiidu juhatusel. Dots. E. Tiit on ise lugenud ajapikku peaaegu kõiki kateedri aineid, viimasel ajal eriti erikursusi katseplaneerimisest ja andmeanalüüsist. Ta on kirjutanud ka ligi 2000 lehekülge õppevahendeid ja ühe õpiku kirjastuse «Valgus» väljaandes (koos kaasautoritega).

Dots. E. Tiidu rohkem kui 140 teaduslikust publikatsioonist on umbes 80 pühendatud matemaatikale, valdavalt matemaatilisele statistikale ning andmeanalüüsile. E. Tiidu kõige värskem huviring on seotud statistilise modelleerimisega, mis on ka rakendusmatemaatika laboratooriumi statistika sektori teemaks (teaduslik juhendaja E. Tiit). Dots. E. Tiidu teaduslik tegevus on seotud ka erialase kaadri juhendamisega. Peaaegu kõik matemaatilise statistika spetsialistid ülikoolis on kujunenud tema juhendamisel.

Palju on E. Tiit teinud rakendusstatistika levitamisel mittematemaatikute seas. Ta on lugenud teiste teaduskondade huvilistele fakultatiivkursusi, kõige enam aega aga pühendanud individuaalkonsultatsioonidele, olles sisuliselt mitmete uurimuste kaasautoriks. See töö on olnud seotud TRÜ arvutuskeskuse originaalse andmetöötlussüsteemiga, mille metodoloogilised printsiibid ja mitmed konkreetsed algoritmid pärinevad E. Tiidult.

Suured on dots. E. Tiidu teened sidemete loomisel Nõukogude Liidu teiste uurimisasutustega. Tema initsiatiivil ja aktiivsel kaasabil on Tartu kujunenud üleliiduliste konverentside korraldamise- kohaks. Korduvalt on E. Tiit esindanud meie ülikooli matemaatikuid üleliidulistel ja rahvusvahelistel konverentsidel.

Paljud tunnevad dotsent Ene Tiitu kui perekonnasotsioloogi. Tõepoolest, 1969. aastast peale on ta TRÜ perekonnauurimise labori teaduslik juhendaja. See väikesearvuline uurijate rühm on saavutanud rahvusvahelise tunnustuse. E. Tiit ise on kirjutanud u. 50 sotsioloogilist tööd, millest osa on avaldatud välismaal.

Kõige selle mitmekülgse teadusliku ja ühiskondliku töö juures, mida märgivad ka valitsuse ja ülikooli autasud, on Ene Tiit armastav rõõmsameelne kolme lapse ema, võluv naine ja külalislahke perenaine. Õnnitleme sünnipäevalast!

Kolleegid ülikoolist

Elvi Ulst

23. aprillil tähistab oma esimest juubelit rahanduse ja krediidi kateedri dotsent Elvi Ulst.

Elvi Ulst asus tööle TRÜ majandusteaduskonda 1956. aastal pärast Leningradi Finants-Majandusinstituudi lõpetamist. Meie majandusteaduskond on jäänud senini tema ainsaks töökohaks. Ametiredelil on ta läbi käinud tee vanemlaborandist dotsendini ning loodetavasti edasiliikumine jätkub.

Dots. Elvi Ulst on õpetanud üliõpilastele peamiselt NSV Liidu rahandust ning kapitalistlike riikide rahandust. Avar erialane ja üldkultuuriline silmaring, samuti stažeerimine Ungaris aastail 1967—1968 võimaldavad tal pidada huvitavaid probleemloenguid, pakkuda üliõpilastele alati midagi uut. Palju on teinud juubilar õppevahendite koostamiseks ja õpetamismetoodika täiendamiseks.

Juba vanemlaborandina ilmutas Elvi Ulst huvi ja võimeid õppe- ja teadustöö vastu. 1966. aastal kaitses ta edukalt kandidaadiväitekirja üldhariduskoolide võrgu ja kulude analüüsimise ja planeerimise probleemidest. Haridusökonoomika probleemide uurimine nii üldhariduskooli kui ka kõrgkooli ulatuses on olnud senini tema huviorbiidis. Alates 1982. aastast juhendab juubilar lepingulist tööd rahandus- ja krediidiorganite integreeritud arvutuste süsteemi loomiseks, mistõttu tema uurimistöö suunaks on kujunenud ka juhtimise ja majandamise probleemid. Juubilari sulest on ilmunud ligi 40 publikatsiooni, millest 3 on monograafiad.

Suurt tähelepanu on juubilar osutanud üliõpilasteadusele. Ta on olnud paljude võistlustööde juhendaja, majandusteaduskonna ÜTÜ teaduslik juhendaja ning alates 1968. aastast rahanduse ringi juhendaja.

Kommunistina on E. Ulst olnud alati ka ühiskondlikult aktiivne. Ta on olnud pidevalt kursusejuhendaja, kahel korral Tartu Linna Rahvasaadikute Nõukogu saadik, on osa võtnud rahvakontrolli tööst teaduskonnas ja saanud hakkama ka paljude muude ülesannetega.

Pingsa õppe-, teadus- ja ühiskonnatöö kõrval on juubilaril jätkunud jõudu, hoolt ja armastust oma perekonnale, eriti aga kahe poja kasvatamisele.

Majandusteaduskonna kollektiiv tunneb Elvi Ulsti alati abivalmis, sõbraliku ja optimistliku inimesena, kes on nõudlik nii enda kui teiste suhtes. Oma printsipiaalsuse ja optimismi, erudeerituse ja töövõimega on ta saavutanud autoriteedi nii üliõpilaste kui kolleegide hulgas. Olgu Sul ikka tugevat tervist, nakatavat optimismi, teotahet ja abivalmidust! Saagu kiiresti valmis ning võimalikult väheste valudega kaitstud ka doktoriväitekiri!

Kolleegid
majandusteaduskonnast

Kõneaineks suunamine

«Igaüks sai, mida soovis,» võttis diplomandide suunamise kokku **inglise filoloogia kateedri juhataja dotsent Heino Liiv.**

«Kahekümne kolmest vastsest inglise filoloogist läheb kolmteist Haridusministeeriumi, kolm Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi, üks Toiduainetetööstuse Ministeeriumi, üks TA Ajaloo Instituudi sotsiaalse struktuuri sektori, üks Kreutzwaldi nim. ENSV Riikliku Raamatukogu jm. asutuste käsutusse. Eriprogrammi alusel õppinud Tiina Kull suunati ENSV Agrotööstuskoondisse. Mitmekordne edukas esineja üleliidulistel erialakonkurssidel Merit Malkov jääb tööle inglise filoloogia kateedri juurde.

Varasematel aastatel pole me saanud rahuldada inimeste nii paljusid soove koolivälistele kohtadele. Sellegipoolest ei jäänud tänavu täitmata ka plaanikomitee eraldatud õpetajakohad.»

* * *

— Vaatame õige kaardi pealt, kus see Kullamaa asub. Huvitav, kuidas sinna ka sõidetakse?

— Ega sa sealt koduteed enam naljalt ette võta — Võrru annab sõita.

* * *

— Meil läks põhimõttel «Hundid söönud, lambad terved». N. rajooni keskkooli nõudmine sai rahuldatud — sinna suunati poolteiseks aastaks väikelapsega puhkusele jääv noor ema.

* * *

Dots. Heino Liivilt kuuldu ning Päntris kõrva puutunu pani paberile **filoloogiateaduskonna pressisekretär Kersti Maal.**

Märts oli traditsiooniliselt suunamise kuu. 21. kuupäeval käisid riikliku komisjoni eest läbi ajaloolased, defektoloogid ja psühholoogid.

Eks olnud tulevased töökohadki enamikul aegsasti valmis vaadatud (ka varuvariandid), jäi vaid oodata komisjoni lõplikku otsust. Mõnigi pidi kibedusega tõdema, et kõik ei lähe kaugeltki nii, nagu plaanitsetud.

Järgnev jutuajamine sai teoks **ajalooteaduskonna dekaani dots. Allan Liimiga.**

Kui mitmele lõpetajale andsite suunamiskomisjonis lähetuse?

Sellel aastal 69-le: 28 ajaloolast, 25 psühholoogi ja 16 defektoloogi.

Milliste ametkondade alluvuses hakkavad tööle tänavused lõpetajad?

«Enamik ajaloolasi suunati haridusministeeriumi käsutusse, riiklik plaan — 19 kohta — täideti. Lisaks tuli täita riikliku kutsehariduskomitee 1, arhiivide peavalitsuse 2, TRÜ 1 ja agrotööstuskoondise 2 kohta. Üleplaaniliselt sai kultuuriministeerium 3 kohta. Siingi pandi asjad paika ja sügisest ollakse täieõiguslikud töötajad.

Psühholoogidega oli asi keerulisem. Plaan nõudis 12 töötajat, need jaotusid kergetööstuse, liha- ja piimatööstuse, side- ja haridusministeeriumi vahel. Väljaspool plaani täideti 13 kohta: TRÜ käsutusse läheb 5 ja TPedI-le 1 lõpetaja, lisaks saavad kaadrit veel agrotööstuskoondis, tervishoiuministeerium jt.

Pole õige väide, mida viimasel ajal armastatakse rõhutada, nagu poleks psühholoogidele pärast lõpetamist töökohti. Nõudmine on suur ja püsib aastast aastasse. Asi on hoopis selles, et psühholoogide kohti pole lülitatud lihtsalt riiklikku plaani.»

Siit järeldus — ministeeriumidel tuleks põhjalikumalt järele mõelda ja vajalikud nõudmised esitada aegsasti plaanikomiteele, kes omakorda saadab jaotuskava ülikoolile. Rakendust leidub alati.

Ebaõige on samm, et möödunud aastal ei võetud I kursusele ühtegi psühholoogi (kaugõppes ületas konkurss igasugused piirid!). Viie aasta pärast jäävad niimoodi mõnedki asutused ilma väljaõppe saanud psühholoogist. Enne tuleks asju ikkagi põhjalikumalt kaaluda ja alles siis midagi teha. Psühholoogide osas on seda näidanud elu ise.

«Defektoloogidega oli kõige lihtsam. Neid lõpetab 16, 14 läheb tööle haridusministeeriumi ning 2 (logopeedid) tervishoiuministeeriumi.»

Kui võrrelda ajaloolasi, psühholooge ja defektoloogе, siis kellega oli suunamise eel kõige rohkem probleeme?

«Tänavu läks suunamine peaaegu valudeta. Varasematel aastatel on rohkem häda olnud psühholoogidega, sest minnakse tööle erinevate ministeeriumide ja ametkondade alluvusse. Kohtade jaotusega tekivad probleemid, igal lõpetajal on ka oma soov, Tänavu läks õnneks suhteliselt ladusalt. Varasematel aastatel on isegi komisjoni ees lahtisi otsi olnud. Üksteise eest on võetud viimasel minutil koht ära. See lööb eelnevalt tehtud töö ja pingereas paikapandu segamini. Komisjoni ukse taga on mõnikord isegi juuksekarvad lennanud.

Haridusministeeriumile on edasi öeldud, et järgnevatel aastatel tehtagu pingerida, mille alusel koolide kohad täita. Tuleks ära näidata, millised täita esmajärjekorras. Niisugust süsteemi kasutavad oma suunamistel arstid. Siis kaob võimalus valida n.-ö. paremaid ja jätta «halvad» kohad aastateks plaani figureerima.»

Kas suunamislehele allkirja andmine tähendab sügisel kohustuslikku minekut määratud kohta või on õigus keelduda, kui pole vajalikke elamistingimusi?

«Kohale **tuleb** minna. Kuidas oma küsimused lahendatakse, sõltub inimesest endast. Loomulikult on noorel spetsialistil õigus keelduda, kui ei kindlustata nõuetele vastavat korterit. Mitme kooli puhul oli juurde lisatud lakooniline «garanteerib elamispinna». Millise? See võib olla voodikoht, ühiselamutuba või utoopiana tunduv mugavustega korter. Siin peaksid koolid ilmutama rohkem konkreetsust. Lõpetaja võib jääda uskuma, et garantii tähendab viimast — kõiki mugavusi. Kui enne tööleminekut kohale sõidetakse, võib selguda vastupidine. Siis algavadki need äraminekud — lahkumised omal soovil.»

Mõni nädal tagasi olid koos üldhariduskoolide noored ajalooõpetajad. Mis jäi meelde nendega kohtumisel?

«Need, kes sattusid lõpetamise järel suurtesse linnakoolidesse ja said esialgu väikese koormuse, olid paremas olukorras kui väiksemates koolides olijad. Viimaste õlule langes õpetamine kõikides klassides. Elu on näidanud, et kes pedagoogitööle ei sobi, need on ammu koolist lahkunud ja teise töökoha leidnud.

Enamik on siiski paigale jäänud, paljudest on saanud või saamas head aineõpetajad. Tulevased sisseastujad ja praegused nooremad kursused arvestagu, et enamik suunatakse koolidesse. Vana kaader läheb pensionile. Uut täiendust on hädasti vaja. Pealinlasel ei pruugi mitte alati koju tagasi sattuda, tuleb valmis olla kõigeks.»

Ei tahaks leppida haridusministeeriumi esindaja väitega, et viis aastat on suudetud Tartus elada ilma ema põllepaelteta ja nüüd tuleb nende järele nii suur igatsus, et tingimata tahetakse tagasi Tallinna.

Asjal on teinegi pool, mis «targad» sõnad lausunule varjatuks jäi. Igal inimesel on õigus OMA isiklikule elule. Seda teab vaid kitsas ringkond, võib-olla ka kursusejuhendaja, kellele mõnikord muredest kurdetakse. Nende asjade üle otsustamine jäägu teadjamatele. Inimene, kes on kogu oma elu mööda saatnud pealinnas, tahab sinna loomulikult tagasi, sest sinna jäid viieks aastaks maha vanemad ja sõbrad, võib-olla ka armastatu. Kas tõesti võime ühe käeliigutusega kõik põrmuks muuta?

Kõik ei tahagi suurlinna ja ei saagi, seal peab ka elamispind olema. Mitmedki tänavused lõpetajad valisid tulevase töökoha maale, eemale kärast ja mürast, roheluse ja vaikuse rüppe.

VÄMBOLA PAAVO,
ajaloo V k.,
teaduskonna pressisekretär

Taidluskonkursi tulemused teada

Pühapäeva õhtul istus klubis koos teaduskondade taidlusvõistluse žürii ja vaagis kolme õhtu jooksul nähtut. Pärast parajalt pikka arutelu sai lõplik järjestus paika sellisena:

1. **Majandust.**
2. **Õigust.**
3. —4. **Matemaatikat ja arstiteaduskonna raviosak.**
5. **Ajalooteaduskonna defektol.-osak.**
6. **Bioloogiaosak.**
7. **Keemiaosak.**
8. **Ajalooteaduskonna ajalooosak.**

(Välja ei tulnud filoloogid, füüsikud, geograafid ja kehakultuurlased.)

Esikoha (40 rbl.) võitnud majandusteaduskonna kava autorid on Alo Madis ja Tiit Ruisu, peale nende esinesid veel Aare Schults ja Indrek Uudla. Neljast pildist koosnenud näidendis etendati heasoovliku kosmosetulnuka mahalöömist ürginimeste poolt, ärapõletamist inkvisitsiooni ajal, hukkumist tänapäeva traktoristide poolt pakutud viina läbi ning kiiritumist pärast tuumaplahvatust Maal. Kõigi piltide vahel oli kosmoselaeva autopiloodi raport, milles jäi kõlama lause: «Mõistusega olendeid planeedil ei leidunud.»

Etenduse moraali võttis kokku kiiritatud sõdur:

Jah ammu tuntud on meil see,
nüüd elan üksi mina veel.
Ei võidelnud me rahu eest,
nüüd elan üksi mina veel.

Näidendi tekst oli riimkõnes, esitus vaba ja heal tasemel.

Teise preemia (30 rbl.) pälvis õigusteaduskonna kava «Kohtumine pargis». Autoriteks Anto Viigi ja Vesse Võhma, kes mängisid iseennast. Ohtuses pargis leidis aset kohtumine, kus Vesse tegi Antole ettepaneku teenida veerand tunniga sada rubla — täpselt nii suur oli tänavuse taidluskonkursi preemia teistest peajagu paarematele etteastetele. Kohe algas elav arutelu, milles pandi üsna täpselt paika põhjuse ja tagajärje suhe. Sarjati stampi, näidati, milliste võtetega püütakse žürii silmis heakskiitu leida, millest hoiduda (muide, mitmel stsenaariumil neid vigu oli) jne. Kava oli originaalne ja eluline, vahest isegi liiga eluline, mille tõttu autoritel tuli leppida vaid osaga loodetud summast.

Kolmandat-neljandat kohta (15+15 rbl.) jäid jagama matemaatikud ja arstiteaduskonna raviosakonna taidlejad. Kõigepealt matemaatikutest, kes esitasid Moliere'i «Versaille' improvisatsiooni». Tegemist on näitemänguga, kus näitlejad, kes pole kordagi proovi teinud, püüavad enne etteastet päästa mis päästa annab. Kui Moliere'i mängitud **Toomas Kiho välja arvata (temale määras žürii preemia parima meesosatäitmise eest)**, siis ülejäänud taidlejatega tundus asi olevat nii nagu mängitavas näidendiski. Eks näitab säärane valik omajagu kavalustki.

Arstide kava autorid ja esitajad olid Ivar Värsi, Erik Allikmets, Joel Starkopt ja Priit Jaagosild. Kava ümber jutustama hakata oleks mõttetu, märkigem vaid filmide (ringvaade, «Mure») kasutamist ja tabavat pila meie vabariigi filmikuns-

(Järg 4. lk.)

Defektoloogid püüdsid tudengini tuua lastekodulaste hinge.
EVALD VELDEMANNI foto

Üliõpilaslaulupeoni kaks kuud

12. aprillil kohtusid aulas TRÜ ja EPA taidluskollektiivide juhid ja esindajad ENSV KKEH ministri Ilmar Nuudiga. Anti hinnang kollektiivide senisele ettevalmistusele ja arutati organisatsioonilisi küsimusi.

TAM-i dirigent **Alo Ritsing** leidis, et koorid on ausalt suhtunud eelseisvasse laulupeosse. Tartlaste poolest peaksid laulud küll laulupeol hästi kõlama.

Oma eelproovide tasemega jäid täiesti rahule ka rahvatantsijad ja naisvõimlejad. Laulupeoks ettevalmistumine käib täie hooga. Ja ega teisiti saagi olla — see ju meie **oma** pidu.

Tõsisemad mured on puhkpilliorkestril. **Sulev Kaid**, TRÜ puhkpilliorkestri dirigent, ütles, et laulupidu ilma puhkpilliorkestrita pole seni olnud. Kuid praegu näib, et sellele laulupeole minek on vähemalt TRÜ orkestril kahtluse all. Olemasoleva koosseisuga jõuaks repertuaari õigeks ajaks selgeks küll. Üks eelproov on toimunud, teine ees. Kuid mängijate arv väheneb kevadel tunduvalt. Võiks meiegi vabariigis võtta eeskuju Leedu NSV-st: nende IV kursuse orkestrantidest noormehed lähevad sõjaväelaagrisse alles pärast «Gaudeamuse» lõppu. Samuti on pikendatud ka (I—II) kursuse noormeeste armeeteenistusse kutsumise tähtaeg.

Kindlasti saame omalt pooltki kaasa aidata, et ülikooli puhkpilliorkester ei peaks jääma Tähtvere lauluväljakule «Gaudeamuse» otseülekannet jälgima. Mine seda «Edasi» kalendrit tea... Nali naljaks. **Noormehed, kes te olete varem pilli puhunud ja juuli alguses kodumail. Teid ootab üliõpilasaastate ülevaim ja elamusterikkaim pidu, kui annate oma hinge(õhu) TRÜ puhkpilliorkestri käsutusse.** Teist oleneb, kas Tartu Riiklik Ülikool marsib laulupeorongkäigus oma või kellegi teise pilli järgi.

Puhkpilliorkestri proovid on esmaspäeviti ja neljapäeviti kl. 19—20.15 klubi diskosaalis.

Ja palve **õppejõududele:** orkester soovib väga, et mängijatesse suhtutaks mõistvalt, kui nad on sunnitud õppetöölt aktusel või mõnel muul pidulikul sündmusel mängimise tõttu puuduma. Pole ju puhkpilliorkester ainult taidluskollektiiv. Ta on ka tarbeese.

Minister I. Nuut nentis, et kollektiivide enda hinnangud tehtud tööle langevad põhiliselt kokku eelproove läbiviinud laulupeo tippjuhtide arvamusega.

TRÜ võimlejate juhendaja **Reet Linkbergi** küsimusele, mis saab juhul, kui sess ei lõpe või praktika algab enne «Gaudeamust», vastas minister: «Gaudeamus» on nii teil kui meil ministeeriumis praegu (õppetöö järel) ülesanne nr. 1. Eksamite ettetegemiseks ja õppepraktika nihutamiseks tuleb saada kokkulepped kohapeal. Ministeerium omalt poolt kooskõlastab ja toetab, kui tekib raskusi. Samuti ei tohiks üliõpilaslaulupeol osalejaile teha mingeid takistusi EÜE.

ENSV KKEHM Teaduslik-Metoodilise Kabineti juhataja, laulupeokomisjoni liige V. Talts tegi teatavaks «Gaudeamus IX» üldjuhi prof. A. Ratassepa arvamuse: «Tartu koorid on omandanud repertuaari rahuldavalt. Iga kollektiiv kuulatakse-vaadatakse enne pidu eraldi üle, sest osavõtjate arvu piirab eelarve. Tallinna kooridel on lisaeelproov aprilli lõpul.»

Peo üldist korraldust tutvustas minister I. Nuut: Eelseisev üliõpilaslaulupidu on ainulaadne, sest toimub esmakordselt Tallinnas. Üritus on kasvanud nii suureks, et väärib korraldamist pealinnas. Naabervabariikide ülikoolilinnadest pealinnad korraldasid seda varemgi. Ürituse vastu tuntakse suurt huvi. Mitmed välismaisedki kollektiivid on avaldanud osavõtusoovi. Kahjuks on tulnud neile ära öelda. Külalisi on siiski oodata. Lisaks Balti liiduvabariikidele osaleb 12 kollektiivi teistest vennasvabariikidest.

Nüüd ajakavast.

Eesti üliõpilastantsijad ja -võimlejad alustavad Tallinnas proove 29. juunil. Neile liituvad koorid ja orkestrid 1. juulil ühisprooviks.

Kolmapäeval, 4. juulil toimuvad sõpruskontserdid:

Tartus esineb Leedu NSV, Pärnus Läti NSV delegatsioon ja Kohtla-Järvel vennasvabariikide külaliskollektiivid.

Tartusse tulevad leedulasi vastu võtma Tallinnast tagasi ka Tartu koorid, soovi korral ka tantsijad. Leedu delegatsiooni vastuvõtu organisatsioonilise külje on enda peale võtnud Tartu Linna RSN Täitevkomitee. Praeguse kava kohaselt on kell 17.30 miiting V. I. Lenini ausamba juures, samast algab rongkäik ning kell 19—21 saavad tartlased vaadata Leedu üliõpilastaidlejate kontserti Tähtvere lauluväljakul.

5. juuliks saabuvad kõik osavõtjad (taas) Tallinna. Toimuvad proovid ja üksikkollektiivide kontserdid mitmes paigas.

6. juuli hommikupoolikul on miiting Maarjamäe memoriaali juures. Kl. 19 on esimene ühiskontsert: tantsupidu Tallinna lauluväljakul (publik istub laululaval).

7. juulil kell 14.15 algab miiting Tõnismäel igavese tule juures, kust saab alguse ka laulupeorongkäik. Kell 16 — «Gaudeamus IX» pidulik avamise järel on suur laulupeokontsert lauluväljakul. Peole järgnevad osavõtjate sõprusõhtud.

Pühapäeval, 8. juulil kell 16—18 on Lauluväljakul viimane suur kontsert ja «Gaudeamus IX» finaal. Osalejate ühine hüvastijätuõhtu lõpeb parasjagu siis, kui vaja minna ööbimiskohta asju pakkima. Piduliste kojusõidurongid hakkavad väljuma Tallinnast ööl vastu 9. juulit.

Laulupeo korraldajatel oli osavõtjatele 3 soovi:

1. Et kunstiline ettevalmistus oleks laitmatu.
2. Peo heaks kordaminekuks säilitada alati distsipliini, hoida kollektiivsustunnet.
3. Mitte unustada külalislahkust. Ülikooli taidluskollektiividel ei peaks nendele soovidele vastutulekuga küll mingit raskust olema. On ju meie kunstitase ja ettevalmistus meie enda auasi.

Et me korrast kinni oskame pidada, näitas eelmisel «Gaudeamusei» kas või seegi, et ühel peaproovil Riias olid Eesti kooridest kohal vaid Tartu omad, tänu kellele said tantsijad «Tuljaku» ikkagi väljakul paika panna.

Ja et me siiani külalislahked oleme olnud, peaks vist tõendama see, et «Gaudeamus VIII» finaalis jäid kõlama sõnad «Taaskohtumiseni Tartus!»

Veel mõned organisatsioonilised teated. Lähemal ajal alustab tööd üliõpilaslaulupeo staap KKEH ministri asetäitja Heimar Peremehega eesotsas. Majanduse, transpordi, toitlustamise ja finantsasjad üldjuhtimine jääb ministri asetäitja Kalju Ringi õlule.

Peatselt hakatakse vastu võtma **kollektiivtellimusi piletitele.** Hind on 1 rbl.

Laulupeo suveniirmärgid on olnud juba ajalehekoskites müügil. Tegelastele on ette nähtud osavõtjamärgid. Peopäevadeks peavad ilmuma müügile laulupeoteatmik, rätt, klaasid, kilekotid, embleemiga trikoosärgid, ümbrik, valmistatakse eritempel.

Lõpetuseks soovis minister osavõitjatele indu repertuaari kunstiliseks viimistluseks ja optimismi.

LEENI UBA

Nutab ja naerab

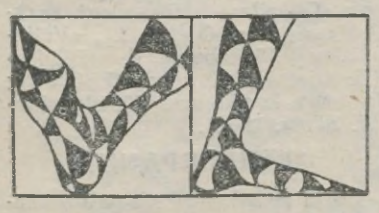

Eelmises lehes algas IMBI ERNITSA ja AAVO KOKE (žurn. I k.) dialoog klubis toimunud üliõpilasteatrite päevadest. Mõtiskleti Tallinna üliõpilaste draamastuudio ja Märt Loidi näiteringi etenduste üle.

* * *

TANTSIN, JÄRELIKULT OLEN

Läti RÜ plastika ja liikumise trupp. Lavastaja Ansis Ruetental. Tantsule seatud Bela Bar'oki sonaat kahele klaverile ja löökpillidele.

Vilniuse RÜ õueteatri pantomiimitrupp. Lavastajad D. Bagdanskaite ja G. Stašenite. Kava nimetuseks «Plastilised interpretatsioonid».

A. K. Pantomiim on minu jaoks üsna võõras žanr. Peamiselt olen seda nautida saanud vaid leedulaste ja lätlaste abil, kes aeg-ajalt oma etendusi ka meile näha toovad. Nii on pantomiim minu jaoks alati midagi uudset. Kunagi ei oska kohe seisukohta võtta. Puudub kindel mudel, mille järgi etendus endale selgeks mõelda. See välistab muidugi igasuguste eelarvamuste mõju, kuid teisalt on alati häda lavastuse paikaasetamisega. Nii ka seekord.

I. E. Öeldakse, et pantomiimi vaadates tuleb lihtsalt lasta muljed endasse tulla, mitte otsida mõtestatud ajendit igas liigutuses.

Üks inimene on võimeline midagi nõnda abstraktset vastu võtma, teine pole. Raskendatud on ühene mõistmine, aga inimene tahab ikka aru saada, mis see on, mida näidatakse.

A. K. Natuke kergemaks muutis analüüsi see, et mõlemad pantomiimid kanti ette ühel ja samal päeval teineteise järel. See lausa sundis neid omavahel võrdlema. Kõrvuti asetusid elemendid kummastki lavastusest ja kohe oli näha, kes paremini, kes kehvemini. Rohkem plusse kogunes leedulastele, nende lavastus tundus terviklikum, selgema arendusega.

I. E. Ühe vaatajana saalist arvaksin, et kujutatu oli mõnikord igav, venitatud. Seda eriti lätlaste puhul. Aga nad ka vabandasid eelnevalt, öeldes, et tõid Tartusse vaid oma lõpliku kava visandi. Näidati inimlapse võitlust oma kahe pooluse — hea ja halva vahel ning igavest püüdlust millegi kauge ja kauni poole. See tuli neil tõesti kaunilt välja.

Hoopis vaatemängulisemana mõjus Leedu trupi etteaste. Liikumine oli puhtamalt välja peetud, kindlamalt paika pandud, polnud liigset rabelemist.

Leedulaste parim number paljastas trafaretset mõtlemist, vabadusest loobumist, näidates selle vastu astunud teisitimõtlejat, kes julges väljuda ettekirjutatud surnud ringist.

Põhjanaabritest paremini suutsid Leedu tudengid oma kavasid hingestada. Oli näha, et nad uskusid sellesse, mida tegid, kehastusid ümber.

A. K. Neile oli tants vajalik enda väljendamiseks. Enamik inimesi väljendab end sõnas. Kuid ka pantomiimis, häält kasutamata on võimalik oma mõtet ja maailmavalu edasi anda. Mõisted «hästi» ja «halvasti» kaotavad siin tähtsuse. Jääb võimalus, kas selgelt või uduselt.

TERE ÕHTUST, KAS TEIE OLETE KA ÜKSIK?

I. E. Etenduse ülesehitus lõi väga omapärase, teistest erineva õhkkonna.

A. K. Mitte ainult ülesehitus. Kui teised ikka mingit sügavat mõtet taga ajasid, siis siin näidati kolmel korral lihtsalt üksikuid inimesi. Natuke harjumatu muidugi oli, sest enamasti on lavastuse tuumani jõudmiseks vaja mõte täiel määral töösse rakendada. Kuid varsti sai sellest üle, jäi vaid laval toimuva vaatamine. Mind vaevas kaua pärast etendust mõte, kas on laval tarvidust midagi näidata lihtsalt vaatamise jaoks. Tundub, et see siiski midagi halba ei tee, suured probleemid jäävad igal juhul alles, miks siis mitte mõnikord näidata ka lihtsalt niisama pildikesi.

I. E. Võib-olla polnud siin kõik sügavalt filosoofiline. Aga see pole ka tähtis. Näidati mikrotragöödiaid, millest meie elu koosneb. Sellisena olid probleemid suured ning tõsised. Võõrandumine, üksindus. Ebaoluline, millesse takerdudes ei suudeta tabada olulist. Olme läbi pisarate. Jõuetus. võitlusest loobumine. Kannatus. Kas saab siin väita, et **Zlotnikovi «Triptühhon...»** koosneb vaid niisama pildikestest!

A. K. Täpsustan, et lihtsalt pildikeste näitamise all mõtlesin nende ühest lahtimõtestamise võimalust. Siin ei olnud mingisugust keerutamist. Paraku tundub vahel, et lihtne mõte on keeruliste ja raskekujundite taha ära peidetud. Siin oli aga kirjaniku mõtet lihtne mõista. Ning vaevalt see vähendas mõtte mõjukust. Kui etendus suudab juba kord tundeid puudutada, siis on ta oma eesmärgi saavutanud.

I. E. Probleemid võivad tunduda n.-ö. kitsalt naiselikud, emantsipatsioonist tingitud. Ometi näisid nad hämmastavalt usutavad, olulised. Ja lahendust ei kusagil.

Argipäevarutiin, tühisus, milles hing mandub. Igatsus õnne järele, oskamatus igatsust reaalsuseks muuta, hetkest kinni haarata.

Väga tänapäevane, väga aktuaalne.

A. K. Tasemel oli ka näitlejate mäng. Kuigi mulle ei olnud kõik venekeelsed sõnad arusaadavad, ei jäänud siiski kusagile auku sisse. Piisas vaid näitlejate viibimisest laval, et tegevus mõistetavalt edasi kanduks.

Veel üks põnev moment — tegevuse käigus ei jäänud kordagi muljet, et kõik on näidendi autori poolt juba ette määratud. Paaril korral olin lausa kindel, et piisab vaid hõigata ja tegevuse käik kohe muutub.

(Järgneb.)

Läti RÜ plastika ja liikumise trupp.

EVALD VELDEMANNI foto

REPLIIK

Pääsmega ja pääsmeta

Mu parem käsi on kiilutud kuhugi kõrvalseisjate vahele, varvastel pole ruumi külmetadagi, vasak käsi tundub koopis kadunud olevat. Rahvahulk surub kord uksele lähemale, kord eemale. **Minu** *taktmisest ei küsita, siin ei küsita üldse kellegi taktmisest —* **kõik** *tahavad «E=mc²-d'» kuulata...*

Üliõpilaspäevade-aegsest möllust EPA peahoone ees enne kontserti on vist igaüks vähemalt kuulnud, kui mitte ise selles osalenud.

... lõpuks lükkab Õnnelik Juhus mu saaliuksest sisse, leiab istekohagi ja sätib mu kõrvale kaks tütarlast.

Paraku võinuks muusikud nende pärast küll tagasi sõita, sest nendele ei suuda kontsert enam midagi huvitavat pakkuda. Nad on näinud, kes kellega käib, on klatšida saanud, on natuke ennast näidanud ja kontserdieelses rüsinas elamusi kogunud. «Viimse kevadkommiku 5 tantsu» lähevad neist üle ja ümbert neid endid tegelikult puudutamata.

Miks nad üldse tulid?

Õige muidugi, et ansambel, millest palju räägitud, vajab ka oma kõrvaga ülekuulamist, aga...

Kas ei mängi siin oma osa ka defitsiitsed pääsmed? Need, millega näidatakse oma tutvusi ja võimalusi.

Näited? Polegi vaja eriti kaugele minna — möödunudkevadisele «Päratrusti» kontserdile polnud ilma tutvusteta mõtet ligigi minna, saal oli niigi lõhkemas. Kui aga «Vanemuise» kontserdisaalis esines vabariigi tudengiansamblite paremik, polnud tunglemisest juttugi. üliõpilaste muusikaluvi ei näinud. Mis vägi ja võim see on, mis paneb tudengi, kes klassikalise muusika ajal raadio kinni keerab, Lauri Väinmaa kontserdile pääset hankima? Aga «Radari» instrumentaalkoosseis mängib Tartus tühjale saalile.

«Tabula Rasale» müüdi päev enne etendust 2-rublalist piletit 5 rubla eest, aga G. Suitsu juubeliaktusel olid pooled kohad vabad. Võiks küsida, milleks kogu see jutt, mis siis sellest, kui asi ei huvita? Noh, las ta läheb ja kuulab, vahest jääb midagi külge ka. Aga kümme huvitut kohta täitmas tähendab kümne huvilise ukse taha jäämist.

Äkki teeks nii, et juba järgmisele kontserdile ei lähe mitte ennast näitama, vaid **kuulama.**

MARI KARLSON,
žurn. II k.

HARRY LING

16. aprillil tabas tõsine kaotus meie loodusteadlaste peret. Raske haiguse tagajärjel lahkus vabariigi juhtiv terioloog ja jahindusteadlane, zooloogiakateedri juhataja professor Harry Ling.

Harry Ling sündis Tallinn-Nõmmel 18. veebruaril 1928. aastal. Ta õppis ülikooli bioloogiaosakonnas aastatel 1947—1952. Pärast ülikooli lõpetamist töötas ta ENSV Teaduste Akadeemia Zooloogia ja Botaanika Instituudis. 1964. aasta septembrist kuni surmani oli ta selgroogsete zooloogia õppejõud zooloogiakateedris. Alates 1969. aastast juhatas kateedrit, olles samal ajal ka Zooloogiamuuseumi teaduslikuks juhendajaks.

Kogu Harry Lingi elu iseloomustab aktiivne suhtumine oma kõigisse ülesandeisse. Ta andis välja rea õppevahendeid — «Selgroogsete zooloogia» (1969 koos J. Auliga), «Selgroogsete välizooloogia» (1971, koos R. Lingiga), «Selgroogsete zooloogia praktikumi juhend» (1974, koos A. Talvega), «Abiks selgroogsete zooloogia õppijale» (1977), «Imetajate süstemaatiline nimestik» (1983). Tema kõrgetasemelised ja vaimustusega esitatud loengud olid elamuseks üliõpilastele ja eeskujuks teistele kateedri õppejõududele.

Oma teaduslikus tegevuses pühendus Harry Ling meie põhiliste jahiloomade, sõraliste ökoloogia uurimisele. Tööndusliке imetajate ökoloogiat käsitleb ta ka oma kandidaadi- (1955) ja doktoridissertatsioonis (1979). Erilist tähelepanu pööras ta põdra kui meie tähtsama jahiloomа elu tundmaõppimisele. Sellealane monograafia ilmus kahes TRÜ toimetiste vihikus (1977). Kokku on ta sulest ilmunud üle 75 teadustöö, neist osa Nõukogude Liidu keskajakirjades ja välismaal.

Silmatorkavalt aktiivne oli professor Harry Ling ühiskondlikus töös. Ta oli NLKP liige 1963. aastast. Ta tegutses mitmetes vabariiklikes ja üleliidulistes nõukogudes, oli Üleliidulise Terioloogide Seltsi juhatuses, võttis osa üleü'ikoolilistе ja teaduskonna parteiorganite tööst.

Ta võttis osa paljudest teaduslikest konverentsidest välismaal — Jugoslaavias, Ungaris, Saksa DV-s ja Soomes.

Mälestus professor Harry Lingist kui heast kolleegist, printsipiaalsest õppejõust, aktiivsest teadlasest ja väsimatust organiseerijast jääb kauaks püsima tema kaastöötajate ja õpilaste südamesse.

Tartu Riiklik Ülikool,
ENSV TA Zooloogia ja Botaanika Instituut

Mis silma-kõrva hakanud

Laisa kriginaga lokiseb voodiriiete kast tolmusest pimedusest päevavalgele. Topid «unevõla» raevukalt soojade kortsus linade vahele ja kappad pärast lühikest arupidamist söömata minema: aeg on napp ja täna on loengute lõviosa füüsikakoones, kus söökla avamise aeg pole nii karjuvalt kiline kui vanas keas kohvikus.

Õnneks on koolipõlves pisut sporti tehtud ja uks avaneb juba kolmandal katsel. Heidad mantli karjumispäraselt endast võimalikult eemale ja püüad vilunud liigutusega kinni numbri, mille riidekoiutädi ohutust kaugusest vahebarjäärile lennutab.

Auditooriumi suletud ukse taga meenub murettekitav tõsiasi, et tänase päeva kakatus sai läinud nädalal peakoonesse üle viidud. Nõjatud lootusetult radiaatori ribidele vastasseinas ja selleks ajaks, kui külm alakeha talumatuks muutub, on tegutsemisplaan valmis.

Saad oma riided ja värskendava siraka elektrit ettevaatamatult riidekoidjalt ning longid raamatukokku. Tädi «D» täke all paistab kõige inimsõbralikum, talle annad riided panti ja samm takerdub sinnasamasse: meenub pilet — mantli taskus.

Tõusev päike tõotab ilusat päeva ja treenitud vaist ütleb, et ei maksa seda koke kommikul ära rikkuda. Redutad kannatlikult veerand tundi kõrvalruumides, kratsid ajaviiteks numbri viimasestki värvist paljaks ja vahetad siis — riiete vastu välja.

Toomemägi on märg ja libe. Pehmemaid kohti püüdlikult vältida proovides võtad suuna peakoonele. Raekoja kell lajatab kurjakuulutavalt üheainsa vägeva paugu — veerand. Küpseb kilinenud otsus vähemalt loengu teiseks pooleks kohal olla.

Pidi see mantlitripp just nüüd... Neli naeratavat riidekoiutädi tõttavad toimekalt lähemale. Upitad oma murelapse kädise naeratusega ühele neist ja tõmbud kindluse mõttes turri.

«Lippa, hea laps, ehk jõuad veel,» ja tragi ametimees tatsab mantel kaenlas nagide vahele. Seda, kuidas ta käirimatult nohisedes niiti nõela taka pusib, sa enam ei näe. Loengu lõppedes on mantel juba mõnda aega teiste seltsis rippunud, tripp uhkelt konksu ümber pingul.

See tarvilik riideriba tikub ju teinekord üles ütlema — peakoone riideruumis on ikka rohtu leitud, vähemalt kurja sõna pole ükski «karimata lojus» veel kuulnud. Ikka keas tujus ja varmad käsi külge lööma on kogu tädide sõbralik kvartett.

Päris kevadsemestri alguses, kui gripilaine üliõpilaste kulgas esimesi vilju lõikas ja üke «otsa lõppenud» esmakursuslase päris riidekoidu maha murdis, käitusid tädid tavapäratult — kui jalgu ei jää, las vedeleb — joont otsustavalt mitte järgides: paugupealt helistati kohale kiirabi ja viimase saabumiseni püüti kädasolijale oma jõududega eluvaimu sisse puhuda.

Soe naeratus käib kaasas iga mantli ja numbriga. Turvaline omamaja-tunne poeb põue, kui päeva siit alustad. Selle kena lihtsa asja võiks iga kiirustav õppejõud ja üliõpilane siit ükes võtta ja küllap sulaks peatselt see jäisemgi osa riidekoiurahvast, kes kevadest seni puutumata jäänud.

Suure ja koduse raamatukogu töökas personal ja lugejaskond vahetaksid ruttamata üha kergemaid riideid ja reipaid repliike kõikvõimalikel teemadel. Füüsikahoone riidekoidjad korraldaksid statistilise uurimuse pinge sõltuvuse kohta soolistest erinevustest ja kibeleks kärsitu elevusega uusi katsejäneseid ette võtma.

Koormast vabanenud voodiriiete kast lokiseb kolinal tolmusesse pimedusse. Sirutad «unevõla» kontide ragisedes jakedate kortsus linade vahele ja pigistad silmad pärast lühikest arupidamist kinni: hommikul tarvis varem ärgata ja see mantlitripp kindluse mõttes üle vaadata.

MARIS SOOTS,
ingl. fil. I k.

Ühest kohvikunäitusest kesklinnas

Kunstinädalal võib kohvikus «Säde» tutvuda Tartu noore kunstniku **Viljar Valdi** *(sünd. 1959) maaliloominguga. Pidevale näitustekülastajale pole Valdi uus nimi. Alates 1980. aasta Tartu noorte kunstnike näitusest on ta osalenud kõigil vabariiklikel noorte kunstnike ülevaatenäitustel. 1982. aasta veebruaris toimus isiknäitus Võrus Fr. R. Kreutzwaldi memoriaalmuuseumis.*

Kohvikunäitusel on 7 fragmenti linnast, milles kunstnik elab. Kuna V. Valdi loometee on olnud veel suhteliselt lühike (näeme maale aastaist 1980—1982, 1984, mil kunstnik oli seotud ülikooli kunstikabinetiga), ei ole kaaratud ka Tartu tervikuna. Põhiline tööpõld on Ülikooli tänav («Ülikooli nurk» I, III ja «Ülikooli tänav») või selle lähim ümbruskond (raekoja juures asuv juuksuritöökoda «Juuksur», «Oktoober» ja 21. Juuni tänava «Aegnurk»).

Valdi töödele on iseloomulik püüe näidata linnapildi (väär-)detaile, millest muidu märkamatult mööda kõnnime («Ülikooli nurk» I, III ja «Aegnurk»). Tänaseks on kõik nimetatud väärmomendid linnaelus kõrvaldatud (võib-olla tänu ka kunstniku vahelesegamisele?!) ning maalid kannavad ajaloolist iseloomu.

Hoopis teistlaadi teemakäsitlusele viitab «Valge maja sein» (1984). Siit ootaks kuviga selle liini edasist interpreteerimist.

Meie näitusepildis kohtab suhteliselt harva noore kunstniku iseseisvat väljaastumist. See on tingitud eelkõige eksponeerimisvõimaluste vähesusest. Kohvikul «Säde» on väga soodne asukoht ning sobiv ruum väikesteks näitusteks. Ka edaspidi takaks siin kohtuda just noorte loominguga.

VALDO VAGI

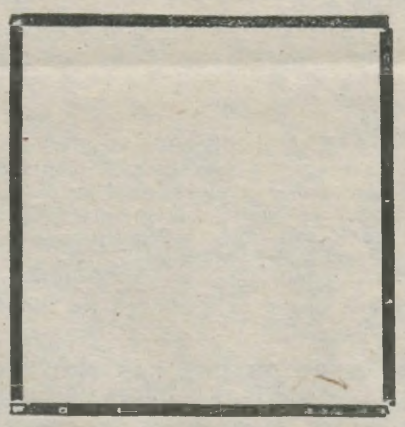

● **Viljar Valdi. «Valge maja sein», 1984.**

Taidluskonkursi...

(Algus 2. lk.)

ti kohta. Žürii liikmete arvamusel takistasid arstidel paremat kohta saavutamast mõningad (tehnilised) viperused.

Siinkohal peab allakirjutanu vabandama kõigi taidlejate ning lugejate ees, sest temast vähe olenevatel põhjustel jäid tal ülejäänud taiduskavad nägemata. Järgnevalt kirjapandu tugineb žüriiliikmete muljetele. **Žüriisse kuulusid Eve Lukk, Anneliis Moss, Kersti Karu, Äli Roose, Anu Holm, Piret Ploom, Anu Leppmets, Tiit Ruisu, Vesse Võhma, Sulev Ulp.**

● **Viiendaks jäi defektoloogide taiduskava «Lihtsad soovid» (koostanud Koidu Jürisoo ja Kaja Kartau).** See oli mõtisklus laste siiraste soovide üle, erinevuste üle, mis on kodu ja vanemaid omavatel lastel ning lastekodu omadel, kellelt on rõövitud lapsepõlv. Lisa andsid slaidid. **Defektoloogidele läks eripreemia kõige südamlikuma kava eest.**

Kolme viimaseks jäänud kava jaoks žüriil häid sõnu ei leidunud. Bioloogide «Loomade elust» oli 13 minutit absurdi, kuid absurd ei taha alati hästi taidluslavale sobida. Keemikud esitasid valiku rahva seast korjatud vangilaagri-anekdootidest pealkirja all «Jumalale tänu, elame veel hästi». Üksikud momendid välja arvatud, oli üldmulje nõrk. Ajaloolased käsitlesid küll väga vajalikku probleemi (ÜPP arvestus), kuid tegid seda üsna vähe-ütlevalt.

Kel huvi rohkem, võib paremaid kavu (maj., mat., ravios.) näha **24. aprillil TRÜ klubis** (jälgige reklaami). Samas võitjate autasustamine, disko jm. atraktsioonid. Teadmiseks nii laulu- kui taidluskonkursist osavõtjatele — fotosid oma esinemisest võite tellida klubist (ruum 207).

IVO RULL,
žurn. I k.

Uudist RSR-ist

RSR-i ja ELKNÜ Pärnu Linnakomiteed seob juba aastaid kestnud koostöö. Aluse pani sellele RSR-i eelmine president Ain Tähiste (õigust. V k.), kes ise sealtkandist pärit.

Traditsiooni jätkates sõitsid 11. aprillil ringi kuus senaatorit (Owe Ladva, Raul Eamets, Heikki Ojamaa, Sven Papp, Ants Rebane ja Ain Tähiste) Pärnusse, kus neid võtsid vastu ELKNÜ Pärnu Linnakomitee teine sekretär Jüri Lebedev ja loengulise töö organisaator Ulvi Jakobson. Lepiti kokku, et tuleval aastal tugevdatakse sidemeid ülikooliga ning laiendatakse koostööd RSR-iga.

Külastati Pärnu 1., 2., 4. ja 6. Keskkooli. Ühtekokku peeti 16 tundi välispoliitilisi loenguid teemadel «USA 1984. a. presidendivalimised», «Noorsooliikumine tänapäeval», «Desarmeerimine ja kes on selle vastu?» jne. Propageeriti ka õppimisvõimalusi TRÜ-s, tutvustati RSR-i. Abiturientide esitatud küsimustest võis järeldada, et huvi välispoliitika päevaprobleemide vastu on endine, mõnevõrra vähem tunti aga huvi ülikooli ja üldse kõrghariduse vastu.

Et välja selgitada, millises keskkoolis tuntakse välispoliitikat kõige paremini, korraldati õhtune viktoriin. Parimatele oli ELKNÜ Pärnu Linnakomitee välja pannud auhinnad.

* * *

Siinkohal TÄHELEPANU teaduskondade ja kursuste juhtkonnad!

Kui soovite RSR-ilt tellida Nõukogude Liidu välispoliitika ja rahvusvaheliste suhete alast loengut või poliitinformatsiooni, siis on teil selleks nüüd soodne võimalus: **komsomolikomitees asub RSR-ilt loengute tellimise vihik.** Palume märkida vastavatesse lahtritesse tellitava loengu täpne aeg ja koht, samuti soovitud teema.

NB! Kõik loengud igaks järgmiseks nädalaks peavad olema tellitud juba eelmise nädala kolmapäevaks!

SVEN PAPP,
õigust. III k.,
RSR-i pressisekretär

PANE TÄHELE

VENIA LEGENDI

Matemaatika õpetamise metoodika kateedri dots. kt. **Elts Abeli** *venia legendi* loeng «Matemaatilised struktuurid koolimatemaatikas» toimub 8. mail kell 12.15 Vanemuise 46, aud. 107.

TÄHELEPANU, ENDISED NULLIKAD!

TRÜ ettevalmistusosakond ootab kõiki oma endisi kuulajaid kohtumisõhtule **klubisse reedel, 11. mail kell 19.**

Osavõtust palume teatada EO rühmajuhendajatele: H. Tapferile (arstit.), E. Peetsile (maj.), S. Nilbele (fil.), M. Käppale (ajal.), M. Toomile (biol.), H. Mardistele (geogr.), A. Tähnasele (kehak.), H. Pisukesele (juristid). Teatada võib ka ettevalmistusosakonda esmaspäevast kolmapäevani kell 13 kuni 15.

PSÜHHOLOOGIDE SELTSI

Tartu grupi koosolek toimub reedel, 27. aprillil kell 17 «Sophokleses».

Kavas K. Toimi ettekanne «Psühhodiagnostika olukord ja perspektiivid vabariigis».

ÜTÜ FÜSIOLOOGIARINGI

koosolek on kolmapäeval, 25. aprillil kl. 18. O. Lutsu 2. Päevakorras: «Üliõpilaste ettekandega Kesk-Aasias» (dots. O. Imelik), «Väljapaistev füsioloog F. Bidder» (Ü. Oja, II k.) ning «C. Ludwig ja tema koolkonnad füsioloogias» (T. Särev, II k.).

TÄHELEPANU!

Sarja «Perekond kaasajal» viimane loeng teemal «Perekonna õiguslikud probleemid» **jääb 23. aprillil ära** (toimub järgmisel õppeaastal).

LAULAB MEIE NAISKOOR

Reedel, 27. aprillil kl. 19 laulab aulas TRÜ Akadeemiline Naiskoor. Kaastegev Taisto Noor. Pileteid müüakse tund enne algust.

KEVADKROSSILE

TRÜ kevadkross toimub Tähtvere pargis (1000 m meestele ja 500 m naistele):

23. apr. kl. 8.15, 12.15, 14.15, 16.15, 18.15;

24. apr. kl. 8.15, 12.15, 14.15, 16.15, 18;

25. apr. kl. 14.15, 16.15, 18.

Kevadmatk on 22. aprillil. Start kl. 10 Kalda tee ja Ihaste tee alguses.

Oodatud on kõik üliõpilased ning õppejõud ja teenistujad.

* * *

29. apr. kl. 19.30 «Vanemuise» kontserdisaalis Nõukogude rahva Suures Isamaasõjas saavutatud võidu 40. aastapäevale pühendatud isetegevusliku kunstiloomingu üleliidulise ülevaatuse

TRÜ TAIDLEJATE KONTSERT

Esinevad: koorid, rahvakunstiansambel, rahvamuusikakollektiivid, sõnakunstnikud, tantsu- ja liikumisrühmad, orkestrid, lauluansamblid, solistid.

Ühistellimuste vastuvõtt reedel, 20. aprillil kontserdisaali administraatori ruumis tel. 7 55 64. Pääsmete müük kollektiividele 20. aprillist ja üksikmüük alates 23. aprillist kl. 11—14 ja 17—19.30.

UUES KOHVIKUS

Pühap., 22. apr. DISKO.

TOIMETUS TEATAB

Järgmine leht ilmub **reedel, 27. aprillil** (kõik materjalid palume tingimata hiljemalt esmaspäeva hommikuks kohale tuua!). Maikuu esimene number ilmub **teisipäeval, 8. mail,** seejärel **reedel, 18. ja 25. kuupäeval.**

Toimetaja V. SOOTAK

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1423. MB-04376.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 14 (1373) Reedel, 27. aprillil 1984 XXXVI aastakäik

REKTORI KÄSKKIRI

Õnnitlen üliõpilasi, õppejõude ja teenistujaid töörahva rahvusvahelise solidaarsuse päeva 1. mai puhul! Tõstan eesliikmeid.

Asetada foto autahvlile:

prodekaan Ants Reinmaa, kateedrijuhatajad professorid Juhan Peegel, Mihhail Seljakin, Vilma Kelder, Jaan Rebane, kateedrijuhatajad dotsendid Ene-Margit Tiit, Eugen Kaitsa, Mait Miljan, professorid Eimar Karu, Eduard Laugaste, dotsendid Aare Koppel, Jaan Pärnat, Olaf Prinits, assistendid Hele Everaus, Virginius Brilis, Toomas Saat, Martin Zobel, osakonnajuhataja Kalju Lepik, sektorijuhataja Elmar Talviste, vanemteadurid Mati Karelson, Aadu Mirme, Peep Uba, Mart Ustav, nooremteadurid Indrek Peil, vaneminsenerid Aarne Pruks, Ilona Kings, insenerid Helmi Põder, Väino Järve, Mall Kure, Mall Elbing, meister Vilma Hansen, brigadir Aavo Parv, lukksepp Kalle Einmann, elektrik Paul Pihlakas, üliõpilased Paavo Kollom, Marika Pahk, Vahur Keldrima, Isabella Spivak, Mehis Viru, Ene Peerpuu.

Tänu pälvivad:

kateedrijuhatajad professorid Akivo Lenzner, Huno Rätsep, kateedrijuhatajad dotsendid Karl Kariep, Heino Mardiste, Juhan Tuldava, Aleksander Blumfeldt,

professorid Helmut Laane, Henno Tikko, Leo Nurmand, Eduard Vääri,

dotsendid Erich Kuus, Ülo Lepp, Veera Kiik, Nadežda Vihma, Aarne Lepp, Udo Reino, Malev Uibo, Ellen Uuspõld, Maia Rõigas, Tõnu Sellenthal, Tiiu Tammpere, Nora Toots, Valeri Bezzubov, Igor Tšernov, Valeri Vassiltšenko, Eduard Tamm, Lembit Suit, Juha Ehrlich, Hans Dsiss, Viktor Sleben, Viktor Fainštein, Meeta Murd, Fred Kudu, Kersti Meiesaar, Tiiu Paas,

vanemõpetajad Anne-Liis Padar, Enno Hanson, Tatjana Truupõld, Jüri Talvet, Gustav Liiv, Anna Šteingold, Helme Tõevere, Helia Laan, Ester Rahi, Siiri Raitar, Nelli Kulli, Linda Paglant, Tõnu Mauring, Milvi Visnapuu,

õpetajad Tiia Pedastsaar, Aadu Must, Krista Aru, Hanno Selg, Madis Alev, Kaja Keeman, Svetlana Zaikina, Laine Paavo, Karl Lepa, Krista Soomere, Leo Näpinen,

assistendid Lembit Rägo, Joel Aasav, Mart Kull, Jaan Kasmel, Taavo Seedre, Ivo Kolts, Mati Martin, Tõnu Püssa, Erik Kergandberg,

vanemlaborandid Ene Karja, Liidia Saluste, Mare Petersoo, Mari Orav, Ester Luuk, Ragna Jõesaar, Helju Rajando, Hille Roots, Ljudmila Loginova, Imbi Kuusksalu, Ülle Türk, Ivi Vetka, Irja Roots, Ülle Vaaks, Maire Tasa,

laborandid Merike Bakler, Helvi Parksepp, Mare Sepp, Siiri Maimets, Urve Tätte, Ira Gazizulina,

vanempreparaator Valve Vetesalu, preparaator Endla Kaldemäe, õppekabineti juhataja Laidi Laiverik, laborijuhataja Marju Salve, sektorijuhatajad Raivo Reiljan, Kersti Jagomägi.

vanemteadurid Veljo Ipits, Vilve Nummert, Olev Lauk, Harri Tipp, Elvi Tani, Kalju Utsal, Marika Mikelsaar, Ülle Planken, Iris Pettai, Hilja Iher, Maire Tamme,

nooremteadurid Aime Lust, Juhan Kolk, Karin Alev, Luule Medijainen, Olevi Kull, Erkki Juronen,

insenerid Kalle Ustav, Boriss Laumets, meister Jaan Reinet, tehnik Praskovja Sorokina, vanemredaktorid Ülle Langel, Riina Somson, Sirje Tammoja, raamatukoguhoidja Marianne Tilk, elektrik Kalju Kreos, töödejuhataja Ilmar Kompus, lukksepp Voldemar Pütsepp, plekksepp Friedrich Sergk, komandant Endla Jaanikesing, koristajad Alma Unt, Liidia Lomp, Valentina Lossakova, Aino Kets, majahoidjad Paul Looga, Ljubov Martikainen, rildehoidja Selmi Drell, pasportist Eugenia Enno, valvurid Meeta Juurik, Igor Lissenko,

üliõpilased Riina Kubjas, Margit Meesak, Mare Emberg, Kadi Liik, Ivo Maripuu, Koit Nook, Raul Salumäe, Natalja Klaassen, Tiina Rekand, Sulev Uip, Pille Ustav, Ene Mõlder, Lilian Looga, Andrei Sõrits, Mart Leibur, Külli Mand, Marina Sahhalova, Ain Vellak, Urmas Kokassaar, Tarmo Tamm, Ene Kork, Krista Reiska, Airi Liimets, Toomas Help, Peeter Päll, Merike Kuulpak, Almar Jugaste, Hannes Tamme, Leene Abram, Anne Üksti, Piret Tergem, Marve Lilleleht, Kristel Rohtmets, Tatjana Temnikova, Ardo Kubjas, Vambola Oll, Mati Allik, Eerika Elmik, Margus Annuk, Igor Farhudtinov, Aira Aava, Viiga Onni, Margus Eek, Toonika Lihu, Kaia Palm, Galina Sutt, Dmitri Feklistov, Harry Alles, Priit Tisler.

Rektor prof. ARNOLD KOOP

Arstiteaduskonna autahvlile

Juba teist semestrit hakkab arstiteaduskonna dekanaadis silma autahvel. Statuudi kohaselt uuendatakse väljapanekut kaks korda aastas: oktoobri- ja maipühadeks. Enne tänavusi maipühi käisid fotograafi juures Priit Teder (ravi II k.), Mare Havel (ravi III k.), Katrin Kuus (ped. III k.), Juta Mähar (farm. II k.), Arsak Simonjan (spordimed. II k.), Mai Rääbus (farm. III k.), Margus Maser (ravi IV k.), Andrus Arak (ravi IV k.), Inessa Davõdova (ravi IV k.), Ellen Võsumaa (ravi IV k.), Sirje Lill (stom. IV k.), Ivar Vipp (ravi V k.), Peeter Jaanson (ravi V k.), Tiina Männik (ped. V k.), Mari Laan (ped. VI k.), Mai Ots (ravi VI k.), Tiit Vaasna (ravi VI k.), Maire Oun (ravi VI k.), Ene Saar (stom. V k.), Mihhail Feštšin (ravi VI k.), Liia Lasn (spordimed. VI k.).

Arstiteaduskonna dekanaat ja ühiskondlikud organisatsioonid otsustasid nende pildi asetada autahvlile väljapaistvate tulemuste eest õppe- ja ühiskondlikus töös.

Maiaktusele

koguneme pühapäeval, 29. aprillil kell 14 aulasse.

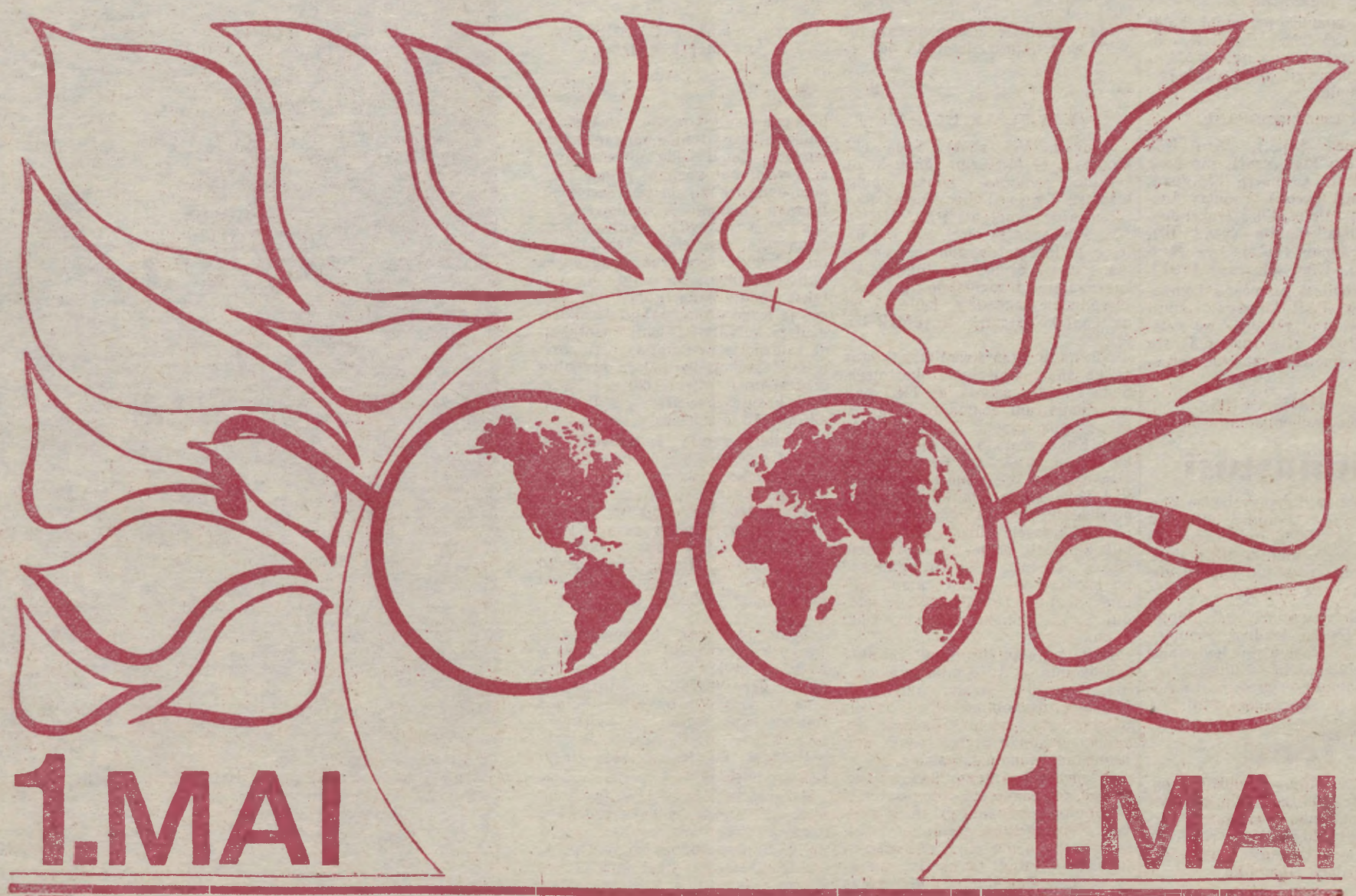

● ILMAR KRUUSAMÄE joonistus

EKP TRÜ komitees

23. aprilli koosolekul:

● **Võeti vastu NLKP liikmeks arstiteaduskonna aspirandid Andres Arend ja Jüri Rekker, üliõpilased Eve Võlma (ped. VI k.), Küllike Haavasalu ja Irene Valtin (mõlem. õig. V k.), Margus Rohtla ja Suren Nždejan (maj. IV k.), Andres Kaskman (KKT IV k.), Margus Mets (žurn. V k.) ja elektrokeemia labori insener Tiit Raud, liikmekandidaadiks Inga Luuk (ingl. fil. III k.), Tambet Tampuu ja Sven Papp (õig. III k.), Peeter Vihmaru (maj. III k.) ja Anu Kõiv (keem. III k.).**

● **Pikemalt arutati õppetöö organiseerimise, metoodilise töö ja kaadri reservi loomise parteilist suunamist ning komsomoliorganisatsiooni osa õppedistsipliini kindlustamisel vene filoloogia osakonnas (sõna võtsid A. Künnap, N. Toots, V. Bezzubov, A. Metsa, J. Kärner, V. Kelder, A. Koop ja A. Kiris), võeti vastu otsus.**

● **Arutati kaadriprobleeme ja kutsetaotlusi õigusteaduskonnas.**

● **Kommunistliku laupäevaku informatsioonist (A. Jaagosild) selgus, et ülikoolis oli osalejaid 7938. Paari nädala jooksul puhastati oma tööruume, hoonete ümbrust, Toomemäge, Vana-Jaani kalmistut jm. 150 üliõpilast töötas laupäeval linna objektidel. Osaliselt tööd jätkuvad.**

● **RSP üritustest tegi kokkuvõtte komsomolikomitee sekretär Andrus Lauren. Need tunnistati kordaläinuks. Seekord oli rõhk asetatud üliõpilaste informeerimisele (väliskommentaatorid, viktorlin, diskussioonid).**

NLKP ideoloogiatöö parimad tundjad

Äsja jõudis lõpule NLKP ajaloo kateedri korraldatud esmakursuslaste ainetundmiskonkurss. Seekord mõõdeti teadmisi ideoloogia- ja kasvatustöös.

Kinnitust leiab juunipleenumil väljendatud mõte, et paremini orienteerutakse sündmustes, mis toimuvad «seitsme maa ja mere taga». Vahetu ümbruse tundmises jäädakse sageli jänni. Raskusi tekitas ka internatsionaalse kasvatustöö ülesannete õige määratlemine.

See, et enamik paremaid kohti (v. a. I ja IV) läks jagamisele, näitab, et üliõpilaskonna noores täienduses on piisavalt palju võrdväärselt võimekaid.

Parimad esmakursuslased:

Mart Susi (ajal.), Jaan Kiik (füüs.), Rain Jõgi (ravi), Elo Saar (ravi), Mai Grauberg (õigus.), Kaido Kansi (geol.), Toomas Anepaio (ajal.), Hellis Viira (rakendusmat.), Mirja Maidla (eesti fil), Marcel Vichman (küb.), Eve Järvoja (biol.), Tiina Klaassen (ped.).

Neid üliõpilasi premeeris komsomolikomitee RSP kutsega, samuti on nad esitatud rektorile autasustamiseks (tehti ettepanek määrata kolmele esimesele rahaline preemia).

HANS DSISS,
konkursikomisjoni esimees

Tunnustusi

Hiljuti ilmus Rahvusvahelise Biometeoroloogia Ühingu bülletään (kd. 2, nr. 7, 1984), milles on mainitud, et selle ühingu liige dots. **Jaan Reinet** on valitud ühingu viie töö(uurimis)grupi liikmeks.

Silmapaistva panuse eest ühingu «Teadus» töösse, teaduse populariseerimise ja teadmiste levitamise eest kanti üleliidulise ühingu «Teadus» auraamatusse **professorid Abner Uustal ja Aleksander Pint.**

Tänu

Kauaaegse viljaka teadusliku, pedagoogilise ja ühiskondliku töö eest ning seoses vanaduspensionile siirdumisega avaldati tänu riigi- ja haldusõiguse kateedri juhatajale professor **Abner Uustallle.**

TRÜ aukirja pälvis kauaaegse eeskujuliku õppe- ja kasvatustöö eest teaduskonnakirurgia kateedri assistent **Dagmar Kuldeva.**

Leningradist Kuramaani

MEENUTUSKILDE SUURE ISAMAASÕJA VIIMASEST AASTAST

ARNOLD KOOP

Blokaad oli jäänud seljataha, Suur Isamaasõda aga jätkus. Punalipuline Balti mere laevastik toetas merelt Viiburi operatsiooni ja ka meie alus võttis sellest osa — traalisime miine, et puhastada faarvaatrit teistele laevadele. Pärast seda suundusime tagasi oma baasi Leningradis. Meeskonnale anti viis päeva puhkust. Ja seda koos linnaloaga, mis sõja-aja tingimustes oli suur asi.

Meie väike laev, mille meeskond koosnes umbes 30 mehest, seisis Mäeinstituudi juures lausa kalda ääres. Ilmad olid ilusad. Tegime usinalt ettevalmistusi ootamatult saadud puhkuse parimaks kasutamiseks. Saapad löödi läikima, mundrid seati korda, pardale pandi mängima grammofon ja laeva lähikonda hakkas ilmuma jalutavaid tütarlapsi — kõik viitas peatsele tantsuõhtule. Häälestasin minagi oma kitarri ja viksisin saapaid, et olla väärikas partner Leningradi neiudele.

Mundri korrastamine jäi aga pooleli. Mind kutsuti ootamatult komandöri juurde, kes andis edasi äsja saadud korralduse: võtku ma oma asjad ja asugu teele mereväe ekipaaži. Egas midagi — sõjavääs käskude üle ei vaielda. Hüvasti tantsuõhtu ja viiepäevane puhkus! Ekipaažis ootasin oma kaks nädalat, ilma et keegi oleks selgitanud väljakutsumise põhjust. Ajapikku lisandus teisigi minutaolisi ootajaid — eestlasi, lätlasi, poolakaid, igati internatsionaalne seltskond. Lõpuks saime korralduse sõita Volga äärde Jaroslavli.

Jaroslavlis asus tol ajal mereväe keskekipaaž. Sinna koondati mehi kõikidelt meredelt ja saadeti jälle edasi — keda taas laevadele, keda mujale. Omamoodi suur sorteerimispunkt. Elasin seal kaks kuud. Tirisin koos kaaslastega palke Volga jõest ja tegin muidki töid. Meeleolu langes märgatavalt. Võrreldes laevastikuga oli toit tunduvalt kehvem. Aga mis peaasi — häiris teadmatus: mis saab edasi? Milleks mind nii omaseks saanud laevalt ootamatult maha võeti?

Ühel ilusal sügispäeval kutsuti mind välja ja staršina teatas: meremehe munder ära anda, jalaväe munder selga ja teele Eesti Laskurkorpuse tagavarapolku Narva. Nüüd selgus ka, milles asi. Olin enne Suure Isamaasõja puhkemist jõudnud peaaegu tüürimehe eksamite sooritamiseni. 1944. aasta suvel leiti see minu toimikust üles ja et laevastik vajas hädasti kvalifitseeritud kaadrit, siis otsustati vanemmadrus Koop esitada leitnandi aukraadi saamiseks. Paberid läksid mööda staape rändama ja kusagil märgati, et tegemist on eestlasest meremehega. Aga juba 1942. aasta alguses oli tulnud käsk saata kõik eestlased, lätlased, leedulased ja teistegi liiduvabariikide põhirahvuste esindajad komplekteeritavatesse rahvusväeosadesse. Millegipärast olin ma siis jäänud kahe silma vahele. Nüüd tuligi see korraldus, tõsi küll — soliidse hilinemisega, täita.

Kes meremeestest tahab ära minna oma laevalt ja loobuda mundrist? Oli välja kujunenud selline tava, et laevastikust lahkuvale madrusele jäetakse kätte kolm asja: triibuline meremehesärk, nokata madrusemüts ja vöörihm. Staršina nõudis minult aga kogu varustuse tagasi. Eelkõige vöörihma, mille küljes hiilgas vaskne pannal. Asi oli selles, et vasest pandlaga vöörihma kandsid need mehed, kes olid oma varustuse saanud enne sõja puhkemist. Mobiliseeritud madrused pidid leppima alumiiniumist pandlaga. Seega oli vaskne pannal omamoodi «vana kaardiväe» tunnus, mida ihaldasid endale paljud. Pidasin staršinaga pikki diplomaatilisi läbirääkimisi, kuid ta jäi vankumatuks: rihm koos pandlaga tuleb ära anda. Vastutasuks jättis ta mulle mereväepagunid, madrusemütsi ja triibulise särgi. Asi seegi.

1944. aasta augusti lõpul asusin teele Narva suunas...

Loomulikult viis marsruut läbi Leningradi ning ma ei jätnud kasutamata võimalust, et külastada veel kord oma laeva ja seltsimehi. Ei pruugi vist mainida, et lahkumine kujunes kurvaks. Ikkagi kolm aastat koos teenitud ja blokaad koos läbi tehtud. Aga midagi polnud parata, vanemmadrusest oli saanud reamees, kes alles asus ja laväetarkusi õppima.

Teekond Leningradist Narva läks alguses rongiga, siis juhuslike autodega ja lõpuks päris jalgsi. Liikusin koos ühe teise eestlasega ja koos otsisime ka ööbimaja. Ühes pooleldi maha põlenud külas võttis meid ööbima okupatsiooniaja üle elanud mutike. Ta jutustas üksikasjaliselt, kuidas okupandid ja nende käsilased olid külarahvast terroriseerinud. Eriti paistnud selles osas silma eestlastest koosnenud politseipataljonid, keda peeti saksa okupantidest isegi jõhkramaks ning julmemaks.

Narva oli täiesti varemetes. Endisest linnast oli vähe alles. Kreenholm kujutas endast määratut kivivaret, millest küündis välja väändunud metalltalasid ja purustatud masinate osi. Kui poleks teadnud, mis Kreenholmis varem oli, ei oleks küll sõandanud kinnitada, et siin asus kunagi Euroopa suurimaid ja moodsamaid puuvillase riide vabrikuid.

Elasime tagavarapolgus kiiruga kokkulöödud barakkides ja saime tihedat jalaväelase väljaõpet. Õppisime tundma jalaväerelvi, neid lahti võtma ja kokku panema, tulistama.

(Järgneb.)

Tartu suviseim paik

on TRÜ botaanikaaia palmihoone. Oktoobri algul pääsesid Ida-Euroopa ühe vanima botaanikaaia asukad kõrge ja kaitsva katuse alla. Tänaseks on nad toibunud ümberkolimisest ja tänulikult kodunenud.

Palmihoone projekteerimist alustati «Eesti Maaehitusprojekti» Tartu osakonnas juba 1978. aastal. Arhitektuurse osa autor on Ingrid Mardi, projekti peainsener Ants Aosilla.

1983. aasta kevadel usaldati Tartu Ehitustrusti ehitusvalitsuse nr. 2 kätte unikaalne ja keeruline töö. Raskusi tuli kuhjaga: ehitamine kuni 20 meetri kõrgusel, vajadus hoida vigastuste eest olemasolevat palmihoonet, praakdetailide ümbertegemine. Tihedad ja pingelised päevad olid ka ülikooli botaanikaaia direktrissil Hiie Kimmelil. Palmid PIDID katuse alla saama enne külmade tulekut.

Ja nad said, kõige kiuste. Spetsialistid peavad meie palmimaja üheks parimatest.

TRÜ palmihoone on kuulutatud kõigile avatuks. Vaatama võib tulla esmaspäevast reedeni kl. 9—12 ja 13—17. Telefonil 3 26 43 ette teatanud ekskursioone võetakse vastu ka puhkepäevadel. Nüüd aga sellest, mida nägid seal TRÜ ja EPA pressirahvas.

HELLE ÜMARIK,
maj. küb. III k.

* *

KAS TEATE ET...?

Vaevalt. Või siiski. Seda ehk kindlasti, et Mitšurini tänavale on kerkinud võimas hoone, puha klaasist. Lausa iludus. Oleme harjunud seda nimetama PALMIHOONEKS ja seda ta ongi. Ent kui ütleme, et läheme palmihoonet vaatama, kas me ei tee siis lüga selles kasvavatele troopilistele ja subtroopilistele taimedele, kelle pärast me õieti külastamegi PALMIRUUMI.

Nii nagu igas korralikus kogus on ka siin hoolealuste kartoteek. Seda sirvides selgus, et TRÜ palmaariumis on esindajaid ligi 20 taimesugukonnast, ühtekokku 40 liiki. Kui arvestada siia juurde veel ka vorme, tuleks arv 60 piirimaile. Osa neist on hästi suured ja torkavad kohe silma. Paljud aga alles poisikesed, oodates oma hiidaegu. Nii on tänasele külastajale avanev pilt kindlasti erinev aastakümnete pärast olevast. Kasvutingimused on soodsad — piisab ruumi, valgust, soojust (aprillis 28°, siserõdul 35°). Inimene närtsib, taim mõnuleb.

Palmimaja on tinglikult jagatud 5 osakonda — Austraalia ja Okeaania, Ameerika, Aasia, Aafrika ja Euroopa osakonnad. Kes on siis palmaariumi asukad? Täielikku ülevaadet ei suuda anda, tahaks aga tutvustada silmapaistvamaid.

Sisenedes märkame kohe (sest nemad on esimesed) tammelehist melonipuud, banaani ja nelja hooveat. **Tammelehine melonipuu** õitseb praegu, tema vilju, mis meenutavad oma kujult natuke karusmarju, saame näha juunis. Palmimajas on ka tõeline melonipuu e. papaia, kuid see on alles väike.

Troopilisest Aasiast pärit, ligi 10 meetri kõrgust ja 2,5 meetri pikkuste sulgroogsete lehtedega puukujulist rohttaime **banaani** nähes loodame temal leida niisamasuguseid vilju kui poeletil. Siinse metsiku banaani vili on täis seemneid. Banaan on kõigis troopilistes maades väga tänuväärt kultuurtaim: tema viljalihast tehakse jahu, džemmi ja kohvi. Õieekstraktist saadakse antibiootikume. Õiepungi kasutatakse köögiviljana. Rohelised varred ja lehed on loomatoiduks. Värskeid ja kuivatatud lehti kasutatakse taldrikute ja ümbrispaberi asemel. Valmimata viljad ja keedetud õied sobivad diabeetikutele. Isegi tuhk kasutatakse ära — sooleparasiitide väljaajamiseks.

Forsteri kentia e. hoovea on omapärane alt jämenenud tüvega palm, Vaikse ookeani Lord Howe saarelt pärit.

Ida-Aasia subtroopikast pärinev **harilik karuspalm** on saanud veidi kannatada, tal puudus kasvuruum vanas hoones. Praegune ilme on paljulubav. Karuspalmi tüvi on ümbritsetud tiheda taimekiudude kihiga.

Seina ääres kasvab **monstera** — Ameerika troopiliste vihmametsade asukas, mille tunneb kohe ära suurte dekoratiivsete auguliste lehtede tõttu. Taim on rahva hulgas tuntud «filotendri» ja «piripilli» nime all. Arvatavasti on teadusraamatukogu külastajad seda liaani fuajees märganud.

Jakaranda lehed meenutavad akaatsiat. Looduses kasvavad need 8 meetri kõrguseks, andes väärispuitu. Siinses hoones on nad peale poolteiseaastast kasvamist alles 20 cm pikkused.

Palmimaja vanimaks palmiks on sulgjate lehtedega **harilik datlipalm** (ligi 110-aastane). Huvitav on ehk teada, et araablased peavad heaks perenaiseks seda, kes suudab valmistada terve kuu lõunad selle puu viljadest, kordamata ühtki rooga. Siinne datlipalm õitseb juulis-augustis, kuid vilju pole võimalik saada, sest taim on kahekojaline. Datlipalmidest kasvab palmimajas veel **kanaari datlipalm** (mittesöödavate viljadega palm Kanaari saartelt), **metsdatlipalm, Loureiri datlipalm, longuslehine datlipalm.** Suurte lehvikukujuliste lehtedega on **hiina lehvikpalm**, tema kuivatatud ja väävliaurudega pleegitatud lehtedest tehakse Hiinas lehvikuid ja matte.

Kalifornia päritoluga **kiudjat vašingtooniat** eristame kergesti teiste palmide hulgas — omapärased on tema lehe servadest alla rippuvad niinekiud. Nimi on talle pandud

(Järg 4. lk.)

● EPA üliõpilase BRUNO UUSTALI foto

Silvia Oja

✻ Kehakultuuriteaduskonna esimese sõjajärgse lennu lõpetaja.

✻ Paljukordne vabariigi meister suusatamises ja ujumises aastatel 1948—1954.

✻ Staažikamaid õppejõude kehakultuuriteaduskonnas.

✻ Esimesi teaduskandidaate teaduskonnas.

✻ Üleliiduliselt tunnustatud spordipsühholoogia spetsialist.

✻ 7 kandidaadiväitekirja ning paljude diplomi- ja kursusetööde juhendaja.

✻ Enam kui 300 publikatsiooni (sealhulgas ligi 20 õppevahendit ja üks monograafia) autor.

✻ Nõudlik pedagoog, autoriteetne õppejõud.

✻ Prodekaan, teadustöökomisjoni esimees, teaduskonna nõukogu ja kraadide kaitsmise nõukogu sekretär, kursusejuhendaja, metoodikakomisjoni liige.

✻ Seltsimehelik kolleeg.

See konspektiivne kokkuvõte ütleb juubilari kohta nii mõndagi. Tema töös kajastub kehakultuuriteaduskonna areng, suuresti tema tõttu on teaduskond kindlalt käinud oma teed. Tulevased kehakultuurispetsialistid saavad temalt spordipsühholoogia-alased teadmised, juhendades pedagoogilist praktikat annab ta edasi oma praktilisi töökogemusi. Hinnatud on tema töö täienduskursustel ja seminarides ning kvalifikatsiooni tõstmise teaduskonnas. Lisaks sellele jätkub tal rohkelt energiat spordipsühholoogia arendamiseks ja selle saavutuste juurutamiseks. Suur on tema osa teadustöö üldisel suunamisel teaduskonnas.

Kolleegid soovivad koos juubeliõnnitlustega ka edasiseks senist raugematut hoogu.

ATKO VIRU

AUTASUSTAMISI

NSVL KKEH Ministeeriumi kolleegium, Haridustöötajate, Kõrgkoolide ja Teadusasutuste Ametiühingu Keskkomitee presiidium ja spordiühing «Burevestnik» tegid kokkuvõtteid üliõpilaste tervistavate spordilaagrite 1983. aasta ülevaatusest. Vimpli, aukirja ja 500-rublalise preemia pälvis meie ülikool.

Rektori käskkiri

Tänu ja õnnitluse aktiivse kutseja ühiskondliku töö eest pälvisid 50. sünnipäeval **dots. Eve Ulst, 60. sünnipäeval köitja Virve Nagel, dots. Silvia Oja, preparaator Leida Sillasoo ja osakonnajuhataja Lev Kuperman ning 70. sünnipäeval dots. Mart Kull ja meister Lilli Remsujev.**

RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP ● RSP

Tööpühal

Tööpüha langes kokku RSP-ga. Jürituled hakkasid päris varastel tundidel suitsema. Raekoja platsile kandis laupäevakuraadio uudiseid ja muusikat. Mis see kommunistlik laupäevak siis on, kas traditsioon, vajadus? Ju on neist kõigist midagi, aga veel tuleb lisaks arvata ühiselt tehtava töö rõõm.

Ülikoolilinn ja ülikool käisid ka sedapuhku ühte sammu: tudengeid töötas linnaobjektidel. Klubi ümbrust koristasid komsomoliaktiiv ja külalised. Meeleolu hoidis üleval muusika, liigseid seisakuid polnud ning tööülesanded täideti kaugelt enne kella kahte. Kevadpäike nõudis aknapesu, mitte üksnes klubis, vaid terves linnas.

Tõsine mullapööramine käis botaanikaaias.

Leninlik laupäevak kujunes varem teaduskondades graafiku järgi tehtud tööle punkti panemiseks.

Igatahes laupäevakust osavõtja südames kasvas küll soov, et me puhtust eneses ja enese ümber hoida suudaksime.

21. aprilli õhtul said aga möödakäijad Raekoja platsil vaatepildi osaliseks, kus keegi noormees virutas jalaga koristaja prügikühvli tänavale, sillutisele lendasid paberitükid. Miks ta nii tegi?

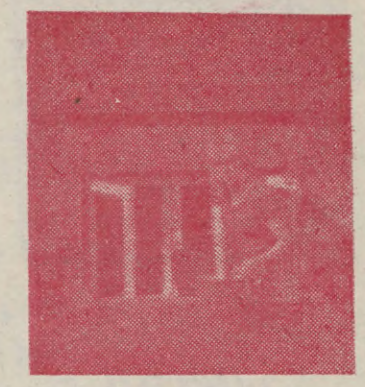

● Anu Pallase tekst ja foto

Ministri käskkiri

Kauaaegse kohusetundliku töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest autasustati ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga 50. sünnipäeval laborijuhatajat **Arved-Aleksander Tammikut**, 60. sünnipäeval osakonnajuhatajat **Lev Kupermani** ja teadusraamatukogu köitjat **Virve Nagelit** ning 70. sünnipäeval botaanikaaia meistrit **Lilli Remsujevit.**

Kauaaegse viljaka pedagoogilise, teadusliku ja ühiskondliku töö eest pälvisid 50. sünnipäeval ENSV KKEH Ministeeriumi aukirja dots. **Ene-Margit Tilt ja dots. Elvi Ulst, 60. sünnipäeval dots. Silvia Oja ning vanemõpetaja Ernst Ehaveer ja 70. sünnipäeval dots. Mart Kull.**

TÄNU

ENSV KKEH Ministeerium avaldas tänu ja premeeris teadusosakonna juhtivat inseneri **Riina Laidveed** hea töö eest välisstažööride kandidaatide valimise piirkondlikus komisjonis.

Leningradi I Meditsiiniinstituudi otorinolarüngoloogia kateeder eesotsas juhataja prof. M. Plužnikoviga avaldab tänu **TRÜ juhtkonnale ja otorinolarüngoloogia kateedrile, eriti aga dots. Salme Sibulale** Leningradi ja Balti liiduvabariikide kõrgkoolide üliõpilaste teadusliku konverentsi väga hea organiseerimise eest.

ENSV Haridusministeerium avaldab tänu vene keele vabariikliku olümpiaadi hea organiseerimise eest **žüril esimehele dots. Eda Vaiglale, prof. Aleksander Dulitšenkole, vanemõpetajaile Juri Kudrjavtsevile ja Irina Külmojale ning õpetaja Jelizaveta Kostandile.**

TÄHTPÄEVAKALENDER

Ferdinand Laja

(17. IV 1889 — 2. I 1956)

17. aprillil möödus 95 aastat veterinaariateadlase, veterinaariadoktori, professori, ENSV TA akadeemiku F. Laja sünnist. F. Laja sündis Meeksi vallas käsitöölise perekonnas. 1917. aastal lõpetas ta Tartu Veterinaariainstituudi loomaarstina ning asus tööle Kaasani Veterinaariainstituudis kirurgiaassistendina. 1921—1929 töötas ta Tartu ülikoolis bakterioloogiajaama assistendina, võttes samal ajal osa loomaarstiteaduskonna juures tegutseva Akadeemilise Loomaarstiteaduseliku Seltsi tööst, kus tegeldi eestikeelse veterinaariaterminoloogia väljatöötamisega. F. Laja täiendas end 1923. aastal Königsbergis ja Stockholmis. Doktoriväitekirja «Andmeid Bac. abortus Bangi infektsioonist üldse ja eriti selle uurimisest Eestis» kaitses ta 1929. aastal. 1929—1940 õpetas F. Laja Tartu ülikooli põllumajandusteaduskonnas episotoloogiat ja eribakterioloogiat. Aastail 1940—1956 oli ta TRÜ ja EPA loomataudide ja mikrobioloogia professor ning 1944—1947 loomaarstiteaduskonna dekaan. 1947—1950 oli ta ENSV TA Loomakasvatuse ja Veterinaaria Instituudi direktor.

MARGIT RAUDMÄE

Artur Linkberg

(16. IV 1899 Väätsa — 10. II 1970 Tartu)

16. aprillil möödus 85 aastat eesti nõukogude kirurgi, meditsiinidoktori (1929), professori (1938), Eesti NSV teenelise arsti (1946) ja Eesti NSV teenelise teadlase (1965) sünnist.

A. Linkberg õppis Tartu ülikoolis ja asus pärast lõpetamist 1925. aastal tööle hospitaalkirurgia kateedri assistendina. 1929. a. kaitses ta doktoridissertatsiooni «Glükogenolüüsist ja glükolüüsist mitmekesiste kudede toimel anaeroobseis ja aeroobseis tingimusis». Seejärel suunati ta enesetäiendamiseks Viini ja Pariisi.

25. aprillil 1938 valiti Artur Linkberg konkursi korras teaduskonnakirurgia kateedri juhatajaks. Pärast sõda oli ta aastail 1944—46 Tartu Kliinikute Valitsuse direktor ja 1955—64 arstiteaduskonna dekaan.

Prof. A. Linkbergil on suuri teeneid nii südame-, kopsu- ja söögitorukirurgia arendamisel kui ka uroloogiakirurgias. 1945. a. tegi ta esimese kunstliku söögitoru peensoolest. 1952. a. oli esimene kopsuoperatsioon. Esimese neeru siirdas prof. A. Linkberg 1968. a.

Prof. A. Linkbergi võib lugeda Nõukogude Eesti kirurgiakoolkonna rajajaks. Veresoontekirurgia valdkonnas on tema juhendamisel kaitstud rida kandidaadidissertatsioone (H. Petlem, E. Tünder, K. Põder, H. Tikko, E. Sepp, T. Sulling, K. Kull jt.), ta on olnud prof. E. Tünderi ja H. Tikko doktoridissertatsioonide konsultandiks.

Prof. Linkbergil olid suured organisaatorivõimed, palju energiat kulutas ta Tartu Vabariikliku Kliinilise Haigla uue kirurgiakorpuse ehitamise organiseerimiseks. Prof. A. Linkberg oli Rahvusvahelise Kirurgide Seltsi (1946) ja Pirogovinim. Leningradi Kirurgiaseltsi auliige (1968).

MARGIT PÄID

Nutab ja naerab

IMBI ERNITS ja AAVO KOKK jätkavad mõtiskelu üliõpilasteatrite etendustest.

* * *

NIKITSKI VÄRAVAD ON AVATUD

Mark Grigorjevitš Rozovski autoriõhtu. Kaasa tegid näitlejad Rozovski juhitavast Moskva teatristuudiost «Nikitski väravate juures». Nende abiga toodi lavale kolm katkendit näidendist «Doktor Tšehhov»: «Jalutuskäik Sokolnikis», «Unter Prišibejev» ja «Magada tahaks». Lisaks veel Rozovski omaloomingulised laulud, need täiesti improvisatsiooni korras.

A. K. Veel kord tõestus, mida tähendab laval temperament ja vaba esinemine. Kuigi mees esines esmakordselt autoriõhtuga, läks tal korda publiku passiivsusest kiiresti võitu saada.

Autoriõhtu on küllalt põnev kunsti edastamise viis, on ju kunstnikul võimalik oma teoseid kommenteerida ja esitada ühe õhtu jooksul täiesti erinevaid aineseid. Nii seisid kõik kolm Tšehhovi novelli teostuslaadilt üksteisest üsna kaugel. Kui «Jalutuskäik...» põhines suuremalt jaolt näitlejate miimikal, žestidel ja üsna vähe sõnal, siis «Unter Prišibejev» teenis sõnakoomikat. Seda tõstis veelgi esile mõnede venekeelsete sõnade pentsik asendamine eestikeelsetega. «Magada tahaks» oli aga mõeldud hingele.

I. E. Istusid ja tundsid, et kaob piir lava ja saali vahelt, kõik tajuvad ühtemoodi, kõigil on hea.

Esitatu oli nõnda inimlik ja lihtne, arusaadav, samas väga kõrge näitlejameisterlikkusega ette kantud.

Kõige tugevatoimelisem oli novell «Magada tahaks». Siia peaks ülivõrded ritta laduma, esinejatele veel kord lilli kinkima, sest kuidas kirjeldada mängu usutavust, mängu kunsti?

Mis puutub Rozovski enda lauludesse õhtu lõpus, siis piisab kahest sõnast — sarm ja võlu. Aga need on lihtsalt seletamatud ja õppimatud. Ümberjutustusega vahetut elamust edasi anda ei saa.

A. K. Neid laule kuulates ei olnud isegi siis midagi häda, kui kõigist sõnadest päris täpselt aru ei saanud. Võis vaadata kunstnikku, võis lihtsalt kuulata tema häält. Meeleolu oli jääv. Mis sellest, et Rozovski luges laulude sõnu märkmikust, mis sellest, et vahepeal plaksutati vales kohas, oluliselt lubas seda. Nii oli lihtsalt veel hubasem.

● Moskvalaste «Jalutuskäik Sokolnikis».

EVALD VELDEMANNI foto

MAHA MARATI ELAGU MARATI

Peter Weissi «Jean Paul Marat' jälitamine ja tapmine Charentoni varjupaiga näitetrupi ettekandes härra de Sade'i juhtimisel». Leningradi RÜ üliõpilasteater, lavastaja V. Golikov. Peaosalised S. Losev (Markiis de Sade) ja A. Tolubejev (Marat).

Sündmustik leiab aset Charentoni hullumajas 1808. aastal. De Sade on lavastanud näidendi Marat' tapmisest. Osatäitjateks on hullumaja patsiendid. Igaks juhuks on lava kõrval sanitarid, kes vajaduse korral märatsejaid taltsutavad. Publiku hulgas istub varjupaiga direktor Coulmier. Aeg-ajalt tõuseb ta püsti ja teatab etendust juhtivale de Sade'ile, et koht, mida parajasti räägiti, pidi ju nendevahelise kokkuleppe põhjal välja jääma.

On olemas ajalooline taust. Publikuks käis sel ajal hullumajas seltskonna koorekiht, ja neile hullud mängisidki.

A. K. Kõigepealt hakkas silma harjumatult mänguline esinemine. Ei olnud mitte mingisugust tagasihoitust, tegutseti hoogsalt, just nii, nagu ongi vaja hullumaja mängida. Kui eesti trupid asetasid rõhu sõnale ja ainult sõnale, siis leningradlastel mängisid suurt osa ka liikumine ja kostüümid. Ilmselt oli näitlejatele rollide jagamisel kasutatud ära nende igapäevaseid harjumusi. Olin päris jahmunud, kui pärast etendust nägin meest, kes laval hullumeelsena hardunult kinga oli silitanud, täpselt samuti oma raamatumappi silitamas.

I. E. «Jean Paul Marat» oli kindlasti üliõpilasteatrite päevade kroon.

Millega ta siis nii mõjus? Äärmine vaatemängulisus, väga kõrge näitlejameisterlikkus. Traagelniite polnud, see oli puhas, peensusteni väljapeetud tükk.

Oli siin vaid temperament? Ei, hoopiski võrratu kunstiteos. Lavastaja ja näitlejate töö. Vaieldamatu andekus. Eesmärgikindlus, näidendi omapoolne edasiarendus.

A. K. Minu jaoks oli «Marat...» esimeseks tõeliseks Brechti teatri näiteks. Nii vähemalt kujutasin seda teatrit ette Brechti teoste põhjal.

Kõik nõuded tunduvad olevat täidetud. Vaatajale ei looda illusiooni, et tegevuse käik on absoluutselt sõltumatu. Piisab vaid, et sanitarid astuksid vahele, ja kõik võiks teisiti olla.

Laval pundus neljas sein. See hajutati tegelikult juba enne näidendi algust, kui näitlejad hulle mängides saali tormasid. Otse minu ees jäi naiskodanik ilma prillidest. Need sai ta siiski tagasi, kui kahemeetrine sanitar oli hullu tagasi lohistanud.

Oli selge, et need, kes laval kujutavad revolutsioonitegelasi, ei loo illusiooni, nagu nemad oleksidki need tegelased. Oli selge, et nad lihtsalt jäljendavad neid. Etendus etenduses.

Täideti ka teist Brechti teatri olulist nõuet — kasutati võõritusefekti. Peamine mõte on, et võõritav kopeerimine võimaldab küll objekti ära tunda, kuid laseb teda samal ajal siiski võõrana näida. Sel viisil kindlustatakse publiku arutlev, kriitiline suhtumine loodavatesse kujudesse. Leningradlased kasutasid üsna mitmeid võtteid, aga kõige põnevamad olid häälega mängimised. Näiteks saavutas Tolubejev (Marat) vanni kaja kasutades eriliselt madala ja kajava hääle. Või siis Duperret' laulmine. Isegi vilumatul «kõrval» ei olnud raske taibata, et lauldakse päris valesti. Kuid just valestilaulmine näitas olukorra ebaharilikkust.

I. E. Kogu õnnestumise taga oli suur töö. Lavastaja V. Golikovi sõnade järgi toimuvad tudengistuudio proovid peaaegu iga päev. See tähendab intensiivset tööd, pidevaid otsinguid, kindla peale väljaminekut. Tulemus on ikka võrdeline selle saavutamiseks tehtud tööga. Leningradi stuudio asjalikku, tõsist õhkkonda oli võimalus näha, kui pärast «Juudas Iskarioti» etendust trupijuht veel kaua midagi arutas tema ümber kogunenutega.

Ei peaks otsima leningradlaste edu saladust mingis erilises meetodis. Nad tulid, näitasid ja olid loorbereid väärt.

(Järgneb.)

Muusikapäevad „Tartu '84"

«Nõndaks. Muusikapäevade helimeri on taandunud. Sadamas oleme aasta. Et uuesti teele minna TARTU LEVIMUUSIKAPÄEVADE HELIDEMERELE 1984. AASTAL.»

Sellele ajalehes «TRÜ» ilmunud mulluseid muusikapäevi valgustanud kirjutise lõpulõigule võib nüüd, kümme ja pool kuud hiljem, kommentaariks öelda, et organiseerimiskomitee on sadamas olles helilainete hankimisega juba mõnda aega ametis olnud ja **3. mail kell 19.30** peaksid «Vanemuise» kontserdisaalis helimere esimesed lained ka kuulajateni jõudma. Tõsi küll, nime poolest mõnevõrra avardunult — muusikapäevadena «Tartu 84». Endiselt aga kultuurifestivali **«Tartu kevad»** sissejuhatusena.

Lisaks nimetusele on teisigi muudatusi. Vähendatud on (arvestades eelmiste aastate mammutkontserte) esinejate arvu, hetkel on osavõtuõigus antud 15 ansamblile. Nende hulgas on teatud-tuntud korüfeed: «Radar», «Kaseke», «In Spe», «Gunnar Graps Band» jne., aga ka debütandid — «Kontakt», «Zaltus Lumel», «Kuller». Kümmekonnaliikmelise žürii asemel hindab ansamblite loomingulist küpsust sedakorda arvukas heliloojatest, muusikutest, muusikakriitikutest ja kultuurielu juhtidest koosnev nn. ekspertide kolleegium, kes oma otsuse tänavuste parimate kohta teeb viie konkursikontserdi järgsel lõppkontserdil.

Lisaks ülesastumistele «Vanemuise» kontserdisaalis esinevad festivalikülalised ka mitmetes teistes linna kultuurjasutustes. Huvipakkuvaks tõotab kujuneda **laupäeva keskpäevane vabaõhukontsert «Muusika ja muusikud rahu eest» ülikooli korvpalliväljakul.** Sissetulek tahetakse kanda rahufondi.

Veel hetk ja need liilekorvid asetatakse V. I. Lenini mälestussamba jalamile. Nõnda toimiti pühapäeval, V. I. Lenini 114. sünniaastapäeval.
NB! RSP lähemalt sõnas ja pildis järgmises leheS.

ANDRUS SALUPERE foto

Defektoloogidel oli vilistlaskonverents

Traditsioonipäraselt kogunesid defektoloogiaosakonna vilistlased ka tänavu aprilli esimesel laupäeval oma konverentsile. ÜTÜ defektoloogiaringi ja eripedagoogika kateedri korraldatav üritus on ainus, kus kohtuvad erinevate arengupuuetega lastega töötavad spetsialistid, ministeeriumi juhid ja teadlased TRÜ-st, VOT-ist ning mujalt. Osakonna on viieteistkümne aasta jooksul lõpetanud üle kolmesaja inimese, kellest enamik jätkab erialast tööd.

Tänavu tuli vilistlasi kokku Tähe tänava suure auditooriumi jagu. Temaatiline rõhuasetus oli seekord tekstiküsimustel, mis on ühised kõigil algõpetusega tegelejail, seda ka töös arengupuuetega lastega. Vastne pedagoogikakateedri professor pedagoogikadoktor Jaan Mikk valgustas teksti lihtsustamise võimalusi lausete lihtsustamise, teksti informatiivsuse vähendamise, teksti konkretiseerimise ja teksti struktuuri optimeerimise võtteid kasutades. Eripedagoogika kateedri juhataja dots. Karl Karlep seostas tekstiõpetuse probleeme lingvistika, lingvodidaktika, kõnepsühholoogia seisukohtadega, pakkus jutustamisõpetuse üldalgoritmi, avas konteksti, õppejutu jt. metoodikavõtete võimalusi.

Üks osakonna rajajaid, vabariigi populaarsemaid defektoloogе, Tallinna Vabariikliku Kliinilise Haigla logopeed Ester Lepik tõi kuulajateni oma metoodikasüsteemi põhimomendid töös düsgraafikutega. Ortograafia omandamise raskused on ENSV-s päevakorral, pakutud süsteem köitis läbimõelduse, lastepärasuse ja emotsionaalsusega.

Meie osakonna teise lennu vilistlane, eripedagoogika kateedri vanemõpetaja Tiiu Puik tõi välja eelistatavaid ja tegelikkuses esinevaid õpetajate õpilastega suhtlemise stiile, seostades ebasoovitavaid raskustega õpilaste omavaheliste suhete hindamisel ja pakkudes reegleid suhtlemisvigade vältimiseks. Konverentsile pani punkti 1978. aasta lennu vilistlane, ENSV Haridusministeeriumi peainspektor Ilme Vosman. Ülevaatest erikoolide ja -lasteasutuste probleemidest selgus nii lootustandvaid kui ka mõtlemapanevaid asjaolusid. Lahendamist vajaksid psühhodiagnostika, kutsehariduse ja koolijärgse hoolduse küsimused.

Konverentsikülalised tervitasid viimasest kokkutulekust möödunud aasta jooksul eripedagoogika ja -psühholoogia alal kandidaadikraadi saanud Eha Viitarit ja Ants Reinmaad.

JAAN KORGESAAR,
eripedagoogika kateedri
vanemõpetaja

Rahva kunstist

Kunstinädala lävel avati Tartu Kunstimuuseumis Etnograafiamuuseumi juubelinäitus eesti rahvakunstist. *Seos ei tundu juhuslikuna, sest inimese kunstimaitse ja ilumeele kujunemisel on harjumusel kindel koht.*

Eesti rahvakunst on vormi leidnud tarbeesemetes, rõivastes, ehetes, kodu kaunistamises — ja ikka läbi käsitöö. Rahvusliku ornamentika tähenduslikkuses peitub suur osa tegemisrõõmu, fantaasiat. Maakonniti on suuri erinevusi. Käsitöökunsti piirkondlikud eripärad käisid ilmselt kästkäes feodaalse killustatusega. Linnakultuuri sisse murdes asendusid paljud endised vajadused uutega. Siiski on tarbekunstis säilinud «omatunne», püüd šabloonist kaugemale. Ülistuslaulud sellele püüdele muutuksid koormavaks, nii nagu valesti selga aetud rahvariie laulupeorongkäigus teadja silmale haiget teeb.

Rahvakunst pole surnud kunst: tema juurde pöördutakse ikka ja jälle — otsimaks käsitöö ja inimeste ettekujutuste vahelisi seoseid, avastamaks tänapäeva teadmistele seltsiks uusi ideid.

Näitust vaadates mõtlesin endamisi, kus algab või lõpeb mõiste «eestlane», piirkondi on ju palju. Muhulasi teatakse nende roositud tekkide ja pättide järgi Eestimaal küll, nagu setu naiste kaelaehteidki. Vahest on nii ka iga rahvaga: ikka võib millegi üle pisut uhkust tunda. Ega selle uhkuse taha midagi erilist mahugi: me tihtsalt tunneme ennast oma asjade keskel koduselt, ja see tunne enam sõnu ei tarvita. Poos ju rahvust ei loo.

ANU PALLAS

Tartu suviseim...

(Algus 2. lk.)

Ameerika Ühendriikide esimese presidendi auks. Väikestest palmidest nimetagem madalat **kääbuspalmi**, ainukest Euroopas looduslikult kasvavat palmiliiki. Alžeerias peetakse seda kõige ohtlikumaks umbrohuks.

Siserõdul kasvavad teiste hulgas hariliku kummipuu kirjulehine vorm, puuvill, saabalpalmid, draakonipuu jt., mis on oma nime saanud punasest vaigust, rahvasuus «draakoni verest»).

Selline olekski lühiülevaade palmimajast. Ärgem unustagem, et oma silm on kuningas. Uskuge, siin on, mida vaadata. Pressiklubil, ka EPA kolleegidel oli siin küll huvitav. Aitäh selgituste jagajale, **botaanikaaia vaneminsenerile Jaan Kotterile.**

MAIRE MILDER,
geogr. IV k.,
teaduskonna pressisekretär

Uut teatmekirjandust teadusraamatukogus

Боголюбов А. Н. Математики. Механики: Биографический справочник. — Киев: Наукова думка, 1983. — 639 с., ил. — Библ.: с. 589.

Entsüklopeediline teatmeteos sisaldab andmeid rohkem kui 1500 teadlase (matemaatiku ja mehaaniku) elust. Kronoloogiliselt on antud ka andmed sündmuste kohta matemaatikas ja mehhaanikas. Raamat on mõeldud eeskätt vastava ala õppejõududele ja üliõpilastele, samuti kõigile teaduse ja tehnika ajaloost huvitatuile.

Ковшарь А. Ф. Певчие птицы. — Алма-Ата: Кайнар, 1983. — 280 с., ил.

Raamat tutvustab lugejat NSV Liidus elavate laululindudega. Antakse vastus küsimustele, mille poolest erinevad laululinnud teistest sulelistest, kuidas nad laulavad, mida tähendab nende laul, kuidas peaks laululindudesse suhtuma inimene jne. Teatmeteose kasutamist hõlbustab register, abiks on head illustratsioonid. Raamat on mõeldud loodusesõpradele.

Научный коммунизм: Словарь / Александров В. В., Амвросов А. А. и др. Под ред. А. М. Румянцева. М.: Политиздат, 1983. — 352 с.

Sõnaraamatu uus, täiendatud trükk sisaldab ligi 200 terminit ja mõistet teadusliku kommunismi põhiprobleemidest. Lisandused on NLKP XXVI kongressi ja NLKP KK pleenumite materjalide kohta.

Радость познания. Наука и Вселенная: Пер. с англ. Популярная энциклопедия в 4-х томах. т. 1. — М.: Мир, 1983. — 295 с., ил.

Populaarteaduslikku tüüpi entsüklopeedia I köide sisaldab mitmesugust teavet loodus- ja reaalteaduste kõige laiemast ja üldisemast küsimusteringist, tutvustab nende teaduste rakenduslikke aspekte. Küllalt hea ülevaade antakse Päikesesüsteemi ja teiste tähesüsteemide ehitusest, kosmoselendude ajaloost, kosmose uurimisest jne. Käepärane ja ülevaatlik raamat kõigile asjahuvilistele.

Рерих Ю. Н. Тибетско-русско-английский словарь с санскритскими параллелями: Вып. 1 / Под общ. ред. Ю. Парфионовича и В. Дылыковой. — М.: Наука, 1983. — 378 с.

Sõnastik on koostatud nõukogude tibetoloogi J. Rõrichi käsikirja põhjal. Sõnaraamat peegeldab tiibeti kirjakeele leksika ja grammatika erijooni keele arengus (VII—XX saj.). On antud ka sanskriti ekvivalendid.

Рецептурный справочник врача / Чекман И. С. и др. — 3-е изд., перераб. и доп. — Киев: Здоров'я, 1983. — 408 с.

Teatmeteoses käsitletakse ravimteraapia mitmesuguseid küsimusi. Kirjeldatakse ravivahendite retseptuure, kombineerimist, doose jm. Puudutatakse ka allergianähtusi. Eri spetsiaalsusega arstidele.

VENIA LEGENDI

Taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedri dotsendi kt. **Evi Padu** *venia legendi* loeng «Isoensüümid, nende tekkimine ja funktsioonid organismides» toimub neljapäeval, 17. mail kell 16 Mitšurini 40—207.

TÄIDAME VTK NORMATIIVE!

Üliõpilased, kellel on veel täitmata VTK normatiive, saavad neid sooritada järgmistel aegadel:

- **Matk — 9. mail Mäksale (kontrollpunkt kl. 11—15 Mäksa pargis);**
- **Laskmine — 16. mail kl. 18—19 Gagarini 1;**
- **Ujumine — 17. mail kl. 20—21 «Dünamo» basseinis (vajalik arsti luba);**
- **Kergejõustik — 18. mail kl. 17—18.30 TRÜ staadionil.**

Ootame aktiivset osavõttu!

Kehalise kasvatuse ja spordi kateeder

KLUBIS

Laup., 28. apr. kl. 22 KESKÖÖDISKO «Oksjon» (diskor Jaanus Ilp).

Pühap., 29. apr. kl. 21 POPklubi diskoprogramm.

Esmasp., 30. apr. kl. 21 MAIPIDU.

UUES KOHVIKUS

Laup., 28. apr., pühap., 29. apr. ja esmasp. 30. apr. DISKO.

* * *

«VANEMUISE» KONTSERDISAALIS

29. apr. kl. 19.30 «Vanemuise» kontserdisaalis Nõukogude rahva Suures Isamaasõjas saavutatud võidu 40. aastapäevale pühendatud isetegevusliku kunstiloomingu ülelidulise ülevaatuse

TRÜ TAIDLEJATE KONTSERT

Esinevad: koorid, rahvakunstiansambel, rahvamuusikakollektiivid, sõnakunstnikud, tantsu- ja liikumisrühmad, orkestrid, lauluansamblid, solistid.

Pääsmed müügil kontserdisaali kassas kl. 11—14 ja 17—19.30.

Uusi trükiseid

Matemaatika ja kaasaeg XXII. Metoodilisi materjale matemaatikaüliõpilastele ja teistele matemaatika õppijatele. Tartu 1984, 500 eks., 80 lk., 65 kop.

V. Luigaleht. Raamatupidamise alused II. Kolmas trükk. Tartu 1984, 700 eks., 76 lk., 15 kop.

Endel Tünder. Sõögitoru kirurgilised haigused. Peritoniit. Tartu 1984, 1000 eks., 72 lk., 15 kop.

Arvutused kvantitatiivses keemilises analüüsis. Henn Kuus. Kolmas, parandatud trükk. Tartu 1984, 500 eks., 52 lk., 10 kop.

NB!

Täna ilmub ka venekeelne lisaleht.

* * *

Järgmine «TRÜ» ilmub teisipäeval, 8. mail (kõik materjalid peavad kohal olema enne maipühi!), ülejärgmine reedel, 18. mail.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1531. MB-04392.

«Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kontrolieksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 15 (1374) Teisipäeval, 8. mail 1984 XXXVI aastakäik

Leningradist Kuramaani

MEENUTUSKILDE SUURE ISAMAASÕJA VIIMASEST AASTAST

ARNOLD KOOP

(Algus «TRÜ-s» nr. 14)

Sinna vahele riviõppused ja kindlustustööd. Erilist rõhku pandi laskepesade kaevamisele lamavas asendis. Selleks tuli hetkeliselt leida sobiv koht ja pead tõstmata, ühel küljel lamades kaevata väikese sõdurilabidaga kiiresti süvend. Kõrvalt vaadates polnud selles mingit kunsti, kuid vilumatul mehel võttis higi otsa ette ja viivitamine võis lahingus elu maksta. Mulle kulus see treening marjaks ära, sest merevães olin labidaga peamiselt lund kühveldanud. Ka automaadist tulistamine oli hoopis teine kui laeval. Käsigranaatidest kõnelemata — nende relvadega polnud merel peaaegu midagi peale hakata.

Tol ajal kirusime seda jalaväelase mahvi. Hiljem lahingute ajal nägime aga, kui vajalik see meile oli. Kasvõi niisugune detail. Käib äge tulevahetus. Korraga vaikib sinu automaat. Ketas on saanud tühjaks. See tuleb uuesti laadida pead tõstmata ja võimalikult kiiresti. Rindel maksis halastamatu seadus: kes esimesena tulistab, jääb ellu. Kiirus eeldas vilumust, vilumus tuli koos treeninguga, treenimine nõudis tahtejõudu ja higi.

Selles osas ergutas meid tublisti nooduvanem Sõrve, väga nõudlik ja, kui vaja, ka kuri mees. Armastas meid üles rivistada, et mundrite korrasolekut kontrollida. Kui siis kõik ei olnud korras, läks lahti... Tema lemmikväljendiks oli mahlakas murdes öeldud: «Kõrrda ei ole..., Kõrrda ei ole, vanem!»

Oktoobrikuu keskpaigaks sai meie väljaõpe läbi, algas teekond rindele. Algul rongiga Tallinna, sealt Virtsu, üle väina Muhumaale ja edasi juba Saaremaale, kus Sõrve poolsaarel käisid ägedad lahingud. Minust sai 249. diviisi 921. laskurpolgu 1. pataljoni 1. roodu reamees.

Selle polgu kujunemisloost ja võitlusteest on polgukomandör Olav Mullas ja staabiülem Paul Liiloja kirjutanud meeldejäävalt 1970. aastal ilmunud raamatus «Polguga Suures Isamaasõjas».

Tallinnas peatusime lühemat aega Juhkentali kasarmutes. Sünge ja pilvine sügis. Linn oli pooleldi maha põlenud. Kasarmutesse koondati täiendust Sõrves võitlevatele väeosadele. Täienduse hulgas olid enamikus äsja Nõukogude armeesse mobiliseeritud maamehed. Osa neist oli redutanud sakslaste mobilisatsiooni eest metsades, lootes, et rinde üleminekuga on sõda nende jaoks lõppenud. Leidus ka niisuguseid, kes olid mõnda aega teeninud saksa sõjaväes või omakaitses, sealt säärd teinud, nõukogude võimu poolt mobiliseeritud ja Eesti Laskurkorpusesse suunatud. Need mehed varjasid hoolega oma kirjut minevikku, kuid ei suutnud varjata oma tagurlikke tõekspidamisi, mis olid teinekord õige nõukogudevaenulikud. Nende käitumise peamine põhimõte oli: oodata ja kõrvale hoida, nii palju kui võimalik. Sest sõda pole veel lõppenud ja mine tea, mis kõik juhtuda võib. 1941. aasta sügisel ei kahelnud nende arvates «ükski terve aruga» inimene, et Venemaa on selle sõja kaotanud ja sakslane võidumees. Tähendab — tuleb võitja poole hoida. Ja kui võitja kutsub mehi politseinikeks peatselt langevasse Peterburi, siis tasub minna. Aga vaat, kuidas keeras... Kes oleks võinud uskuda, et sakslased saavad nii rängalt lüüa. Nüüd tasub venelaste poole hoida, aga ikka nii, et enda nahk jääb terveks. Sest sõjaõnn võib veel korra pöörata. Ja mine tea veel, mida Inglismaa ette võtab...

Minu arusaamad olid sellisele «teooriale» risti vastukäivad. Blokaadi läbiteinud noorukina olin veendunud fašistide peatses ja täielikus purustamises. Olin täis laengut ja usku Nõukogude armee võimsusesse. Kohates sellist ideelagedat ning vaenulikku targutamist, olin valmis asuma kasvõi kätega ideoloogiaküsimusi klaarima.

Meelde on jäänud selline seik. Oli meie rühmas kaks venda. Mõlemad tursked talupoisid. Ühel neist kodust kaasavõetud tubakakott ligi. Istub selle otsas. Küsin: «Noh, kas teeme suitsu ka või?» Tema vastu: «Plāru viis rubla, kurat.» Püha taevas! Kas mul rahast kahju või. Aga ma lähen homme koos sinuga sõdima ja sina hakkad enne lahingut oma tubakaga äritsema.

Läksimegi Saaremaal koos lahingusse. Üks vendadest sai pihta. Teine kohkus ära, ja mõeldes ainult endale, pani jooksu. Tuli mul endal see mehemürakas tule alt välja tirida. Vandusin teda mõttes, aga tirisin — sõdurieetika ei lubanud kaaslast hätta jätta.

1946. aastal tulen Tartusse tagasi oma väeossa. Järsku tõuseb meeste hulgast üks karu püsti, tuleb minu juurde ja langeb kaela. Saan ta embusest hädaga lahti ja vaatan — minu ideoloogiline vastane 1944. aasta sügisest, sama vend, kelle ma Sõrve säärel välja vedasin. Nüüd, vaata et parim sõber. Ajan temaga juttu ja selgub, et mees on vahepeal elu näinud. Sõrve haavast paranenud, sõdis ta edasi Kuramaal, sai uuesti haavata, langes sakslaste kätte vangi ja vabanes sõja lõpuks. Mees nägi, et otsustaval hetkel võib lihane vend sind maha jätta, ideeliseks vastaseks peetud mees aga päästa.

Tol ajal ei märkinud ma nende vendade nimesid üles. Nüüd tagantjärele kahetsen — ajapikku on paljudki nimed ununenud. Väga huvitav oleks need mehed praegu üles otsida ja teada saada, kuidas on nende elu sõjajärgse nelja aastakümne jooksul läinud.

Hilissügisene Sõrve poolsaar. Madal ja sünge taevas pea kohal, vahune meri kohab kahel pool. Sattusin rühma, mida juhtis saarlane Jüri Suurhans, hilisem Kingissepa rajooni täitevkomitee esimees. Elasin temaga ühes muldonnis. Ilmad olid suhteliselt soojad, vihma sadas vähe, kuid siiski nõrgus meie muldonni alatasa vett. Panime küll jalgade alla lauajuppe ja külje alla hästi paksult põhku, aga niiskusest jagu ei saanud.

Enne pealetungile minekut sain omal nahal tunda, mida tähendab suurtükiväe koondtule all olemine. Sakslastele ei olnud meie koondumine pealetungiks ilmselt uudis ja parajal ajal avasid nad meie positsioonide pihta kõikidest torudest marulise tule. Merelt toetasid tulelõõki sõjalaevad oma peakaliibritega. 12-tollised mürsud langesid sellise võika ulgumisega, mis pani maapinna värisema veel enne mürsu lõhkemist. Oudne oli... Ei jõudnud kuidagi ära oodata selle põrgu lõppemist. Minu läheduses varjas ennast mürsulehtris 17-aastane poiss, Siberi eestlane. Talle olid vanemad mehed rääkinud, et ühte auku ei kuku kunagi kaht mürsku ja seepärast ta mürsuaugus kükitaski. Ühest suurtükist tulistamise puhul võib asi ju nii olla, aga sadadest torudest tuleva tulelõõgi korral on selline usk küll alusetu. Olin kaevanud endale korraliku laskepesa ja varjasin ennast seal, nii nagu kogenud rindemehed olid õpetanud.

Poisil hakkas mürsulehtris üksinda jube ja ta kutsus mind enda juurde. Keeldusin. Siis palus poiss luba tulla minu kõrvale laskepesasse. Olin nõus. Niipea kui poiss oma kleenukese keha minu kõrvale surus, käis plahvatus — miin lõhkes just selles augus, kus poiss oli seni lamanud. Sellest hetkest peale oli poiss nagu takjas minu küljes. Ükskõik kuhu läksin, ikka tema kannul. Teised mehed hakkasid juba naerma, et jefreitor Koobil (olin tolleks ajaks auastmes jupikese tõusnud) on isiklik adjutant.

Siberi poisi saatus kujunes traagiliseks. Mõni aeg hiljem sattusime lageda soo peal saksa snaiperite tule alla. Nad istusid metsaservas puude otsas ja tänu optilisele sihikule tabasid väga hästi. Ainuke väljapääs oli liikumatult lamada kuni õhtuhämaruse saabumiseni, et siis roomata tagasi. Meremeeste kombe kohaselt ei kandnud ma lahingus kiivrit, mis oli seotud seljakoti külge. Seljakott oli mul seljas. Niipea kui ma ennast liigutasin, liikus ka kiiver, mille pihta snaiper tulistas ühe paugu teise järele, ilmselt imestades, et miks see eestlane ometi kord vagaseks ei jää. Kiiver ja seljakott olid mitmest kohast kuulidest läbi puuritud, kotis olnud navigatsiooniõpik lausa narmendas, ma ise jäin aga lohukeses lamades terveks.

Minu kaaslase närvid ei pannud sellele pingele vastu. Lamas, lamas, hüppas siis korraga püsti ja hakkas automaadist kaares enda ümber tulistama. Automaadivalangute sekka kostis nõrk plõks ja poiss vajus nagu niidetult kokku — snaiperi kuul oli teda tabanud otse silmade vahele.

(Järgneb.)

HOMME ON VÕIDUPÜHA
HOMME ON VÕIDUPÜHA

Mure. TASS-i foto

Maiaktusel

oli aula esimene rida reserveeritud tublimatele tööveteranidele, kellele andis medalid kätte rektor prof. A. Koop.

Pidupäevakõne pidas prof. Jaan Mikk, kes muu hulgas peatus äsjailmunud NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrusel «Noorte üldise keskhariduse edasisest täiustamisest ja ü.d-hariduskooli töötingimuste parandamisest».

Üleülikoolilise sotsialistliku võistluse võitjaks tuli 1983. aasta töötulemuste põhjal õigusteaduskond, juristid olid parimad ka üliõpilaste töö- ja olmetingimuste konkursil. Ametiühingukomitee esinaine Helve Kabur tegi teatavaks ka ülikooli allüksuste vahelise võistluse võitjad ning parimad individuaalarvestuses (lähemalt järgmises lehes).

Kaadriosakonna juhataja Asta Liivak luges ette ENSV kõrg- ja keskerihariduse ministri käskkirja.

1982. ja 1983. aasta tulemuste põhjal tehti kokkuvõtteid ka üleliidulisest konkurss-ülevaatusest, kus selgitati välja parim teaduskond ja kolm paremat kateedrit ülikoolis üliõpilaste teadustöös. Parimaks teaduskonnaks osutus ajalooteaduskond.

TRÜ nõukogus

● 27. aprillil koosoleku algul mälestati TRÜ nõukogu kauaaegset liiget, zooloogia kateedri juhatajat professor Harry Lingi.

● Seejärel andis koosolekut juhatanud õppeprorektor prof. Uno Palm kätte ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjad dotsentidele Silvia Ojale, Mart Kullile ja osakonna juhatajale Lev Kupermanile. Autoritunnistuse sai dotsent Jaan Reinet.

● Nõukogu liikmed hääletasid dotsendi kutse taotlemise poolt meditsiinikandidaat Malle Niidule, füüsika-matemaatikakandidaat Eve Ojale, pedagoogikakandidaat Maia Rõigasele ja sõjateadusekandidaat polkovnik Endel Hirvlaanele.

Hääletati ka Läti ja Eesti TA kollektiivi (sinna kuuluvad TRÜ-st Artur Lind, Andres Metspalu, Mart Saarma ja Mart Ustav) esitamise poolt NSV Liidu riikliku preemia kandidaadiks. Nende töö teemaks on valgu biosüntees.

● **Ühe päevakorra põhipunkti all kuulati õppeprorektor dots. Valter Haameri informatsiooni «Gaudeamuseks» valmistumisest.** TRÜ-st osaleb 6 kollektiivi ligi 450 üliõpilasega. Repertuaari õppimine käib. TRÜ alustas üliõpilaslaulupeoks valmistumisega tegelikult juba möödunud kevadel, kui siin trükiti ühendkooride noodivihikud. Laulupeo ajakavast on lehes juba mitmel korral juttu olnud.

Klubi juhataja Heino Variku kõneles kollektiivide tegevusest lähemalt. Ühendproovid on olnud juba kõigil ning neid tuleb veel. Seni on proovidel TRÜ kollektiividega rahule jäädud. Mitmel kollektiivil seisab ees veel osavõtt laulupäevadest.

Et TRÜ eksamisessioon üllõpilaslaulupeo tõttu ei lühene, tuleb kõigil esinejail oma arvestused ja eksamid sobival ajal ära teha. Õppejõududelt oodatakse nendesse ettetegemistesse mõistvat suhtumist.

● **TRÜ sõlanduse kateedri tööst reservohvitseride ettevalmistamisel andis ülevaate E. Hirvlaane.**

Esikoht lätlastele

Meie ülikooli õigusteaduskond on võistlussidemetes kolleegidega Riiast ja Vilniusest. Seekord tehti õigusteaduskondade vahelise sotsialistliku võistluse kokkuvõtted Läti RÜ-s. Võitjaks tunnistati LRÜ juristid, Tartu ja Vilniuse ülikooli õigusteaduskonnad jäid teist kohta jagama. Tuleval aastal kohtutakse Vilniuses.

Venia legendi

Filosoofia kateedri dots. kt. **Igor Gräzini** *venia legendi* loeng «Postpositivistlikud teaduskontseptsioonid» toimub kolmapäeval, 16. mail ühiskonnateaduste maja aud. 214.

Vilma Hansen

On teil farmaatsia kateedrist midagi tarvis, kedagi ülles leida, teade edasi anda — helistage 275. Lahkelt vastab Vilma Hansen ja võite olla kindel, et asi saab korda. Nii on see juba kestnud 30 aastat. Pole siis ka ime, kui 4. mail tähistasime tema 60. sünnipäeva.

Perenaiselikult hoolsana, rõõmsameelsena, südamlikuna, alati abivalmi ja tasakaaluka kolleegina — teisiti ei kujutaks teda kateedri kollektiiv ega ka keegi muu. Tööl juhtub kõike, tuleb ette ägestumisi, kontrollimatult üle huulte terav väljend, ent seda mitte iialgi Vilma Hansenilt. Kauaaegne vanemlaborant, nüüd meistrina töötav V. Hansen on lausa töödistsipliini ja kohusetunde musternäidis. Hommikul esimene, õhtul viimane — nii näeme teda iga päev. Kohuse- ja vastutustundega, nii nagu see on iseloomulik kõrgema haridusega farmatseudile, on ta aastate vällel täitnud ka ühiskondlikke ülesandeid. Ta on olnud arstiteaduskonna ametiühingubüroo sekretär, rühmavolinik, kursuse juhendaja. Suured kogemused laboratoorsete tööde ettevalmistamisel võimaldavad edukalt toime tulla ka õppetööga, kui seda tunnitasu alusel vaja läheb.

Väljaspoolt kateedrit tulevad ülesanded, dekanaadi abistamine, põllumajandus- ja taastamistöödest osavõtt, enesetäiendamine filosoofilistes seminarides — kõik läheb ladusalt. Alatine mure ja hool, et kateedri asjad laabuksid, nakatab ka meid. kaastöötajaid. V. Hansenil jätkub energiat kõigeks: läbikäimiseks kunagiste kursusekaaslastega, perekonna eest hoolitsemiseks.

Praegused töökaaslased soovivad, et Vilma Hansen jääks sellisena veel paljudeks aastateks meie ühisesse perre.

Kateedri kollektiivi nimel
JOHANNES TAMMEORG

Komsomolikroonika

● 24. aprillil andis ELKNÜ TRÜ komitee soovituse NLKP liikmekandidaadiks astumiseks raamatukogu vanemtoimetaja Ülle Langelile.

● Ideoloogiasektori juhataja asetäitjaks ÜPP ja leninliku arvestuse alal kinnitati Armen Malhazjan (spordimed. III k.), õpperühmade konkurssülevaatuse alal Reet Randoja (keemia I k.), sidemete tugevdamise alal ühiskonnateaduste kateedriga Paavo Kollom (kaub. ökon. II k.) ning näitamitalisooni alal Aivar Pilme (maj. küb. II k.).

● **Suvemaleva tööperioodiks kinnitati ajavahemik 9. juulist 3. augusini.** Suvemalevast vabastatakse järgmised üliõpilased:

- armeeteenistusse suundujad;
- praktikat sooritavad ajaloo-, filoloogia-, kehakultuuri- ja spordimeditsiini üliõpilased;
- EÜE põhirühmade liikmed.

Suvemalev '84 komissariks kinnitati Vahur Kivistik (õigust. III k.).

● **Füüsika-keemiateaduskonna ja õigusteaduskonna komsomolibüroode aruanded õppedistsipliinist esitasid teaduskondade sekretärid Vahur Luts, Endla Lõhkivi ja Andres Past.** Komsomolisekretäridel tuleb senisest enam tegelda süstemaatiliste õppedistsipliini rikkujatega, tõsiselt analüüsida iga kursuse õppedistsipliini ja vahearvestuste tulemusi ning arutada suuremale distsipliinirikkujate personaalküsimusi.

● **Filoloogiateaduskonna komsomolibüroo tööst komsomolikaadri valikul, paigutamisel ja õpetamisel andis ülevaate teaduskonna komsomolisekretär Vahur Kersna, kelle ettekannet täiendas komitee organisatsioonilise töö sektori juhataja Heli Reinola.** Esmakursuslastest peaks koostama infoteegi, kust saaks teada noore inimese huvialad, senise ühiskondliku töö. Nii saaks neid paremini sisse sulatada teaduskonna ja ülikooli ellu. Töö kaadriga peab olema pidev, siis on ka tulemusi oodata.

Esimehel on juubel

Missugusel esimehel, küsite. Loomulikult ühiskonnateaduste nõukogu esimehel. Ja rohkem küsimusi enam ei ole, sest kõik teavad, et selleks on **filosoofiadoktor professor JAAN REBANE.**

Ulatuslikke lahkarvamusi tekitab aga juubeli numbrillne väljendus. Juubilari üldise olemise järgi oleks viis aastakümmet üsna paras. Kui aga tutvuda tema tegevusega lähemalt, võib pakkuda tunduvalt rohkem. Juba see, et on tegemist ligi kümneaastase staažiga Eesti NSV TA korrespondeeriva liikmega, kõneleb soliidsema aastaarvu poolt. Kui lisada sellele paljude V. I. Lenini teoste eesti keelde tõlkimine, samuti mitmesuguste teatmike ja sõnaraamatute tõlkimine, mahukas teadustöö, mis sisaldab kaugelt üle saja nimetuse (nende hulgas on mitu monograafiat ja brošüüri), ning arvestada, et tegemist on Nõukogude Eesti preemia laureaadiga, tuleb tahtmine kõnelda oma kaheksakümnendat eluaastat tähistavast juubilarist. Oleks kogu tehtu jagatud 80 eluaastale, ütleksime ka siis, et tegemist on tublit tööd teinud teadusmehega. Kuid juubelitähiseks on kuuskümmend.

Juubilar on Suure Isamaasõja veteran. Küllap sellest ajast on ta omaks võtnud viia iga üritus võiduni. Kui midagi üritada, siis põhjalikult ja igakülgselt. Oma ühiskonnateadlasetööd ei tee ta ainult üliõpilasauditooriumis, vaid laiel rindel, nõudes kateedrijuhatajana seda ka oma õppejõududelt. Ta on tuttav vabariigi elanikkonnale paljude raadio- ja telesaadete kaudu. Lektor on ta aga juba ümmarguselt neli aastakümmet, on olnud ka loengulise töö organisaator. 1945.—1947. aastal oli ta ELKNÜ Keskkomitee lektorite grupi juhataja. Läbi aastakümnete on ta ikka propagandistidele ja lektoritele mitmesugustel seminaridel ja konverentsidel hea nõuga heldeks abimeheks olnud. Tulemusrikas on olnud ka noorte ühiskonnateadlaste kasvatamine. Kuuele teaduste kandidaadile on ta olnud teaduslikuks isaks. Varsti kasvab see pere juba üheksaliikmeliseks. Oma teadus- ja kasvatustööga on ta välja teeninud Rahvaste Sõpruse ordeni.

Selline on meie nõukogu esimees teadusmehe ja ühiskonnategelasena. Aga esimehena tore ja asendamatu. See on meie, nõukogu liikmete arvamus. Kui kasutada ilmajaama keelt, siis on tema juhtimistegevuses palju päikesepaistet, vähe pilvitust, harva on tegemist täispiivitusega, äikest ja tormi pole nõukogu tema puhul näinud ega kuulnud. Ja kui viletsamgi ülesanne serveeritakse sulle usaldusliku naeratuse ja heatahtliku pilgu saatel, eks katsu siis selle täitmisest ära öelda. Nii aetaksegi asju ilma kärata, õiendamisteta, operatiivselt, sisuliselt ja asjalikult. Ma ei usu, et juubilari elus pole tusatunde, kuid tööalasele suhtlemisele nad oma mõju ei avalda, vähemalt nõukogus mitte.

Juubilar on muide suur loodusesõber. Vabal ajal, kui seda tal mõnikord leidub, armastab ta kalavetele siirduda. Siingi ei jäta teda maha talle omane taktitunne. Kui ta peaaegu lootusetust kohast kala välja tõmbab, oskab ta asja nii esitada, nagu oleks kala välja tõmmanud sõber, mitte tema. Kalameestele omistatud mõnikord põhjendatud, enamasti aga põhjendamata hooplemine tema kohta ei kehti.

Sellist juubilari on rõõm õnnitleda ning uusi edusamme soovida nii nõukogu liikmetel kui ka kogu ülikooli perel.

JOHANNES KALITS

5. MAIL OLI AJAKIRJANDUSE PÄEV

Autointervjuu

Sa oled nähnud 35 (ei, nüüd juba 35 aasta ja poole) aasta sees ajakirjanduse päeva mitut moodi märkimist. On kirjutatud lehe tegemisest ja tegijatest, mõtiskletud parema lehe tegemise nimel, peetud pressiballegi... Mis valutab Sinu hinges täna?

Ja Sa arvad, et see mahub kõik ühte vastusesse. Kui jägida ajakirjanduse teooriat, siis peaksid nii küsimus kui vastus lugeja tähelepanu hoidmiseks üsna lühikesed olema. Näen siit kooruvat hoopis dialoogi.

Kõigepealt tahan öelda, et lehe valmissaamiseks on tarvis kollektiivi. Töökaid, andekaid, erksaid ja virku inimesi, kes oskavad lugu pidada nii enda kui kolleegi tööst ja selle ajast. Arvan, et iga kirjutise autor on ajalehe tegija. Sellest kõik algabki. No muidugi mitte alati. On ka tellitud tööd. Ma ei sarja täna neid ilmast ilma lubajaid: «Toon tulevaks nädalaks ära!», ei meenuta paha sõnaga üliõpilasi, kes uksest sisse astudes hõiskavad: «See lugu peab ilma ühegi paranduseta just selle nädala lehes olema!», ei küsi tudengi käest: «Mis Sa ise oled lehele pakkunud?», kui too võtab «TRÜ» kätte ja ütleb «Halb leht, siin pole mitte midagi lugeda.»

Hing valutab hoopis üleüldise loiduse pärast. Ei mäleta enam, millal on üliõpilaselt tulnud mõne põneva rubriigi pakkumine. Sageli on sarjast jõudnud ilmuda vaid esimene lugu, ülejäänuks pole enam jõuvarusid piisanud. Lehest on kadumas üliõpilase igapäevane elu, ühiselamuteemani pole sel semestril jõutudki.

Kui tavaline üliõpilane ei tule just ise millegagi välja, siis on ometi igas teaduskonnas olemas pressisekretär?

On ja ei ole ka. Ma ei hakka siin enam nimesid üles lugema. Eks lehtedest saa järele vaadata, kes kust on kirjutanud. Ainult ma ei saa ühest asjast aru. Millega küll tegeleb selle teaduskonna komsomolibüroo, kelle pressisekretär on ametisse seatud, aga lehes ei ilmu temalt ridagi? Kas see on auamet? Olen kindel, et kui sellel mittekirjutaval pressisekretäril on tarvis soovitust millegi jaoks, siis ta ka selle saab. Kas ei peaks nende asemele siis uued nimesed valima või leidma mingisuguse noomimisvõtte.

Kas Sul midagi head nende kohta öelda polegi? See on ikkagi tähtpäevakirjutis?

Kiitma just tahtsingi hakata. Vaieldamatult on pressisekretäridest kõige rohkem tööd teinud Vambola Paavo ajalooteaduskonnast. Mõnevõrra on lugeja teada saanud ka arstidest (Jaanus Harro), bioloogidest-geograafidest (Maire Milder), filoloogidest (Kersti Maal). Paranema on hakanud komsomolikomitee tegevuse kajastamine (Lii Kangru).

Ega Sa ometi arva, et pressisekretär üksi peaks kogu aeg kirjutama?

Mitte sugugi. Selleks tuleks ka teisi kaasa tõmmata. Vaadata endale samuti asetäitja, kellest võiks tulla järglane.

Nimetad ehk veel üliõpilasi?

Altäh kunstiloohuvilisele üliõpilasele Heie Treierile, eesti filoloogile Peep Jahilole, RSR-i pressisekretärile Sven Papile, arsiteaduskonna komsomolisekretärile Vahur Keldrimale. Pidevad autorid on veel Ivar Vigla, Anu Pallas, Malle Alekslus jt. Reedan pisukese saladuse: nende hulgast saab pressiklubi küll ehk tälendust.

Eraldi tahaksin esile tõsta tänavuaastaseid žurnalistika esmakursuslasi, eriti Aavo Kokka, Tiit Pruulit, Sulev Valinerit, Margit Mikku, Imbi Ernitsat. Ma olin nii agaratest kaastöölistest juba mitu aastat võõrdunud.

Kas TRÜ õppejõudu peab kaua pehmeks rääkima, enne kui ta võtab kätte sulepea «TRÜ» jaoks?

Kuidas kedagi. Aga palju Sa siin igapäevases rabinas ikka peale käia jõuad. Aastate jooksul on välja kujunenud mitmes teaduskonnas päris «omad» inimesed: Juhan Peegel, Hillar Palamets, Tullio Ilomets, Karl-Samuel Rebane, Toomas Jüriado, Jüri Ant, Olev Avaste, Johannes Kalits, Leo Leesment jt. Tänu tuleb tänada ka Milvi Reinfeldti, Leeni Uba, Tiit Matsulevitšit.

Hea kontakt on meil teadusraamatukogu ja ajaloomuuseumi töötajatega.

Kuidas näeks leht välja ilma joonistuste ja fotodeta? Igav, eks ju. Lehe head abimehed on Eduard Sakk, Arvo Tenno, Evald Veldemann, Andrus Salupere, Meeme Utt, Meelis Lokk, Ilmar Kruusamäe, Ilmar Anvelt jt.

Ma arvan, et tänase päeva puhul tuleb üks suur, suur altäh lausuda kõigile abimeestele: ühiskondlikele keeletoimetajatele, kogu trükikojale, garaažile.

Kas need ongi intervjuu viimased sõnad?

Ei veel. Tahan õnnitleda oma kolleegi **TPI** ajalehte. Ka tema on oma kodukoolis käinud juba 35 aastat, seadnud lati väga kõrgele tänu eelvilmastele tegijatele Hille Karmile ja Urmi Reindele. Nüüd teevad lehte siit TRÜ-st suunatud Enno Tammer ja Tiina Kuslap. Jätkugu neil niisama palju energiat ja vaimu, ja mis seal salata, juba tükk aega kadestan TPI pressiklubi agarust. Aga meil on ka ikka midagi. Vähemalt sel semestril oli mitu vahvat üritust (käidi Vilniuse RÜ-s, Eesti Raadio noortesaadete toimetuses ja botaanikaaia uues palmimajas, kohtuti komsomolikomiteega).

Tähelepanu pressisekretärid ja

teised kutsutud. Meie ajakirjanduspäeva üritus toimub neljapäeval, 10. mail kl. 19.45 kokkulepitud kohas. Osamaks tuua kohe, kohe toimetussel

Aga soove on lehel palju. Ka nilsuguseid, millest «TP» oma tulevikujuubeliks unistas. Jääb vaid kaasa õhatat Kui mind paar aastat tagasi lubatud suuremas, valgemas ja soojemas ruumis tegema hakataks.

Jään ootama uusi ideid, vilkaid kirjutajaid. Et see oleks oma ülikooli leht!

RSR-i päev

RSP ajal toimus ka RSR-i päev. Üliõpilastel oli võimalus kohtuda Eesti Raadio väliskommentaatoritega ning ka ise oma välispoliitilisi teadmisi näidata.

Päeva juhatas sisse **pressikonverents.** Välispoliitilisi päevaprobleeme olid tulnud kommenteerima T. Alatalu, J. Hindov ja V. Lõhmus. Kahju ainult, et üliõpilaste poolne osavõtt tagasihoidlikuks jäi — aulas oli vaid 30—40 tudengit.

Seejärel toimus **kõrgkoolidevaheline viktoriin.** Oma võistkonna olid välja pannud TPI, TPedI, TRÜ ning ÕTÜ sise- ja välispoliitika sektsioon. Küsimused olid ER väliskommentaatoritelt. Pärast 15 küsimust selgus, et kõige paremini tunnevad välispoliitikat õpilased (18 p.), teiseks jäi RSR-i I võistkond (16 p.), kolmandaks TPI (15 p.), järgnesid TPedI (14 p.) ja kohapeal kokkuklopsitud RSR-i II võistkond (13 p.). Nüüis üllatasid kõige nooremad osavõtjad. Selle põhjuse arvas RSR-i president Owe Ladva (õigust. III k.) olevat ringide töö erinevas suunitluses: «Meie pöörame rohkem tähelepanu sündmuste analüüsile, viktoriiniteadmiste kogumine on alles teisejärguline. Üliõpilaste mälu on niigi üle koormatud.» Et selles oma tõetera peitub, eks kinnitanud seda ka mälumängu tulemused.

Päeva tippsündmuseks kujunes **ENSV kõrgkoolide vaheline kõnevõistlus** TRÜ nõukogu saalis. Kõneduellideks registreeris 8 osavõtjat (V. Aren, A. Kubjas, A. Levin, J. Lukas, S. Papp, A. Rebane, M. Rosentau, A. Tähiste). Kümne minuti jooksul pidi žürii (dotsendid P. Kenkmann ja K. Jaanson) jõudma selgusele, kes on kelle «surnuks rääkinud». Kuulanud ära neli duelli, otsustas žürii, et poolfinaalis kohtuvad Sven Papp — Ain Tähiste ja Ants Rebane — Vello Aren. Esimeselt paarilt kuulis auditoorium tõeliselt vihast sõnasõda «juutide ja araablaste» vahel teemal «Lähis-Ida: sõda või rahu?», teine paar lõbustas auditooriumi aga ehtameerikaliku ärplemisega teemal «Mina, 1984. aasta USA president».

Žürii üksmeelne otsus — finaalis kohtuvad A. Tähiste ja V. Aren, teemaks «Tudengiabielu: poolt või vastu?»

Läinud aasta kuldsuu Ain Tähiste pidi seekord tunnistama TPedI esmakursuslase Vello Areni paremust.

Päeva lõpetas kohtumine **välispoliitilise kommentaator Toomas Alataluga** TRÜ vanas kohvikus.

SVEN PAPP,
õigust. III k.,
RSR-i pressisekretär

Traditsioonid jätkuvad

● **«Üüdismaalaste entusiasmist ja tõõlustist on tänastelgi malevlastel palju õppida,»** ütles Andrus Lauren endiste uudismaa harijate ning nüüdsete malevafunktsionääride kohtumisel.

Esimesed tudengid sõitsid Kasahstani steppidesse 1956. aasta suvel. Kohtumisel meenutati soojalt tollast ülikooli komsomoliisekretäri Olaf Kuulit, kes oligi grupi organiseerija ja hing. Kui praegused malevaisad peavad võitlema ka va kibeda liigpruukimise vastu, siis ligi kolmkümmend aastat tagasi olid malevamured hoopis teisemad. Sääsed, joogivee puudus, harjumatult kare hein, vahel sekka ka mitu päeva kestvad liivatormid. Kuid 1956. aasta saja kahekümne tudengi vastu paneb 1984. aasta ümmarguselt kaheksa ja pool sada. Nii et vähemalt kvantiteedi koha pealt oleme edasi läinud.

Olgu selle eduga kuidas on, oleks aga igati tore, kui EÜE '84 liikmed mõnekümne aasta pärast niisama mõnusalt oma suvemuljeid saaksid jagada, kui tegid seda viiekümnendate aastate uudismaalased.

Fotol:
Ivo Okk, Leo Päi, Vello Järve, Linda Eringson ja Advig Kiris.

TIIT PRUULI

Puhu tuul ja tõuka paati

(reportaaž kummipaatide võidusõudmisest Emajõel)

Et Leedu NSV-s on viimasel ajal täheldatud mõningaid raskusi veespordi võistkondade koostamisel, jäi tänavu RSP vesisemast üritusest alles vaid kummipaadiralli.

Niipea kui raekoja kell oli kuusteist pauku ära löönud, ütles Ants Rebane, kes kandis oma õlul ürituse organiseerija rasket koormat: «Poisid, kell on juba kaksteist, hakkame õige peale.»

Ja siis läks lahti. Võidu silla all tõmmati jõest stardinöör, kõlasid hurraa-hüüded, paukusid šampanjakorgid ning paatides ei tundnud vend enam venda.

Aga enne, kui võistlejaid üldse veele lubati, tuli kõigil täita võistkonna ankeet. See nägi välja näiteks niisugune:

Nimi: Kinkar Nimi: Järveoja

✻ *Kas olete varem RSP-l võistelnud? Ei.*

✻ *Mida ütleksite oma vormi kohta? Üllatne ja salastatud.*

✻ *Mida sooviksite kaasvõistlejaile? Naeli kummi!*

✻ *Kas oskate ujuda või ei? Ei tea, pole proovind.*

Jõel arenesid asjad omasoodu. Stardist said kõige paremini minema Vahur Nurm/Peeter Peil — mõlemad valgetes kitlites, mille järgi taibukamad pealtvaatajad kohe mõistsid, et tegu on arstiteaduskonna esindusega. Paistis, et täpselt on vormi ajastanud ka Raivo Haamer/Atko Heinsalu. Päris ilusa sõiduga lähenes restoranile «Kaunas» ERKI paatkond (ülesandmislehel vaid nimed Uku ja Agu). Aga ega Emajõgi ole ikkagi mõni Tallinna laht — siin läheb vaja nii jõudu kui ka mehisust. Ei jäänudki ERKI poistel muud üle, kui aeg-ajalt jõujooki rüübata.

«Krambambuli on joogi nimi...» Tulevad Tõnis Lukas/Johannes Saar. «Kes oma autud lõuad avab krambambullaste laituseks...»

Esimestena hakkasid finišile lähenema Heinsalu/Haamer. Ent kui kaldaäärse sõiduga ehk igaüks, kes vähegi mees on, hakkama saaks, siis poide vahelt läbi sõudmine on hoopis teine tera. Juba hakkasid saabuma teisedki võistlejad.

Kuid paraku kujunes edasine sündmuste käik sedavõrd kiireks, et kindlam on see punktide kaupa üles lugeda.

1. Heinsalu/Haamer lõpetasid. Mehed nagu metsapullid! Elagu!
2. Kinkar/Järveoja lõpetasid samal ajal, aga... Jõudnud vaevalt poide vahelt läbi, läks nende paat kõige täiega ümber.
3. Nurm/Teil õngitsesid veest välja Jaanus Järveoja ning läbisid finišijoone. (Tarmo Kinkari tõmbasid oma paati Heinsalu/Haamer.)
4. Tagumised mehed, kes nägid, et auhinnalised kohad on juba jagatud, võtsid aja maha ja vennastusid omavahel.

TIIT PRUULI

● Andrus Salupere fotod
● RSP lood jätkuvad

Faktid veel kommentaarideta

Pühapäeva pärastlõunal said «Vanemuise» kontserdisaalis selgeks kolm päeva kestnud kontsertide tulemused. 42-liikmeline ekspertide nõukogu andis «Grand Prix» kolmandat korda «Radarile». Seekord juba päris lõplikult. Loomingupreemia sai Alo Mattiisen «Kirjutusmasina kontserdi D-tuur» («In Spe») eest. Publik pidas seda samuti parimaks muusikateoseks. Publikupreemia tuli ka «Kasekesele» (parim ansambel) ja Riho Sibulale (parim muusik).

Organiseerimiskomitee andis preemia «Muusikud rahu eest» Silvi Vraidile. Kõrgetasemelise esinemise eest läks temale ka ELKNÜ Tartu Linnakomitee auhind. Sama laadi preemiad märkisid veel Juri Rosenfeldi («Muusik-Selfi») ELKNÜ EPA komiteelt ja «Kukerpille» ning «Muusik-Selfi» organiseerimiskomiteelt.

«Igavese Teise» preemia päälvis ELKNÜ Keskkomitee spordiosakonnalt ansambel «Kaseke». Tallinna Linna Täitevkomitee kultuurivalitsus pidas oma auhinnaga parimaks debütandiks ansamblit «Kuller» (Tallinna Muusikakool). TPedI klubi andis preemia Paap Kõlarile kui parimale löökriistamängijale.

Kommentaarid Ivar Viglalt järgmises lehes.

VARJE SOOTAK

REPLIIK

Natuke telefoniviisakusest

Mul on töölaual telefon. Selle number on toodud ülikooli telefoniabonementide nimestikus koos ametinimetusega, mis on ka selle pisiloo allkirjas. Hea asi! Kui palju infovahetust kiirendab see väike aparaat, on isegi raske mõõta. Ta heliseb, võtan toru kõrva juurde ja ... loodetavasti läheb kõik kiiresti ning ladusalt. Sageli aga mitte ... Võtan toru, teatan, et kuulen ja — nõudlik naisehääl lausa käratab: «Kutsuge S. telefonile!» (Seletuseks: mul ei ole omaette ruumi, selles on ka küsitud S-i töölaud, praegu aga leda, muide, kohal ei ole). Midagi käriseb sees. Isegi sõjavääs ei käsutata sellise tooniga ja nii anonüümselt! Võib olse ületda: ebaviisakuse musternäidet Nii teatangi kamandajale ning panen toru ära. Peatselt heliseb telefon taas, seekord kostub teine naishääl. Selle omanik juba teab, kuidas sidemesse astuda: «Tervist, kõneleb E. H. Palun, kas S.. on saadaval?» Muidugi annan vastuseks kogu info, mis mul küsitu kohta on. Oeldakse: «Tänan» ja «Vabandage tülitamise pärast!», ning kõik on heas korras. Teadvusse ei jää halba maitsel ega nõrdimust kõrgharidusega inimese ebakultuursusest, mida tajusin esimesel juhul.

Kas see on pisiasi? Oleks see juhtunu ainukordne, siis jumal temaga. Matse ja matsinnasid on meie seas ikka teidunudi Aga see «stiil» ei ole haruldane — 40—50% juhtudest ei pea ühenduse võtja vajalikuks (või ei tea ta sellekohast kultuurset korda?) eeskätt tea'ada, kes ja kuskohast helistab ning alles siis oma soovi alustada võtkese sõnaga «palun», n.-ö. raskemal juhul ka sõnaga «vabandage». See juba enam ole pisiasi. Paneb mõnikord häbenema meie käitumistaseme pärast! Tipp on see, kui helistaja alustab rämeda küsimusega «Kes kuuleb?» (!!!) Seda esineb! Ja ometi on juba nätteks I. Aasamaa raamatus «Käitumisest» (Tln., 1968) lk.. 12—15 asjad põhjalikult läbi arutatud, telefonivilsakus ära seletatud. Kõige hätlvam on see, kui väljakutsuja ei alusta

(Järg 4. lk.)

Nutab ja naerab

Täna lõpetavad IMBI ERNITS ja AAVO KOKK «TRÜ-s» nr. 12 alustatud mõttevahetuse üliõpilasteatrite etendustest.

* * *

LAVASTATI ANDREJEVIT

Leonid Andrejevi «Juudas Iskariot». Mängis Jaan Kolbergi trupp, lavastajaks ja peaosaliseks trupijuht.

Etendus koosneb otsekui kahest osast — kõigepealt mängitakse maha L. Andrejevi jutustuse «Juudas Iskariot» sündmustik ja pärast seda, kui Jaan Kolberg — Juudas on teatanud, et etendus on läbi ja rahvas võib koju minna, järgnevad Kolbergi vestlused publikuga. Kõige lõpuks kutsutakse rahvast diskole.

A. K. Andrejevist on siin küll üsna vähe järele jäänud. Tahestahtmata tekib probleem, kas on õigust pärast autori teksti sellist meelevaldset kasutamist jätta alles autori nimi.

I. E. Kahtlemata nägime midagi enamat kui vene sümbolisti «Juudas Iskarioti». Lavastusel on jutustusest erinev filosoofiline põhikude.

Laval mängiti maha küll Andrejevi jutustus, kuid järgneva diskoosa lisamine paiskas segi ootuspärase süsteemi ja komplitseeris etenduse mõistmist. Kas poleks õigem olnud kuulutusele märkida, et L. Andrejevi «Juudas Iskarioti» ainetel või kasutades tema tekste? Muidugi on originaalne panna raskuspunkt pimeda massi süüdistamisele. Ka teoses oli selline moment, kuid Andrejevi'e on Juuda õigeksmõistmine tähtsam. Lavastuses oli nii Juuda õigeksmõistmine kui ka massi süüdistamine. Kuid need osad on liiga erinevad selleks, et panna nad ühte etendusse võrdselt olulistena.

Andrejevi Juudas tõestas, et vaid tema on Jeesuse tõeline jünger, mitte räpane reetur. Juudas paljastas hoopis teiste jüngrite silmakirjalikkust ja omakasupüüdlikkust, müüs oma õpetaja, et tallegi tõestada, milline on tõde. Tõde, mis ei saa kord ühesugune kord teistsugune olla. Palju näinud Juudas hakkas siiski Jeesust armastama.

Juudas kahestub, ja et kasvõi iseendale midagi tõestada, reedab Jeesuse, reedab oma armastuse. Kuid k e l l e l e? Rahvale, kes Jeesuse Jeruusalemma saabudes karjus: Hosiannal Hosiannal ning laotas riideid tema teele laiali. Nii et praktiliselt mitte kellegi kätte. Hoopis neile, kes kinnitasid end armastavat, ohtu ei oleks tohtinud olla.

Nii lõõdi Jeesus armastusega risti. Maailm, mida Iskariot tahtis eitada, sai jälle kohutavaks reaalsuseks. Juudas teeb kõigele elavale ja elutule etteheiteid, süüdistab jüngreid, kes põgenesid Õlimäelt nagu arad koerad.

Siin lõpeb Andrejev.

Milleks siis d i s k o? Juba ainuüksi esimene vaikuse tapnud Anne Veski lauluke pani saali võpatama, raputas hingepõhjani. Kas püüti nõnda mõista anda, et vaataja ei saanud aru, et oleme samasugused nagu Jeruusalemma elanikud, kes meelsamini pööravad oma pale tühja lõbustuse poo'e. Et oleme rahvas, kes on nõus kõigega, mis laval sündis?

Juudas ei vastandanud end rahvale. Takistama oleks pidanud mitte Juudast, vaid «armastavat» rahvast. Juudas on süütu. Tema tahtis tõde, tahtis näha, kas Jeesusel on meelevald tõe üle. Kristuse veri tuli rahva peale rahva enese soovil. Siin on etteheide publikule õigustatud: Juudas andis ära meile. Ja ta tõde sai jälle tõestatud. Midagi ei olnud muutunud.

Edasi polnud inimestega enam muud teha, kui neile diskot lasta. Sest nad polnud midagi mõistnud...

A. K. Tükk moodustas selge mõttelise terviku. Põhjus, miks meile algul Andrejev väga muudetuna tundus, on ilmselt selles, et sisu analüüsimisel lähtusime algmaterjalist, oime eelarvamuste kütkes.

Disko kohta kuulsin üsna mitmest suust, et see tegi etenduse lausa vastikuks. Minu puhul ei teinud ta vastikuks mitte etendust, vaid kogu seda si'makirjalikkust ja võltsarmastust. Nii et disko oli täiesti omal kohal.

I. E. Jah, «Juudas Iskariot» oli raskesti seletatav. Ütlesime välja vaid ühe võimaliku seletusvariandi.

Igatahes on Jaan Kolberg ja ta trupp ära teinud suure töö. Tõsise ja mõttetiheda. Tulemuse peale ei saa karjuda «Bis! Braavo!» Siin peaks ehk vaikima. Aga see vaikus on tähendusi täis.

Tsiviilkaitsetöö on edukas

TRÜ tsiviilkaitse töö täiustus ka eelmisel aastal. Ürituste kalenderplaan täideti täielikult ning heal tasemel. Staabiõppused näitasid juhtiv- ja komandörkoosseisu head ettevalmistust, ülikooli ja teaduskondade staabi edukat koostööd. Linnavõistlustel sai meie luurerühm mullu esikoha. Hästi tegutsesid ka meditsiiniüksused. Tartu linna objektidevahelises sotsialistlikus võistluses tunnistati ülikooli tsiviilkaitse olukord väga heaks. I grupi objektide hulgas sai ülikool esikoha ning rändkarika ja aukirja. Viimase seitsme aasta jooksul on TRÜ tulnud neli korda esikohale, kaks korda teiseks ja üks kord kolmandaks.

TRÜ aukirja pälvisid eeskujuliku tegevuse eest V. Krinal, P. Peets, V. Past, L. Matisen, O. Andla, U. Palm, M. Salundi, A. Lüüs, K. Talja, R. Rebane, A. Seffer, A. Roosma, H. Sepp, T. Pravdikova, R. Aule, T. Kalaus, R. Zeik, A. Pentsa, J. Sikk, E. Kiloman, K. Taal, H. Mardiste, M. Pütsepp, E. Babaitšuk, E. Kask, E. Veldi, P. Vihalemm, S. Rammo, M. Pauk, I. Kompus, E. Roost, E. Fink, S. Lahk, A. Asi, A. Harkovski, V. Sinodski, J. Seeder, K. Kull, D. Kuldeva, S. Russak, T. Saar; tänu pälvisid V. Haamer, A. Viru, A. Loog, A. Liim, M. Kilp, A. Künnap, A. Paltser, T. Sõõrd, J. Telp, A. Aaver, H. Tankler, J. Loko, T. Torop, T. Kleimann, L. Viitamees, K. Soonets, G. Olenev, H. Kaima, I. Kala, E. Kukk, O. Po'onskaja, M. Ennuse, R. Tombak, M. Liiv, S. Kaugija, J. Peebo, E. Viitar.

ANATOLI DOVIDENKO,
TRÜ tsiviilkaitse staabi ülem

Fotol: majandusteaduskonna dekaan dots. Valner Krinal saab aukirja teaduskonna hea tsiviilkaitsetöö eest.

ARVO VIILUP! foto

PANE TÄHELE

KLUBIS

Teisip., 8. mail kl. 21 PUHKEÕHTU.

Laup., 12. mail kl. 22 SUUR KEVADSIMMAN (*külalised mitmelt maalt ja mitmest kandist, *saadaval märjuke, *lubatud naisterõõvimine, *selga tõmba simmanirõivas).

Pühap., 13. mail kl. 21 «13. mai pseudodisko».

NB! NB! NB!

18.—20. mail

Hooaja lõpu*show*, «Õõliblika lend».

Vaatamiseks-kuulamiseks on õõliblika igaõisel lennul: *Tartu diskonduse aastaaruanne, *uusimad saavutused videovallast, *ööüllatused.

P. S. söögi-joogivõimalused.

***Võib esineda ka ootamatusi.**

Et üritusel ülerahvastust vältida ja et olemine oleks lahe, hakkame pääsmeid jagama 16. ja 17. mail kl. 11—13 ja 16—19 TRÜ klubis (ruum 209). Saab omandada ka abonomentpääset, mis garanteerib pääsu klubisse igal õhtul ja tuleb tunduvalt odavam kui kolme õhtu pääsmed kokku.

UUES KOHVIKUS

Pühap., 13. mail DISKO.

Uut teatmekirjandust

Алексеев Д. И. и др. Словарь сокращений русского языка: Около 17700 сокращений / Под ред. Д. И. Алексеева. — 3-е изд., с прил. новых сокращений. — М.: Рус. яз., 1983. — 487 с.

Sõnastikus toodud ligi 17 700 lühendist on umbes 2700 esitatud alajaotuses «Täiendused». On antud vene keeles kasutatavaid ja varem kasutatud lühendeid. Sõnaraamat on abiks ajakirjandustöötajaile, filoloogidele jt. spetsialistidele, samuti kõigile vene keele huvilistele.

Большая медицинская энциклопедия: Т. 21. Преднизон — Растворимость / Гл. ред. Б. В. Петровский. — 3- изд. — М.: Советская энциклопедия, 1983. — 560 с., нл.

Золотогоров В. П. и др. Экономический словарь. — Минск: Наука и техника, 1983, — 316 с.

Sõnastikus on esitatud tähtsamad majandusterminid, mis on seotud TTR-i, kapitaalmahutuste, uue tehnika, selle efektiivsusega jne. Raamat on mõeldud tööstus- ja majandusspetsialistidele jts.

Онкогенные вирусы: Атлас / Под ред. А. Ф. Быковского. — М.: Медицина, 1983. — 224 с., ил. — Библ.: с. 220 (117 назв.).

Teatmeteoses on üldistatud kirjanduse ja 20 aasta eksperimentaalsed andmed selgroogsete loomade (ka inimese) onkogeensete viiruste struktuuri ja rakusisese arengu kohta. On antud onkogeensete viiruste klassifikatsioon, uurimisajalugu ja põhilised bioloogilised omadused. Atlases on kokku 650 elektronmikroskoopfotot ja skeemi.

Экономика и организация производства: Словарь / Редкол. Г. С. Прокопьев (отв. ред.) и др. — М.: Экономика, 1983. — 272 с.

Sõnastik sisaldab ligi 300 majandusalast mõistet. Eesmärk: avada majanduse ja tootmisorganisatsiooni põhiterminite ja mõistete sisu. Raamat on mõeldud põhiliselt majandusteadlastele ja -töötajaile, plaanimajanduse ja projekteerimise instituutidele; aga ka õppejõududele ja üliõpilastele.

NB!

Järgmine leht ilmub reedel, 18. mail.

(Vt. ka «TRÜ» 30. märts)

Laupäeva õhtul kella kaheksa paiku seisis teadusraamatukogu esisel platsil neiu ja tonksas saapaninaga väikest kivi «Vanemuise» suunas. Juba pealiskaudse vaatluse järel tundus, et neiu tegeleb meditatsiooniga. Sellise meditatsiooni olemust on aga kaasa mediteerimata võimatu tajuda. Tegu oli nimelt üle esoteerilise mõttepudemega, mida mõeldakse just siin, raamatukogu uksemademel. Proovime selle mõtteni teed rajada. Kogu mõte avaldub neiu näo üksikutes pisiilmetes: kord mule, kord nukker peanoogutus, tasane ninalurin või järsku ülev kelk silmis. Neid pisiasju saab lõpuks nii palju, et selle esoteerilise mõtte jälile võib jõuda vaid mõistusekera rakulikult karutades. Tegelikult sunnib mingi imeline tung mind ronima kõrgemale (purskkaevude äärele — NB! Ohtlik!), et neiu paistaks silmale enam kaaratavana. Tema ilmevirvendusi ei saa aga üksipulgi lahata, sest siis peaksime ta seesmise olemuse ribadeks käristama, lõhkuma tema kui terviku. Neiu seisab ja saadab jalalöögiga juba uut kivi. Ta küsib endalt: kes ma olen? Kust tulen? Kuhu läken? Kõigile kolmele küsimusele on korraga raske vastata, seepärast otsustab ta viimase kasuks: kuhu läken? Sellele küsimusele vastamiseks pole vaja luua oma väikest filosoofilist süsteemi, sest tegu pole ju mitte neiuga «üldse», vaid konkreetse noore inimesega raamatukogu taustal. Küsimusega kuhu? liitub otseteed orgaaniliselt küsimus kuidas? Küsimuse lahendamisel kasutab neiu järgmisi kategooriaid: on raha — pole raha; rong või buss läheb — rong või buss ei lähe; piletikassad on lahti — piletikassad on kinni. Veel kord meenutan, et sellel natüürmordil on vaid üks tegelane. Rohkem ei lähe neid lihtsalt vaja, sest tähtsam kui mitu tegelast on konkreetse isiku liikumine kolmemõõtmelises ruumis. Antud juhul vaid üks jala liikumine. Ja nüüd... tema mõttevool on sedavõrd kontsentreerunud, et ta teeb otsustava pöörde. Kuigi kirjanduses on laialt levinud nn. otste lahtijätmine, millega luuakse avaram kunstiväli, siis siin seda ei juhtu. Väli on küll avar, aga see on siiski konkreetne plats. Küsimus hakkab kargnema lahenduse poole: bussile piletit ostma! Probleem kuidas, laheneb nüüd juba imelihtsalt. Jääb vaid üldisem küsimus: kuhu kui sõidusuund, aga see ei ole peamine. Peaasi, et sa jõuaks siit ära enne, kui valmsus on jõudnud ta oma jäägitusse embusse haarata.

Neiu sõidab Valga poole. Mõte ja tegevus on ühtseks saanud. Minu osaks jääb tunnistada tema mõistuse ja vaimsuse kriisi. Kelt pool üheksa võis Struve tähetornist näha õhulist pilve, mis vajus üle raamatukogu, ja kuulda imelikku õhuvõnget.

P. S. Mõned ütlevad, et see polevatki natüürmort, vaid portree. Jäägu igaühele oma.

ANDRE PUDE

Natüürmort neiuga, taustaks raamatukogu

Arstid parimad

Esmakursuslaste kergejõustiku kolmevõistlus (Cooperi jooks, kaugushüpe, kuulitõuge) oli kergejõustikuhallis 27. aprillil. Osavõtjaid oli kõikidest teaduskondadest (v. a. KKT). Selgitati välja ka individuaalselt parimad mitmevõistlejad.

Tütarlastest olid parimad:

1. **Svetlana Holotkova** (vene ravios.)
2. **Piret Tisler** (eesti ravios.)
3. **Irina Iljina** (füüsikaos.)

Noormehed:

1. **Jaan Kliimask** (bio-geo)
2. **Robert Luht** (arstit.)
3. **Hannes Kiris** (õigust.).

Teaduskonnad järjestusid järgmiselt: arsti- (rändvimpel), majandus-, bioloogia-geograafia-, matemaatika-, füüsika-keemia-, ajaloo-, õigus- ja filoloogiateaduskond.

KATRIN USK,
õigust. IV k.

Tuusikud

II poolaastaks on TRÜ ametiühingukomiteele saabunud järgmised tuusikud:

Sotši «Jug»	18. 07.—10. 08.	— hingamisteede h.	— 31.50
Kislovodsk (Kirovi nim.)	23. 08.—15. 09.	— „	— 36.—
Jalta «Sevastopol»	25. 09.—16. okt.	— „	— 34.50
Valgevene «Leštšo»	13. 07.—05. 08.	— südame-verer. h.	— 46.—
Sotši «Mõe Vidnõi»	4. 07.—27. 07.	— „ „	— 40.50
Leedu «Zelenogradsk»	30. 07.—22. 08.	— „ „	— 40.50
„ „	29. 08.—21. 09.	— „ „	— 40.50
Leedu «Svetlogorsk»	18. 08.—10. 09.	— „ „	— 40.50
		— närvisüsteemi h.	— 46.—
„ „	26. 08.—18. 09.	— „ „	— 39.—
Pärnu «Sõprus»	31. 08.—23. 09.	— südame-verer. h.	— 34.50
„ „	31. 08.—23. 09.	— „ „	— 34.50
Pärnu «Rahu»	18. 07.—10. 08.	— närvisüsteemi h.	— 34.50
Haapsalu «Laine»	9. 08.— 1. 09.	— liigesteh.	— 34.50
„ „	9. 09.—2. 10.	— „	— 34.50
Kemeri «Latvija»	4. 09.—27. 09.	— liigesteh.	— 54.—
Kemeri «Jaunkemeri»	19. 09.—12. 10.	— günekoloogil. h.	— 54.—
Kemeri «Dzimtene»	14. 07.— 8. 08.	— nahahaig.	— 34.50
Druskininkai «Nemunas»	25. 07.—17. 08.	— seedeelundite h.	— 37.50
„ „	25. 07.—17. 08.	— „	— 37.50
Pärnu «Rahu»	13. 07.— 5. 08.	— „	— 48.—
„ „	27. 08.—19. 09.	— „	— 48.—
„ „	30. 09.—23. 10.	— „	— 48.—
Feodossija «Voshod»	24. 07.—16. 08.	— „	— 34.50
Boržomi «Likani»	30. 07.—22. 08.	— „	— 48.—
Pjatigorsk «Iskra»	30. 08.—22. 09.	— „	— 48.—
Kemeri «Tšaika»	30. 08.—22. 09.	— „	— 33.—
Truskavets «Rubin»	23. 08.—15. 09.	— neeruhaig.	— 48.—
Slavjanogorsk «Artema»	1. 09.—24. 09.	— närvisüsteemi h.	— 36.—
„ „			
Pärnu «Rahu»	20. 10.—12. 11.	— närvisüsteemi h.	rbl. 34.50
Haapsalu «Laine»	27. 10.—19. 11.	— „	„ 34.50
Haapsalu «Laine»	22. 11.—15. 12.	— „	„ 34.50
Sotši — Adler	12. 12.— 4. 01.	— liigeste-närvih.	„ 34.50
Druskininkai ambl.	2. 12.—25. 12.	— närvi-liigesteh.	
		— günekol. h.	„ 39.—
«Gorjatši Kljutš»	7. 10.—30. 10.	— liigesteh.	„ 36.—
Haapsalu «Laine»	18. 11.—11. 12.	— „	„ 34.50
Pärnu «Rahu»	16. 12.— 8. 01.	— „	„ 34.50
„ „	31. 10.—23. 11.	— „	„ 34.50
Pärnu «Sõprus»	19. 11.—11. 11.	— südame-vereringeh.	„ 36.—
Pärnu «Rahu»	18. 11.—11. 12.	— seedeelundid	„ 48.—
„ „	7. 12.—30. 12.	— „	„ 48.—
„ „	16. 12.— 8. 01.	— „	„ 48.—
„ „	23. 11.—16. 12.	— günekol. h.	„ 48.—

Puhkepansionaadid

«Goluboi Zaliv»	9. 09.—20. 09. ja 21. 09.— 2. 10.	— 26.40
Gagra «Skala»	15. 07.—26. 07. ja 27. 07.— 7. 08.	— 26.40
Agulsera «Eukalipt»	21. 07.— 1. 08. ja 2. 08.—13. 08.	— 14.40 (pk)
Pühajärve	28. 08.— 8. 09. — 2 tuusikut ja 21. 09.— 2. 10.	— 2 tk.
Võsu	5. 08.—16. 08. — 2 „	
	26. 07.— 6. 08. — 4 „ 20. 08.—31. 08.	— 2 tk.
Võsu	18. 08.—29. 08. — 2 „ 21. 08.— 1. 09.	— 2 tk.
Repino «Gorki»	12. 07.—23. 07. — 2 tk.	
	24. 07.— 4. 08. — 2 tk.	
	29. 08.— 9. 09. — 1	
Šmorje	27. 07.— 7. 08. — 1	
Lesnoje	24. 09.— 5. 10. — 1	
Selga (LSR)	27. 08.— 7. 09. — 1	

Perekonnatuusikud

Pühajärve	16. 07.—21. 07.	— 2 inimest
Võsu	23. 07.— 3. 08.	— 2 inimest
Võsu	19. 08.—30. 08.	— 2 inimest (2 tk)
Võsu	19. 08.—30. 08.	— 3 inimest

Turismituusikud

Turkmeeni—Usbeki	3. 07.—22. 07.	— 1 tuusik
Dnepr—Doonau—Must meri	31. 07.—19. 08.	— 2 tuusikut
Ajaloolised kohad Kesk-Venemaal	13. 08.—30. 08.	— 2 tuusikut
Kaspiast Musta mereni	11. 09.—30. 09.	— 2 tuusikut
«Kuldne Rõngas»	21. 07.—11. 08.	— 2 tuusikut
Moldaavia ja Podoolje	13. 08.— 1. 09.	— 2 tuusikut

Avalduaed esitada ametiühingukomiteele.

Natuke...

(Algus 3. lk.)

enda või oma (all)asutuse resp. ametikoha teatamisest. Seegi on ebaviisakas: tema teab kindla peale, kuhu ta helistas, enamasti teab või aimab ka, kes kuuldele tuleb, toru võtja aga ei tea midagi. Vajalikust teadmisest (kes küsib) aga sõltub lõpuks ka see, mida võin vastata. Ei hakka ma näiteks tundmatule küsijale andma teavet kolleegi tegevusest. Veel vähem annan edasi ta koduaadressi või telefoninumbri. Endast ka tundmatule väljakutsujale ei räägi.

Ja lõpuks: arvan, et sõnakesed «palun», «tänan» ning «vabanda(ge)» on vajalikud isegi koduses läbikäimises ja sõprade ringis, ammugi siis töökoha-telefonikõnedes. Viisakus ei ole aastasadade jooksul põhjuseta kujunenud: see loob sobiva meeleolu ning on võtmeks küsitletava hoiaku kujundamisel. Kujundagem ja hoidkem siis ka telefoniviisakust!

Dots. VELLO TOHVER,
TRÜ siseinspektsioonikomisjoni esimees

Toimetaja V. SOOTAK

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 30. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksakoumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1666. MB-04438.

«TRÜ» «Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 16 (1375) Reedel, 18. mail 1984 XXXVI aastakäik

Kevad kevades

Ei ole uudis, et suvise sessi lähenedes muutuvad ilmad soojemaks, rändlinnud lendavad lõunast tagasi ja üliõpilased kakkavad tihedamini loengutel käima. Pole tänavugi teisiti, ehkki ilmad olid eelmisel nädalal külmavõitu.

Tartu on taasärganud kevadest roheline kui Eedeni aed. Milline ilu! Ainult üks enesevaenulik tudeng võib praegu pugeda hämarasse niiskesse urgu. Ainult rumal võib jääda kurdiks kõige ümbritseva ahvatlustele.

Kestab «Tartu kevad 84». Seekordne üritus näib nõnda kaaravana, et küllap saab iga ärksam tudeng sealt endale emotsionaalse laengu. Hoidkem silmad lahti ja võtkem aga vastu, mis pakutakse!

Nädala jooksul toimus kuvitavat ka laias maailmas. Ehkki tudengid on enamasti iseendaga tegelemisest väga kõivatud, ei saa nad ometi läbi kaugemale vaatamata.

Teisipäeval teatati, et Nõukogude sportlased ei võta osa Los Angelese olümpiamängudest. Nädala jooksul teatasid niisamasugusest otsusest Saksa DV, Tšehhoslovakkia, Bulgaaria. Kui meenutada kurbi sündmusi Münchenі mängudel 1972. aastal, aafriklaste boikotti 1976. aastal ja Lääne riikide kampaaniat Moskva mängude vastu, siis selgub, et viimased täisjõus olümpiamängud toimusid 16 aastat tagasi. Millal tulevad järgmised?

SULEV VALNER,
žurn. I k.

Komsomolikroonika

● 15. mail andis komsomolikomitee soovituse NLKPsse astumiseks Jelena Ditjatkinale (vene f V), Naidi Meikopile (def V), Henno Ligile (ravi VI), Kersti Kadakule (def IV), Kalev Sepale (geogr V) ja Margus Maserile (ravi IV). NLKP liikmekandidaadiks soovitati õigusteaduskonnast Jaak Ginter, Ants Froš, Tõnis Lass, Veljo Väärsi ja Allan Ratso ning Andi Einaste (KKT III) ja Kalle Kisand (ravi V).

● Arutati **pressisektori** tööd ELKNÜ TRÜ organisatsiooni 27. konverentsi otsuste täitmisel. Sektor peab senisest enam valgustama teaduskondade komsomolitööd. Sellest tööst on praegu eemale jäänud ajakirjandusosakonna üliõpilased (v. a. I kursus). Töötatakse välja otsus.

● **Komitee sektorijuhatajad andsid informatsiooni konverentsil tehtud ettepanekute kohta.** Ideoloogiatööst rääkis Tiit Vajak, olmesektorist Valur Glaase, Gagarini rühma komplekteerimisest asesekretär Jaan Vihrov, õiguskasvatustööst Toomas Kivimägi, kultuuritööst Sulev Ulp, interklubist Merike Karlson ja matkaklubist «Patrioot» Ain Niller. Siseorganisatsioonilise töö sektori juhataja Heli Reinola kõneles aktiivi õpetamisest ja tegi kokkuvõtte kriitiliste märkuste arvestamisest ning töö parandamisest.

LII KANGRU,
žurn. II k,
komsomolikomitee pressisektori juhataja

Tõeline Kevadkool

● **Talvise kevadkooli avamine.**

PEETER PÄLLI foto

Miks kevadel talvine ja mis koolist üldse juttu tuleb, saab teada 3. leheküljelt Ene Paaveri kirjutisest.

Sotsialistliku võistluse parimad

● 1983. aasta kokkuvõtete põhjal reastusid **teaduskonnad** järgmiselt:

1. **Õigust.**
2. **Arstit.**
3.—4. **Bioloogia-geograafiat.**
3.—4. **Matemaatikat.**
5. **Keemiaos.**
6. **Ajaloot.**
7. **Kehakultuurit.**
8. **Majandust.**
9. **Füüsikaos.**
10. **Filoloogiat.**

● Üleülikoolilistest kateedritest tuli võitjaks **poliitilise ökonoomia kateeder** (juh. prof. M. Bronštein).

● **Teaduskondade kateedrid:**

1. Taimesüstemaatika ja geobotaanika kat. (juh. prof. Hans Trass).
2. Eesti keele kat. (prof. Huno Rätsep).
3. Anorgaanilise keemia kat. (prof. Vello Past).
4. Eripedagoogika kat. (dots. Karl Karlep).
5. Spordifüsioloogia kat. (prof. Atko Viru).
6. Füsioloogia kat. (prof. Elmar Vasar).
7. Rahanduse ja krediidi kat. (dots. Vambola Raudsepp).
8. Kriminaalõiguse ja -protsessi kat. (dots. Kalle Nigola).
9. Eksperimentaalfüüsika kat. (prof. Karl-Samuel Rebane).
10. Programmeerimise kat. (dots. Jüri Kiho).

Ära märgiti NSV Liidu ajaloo, psühhiaatria, patoloogilise anatoomia ja kohtuarstiteaduse, taimefüsioloogia ja geobotaanika, soomeugri keelte, üldfüüsika ja matemaatika õpetamise metoodika kateedrid.

● **Õppejõududevahelises** sotsialistlikus võistluses osales 733 õppejõudu. 20 edukamat on (tähestiku järjekorras):

1. Lembit Allikmets
2. Mihhail Bronštein
3. Hans Dsiss
4. Ain-Elmar Kaasik
5. Johannes Kalits
6. Akivo Lenzner
7. Ülo Lepik
8. Jaan Loko
9. Viktor Masing
10. Silvia Oja
11. Helmut Piirimäe
12. Lembit Raid
13. Ilmar Rebane
14. Jaan Rebane
15. Karl-Samuel Rebane
16. Ennu Sepp
17. Ado Truupõld
18. Juhan Tuldava
19. Sulev Vahtre
20. Elmar Vasar

● **Dotsentidest ja vanemõpetajatest** olid 10 edukamat: Hans Dsiss, Jaak Karu, Toivo Kuldsepp, Heino Liiv, Jaan Loko, Asta Luigas, Lembit Mehilane, Silvia Oja, Udo Reino, Juhan Tuldava.

● **Õpetajatest ja assistentidest olid 3 edukamat:** Aadu Must, Aleksei Panov, Ants Reinmaa.

● **Teaduslaborite võistluses osales 33 laborit.**

1. Tehisintellekti lab. (juh. prof. I. Sildmäe).
2. Keskkonnakaitse füüsika lab.
3. Psühhofarmakoloogia lab.

● **Administratsiooni sotsialistlikus võistluses tunnistati võitjateks:**

— teadusosakond (juh. prof. Ants Kallikorm),
— õppeosakond (Mati Salundi),
— ajaloomuuseum (Elo Martis),
— kirjastus- ja trükiosakond (Marta Raisma),
— konstrueerimis-eksperimentaalosakond (Ado Jaagosild),
— plaani- ja finantsosakond (Oleg Andla).

20 parima töötaja hulgas on: Igor Gräzin, Juhan Elgas, Elli Jaska, Rein Kinkar, Toomas Kleimann, Sirle Kuristik, Salme Laar, Asta Liivak, Sirje Mark, Ela Martis, Juta Pallav, Lilie Pung, Marta Raisma, Milvi Reinfeldt, Eduard Sakk, Mati Salundi, Reet Zeik, Sirje Tamul, Ernest Teetsov, Mare Viiralt.

● **Majandusosakonnas toimus kutseala parima töölise konkurss.** Parimaks trükitööliseks on Aino Laas, eksperimentaal-aparatuuri töötajaks Tarmo Lutsar, autojuhiks Anatoli Pesjukov, majahoidjaks Ljubov Martikainen, koristajaks Alma Unt, ehitustööliseks Andres Sirk.

● **Teadusraamatukogus** toimunud osakondadevahelises võistluses tunnistati esimeseks kasvatustöö (Ilona Smuškina), teine oli teadusbibliograafia (Mare Kümnik) ja kolmas teenindusosakond (Kaljo Lepik).

● **Üliõpilaste teaduskondadevahelise töö- ja puhketingimuste parendamise konkursi järjestus on niisugune:**

1. Õigust.
2. Matemaatikat.
3.—4. Kehakultuurit.
3.—4. Majandust.
5. Bioloogia-geograafiat.
6. Arstit.
7. Filoloogiat.
8. Ajaloot.
9. Keemiaos.
10. Füüsikaos.

Vabariikliku vene keele olümpiaadi võitis TRÜ

Äsja lõppes vene keele olümpiaad. Tulemused on seekord suurepärased. Meie ülikooli võistkond saavutas vabariigi kuue kõrgkooli seas esikoha.

Ülikoolisisene olümpiaad toimus kolmes voorus. Esimene oli 1.—16. märtsini õppegruppides, kus osalejaid oli umbes 1600. 2—3 paremat igast grupist võtsid osa teaduskonnasisesest voorust (21.—28. märtsini), kust edasi pääses 6—7 üliõpilast. 33 parimat võistlesid omavahel. Pedagoogikakateedri õppejõu Larissa Vassiltšenko ettekande «Koolireformi põhisuunad» põhjal tuli koostada kokkuvõte kuuldust ja esineda selle alusel «välismaa külalistele» teemal «Mida toob koolireform NSV Liidu haridussüsteemi?»

Žürii valis välja 11 paremat vene keele valdajat: J. Truutsi (majandust.), J. Keskküla (arstit.), M. Remmelgase (arstit.), A. Uusjärve (bio-geo.), M. Nooni (õigust.), T. Laari (majandust.), E. Allikmetsa (arstit.), J. Nemlicheri (bio-geo.), E. Konsandi (õigust.), A. Lepikulti (õigust.) ja L. Matto (matem.). Neist esimesed kuus kaitsesid meie ülikooli au 25. aprillil TPIs vabariiklikul olümpiaadil.

Kõigil kümnel üliõpilasel tuli koostada artikli «Raamatu saatus TTRi sajandil» plaan teesides, kusjuures üks tees tuli põhjendada, öelda välja oma seisukoht ja veenda kogu auditooriumi öeldu õigsuses.

Meie tudengite ettekanded paistsid silma argumenteerituse, loogika ja keelelise õigsusega ning jätsid hindamiskomisjonile väga hea mulje.

Lõppjärjestus:

1. Marika Nooni — TRÜ 77 p.
2. Jüri Truutsi — TRÜ 76 p.
4. Jüri Keskküla — TRÜ 71 p.
4. Aarne Uusjärv — TRÜ 71 p.

Võistkondlikult saavutas TRÜ esikoha 295 punktiga, teiseks jäi EPA 270 p., III — TPI 261 p., IV — TRK 252 p., V — TPedI 242 p., VI — ERKI 219 p.

Õnnitleme võitjaid ja soovime neile edu vene keele oskuse arendamisel!

TATJANA SARV,
vene keele metoodika kateedri õpetaja

Läheme Gagarinisse!

«Suvel 1972 hakkas siin tööle J. Gagarini nimeline sõpruslaager, kokku 300 üliõpilast Moskvast, Smolenskist, Aserbaidžaanist, Lätist, Kasahstanist ja Harkovist. Nüüd töötavad Gagarini sõpruslaagris esindusrühmad kõikidest liiduvabariikidest ja kangelaslinnadest.

Eestlased ehitavad Gagarinis 1974. aastast.» Need sõnad on viimase «Nooruse» avalehekülgedelt Katrin Saksa sulest. Teda ennastki näeb ühel pildil koos rühma ja Enn Hansbergiga. Nemad kaks mainitut juhtis'd mõni aasta tagasi EÜE Gagarini rühma.

Ka tänavu ootab Gagarini sünnilinn 30. juunist 28. augustini tööle 50-liikmelist rühma Eestist. Tööd tuleb teha kahel objektil: remondi- ja ehitusvalitsuses ning linavabrikus. Põhitööks pakutakse betoneerimist, lisaks puidutööd ja värvimist. Kui tehakse tublisti tööd, on ka teenimisvõimalus soodne, sest tööfront on ette valmistatud ja materjalidega varustatakse hästi.

Huvi peaks pakkuma kaks kuud malevaelu teiste liiduvabariikide tudengitega. Üks kesksemaid igaaastasi üritusi on liiduvabariikide päevad. Muide, selles esindusrühmas töötanu saab kaheaastase malevastaaži.

Kellel soovi, pöördugu kiiresti komsomolikomiteesse (võib ka helistada tel. 3 52 56). Eriti oodatud on noormehed.

«Gagarinisse ei minda tühjade kätega, sinna tuleb kaasa võtta palju head tahet ja kõik oskused, soov laduda müüri oma rühma nimi ja aasta. Siis ei jää käed ka tagasi tulles tühjaks,» lõpetame meie vilistlase Katrin Saksa sõnadega.

EÜE sektor

Tarmuka töömehe juubel

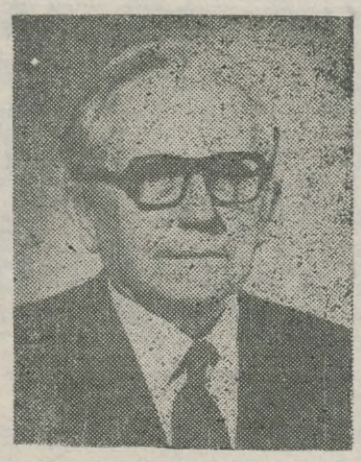

Kas professor Eduard Laugastel on kiire?

Juhtnööre nõutama või käsillolevast tööst järjekordset osa näitama tulnud üliõpilane ei oska sellele küsimusele küll millestki jaatavat vastust välja lugeda. Professoril on aega temaga ruttamata vestelda, mured ära kuulata, tekkinud küsimused läbi arutada ja kaasavõetud kirjatükkki lubatakse enamasti juba järgmiseks või ülejärgmiseks päevaks läbi lugeda. Hädavajalike märkustega ning parandustega varustatult ootab see kokkulepitud ajal autorit.

Jaatavat vastust ei pruugiks anda ka ükski kolleeg või tuttav, kes kohtab professorit tänaval või peahoone koridoris, sest professoril on ikka aega paar heatujulist sõna vahetada, lõõgastuspausil kohvikus isegi mõne naljaga vestlust vürtsitada.

Professor Laugastel ei näi olevat kiire. Hoolimata sellest, et professori loengud on koondatud ühele-kahele päevale nädalas, on üliõpilased aja jooksul kogenud, et vajaduse puhul võib teda ruumist 242 leida kella 12 paiku terve nädal läbi iga päev, kaasa arvatud ka laupäev.

Oma pika ja viljaka töömeheelu kestel on professor E. Laugaste järjekindlalt toiminud põhimõttel *festina lente*, ja küllap sellepärastki on ta suutnud rakkes olla niisuguse töökoorma vedamisel, mida jätkuks mitmele kehvemale mehele.

Meenutagem. Ülikooliharidus omandamine nõudis kodanlikul ajal palju raha, mida käsitöölise perel polnud võimalik kaasa anda. Õppimise ja leivateenimise kõrval Eesti Noorsoo Karskusliidu sekretärina suutis tookordne üliõpilane (1928—35) leida aega aktiivseks tegevuseks Akadeemilises Kirjandusühingus, Akadeemilises Rahvaluule Seltsis, ÕES-is ja EKS-is, kirjutada mitmed tööd folkloori alal (sealhulgas monograafia linnulaulutähendustest, mis ilmus FFC sarjas Helsingis 1931. a.). Magistrikraad rahvaluule alal 1937. aastal ei tähendanud veel võimalust pühendada end täielikult folkloorile. Järgnevate aastate pedagoogiametites leiti aga aega teadusliku uurimistöö jätkamiseks, seekord juba suundumusega kirjandusteaduse valdkonda. Peale artiklite pääses osa sellest tööst üldsuse ette monograafiana «Eesti kirjandus karikatuuris», kusjuures autor pälvis raamatu eest 1939. aasta teoste konkursil Tartu linna auhinna.

40 aastat tagasi võttis E. Laugaste oma õlgadele TRÜ rahvaluule-õppejõu rangid. Seiskunud koorma liikumapanekuks ja eriala püstihoidmiseks ei piisanud ainuüksi üld- ja erikursuste ning seminaride ettevalmistamisest. Tuli koostada õppeplaanid, soetada, s.t. endal valmis kirjutada kogu hädatarvilik õppe- ja õppe-metoodiline kirjandus. Kiiresti valmisid esimene rahvaluuleõpik (Eesti kirjanduse ajalugu I. Eesti rahvaluule. Tartu 1946) ja «Valimik rahvalaule» (1948), kui nimetada olulisemaid.

Samas ei olnud võimalust keskenduda ainuüksi õppetööle või folklooriuuringuile — oma nõudis ajabilansis ajaloo-keeleteaduskonna dekaani ja prodekaani amet (1949—54, 1967—71), KKI rahvaluulesektori juhataja (1947—52) ja vanemteadur-konsultandi koht (1971—75). E. Laugaste suutis kõigega hakkama saada. Suutis mitmegi tähelepanuväärse väljaande algatajaks, töö juhendajaks või osavõtjaks olla küll folkloristikas («Kalevipoja» uurimine ja selle tekstikriitiline väljaanne, 3 köidet vägilasmuistendeid, rahvalaulude antoloogia, orjuslaulude uurimine, «Vana Kannel») küll kodu-uurimises («Lehekülgi Tartu ajaloost» (1964), «Kas tunned maad» (1965) jt.), suutis alguse panna eesti nõukogude etnograafiliste filmide traditsioonile («Kihnu pulmakombestik», «Salu talus» jt.), varustada rahvaluule eriala kogu kursust katva õppevahendite komplektiga, organiseerida kateedri rahvaluulekogu EKRK, korraldada rahvaluulekonverentse, kaitsta doktoriväitekirja, avaldada üha uusi teaduslikke artikleid, monograafiaid, õppevahendeid, rahvaluulet populariseerivaid kirjutisi, osaleda kahe kaitsmisnõukogu töös ... Loetelu võiks jätkata.

Mitte kõik tehtust pole trükisõnas avalikkuse ette jõudnud. Nii näiteks «Trükis ilmunud regivärsside bibliograafia», «Vana Kandle» Haljala kõited, katkumuistendid, laulutüübi «Nurganaine» käsitlus jpt.

Professor E. Laugastel ei näi väliselt kiire olevat isegi nüüd kevadel, kui tema poole pöörduvad nõu saamiseks 5 diplomandi, veerandsada kursusetöö kirjutajat, tosina jagu menetluspraktika sooritajaid.

Professoril ei näi kiire olevat, sest ta võtab aja maha tänaval, peahoone fuajees, kohvikus — pikemaks hingetõmbepausiks puudub tal tõesti aeg: palju on teoksil, paljud tööd nõuavad tegemist.

22. mail kell 16 tähistab ülikool aktusega aulas filoloogiadoktor professor Eduard Laugaste 75. sünnipäeva.

Kõigi endiste, praeguste ja tulevaste õpilaste nimel soovin juubilarile õnne tema tähtsal päeval, jõudu ja tervist kavatsetu elluviimiseks!

PAUL HAGU

Rahvakontrolli konverentsilt

Aprilli lõpus toimunud TRÜ rahvakontrolliorganisatsiooni aruandekonverentsil esitas aruande pea- ja allüksuste 16 grupi ning 4 posti tööst peagrupi esimees prof. Lembit Tähepold.

Kõige rohkearvulisem on õppe- ja teadustöö sektor (juh. prof. R. Looga), kellel oli ka kaalukaim osa õppe- ning töödistsipliini kontrollimisel. Materjalid arutati läbi sektori igakuistel koosolekutel, kontrolli tulemused esitati meetmete võtmiseks TRÜ pädevatele organitele. Sektoris arutati ka allüksuste rahvakontrolliгruppide samateemalisi aruandeid (sõjanduse ja ühiskonnateaduste kateedrid, ajaloo-ning bioloogia-geograafiateaduskond).

Üks probleeme on endiselt päevikute täitmine. Vaatamata järelkontrollile on puudusi vanematel kursustel, eriti kehakultuuri- ja majandusteaduskonnas ning füüsikaosakonnas. Olukord oli paranenud arstidel. 16. veebruari koosolekul kuulati ära õppeosakonna juhataja M. Salundi informatsioon kontrolli tulemuste realiseerimisest. Kontrolliti ka õppetöö kavade vastavust õppeplaanile ning kavade otstarbekust. Õppeosakonna ja teaduskondade loengute ja seminaride kavades esineb sageli erinevusi, kõige enam on raskusi laupäevase õppetööga. Mõnes õpperühmas ja kursusel on laupäeval väga vähe üliõpilasi. Novembris toimunud komplekssel kontrollimisel leiti, et õppedistsipliini rikkusid ligi pooled kontrollitud kursused (parem oli see õigus- ja matemaatikateaduskonnas, eriti halb aga filoloogidel, füüsikutel ja geoloogidel).

Ettevalmistusosakonna töö kontrollimisel selgus, et erilubadega on võetud päevasesse rühma üliõpilaskandidaate, keda ametikoha või tööstaaži puudumise tõttu ei oleks pidanud vastu võtma.

Majandussektor (juh. K. Talja) kontrollis kütuse ja elektrienergia kasutamist. Kõige rohkem holti kokku V. Kingissepa 19 võimlas. Kütteperioodiks ettevalmistamise kohta esitati õiend linna rahvakontrollikomiteele. Kahjuks on ülikoolis kujunenud välja rida olulisi majandusprobleeme, mille lahendamisele pole ka rahvakontrolliorganid seni suutnud mõjusalt kaasa aidata. Üks näide on Nooruse t. 9 õppehoone soojustamine. Küsimuse lahendamiseks on vaja linna täitevkomitee abi. Selleks on samme astutud.

Raskusi on ka Tähe t. 4 ning vana ja uue anatoomikumi soojustamisega. Ilmselt jääb siin kohati vajaka meiegi majandustöötajate järjekindlusest ja vastutustundest (radiaatorite uuendamisel, akende tihendamisel jne.).

Krooniliseks hädaks on katuste läbijooksmine keemiahoones, füüsikahoones jm. Ilmselt peab ka siin majandusosakond näitama suuremat järjekindlust ja nõudlikkust. Peagrupi büroo jätkab allüksuste rahvakontrolliгruppide ettepanekul selliste objektide eraldi kontrollimist. Ühiselt tehes peaks ka tulu suurem olema.

Puudusi nenditi samuti kapitaalja jooksva remondi plaanide järgimises, automajanduses (garažeerimises, kulude ja kasutuste arvestuses, sõitude korraldamises) jne.

Mitme olulise majandusküsimusega on tegelnud administratsiooni rahvakontrolliгrupp (senine eslmees Ü. Saag, nüüd V. Kiis) — olme- ja heakord, koristajate töö, materjalide hoidmine jne.).

Ülikooli juhtorganeile viimase aasta jooksul saabunud signaale teadusraamatukogu kohta kontrollis peagrupi büroo erikomisjon. Puudusi oli varade ja inventari hoidmisel ning arvestamisel, majandusosakonna töökorralduses, mõningate töötajate töö arvestuses. Kinnitust leidsid ka mõned puudused raamatukogu juhtimise stillis. Olukorda arutati peagrupi büroo laiendatud koosolekul, kokkuvõtete tegemine vastuvõetud otsuste täitmisest seisab ees.

(Järg 4. lk.)

Leningradist Kuramaani

MEENUTUSKILDE SUURE ISAMAASÕJA VIIMASEST AASTAST

ARNOLD KOOP

(Algus «TRÜ-s» nr. 14)

Kolmas kord, kus mul Sõrve poolsaarel oli surm lausa käega katsuda, juhtus mõni aeg hiljem luures. Liikusime kolme mehega, mina keskel. Teadsime, et eriti ohtlikud on metsasihid ja seepärast ületasime neid ükshaaval ootamatute hüpetega. Oligi meie teel metsasiht kraaviga. Esimene mees jooksis ja hüppas üle kraavi — ei midagi. Siis tuli minu kord. Võtsin juba hoogu, kui instinktiivselt peatusin. Tagumine mees jooksis minust mööda, hüppas ja ... langes surnuna. Saksa snaiper oli täpselt välja sihtinud ja tabas.

Lahingute lõpu poole sattusin ühe naaberväeosa lahingukorda. Meie roodukomandör A. Peterson, väga tore mees, sai pihta. Tirisin ta tule alt välja ja toimetasin medsanpatti. Tagasi tulles ei leidnud oma väeosa enam eest. Samas aga pidas lahingut naaberväeosa ja mõnda aega võitlesin selle koosseisus. Väeosad olid aga sedavõrd lähestikku, et peagi olin ma oma poiste juures tagasi.

1944. aasta 24. novembril seisime võitjatena Sõrve sääre tipus. Kolm aastat ja viis kuud tagasi oli täpselt samast kohast alanud mu sõjatee. Majakas oli purustatud, kõik lähikonna majad varemetes. Sõrve sääre tipp kujutas endast mürskudest pahupidi pööratud maad, kuhu taanduv vaenlane oli vedanud tohutult sõjatehnikat. Vaid osa siiatoodust jõudsid fašistid toimetada Kuramaale. Nende vastupanu oli olnud fanaatiliselt raevukas. Üks vallutajatest taganes rinnuni merre, ikka veel automaadist tulistades. Alles pärast padrunite lõppemist tuli ülestõstetud kätega merest välja, laskus põlvili ja hakkas oma elu pärast paluma: «Kinder, Kinder, kleine Kinder». Mehed olid alguses maruvihased — lahing ammugi kaotatud, pääsu enam ei ole, aga frits tulistab viimseni, ei ole meeles lapsi ega kodu. Aga relvata vaenlast rindemees ei tapa.

Sakslase õnneks jõudsid samal ajal kohale ühe teise väeosa tagalamehed koos suurte sõjasaagi koormatega. Nähes meie vangi, palusid nad sakslast endale — neil siis ka millegagi uhkeldada. «Mida te vastu annate?» — päris meie poisid. «Võtke mida tahate,» olid tagalamehed lahkelt nõus, «meil siin seda träni jätkub.» Vahetasime siis vangi šampanja ja šokolaadi vastu. Kõik osalised olid tehinguga rahul — tagalamehed said hinnalise trofee, fašist surmahirmust lahti ja meil võis alata pidu.

Jalgsimarss viis meid 1944. a. novembri lõpul Sõrve säärelt Klooga laagrisse. Siit on meelde sööbinud õudne pilt Klooga surmalaagrist. Neljast tuleriidast, kuhu mahalastavad olid sunnitud heitma vaheldumisi propsikihtidega, olid kaks põlenud tuhaasemeks, kahte poolpõlenut hoiti aga veretöö tunnistajatena alles. Jube mõelda, mida tegid fašistid inimestega, kes nende teooria kohaselt kuulusid hävitamisele.

Vagunid anti ette 1945. aasta 11. veebruariks. Ohvitserid jooksid ringi ja õiendasid. Reakoosseis tõmbas rahulikult suitsu ja ootas korraldust vagunitesse minemiseks. Kõlasid käsklused, siin-seal kõrgendati häält, hobused hirnusid, vedurid vilistasid — tavaline sõjaväeešeloni teeleasumise pilt. Meie teekond viis läbi Tartu, Valga ja Riia Kuramaani. Edasi tuli juba jalgsimarss, millega kaasnesid omad raskused. Olime teele asunud talvel ja loomulikult talvevarustusega. Kuramaal olid aga teed lumest paljad, seepärast oli hobustel väga raske vedada. Komandör tegi mulle ja veel paarile mehele ülesandeks hankida voorile vankrid. See oli keeruline ülesanne, sest sissekukkumise korral võisid ähvardada tõsised diplomaatilised ebameeldivused. Kuidagi tulime siiski toime, kuigi tuli käiku lasta nii kõneosavus kui üldtunnustatud «valuuta» — piiritus, et vahelejäänud mehed pääseksid ilma karistuseta. Nad pääsesidki ja ka vankrid saime.

Kevadtalvine karm Kuramaa. Kottisurutud vaenlane pani meeleheitlikult vastu. Neil on sõgavalt ešeloniseeritud kaitse, mille läbimurdmine nõudis palju vaeva ja ohvreid. Kuramaa lahingutest meenuvad järgmised episoodid.

Olin automaatur pataljoni staabi kaitserühmas ja elasin koos teiste meestega väikeses saunas. Ootamatult kõlas lahinguhäire. Nüüd ei tohtinud viivitada — vattkuub selga, automaat kätte ja täie hooga saunast välja. Minu õnnetuseks asus otse sauna ukse ees madal pilgeni vett täis kaev. Keegi oli eemaldanud kaane ja ma kihutasin täie hooga kaevu. Seisin kaelast saadik jääkülmas vees, ainult automaati hoidev käsi oli üleval. Väeosa liikus lahingutega edasi, meie staabiga kannul. Kusagilt ei leidunud kõetud ruumi oma läbivettinud ihukatete kuivatamiseks. Kolm päeva kulus, enne kui oma ihusoojaga vattriided kuivaks sain. Vahepeal jäätusid kuub ja püksid nii ära, et ma ei saanud ennast enam kuigi palju liigutada. Ühtepuhku tuli automaadipäraga seda jäist soomusrüüd taguda. Aga mis kõige kummalisem — ei nohu ega palavikku. Tavalises olukorras oleksin küll saanud kopsupõletiku. Nüüd aga ... märtsikuus, kolm päeva lageda taeva all läbimärgades vattriietes.

22. märts 1945. Meie pataljon oli parajasti teises ešelonis, kui saime käsu rutata appi vaenlase kaitsesse sissekiilunud õpperoodule, kes oli ümber piiratud. Ületasime raudtee ja ajlustasime lahingut. Sakslaste kaitse oli hästi organiseeritud ja meid võeti tiheda tule alla. Pimeduse saabudes oli meid rivisse jäänud õige vähe, kuid tänu katjuušade tulelõõgile tungisime edasi ja jõudsimegi õpperoodu ni. Pimedas metsas segunesid nii meie kui fašistide üksused, polnud ülevaadet, kus on vaenlane, kus omad. Siin ja seal puhkesid lühikesed ägedad lähivõitlused. Liikusin koos jefreitorite E. Rebase ja G. Jänesega ning reamees Ojaga. Meie pataljoni komsorg leitnant E. Kuusik oli väikese rühma võitlejatega sattunud ohtlikku olukorda. Märkasime seda ägeda tulistamise järgi ja ruttasime appi. Ootamatult kohtasime nelja vaenlast. Nüüd otsustas reageerimise kiirus. Meie automaadid tulistasid esimestena ja hitlerlased varisesid kokku. Lahing metsas jätkus. Ümberringi lõhkesid käsigranaadid, tärisesid automaadid, kostis karjumist. Siis tabas kuul minu kõrval sammunud jefreitor E. Rebast. Olin otse ta kõrval ja nägin, milline jõud võib olla väikeses, vaevalt 10 grammi kaaluvas metallitükis. Kuul riivas ta põsenukki ja rebis ära osa kõrvalesta. Suur mees lendas lõõgist lumehange ja oli teadvust kaotamas. Tirisin ta püsti ja raputasin õlgadest: «Noh, kuidas on? Kuidas tunned ennast?» Ta toibus pikkamööda. Talutasin mehe varjulisemasse kohta ja tegin hädasideme, nii et saime edasi liikuda.

Mõne aja pärast kohtasime metsas korpuse poiste väikest gruppi. Võtsime ahelikku ja tungisime sakslaste liinist läbi. Edasi leidsime juba paarikümnemehelise omade salga. Nüüd oli kindlam tunne. Peagi jõudsime metsast välja oma väeosa positsioonidele.

Lahing jätkus 23. märtsil. Sel päeval sai raskelt haavata meie pataljonikomandöri asetäitja kapten Kann. Meelemärkuseta ohvitser tuli vaenlase tule alt võimalikult kiiresti ära viia. Tõstsime haavatu telkmantlile ja hakkasime teda nelja mehega tagala poole kandma. Meie õnnetuseks viis tee mööda tõusvat nõlva. Seal olime saksa snaiperitele heaks märgiks. Liikusime küllaltki aeglaselt, sest pori ja lumesegune vesi ulatusid kohati põlvini. Vaevalt olime saanud kaevikust välja, kui üks kandja sai pihta. Läksime edasi kolmekesi, kuni ka teine mees sai haavata. Jätkasime kahekesi. Siis tundsin tuima löögi vastu labajalga ja korraga olin käpuli. Ka mind oli tabanud vaenlase kuul.

Minu õnneks oli hiljuti piki teeserva sõitnud tank. Soomusmasina roomikud olid püdelasse maapinda muljunud õige sügavad vaod. Need olid vett ja pori täis valgunud. Kui tahtsid eluga pääseda, siis pidid ennast - varjama selles külmas ja vastikus lõgas. Niipea kui pead tõstsin, kuulsin kuulide vihinat. Nii roomasin mööda tankijälge künka harjani. Edasi komberdasin juba püsti, teeservast võetud roigas karguna kaenla all. Läbimärja ja porisena jõudsin lõpuks sanitaride hoole alla. Mind saadeti kohe edasi välihospidali. Kuul lõigati välja ja mind pandi mitmeks nädalaks pikali. Tröösti sellega, et haav ei ole raske, paraneb enne sõja lõppu ära.

Mind kirjutati hospidalist välja 9. mai hommikul. Oli ilus päikesepaisteline kevadhommik. Sinililled ja ülased õitsesid. Panin oma päevinäinud sineli selga, viskasin seljakoti õlale ja hakkasin astuma.

Siis tuli hospidali teade, et sõda on lõppenud. Fašistlik Saksamaa on tingimusteta kapituleerunud. Seisin ja mõtlesin: «Püha taevas! Kas tõesti rahu? Ja kas ma tõesti olen elus?» Olime oodanud pikisilmi sõja võidukat lõppu, kuid ametlikku teadet veel polnud. Ja nüüd lõpuks on võit käes! See oli suur rõõm ja tohutu pingest vabanemine. Kuid see rõõm ei pannud mind hõiskama ega tantsima — olime maksnud võidu eest väga ränka hinda. Kui palju häid seltsimehi ei näinud võidupäeval Liialt ränk oli olnud läbielatu. Karmid sõja-aastad olid jäänud seljataha. Uus ja veel tundmatu sõjajärgne elu ootas ees. Ootas neid, kes olid elama jäänud ja kes pidid ära tegema ka selle töö, mis muidu oleks olnud langenute osa.

Mõttejulgust! Konstruktiivsust!

Praegu käib Nõukogude Liidus laialdane uurimistöö majandussfääri võimalike ümberkorralduste kohta. On selge, et nüüdne majanduse kasvutempo ei suuda täielikult rahuldada elanike tarbimisvajadusi. 1983. aasta juunipleenumil ütles sm. K. Tšernenko: «Propaganda- ja kasvatussüsteem peab aktiivselt kujundama uut tüüpi majanduslikku mõtlemist, mis on suunatud algatusvõimele ja sotsialistlikule ettevõtlikkusele ning nende teede loovale otsimisele, mis viivad vähimate kulutustega parima rahvamajandusliku lõppresultaadini.» Ent veel ei ole lõplikult välja toodud konkreetseid suundi ja meetodeid.

Laupäeva pärastlõunal esineski majandushuvilistele vana kohviku rõdusaalis Majanduse Instituudi vanemteadur **Ivar Raig.** Ivar Raig on olnud majandusinstituudi aspirant, stažeerinud Maailma Majanduse ja Rahvusvaheliste Suhete Instituudis Moskvas, praegu tegeleb majandusmehhanismi uurimise ja täiustamisega agrotööstuskomplekside raames.

ANDRUS SALUPERE foto

Vestluse alguses tõi ta välja mitmesugused majandusliku mõtlemise tüübid.

Edasi siirdus jutt majanduslikele paradoksidele. Kuidas defineerida üldse mõistet «paradoks»? Paradoksid on arutluses tekkivad vastuolud, kuigi arutluse käik paistab olevat loogiliselt õige. Et asi selgem oleks, tooksin siinkohal ka mõningaid näiteid markantsematest majanduslikest paradoksidest:

1) tsentraliseerimise paradoks — tingib tohutu juhtimisaparaadi. Näiteks on Eesti NSV põllumajanduses tipp- ja keskastme juhte 500 võrra rohkem kui lüpsjaid ja traktoriste kokku;

2) kontsentreerimise paradoks — tööstuse kontsentreerumine, mis ühelt poolt on küll produktiivsuse eelduseks, on viinud mõnelgi pool ökoloogilise tasakaalu rikkumiseni;

3) vastuoludest, mis võivad tekkida sotsialistliku majanduse efektiivsuse tõstmise ning meie väljakujunenud tõekspidamiste vahel, on huvitav lugeda Ungari TA akadeemiku JÁNOS KORNAI artiklist «Majanduse efektiivsus ja eetika», mis on ilmunud «Sirbis ja Vasaras» nr. 46—47/1981.

Pärast väikest vaheaega jätkus õhtu veelgi põnevamalt. Auditooriumile anti võimalus välja pakkuda majanduslikke paradokse igapäevase elu praktikast. Omalt poolt kommenteeris ja analüüsis Ivar Raig kõiki esitatud mõtteid. Kui tegu oli tõepoolest paradoksiga, lahati ka selle põhjuseid ja olemust. Samuti jagas Ivar Raig preemiaid: väiksemate ideede eest väiksemaid, kopsakamate eest suuremaid. Nii mõnigi arvamus kutsus esile päris teravaid mõtteavaldusi. Ilmnes ka, et sugugi mitte kõik ettepanekud ei ole konstruktiivset laadi. Jutt kaldus paradoksidest kaugemalegi. Seda ägedam sai vaidlus ja ligi kaks ja pool tundi kestnud kohtumine tuli lõpetada vaid seetõttu, et kohvikut taheti sulgema hakata.

TIIT PRUULI

Pühapäev, 22. aprill ja õhtu Urmas Alendriga. Veidi tavapäratu ja ootamatu, arvestades aga esineja soovi pakkuda midagi uut ja senikuulmatut, meeldiv. Tartu tudengil oli hea võimalus kuulata läbilõiget Alendri teadvustatud lauljatee algusest tänaseni, ta esitas ainult omaloomingulise viisiga palu.

Kava algas 1968. aastast «Vana klouniga» (tekst ja viis U. Alender), mis väljendas noorusaastate nukrameelset lüürikat. 1970. aastal valmis ansambli «The Beatles» lahkuminekust ajendatud «Varjude revolutsioon».

Kolme kaustiku laulud

1971. aastast oli Alender seotud uue tekkinud ansambli «Rujaga». Laulude kirjutamiseks jäi aega vähe. Järgnevatel aastatel avastas ta enda jaoks Viivi Luige, Juhan Liivi, Juhan Viidingu, Rudolf Rimmeli, Maret Mursa.

1975. aastal toimus murrang, senistele 4-akordilistele lugudele hakkasid lisanduma keerulisemad. «Laupäev naisega» kuulub suisa eksperimentaallugude valda.

Vahepealsetel aastatel kirjutas Alender muusikat mitmele näidendile.

1979. aastal läks laiali endine «Ruja». Laulus «Tagavaraväljapääs» (tekst J. Viiding) küsitaksegi:

«Mis meil oleks vastu panna
armastatud «Rujale»,
nagunii meil tuleb minna ükskord
ikka mujale.»

1980. aastast algab n.-ö. Arderi aeg. Seni lasteluulet avaldanud autorilt valiti ka lauluke, mis pühendati Nukuteatri mõttelisele Prantsusmaa reisile.

1983. aastal kirjutatud «Mida teeksid sõber siis», pühendatud R. Rannapile, väljendas kurbust vokaalmuusika varjumise pärast instrumentaalse taha. Kava ametlikuks lõpulauluks oli «Eleegia» (1984).

Publik nõudis veel viit lisapala!

MARGIT MIKK

Meeste laul aulas

RSP kulminatsiooni pani iga üritustest osavõtja enda jaoks ise paika. Ei julge üldistada, aga enamikule saalitäitest kuulajaskonnast oli selleks kindlasti laupäevaõhtune **TARTU AKADEEMILISE MEESKOORI** kontsert aulas.

Kontserdi sisse juhatanud motole järgnes G. Podelski «Laul Leninist». Kava koosnes valdavalt eesti päritolu lauludest. Gustav Ernesaks, Mart Saar, Veljo Tormise rahvalauluseaded — need on meeskooride kontsertkavades lausa kohustuslik-asendamatud. Enam elevust tekitas saalis hell-humoorikas laul «Santa Maria» koori dirigendi Alo Ritsingu loodud viisil (sõnad P.-E. Rummo). Veidi võõrapäraseina pididki kõlama vene rahvalaulu seade «Hei, hoogu!» ja vana bulgaaria rahvalaul «Hommiku eel...» Kontsert lõppes traditsiooniliselt ladinakeelse üliõpilaslauluga «Gaudeamus».

Meeskoorist kõrvale jäänud vilistlaslauljad kahetsesid, et puuduv aeg, kauged kilomeetrid (või ka liigsed kilogrammid) ei võimalda enam ühislaulust lauljatena osa saada.

TRÜ Akadeemilise Naiskoori poolt sooviti kestvat kõrgvormi, et mehetegusid jätkuks ka algavaks laulusuveks.

MARI RÄTSEP

„Bluusid jäävad..."

● **RSP reklaamplakateilt võis huviline lugeda, et laupäeva õhtul mängib TRÜ klubis mingisugune G. Grapsi ansambel.** Et asjasse selgust tuua astusin klubisse sisse ja küsisin:

KUS ON «MAGNETIC BAND»?

GUNNAR GRAPS: Magneticut ei ole enam...

Küsimus: Miks?

GUNNAR GRAPS: Meie aeg on pärast seitsmeaastast koosmängu paraku lihtsalt ümber saanud.

Küsimus: Mis nüüd siis saab?

GUNNAR GRAPS: On juba saanud, nimelt Gunnar Grapsi ansambel.

Küsimus: Millise nime alt võime teid edaspidi kavalehelt otsida?

GUNNAR GRAPS: Mõtlesime, ei ei võtagi enam mingit erilist nime. Põhjus on selles, et kuna suund on võetud ikkagi üleliidulisele areenile, kus minu nimi juba mingil määral tuttav, on sedaviisi lihtsalt kergem läbi lüüa.

Küsimus: Kas koos «Magnetic Bandiga» läksid ka bluusid?

GUNNAR GRAPS: Ei, ei. Bluusid jäävad kindlasti alles. Mulle tundub, et meil hakkab *heavy*-ajastu tagasi jõudma. Sinnapoole sihingi. *Džäss-rock*, mida vahepeal sai proovitud, pole ikkagi minu õige liin. Iga kingsepp jäägu oma liistude juurde.

Küsis TIIT PRUULI

Repliik reportaažile

Lisan Tiit Pruuli reportaažile RSP kummipaadirallist (8. mai leht) pealtvaataja mälestuse.

— Ah sina ütled, et neil on parem paat, me veel vaatame!

— — — — — —

— Ah ikka veel ütled! Tuletõrjeauto on vooliku hoiatavalt välja kerinud.

Igaüks tuli siia oma kindlameelset kursusekaaslast või kangelasest sõpra innustama. Ja seal, graatsiliselt sillakäsipuule toetudes, seisavad sõudjate südamedaamid. Voogudes kiiguvad lillevanikud, paadid külvatakse üle sinilillede, ülaste, rooside, nartsissidega. Emajõe kaldad rõkkavad. Tõeline pidupäev kogu Tartule! Sõitjad, vaevalt kaldale roninud, haaratakse kätele ja kantakse vaimustunult läbi linna...

Seda me võime oma lastele rääkida.

* *

(Järg 4. lk.)

Tõeline Kevadkool

Olgu need kiidetud, kes kevadkooli-ürituse välja mõtlesid! Eesti rahva vanasõna ütleb küll, et «eks keeletu peab välja vedama, mis meeletu peale pannud», aga kõigepealt on eesti keele ja soome-ugri keelte ring küll kõike muud kui **keeletu**, pealegi õnnestus ka kevadkool «Kas minu keel on minu muuta?» suurepäraselt.

Tõtt öelda peeti Saadjärve ääres Äksis korraga kaks kevadkooli, **talvine** ja **suvine**, otsustades esimese päeva jäise külma ja teise päeva päevitamis- ning mõnele suplemisväärsegi ilma järgi. (Seega sai ka komplekt täis, sest eelnevalt on peetud **kevadine** ja **sügisene kevadkool**, teemadeks «Keel ja psüühika» ning «Kui sügavalt on kõik keeled üks?») Kui suurepärane ilm ka oli, kevadkool ise ületas teda igati. Kaks kena päeva kadusid nagu... no kuidas küll võrreida... nagu põder rukkissel

● **Esimesel, nn keelekorralduse** päeval oli esimene selleteemaline samm avarivistusel laagriülema dotsent Tõnu Seilenthali käskluse «Keeled suust välja!» täitmine. Telefoniposti otsa heisati kujuteldav lipp, mis kevadkooli lõppedes sinna muide lehvima jäeti — kes «oma mees» on, see näeb ta kohe ära! Teine keelekorraldusteemaline samm oli juba pikem: Kadi Lond, Monika Demant (ef III) ja Kadri Oim (ef I) tegid ettekanded kohanimelise täiendi väikese tähega märkimise traditsioonist. See komme tuli meile Soomest Lauri Kettuse kaudu umbes 60 aastat tagasi, kuid praeguseni vaieldakse selle otstarbekuse üle ja praeguseni teeb reegli (viimati 1976. a ÕSis fikseeritud) järgimine raskusi. Saadetuna vahelehüüdest «Väikest tähte pole seal vaja! Me ei saa ometi Soome järgi jooksikud olla!» võeti vastu OTSUS: *maksimumprogramm* — kui kunagi peaks soovitatama märkida pärisnime igas positsioonis suure tähega, siis olla selle poolt; *miinimumprogramm* — praegu vähemalt kahtlastes kohtades alati suurtähe kasuks otsustada. Kuigi Ain Kaalep mäletab soome-ugri keelte ringi koos professor Aristega juba 1967. aastal sama programmini jõudnud olevat, lisas ta *täiendusena* — lapsed peaksid koolis praeguse reegli siiski endiselt ära õppima.

Millist nimekuju teie eelistate — kas Schweiz, Suisse, Svizzera või Svizera? Kas olete Ungari kõrval juba harjunud nägema kuju Magyarország? VÕKi otsus võõrkohanimede ortograafia kohta on kirgesid üsnagi lõkkele õhutanud, kuid kevadkool jäi seda arutades päris rahumeelseks. Peeter Päll (ef V) kõneles otsuse-eelsest olukorrast, vastukajadest Külli Saia (ef IV), VÕKi liige dotsent Reet Kasik tutvustas saamislugu. Ja dotsent Ellen Uuspõld leidis, et originaalkuju tunnustamine on asjade täiesti loomulik käik ning teda paneb imestamagi, miks ajakirjanduses selle ümber nii palju tolmu on üles keerutatud.

Ettepanekutest mitteladina tähestikega keelte translitereerimiseks ja transkribeerimiseks rääkisid Renate Elango (ef III), Asko Tamme (if IV) ja Marju Lepajõe (ef IV). Kesk-Aasia nimede ümberpanekust kõneles Ain Kaalep.

Keskpäeval, kui vasja (sõna etümoloogia: vast+äsja) saabunud KKI külalised talvisest külmast kamina ääres veidi muhenenud ja tahenenud olid, esitas vanemteadur Tiiu Erelt oma nägemuse keelekorralduspõhimõtete arengust.

Eesti rahva vanasõna ütleb keelest veel sedagi, et see olla inimese kõige suurem vaenlane. Jah, jääks siis sellega, kuid tüli võib tulla mitte ainult temaga vaid ka tema ümber. Kevadkool sujus ladusalt ja üksmeeles, kuni jõuti morfoloogiaprobleemideni ning selgus, et keeleringi oma kohalviibimisega austanud härrade Johannes Aaviku, Johannes Voldemar Veski ja Jaan Jõgeveri sellealased nägemused on teravalt vastandlikud! Puhkes tuline väitlus — keelemehi kehastanud Pekka Erelti, Rein Oidekivi (ef I) ja Leili Punga (ef IV) kiuste, et tagasihoidlikumale ja reserveeritumale Soome külalisele härra Kettusele (Vallo Kalamees, ef IV) ei jäänud peaaegu hetkegi vaheleräkimiseks. Härra Toomas Help (ef IV) pidi tõsiselt vaeva nägema, et vaidlejaid lahutada ja anda preili Tiina Hallikule (ef III) võimalus esitada ettekanne «Aaviku «Eesti õigekeelsuse õpiku» (1936) ja tänapäeva morfoloogiareeglite võrdlus». Oma sõnavõtus polemiseeris T. Help praeguste normingute poolt lubatava liigse paralielismi ümber.

Enn Kasak Tõraverest tegi täispöörde filoloogiast füüsikasse ja püüdis demonstreerida tänapäeva tehnika võimalusi. See õnnestus igati: näitlikult «kahevõitluses» diaprojektor «Svitjaziga», kaudselt slaidide vahendusel. Tõeliselt suurejoonelise punkti pani aga õhtule Tõeline Kevadtotter Suurviktoriin tõsist pinget pakkunud küsimustega (eriti esiletõstetavad kevadvihastamise ja kevadhüüatuse küsimus, samuti tõeline kevadküsimus ise). Väga sisukalt esines võistkond «Diisel», järgnesid «Kevadkirplased» ja «Tulwawesi».

● **Teine päev** oli sootuks teistsugune, selle sisustasid vahepeal saabunud suvi ja uued külalised. Jaan Ross KKI arvutuslingvistika sektorist analüüsis, «miks on heliread sellised, nagu nad on». Enn Veldi (if kateeder) intrigeerivad tõestused häälikusümbolismi kohta (teatud häälikud tähistavad teatud kuju, suurust jne) provotseerisid kedagi daami mustas küsima, kui suur võiks olla spekulatsioonifaktor selles teadusharus... Enn Veldi viis veel läbi väikese jaapani keele kursuse — ega keel koormaks ole (ütleb muidugi vanasõna). Psühholoog Jüri Allik rääkis põhiliste keelt määravate abstraktsete seaduste tunnetamatusest tavalise keelekasutaja jaoks.

«... ja talle näis, et keeles endas sees / on seadused, kõik keelereeglid» — see on, teadagi, kunagi ka Äksis elanud Otto Wilhelm Masingust. Tänu temale said kevadkoollased Äksi kiriku ees suurepärase teatrielamuse — Heiti Pakk (psühhol III) lavastas (kaasa) haaravate massistseenidega kuulsa «õ-kirjamärgi» sünniloo. «Ta uuris hoolsalt rahva keelt,» luuletas A. Sang, ja võib öelda — nimetatud vaatlustegevus oli aupakliku täpsusega ka lavastuses kujutatud (Masingu osas T. Help, esti rahva kandvas rollis V. Kalamees). Sealsamas kirikuesisel kõneles vanemõpetaja Valve-Liivi Kingisepp Masingu eluteest ja -tööst, mehest, kes keeles «nägi rahva hinge peeglit».

Kas minu keel on minu muuta? Mis ütleb eesti rahva vanasõna? — «Mis meele peal, see keele peal» ja «Küll kiel-miel ise tie juhatab».

ENE PAAVER,
žurn III k

● **Enn Veldi räägib häälikusümbolismist.**

VALLO KALAMEHE foto

● **Härra Toomas Help.**

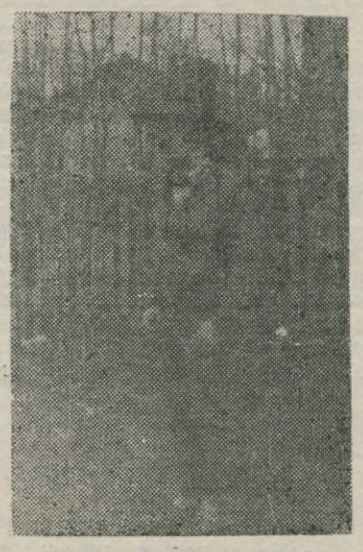

● **Laagriülem.**

PEETER PÄLLI fotod

„Sokki ei mälunud keegi. Või ehk siiski?"

(Sokki mäluma — (väljend üliõpilaste slängist) tühja, mõttetut tegevust, tööd korda saatma.)

«Noh, kuidas oli?»
«Ei tea koke öeldagi, tundub, et tänavu oli vist ühetaoline.»
«Kuidas nii?»
«Ah, ei tea. Aga lõppkontsert...»
«Ära räägi!?»

Sel kõnevahetusel pole tänaseks kaugeltki enam seda kaalu, mis vahetult pärast 6. mai lõppkontserti. Jah, sest tänaseks on VI muusikapäevad «TARTU 84», mis kultuurifestivali «Tartu kevad» raames teoks said, kenaks mälestuseks saanud.

Tänavu oli traditsioonilise kontsertprogrammi kõrval ka teisi põnevaid üritusi. **5. mail toimus ülikooli spordikompleksi korvpalliväljakul kontsert «Muusika ning muusikud rahu eest», mille sissetulek kanti rahufondi. Lisaks veel TRK tudengite «Väike öökontsert» ülikooli aulas. Teist korda peeti maha ka arutelu muusikapäevadel kuuldust-nähtust.** *Sel aastal loobuti kindla liikmeskonnaga žüriist. Kontsertprogramme hindas 42-liikmeline ekspertide kolleegium. Sinna kuulus muusikuid, heliloojaid ning teisi meie muusika ja kultuurieluga vahetult seotud inimesi. Oma hinnangu avaldamiseks oli igaühel neist ainult ühekordne hääleõigus. Lemmikud selgitati vähemasti ekspertide hulgas küll täiesti võrdsetel alustel.*

Tartu muusikapäevadel on saanud heaks tooniks mängida džässrokki. Küllap paljude tippude kogemus õhutab. Tänavugi võis mõnda

● **Ah jälle Malkov pildil? Kas fotomeeste lemmik? Mis teha, kui pilt kenasti välja tuleb. Peeter Malkov on igatahes seda väärt, et ta foto lehes ära trükkida. Esines ta ju oma ansambliga.**

ANDRUS SALUPERE foto

aut pisi-«Kasekest» või -«Radarit» näha-kuulda. Enamik paistis ilmselt arvavat, et edu pant on kindlasti džässi sugemetega improvisatsioonilises rokis. Igatahes instrumentaalmuusika oma ülekülluses uputas saali ja iseäranis rõdu (seal istusid ju pillimehed ise, lisaks veel eksperdid ja ajakirjanikud — need, kes pidid kõiki kontserte jälgima.) hoogsa ning väsitava lainena. Džässi austaja võib siinkohal öelda, et see laad võimaldab pillimehel ennast liiksalt rohkem näidata. Tõepoolest. Samas aga võimaldab ta muusikul paljusid liiksameelseid, väkem arenenud ja väkem paindliku kõrvaga kuulajaid liiksalt ära petta. Sest instrumentaalseid süvaotsinguid ei mõista kõik saalisistujad. Aga Tartu muusikaüritus on prestiižikas, sinna piletit saada on väata et sama, mis «Savoy ballilegi». Intellektuaalsest muusikast osasaamise õhkkond lausa nõuab heakskiitu, mõistmist. Ka siis, kui kõigest aru ei saa, aga seda ei näita keegi välja. Kuigi inimesele meeldib kogu hingest «Suveniir», kääletab ta ikka ja vaimustusega «In Spe» kasuks. Sest see on hea tooni, maitse näitaja. See on omamoodi vaimne ja poppi. Teise kandi pealt on aga selline käitumine kahtlemata publikut häiriv näktus. Kindlasti oli peaaegu igal kontserdil saalis ka suur hulk seda publikut, kelle heli mõistmine tabamine tunduvalt üle vabariigi keskmise ulatub. Sest tegelikult, laias laastus võttes, vaatas-kuulas kontserte suures jaos ikka üks ning sama rahvas. Nii kurb kui see ka pole, kerkib siin taas esile laiematele massidele korraldatavate kontsertide vajalikkus ning kahtlemata ka ... võimalikkus.

Kui palju aga see üritus meie levimuusika tegelikku olukorda peegeldas? Reakontsertidel pakutakse koopis teistsugust muusikat: volab vokaali lopsakas küllus (paljus ka väga hea vokaali), sagedasti kohtab tekstilisi maitselibastumisi, tasemel aparatuuri olemasolu tagab labasematelegi lõõklugudele helilise puhtuse ja kädavajaliku stiilivürtsi. Instrumentaalseid süvasuundumusi ei kuule seevastu just eriti tihti. Kui aga needki muusikapäevadelt heliplaatidele ei jõua (nagu võib arvata firma «Melodija» äärmiselt loiust ja apaatsest suhtumisest asjasse). Asja letile jõudnud «Eesti popp III» püüab seda apaatsust kohutava hilinemisega küll leevendada, aga sellestki on väke abi. Plaadil pole ühtegi märget jutuksoleva ettevõtmise kohta ja mis veel kullem — pole midagi ka selle kohta, et tegu on kontsertlindistusega. Selline isemoodi «piraatlus» meie lindistusstuudiote autoriteeti kuulaja silmis-kõrvus just ei tõsta.

Kas praeguse publiku keskmise arengutaseme, arusaamisvõime juures on üldse mõeldav džässi ja süvaroki edukas müük täissaalidele? Omaaegse «Ruja II» (Kappeli-«Ruja») kurb kogemus kinnitab eitust. Lahkumineku-eelse suve turnee läks suures jaos tühjalt... Saaremaal näiteks olkasid vabaõhulava äärde uudiskimutsema tulnud ebedekesed, et ei tea, miks nad küll nii väljusti mängima peavad. Õnneks väitis teoreetilisel konverentsil Raivo Sersant («Radari» direktor) vastupidist.

(Järgneb.)

IVAR VIGLA

Rahvakontrollikonverentsilt

(Algus 2. lk.)

Keskkonnakaitse seisukohalt teeb rahvakontrolöridele muret anatoomiakateedri basseini lekkimine, kust imbub maapinda formaliini ja fenooli segu. Nii võib mõne aja pärast reostuda põhjavesi Toomemäe ümbruses. Töötingimused kahjustavad aga kateedri töötajate ja üliõpilaste tervist. Kateeder koos rahvakontrolliga on teinud ettepanekuid olukorra parandamiseks.

Organisatsioonilises töös (juh. dots. L. Saarnits) tuli rahvakontrolöridel jooksvalt tegelda töötajate avalduste ning kaebuste lahendamisega, korraldada ning osaleda rahvakontrolöride õppustel. Peagrupi esindajad osalesid allüksuste aruandluskoosolekutel.

Aruandele järgnenud arutelus puudutati kontrollitöö mitmeid tahke ülikoolis.

ELKNÜ TRÜ komitee esindaja Ardo Kubjas informeeris konverentsi komsomoliprožektori tööst ja koostöö võimalustest rahvakontrolliga.

Teadusraamatukogu juhataja L. Peep andis kriitilise hinnangu raamatukogu kontrollinud komisjoni tegevusele. Füüsikaosakonna rahvakontrolligrupi esimees K. Kudu oli sunnitud uuesti rääkima füüsikahoonest. See on mõneti ülikooli visiitkaart, kuid katus jookseb pikemat aega läbi, maja on tihti kü'm. sanitaarsõlmed käest ära. Rahvakontrolli meetmed olukorra parandamiseks ei ole tulemusi andnud. Ka keemiaosakonna rahvakontrolli veteran T. Ilomets nurises ülikooli majandustalituse töö üle. Keemiahoone on sõnavõtja arvates muutunud peaaegu isemajandavaks. See segab tõsiselt põhitööd.

Bioloogia-geograafiateaduskonna prof. H. Miidla soovitas võtta peagrupi tähelepanu alla rohkem üleülikoolilisi küsimusi, mille lahendamine on kõige olulisem. Samuti vajaks parandamist infotöö.

Kõne all olnud majandusmuresid selgitas haldusprorektor Vello Peedimaa. Ta luges kriitika põhjendatuks, kuid tõi esile ka kapitaalehituse ja -remondi võimaluste piiratust, samuti materjalidega kehva varustamist.

Prorektor tegi rahvakontrolöridele mõningaid soovitusi töö tõhustamiseks. Näiteks oleks vaja kontrollida allüksuste soovide ja tellimuste põhjendatust, et vältida asjatuid kulutusi jne.

Tartu Linna Rahvakontrollikomitee esindajana andis Emil Ilmas peagrupi tööle hea hinnangu. Kauaaegse ja kohusetruu töö eest rahvakontrolörina andis ta aukirjad R. Lullale, Ü. Saagile, E. Ehaveerule, V. Kiisle ja L. Tähepõllule.

Konverents hindas aruandeaasta töö rahuldavaks ja võttis vastu otsuse.

LEMBIT SAARNITS

ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ

„Orgaanilise vormi teooria"

Sellisel teemal toimus Rõuges 7.—9. maini Eesti toereetilise bioloogia X kevadkool, mille korraldasid Eesti Looduseuurijate Seltsi teoreetilise bioloogia sektsioon, ÜTÜ teoreetilise bioloogia ring ning Zooloogia ja Botaanika Instituudi Noorte Teadlaste Nõukogu.

1. Vorme on mitmesuguseid. Nii mõnedki elu vormid on ümarad, soojad, pehmed või siledad (1, lk. 165).

2. Ka kevadkoole on mitmesuguseid. Meie kümne aasta vanune algatus viljastab teisigi erialasid — igal aastal tuleb ilmale uusi ja uusi kevad- ning sügiskoole.

3. Teoreetilise bioloogia tänavuses kevadkoolis õpiti tundma orgaanilist vormi, mille all võib mõista nii elusolendite välist kuju kui ruumilist struktuuri.

4. Vormi kõrval ei unustatud ka sisu. Teaduslikke ettekandeid peeti morfoloogiateooria arengust, morfomeetriast, matemaatilisest morfoloogiast, taimede morfogeneesist, morfogeneesi mehhanismidest ning elu organisatsiooni tasemete ja vormide seostest.

5. Ettekanded ilmusid raamatu vormis (1), à 1 rbl. 40 kop.

6. Vabamas vormis arutati ökoloogilisema majandamise ja elamise võimalusi.

7. Pidulikus vormis toimus äsja asutatud auhinna «Eesti eluteaduse hoidja» (graafiline leht Viive Tollilt) kätteandmine esimestele laureaatidele prof. Viktor Masingule ja Kalevi Kullile (2). Seejärel pidas prof. V. Masing ettekande «Eestikeelne bioloogia-alane kirjandus: milline ta on ja milline olema peaks.»

8. Ürituste vormid olid mitmekesised: istungid, arutelud, pidulik lõuna ja silmad-lahti-käigud.

9. Looduses silmati õitsvaid vorme: metspipar, toomingas, nurmenukk, varsakabi, kollane ja võsaülane, kollakas, kuld- ja metstulikas, lepiklill, jänesekapsas, maajalg, vaher, mõru vahulill, lõosilm, ojamõõl, võililL, põldkannike, kirikakar, paiseleht, sinilill, tarnad, hiirekõrv, hambuline iminõges, kevadine kurelääts, kopsurohi, seljarohi, käopäkk, karvane piiphein, pajud, koldnõges, mets-tähthein, magesõstar, metsmaasikas.

10. Lendavatest vormidest laulsid, häälitsesid või tegutsesid: rasvatihane, hallvares, põialpoiss, metsvint, võsaraat, käblik, suurnokk-vint, lehelinnud, metskiur, metstikk, metspea-põõsaslind, jõgitiir, sinikael-part, hall haigur, rästad, väänkael punarind, rähnid, põldlõoke, raudkull, kuldnokk, naerukajakas, kaelustuvi, talvike, linavästrik.

11. 86 teoreetilise bioloogia X kevadkoolist osavõtnut (41 daami, 10 teaduste kandidaati, 35 üliõpilast) lahkusid suurepärases vormis.

1. «Orgaanilise vormi teooria». Tartu, 1984, 167 lk.
2. Vt. «Oli ja on». «Sirp ja Vasar» 1984, 17. veebr.

MARGIT MIKELSAAR
URMAS SUTROP

Repliik...

(Algus 3. lk.)

On hirmus varane aeg. Sattusime silla kanti pooljuhuslikult. Sosin: «Näe, läks ümber!» Nõrk naer. «Ah, paistab, poi juurest ikka läbi ei saa. Mis sa õhtul teed?»

Tunne nagu kohalikel spordivõistlustel: võistlejad võistlevad, mõõtjad mõõdavad ja vaatajad, kui neid juhtub olema, enamasti vaatavad.

Vagura telepublikuna jääme pakutuga rahule — asi on tõepoolest vahvalt välja mõeldud. Veel loodame, et järgmisel aastal ei unusta korraldajad igale paatkonnale kümneliikmelist ergutusgruppi määrata. Sõitjail soe tunne südames ja pealtvaatajail ka põnevam.

Nüüd jääb üle küsida, miks siis minu kääl tuttavate esmakursuslaste Ivo ja Hannese kiituseks ei kostnud.

— Noh, kuidas ma üksi ikka..., teised veel mõtlevad...

Aga keda siis süüdistada?

PIRET MIHHELS

● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT

Kaunase väravpallurid

1980. aastal sõlmiti koostööleping TRÜ kehakultuuriteaduskonna ja Kaunase Riikliku Kehakultuuriinstituudi vahel.

Üle-eelmisel nädalavahetusel saigi teoks TRÜ ja Kaunase KKI väravpallurite esimene sõpruskohtumine. Nii meeste kui naiste mängudes tulid võitjaks meie väravpallurid. Tutvuti ka meie linna ja ülikooliga. Laupäeval sõitsime koos leedulastega Käärikule. Ülikooli spordibaas meeldis külalistele väga. Huvitavaks kujunes teatejooks ümber järve (väledam oli TRÜ võistkond).

Sügisel sõidame vastukülaskäigule.

AGE VIRKUS,
matem. II k.

NB! PRESSIKLUBI

Lõpetame tööaastal oma tegemise aruteluga teadusraamatukogu kohvikus teisipäeval, 22. mail kl. 17. Kellel pole võimalik kohale tulla, toogu analüüs (ka viimased lood!) toimetusse. Teeksime ehk nii, et paaris mainitud teaduskondade pressisekretärid vaatlevad oma töid vastamisi (Mis ise avaldanud, mis organiseerinud, mis tulnud muid kanaleid pidi. Aktuaalsus, ajakirjandusmeisterlikkus, loetavus jne. Ettepanekud ka!). Ajal. — fil.; arstit. — maj.; komsomolikom. — B-G; õigust. — mat.; KKT — F-K. Klubi president ja asepresident teevad kokkuvõtte klubi tegevusest.

KOHTUMISENI!

Toimetus

ÖÖLIBLIKA LEND KLUBIS

18. mail I lend

kl. 21 Tartu diskonduse aastaaruanne,
kl. 24 väike ööüllatus — vennad,
kl. 00.30 uusimad saavutused videovallast,
kl. 06.00 äratus, hommikvõimlemine, hommikusöök,
kl. 06.15 rõõmsas rütmis «Täna on põhimõtteliselt vaba päev».

19. mail II lend

kl. 21 Tartu diskonduse aastaaruanne,
kl. 24 väike ööüllatus — naine,
kl. 00.30 uusimad saavutused videovallast,
kl. 06.00 äratus, hommikvõimlemine, hommikusöök,
kl. 06.15 rõõmsas rütmis «Ka täna on põhimõtteliselt vaba päev».

20. mail III lend

kl. 21 Tartu diskonduse aastaaruanne,
kl. 24 väike ööüllatus — trio,
kl. 00.30 uusimad saavutused videovallast,
kl. 03.00 head und!

KÄSITÖÖ NÄITUS

Tulge vaatama meie üliõpilaste kodunduskabineti käsitöönäitust **Tiigi 78—208. Avatud 24.—30. maini kl. 12—18 (pühapäeval suletud).**

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 1898. MB-04488.

«Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 17 (1376) Reedel, 25. mail 1984 XXXVI aastakäik

Tähelepanu! Meie parimad!

Vabariiklikul olümpiaadil ja ÜTÜ üleliidulisel konkursil

Jälle on kevad ja jälle on aeg teha kokkuvõtteid üleliidulise olümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» ülikoolisisesest voorust. Sel aastal oli osalejaid peaaegu seitse tuhat. Jõudu prooviti 9 üld- ja 16 eriaines.

Kõige osavõtjaterohkem oli võõrkeelte (2120) ja vene keele (1600) üldainekonkurss. Palju oli osalejaid ka füüsika (484) ja keemia (340) üldainekonkursil ning matemaatika eriainekonkursil (295).

Võõrkeelte üldainekonkursil tuli **inglise keeles** esikohale Ene Paaver (žurn. III), järgnesid Priit Pullerits (žurn. I) ja Kersti Karu (rak. mat. III). **Saksa keeles** oli esimene Kadri Roost (ravi II), järgnesid Anu Brümmel (žurn. I) ja Pia Ehasalu (ajal. I). **Vene keele** üldainekonkursi võitis Jüri Truutsi (rah. ja kred. II), edasi tulid Jüri Keskküla ja Merike Remmelgas (arstit.).

Erialakonkursil olid parimad **inglise keeles** (osalejaid 86) Piret Tergem (III k.), Anne Üksti (III) ja Tiina Tarik (III); **saksa keeles** (61) Maarika Milius (III), Katri Kottav (IV) ja Aili Vöörmann (IV); **prantsuse keeles** Anu Jürjo (IV), Leena Sein (I), Inga Järva (IV); **eesti keeles ja kirjanduses** (190) Eve Leppik (II), Toomas Help (IV), Külli Saia (IV k.); **vene keeles ja kirjanduses** (200) Jevgeni Jutkevitš (III), Aleksandr Kotljarski (I), Lea Pild (III).

Keemia üldainena (340): Andri Meriloo (ravi II), Kote Botšorišvili (ravi II), Emzar Toptšiašvili (ravi II); **eriainena** (126): Avo Karus (III), Toomas Tamm (I), Piret Kivimäe (II).

Füüsika üldainena (484): Toomas Tamm (keemia I), Peep Abel (rak. mat. III), Ülle Uustalu (ravi I); **eriainena** Priit Truusalu (III), Märt Tars (I), Aleksandr Selkan (III).

Teoreetiline mehaanika: Ülo Parts (füüs. II), Kaupo Palu (füüs. II).

Matemaatika üldainena (140): Priit Truusalu (füüs. III), Ülo Parts (füüs. II), Agu Kivimägi (füüs. III); **eriainena** Urve Emmus (rak. mat. I), Toomas Klementi (mat. III), Taimo Saan (rak. mat. III).

Bioloogia üldainena (175): Anu Tähepõld (ravi I), Triin Jürimäe (ravi I), Marit Põld (ravi I); **eriainena** (149): Jaak Tambets (III), Rein Sikut (III), Urmas Kokasaar (III).

Pedagoogika: Liina Tamm (def. V), Tatjana Podorskaja (vene fil. IV), Marika Pahk (def. II).

Bioloogilis-meditsiiniliste ainete tsükkel kehakultuuriüliõpilastele (23): Ulvi Teemäe, Helle Jakobson, Erika Elmik (kõik II).

Õigusteadus (118): Ain Kabal, Margo Norman, Urmas Reva (kõik IV).

Farmaatsia (60): Kadi Arula, Karin Võtting, Kai Kostabi (kõik IV).

Teraapia: Kalle Kisand, Rein Kolk, Margus Lember (kõik V).

Füsioloogia: Toomas Särev, Armin Heiman, Avo Lang (kõik ravi II).

Kirurgia: Aivar Tilk, Valdo Toome, Tiit Vaasna (kõik VI).

Pediaatria (49): Heili Varendi, Liis Toome, Anu Jõgi (kõik V).

Stomatoloogia: Kadri Kõpp (stom. III), Jelena Furs (stom. IV), Jaan Anvelt (stom. IV).

Ülikoolisisese vooru parimatest (5 igalt alalt) koostati TRÜ võistkond vabariiklikuks vooruks. Meie võistkonnad võitsid matemaatikas, füüsikas, vene keeles ja kirjanduses, eesti keeles ja kirjanduses, inglise keeles, saksa keeles eriainena ning vene keeles, keemias, bioloogias ja teoreetilises mehaanikas üldainena. Arstiteaduse erialadel ning õigusteaduses viidi ülikoolisisene ja vabariiklik voor läbi koos.

Vabariikliku vooru võitnud võistkonnad sõidavad sügissemestril võistlema üleliidulisele konkursile. Selleks neile palju edu! Muide, möödunud õppeaastal võimaldas ELKNÜ Keskkomitee vabariikliku vooru võitjatele preemiareisi Jugoslaaviasse.

Olümpiaadivõitjate autasustamine ja preemiate kätteandmine on **teisipäeval, 29. mail kl. 16 peahoones** nõukogu saalis (aula trepist üles, II korrusel). Kõigil ülalnimetatud üliõpilastel palutakse kohale tulla.

Prof. LEMBIT PUNG,
organiseerimiskomisjoni esimees

On saanud teatavaks 1982/83. õppeaasta üliõpilaste teadustööde üleliidulise konkursi tulemused. Ülikoolile osaks langenud saaki võib pidada üliheaks — saime kokku 4 medalit ja 9 diplomit!

NSV Liidu Meditsiiniakadeemia preemia ja medali said arstiteaduskonna üliõpilased **Raul-Allan Kiivet, Urmas Kohu ja Peeter Jaanson,** juhendajad prof. L. Allikmets ja ass. L. Rägo.

Konkursimedali said nemad ja veel ajaloot. üliõpilane **Margus Laidre** (juhendaja prof. H. Piirimäe), **Juri Maksimov** füüsikaosakonnast (juh. A. Maiste ja R. Ruus) ning keemiaosakonna üliõpilane **Rita Harak** (juh. dots. A. Tõldsepp).

Üleliidulise Leiutajate ja Ratsionaliseerijate Ühingu preemia ning diplomi pälvisid **Jelena Gapejeva, Svetlana Dmitrijeva** ja **Nadežda Ignatjeva** kehakultuuriteaduskonnast (juh. dots. A. Vain).

NSV Liidu Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi ja ÜLKNÜ Keskkomitee diplomi vääriliseks osutusid **Karin Asmer** ja **Ulvi Merilo** (juh. M. Otter) ning **Allan Väljataga** arstiteaduskonnast (juh. prof. A.-E. Kaasik ja ord. J. Eelmäe), **Sergei Stadnikov** ajalooteaduskonnast (juh. dots. I. Vinogradov), **Indrek Peil** füüsikaosakonnast (juh. dots. E. Tamm ja A. Mirme), **Svetlana Osintseva** keemiaosakonnast (juh. prof. U. Palm ja vanemteadur M. Väärtnõu), **Anna Baljutskaja** majandusteaduskonnast (juh. dots. V. Raudsepp) ning **Sirje Tikan** matemaatikateaduskonnast (juh. van.õp. A. Pedas).

Õnnitleme laureaate!

ÜTÜ nõukogu

TALLINN 1984 GAUDEAMUS IX

Veel 41 päeva

● Neljapäeval, 17. mail toimus järjekordne üliõpilaslaulupeos osalevate laulukollektiivide **ühisproov** EPA aulas. Prof. A. Ratassepp jäi kuulduga üldjoontes rahule. «Gaudeamus IX» läheneb. Peaproovil 1. juulil Tallinnas antakse eesti kollektiivide kavale viimane lihv.

● Kolmapäeval, 23. mail arutati ülikoolis koos Leedu esindajatega 4. juulil Tartus toimuvat **sõpruspidu.**

AUTASUSTAMISI

TRÜ aukirjaga autasustati kauaaegse eduka pedagoogilise, teadusliku ja ühiskondliku töö eest 65. sünnipäeval ENSV TA korrespondentliiget, žurnalistika kateedri juhatajat prof. **Juhan Peeglit** ning radioloogia ja onkoloogia kateedri juhatajat prof. **Kaljo Villakot.**

Kauaaegse kohusetundliku töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest pälvis ENSV KKEH Ministeeriumi aukirja 50. sünnipäeval teadusosakonna osakonna juhataja **Ester Zimmermann** ja 60. sünnipäeval ravimtaimede labori meister **Vilma Hansen.**

Pikaajalise teadusliku ja pedagoogilise töö eest said sama aukirja seoses aeroelektrilabori 20. aastapäevaga dotsendid **Jaan Reinet, Kalju Kudu** ja **Eduard Tamm.**

MINISTRI KÄSKKIRI

ENSV KKEH minister Ilmar Nuut avaldas 1. mai käskkirjas kiitust eduka töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest **kateedrijuhatajaile dotsentidele Jüri Kärnerile ja Valdo Ruttasele ning õpetaja Hans Künkale.**

TÄNU.

Rektor õnnitles ja avaldas oma käskkirjas tänu hea töö ja ühiskondliku tegevuse eest 50. sünnipäeval- teadusosakonna osakonna juhatajale **Ester Zimmermannile**, 60. sünnipäeval ravimtaimede labori meistrile **Vilma Hansenile**, üldfüüsika kateedri preparaatorile **Helgi Ruubelile** ja kino-fotolabori multiplikaator **Elmar Rüütlile.** 70. sünnipäeval avaldati tänu botaanikaaia valvurile **Oskar Kivile** ja 80. sünnipäeval majahoidja **Alma Virule.**

Üliõpilaskonkursi «Filosoofia koht kaasaegses ideoloogilises võitluses» eduka organiseerimise eest pälvisid tänu dots. **Ülo Matjus,** vanemõpetaja **Jüri Tammaru,** õpetaja **Viktor Blum** ja õppekabinetijuhataja **Õie Kivimaa.**

Üleliidulise vene keele eriklassside nõupidamise korraldamise eest Tartus avaldati tänu vene keele metoodika kateedri juhatajale dots. **Antidea Metsale,** vanemlaborantidele **Nadežda Petersonile** ja **Marina Bulkinale** ning laborant **Marianne Murulole.**

Ajakirjanduse päeva puhul ja esikoha eest ülikoolisiseses sotsialistlikus võistluses õnnitles rektor **kirjastus- ja trükiosakonna kollektiivi.** Ülikooli väljaannete operatiivse ja kvaliteetse kirjastamise ning trükkimise eest avaldati tänu kogu kollektiivile eesotsas juhataja **Marta Raismaga** ning parimale trükitöölisele **Aino Laasile.**

Aekrotäri

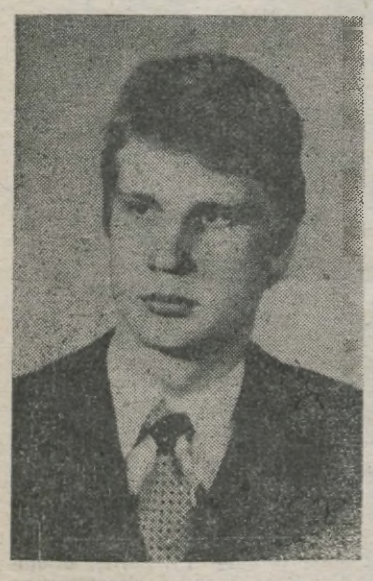

tribüün

Passiivsusest, ka karjerismist

ANDRES PAST,
õigusteaduskonna komsomolisekretär, IV k.

16. märtsi lehes taasalustasime komsomolisekretäri rubriiki. Arstiteaduskonna sekretär Vahur Keldrima mõtiskles selles ühiskondliku töö üle.

Tänase loo autor Andres Past õpib õigusteaduskonna IV kursusel. Teaduskonna komsomoliorganisatsiooni juhib ta alates eelmise aasta sügisest.

* * *

Õigusteaduskond on komsomoliteaduskond. Tihti tuuakse meid teistele eeskujuks, mõnikord aga oleme ka punase laterna rollis. Probleeme on meilgi: üldiseid ja ainult teaduskonnale omaseid. Vaatleksin neid lähemalt.

Tihti kurdetakse tudengkonna **passiivsuse** üle. Ilmselt on selles oma tõetera, kuid kõigi hädade algpõhjuseks seda küll ei saa pidada. Üliõpilaste aktiivsuse kohta saaksime mingi pildi läbi EÜE prisma. Aktiivsus, omaalgatus ei sünni alati päris spontaanselt, ilma mingi tõukejõuta. Selliseks tagant-tõukavaks jõuks võib pidada teaduskonnabüroode, ülikooli komitee tegevust. Järelikult on ka sellel tasandil midagi lahti. On ju nii, et kui üks kord ürituse lõrri ajad, pole suurt mõtet järgmine kord edu loota. Nii see aktiivsus, omaalgatus vaikselt kaduma hakkab.

Õigusteaduskonnas näikse olevat viimasel ajal selles vallas uued tuuled puhuma hakanud. Kõneldakse traditsiooniliste ürituste korraldamise komitee loomisest. Nende ürituste iga-aastane järjekindel läbiviimine tagaks mingi edulootuse.

Teise suure ja üldise probleemi alla paigutaksin **formalismi, paberlikkuse, protsentomaania.** Sageli lähenetakse küsimustele ükskõik millisest kandist, enamasti mitte sisulisest küljest. Koosolekuid peetakse, üritusi organiseeritakse, tihtipeale isegi kritiseeritakse niimoodi, et on jäänud vastamata küsimus «milleks?». Konkreetseid näiteid võib igaüks ise leida küllaga.

Komsomol on muutunud mõnes mõttes kohustuslike ürituste organiseerijaks. Kõik läheb ju kohustuslikkuse sildi all. Koosolekutest (mis on tegelikult kohustus), koguni pidudest ja muust sellisest osalemiseni välja. Kas niimoodi võib loota ürituste õnnestumist?

Kuhu on jäänud komsomolikoosolekutel «kuldsuud»? Kas neid tõesti enam ei ole? On. Kuid neid komsomol kui niisugune ei huvita. Olevat lahja värk. Järelikult on komsomol hakanud tegelema millegi sellisega, mille põhisisu, probleemistik on elust kaugel ja ei huvita üliõpilasi. Või on üliõpilase huviorbiidis hoopis midagi muud?

Kolmanda probleemina näen meie kõigi ees **fanaatikute vähesust, tõeliste, ürituse lõpuni kaasaminejate vähesust.** Nagu iga muugi asi, mida tehakse kõrgel tasemel, nõuab omajagu fanatismi, nii ka komsomolitöö. Tihti aetakse segamini mõisted «fanaatik» ja «karjerist». Naerame välja neid, kes «enne olid küll lahedad vennad, sai juttu puhuda, koos topsikese õlutki juua, aga nüüd on vist võim pähe löönud». Tuleks aga mõelda, kas on tegu karjeristi või fanaatikuga. Mõnes mõttes on komsomolile kasulikud nii ühed kui teised. Mõlemat tüüpi iseloomustab edasipürgimine, tegemine, teiste «üleskruttimine». Mõlemat tüüpi tudengitel on sees mingi säde. Elurõõmus ja optimistlik. Kuid karjeristid?* Paljudel ülikooli lõ-

* **Toimetuselt.**

Siinkohal sobib tsiteerida TPI ajalehe endist toimetajat Hille Karmi 1982. aasta «Nooruse» nr. 2 juhtkirjast:

«Küsimärgid tekivadki tegelikult seal, kus karjääri mõiste puutub kokku teiste, tihedalt seotud mõistetega, nagu aktiivsus, vastutustunne, kohusetunne, eneseteostus, missioonitunnetus. Just nende asjadega tuleb igal noorel, ka üliõpilasel, vastakuti seista... Positiivne karjerism on parem mõttelaiskusest, rahulolust, vaikselt semestrist semestrisse ja diplomini venitamisest; üpris sagedasest restoraniukse taga seismisest; tervele mõistusele arusaamatuist «ühiselamunaljadest»...

«Arvan, et noorte. ka üliõpilaste tegutsemissoovi realiseerumine olenèb peale nende endi tublisti ka nende hulgast kasvanud liidritest — rühma- või kursusevanematest, huvialaklubide presidentidest, ringide esimeestest ja teistest kuni komsomolijuhtideni välja. Kui üliõpilasliider ei tee vahet oma ülesannete ja majandusjuhataja või

(Järg 4. lk.)

SÜNDMUS! SÜNDMUS! SÜNDMUS!

EKP TRÜ komitees

7. mai koosolekul

● Kuulati komsomolikomitee EÜE sektori juhataja Margus Rohtla informatsiooni töösuveks valmistumisest. Üldine käik on enam-vähem rahuldav, s. t. rühmad komplekteeritud, rääkimata funktsionääridest. TRÜ kureerida on tänavu 23 rühma. Murelapseks on endiselt Gagarini esindusrühm.

Seejärel kinnitas parteikomitee rühmakomissariks ja komandöriks 8, 14. mai koosolekul 19 üliõpilast. Kinnitamine jätkub.

● NLKP liikmeks võeti üldfüüsika kateedri insener Aivar Tensing ja liikmekandidaadiks Pille Pilt (arstit. II).

21. mai koosolekul

● NLKP liikmeks võeti Kersti Kadak (def. IV), Naidi Meikop (def. V), Henno Ligi (ravi VI), Margus Maser (ravi IV) ja Jelena Ditjatkina (vene fil. V) ning liikmekandidaadiks Piret Holts (ravi IV), Ivar Vipp, Kalle Kisand (mõl. ravi V), Andi Einaste (KKT III) ja teadusraamatukogu vanemtoimetaja Ülle Langel.

● Komitee õppe- ja teadustöö sektori liige dots. Mati Heinloo rääkis **pedagoogide ettevalmistamisest** ülikooli uute õppeplaanide ja koolireformi suuniste alusel. Võeti vastu otsus.

Aruandeaeg

Aruande- ja valimiskoosolekud parteiorganisatsioonides

Ülikooli 15 parteiorganisatsioonis on aruande- ja valimisperiood. 11. mail alustasid matemaatikud (sekretäriks valiti tagasi dots. Aivo Parring). Seni on koosolekud toimunud administratsiooni organisatsioonis (sekretäriks valiti taas dots. Igor Gräzin), ajaloolastel (sekretäriks uuesti vanemõp. Jaan Kõrgesaar), filoloogidel (dots. Haldur Õim), füüsikutel (prof. Lembit Pung), keemikutel (tagasi vanemteadur Mati Karelson), kehakultuurlastel (tagasi dots. Alfred Pisuke), majandusteadlastel (tagasi vanemõp. Jüri Sepp), sõjanduse kateedris (tagasi Vladimir Strižakov), teadusraamatukogus (tagasi Aili Pikat), ÜMPIis tagasi Raivo Uibo), õigusteaduskonnas (õp. Rait Maruste). Koosolekud on veel toimumata ühiskonnateadlastel ja bioloogidel-geograafidel. Seni peetud koosolekutel hinnati parteiorganisatsioonide töö rahuldavaks.

EKP Tartu Linnakomitee esindajaina võtsid TRÜ aruande- ja valimiskoosolekuist osa täitevkomitee esimees Nikolai Preiman (adm.), «Edasi» toimetaja Mart Kadastik (fil.), parteikomitee tööstus- ja transpordiosakonna juhataja Lembo Tanning (mat.), rahvakontrollikomitee esimees Harry-Elmar Volmer (raamatukogus), täitevkomitee aseesimees Lauri Schmidt (ÜMPI) jt.

Ametiühingukomitees

15. mail toimunud koosolekul:

● Kuulati ÜSKi juhataja Ivar Valge ja komitee tervisekomisjoni esimehe Kaja Keemani aruandeid **tervisespordi olukorrast** ülikoolis ning NLKP Keskkomitee ja NSVL Ministrite Nõukogu vastava otsuse täitmisest.

● Kuulati klubi direktori Heino Variku ja komitee kultuurikomisjoni esimehe Olev Saksa informatsiooni võidu 40. aastapäevale pühendatud **isetegevusliku kunstiloomingu** üleliidulise ülevaatuse senisest käigust TRÜs. Taidlus- ja laulukonkursside tulemuste põhjal kinnitati teaduskondade paremusjärjestus:

1. **Arstit.**
2.—3. **Majandus- ja õigust.**
4. **Bioloogia-geograafiat.**
5. **Matemaatikat.**
6. **Keemiaos.**
7. **Ajaloot.**
8. **Filoloogiat.**

Konkurssidel ei osalenud kehakultuuriteaduskonna ja füüsikaosakonna üliõpilased.

● Kuulati komitee ühiskondliku kontrolli komisjoni esimehe Juta Siku informatsiooni büroode aruande- ja valimiskonverentsidel **toitlustamise** kohta tehtud ettepanekute täitmisest ning üleliidulisest toitlusasutuste anketeerimisest.

Ühiskonnateadlastel

15. mail toimus NLKP ajaloo kateedri organiseeritud vabariiklik teaduskonverents «Kommunistliku partei kogemustest Eesti NSV töötajate internatsionalistlikul kasvatamisel».

Osales üle poolesaja Eesti ühiskonnateadlase, eeskätt tartlasi. Külalisena oli kohal EKP Tartu Linnakomitee propaganda- ja agitatsiooniosakonna juhataja Kalle Merusk. TRÜ nõukogu saalis kuulati rida ettekandeid (prof. R. Blum, dots. L. Kiik, prof. L. Raid, prof. L. Stolovitš jt.), milles vaadeldi teemat marksistliku filosoofia, NLKP ajaloo ja sotsioloogia erinevatest aspektidest. Lähemat teavet pakub teeside kogumik.

Konverents kiitis heaks praktilised soovitused, milles rõhutati selle problemaatika aktuaalsust, edasise uurimise ja propageerimise vajadust.

REET LOGVINOVA,
NLKP ajaloo kateedri õpetaja

Ajakirjanduskateedril

Eelmisel kolmapäeval võttis ajakirjanduskateeder vastu grupi žurnalistikateadiasi ja -õppejõude Tampere ülikooli žurnalistika ja kommunikatsiooniuurimise kateedrist. Delegatsiooni juhtis kateedri juhataja professor Kaarle Nordenstreng, Rahvusvahelise Ajakirjanike Organisatsiooni (IOJ) president. Külalised olid vastuvõtul õppeprorektori prof. Uno Palmi juures, kes ülevaatlikult tutvustas ülikooli eilset ja tänast päeva ning soovis viljakat mõttevahetust järgneval kahe kateedri kohtumisel.

Tampere ülikooli žurnalistika ja kommunikatsiooniuurimise kateeder on rahvusvaheliselt tuntud uurimiskeskus, mis osaleb ka Nõukogude — Soome sellealases teaduslikus koostöös. Hiljuti Leningradis toimunud ühisseminaril esinesid ettekannetega ka meie ajakirjanduskateedri õppejõud.

Prof. Kaarle Nordenstreng rääkis oma kateedri õppe- ja teadustööst. Kateeder valmistab ette nii ajakirjanduse uurijaid kui ka toimetustöötajaid-praktikuid. Žurnalistika erialal õpib umbes 500 üliõpilast, igal aastal võetakse vastu 105 (neist 75 õpib žurnalistikat ja kommunikatsiooniteooriat põhierialana, ülejäänud aga kõrvalalana).

Meie žurnalistikakateedri juhataja prof. Juhan Peegel rääkis külalistele eesti ajakirjanduse arenguteest, meie kateedri tööst ajakirjanike ettevalmistamisel ning teadustöö kahest põhisuunast — eesti ajakirjanduse ajaloo ja kaasaegse ajakirjandussüsteemi, massiteabe sisu ning vastuvõtu uurimisest.

Päeva teisel poolel tehti ringkäik teadusraamatukogus, kus mõttevahetus jätkus. Professor Pertti Hemánus andis ülevaate Tampere ajakirjandusteadlaste uurimistööst, mis hõlmab massikommunikatsiooni sotsioloogiat, ökonoomikat, psühholoogiat, žurnalistikateooriat. Tegeldakse ka ajakirjanduse ajalooga.

TRÜ teadlaste tööd kaasaegse massiteabe uurimisel tutvustas Marju Lauristin, kes pikemalt peatus viimasel ajal tehtud töödel rajooni- ja linnalehtede koha selgitamiseks ENSV ajakirjandussüsteemis. Eesti ajakirjanduse ajaloo alal tehtavast ja tehtust kuulsid külalised Juhan Peeglilt ja Epp Weinrauchilt.

Kutseliste ajakirjanike praktilist koolitamist Soomes ja meil võrdlesid Esko Lampinen ja Peeter Vihalemm. Ka Soomes valitakse sobivaid kandidaate loomingulise konkursi alusel. Rohkem pannakse Soomes rõhku ajakirjanike keeleoskusele — peale emakeele sügava tundmise peab žurnalist sõnas ja kirjas valdama ka rootsi ja inglise keelt.

Ülikooli õppe-telestuudios võisid Soome kolleegid näha ka praktilist õppust televisiooniõppejõu Hagi Šeini juhendamisel.

Kogemustevahetus hinnati innustavaks ja kasulikuks mõlemale poolele.

EPP WEINRAUCH,
ajakirjandusaspirant

Keemiaosakonnal

Igal aastal tahame maha pidada üritusе, mida ise nimetame pressikonverentsiks, kuigi see vist päris õige pole. Seal saab üliõpilane küsida, arvamust avaldada, oma õppejõududega vaieldagi. Ehk saame niiviisi paremini tundma osakonda: tema ajalugu, tänaseid probleeme ja tulevikusihte. Hea on enam teada ka õppejõududest, kelle käe all keemikud kasvavad.

Üle-eelmisel esmaspäeval tulid tudengite küsitlustule alla professorid Uno Palm, Viktor Palm ja Vello Past, dotsendid Tullio Ilomets, Rein Pullerits, vanemteadur Mati Karelson ja vanemõpetaja Johannes Raudsepp.

Nii palju nimekaid õppejõude ühekorraga auditooriumi ees (tavaliselt näeme neid ikka ühekaupa) võttis algul tudengi keelepaelad krampi. Kuid mida edasi aeg läks, seda enam hoogu sai konverents. Kas keemiahoonele on kasvu ette näha? Kas keemikutel on lootust saada oma katsetehas? Millised on põhilised uurimissuunad? Mida arvatakse keemiaõpetajate ettevalmistamisest? Missugune oli keemiatudeng 30 aastat tagasi, missugune on ta praegu? Jne.

Kõik küsimused said ammendavad vastused, veel kord tänu selle eest õppejõududele.

ENDLA LÕHKIVI,
keemia IV k.

ÜTÜ orientalistikaringil

27.—28. aprillil toimus ÜTÜ orientalistikaringi seitsmes teaduskonverents. Osa võtsid lisaks meie tudengitele Moskva RÜ juures asuva Aasia ja Aafrika Maade Instituudi ja Leningradi RÜ üliõpilased. Kuulati kaheksa ettekannet, neist pooled võõrustajatelt. Žürii (esimees dots. M. Tänava) hinnangu kohaselt pälvis kõrgeima autasu, ÜTÜ medali, psühholoogiaosakonna IV kursuse üliõpilase Märt Läänemetsa originaalteksti analüüsil põhinev ettekanne, milles interpreteeriti psühholoogilist terminoloogiat Asanga kommentaaris «Teemantsuutrale».

Aukirja parima ettekande eest sai Leningradi RÜ IV kursuse üliõpilane Andrei Nakortševski («Budism Jaapanis Kamakura perioodil»). Aukirjad väljapaistvate ettekannete eest anti ka A. Tõnisoole (füüs, IV k., «Nüüdisfüüsika ja Vana-Ida mütoloogilise maailmapildi mõningaid ühisjooni») ja A. Herkelile (psüh. IV k.; «Psühika sõltuvusliku tekke ahela interpretatsioone Euroopa indoloogias») ning külalistele Moskva RÜ-st (A. Kornejev — «Ametnikkonna korruptsioon keskaegses Hiinas» ja V. Kudrjašov — «Kohus ning tavaõigus Vana-Indias»).

Nagu eelmisel konverentsil, märgiti ka nüüd Tartu üliõpilasorientalistika arvestatavat tõusu. Populariseerivat ajaviitelist Ida-huvi on hakanud asendama tõsine teadustöö, mis muuhulgas kajastub väheneva kuulajaskonna asjatundlikkuse tõusus. Süvenevast teaduslikkusest annavad tunnistust ka meie tudengite viimaste aastate edukad külalisesinemised NSV Liidu suuremates Ida-uurimise keskustes Moskvas ja Leningradis. Väljaspool Eestit on teaduskonverentsidel osalenud M. Läänemets, A. Tõnisoo, A. Herkel ja Ü. Valk (eesti fil. IV k.).

ANDRES HERKEL,
psühholoogia IV k.

* *

RSRi uudis

* *

7. mail sai RSR maha traditsioonilise suure ringi üritusega. Toimus *show* TRÜ klubi diskosaalis, teemaks **«USA presidendivalimised 1984».** Kõik oli — pretendendid presidendi kohale, popmuusika kisa ja reklaamtulede viu-vau nagu ikka iga nelja aasta tagant, kui pretendendid end Ühendriikides valijatele müüvad. Puudu jäi ainult publikust. Põhjuseks ilmselt ebasobiv aeg ning vähene reklaam, mõlemad siiski vaid osaliselt korraldajate süü tõttu. Kuid ega seepärast teledebatt pidamata jäänud ja need, kes kohale tulnud, said selgust USA praeguse administratsiooni poliitika tagamaadest ning pretendentide plaanidest.

Avasõnad lausus RSRi endine president Ain Tähiste, kes sedakorda esines telekommentaatori rollis. Ta tegi seda äärmiselt huvitavalt, andes iga pretendendi kohta eelneva lühiiseloomustuse. Ja nagu üks korralik Ameerika reporter, teadis ta ka kõige isiklikumaid asju kõigist. Näiteks seda, et Ronald Reagan joob igal õhtul kokteili vodkast ja mahlast ja et ta on ühest kõrvast veidi kurt.

Pärast sissejuhatust läks lahti halastamatuks sõneluseks vabariiklasest Roland Reagani (Owe Ladva), demokraatidest pretendentide Walter Mondale'i (Jaanus Uibo), Gary Harti (Ants Rebane) ja Jessie Jacksoni (Mario Rosentau) ja USA KP asepresidendikandidaadi Angela Davise (Endla Lõhkivi) vahel. Toimus ehtameerikalik ärplemine, kus omal kohal oli naeratus, kui polnud parajat vastust. Sedakorda pani punkti Angela Davis Endla Lõhkivi suu läbi: pole mingit vahet kas Ameerika Ühendriikides on võimul demokraadid või vabariiklased. Kõiki kodanliku ühiskonda vaevavaid probleeme ei suuda kumbki lahendada.

Lugu jäi pooleli nagu USA valimiste kampaaniagi ja pole võimatu, et RSR tuleb selle juurde tagasi sügisel, siis juba kandidaatide tasandil.

RSRi press

● Siin ei ole küll klubi ega *show*. Hoopis tõsisem asi, kuigi nägudest võib näha, et ka nalja sai. Pilt meenutab sõpruspäevade aegset RSRi päeva ja nimelt kõrgkoolidevahelist kõnevõistlust. Vasakult peale näeme üht osalejat Ain Tähistet (õigust. V), žüriist üliõpilast Owe Ladvat, dotsente Paul Kenkmanni ja Kaido Jaansonit ning TPedI tudengit Vello Arenit, kes võitis.

ANDRUS SALUPERE foto

TÄNU

Hea töö eest kommunistlikul laupäevakul pälvisid tänu filoloogiateaduskonna õpetaja **Enn Veldi ja üliõpilased Inner Kruus, Erik Tasa, Rein Videvik, Renate Elango, Piret Viires, Vilge Pärila, Maire Raidme ja Andres Lepp, õigusteaduskonnast Mati Allik, Andrus Aukust, Kalju Kutsar, Hannes Kiris, Kaja Luigaleht ja Heli Sildmäe, arstiteaduskonnast dotsent Lea Praks, keemiaosakonnast dotsent Rein Pullerits ning majandusosakonnast autojuht Andrei Martikainen ja meister Osvald Mägi.**

Aeroelektrilabori 20. aastapäeva puhul olid tänu avaldatute seas juhataja prof. Hannes Tammet, KFL-i juhataja vanemteadur **Lembit Visnapuu, dotsendid Jaan Salm ja Mati Laan, vanemteadurid Reet Priiman, Märt Aints, Aadu Mirme, Reinhold Matisen, Ants Haljaste, Hilja Iher, Ülle Kikas, vanemõpetajad Olev Saks ja Matt Anso, nooremteadur Indrek Peil, juhtiv insener Feliks Miller, vaneminsenerid Linda Langus, Karmen-Signe Veldre, insenerid Toomas Bernotas, Irja Kapanen, Jaan Maasepp ja Jaan Öövel ning treial Toomas Koger ja aspirant Madis Noppel.**

Tänu ja kiituse pälvis pikaajalise kohusetruu töö eest seoses pensionile minekuga vanemraamatukoguhoidja **Elvi Soontak.**

Mente et manu

Just niisugune lühike ja lakooniline ladinakeelne mõttetera iseloomustab meie kõiki üliõpilasolümpiaade, seisab ka diplomitel, mida ulatatakse parimatele vene keele tundjatele.

Läksin oma esimest intervjuud võtma **MARIKA NOONILT** (õigust. II), kes tunnistati parimaks vabariiklikul kõrgkoolidevahelisel vene keele olümpiaadil.

Sinna jõudis Marika läbi kahe vooru. Lõppvoorus pakuti välja huvitav arutlus — vaidlusteema «Kas raamatut ähvardab väljatõrjumisoht? Missugune on kirjasõna osa meie igapäevases elus?». Võistluse üldteema oli «Massikommunikatsioonivahendid tänapäeva maailmas». Žürii poolt antud tekstile nõuti plaani ning ühe punkti laiendamist suulisel arutlusel.

Marika arvas, et raamat jääb siiski tagaplaanile kas ajapuudusest või on televisioon-raadio lihtsamalt kättesaadavad ja hõlpsamalt haaratavad.

III voorus oli osalejaid kõigist vabariigi kõrgkoolidest, kokku 29 üliõpilast. Enamik konkursitulle minejatest olid esmakursuslased. Marikal tuli žürii ette astuda ühe viimasena. See andis talle väikese eelise — ukse taga kuuldud muljed ja mõtted kulusid esinemisel ära.

Mitmeid vedasid alt närvid. «Sõnavara oli osal ehk rikkamgi kui minul, aga võistluspinge ei lasknud hästi esineda. Minul oli sellevõrra kergem esikohta võita,» tunnistas Marika.

Kust siis ikkagi ühel eestlasest õigusteaduse tudengil selline hea vene keele oskus?

Marika õppis oma koolis, Tallinna 8. Keskkoolis kolm aastat süvendatult vene keelt.

Ülikoolis tahtis abiturient Marika hakata tegelema saksa keelega, kuid ta oskas oma võimeid kriitiliselt hinnata. Ehk oligi parem — pettumus ja kurbus ülikoolist väljajäämise pärast jäid tulemata.

Venekeelseid raamatuid Marika ei loe. Televisioon aitab sõnavara täiendada, igapäevane elu praktilist keeleoskust. Teistelt kuulsin, et Marikal on loomulikku keelevaistu. Sellega nõustus ta ka ise.

Väikese kriitikatorketa ei saa siiski läbi, sest mis südamel kripeldab, seda peab ütlema. Tüdrukute arvates võiks vene keele õpetamine olla tulusam. Koolis omandatule ei lisandu enam suurt midagi. Kes olid keelega enne hädas, need on ka praegu. Praktilisest tunnist pole praktiliselt eriti tulu.

Jääb ainult erialase kirjanduse tõlkimine. Ühest suust kinnitati, et tekstid võiksid olla oma erialaga tihedamalt seotud. Muidu võib juhtuda, et saad maha ühe raske tõlketööga, aga tõeliselt hakkad sellest aru saama alles IV kursusel. Kuidas saabki tõlkida venekeelset teksti, ilma et sellele eelneksid erialased teadmised emakeeles. Oodatakse intensiivsemat õpetamise meetodit, tänapäevasemaid õppevahendeid, ka haaravamaid tunde.

Vene keelt oskamata ei saa tulevasel töökohal hakkama, see oskus on hädavajalik, sest tuleb suhelda teistest rahvustest inimestega. Vene keeles on ilmunud palju vajalikku erialakirjandust.

Lõpuks kuulsin Marikalt, et tänapäeva noored on oma arutlustes kinni üheplaanilises, standardses väljendusviisis. Eriti torkas see silma olümpiaadil, kus vähe osati lisada isikupäraseid, originaalseid nüansse. Kas kardeti eksida grammatikas või ei vaevutud trafaretsusest kõrvale kalduma, otsima uut ja oma?

ANU SIKK,
vene fil I k.

● FILMIKIRJUTISTE VÕISTLUS ● FILMIKIRJUTISTE VÕISTLUS ● FILMIKIRJUTISTE VÕISTLUS ●

Nägemusest ja selle tõlgendamisest

NB!

Filmikirjutiste võistlus kestab veel ainult 24. juunini!

* * *

Mind huvitas **Rein Raamatu** *«Põrgu» kui sündmus Eesti kultuurielus ja kultuuriloos. Huvi tekkis juba siis, kui kuulsin Raamatut töö käigus Eesti Raadiole mõtteid avaldamas. Parajasti pooleli olev «Põrgu» tõotas tulla omanäoline, põhjalik, sügav. Siitsealt kostsid edaspidigi arvamused, huvitavalt kujundati reklaamplakat. Kõik see tekitas oreooli oodatava filmi ümber. Nägin filmi algul televiisoris. Hiljem oli ka teistkordne vaatamisvõimalus ülikooli filmiklubis, kuid ausalt öeldes, ega ma enam väga vaatama kippunud — «Põrgu» tekitas minus pettumuse.*

Arvamusi on ilmunud mitmeid: Sergei Asseninilt («Sirp ja Vasar», 12. aug. 1983), Kärt Hellermalt («Noorte Hääl», 12. jaan. 1984), Jaak Olepilt ja Hans Luigelt («Teater. Muusika. Kino.» 1984, nr. 4). Tabav mõttetera on leidnud koha ka «Sirbi ja Vasara» viimasel leheküljel (13. jaan. 1984). Filmile anti esikoht Rapla III multifilmifestivalil, ta on arvatud Eesti filmiprogrammi üleliidulisel festivalil Kiievis. Toetudes varem avaldatule, Viiraltile ja oma muljetele püüaksin ka mina arutleda filmi üle.*

* * *

Graafilised lehed «Põrgu» ja «Kabaree» *moodustavad Viiralti ulatuslikus loomingus väikese, ent olulise tsükli. Neid täiendab sisuliselt* **«Jutlustaja».** *Kolm graafilist lehte kuulutavad ka teatud etapi lõppu kunstniku elus, millele ta vaatab tagasi «Absindijoojates».*

Eestis on need ühed tuntumad Viiralti teosed, teatumaid tõid eesti graafikast üldse. Lehed on tehtud 1930—1932 Pariisis, ainult «Kabareed» (Viiralti poolt «Elu tants») alustati Strasbourg'is. Olemuselt väljendavad need teosed konflikti koduvillase ja suurilmaliku mõtlemise vahel. Ohjeldamatu fantaasiaga geenius on jäädvustanud oma nägemuslikke kujutluspilte. Ühiskonna heitlused vaatavad vastu kunstniku moraalipeeglist. Nende tööde esimesed visandid on tehtud unenägude ja hallutsinatsioonide alusel, viimaste põhjustajaks suur õlle tarvitamine. Boheemlaslik elu, ohjeldamatu pummeldamine mitmesuguste tuttavate seltsis lõid pinna elu varjukülgede kajastumiseks tema teostes. «Põrgu» kohta on Viiralt ise öelnud, et on kujutanud seal inimese abitust ja kaduvust, mässu igasuguste jumalate vastu.

R. Raamatu teos on minetanud peaaegu kõik Viiralti deemonist ja nägemusest. On õige, et multifilm «Põrgu» ei ole püüd Viiraltit ega tema gravüüre tutvustada, vaid neid sisuliselt tõlgendada. Ikkagi ei hüppa R. Raamat üle oma ega Viiralti varjust, kuigi loodab seda teha. Enamik karaktereid on tõlgendatud nii, et nad kaotavad oma tabavuse ja sisulise teravuse. Peaaegu ainsaks erandiks on filmi lõpuosas plahvatav kolp, mis Viiralti järgi kujutab Saksa militarismi. Selles episoodis sähvatab korraks midagi ehtsalt viiraltlikku.

Kunstniku kujundid on taandatud argitõdedele. Linnupesa viljakusfontääni pealael ringikeerutava tuvikesega, viiuldaja, põrgupilli puhuja, jutlustaja, tantsijatarid, ringikeerutavad paarid... Nad on saanud kõige harjumuspärasema ja igapäevasema seletuse. Ka loo lihtsustavalt õnnelik lõpp jätab naiivsevõitu mulje. Viiralti joonistatud kehadest kihisev kabaree on tavaline unine kõrts, raudsetes monstrumites tunned vaevata ära Euroopasse paigutatavad raketid. Probleemid on olemas, kuid kus on nägemus, mis on siin põrgulikku.

Teine, väiksem ja arvatavasti paratamatu puudus on see, et filmis kaob ära Viiralti joone virtuooslikkus. Viiraltit on üks ja teda ületada on ületamatult raske ka oma tööd väga hästi tundvate multiplikaatorite kollektiivil. Jutlustaja kuju joonistas Viiralt ju ühe hooga ilma eelvisanditeta litokivile. Filmis on hästi kopeeritud kabareelaua taga istuvat seltskonda, tinglikumad on görlid ja tantsupaarid, päris kärbitud põrgupillipuhuja. Jutlustaja kuju on otsevaates veel veidigi usutav, külgvaates jääb temast järele vaid pingutav ja punnitav karikatuur. Kui piduliste hulka ilmuvad raudsed monstrumid, tekitab tühjaks jääv tagaplaan kõleda stuudiopaviljoni tunde. Väljaspool Viiralti «Kabaree» vasakut servajoont, lauaotsale vajunud Lunastaja kõrval istuv klaasikesega Kaljo Kiisk ei lisa kunstitervikule tõsidust (vt. «TMK» 1984, nr. 4, lk. 74).

Samas avaldub põhimõtteline konflikt. Teosed on sisulised ja vormilised tervikud ja neid ei saa suvaliselt seostada. Kabarees on juba Lunastaja. Ta on oma jõuvarud ammendanud, ei suuda enam suud ega kättki liigutada. Publik aga pidutseb edasi. Püha õhtusöömaaja laua ääres, ümber keeb porduelu. Mis on siia veel asja Jutlustajal? Rõkkav, luksuv ja röhkiv seltskond ei võtaks teda ammugi kuulda. Kuulamised on kuulatud.

(Järg 4. lk.)

* **Toim.** *Teatavasti määrati seal «Põrgule» esimene auhind.*

● FILMIKIRJUTISTE VÕISTLUS ● FILMIKIRJUTISTE VÕISTLUS ● FILMIKIRJUTISTE VÕISTLUS ●

TÄHTPÄEVAKALENDER

Fr. Unterberger

(1810—1884)

27. mail möödub 100 aastat veterinaariateadlase Friedrich Unterbergeri surmast. F. Unterberger, kellel on suuri teeneid Tartu veterinaariaõppeasutuste edasiarendamises, lõpetas Viini Veterinaariakooli ning töötas veterinaarina Simbirskis. 1858—1882 oli ta Tartu Veterinaariakooli ning -instituudi direktor (Tartu kõrgem veterinaariaõppeasutus tegutses 1848—1873 koolina, 1873—1918 instituudina). F. Unterberger luges põhiliselt rakenduslikke distsipliine: loomakasvatust, zoohügieeni, farmakoloogiat, sünnitusabi, episotoloogiat jt.

Lisaks õppetööle korraldasid õppejõud koduloomade haiguste alast õppetööd ka Tartu ülikoolis põllumajandusteadust õppivatele üliõpilastele. F. Unterberger luges aastail 1869—1876 ülikoolis episotoloogiat.

Ta on andnud tõhusa panuse kogu Venemaa looma-, eriti aga hobusekasvatuse arendamisse.

F. Unterbergeri uurimistööde põhiteemaks oli veisekatk, mille kohta ta avaldas 25 tööd. Ta on käsitlenud ka veterinaariakoolide rajamist Venemaal ning Tartu veterinaariaõppeasutuse tegevust.

MARGIT RAUDMÄE

J. H. Mädler

(1794—1874)

29. mail möödub 190 aastat ülemaailmselt tunnustatud astronoomi, Tartu tähetorni direktori Johann Heinrich Mädleri sünnist. W. Struve järglasena jätkas Mädler tema alustatud kaksiktähtede mõõtmisi Fraunhoferi refraktoriga. Varsti pärast Tartuse tulekut ilmus Saksamaal Mädleri «Populaarne astronoomia», millest ilmus hiljem seitse kordusväljaannet. Mädleri ajal (1840—1864) alustati tähetornis süstemaatilisi meteoroloogilisi vaatlusi. Ta oli ka üks Eesti Loodusuurijate Seltsi asutamise initsiaatoreid.

Laialdaselt tuntuks sai Mädleri töö «Die Centralsonne», kus ta avaldas oma seisukoha Linnutee ehituse kohta. Selle põhjal loetakse teda stellaardünaamika rajajaks.

Korduvalt viitas Mädlerile Fr. Engels oma «Looduse dialektikas». Võib öelda, et J. H. Mädler andis märkimisväärse panuse ka dialektilise materialismi kujunemisse.

MARJE RAUDSEPP

KRAPP

Jaan Malin

MERE KALDAL

Plsike poiss
seisis mere kaldal
ning ootas
isa ja ema.
Ta oli tõsine
ja sügaval südames ärevil,
sest aimas,
et meri
on kolmenurgeline.

Tanel Tammet

Lund sajab. Valgest vaikusest
võib tulla mitmeti. Puud
härmatanud.
Pilk kinnitatud halli laotusse.

Maas pori ammu külmetanud,
ning jõgi kannab juba inimest.
Ma vaatasin,
mu jäljed püsisid seal mõnda aega.
Tule.

Anneli Sihvart

Oota! Ära ... ava veel ust!
Tahan veidigi veel
viibida — olgu või minut ehk kaks,
hetkegi olla veel teel...

PÄEVAPILT

Silmis avali suletus
naeratav-läbistav pilk
näivkerge õnnelik muretus
lühike silmapilk

naeruga peidetud tõsidus
silmades varjatud naer
sõna on kerge kui oletus
tühine mure on vaev

KÕNE

Veidike valet,
terake tõtt,
killuke kuljusekõlinat,
sõnakõlkse, mis kulunud. Kõtt!

* * *

Kill-kõll, kuradile,
see ei ole
meie mure!
See ei ole
meie mure,
see on vaese võõra vaev.

Tiit Reinart

KORD

Tulla ja minna
mitte paigal seista
pea püsti hoida
mitte meelt heita
plaanid ületada
või vähemasti täita
ametlikus ruumis
suitsu mitte lõita
võõramaalist kaupa
mitte sisse tuua
ja ideetu mõttega
teoseid mitte luua

* * *

Tume lagi on meie toal
ja meil endil ka
Tume kuulsus on meie toal
ja meie ajul ka
Tume, tume on meie tuba
ja meie mõtted ka
Tumedavõitu ka meie süda
ja südametunnistus ka
Tume on tuba ja tume on süda
ja tume on tõde ka
valega varjata tumedat kohta
võiks, kuid hästi ei saa

* * *

Tume lagi on meie toal
ja meil endil ka
Olen saavutanud lae
oma, tumeda.

*

Tänu

Konkursi «NLKP ideoloogiatöö kaasajal» hea korraldamise eest avaldati tänu **dotsentidele Ervin Kivimaale, Inda Rajasalule ja Hans Dsissile, õpetaja Reet Logvinovale ja õppekabineti juhatajale Juta Laurenile.** Tänati üliõpilastöid edukalt juhendanud **professoreid Johannes Kalitsat ja Lembit Raidi, dotsente Lembit Kiike ja Feliks Kinkarit ning ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri Andrus Laurenit.**

Rahvusvahelise muuseumipäeva puhul avaldati kiitust kohusetundliku töö eest **ajaloomuuseumi osakonnajuhatajaile Margit Raudmäele ja Elli Jaskale ning muuseumiteenijaile Helvi Moorale, Miralda Tammemäele ja Olga Torniusele.**

Rektor õnnitles ja avaldas tänu hea töö eest vaneminsener **Ludmilla Valkovajale** ja autojuht **Heino Ostratile** 50. sünnipäeval ning raamatupidajale **Ljubov Langele** ja valvur **Richard Wengorile** 75. sünnipäeval.

Üleliidulise kehalise kasvatuse, spordiliste ja majandusülikoolide kateedrijuhatajate seminarnõupidamise eeskujuliku korraldamise eest Käärikul avaldati tänu kehakultuuri täiendusteaduskonna dekaanile dots. **Arnold Vaiksaarele,** kehalise kasvatuse ja spordi kateedri juhatajale dots. **Uno Sahvale** ja dispetšer **Helgi Tohvrile.**

„Sokki ei mälunud keegi. Või ehk siiski?"

(Algus eelmises lehes)

Viimasel ajal olevat «Radaril» läinud korda oma muusikat müüa. Paraku ei toonud R. Sersant oma väitele faktilist kinnitust (kus siis?). Aprillis näiteks läksid «Radari» esinemised «Sõpruses» tühjale saalile või ... 30 inimesele. Sama on ette tulnud ka TPI aula ettemõtmisel.

Kahju, et R. Sersandil jäi argumenteerimata ka ütlus selle kohta, et instrumentaalmuusikutel on rahvale midagi öelda. Mida siis veel peale tehnitsistlikust kõrgtasemest tuleneva musitseerimisrõõmu?

*Mida ütles näiteks «***Mahavok***»? Bänd näitas end juba tuntud küpses headuses. Uue mehena lõi kaasa omaaegsest «Kontorist» tuntud* **Jaak Jürisson**. *Tema panus oli sedakorda palju teisemaigulisem kui omal ajal paroodia- ja lustibändis. Paraku ei laabunud ansambel tema üsna huvitavate tõsise roki ballaadide («Muusika sünd», «Loojang», «Kes lööks hingekella kotkale?») esitamisel mitte just kõige paremini. Puhtana mõjus ehk ainsana tema põhjamaiselt* wonder'lik *«Pisipojale» (tekst T. Liblik). Muidugi, ürituse ja üritamiste käigus tuli ette ka üsna stampsete faktuuridega džässroki palasid. Kusagil pärast teist-kolmandat lugu ühelt bändilt (ühes ning samas liinis) sai villand, kõrv hakkas väsima (Jürissoni «Kivisööja»; R. Naritsa «Pühendus» — ansamblilt «Kristjan», kes omal ajal lõi Gunnar Loho nostalgilise looga «Mustlased», kirjutatud Raivo Raigna tekstile). Oma vana instrumentaalse taseme kuulsust kinnitas H. Vaikmaa «Juhtum tänaval», kus visiooni loomiseks kasutati ka tänavamüraga fonogrammi. Muidugi polnud sel enam seda löögijõudu, kui kaks aastat tagasi «Kärestikuga» debüteeriti. J. Jürissoni loome kaasahaaramine ei suutnud grupi loomingulist kriisi varjata ega leevendada.*

Heavy *ning* hard*i tegemise katsed on kevaditi «Vanemuise» laval mitu aastat järjepanu (kaks — kui täpsem olla) kesise eduga lõppenud. «Argos» ja «Hetero» seekord kaasa ei löönudki. Seevastu* **«Zaltus Lumel»** *tuli ning pakkus julgelt hardi «Led Zeppelini» vaimus.*

«Radar». Nevil Blumberg ja Raul Vaigla.
ANDRUS SALUPERE foto

Julgelt eeskätt seepärast, et tuldi kolme pillimehe (klassikaliselt — bass, trumm, kitarr) ning lauljaga, et tuldi ainult oma lugudega. Meeste põhieesmärgiks ei olnud puhas heli omaette, lavalt öeldi ühtteist olulist saaligi. Olgu see pealegi küüniliselt irvitav või melanhoolselt nukrutsev või hüsteeriahõnguliselt agressiivne («Stress», «Külm naer», «Räägi minuga vihmakeeli», «Kõlab laul»). Muidugi polnud kogu kargele rokile oma stiilikogum lõpuni perfektne. Lavaesinemise kammitsetus (küllap rambipalavik!), solisti (H. Laks) kohatine «mitte hääles olemine», s. t. laul oli kohati rabe, ei olnud justkui oma. Mõnes kohas jäi lugusid ühendav vahetekst häbemata mannetuks — seega — ebastiilseks. Näiteks enne lugu «Räägi minuga vihmakeeli» oli jutt selline: «Järgmise looga me kõik ootasime seda kauaoodatud kevadet». Kõigele vaatamata võeti «Zaltus Lumel» kui «raske metalli» jünger publiku poolt väga soojalt vastu. Mida ei saa öelda mööda-nud kordade paleuslike «heavy-kaevurite» kohta ...

Varasematel aegadel suhtuti meie vabariigi ansamblitesse mujal Liidus aupakliku tunnustusega. See johtus sellest, et paljude asjaolude kokkukuhjumise tulemusena saavutati meil kiiremini euroopalikule muusikakultuuritüübile vastav tase. Tänaseks on pilt muutunud. Ka teistes liiduvabariikides leidub gruppe, kes suudavad eesti omadega konkureerida. Ometi on neid suure kodumaa peale vähe ja nad tegutsevad üksjagu killustatult. Seeläbi tekib ju üht ja sama laadi viljelevate bändide vahel näiline konkurents, kuid sisuline konkurentsitus. Heast elavast muusikast on puudus, puudus on puhtast, hea aparatuuriga muusikast. See defitsiit aga tagabki selle, et «läheb kõik». Kusjuures läheb hästi, sest pahatihti õnnestub kerge vaevaga saal «üles kütta». Nii ei pea muusik eriti valima, mõtet pingutama, sest «näljased suud ootavad» ...

Siinkohal libiseb jutt **«Muusik-Seifile»** *ja* **Gunnar Grapsi ansamblile**. *Sellest aga juba järgmises lehes.*

IVAR VIGLA

KÄSITÖÖ NÄITUS

Tulge vaatama meie üliõpilaste kodunduskabineti käsitöönäitust **Tiigi 78—208. Avatud 24.—30. maini kl. 12—18 (pühapäeval suletud).**

Nägemusest ...

(Algus 3. lk.)

Akki oleks selleski filmis olnud parem järgida filmides «Kütt», «Antennid jääs» ja «Põld» läbiproovitud võtet — kaadrite üksteise sisse sulatamist. Kerkib üks üllatav mõte. Milline oleks olnud tulemus, kui režissöör lülitanuks sellisesse filmi oma läbikomponeeritud liikumisproovid elavate näitlejatega ja lasknud saadud kollaažil kokku kõlada Lepo Sumera kea muusikaga? Fotod liikumisproovidest ajakirjas «TMK» lausa üllatavad. See on muidugi ainult eemalseisja isiklik vaatenurk.

Jagan Jaak Olepi tabavat mõtet, et «Põrgu» puhul on tegemist hoonega, mida on täpselt projekti kohaselt hoole, vaeva ja armastusega ehitatud, ent mille projekt ise on mõttetu. Sergei Assenin käsitleb filmi kui erilist nähtust eesti multiplikatsioonis. «Põrgu» näitab tõepoolest joonisfilmi uusi kunstilisi ja tehnilisi võimalusi, kuid kas see meie seni kõige kallim multifilm on kaalukamaid ka sisult. Rohkem õnnestunuks pean samuti kaalukale alusele toetuvat Raamatu ja Arraku eestvedamisel valminud «Suurt Tõllu». Hoopis teistsugune suhtumine allikmaterjali on Priit Pärnal, kuigi «Kolmnurgas» kasutatud «Ahjualuse» motiivid ei nõua sellist ettevaatust. Kuid ka Leonardo da Vinci «Moodul», mis on kandvaks kunstiliseks kujundiks filmis «Harjutusi iseseisvaks eluks», ei tekita võõrastust.

Viimasel ajal valitseb kinoelus suund, kus püütakse üle olla aluseks võetud materjalist, kuid ei suudeta vajalikul määral selle kütkest vabaneda ning tulemus osutub küsitavaks. Nii on kiiva kiskunud tehniliselt head «Corrida» ja «Karge meri», mis oleksid loodud nagu välismaalasele, kes kohalikke olusid ega algmaterjale ei tunne. «Nipernaadis» paelub meid rohkem Gailiti Toomas Nipernaadi, kui see keegi teine Nipernaadi. Kui keegi alustaks filmi (joonisfilmi) «Kalevipoeg» võtteid, kutsuks see algul kindlasti esile paanika.

Kärt Hellerma kirjutist lugedes jäin päris nõutuks. Sissejuhatavas lõigus räägib ta kriitikute tobedast sõnaohtrusest ja terminitega liialdamisest. Kas sellised ülespuhutud fraasid nagu «... kosmilised irreaalsed muundumised ...», «... painajalik tardumus ...», «... üleilmne kollaps ...», «... kurjuse vallandamise demiurgilised seaduspärasused ...» (filosoofilises plaanis tähendab sõna «demiurg» loovat jõudu, loojat) ja sõnade liigliha kirjutises peavad tema seisukohta kinnitama või loodab ta nende ja Nietzsche abiga tõestada linateose sügavust ning mitmeplaanilisust. Teos säilitavat ja võimendavat Viiralti tööde mitmeplaanilisust, rõhutades just nende sügavamaid väärtusi. Nii ei jää Viiraltil tõesti muud üle, kui nentida: «Kõige eest, mis minus on head leitud, võlgnen ma tänu Raamatule.»

Hans Luik kasutab filmi vaid äratõukepakuna oma mõtete avaldamiseks ümbritseva elu valuküsimuste üle. Võib-olla võtta «Põrgut» tõesti sellisena nagu ta on, vaadeldes seltskonda kabarees, mis on pikkamisi muutumas põrguks, kuid siiski pääseb sellest saatusest. Aga ei saa hetkekski unustada, et meil on Eduard Viiralt ja tema nägemuslikud graafilised lehed, mis kannatavad välja võrdluse iga kujutava kunsti suurteosega. Need on omas laadis nii täiuslikud.

JAANUS JÄRS,
blol. IV k.

Ühest polkatuhinast ja kohtumisest ööbikuga

Ühel aprilliõhtul tekkis kohutav igatsus ilusa järele. Väljas oli kevad oma suvise soojusega, veel paar takti muusikat oli vaja, et veri soontes tormama hakkaks. Otsiv pilk luuras kuulutustetahvlit: **«Lakstigal» 25 ja «Ingliska B» 30 — ühine juubelikontsert.**

«Ingliska B» — *see on ju vana eesti tants, puperdab süda meeldivas äratundmisrõõmus. Jaa — jaa! See ansambel on tõesti juba 30 aastat rahvamuusikat mänginud. «Lakstigal», lakstigala, heureka! Läti keeles ööbik!*

«Õrn ööbik, kuhu tõttad sa?...»

«Laksti, laksti glis-ka juubelikontserdile!»

* * *

Saalis oli midagi tavalisest teisiti. Inimesed olid elevil, paljude pihkudest piilusid lilleõied ...

Rõõmsate helletustega sisenesid saali rahvariietes näitsikud, kes laval seisva «heinarõugu pulkadele» end ilusasti istuma seadsid ja kauni mitmehäälse laulu kuuldavale tõid. Selle ilu ja heli vahele mängis «Ingliska B» lustakaid polkasid, reinlendreid, valsse jm. Kontserdi lõpuks oli kuulajate tuju nii haripunkti viidud, et need, kes seni tagasihoidlikult tooli all varvast olid liigutanud, lausa püsti hüppasid ja ühe lustaka polka ära keerutasid.

Klassikast.

Kõik laval nähtu meenutas tahtmatult lugu ööbikust ja lilledest, mis interpretatsioonis võiks välja näha järgmiselt: «Ingliska B» mõtles, et «Lakstigal» laulab sellepärast nii ilusti, et mina nii kenasti mängin, ja mängis veel kaunimate helidega.

«Lakstigal» mõtles, et «Ingliska B» mängib sellepärast nii võrratult, et tema nii ilusasti laulab, ja laulis veelgi kõlavamalt.

Minevikukillud.

Külalisesinemised Šveitsis.

«Lakstigal» otsustab muu repertuaari hulgas ära õppida ka prantsuskeelse laulu «Chalet» («Onnike»). Kaks salmi saadi pähe, kolmandal tuli ikka noodid appi võtta. Eelviimasel kontserdil paluti uuesti esitada publiku lemmiklauluks saanud «Chalet'd». Noodid aga olid bussis ... Kramplik mälupingutus ja teadmine, et iga hinna eest peab kõik meelde tulema aitasid hädast välja. Tänulik Šveitsi publik kuuliski seda veel kord.

Kõrgkoolide taidlusfestival Armeenias. Temperamendikas hasardis publik oli sundinud üht kollektiivi vilekooriga lavalt lahkuma. «Esineda või mitte? Kuidas mõistavad armeenlased eesti rahvamuusikat?»

Kui viis heledapoolset valgeis kleitides neidu kõheldes lavale astusid, suud avasid ja hääle saali helisema lasid, olid armeenlaste südamed võidetud. Esinemise lõpuks oli käteplagin kujunemas lausa tormiks.

Ega kõik alati päris viperusteta ka lähe. Varasemate aegade rahvapilliorkestri liikmed võivad meenutada, kuidas ükskord pala alguses sai mängija vaevalt sõrmed põispillile asetada ja esimesed helid kuuldavale tuua, kui põis vupsti tae alla hüppas ja sinna mitmeks minutiks hõljuma jäi.

«Nalja ja rõõmu peab olema, ootamatusi ka. Siis on elu toredalt põnev ja vaheldusrikas,» arvas **Maie Eljas**, *kelle käe all mõlemad kollektiivid juba pikka aega kasvanud on.*

«Need TRÜ lauljad-mängijad on nagu lilled, mis sirguvad ja koolsa aedniku käe all üha uhkemini õide puhkevad,» ütles üks õnnitlejatest.

Tartumaa lillede ilu ja aedniku vilumus on laialt tuntud.

MARGIT MIKK,
žurn. I k.

Passiivsusest ...

(Algus 1. lk.)

petajatel tuleb hiljem asuda tööle inimestega (arstid, õpetajad, juristid). Mingil määral võib rääkida võimust inimeste üle. On ilmselge, et karjeristid võivad teha siin palju halba.

Ei saaks öelda, et sellega oleks probleemide ring ammendatud. **Muresid on ka teaduskonnabürool. Kõigepealt** — kunagi populaarsete teaduskonna ühisürituste vaimu vaikne hingitsemine. Tuli päris

administratsiooni rolli vahel (keelan-käsin ja naudin seeläbi iseennast!), ei saa tal olla kaastudengite hulgas autoriteeti ning ta tembeldatakse armutult karjeristiks. Ja siit on ka ainult üks samm tarbijalikkuseni, s. t. oma positsiooni kasutamiseni isiklikes huvides.»

kustunud ei ole, see tahab õhutamist.

Teine mure on mõningate pingeridade kunagiste eesmiste positsioonide minetamine. Vanu ajalehti sirvides võib leida juriste küll igal pool osalemas ja organiseerimas. Aktiivne ellusuhtumine! Mida praegu tõdeda võib, seda teab igaüks isegi. Ka see mure pärandub järeltulijaile.

Ning kolmas — teaduskonna ühisvaimu allakäik. Õigupoolest on need kolm häda koos vaadeldavad ning ka koos ravitavad. Aga kas ikka ongi põhjust muretsemiseks? Näiteks 1. mai aktusel anti teaduskonnale üle sotsialistliku võistluse võitja rändpunalipp, võideti ära üleülikooliline võistlus olmetingimuste parandamise eest.

PSÜHHOLOOGIDE SELTSI

Tartu grupi koosolek toimub neljapäeval, 31. mail kell 17 «Sophokleses». Kavas diskussioon «Eesti psühholoogia ajaloo kajastamisest eesti keeles». Sellele järgneb K. Ramuli ja teiste õppejõudude mälestamine Raadi kalmistul.

NB!

Järgmine leht ilmub tuleval reedel, s. o. 1. juunil. Juunis ilmub leht veel 15. ja 29. (lõpetajate erinumber) kuupäeval. Juuli esimestel päevadel (nähtavasti 3. kuupäeval) ilmub ainult «Gaudeamusele» pühendatud väljaanne.

REPLIIK

«HOMME KELL 8 JÄLLE!»

«Vanemuise» teater. Meloodiline algussignaal. Kohe-kohe teatab naishääl: «Etenduse alguseni on jäänud ...» Ah, õigus, see pole ju raamatukogu. Inimesed millegipärast liiguvad saali poole. Pärast teist märguannet juba kiirustades. Taiplik teatripublik.

Aga raamatukogus? Kas on päris kindel, et lugeja teadusraamatukogus esimest ja teist «lõpukella» ei mõista? Kui jah, siis võiks sõnaline osa ikkagi meeldivamalt kõlada. Näiteks: «Loodame, et saite meilt täna kõik vajaliku ja veetsite tööka päeva. Homme kell kaheksa ootame teid jälle!»

Usun, et ületöötanud tudengile, kelle äratamist vali kõlarihääl ilmselt taotlebki, piisaks kasvõi mahedast: «Lapsed, aeg on koju minna!»

Võib-olla proovime?

PIRET MIHHELS,
žurn. III k.

Toimetaja V. SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 2047. MB-05915.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

AR

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 18 (1377) Reedel, 1. juunil 1984 XXXVI aastakäik

Komsomolikroonika

29. mail oli komsomolikomitees selle õppeaasta viimane istung.

● NLKP liikmeks soovitati komitee asesekretär Jaan Vihrov, Hillar Vetik (rak. mat. V) ja Hille Eek (keemia V). ÜLKNÜ liikmeks võeti teadusraamatukogu infoosakonna bibliograaf Ülo Siirak.

Komsomolidokumentide lohaka hoidmise eest sai noomituse arvestuskaardile Riho Rätsep (stom. V).

● Ideoloogiasektori juhataja Tiit Vajak (mat. II) tegi kokkuvõtte arsti-, filoloogia-, majandus-, ajalooteaduskonna ning keemiaosakonna **komsomolibüroode osast poliitpäevade organiseerimisel.** Seni on see olnud väike, põhiraskus on lasunud parteibüroodel.

● Kultuurisektori juhataja Sulev Ulp (ravi III) andis ülevaate komitee otsuse **«Kultuurisektori osast üliõpilaste vaba aja sisustamisel»** (20. dets.1983) täitmisest.

● Suvemaleva komandör Toomas Pilt (õigust. III) informeeris **SM '84 komplekteerimisest.**

● Seoses ülikooli lõpetamisega vabastati komitee liikme ja internatsionaalse töö sektori juhataja kohustest Toivo Hansen (keemia V). Sektori uueks juhatajaks valiti Raul Vanatoa (keemia I), ühtlasi koopteeriti ta komitee liikmeks.

Enne uut vastuvõttu

Lahtiste uste päeval käis majandusteaduskonnas üle 120 abituriendi ja keskkoolilõpetanu. Et sisseastumisavaldusi esitatakse tavaliselt kaks korda rohkem, siis võib arvata, et otsus kõrgkooli või meie teaduskonna kasuks on paljudel veel langetamata. Külastajate kontingent jagunes enam-vähem ühtlaselt viie õpitava eriala vahel, v. a. kaubatundmine, kus see oli mõnevõrra suurem.

Rahanduse ja krediidi erialaga tutvus 21 noormeest ja neidu. Kateedrit ja eriala tutvustavate vestluste ajal tegime noorte hulgas küsitluse täpsema pildi saamiseks nende ootustest ja tulevasest elukutsest. Laekus 20 vastust. Selgus, et kõik noored (sh üks Vändrast) on linnakeskkoolidest, sh Tallinnast 8 ja Tartust 4. Vastuvõtueksamitele tuleb aga küllaltki palju maakeskkoolide kasvandikke. Kahjuks pole neid lahtiste uste päeval (võib-olla vähese informeerituse või transpordiraskuste tõttu). See tahk vajab meil edaspidi rohkem hoolt.

Eriala varasema informatsiooni allikana märgiti 7 korral teaduskonda tutvustavat teatmikku, 5 juhul üliõpilasi ja õppejõude, 6 vastuses meie vilistlasi ja 5 korral oma õpetajaid (mõnel mitu allikat). Nii et teatmekirjandus on populaarne ja vajalik. Kahjuks ei näidatud informatsiooniallikana meilt spetsialistide põhitellijaid — rahandus- ja krediidiasutusi. Kateeder peaks nende poolt tehtava agitatsioonitöö elavnemisele paremini kaasa aitama, et suurendada konkurssi ja vastuvõetava kontingendi orienteeritust kindlale erialale. Seetõttu eelistaks ka enamik vastajatest minna pärast ülikooli lõpetamist tööle ettevõtetesse (10). Panga- ja rahandusorganites töötamisele oli orienteerunud ainult 5 noort (panka 4, rahandusse 1). Sama näitab ka eriala valiku motiivide analüüs. 12 vastanut märkis peamisena kõrghariduse omandamise soovi ja 7 eriala laia profiili. Kuus kahekümnest olid juba kindlad, et tulevad sisseastumiseksamitele.

Nii vestlused noortega kui ka ankeet andsid mõtteid eriala tutvustamise parandamiseks koolides. Nähtavaks said uued probleemid.

MART SÖRG,
rahanduse ja krediidi
kateedri dotsent

ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ÜTÜ ● ÜTÜ ●

Lõppes inglise filoloogia ringi tööaasta

22. mail oli meil pidupäev — lõpetasime seekordse tööaasta ja seadsime uusi sihte. Ringi juhatus ja ÜTÜ tööga tihedamalt seotud õppejõud rääkisid ühises kohvilauas aasta jooksul olnust.

Silmaringi laiendamise ja keeleoskuse süvendamise eesmärki teenisid eelkõige töökoosolekud väga erinevate ettekannetega, aastakonverents ja külalisesinejate vastuvõtt, ka tutvumiskäigud Inglise saatkonna kingitud raamatute näitusele teadusraamatukogus, inglise teema ja päritoluga filmide ühisvaatamised (kasulikkuselt kõrvutatavad näiteks bioloogide väliprak-tikaga) ja dots. Nora Tootsi Inglismaa-muljete sariõhtud. Meelelahutust pakkusid sel aastal mitu luule- ja lauluõhtut. Üht-teist kasulikku oli kõrva taha panna nähtustkuuldust teistes kõrgkoolides Leningradis, Riias, Harkovis.

Kokkuvõttes hinnati ÜTÜ inglise filoloogia ringi tööaastat tulemusrikkaks ja suuremaid ettevõtmisi muljeterohkeks. Sügisel jätkub töö samadel põhimõtetel ja muidugi veel vilkamalt.

UME KELAM,
ingl. fil. V k.

AUTASUSTAMISI

Kauaaegse viljaka teadusliku, pedagoogilise ja ühiskonnategevuse eest sai 75. sünnipäeva puhul ENSV KKEH Ministeeriumi aukirja eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri prof. **Eduard Laugaste.** Tema teeneid hinnati ka linna partei- ja täitevkomitee aukirjaga.

TÄNU

Kauaaegse kohusetruu töö eest pälvisid rektori käskkirjas tänu trükitööline **Maimu Ilus** ning raamatukogu töötaja **Elfriede Rattus.**

Tänu hea töö eest avaldati seoses 70. sünnipäevaga ka pesupesijale **Ida Luptovile.**

Head põrumist!

* * *

Pidu läheneb õige kiiresti, sestap veel ka mitmeid kokkusaamisi, arupidamisi. Eelmisel nädalal oli kõneaineks 4. juunil Tartus toimuv Leedu päev. Linna täitevkomitee kultuuriosakonna juhataja juures oli Vilniuse RÜ esindusrahvakunstiansambli pealavastaja LNSV teeneline kunstnik V. Aleksandriavičius. Kohtuti ka linna parteikomitee esimese sekretäri Enn-Arno Sillariga.

Esmaspäevasel koosolekul rektori kabinetis heideti ENSV KKEH ministri Ilmar Nuudi eesistumisel taas pilk TRÜ ja EPA kollektiivide ettevalmistusele ning arutati organisatsioonilisi küsimusi. Minister andis edasi prof. Arvo Ratassepa hinnangu, et TRÜ kooride tase on kõrge, repertuaar on hästi ette valmistatud. Naiskooril tuleb peo ajal esineda ka miitingul Lenini ausamba juures.

Detailsemalt arutati šeflustööd: igal kollektiivil tuleb juhatada ja abistada talle määratud külaliskollektiive. 7. juulil toimuvad aga pärast kontserti omavahelised sõprusõhtud.

Laulupeostaap saatis Tartusse ka esimesed plakatid. Värviröömsa tudengliku plakati on teinud V. Sorokin.

Veel 34 päeva!

LÄHEME PEOLE!

● **Kus ja millal?**

reedel, 6. juulil k. 19	Tallinna lauluväljakul Sõpruskontsert (tantsu- ja liikumisrühmad).
laupäeval, 7. juulil k. 16	Osavõtjate rongkäik. Laulupidu.
pühapäeval, 8. juulil k. 15	Sõpruskontsert. Laulupeo lõputseremoonia.

● **Kuidas on korraldatud piletite eelmüük?**

Teaduskondadele ja osakondadele kollektiivselt ametiühingu kultuurikomisjonide kaudu 4.—15. juunini.

Üksikult saab pileteid osta 11.—15. juunini k. 10—12 Tähe tn. 4, ruum 205 A. Uusen (tel. 3 51 17). Piletite hinnad: 6. juuli kontserdile 1.50, kõigile ülejäänutele 1 rubla.

● **Kas on mõtet levitada pileteid Tartus?**

Laulupeo korraldajad arvavad, et on mõtet, sest:

— 6. juuli kontserdile ei jätku kõigile soovijaile kohti (5000) laululavale, kust on hea vaade esinemisväljakule;

— kulutades aja kassajärjekorras seismiseks, võib peokülaline ilma jääda heast istekohast ja mõnestki laulupeo kõitvamast hetkest.

* *

Tõlkevõistlus 1984 lõppes

Esmaspäeval selgusid TRÜ järjekordse, 14. tõlkevõistluse tulemused. Tõlkeid laekus 23: inglise (9), saksa (8), ungari (3), vene (2) ja itaalia (1) keelest. Kaks tõlget, mis konkursi tingimustele ei vastanud, jäid hindamisest kõrvale. Žürii (koosseisus Aino Valmet, Urve Hanko, Ain Kaalep, Jaan Kaplinski, Peeter Torop, Jüri Talvet, konsultandina Paula Palmeos) luges tööde taseme ühtlaselt heaks ja otsustas välja anda järgmised auhinnad.

I AUHIND — MARJU SAAR (vene fil. IV k., V. Brjussovi novell «Fantoom», vene k-st);

II AUHIND — HELLE LUHT (saksa fil. V k., H. Hesse novell «Hunt», saksa k-st);

II AUHIND — PIRET PÄÄSUKE (saksa fil. V k., H. Hesse novell «Laulik», saksa k-st);

II AUHIND — TOIVO PILLI (inglise fil. IV k., R. Bradbury novell «Naeratus», inglise k-st);

III AUHIND — ÜLLE KIIVET (eesti fil. 1983. a. lõpetanu, P. Handke novell «Järelvalvenõukogu tervituskõne», saksa k-st);

III AUHIND — KAJA TAEL (eesti fil. 1983. a. lõpetanu, K. Szakonyi lühipalad «Teatrilaval söömine» ja «Keskõised telegrammid», ungari k-st);

III AUHIND — ÕIE MANDRI (saksa fil. V k., katkend H. Hesse romaanist «Demian», saksa k-st);

III AUHIND — TIINA MARIPUU (eesti fil. V k., M. Daranyi novell «Sel suvel», ungari k-st);

Ergutusauhinnad:

LIINA ROODE (prantsuse fil. IV k., katkend N. Ginzburgi romaanist «Armas Michele», itaalia k-st);

RIINA VARTS (inglise fil. IV k., W. S. Maughami novell «Salvatore», inglise k-st);

KARIN PIIRIMAA (inglise fil. IV k., R. Rocklynne'i novell «Kadu», inglise k-st);

ENE MÄE (inglise fil. II k., H. Brouni novell «Viiekümne esimene lohe», inglise k-st).

««Loomingu» Raamatukogu» eripreemia parima vahenduse eest NSVL rahvaste kirjandusest saab **MARJU SAAR.**

Tõlkevõistluse pidulik lõpetamine toimub järgmise õppeaasta alguses. Kohtumiseni!

Žürii

Tõlkevõistlus 1985

kuulutatakse välja traditsioonilistel tingimustel.

Tõlgime eesti keelde ilukirjandust maailma mistahes keelest. Proosatekstide (novellid, esseed, tervikliku katkendid romaanist või näidendist) pikkus võib olla 5—10 masinakirjalehekülge (2 intervalliga), luuletusi tuleb võistlusele esitada vähemalt 3 ühelt ja samalt autorilt. Esitada tuleb nii originaal kui tõlge kolmes eksemplaris. Eripreemia on parimale vahendusele NSVL rahvaste kirjandusest.

Osa võivad võtta kõik, kes võistluse väljakuulutamise hetkel olid või alates uuest õppeaastast on TRÜ statsionaarsed või mittestatsionaarsed üliõpilased. Tööd tuleb varustada märgusõnaga ja pealkirjaga «Tõlkevõistlus 1985», lisada suletud ümbrikus tõlkija nimi, teaduskond, kursus ja elukoht ning toimetada hiljemalt 1. märtsiks 1985 ajalehe «TRÜ» toimetusse.

Žürii

Töitlusprogramm JA ÜLIKOOL

Sel õppeaastal on rubriigis kirjutatud estosteriilist, aerosoolidest, ultraviolettkiirgusest ja ioonidest. Selleks korraks lõpetame pilguheitmisega keemikute töömaile.

Sissejuhatuslause keemikute mitmelaadseist osalemisvõimalustest ja -kohustustest toitlusprogrammi täitmisel võiks vist julgesti kirjutamata jätta: kõrg- või keskharitud inimene teab niigi, kust tulevad väetised, kahjuritõrjeained, taimekasvustimulaatorid või tulevikuhõngused sünteestoidud. Mingem seepärast kohe konkreetseks ja vaadelgem, milline roll toidulaua täitmisel on langenud ülikooli keemikutele. Või veel kitsamalt — ülikooli **elektrokeemikutele.** (Toitlusprogrammiga seotud teise suure töötsükli, meie orgaanikute fermoonikeemia on ajakirjanikud huvilisele lugejale ammugi tuttavaks kirjutanud.)

* * *

Elugaas hapnik on Tartu ülikooli töötajaid ikka köitnud. Seoseniite annab vedada poolteise sajandi taha, mil ühe esimese Baltikumi teadlasena huvitus hapniku määramisest George Frédéric Parrot.

Muidugi pole toonastel töödel tänastega peale uurimisobjekti midagi ühist, vajadus hapnikuhulga täppismääramist võimaldavate meetodite järele on aga mõõtmatult suurenenud. Anorgaanilise keemia kateedris ja elektrokeemia laboris on mituteist aastat konstrueeritud, ehitatud, katsetatud ja täiustatud hapnikumõõtureid, mille tööpõhimõte rajaneb füüsikalisest keemiast tuntud tarkustel: hapniku difusioonil läbi polümeerkile ja tema elektrokeemilisel taandumisel hüdroksiidiooniks.

Tartlaste mõõturi töövaoks pole õhu või gaasisegude analüüs, vaid vees lahustunud hapniku kvantitatiivne sedastamine. Millised toituloovad tööd siis selliseid määramisi vajavad?

Põllumajandusliku suurtootmise, tänapäevaselt hiiglaslike loomakasvatuskomplekside paratamatuks «kõrvaltooteks» on päratu hulk heitmeid. Heitvete puhastamise tarvet ei söanda nüüdisajal enam keegi looduskaitsjate liigseks pirtsakuseks arvata — on ju vete kaitse keskkonnakaitse võtmeküsimusi. Veekogude üldseisundi hindamisel kuulub hapnikusisaldus eelisparameetrite kilda. Hapnikuhulka teadmata ja operatiivselt reguleerimata ei tule midagi välja ka heitveepuhastusseadmete optimaalsest töökorraldusest.

Paar viimast lauset annavad võtme rea hapnikumõõturile esitatavate nõuete mõistmiseks. Seadme «närvilõpe», elektrokeemiline andur, peab suutma taluda üsnagi tugevalt «hammustavaid» toimeaineid, mille puudust näiteks seavabrikute heitvetes ei saa kurta. Teiseks nõuab automaattöö puhastusseadmetes hapnikunäitude pidevat ja operatiivset registreerimist, seega peab riist olema väikese inertsi (kiirelt püstituvate näitude) ja pikaajalise töövõimega, suurest näidutäpsusest rääkimata. Igasse farmi keemikut või elektroonikut tööle ei pane, niiviisi peab lihtne ja lühike olema aparaadi tarvitusõpetus, näpuveakindel tema nupustik. Kõik need ja rida teisigi (odavus, riknenud anduri lihtne asendatavus, väike kaal) plussjooni kirjutas tartlaste hapnikumõõturi iseloomustusse kolme aasta eest riiklikke katsetusi teostanud autoriteetne komisjon.

* * *

Veel laiem tööpõld on meie huviobjektil kalakasvatuses. Siingi on see seotud veepuhastusprobleemidega: ka kalakasvatusse on juurdumas ringsüsteemne tehnoloogia, teisisõnu — pidevalt kasutatakse sama kasvuvett, seda vaid vähese hulga värskega täiendades. Aga hapnikul on kalakasvatuses veel üldisem tähtsus. Edukuse oluline tingimus nii sise- kui tehisvetel on igale kalaliigile vajaliku hapnikusisalduse tagamine kasvuvees. Siingi võib loendada tuttavaid tunnussõnu: «automatiseeritav», «operatiivne», «töökindel», «kiire». Näiteks lõunarajoonides võib suvise kõrgtemperatuuri päevil vetikate intensiivarengu tõttu kalatiikides tekkida nn. surnud seisund, hapnikuvajak. Appi tuleb «õhutuskompleks», mõõturist ja aeraatorist koosnev hapnikusisalduse ökonomiseerija.

Paremini kui riiklike komisjonide kiidusõnad või näitustelt toodud aurahad iseloomustab tartlaste hapnikumõõturi headust ülikoolile laekuvate palvekirjade või «Kas kuidagi ei saaks?»-küsimusega isiklikult kohale sõitvate varustajate hulk. Majanduslepingute alusel on paljusid palujaid aidatud, nüüd on lõpuks realiseerumas ammused lootused mõõturi ühe portatiiverimi tööstustootmisse jõudmiseks: juba käesoleval aastal peaksid need tulema Tallinna kalurikolhoosidevahelise laevatehase «konveierilt». Tellija oli NSV Liidu Kalamajanduse Ministeerium, nii et aparaadi põhitarbijad on ütlemata selged.

* * *

Ei maksa arvata, et ühe seadme evitamine võtab algloojailt leiva: heastki saab alati veel parema. Tulevikuaparaatidel on tänaseist täiuslikum andur, suurem arv mõõtefunktsioone, kõrgem tundlikkus, täpselt dokumenteeritud kontrollimetoodika, täiendavad käsitsusmugavused.

Pärime lõpetuseks suurt töörühma juba palju aastaid juhtivalt **keemiadotsent Toomas Tennolt,** kuidas seonduvad mõõturitööd ülikooli põhifunktsiooni, kõrgkvalifitseeritud kaadri ettevalmistamisega. Saame teada, et tudengid on küll õppetöö või ÜTÜ liinis, küll lepingulise palgatöötajõuna ikka rakendust leidnud. Mõni on ülikooli lõpetamise järel kolleegikski hakanud, näiteks praegused **nooremteadurid Avo Anton ja Lembit Nei.** Tänavu kirjutab mõõturist diplomitööd **Urmas Heinaste,** kursusetöid tuleb koguni kolm — **Eda Reinotilt, Priit Nigult** ja **Toonika Lihult.** Üliõpilaste teadusühingus on neil teemadel korduvalt esinenud **Kaido Torop** ja **Aivar Vinne III kursuselt,** kes hakkasid mõõturifirmas käima juba Tartu 5. keskkooli keemiaklassis õppides.

JÜRI TOOM

Keskkonnakaitse ja kalakasvatuse tarbeks

LOODUSKAITSEKUU ● LOODUSKAITSEKUU ● LOODUSKAITSEKUU

Ette ei tea, aga kui see pildimontaaž trükituna vähegi välja tuleb, siis polegi tegelikult midagi ära seletada. Sest sellel on looduse kaitsjad ja loodus ise. Seletuseks ehk niipalju, et fotod meenutavad Tartu üliõpilaste looduskaitseringi käimisi, ka koos juhendaja Jaan Eilartiga. Hetk linnulaulukuulajatega Raadi kalmistul Johannes Piiperi haual, Lapimaa puu, suveekskursiooni telklaager....

Ringi kahekümne kuues tööaasta on läbi. Selle lõpetas lõpulõke Järvseljal, kus ka uus juhatus paika pandi. Jääb veel ENSV Looduskaitse Seltsiga kombeks saanud ühine ekskursioon. Viimane Karpaatide-reis viis ringlasi tihedamalt kokku vilistlastega, kelle sõnaabi ja sõbraõlga terve aasta tunda oli. Tihedamalt koondusid ringi ümber needki suvised sõidulised, kes ringiga esimesi kordi kokku puutusid. Nii need uued liikmed tulevad. Neid toob kohale ka sügisene avalõke.

Praegu aga peaks minema teadusraamatukokku oma silmaga vaatama looduskaitseteemalist väljapanekut Jaan Eilartilt. Pildi- ja sõnamaterjal pakub, looduskaitsealasid, rahvusparke, aktuaalseid probleeme ringist endast terve maailmani. Pealegi pole nii põnevat ja värvikat näitust üle hulga aja näha olnud.

VARJE SOOTAK

Raamatukogu tutvustab

Teadusraamatukogus on 17. maist näha arstiteaduslikke trükiseid ajavahemikust 1801—1939, mis tutvustavad psühhiaatria, neuroloogia ja neurokirurgia arengut ning ajalugu.

18. sajandi lõpul algas psühhiaatria uusaegne areng. Prantsuse arst **Philippe Pinel** (1745—1826) õpetas Pariisi ülikoolis sisehaigusi, psühhiaatriat ja on kirjutanud mitmed silmapaistvad tööd, sealhulgas «Meditsiinilis-filosoofilise traktaadi vaimuhaiguste kohta» (1801), mis on tõlgitud saksa ja vene keelde. Pinel oli sügavalt haritud inimene ja läks ajalukku uuendustega vaimuhaigete kohtlemisel. Saanud 1793. aastal Pariisi valmuhaigete varjupaikade juhatajaks, laskis Pinel kõik aheldatud haiged köidikuist vabastada. Ühe kaasaegse väljenduse kohaselt viis Ph. Pinel selle sammuga «hullumeelsed vangide seisusest üle haigete seisusesse».

Saksamaa reformaatoritest väärivad nimetamist J. G. Langermann, M. Jacobi jt. Viimase raamat «Die Hauptformen der Seelenstörungen in ihren Beziehungen zur Heilkunde» (Leipzig, 1844) on ka näitusel.

Venemaal oli psühhiaatria uusaegne reformaator **Thomas Wilhelm Sabler** (1799—1877). Lõpetanud Tartu ülikooli ja kaitsnud siin 1823. aastal väitekirja «Animadversiones de coxalgia», siirdus ta Moskva ühe suurema varjupaiga juhatajaks. 1832. aastal vabastas Sabler haiged köidikuist, seadis sisse pideva arstliku kontrolli ning hakkas pidama haiguslugusid. Th. W. Sableri dissertatsiooni kõrval on eksponeeritud ka mitmeid teisi 19. sajandi esimesel poolel TÜs kaitstud väitekirju närvihaigustest.

1802. aastal taasavatud Tartu ülikooli arstiteaduskonnas oli õppetöö korraldatud heal kaasaegsel tasemel. Et õppekeeleks oli saksa keel, siis sai ülikool oma õppejõud Saksamaa ülikoolidest. Tartu ülikool kujunes tähtsaks teaduslikuks keskuseks Venemaa ja Saksamaa ning teiste Lääne-Euroopa riikide vahel.

Anatoomia kateedri prof. **Karl Friedrich Burdach** (1776—1847) oli viljakas õpetlane ja sai eriti tuntuks oma töödega kesknärvisüsteemi ehituse alalt, näiteks «Baue und Leben des Gehirns» Leipzig 1819—1826. **Heinrich Friedrich Bidder** (1810—1894) kirjeldas oma töödes esimesena bipolaarseid närvirakke, uuris neuroloogiat ja vegetatiivset närvisüsteemi. *(Järg 4. lk.)*

Võhandust Koivani

Kui me viis aastat tagasi kehalise kasvatuse ja spordi kateedrist esimest korda läksime süstasid laenama, pakuti meile tuhvleid. Filoloogide asi — hea pehme kodus televiisorit vaadata. Nüüd peelakse eesti keele kateedri veematkajaid juba vanadeks käijateks ning antakse lahkelt kõike, mida suure ülikooli imetillukeses süstalaos leida. Tõsi, ega seda palju ole — viimasele kolmele süstale pole praeguseks jäänud ühtki kasutuskõlblikku aeru. (Kunstlike?) finantskitsenduste kestes võib just varustuse puudumine süstasõidu harrastamise edaspidi võimatuks teha. Seni oleme raskustest üle saanud ning pühapäeva õhtul lõppenud viies matk lubab väikest tagasivaadet ning mõningaid järeldusi.

Olulisim on: meid pole nende aastatega vähemaks jäänud. Vastupidi. Seekordsel Koiva-retkel osalejaid oli 17 ning meie kateedri liikmetega seltsisid kolleegid Keele ja Kirjanduse Instituudist ning ajakirjanduskateedrist. Perekonnaliikmetest ja sõpradest-tuttavatest rääkimata.

Algas see kõik aga viie aasta eest Võhandul, kui meie väike laevastik Paidra veski alt liikuma hakkas. Väga kahtlaselt õõtsudes ja kõikvõimalike päästevahenditega maksimaalselt varustatult. Meenub mõningaid navigeerimisraskusi arvukate kivide vahel, mis siiski avariid ei põhjustanud (ümberminekuid, muide, pole tänini olnud). Matkamuljeid ilmestab kahe päeva pilvitu taevas ning pärastine süstavedu kõrbenud selgadel.

Järgmisel aastal tuli Koiva. Koos suurte sadude (päikest oli ikka ka) ja meeletu paadipaikamisega. 43 lappi tuli ühele «sõelale» peale panna, enne kui veidi kahtlevalt ohata võis: «Ta ujub siiski!» Ujus tõesti Zile metskonna alt Siguldani välja. Paikamisest aga tegime laulu:

Palju auke kinni pandi,
palju auke alles jäi...

Veel olime tormi käes, mis Eestimaalgi metsa murdis. Koival sähvisid välgud püsti ja põiki, ette ja taha, vihma kallas kui ämbrist ning kõrged puud olid marutuulest pikali.

Ootasime Strenči linna, mille olemasolus osa meist veel praegugi kahtleb, ja nähtavasti veensime KKT mehist ja väsinud matkagruppi selles, et õblukesed ja üdini märjad filoloogineiud sporditudengite abitagi süstad Skalupite kõrgest järsakust üles suudavad tassida... Lõpuks käisime Turaida Roosi haual.

Pärast Koivat tuleb tavaliselt Karjala. Nii meilgi. Suja äärde jõudsime sõiduautodega, varustus kärus. Suhteliselt vähe kilomeetreid Hautavaarast Sodderini ja imeilusad ilmad kohisevaile ning vahtu pritsivaile kärestikele lisaks, kurikuulsad Karjala sääsed, keda peaaegu polnud, suitsusaun jõesaarel ja mitut moodi valmistatud kala. Ja lõpuks Kivatš ning «Raketi»-reas mööda Äänisjärve Kižile.

Mullu käisime Leedumaal. 10-päevane retk Ignalina ümbruse jõgedel, järvedel ning kanalitel oli ilmselt pingutavaim kõigist eelnenuist. Mitmesajast kaasas olnud plaastrist jäi järele mõnikümmend. Kauaks jäävad meelde pöörane Lakaja, mida mööda vastuvoolu tuli sõita ning mis kuidagi ei tahtnud lõppeda, ja samanimeline küla, mis kuidagi ei tulnud. Aga ka sügavad selgeveelised järved, hektarid vesiroose ning toitu nõudvad luigepered. Male ja vaarikamoos ja muidugi kiired kanalid järvede vahel, mis nii kitsad, et süst vaevu kallaste vahele mahtus.

Esimene ring sai täis Koival. Kolm päeva Valmiera ja Sigulda vahel läksid huvitavalt ning kiiresti. Oli päikest ja vihma, kõrgeid kaldakaljusid ning salapäraseid võrendikke — kõike seda, mida pakub kevadiselt roheline Gauja rahvuspark.

Mida on need matkad meile andnud? Kindlasti kauneid loodusmuljeid, võimalust tunda ennastki vabana linnaelu pingest ja surutusest, ühiseid teejoomisi ning pannkoogisöömisi hõõguva laagrilõkke ääres, energiat ja optimismi, mis argitöödessegi ulatub. Ja palju muud.

Oma korraldusraskustes pole me üksi olnud. Täname Uno Sahvat ja ülikooli spordiklubi mõistva suhtumise eest. Seekordset Koiva-matka toetasid tõhusalt Arnold Selge ja Ants Pilt. Tänu teistelegi abistajaile. Loodetavasti võime viie aasta pärast kirjutada eesti keele kateedri kümnendast süstamatkast.

JÜRI VALGE

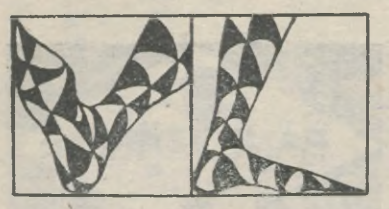

100 AASTAT «VANEMUISE» MUUSIKATEATRIT

„Vanemuise“ suurpäevad

Suurpäevad teatrile, näitlejaile, ka õnnitlema tulnud tartlastele ja kaugematele külalistele. Ülevaated sajast aastast silmitsi viimasega. Teatris käimist jagus mitu päeva. Ka oma teatriime leidsid paljud. Üheks selle andjaks pean «Tiinat», millest kirjutatu ja kõneldu põhjal küll midagi n i i imelist ei osanud arvata. «Pastlaballett», poolvarvastel, etnograafilised elemendid — seni justkui olematu balletipildis. Ja nüüd korraga... Võib-olla veel köitvam oli hoopiski tantsijate endi väljendus. Jäägu täpsemad paikapidamised asjatundjaile. Üht võib aga kinnitada — minge kindlasti vaatama, see on elamus!

Ühest on pisut aga kahju. Tudengist publik oli seekord teatrist kaugel. Ja sinna pole midagi parata — arvestused, eksamid käes. Võib-olla silmati siiski ajaleheartikleid, visati pilk teleriekraanile. Ehk ütlevad August Wiera, Jaama tänav ja muud nimed nüüd enamat. Kindlasti teame nüüd, et 24. aprillil 1883 esietendus «Vanemuises» «Preciosa», et lauldi juba varemgi, nimelt 1870 «Saaremaa onupojas» ja teistes lavastustes. Nõnda on tantsitud ja lauldud üht nime kandva teatri erinevates majades sajand. Ei kujutaks ettegi, et kodulinnas ainult sõnalavastusi tehtaks.

VARJE SOOTAK

● FILMIKIRJUTISTE VÕISTLUS ● FILMIKIRJUTISTE VÕISTLUS ● FILMIKIRJUTISTE VÕISTLUS ●

Kunstnikumõttest kultuuritarbimiseni

● Film kui kollektiivne looming
● Milliseid filme me vaatame?
● Reklaam — kutsuv ja peletav!
● Mida ekraanil näha?

● *Filmikunst, nagu kõik teised kunstiliigid, on sündinud loomeprotsessis, ta on vormi omandanud mõte. Üldjuhul. Sest olgu filmi ülesehitus või tehniline teostus kuitahes nõrk, jääb ta siiski kunstiteoseks, täites kasvatuslikku, tunnetuslikku, kommunikatiivset ja hedonistlikku funktsiooni nagu kõik kunstiliigid. Iseasi muidugi, kas kõik need funktsioonid igas filmis esinevad. Mõnelgi juhul on üks või kaks neist valdavalt ülekaalus, mõni puudub, hoopis ning seega jääb inimese vaimu- ja tundeelu oluliselt mõjustamata. Teatava žanri filmides (komöödia, seiklusfilm) pole võimalik neid kõiki ühendada, on võimalik teha ka osa nimetatud funktsioone eiravaid filme — ja sellele vaatamata võib film jääda kinokunsti ajalukku. Kahtlemata võib.*

Kuid pöörates pilgu filmiajaloole, kasvõi lähemassegi minevikku, peame tõdema, et püsiva väärtuse ja laialdase tunnustuse on võitnud siiski nimetatud tunnuseid omavad filmid. Tõsi, mõned püsima jäänud teosed võlgnevad oma edu suuremalt osalt mingile kitsamale omadusele. Kui näiteks kirjandusteose puhul sõltub raamatu kunstiväärtus ainult kirjaniku oskustest, siis film sünnib kollektiivse loominguna, sisaldab palju etappe ja osiseid — stsenaarium, režii, operaatoritöö, näitlejate mäng. Selles hulgas võib olla vaid üks ere täht, tõeline meister, teised keskpärased või isegi alla selle. Siis omandab film väärtuse vaid oma ühe komponendi tõttu — meisterlik osatäitmine, filigraanne režissuur vms, saavutamata siiski absoluutset täiuslikkust. Kuid — kui üksikisiku poolt loodud kunstiväärtus on sündinud mingist loomeimpulsist, mingi tunnetushetke või nägemuse kaudu ja algselt ei olegi ette kavatsetud või kuhugi suunatud, siis filmikunsti ei saa sellise loomiskriteeriumi järgi hinnata. Kino nõuab materiaalseid vahendeid ja palju tööjõudu. Filmi ei hakata tegema uisapäisa, ilma konkreetsete eesmärkide ja püüdlusteta. Filmi loomisel on vaja arvestada mitmeid tegureid — sotsiaalset nõudmist, potentsiaalset äratasuvust, taotlusi, adressaati.

Iga filmilooja, nagu iga muu kunstnik, soovib oma loomingule laialdast ja tunnustavat vastuvõttu. Vaimusilmas näeb ta rahvamasse tunglemas raamatusabas, näitusesaalis, kontserdisaalide või kinokassade juures. Ja püüab tabada seda, mis oleks kunstitarbijale eriti vastuvõetav ja südamelähedane. Inimene on aga loomult väga mitmekesine ja vahelduvate nõudluste ning vajadustega. Kord tahab ta rõõmustada, kord mõtiskleda, südamesse tungida või kergelt naerda. Kunstnikud tunnevad inimest ja nii luuakse ka kunsti väga erinevates meeleoludes.

● *Kuid siiski, kunstitarbija ei osta ju igasugust raamatut, ei käi suvalisel kontserdil või näitusel, ei vaata ükskõik millist etendust või filmi. Miski tõmbab teda. Igal juhul on talle vajalikud mingid eelteadmised. Mõttetu on pimesi ahmida endasse kultuuri kultuuri enda pärast.*

Võtame näiteks raamatu. Oletame, et inimesel on lemmikkirjanik või et ta on varem samalt autorilt midagi lugenud, on teavet saanud tuttavailt või tutvustavast bülletäänist. Või lihtsalt ostab raamatu ilusa välimuse, pealkirja või massipsühhoosi tõttu. Nii või teisiti on tal võimalik raamatuga pealiskaudselt tutvuda, seda korraks avada, lehitseda, sisukorda või resümeed lugeda. Mõne uue või väheostetava raamatu kohta ei kleebi keegi seinale kuulutust, et täna müügil see ja see raamat, tolle ja tolle kirjutatud, põneva süžee, piltide ja dialoogidega.

Hoopis teine lugu on filmiga. Kinouksest sisse astuda ja teadmata mida vaatama hakata võib ainult siis, kui väga vaja aega parajaks teha või mujale pole minna. Muudel juhtudel vajab inimene mingisugustki infot. Seda peab andma reklaam. Õige reklaam kindlustab selle, et vaataja ei lahkuks filmi ajal saalist, nagu jäetakse pooleli ebahuvitav raamat. Kinnominek on siiski teatav kultuuriline üritus ((raamatulugemist või televiisorivaatamist selleks ei peeta), nõuab inimeselt lahkumist mugavast kodust ja piletirahagi maksmist. Selles suhtes on sarnasus teatriseminekuga, kuigi kino puhul on suhtumistase tunduvalt alanenud.

● *Mis kutsub üht või teist filmi vaatama? Üldjuhul reklaam — kas telerist, ajakirjandusest või kuulutustelt. Kuid ükski neist ei saa olla piisavalt objektiivne. Telerist näeme valitud lõiku filmist koos kommentaariga. Reklaamlõik on mõnelgi juhul valitud suvaliselt — kas efektse stseeni pärast või selle tõttu, et kõik peategelased korraga nähtaval. Ka sõnaline info filmi kohta on siiski ühe inimese subjektiivne arvamus, mis küllalt suuresti võib olla maitseküsimus. Filmitutvustuses peaks vältima epiteete, nii halvustavaid-ironiseerivaid kui ülikiitvaid. Kahtlemata peaks head filmi kiitma, kuid milleks häälestada halva filmi puhul potentsiaalset vaatajat juba filmi nägemata negatiivselt. Kui mõni film tõesti allpool arvestust on, tekib küsimus, kus olid tellijate silmad juba siis, kui film osteti või telliti.*

Tähtsaim oleks filmi süžee objektiivne ülevaade ja tõeliselt vaatamisväärsete näitleja-, lavastaja-, operaatoritööde esiletõstmine. Väga otstarbekas oleks reklaami lisada info filmi varasema tunnustamise kohta — osalemine filmifestivalidel, auhinnad. Festivalipreemiate või auhindade mainimist võib meil kinoreklaamis küllaltki harva ja tagasihoidlikult kohata. Või lihtsalt pole eriti selliseid filme?

Kui massikommunikatsioonis on filmi tutvustamisvõimalused küllaltki avarad ja suhteliselt kasutatavad, siis plakatitel-kuulutustel pole asi sugugi kiita. Paraku on ainult ühe-kahe (pea)tegelase kujutamine meie filmiplakatitel kujunenud halvavõitu traditsiooniks. Olgu tegemist probleem-, komöödia- või põnevusfilmiga, ikka näeme vaid ühesuguseid, dünaamika ja teema avamiseta joonistatud nägusid. Vahel võib alles pärast filmi vaatamist mõista, keda on tahetud reklaamil kujutada. Meie plakatikunstnikel pole vaja kaugelt mõõtu võtta. Piisab vaadata näiteks Riia kinoreklaami — õigetel filmidel üldjuhul õige situatsioon, näha võib isegi täispikkuses joonistatud inimfiguure ja atribuutikatki (kas me Tartus oleme midagi taolist näinud?).

Tüüpiline reklaamtekst näitab ära vaid valmistajamaa, vahetevahel värvilisuse ja teatava žanrimääratluse. Muidugi on filme, mille žanri on äärmiselt raske kui mitte võimatu määrata, kuid sellisel juhul peaks lisanduma mingi muu info. Kus vähegi võimalik, oleks soovitav žanr lisada, ka igapäevases ajaleheteabes, kus ta mõni aeg tagasi veel esines, viimasel ajal aga piirdutakse vaid riigi nimetamisega, mis tegelikult filmi olemusse teinekord üsna vähe puutub. Riigi mainimine muidugi teataval määral mõjutab inimese psüühikat. Kui on kirjas USA, India, Prantsusmaa, Itaalia, Inglismaa, võib peaaegu kindel olla, et vaatajaid jätkub. Seda ka õige labaste ja väheväärtuslike filmide puhul. Bulgaaria, SDV jt. ainukese infona aga eriti kauaks filmi linalejäämist ei kindlusta.

● *Üks hiljutisi kogemusi oli prantsuse «Rahuaeg Pariisis» — terava sõjavastase suunitlusega rahu eest võitlev film. Eksisid need, kes pealkirja järgi otsustades lootsid näha lõbusat Pariisi oma sagina ja meelelahutustega, mis harilikult Pariisiga assotsiatsieeruvad. Saalist lahkumine tekitas mõnel hetkel sellise tunde, et minnakse ära mitte filmi ebahuvitavuse tõttu, vaid protestiks linal nähtavate rahuavalduste vastu. Iga vähegi mõtleva inimese pidi see siiski sõja ja rahu üle juurdlema panema.*

Nii jõuame filmireklaami juurest inimeste kinokultuuri juurde. Reklaamil peab olema lisaks informatiivsele veel kasvatav, maitset kujundav mõju. Reklaam peab mingil moel suunama vaataja tähelepanu filmis leiduvale väärtuslikule, sest paljudel juhtudel käib reavaataja kinos ainult süžee ja ei millegi muu pärast. Ei osata hinnata suurepärast operaatoritööd, režissuuri, isegi näitlejameisterlikkust mitte.

Aastaid tagasi jooksis Jacque Tati monofilm «Lõbutsemisaeg», kus ligi kogu ekraaniaja oli nähtaval vaid peategelane ning tekst peaaegu puudus, andes võimaluse nautida vaid näitleja meisterlikku pantomiimi. Tegemist oli komöödiaga, tõsi küll, absurdipoolsega, kuid siiski ei vastanud film paljude kinokülastajate stambiks kujunenud arusaamadele kinokunstist. Ning Louis de Funes' viimaseid filme «Ihnus», mis ilmselt paljudele pettumuse valmistas. Funes'-filmid oma ekstsentrilise tegevustiku ja bufonaadiga olid vaataja nii ära hellitanud, et nüüd, kus võiks püühenduda näitleja suurepärase mängu vaatamisele, peeti filmi igavaks. Need olid kaks näidet komöödiažanri kohta, mis peaaegu alati saalid täis toob.

Head tõsielufilmid tipprežissööridelt on aga sageli täitnud vaid neljandiku saalist ja püsinud kinos alla nädala. Samal ajal on mõttelagedaile kommertsseiklusfilmidele lakkamatu tung. Valjuhäälsed kommentaarid saalis, poole pealt lahkumine, pealiskaudsus filmide lahtimõtestamisel ja palju muud näitavad, et kinokultuuriga ei ole asjad kaugeltki korras. Mis puudutab käitumist, siis see nõuab omaette käsitlust. Filmimaitse kujundamisel ja suunamisel on ära teha veel suur töö. Nii reklaami parendamisega, filmikirjutiste laiema avaldamisega, kogu filmiteooria sügavama tutvustamisega.

PEEP JAHILO,
eesti fil. IV

* * *

Filmikirjutiste võistlus lõpeb 24. juunil.

* * *

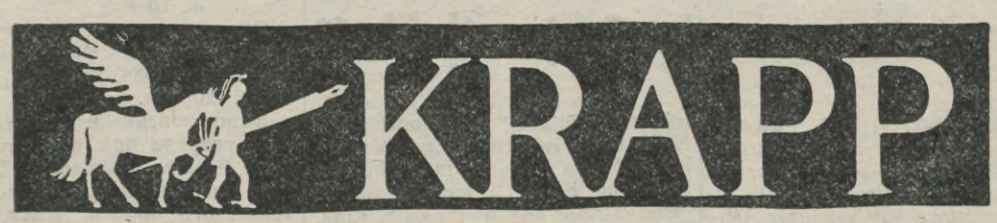

IMBI ERNITS

žurn. I k.

ühele ammusele sõbrannale

tüdruk nagu varjulill
kabel'aia veerelt
ta siiski pole kõdutaim
vaid hämaruse pehmus

teised väikesed nimeta õied
võõrasemade sametpruuk
jorjenite äraminekupriise
vanamoelised metsikud roosid

kel kaled silmad
ei näegi

* * *

pärast TAGORET

täna loojus päike
kirsiõite sisse
läksin ja vaatasin
nad seisid süütud
kui valged neitsid
ainult ühel, ainult ühel
oli peita patune suudlus
ma tean, ta varjas seda
mesilinnuga

* * *

MARGITILE

Sa oled kui sügis —
teised näevad ilu,
Sina vaeva

* * *

üks kitarriga tüdruk
kel aval dekoltee
laulis umbsel õhtul
laulu mis polnudki rõve
ja oli kummaliselt hea
et nõnda laulis see tüdruk
ning lilled ta peas
tol õhtul polnudki müüa

● LIINA LAMBUTI joonistus

minu laulud
kurvad lapsed
läksid ära laulma
ennast
ise läksid ise hüüdsid

keelamata
käskimata
emana
igatsus maha jäi
hääleta

SINA

sa meenutad mulle savanni *J. H.-le*
ja kirbet hulguliiva
sinus midagi panamamütsist
mis põlend näoga meestel peas
sa mulle meenutad kui tolmupruuni
öist argist külatänavat
sa oled justkui naistest võõrist
kes kirjud kleidisabad toetand vastu väravat
on sinus solvumist
ja nõrkust ilma ees
ja teatud hetki
ja veel on sinus segadust ning selgust
ka kurjust, ahnust, tõusuiha viimati
niisamuti ka laulu
kurba, venivat
kus sa ei lähe lõpuni
mis kummaliselt hardaks muudab meele
ja ojagi, kus päeval tütarlapsed
loputasid pesu
kuid öösiti mis voolab hääletult
sind kaugelt tulnüd vankreis
kus äärel lapsed istund on reas
on hobuhigi lõhn ja meeste halle mantleid
on lilleõis mis armund plikal peas

Lutsi mehe mälestuseks

Kagu-Lätis Ludza maakonnas Põlda vallas Murinova ja Kalari järve veeres Tsäpsi külas tegi akadeemik Paul Ariste 1936. aasta suvel oma üliõpilasele August Sangale korralduse, et ta käiks ka Nirza vallas Pihkova Imäiu (Emajõe) haru Siniuja ja Kurjanova järve veersete ugalaste järglaste murret uurimas. Sealses Greeki (Greči) külas loendas allakirjutanu 1925. aastal 145 elaniku kohta 30 maakeele mõistjat, nende seas oli ka hea lutsi murraku kõneleja Tadõ Bul, väiketalupidaja, mesinik.

A. Sang peatus külalislahke Tadõ (sünd. 1897) majas kolmel suvel, võttes 1938. aastal kaasa poetess Kersti Merilaasi. Tadõga kohtus 1936. aastal ka tolleaegne haridusinstruktor Neeme Ruus, 1973. aastal käisid Tadõ talus etnograafid Aleksei Peterson ja Eevi Astel koos kunstnik Lembit Lepaga. 1975. aastal kohtus Tadõga Jaan Eilart koos oma üliõpilastega. Tadõ juures on viibinud ka dialektoloogid Hella Keem ja Salme Nigol. Viimast korda vestles Tadõga allakirjutanu koos elektriinsener Silver Varblasega 1983. aasta juulis.

Hiljuti manalasse varisenud Tadõ Bul oli viimane lutsi murraku kõneleja Greekis.

PAULOPRIIT VOOLAINE

„Sokki ei mälunud keegi. Või ehk siiski?"

(Vt. «TRÜ» nr. 16 ja 17)

Levimuusikat selle sõna tavalisemas tähenduses pakkusid Gunnar Grapsi ansambel, «Muusik-Seif» ja «Kontakt». Kõige paremini jõudis neist mäele vahest **«Muusik-Seif».** *Seda eeskätt tänu Juri Rosenfeldi bluusitajule, mis kogu grupi poolt kena toetamist leidis. B. B. Kingi «Halb ilm», Watersi «Ühel suvepäeval» ja teisedki selle stiili lood («mis olevat tegelikult üks ja seesama lugu — kõik olenevat ainult sellest, kuidas interpreteerida») oma pianode ja fortedega, vaoshoidmiste ja puhangutega leidsid elava vastuvõtu. Ka oli tore, et Rosenfeld ilma vuntsideta, pisut kiilaspäiselt, sportlikus triipsärgis oma humoorikuses üsna ladusalt ansambli lavaesinemisse sulas. Seega pakkus «Muusik-Seif» meisterlikku pillimängu, mis ei muutunud haigutama sundivaks tehnitsismiks. Esinemine pingestas publikut ka*

Tartut esindas seekord ainult üks ansambel. Milline — see peaks mehe rõõmsast olemisest ja näojoontest paistma.

emotsionaalselt. Käredamates lugudes paelus Jaak Aheliku trummikäsitsus. Oma kaasakiskuvas jõulisuses, «sisselöökide» täpsuses, üllatavuses on noor mees nö «hevi liinis» kindlalt üks meie paremaid. Kui aga ansambli hetkemenu kõrvale jätta, siis pole tänaseks arengus edasi-nihet tehtud. «Seif» teadis seda: ega muidu poleks kaasa lõõdud väljaspool konkurssi. Kuidas aga mõjub J. Rosenfeldi lahkumine (Mängis siin «Muusikuga» viimast korda koos ja pöördub tagasi Tartusse.

Kui **Gunnar Grapsi ansamblile** *heita ette teismeliste kõitmiseks mõeldud nippide kasutamist, siis võiks sellega nõus olla vahest niipalju, et vanema, väljapeetuma, juba habet kandva publiku jaoks peaks ekspressiivne* show *lihtsalt* **põhjendatum** *olema. Siin polnud Graps seekord küllalt ette valmistatud. Muus osas aga küll. Esineti uue kavaga, kui välja arvata omaaegne kurikuulus «Äärelinna blues».* **Oma hevilikus egotsentrilisuses** *ei saa bändile ette heita pealetükkivust. Ka rahulikumad lood kõlavad mõjuvalt. Seda tõestas «Vana kodukoht» — nii muusika kui sõnad Grapsi sulest —, kus eriti hakkab kõrva autori tabav tekstimeistrianne. Pärast Aivar Oja lahkumist on uus kitarrist Vjatšeslav Kobrin. Mees on häirivate mööndusteta gruppi sulanud. Tore, et sellises käredaloomulises bändis on ta suutnud teha seda ka visuaalses plaanis. (Ega siis Graps igaühte ka võta! — nii arvasid paljud kontserdikülastajad ja vanad «Magneticu» fanid.)*

G. G. ansambel tõestas oma tuntud headuses, et tema näol on tegu seni meie parima heviansambliga. Et aga eesti hevi on peaasjalikult Gunnar Grapsi nägu, pole juba viimati nimetatud isiku süü ...

«Kontakt» *jäi kahvatuks. Raadiost kuuldud ja levinud uue laine sugemetega M. Targo lood «Mäng», «Olen kui rong», «Ma tulen, sa lähed» jt. ei kandnud «Vanemuise» laval endas löögijõudu. Vastupidiselt M. Läniku sarmikust taotlevale laulule oli ülejäänud bänd kuidagi kammitsetud, «kotis». Lavaesinemine kippus miinustesse. Küllap pani rambipalavik Imre Orro, Allan Sarri, Tago Danieli ja Toomas Rulli kimbatusse. Kogenum M. Targo ei suutnud ka laval asjale elu sisse puhuda. Nii ta läks ja peale M. Oldfieldi «Moonlight shandows'i» eestindust «Varjude mäng» (eestikeelne tekst L. Tungal — siinkohal julgen kahelda selle laulutekstiks sobimises) oli pingelangus aplausigi müras ilmne. See rokkmuusika oma estraadlikkuses ei suutnud seekord peamist — emotsionaalselt kõita.*

Jälgides kontserte võis paljudele teistest liiduvabariikidest kohale sõitnud ekspertidele paista, et tänaseks on saanud Eestist omalaadne muusikaline muuseum — viljeldakse kõiki vanu, traditsionaalseid stiile. Päris uut oli vähe. (Futu või uus laine oma paljude fraktsiooniliste suundumustega.)

Sellele vastuväiteks (kõige eredamaks!) oli vahest ehk futuristlike joontega **«Turisti»** *ülesastumine. Ansambel oli pikka aega justkui suurema avalikkuse eest varjul. Mõõdunud aastal oldi sunnitud «Totu Cooli» nime all «Elektra» koosseisus kaasa lööma. Kuidas siis oma nime all debüteeriti? Eks ikka hästi. Tugev ansambel (nüüd juba kindlasti* **mitte ainult** *ideeliste suundumiste pärast) haaras saali juba matkasammul lavale tulles. Pilge ja huumor igapäise elu «musta pesu» arvel on endiselt «Turisti» lauludes tugevasti sees («Raha hääl», «Mida ma näen», «Kooselu kriis»). Lisaks muidugi paroodiaelemendid, mis kulmineerusid suurvormis «Kalkar». (Kahju, et sellele taustaks ei olnud võimalik filmi näidata, nagu alguses oli plaanitud.) Rannapi «Ilusa maa» paroodiat aga lugesid sealt välja küll ainult need, kes seda seal tõesti näha tahtsid. Tegelikult oli asi*

Kes selles bassimehes tunneb ära õige mehe, võib end leviasjanduses vähemasti pillimeeste teadmises asjatundjaks pidada.

ANDRUS SALUPERE fotod

mõeldud filmiga koos ja täiesti iseseisva harmoonilise teosena.

Kunagi pungi'ga alustanud bänd (kes isegi tasemel võimendusega mängides ütles, et nad on elavaks näiteks selle kohta, et ka hea aparatuuriga saab teha väga ja väga santi muusikat) on praeguseks läbi oma laulude, filmide, etenduste ja show'de tõusnud arvestatavaks nähtuseks meie kultuuripildis.

Intellektuaalsemat rokki, mida oli vürtsitatud rahvamuusika sugemetega, pakkus **«Kogumus»** *(omaaegne ülikooli klubi «Kogudus»). Ansambel astus vaatajate ette koos abijõududega ansamblist «In Spe». Paraku ei kandnud grupp oma ideelisi suundumusi, mis kulmineerusid kindlasti lõpuloo fraasis «Hakkame, mehed, minema!» lõpuni välja. Kohatine mänguline rabedus, eelkõige aga helirežiiline mööndalaskmine sundis publikut ujedalt õlgu kehitama. Esimeses palas juhtus ei tea kelle süü tõttu — kas laulja või helimehe — nii, et saali jõudis vaid laulurida ... «ei jõua» või midagi sellesarnast. Kas see laulurida muidugi selliseltki kõlas, on küsitav, sest esimese poole ajal tundus Meelis Kaljumaa laulja-mikrofon praktiliselt maha keeratud olevat.*

Mis publiku puhtemotsionaalsesse üleskütmisse ja säravasse lavaesinemisse puutub, siis polnud seda üritusel just palju. Seda paremini mõjusid selle liini esindajatena kaks täiesti erinevatesse stiilidesse kuuluvat bändi — **«Kukerpillid» ja «Radar».** *«Kukrite» näol tuli lavale professionaalne, elurõõmus, küps ansambel. Grupp, kes pole takerdunud tehnokraatsete aparatuursete võimaluste taha, kes pole laskunud edevuse astmeni, kus ansambel hakkab tegema ettekirjutusi, kuidas võib ja tohib temast kõnelda-kirjutada; bänd, kes pole muusikapäevadel hambad risti ihanud iga hinna eest tunnustust võita. Oma sisus ja vormis ja südamlikkuses on «Kukerpillid» sellest lihtsalt üle olnud. Igatahes stiilne* kantri *(paljus tänu kindlasti ka* **Silvi Vraidile***) kulus kuulaja kõrvale väga marjaks ära. Vahelduseks pikkadele džässrokkkompositsioonidele.*

Kui **«Radarile»** *sai mõõdunud aastal ette heita külmust, elutust muusikas ja lavalises olemises, siis tänavu oli kõik hoopis teisiti: «Radarit» võib julgesti nimetada tänavusel levil omamoodi «maksimaalbändiks». Tema kompositsioonid ei läinud ka reakuulajale igavaks — lavasuits, värvusmuusika, esinemine üldse (kolme mehe nulliks põetud siilipead — Vaigla, Pedersen, Põder) — köitsid, ja mis peatähtis, lõpptulemusena ka veensid.*

Muidugi — veensid ka muusikapäevad ise. Oma tuntud headuses nimelt. Sokki ju ei mälutud?! Vaevalt et keegi siin selle kohta päris ühest vastust sõandaks anda. Sest ajalehejutt jääb ikka ajalehejutuks ja iga bänd laulab ikka seda, mida ta õigemaks peab. Aga ühte tahaks küll. Seda, et meie muusikaline olustik ei muutuks vanakraamituruks ...

IVAR VIGLA

Raamatukogu...

(Algus 2. lk.)

19. sajandi algul õpetati Tartus närvi- ja vaimuhaigusi teoreetiliselt. Peagi tekkis vajadus iseseisva psühhiaatriakliiniku ja -kateedri järele. Ettepanekud jäid aga tagajärjeta. Asi võttis pöörde, kui arstiteaduskonna õppejõuks sai **Eduard-Georg von Wahl** (1833—1890), kes oli Tartu ülikooli kasvandik, silmapaistev spetsialist ning tundis hästi kohalikke olusid. 1878. aastal valiti ta kirurgia kateedri ja kliiniku juhatajaks. Ta organiseeris 6-liikmelise ühiskondliku komitee psühhiaatriakliiniku asutamiseks. Vastav üleskutse ilmus 17. novembril 1876. aastal ajalehes «Neue Dörptsche Zeitung». Wahli initsiatiivil sai teoks ka psühhiaatria kateeder.

Psühhiaatriakliiniku ja -kateedri juhatajaks oli aastatel 1880—1886 Würzburgi ülikoolist tulnud **Hermann Emminghaus** (1845—1904). Temalt on ilmunud põhjalik töö laste psüühilistest haigustest.

1886—1891 juhatas nimetatud kateedrit ja -kliinikut üks nüüdispsühhiaatria rajajaid **Emil Kraepelin** (1856—1926), kelle ulatuslik töö kliinilises psühhiaatrias on «Psühhiaatria kompendium», mida ta kogu oma elu jooksul pidevalt täiendas. E. Kraepelin avaldas Tartu perioodil psühhiaatria õpperaamatu, hiljem käsiraamatu, mis ilmus paljudes väljaannetes ja tõlgiti mitmesse keelde. Tema sulest on ilmunud ka raamat «Die akademische Jugend und die Alkoholfrage».

Kraepelini lahkumisel Tartust 1931 määrati psühhiaatriakliiniku ja -kateedri juhatajaks Peterburi psühhiaatriakoolkonna esindaja **Vladimir Tšiž** (1855—1922). Ta oli lõpetanud Peterburi Meditsiinilise Kirugiaakadeemia, kus juba 1857. aastal oli asutatud iseseisev psühhiaatria kateeder ja -kliinik. Tšiž oli mitmekülgsete huvidega teadlane ja avaldas ka arvukalt töid (kokku umbes 130) psüühiliste haiguste kliinikust, kohtupsühhopatoloogiast, eksperimentaalpsühholoogiast, kirjanduslik-psühhopatoloogilisi uurimusi ja psühhiaatriaõpiku.

Tšiži assistentidena töötasid ka esimesed eesti soost psühhiaatrid **Juhan Ottas** (1870—1941), kelle doktoritöö oli «Ainevahetuse küsimusest progressiivse paralüüsi vaimuhaigetel» (1903), ja **Juhan Luiga** (1873—1927), kelle doktoritöö «Vaimuhaigete hooldus Baltikumi piirkonnas» (1904) sisaldas teravat kriitikat kohaliku aadli kohta ja vallandas kallaletungi autorile.

1916—1918 töötas professorina Tartu ülikoolis **Aleksandr Juštšenko** (1868—1936). Tema huvialaks oli psüühiliste haiguste biokeemia, ta oli selle suuna üks rajajaid.

1918—1941 töötas kliiniku ja kateedri juhatajana **Maximillian Bresowsky** (1877—1945), kelle dissertatsiooni ja ajakirjaartikleid saab näitusel vaadata.

Ernst Bergmann (1836—1907), Tartu ülikooli kasvandik, kirurgiaprofessor 1871—78, on avaldanud kirjutisi koljuvigastustest. Need tööd said põhjapanevateks neurokirurgiale kui iseseisvale distsipliinile.

Tänu **V. Behterevi ja L. Puusepa** ühisele organisatoorsele tegevusele asutati Peterburis 1907. a. maailma esimene neurokirurgiakliinik.

Vene arstiteadlane Vladimir Behterev (1857—1927) oli 19. sajandi lõpu ja 20. sajandi alguse kõige silmapaistvam teadlane inimese kesknärvisüsteemi ehituse ja tegevuse uurimise alal. Ta rajas baasi psühhiaatriale, psühholoogiale ja neuroloogiale.

Ludvig Puusepp (1875—1942) oli maailma esimene kutseline neurokirurg. 1921. aastal asutati prof. L. Puusepa initsiatiivil Tartu ülikooli juurde iseseisev närvikliinik ja närvihaiguste õppetool.

Tartus kirjutas prof. Puusepp oma elu kapitaalsemad teosed: «Die Tumoren des Gehirns» (1929), aa. 1932—1939 «Die chirngische Neuropathologie». 1923. aastal hakkas L. Puusepa juhendamisel ilmuma neuroloogiaajakiri «Folia Neuropathologica Estoniana», kus on avaldatud lisaks professori kirjutistele ka ta õpilaste töid.

Trükiste ekspositsiooni ilmestavad fotod ja kirjad.

EHA SAARMAA

SPORT ● UUDIS

2. juunil kl. 14 ja 3. juunil kl. 11

toimuvad ülikooli staadionil Eesti NSV meistrivõistlused mitmevõistluses. Mullu võidetud meistritiitleid kaitsevad KKT IV kursuse üliõpilased Urmas Käen ja Ülle Kink. Osa võtavad teisedki nimekad ülikooli kümnevõistlejad, nagu Valter Külvet, Kalev Oja, Enri Pahapill, Meelis Jukk. Ja loomulikult on platsis ka vabariigi muu paremik, sest siin mängitakse välja kohad juuni lõpus toimuvatele Liidu meistrivõistlustele.

Tartus pole enam ammu nii esinduslikku mitmevõistlust olnud. Pealtvaatajate soe ja sõbralik kaasaelamine on igati teretulnud.

SULEV VALNER

PANE TÄHELE

LÕPUAKTUSED

1.	Õigust.	19. juuni	kl. 12
2.	B.-G.	21. „	kl. 14
3.	Mat.	22. „	kl. 12
4.	F-K.	25. „	kl. 12
5.	KKT	25. „	kl. 15
6.	Ajal.	26. „	kl. 12
7.	Fil.	27. „	kl. 12
8.	Arstit.	28. „	kl. 11
9.	Maj.	29. „	kl. 14

UUSI NÄITUSI TEADUSRAAMATUKOGUS

Maikuu keskpaigast on võinalik tutvuda maailmakuulsa teadlase **Pierre Curie** 125. sünniaastapäeva tähistamiseks valminud näitusega raamatukogu loodusteaduste lugemissaali ees. Sealsamas saame ülevaate meie ülikooli filosoofiakateedri juhataja professor **Jaan Rebase** tegevusest. Nimetatud tähtpäevanäituste kõrval pakume eriti tulevastele arstidele ülevaate psühhiaatria, neuroloogia ja neurokirurgia ajaloost.

Ühiskonnateaduste lugemissaali ees on samuti kaks uut väljapanekut: prof. **Eduard Laugaste** 75. juubelile pühendatud näitus rahvaluule uurimisest TRÜs ja looduskaitsekuu puhul näitus **«Looduskaitse — elukeskkonna kaitse» (põhilised materjalid Jaan Eilartilt).**

Raamatumuuseumis võib 24. maist alates tutvuda meie raamatukogus leiduvate **zooloogia-alaste** haruldaste trükistega. Näitus kannab pealkirja **«RARA ZOOLOGICA».**

Kunstihuvilistel lugejatel on jaanipäevani võimalik tutvuda 1983. aasta ERKI teatrikunstnikuna lõpetanud **Marika Meschini** maalidega.

ÜLLE LANGEL

UUSI TRÜKISEID

Ladina keele tekste ja harjutusi arstiteaduskonna üliõpilastele. Tartu 1984, 500 eks., 120 lk., 20 kop.

Elektrokardiograafia semiootika. Metoodiline juhend arstiteaduskonna üliõpilastele. Elmut Laane. Tartu 1984, 800 eks., 32 lk., 5 kop.

Keemia ülesandeid TRÜ-sse astujaile. Tartu 1984, 1000 eks., 16 lk., 5 kop.

Juhendeid naisvõimlemise harjutuskombinatsioonide koostamiseks üldise kehalise ettevalmistuse osakonna üliõpilastele. Koostanud Ehta Viru. Tartu 1984, 200 eks., 36 lk., Tasuta.

A. Lepp, E. Kogerman-Lepp. Tsentraalnärvisüsteem I. Tartu 1984, 800 eks., 52 lk., 10 kop.

Koolimatemaatika XI. Metoodilisi materjale matemaatikaüliõpilastele ja -õpetajatele. Tartu 1984, 400 eks., 52 lk. 10 kop.

Вопросы личности супругов и качества семьи. Проблемы семьи VI. Тарту 1984, 400 экз., 148 с., 1 руб. 20 коп.

Возникновение и развитие газового разряда при высоких давлениях. Тезисы докладов II Всесоюзного совещания по физике электрического пробоя газов. Тарту, 5—8 июня 1984 г. Часть I. Тарту 1984, 500 экз., 204 с., 80 коп.

Возникновение и развитие газового разряда при высоких давлениях. Тезисы докладов II Всесоюзного совещания по физике электрического пробоя газов. Тарту, 5—8 июня 1984 г. Часть II. Тарту 1984, 500 экз., 256 с., 95 коп.

Юридические основы патентоведения. Методическое пособие для усвоения курса «Основы советского права». Л. И. Аувяэрт, М. М. Тамм, Э. А. Тээтсов. Тарту 1984, 300 экз., 68 с., 10 коп.

NB!

Järgmine leht ilmub reedel, 15. juunil. Seejärel on 29. juunil lõpetajate ja 3. juulil «Gaudeamuse» erinumbrid.

Tänа ilmub ka venekeelne lisaleht.

Toimetaja V. SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 2144. MB-05940.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 19 (1378) Reedel, 15. juunil 1984 XXXVI aastakäik

eXam

Arvestus uut moodi

Kui IV kursuse vene filoloogid vene keele metoodika arvestusele tulid, ootas neid üllatus... Dotsent Antidea Metsa tutvustas situatsiooni: «Kohe tuleb läbi viia Haridusministeeriumi kolleegiumi istung, kus arutatakse vene keele õpetamise olukorda Kingissepa rajooni Leisi koolis ja kus tuleb vastu võtta abinõud vene keele õpetamise parandamiseks selles koolis.»

Kursus jagati kolmeks. Esimene rühm (kolleegiumi liikmed) sai ülesande koostada küsimuse arutamise detailplaan, tutvustada vene keele õpetamise uusi suundi vabariigis ja töötada välja abinõud vene keele õpetamise tõhustamiseks maakoolis. Teine rühm (kontrollbrigaad) pidi analüüsima vene keele tundide efektiivsust ja tegema ettepanekuid kommunikatiivse keeleõpetuse tõhustamiseks rajoonis, kus vastav keelekeskkond õieti puudub, kavandama klassiväliste ürituste plaani jne. Kolmandal rühmal (Leisi kooli esindajad) tuli aru anda, kuidas on korraldatud õppekasvatuslik töö vene keele tundides, milliseid raskusi on vene keele õpetamisel, milline on õpilaste motivatsioon jne.

Pärast ülesande kättesaamist mindi pooleks tunniks erinevatesse ruumidesse ette valmistama. Üliõpilaste tööd hõlbustas see, et nad olid metoodikapäevade ajal mõnevõrra Leisi kooliga tutvunud.

Kolleegiumi liikmed (esimees R. Muljar, liikmed R. Lambut jt.) olid leidlikud ja aktiivsed. Rollimängu vormis korrati kõige olulisem vene keele metoodika kursusest (õppetunni efektiivsus, kommunikatiivse keeleõpetuse põhisuunad, õppetöö individualiseerimise võimalused, klassivälise töö korraldamine, dialoogilise ja monoloogilise kõne arendamine jne., õppetehnika kasutamine). Erilist vaidlust tekitasid grammatika õpetamine ja tehniliste vahendite kasutamine.

Kolleegiumi istung möödus asjalikus õhkkonnas. Üliõpilaste ühine arvamus oli — tore! Õppejõud lisas omalt poolt, et sellist arvestusvormi saab kasutada ainult siis, kui kursus on õppeaasta jooksul olnud distsiplineeritud ja aktiivne, nagu seda oli tänavune vene filoloogia IV kursuse eesti rühm.

MARIANNE MURULO

Diplom varsti käes

«Mis sest sessist ikka kirjutada? Lehte ma ei loe, pesu ka ei pese, kinos ei käi. Pärast eksamit jah. Aga ei, lehest ei taha ma midagi eksamitest teada.»

* * *

Üks on tehtud. Ah mitu veel? Neli vist, ei kolm. Ei, rasked ei ole.»

* * *

Mõni seesugune umbmäärane dialoog on veel meelde jäänud. Mis on juhtunud, et tudeng nüüd eksamite ajal ajakirjandusest hoidub? Rääkimata kirjutamisest. Imestatakse kuuldes, et üliõpilased on ise sessilugusid kirjutanud. «Ei jõua, ei taha...»

Ometi on see üks aasta olulisemaid aegu. Mitte ainult tudengile endale. Ka õppejõududele, dekanaatidele, raamatukogudele. Korraga on tihedamalt kui muidu omavahel seotud kõrgkooli iga lüli. Teisemad on isegi eksamiruumid. Peahoones on nädala algusest saati auditooriumiuste taga pinevil diplomandid. Riigieksamid ja diplomitööd. Esmaspäeval tegid erialaeksami **žurnalistika lõpetajad:** neile pani riiklik eksamikomisjon eesotsas TPedI dotsendi Ivar Trikkeliga ainult nelju ja viisi. Siiri Vari, Margot Visnap, Hans Luik, Anatoli Jõgi, Maarja Pärl ja Rein Sikk oskasid «viie» eest vastata, Hannes Tamme, Aimar Jugaste, Ivar Jõesaar, Marianne Sisask, Eve Rohtla ja Margus Mets «neljale». Enamik nimesid on hästi tuttavad. Neli noormeest töötasid viimastel aastatel õppimise kõrval ka «Edasis». On tele-, raadio- ja ajakirja-ajakirjanikke (miks mitte ka nii öelda, sest meie kultuuriajakirjad on rikastunud Hans Luige ja Margot Visnapi artiklitega. Oma kõrgkoolitee alguses oli neist 12st palju tuge ka ülikoolilehe kokkuseadmisel: oli kriitilisi ühiselamukirjutisi, keelevaidlusele ärgitusi, teatrietenduste analüüse, tõsiseid ehituslugusid. Komsomoliteema tõi nendest «TRÜsse» Eve Rohtla (Ant), kes sai mitu aastat hakkama komsomolikomitee pressisekretäri pingsa ametiga. Aitäh neile! Nüüd on ees veel 18. juunil teadusliku kommunismi riigieksam ning 22. juunil diplomitööde kaitsmine.

Peahoone teisel pool tiivas palusime **komsomolikomitee sekretäril Andrus Laurenil** nn. oma lõpetajaid nimetada: «Sel aastal lõpetab suur hulk komsomolikaadrit. Need olid üliõpilased, kes võtsid ühiskondlikku tööd oma põhitöö õppimise kõrvalt samuti põhitööna. Minemas on just need, kes aitasid ülikooli juubeliüritusi korraldada (näe, juubelist saabki juba minevik). Praegune uus kaader oli juubeli aegu veel ainult osaleja. Kes siis lõpetavad? Praegune asesekretär Verni Loodmaa majandus- ja endine asesekretär Aare Kruuser õigusteaduskonnast, terve hulk teaduskonnasekretäre: Aivar Pilv (õigust.), Hannes Uibo (füüsikaos.), Toivo Hansen (keemiaos.), Hugo Raudsepp (Bio-Geo), Kalev Lepik (maj.) jt. Komitee kunagistest liikmetest tahan veel mainida Eve Rohtlat, Kaido Ehasood. Lõpetab üliõpilas- ja sõpruspäevade väsimatu organisaator Rein Murakas.

Arvan, et nad said ülikoolist kaasa hea elukooli ning oskavad edaspidi neid oskusi ja kogemusi kasutada.»

Võiks arvata, et komsomolikomiteeski praegu vaiksem. Sess ju ja suvi tulemas. Aga ei! Komitees elatakse momendil pereheitmise aegu, malevate lainet. Kõige suurema staažiga asesekretär Ülle Lepp valiti sel nädalal ELKNÜ Tartu Linnakomitee sekretäriks. Muudatusi tuleb teisigi. Nii et sügisest hakkab komitee tööle taas uues koosseisus. Andrus ütles lõpetuseks: «Malevasuvigi on tänavu eriline. See on pühendatud uudismaa hõlvamise 30. aastapäevale. Meeles peame Eesti NSV vabastamise 40. tähtpäeva. 12. juulil saab aga 60 aastat sellest päevast, mil komsomolile anti Lenini nimi.

Praegu teeb meie aktiiv eksameid. Soovin, et neil kõigil hästi läheks! Pole ju kerge ühtaegu hästi õppida ja tulemuslikult ühiskonnatööd teha!»

Toimetus

TALLINN 1984 GAUDEAMUS XI

Veel 20 päeva

«RÕÕMUTSEGEM!»

Õige varsti. Sest «Gaudeamuseni» pole enam palju aega. Suur pidu jõuab kätte 6. juulil Tallinnas. Väiksemad peod hakkavad 4. juulil Pärnus, Kohtla-Järvel, Tartus. Taas on üliõpilaslaulupidude korralduses midagi uut: Läti kollektiivid peavad oma päeva Pärnus, Vene NFSV-st ja kaugemalt tulijad Kohtla-Järvel, leedulased meil.

Mis siis sel päeval Tartus toimub? Sellele teab täpselt vastata linna täitevkomitee kultuuriosakonna juhataja VALEV PÄRN.

«Hommikul kell 7 võtame linna, EPA ja TRÜ esindajatega külalised jaamas vastu. Siis anname neile veidi mahti ennast korda seada ja süüa ning püüame ka pisut linna näidata. Päeval tuleb TRÜ staadionil veel proov ära pidada.

Kell 18 algab Lenini ausamba juures miiting. Seal ütleb oma tervituse EPA esindus ning seejärel algab rongkäik. Teekond on niisugune: Riia mnt. — Ülikooli t. — Pirogovi t. — Oktoobri pst. — Riia mnt. — Leningradi mnt. — TRÜ staadion. Ülikooli peahoone ees on samuti peatus. Siin on sõna TRÜl.

Kahjuks ei pea Tähtvere laululava enam laulupidudele vastu. Seepärast valisime staadioni. Koos EPA segakoori, TAMi, TRÜ nais- ja kammerkooriga annavad külaliskollektiivid staadionil paaritunnise kontserdi (meie kollektiivid sõidavad Tallinnas toimunud proovilt selleks siia tagasi). Hilisõhtul tuleb asuda kõigil teele pealinna poole, sest järgmisel päeval ootavad juba ühisproovid.

Keda ootame Tartusse?

«Ootame 1050 leedulast, see on umbes pool nende laulupeoesinejaist. Tulevad puhk- ja rahvapilliorkestrid, koorid, külakapellid, rahva- ja peotantsijad. Nende hulgas on näiteks Vilniuse RÜ kuulus lauluja tantsuansambel, külakapell ja puhkpilliorkester «Oktava», Kaunase Polütehnilise Instituudi puhkpilliorkester «Politehnika», peotantsukollektiiv «Vesulis», laulu- ja tantsuansambel «Nemunas» jt. Taidluskollektiive on veel Leedu Põllumajanduse Akadeemiast, Siauliai Pedagoogilisest Instituudist, Kaunase Meditsiini Instituudist jm.

Nii et palume kõiki 4. juulil peole. Saagu sellest meeldiv ühine sõpruspidu!»

Veel on pisut üle poole kuu aega. Mõndagi täpsustub, tuleb juurde, muutub. Leedulased aga tulevad. See on kindel. Lähemat teavet saab enne tudengipeo algust linnalehest, reklaamist.

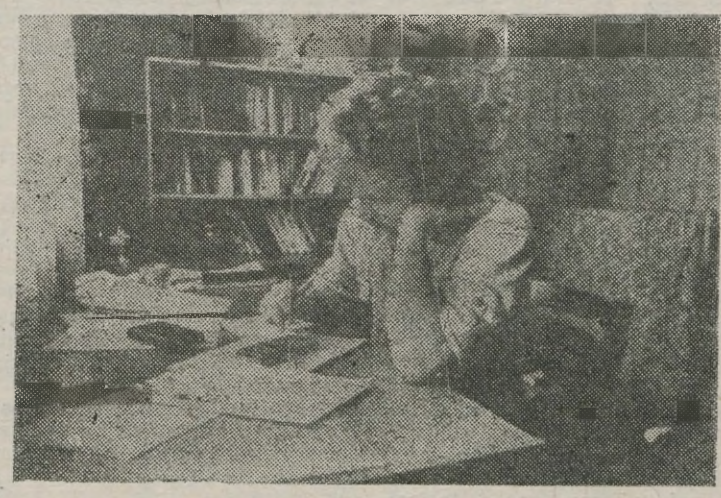

● **Kaasajal läheb eksamiks õppides arvutitki tarvis.**
MEELIS LOKI foto

EKP TRÜ komitees

● 4. juuni koosolekul võeti NLKP liikmekandidaadiks õigusteaduskonna V kursuselt Allan Ratso, Tõnis Lass ja Veljo Väärsi, Ants Froš (õig. III), Jaak Ginter (õig. II) ja Kalev Sepp (geogr. V).

● **Informatsiooni võidu 40. aastapäevaks valmistumisest andis dots. Hillar Palamets.** Üheks esimeseks suuremaks sündmuseks kujuneb osalemine 24. ja 25. augustil Tartu vabastamise päeva üritustel. Tallinna vabastamise päeval septembri keskel toimub ka suur spordipäev. 17. novembril saab TRÜ taasavamisest 40 aastat. Nõukoguliku ülikooli tähtpäeva peetakse koos EPA-ga. TRÜ aulas toimub miiting. Sellekohased üritused on samuti üliõpilaspäevadel. Plaanid on seatud ka teaduskondades ja teistes allasutustes.

● **Üliõpilaste laulu- ja tantsupeo «Gaudeamus» ettevalmistustest** kõneles ametiühingukomitee esimees Helve Kabur.

TRÜ nõukogus

● Koosoleku algul teatas õppeprorektor prof. U. Palm: «KKEH Ministeeriumi kolleegiumi, Haridustöötajate, Kõrgkoolide ja Teadusasutuste Ametiühingu Keskkomitee presiidiumi ning spordiühingu «Burevestnik» kokkuvõtete põhjal saime **üliõpilaste tervistavate spordilaagrite 1983. aasta ülevaatusel vimpli, aukirja ja preemia.»** Autasu võtsid vastu ametiühingukomitee esimees Helve Kabur ning kehalise kasvatuse ja spordi kateedri juhataja dots. Uno Sahva.

Autoritunnistus mikroorganismide atherentsuse määramise meetodi eest anti kätte mikrobioloogia kateedri juhatajale prof. Akivo Lenznerile, mikroobide ökoloogia labori juhatajale meditsiinikandidaat Helga Lenznerile, assistent Virgilius Brilisele ja aspirant Tatjana Brilenele.

● Hääletati NSV Liidu ajaloo kateedri juhataja kohale kandideeriva prof. Jüri Andi poolt. Dotsendikutse taotlemise poolt hääletati õigusteaduste kandidaadi Igor Grazini, füüsika-matemaatikakandidaat Elts Abeli, ajalookandidaat Tiit Rosenbergi ja bioloogiakandidaat Evi Padu poolt.

● **Võeti vastu otsus eelmisel koosolekul arutatud sõjanduse kateedri tööst reservohvitseride ettevalmistamise kohta.**

● **Pedagoogide ettevalmistamisest uute õppeplaanide järgi kõneles pedagoogika ja metoodika kateedri juhataja prof. Inge Unt.** Võeti vastu otsus. Uute õppeplaanide järgi töötavad praegu esimesed kursused. Neile on ette nähtud diferentseeruda pedagoogiliseks ja mittepedagoogiliseks haruks hiljemalt viiendaks semestriks. Pedagoogilis-psühholoogiliste ainete maht suureneb 150 tunni võrra. Üks punkt kohustab dekaane ja teaduskonnanõukogusid looma kaasaegseid ainekabinette. Koos haridusosakonnaga tuleb muuta üks Tartu keskkool oma eriala baaskooliks, samuti laiendada baaskoolide arvu väljaspool Tartut.

● **Üliõpilasprobleemide uurimisest ja tulemuste kasutamisest õppe- ja kasvatustöös andis ülevaate sotsioloogia osakonna juhataja dots. Paul Kenkmann.**

AUTASUSTAMISI

ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga autasustati kauaaegse eduka teadusliku, pedagoogilise ja aktiivse ühiskondliku töö eest 50. sünnipäeval meditsiinikandidaate **Helle Leesikut** ja **Reinhold Birkenfeldti.**

Pikaajalise kohusetundliku töö ja agara ühiskondliku tegevuse eest sai 50. sünnipäeval sama aukirja ka teadusosakonna insener **Helju Ertmann.**

TÄHELEPANU KOMSOMOLIKOMITEE LIIKMED JA TEADUSKONDADE KOMSOMOLISEKRETÄRID!

Teisipäeval, 19. juunil toimub komsomolikomitee erakorraline istung.

TÄNU

Hoolsa töö eest ülikooli valveteenistuses avaldati rektori käskkirjas tänu 65. sünnipäeva puhul **Helena Kirpitšnikovale,** 70. sünnipäeva puhul majahoidjale **Karl Lentsiusele** ning kauaaegse kohusetruu töö eest kaugõppeosakonnas **Aino Sootsile.**

Tänu kohusetruu töö eest pälvis 75. sünnipäeval dots. **Leopold Kivimägi** ning 80. sünnipäeval raamatukogutöötaja **Salme Sander.**

ENSV haridusministri käskkirjas pälvisid tänu üleliidulise seminarnõupidamise eest «Vene keele süvendatud õpetamisest rahvuskoolides» hea organiseerimise eest kateedrijuhataja dots. **Antidea Metsa, vanemõpetaja Kiira Allikmets,** õpetajad **Svetlana Zaikina, Irja Tiits, Jelena Šerstobitova, Ludmilla Vedina, Anne Jänese ja Ljubov Kisseljova.**

Tänu

NSV Liidu Haridusministeeriumi Koolide Peavalitsus avaldab tänu üleliidulise seminar-nõupidamise «Vene keele süvendatud õpetamisest rahvuskoolides» hea organiseerimise eest kateedrijuhatajale dots. **Antidea Metsale** ja vanemõpetajale **Kiira Allikmetsale.** Rektor prof. **Arnold Koop** pälvis tänu suure tähelepanu eest koolikülsimustesse ning nõupidamiseks heade töötingimuste loomise eest.

Üleliiduline Teadusliku ja Tehnilise Informatsiooni Instituut tänab seoses Üleliidulise Geomeetria Seminari 20. aastapäevaga aktiivse tegevuse eest seminaribüroo liiget kateedrijuhatajat prof. **Ülo Lumistet.**

Rektori käskkirjas pälvisid tänu võidu 40. aastapäevale pühendatud isetegevusliku kunstiloomingu ülevaatuse ülikoolisisesel voorul edukalt esinenud kollektiividest ja üksikesinejatest: TRÜ Akadeemiline Naiskoor (dir. Vaike Uibopuu), Tartu Akadeemiline Meeskoor (Alo Ritsing), meesansambel (Ene Peiker), kammerkoor (Tiiu Jaanus), puhkpilliorkester (Sulev Kald), rahvamuusikakollektiivid «Lakstigal» ja «Ingliska B» (juh. Maie Eljas), rahvakunstiansambel (Henn Tiivel), liikumisrühmad (Hilja Tidriksaar, Kaja Keeman, Reet Linkberg, Virgi Võikar), vene draamastuudio (Larissa Volpert, Liina Hermaküla), draamaringid (Märt Loit, Jaan Kolberg), ansambel «Placebo» (liikmed Henno Ligi, Jüri Pere, Heiki Lints, Feliks Rõivasepp), ansambel «Masajas Volli» (Hannes Vald, Margo Sooäär, Valdo Kuusemets, Hugo Raudsepp), ansambel «Anekdoot» (Owe Ladva, Vesse Võhma, Urmas Kõrgesaar ja Tõnu Sarapuu, juh. Peep Puis), lauluduo Piret Tisler ja Argo Soon, solistid Margus Kasterpalu ja Margus Raud. Tänu avaldati ka ülevaatuse hea organiseerimise eest klubi töötajaile Aineliis Mossile, Eve Luugile ja Rein Õunapile.

Rektor avaldas tänu patoanatoomia konkursil hästi esinenud spordimeditsiini osakonna üliõpilastele **Galina Šakutale** (II koht) ja **Jaan Soplemannile** (III koht).

Filosoofiakonkursist

Traditsiooniliseks kujunenud, juba VII konkurss oli seekord pühendatud filosoofia kohale kaasaegses ideoloogilises võitluses. Võitjaid teise (kirjaliku) vooru tulemuste põhjal võinuks olla kaksteist, kuid lõppvooru tuli vaid üheksa marksistliku filosoofia seisukohtade kaitsjat ja kodanlike teooriate kritiseerijat. Paremad filosoofiatundjad on: **I — Heiti Pakk** (psühhol. III), **II — Endla Lõhkivi** (keem. IV), **III — Sven Papp** (õig. III), **IV—V — Ahti Virkus** (ravi III), **Teet Roosaar** (žurn. III), **VI—IX — Ell Irdt** (biol. III), **Jevgeni Slivinski** (füüs. III), **Tambet Tampuu** (õig. III) ja **Sergei Voronetski** (spordimed. III).

Endla Lõhkivi, Ell Irdt ja Tambet Tampuu nimed esinevad selles nimekirjas juba teist korda. Teistkordne osavõtt, esinemisteemade valik ning sisukus kinnitasid, et edu saadab eelkõige neid, kellel püsiv huvi filosoofia vastu ja avar üldkultuuriline tase.

Konkursist osavõtt osutus kahjuks ootatust kesisemaks, teises voorus osales ainult 28 üliõpilast. Osavõtu järgi otsustades on huvi filosoofia vastu suurem õigusteaduskonna ja reaalainete esindajate hulgas, humanitaaralade studeerijad — ajaloolased, filoloogid, psühholoogid (va mõned meeldivad erandid) suhtuvad sellistesse üritustesse üpris jahedalt.

Kirjaliku töö tulemused näitasid üliõpilaste küllalt erinevat ettevalmistust — hindepunktide arv kattis vahemiku kahest kolmekümneni. Vead kirjalikes töödes viitavad ka seminarides tehtava töö vähesele tulemuslikkusele (konkursil esinesid ju ülikooli parimad).

Suulises voorus esineti nii kodus ettevalmistatud kui ka kohapeal — žürii poolt loositud teemadega. Viimaste hulgas oli kodanliku futuroloogia ja naisliikumise ideoloogia kriitikat, ulmekirjanduse ja neofreidismi analüüsi... Enamik osavõtjaid esines argumenteeritult, näidates head kirjanduse tundmist. Vajaka jäi esinemisladususest, mõnel rikkus asja ära üleliigne pabistamine. Jälle lünk, mis seminariõppustel suuremat tähelepanu vajaks.

Tervikuna jäi mulje, et filosoofiakonkurss koos oma plusside ja miinustega on meie igapäevase töö hea peegeldus.

JÜRI TAMMARU,
konkursikomisjoni esimees.

Kunstiooringist

Sel kevadel sai teoks kunstiooringi neljas ekskursioon. *Varasematel aastatel tutvuti Saaremaa, Vana-Liivimaa ja Lääne-Eesti keskaegse kiriku- ja linnusearhitektuuriga. Seekord võtsime huviorbiiti hilisema ehitusperioodi, nimelt* 18.—19. *sajandi mõisaarhitektuuri Kesk-Eestis (Paide, Rapla ja osalt Harju rajoon).*

Nagu ikka, tuli üliõpilastel endil oma ekskursioon ettekannetega sisustada. Mõisamajadest on aga peale üksikute laialipillatud artiklite üpris napilt kirjutatud. Ometi moodustavad need ühe kindla lõigu Eesti arhitektuuri ajaloos. Kuni 1950ndate aastateni valitses üldise tendentsina halvustav suhtumine 19. saj. historitsistlikku arhitektuuri, millele lisandus ka puhtpsühholoogiline moment: on ju mõis läbi aegade olnud eesti rahva orjastaja. Praegu raskendab arhitektuuriajaloolaste tööd aga väga tihti arhiivimaterjali vähesus, hoonete projektid on hävinud, arhitektid teadmata.

Huvitav on mõisamajade tekkelugu. Seoses mõisnike kasvava luksusetaotlusega 18. sajandi lõpul ei sobinud enam elada ühe- või kahekorruselises puumajas. Nii hakati ehitama vastavalt tolle aja iluideaalile uhkeid klassitsistlikke kivist häärbereid, mida nägime Sauel, Roosna-Allikul, Sakus, Norras, Riisiperes jm. Mõisaansamblite ümber rajati ka alleede ja tiikidega parke.

(Järg 4. lk.)

Järgneva loo autor on sõjaveteran, kaardiväe erupolkovnik JAKOV ALTŠULLER Voronežist. Ta on osa võtnud lahingutest Leningradi, Narva ja Tallinna all. J. Altšuller saatis meile ulatusliku materjali, milles jutustab ülikooli kunagise kasvandiku Aleksandra Lepini partisanitegevusest.

* * *

Aleksandra Lepin lõpetas 1912. aasta juunis hõbemedaliga Puškininim. naisgümnaasiumi Tartus, seejärel naiskursuste ajaloo-keeleteaduskonna. Tööd leidis ta koduõpetajana.

30. oktoobril 1915 andis ta avalduse keiserlikku Tartu ülikooli, milles palus ennast arvata kolmeks semestriks ajaloo-keeleteaduskonda. RAKAs säilinud esimese poolaasta protokollis on hinnatud kõik 14 õppeainet «viiega».

Kahekümnendate aastate algul sai A. Lepinist Voroneži I. keskkooli vene keele ja kirjanduse õpetaja. Ta oli hinnatud pedagoog, kes on meelde jäänud paljudele õpilastele.

Kirjanik Olga Bubnova: «Temas oli säilinud midagi endisaegseist gümnasistidest, võib-olla tagasihoidlikkus, isegi viis lihtsalt riides käia. Kuid kohe kindlasti ei saanud me temale valetada. Ta vaatas meile oma prillide alt sügavalt ja kurvalt otsa. Lihtsalt ei võinud teisiti käituda.»

NSV Liidu rahvakunstnik Georgi Menglet: «Tema kirjandustunnid olid väga huvitavad. Kirjaniku isiksuse, tema hingemaailma oli võimeline meieni tooma vaid temasugune intelligentne õpetaja. Temalt õppisime austama nii kirjandust kui kunsti.»

Ta õppis Tartu ülikoolis

* * *

Sõja-aastail viibis A. Lepin Kiievi oblastis Zvonkovoje külas. Ta kogus seal kohe lapsed kokku ja hakkas neid uuesti õpetama. Sakslasi selles külas ei olnud, küll tegutsesid aga nende kohalikud käsilased. Lähedastes metsades asuvad partisanijuhid jälgisid Aleksandra tegevust hoolega ning leidsid, et teda saab usaldada. Nii viiski sidepidaja ta partisanistaapi. Aleksandra sai komandörilt tähtsaid ülesandeid: levitada Informbüroo teateid, jälgida hitlerlaste vägede liikumist. Tema õde Olga lubati sokutada tõlgiks metsamajandisse. Siitpeale hakkasidki Aleksandra ja Olga partisane abistama.

4. partisanipataljoni komandör kirjutas Voroneži I. keskkooli jäljeküttidele: «Õed Lepinid tegelesid luure ja põrandaaluse tööga. See on nende teene, et fašistid ei lõõnud meie pataljoni puruks. Nad ei täitnud mitte ainult operatiivülesandeid, vaid küpsetasid meile ka leiba ja tõid ravimeid.»

1943. aasta oktoobris lähenesid meie väed Kiievile. Sakslaste seas algas paanika. Gestaapo ja kohalikud sakslaste sabarakud läksid jultunuks. Üks karistussalk ilmus Zvonkovojesse. Areteeritute hulgas olid ka õed Lepinid. Ülekuulamistel nad vaikisid. Neid peksti, kuid nad vaikisid ikka. A. Zaretskaja, kes samuti oli kinni võetud, jutustas: «Olga roomas minu kongi ja ütles, et neid lastakse maha. «Kui sul õnnestub ellu jääda, siis ütle meie omadele, kes me oleme, mida teha suutsime. Enne sõda elasime Voronežis, olin pedagoogilises instituudis inglise keele õpetaja, õde õpetas vene keelt ja kirjandust.»»

23. oktoobril lastigi õed Lepinid maha. Kõigest kaks nädalat hiljem vabastasid Nõukogude väed Kiievi.

(Järg 4. lk.)

Keemiapropaganda 1983/84 — napp või piisav?

Viimaste aastate statistika on täppisteaduste vastu kurvalt halastamatu: matemaatika, füüsika ja keemia on Tartu suurkooli pürgijate seas selgelt ebapopimad erialad, kus esmakursuslaste kokkuseadmine ikka ja jälle täiendkonkurssi nõuab. Tagajärjeks on madal õpiedukus ja suur väljalangevus.

Reaalalade madalseisu juurte asjus võib korraldada pikki arutelusid. Asjaosalistel pole paraku aega passida, kuni sotsioloogid teooriabaasi valmis ehitavad ja selle najal tõhustuv kutsesuunitlus ning keskkoolilõpetajate kohusetruum tulevikutunnetus lubavad oodatud vilju maitsta. Asjaosalised peavad praegusoludes tagama rahvamajanduse vajadusil tuginevate vastuvõtu- ja väljalaskeplaanide täitmise, muu hulgas oma eriala võimalikult laialt tutvustades ja populariseerides.

Keemikutel on tutvustamis- ja populariseerimistööd seatud **osakonna propageerimiskomisjoni (esimees dots. Toomas Tenno)** kanda. Allakirjutanu on sellesse komisjoni kuulunud viimasel poolel tosinal aastal. Meile endile tundub, et tehtud on üsnagi palju, sestap oli aprillis ülikooli vastuvõtukomisjoni koosolekul ootamatu kuulda, et mujal sujuvat propageerimistööd korralikult, ainult füüsikud ja keemikud ei tahtvat vedu võtta. Ehkki lõpus selgus, et viga oli esmajoones meil nii armastatud mitmeetapilise aruandlussüsteemiga ikka kaasnevas infokaotuses, peame vajalikuks keemikute propagandatööst lähemalt kirjutada.

KOOLIŠEFLUS

peaks olema komisjoni töö alusmüür. **Šeffide** isiklikud kontaktid õpetajatega, abi eksperimendibaasi soetamisel või ka teooria- ja metoodikaprobleemide lahendamisel loovad soodsa pinna õpetajapoolseks innuks keemiahuviliste õpilaste leidmisel-juhendamisel.

Tänavu olid šefid kinnitatud 58 koolile. Paraku ei suutnud komisjon veenda kõiki šeffe tipphoolega tegutsema, selged erinevused ilmnevad kateedritsi — kui juhtkond kontrollib šefikohuste täitmist (näit. anorgaanilise keemia kateedris), saab töö paremini tehtud. Üks segav asjaolu on muidugi õpetajakaadri ebaühtlane koosseis. Mõnel pool õpetavad keemiat teiste erialade lõpetanud, kelle keemiaettevalmistus kõrgkoolis oli ebapiisav. Ometi tuleb ka tulevikus panna pearõhk ülikooli keemikute otsesuhtlusele koolmeistritega, esmajoones hoolitsevad ju nemad meie üliõpilaskandidaatide olemasolu eest.

Tavaks on saanud **üldhariduskoolide keemiaõpetajate aktiivi** Tartusse kutsumine talvise koolipausi päevil. Seekordne 70 osalejaga nõupidamine (peakorraldaja dots. Aarne Tõldsepp) oli pühendatud Dmitri Mendelejevi 150. sünniaastapäevale. Esinemas käis meie maa tuntumaid Mendelejevi-tundjaid prof. Aleksandr Makarenja Leningradist.

Tänavu tulid keemiaosakonna hakatusel omaette seminarile õpetust saama kutsekoolidegi keemiaõpetajad.

LOENGUTÖÖ

Esmakordselt saatsime koolidesse osakonna õppejõudude ja teadustöötajate loengute temaatika. Võimalust lektoreid kooli kutsuda oldi ootamatult varmad kasutama. Õppeaasta jooksul sõitsid loengupidajad vabariigi erinevatesse **koolidesse esinema** 31 korral. Keemikute lektoriagarust kinnitab ka asjaolu, et ühingu «Teadus» mulluses algorganisatsioonide sotsialistlikus võistluses sai täielikult ülikooli keemiaosakonnal tuginev keemia-algorganisatsioon (esimees dots. Toomas Tenno) oma alagrupis võitjavimpli. Soliidne oli mulluste loengute koguarv — 191.

Mendelejevi juubeli aegu aitasid keemiaõppejõud Jõgeva ja Võru rajooni haridusosakondadel korraldada ja sisustada asjakohaseid **õpilaskonverentse**, kus taas esineti ettekannetega (prof. Vello Past ja dots. Aarne Tõldsepp).

Ammune tava on ka õpilastele mõeldud **keemiarahvaülikool.** Nooremad, 8.—10. klassi õpilased käivad keemiahoone laboreis katsetamas. Muidugi kujuneb mõnestki õppurist rahvaülikooli «veteran»; neile jagatakse praktiliste tööde teemasid ning määratakse juhendajad. Abiturientide rühma loengud on sihitud esmajoones tippvormi tagamisele kõrgkooli keemiasisseastumiseksamil. Propageerimiskomisjoni aruandes oli selle õppeaasta õppuste arvuks 27. Rahvaülikooli töökorralduses, eriti õppuste reklaamis, annab aga veel mõnigi asi end ladusamaks seada.

OTSESUHTLUS ÕPILASTEGA

28. märtsil hoidis füüsika-keemiateaduskond, nagu kevaditi kombeks, ukse valla. Aastast aastasse süveneb veendumus, et vähemalt meie teaduskonna puhul on **lahtiste uste päev** väheefektiivne töövorm: rohkeile ettevalmistustele vaatamata on osalejaid napilt, needki tihti juhuslikud võib-ju-vaadata-kah-arvajad.

Hoopis mõjusamaks peame kuuendat aastat toimunud ülevabariigilist **keemiamälumängu**, mille läbiviimisraskused on peaaegu kogu aeg lasunud assistent Aksel Kooritsa õlgadel. Tänavu oli esmakordselt võistlustules kaks eraldi rühma. Nooremate, 7.—8. klassi õpilaste seast käis jõudu proovimas 30 Lõuna-Eesti koolide 3-liikmelist võistkonda, keskkooliõpilaste vanuserühmas võistles 60 niisama suurt esindust kogu vabariigist. Eel- ja vahevoorud ning poolfinaalid viime keemia laiemat populariseerimist silmas pidades võimaluse korral läbi koolides, finaalid toimusid tänavu aga TRÜ ajaloo muuseumis. Kokku peeti seekord 18 mälumänguvooru. Täpset statistikat käepärast pole, aga põguski pilk keemiaosakonna üliõpilaste nimistule veenab, et kõigil viiel kursusel on rida selle mängu endisi tippvõistlejaid.

Tavaks on saanud ka kevadvaheaegse **koolinoorte keemiaolümpiaadi vabariigivooru osaliste kohtumine osakonna õppejõududega.** Räägitakse õppimisvõimalustest, näidatakse õpi- ja teaduslaboreid, tutvustatakse teadustemaatikat. Samasse rubriiki arvame ka enamasti õpetajate initsiatiivil toimuvad **õpilasekskursioonid keemiamajja.** Igas kateedris on kinnitatud tasemel giidid, ammugi on selged atraktiivseimad paigad — laborid, raamatukogu, arvutiruumid.

TELERI- JA NÄITAGITATSIOON

17 korral astus õppeaasta vältel sinisele ekraanile dots. Aarne Tõldsepp, kelle ülal hoida on **«Telekooli» keemiatunnid.** Samuti oli ta Mendelejevi juubeliks tehtud mahuka telesaate autor.

Pärast mitmeaastasi ponnistusi sai lõpuks valmis osakonda tutvustav **rändstend** (dots. Rein Pullerits), mida saab nüüd kooli esinema minnes pildilisana kaasa võtta.

ÕTÜ

on seni tagasihoidlikult kasutatud töövorm. Vanemteadur Mati Karelsoni juhendada oli küll viimaste aastate koolikeemia üks tippe, Toomas Tamm, aga viimanegi on nüüd juba kolmveerand aastat olnud ülikooli keemiaosakonna stipil. Subjektiivse tahtevajaku kõrval on minu arvates olemas ka objektiivne põhjus: keemiahoones valitsev ränk ruumikitsikus. Ometi ei tohi nenditut lugeda vabanduseks. Tallinna ÕTÜ kogemused näitavad, et soravamalt sigineb kontakt õpilaste ja noorteadlaste (-õppejõudude) vahel. Meiegi noorte töötajate hõivatus peaks selles töölõigus olema märksa ulatuslikum.

KIRJASÕNA

Oluliseks tööriistaks hindame trükipressi. Oleme arvamusel, et ajalehed-ajakirjad võivad olulisel määral suunata keemiasse suhtumist. «Tulge meile õppimal»-stiilis artiklite kasutegur on tõenäoliselt nullilähedane. Küll peaks kildhaaval tulu tõusma keemia osatähtsuse lahtimõtestamisele suunatud populaarteaduslikest, poleemilistest, publitsistlikest kirjatöödest. Nende tarvis on osakonna õppejõudude, töötajate ja vilistlaste sulepäis tinti jätkunud nii «Horisondile» kui ajalehtedele kirjutades, mitmeid asjakohaseid lugusid on keemikute initsiatiivil kirja pannud kutselised ajakirjanikud.

Tähtsaks oleme arvanud ka olümpiaadide, mälumängude ja muude keemiaürituste parimate osalejate trükisõnakiituse. Reaalse koolitusega inimesi ajalehemeeste seast naljalt ei leia. Vahest sellepärast on mitmete toimetuste suhtumine üsna varjamatult otsekohene — kõik muu on tähtsam. Juba aastaid ei leia eestikeelsed vabariiklikud ajalehed (kitsa ja kindlaraamilise lugejaskonnaga «Nõukogude Õpetaja» välja arvatud) ruumi täppisteaduste olümpiaadide kajastamiseks, trükimusta ei jätkunud isegi 1982. aastal Tallinnas toimunud üleliidulisele keemiaolümpiaadilel Millise kontrastina mõjub selle kõrval näiteks «Noorte Hääle» harrastus avaldada meil üsna ahtakese kandepinnaga — ehkki atraktiivse — autospordi detailirohket täppiskroonikat! Ka kodulinna «Edasi» on alati valmis mahutama neljaveerulist (näiteks) sulgpallivõistluste kirjeldust, millest kolmandik üheainsa mängu reportaaž. Paari masinakirjalehte 300 õpilast haaranud ülevabariigilisest keemiamälumängust peetakse aga üle mõistuse käiva pikkusega kirjatööks... Haridusministeeriumi ja ülikooli juhtkonna esindajate lubadused tekkinud olukorra muutmisele kaasa aidata on kas lubadusteks jäänudki või pole ühtedel ega teistel selleks piisavalt mõjukust — lõpptulemuse seisukohalt on need variandid eristamatud.

Küllap oleks naiivne loota, et keemikute propageerimiskomisjoni ideaalnegi töö — lugeja aga võis veenduda, et nö kasutamata reserve meil jätkub — suudaks aastapaariga üldiseid suhtumisi murda. Ometi on senise tegevuse aluseks olnud usk, et see töö augustikuiseid sisseastumiskonkursi suhtarve kasvõi kõige tühisemalgi määral meile soodsas suunas nihutab. Seepärast võiksid propageerimistöö hindajadki «halvasti töötavate» komisjonide tegevusest senisest sisulisemalt huvituda. Arvatavasti oleks sellise huvitatuse mõju hoopis tululikum kui tühisõnune moraalilugemine.

TOOMAS JÜRIADO,
orgaanilise keemia kateedri
vanemteadur

KRAPP KRAPP

Seekordse NAKi lehekülje sissejuhatuseks kroonikat viimase poolaasta ettevõtmistest:

10. veebr. — ilmus eelmine NAKi lehekülg «TRÜs».

16. veebr. — Märt Väljataga autoriõhtu (tõlked inglise luulest).

20. veebr. — Priidu Beier noorte luulest möödunud aasta ajalehtedes-ajakirjades.

12. märts — Doris Kareva luulekogu «Salateadvus» arutelu (ettekanded Sirje Ruutsoolt ja Sirje Oleskilt).

20. märts — Daniel Palgi 85 ja Akadeemiline Kirjandusühing 60 (koosolek koos ülikooli eesti kirjanduse ja rahvaluule ringiga).

27. märts — külaskäik Tilsi lastekodusse.

5. apr. — järjekordsel juhatuse koosolekul võeti koondise liikmeks Elva Keskkooli abiturient Indrek Särg.

26. apr. — Tartu NAKi õhtu Kirjanike Majas Tallinnas (esinesid Märt Väljataga, Indrek Hirv, Sulev Kübarsepp, Priidu Beier, Märt Luige, Tuulikki Raudalainen, Kalev Kesküla, Aado Lintrop ja Enn Lillemets).

13. mai — üleliidulisele noorte autorite seminarile Moskvasse sõitsid Ann Must ja Sulev Kübarsepp.

17. mai — kuuendat korda õhtu botaanikaaias (esinesid Aado Lintrop, Eva Adamson, Indrek Särg, Märt Luige, Aime Hansen, Harry Liivrand, Külli Muna, Priidu Beier ja Märt Väljataga).

24. mai — *happeningi* tutvustasid sõna ja pildi vahendusel Aime Hansen ja Raivo Kelomees (õhtu koos kunstnike noortekoondisega).

25. mai — noorte autorite päev Tallinnas (Tartu poolt olid ettekanded Peeter Oleskil ja Priidu Beieril).

Koondislased osalesid veel ettekannetega Tartu kirjanike aastakoosolekul, kirjandusmuuseumi kevadsessioonil, kunstimuuseumi teoreetilisel päeval ja Tartu kirjanduspäeval (Linnar Priimägi, Kajar Pruul, Priidu Beier, Raimu Hanson).

Eelmisel NAKi lehekŭljel ei esinenud siinsetest **Märt Luige** (ajakirj. IV k.). Tema luulet on olnud võimalik varem lugeda, proosat ilmutab nüüd esmakordselt.

ENN LILLEMETS

MÄRT LUIGE

Sõrmus

Kolmandat päeva olid kõvad tuuled puhunud, vesi oli tõusnud ja Markus ei osanud ei endale ega teistele seletada, miks ta ikka veel siin viibis. Oleks ta kunstnik, võinuks ta maalida võrgukuuri, taustaks sel kevadel palju kannatada saanud liivaluited, kujutada jäist põhjatuult halli terashelkiva hajuna, lisada optimismi, manades esile tuulte pöördumist ja kirjeldada ehk juba homme saabuvat madalat õhurõhku kui tulevase meelteerksuse kirgast aimdust. Aga aimdust ei olnud, oli vaid tõusuvesi, kalad olid laiali läinud ja hing iseenesesse langenud. Oma noore ea kohta oli Markusel küllalt püsivust, see oli kasvanud ühes lapsepõlve tajumustega, maha surunud poisiea ekslevaid sööste ning tihti kuivatanud liig pulbitsema lõõvaid elumahlu.

Vaskplekist landilusikas läbis oma järjekordse trajektoori. Tehiskala ilmutas lausa sündsusetut erksust. Alludes vaid Markusele ja omamata iseseisvat loomust, oli ta ehk ainus olendeist ja asjust, kes tol hommikul pidevas optimismis ilkus, tajumata endeid ja võibolla ka minevikku mäletamata. Markus lasi landil sügavust võtta. Sellest kohast siin oli ta eile leidnud padrunikesta. Kellele olid selles peitunud haavlid surma määranud? Kas peibutusvile peale kohale lennanud veellnd jõudis aimata hääle petlikkust? Teine maailm oli tema omasse tunginud nii lähedase tajumusega, et seda ei saanud uskuda. Markuse lähedalt polnud surm kunagi võtnud. Tema kunagisi tuttavaid, sõpru ja armastatuid oli vald unustusehõlma vajunud.

Siis see sündis. Ta kruvis ridva jätkudest lahti ja läks. Selle järve ääres oli vaid üks talu, seegi väike ja üllatavalt vilets maakonna kohta, mida ajast aega teistest rikkamaks peetud. Markus tahtis varju, ta oli tüdinud tühipüügist, kõvadest tuultest. Teised, ta kaaslased, olid kusagil teisel pool järve, ehk otsivad nemadki praegu tubast olemist.

Markus koputas. Uksele astus vana mees, väheldast kasvu, erksates silmades iseäralikku trooniat ja teravust kandes seiras ta tulijat. Kidakeelne see mees ei olnud. Peagi istusid nad toas, laual Markuse piirituseplasku; looduse külmus ja hingesõõv rahutus, mis oli juba Markuse sisse tunginud, asendus viinasooja ja roiduva meelerahuga.

Jutt oli lõpuks tavaliselt tavatule kandunud. Eisenit lugenud olles mäletas Markus legendi sellegi järve kohta. Vanamees kuulas. Iroonia asendus vähekaaval kõikemõistva tõsidusega. Äkitselt tõusis vanamees lauast. Tagasi tulles oli tal käes mingi laegas ja veeklaas, ta võttis laekast väikese kotikese ja lihtsa kõbedaselt helkiva sõrmuse.

Nagu läbi une mäletas Markus vanameke edasisi toiminguid, mis sarnanesid mingi ususekti rituaalile ja samas mõjusid oma lihtsa asjalikkusega kui keemiatunni katsed, mis pidid õigustama mõnd igituntud aksioomi. Markusel kästi mingil alusel seisvat tuhataolist ainet segada. «Kaks aastat olen ma seda surnuaiast kogunud», meenus Markusele hiljem vanamehe öeldud lause, kuid sel hetkel allus Markus käsule masinlikult. Tuha keskel seisis klaas veega, selle põhjas sõrmus. Seda hetke oli Markus oma mõtetes hiljem tuhandeid kordi läbi elanud: vanamees suunas tema tähelepanu sõrmusele, äkki hakkasid selles vahetuma pildid. Jah, ta tundis neid sealt piltidelt, kõigi nendega oli ta... Ta ei kahelnud enam, asi toimus tõeluses. Halvad fotod, millel tuttavad, kuid vanemaks saanud inimesed tulid temani, äratasid mälu viimase kui sopi. «See on vaid lõbu,» oli vanamees oma lihtsas keeles öelnud, «tähtis on, et sõrmus ravib, et ta parandab.»

Hiljem sõpradega kokku saades ta vaikis. Kuid ikka enam arenesid temas mineviku dialoogid, solvumised, pettumused, rahuldamatus, uued leidmised ja hilisem kõige kättesaamatu suhtes ratsionaalne käitumine. Siiski, aeg oli see oma mälusalvest kustutada, saabuma pidi lubatud korrektuur. Aga mineviku kujud painasid teda, ta püüdis neid asendada. Ta ihkas jõuda sõrmuse saladuse jälile, jäädes seisma alles siis, kui puutub kokku tõelise, seletamatu ja kõikvõimsaga.

Möödus nädalaid. Markus elas. Kohv pudenes lauale, kui ta uue kannutäie tõmbama pani ja sigaretikonid kasvasid üle tuhatoosi. Sõbrad käisid tal külas ja vein voolas siis tuhmidesse klaasidesse. Ta luges ja ei salanudki, et sellest pole kasu. Mõtetes sorimine ei aidanud samuti, vaid hulk katkevaid mõttelõngu lendas tast läbi, saamata keha ja püsimata elus.

Ta jättis kõrvale psühhoanalüütikud. Lugedes utopiste, uurides underground-*väljaandeid, kõrvale jätmata isegi Maarjamaa tõeprohveteid, jõudis ta aega, kus maagia ja elektrotehnika samastusid. Hullununa hakkas ta lugema televisiooni ajalugu ja sai teada, kuidas Baird kandis üle Malta risti kujutise. Mustvalged varjupildid olid need olnud, liikumatud ja hõredad. Ikonoskoopi polnud veel leiutatud, hull geenius oli teleprojektori küpsisekarbist ja valamust konstrueerinud. See oli olnud veel pooleldi maagia. Maagia, mis valmistas ette suure teaduse sündi. Markus oli täppisteadustes täielik võhik. Jah, see tuhk võis seleeni sisaldada, sõrmus elektronkahuriks olla. Seostada sai asju, mida teati, see oli huvitav mäng, aga tõde temas polnud. Ruumi võis pidada Möbiuse leheks. Kõike võis pidada kõigeks, sellest oli sündinud teadus, aga igal asjal olid oma number ja oma nimi, need olid olemas. Markus õieti tahtiski oma mõtetesse uppuda. Hüpoteeside niidistikus võis lämbuda, aga ei pidanud endale tunnistama: need naised olid veel temas. Ta pidi neist vabanema. Teadmine oli maksnud hingerahu. Ta ootas lubatud korrektuuri. Kuid ei saabunud stepihundilikult rahuldavat hetke: kõik tüdrukud on sinu. Teadvustamine oli kustuvad armid haavadeks muutnud. Varasest noorukieast kerkisid esile nimed, kujud, suhted. Kui tüdrukud olid teda ärritanud, oli ta end väsinuna tundnud. Hiljem, kui ta tugevamaks sai, oli ta neid ise ärritanud, energiat kogunud. Ausad naised, need, kes endaga magada lubasid ja seeläbi nii ennast kui teda kosutasid, tulid hiljem. Neid polnud ta sõrmusest näinud.*

Ta oli seganud tuha ja siis olid nad sõrmusest temani paistnud: halvakvaliteediliste passifotode sarnased, siiski oli ta neid kõiki ära tundnud, kuigi näod olid vanemad ja väsinumad. Sellist asja ei tohtinud olla. Markuses rebenes sel hetkel midagi teravat, kui ta mõistis, et on võib-olla tuhandete salaniidikestega teiste külge aheldatud. Aga see oli vaid väline «lõbu», korrektuur pidi tulema, salaniidikesed lahti rebitama. Kas saab enese karmat vägivaldselt muuta, oli ta eneselt küsinud. Aga inimese loomus on selline, et nähes ühte imet, usub ta ka kohe teisesse. Siiski Markus ei uskunud millessegi, alati oli ta vaid oma mõtete varikujusid hinges kandnud, kes käsutasid ja käskisid. Markusel oli oht haigeks jääda.

Sügisel suurkoolis lobises ta liiga palju. Ta otsis inimesi silmadest, kõik ei saanud olla realistid. Teda hakati usaldama. Ta kuulis, kes kelle aurat näinud, keda vampiirluses süüdistatakse. Teda hakkasid tänaval tervitama mitmed okultistid, ta sõbrunes Astro-Hiro jüngritega.

Ühel päeval saabus Kesk-Eesti järveäärsesse külla grupp noori kunstnikke, luuletajaid ja kohvikuinimesi. Imet oli võimalik oma silmaga vaadata. Peagi muutus väike majake iganädalaste väljasõitude sihtpunktiks. Markust kui vahendajat polnud enam kellelegi tarvis.

Markus ei tihanud küsida, kuidas teistele piltide nägemine mõjus. Ta ei saanud ennast paljastada, seepärast sundis ta end ikka ja jälle vaid asja tehnilisest küljest huvituma. Ta luges «Vaimsuse Ideoloogiat», Rudolf Steineri ja Blavatskaja töid. Luges ja hakkas enda arust mõistma palju seni veel lahendamatut. Ta uuris bioenergeetilisi sidemeid inimeste vahel. Arvas, et tegemist on korratava visuaalse telepateemiga, välja peegelduse ekraniseerumisega. Aga samas loetud katkendid Hoffmannilt... Kõik see oli siiski huvitav ja peletas pilte, mis nüüd juba keskpäevaseski unelemises tavalised sürrealistlikud kujundid välja tõrjusid. Mineviku naised ei tohtinud teda valitseda, sõrmus pidi nende mõju hävitama.

Novembris sai ta teada, et too vanamees on surnud, viies hauda kaasa ka saladuse. Suurkoolis enam asjast ei räägitud. Markus

(Järg 4. lk.)

JOHN DONNE

(1572—1631)

Püha sonett X

Surm, ära ole uhke! See on laim,
Kui hüütakse sind hirmsaks, vägevaks;
Ei kellestki käi üle sinu jaks
Ja pole minagi see viletsaim.
Sa oled puhkuse ja une kaim,
Veel rohkem naudinguid tood kui need kaks.
Eks õilsam mees saa rutem surijaks,
Saab keha puhkust tal ja õndsaks vaim.
Sind, saatuse ja vürstide lakeid,
Kes teotsed mürgi, sõja, noaga koos,
Võib asendada magun või hüpnoos.
Miks kelgid siis? Napp uni möödas, meid
Ees ootab tõusmine ja igihurm
Ja sind ei ole siis, sa sured, Surm.

GEORGE HERBERT

(1593—1633)

Voorus

Oi päeva ilusat ja sooja,
Kui pulma peaksid ilm ja maa,
Kuid kaste nutab — langed looja
Ja sured sa.

Oi roos, nii punane ja ilus.
Et silmisse tood pisara;
Su juur ent püsib hauavilus
Ja sured sa.

Sus, kevad, on kõik hurmad koos.
Kuid et siin lõpmatult ei saa
Eal kesta ükski päev, ei roos,
Siis sured sa.

Puit ainuke, mil igipüsi
On hing, mis vooruslik ja püha;
Kui muust maailmast jäänd on süsi.
Ta elab üks.

STEPHEN SPENDER

(s. 1909)

Ma üha mõtlen neist, kes olid tõesti suured

Ma üha mõtlen neist, kes olid tõesti suured,
Kes juba üsas mäletasid hinge ajalugu,
Läbi valguskoridoride, kus tunnid olid päiksed
Lõputud ja laulvad; kes õilsalt taotasid,
Et huuled, tulega veel liitununa, räägiks
Pealaest taldadeni laulu rüütet hingest;
Kes kevadistelt okstelt kogusid
Õitena üle ihu langevaid ihasid.

On hindamatu mitte unustada,
Vere hurma, mis on ammutatud
Ennemaiste maailmade kaljude seest
Purskavatest ajatutest lätetest;
Eal mitte salata ta lõbu lihtsal hommikul,
Ka mitte tema õhtust armastusejanu.
Eal mitte lasta linnaliiklust vingu
Ja müraga lämmatada hinge õilmitsemist.

Vaata, kuidas lumeligi, päikseligi.
Mägiaasadel neid nimesid ülistab lainetav rohi
Ja valged pilvevimplid
Ja tuulesosinad kuulatavas taevas —
Nende nimesid, kes elavana võitlesid elu eest,
Kes oma südametes kandsid tule südant,
Kes, päiksest sündinuna päikse poole liikusid,
Kirkasse õhku oma ülluse allkirja jättes.

TED HUGHES

(s. 1930)

Sugupuu

Alguses oli Karje
Kes sünnitas Vere
Kes sünnitas Silma
Kes sünnitas Hirmu
Kes sünnitas Tiiva
Kes sünnitas Luu
Kes sünnitas Kalju
Kes sünnitas Kannikese
Kes sünnitas Kitarri
Kes sünnitas Aadama
Kes sünnitas Maarja
Kes sünnitas Jumala
Kes sünnitas Eimiski
Kes sünnitas Eikunagi
Eikunagi Eikunagi Eikunagi

Kes sünnitas Varese
Kes karjub Vere
Raasude koorukeste
Kõige järele

Väristades roojases pesas sulitud tiibu.

Inglise keelest

MÄRT VÄLJATAGA

HENDRIK LINDEPUU

* * *

Laastab koolutab maru
nõgesemetsa
igal sügisel
kangekaelselt kerkib
peremeheta talu
silmakoobastes hallitav häbi
Üksik möödamineja
oma valuga
korraks riivab
langevat lage kukkuvat katust
palkseinad linnusetarana
jäävad südamele toeks
eemal uhkena rüüs
meie maasse
vajumist vaatamas

«Krapp» jätkub 4. lk.

KRAPP

JAAN MALIN

* * *

«Aga meie saame nüüd süüa!»
rõõmustavad aborigeenid,
sest ei tea, et Ta maetakse maha
koos kirjude sulgede ja südamega.

Sünnist saati on igaühel oma vägi.
Mõned suled on teistest suuremad.
Nende pärast kakeldakse.
Võitjaks jäävad väekamad ja kavalamad,
või ainult kavalamad.
Selliseid on vähe.

Suur hulk sõjamehi ja naisi
seisab metsa veeres.
Neil kõigil on pisikesed silmad,
pilukil ja hirmunud — ettevaatlikud.
Nad vaatavad,
kuidas võidukas surmajumal sõidab kaldast eemale,
jättes liivale liikumatult lamama Suure Pealiku.

Harduse krambist üle saanud,
rõõmustavad aborigeenid:
«Aga meie saame nüüd süüa!»

HARRY LIIVRAND

* * *

mis tähtsust üldse on su sugupuul
kui pole meest kes kergitaks ta nime
eks elus eksi mitte üksnes pime
võib õhuvirvest tõusta marutuul

ja merest lomp ehk loigust sügav järv
ei keegi meist tea elusaatust ette
kes ütleb millal kukun näoli vette
neid õndsaid väke on kel puhkab närv

kuid siiski ma ei loobu tulgu äng
siis kimbutama valmis seatud sihte
ma toetun sajandite vaimuväele

saab õiglus võidu seda nõuab mäng
mu armsad sõbrad Goethe Schiller Fichte
mind surivoodil suudlevad veel käele

ENN LILLEMETS

Tuulemäele 2

Mänd harali
visana alal,
ükskõik kui lõikav tuul ja pimedus sünge.
Mina nõnda ei suuda:
põlevaid jooni hõredast laotusest silmiga veab,
kui mitte ilmsi, siis salaja.
Vähemalt ole,
ainuke sõber,
kui kõik on läinud oma teed Tuulemäelt alla,
kas pimeda või valguse poole selg.

Sest kodu on alles siin.

* * *

Meistrile ja Margaritale

Kuukiirt pidi kulgeda mõtlemise risti kandes,
et kokku saada
kõiges.

Lehekuine

Vihmapärlid juustes, läbi linna
sammud, silmis raugematu viis.

Linn on pime, taevas pikselilla,
õhk pingul meredeni avat galeriis:

Pea sest rebeneksid sooned.

Huuled paotuvad, siis jäävad
hästi kauaks
hõngust püüdma.
Nii on kuulda kostev vaevu
sirelite hõõgelaul.

Jumal hoidku, ära hüüa,
muidu hääbub ainsaim hetk.
Ära mõista enam püüa,
nüüd just otsa saagu retk:

Küll on viivul selged jooned!

Ühekaupa — tasahilju
helmed juustest ja Su pilgust
korjan kokku.

Sõrmus

(Algus 3. lk.)

oli väsinud, ta loobus ning mälu kaitserefleks kakkas kogutut aegamisi kustutama. Kõik pidi saama tukmunud unenäoks ja elu pidi oma pisiaskeldustega selle looduse omapärase lühise unustusehõlma viima.

Markuse loomus oli kui ürgne vee-elukas. Talv muutis kõik vaid veelgi talumatumaks, kaanetas jääga ja oodatud korrektuur ei tulnud. Vaid hinge seni veel ülal kandvad sarikad määndusid üha rohkem, mõnes üksikus sõnas, silmavaates, kuulatud loengus või võõras korteris tundus midagi tuttavat, siis tuli maailm tema juurde nagu aknast või ahtakesest pilust. Tihti oli see vaid unenäomaailm, mis reaalsusest paralleele otsis. Tõelise nägemine oli alati väga väsitav. Vaatamine oli kutsunud esile püüu aimata järele tõde ja osatada enese kaavu. Kas oli siit veel väljapääsu, kuid see on juba üks teine lugu: nõrga ja uudiskimuliku hinge lõpliku purunemise kirjeldus.

Kunstiloorингist

(Algus 2. lk.)

19. sajandi lõpu poole vallutas inimeste mõtteid minevikuihalus, taheti tagasi keskaegseid rüütlilosse ja elamuid. Aeg oli aga vahepeal edasi läinud, ehituskunst arenenud. Nii võeti üle vaid keskaja stiilide mõned välised tunnused ja poogiti need koonele liitsalt juurde. Tekkis historitsism, eklektika. Nii nägime pseudogooti teravkaarelisi aknaid Loku ja Alu mõisas, pseudobaroklikku sisekuiundust ja pseudorenessansi aknakuju Kehtna mõisas jne. Reaktsioonina sellise stiilituse vastu tekkis juugend, mis püüdis taas luua ühtset, kapitalismiajastule vastavat stiili. Osaliselt juugendlikuks võib pidada ka Jäneda punastest tellistest mõisamaja.

Tänapäeval kasutatakse mõisahooneid mitut moodi: nendesse on asutatud koolid (Roosna-Allikul, Kose-Uuemõisas, Jänedal), haiglaid (Selis, Lustiveres), lastekodusid (Riisiperes) jne. Kuid ikka ja jälle nägime mustendavate aknaavade ja maha kukkunud krohviga mõisamaju, mida kellelgi vaja ei läke. Eriti kurb oli pilt täiesti lagunenud Norra ja Hõreda koonetes: kaks väkest mõisa Eestis, kus leidub ka seinamaalinguid. Norras on Pompei-ainelised unikaalsed maastikufreskod; Hõreda kuppelsaali seintel jookseb friisina paljufiguuriline reljeefi imiteeriv maaling. Säilimistingimused on halvad ja nii tekib oht, et freskod kukuvad järk-järgult koos krohviga põrandale.

Ekskursiooni tegi mitmekülgseks see, et mõisaarkitektuuriga kaakus ka teisi teemasid. Jõgeval külastasime sealse kunstikoguja, eaka Rudolf Tamme iluaeda, kus oli eksponeeritud A. Starkopfi skulptuure.

HEIE TREIER,
ajaloo III k.

Kunsti suurim vaenlane

Tartu kunstinäituste puhul on juba tavaks saanud üks ja seesama alati etteteada nägu. Viimastel aastatel on palju räägitud näituste madalast tasemest, «allalastud» latist jms. Seda peaasjalikult pärast näituse avamist. Tõsi küll! Hoopiski ei ole sellist tunnet vaadates žüriisse esitatavaid töid.. Olukord polnud parem ka 1981. aasta kevadnäitusel (Piret Pukk «Ready made», SV 8. mai 1981), mil noortel kunstnikel võeti esinemisvõimalus. Tänavuse kevadnäituse algus ei mahtunud enam kunstinädala raamesse (avati rohkem kui kuu aega traditsioonilisest hiljem).

Kevadnäituste kõige ulatuslikum osa on ka seekord maaliekspositsioon, kus troonivad Linda Kits-Mägi ja Alfred Kongo. Eredamalt kui tänavune väljapanek on eelmisest kevadest meeles A. Kongo «Kimp kuivanud lilli». L. Kits-Mäel on seekord õnnestunud hästi «Bukett ämmale». Järelpallaslastel (nn. väikesed kitsed) on viimane aeg neilt õppust võtta. Huvipakkuv on Lüüdia Vallimäe-Margi «Sinine lind», kuigi kujundaja on selle väikese maaliga õelalt ümber käinud. Helle Vahersalu on aastatega porisemaks läinud (A. Lõhmus). Häirivad maitsevääratused (silmad kaljuseinas, tuim sinine triip) Harri Puderselli reisipildis. Milleks maalida postkaardi või slaidi pealt Austraaliat ja Türgimaad, kui meil endilgi on kaunis loodus? Mõtlemapanev on Erich Arraku triptühhon . . .

See-eest mõjub nagu palsam hingele Paul Saare sügavalt anatoomiline abstraktne kolmikmaal «Vaikuse puudutus». Siin on näituse tundehetk. Miljard Kilgi «Make up», mis oli eksponeeritud Tallinnas maaliaastapreemia näitusel, Tartu kevadnäitusele vist ei sobinud. Läkemalt püüdsin süveneda Ilmar Kruusamäe maali «Taassünd», mis oli pannud piinlikkust tundma vist ühe algaja kunstikriitiku («Edasi» 2. juuni 1984). Küllap on kunstikriitikat vaja, aga seda ei tohi väga tõsiselt võtta, sest see jääb tahtmatult subjektiivseks (Vaike Tiik, «Edasi», 27. dets. 1980). Kas saab tunda piinlikkust maali puhul, mis juhib vaataja tähelepanu vastutusele maailmas valitseva tuumasõjaohu ees? Maali taustal on näha taevasse kerkivaid «tuumasõjaseeni», esiplaanil lamab laps, kattes kehaga maa seest väljatungivaid rakette.

Näituse tugevaim debütant on TRÜ rakendusmatemaatika diplomand Mart Raukas maaliga «Konstruktiviseerimised». Kuigi kevadnäituse raskus lasub maaliväljapanekul, pakub enim huvitavat siiski graafika.

Graafikaväljapanekus on ülesaalimees Andrus Kasemaa. Tema pastelljoonistus «Sild» on näituse gigant. Triptühhonis «Lohetapja mälestuseks» (pühendatud Elmar Kitsele) arendab ta eelmistel näitustel alustatud liini. Mõnusalt mõjuvad ka Raivo Kelomehe (TRÜ psühholoogiadiplomand) akvarellid «Eluaed» I—III. Ervin Õunapuu tänavune tipptöö on pliiatsijoonistus «Järelvalgus». Väike üllatus oli R. Laanemäe veidi klimtilik ofort «On üksi». Graafika üldmuljele mõjuvad soodsalt Liili Mõtuste pehmelakk «Suvi» ja Inge Kudisiimu tušijoonistused.

Kunsti arengutõe ütleb välja Jaan Koort (almanahh «Kunst» 63/1 1984): «Kunsti kõige suurem vaenlane on keskpärane diplomeeritud kunstnik.»

VALDO VAGI

Oli ilus võimlemisõhtu

Ilusa punkti panid aastasele tööle naisvõimlemisega tegelevad üliõpilased ja õppejõud 31. mail ülikooli spordihoone välisväljakul. Hilja Tidriksaar oli kokku seadnud kahetunnise kava, mille pealtvaatajad tunnustavalt vastu võtsid. Kaja Keemani ja Reet Linkbergi kavad sisaldasid särtsakaid tantsuelemente ja paelusid oma liikumisega. Hoogsad ja emotsionaalsed olid Hilja Tidriksaare kavad, mida üliõpilased esitasid vaieldamatu artistlikkusega. Naisvõimlemise osakonna juhataja Linda Martise kavad olid kompositsioonilt ilusad ja tõid välja naisvõimlemise olemuse — graatsia, liigutuste ilu, vahendi valdamise pehmuse ja kauni rühi. Kõik see, mida naisvõimlemine võib anda organismi arendamisel ja tugevdamisel nähtus Maige Soisi ja Inga Neissaare kavadest. Meeldejätmist vääris Ethel Kudu koostatud kava. Osa kavadega esinevad meie võimlejad ka 6.—8. juulini Tallinnas «Gaudeamusel». Einike Naaritsa käe all olid valminud ilu- ja naisvõimlejatel nii keerulised etteasted, mida ei suutnud teised ületada. Tema ja Linda Martise juhendavate vilistlasrühmade esinemine oli üks meeldejäävamaid nii liikumise ilu kui ka emotsionaalsuse ja väljenduslikkuse poolest. Eriti väljendus see kõik kavas «Retro». Tahaksin ära märkida ka Reet Linkbergi koostatud kavad. Need on esikohti võitnud koguni üleliidulises konkurentsis. Seekord meeldisid publikule väga kavad «Reketi ja palliga» ning «Rock», mis olid valminud koos Kaja Keemaniga.

Nauditavad olid ka külalisesinejate Reet Palge kavad EPA üliõpilaste ja Ilona Thomsoni kavad Tallinna «Kalevi» naisvõimlejate esituses.

Tahaksin siinkohal avaldada siirast tänu üliõpilastele, kes vaatamata pingsale õppetööle on leidnud aega ja tahtmist tegeleda võimlemisega rohkem, kui seda nõuab arvestuse saamine. Tänuväärt on ka nende juhendajate töö, kes on suutnud naisvõimlemise tunnid teha nii huvitavateks, et ei tekkinud mingeid probleeme kahetunnise kava kokkuseadmisel. Suur tänu spordihoone töötajatele, kes igati aitasid kaasa õhtu õnnestumisele. Aitäh ka Lembitu Kuusele, kes oskas lühidalt, kuid selgelt tutvustada neid, kes jätsid meile kõigile meeldiva elamuse. Kohtumiseni järgmisel aastal!

ARVED VAIN,
võimlemise ja biomehaanika
kateedri juhataja

Ta õppis...

(Algus 2. lk.)

1966. aasta 21. aprillil võis «Kievskaja Pravdast» lugeda, et sõjatribunali kohtu ees seisavad ka need endised politseinikud, kes võtsid kinni ja hukkasid õed Lepinid. Reeturid said oma palga.

Aleksandra Lepini kodulinnas Voronežis on 1. keskkooli matemaatikaõpetaja Olga Granova kogunud tema kohta palju huvitavat materjali. Jäljekütid sõitsid Zvonkovoje külla. Kangelaskalmu ees seisid langetatud päi ka Voroneži Pedagoogilise Instituudi sõjalis-patriootilise salga «Otsing» liikmed, keda juhendab dotsent Sergei Berkner. Tema kaasabi on selleski, et Voroneži üks tänavaid kannab nüüd õpetajate Lepinite nime. 2. keskkooli direktori initsiatiivil paigutati õdede hauale mälestusmärk.

PANE TÄHELE

LÕPUAKTUSED

1.	Õigust.	19. juuni	kl. 12
2.	B.-G.	21. „	kl. 14
3.	Mat.	22. „	kl. 12
4.	F-K.	25. „	kl. 12
5.	KKT	25. „	kl. 15
6.	Ajal.	26. „	kl. 12
7.	Fil.	27. „	kl. 12
8.	Arstit.	28. „	kl. 11
9.	Maj.	29. „	kl. 14

ARMSAD LÕPETAJAD!

Teie erileht ilmub reedel, 29. juunil. Kõik, kes seda lehte soovivad, andku endast märku. Palume seda teha organiseeritult: kursuse või osakonna viisi. Teatage meile soovitud lehtede arv, koguge kokku raha. Lehed saab kätte TRÜ peahoone valvurilt (tehke seda kohe pärast ilmumist!).

Looduskaitsering komplekteerib sellel aastal taas **looduskaitsetööde suvemalevarühma Lahemaa rahvuspargi lääneosa maastikuhoolduseks.** Tööd on mõeldavad ajavahemikus 1. juulist 31. augustini, ka 2—3-nädalase vahemikuna. Kui on huvi sedalaadi looduses viibimise vastu, palume teatada kuni 20. juunini Leningradi mnt. 27—914 või tel. 7 77 15.

Ringi juhatus

RAAMATUD RAAMATUKOKKU!

Tooge raamatud tagasi kohe pärast eksamisessiooni. Siis ei teki takistusi septembris raamatukogu külastada.

FILMIKIRJUTISTE VÕISTLUS

pikeneb **15. novembrini.**

Filmiklubi uue semestri üritused algavad septembri kolmandast nädalast. Liikmepileteid saab vahetada ja uusi liikmeid võetakse vastu septembri algul. Liikmemaks on sügisest 10 rubla (ilma fotota enam kedagi vastu ei võeta).

KELLE KÄES

on kollane neljakandiline siniste sangadega nailonist **spordikott?** Selle sees on meeste kokkupandav vihmavari, sviiter ja (!) meditsiiniline **võistlustöö.** See palutakse tuua teadusraamatukogu majandusosakonda.

NB!

Nüüd ilmub veel lõpetajate leht reedel, 29. juunil ja «Gaudeamuse» Tartu päeva väljaanne teisipäeval, 3. juulil.

Toimetaja VARJE SOOTAK

Aialehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 2324. MB-05988.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

AR Ft. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 20 (1379) Reedel, 29. juunil 1984 XXXVI aastakäik

PÄRITUUL T!

Statsionaarselt lõpetajad

Ajaloo-osakond

Abner, Anu
Kallas, Vesta
Kalm, Mart
Kukk, Kaie
Kõiv, Mait
Liivrand, Harry
Lõbu, Ivar
Lõbu, Terje
Maripuu, Eda
Maripuu, Ivo
Markovitš, Lea
Muuga, Riina
Mäekivi, Marika
Nassar, Elvi
Nurk, Kaire
Ohmann, Valdur
Ojandu, Ülle
Paavo, Vambola
Puss, Lea
Ritson, Tõnis
Sari, Erika
Schmidt, Terje
Talvistu, Enriko
Tamjärv, Maret
Vabar, Vappu
Varik, Maidu
Veskiväli, Ain
Viilip, Tõnu

Defektoloogiaosakond

Emberg, Mare
Karpa, Reet
Kattai, Lea
Kera, Üllar-Urmas
Konsap, Terje
Kozlova, Riina
Kruus, Riina
Laar, Katrin
Lukanenok, Kadi
Luts, Leiger
Läänesaar, Ann
Melkop, Naidi
Ostrat, Ain
Roosaare, Esta
Siitam, Lea
Sülluste, Külvi

Ajaloo-teaduskond

Tamm, Liina
Varik, Varje

Psühholoogiaosakond

Alop, Jane
Arro, Tõnis
Baltin, Arno
Heina, Mari
Holvandus, Siim
Kaljuste, Kalle
Kelomees, Raivo
Kiis, Raivo
Kuddu, Tiina
Kuldkepp, Pille
Ladva, Anne
Liik, Kadi
Limbach, Eve
Meres, Koit
Metsanurm, Marianne
Panova, Viive
Raie, Meeli
Randroo, Seeda
Rooda, Kersti
Stolovitš, Inna
Sööt, Mati
Sööt, Ülle
Tropp, Meida
Tuulmets, Tiia
Uudelt, Ange
Uljas, Jüri

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Ajaloo-osakond

Annus, Siim-Tanel
Aruaas, Mare
Bärenson, Jaan
Dubovik, Boris
Kinko, Aime
Kooli, Astrid
Kõiv, Kaja
Laur, Rein
Leppik, Anne
Murd, Meely
Närep, Sirja
Paomees, Guido
Sandrak, Ott — kiitusega
Sareal, Mirjam
Vahtre, Lauri
Valk, Marika
Õun, Mati

Defektoloogiaosakond

Blistinova, Inna
Haidma, Ester
Krall, Anu
Kukk, Karmen
Kull, Vilja
Kõpp, Tiiu
Reiu, Mare
Roos, Kaja
Siibak, Anneli
Sokkand, Lia
Susi, Ilme

Psühholoogiaosakond

Käünarpuu, Lea
Muršak, Diina
Niiberg, Toivo
Reimann, Jaan

Raviosakond

Alles, Vivian
Antsov, Arvi
Eilart, Viivi
Eivak, Mati
Elevant, Kalev
Erik, Toomas
Frorip, Maire
Gornischeff, Andor
Heiman, Roman — kiitusega
Iherman, Natalija
Jugaste, Tiia — kiitusega
Jääger, Hillar
Kalberg, Hingi
Kalvo, Lea
Kapp, Heiki

Arsti-teaduskond

Kivik, Peeter
Kolts, Katrin
Krier, Sirje
Kruusimägi, Anu
Kuddu, Maire — kiitusega
Kuddu, Tõnu
Kuperjanov, Vahur
Kuusik, Katrin
Käsk, Helju
Käsk, Rein
Laasik, Taimi
Lahe, Ülle — kiitusega
Lehtoja, Eha
Leova, Ruth
Ligi, Henno
Lokk, Maret
Loog, Tõnu
Loskit, Eva
Luga, Hillar

(Järg 2. lk.)

● Sellest hetkest peale saab üks elu, ülikoolielu, mälestuseks. See aeg andis igaühele palju, ka õigusteaduskonna lõpetanud Aivar Pilvele ja Hannes Hannusele. Nüüd pudeneete ise meie maa paljudesse nurkadesse, et olla juba võtjaist andjad.

Ühe tee lõpp on alati teise algus. Nii ka nukrus lõpust sisaldab endas ühtaegu rõõmu uue algusest.

Arsti-teaduskond

(Algus 1. lk.)

Lukanenok, Andres
Luts, Evi
Meren, Merike
Millen, Esta
Morozova, Lilia
Mõttus, Hile
Novosjolova, Irene
Oltjer, Ruth
Orgla, Jana
Oro, Indrek
Ots, Mai
Paal, Külli
Paal, Marika
Paavel, Tiit
Pantelejeva, Nelja
Parv, Ene
Paulus, Tiiu
Pere, Jüri
Petersell, Arvo
Piirisild, Kadri-Liina
Pintsar, Kaarin
Porosaar, Merike
Rahumäe, Evelin
Rannu, Eve — kiitusega
Rattasep, Kai
Reinlo, Sirje
Riispere, Heli
Rimm, Halliki
Ruus, Krista
Rooneem, Regina
Ruudi, Jüri
Rüütmann, Jaan
Saarma, Ivo
Saarma, Katrin
Salm, Anne
Salum, Tiit
Saluveer, Erika
Saluvere, Katrin — kiitusega
Sannik, Ann
Sarapuu, Ulla
Sirotina, Kaja
Suits, Maiu
Sutt, Siiri
Suuroja, Sirje — kiitusega
Zuravljeva, Jekaterina
Tamela, Triinu
Teedumäe, Piret
Tenno, Kersti
Teär, Tiina — kiitusega
Tilk, Aivar
Tomberg, Maire
Toome, Valdo
Tooming, Aivar
Tooming, Merike
Toots, Eve
Tretjakova, Vera
Tšuhnenkova, Tatjana
Unt, Epp
Vaasna, Inga
Vaasna, Tiit
Vanõšev, Marika
Vare, Ludmilla
Vasar, Anu
Villemson, Meelis
Vink, Arvo
Võsa, Maie
Õun, Maire — kiitusega

(Vene õppekeelega)

Abramova, Olga
Adamenko, Ludmilla
Dadiani, Vahtang
Dolmatova, Irina
Džanelidze, Ludmilla
Dvuhžilova, Ludmilla
Feštšin, Mihhail — kiitusega
Fiš, Lev
Fleiderviš, Ilja — kiitusega
Galina, Rita
Gogididze, Džemal
Gorjatšova, Ludmilla
Gorm, Jelena — kiitusega
Kallaste, Larissa
Kovatš, Jekaterina
Kromonova, Valentina
Levit, Aleksandr
Levitševa, Marina
Milenin, Oleg
Simonjan, Artaš
Zelenjuk, Anatoli
Vilenskaja, Irina

Pediaatriaosakond

Astover, Valve
Ber, Renata
Ginter, Lilja
Kalkun, Marika
Kasuk, Lia
Kikas, Sirje
Kinkar, Mare
Kivimägi, Kersti
Külasep, Piret
Laan, Mari
Laurik, Inga
Lindal, Aili
Lõvi, Marina
Mõttus, Eve
Müürsepp, Merle
Nilberg, Anne
Olvik, Aima
Perend, Ülle — kiitusega
Porosaar, Orm
Pootsmann, Plia
Proos, Ülle
Pütsepp, Aime
Reino, Ülle
Rõuk, Indrek
Sarapuu, Heili
Staak, Urve
Tamm, Lembe
Toover, Luule
Urb, Lea — kiitusega
Vaher, Imbi
Vardja, Ülle
Veski, Helve
Vill, Vligi

Spordimeditsiinlosakond

Bieliunaite, Vaiva-Sulachet
Borzjonkova, Irina
Ciutaite, Violetta
Čepunenaite, Rasa
Dzotsenidze, Erekle
Glamba, Vitalius
Kornejeva, Ruta
Korp, Lelli
Kramarenko, Jevgeni
Kruse, Zane
Kulša, Mara
Lindmäe, Andres — kiitusega
Masljakov, Anatoli
Melkozjorov, Dmitri
Merlin, Boris
Nesterova, Veera
Norkin, Valeri
Ranna, Lembit
Savšinets, Magdalina — kiitusega
Semenkov, Sergei
Semenkova, Jekaterina
Simonovič, Edvins
Sõritsa, Andrei
Stefil, Svetlana
Zebolds, Silvestria
Tamm, Kersti
Trošin, Aleksandr
Vaiciulyte, Loreta
Vaikšnoras, Vytautas

(Teise kõrghariduse omandanud)

Aminova, Firdaus
Datlašvili, Amiran
Hein, Toivo
Iljin, Sergei
Katšanovski, Boris
Kornejev, Aleksei
Lasn, Lia
Malõšev, Oleg
Millõš, Anatoli
Nikiškina, Tatjana
Oništšenko, Pjotr
Pljuhhin, Pavel — kiitusega
Rjabovolenko, Viktor
Saulov, Vitali
Sidorov, Ivan
Siškina, Tatjana
Voznõi, Sergei

Farmaatsiaosakond

Jaago, Maris
Jõeäär, Marju
Kabel, Pille
Kalmre, Anne
Kalpus, Tiiu
Kruse, Arvo
Laan, Kersti
Leidre, Riina
Mikkal, Elo
Mõttus, Lea
Mägi, Anu
Pavel, Marje
Pidim, Karmen
Raal, Ain
Raal, Merike
Raud, Anu
Reiska, Hayde
Saksing, Anne
Siimsaare, Linda
Sokko, Reet
Tamme, Haide
Tee, Ingrid
Tetting, Anu
Villako, Peeter

Stomatoloogiaosakond

Adams, Anne
Aidnik, Tiina
Assi, Maie
Džaganija, Anna
Elbrecht, Tatjana
Hanolainen, Silvia
Ilp, Küllike
Jaska, Eve
Kedder, Tiina — kiitusega
Krüüner, Terje
Kutta, Marina
Leps, Anu
Liim, Annelis
Logina, Helle
Lõhmus, Ülle
Müür, Tiiu
Nõmmann, Marika
Ookaup, Aina
Palatais, Hele
Põõr, Riina
Rand, Merike
Reitkam, Merike
Roster, Ene
Russak, Ülle
Rätsep, Marrit
Rätsep, Riho
Saadjärv, Eve
Saar, Ene
Saar, Katrin
Siir, Ülle
Sildos, Mare
Sokk, Raili
Stamberg, Siiri
Vallimaa, Vilja
Vlidebaum, Peeter

Bioloogia-geograafia-teaduskond

Bioloogiaosakond

Aaspõllu, Anu — kiitusega
Alatsel, Aili
Eimre, Margus
Falk, Ene
Hellenurme, Andres
Jõgi, Urve
Kalamees, Külli — kiitusega
Kaljuste, Tiit
Kasesalu, Eva-Külliki
Kasesalu, Jaanis
Keinast, Maris
Kompus, Andrus
Kompus, Merike
Koppel, Mati
Kristian, Reet
Kroon, Ene
Kuulme, Tiit
Käärid, Daima
Külvik, Mart
Künnis, Kai
Lents, Liivi
Leuhin, Illar
Meimer, Margus
Mihkelev, Toomas
Nurk, Allan
Nõmmann, Sulev — kiitusega
Nõmmik, Tiiu
Paalme, Tiina
Palits, Ester
Pikner, Liia
Rebane, Liivika
Saar, Anne
Saluveer, Aili
Samuel, Külli
Sirelpuu, Tiina
Sutrop, Urmas
Soonvald, Aime
Tomson, Pille
Tuusti, Asta
Torp, Aivar
Valk, Peeter

Geograafiaosakond

Jürmann, Saima
Kaasik, Are
Karu, Eha-Mai
Kaup, Karin
Kikkas, Tiina
Kork, Eve — kiitusega
Kurst, Merike
Kuusk, Tiia
Kümmel, Toomas
Kümmel, Ülle
Moorats, Anne
Paadik, Piret
Pootsman, Piret
Pürgla, Maie
Raudsepp, Hugo
Rõõpson, Marko
Saar, Ene
Sepp, Kalev
Stroom, Heli
Suitso, Anne
Tolk, Ülle
Toots, Margus — kiitusega
Toots, Ülle
Untera, Krista
Untera, Peeter
Vald, Hannes

Geoloogiaosakond

Akel, Malle
Helm, Anto
Kõrts, Aile — kiitusega
Moldov, Ursula
Nurk, Kaupo
Paalits, Ivo
Pirrus, Peeter
Raudsepp, Leelo
Reiska, Krista
Rennel, Gea — kiitusega
Talviste, Peeter — kiitusega
Taur, Kai
Viskus, Joel
Voika, Heleene
Vool, Malle

Filoloogia-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Eesti keele ja kirjanduse osakond

Aleksejeva, Anneli
Alliksaar, Jürgen
Almers, Karmen
Asser, Hlie
Bauer, Silja
Grünfeldt, Inna
Kaldamäe, Karin — kiitusega
Kelmsaar, Vallo
Kesvatera, Helve
Kirber, Helja — kiitusega
Kolsar, Aili
Kruus, Kaja
Kurg, Ingrid
Kuslap, Eha
Kõiv, Mari
Küngas, Kaili
Laur, Anne
Leesalu, Raili
Leet, Tiiu
Liik, Anu
Liimets, Airi — kiitusega
Lilleväli, Piret
Luide, Kaire
Maripuu, Tiina — kiitusega
Merilai, Arne
Merilai, Marina
Mäemets, Merike
Neumann, Helly
Noorhani, Piret
Nurk, Anu — kiitusega
Parts, Tõnis
Päll, Peeter
Rannast, Piret
Renser, Ingrid
Roosaar, Ülari
Salumets, Lea
Salusaar, Tiina
Sepma, Riina
Sepp, Margit — kiitusega
Soosalu, Eda
Tampuu, Mariann
Tideberg, Tiina
Taliaru, Valentina
Talu, Kirsti
Vilkov, Reet

Žurnalistikaosakond

Jugaste, Aimar
Jõesaar, Ivar
Jõgi, Anatoli
Luik, Hans
Mets, Margus
Mikko, Marianne
Pärl, Maarja
Rohtla, Eve
Sikk, Rein
Tamme, Hannes
Vari, Siiri
Visnap, Margot

Vene keele ja kirjanduse osakond

(Eesti grupp)

Adamson, Agnes
Ader, Erika
Ahven, Ruth
Auväärt, Anneli
Bergmann, Hilvi
Juuse, Helgi
Kabral, Galda
Kalde, Ingrid
Kangro, Mall
Libe, Eve
Lillepalu, Tiina
Luist, Tiina
Meidla, Riina
Rõžkova, Liivi
Soo, Nelli — kiitusega
Zubova, Tatjana

(Vene grupp)

Barkun, Natalja
Ditjatkina, Jelena
Dmitrijeva, Valeria
Dvortsov, Andrei
Filippova, Tereza
Ivanova, Tatjana
Jahhontova, Svetlana
Jermakovitš, Larissa
Knjazeva, Marina
Konovalova, Jelena
Korobov, Igor
Kreštšonok, Jelena
Kukuškin, Jevgeni
Mark, Tatjana
Mitjukova, Ljudmilla
Mitroškin, Vadim
Motovilova, Svetlana
Mõisja, Maie — kiitusega
Partõševa, Ljudmilla
Pjatakova, Irina
Runova, Jelena
Šumigai, Svetlana
Zajonts, Ljudmilla
Zolotar, Olga
Žuravljova, Viktoria
Žurjari-Ossipova, Olga
Trokša, Veera
Tšeremhhova, Jelena
Uljeva, Jelena — kiitusega

Inglise keele ja kirjanduse osakond

Abram, Leene — kiitusega
Agarmaa, Kadri
Einre, Marje — kiitusega
Hunt, Erika
Jürisson, Tiina — kiitusega
Kelam, Ume
Kivilo, Made — kiitusega
Kull, Tiina
Kõrgesaar, Külli
Kärtner, Piret
Laas, Piret
Lepisk, Meeli
Loomus, Ruth
Lott, Ilona

(Järg 3. lk.)

Diplomand arvab

Kogu inimese elu koosneb suurematest või väiksematest tegemistest. Periooditi on esiplaanil üked, teinekord teised. Ah jaa, oleksin peaaegu unustanud, tegema põhivormid — teen, tegin, jne. Minevik, olevik ja tulevik — nagu eluski.

Käes on aeg, kus lendad teab mitmenda kosmilise kiirusega finiši poole. Vahel tundub, nagu jääks ööpäeva 24 tunnist väheseks, heal jukul saaks 36ga midagi ära teha. Ent me elame siiski veel Maal, mitte kusagil teises tsivilisatsioonis ja peame piirduma sellega, mis antud.

Viie aasta jooksul on kümneid ja kümneid kordi kuuldud sõna PASSIIVSUS. Ladina keeles tähendab passiivne — passivus — mittetegev, loid.

Kes on passiivsed? Üliõpilased või ümbritsevad kaasinimesed, kellega iga päev kokku puutume. Arvan, et mõlemad, sest üks kasvab teisest välja. Tänane üliõpilane on homme juhtiv spetsialist oma erialal, õpetaja koolis.

Kahju on nendest noortest, kes viie aasta jooksul pole endale sobivat tegevust leidnud. On's meil tõesti vähe huvialaringe või teenekaid kunstikollektiive? Kitsalt oma erialaga tegelda ei saa, peaks olema mingi vaheldus õppimisele ja eneseväljendamisele. Loomulikult valib igaüks selle, mis talle parasjagu meeldib, kedagi vägivaldselt sundida ei saa. Kui aga lõõgastumine piirdub intritoas suitsu pahvimisega või niisama trallitamisega, on asi muidugi väär. Parim puhkus on tõepoolest aktiivne puhkus, seda saab mingist ringist, kunstikollektiivist.

Võite muidugi vastu vaielda, et ülikoolis on primaarne õppimine ja kõik muu sekundaarne. Õige. Samas võiks küsida: «Kui palju tudeng iga päev õpib?» Väike, enamik aega möödub kohvikus kokvitassi taga või sõprade seltsis. Õige õppimine läheb lahti siis, kui sess kakkab endast märku andma. Peamine on saada eksamil läbi ja ükskord diplom tasku. Aga kui viiendal kevadel tuleb seista suunamiskomisjoni ees ja suunatakse näiteks pedagoogilisele tööle. Ei või olla, ma ei oska ju veel õieti midagi. Nüüd on hilja kaketseda. Pedagoog peab peale kõige muu olema koolitsev ema (isa), hea organisaator ja suunaja. Maa sool, nagu vanasti öeldi.

Kui tudengipõlves on viis aastat õhtutundidel niisama jalg üle põlve tühjast-tähjast lobisetud ja maailma taga kirutud, ei anna see veel kogemusi ega organiseerimisoskusi. Teadmised üke või teise asja kohta tulevad tkka praktilise tööga. Kui enne midagi tehtud pole ega siis üke tööga ka midagi juhtu. Muinasjuttudes vahest siiski, aga pedagoogiline töö koolis pole muinasjutt. Paari aasta pärast võib kõrgkool saada kirja: mis inimesed teil sealt tulevad, midagi teha ei oska ja ühiskondlikus töös võkikud. Needsamad võkikud kasvatavad ja süstivad võkiklikkust ja passiivsust oma õpilastele, kes ka kunagi kõrgkooli tulevad. Ongi käes suletud ring.

Oige oleks kakata tasapisi osalema ühiskondlikus töös esimesest kursusest peale, leida endale aastateks meelisharrastus, mida saaks tulevikuski edasi arendada. Tean, mida ütlen, sest olen selle kõik ise viie aasta jooksul läbi teinud.

Leidub neidki, kes tulevad korraga toime kolmel-neljal rindel. Au ja kiitus neile. Aga palju neid meie keskel on? Väke. Nende kohta võib lihtsalt öelda üllinimesed.

* * *

Esimesel kursusel ei tea kunagi, millega tuleb tegelda viimasel. Omal ajal ei tulnud mõttesseegi, et tuleb teha ka pressitööd. Ei leidunud kedagi, kes taktnuks seda enda peale võtta. Räägiti kord üke, kord teisega. Ja ikka vastus, mina ei kõlba. Ülevalt poolt aga käidi kannale, miks teil ei ole pressisekretäri. Vikastusin. Eks teen siis ise ja nüüd ei kahetse sugugi. Olen tänaseni vastu pidanud. Selgus, et ka kirjutamist tuleb õppida. Tudengi kitsale vaatepildile lisandus veel teaduskondlik: kakkasin paremini mõistma oma teaduskonna probleeme. Ja üldse — see oli huvitav aeg.

VAMBOLA PAAVO,
ajaloo V k., teaduskonna pressisekretär

Filoloogia-teaduskond

(Algus 2. lk.)

Malkov, Merit-Ene — kiitusega
Maurer, Kristi
Ruuven, Lea
Rummel, Kärt
Sill, Reet
Solnask, Helle-Silvia
Soolepp, Ene
Tammerk, Tarmu
Tälli, Tiiu

Saksa keele ja kirjanduse osakond

Aruväli, Eve
Gross, Eve
Luht, Helle
Mandri, Oie — kiitusega
Mägi, Siiri
Orntlich, Katrin
Pääsuke, Piret
Reimets, Karina
Saavaste, Aino
Saul, Merike
Suurkuusk, Ülle
Sõerumäe, Ulvi
Tiit, Helje
Ventmann, Viivi
Väljaots, Meeli

Prantsuse keele ja kirjanduse osakond

Karemäe, Kaja

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Eesti keele ja kirjanduse osakond

Aas, Daila
Ainula, Elmo
Altsam, Vilo
Einer, Kaire
Laanpere, Viime
Malling, Malle
Maremäe, Ave
Onton, Eha
Rebane, Rita
Ritson, Tiina
Rüütel, Irina
Seesmaa, Silvi
Silvet, Helkki
Soots, Helle
Tuvike, Ebe
Vahtramäe, Mall
Vaikmäe, Imbi
Vassil, Koidula
Vesi, Anne

Vene keele ja kirjanduse osakond

Algina, Marianna
Asari, Marina
Beresneva, Natalja
Bondareva, Niina
Bunder, Olga
Daniel, Ludmilla
Daškevitš, Anna
Djukova, Tatjana
Esko, Sirje
Glotov, Rita
Jemets, Tatjana
Krilis, Ants
Levin, Semjon
Litus, Lilia
Müürisepp, Tiina
Nisu, Svetlana
Orav, Valve
Podšivalova, Svetlana
Reenumägi, Gala
Strutšalina, Niina
Sõtina, Jelena
Ševtšenko, Marina
Tokmakova, Jelena

Inglise keele ja kirjanduse osakond

Liiv, Marika
Mikkov, Anu
Nisametdinov, Riina
Runtal, Pille
Sermann, Riina

Saksa keele ja kirjanduse osakond

Errit, Anne
Mitt, Marin
Nillits, Evi
Pillaroo, Ülle
Rannut, Ülle
Vahtel, Valentina

Füüsika-keemia-teaduskond

Füüsikaosakond

Abileid, Lembit
Ausmees, Andrus
Fimberg, Tarmo — kiitusega
Gramann, Mirt — kiitusega
Holm, Ingrid
Jalviste, Erko
Järlik, Heikki
Jürgen, Toomas
Jürgenson, Kalle
Kruuse, Tõnu
Laats, Raivo
Lippmaa, Jaak
Luht, Raivo
Mõlder, Meelis
Punning, Andres
Reinart, Alvo — kiitusega
Reinart, Anu
Reinot, Tõnu
Roll, Margus
Rõõm, Toomas
Sarv, Prilt
Savelil, Rein
Soeorg, Reiu
Seffer, Jüri — kiitusega
Tilk, Tilt
Tuvi, Tarmo
Uibo, Hannes
Vissel, Ilve
Võsu, Taro

(Vene õppekeelega)

Astahhov, Vladimir
Demjanjuk, Galina
Dolgov, Sergei
Enniko, Juhan
Gotja, Vassili
Jedinak, Aleksander
Kagan, Pjotr
Kallaste, Henry
Kolossova, Olga — kiitusega
Koltsov, Vjatšeslav
Kuznetsova, Natalia
Malkin, Jevgeni — kiitusega
Pištšev, Aleksander — kiitusega
Šaplõhhina, Ljubov
Ševtšenko, Igor
Ševtšenko, Natalia
Trahtman, Ilja
Vassiltšenko, Tatjana

Keemiaosakond

Aron, Ingrid
Eek, Hille — kiitusega
Eek, Margus — kiitusega
Eller, Marika
Ennuse, Marika
Fimberg, Malle
Hansen, Toivo
Heinaste, Tea
Heinaste, Urmas
Hižnjakova, Jelena
Jaason, Luule
Kirss, Virve
Käämbre, Peeter
Mätas, Kaupo — kiitusega
Nikopensius, Rein
Paabo, Eha
Pill, Eda
Pruul, Annika
Raal, Andrus
Rummel, Alar — kiitusega
Sildnik, Krista
Starodubtseva, Larissa
Suits, Märt
Võsu, Helen

Kehakultuuri-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Aan, Toomas
Blumberg, Lila
Goroh, Oleg
Haan, Alvar
Holodnjakov, Valeri
Kaskman, Andres — kiitusega
Kink, Ülle
Klvil, Sirje
Kõiva, Andres
Laos, Peeter
Linnas, Huko
Luts, Kalev
Maser, Liina
Meri, Anne
Mihhailov, Sergei
Miller, Svea
Murre, Marika
Muru, Rein
Onni, Vilga
Pohlak, Raini
Põldvee, Ave — kiitusega
Reidma, Ulvi — kiitusega
Reitalu, Eve
Reitalu, Rein
Rätsep, Vilvika
Saarepuu, Hille
Saul, Tiia
Sirp, Mati
Zlatin, Kai
Zlatin, Valeri
Tamm, Kai
Teetamm, Reet
Teppan, Tiia
Tulev, Kadri
Vihljajev, Georgi
Viilpson, Irina
Vilms, Lea

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Elvet. Ülle
Golubev, Igor
Hiiuväin, Kaile
Ilves, Liivi
Jaigma, Enn
Johanson, Reet
Kapp, Raivo
Koort, Uno
Minn, Urmas
Mõttus, Olev
Mällo, Maire
Mätsar, Lilian
Neverdinov, Vadim
Ojavere, Tatjana
Ottoson, Rein
Riisalu, Helve
Seiger, Sirje
Siliksaar, Mart
Toots, Madis
Ääremaa, Margus

Majandus-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Rahanduse ja krediidi eriala

Järvik, Tiina
Kontkar, Arvo
Kontkar, Heli
Kotsar, Ruth
Kraft, Vahur
Kuurberg, Kersti
Kütaru, Mai
Lepik, Kalev
Lukka, Vladimir
Lõhmus, Riina
Majak, Maie
Orgla, Kaia
Pedajas, Riina
Pärtlas, Reet
Raudkivi, Margus
Ruus, Riina — kiitusega
Saamen, Arno
Suursoo, Mare
Ždanovitš, Lidia
Umbila, Edgar
Valdlo, Merle
Võsoberg, Andres

(Vene õppekeelega)

Bogdanova, Svetlana
Darkova, Ellina
Jerofejeva, Julia
Jeršovskaja, Alla
Koro'kova, Jelena
Kossorotova, Larissa
Kuzmina, Galina
Malkova, Tatjana
Mironov, Juri
Murumets, Alla
Netšajeva, Valentina
Rusnak, Inessa
Sekerina, Emma
Žukovskaja, Jelena
Tetergova, Alla
Tõsjatšnikova, Aleksandra
Udalova, Tatjana

Majandusküberneetika eriala

Alehodžin, Murat
Arge, Lea
Heiter, Katrin
Juurik, Aivar
Kahro, Marika
Karelson, Tiina
Kehman, Ingrid
Kirsimägi, Ülle
Koni, Lemmi — kiitusega
Kuiv, Ilmar
Minka, Rein
Murakas, Rein
Männisalu, Merike
Roosa, Pille
Rosenthal, Rein
Saal, Karis
Sarv, Reet — kiitusega
Seeba, Selje
Strandberg, Benno
Strandberg, Reidi
Sukk, Aili
Tamm, Ilmar
Uist, Terje
Varblane, Urmas — kiitusega

Kaubandusökonoomika eriala

Eenlo, Paavo
Evert, Jaak — kiitusega
Gassmann, Ilona
Haaviste, Tea
Heinloo, Eve
Jänes, Kaja
Kichno, Seine
Kärner, Tiiu
Kütt, Kaido
Lehepuu, Ülle
Lemmergas, Anu
Loodmaa, Verni — kiitusega
Maramaa, Heiki
Orav, Ivo
Orav, Mare
Reiman, Maire
Reinoja, Kulno
Räisa, Anu
Suiste, Madis
Tammik, Tiina
TälI, Karin
Vendelin, Eve — kiitusega

Tööstuskaubatundmise eriala

Ankur, Maret
Hein, Mare — kiitusega
Kaare, Aili
Kokk, Liivi — kiitusega
Kutsar, Kersti
Kübar, Dagi
Madisson, Esta
Oolup, Pille
Pallo, Madis
Paltser, Ulve
Pelska, Hele
Plutus, Ede
Roos, Aivo
Teetsov, Argo
Vaksmaa, Alar
Vikat, Lea — kiitusega

Toidukaubatundmise eriala

Eiland, Tiivi
Heinpalu, Ene
Jürissaar, Anu
Kreitzberg, Mari
Kärner, Küllike
Niine, Maris
Ojaperv, Hedi
Pajusalu, Marika
Raudsepp, Reet
Rootsmäe, Marika
Saks, Piret
Talts, Ann
Toover, Meeli
Treier, Hille
Vimberg, Hille

Raamatupidamise eriala

Ilves, Kersti
Ivask, Merike
Jundas, Heivi
Kallas, Kaie
Kann, Astrid
Kokk, Ülle
Koplimäe, Tiina
Laanekask, Piret
Luik, Maie
Märdla, Merle
Olkonen, Katri
Pahapill, Riina
Pindis, Ege
Pärn, Tiiu
Pärnoja, Jana
Raudsepp, Meeli
Remmelgas, Riina
Saarela, Liili
Saarva, Ene
Salus, Katrin
Sokk, Sirle
Tamm, Anne — kiitusega
Treksler, Kerttu
Trikkant, Ene
Vilberg, Heli

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Kaubandusökonoomika eriala

Akk, Kadri
East, Oviiri
End, Eve
Häelm, Aivar
Härson, Reet
Juurmaa, Heli
Kalberg, Signe
Kasesalu, Luule
Kivi, Eha
Laanesaar, Märt
Laeks, Mare
Lepp, Ave
Mardisoo, Helle
Mägi, Kalju
Nestra, Annelli
Olup, Silvi
Orav, Urve
Preismann, Mare
Punak, Tiina
Põldoja, Ülle
Rajasalu, Ülle
Ritsberg, Leila
Roomelt, Valdo
Saar, Reet
Sažko, Anne
Sikk, Tiiu
Simm, Vjatšeslav
Soo, Raja
Soosaar, Ene
Tammela, Tiina
Tammeveski, Silvi
Targu, Marina
Tõe, Vambola
Toompere, Malle
Troon, Tõnis
Udeküll, Ülle
Vaher, Karin
Valbet, Aet
Velt, Tiit
Vildemann, Aime

(Vene õppekeelega)

Anissimova, Natalja
Borissova, Varvara
Gavrjušenkova, Svetlana
Gromova, Raissa
Heinsoo, Jelena
Krjutškova, Maia
Lazareva, Larissa
Lõsjuk, Tatjana
Moskalenko, Valentina
Orlova, Galina
Rassadkina, Svetlana
Rubintšik, Irina
Seredenko, Irina
Šavrak, Galina
Zaitseva, Tatjana
Vaskova, Natalja
Veso, Valentina

Rahanduse ja krediidi eriala

Jakobson, Igor
Kangro, Urve
Kolbakov, Vambola
Lindepuu, Alfred
Lulla, Ene
Onno, Hannes
Parksepp, Meeri
Peterson, Lea
Raid, Siiri
Roiland, Andrus
Räpp, Aarne
Saatre, Liia
Tikkerberi, Sirje

(Vene õppekeelega)

Andrejeva, Larissa
Bužina, Tatjana
Kallasmaa, Valeri
Rubailo, Olga
Zolotuhhina, Jelena
Vaskova, Alla
Volkova, Ljubov

Kaubandusraamatupidamise eriala

Alve, Anne
Appelberg, Valli
Kilsk, Ülle
Korpunovskaja, Tiiu
Kronberg, Kersti
Kull, Liivi
Liiv, Viivi
Link, Anne
Reimann, Kai
Sepp, Taimi
Tilts, Ülle

KES MEELETULT SÄRAB JA PÕLEB / PALANGUS PIDEVALT / SEL KUSTUDA POLE NII KÕLE / ÕHTUS KORD VIDEVAS. /

(Artur Alliksaar «Rändur on teel»)

Matemaatika-teaduskond

Matemaatikaosakond

Aunin, Urmas
Bõstrova, Tatjana
Hulk, Tiia
Jasska, Laine
Koidumets, Hele
Koitmets, Kersti
Kruuse, Rita
Ladva, Õnne
Lepiksoo, Kaida
Luhasoo, Inga
Mark, Tõnis
Müürsepp, Peeter
Olev, Ants
Puieste, Tõnu
Puu, Riina
Pärn, Epp
Ritson, Karin
Saarne, Anu
Savi, Ene
Sepp, Andrus
Sild, Sirje — kiitusega
Susi, Riina
Žukov, Nikolai
Tamm, Merike
Taperson, Heldena
Teetlok, Anu — kiitusega
Tuisk, Väino
Udalov, Aleksandr
Vahkal, Signe
Viljamaa, Maris
Veskioja, Andrus
Vinogradov, Virve
Vokksepp, Tiiu-Heli

Rakendusmatemaatika osakond

Haldna, Leho
Jalasto, Pilvi
Janno, Jaan
Kaalep, Tiina
Kabanin, Maire
Karpender, Kersti
Kert, Andres
Kert, Kaja
Kullman, Kalle
Laanes, Liivi
Laht, Signe
Leheste, Terje
Majak, Jüri
Merilo, Jaan

(Vene õppekeelega)

Antonova, Irina
Berger, Julia — kiitusega
Džurajeva, Irina
Granovskaja, Julia — kiitusega
Kozlov, Igor
Landesman, Mihhail
Mazilova, Svetlana
Matusevitš, Irina — kiitusega
Mints, Anna — kiitusega
Mõssina, Olga
Nurumova, Žanna
Orlova, Marina
Šalamova, Ljudmila
Štšerbak, Veneda

Õigus-teaduskond

Statsionaarselt lõpetajad

Alas, Andres
Aleksašin, Peeter
Aru, Georg
Ausla, Anne-Ly
Ehasoo, Kaido
Haavasalu, Küllike — kiitusega
Hallang, Holly-Fleur
Hannus, Hannes
Jõesaar, Marika — kiitusega
Karu, Monica
Karu, Tarmo
Kello, Aivar
Kisand, Andres
Kisand, Anu
Kodar, Ester
Kodar, Peeter
Krinal, Vahur
Kruuser, Aare — kiitusega
Kull, Ants — kiitusega
Kuuse, Tiia — kiitusega
Külvi, Mart
Laretei, Ants
Lass, Tõnis
Lebbin, Liina — kiitusega
Leichter, Helin
Linnaks, Ülle
Milder, Anne
Müürsepp, Ülle
Niinepuu, Katrin
Pallon, Kaja
Pedak, Kalle
Piir, Kaupo
Pilv, Aivar
Päeske, Liivi
Rammul, Mati
Ratso, Allan
Reino, Üllar
Retsja, Olev
Roots, Maido
Sakk, Hele
Salomon, Voldemar
Sikk, Ingeri
Sikut, Mart
Songisepp, Ira
Songisepp, Peeter
Šmutova, Irja
Tamm, Riho
Tigas, Marika
Timmi, Agu
Tišler, Velko
Toomet, Merike
Treial, Rene
Tuulik, Marika
Tähiste, Ain
Valtin, Irene — kiitusega
Veski, Janne
Väärsi, Veljo
Üksvärav, Tiina — kiitusega

Mittestatsionaarselt lõpetajad

Agu, Kalver
Ainula, Arvo
Akimova, Marina
Belomestnõi, Valeri
Bogdanova, Tatjana
Breus, Aleksander
Brikker, Jaan
Erend, Malle
Gladõševa, Olga — kiitusega
Hütt, Mihhail
Jõgi, Ille
Jürgens, Hillar
Jürs, Marju
Kangur, Piret
Kauber, Heli
Leht, Ene
Lepik, Peeter — kiitusega
Liblik, Eve
Lillemäe, Peep
Litvinenko, Valeria
Lobanovitš, Tatjana
Looga, Malle
Lukašunas, Iozas
Maasik, Aili
Manavald, Prilt — kiitusega
Mark, Tiina
Mikheim, Valdeko
Molodost, Ivan
Nõmmoja, Kaljo — kiitusega
Palm, Elve
Pokk, Rein
Politanov, Artur
Püss, Marge
Raid, Siim
Reenumägi, Aare
Roos, Inge
Saar, Ann
Susi, Anne
Tafenau, Vello
Tali, Ain
Tolli, Veera
Treial, Vello
Ulbokand, Kalli
Vakker, Marion
Valk, Mihkel
Viru, Maiu
Vitovski, Aleksandr

Prof. Voldemar Vaga juubeliks

Pole palju alles jäänud neid inimesi, kes on suutnud olla kultuurikandjad, selle edasiviijad mitmes ajaloolises epohhis. Praegune tudengkond on tundnud-näinud enda ümber V. Ernitsat, A. Matteust, P. Aristet, P. Nurmekunda jt., kuid kunstiajaloo üliõpilaste jaoks omandab erilise koha professor Voldemar Vaga, üks eesti kunstiteaduse rajajaid.

Paljusid noori on kunstiajaloo juurde viinud omaaegse «Pallase» õppejõu V. Vaga põhjalik «Üldine kunstiajalugu, raamat, mille kaudu muutus ka vaade eesti kunsti ning laiemalt kogu kultuuri orientatsioonile.

Suurepärane Euroopa kultuuri tundmine ning tõsine uurijameel võimaldasid V. Vagal oma doktoritööga anda väärtusliku panuse vanade traditsioonidega Baltimaade keskaegse arhitektuuri uurimisse. V. Vaga pole olnud mitte ainult kitsas medievist. Seda tõendavad kaks mahukat monograafiat baltisaksa kunstist, tema «Eesti kunst» ja magistritöö Tartu ülikooli arhitektidest. Sellega aktualiseeriti ka probleem baltlaste kunsti kuuluvusest, kohast kohalikus kunstiajaloos. Kõik eelnev moodustab pagasi tagamaks teadlase autoriteeti üliõpilaste silmis.

Lugedes praegustele üliõpilastele Lääne-Euroopa ja Eesti keskaja arhitektuuri erikursusi, pole professor andnud meile ainuüksi faktilisi teadmisi, vaid edastanud ka vaadeldava perioodi üldist kultuurimiljööd. Tema loengutelt ei saanud me teada üksnes seda, milles seisneb Pisa torni väärtus, vaid samuti, mis kell ja milliselt *via*'lt avaneb parim vaade ehitistele; millisest tänavakohvikust tuleb imetleda Kölni doomi läänefassaadi ning kuidas helgib loojuv päike Sacre-Coeri kuplitel. Ja muidugi pole professor unustanud mainida, et kõige ilusam aeg viibida Pariisis on nooruses. Mõistagi peame meeles pidama veel, et «reisul pole kupees viisakas teiste nähes võileibu süüa ja valjult naerda.»

On ette tulnud kateedrite koosolekuid, kus arutatav on jäänud mõistetamatuks tema kunstikõrgustele — need on ta diskreetselt veetnud «l'Humanitè» varjus. Pole siis ime, kui igat kunstiajalugu õppida soovijat on algatuseks tabanud karm küsimus: «Kas te prantsuse keelt õpite?» Paraku... Kuid seeeest diaprojektor ja kõik muu vähegi elektrisse puutuv jääb loengutel tudengite ülesandeks.

Õnnitleme professorit 85. sünnipäeva puhul ja loodame, et tal jätkub veel mitmeid lende noori kunstiajalukku pürgijaid.

Kunstilooringi nimel
MART KALM ja
HARRY LIIVRAND

● Professor Voldemar Vaga 29. mail koos oma diplomandidega pärast diplomitööde kaitsmist.

EDUARD SAKI foto

NB!
Nüüd ilmub veel vaid üliõpilaslaulupeole pühendatud erinumber teisipäeval, 3. juulil.

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ» Aialehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 2509. MB-08535.

«Тарту Рийклик Юликоод» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 21 (1380) Teisipäeval, 3. juulil 1984 XXXVI aastakäik

TERE TULEMAST SÕPRUSPEOLE!

SVEICINĀTI DRAUDZIBAS SVĒTKOS!

TALLINN 1984 GAUDEAMUS IX

Mida tähendab Teile üliõpilaslaulupidu?

VALTER HAAMER, õppeprorektor, dotsent, «Gaudeamus IX» organiseerimiskomisjoni esimees TRÜs:

«Esiteks tööd. Alates kolmandast üliõpilaslaulupeost olen andnud oma osa nende kordamineкuks. Üliõpilaslaulupidude praktikast aga nähtub, et iga peoga on organiseerimistöös üliõpilaste osa vähenenud, rektoraadi ja ühiskondlike organisatsioonide osa hoopis suurenenud. Sellest on kahju. Aktiivne osavõtt ettevalmistustööst annaks tudengitele mitte ainult organiseerimiskogemusi, vaid kasvataks ka vastutustunnet. Niisugune olukord on ilmselt tingitud sellest, et viimased laulupeod on toimunud pealinnades. Muidu poleks ju tarvis konkureerida pealinnades toimuvate üldlaulupidudega, vaatemängulegi võiks vähem tähelepanu pöörata. Kas ei oleks aeg hakata edaspidi üliõpilaslaulupidusid korraldama väiksemates linnades?

Teiseks rõõmu. Seda olen tundnud alates esimesest peost. Iga «Gaudeamus» on olnud kordumatu oma rõõmude poolest. Kaasaelamise ja kordamineku puhul on tasunud tööd teha. Laulja, tantsija, võimleja, pillimängija repertuaari õppimine, higi valamine proovidel, hingestatud esinemine ning lõputuna tunduv energia vaba aja sisustamisel, uute sõprussidemete loomine väärivad nii imetlust kui austust.

Jätkugu tööd ja rõõmu ka järgmiste «Gaudeamuste» tegelastele ja korraldajaile!

VAIKE UIBOPUU, Eesti NSV teeneline kunstitegelane, TRÜ Akadeemilise Naiskoori dirigent:

«Üliõpilaslaulupidude algatajaks olid ju Richard Ritsing, Tartu Akadeemiline Meeskoor (tollase nimega Tartu Üliõpilasmeeskoor) ja TRÜ Akadeemiline Naiskoor. On aukohus arendada sellist rahvaste sõpruse ja rahu ideest kantud laulupidude traditsiooni.

Imeväärne ja haarav on sisemine tunnete kooskõla lauljate ja kuulajate vahel, inimühiskonna nägematu harmoonia.»

ALO RITSING, Eesti NSV teeneline kunstitegelane, Tartu Akadeemilise Meeskoori dirigent:

«Nii osavõttu väga lähedasest suurüritusest kui isa algatatud traditsiooni jätkamist. TAMi lauljana olin üliõpilaslaulupeo sünni juures, neljandast laulupeost alates hakkasin ka ise koore juhatama.

Mulle tähendab «Gaudeamus» alati ka sadade, tuhandete noorte kõlavaid hääli, nende siiralt säravaid silmi. Kõik see annab endalegi suure positiivse laengu.

Nagu arvavad mitmed lauljad, arvan minagi, et tasub tööd teha ja vaeva näha juba ainuüksi laulupeol osalemise pärast, tunda selle üle uhkust.»

HELVE KABUR, Eesti NSV teeneline kultuuritegelane, TRÜ ametiühingukomitee esimees:

«Olen osa võtnud kõigist laulupidudest peale teise, mis toimus Riias. Esimesel peol olin värskelt ülikooli lõpetanuna pealtvaataja. 1956. aasta üritus on jätnud unustamatu, tõelise sõpruspeo elamuse: see oli ju meie tudengite esmakordne kohtumine nii arvuka vennasrahva üliõpilasnoorusega. Unustamatu on ka Toomeoru kontsert ja paduvihm, mis kõiki läbimärjaks tegi, kuid keegi ei lahkunud.

III ja VI «Gaudeamus» toimusid samuti Tartus. Nende ajal olen olnud suures ja pingsas organiseerimistöös, pole olnud vahet päeval ega ööl. Vaeva ja väsimuse on kompenseerinud õnnestunud peod, mis just Tartu-taolises väikelinnas on jätnud hinge hella rahvastevahelise sõpruse tunde.

Ülejäänud laulupidudel nii Riias kui Vilniuses olen osalenud vabariigi organiseerimiskomisjoni liikmena ning saanud osa pealinnades toimunud pidude üha kasvavast grandioossusest. Kõik peod on kinnitanud mu arvamust, et noorus on ikka niisama väsimatu, entusiastlik, sõprusaldis kui esimesel laulupeol 1956. aastal.

Kui lõpuks päris otse vastata küsimusele, siis tähendab üliõpilaslaulupidu ka tugevat stiimulit üliõpilastaidluse arendamiseks.»

TIINA JASINSKI, majandusgeograafia kateedri vanemlaborant, TRÜ Akadeemilise Naiskoori laulja:

«Seekordne on minu jaoks juba neljas üliõpilaslaulupidu. 1974. aastal Tartus toimunud üritus oli mulle esmakursuslasena kõige rõõmsam, vahetum. Ei osanud oodatagi sellist ülekeevat rõõmu, sära ja nooruslikkust ning seletamatut ühtekuuluvustunnet. Nägin silmast silma sõpruskoore, kellest olin palju kuulnud. Kogu linn helises üliõpilaslaulust, igal sammul tajusid — tudengid rõõmutsevad.

Enne 1978. aasta Vilniuse laulupidu nägin naiskoori juhatuse liikmena ka juba ettevalmistuste köögipoolt. Tore, et Eesti kollektiivid liitusid ühtseks tervikuks harjutuslaagris. Proovideaegne vihmane Vilnius oskas üllatada päikselise peopäevaga. 1981. aasta Riia «Gaudeamuse» proovipäevad päikselõõsas olid väsitavad, peo lõpuhetkedeni ei jätkunud kõigil särtsu, kulminatsioon toimus juba Ogres. Riias lausuti: «Kohtumiseni Tartusl» ja tartlasena on mul muidugi kahju, et seekordne pidu pealinnas toimub. Sellele vaatamata ootan nädalavahetust väga-väga — tulemas on ikkagi tore pidu ning särtsakate tudengilauljate hulgas tunnen ennastki veel tudengina.»

SULEV KALD, Eesti NSV teeneline kultuuritegelane, TRÜ puhkpilliorkestri dirigent:

«Mul on olnud õnn osa saada kõikidest üliõpilaslaulupidudest — esimesest pealtvaatajana, järgmistest juba koos TRÜ puhkpilliorkestriga. Need on rõõmu, valguse, mõistuse ja sõpruse peod. Nad on rikastanud tuhandeid tegelasi ja kümneid tuhandeid vaatajaid-kuulajaid. Olen muutunud sellest isegi rikkamaks ja paremaks. «Gaudeamus» on andnud mulle rasket ja meeldivat tööd, tugevdanud sõprussidemeid. Suhtlemine noortega on ka mind tublisti noorendanud.»

LINDA MARTIS, võimlemise kateedri vanemõpetaja, TRÜ võimlejate üldjuhendaja:

«Palju huvitavat, aga pingelist tegevust kevadsemestril. Avastasin mõneski tudengis varjatut energiat (isegi riigieksamid ja diplomitöö kaitsmine ei seganud enamikku laitmatult proovidel käimast — Eve Libe, Ruth Ahven (vene fil. V), Helle Luht (saksa fil. V), Halliki Rimm (ravi VI jt.). Samas osutus aga mõnigi ootamatult kehvemaks.

Tudengilaulupidu tähendab ka ilusaid uusi kostüüme, mis ei ole sugugi vähe tähtis suurte esinemiste ajal.»

MEEME UTT, orgaanilise keemia kateedri nooremteadur, TRÜ RKA tantsija:

«Noorust, lusti, ühtsustunnet, optimismi — kõike, mis on seotud tudengitega. Kuus aastat tagasi oli Vilniuses minu esimene pidu. Kõik oli uudne ja põnev: proovipäevad, peomeeleoluline linn, pikad sõprusketid peopaigast linna, öises äikeses tantsitud pooltund. Riia pidu on meelde jäänud pikkade kuumade proovipäevadega Mežapargis. Une jaoks jäi tavaliselt 4—5 tundi. Läti RÜ tantsuansambel «Dancis» üllatas meeldivalt kastitäie maasikatega. Pidu lõppes ühistantsu «Südmalinase» ja R. Paulsi lauluga «Minu sünnimaale», millega ühines mitmetuhandeline vaatajaskond. Olid ülevad hetked, mis tüdrukutele pisarad silma tõid.

Soovin Tallinna peoks ilusat ilma ja head tuju, üldjuhtide mõtete lennult tabamist!»

UNO SAHVA, kehalise kasvatuse ja spordi kateedri juhataja, dotsent, «Gaudeamuse IX» rongkäigu üldjuht:

«Leian, et peol on suur kasvatuslik väärtus. Pidu ise, selleks ettevalmistumine distsiplineerib üliõpilast, õpetab vastutama ja ülikooli esindama. See on väga tähtis lõik, mida igapäevases õppetöös kahjuks mitte iga päev ei õpetata ega õpi.

Tore, et üliõpilaslaulupeod on täienenud uue ja sobiva lõiguga — võimlemisega. Nii mitmekesistub pidu ja suunab tähelepanu ka kehalisele arendamisele.»

● KROONIKA ● KROONIKA ● KROONIKA ●

I

7.—9. juuli 1956

Tartus

7. juulil rongkäik ja rahvakunstiõhtu Toomeorus.
8. juulil rongkäik ja laulupidu samas.
9. juulil külaliste kontsert aulas.
2200 osavõtjat (Tartust 464, Tallinnast 424; TRÜ-st nais- ja meeskoor, rahvatantsuansambel, puhkpilli- ja sümfooniaorkester) Lätist, Leedust, Karjala-Soomest, Leningradist, Ukrainast ja Valgevenest.

II

3.—7. juuli 1958

Riias

4. juulil rongkäik, sõpruslõke, kontsert.
5. juulil tantsupidu.
6. juulil laulupidu.
7. juulil sõpruspidu Siguldas.
3100 osavõtjat Eestist, Lätist, Leedust, Valgevenest, Karjalast, Ukrainast, Kaasanist, Leningradist.

III

8.—9. juuli 1967

Tartus

8. juulil rongkäik, avakontsert, rahvakunstiõhtu Tähtveres, Jerevani RÜ koori kontsert aulas.
9. juulil sõpruskontsert Elvas, lõppkontsert Tähtveres.
3200 osavõtjat Eestist, Lätist, Leedust, Valgevenest, Armeeniast, Leningradist, Ukrainast, Vene NFSVst.
● **Pidu nimetatakse esimest korda «Gaudeamuseks».**

IV

6.—7. juuli 1968

Vilniuses

6. juulil rongkäik, laulupidu.
7. juulil tantsupidu.
5000 osavõtjat Eestist, Lätist, Leedust, Ukrainast, Valgevenest, Moldaaviast, Vene NFSVst.

V

9.—11. juuli 1971

Ogres

9. juulil sõpruspidu.
10. juulil rongkäik Riias, kontsert Ogres.
11. juulil lõppkontsert, veepidu, sõpruspidu.
3000 osavõtjat Eestist, Lätist, Leedust, Valgevenest, Moldaaviast, Vene NFSVst, Ukrainast.
● **Esimest korda osales laulupeol TRÜ kammerkoor.**

VI

6.—7. juuli 1974

Tartus

6. ja 7. juulil kontserdid Tähtveres ja külaliste kontsert aulas.
3000 osavõtjat Eestist, Leedust, Lätist, Ukrainast, Valgevenest, Moldaaviast, Gruusiast, Karjalast, Armeeniast, Vene NFSVst.

VII

7.—9. juuli 1978

Vilniuses

7. juulil rongkäik, kontsert.
8. juulil laulupidu.
6000 osavõtjat Eestist, Leedust, Lätist, Vene NFSVst, Valgevenest, Ukrainast.
● **Esimest korda esinesid laulupeol peotantsijad (Leedust).**

VIII

9.—12. juuli 1981

Riias

9. juulil Leedu kollektiivide rongkäik ja kontsert Jelgavas, Eesti kollektiivide rongkäik ja kontsert Saulkrastis, Läti kollektiivide kontserdid Riias.
10. juulil rongkäik ja sõpruskontsert Ogres.
11. juulil rongkäik ja kontsert Riias.
12. juulil lõppkontsert.
6500 osavõtjat Eestist, Lätist, Leedust, Mordvast, Dagestanist, Vene NFSVst, Ukrainast, Valgevenest, Moldaaviast, Kaasanist, Põhja-Osseetiast, Gruusiast.
● **Esimest korda osalesid laulupeol võimlejad.**

● KROONIKA ● KROONIKA ● KROONIKA ●

Dialoog esimesest

INTERVJUU TRÜ TEADUSSEKRETÄRI IRENE MAAROOSIGA

● **Esimesest üliõpilaslaulupeost saab juba 28 aastat. Kuidas nägi välja päris algus? Kõigepealt ehk ideest.**

«Laulupeo mõtte algatajaks saame pidada ülikooli kooride omaaegset dirigenti Richard Ritsingut. Algul kaaluti küsimust nais- ja meeskooris. Siis julgesime minna rektor Klementi juurde, kes aga esiotsa meie pakutud ideed võttis vastu kahtlusega. Rektor ei olnud ju meie laulupidude traditsiooniga veel eriti tuttav, rääkimata siis üliõpilaslaulupeost. Feodor Klement oli ülikooli asunud juhtima 1951. aastal ning Eestis vähe elanud. Pikapääle hakkas meie idee talle meeldima ja tänu tema riskeerimisjulgusele mõte teoks saigi.»

● **Aga idee teostus? Teie ise olite peakomisjoni sekretär.**

«Eeltööd langesid põhiliselt ülikooli peale. Laulupeo peakomisjoni asus juhtima rektor ise.

Saatsime kirjad tuttavatele ja ka teistele teadaolevatele taidluskollektiividele. Ritsing hoolitses repertuaari eest. Tänu rektori abile saime trükkida ülikoolis kõik noodid, ka külaliskollektiivide omad. Mul on mõningaid noote praegugi alles. Pidasime siimas sedagi, et külalised õpiksid ära ühe eestikeelse laulu. See oli G. Ernesaksa «Mu isamaa on minu arm».»

rast avakõnesid pandi tõrvikud kokku ja sellest sai väga mõjuv sõprustuli.

Kooride jaoks oli ehitatud vabaõhulava, teater aitas oma prožektoritega tegevust valgustada. Rahvast oli väga palju, tuhandeid külg külje kõrval. Juba sellel õhtul ääristas rahvas tänavaid. Tartu elanikud on ammustest aegadest kaasa elanud üliõpilaste üritustele. Üliõpilaslaulupidu oli aga hoopis midagi uut. Mulle tundub, et siin on veel üks tegur. Niisuguse õilsa traditsiooni algatamine ja läbiviimine tähendas ka kaugenemist raskest sõjajärgsest perioodist, sellest ülesaamist. Oli nagu midagi halvast vabanemisetaolist.

Pidu oli hästi organiseeritud, platsi ümbritses vaid kõis, ei olnud mingit korrarikkumist, pileteid müüdi linnas varahommikust alates mitmel pool. Kuigi õhtul hakkas sadama, ei mindud peolt ära. Tehti lahti vihmavarjud, tõmmati peale vihmakuued. Tants käis edasi. Tantsijate jaoks oli tehtud eraldi põrand Toomeoru keskele. Muretsesime kõvasti, sest olime ikkagi suure ürituse peale välja läinud. Meie rõõmuks paistis pühapäeval päike. Kella 12 paiku pilved taganesid... See oli suur pinge langus, sest olid aina mõtelnud, et sajab ja sajab ning ajab peo nurja.»

rid ikka snudavad ja soovivad eestikeelset laulu ära õppida, siis nüüd üllatusime. Leningradi ülikooli segakoor G. Sandleri juhatusel esitas mitu eestikeelset laulu.

Tartu on olnud kultuurihälliks. Kõik suured laulupeod on alanud Tartus. Ka teatril on siin sügavad juured. Kust siis veel olekski pidanud alguse saama üliõpilaslaulupidu?»

● **Olete üks TRÜ Akadeemilise Naiskoori asutajaid, koori esimene esinaine, laulnud selles mitu aastakümmet, kaasa teinud ka järgmistel üliõpilaslaulupidudel.**

«Tegin kaasa kõik üld- ja üliõpilaslaulupeod, kui veel ise laulsin. Aga julgen öelda, et nii suure vaimustusega publiku poolt vastu võetud pidu, kui oli esimene, ma ei ole enam kohanud. Kõik nad on olnud küll meeldivad, mäletan Riia ja Vilniuse laulupidusid, ka hiilgemaid. Hiljem on olnud mõningat kordamist, vist kaob uudsuse moment, küllap tekib mingi harjumustunne. Ja igaühele on vahest oma esimene pidu kõige meeldejäävam.

Tundub ka, et mida suuremas linnas pidu toimub, seda vähem linna elanikkond sündmusele tähelepanu pöörab. (Suurlinnas toimub ju sageli mitmesuguseid keskseid üritusi, suudab siis alati üliõpilaslaulupidu sinna oma eripära anda. Muidugi püüavad alati nii organiseerijad kui esinejad teha kõike kõige paremini.) Märkasin seda juba Riias, eriti aga Ogres. Alati on toredad olnud vastuvõtud. Näiteks Ogres olid korraldajad sõpruspeo ajal koguni eine murule maha pannud. Ent esinejad tunnevad ju kohe ära, kas pealtvaatajaile on pidu südamelähedane, omane või ei. Publikut kasvatada on suur ülesanne ja võtab kaua aega. Mida kultuursem linn, seda rohkem koore, orkestreid, ka publikut, kes oskab pakutavat vastu võtta.

On isegi mõnevõrra kahju, et üliõpilaslaulupeod nii laiahaardeliseks lähevad ega mahu enam väikesesse Tartusse. Jääb soovida vaid Tartu arengut, uut korralikku laululava.

Kõigile ülikooli esinejaile soovin aga ««Gaudeamus IXI» hääd laulu- ja tantsulusti, toredaid laulupeoelamusi. Olgu see kõikide üliõpilaste tõeline rahu ja sõpruse pidu!

Küsis ja kirjutas
VARJE SOOTAK

● **Siin fotol (vt. 3. lk. pilti) vist parajasti arutategi korraldamist?**

«Siin teeme juba kokkuvõtteid. Pildistamise kuupäevaks on 5. september 1956. Fotograaf on tõesti tabanud hetke, kus parajasti aru annan. Üldiselt pidasime koosolekuid vähe. Tegutsesime rohkem töökorras.»

● **Pidu hakkas 7. juulil...**

«...kell 23 tõrvikute rongkäiguga «Vanemuise» eest. Tulime läbi linna Toomeorgu, millest sai kaks päeva meie peopaik. Rahvakunstiõhtu üldjuhid olid Eesti NSV teeneline kunstnik Ullo Toomi ja Helju Mikkel. Osa ei võtnud mitte ainult tantsijad, vaid ka koorid, orkestrid, ansamblid.

Väga huvitav oli sõprustule süütamine. Rongkäigu ees olid rahvariides ratsanikud. Näete, siin ülemisel pildil on nad juba tulealuse juures.»

● **Alus meenutab lausa mulgi kaabut.**

«Natuke jah. See oli väga ilus, lillede ja okstega kaunistatud. Pä-

● **Teine päev algas taas rongkäiguga.**

«Kell 16 samast kohast. Kell 17 algas laulupidu. Selle avas päevakohase kõnega rektor Feodor Klement. Siis esinesid üldkoorid, edasi esineti rahvuste järgi. Väga huvitavad olid ka külaliste kavad, mida me neile ette ei kirjutanud.»

● **Orkestrite hulgas esines ka TRÜ sümfooniaorkester. Pole sellest varem midagi kuulnud.**

«Sümfooniaorkester tegutses kahjuks lühikest aega. Selles mängisid tookord ka meie õppejõud.

Laulupidu võeti publiku poolt tormiliselt vastu. See oli suur elamus ka esinejaile endile. Lõpus tänati dirigente, pilluti neid õhku, külvati üle lillede ja pärgadega. Toomeoru laulupeo aujuht oli Eesti NSV rahvakunstnik Juhan Simm. Üldjuhid on ka siin ühel pildil (vt. lk. 3).

Ega sellega veel laulupidu lõppenud. Järgmisel päeval anti külaliskooridele võimalus esineda aulas. Kui varem kaheldi kas külaliskoo-

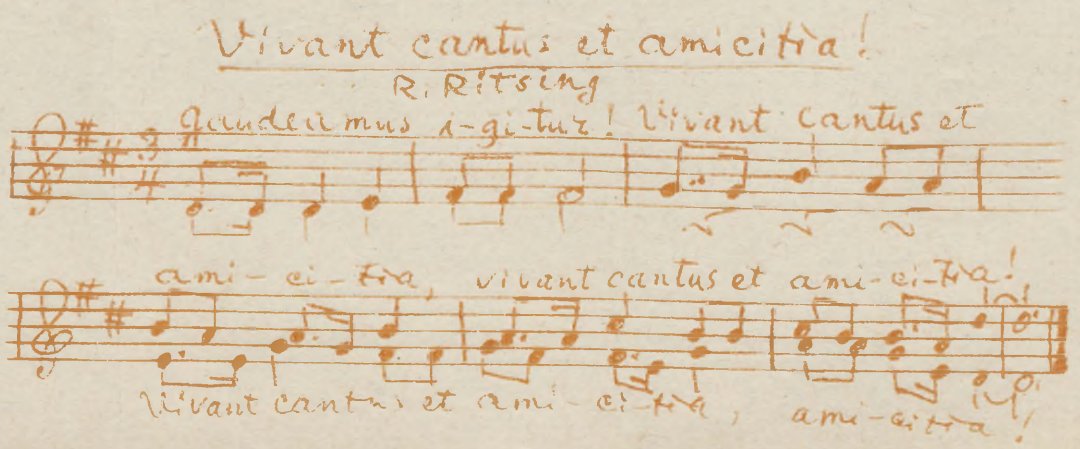

● KROONIKA ● KROONIKA ● KROONIKA ●

* „Gaudeamus" eile ja täna *

● I üliõpilaslaulupeo peakomisjon: vasakult istuvad EPA õppeprorektor dots. A. Eenlaid, EKP Tartu Linnakomitee esindaja E. Kivimaa, TRÜ teadussekretär I. Maaroos (sekretär), EPA ametiühingukomitee esimees L. Järv (aseesimees), EPA rektor dots. M. Klement, TRÜ rektor prof. F. Klement (esimees), dirigent R. Ritsing, (aseesimees).

Vasakult esimene selsja on Tartu Üliõpilasmeeskoori esimees M. Soo ja kolmas ELKNÜ TRÜ komitee sekretär O. Kuuli.

● I üliõpilaslaulupeo üldjuhid olid (vasakult) Vilniuse RÜ Akadeemilise Koori dirigent, Leedu NSV teeneline kunstnik P. Sližys, Tartu Üliõpilasmeeskoori ja TRÜ naiskoori dirigent, ENSV teeneline kunstitegelane R. Ritsing, Leningradi RÜ segakoori dirigent G. Sandler, aujuhataja ENSV rahvakunstnik J. Simm ja Läti RÜ meeskoori dirigent, Läti NSV teeneline kunstitegelane H. Mednis.

● Tartu 1974. TRÜ Akadeemilise Naiskoori dirigent Vaike Ulbopuu juhatab «Gaudeamus VI» Eesti koore.

Pidu sinus ja sinu sõprades

1974. aastal kirjutas VI üliõpilaslaulupeo teatmikus maestro professor Gustav Ernesaks: «Inimelu kauneimaks eaks on üliõpilasaastad. Kauneimaks aastaajaks on kevad. Kõige otsesemaks väljendusvahendiks inimhingele on laul. Mis juhtub siis, kui need kolm kokku saavad? Üliõpilaste laulu- ja tantsupidu.»

Ring on täis saanud. 1981. aasta 12. juulil kustus Riias «Gaudeamus VIII» peotuli, viimast korda kõlas üle Mežapargi männilatvade tempokas «Südmalinas». Nüüd on ootusärevuses Tallinn, seekordse peo korraldaja. Ent ärgem unustagem vana armast Tartut, üliõpilaspidude sünnilinna, kust kõik 1956. aastal alguse sai.

Mis annab üliõpilaspidudele oma erilisuse? Noorus, alati elurõõmus ja teotahteline, raskusi trotsiv ja alati rahutu. Ehkki osalejatest kuulub mõnigi tänavu vilistlaste sekka, tuntakse end peol taas üliõpilaslikult.

Miks me esineme? Vahest seepärast, et taolisel peol olla, tunda, et see on meie, ÜLIÕPILASTE pidu. Saab kohtuda paljude eakaaslastega, näha ja mõista teiste kultuuri, saada kõigest sellest kirevast eneselegi killuke. Olla koos kaaslastega ühises kirevas mõllus, nii nagu oli Riias, kui finaalis keerles lustakas ja vallatu «Südmalinas», kus kokku juhtusid jalakeerutaja Tartust ja imekerge lätlanna «Vektorsist», kelle nimi ei tule enam meelde.

* * *

Ühel lehekuu palaval päeval, kui peo alguseni jäänud päevade rehkendus veel kümnetega käis, sain kokku Avega. Ave on tantsinud **TRÜ rahvakunstiansamblis** neli aastat. Ta alustas naisrühmas ja on jõudnud tänaseks segarühma. Alati heatujuline, optimistlik, teisi nakatav. Hea tantsija, õtlevad kaaslased. Oma tulevaselt erialalt ajaloolane-etnograaf.

Ükskõik kus RKA tantsijad kohtuvad, läheb mõistagi jutt tantsule.

● Ave, mida tähendab Sinu jaoks «Gaudeamus»?

«Pidu sinus ja sinu sõprades. See on nooruse pidu. Meenub Riia 1981. aastal. Koorid tervitavad lauluväljakul üksteist, suur vennastumine. Kõik laulavad stiihiliselt «Gaudeamust». Ümberringi üks suur virvarr. Kui kõik platsil tunnetavad sama, mis sinagi, siis see ongi «Gaudeamus».»

● Mida ootad eelolevalt peolt?

«Tudengitele algab pidu hetkest, mil nad jõuavad proovi. Need on niisama vahvad kui pidu isegi. Kõigil on jäänud seljataha väsitav sess, toimub justkui pinge maandamine ja suur-suur lõõgastumine. Eesmärk on aga ühine — et kõik hästi õnnestuks. Kollektiivid on teinud selleks palju tööd.

Need, kes Tallinna tulevad, saabuvad parimaga. Proovis on vaja üksteisega kokku saada, teineteist mõista. Anda viimane lihv. Tahaks, et kõik läheks tõusvas joones ja kui juba kord peorõivais oleme, et siis oleksime haripunktis, annaksime endast kõik — maksimumi. Selle, mille nimel on aasta jooksul töötatud ja higi valatud.»

● Mõistmisele lisaks on vaja veel midagi.

«On vaja hinge, anda igale tantsule oma mõte, et publik meid mõistaks, saaks aru, mida öelda tahetakse. Et «Põhjamaas» ma tõesti paitaksin oma armast Eestimaad.»

● Peole tuleb arvukalt külalisi, mida sooviksid neile?

«Et nad võtaksid kaasa oma parima, laulaksid tõepoolest omi laule ja tantsiksid omi tantse. Tuleksid peole heade soovidega, hoiaksid kõrgel oma kollektiivi nime.»

● Oled tantsinud rida aastaid, selle ajaga on kindlasti välja kujunenud nö omad tantsud, mida tahaks tantsida veel ja veel. Millist tantsu tantsiksid meelsasti Tallinnas?

«Kahju, et «Tuljakut» seekord kavas pole. Lustlik on muidugi «Kaera-Jaan», see on meie oma tants. Sajandi algusaastatel oli ta populaarne seltskonnatants, konkureeris valsside, fokstrottide, padespanide ja krakovjakkidega. Tudengidki pidasid «Kaera-Jaanist» lugu. Jaan on meile omane, teda tantsides tunned end tõepoolest hästi.»

* * *

Olgem siis rõõmsad, sest lauluja tantsuaeg on käes. Tehkem kõik, et eelolev pidu igati õnnestuks, oleks MEIE «GAUDEAMUS».

VAMBOLA PAAVO,
TRÜ rahvakunstiansamblis tantsinud viis aastat, ajaloodiplomand

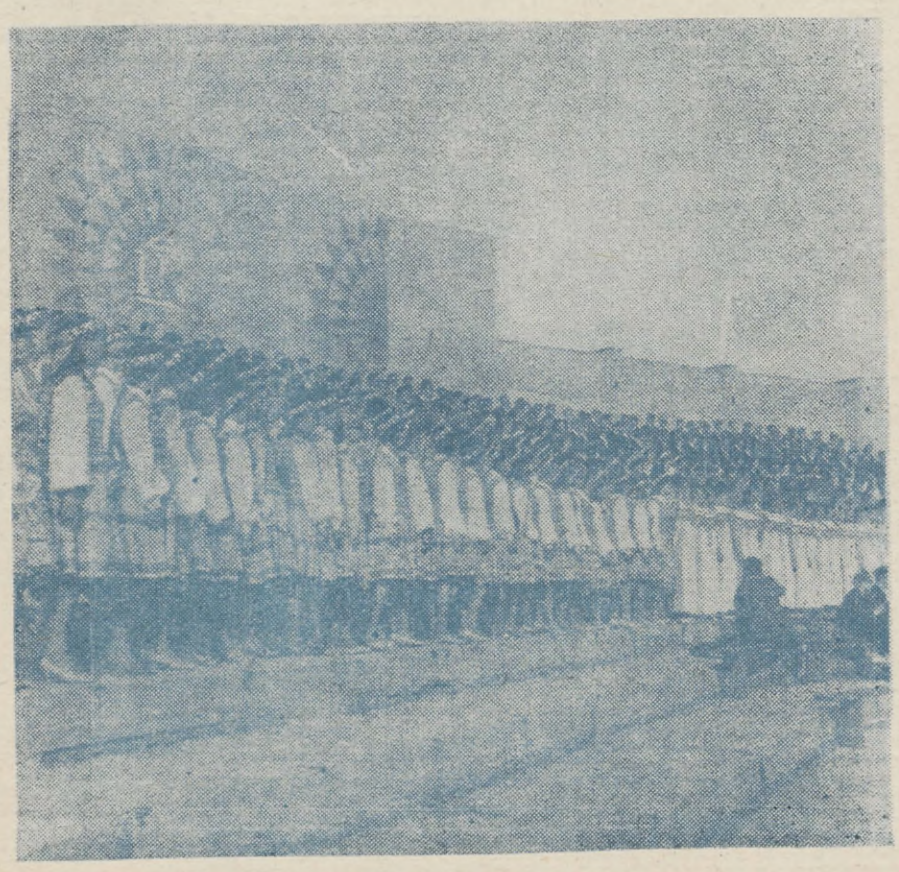

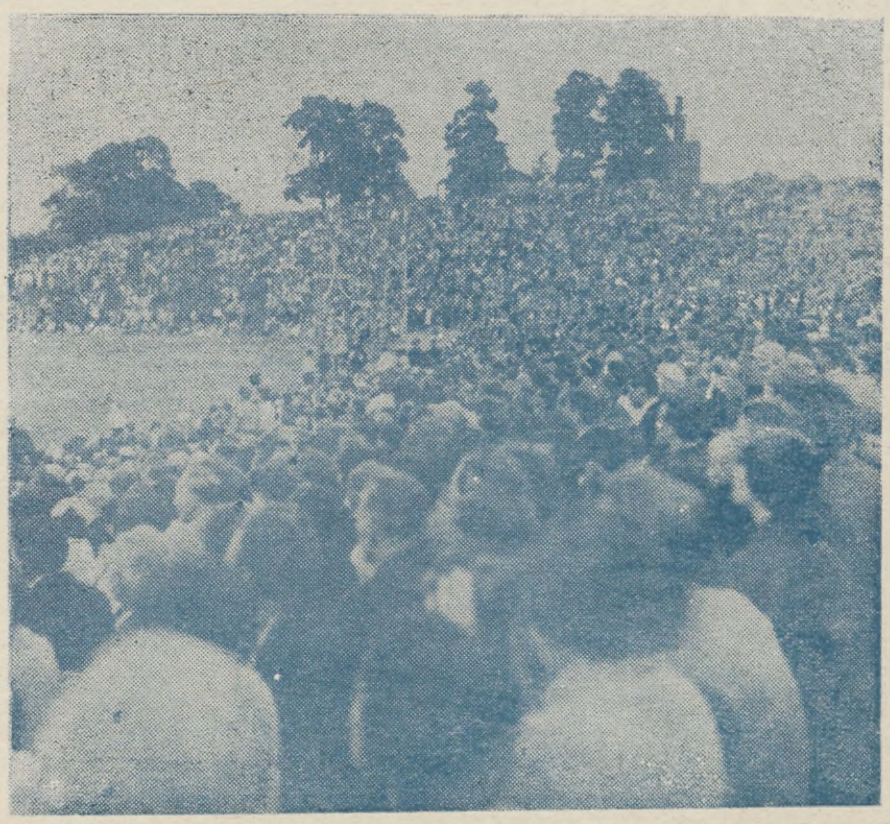

● Tartu 1967. III üliõpilaslaulupeo peakomisjoni esimees EPA rektor Minna Klement: «Laulukeel on arusaadav kõikidele rahvastele maailmas».

Праздник студенческой дружбы
«Гаудеамус IX»

6—8 июля в Таллине состоится певческий праздник студентов прибалтийских республик «Гаудеамус IX», в котором примут участие самодеятельные коллективы вузов Литвы, Латвии и Эстонии, а также гости из других союзных республик. В этом году праздничные студенческие торжества посвящены 60-летию присвоения комсомолу имени В. И. Ленина.

В «Гаудеамус IX» примут участие около 6-ти тысяч студентов: 47 хоров, 17 духовых оркестров, 25 коллективов народного танца. В программе «Гаудеамус IX» праздничное шествие, концерт дружбы, праздник песни и танца.

В Тарту соберутся свыше тысячи гостей из Литвы. Перед главным зданием ТГУ, на Ратушной площади с короткими концертами выступят духовые оркестры. 4 июля в 18.00 от здания ЭСХА начнется праздничное шествие на стадион ТГУ, на котором в 19.00 состоится двухчасовой концерт. В нем не примут участие танцоры ТГУ, но выступят хоры: Тартуский академический мужской хор, Академический женский хор ТГУ, Камерный хор ТГУ и конечно гости.

PANE HÄSTI TÄHELE!

Selles lehenumbris on püütud pakkuda pisut üliõpilaste laulu- ja tantsupeo «Gaudeamus» läinud aegu. Pisut anname teada ka IX suurpeost, mis on pühendatud komsomolile V. I. Lenini nime andmise 60. aastapäevale. Kordamööda on need sõpruspeod toimunud Eestis, Leedus, Lätis, külaliskollektiive on alati kutsutud mujaltki. Seekordne pidu peetakse 6.—8. juulini Tallinnas. Oodatakse 6000 osavõtjat: 47 koori, 17 puhkpilliorkestrit, 25 rahvatantsukollektiivi, Leedust ka külakapelle ja peotantsijaid, Eestit esindavad ka liikumisrühmad.

Reedel, 6. juulil kl. 19 on Lauluväljakul sõpruskontsert (esinevad rahvatantsuansamblid, puhkpilliorkestrid, külakapellid, liikumisrühmad, peotantsijad.

Laupäeval süüdatakse Tõnismäel laulupeotõrvik ja toimub rongkäik. Kl. 16 algab laulupidu.

Pühapäeval kl. 15 lõpeb «Gaudeamus IX» sõpruskontserdiga.

Tasub jälgida reklaami, sest mitmed kollektiivid esinevad ka parkides jm.

Enne Tallinna pidu toimuvad aga proloogina sõpruskontserdid ka Pärnus (Läti NSV), Kohtla-Järvel (Vene NFSV jt.) ja

TARTUS.

Taaralinn ootab leedulasi. Puhkpilliorkestrid lubasid kohale jõuda juba teisipäeva õhtuks. Homme on neilt oodata kell 10 peahoone ees jm. väikest kontserti. Kell 18 algab EPA eest rongkäik. Tehakse peatus meie peahoone ees ja suundutakse ülikooli staadionile. Seal saab kell 19 kuulda paaritunnist ühiskontserti.

Keda me ootame külla?

19 Leedu üliõpilaskollektiivi: Vilniuse RÜ laulu- ja tantsuansamblit, külakapelli ja puhkpilliorkestrit «Oktava»; Kaunase PI laulu- ja tantsuansamblit «Nemunas», peotantsukollektiivi «Vesulis» ja puhkpilliorkestrit «Politehnika»; Leedu PA segakoori «Daina», peotantsukollektiivi, külakapelli ja puhkpilliorkestrit; Vilniuse PedI laulu- ja tantsuansamblit «Švesa»; Vilniuse Ehitusinstituudi puhkpilliorkestrit «Inžineria», Šiauliai PedI puhkpilliorkestrit ja külakapelli; Kaunase Meditsiiniinstituudi peotantsijaid, Leedu RK puhkpilliorkestrit ja Leedu RK Klaipeda filiaali rahvamuusikaansamblit, külakapelli ja puhkpilliorkestrit.

KOHTUMISENI!

I Студенческий певческий праздник состоялся 7-го и 8-го июля 1956 года в Тарту. Принимало участие 2200 человек (Из Тарту 464, из Таллина 424). От университета выступали: женский хор, мужской хор, фольклорный ансамбль, духовой оркестр, симфонический оркестр. Принимали участие: Латвийский государственный университет, Вильнюсский государственный университет, Петрозаводский государственный университет, Киевский политехнический институт, Минский государственный университет.

Студенческие певческие праздники состоялись:

II	1958 г.	в Риге
III	1967 г.	в Тарту
IV	1968 г.	в Вильнюсе
V	1971 г.	в Огре
VI	1974 г.	в Тарту
VII	1978 г.	в Вильнюсе
VIII	1981 г.	в Риге

Диалог о самом первом

Интервью с ученым секретарем ТГУ И. МААРООС

— Проведение студенческих праздников песни стало уже доброй традицией. А как все начиналось?

Идея организации подобных певческих праздников принадлежит Рихарду Ритсингу, в то время (в сер. 50-х гг.) дирижеру университетских хоров. Сначала мы обсудили ее с коллективами мужского и женского хоров университета, а потом уже решились пойти к ректору Ф. Клементу, который воспринял ее сначала с некоторой осторожностью. Ректор не был еще достаточно ознакомлен с традицией певческих праздников в нашей республике, что говорить уже о студенческом. Ф. Клемент стал руководить университетом лишь в 1951 году и прожил в Эстонии тогда еще совсем немного. Постепенно наша идея стала ему нравиться, и благодаря его смелости она воплотилась в жизнь.

— Вы сами были секретарем главной комиссии.

Да, подготовительная работа в основном легла на плечи университета и комиссией руководил сам ректор.

Мы отправили приглашения знакомым самодеятельным коллективам. Р. Ритсинг занимался репертуаром. Благодаря помощи ректора нам удалось заказать все ноты, в том числе и для гостей. Позаботились мы и о том, чтобы гости выучили одну эстонскую песню (Г. Эрнесакса «Mu isamaa on minu arm»).

— Праздник начался 7-го июля . . .

. . . В одиннадцать часов вечера с факелами яркая праздничная колонна от «Ванемуйне» двинулась в сторону Тооме. Улицы были полны народу. Жители Тарту с давних времен привыкли к студенческим празднествам, но первый студенческий певческий праздник значил нечто большее. Он как бы знаменовал собой преодоление тяжелого послевоенного периода.

— В числе других выступал и симфонический оркестр ТГУ.

Симфонический оркестр существовал, к сожалению, очень короткое время. В нем играли даже преподаватели.

— Вы являетесь одним из основателей Академического женского хора ТГУ, пели в нем несколько десятков лет, участвовали и в последующих певческих праздниках.

Я участвовала во всех певческих праздниках (не только студенческих), когда пела еще сама. Но я наберусь смелости сказать, что певческого праздника, воспринятого с таким подъемом, как первый, я не встречала. Хотя все были хороши. Всегда были теплые встречи.

Певцам и танцорам всех университетов я желаю звонкой песни и темпераментного танца! Пусть это будет праздник для всех студентов!

● I üliõpilaslaulupeol laulsid Läti RÜ nais- ja meeskoor, Leningradi RÜ segakoor, Tartu Üliõpilasmeeskoor, TRÜ naiskoor, EPA segakoor, TPI nais- ja meeskoor, Vilniuse RÜ akadeemiline koor, Kaunase PI akadeemiline üliõpilaskoor, Kaunase PI laulu- ja tantsuansambli lauljad, Valgevene RÜ koor, Karjala-Soome RÜ isetegevuskollektiivi koor, Kiievi PI koor.

● Tartu 1967. «Oh, mis kena pidu! Oled sa esimest korda siin?» Ei tea, kas võis olla niisugune jutt. Ja kui polnudki, mis sellest. Noorus ja laul olid igatahes.

● Riia 1981. Kohtusid TRÜ RKA ja Läti RÜ tantsuansambel «Dancis». Tervitab võõrustajate peaballettmeister Alfreds Spūra.
MEEME ÜTI foto

Toimetaja VARJE SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tellim. nr. 2511. MB-08547.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kontrolleksemplar
Kõigi maade proletaarlased, ühineget

TRÜ
TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL
EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 22 (1381) Laupäeval, 1. septembril 1984 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

40 AASTAT TARTU VABASTAMISEST

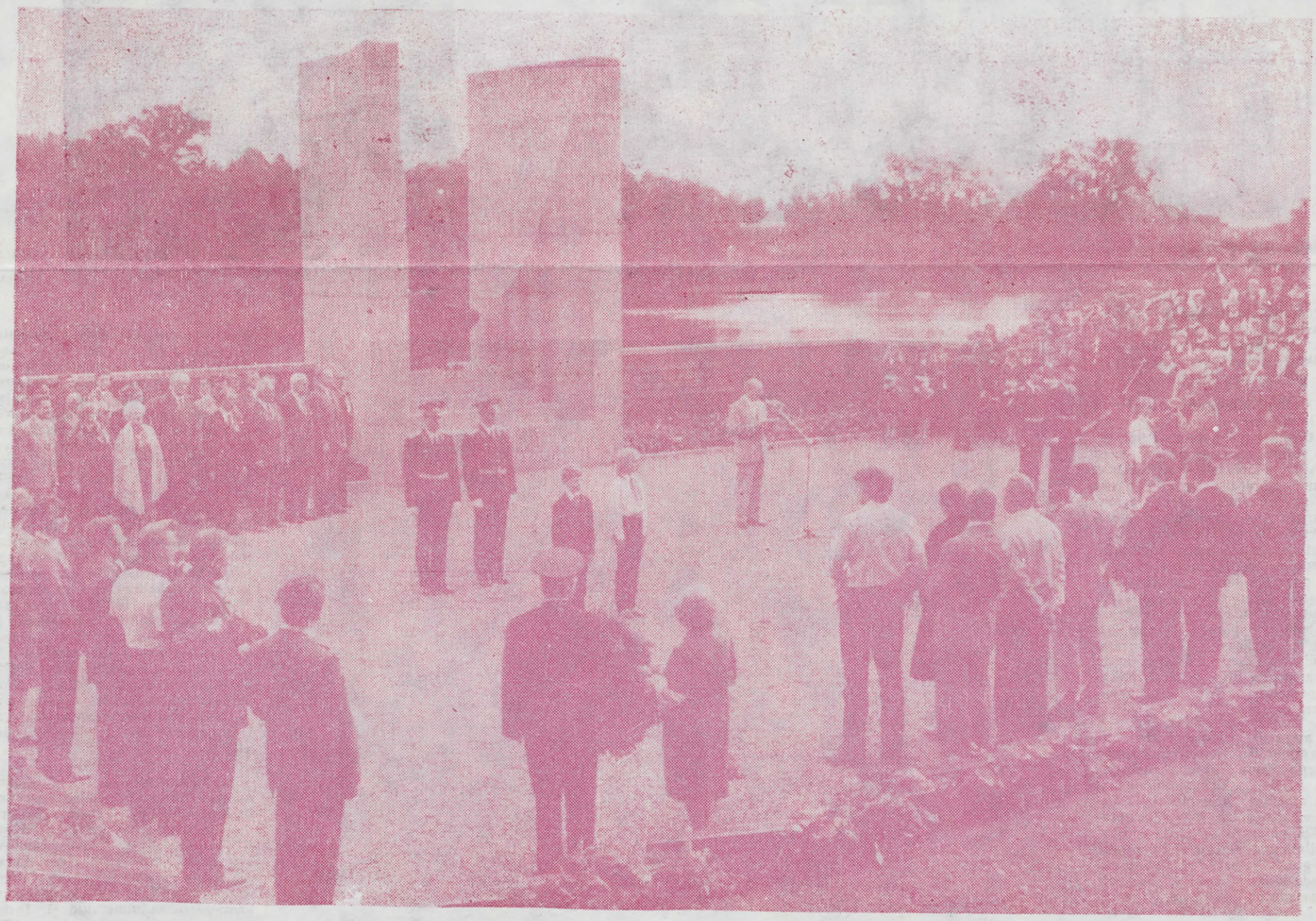

Eelmisel reedel, laupäeval ja pühapäeval võttis Tartu vastu oma vabastajaid. Oli meenutusi raskeist päevist, rõõmu tänasest Tartust, oli pühalikke hetki nagu seegi Raadil.

● EDUARD SAKI foto

40 AASTAT TARTU VABASTAMISEST

Ülikool Tartu vabastamise päevil

Rinde jõudmine Kagu-Eestisse 1944. aasta augusti keskel sundis okupante ja nende käsilasi kiirustama ülikooli varade ja personali evakueerimisega Tartust. 15.—22. augustini saadeti põhja poole teele mitu raudtee-ešeloni. Osa ülikooli inimesi jäi pidama Tallinna, enamik siirdus aga koos ülikooli kliinikute ja arstiteaduskonna kraamiga Haapsallu, kus jäädi ootama sündmuste arengut. Okupatsiooniaegse ülikooli juhtkond lahkus linnast 23. ja 24. augustil. Esialgu asus rektoraat Jõgeval, õige pea aga sõitis edasi Tallinna.

Tartu linn vabastati 23.—25. augustini toimunud ägedate lahingutega. Toomemäe, vanalinna ja ülikooli peahoone ümbruse kvartalid vabastasid 146. laskurdiviisi allüksused. See diviis oli moodustatud 1942. aasta talvel Kaasanis ja küllaltki suure osa diviisi ohvitseridest moodustasid Kaasani ülikoolis hariduse saanud mehed. Sellest siis ka nende püüe vabastada siinse ülikooli keskus võimalikult väikeste purustustega.

Vabastamislahingutes osalenud suurtükiväelane Tšuvaššiast pärit Ivan Ossipov meenutas: «Tartu lähistel olime vaatluspunktis. Linn paistis üsna selgesti ära. Korpuse komandör kindralmajor F. Fetissov andis suurtükiväeülemale käsu maha suruda vaenlase patareid, mis paiknesid ülikooli lähedal. Kogusin julgust ja ütlesin, et ülikooli küll tulistada ei või. Kindral pöördus minu poole ja küsis karmilt: «Mida te siin kahetsete?» Vabandasin ja laususin, et olen endine keskkooliõpetaja, õppinud Kaasani ülikoolis ja seepärast. «Tartu vana ülikooli me tahame säästa, mitte aga vaenlast,» ütles kindral. Kusagil Toomeorus seisid tollal vaenlase patareid.»

25. augustil pakkus Tartu masendavat pilti. Koos Nõukogude vägedega linna tulnud sõjakirjasaatja A. Beilin kirjutas mõni aeg hiljem ajalehes «Sovetskaja Estonija»: «Tartu põleb. Võitlejad katavad läbi põlevate tänavate joostes näo pilotkaga, et tuli ei kõrvetaks silmnägu... Raske on erutuseta mööduda ülikoolihoonest. See seisab purustatud akendega, vigastatud mürskudest keset lõõmavat tulemerd.» Talle juhatas peahoone juurde teed punaarmeelane, kes rääkis: «Enne lahingut tuli meie juurde kindral ja ütles, et Tartus on vana ülikool, näitas plaanil, kus ta asub, ja käskis hoida lahingus kui rahvale kuuluvat väärtust...» Ilmselt oli juttu 146. laskurdiviisi komandörist kindralmajor S. I. Karapetjanist.

A. Beilin nägi, kuidas sapöörid otsisid peahoones miine, et vältida hoone võimalikku õhkimist. Hoonet valvas kolm 146. diviisi võitlejat, venelased ja tatarlane. Nemad näitasid ajakirjanikule puust narisid esimese korruse auditooriumides ja rüvetatud aulat. Peahoone vestibüülis kohati ülikooli valvurit Georg Turbat, kes oli ennast lahingute ajal varjanud peahoone keldris ja nüüd abistas punaarmeelasi hoone kaitse korraldamisel.

* * *

26. augusti hommikupoole jõudsid Tartusse operatiivgrupi liikmed. Nende hulgas oli Tartu ülikooli lõpetanud eesti filoloog, III keskkooli endine direktor Alma Selge. Temale tehti ülesandeks vaadata järele, millises olukorras on ülikooli peahoone ja mõned keskkoolimajad. Alma Selge meenutab oma teekonda peahoonesse ja peahoones järgmiselt: «Võtsin kokku kõik oma vaimse ja füüsilise jõu ning asusin seda ülesannet täitma. Ülikooli ees oleval tänaval, otse peahoone vastas lebas saksa mundris laip. Peahoone ise oli maskeerimise eesmärgil ära kirjatud. Astusin uksest sisse ja kogu peahoones liikumise ajal ei näinud ma ühtegi inimest — ei eraisikut ega sõjaväelast. Maja oli 26. augustil täiesti inimtühi.

Mulle üliõpilaspõlvest hästi tuttav alumise korruse koridor oli kirjeldamatult rämpsu täis. Seal vedeles üle labajala rebitud pabereid ja raamatuid segamini tühjade veini- ja šampusepudelitega. Tõusin trepist üles aulasse, mis oli niisamasuguses trööstitus olukorras. Paremat pilti ei pakkunud ka kolmandal korrusel asuv seminari raamatukogu.»

Mõni päev hiljem peahoonet uudistamas käinud punaarmeelane, eraelus matemaatika õpetaja Ivan Ossipov kirjutas: «Peahoone ukse juures seisis vanem mees Gerhard Rägo, matemaatikaprofessor. Nii ta end tutvustas. Palusime luba vaadata aulat. Ta juhtis meid siseruumidesse, hiljem aga kolmandale korrusele. Seal oli ka tema abikaasa, kes kõneles hästi vene keelt ja ütles enda pärit olevat Doni-äärsest Rostovist. Meie kuue hulgas olid mitmed eraelus õpetajad. Leidsime kiiresti ühise keele, kuigi me matemaatikast ei rääkinud.

Külastasime professor G. Rägot veel mitmel korral. Viisime talle leiba, suhkrut, meie köögis keedetud toite. Linna põhjaserval peeti tollal ägedaid lahinguid vaenlase vasturünnakute nurjamiseks.»

* * *

Juba esimestel nädalatel pärast Tartu vabastamist, ajal, mil linn oli veel vaenlase suurtükitule ja õhurünnakute objektiks, tehti algust ülikooli tegevuse taastamisega. Tartu Riikliku Ülikooli rektor professor Hans Kruus saabus tolleaegsesse Eesti NSV pealinna Võrru ja jäi sinna pidama. Tartusse aga saadeti rektori täievolilise esindajana prorektor Karl Taev. Tema ülesandeks oli võtta arvele ülikooli varasid ja kaadrit ning määrata ajutiste kohusetäitjatena kohtadele kõiki ülikooli töötajaid alates prorektori abidest kuni majade komandantideni. Peaaegu inimtühjas linnas, kus viibis vaid kümmekond ülikooli töötajat, oli see keeruline ülesanne. Karl Taev meenutab nendest aegadest: «Järgmisel päeval läksin vaatama, kuidas on olukord ülikooli raamatukogus. Tahan raamatukogusse sisse minna — ei saa. Fuajees, kus seisid muusade kujud, on ees kaks habemesse kasvanud meest — raamatukogu töötajad Weltmann ja Tammelaas. Siia olid nad endale teinud magamiseks koikud ja valvasid raamatukogu varasid. Weltmann, kõva sõnaga nagu ta oli, pärib, et kes ma olen ja mis ma luusin ringi, kas mitte koguni ülikooli varade riisumise eesmärgil? Andsin talle siis oma mandaadi, mis avaldas soovitud mõju — umbusklikult küll, aga siiski hakkas uskuma, et olen see ametimees, kelleks ennast nimetan. Näitas siis, kus üks mürsk oli raamatukogu hoonet kahjustanud ja kild ühest köitest läbi lõõnud. Kiitsin mehi valvsuse eest ja käskisin oma valvepostile jääda.» Ülikooli raamatukogu varade säilimise eest tulebki suures osas au anda Karl Weltmanni ennastsalgavale tegevusele Tartu lahingute päevil.

K. Veltmannile jagas täit tunnustust ka rektor H. Kruus, kes 9. septembril käis Tartus ja tutvus ülikooli seisukorraga. Koos K. Taeviga tegi rektor vaenlase suurtükitule all ringkäigu linnas ja Toomel. Enne Tartust lahkumist pidas H. Kruus nõu peahoone komandandiks nimetatud G. Turba ja kolme kojamehega ning sõitis tagasi Võrru, et jätkata seal tööd TRÜ 1944/45. õppeaasta eelarve koostamise kallal. Tartus jätkas aga tegevust prorektor K. Taev. Ajapikku oli ta üles otsinud peaaegu kõik linnas ja selle lähikonnas asuvad õppejõud: vennad Vagad, H. Riikoja, V. Adamsi jt. Palju abi oli K. Taevil koondislaagrist eluga pääsenud kaadriosakonna töötajast Jenny Nõust, kes hakkas arvele võtma Tartusse sõjapaost tagasi tulevaid õppejõude. Ülikooli tegevuse hoogne elustamine algas aga pärast 17. septembrit, kui Nõukogude armee pealetung paiskas vaenlase kaugele põhja poole ning Tartu lakkas olemast rindelinn.

HILLAR PALAMETS

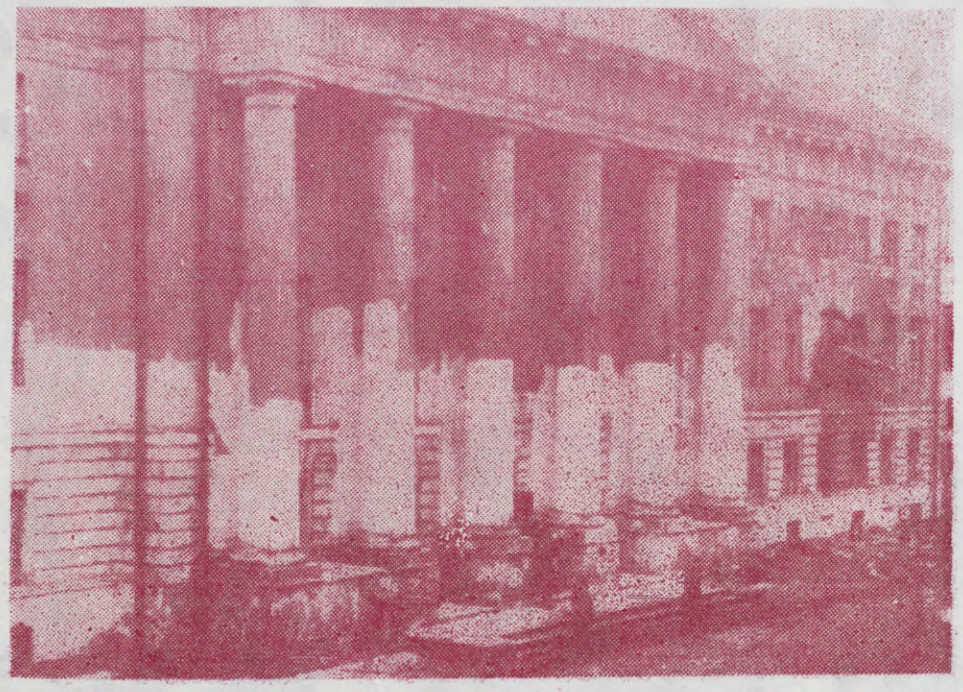

● Esimese hoonena korrastati vabastatud Tartus TRÜ peahoone.

EDUARD ŠAKI repro

● Prorektor Karl Taev sõjajärgsetel aastatel.

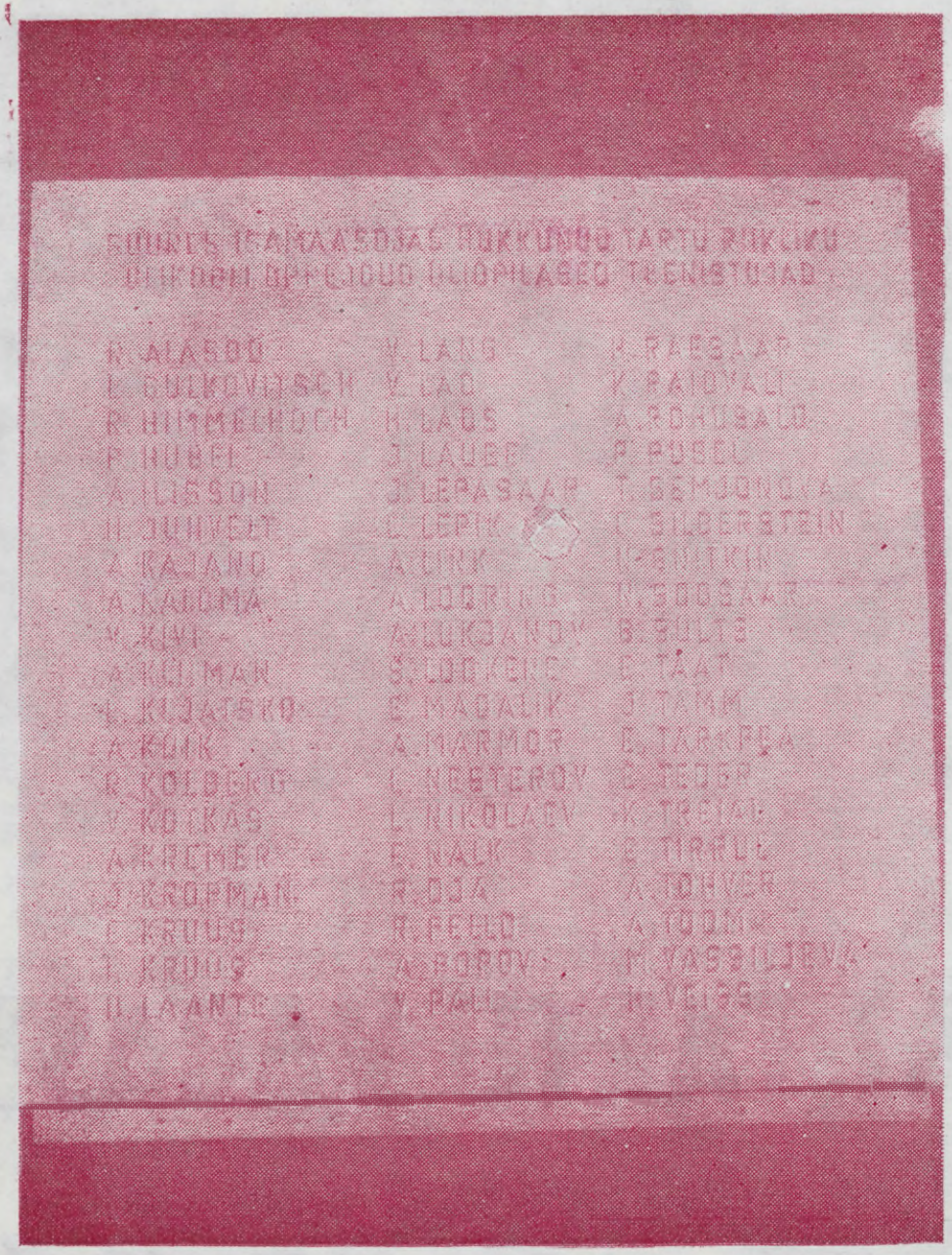

● Mälestustahvel aula fuajee seinal.

EDUARD SAKI foto

Head algust uuel õppeaastal!

Intervjuu rektor professor ARNOLD KOOBIGA

● Tänavuse õppeaasta algus on mitmest poolest erinev. 1. september on esimest korda nimetatud üldrahvalikuks pidupäevaks — teadmiste päevaks. Mida toob selle sisseseadmine ülikoolile?

«Vastavalt NSVL Ülemnõukogu Presiidiumi seadlusele kuulutati 1. september teadmiste päevaks. Kõrg- ja keskeriharidusministri käskkirjas on kindlaks määratud selle pidupäeva kohustuslikud üritused. 1. septembri kuulutamine pidupäevaks on täiesti loomulik ja seaduspärane, sest meie maal õpib ligemale 100 miljonit inimest ning enamik alustab tööd just sel päeval. Tegelikult on 1. september olnud alati pidulik sündmus. Meilgi on välja kujunenud selle päeva traditsioonid. Nüüd muutub septembri esimene päev veelgi pidulikumaks. Pidulikum oli ka 31. augustil toimunud TRÜ nõukogu koosolek. Tänasel aulaaktusel on põhitähelepanu muidugi uuel täiendusel. Rektorilt saavad pidulikult üliõpilaspileti kätte viiemehed. Ülejäänud saavad selle teaduskondade aktustel. Sissejuhatavaid loenguid peavad esmakursuslastele teaduskondade kõige silmapaistvamad õppejõud.

Ülikooli juubeliks valmis meil TRÜ ajaloo suurepärane muuseum. Sellest aastast peale saab traditsiooniks, et kõik esmakursuslased tutvuvad kohe õppeaasta algul muuseumiga, eelisjärjekorras teevad seda muidugi kõige edukamalt sissesaanud. Varasemast pidulikumalt hakkab toimuma ka tudengiks löömine.»

● 25. augustil möödus 40 aastat Tartu vabastamisest. Kuidas tähistatakse seda tähtpäeva ülikoolis?

«Kõikide eespool nimetatud ürituste lahutamatuks osaks on ka selle tähtsa momendi arvestamine. Peale augustikuus linna üritustest osavõtmise toimub näiteks 17. septembril ülikooli miiting Raadi memoriaalansambli juures ja hiljem Raadi kalmistul, kus mälestame langenud sõjamehi, endisi rektoreid ja nimekamaid teadlasi, õppejõude ja aktiviste — TRÜ taastamisest osavõtnuid. 17. novembril on aga aulas aktus ja rida teisi pidulikke sündmusi, mis pühendame nõukoguliku ülikooli taasavamise 40. aastapäevale.»

Mida uut toob õppeaasta seoses koolireformiga?

«Koolireformi küsimused arutati ülikoolis läbi kõikidel tasanditel alglülidest ülikooli nõukoguni. Ettepanekud on välja töötatud ja esitatud kõrgemalseisvatele organitele. On ettepanekuid ka üldise hariduselu korraldamiseks vabariigis, tööjaotuseks kõrgkoolide vahel (just TRÜ ja TPedI vahel) seoses kaadri ettevalmistamisega. Peamine ülesanne on reorganiseerida õppeprotsess uuesti moodustatavatel pedagoogilistel voorudel. Tuleb tõmmata selge piirjoon erialade vahele, kus valmistatakse ette kaadrit kooli ja teiste asutuste tarvis. Pedagoogiliste harude spetsialiseeritud ja diferentseeritud ettevalmistus peab toimuma alates III kursusest. Pedagoogika kateeder ja teaduskonnad on need küsimused läbi arutanud ning juba sellel õppeaastal viiakse muudatused õppeplaani. Kõigepealt puudutab see pedagoogilis-psühholoogiliste ainete tsüklit, nende õpetamise laiendamist, pedagoogilise praktika ümberkorraldamist, praktiliste oskuste andmist üliõpilastele juba enne otsest koolipraktikat. See on ulatuslik töö, mis vajutab oma pitseri tervele õppeaastale ja nõuab õppetöö sisu ümberkorraldamist. Pedagoogilise kaadri ettevalmistamine tuleb viia lepingulistele alustele haridusministeeriumi ja -osakondade ning teiste ametkondadega, kes vajavad pedagoogilist kaadrit. Mõistagi ei tegele ülikool ainult õpetajate ettevalmistamisega. Õpetamise tulemuslikkust ja sidemete tugevdamist elu endaga on tarvis parandada ka teistel erialadel. See nõuab ülikooli kogu elusfääri organiseerimisel ja juhtimisel tööstiili ja organisatsioonilise struktuuri parandamist, sest tänapäeval ei saa lahendada ühtki konkreetset lokaalset küsimust arvestamata tervet problemaatikakompleksi. Seda peab arvestama nii ülikooli juhtkond, iga õppejõud kui ka ühiskondlikud organisatsioonid. Suur töö on komsomolil, rääkimata partei- ja ametiühinguorganisatsioonist.»

● Toomel on vaadata näitus «TRÜ kollektiivi liikmed Suures Isamaasõjas».

EDUARD SAKI foto

● Mida soovite esimese kursuse üliõpilastele?

«Soovin, et te mitte ainult ei tunnetaks piduliku sündmuse, sissesaamise tähtsust. Astumine kuulsasse, traditsioonidega ülikooli on muidugi suur au ja rõõm. Kuid kõige rohkem peaksite mõtlema tulevikule. Ka sellele, kuidas õigustada kuuluvust vana ülikooli peresse. Peamine ülesanne on eeskujulik õppimine, aga mitte ainult oma hinnete pärast, üliõpilaste nimekirjas püsimise pärast. Ülikool ise sümboliseerib loomingulist lähenemist õppeprotsessile ja maksimaalset pingutust. Õppimine on ränk töö. Nii on väitnud kõik pedagoogid. Mida see tähendab tänapäeval, kus teadmiste maht on tohutult kasvanud? See tähendab tööviljakuse suurendamist ka õppimisel. On tarvis vaimse töö kultuuri. Kuidas kuulata loengut, kuidas panna kuuldu kirja, kuidas töötada raamatukogus, kuidas planeerida aega, kuidas õppida rütmiliselt jne. Ent meie ühiskonna, kooli ja kodu kasvatuslik mõju on tulemuslik ainult siis, kui see õpetab enesekasvatust. Kujunda ennast ise! Kui pole välja kujundatud kõlbelised oskused enesekasvatamiseks, siis ei kujune ka tervikliku isiku struktuuri. Selleta on ta amorfne, teovõimetu, sthiliselt kujunenud inimene. Noorel inimesel peaks jätkuma jõudu ennast kokku võtta, ületada laiskus, mugavus, tahtepuudus. Ülikoolis on olemas kõik eeldused, et kujuneks hea spetsialist, aktiivne ja oma tegude eest täielikult vastutav ühiskonna liige. Soovin selleks kogu ülikooli kollektiivile, meie suure pere igale liikmele palju edu õpetamisel ja õppimisel, kasvatamisel ja arenemisel ning senisest veel paremaid tulemusi!»

Küsis ja kirjutas üles

VARJE SOOTAK

Kroonika

Juubel oli Selma Laanesel

Professor HARALD-HEINO PEEP, filoloogiateaduskonna dekaan

Lilli, lilli, lilli, meenutamaks 1914. aasta 16. augustit, mil Hageris Adila mõisas teenistuja perekonnas nägi ilmavalgust pisitüdruk, kellele õnnelikud vanemad panid nimeks Selma. Sellest rüblikust-mürsikust sirgunud andekas, töökas, sihikindel neiu lõpetas 1933. aastal kiitusega Tallinna Linna Tütarlaste Kommertsgümnaasiumi ja 1940. aastal *cum laude* Tartu Ülikooli arstiteaduskonna.

Lilli, lilli, lilli, märkimaks üle nelja aastakümne vältel meie ülikoolis Selma Laanese loodut-tehtut. Hingestatud pedagoogi, tunnustatud spetsialisti, viljaka teadlase ja aktiivse ühiskonnategelase pikkade tööaastate ilmestamiseks loetlegem siinkohal vaid üksikuid tõiku. 1. novembril 1940. aastal — kodumaine stipendiaat mikrobioloogia kateedris prof. K. Schlossmanni juhendamisel, 1. juulist 1941 — sama kateedri assistent, 1. oktoobrist 1944 — vanemõpetaja ning 22. aprillist 1952 kuni käesoleva ajani — dotsent; 1951. aastal kaitses edukalt kandidaadiväitekirja teemal «Imikute ja väikelaste soole mikrofloora nakkusliku kõhulahtisuse puhul». Ja edasi: juubilari eestvedamisel taastati sõja ajal rüüstatud kateedri laboratoorium, organiseeriti linna raviasutuste bakterioloogiateenistus; ta on mitme mikrobioloogia-alase eestikeelse õppevahendi kaaasutor, edukalt juhendanud kandidaadiväitekirju (A. Lenzner, E. Türi); mäletame Selma Laanest ametiühingukomitee õppeteadusliku komisjoni ja arstiteaduskonna õppemetoodilise komisjoni võimeka, energilise esimehena, juhtimas I. Metšnikovi nim. Epidemioloogide, Mikrobioloogide, Infektsionistide ja Hügienistide Eesti Vabariikliku Teadusliku Seltsi Tartu osakonna juhatust.

Lilli, lilli, lilli, tähistamaks dotsent Selma Laanese 70. sünnipäeva. Sel puhul autasustati juubilari ENSV KKEH Ministeeriumi, ENSV Tervishoiu Ministeeriumi ning rektori aukirjadega, samuti I. Metšnikovi nim. Epidemioloogide, Mikrobioloogide, Infektsionistide ja Hügienistide Eesti Vabariikliku Teadusliku Seltsi aukirjaga.

Lilli, lilli, lilli kevadiselt aasalt, suvisest aiast ja varasügiseselt põllult rohkete sõprade, kolleegide, õpilaste poolt, kes soovivad lugupeetavale juubilarile veel paljudeks aastateks tugevat tervist ja jätkuvat tööindu. Nende nimel

AKIVO LENZNER

... Leon Tuvikesel

Esimene TRÜ füüsikuna lõpetanu Leon Tuvikene sai 24. juulil 60-aastaseks.

Alghariduse omandas ta Tsirgulinnas, keskhariduse Valgas. Keskkooli lõpupäevil tuli okupatsioonivõimude mobilisatsiooni vältimiseks töötada raudteel ja hiljem varjuda metsas.

Ülikooli õppetöö alguseks oli L. Tuvikene Tartus. Ta lõpetas füüsikuna 1949. aastal ning asus tööle teoreetilise füüsika kateedri vanemlaborandina, peagi assistendina ja 1954. aastast vanemõpetajana. Aspirantuuris koostas ta prof. G. Sljussarevi juhendamisel kandidaaditöö «Amplituudfiltrite ja diafragmade mõju difraktsioonipildile».

Eksperimentaalfüüsika kateedri loomisel 1963. aastal tuli L. Tuvikene sellesse kateedrisse, kus töötab tänaseni.

Lugupeetud ja nõudlik õppejõud on tegelnud peaaegu ainult füüsikute ja keemikutega. Keemikud on kuulanud teoreetilist füüsikat ja sooritanud optikapraktikume, füüsikud mitmeid optikaalaseid loenguid ja erikursusi.

Ühiskondlikust tööst on L. Tuvikene alati osa võtnud. Ta on pidevalt kateedri tsiviilkaitse õppuste läbiviija ja EAMS Tartu osakonna pomoloogia komisjoni liige.

Teaduslikus töös on ta difraktsioonipiltide uurimiselt viimasel ajal siirdunud õhukeste optiliste kilede uurimisele niisuguse põhjalikkusega, et loobus 1. septembrist korralisest õppetööst.

Kolleegid soovivad edukat teadusliku töö jätku!

... Ain-Elmar Kaasikul

Professor AIN-ELMAR KAASIK, arstiteaduskonna dekaan

2. augustil jõudis poolsajandi juubelini arstiteaduskonna dekaan, neuroloogia ja neurokirurgia kateedri professor **Ain-Elmar Kaasik.**

Kuidas andekast noorest kujuneb sihikindla tööga tunnustatud arstiteadlane, seda näitab selgelt Ain-Elmar Kaasiku senine tee. Aluse teadmistele andis Tallinna 10. keskkool, arstiteaduskonnas aktiivne osavõtt ÜTÜst, pärast ülikooli lõpetamist 1959. aastal praktiliste arstikogemuste kogumine neuroloogina Põltsamaal ja Tartu Kliinilise Haigla respiratsioonikeskuses. Järgnes süvenemine teadustöösse kõigepealt aspirandina, kandidaaditöö kaitsmine, töötamine Lundi Ülikooli aju uurimise laboris, töö jätkamine Tartus ja ning tulemuste kokkuvõtmine doktoridissertatsioonina 1972. aastal. Teadustöö põhiteemaks on A.-E. Kaasikul aju ainevahetuse muutused ajuvereringe häirete korral. Ta kuulub ka autorite kollektiivi, kellele peaaju veresoonte haiguste uurimise eest anti 1972. aastal Nõukogude Eesti preemia. Praegu on ta TRÜ ja Helsingi Ülikooli neuroloogide ja neurokirurgide koostöögrupi aktiivne liige, Skandinaavia Neurokirurgide Ühingu korrespondentliige.

Paralleelselt teadustööga on arenenud pedagoogiline töö neuroloogia ja neurokirurgia kateedris, algul assistendina, siis dotsendina ja 1978. aastast professorina. 1975.—1981. aastal oli A.-E. Kaasik TRÜ Arstide, Stomatoloogide, Farmatseutide Spetsialiseerimise ja Täiendamise Teaduskonna dekaan, tänavu juunis valiti ta arstiteaduskonna dekaaniks. Korrektselt ja edukalt on Ain-Elmar Kaasik toime tulnud mitmesuguste ühiskondlike ülesannetega nii ülikoolis kui ka väljaspool seda, ka praegu on ta L. Puusepa nimelise Eesti NSV Neuroloogide, Neurokirurgide ja Psühhiaatrite Seltsi aseesimees.

Eelõeldu peaks küll veenvalt kinnitama, et oma 50. sünnipäeva võttis juubilar vastu kui suurte kogemustega neuroloog ja neurokirurg, hinnatud pedagoog, tasakaalukas ja toimekas organisaator, korrektne ja tähelepanelik kolleeg, sealjuures sportlikus vormis, mis lubab igal aastal osa võtta Tartu maratonist.

Soovime professor Ain-Elmar Kaasikule jõudu ja edu arstiteaduskonna dekaani vastutusrikkas ametis, aga ka seda, et ikka mahti jääks praktiliseks närviarstitööks ja uute teadustööde kirjapanekuks, vahetevahel ka väikeseks lõõgastuseks sõprade keskel!

Kolleegid neuroloogia ja neurokirurgia kateedrist

TÄNU

Konverentsi «Noorsugu arenenud sotsialismi ühiskonnasuhetes» eeskujuliku korraldamise eest avaldati tänu sotsioloogia osakonna juhatajale Paul Kenkmannile, haridussotsioloogia labori juhatajale Jüri Saarniidule, perekonnauurimise labori juhatajale Aita Tavitile, vaneminsener Avo Ennokile, vanemlaborant Riina Tombakule ja Kääriku õppebaasi töötajale Heino Tidriksaarele.

Juubel oli Aare Koppelil

7. juulil jõudis ümmarguse juubelini teoreetilise füüsika kateedri dotsent Aare Koppel. Sünnist saati on ta tartlane, füüsikamaja asub tema varase lapsepõlve mängumaadel. Tavapärase alg- ja keskkooli kõrval mahuvad koolitaega ka 3 õpinguaastat Tartu Õpetajate Instituudis. Küllap need andsid tubli aluse tema pedagoogimeisterlikkusele ja pühendumisvõimele keskkooli füüsikaprobleemide vastu.

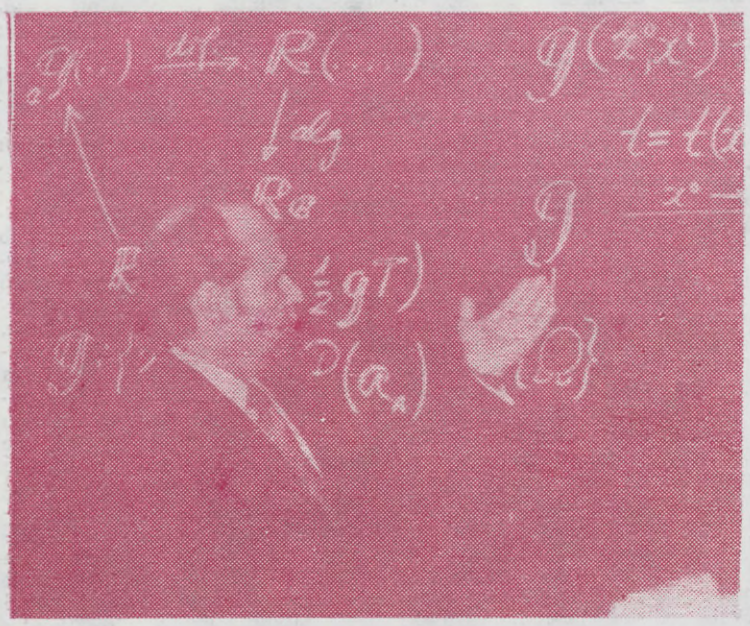

1952. aastast on A. Koppel seotud füüsikaosakonnaga. Kõigepealt stuudium ja seejärel töö teoreetilise füüsika kateedris: vanemlaborant, aspirant, vanemõpetaja (1962) ja dotsent (1971). Pedagoogitööd alustas ta tegelikult varem. Et abistada füüsika eriklasside loomist ja omandada praktilisi kogemusi metoodiku tööks, töötas ta 1964—67 poole koormusega ka füüsikaõpetajana Tartu I keskkoolis. Kateedris on A. Koppel lugenud peaaegu kõiki teoreetilise füüsika põhikursusi, aga ka mitmeid erikursusi. Viimastest on aukohal üldrelatiivsusteooria — tema teadustöö ainevald. Alustanud akadeemik H. Kerese juhendamisel telgsümmeetriliste gravitatsiooniväljade süstematiseerimise ja füüsikalise analüüsiga, on temast aastatega saanud lausa entsüklopeediliste teadmistega üleliiduliselt tunnustatud spetsialist Einsteini võrrandite täpsete lahendite, eriti kahemuutuja lahendite alal. Einsteini gravitatsiooniteooria tulemuste tõlgendusraskuste ületamiseks H. Kerese arendatud mitterelativistliku piirjuhu originaalse käsitluse on A. Koppel muutnud tulemusrikkaks meetodiks mitmesuguste lahendite ja lahendusskeemide füüsikalise tagamaa mõistmisel.

Õppe- ja teadustöö kõrval on A. Koppel agaralt kaasa löönud füüsika õpetamise metoodika probleemide lahendamisel ja füüsika populariseerimisel. Selles töös on tal esiplaanil olnud füüsika tunnetuslikud ja humanitaarsed aspektid, füüsika koht nüüdisaegses inimkultuuris. Tema populaarse monograafia «Füüsika: Mis? Kuidas? Miks?» (1972) lugemisvärskus on aastatega vaid suurenenud. Huvi füüsika ja teaduse üldprobleemide vastu kajastub ka A. Koppeli ühiskondlikus töös. ÜTÜ nõukogu liige, ajalehe «TRÜ» toimetuse teadusosakonna juhataja, ELUS-i täppisteaduste sektsiooni juhatuse liige ja rea vabariiklike täppisteadus-konverentside üks vastutavaid organiseerijaid, vabariikliku füüsikakomisjoni teadussekretär, kirjastuse «Valgus» populaarteadusliku kirjanduse ühiskondliku kirjastusnõukogu liige — see on küll väljavõtteline, ent representatiivne loetelu tema ühiskondlikest ülesannetest aastate jooksul.

Ja kõige tähtsam — kateedris ja kõigi kolleegide seas on Aare Koppel heatujuline, abivalmis ja südamlik inimene.

Viiekümnene juubel tähistab küpset lõikusaega. Soovime Aare Koppelile jõudu ja edu oma plaanide realiseerimisel ja palju õnne!

Teoreetilise füüsika kateeder

AUTASUSTAMISI

ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga autasustati kauaaegse kohusetundliku töö ja agara ühiskondliku tegevuse eest 50. sünnipäeval dotsente Märt Tänavat, Agu-Tõnis Talvikut ja Aare Koppelit, samuti trükitööline Helve Mõttust, 60. sünnipäeval dotsente Olaf Prinitsat ja Ela Leppa, vanemõpetaja Silvia Jürissoni, assistent Aino Konsinit ja maaler Hugo Keldrit, 70. sünnipäeval plekksepp Friedrich Sergki.

Kauaaegse viljaka teadusliku, pedagoogilise ja ühiskondliku tegevuse eest autasustati ministeeriumi aukirjaga õigusteaduskonna dotsenti Julius Ädojaani.

TRÜ aukirja pälvisid tulemusrikka dekaanitöö eest arstiteaduskonna endine dekaan (1975—1984) prof. Lembit Allikmets ja filoloogiateaduskonna endine dekaan (1976—1948) prof. Ago Künnap.

Tänu

Rektor õnnitles ja avaldas käskkirjas tänu kauaaegse tulemusliku teadusliku ja pedagoogilise töö eest seoses 50. sünnipäevaga prof. Ain-Elmar Kaasikule, dotsentidele Aare Koppelile ja Märt Tänavale ning vanemteadur Aimi Sukamäele. Samal tähtpäeval pälvisid tänu hoolsa töö eest trükitööline Helve Mõttus, puusepp Herbert Peetso ja majahoidja Ülo Toots.

Kauaaegse eeskujuliku töö eest avaldati 60. sünnipäeval tänu dotsentidele Ela Lepale ja Leon Tuvikesele, vanemõpetajale Silvia Jürissonile, osakonnajuhatajale Lilie Pungale ja assistent Aino Konsinile, vanempreparaator Leonhard Toomele ja töölistele Maimu Ilusale, Lembitu Tatrikule ning 65. sünnipäeval Jaan Margile.

70. sünnipäeval tänati kauaaegse teadusliku ja pedagoogilise tegevuse eest dotsente Selma Laanest, Boris Luike ja Eugen Murašević, preparaator Johanna Uusküla, plekksepp Friedrich Sergki ja koristaja Maria Jegunkovat.

75. sünnipäeval pälvisid tänu hea töö eest preparaator Marta Päll ja koristaja Natalia Roosimäe ning 80. sünnipäeval koristaja Helmi Liivasoo ning valvur Peeter Sarin.

Tänu kauaaegse kohusetundliku töö eest geograafiaõpetajate ettevalmistamisel pälvis vanemõpetaja Aino Benno.

Ehitajate päeval pälvisid kiituse hea töö eest töödejuhataja Ilmar Kõiv, meister Ülo Kadaja ning töölised Arved Jürna, Endel Telling, Heino Kallavus, Peeter Somelar, Henn Aim, Andres Sirk, Nikolai Spassov, Oie Vanamb ja Aavo Tohvre.

Kui siit pilve piirilt...

Ühe pätkeselise augustinädala kohe pärast kooride jalgrattamatka veetis **TRÜ Akadeemiline Naiskoor** *Võrumaal.*

Väimela näidissovhoostehnikumi saalis peeti hulk lauluproove. Harjutati Võru 200. aastapäevaks, Võru ja Tartu vabastamise 40. aastapäevaks. Kaugem siht on oma koori sünnipäevakontsert kevadel.

Kuuele kuni kaheksale laulutunnile päevas lisandusid sportimine, töö Väimela põldudel ja põhuhoidlas. Huvitavalt rääkis viiulikunstnik Hillar Taamal oma Araabiamuljeid, illustreerides neid muusikaliste näidetega. Lahkelt pakkus suplemismõnu Väimela Mäejärv. Tänuks mugava öömaja, maitsvate kõhutäite ja prooviruumide eest anti sovhoostehnikumi peahoone trepil kontsert. Päeval ei saanud arugi, et Väimelas palju rahvast on. Kontserdipublikut aga kogunes kenake hulk. Hiljem selgus, et laulu kuulama oli sõidetud ka naaberosakondadest.

Võru aastapäeva pidustustel esinevatele naiskooridele sai osaks au laulda 8. augusti proovil sisse Võru uus laululava (arhitekt V. Tšentropov).

10. augusti õhtul esines üllkooli naiskoor Tamula ääres Võru linna aukodaniku Fr. R. Kreutzwaldi mälestussamba juures.

Järgmisel päeval tähistati Võru vabastamise 40. aastapäeva. Temaatilisel kontserdil Võru lauluväljakul esinesid peale kohalike taidlejate külaliskollektiivid nii Eesti NSV-st kui vennasvabariikidest. Kõige kaugemalt tulija oli Moskva oblasti Istra linna rahvakunstiansambel. Heatasemelist puhkpillimuusikat pakkus Vabariiklik Orkestrijuhtide Puhkpilliorkester. Päeva lõpetas ilutulestik linna kohal.

Rahvakunstiõhtul 12. augustil jätsid väga hea mulje Võru rahvatantsijad tantsumemme Kai Leete üldjuhendamisel. Huvitav oli kuulata Võru sümfooniaorkestrit, kes esitas kaks kohalike heliloojate loodud pala.

Ilm oli solidaarne Võrumaa looduse vaheldusrikkusega. Sadas. Samas paistis päike. Siis sadas jälle, peaaegu selgest taevast. Ja päike ja vihm olid korraga. Aga pidu oli ilus. Südamlik. Võis kogu hingest laulda K. A. Hermanni äsja õpitud laulu «Munamäel»: «Siin on ilus eladal»

Lõpupalaks tantsiti-lauldi «Võru valssi». Kubija mändide vahelt tõusid taevasse värvilised õhupallid.

Väimela laululaagrit jäävad meenutama päevakohased embleemid ja diplomid-kiituskirjad (kujundas koori kunstnik Hille Jõeäär), Võru pidustusi aga EKP Võru Rajoonikomitee ja Võru Rajooni RSN Täitevkomitee aukirjad ning Võru medal dirigent Vaike Uibopuule ja koormeister Ene Ahvenale, samuti Võru juubelt mälestusplaat ja tänukaardid koorile.

* * *

Taas tuleb TRÜ Akadeemiline Naiskoor kokku **4. septembril.** *Ees ootab tõsine tööaasta. Oktoobris viimistletakse uues laululaagris repertuaari sügiseseks Kaasani—Uljanovski reisiks. Detsembris on tavakohane semestrikontsert. Koori sünnipäevakontsert aprillis peaks andma välja riigieksami mõõdu, on see ju kokkuvõte viie viimase aasta tööst. Ja suvel muidugi üldlaulupidu.*

Selgi sügisel võetakse vastu uusi lauljaid kõigisse häälerühmadesse. Musikaalsuskatsed on 2., 4. ja 9. oktoobril koori proovides peahoones kell 18.15.

LEENI UBA

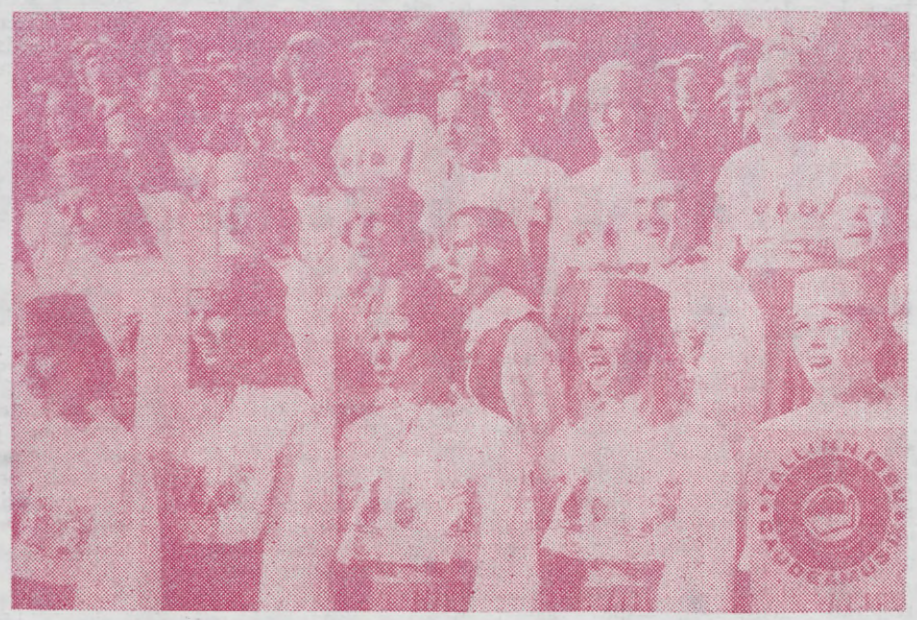

«Gaudeamuse»-peost saab lugeda ja pilte vaadata mõnes järgmises lehenumbris.
ARVO VIILUPI foto

PANE TÄHELE

«MATEMAATIKA, MUUSIKA JA INIMENE»

Matemaatikateaduskond teatab, et **pühapäeval, 2. septembril kl. 14 võib aulas kuulata sõnalis-muusikalist põimikut «Matemaatika, muusika ja inimene».** Põimiku kava kohaselt täidab selle muusikalist osa matemaatika õpetamise metoodika kateedri dotsent **Olaf Prinits.** Sõnalises osas on J. Eilarti, Ü. Lepiku, A. Telgmaa ning J. Reimandi ettekannete järel diskussioon, millest teeb kokkuvõtte samuti dots. O. Prinits. Et õeldu tundub kuidagi ebaharilik ja ei anna selget vastust küsimusele, kas nimetatud üritusega algab sügisene kontserthooaeg või on see esimene teaduskonverents algaval õppeaastal, tasub ise tulla asja uurima. Toimunu suhtes annab täpsema selgituse lehe järgmises numbris Olaf Prinits — mees, kelle nimi esineb põimiku kavalehel kõige sagedamini.

TÄHELEPANU! KOMSOMOLIKOMITEE TEATAB!

Komsomolikomitee esimene koosolek on **teisipäeval, 4. septembril kl. 18.15.** Oodatakse kõiki komsomolikomitee liikmeid ja teaduskondade sekretäre.

RSR

Rahvusvaheliste suhete ring alustab tööd endisel ajal endises kohas.

Avaistung on kolmapäeval, 5. septembril kl. 20 teadusraamatukogus aud. 325.

Arutlusteema: «Rahvusvaheline olukord suvel 1984: sõlmpunktid ja arengutendentsid».

Oodatud on kõik vanad ja uued liikmed, kes endas huvi selle ainevalla, rahvusvaheliste suhete ja välispoliitika vastu on hilisematel kursustel avastanud.

RSRi press

VIIMASEID PÄEVI

Kunstimuuseumis on sel nädalavahetusel veel avatud näitus «Fotograafia ja kunst». Tutvustatakse üheaegselt valikut fotokunstist ja fotorealistlikust maalist ja graafikast, ka näituse kujundus (kunstnik Ando Keskküla) on tavapärasest mõnevõrra erinev. Arutelu toimub 3. septembril kell 11 muuseumi lektooriumis. Kavas on järgmised ettekanded: «Hüperrealism — nagu ta tahab olla» (Ando Keskküla), «Foto kasutamisest graafikas» (Ülo Emmus), «Kuidas hinnata eesti fotorealismi?» (Sirje Helme), «Kunsti ja fotograafia vanast vaidlusest» (Mare Ruus), «Ühe foto teekonna lõpetuseks» (Peeter Tooming).

TANTSUHUVILISTELE

Eesti NSV teeneline TRÜ rahvakunstiansambel (RKA) ootab uusi tantsuhuvilisi (eriti noormehi, võivad olla ka vanematelt kursustelt).

Kui tahad osa saada tantsulustist, kiirusta otsustamisega!

Võetakse vastu ka uusi lauljaid ja pillimängijaid orkestrisse ja vokaalgruppi.

Ootame ülikooli klubisse (Tähe tn. 3) esmaspäeviti ja neljapäeviti kl. 18.

KLUBIS

1. ja 2. sept. kl. 21 semestri avapidu.

UUES KOHVIKUS

1. ja 2. sept. kl. 19 diskoõhtu.

NB! Sisse saab ainult üliõpilaspiletiga.

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 3183. MB-08570. Tiraaž 3000.

«Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 23 (1382) | Reedel, 14. septembril 1984 | Ilmub 22. novembrist 1948 | Hind 2 kop.

AVALDAGEM AUSTUST!

Esmaspäeval, 17. septembril lähevad mõlema Tartu kõrgkooli — Tartu Riikliku Ülikooli ja Eesti Põllumajanduse Akadeemia kollektiivide liikmed avaldama austust Tartu vabastamislahingutes 40 aastat tagasi langenud sõjameeste kalmudele Raadi memoriaalis ja surma läbi lahkunud ülikooli sõjajärgse perioodi rektoritele, dekaanidele, õppejõududele ja töötajatele Raadi kalmistul. Koguneme Raadi memoriaali kell 19. Kalmistu keskväljakul algab talitus orienteeruvalt kell 19.45. Ootame akadeemilise pere arvukat osavõttu.

TRÜ Suures Isamaasõjas saavutatud võidu 40. aastapäeva tähistamise komisjon

TRÜ nõukogus

Õppeaasta esimest nõukogu koosolekut alustas rektor prof. Arnold Koop meie uutest ülesannetest, mis tulenevad NLKP Keskkomitee otsusest «Eesti NSV juhtiva kaadri osavõtust töötajate hulgas tehtavast poliitilisest kasvatustööst» ja EKP Keskkomitee pleenumist. TRÜ peamine ülesanne — valmistada noori spetsialiste — on seni täidetud edukalt. Eelmise õppeaasta tulemused olid head. Õppeedukus on pidevalt üle 91 protsendi. Edukamate teaduskondade hulgas on arsti-, bioloogia-geograafia, ajaloo- jt. teaduskonnad. Teatud langus toimus õigus- ja filoloogiateaduskonnas. (Õppetöö tulemustel peatume lähemalt mõnes järgmises lehes, samuti ka ehitus- ja majandusuudistel.)

Suuremat tähelepanu tuleb pöörata õppe- ja kasvatustöö intensiivistamisele. Aeglaselt juurduvad uued meetodid, õpetamine toimub ikka veel seletuslik-illustratiivselt. Rohkem peaks tutvuma teiste kõrgkoolide heade näidetega, kasutama enam tehnikat. Seda enam, et ka TRÜ-s õpetatakse tulevasi pedagooge.

Uurimused on näidanud, et tänapäeva noorel on kõrged tunnetuslikud väärtused. Ta hindab väga hariduse tähtsust, samal ajal aga õpivad paljud alla oma võimete, neile ei paku õppeprotsess huvi. Peame suutma neis huvi äratada, peame neid ennast ise kasvatama panema.

● **Õppeprorektor dots. Valter Haamer tegi lühikokkuvõtte suvisest üliõpilaslaulupeost «Gaudeamus IX».**

TRÜ-st oli esinejaid 450. Peale lauljate, tantsijate, pillimängijate ja võimlejate olid agaralt ametis ka paljud teised (kirjastus ja trükikoda, autojuhid jt.). TRÜ kollektiive teenindasid omakorda pealinna asutused, kus meil olid ette nähtud sõprusõhtud. TRÜ kui laulupidude traditsiooni algataja esindas end väärtuslikult. Mitmeid meie kollektiivi liikmeid autasustati. (Üliõpilaslaulupeo järelkaja saab lugeda järgmisest lehest.)

● **TRÜ konkursikomisjon valiti professorid Karl-Samuel Rebane, Ago Künnap, Lembit Allikmets, Ülo Lumiste ja Ivan Volkov.**

● **TRÜ tsiviilkaitsestaabi ülem Anatoli Dovidenko tegi kokkuvõtteid õppeaasta esimese poole tsiviilkaitsetööst.** Ta andis ka juhiseid käitumiseks signaali «Õhuhäire» korral.

Autasustamisi

Kauaaegse viljaka teadusliku ja pedagoogilise töö ning aktiivse ühiskondliku tegevuse eest autasustati ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga mikrobioloogia kateedri dotsente **Selma Laanest** ja **Eugen Tallmeistrit.**

TRÜ aukirja pälvisid samuti dots. **Eugen Tallmeister** ning 25. tööjuubeli puhul insener **Tarmo Lutsar.**

Tänu

Seoses pensionile jäämisega avaldati tänu vene keele õpetamise metoodika kateedri vanemõpetajaile Selma Maasikule ja Sofia Olenjevale, taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedri dotsendile Laine Viilebergile ning koristaja Ella Hallikule.

Rektori käskkirjas avaldati tänu üldfüüsika kateedri dotsendile Henn Voolaidile füüsika-keemiateaduskonna õppeprodekaani töö eest, ELKNÜ Tartu Linnakomitee sekretärile Ülle Lepale töö eest TRÜ komsomolikomitee asesekretärina ning pikaajalise eeskujuliku töö eest hospitaalsisehaiguste kateedri vanemlaborandile Aasa Raudsepale.

EKP TRÜ komitees

Alanud õppeaasta esimene komitee koosolek oli 10. septembril. Sellel informeeris võidu 40. aastapäeva tähistamise TRÜ komisjoni esimehe asetäitja dots. Hillar Palamets seni toimunust ja veel toimuvast. Ülikooli rahvas osales augusti lõpul Tartus toimunud linna vabastamisele pühendatud üritustel. Rektor võttis vastu rohkem kui sada Tartu vabastajat. Ülikooli ajaloo muuseumis ja teadusraamatukogus on avatud vastavad näitused. Teisipäeval oli aulas ENSV vabastamise 40. aastapäeva konverents, kus pidasid ettekande ka dots. Allan Liim ja dots. Hillar Palamets.

Esmaspäeval läheme aga kõik Raadile. Koos EPA-ga mälestame langenuid ja neid, kes aitasid taastada sõjajärgset *alma mater*'it.

Tänavuaastastest sündmustest on oluline veel aulaaktus 17. novembril (sel kuupäeval 40 aastat tagasi alustas ülikool taas tööd), kuhu oodatakse neli aastakümmet tagasi ülikoolis töötanuid. Meie maa vabastamisele on pühendatud ka samal ajal toimuvad üliõpilaspäevad.

Parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris kõneles lähemalt uue õppeaasta ülesannetest. Kogu ülikooli õppe-, teadus- ja kasvatustööle annab tooni NLKP Keskkomitee otsus «Eesti NSV juhtiva kaadri osavõtust töötajate hulgas tehtavast poliitilisest kasvatustööst». Otsus tuleb parteiorganisatsioonides põhjalikult läbi arutada ja vastavalt sellele oma ülesanded seada.

Sügissemestril toimub ülikoolis ka kaks suuremat arupidamist: 18. oktoobril on komsomoli ning 15. novembril ametiühingu aruande- ja valimiskonverents.

Komsomolikroonika

Ülikooli komsomolikomitee tuli kokku 4. septembril, et arutada ELKNÜ TRÜ organisatsiooni sügissemestri tööplaani ja see kinnitada.

Määrati kindlaks sügiseste aruande-valimiskoosolekute ajad.

- Kursuste koosolekud võib pidada 28. septembrini.
- Osakondades — 5. oktoobrini.
- Teaduskondade koosolekute toimumisaeg on 5.—13. oktoober. Enne koosolekuid tuleb teha aastaarvestuse kontroll.

● **18. oktoobril on ELKNÜ TRÜ organisatsiooni 28. konverents.**

Järgnevalt andis ülikooli komsomolisekretär Andrus Lauren ülevaate konverentsiettevalmistustest.

Liikmemaksude tasumiseks anti aega 18. septembrini. Seniks peavad olema laekunud ka vene filoloogia ja füüsikaosakonna komsomolimaksud, kus praegu olukord kõige halvem.

Jätkub esmakursuslaste komsomoli arvelevõtt. Suuremat aktiivsust ootab komitee matemaatikateaduskonna ja füüsikaosakonna üliõpilastelt.

Komitee vabastas Margus Rohtla EÜE sektori juhataja ja komsomolikomitee liikme kohustustest komsomoliülesannete mittetäitmise pärast. Tema arvestuskaardile kanti noomitus.

NB! Järgmine komitee koosolek on tuleval teisipäeval, 18. septembril.

* * *

● **Laupäevakutöödel** käisid meie üliõpilased mitmes linna asutuses: kommunaalettevõtete kombinaadis, spetsialiseeritud autobaasis, linna remondi- ja ehitusvalitsuses jm. Kiitvaid sõnu öeldi kaheksa ajaloo II kursuse tudengi kohta, kes töötasid Kassitoomel. Samuti kiideti turuhoonet remontida aidanud kaheksat ajalooüliõpilast. Tublid olid ka keemikud ja füüsikud. Kogu laupäevakul teenitud töötasu läheb tuleval suvel toimuva ülemaailmse noorsoo- ja üliõpilasfestivali fondi.

Mis on uudist ametiühingus?

Ametiühingutöö sisu, kord ja sisekord olid arutlusaineks TRÜ ametiühingukomitee presiidiumi uue semestri avakoosolekul 6. septembril. Esmalt vaeti ametiühingu panust ülikooli kollektiivi ühistulemustesse. Õppeedukuse tase on viimasel ajal jõudnud optimaalse lähedal, tublisti on tugevnenud teadustöö organisatsiooniline ja materiaalne baas. Töödistsipliini tagamise, sotsialistliku võistluse arendamise, üliõpilaste ja töötajate töö-, puhke- ning olmetingimuste parandamisel on ametiühingul täita oma kindel osa. Edaspidi peab see veelgi suurenema.

Tegus sisu eeldab kindlat korda. Sügissemestril toimub kõiki ametiühingulülisid — rühmadest kuni komiteeni — hõlmav aruande-valimisaeg. Pandi paika selle rajajooned. Ametiühingurühmade koosolekud, kus valitakse rühmaorganisaatorid ja -aktivistid, tuleb pidada juba 30. septembriks. Teaduskondade ja osakondade büroode aruande-valimiskonverentsid (koosolekud) peetakse enne 15. oktoobrit, TRÜ ametiühingu 26. aruande-valimiskonverentsi ajaks määrati 15. november algusega kell 14 aulas.

Koosolekute ja konverentside eesmärgiks on kriitiliselt ja enesekriitiliselt läbi arutada põhitöö ja ametiühingualane tegevus, teha asjalikke ettepanekuid ning esitada lahenduskavasid. Rühmade ja büroode uude aktiivi tuleb leida võimekad ja kohusetundlikud ametiühinguliikmed. Tarvis on analüüsida ametiühinguorganite tööstiili, välja tuua tegematajätmised ja vajakajäämised, sest leidub neidki. Nõnda on ülikooli arvukas ametiühinguperes (üle 5000 üliõpilase ja üle 3000 töötaja) veel üksikuid kellel on liikmemaksuvõlg ajast enne 1. märtsi k. a., mil mindi üle liikmemaksude sularahata kogumisele. **Vanad võlad tuleb tasuda ametiühingukomiteesse septembrikuu jooksul.** See on üks tarvilik eeltingimus ametiühingu liikmepiletite vahetamiseks. Vahetamise ajal kontrollitakse arvestuskaardid, muretsetakse uued piletiplangid. Igaüks peab tooma uue pileti ja liikmekaardi jaoks 2 fotot. (Fotod peavad olema mattpaberil ilma nurgata, 3×4 cm.) Kui fotod olemas ja võlad tasutud, alles siis saab pileti vahetada. Püüame seda teha kiiresti, nii et esmakursuslased saaksid kohe uue pileti.

Samal ajal jätkub töötajate büroodes elamispinnavajaduste arvestamine uue korra järgi. Tundub, et organisatsiooniline töö on sel semestril ulatuslikum kui tavaliselt.

Eesmärk tasub taotlemist — asjaajamine peab muutuma operatiivsemaks, ametiühingutöö jõudma iga töötajani, tema vajadusteni.

ELMAR TALVISTE,
TRÜ ametiühingukomitee
organiseerimistöö
komisjoni esimees

NB! Üliõpilasaktiivile (büroode liikmed ja rühmaorganisaatorid) toimub Käärikul 29.—30. septembrini seminarlaager. Osavõtuks registreerida ametiühingukomitees hiljemalt 20. septembriks.

EÜE '84

Igal aastal saadab TRÜ oma üliõpilasi Gagarinisse ehitama. Tänavu juhtisid EÜE Gagarini rühma dotsent Enn Hansberg komandörina ja dotsent Viktor Sieben tema asetäitja ja meistrina. Tööga tuldi hästi toime. Seda kinnitavad hulgalised autasud. Siinkohal jätame need täpsustamata, sest järgmises lehes näitame vahvat rühma juba pildil ning kirjutame lähemalt edukate malevlaste vastuvõtust meie rektori professor Arnold Koobi juures.

Täna järgneb aga Sakala regiooni kokkutuleku piltide rida. Need on teinud Andrus Salupere. (vt. ka 4. lk.).

Moskva Riiklikus Ülikoolis ei saa üliõpilased elu üle kurta. Seda tõendavad mitmesugused arvudki. Usinasti tegeldakse teadusega: kõigis fakulteetides töötavad üliõpilaste teaduslikud ühingud (kokku on neid MRÜs 16), mis ühendavad 17 000 teadusega rammu katsuvat tudengit. Ka on ülikooli 26 000-liikmeline komnoortearmee edukas töös, õpinguis ja ühiskonnaelus. 53 õppegrupile anti «MRÜ eeskujuliku üliõpilasgrupi» austav nimetus. MRÜ lepinguliste tööde täitmises osaleb üle 2500 tudengi. Suviti töötavad hästi MRÜ ehitusrühmad: otsese rahvamajandusliku tulu kõrval ei jäeta unarusse ühiskondlik-poliitilist kasvatustööd. Nii lugesid üliõpilased suvel 2170 loengut, andsid 908 kontserti, abistasid šefluse korras 106 maakooli, ehitasid 86 laste mänguväljakut ja spordiplatsi, andsid abi 218 sõja- ja tööveterani perekonnale. MRÜ ühiselamutes elab 17 500 inimest. Ametiühingu ja üliõpilasaktiivi ühisjõul korraldatakse intrielanikele ekskursioone Moskvas ja lähistel. Üldse on ühiselamutes 190 tele-, puhke-, lugemis- ja õpituba. Intrielanike käsutuses on ühtekokku 1588 sööklakohta. Ülikooli profülaktooriumis saab õppeaasta vältel ennast kosutada 3000 üliõpilast. Mitmesuguse ühiselamuinventari maksumust hinnatakse 264 rublale ühe tudengi kohta. MRÜl on 3 puhke- ja spordilaagrit: 250 kohaga Krasnovidovos, 350 kohaga Pitsundas ja 560 kohaga Lazarevskis. MRÜ klubides tegutseb 40 taidluskollektiivi. Möödunud semestril andsid taidlejad 130 etendust ja kontserti, mida jälgis 40 000 inimest. Ülikooli kultuuripalee «Leninskije Gorõ» suur saal mahutab 710 inimest, Herzeni tänava kultuurimaja saal 450 inimest ning ühiselamu DAS (Dom aspiranta i stažera) saal 300 inimest. MRÜ klubide võrk võimaldab ühekorraga mahutada kuni 3000 vaatajat-kuulajat. Ülikooli Gorki-nimelises teadusraamatukogus on seitse ja pool miljonit raamatut 70 Liidu rahvaste ja 53 võõrkeeles. Raamatukogus on 59 lugemissaali 3500 kohaga ning 15 abonemendiosakonda. Õppeaasta jooksul laenutatakse 5,5 miljonit raamatut. Rahvusvaheline raamatuvahetus käib 779 organisatsiooni ja asutusega nii sotsialistlikest kui kapitalistlikest ja arengumaadest.

(«Московский университет»)

*

Austria ülikoolides jõuavad naised meestele varsti järele, võrdõiguslikkuse üle ei pea muretsema. Nõnda teatas augusti eelviimasel päeval Austria teadusminister Heinz Fischer. Ministri sõnutsi olla naiste osakaal suurenenud mitte üksi tudengite seas, vaid ka õppepersonali hulgas. Praegu on austria üliõpilastest 42% naissoost, algkursustel koguni 49%. Austria kõrgkoolide 1940 professorist on naisi 95. Edenemine seisab siin selles, et 14 aasta eest olnud naisprofessoreid vaid 32. Nende osakaal — 3,6% 1970. aastal — on kõvasti muutunud — 4,9% tänavu. Kui asi niisuguse tempoga edasi läheb, võib arvata, et umbes 100 aasta pärast vastab naisprofessorite suhtarv naistudengite omale.

(«Volksstimme»)

*

Lääne-Aafrika riikide ühisjõul on loomisel Regionaalne Mereteaduste Akadeemia, mille asukohaks saab Elevandiluuranniku pealinn Abidjan ning mille ülesanne on valmistada ette kvalifitseeritud kaadrit piirkonna riikide laevastikele ja sadamateenistustele. Abidjanist tulevatel teadetel on seal juba lõpetatud õppelaborite ja töökodade ehitus. Esimesed tudengid peab akadeemia vastu võtma 1986. aastal. Mitte juhuslikult ei valitud just Elevandiluurannik uue kõrgkooli asukohaks. Sellel maal on kestvad traditsioonid sadamaspetside ja meresõitjate väljaõpetamisel. Abidjanis tegutseb väga tulemuslikult kaubalaevastiku kool, kus õpivad 9 Lääne- ja Kesk-Aafrika riigi esindajad.

(«Азия и Африка сегодня»)

Olaf Prinits — matemaatik ja muusik

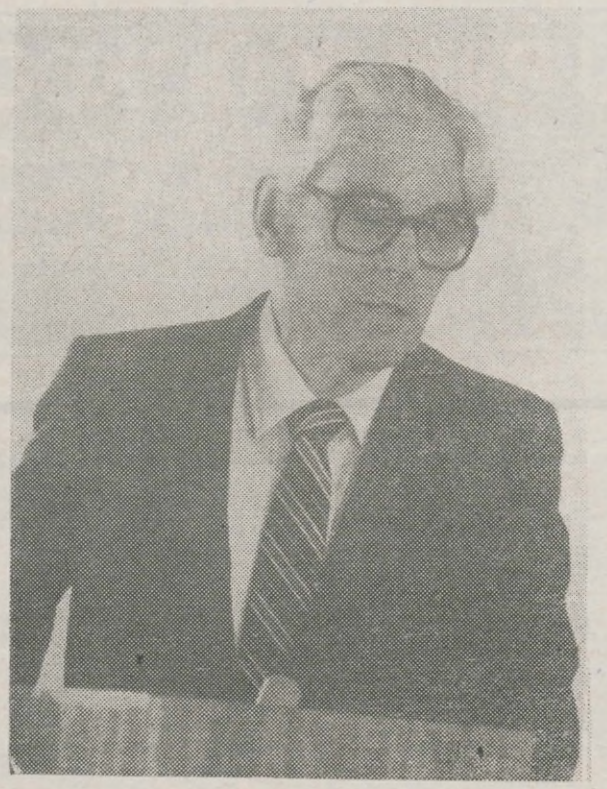

Nii võib dešifreerida ülemöödunud pühapäeval aulas toimunud sõnalis-muusikalise põimiku «Matemaatika, muusika ja inimene» sisu. Sel puhul siis mõned küsimused asjaosalisele.

● Jaan Eilart pidas sõnalis-muusikalises põimikus ettekande «Kodukoht, kool ja õpetajad». Kus sündisid ja kuidas algas koolitee?

«Olen Türi mees nagu Jaan Eilartki. Austust ja lugupidamist selle linnakese vastu on kujundanud eelkõige Türi kool oma suurepäraste õpetajatega. Eriti meenuvad kauaaegne klassijuhataja ja matemaatikaõpetaja August Seitam ning eesti keele ja kirjanduse õpetaja Viktor Viilup. Esimene neist osales veel 1977. aastal meie klassi kokkutulekul ning teine viibis samal aastal ka minu kontserdil TRÜ aulas. Mõlemad on nüüd manalamehed. Pedagoogina hindan kõrgelt oma klassiõdesid-vendi. Selles kollektiivis kasvasime kõik tublideks kaelakandjateks. Uhkust võib tunda sellegi üle, et mu parim sõber — klassivend Valter Mendelson koolitas ja kasvatas oma poja üheks meie Tartu linna elu ja tegevuse juhtijaks.»

● Räägitakse, et olid korraga nii õpilane kui ka õpetaja ja seda nii kesk- kui ka ülikoolis?

«Olin 1946/47. õppeaastal Tallinna 2. Keskkoolis õpetajaks ja samal ajal õppisin 9. õhtukeskkooli viimases klassis. Tookordsete keskkooliõpilastega olime mõne aasta pärast kaasüliõpilased, mõnega õppisime samas teaduskonnas ja mõnega laulsime koos Tartu Akadeemilises Meeskooris. Mõnedki nendest õpilastest on tuntud ka ülikooliringkondades, nimetaksin Endel Jürimäed, Heiki Müüri, Ivar Trikkelit.

V kursuse üliõpilasena kutsuti mind samasse kooli tagasi. Veetsin tookord nädalast neli päeva Tallinnas ja kolm Tartus. Tallinnas oli nädalakoormus 36 tundi, loengute hulk Tartus aga märksa väiksem.»

● Kes olid Sulle eeskujuks ülikoolis ja mida tahaksid meenutada oma üliõpilaspäevist?

«Enne ülikooli astumist olin pidanud juba kolm aastat õpetajaametit — elukutse, mis ilmselt ema kaudu ka minusse on programmeeritud. Seda suundumust arendasid ülikoolis eelkõige prof. Gunnar Kangro asjalikkus ja täpsus, aga samuti prof. Gerhard Rägo rikkalik metoodiline arsenal ning eriline suhtlemis- ja esinemisoskus.

Üliõpilaspõlvest meenutaksin oma toredaid kursusekaaslasi Ülo Lumistet, Jaan Einastot, Ivar Peterseni, Leo Võhandut, Aleksei Tümanokki, Karl-Samuel Rebast jt., kes täidavad praegu vastutusrikkaid ülesandeid teaduse arendamisel ning matemaatika-alase kõrg- ja keskhariduse edendamisel.

Veel meenub neljakümnendate aastate lõpu ja viiekümnendate alguse laiahaardeline isetegevus. Olin klubi juhataja Herman Rasva abi selle töö korraldamisel. Nii Hariduse kui ka Kalevi tänava kultuurimajade saalid olid mitu õhtut nädalas meie käsutuses. Ülikooli aulas esinesid üliõpilastest instrumentaal- ja vokaalsolistid, koorid ning ansamblid. Kui maestro Richard Ritsingul oleks tol ajal laulupeo mõte pähe tulnud, siis 1951. aastal võinuks toimuda TRÜ laulupidu enam kui 1000 lauljaga. Kahju, et ajaloo talletajad tollastes üritustes ainult kampaanialikkust näevad.»

● Teadlasena uurid koolimatemaatika arengut eesti koolis. Kas probleem koolimatemaatika raskusest on omane ainult tänapäevale ja ainult meie vabariigile?

«Kui matemaatika oleks koolis kunagi olnud kergemate või isegi keskmiste õppeainete hulgas, siis aitaks mineviku kogemus meid tänapäeva keerdsõlmi lahti harutada. Kahjuks see nii ei ole.»

● Oled olnud pikka aega Eesti NSV Haridusministeeriumi matemaatikakomisjoni esimees. Millised olid siis matemaatika õpetamise probleemid koolis ning millised on need praegu? Kas paljude õpikute autorina näed ette olulisi muudatusi koolimatemaatikas?

«Mind võeti matemaatikakomisjoni koosseisu, mida tol ajal juhatas Elmar Etverk, pisut enam kui 25 aastat tagasi. Nii siis kui ka tänapäeval on koolimatemaatikute põhiülesandeks matemaatika koolikursuse kaasajastamine ja selle sisu õpilastele vastuvõetavalt esitamine. Kuuekümnendatel aastatel õnnestus meil see pisut paremini. Olid ju siis eesmärgidki tagasihoidlikumad. Kavandatud koolireform sunnib meid mõnegi juba lahendatuks tunnistatud probleemi juurde tagasi pöörduma.

Stabiilseks kuulutatud õpikute periood ei tõota kujuneda väga pikaks. Püüd taandada keskkooli matemaatikakursuse nõuded sajandi alguses kehtinud nõuete tasemele või ajas veelgi kaugemale ei ole teaduse arenguga kooskõlas.»

● Oled olnud vabariigis paljude erialaste ürituste algataja ja organisaator: Tartu I Keskkooli matemaatikakallakuga klassi rajamine, vabariiklike matemaatikaõpetajate päevade idee algatamine ning organiseerimine, vabariiklike matemaatikaolümpiaadide korraldamine kooliõpilastele, TRÜ matemaatika õpetamise metoodika kateedri rajamine ja juhatamine... Kust võtad kõigeks selleks aega ja kust tekivad head ideed?

«Aega on kõigil ühepalju. Kui sa oma elu paremates ja tegutsemistahtelistes aastates oled seatud lahendama teatud ülesandeid vabariiklikul tasemel, siis on sinu kohus teha kõik endast sõltuv nende edukamaks lahendamiseks. Paraku kipuvad aga seetõttu samas kõrvale jääma paljudele omaseks saanud ning enam isiklikke eesmärke arvestavad ettevõtmised.»

● Põimiku muusikaline osa oli Sinu kanda. Mis ajast pärinevad tõsisemad lauluharrastused? Et oled kontsertkoorides laulnud juba 45 aastat, siis on loomulik tunda huvi ka algusele järgnenud kontserttegevuse vastu.

«Türi Keskkooli muusikaõpetaja Hugo Mürk asutas 1940. aastal kooli meeskoori. Sattusin sellesse koori 15-aastasena. H. Mürk pani mind ühe klassiõega ka duetti laulma.

Laulmine Türi Keskkooli meeskooris Hugo Mürgi juhatusel, Tallinna Õpetajate Seminari segakooris Riho Pätsi juhatusel ja Padise segakooris Verner Ounroosi taktikepi all sisendasid soovi jätkata lauluharrastust ka Tartu Akadeemilises Meeskooris. Maestro Richard Ritsing lülitas mind pea koori kolmekordsesse meeskvartetti ning hakkas andma soolopartiisid. See kohustas häält koolitama, õpetajatena Salme Kann ja Rudolf Jõks. Järgnesid päris soololaulud kooride kontsertidel, kuni laule kogunes nii palju, et tekkis võimalus üles astuda päris iseseisvate kontsertidega. Neid on toimunud Tallinnas, Tartus, Viljandis, Pärnus, Türil, Värskas, Võrus ja Rakveres — kokku 15 kontserti.»

● Oled usin Uno Sahva rühma liige. Kas kokkupuuteid spordiga on ka varasemast ajast?

«Esimesed ja ühtlasi ka viimased spordidiplomid sain siis, kui olin 10-aastane. Ülikoolis on aga füüsilise ja vaimse mina vormishoidmise eest hoolt kandnud väsimatu Uno Sahva. Tema poolt ellu kutsutud võimlemisrühm on tegutsenud juba üle 20 aasta.»

Dots. Olaf Prinits sai 3. septembril kuuekümneaastaseks. Palju õnne!

Ilmus kultuuriajalooline teatmeteos*

Ülikooli 350. aasta juubeliks valmistudes laienes TRÜ-s tunduvalt inimeste ring, kes asusid tutvuma oma teaduskondade või teadusharude ajalooga. Teadusharu ajaloo kirjutaja peab olema kompetentne oma erialal, kuid peab püüdlema ka professionaalse ajaloolase taseme poole. Teadusajaloolasi eraldi meil ette ei valmistata. Seda ala saab õppida vaid vanematelt kolleegidelt. Kuidas meid võivad aidata teatmeteosed, seda koges iga uurija, kes vajas teavet 19. sajandi Tartu üliõpilaste kohta ning võttis sadu kordi kätte Hasselblatti-Otto «Album Academicum'i» või otsis materjali õppejõudude kohta Levitski koostatud teatmeteosest. Ülikooli tegevuse esimese perioodi, XVII sajandi ja XVIII sajandi esimese kümnendi kohta sellist võimalust polnud, kuigi teadsime, et üks teos on tulemas.

Arvo Teringu visa tööga valminud «Album Academicum'i» ilmumist peame lugema omamoodi sündmuseks, mille tähtsusest saame paremini aru vist alles aastate pärast. XVI, XVII ja suurelt osalt ka XVIII sajandi kõrgharidus oli internatsionaalne: hariduse ja teaduse keel oli ühtlane — ladina keel; üliõpilane sai üle minna ühest ülikoolist teise. (Üliõpilaste ja ka õppejõudude rännded võimaldavad määrata kultuurikontakte, nn. kultuuri- ja teadusareaale.) Tolleaegsete ülikoolide ajalood on omavahel niivõrd läbi põimunud, et neid pole võimalik uurida, tutvumata paljude ülikoolide matrikliraamatutega. Arvo Tering on «Album Academicum'i» koostamisel kasutanud matrikleid enam kui kahekümnest ülikoolist ja paljudest gümnaasiumidest, millel oli üliõpilaste ja professorite kaudu otseseid sidemeid Tartu ülikooliga. Ka kõik need Euroopa ülikoolid vajavad nüüd Tartu ülikooli «Album Academicum'i», et jätkata oma ajaloo uurimist. Sellest laiemast vajadusest ja vastava rahvusvahelise terminoloogia ja lühendite süsteemi olemasolust tinggitult on valitud publikatsiooni keel. Tehtud töö mahust kõneleb ka see, et lisaks Tartu ülikooli matrikliraamatule (tavaliselt trükitakse paljudel juhtudel vaid matrikliraamat) on autor selle lahtimõtestamiseks kasutanud 16 arhiivi või käsikirjade kogu käsikirjalisi materjale, 61 allikapublikatsiooni ja umbes 350 nimetust kirjandust. «Album Academicum» annab meile **andmeid 1705 isiku kohta, kes on õppinud aastatel 1632—1710** Tartu ülikoolis.

Teadusliku väärtuse tagab see, et iga immatrikuleeritu kohta on näidatud allikad, kust antud andmed pärinevad (võimalus alati kontrollida, leida ise tee allikate juurde, lisada uusi allikaid, mida autoril ei olnud, ja nii tööd edasi viia...). Enam kui 120-leheküljeline sissejuhatus ja eessõna on väga huvitavad ning kujutavad endast iseseisvat uurimust. Teeb rõõmu, et töö selle osa kallal jätkub. Väljaanne on varustatud põhjalike registritega, mis teevad teatmeteose kasutamise mugavaks. Laiemale huviringile oleks kasuks tulnud, kui oleks lisatud registrina andmed ka erialade kohta, mida õpiti, ehkki seda pole sugugi lihtne teha. Kui autorit veel kiita, siis tingimata selle eest, et lisaks suurele tööle arhiivides on ta hoolt kandnud ka raamatu meeldiva ja vastavasse sajandisse viiva kujunduse eest. «Album Academicum'i» kaunistavad Tartu ülikooli 17. sajandi trükiste kujundused (järgimist väärt eeskuju!). Kasutades prantsuse ajaloolase M. Blochi sõnu: «Ajalugu pole kellassepa või peentisleri töö. Ta on püüe parema tunnetamise poole: järelikult asi liikumises». Seda ülesannet on oma tööga täitnud ka Arvo Tering, andes paljudele uurijatele kätte töö, mis hoiab kokku nende aega ja energiat, andes võimaluse edasi minna.

PEETER JÄRVELAID

* **Arvo Tering. Album Academicum der Universität Dorpat (Tartu) 1632—1710. Tallinn. «Valgus», 1984, 584 lk. Publicationes Bibliothecae Universitatis Litterarum Tartuensis V.**

TEADMISTE PÄEVA

puhul pälvisid rektori käskkirjas tänu seniste saavutuste eest õppe-, kutse- ja kasvatustöös professorid Inge Ünt, Harald Peep, Lembit Tähepõld, Juri Lotman, Ain-Elmar Kaasik, Endel Laasik, Vambola Raudsepp, dotsendid Paul Kenkmann, Aino Rodima, Jaan Loko, Henni Kallak, Hillar Palamets, laborijuhataja Tõnu Kollo ja sepp Karl Märtson ning üliõpilased nimeliste stipendiumide saajad Sulev Nõmmann, Jaak Evert, Viive Kipper, Aet Haberman, Vahur Keldrima, Renate Elango, Tõnu Hein, Julia Granovskaja, Hugo Mändar, Ülle Lahi, Kalle Kisand, Pilvi Klaassen, Inna Stolovitš, Marju Lepajõe, Airi Liimets, Anne Männama, Mehis Viru, Ulvi Reidma, Ene Meerpuu, Anu Kõiv, Priit Pirsko, Tambet Tampuu, Annika Nellis, Kersti Klavina ja Lelde Villere.

TÄNU

Ülikooli tehisintellekti labor osales kevadel toimunud üleliidulise seminari «Suhtlemismudelid» korraldamisel. Eesotsas labori teadusjuhendaja prof. Ilo Sildmäega oldi aktiivsed seminari teadusprogrammi täitmisel. Rektorile saabunud kirjas tänab NSV Liidu Teaduste Akadeemia küberneetika-teadusnõukogu infotöötluse lingvistiliste probleemide sektsiooni esimees NSVL TA korrespondentliige A. Jeršov asjaosalisi tehtud töö eest. On kujunenud head eeldused informaatika, lingvistika, psühholoogia, sotsioloogia ja teiste teaduste esindajate koostööks tehisintellekti probleemide uurimisel, milles Teaduste Akadeemia näeb ka TRÜ osa.

Uut kirjandust

Keemiline termodünaamika ja kineetika. Füüsikalise keemia praktikum. Teine, parandatud trükk. V. Past, J. Raudsepp. Tartu 1984, 400 eks., 100 lk., 15 kop.

Eesti ala mõisate nimestik. Teine, täiendatud ja parandatud trükk. Tallinn 1984, 2000 eks., 192 lk., 40 kop.

Ikka ülikooli

Intervjuu TRÜ vastuvõtukomisjoni vastutava sekretäri dotsent AINO RODIMAGA

● TRÜ ajalehetoimetus tegi mulle ülesandeks valgustada oma lugejaile vastuvõtukomisjoni suviseid ja ka praegusi tegemisi. On nüüd tööd vähem? Mäletan, et suvel oli lausa põrgu lahti?

Jah, seda kindlasti. Nii statsionaarselt kui mittestatsionaarselt õppijate arv on täis, praegu on raskuspunkt aruannete, kokkuvõtete tegemisel.

● Tänased sisseastujad ja sissesaanud. Oli neid palju ja millised erialad kujunesid eriti populaarseteks?

Tahtjaid oli 1754, vastu võtsime 1065. Traditsiooniliselt oli konkurss kõrge õigusteaduskonnas (3,7), ajaloos (3,7), eesti filoloogias (3,2).

● Tüdrukute osakaal on ikka suurem?

Jah, näiteks filoloogiateaduskonda võtsime vastu 284 tüdrukut ja ainult 43 noormeest. Kuigi sellistel erialadel nagu füüsika, keemia ja rakendusmatemaatika täheldame mõningast noormeeste ülekaalu, on vaekauss siiski tüdrukute poolel. Rõõmu teeb, et arstiteaduskonna raviosakonnas alustab õpinguid 81 noormeest.

● Tänavuaastasel vastuvõtul rakendati ka eksperimenti. Milliste erialade puhul ja kas eksperimendist osavõtjate arv oli suur?

Erialad: eesti filoloogia, defektoloogia, farmaatsia, stomatoloogia, geograafia, vene keel, füüsika, keemia, kehakultuur, rahandus ja krediit, raamatupidamine, majandusküberneetika, matemaatika, rakendusmatemaatika. Eksperimendi alla minevaid üliõpilaskandidaate tuli kokku 940, s. o. ainult «neljade» ja «viitega» keskkooli lõpetanud. Konkursi tihedusest ja pingest räägib kasvõi eesti filoloogia, kus läbiminevaks punktisummaks oli 20. See tähendas, et eksperimendist mitteosavõtnu pidi kõik eksamid sooritama viitele. Selle 20 punkti sees, u u e n d u s e n a, ei arvestata enam keskkooli keskmist hinnet. Õigusteaduskonnas läbiminev punktisumma oli 19, raviosakonnas (vene) 18 ja ajaloo erialal samuti 18 palli.

● Missuguseid u u e n d u s i tänavu veel rakendati?

Uuendus on ehk veel see, et tehnikakooli kiitusega lõpetanud ei saa enam ühe eksamiga vastuvõtusõelast läbi. Ühe eksami õiguse annavad ainult majandustehnikumid, kutsekeskkoolid ja Miilitsakool.

● «Noorte Häälele» antud intervjuus mainisite, et tänavu on palju noori, kes valivad eriala konkreetselt ainelist heaolu tulevikus silmas pidades. On nüüd *alma mater*'isse vastuvõtu seisukohast selline tendents positiivne?

Üldiselt küll, noored ei hõlju enam pilvedes. Nad teavad, mida peavad tegema, et nende poolt valitud eriala end tulevikus õigustaks.

● On tulijaid ka mujalt, kaugemalt?

Jah, esindatud on Taga-Kaukaasia liiduvabariigid, aga ka Moskva, Leningrad. Erialadest on kaugemalt tulnukaid enim arstiteaduskonnas, samuti vene filoloogias.

Ja meie suunasime mujale...

... 35 noort. Tänavu Moskva, Leningradi ja Valgevene RÜ-sse. Eriti nõutavad erialad olid sanitaar-hügieen ja epidemioloogia, kus kandideeris 3 inimest kohale.

● Kas komisjoni töös oli ka piinlikke momente. Pean silmas neid eriti agaraid lapsevanemaid, kes iga hinna eest oma lapsukest ülikooli püüavad sokutada (á la naabri poeg õpib)?

Erilist piinlikku ülipüüdlikkust ei märganud. Lapsevanem jääb ikka lapsevanemaks, hoolitsev ja muretsev, kuid tõsi, noortel endil peaks rohkem olema iseseisvust ja vanemad peaksid hariduse jätkamises siiski lapsi rohkem usaldama.

● Psühholoogia...

Statsionaarselt on psühholoogia kaotatud, õppida saab seda teise kõrgharidusena alates III kursusest kaugõppes.

... ja prantsuse keel?

Võtame vastu üle aasta, eelmisel aastal alustas 8 noort.

● Ajateenistus ja ülikool?

Küsimus on päevakorras. Armeesse kutsutud noormees jäetakse üliõpilaste nimekirja. Kui tal endal jätkub pärast teenistust soovi ja tahet, saab ta kohe kursust jätkata.

● Ja lõpuks: on ülikool popp noorte hulgas?

On küll!

Aitäh ja jõudu!

Dotsent A. Rodimaga ajas juttu žurnalistika I kursuse üliõpilane

KALEV KUDU

* * *

T o i m e t u s e l t: praegu töötavad esmakursuslased majandites, ka linnas ja siinsamas ülikoolis. Kuidas neil läheb, seda saab teada järgmisest lehest.

Pedagoogilise praktika korraldusest filoloogiateaduskonnas

Uue koolireformi ellurakendamine toob kaasa muudatusi ka üliõpilaste pedagoogilises ettevalmistuses. Senisest enam tähelepanu tuleb pöörata üliõpilaste teoreetilisele ja praktilisele kutsetööks ettevalmistamisele.

Muutunud on filoloogide pedagoogilise praktika aeg. Tänavu alustasid V kursused oma koolitööd juba 10. septembril avakonverentsiga aulas. Praktika kestab 9. novembrini, kusjuures praktikaseminar toimub nagu varemgi 3.—6. novembrini 18 tunni ulatuses. Praktika viimased päevad kuluvad dokumentatsiooni lõplikuks vormistamiseks ja lõpetamiseks (diferentseeritud arvestus).

Käesolev V kursuse pedagoogiline praktika jaotub kaheks — II ja III etapiks (I etapp on IV kursusel sooritatud). II etapil töötab üliõpilane-praktikant keskkooli vanemas astmes, III etapil oktoobrikuu algusest (5. oktoobrist) lisandub senisele keskkooliklassile üks keskastme klass. Nii kahe klassiga töötades kulgebki staažipraktikaks nimetatud kolmas etapp.

IV kursuse pedagoogiline praktika kestab 10. novembrist kuni 9. detsembrini. See on 4-nädalane I etapp, kus üliõpilane töötab ühe keskastme klassiga. Ka see etapp lõpeb hindelise arvestusega.

Mõnevõrra erinev on olukord **võõrfiloloogidel**, kellel koolipraktika on vaid V kursusel ja kahes etapis.

Iga praktikant töötab koolis nii aineõpetajana kui klassijuhatajana, võtab osa kõikidest üritustest ja tunneb ennast koolikollektiivi täieõigusliku liikmena. Praktika lõpuks esitab üliõpilane oma metoodikule-grupijuhile korralikult vormistatud materjalid, alles seejärel loeb metoodik praktika lõppenuks ning vormistab hinde. Kui praktika jooksul esineb praktikandi töös tõsiseid puudujääke või häireid (põhjuseta puudumised, lohakas tundideks valmistumine, pikemaajaline haigus vm.), siis pikendab metoodik-grupijuht praktika aega, kuni puudujäägid on likvideeritud.

Koolipraktika on pedagoogivõimete tõsine proov. See nõuab distsipliini, kohusetunnet, töötahet ja huvi. Nii mõnigi üliõpilane leiab oma üllatuseks, et pedagoogiamet on huvitav, õpilased sümpaatsed ja töö koolis meeldiv. Varasem «Mitte mingil juhul õpetajaks!» asendub nüüd juba mõttega «Jah, päris tore töö!».

Teid, noored emakeeleõpetajad, võivad õpilased tervitada selliste «pärlitega» nagu

● «Võib-olla natukene seisnes Villu jõud naistes, kuid Villul oli jõudu röövida endalt ka elu.»

● «Krõõt käis kirstus südant kergendamas ja läks hauda tänu tööle».

● «Oma endise sulasega abielludes suurendas Andres laste arvu».

● «A. H. Tammsaare ei näita kellelegi oma mõtteid näpuga».

Filoloogiateaduskonna
pedagoogilise praktika
üldjuhendaja
REET VÄÄRI

Noor kunst '84

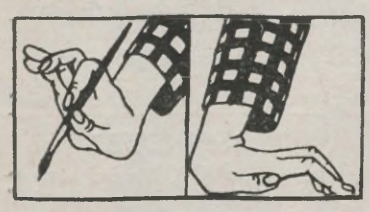

Tänavune noorte kunstnike vabariiklik ülevaatenäitus on avatud Tartu Riiklikus Kunstimuuseumis.

Kujutava kunsti päralt on 6 muuseumisaali, tarbekunstiekspositsioon asub Kunstnike Majas.

Lähemalt vaatleks just noorte kujutava kunsti hetkeseisu. Kuna noortenäitustel on seatud osavõtjatele vanuse ülempiiriks 35 aastat, siis on huvitav vaadata, mida pakuvad lahkumisetenduseks noorte hulgast need kunstnikud, kel sünniaastaks 1949.

Graafikaväljapanekus on selliseid peaaegu «küpseid kunstnikke» 3. Rohkem karikaturistina tuntud A. Vasar on viimastel aastatel mitmekesistanud meie akvarellipilti. Ka antud näitusel köidavad pilku õukondlikud akvarellid «Ballaad» I—II. Tõsisemalt kui varasematel esinemistel on tulnud lõpusirgele B. Vassermann, kelle graafilised lehed «Plakatikunstnik», «Maa ja linna vahel» ning akvarell «Väike džuudopoiss» on tore punkt. V. Semerikovi «Autoportree. Sügis» on hea näide korrektsest akvarellist, kuid mõjub veidi üksikuna. Tõmmates paralleeli debütantide leeri, on mõnusaks leiuks TRÜ filoloogiatudengi V. Nooritsa pastellid «Kohvik» I—II. Graafika aktiva poolelt paistavad esmajoones silma E. Marguste joonistused «Piiluja» ja «Sõit». E. Õunapuu lisas oma traditsiooniliselt heale akvarellile huvitava segatehnikas töö «Juhtgrupp». E. Vähi guaššmaal «Pärastlõunasonaat» ja S.-T. Annuse graafilised lehed «Taevalinn» on igati sümpaatsed. Sümbolistlike akvarellidega esineb I. Kruusamäe. Meeldivalt ilmestavad väljapanekut V. Kuksi pastellid, T. Reinsalu kuivnõeltehnikas tööd, M. Ottise ofordid, K. Järvila metsotintod.

Võrreldes tihedalt eksponeeritud graafikaväljapanekuga mõjub korrus kõrgemal asuv maaliekspositsioon rahulikuna ja suhteliselt hõredana. Vanuselimiiti on ületamas ka 3 maalijat, kuid nende lahkumisetendus kujunes kesiseks. A. Toltsi hüvastijätupilt on «Hüljes ja toalill». Meie Vigri tunneb end maalil kaunis ebakindlalt, olles pooleldi õhus. Ju ei oma ka kunstnik ise enda tuleviku suhtes täit selgust. Väheveenvaks jääb U. Pedaniku «Bulgaaria», meenutades avara loodusmaastiku asemel pigem terrassilt algavat kehva teatridekoratsiooni. Neilt kahelt tuntud noorkunstnikult oleks oodanud vähemalt tugevat lõppu. On ju tuntud tõde — lõpp hea, kõik hea. See-eest on tugev J. Kase kergelt militaristlik «Improvisatsioon rohelisel», kuigi see pole sugugi kunstniku tipptöö.

Enne kui asuda kaaluma, kes kannavad maaliväljapaneku raskemat osa, peab märkima, et erinevalt tavapärasest on tagasihoidlik Tallinna maalijate panus. Aeg on ümber R. Tammikul ja L. Nagelil. Kindlasti andnuks näitusele juurde J. Elkeni ja A. Keskküla kaasalöömine. Näituse tugevaim maalija on R. Kari, kelle «Võõra pilgu läbi» ja «Viimne vägivald» iseloomustavad kõige paremini praegust maailmapilti. Sama võib öelda ka J. Kase «Improvisatsioon rohelisel» ja I. Kruusamäe sümbolistliku maali «Mälestused» kohta. Mõjuv on R. Kelpmann, tema «Alaealist» vaadates meenub noorkunstniku debüüttöö «Epšteini hirmutamine» 1981. aasta noortenäituselt. Esimeses saalis püüab pilku J. Arro rosoljekarva simmanilugu «Jaanipäev». Sümpaatne on Tallinna kevadnäitusel juba nähtud E.-M. Kokamäe «Portree». Tartlastelt on vastu panna I. Timuski «Kaksikportree» ja M. Kilgi tammiklikult roheline natüürmort «Õlu ja krevetid». Ka V. Valdi «Pingestamata maastik» on terav. Maaliväljapanekust väärivad äramärkimist S. Eheri naiselikult eneseirooniline «Ehk siiski?», S. Randjärve kergelt skisofreeniline nägemus «Pilved ja taevas» I—II, J. Kermiku «Renovatsioon» ja K. Kesleri «Tütarlapse portree».

Skulptuuris puudusid noorteloomingule omased ekstravagantsused. Meeldejäävad olid A. Vahtrapuu suur kipskõrv ripatsiga ja A. Seppeti kipsskulptuurid.

Sügis on tibudelugemise aeg, noortekoondise aastapreemiad jagatakse välja aasta lõpus. Kui püüda ennustada maali aastapreemia saajat, siis seni tundub teistest ohutus kauguses olevat R. Kari (maali aastapreemia omanik 1982), aga tubli on ka R. Kelpmann. Graafika ja skulptuuri osas sõltub palju juhusest.

Äramärkimist väärib U. Pedaniku õnnestunud näitusekujundus, mis mõjub seniste Tartu näitusekujunduste kõrval väga sümpaatsena.

VALDO VÄGI

Lõika välja ja kleebi seinale

Et tõsta kinopubliku ideelist, kultuurilist, esteetilist jms. taset, ära näidata ja näha kinokunsti kõlbelised, moraalsed, eetilised jms. väärtomadused, hoiatada väärtõlgenduste ja pseudoteooriate eest — selle tarbeks kuulutas TRÜ filmiklubi 23. märtsil välja **filmipublitsistika konkursi.**

Perspektiivis näeme, et iga rahuldatud ja rahulolematu filmivaataja sule haarab — nii palju on ju veel ütlemata — ja kirjutab. Millest, küsite. Kõigest, mis servapidi kinokunsti puudutab. Filmist üldse, selle tegijatest, näitlejatest, kinopildist üldse ja Tartus. Maa on söötis, seeme mulda!

Konkureeriv töö ei pea olema märksõnaga, peab aga TRÜ lehes näha olema. Loodetavasti saame siiski kurbusega nentida, et kõiki töid pole olnud võimalik avaldada — neid on sedavõrd palju. Konkureerivad muidugi ka need, mis auhindamise ajaks veel lehte pole mahtunud. Žürii saab aus, esindaja ka «Tallinnfilmist».

Kirjutada võib kõigest või peaaegu kõigest, kirjutada võivad kõik, kes ülikoolis õpivad või töötavad või kuuluvad ülikooli filmiklubisse.

Pimedat ekraani ja eredat mõttesähvatust! Auhinnafond on 80 rbl., žürii võtab jagamise enda peale.

Võistlust on pikendatud 15. novembrini.

Filmiklubi

TÄHTPÄEVAKALENDER

Dietrich Heinrich Jürgenson

(1804—1841)

Suvel möödus 180 aastat Tartu ülikooli esimese eestlasest emakeelelektori sünnist. Tartu ülikoolis on süstemaatiliselt eesti keelt õpetatud alates 1803. aastast. Ülikooli põhikirja alusel kuulus filosoofiateaduskonna koosseisu eesti ja soome keele lektor, alates 1817. aastast eesti keele lektor. Üle saja aasta oli eesti keele lektor ainsaks eesti filoloogia õppejõuks Tartu ülikoolis.

1837. aastal asus eesti keele lektori ametikohale esimese eestlasena Dietrich Heinrich Jürgenson (sünd. 15. juulil 1804 Pärnumaal Orajõel mõldri pojana). Ta õppis 1823—1826 Tartu ülikoolis teoloogiat. Usuteaduskonna lõpetamise järel asus ta 1827. aastal Tartu Õpetajate Seminari inspektori ametisse.

Eestlasena tundis ta sügavat huvi eesti keele ja kirjanduse vastu. D. H. Jürgenson oli F. R. Faehlmanni ja F. R. Kreutzwaldi lähem sõber ja nõuandja, ka toetas ta F. R. Kreutzwaldi tema gümnaasiumipäevil.

D. H. Jürgenson oli Õpetatud Eesti Seltsi asutamise ajal ja esimestel tegevusaastatel selle üks silmapaistvamaid juhte. Tähelepanu väärivad mitmed tema ettekanded (eesti murrete tekkimisest, eesti noomenite käänamisest, eesti kirjandusloost jt.).

Tema algatusel alustati eesti keele sõnaraamatu koostamist ja väljaandmist. Oma loenguil seletas Jürgenson eesti rahvalaule ja 1841. aasta kevadsemestril pidas ta esimese loengu eesti kirjanduse ajaloost. Eriliseks huviobjektiks oli Jürgensonil liivi keel.

Matthias Johan Eisen

(1857—1934)

M. J. Eisen oli Tartu ülikooli professor aastail 1920—1927 (kirjandusloos tuntud ka varjunimede all mag. Nooli-Aleksander, A. Maine, En. jt.).

M. J. Eisen sündis 16. septembril 1857 Vigalas Oese kooliõpetaja perekonnas. 1879 astus ta Tartu ülikooli, mille lõpetas 1885. 1886. aastal saadeti ta Ingerimaale prooviametit pidama. Lähemalt oli Eisen tutvunud soome keele ja kirjandusega juba üliõpilaspõlves, nüüd uuris ta vepslaste ja karjalaste elu-olu ning keelt.

1912. aastast alates elas M. J. Eisen Tartus. 1920. aastal määrati ta rahvaluule professoriks. Tartuperioodil sai temast tolle aja kõige produktiivsem kirjamees, kellelt ilmus üle saja töö. Suurem osa neist puudutab folkloori.

1883. aastal alustatud rahvaluulekogu oli 1924. aastaks kasvanud 55 000-leheküljeliseks. Oli kogutud rikkalik materjal eesti vanasõnadest, rahvamõistatustest, samuti Kaval-Hansu ja Vanapagana lugudest jt.

1920. aastal ilmus M. J. Eiseni «Eesti mütoloogia». Juba 1891.—1898. aastal avaldati trükis tema eestindatud «Kalevala».

M. J. Eisen oli ka ajakirjanik ja kõnemees. Tema sulest pärineb õige mitu nn. kunsteepost («Kõu ja Pikker»). Käsitlemata ei jäänud ka Eesti ajalugu.

Ühe vanema kirjandustegelasena valiti M. J. Eisen 1912. aastast peale Eesti Kirjanduse Seltsi juhatusse, samuti Eesti Rahva Muuseumi juhatuse esimeheks. Ta oli 1920. aastal asutatud Akadeemilise Emakeele Seltsi juhtiv jõud.

Professor M. J. Eisen oli oma ajajärgu nimekas ühiskonnategelane. Ta suri 6. augustil 1934 Tartus ja on maetud Raadi kalmistule.

SIRJE TAMUL

TAM Bulgaarias

10. septembril alustas Tartu Akadeemiline Meeskoor oma paarinädalast kontserdimatka Bulgaaria linnades. Kus nad laulsid ja mida nägid, sellest saab täpsemalt teada pärast tagasitulekut.

EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE

● FAKT: Sakala regiooni komandör — ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär Jaan Vihrov,
komissar — 1984. a. majandusteaduskonna lõpetanud Rein Murakas,
meister — TPI ehitusteaduskonna IV k. üliõpilane Tõnu Tammesalu,
arst — arstiteaduskonna V k. üliõpilane Ariel Levin.

● KOMMENTAAR: Kuidas läks? — Murakas: «Hästi. Üldjoontes hästi.» Aga Karksis? — Levin: «Jäime teiseks!» «Punktiarvestuse järgi,» leiab Vihrov.

EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE ● EÜE

Sulle, geograafiatudeng!

Ühtlaselt kulgeva aja näiline ebaühtlus on meid kõiki tõstnud akadeemilise trepi järjekordsele astmele. Kellel rohkem, kellel vähem uudsele. Traditsiooniline tüdrukute-poiste suhe kipub kiiva kiskuma. Lõpetanutele-lõpetajatele antakse nüüd soodne võimalus targutamiseks «... aga meie ajal ...». Alustajad esialgu vaikivad, et tujurikaste tudengiaastate lõppedes omakorda järelkäijatele ette heita «... aga meie ajal ...».

Niisiis viimane aste. Tahtmatult peab hakkama kaaluma ülikoolist saadut ja niisama tahtmatult tõmbub kulm kipra — kas ikka eluks jagub? Lootusrikkalt püüad siiski varbaid panna seni võõraks jäänud tööväljadele. Kiirustada tuleb ka vastamisega igihaljale küsimusele — mida ikkagi kujutab endast sinu leivaisa, Geograafia? Mäletan hämmeldust, mis tuli üle elada ühel esimestest loengutest, kui lugupidamisele pretendeeriv õppejõud dikteeris meile geograafia definitsiooni, nõudes konspekteerimist ning igavest meelespidamist. Tegemist polnud naljaga. Taolised mõtlemisviisigud said punaseks tuleks kõigis suhtumistes ülikooli ja nende argisus tõi lõpuks tunnetuse sellest, mida tähendab 352 aastat. Lihtsalt piisav aeg, et panna hoogsasse ühesuunalisse liikumisse kogu akadeemilise õpetamise mehhanism. Selles end kehvalt tundvate üksikute rabelejate OMA juures peatumise soovi täideviimine jääb ilmselt alati nõudma tüki tervistavat mõttevaeva.

Kõik algab augustis. Sissesaamise kadalipp on geograafidel löökiderohke. Aga edasi? Töö sai tehtud, nüüd hakkame reisima? Või avastame rõõmsalt, et diplom — see on imelihtne!? Enamikule on siiski üheteistkümne aastaga selgeks õpetatud korrektsed, kõiki rahuldavad töövõtted ning nende jaoks sulab kõrgkool mõnusaks keskkooli jätkuks. Mingile osale kahjuks ei sula, vähemalt mitte mõnusalt. Igal kursusel kohtab vahest peotäit pretensioonikaid, kes loodavad veel olematutele kilukestele teaduse mosaiigis, kes küsivad eesminejatelt: mis on olemas? Vastuse kuulmise asemel komistavad nad aga arusaamisele, et süsteemis «omandamine-aruandlus» polegi vastuse kohta. On ainult šiffer ning teerist. Ja Juhus, tarbetut kisa tekitamas.

Tundub, et kirjapandu viis järjekordse jalgratta leiutamisele. Tagavaraks saab võtta vaid küsimise geograafia olemusest. Ah ei, definitsioon on ju antud, mis seal enam! Siinkohal võib ka allakirjutanu kergendatult ohata — lõpuks ometi jõudsin käbini.

Haeska, 27.—31. august, Eesti noorte geograafide suvekool. *Esimene omalaadne, kuid võrdlusvõimalusetagi kordaläinuks tunnistatud. Kaastudengeile vahest selgituseks, et ärgu teid eksitagu sõna «noor». Vaevalt hakkate teiegi kunagi kauges tulevikus ilmutama agarust enese vanaks tunnistamisel. Toimunud üritusel tagas niisugune inimhinge veidrus kõrge erialalise taseme. Noorimatele noorte seast aga võib juba omaette väärtuseks olla kasvõi teadmine, et ametivendi on ikkagi päris palju. Täiuslikuma info huvides pole mõtet hakata üles lugema esinejate raskekaalulist nimekirja. Tuleks hoopis hellitada lootust, et agaramad rahulolematud lähevad mõne osavõtnu poole, kaasas intrigeeriv soov aruteluks. Paratamatu tõdemus isikliku teadmistevaramu jalgu nõrgaks võtvast hõredusest ärgu saagu mitte piduriks, vaid tagant-tõukajaks. Ehk aitab veidike kindlust sisendada ka Maurice Maeterlincki käsi: «Lohutuseks ütelgem endile, et arukus on võime, mille varal me mõistame viimaks, et kõik on arusaamatu.»*

ANU KULL,
geograafia V k.

Kas praeguse kolmanda kursuse geograafid tunnevad ennast sellel pildil ära? Teie ise teate, et foto meenutab 1982. aasta esmakursuslaste taidluskonkurssi. Ja ära te selle võitsite.

EVALD VELDEMANNI foto

Uusi trükiseid

Silvia Oja. Valik loenguid spordipsühholoogiast. Tartu 1984, 44 lk., 500 eks., 10 kop.

Eugen Kaitsa. Revisjon ja kontroll kaubanduses I. Teine, täiendatud ja parandatud trükk. Tartu 1984, 300 eks., 56 lk., 10 kop.

Ilmar Rebane. Kuriteo toimepanemise staadiumid. Nõukogude kriminaalõigus. Üldosa. Õpetus kuriteost III osa. 3. vihik. Tartu 1984, 600 eks., 60 lk., 15 kop.

Literatuursüntees. Metoodiline juhend TRÜ keemiaosakonna üliõpilastele. Ants Tuulmets, Heiki Timotheus, Mall Hõrak. Tartu 1984, 350 eks., 44 lk., 10 kop.

Programmeeritud ülesandeid üldisest keemiast. Koostanud G. Vesman, A. Koorits. Teine, täiendatud ja parandatud trükk. Tartu 1984, 700 eks., 76 lk., 10 kop.

Faaside tasakaal ja lahuste omadused. Füüsikalise keemia praktikum. Teine, parandatud trükk. V. Past, J. Raudsepp. Tartu 1984, 400 eks., 60 lk., 10 kop.

Kvalitatiivse keemilise analüüsi alused ja poolmikroanalüüsi tehnika. Praktikumi juhend bioloogia, geoloogia ja kaubatundmise eriala üliõpilastele. Teine, täiendatud ja parandatud trükk. Tartu 1984, 500 eks., 48 lk., 10 kop.

Aritmeetika ja algebra. Metoodiline juhend matemaatika proseminariks I. E. Abel, E. Jõgi, E. Mitt. Tartu 1984, 1000 eks., 160 lk. 30 kop.

TÕLKEVÕISTLUSE LÕPETAMINE VÄLISKIRJANDUSE RING

1984. aasta tõlkevõistluse lõpetamine (ülevaade ja kokkuvõte, auhindade kätteandmine) toimub **neljapäeval, 20. septembril kl. 18 peahoone aud. 127.** Samas peetakse väliskirjanduse ringi **avakoosolek** (ülevaade tehtust, plaanid edaspidiseks).

Oodatud on kõik tõlke- ja väliskirjanduse huvilised!

NB! Tõlkevõistluse tulemused anti teada 1. juuni «TRÜs».

TÕLKEVÕISTLUS 1985

kuulutati välja traditsioonilistel tingimustel 1. juunil.

Tõlgime eesti keelde ilukirjandust maailma mistahest keelest. Proosatekstide (novellid, esseed, tervikliku katkendid romaanist või näidendist) pikkus võib olla 5—10 masinakirjalehekülge (2 intervalliga), luuletusi tuleb võistlusele esitada vähemalt 3 ühelt ja samalt autorilt. Esitada tuleb nii originaal kui tõlge kolmes eksemplaris. Eripreemia on parimale vahendusele NSVL rahvaste kirjandusest.

Osa võivad võtta kõik, kes võistluse väljakuulutamise hetkel olid või alates uuest õppeaastast on TRÜ statsionaarsed või mittestatsionaarsed üliõpilased. Tööd tuleb varustada märgusõnaga ja pealkirjaga «Tõlkevõistlus 1985», lisada suletud ümbrikus tõlkija nimi, teaduskond, kursus ja elukoht ning toimetada hiljemalt 1. märtsiks 1985 ajalehe «TRÜ» toimetusse.

PRESSIKLUBI

Pressisekretärid! Kohtume toimetuses teisipäeval, 18. septembril kl. 16.

FILMIKLUBI

liikmekaarte pikendatakse veel **17. septembril kl. 18—20** Vanemuise 46 fuajees. Uusi liikmeid võetakse ja kandidaadipileteid vahetatakse välja oktoobris. Esimese ürituse kohta jälgige reklaami.

NB! Filmikirjutiste võistlus kestab 15. novembrini. Võitja ei kahetse!

KLUBIS

Laupäeval, 15. septembril kl. 22 kesköödisko.

Pühapäeval, 16. septembril kl. 21 diskokava «Puhumas on sügistuuled».

TEATER KLUBIS!!!

24., 25. ja 26. septembril kl. 19 **Noorsooteatri etendus «Pink»** (A. Gelman). Ühistellimusi võetakse vastu 17. septembril kl. 10—18 tel. 3 47 00. Üksikmüük 19., 20. ja 21. septembril kl. 16—19 klubis (ruum 207).

UUES KOHVIKUS

Laupäeval ja pühapäeval kl. 19 diskoõhtu.

MUDILASTELE!

5—7 aastaste laste **peotantsuringi tunnid** toimuvad teisipäeviti, kolmapäeviti ja reedeti kl. 16—17 klubi suures saalis.

Toimetaja VARJE SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti.
Tellim. nr. 3328. MB-09607. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоод» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 24 (1383) Reedel, 21. septembril 1984 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

ME MÄLETAME

«Neli aastakümmet pole üldiselt pikk aeg, kuid küllalt pikk kõrgkooli elukäigus. Ülikool oli rüüstatud, vaeslapseks jäetud. Paari kuuga seati korda hädavajalik, õppetöö läks käima. Millise ennastsalgava hoole ja kiirusega korrastati õpperuumid, koguti kaader. Mäletan seda hoogu. Töötati külmades auditooriumides, korrastati ülikooli ümbrust ja linna. Igaüks teadis, mida ta tegema peab. Kedagi polnud vaja kohustada, kohusetunne peitus inimestes endis. Tänu sõjajärgsetele organisaatoritele on TRÜ palju saavutanud. Suured teened olid tolleaegsetel rektoritel, prorektoritel, dekaanidel, kateedrijuhatajatel ja teistel õppejõududel ning töötajatel. Olgem siis järglased meie eelkäijatele, kelle nime ja tegevust ei unustata.» — Nii kõneles Raadi kalmistul professor **Eduard Laugaste**. Põllumajanduse Akadeemia professor **Jüri Kuum** meenutas põllumajandusteaduste taasrajajaid ja -rajamist, EPA moodustamist 1951. aastal. Arsteaduskonna komsomoliisekretär **Vahur Keldrima:** «Me langetame pea kõigi eelkäijate ees. Meie kohus on jätkata nende tööd.»

Mälestustalituse kalmistul alustas ja lõpetas ülikooli naiskoor. Kõlasid «Mu isamaa on minu arm» ning «Gaudeamus». Kersti Karu esitas A. Sanga luuletuse «Tagasivaade».

HANS KRUUS (1891—1976), akadeemik, ajaloolane ja ühiskonnategelane, TRÜ rektor 1940—41, 1944.

ALFRED KOORT (1901—1956), akadeemik, filosoof, TRÜ rektor 1944—1951.

FEODOR KLEMENT (1903—1973), akadeemik, füüsik, TRÜ rektor 1951—1970.

Tartu Riikliku Ülikooli praeguse rektori professor Arnold Koobi süüdatud tõrvikud andsid valgust nende kalmudele. Lühikeses mälestuskõnes tõi rektor esile seda, mis oli iseloomulik neile ülikoolijuhtidele, kuidas nad edendasid meie *alma mater*'it. Lilled mõlemalt kõrgkoolilt. Küünlad. «Gaudeamus».

Artur Linkberg, Albert Valdes, Anatoli Mitt, Gerhard Rägo, Richard Kleis, Villem Alttoa, Helmut Kadari, Johannes Piiper... Üksteise järel süttisid küünlad sel õhtul veel paljudel haudadel. Ülikool mälestas oma inimesi. Ühiselt.

Roheline muru. Punased lilled. Hall graniit. Rohekaskollased puud. Veel tumedamad puud tiigiveel. Ilus. Isegi liiga ilus. Kas oskame meie, need, kes ise polnud neljakümne aasta eest Tartus, need, keda polnud tollal veel olemaski, ette kujutada sedasama Raadit sõjatules? Siin lähedal oli rindejoon. Tartu oli vabaks saanud augusti lõpus. 17. septembril 1944 algas meie suurtükiväe tulelöök. Mäksa kandis ületati Emajõgi. Vaenlane sunniti taganema. 19. septembri õhtuks oli vaba ka Tartu rajooni praegune piirkond. Oli alanud linna taastamine tuhast ja varemetest. Jätkus 1941. aastal katkenud nõukoguliku ülikooli taasloomine.

Esmaspäevase mälestusmiitingu Raadi memoriaalansamblis juhatas sisse dotsent **Hillar Palamets**. Professor **Juhan Peegel** oli üks neist, kes sõjamehest üliõpilaseks sai, ülikooli ja linna taastas. Ta ütles: «Sõjas seisime paljude kaaslaste haudade juures. Seal andsime endale sõnatu lubaduse — meil tuleb tööd teha ka nende eest. Peame suutma seda, mida nemad enam ei suuda. Ka õpetada tänast üliõpilast.» Professor **Valentin Matin** EPAst: «Tänased saavutused oleme saanud teoks teha tänu Nõukogude Liidu järjekindlale rahupoliitikale.»

Pärast sõnavõtte jäid memoriaali monumendile pärjad mõlema kõrgkooli juhtkonnalt. Üliõpilased ja allasutuste esindajad asetasid lilled Tartu vabastajate nimetahvlitele. Venelased, ukrainlased, tatarlased... — siin puhkab 2150 sõjameest. Galina Berezenkovalt kõlas Novikovi «Ema laul» ja Kersti Karult Paul Rummo «Koduteel».

ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ ● ÜTÜ

Jälle diplom

Üleliidulisi auhindu on saanud meie üliõpilaste võistlustööd varemgi. Nüüd jõudis kohale teade, et NSV Liidu Teaduste Akadeemia presiidium andis 1983. aasta üliõpilastööde konkursi diplomi **Andrus Saluperele**. V kursusel valminud uurimust «Jäikplastsete ümarplaatide optimaalne konstrueerimine» juhendas prof. Ülo Lumiste. Sama tööd tunnustati 1981. aastal ÜTÜ vabariikliku konkursi I järgu diplomi ja järgmisel aastal üleliidulise konkursi medaliga. Praegune teoreetilise mehaanika kateedri aspirant Andrus Salupere on tuntud ka ehitusmalevlase ja fotograafina. Sageli võib tema tehtud pilte näha meie lehes.

Agitbrigaad. Kus?

Täna täpselt nädal tagasi asus Leningradi poole teele rohkem kui kümnest üliõpilasest koosnev agitbrigaad. Seda juhib õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane, RSRi president Owe Ladva. Kuu lõpuni esinetakse Leningradi ja Pihkva oblastis loengutega, mida peavad peale Owe ka Andres Lepikov ja Raul Eamets (üks õigusteaduskonna II, teine III kursuselt). Kõneldakse ülikooli minevikust, kaasajast, Tartust, Eestist. Kontserte annavad klubi rahvapilliorkester ja lauluansambel «Lakstigal».

EDVIN PIIM

Malevajuttu tulevikule mõeldes

12. septembri pärastlõunal rektori kabinetis. Siia olid kutsutud EÜE Gagarini rühma esindajad. Miks? Rektor huvitus selle rühma tööst lähemalt. Oli ju komplekteerimisega osaliselt raskusi. Komandör ja tema asetäitja said ootamatute asjaolude tõttu paika alles natuke enne rühma teeleminekut. Eks rektorilgi tule vastutada oma kõrgkooli üliõpilaste eest, eriti niisugune rühma eest, mis esindab tervenisti oma liiduvabariiki. Peapõhjuseks oli aga tubli töö tunnustamine. Töötati teistest väiksema rühmaga, palju oli tüdrukuid, kuid võetud kohustus täideti auga. Seda tunnistasid ka autasud, mida tuli kokku 41. Siin anti komandörile dots. Enn Hansbergile ja tema asetäitjale (meister) dots. Viktor Siebenile kätte rektori tänukiri. Majandusteaduskonna II kursuse üliõpilasele Irina Abramjanile aga ÜLKNÜ Smolenski oblasti komitee aukiri. Nemad on ka siin fotol.

ARVO VIILUPI foto

(Järg 2. lk.)

Otsides, leides.

● *Pöörad lehekülje ja leiad pealkirja «Otsides, leides.» Läheme veel kord «Gaudeamuse»-peole.*

Minult küsiti suvel: «Mis sa jandad laulupeolehega. Pidu toimub selletagi. TPedI teeb ju erinumbri.» (Tegi küll ja väga ilusa. Esikülg oli neljavärviline!) Küsitakse nüüdki: «Milleks enam laulupeost kirjutada? Pidu ammu läbi.»

Ei mõista neid pärijaid. Kuidas saanuks TRÜ üliõpilaslaulupidude algatajana reageerimata jätta? Oma pidu oli ju ka Tartus. Aga sügisel? Mis sest, et kõik juba minevikuks saamas või saanud. Igaühel on oma mälestus, miks mitte püüda neid korraks ühitada. Ka tuleviku tarbeks. Olen ütlemata tänulik kõigile, kes kunagi tudengilaulupidudest kirjutanud. Tänu neile elasin läbi mitu imelist pidu. Juuli algul ilmunud erinumbrit kokku pannes aitasid seda teha toimetuste ja raamatukogude koltunud ajalehekaustad. Neis oli hõiskamist, oli kriitikatki.

Et juulist on tõepoolest september saanud, ei püüagi ma kinni pidada kõikide laulupeoürituste märkimisest, rääkimata kirjeldamisest. Teised infovahendid on neist juba küllaldaselt teada andnud. Püüan läbi iseenda otsida **«GAUDEAMUSE»-vaimu.** Milleks? Ehk teadvustub see peaaegu nädalapikkune aeg uuesti läbi elades eneselegi selgemalt.

Olen kuulnud sellest teemast palju kõneldavat. Mis ta siis ikka on? Miks ta tekib (kui üldse tekib?) Kellel? Ja kust? Kellelt? Ei tea veel, kuidas «Gaudeamuse»-vaimu otsimine sõnas välja võib tulla. Mõttes olen juba mitu korda selle ära kirjutanud.

Istusin esmaspäeva varahommikul kirjutusmasina taha teadmisega, et alanud nädala lehes peab laulupidu sees olema. Tean praegu sedagi, et meie meeskoor sõidab mööda Bulgaariat. Seal on ka õppeprorektor Valter Haamer, kelle kanda olid laulupeoraskused ülikoolis. Tean, et naiskoor on Kaasani-reisi ootel. Hiljaaegu laulsid nad nii kenasti Toomemäel Kristjan Jaak Petersoni samba ees. «Lakstigal» laulab-mängib teisel pool Peipsit. Rahvatantsijaid ootab varsti vist samuti pikem reis. Uus aasta, uued hooled. Külfap lisandub kõigile neile ettevõtmistele kübeke suvesära «Gaudeamuselt». Olid ju esinejad siiski esimesed, kelleni suure peo tunne jõudis. Proovid, proovid. Ühendproovid. Küll oli koosolekuil armas kuulda, et ülikooli rahvas on hoolsalt ette valmistunud.

Kust algas «Gaudeamus»? Osalt korraldajate koosolekuiltki Tallinnas ja Tartus. Neid oli väga vaja. Sageli küsiti peo kohta ka toimetusest. Koguni telefonitsi. Püüdsime kõike teada olevat lehe kaudu edasi anda. Aitäh naiskoori lauljaile Leeni Ubale ja Siiri Maimetsale, samuti rahvatantsijale Vambola Paavole, kes meid aitasid. Ühtekokku oli laulupeoteemalisi kirjutisi «TRÜ-s» 8, lisaks erinumber 3. juulil. Erinumbrit tehes tabasin korraga, et pidu on minunigi jõudnud. Pidu oli Tartusse jõudnud (kuigi seostasin kõike oma esimese peoga Riias)!

Lippasin mööda Kastani tänavat trükikoja poole, kui jaamas leedulasi vastu võeti. Sest... autol, millega pidin laulupeolehe trükikojast ära tooma, sai bensiin poolel teel otsa. Egas midagi. Trükikojast sain värske lehepaki kaenlasse, bussiga kesklinna ja joostes täitevkomitee kultuuriosakonda. Ei saanud ju kultuuriosakonna juhatajat Valev Pärna alt vedada. Raekojas pidi varsti algama külaliste vastuvõtt. Lubasin nende jaoks ajalehed õigeks ajaks kohale tuua.

Aga siis kõlasid Raekoja platsil ka juba Leedu tudengite trummid ja muud pillid. Pidu oli jõudnud Tartu tänavatele! Ei, see pole ainult Gorbulskise, Paulsi ja teiste helilooja te särtsakas muusika. Siin on, mida vaadata! Kaunid kostüümid, trummitüdrukute liikumine.

Otsides, leides.

Purskkaevu juures peeti maha terve etendus! Jätsin Kaunase Polütehnilise Instituudi tudengitest pilimehed siiski maha, et sumata ka peahoone ees mängijaid. Ilus ja imelik oli. Nüüd tundsin end tõesti juba peo sees olevat. See puhkpillimuusika kutsus ju kõiki peole. Ainult et... ülikooli peahoones endas ei paistnud rahvas eriti sellest nagu teadvatki. Mitmed juurde tulijad pärisid kurvalt: «No miks nii vähe rahvast vaatamas-kuulamas on?» Teadagi. Tudengid juba majast lahkunud. Palju seda muudki rahvast oli. Siis astus peahoone uksest meie rektor, tervitas dirigenti ja kõndis raekoja poole. Seal algas Leedu delegatsiooni pidulik vastuvõtt.

Puhkpilliorkestrid olid kohale saabunud juba hilisõhtul. Hommikul andsid nad kontserte mitmes paigas. Raekoja platsil igatahes uudistajatest puudust polnud. Hommikul jõudsid rongiga kohale ka ülejäänud esinejad. Kokku oli Leedu päeval Tartus külalisi 900 ümber. Nende juhte tervitasid raekojas linna parteikomitee esimene sekretär Enn-Arno Sillari, täitevkomitee esimees Nikolai Preiman, TRÜ rektor Arnold Koop, EPA prorektor Enn Altosaar jt. Külaliste poolelt kõnelesid Leedu NSV delegatsiooni juht, kõrg- ja keskeriharidu se ministri esimene asetäitja Kazys Žurauskas ja Kaunase PI prorektor Ramunas Ambrazas. Kohtumist ilmestas meie «Lakstigali» ja «Ingliska B» laul ning mäng.

Päev otsa võis linnas leedu tudengeid kohata. Poole kuueks kogunesid nad koos tartlastega EPA juurde miitingule. Ühiselt austati Leninit, tema ideede mälestust. Sealt alustas teed läbi linna kaarega ülikooli ette rongkäik.

«Aitäh, et otsustasite kohtuda meiega Tartus, üliõpilaslaulupidude hällilinnas! Pole midagi ilusamat, kui laulvad ja tantsivad noored, kui noorte sõprus!» Nii tervitas rektor professor Arnold Koop peahoone ees laulupidulisi.

Leedu tudengid tundsid end rongkäigus päris koduselt, vabalt. Kõndides moodustati mitmesuguseid mustreid, astumisi risti-rästi. Liikumisrühmad näitasid kõike, mida oskasid. Kuni ülikooli staadionini, kus alles õige pidu lahti läks. Algul päikeses, siis vihmas ja lõpuks paistis jälle päike. Võinuks ju arvata, et leedulaste kava oli Tallinna peo peaproov. Mõningal määral küll, kuid siiski oli see täiesti iseseisev kava. Kes siis esinesid? Puhkpilliorkestrid, koorid, tantsijad. See ei olnud mitte ainult kõrgetasemeline laul ja mäng, vaid ka vaatemänguline etendus. Kasvõi leedulaste «Viljapeksutants». Kord puukingad jalga, kord maha! Kauniks üllatajaks olid muidugi nende peotantsijad. Pidu Tartus sai peetud, külalised sõitsid Tallinna, meie esinejad samuti tagasi proovidele.

* * *

Järgmisel hommikul, see on siis 5. juulil, saatis raudteejaamast mees- ja naiskoori teele õppeprorektor Valter Haamer. Mõni tund pärast meie pealinna jõudmist nägin teda juba laulupeostaabis. Pidevalt oli ülikooli rahvas silmapiiril. See tõi suurde peolinna kodusust, tuttavlikkust Niisiis, pidu ja peolised olid jõudnud TALLINNA. Meenutame sedagi, et tänavu toimusid Leedu päeva sarnased üritused ka Pärnus ja Kohtla-Järvel. Pärnus peatusid ja andsid kontserdi lätlased, Kohtla-Järvel Moskva, Leningradi jt. linnade esinejad. Lisaks Tallinnas toimuvatele proovidele jagasid üliõpilastaidlejad elamuslikke hetki tänavatel, õuedes ja väiksematel lavadel.

Sama päeva lõunal toimus ajakirjanikele pressikonverents. Staap asus Pedagoogilises Instituudis. Siin oli ka pressikonverents. «Gaudeamuse» kilekotist leidsime vajalikud materjalid, Läti, Leedu ja Eesti liiduvabariikide esindajad andsid veel kord teada toimuvast. Ja siiski jäi pressikonverents kuidagi poolikuks. See ei ole mitte ainult minu arvamus. Mitmed kolleegidki tahtsid rohkem teada saada. Näiteks päriti: «Kas esinejate hulgas on väljapaistvaid õppejõude, nimelise stipendiumi saajaid, komsomoliaktiviste?» See iseenesest huvitav küsimus vajanuks vastuse saamist. Kõige täpsemalt oleksid teadnud sellele vastata muidugi kollektiivide juhid. Neid aga konverentsil polnud. Kas polnud kutsutud või ei saanud tulla, seda ei tea.

Samas majas asub ka TPedI ajalehe toimetus. Nüüd oli paras hetk neile sisse astuda, sest pidupäeva väljaanne oli juba valmis. Avasime Urmi Reindega ukse (tema on endine TPI ajalehe korrespondent, praegu töötab ajakirjas «Kultuur ja Elu») ning pidime juba tagasi astuma, sest ... nii suur ei saa küll ühe kõrgkoolilehe toimetuse tuba olla. Lausa 40 ruut-

TUNNUSTUSI

Edu eest Balti liiduvabariikide üliõpilaste laulu- ja tantsupeo ettevalmistamisel ning läbiviimisel anti

Eesti NSV rahvakunstniku
aunimetus
RICHARD RITSINGULE,
Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi
aukiri
ALO RITSINGULE
ja
VAIKE UIBOPUULE,
Eesti NSV Ministrite Nõukogu ja Eesti NSV Ametiühingute Nõukogu
aukiri
VALTER HAAMERILE.

* * *

meetrit! «Meie saame siin kõik oma koosolekud ja õppetunnid ära pidada, ei pea mujalt ruumi otsima. Kas öömaja on? Hädakorral pakume oma teist tillukest ruumi,» kuulsime «PI» toimetajalt Urve Buschmannilt.

* * *

Staabist varusin pressipääsme ka «Edasi» kolleegile Ene Puusembile. Tema pidi saabuma järgmisel päeval. Staabi melu meenutas ülikooli juubeliaegseid päevi. Mitte ainult oma sigina-sagina poolest, vaid sellestki, et iga hetk võisid kohata klubi juhatajat Heino Varikut, kinokabineti juhatajat Eduard Sakki, ametiühingukomitee esimeest Helve Kaburit ja paljusid teisi. Valges pintsakus Uno Sahva paistis oma laua tagant kaugele. «Raadio ja televisioon käivad muudkui pärimas. Press tüütab päris ära. Aega lihtsalt väike,» kostis ta üle laua. «Ei, mina ei tüüta. Saan aru, et kiire, lähen kohe edasi.» Instituudi trepil näen meie garaaži autojuhte, kelle näost küll mingit peotuju ei paista. «Mis lahti?» Segadus toidutalongidega. Loodetavasti ajutine, sest autojuhid olid rakkes mitu päeva ja küllap ka söögimure lahenes.

Instituudi juurest astusin trammi peale ja seal oli ees jälle ülikooli mees, väsimatu taidluse eestvedaja Olev Saks. Lähen peagi maha ja keda ma Narva maanteel näen? Ei keegi muu kui Sahva! «Ah, et kuhu nüüd? Mõõdan. TV tahab väga täpselt teada, kes rongkäigus kus millal on. Astun kogu tee läbi.» Nõnda sammub rongkäigu üldjuht dotsent Sahva rahulikult keskmise sammuga keset tõttavat rahvamassi.

Igal pool kohtasin meie esinejaid, õppejõude... Pole enam täpselt meeleski, kus millal olin, mis juhtus. Märkmikku vaadates nägin, et olin muljete kirjeldamisega ühe päeva ette jõudnud. Aga mis sest. Ons sel enam tähtsust? Esimene tõeline peopäev oli veel tulemata. Kohe jõuame sellenigi.

* * *

TERVITUS, SULLE, ÜLIÕPILANE!

Vaevalt mõtlesid varem sellele, millise tähtsuse omab Sinu elus taidlusringidest osavõtt.

Täna ei kujutle Sa oma päevade kulgu selliste kultuuriliste harrastusteta.

Muusika-, kirjanduse-, kunsti- ja teatrilembesena astud peatselt oma rahva keskele. Siis oled Sa rohkemat kui üksnes oma kitsa eriala tubli spetsialist.

GAUDEAMUSLANE on igas mõttes oma rahva eeslaulja.

Sinu isiklik mõju ulatub ja peab ulatuma oma ümbruskonna kultuurisfääri.

Sind vaadatakse, kuulatakse;
Sind oodatakse, Sinult õpitakse;
Sinuga minnakse koos.

«GAUDEAMUS» on midagi sügavamat ja tähtsamat kui tavaline reakontsert.

«GAUDEAMUS» — see on ühine laul, mäng ja tants koos oma seniste, tänaste ja tulevaste sõpradega.

Homme võrsub sellest üksteist austav, abistav, üksmeelne ja aus internatsionaalne koostöö.

Õnnelikku kokkusaamist «GAUDEAMUSE» heliseval sõprussillalt juuli, 1984.

GUSTAV ERNESAKS

(Järg 3. lk.)

(Algus 2. lk.)

See südamlik tervitus ilmus reedehommikuses, esimese peopäeva «Sirbis ja Vasaras» ühelt peo aujuhilt Gustav Ernesaksalt. Lausa uskumatu, et seda võrratut laulu, tantsu ja mängu pakkusid taidlejad. Üliõpilased, kellel enamasti puudub sellekohane eriharidus. Pidevalt muutub kollektiivi koosseis. Ühed lõpetavad, teised alustavad. Milline meeletu tööpõld on kollektiivi juhtidel. Aga näe, meil on tunnustatud koorid ja tantsijad! Olen neid kuulanud-vaadanud ülikooli aulas ja «Vanemuises», Toomemäel ja linna tänavail. Ja nüüd siin Tallinnas teiste seas.

* * *

Sõpruskontsert reedel, 6. juulil. Lauluväljaku murul kujundavad liikumisrühmade tüdrukud kõrgkoolide sümboli — mütsilille. Helehallid lendlevad kleidid, üle rinna valge siidlint, sellel kuldsete tähtedega «Gaudeamus». Iga neiu peas on oma kõrgkooli müts. Nad kutsuvad teisi. Siis tulevadki külalised ja muruplats on esialgse noorusliku esinduslikkuse asemel täis särtsu ja hoogu. Batumi Pedagoogilise Instituudi rahvatantsuansambel «Adžaria» kujunes üheks menukamaks kogu laulupeo ajal. Kaasa haaras nende kiire ja vaata et metsik tants, mägilaste rahvariided. Kiievi Lennuinseneride Instituudi «Poljot» ei jäänud maha sugugi. Kui mainida veel minskilaste «Krõžatšokki», siis on «Rahvaste sõpruse sõidi» kõik esinejad öeldud. Seejärel läks esinemisjärg leedulaste, lätlaste ja eestlaste kätte. No mida oskab öelda see, kes on rahvatantsu tantsinud vaid algkoolis, niisuguste virtuooside kohta! Lausa võimatu. Võtan abiks hoopis autoriteedid. Ühes suvises «Rahva Hääles» kirjutas Heino Aassalu.

«Tudengipidu sai taidlushooajale mõjuvaks lõppakordiks. Jälle oli hea võrrelda end naabritega ja nüüdki tõdeda, et tantsu alal häbenema küll ei pidanud. Meie üliõpilaste esinemise juhid-korraldajad M. Agu, L. Palmse ja Ü. Luht koos oma abilistega saavutasid programmi kontrastsuse ja dramaturgiliselt pingestatud ülesehituse. Võrreldes naabrite valikuga aastate jooksul läbiproovitud tantsudest, mindi meil julgelt välja uudsusele ning originaalsele koreograafilisele lahendusele. Otse selleks peoks valmisid M. Agu tudengipeopärane «Kungla rahvas» ja soojasüdameline «Põhjamaa», Ü. Luhti värske «Vallatu polka» ja «Trepitants» ning L. Palmse «Rukkirääk» ja sillerdavalt värvirõõmus «Vikerkaar». Ka varemtuntust-teatust oli tehtud osav valik: H. Mikkeli meelikõitev «Tedremäng», mis lisas paraja annuse tõsidust, H. Talveti üha huvipakkuv «Läki tantsule» ning vana hea «Jooksupolka» — neist kõigist sai ilus tervik, mida kuidagi eriti kaunilt kroonis «Vikerkaar». Ka vennasrahvaste tantsude esitamisega tuldi meeldivalt toime. Kõik rühmad ei esinenud küll Eesti NSV teenelise kollektiivi TRÜ rahvakunstiansambli (juhatab H. Tiivel) kombel otse eeskujulikul tasemel, kuid üldmulje kujunes ometi nauditavaks. Esinemist ilmestas omanäolisus, nii et kuidagi ei tahaks nõustuda ajalehe «Sirp ja Vasar» 29. juuni numbris 13. leheküljel avaldatud mõttega: «Oleme niigi oma rahvatantsu esitamise taseme poolest teistest liiduvabariikidest maas.»»

Aga mina ise? Võin öelda, mis meeldis, mis haaras. Eestlaste kava näis algul väärikas, põhjamaiselt karm ja rahulik. A. Marguste (muusika), H. Mikkeli (koreograafia) ja M. Agu (lavastus) «Tedremäng» lükkas selle ümber. Ma ei oska seda enam tagantjärele kirjeldada. Kas sest olekski kasu? Selle peab igaüks ise kaasa elama. Või «Vikerkaar», mida alustasid taas hallides kleitides neiud. Halli lendleva pealisriide alt tulid nähtavale lillad, rohelised, roosad, sinised, kollased värvid. Imekaunis vikerkaare-motiiv põimus läbi külaliste muusikaga. Ja jälle tantsisid kõik koos.

Leedulased. Kava on seotud rahvatantsijate, puhkpillimängijate ja peotantsijate etteastetega. Kogu esinemises on midagi suurejoonelist, südamest tulevat, vist ka meist pisut lõuna pool elavate sõprade avalamast temperamendist. Pean seda väga esinduslikuks kavaks.

Lätlased. Esialgu imetled nende rahvariiete rahulikkust. Vaatad ja võrdled. On kõik ühtemoodi? Oo ei. Aga neilgi saab hoog sisse. Ainult oma maa rahvatantse esitanud lõunanaabrid (leedulastel ja meil olid ju ka nüüdisaegsed tantsud) lõpetavad Riia laulupeol äärmiselt populaarseks saanud «Sudmalinasega» («Veski»). Lätimaa pealinnas tantsisid, laulsid seda kõik, ka pealtvaatajad.

See oli alles esimene suurürituse päev. Nagu lugeja aru võis saada, tantsiti Lauluväljaku murul. Vaadata sai ka lavalt.

* * *

Laulupeokontsert laupäeval, 7. juulil. See oli ka rongkäigu päev. Kust kõige paremini näeb? Igaüks püüdis leida enda arvates parima paiga. Lippasime Ene Puusembiga päris ette. Tõepoolest, enne Lauluväljakule pööramist tegi rongkäik väikese kaare paremale ning sealt olid minejad päris nähtaval. Kõige ees sammus rongkäigu üldjuht Uno Sahva. Rahulikult, väärikalt. Tulid ehitusmalevlased, meie võimlejad, külalised Moskvast, Leningradist, Tomskist, Minskist, Batumist, Kiievist...

Iga liiduvabariik kasutas oma ühtset sümboolikat. Põnevat oli palju. Näiteks lätlastel olid loosungid ja nimeplakatid ääristatud tammeokstega, käes hoiti põllulilli. Oli tammepärgi kaelas ja peas. «Ühtne ja korralik kujundus annab palju juurde. Samuti kostüümid,» kinnitab Valev Pärn, kes meie juures peatuma on jäänud.

«Hurraa! Elagu ülikooli naiskoor!» No miks küll eestlased nii tagasihoidlikud on ja vähe ergutavad? Me oleme ju l a u l u p e o l!

Pidu algab ülipidulikult. Kõneleb NSV Liidu kõrg- ja keskerihariduse minister. Ta kuulutab Kommunistlikule Noorsooühingule V. I. Lenini nime andmise 60. aastapäevale pühendatud tudengite laulupeo avatuks. Hinge kinni pidades vaatad tornis tõrviku liikumist korruselt korrusele. Nii, nüüd ta süttis! Kõlavad hümnid, «Gaudeamus». Viimast juhatab üks üliõpilaslaulupidude algatajaid Richard Ritsing. Esinevad ühendkoorid, puhkpilliorkestrid. Kordamööda lätlased, leedulased, eestlased. Kuulad ja vaatad, sest väga huvitavalt on osatud lauljad ka lavale seada. Tükike punast, tükike rohelist...

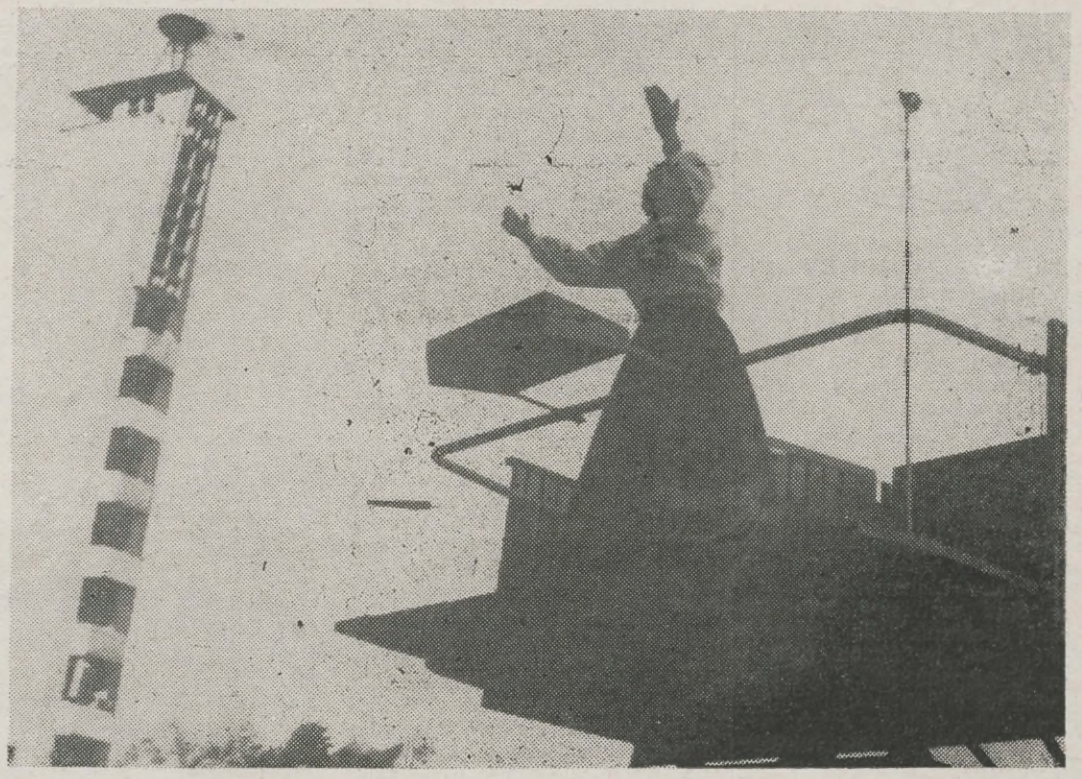

Leedulased näiteks liiguvad laval pidevalt alt üles ja ülevalt alla. Mängus on õlgkaabudki. Eesti tantsijad tulevad osalt eest, osalt nn. lavaaukudest (uksed, mis on lava algusest natuke kõrgemal), koorid saabuvad mõlemast äärest teisi viibates.

«Rukkiräägus» teevad kaasa võimlejad ja tantsijad. Need on vaid killud, mis meenuvad peale võimsalt kõlanud laulude. Dirigendipuldis käisid muidugi ka ülikooli kooride juhid Alo Ritsing ja Vaike Uibopuu.

See laulupäev oli ka tudengite sõprusõhtute päev.

* * *

Otsides, leides.

Pühapäev, 8. juuli. Viimane päev. Tantsupeo päev. Lõpetamise päev.

Enne aga natuke linnamuljeid. Mainisin juba eespool, et üliõpilastaidlejad andsid mitmel pool kontserte. Oli ka suuremaid üritusi: miiting Maarjamäe memoriaalil, miiting V. I. Lenini mälestussamba juures. Pärjad, lilled. Ja linn täis noorust.

Pühapäeva hommikupoolikul seisis Raekoja platsil EÜE Relsi rühma rahvas. Mängiti kitarri. Lauldi. Mõne aja pärast nägin neid Karja tänavas. Jälle muusika ja laul. «Tulime laulupidu vaatama. Vaba päev ja tahtsime väga näha.»

Siis peatab mind üks vaigevene rahvariietes tüdruk ja küsib: «Kus on teil niisugune muuseum, kus saaks eesti rahvariideid näha? Olin neid varem ainult vilksamisi kuskil raamatus näinud, tegelikult on nad hoopis ilusamad ja huvitavamad.» Kuhu ma ta juhatan? Minu teada pole vist kõiki rahvariideid korraga kusagil vaadata. Seda võimalust pole isegi Tartu Etnograafiamuuseumis. Ta sooviks ka mõnda raamatut ja postkaardikomplekti. Ega meil mõnd väikest väljaannet polegi. Postkaarte ehk veel leidub. Juhatan ta igaks juhuks ajaloomuuseumi, Rocca al Maresse ta ehk enam ei jõua.

Käin veel korraks staabis. Pressirahva eest hoolitsenud Ebe Talpsepalt saan teada, et minu kolleege oli peol paarsada, 50 ringis väljastpoolt Eestit. Ise on ta igapäev ametis olnud, loodab vähemalt viimasest kontserdist osa saada.

Elasime jälle kaasa juba reedel nähtud tantsukavale. Oleks mul keegi peo lõpus käest kinni haaranud ja pinkide vahele kaasa jooksma tõmmanud, poleks ma isuma küll jäänud. Sest nii tore oli! Iga päev tudengite seas tööd tehes ei märka ju endagi aastaid. Arvan, et mul oli «Gaudeamuse»-tunne. Kas see saab aga olemata olla neil tuhandetel üliõpilastel, kes aastaid proovidel higistanud, kes nüüd oma parima andsid? Minu meelest sai ükskõikseks jääda ainult üdini tuim inimene. Kahtlemata on igaühel oma laulupeo-tunne.

Organiseerijad ise said vähe osa kaunimast poolest. Majutamine, liiklus, vastuvõtud, suveniirid, toitlustamine. Peotunnet kipub ähmastama või meelde jätma seegi, kuidas kedagi vastu võeti, kuidas kuskil miski oli organiseeritud.

Esineja. Tema tahab eelkõige kõike hästi teha. Ja seda ühtsustunnet, mis tekib temal koos teistega esinedes, ei saagi kellelgi teisel tekkida. Ainult vaataja on paljas vastuvõtja. Mida ta saab — see oleneb juba tema vaimustuse astmest, temperamendist. Ent eestlasest pealtvaataja võiks vahel tõepoolest ennast rohkem välja näidata ja kaasa hõisata.

* * *

Laulupeomärkmik lõpeb arvamustega.

Kiievi tüdrukud: «Me ei ole kusagil näinud niisugust laululava. See on imevahva. Kas meeldib siin? Kuidas siis mitte. Leidsime palju sõpru.»

Eesti keele kateedri õppejõud Valve-Liivi Kingisepp: «Väga ilus oli. Lauldi ja tantsiti nii nooruslikult.»

Leedu Põllumajanduse Akadeemia noormehed: «Tantsud meeldisid lauludest rohkem. Aga ega pidu ainult esinemine ole. Oleme paljude teiste tudengitega tuttavaks saanud.»

Üks Leedu kollektiivide üldjuhte Romas Balčiūnas.

«Kuidas teie kaks kava ikkagi nii ilusti välja tulid?» Ta näitab oimukohale ja naeratab: «Siin peab ka midagi olema.» Siis südame kohale: «Ja siin ka, eriti siin!»

(Järg 4. lk.)

EDUARD SAKI ja ARVO VIILUPI fotod

Mullu töötas **UNGARI RV** haridusministeerium välja uuatusliku meetmeplaani riigi üld- ja kõrghariduse täiustamiseks. Sellele järgnes pikk ja põhjalik arutelu ungari rahva hulgas. Rahva ja juhtide ühisnõul leiti, et üleminek uuele haridussüsteemile peaks olema järkjärguline, sest praegusel hetkel puuduvad objektiivsed tingimused põhjalike reformide elluviimiseks, pealegi on kaalukaid muudatusi võimatu teha lühikese ajaga. Arutelu käigus sedastati, et täiustamine alaku üldhariduskoolidest: õpetus olgu seal süvitsiminevam kui seni (iseäranis käib see nõue loodusteaduste ja ajaloo kohta), rohkem tähelepanu pööratagu õpilaste võimete diferentseeritud arengule, pakkudes selleks enam võimalusi — näiteks fakultatiivsete ainekursustega.

Samuti leiti, et keskhariduse struktuuris on otstarbekas jätta muutmata praeguse keskkooli kolm põhitüüpi: gümnaasium, spetsialiseeritud keskkool ja tehnikum. Täiustamine seisnegu siin tolle suure erinevuse kaotamises, mis seniajani eksisteerib üldharivate distsipliinide õpetamisel gümnaasiumides ja spetsialiseeritud keskkoolides. Rohkem tähelepanu pööratagu õpilaste huvideringi kujundamisele, õpilase sotsiaalsele arengule.

Kõrgharidust puudutavais diskussioonides otsustati: vähe on sellest, kui noorest inimesest kasvab hea spetsialist; vaja on, et temast saaks ka tõeline haritlane, intelligent selle sõna kõige paremas tähenduses. Ehk teiste sõnadega: kõrgkoolid peavad tudengeile selgeks tegema, et peale nende poolt omandatava eriala eksisteerib ka niisugune keerukas nähtus nagu ühiskond, reaalne elu ja selle argiprobleemid, mille lahendamiseks on vaja usinasti koguda teadmisi, rikastada hinge ja kosutada vaimu. Kokkuvõtvalt kõneldi sellest kõigest pressikonverentsil, mis peeti hiljuti Ungari RV Riigikogus. Peaesinejaks oli Ungari haridusminister, nimekas humanitaarteadlane Béla Köpeczi.

(«Венгерские новости»)

* * *

GDANSKI ÜLIKOOLI (Poola RV) bioloogiateaduskonna üliõpilased hakkasid uurima kolme sõsarlinna — Gdanski, Sopoti ja Gdynia — faunat. Ilmnes, et linnaparkides ja aiamaade piirkonnis elutseb palju kiskjalisi, iseäranis rohkesti nugiseid ja nirke. Hoolimata linnamürast ja elavast liiklusest võib Gdanskis ja selle lähistel kohata kärpe, tuhkruid ja rebaseid.

(«Польша»)

* * *

THAI NGUYENI ÜLIKOOLI (Vietnami SV) arstiteaduskonnas lõpetas tänavu esimene lend. Noored meedikud suunati tööle riigi Keskplatoo provintsidesse, kus elavad peamiselt vähemusrahvused. Peale meedikute kooli.ab Thai Nguyeni ülikool ka pedagooge ning põllumajanduse ja metsanduse asjatundjaid.

Vietnami kõrgkoolielus oli tänavu teinegi tähtsündmus: hiljuti tähistas oma veerandsajandi-juubelit riigi suuremaid kõrgkoole, **Hanois** asuv plaani- ja majandusinstituut. Tänaseks on selle instituudi lõpetanud üle 17 000 inimese. Instituudi juures töötavad täienduskursused, mille lõputunnistuse on saanud üle 5000 tööstus- ja põllumajandustöötaja. Kaalukat osa instituudi tegemistes etendab Laosele ja Kampucheale osutatav abi spetsialistide ettevalmistamisel.

(«Азия и Африка сегодня»)

Malevajuttu tulevikule mõeldes

Panuse seatud eesmärkide täitmiseks andsid peale malevlaste rühma komandör ja meister. Pooliku rühmaga polnud kerge plaani täita ja ületadagi. Ilma üksteisemõistmise ja pingutamiseta poleks selleni jõutudki. Ehkki punktiarvestust otseselt ei peetud, sai Eesti koondrühm ÜLKNÜ Keskkomitee vimpli (Moldaaviale rändlipp, Smolenski rühma märgiti samuti autasudega), mis sisuliselt tähendab liiduvabariikide seas III kohta. Parim saavutus seninii Panuse sellesse andsid arstid, matemaatikud, filoloogid, majandustudengid jt.

Allpool tahaksin välja tuua mõned tähelepanekud, mis suvel tekkisid ja nüüdseks selgust juurde saanud.

Töötasime 39-kesi (39. lisandus pärast «Gaudeamuse» lõppemist) Meid oleks pidanud olema 50 Järgnevale malevasuvele mõeldes võiks silmas pidada üht-teist õpetlikku sellest, mis tänavu välja koorus.

● **Rühma komplekteerimise aeg** peaks algama tunduvalt varem, optimaalne oleks kuskil novembris-detsembris. Nii jääks ligi kuus kuud rühma teelesaatmiseni. Sellest peaks piisama üleskerkivate küsimuste arutamiseks ja lahendamiseks. Komplekteerimise peale võiks määrata komsomolikomitees kindla inimese, kes pidevalt annaks tööjärjest ka aru.

● Seada edaspidi üles niisugune tingimus: **välisrühma kandideerivad** vaid need, kel seljataga töö Gagarinis ja lisaks veel mõni aasta staaži koduvabariigis.

● Tõsisemalt tuleks pöörata tähelepanu **erihuvidega inimeste otsimisele**. Leidub ju meilgi küllalt pillimängijaid, lauljaid, tantsijaid. Teistes vabariikides selgita.akse aasta jooksul välja ärksamad. Kirgiisi rühm alustas näiteks ettevalmistusi mullu novembris. Esindada ei tule ju mitte ainult *alma mater*'it, vaid tervet vabariiki mitmesugustel konkurssidel, agitbrigaadide ülevaatustel ja oma liiduvabariigi päeval. Moldaavia rühma koosseisus oli tervelt viis väga head tantsijat Kišinjovi PI tantsuansamblist (Eestist kõigest üks), lisaks virtuoossed pillimehed. Teenitult tunnistati moldaavlased parimateks tantsijateks See kõik oli eeltöö vili. Miks ei võiks meilgi kasutada niisugust süsteemi? On ju eestlastelgi «Kuljus» ja TRÜ RKA. Kindlasti leiduks soovijaid. Kui mitte vanematelt kursustelt, siis nooremateit kindlasti. Aitäh siinkohal kõigile neile, kes suvel eestlaste laulu- ja tantsumainet hoida püüdsid!

● Ka **spordimehi** oleks tarvis, sest kahe kuu jooksul on mitmeid võistlusi. Tänavu tuli meeste jalgpallis saata Aserbaidžaani vastu naised (täitsid oma ülesande muide augal), sest valitses «meessoo põud». Kehakultuuriteaduskonnas peaks leiduma küll spordilembeseid noori, kes saaksid oma võimeid suvel rakendada ja vabariigi au eest väljas olla. Tänavuse võrkpalliturniiri võitja Kirgiisi NSV rühmas oli koguni kolm Frunze «Dünamo» mängijat. Teistes liiduvabariikides peetakse Gagarini rühma pääsemiseks koguni konkurss (vägagi tihe: 3—4 kohale).

● **Oleks aeg rühma laiendada,** viia see välja ühe kõrgkooli raamest. Praegu on kogu komplekteerimisraskus ainult TRÜ kanda, väljas tuleb aga olla esindusrühma «Estonia 84 (85)» nime all. Ühel kõrgkoolil on niisugust rühma raske ette valmistada.

● Kuigi rühma meister suurepäraselt oma tööga toime tuli, peaks rühmas edaspidi olema ka mõni n-ö. **professionaalne ehitusmees,** näiteks TPIst, kus valmistatakse ette ehitusinsenere. Miks peab meistritöö ära õppima filoloog või arst või...

TRÜ ja TPI komsomolikomiteed võiksid asja üle aru pidada. Rohkem on vaja noormehi, ehitamine on siiski meeste töö. Siin võiks abi tulla TPIst ja EPAst, kus rohkem meeste erialasid. (Tänavu oli rühmas ainult 9 noormeest!)

VAMBOLA PAAVO,
«Gagarin-84» rühma liige

Otsides, leides.

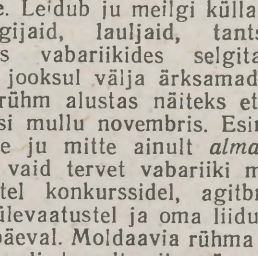

(Vt. 2. ja 3. lk.)

Keskealine perekond, naisel kaelas ülikooli embleemiga rätik. «Kui oluline oli see pidu teie jaoks?» «Väga oluline, arvame, et see tähendas igale perekonnale midagi. Arvutage kokku kõik need, kes on kunagi meie kõrgkoolides õppinud. Nende hulgas on ka endisi lauljaid ja tantsijaid. Igal tudengil on omaksed, sõbrad, tuttavad. Meie meelest on kõik kõrgkooidega seotud ka peoga sinasõbrad, rääkimata paljudest laulu- ja tantsuhuvilistest. Meie olime ka mõnekümne aasta eest üliõpilased ja laulsime kooris.»

Donald Visnapuu, kes peo aegu oli veel ELKNÜ Keskkomitee esimene sekretär: «Riia peo kohta ütlesite kiitvaid sõnu. Kuidas nüüd?» «Kirjutage lehes, et väga hästi läks, et kõik on edasi arenenud.» Temaga ühines ENSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja Indrek Toome, kes hiljaaegu veel Tartu linna asju ajas: «Pange minu poolt kirja nii ilusad sõnad kui oskate!»

Heimar Peremees, ENSV kõrgja keskerihariduse ministri asetäitja: «Ilus pidu oli. Korraldajad püüdsid väga ja kõik läks korda.»

Ta avaldas sealsamas tänu ka «Edasi» esindajale. «Edasi» olevat väga põhjalikult ja huvitavalt «Gaudeamust» kajastanud. Ene Puusemp on ju ise mitu üliõpilaslaulupidu kaasa teinud ülikooli kammerkoori lauljana. Kuidas saakski ta «Gaudeamusest» eemale jääda!

* * *

Laulupeotõrviku sai Leedu. Kolme aasta pärast teeb peo Vilnius. Kas lähen? Kindlasti. Kinnitagu see sõna mu arvamist, et «Gaudeamus» on üks vahva üritus ja seda, et kes tahab teiste rõõmule kaasa elada, seda ei jäta maha ka «Gaudeamuse»-vaim. Kuigi teises linnas (näiteks Riias, mis endale avastusi pakkus) oli huvitavam, kuigi laulupeosuveniire ei leidnud õieti kusagilt... See aga ei varjuta üliõpilaslaulupeo tunnet.

Kõik siin kirjapandu ei tähenda sugugi, et meie lehes on nüüd laulupidu ammendatud. Kel veel mõtteid, võib julgelt oma kaastöö (ka pildid) toimetusse tuua.

VARJE SOOTAK

Uusi trükiseid

«Fenno-ugristica» koondregistrid 1—10 (1975—1983). Koostanud Paul Alvre. Tartu 1984, 800 eks., 52 lk., 10 kop.

Reet Kasik. Eesti keele tuletusõpetus I. Substantiivituletus. Teine trükk. Tartu 1984, 500 eks., 52 lk., 10 kop.

Kogumik normatiivakte õppeaine «Kohus ja õigusemõistmine NSV Liidus» omandamiseks. II osa. Koostanud Kalle Nigola. Tartu 1984, 500 eks., 96 lk., 20 kop.

Praktilisi töid üldisest keemias. Kolmas, parandatud trükk. Tartu 1984, 800 eks., 88 lk., 15 kop.

Ajajaotussüsteemi TSO kasutamine. Programm kõigile. Koostanud Ü. Kaasik, Ü. Kährik. Tartu 1984, 300 eks., 96 lk., 15 kop.

Organic Reactivity. English Edition of. Реакционная способность органических соединений. Vol. XXI. ISSUE 1(73). March 1984 Tartu 1984, 400 eks., 124 lk., 95 kop.

PANE TÄHELE

KES SAI PREEMIA?

On selgunud XI üleliidulise ühiskonnateaduste-alase üliõpilastööde TRÜ konkursi võitjad. Rektor premeerib oma käskkirjas järgmisi uurimuslike tööde autoreid:

filosoofias: I preemia — Piret Tergem, **II preemia** — Ebe Rooks, Margus Liiv;

poliitilises ökonoomias:

I preemia — Mihhail Daškovski, Ain Ehamaa, Kersti Joonas, Sirje Sulp, **II preemia** — Karin Aasamets, Ruth Heinmets;

teaduslikus kommunismis:

I preemia — Erik Toomas, **II preemia** — Kalev Luts, **III preemia** — Valeri Holodnjakov, **ära märgiti** — Tiina Heinmaa;

NLKP ajaloos:

I preemia Hannes Kiris, Meeli Müüripeal, Anne Niit, Urve Olesk, **II preemia** — Tarmo Kinkar, Kersti Kessel, Ain Sermat.

NB! Preemia saab stipipäeval kätte ülikooli kassast.

INTERKLUBI

Koguneme kolmapäeval, 26. septembril kell 18 komsomolikomiteesse. Ootame ka uusi liikmeid!

FILMIKLUBIS

Kolmapäeval, 26. septembril Poola filmikunst — rež. K. ZANUSSI «Mõtisklus» (1968) ja «Perekonnaelu» (1970) Keemiahoone ringis kl. 18.

VETELPÄÄSTJAD!

TRÜ vetelpääste algorganisatsioon palub kõiki liikmeid, kes soovivad kasutada siseujulat, tulla teisipäeval, 25 septembril kl. 18 koosolekule V. Kingissepa 19, aud. 302.

Esimees

KLUBIS

Laupäeval ja pühapäeval kl. 21st «Taasavatud diskoteek uues kuues».

UUES KOHVIKUS

Laupäeval ja pühapäeval kl. 19 diskoõhtu.

NB!

Venekeelne lisaleht ilmus sel õppeaastal esimest korda 7. septembril, täna ilmub see samuti.

Toimetaja
VARJE SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 3400. MB-09628. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 25 (1384) Reedel, 28. septembril 1984 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

Juba neli miljonit raamatut!

Küünlasära paistel ja hanesulega võeti ta arvele K. Morgenstern (raamatukogu asutaja ja esimene direktor) ja G. F. Parroti (1802. aastal taasavatud ülikooli esimene rektor) silme all. Nemad kiidavad selle teo ülimalt heaks (pean silmas muidugi suurt gobelääni nende meeste portreedega). Inventarinumbriks sai 477 695. Aga see number pole üldse nii tähtis. Hoopis tähtsam on see, et NSV Liidu Teaduste Akadeemia väljaanne «Problemõ razrabotki u realizatsii kompleksnõh programm» osutus meie teadusraamatukogu nelja miljonendaks raamatuks.

Selle andis tänavu välja Moskva kirjastus «Nauka».

Reedel, kell 12 avas raamatukogu direktor Laine Peep selle piduliku sündmuse: «Nelja miljonenda raamatu arvelevõtt on järjekordne rikkustähis.»

Komplekteerimisosakonna juhataja Lei Peterson kõneles kokkutulnuile (neid oli konverentsisaalis nii palju, et kõik ei mahtunud istumagi) raamatute saabumisest: tulevad sundeksemplarid, vahetused, kingitused, ostetakse. Aastas jõuab raamatukokku umbes 120 000 trükist.

Rektor prof. Arnold Koop õnnitles raamatukogu peret niisuguse olulise tähise puhul. Ta ütles, et raamatukogu sündis terve lapsena, sellele rajati tugev alusmüür. Oleme seda rikastanud, edasi viinud uutes sotsiaalsetes tingimustes. Et TRÜ teadusraamatukogu on tõepoolest üks rikkamaid, moodsamaid ja mugavamaid, seda toonitas ka Moskva RÜ teadusraamatukogu direktor Niina Avalova. Neil päevil pidas meie raamatukogus oma nõupidamist Liidu kõrgkoolide raamatukogude juhtiv metoodikakomisjon. Selle liikmed said osa ka aktusest.

Matemaatikateaduskonna dekaan dots. Mati Kilp küsis oma õnnitluskõnet alustades «Mis toob õppejõu raamatukokku?» ja jätkas: «Mitte ainult raamatud. Siin on imekenad ja avarad tööruumid. Siia tood uhkustundega kolleege. Ikka leidub mõni vaikne nurk, kus saab juttu ajada või puhata. Uus hoone on muutunud väga populaarseks ka üliõpilaste seas. Veel on eriline miski. See on raamatukogutöötajate erakordne lahkus ja

(Järg 2. lk.)

17. septembril meenutasime Raadi kalmistul pärast memoriaali juures peetud miitingut nõukoguliku ülikooli taasrajamises osalenuid. Tudengivalves seisti ka sünnitusabi ja günekoloogia kateedri kunagise juhataja Vootele Meipalu (1928—1974) haual.

Eesti NSV vabastamise 40. aastapäeva üritused jätkusid. Tallinnas toimus pidulik koosolek. Linna lipule kinnitati Isamaasõja I järgu orden. Kuidas möödus tähtpäeva tähesõit, sellest kirjutab komsomolikomitee pressisekretär Lii Kangru teisel leheküljel.

XII ● МОСКВА ● 1985

Embleemist endast

27. juulil 1985 algava XII ülemaailmse noorsoo- ja üliõpilasfestivali embleem kujutab endast rahvusvahelise festivaliliikumise traditsioonilist tunnusmärki — viie kroonlehega õit. Viie maailmajao sümboolset värvi kroonlehed ümbritsevad maakera, mille taustal on lendav tuvi — rahu sümbol.

Festivaliõit ääristab sinine topeltjoon, mis otsekui ühendab kõiki maailmajagusid. Õie all on horisontaalne tekst: «XII. Москва, 1985».

Embleem väljendab selgelt ja kujukalt eelseisva festivali loosungit «Imperialismivastase solidaarsuse, rahu ja sõpruse eest!»

Embleemi ametlikud värvid:

— kroonlehti ääristavad jooned, maakera kontuurid, lendava tuvi stiliseeritud kujutis — koobalttumesinine valgel foonil;

— õie kroonlehed: kaadmiumhelepunane, koobalt-heleroheline, koobalt-violett ultramariiniga, koobalt-helesinine, kaadmium-helekollane.

Konkursile saabunud rohkem kui 300 eskiisi hulgast välja valitud ametliku embleemi autor on Kiievi kunstnik, Ukraina LKNÜ N. Ostrovski nimelise preemia laureaat, mitme rahvusvahelise konkursi diplomand **Rafael Massautov.**

EKP TRÜ komitees

24. septembri koosolekul:

● võeti NLKP liikmeks pediaatriakateedri aspirant Aivar Ivaštšenko;

● kinnitati komitee sügissemestri tööplaan ning valiti komitee ideoloogiasektori uueks juhatajaks seoses senise juhataja dots. Toivo Kuldsepa õppetööga Soomes dots. Mart Sõrg;

● kinnitati ajalehtede «TRÜ» ja «ТГУ» sügissemestri tööplaan.

Koosoleku lõpul andis parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris kauaaegse viljaka pedagoogilise ja teadusliku töö ning aktiivse ühiskondliku tegevuse eest EKP Tartu Linnakomitee ja Täitevkomitee ühise aukirja dots. Agu-Tõnis Talvikule.

Dmitri Uljanov 110

Neljapäeval tähistati ajaloomuuseumis alma mater'i endise üliõpilase Dmitri Uljanovi 110. sünniaastapäeva. Ürituse avas prorektor Ants Kallikorm. Ettekannetega esinesid D. Uljanovi kortermuuseumi vanemteadur A. Paukson, EKP Keskkomitee Partei Ajaloo Instituudi asedirektor E. Kaup ja NSV Liidu ajaloo kateedri dotsent L. Eringson. Lähemalt mõnes järgmises lehes.

Täna pakume pisut uudiseid ka Eesti teistest kõrgkoolidest. Rubriik ei ole uus, hakatust tegime mitu aastat tagasi. Siinkohal ettepanek kõigile, kes mõnd teist kõrgkooli (Eestis, mujal Liidus, välismaal) külastab, — tutvustage neid ka «TRÜs».

* * *

TALLINNA POLÜTEHNILISE INSTITUUDI päevastesse teaduskondadese soovis astuda 1405 üliõpilast, vastu võtta saadi 1200. Nagu meil ja teistes kõrgkoolides, oli TPIski konkurss erinevatesse teaduskondadesse üpris erinev. Pingerea eesotsas seisis majandusteaduskond (2,2 avaldust ühele kohale), viimasel energeetikateaduskond (0,5 avaldust). Täiendav vastuvõtt kuulutati välja energeetikateaduskonna ja ehitusteaduskonna ehituskonstruktsioonide ja detailide tootmise vene õppekeelega erialal. Energeetikute täiendav vastuvõtt tõi aga rekordkonkursi — 8,5 kandidaati ühele kohale.

* * *

TALLINNA PEDAGOOGILISE INSTITUUDI vastseks üliõpilaseks sai 472 noort (laekus 903 avaldust). Erialati oli vastuvõtuplaan peaaegu sajaprotsendiliselt avaldustega kaetud. Üle pika aja oli isegi matemaatikutel-füüsikutel võimalik otsustada, keda võtta, keda jätta.

Traditsiooniliselt olid populaarsemad erialad näitejuhtimine, tantsujuhtimine, joonistamine-joonestamine (tüdrukud), võõrkeeled. Kõigi aegade suurim konkurss oli kehalise kasvatuse erialal, kus 45 kohale soovis 115 inimest.

* * *

TPedI rektoraadi, dekaanide ja allüksuste juhatajate ühine semestri alguse nõupidamine peeti oma sõprusrajooni Rakvere E. Vilde nimelises ja Viru kolhoosis. Ajalehe «Pedagoogiline Instituut» toimetaja Urve Buschmanni artiklist selgub, et seal ei arutatud mitte ainult oma pakilisemaid ülesandeid, vaid taaskohtuti ka tuttavate paikade ja inimestega. EKP Rakvere rajoonikomitee esimene sekretär Ülo Niisuke tutvustas kultuuriväärtuste hoidmist. Alustati ju nõupidamistki hiljuti restaureeritud Rägavere mõisahoones. Tsiteerime tema mõtteavaldusi: «TPedI ja rajooni sõpruslepingu eesmärgiks pole ainult tõrgeteta kartulivõtt. Kõrgesti kvalifitseeritud õpetajad valmistavad ette kõrgesti kvalifitseeritud töötajaid kõigil elualadel.» Ta tõi näiteks Rakvere I keskkooli, kelle kasvandikke iseloomustab aktiivne ellusuhtumine.

* * *

EESTI PÕLLUMAJANDUSE AKADEEMIA puhul tuletame meelde, et see kõrgkool moodustati 31. augustil 1951 TRÜ kolme teaduskonna baasil. Ülikoolist tuli akadeemiasse üle 850 üliõpilast ja 95 õppejõudu. Praegu õpib EPA kuues teaduskonnas üliõpilasi 12 erialal. Uuel õppeaastal võeti vastu 550 üliõpilast (konkureeris 792 soovijat). Konkurss kujunes kõige suuremaks metsamajanduses (2,2) ja veterinaarias (2,0).

Info on pärit TPI, TPedI ja EPA ajalehtedest

Agu Talvik 50

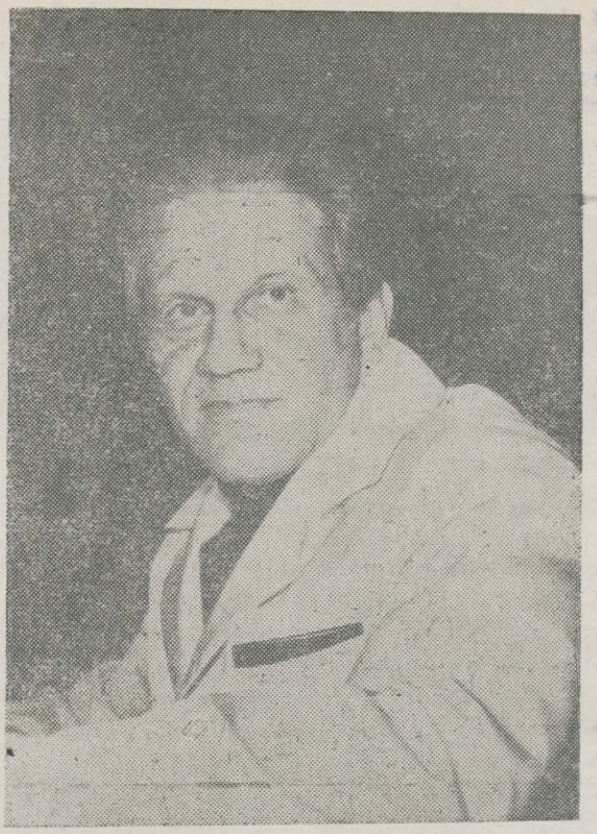

Aeg läheb ja orgaanilise keemia kateedris järgneb üks juubel teisele. Nüüd on järg jõudnud dotsent Agu Talviku kätte, kes alustas meil juba tudengina (1952—1957). Aastast 1957 on ta kateedris teenistusredelil läbi käinud kõikvõimalikud astmed: alates vanemlaborandist üle nooremteaduri, vanemteaduri ja vanemõpetaja dotsendini välja. Kandidaadikraadi kaitses 1961. a., dotsendi kutse sai 1973. a. Ta on üks neid mehi, kes algusest peale on osa võtnud kineetika ja katalüüsi uurimislaboratooriumi väljaarendamisest, osalenud selle töödes senini. Kaua aega on ta töötanud kateedri õppejõuna, olles vahepeal aastaid kateedrijuhataja asetäitja. On hoidnud kindlalt õlga all kateedri õppetööl, osalenud kõikvõimalikes ühiskondlikes tegemistes ja ettevõtmistes, pidanud vastutusrikkaid parteilisi ameteid keemiaosakonnas, teaduskonnas, üleülikooliliselt. Ta on üks neist, kes kunagi ei küsi: mis ma selle eest saan? Kui teda nõusse saada, siis võib alati kindel olla, et tegu tehakse, ülesanne täidetakse. Ta pole seda tüüpi, kes riskile läheb, vaid kaalutleja, kes poolt- ja vastuargumendid enne läbi mõtleb ja siis otsustab. Ka ei armasta ta sõnavõttudega hiilata, aga kui vaja, esitab oma arvamuse. Mõnikord on väljendustes isegi järsk, kuid mitte kunagi pahatahtlik.

«Sünge mees» — ütlevad tudengid, kui talle eksamit peavad tegema, sest Talviku näoilmest pole neil vastamise ajal mingeid emotsioone võimalik välja lugeda. Kas räägid, mis vaja, või läheb hoopis viltu. Hinne näitab, kuidas vastus oli. Lootusetutel juhtudel, eriti kui tudengikene on juba mitu korda üritanud ning on meeleheitel, oskab Talvik tudengi ajust siiski niipalju teadmisi välja õngitseda, et asjaga ühele poole saada. Siis on mõlemail hea meel. Ühel, et läbi sai, ja teisel, et õpetamisest ja õppimisest on midagi kasu ka olnud. Õppejõud peab ju optimist olema.

Teaduse valdkonnas on juubilar aastakümneid tegelenud keemiliste reaktsioonide kineetika, mehhanismide uurimisega nii eksperimentaalselt kui teoreetiliselt. Teda võib pidada kitsa ala teadlaseks-spetsialistiks-realistiks, mitte romantikuks teaduses.

Tõsi, viimasel ajal — ilmselt seoses põhjalikuma orgaanilise keemia õpiku kirjutamise lõpetamisega — on ilmnenud tal mõningaid jooni, mis viitavad esialgsest rangest liinist kõrvalekaldumisele. Et ta viimastel aastatel on hakanud liblikate vastu huvi tundma ja neid kollektsioneerima, ei maksa imestada. Juba vanasõnagi ütleb, et kuidas papp, nõnda kogudus, ja siin on otsustavaks eeskujuks kateedrijuhataja ise. Talvik on hakanud, nagu räägitakse, huvi tundma ka orgaaniliste ühendite sünteesi vastu! Ja veel teatud omadustega ühendite vastu. Võib-olla tekkis niisugune huvi pikemaajaliste mõtiskluste tulemusena Karijärve onnis, aiamaad harides või hoopis auto all nokitsedes. Kes seda teab, aga midagi nagu idaneb.

Kui nüüd keegi arvab, et Talvik, olles kineetik, on igavene kuivik, siis eksitab ta rängalt. Talvik on seltskondlik, oskab nalja teha, ei karda metanooli, etanooli ega isegi nikotiini. Tunneb rõõmu kõigest kaunist ning võtab ette pikki matku.

Mis siis muud kui orgaanikute pere õnnitlused juubeli puhul. Pea püsti! Viiskümmend on kõõmes.

TULLIO ILOMETS

270 minutit

Pühapäeva hommikul kell pool kuus näitas kraadiklaas ühika aknal 17 kraadi. Ilm oli üleöö soojaks pööranud. Mõni minut enne kuut seisis komsomoli Tartu linnakomitee juures 8 masinat, autojuhid sees. Linnakomiteest, rajoonikomiteest, ALMAVÜst, ülikoolist ning kahest lõunarajoonist, Võrust ja Põlvast. Tähesõit Tartu—Tallinn läks lahti akadeemilise veerandiga. Tartust olid sõidul rajooni sõjaveteranide nõukogu esimees Elmar Millert, ELKNÜ Tartu Linnakomitee teine sekretär Ülle Lepp, rajoonikomitee teine sekretär Aime Koger, sealne organiseerimisosakonna juhataja kohusetäitja Mati Meeliste jt.

Assaku RAI punkt, kell pool kümme. Pealinna kandis oli juba jälle jahe, põhjarannik lähedal. Kuigi ilmateade lubas pilves selgimistega ilma, sadas kogu aja. Uduvines seisis pikk rivi masinaid. Kollaseid, rohelisi, oranže. Kõige rohkem halle ja musti ametivolgasid. Kel juba punane loosung «40 aastat Tallinna vabastamisest» üle nina, kel plakat kapotil, kel lipukesed antenni ümber. Tõmbasime ALMAVÜ ja ülikooli autojuhiga dekoratsiooni ka oma masinatele.

Viisteist minutit hiljem: kaks kollast raketti, kaks korda kaks rohelist ja lõpuks punased. Ligi 60 autot hakkas liikuma Toompea poole.

«Siin tuleb nii sappa hoida, et keegi vahele ei pääse,» hoiatas Ott, TRÜ sõiduõpetaja. Ja siiski pääses ringteel paar erasõitjat talle ette. Kolonnisaba kadus Tartu maantee mäest alla. Kolmveerand tundi miilitsa aktiivset tegutsemist, ja jälle olime kõik koos. Raportite kogunemist oodates jälgisime Võidu väljakul käivat miitingut ja paraadi. Tõsi küll, raadiost. Väljak ise oli vabastajate päralt.

Veteranid ees marssimas, nende järel paariti tähesõiduautod, tohutu hulk sõjaväelasi, ajateenijaid, muid mundrimehi ja koolilapsi tee ääres — nii nägi välja pidulik rongkäik.

Laululava sissekäigu juures parkis soomusauto, mille peal paljupalju lilli. Juhi kõrval seisis sissemarssi oodates Arnold Meri, tõrvik käes. Auros istus pika halli habemega taat — Nõukogude Liidu kangelane Endel Puusepp — ja andis muhedalt au piltnikele.

Lauluväljakul toimus miiting. EKP Keskkomitee esimene sekretär Karl Vaino meenutas Eesti võitlejate kangelastegusid «Aeg läheb, pöördumatult ja püüdmatult. Aina vähemaks jääb inimesi, kes võitlesid fašismi vastu. Kuid mälestus sõjast ei sure.» Tervitasid pioneerid, võidust 40 aasta möödumise auks anti kolmekordne saluut. Kontsertosas esinesid deklamaatorid, rahvatantsukollektiivid, Punalipulise Balti Laevastiku madrused Eesti NSV teeneline kunstnik Voldemar Kuslap ja NSV Liidu rahvakunstnik Josif Kobzon.

Nii sai läbi ligi nädal aega peetud vabastamispidu. Tartu vabastati 1944. aasta 25. augustil, Tallinn 22. septembril. Mõlemat daatumit ühendav tähesõit läbis selle ligi kuuajase vahemaa 270 minutiga.

LII KANGRU

Juba . . .

(Algus 1. lk.)

vastutulelikkus.» Ta soovis 345 töötajale uusi töömuresid, mis tähendaks seda, et tuleks aina rohkem uusi raamatuid, mida arvele võtta, mida me vajame.

Psühholoogia IV kursuse üliõpilane Heiti Pakk: «Raamatukogu on omamoodi hariduse sümbol, nagu jäämägi, millest võime näha ainult väikest osa, ülejäänu on hoiul, ka meis enestes. Nii looksime nagu iseendalegi väikese raamatukogu mudeli.»

Aktuse lõpuosas anti mitmele töötajale pidulikult raamatukogu rinnamärk ning kingitused (raamat muidugi) ülikooli juhtkonnale ja sõnavõtnuile.

Kolme miljonenda raamatu arvelevõtmist ja raamatukogu vahepealset teed meenutab väike näitus. Eelmine tähtsündmus oli 10. aprillil 1970. Kolme miljonendaks raamatuks osutus 1969. aastal Novosibirskis ilmunud «Problemõ povõšenija effektivnosti nautšnoissledovatelskoi rabotõ».

VARJE SOOTAK

● **Uues Anatoomikumis (Lutsu 2) avati VJATŠESLAV AFANASJEVI mälestustahvel (1859—1942). Patoloogilise anatoomia professor töötas Tartu ülikoolis aastail 1894—1918. 1896. aastal hakkas lugema süstemaatiliselt bakterioloogiakursust. Määrati 1918. aastal tööd alustanud Voroneži ülikooli arstiteaduskonna dekaaniks. 1932. aastal valiti Tartu ülikooli audoktoriks.**

ARVO VIILUPI foto

Tänu

Rektor tänas oma käskkirjas tulemusrikka õppe- ja teadustöö eest ning õnnitles 50. sünnipäeva puhul dots. **Agu-Tõnis Talvikut.** Kauaaegse eeskujuliku töö eest pälvisid tänu seoses 50. sünnipäevaga tööline **Aino Sastok**, 55. sünnipäeval teadusosakonna juhtiv insener **Valentina Pisuke**, 60. sünnipäeval preparaator **Marta Kanter**, koristajad **Veera Kapustina** ja **Ella Montenen** ning maaler **Hugo Kelder**, 70. sünnipäeval preparaator **Oskar Käärma** ja valveülem **Leonhard Mõtsmees** ning 75. sünnipäeval **Leopold Reivart.**

Üldfüüsika kateedri pikaajalise ja eduka juhatamise eest avaldati tänu dots. **Valdo Ruttasele.**

Seoses pensionile siirdumisega pälvisid tänu viljaka õppe-metoodilise töö eest vanemõpetajad **Olga Mankin** ja **Viktor Kark.** Kauaaegse hea töö eest avaldati tänu ka preparaator **Hillar Uibole.**

Kehakultuuri- ja Spordikomitee avaldab tänu rahvusvaheliste võistluste «Sõprus-84» purjeregati avaja lõputseremoonial esinenud TRÜ võimlejatele **Kaia Palmile, Katrin Kamarikule, Aune Kullile, Helle Luhale, Külli Saakpakule, Anu Kivimäele, Eve Libele, Eve Mäeotsale, Marika Jahilole, Helle Viinapuule, Tiina Sakkariasele, Luule Asumäele ja Piret Kivimäele.**

Balti liiduvabariikide VI geomeetriaalase konverentsi «Diferentsiaalgeomeetria kaasaegsed küsimused ja tema rakendused» hea organiseerimise eest avaldas Eesti NSV KKEH Ministeerium kiitust algebra ja geomeetria kateedri juhatajale prof. **Ülo Lumistele** ning rakendusmatemaatika labori vanemteadurile **Aleksander Flaišerile.**

Tere, esimese kursuse tudeng!

Esmaspäeval istud Sa koolipinki. Sinu kaheteistkümnes kooliaasta. Ei maksaks seda seostada ainult koolitee jätkumisega. Ülikool on küll Su haridustee jätkaja, aga mitte selline, nagu oli Su eelmine kool. Mis ta on, seda tahavad täna Sulle öelda eelkäijad.

II kursuse üliõpilane: «Siin ei aja Sind ema hommikul üles, keegi peale Su enda ei käi kingaparanduses ega pese Su pesu. Kõik tuleb endal teha. Minule oligi just niisugune ellulülitumine kõige raskem. Aga päris tore on iseendaga hakkama saada.»

III kursuse üliõpilane: «Võta Tartust ja ülikoolist nii palju, kui jõuad: teater, filmiklubi, näitused, muuseumid, üliõpilaspäevad, muusikapäevad. Ma ei tea, kui suuteline ise keegi vastu andma on, aga midagi siiski. Loe hoolikalt läbi kõik ringide ja klubide kuulutused. Kuskil on ka see paik, mis Sulle peaks sobima. Nii ei ole Sa mitte ainult võtja, vaid ka andja.»

IV kursuse üliõpilane: «No mida ma oskan Sulle soovida? Jooksen ise loengute ja lapse vahet. Jaa, jaa! Ülikoolis õppides abielluvad väga paljud. Kas ma ei soovita, sest mul endal raske? Miks mitte, kui arvad, et see õige on leitud.»

V kursuse üliõpilane: «Sina oled ju see kõige targem! Algul oled uhke, et sisse said, siis sellepärast, et tekkel peas. Kuskil kolmandal kursusel taipad, et Sa veel midagi ei tea. Kui mina esimesel kursusel oleksin, siis käiksin palju rohkem loengutel, õpiksin ka rohkem. Olen õppejõududega päri, et ülikooliaeg on kõige ilusam aeg elus. Oska siis sellest lugu pidada!»

* * *

KARTUL, KARTUL, KARTUL!

Päeval ja öösel unes. Enamik esmakursuslasi praegu kartulipõllul müttabki. Müttaks rohkemgi, kui ilm lubaks. Igatahes nädala lõpuks on paljud oma plaani lubanud täis saada, et siis ometi kord ülikooliseinte vahele pääseda. Esmaspäeval algab õppetöö.

Teisipäeval linnas käinud eesti filoloogia I kursuse juhendaja Paul Hagu arvas, et neil on Vinnis seni töö päris korralikult laabunud. Tema hoole all on 44 eesti filoloogi ja 10 žurnalisti. Koos TPedI tudengitega peetakse sotsialistlikku võistlust.

Kus siis veel esmakursuslased tööl olid? Tartu, Valga, Põlva ja Rakvere rajoonis, ka Viljandi- ja Pärnumaal. Kokku 793 üliõpilast 36 majandis.

«Edasist» on juba lugeda saanud linnas töölavaist tudengitest. Ülikoolis oli ametis 76, linnas 46 üliõpilast.

Igaüks näeb, kui palju vihma on tänavu kallanud. Seepärast pole majandites ka kartulivõtt veel lõpule jõudnud. Nii lähebki esmaspäevast maatöödele appi osa II kursuste tudengeid.

* * *

NB! Järgmisel nädalal kirjutab kõrgkoolipedagoogika labori vanemteadur Taie Kaasik rubriigis «Esmakursuslasele» vaimsest pingest ja tervislikust õppimisest.

Nende hulgas, kes tänavu suvel üritasid astuda ŽDANOVI-NIMELISE LENINGRADI RIIKLIKU ÜLIKOOLI filosoofiateaduskonda, oli keskkooli kuldmedaliomanikke tervelt 9. Kuid ainuke, kes neist üheksast esimese eksami — ühiskonnaõpetuse — «viiele» tegi ja kohe sisse sai, oli Arhangelski tütarlaps Lena Nikanova. Miks just filosoofia? Lena vastab: «Filosoofia pole kimp seadusi, vaid põnev teadus, mis pidevalt areneb ja rikastub. Tähtsaim on mõistagi see, et filosoofia õpetab inimest loogiliselt mõtlema ja arutlema. Paljud peavad seda meeste alaks, mina pole niisuguse eelarvamusega nõus. Pole nõus ka tolle dilemmaga, mida teadlasele ikka ja jälle ette manatakse: vali — kas perekond või teadus. Arvan, et need kaks asja on igati ühendatavad ning et nad täiendavad teineteist suurepäraselt.» Kuigi Lenal elavad Leningradis sugulased, otsustas ta ühiselamu kasuks. «Tahan olla lähemal ülikoolielule, kursusekaaslastele!» Mis siis ikka, jääb vaid üle soovida Lena Nikanovale kõike head kõigiks viieks tudengiaastaks.

(«Ленинградский университет»)

*

«Miss Polonia '84» tiitli võitis VARSSAVI ÜLIKOOLI filosoofiateaduskonna üliõpilane Magdalena Jaworska. 23-aastane kaunis blondiin saab hästi hakkama ka õppetööga: keskmine hinne ülikoolis on tal 4,7. Kahjuks on ta juba kihlatud, tema peig on matemaatik.

(«Польша»)

*

INDIANA ÜLIKOOLI (USA, Indiana osariik, Bloomingtoni linn) juures töötavas žurnalistikakoolis (*The Indiana University School of Journalism*) õpetatakse juba teist aastat marksistliku ja sotsialistliku ajakirjandussüsteemi kursust. See hõlmab Nõukogude Liidu, Euroopa sotsialismimaade ja Hiina kommunikatsioonisüsteemi kujunemislugu, teooriat ja praktikat.

(«Journal of Communication»)

*

JORDAANIAST tulevail teadetel on Iisraeli okupatsioonivõimud Jordani jõe läänekaldal palestiinlastele jälle ülekohut teinud. Nimelt ei lubanud nad Nabluse linnas paikneval pedagoogilisel kolledžil (*Kulliyet Al-Najah Al-Watanieh*) uuest õppeaastast tööd alustada. Kõrgkoolijuhtide sõnutsi on seega 3000 palestiina tudengil õppimisvõimalus ära võetud. Juuli lõpul sulgesid okupandid kolledži, ajendiks oli seal korraldatud palestiina rahvakunsti näitus. Nabluse kolledž on palestiinlaste tähtsamaid kõrgkoole. Jordaania 14 kõrgkoolist paiknevad 6 Jordani jõe läänekaldal, mis 1967. aastal Iisraeli poolt okupeeriti. Araabia maade 7. tippkonverentsil 1974. aastal Rabatis (Maroko) lubati see piirkond Jordaania nõusolekul palestiinlastele. Iisrael mõistagi eirab neid otsuseid ja jätkab palestiinlaste kiusamist.

(«Die Wahrheit»)

*

* * *

MAROKOST saabusid augusti lõpunädalal halvad uudised: ligi kaks kuud kestnud näljastreik on nõudnud kahe üliõpilase elu. Douraidi Moulay Boubaker suri Maroko edelarannikul asuvas Essaouira vanglas ja Belhewari Mustapha ühes Dar al-Beida (Casablanca) haigemajas. Noormehed kuulusid nende üliõpilaste hulka, kes olid tänavu jaanuaris osa võtnud protestimeeleavaldustest valitsuse poolt kavandatud maksutõstmise ja esmatähtsate toiduainete hinnakõrgenduse vastu ning selle eest vangi pandud.

(«Die Wahrheit»)

● **FILMIKIRJUTISTE VÕISTLUS** ● **FILMIKIRJUTISTE VÕISTLUS** ● **FILMIKIRJUTISTE VÕISTLUS** ●

NB!

Filmikirjutiste võistlus kestab 15. novembrini.

* * *

Sõnadel provints, provintsiaal *on ikka olnud juures mingi halvustav maik. Provintsluse kui näktuse all on harjutud mõistma vaimset mandumist, silmapiiri aktust, kõige väikegi suurilmaliku tingimusteta jumaldamist.*

Federico Fellini *on oma viieteistkümnenda filmi kokta öelnud, et see on «reaalne provintsi muuseum . . . , lugu loiust sumbunud elust Itaalia provintsis, laiskusest, süngest komfordist, naeruväärsetest püüdlustest ja igatsustest.»*

Kuid Fellini poleks Fellini, kui näeksime ekraanil igavkalli vegeteerimist kusagil kolkas. Otse vastupidi, oma välise sädeluse ja koomikaga loiavad ekt fellinilikult värvikad karakterid eemal pisimagi igavuskuradi. On teada tõde, et F. F. paneb suurt rõhku oma filmide visuaalsele küljele. Ka «Amarcordi» tegelaskond on visuaalselt huvitav, seda eelkõige tänu oma ebatavalisele füsiognoomiale. Enamik neist esindab mingit kindlat inimtüüpi, olles seejuures kuni pisiasjadeni karikeeritud (tumepruun korp don Amedeo läikival pealael jms.). Tundub, et ainuke visuaalselt ebahuvitav karakter on filmi keskne tegelane, üpris tavalise ulaka gümnasisti välimusega Titta (stsenaariumis nimeks Bobo).

«Amarcordi» rõkutatult ekstsentriliste tegelaste iseloomudes on palju ükist — infantiilsus, optimism, enamikul ka lausa vulgaarsuseni langev rämedus. Provintslaste kuvidering on rõkutatult maine, suuresti seotud eerosega. Omaenda seksuaalsete võimete ülespukumist on F. F. nimetanud itaalia arhetüübi psühholoogilise substraadi üke põhiomadusena. Päris filmi algul on sümbolimaigune kaader — allalangev tõkkepuu eraldab linnakese surnuaiast. Järgnev rituaalne kevadpidu («vana nõia» põletamine) märgib valguse võitu pimeduse, elu võitu surma üle. Surma ja kaduvuse, vist ka kurbuse jaoks pole vitaalsete väikelinlaste mõtte- ja tundeilmas kohta. Tõkkepuu tõuseb alles filmi lõpuosas, et lasta läbi don Amedeo abikaasa surnukeha.

F. F. karakterite igirahvalikkusest on kirjutatud palju ja põhjalikult.

Kuidas portreteerida provintsilinna

(MÕNDA «AMARCORDIST»)

Tuginedes M. Bahtini tuntud uurimusele, on muul ulgas leitud paralleele keskaegse karnevalitraditsiooni ja Rabelais' ning Gogoli karakterimaalingutega.

Kuigi F. F. naeruvääristab provintsialismi, ei muutu ta satiir õelaks. Tema autoripositsioon on reeglina keatahtlik. Olles ise sünnilt provintslane (nagu stsenaariumi kaasautor Tonino Guerragi) ja tundes kästi kujutatavat keskkonda, püüab režissöör leida väikelinlase totternaljaka käitumise psühholoogilisi tagamaid. Filmi lõpul ütleb lahkumispisarates Olgelakke: «Ma armastan teid kõiki, poisid!» Pole vist liiast väita, et ka «Amarcordi» autor «armastab» oma tegelaskonda, sisaldab ju filmi pealkirigi vastava tähe.

«Amarcord» on Itaalia provintsilinna portree Anno Domini *1935 (F. F. oli siis 15-aastane). Filmil pole selgelt väljajoonistatud süžeed, see on assotsiatiivne pildijada, mille siduvaks lüliks on don Amedeo perekond ja tema puberteediealine poeg Titta oma gümnaasiumikaaslastega (ometigi väidab F. F., et väike poiss Federico filmis puudub).*

Provintsirahva elu on läbinisti rutiinne, kuid lapselik loomus laseb tal nautida pisimatki sündmust, olgu see kasvõi igaõhtune koomilispidulik protsessioon mööda linnakese peatänavat, milles osalevad kõik, poisikestest raukadeni.

Provintsiaalid on parandamatud unistajad. Neiu Olgelakke naudib inimtühjas kinosaalis Gary Cooperi filme, gümnasistid liiguvad lummatuina oma kujuteldavate tantsupartneritega sügisesel katusrõdul. Paksmagu, kõige inetum, kuid õrnakingelisem poistest (vrd. karfimängija «Orkestriproovist»), on oma kujutlusis kord duce *soosik, kord kuulus võidusõitja, kõik selleks, et võita imekauni Nardini armastust.*

Kolkalik mõttelaiskus ja iidoliika on soodsaks pinnaseks totalitaarsetele ideedele. Tsiteerides F. F.-i: «Minu meelest olla fašist tähendab olla provintsiaal, poolharitlane, upsakas, ekshibitsionist». Tõsi, Igavese Linna sünnipäeval seob don Amedeo kaela anarkistilekvi ning «punane viiuldaja» mängib kellatornist «Internatsionaali», kuid see on pigem mingi väärdunud nonkonformism kui teadlik ideeline protest.

Väikelinlased elavad pidevas Suure Ime ootuses. Nad ihkavad pööret sumbunud argiellu, januenevad tulutult tunnustuse ja tähelepanu järele. Advokaat deklameerib arhiivitolmust pukastatud tähiseiku provintsilinna ajaloost küll otse kaamerasse, kuid lummuslik luksusaurik «Rex» jätkab pärast paari tervitusvilet käirimatult oma teed, unustades igerikud lootsikud järellainetusse kelplema. Ka autovõidusõitjate jaoks pole linnakesel muud nime kui «1000 MIILI». Tõeline imedemaa (küll ainult kooajal) on linna kohal kõrguv «Grand Hotel», kuid sinna pääsevad vaid Biscein ja Olgelakke.

Oodatud ime ei jää siiski sündimata. Filmi kulminatsiooni eel avab linnakese peaväljakule laskunud krakvinna Cacarabose paabulind paksus lumesajus oma suure sabalehviku, mida kaunistavad sinised silmarõngad ja kullakarva sädelus. Ent sellised vaatemängud pole provintsiaalide silmadele — paabulind on surmakuller. Järgneb krahh — Titta ema surm. Ei ole siiski päris kindel, kas ime tegelikult toimus. Assotsiatiivne kaakumine järgnevate kaadritega annab võimaluse tõlgendada kõike ka Titta unenäona.

Filmi lõpp on traagiline. Don Amedeo abikaasa surmale, mis on segi löönud seni peamiselt muretus nägelemises kulgenud perekonnaelu, järgneb Olgelakke pulm ja ärasõit. Provintsilinnalt röövitakse ta sümpaatseim daam, üldine silmarõõm ja kaunisehe. Must luksuslimusiin kaob kaugusse, kuid ekraanile ei ilmu tiitrit «LÕPP». Meeliülendav muusika kestab edasi.

RIHO LAANEMÄE,
filmiklubi liige 1981. aastast

● **«Amarcord» ja selle režissöör Federico Fellini.**

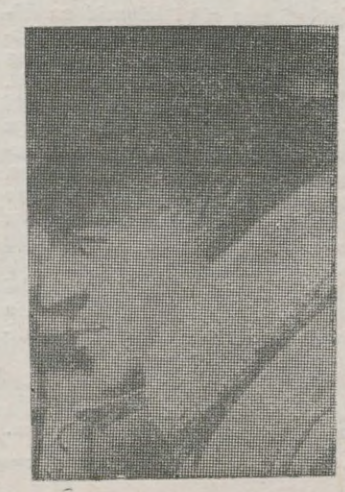

Ajakirjanduse eriala

vilistlaste kokkutulek toimub 20. oktoobril algusega k. 12 aulas. Saabunute registreerimine algab k. 11 suure kella all. Oodatakse kõiki lõpetanuid, niihästi neid, kelle õppeplaani kuulusid kunagi vaid kitsama spetsiaalsuse loengud ja kes said õpetaja või filoloogi-toimetustöötaja kvalifikatsiooni, ja päris värskeid vilistlasi ajakirjanikudiplomiga, ükskõik, kus nad praegu töötavad. Ootame niihästi kunagisi statsionaarselt kui ka kaugõppes lõpetanuid. Kokkutulekuga tähistame kolmekümne aasta möödumist ajakirjanduse õpetamise algusest meie ülikoolis. Osavõtuks registeeritakse Tallinnas (raadiomajas M. Volper, telemajas K. Saks, pressimajas V. Paalma, Ajakirjanike Liidus T. Laansoo) ja Tartus (E. Puusemp «Edasis», K. Lendok žurnalistikakateedris, tel. 3 32 16). Osavõtuks registreerimine lõpeb 10. oktoobril.

JUHAN PEEGEL

Filmiklubi 15. tööaasta

Käesoleva aasta novembris tähistab TRÜ filmiklubi oma tegevuse 15. aastapäeva. Uut hooaega alustati 20. septembril P. Todorovski «Sõjaväljaromaaniga», oktoobris on kavas tutvustada Ungari, Jaapani, Eesti jt. maade filme. Mõistagi jätkame filmiajaloo programmidega (S. Eisenstein, A. Dovženko ning mitte üksnes nemad), vaatame nõukogude režissööride paremaid töid. Kohtume kineastidega. Olge valvas, jälgige reklaami!

P. S. Esmaspäeviti, korda kakskolm kuus, korraldab TRÜ FK **väärtfilmide seansse kõigile.** Klubi liikmetele loomulikult muidu, muidusoovijatele (kõigile, kes veel end TRÜsse loevad) müüakse pileteid tund enne kino algust. Esimene üritus on **1. oktoobril** kl. 19 kh. ringauditooriumis — Istvan Szabó «Mefistofeles», mille filmikriitikud tunnistasid 1981. aasta Cannes'i festivali parimaks. **15. oktoobril** vaatame Akira Kurosawa «Sõdalase varju».

P. S. P. S. Uute liikmete vastuvõtt on 1. oktoobril kl. 18—19 kh. ringauditooriumis ning 3. oktoobril kl. 18—20 sealsamas. Möödunud aastal välja võtmata liikmekaardid kaotavad kehtivuse 3. oktoobril kl. 20.00.

NB! Hilinejad üritusele ei pääse.

FK juhatus

PANE TÄHELE

NB!

KOMSOMOLIAJALOO KONVERENTS TOIMUB NELJAPÄEVAL, 4. OKTOOBRIL KL. 12.15 NÕUKOGU SAALIS. OODATUD ON KÕIK HUVILISED!

PSÜHHOLOOGIDE SELTSI

Tartu grupi ja TRÜ matemaatikateaduskonna sünergeetika-alase metodoloogilise seminari ühine koosolek toimub 9. oktoobril kl. 18 Vanemuise tn. 46 suures auditooriumis.

Päevakorras: noorteklubi «Hekto» võimalused ja probleemid (ettekanne noorteklubi rajajalt ja kauaegselt juhilt Ants Pajult); klubi tegevust tutvustava filmi vaatamine.

RAHVAKUNSTI-ANSAMBLISSE!

Eesti NSV teeneline TRÜ rahvakunstiansambel võtab vastu soovijaid laulurühma, rahvapilliorkestri ja tantsurühma (sega- ja naisrühm) vabadele kohtadele.

Tule ja võta ka sõber kaasa, eriti oodatakse noormehi. Ei maksa häbeneda vanemagi kursuse tudengil, tule julgesti!

Soovijail pöörduda TRÜ klubisse (Tähe tn. 3) esmaspäeviti ja neljapäeviti kl. 18—22.

Ansambli juhatus

Setumaal

Augustikuu viimasel nädalavahetusel, hetk enne õppeaasta algust, pani Tartu üliõpilaste looduskaitsering suvevaheajale punkti — koos vilistlastega käidi Setumaal. Vana-Irboskast Värskani. Varasematel üritustel juba omavahel tuttavaks saanud paarikümneliikmeline seltskond oli sellise matka jaoks igati sobiv. Vaatasime sisse mitte ainult küladesse, vaid ka taludesse, tegime juttu pererahvaga, katsusime näpuga potisetude kätetöid, perenaise kootud vaipa, setu rahvariideid. Sedalaadi muljed tunduvad praegu, rohkem kui kuu aega hiljem, teistest eredamad olevat. Muidugi oli ka muud huvitavat — Malõ klooster, Saatse isetegevuslik koduloomuuseum ...

Matka eestvedajad olid ringi vilistlased Uku Alakivi ja Kalev Pild.

● **Ivan Pliin ei tee enam ammu potte, vaase, kausse. Alles oli aga veel tema töökoda. Tõsi, seda võiks säilitada, sest ajahammas on juba tükk tööd teinud.**

● **Kahepäevane matk (kord jalgsi, kord veoautoga) oli parajal väsitav. Mitte raske ega kiire, nii et oli aega ka jalgu puhata.**

DANIEL MAASINGU fotod

Kuninglik teatrietendus

Reedeõhtune Moskva — tänavad täis saginat, metroo tavalisest argipäevast rokkem rahvast tulvil. Kõik kiirustavad kuhugi, tundes kergendust lõppenud töönädalast. Palju on sissesõitnuid, kes veedavad pealinnas nädalalõppu.

Kiirustame metroosse, et sõita Suure Teatri juurde. Väljapääsu ees peatavad meid mitmed «kunstijüngrid». Kõlab tuttav fraas: «Не имеете ли вы лишние билеты?» Vastame: «К сожалению нет,» endil süda rinnus ärevusest põksumas. Näib, et lootust on väike. Soov sinna pääseda aga aina kasvab. Tegemist on ju harukordse võimalusega näha Suures Teatris «Luikede järve» ning istuda saalis koos Hispaania kuninga don Juan Carlose, kuninganna donja Sofia ja meie riigijuhtide Konstantin Tšernenko ning Andrei Gromõkoga.

Olemegi teatriesisel väljakul, kuid hoonele lähemale ei pääse. Maja on miilitsatest piiratud: läbi lubatakse ainult need, kellel pilet ette näidata.

Saabuvad kuningas, kuninganna ja meie riigijuhid abikaasadega. Näeme neid teatrisse sisenemas. Juba olengi meelt keitmas, kui äkki mu kaaslane õnnest poolsegasena hüüab, et piletid on olemas. Ja veel kolmandasse ritta ...!

Rõõmujoovastusega jookseme teatrisse, viimastena anname riided garderoobi ning ruttu teatrisaali. Kui siseneme, mängitakse Hispaania hümni. Kõikide näod on pööratud kuningliku looži poole, et avaldada austust kuningapaarile. Teatris valitseb ülimalt pidulik meeleolu, uudishimulikud silmad vaatavad kuningat-kuningannat. Pilk jääb taktmatult kauaks peatuma elegantselt musta riietatud sihvakale kuningannale ja hispaanlase kohta pikale kuningale.

Kui mõlema riigi hümnid on kõlanud ja publiku tugev aplaus lõppenud, antakse veel veidi aega ning varsti kuulduvadki balleti avakelid. Soe ja hingestatud Tšaikovski muusika vallutab lava, saali, kogu teatri ja viib meid kaunisse muinasjutumaailma, kus on kuningaloss, prints Siegfried, saladuslik järv nõiutud luikedega ja imekaunis õrn Odette, graatsiline ja valge nagu luik.

Balleti tegelased on Tšaikovskil psühholoogiliselt nii sügavalt ja peenelt kirjutatud, et muinasjutuline «Luikede järv» erutab meid kui tõeline inimlik draama. Muinasjutt saab eluks. Meenub Puškini ütlus, et ballett on hingega täidetud lend.

«Luikede järv» on üks populaarsemaid ja armastatumaid ballette. Teda peetakse vene klassikalise balleti aluseks.

Seekord mängitakse «Luikede järve» Suure Teatri laval 1419. korda, viimases seades 147. korda. Esietendusest on möödunud 107 aastat. Viimase seade on teinud NSVL rahvakunstnik Lenini preemia laureaat teatri ballettmeister J. Grigorovitš. Lavastuses on kasutatud fragmente tuntud ballettmeistrite Gorotskovi, Ivanovi ja Petipa koreograafiast ning säilitatud kuvitavaid kompositsioone varasematest seadetest. Etenduses on palju pidulikke lüürilis-dramaatilisi liine ja kelgeid mažoorseid momente, kus emotsionaalne pinge on väga suur. Eriti iseloomustavad seda II vaatuse energilised-trotslikud tantsud, mis on kontrastiks I vaatuse lüürilistele stseenidele — printsi kohtumisele Odettega ja ballistseenile.

Meelde jäid kõrgel professionaalsel tasemel esitatud Siegfriedi — Bogatõrjovi, Rotbart — Vertovi, õuenarri — Zernovi grand paad. Laval olid praeguse koosseisu tugevamad. Odette — Ottilia osa tantsis Ukraina NSV teeneline kunstnik M. Semizorova, kes suurepäraselt andis edasi Odette naiselikku õrnust, luigelikku graatsiat, vaimset rikkust ja kaunist kurbust. Vajaka jäi aga tema osatäitmine Ottilia rollis, kus oleks taktnud näha temperamentsemat, hoogsamat, võimukamat, deemonlikumat naist. Siegfriedina nägime Vene NSV teenelist kunstnikku A. Bogotõrjovi, kelle lüüriline, siiras ja elegantne tants võitis publiku poole koju. Hispaania tantsu esitas Vene NSV teeneline kunstnik T. Bessmertnova. Dirigendipuldis oli NSVL rahvakunstnik, riikliku preemia laureaat A. Žuraitis. Ta on dirigeerinud seda etendust alates 1969. aastast arvatavasti sadu kordi. Tema dirigeerimismaneer oli väga meeldiv, selles ei tundunud olevat ülitegi ülearust žesti ega liigutust. Ta otsekui valitses orkestrit patriarhliku leebusega, ise muusikat lõpuni tunnetades.

Ka publik oli aktiivne ja kompetentne. Aplausiga ei oldud kitsi, see vallandus spontaalselt ja siiralt. Tihti kõlasid äratundmisaplausid veel enne oodatud meloodia algust. Iga vaatuse lõpus tõusti ja aplodeeriti ka valitsuse juhtidele ning kuningapaarile. Etenduse lõppu kroonisid tormiline aplaus ja braavohüüded. Lavale kanti kaks hiiglasuurt lillekorvi.

TIINA VILT

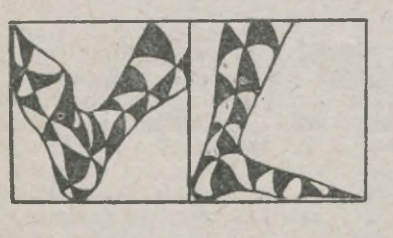

TRÜ KLUBI

KLUBIS

Laupäeval kl. 21 uus tõusev täht «ART-ROCKANSAMBEL» (külaline).

Pühapäeval kl. 21 diskoprogramm.

UUES KOHVIKUS

Laupäeval ja pühapäeval kl. 19 diskoõhtu.

VABANDAME

Palume lugeda eelmise lehe 1. lehekülje sõnumis «Jälle diplom» auhinnatõõ juhendajaks professor Ülo Lepik.

Toimetaja
VARJE SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 3473. MB-09643. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 26 (1385) Reedel, 5. oktoobril 1984 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

● 7. OKTOOBRIL ON NSV LIIDU KONSTITUTSIOONI PÄEV

Konstitutsioon— meie elu põhiseadus

Riigi põhiseadus on dokument, mis sätestab ühiskondliku ja riikliku korra aluse, kodanike põhiõigused ja kohustused, riigivõimu- ja valitsemisorganite struktuuri, valitsemissüsteemi ja palju muud. Sellisena kajastab konstitutsioon ühiskonna arengutaset, ühiskondliku mõttelaadi, klassisuhteid. Ühelt poolt üldistab konstitutsioon ühiskonna poolt läbikäidud teatud ajalooetapi kogemused ja õppetunnid. Teiselt poolt on see üldistus suunatud tulevikku, sest kõik edaspidi vastuvõetavad ja kehtestatavad seadused peavad olema konstitutsiooniliste alustega kooskõlas. Konstitutsioon on kõige põhilisem seadus iga riigikodaniku, ühiskonna liikme jaoks.

Nõukogude riigi ajaloos on olnud tegu nelja konstitutsiooniga, lisaks sellele veel nö. konstitutsioonieelse ajaga Oktoobrirevolutsioonist kuni 10. juulini 1918, mil võeti vastu VNFSV põhiseadus. Sellele konstitutsioonile panid aluse sotsialistliku riigi esimesed dekreedid. Need olid karmid revolutsioonidekreedid ja seepärast, V. I. Lenini sõnade järgi, konstitutsioon ei hiilanud ilusate sõnade poolest. Põhiülesanne oli säilitada ja kindlustada proletariaadi diktatuuri. Selleks pidi töörahvale kindlustama endiste valitsevate klasside õigused. Sama konstitutsioon pidi võtma need õigused neilt, kes astusid revolutsiooni vastu.

1922. aasta detsembris tekkis liitriik — Nõukogude Sotsialistlike Vabariikide Liit. Liidu moodustamise põhidokumendid (deklaratsioon ja liiduleping) said aluseks meie maa teisele konstitutsioonile. Nagu esimene konstitutsioon, nii kajastas ka 1924. aasta 31. jaanuaril vastuvõetud teine põhiseadus maailma-ajaloolist muutust. Esmakordselt fikseeris põhiseadus eri rahvaste vabatahtliku võrdõiguslikku liidu printsiibid.

Kolmas konstitutsioon võeti vastu 5. detsembril 1936. Ka see oli maailma-ajaloolist murrangut üldistav dokument, tähistades sotsialismi aluste rajamist meie maal, antagonistlike klasside kadumist. Sama konstitutsioon oli aluseks esimesele Eesti NSV põhiseadusele 1940. aastal.

Neljas, meie riigi praegu kehtiv konstitutsioon, võeti vastu 7. oktoobril 1977. See on arenenud sotsialistliku ühiskonna põhiseadus, mis kinnitas pikaaegsed saavutused nii ühiskondlike suhete arengus kui ka seadusandluses. Konstitutsioon tähistab uut sotsialistliku demokraatia arengutaset. Teda võiks iseloomustada kui usaldusdokumenti iga ühiskonna liikme suhtes. Kuid usaldus on seotud kõigi ühiskonnaliikmete suure vastutusega ühiskonna ja riigi ees. Olgu see töö, perekond, riigivalitsemine, riigikaitse, keskkonnakaitse — kõige eest kanname vastutust kui vahetud konstitutsiooni elluviijad.

Sisendada vastutust kõige ühiskonnas toimuva vastu on üks olulisemaid ülesandeid noore põlvkonna kasvatamisel. See on tagatiseks, et tulevased meie maa konstitutsioonid saavad sõnastada uut kvaliteeti riigi ja ühiskonna arenguprotsessis.

JÜRI ANT

● 7. OKTOOBRIL ON ÕPETAJATE PÄEV

● Meid on rohkem kui viis tuhat. Nii ütleb TRÜ üliõpilane. Meid on üle üheteistkümne tuhande. Nõnda võib lausuda ükskõik milline TRÜ suure pere liige, sest koos päevaste ja kaugüliõpilastega, kõigi õppejõudude ja töölistega on meid tõesti nii palju. Eriti paistab see välja suurpäevadel, pidupäevadel, nagu sellelgi fotol, mis meenutab üht ühist sammumist koos linna rahvaga.

Niisugustel puhkudel väljendub eriti selgelt ka üliõpilaskonna ühtsus, solidaarsus kogu maailma progressiivsete noortega. Eriti aga mõistmine — meil on õigus haridusele. Mõistagi toob see kaasa kohustusi. See on samal ajal ka suur ning sügav kohustus oma ühiskonna suhtes — areneda ise ja arendada teisi.

● *Tillukese koolilapse esimesed pilgud on suunatud lemmale, oma esimesele õpetajale. Õpetaja on talle selles suures mesilasperes kõik — ema, kasvataja, õpetaja.*

Möödub mõni aeg ja juba ta teab, kelle tundi oodata, kelle tundi karta, kelle tunnis võib lobiseda. On oma lemmikõpetajad.

Kool on läbi, aga meeles on rangemad, nõudlikumad, mitte semulikumad õpetajad. Ja nii läbi kogu elu. Ka siit, kõrgkoolist meenuvad enne-kõike oma ala tõelised meistrid. Aga neid on siin palju.

* * *

PALAV TERVITUS KÕIGILE ÕPPEJÕUDUDELE ÕPETAJATE PÄEVA PUHUL!

Tähelepanu, arstiteaduskonna suurüritus!

Tänavusügisene arstiteaduskonna päev algab neljapäeval, 11. oktoobril kl. 10 ja kl. 15 teaduskonverentsiga «Meditsiiniuuringud praktikale».

Reedel, 12. oktoobril

kl. 11 aulas teaduskonna päeva avamine ja aktus:
akadeemiline loeng «Patomorfoos ja integratsioon dermatoloogias» — prof. Herman Vahter;
«Arstiteaduskond ja üld- ja molekulaarpatoloogia instituut 1984/85. õ.-a.» — dekaan prof. Ain-Elmar Kaasik ja direktor dots. Laur Karu;
autasustamine;

kl. 15 A. Linkbergi nim. auditooriumis ENSV Tervishoiuministeeriumi teadusliku meditsiininõukogu, arstiteaduskonna ja ÜMPI nõukogu ühine koosolek «Teadusasutuste osalemine toitlusprogrammi realiseerimisel Eesti NSVs»;

kl. 20 ball «Vanemuises».

Kiievi RÜ 150

Eile sõitsid rektor professor Arnold Koop ja parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris Kiievi Riikliku Ülikooli juubelipidustustele. 5.—7. oktoobrini tähistatakse mitmesuguste üritustega ülikooli 150. sünnipäeva.

MARKSISMI-LENINISMI ÜLIKOOLI

ESIMENE ÕPPUS TOIMUB KOLMAPÄEVAL, 10. OKTOOBRIL KL. 18 I KURSUSELE PEAHOONE AUD. 102 JA II KURSUSELE KEEMIAHOONE AUD. 320.

* * *

TRÜ nõukogus

● **28. septembri koosoleku algul analüüsis TRÜ tsiviilkaitsestaabi ülem Anatoli Dovidenko senitehtut, selle häid külgi ja vajakajäämisi.** Kuulama olid kutsutud ka teaduskondade ja teiste allasutuste tsiviilkaitse juhid.

● **Päevakorra põhiteema oli eelmise aasta õppe- ja kasvatustöö. Analüüsisid õppeprorektorid prof. Uno Palm ja dots. Valter Haamer.** Parimate tulemustega lõpetasid õppeaasta arsti- ja bioloogia-geograafiateaduskond (95,1% ja 94,1%). Madalaim edukus on püsinud füüsika-keemiateaduskonnas (86,9%). Erialadest oli kevadsessioonil nõrgim eesti õppekeelega füüsika eriala (78,4%). Kursuste lõikes halvenes edukus I, IV ja V kursustel, paranes II ja III kursustel. Ühe protsendi võrra suurenes väljalangevus, suurim oli see füüsika-keemia- ja matemaatikateaduskonnas. Kõige paremini on üliõpilaskontingenti säilitanud õigusteaduskond. Oluline tagasiminek toimus neljadele ja viitele ning ainult viitele õppijate hulgas, suurenes ka võlgnike arv. Need on vaid mõned üldised andmed, millele tuleks tingimata lisada, et üldine õppeedukus on viimastel aastatel ühtlane püsides kindlalt üle 91 protsendi. Lähemal ajal peatume õppetöö küsimustel pikemalt.

Võeti vastu otsus.

● **Kinnitati TRÜ nõukogu semestri tööplaan.**

● Traumatoloogia, ortopeedia ja välikirurgia kateedri juhataja professori kohale valiti meditsiinidoktor **Rein Raie**, arstide, stomatoloogide ja farmatseutide teaduskonnateraapiakateedri juhataja professori kohale meditsiinidoktor prof. **Kaljo Valgma**, üldfüüsika kateedri juhataja dotsendi kohale dots. **Henn Voolaid**, kergejõustiku kateedri juhataja dotsendi kohale dots. **Martin Kutman**, riigi- ja haldusõiguse kateedri juhataja dotsendi kohale dots. **Inge-Maret Orgo**, kaubatundmise ja kaubanduse organiseerimise kateedri juhataja dotsendi kohale dots. **Ivar-Jüri Siimon**, raamatupidamise kateedri juhataja dotsendi kohale dots. kt. **Sinaida Kalnin** ning rahanduse ja krediidi kateedri juhataja professori kohale majandusteaduse doktor dots. **Vambola Raudsepp.**

Komsomolikroonika

Komsomolikomitee koosolekul 2. oktoobril:

● **valiti ELKNÜ TRÜ komitee asesekretäriks organisatsioonilise töö alal matemaatikateaduskonna IV kursuse üliõpilane Ardo Kubjas,** ühtlasi vabastati ta komitee õppesektori juhataja tööst;

● aktiivi õpetamisest andis aru komitee organisatsioonisisese töö sektori juhataja Heli Reinola;

● sõjalis-patriootilise töö sektori ja teaduskondade komsomolibüroode osast Eesti NSV ja võidu 40. aastapäeva tähistamisel kõneles Ovanes Sarkisjan;

● EÜE ja suvemaleva tööst tegid kokkuvõtte Jaan Vihrov ja Toomas Pilt;

● arutati komsomoliajaloo konverentsi korraldamist ning teaduskondade aruande- ja valimiskoosolekute käiku;

● komsomolikomitee otsustas autasustada oma kõrgeima tunnustuse — teenete medaliga aktiivse komsomolitöö eest dotsente **Igor Gräzinit, Enn Hansbergi ja Viktor Siebenit;**

● majandusteaduskonna komsomolisekretäri Kaido Vestbergi karistati valju noomitusega arvestuskaardile kandmisega vastutustundetu suhtumise pärast oma kohustustesse;

žurnalistikaosakonna IV kursuse üliõpilast Teet Roosaart karistati samuti valju noomitusega, mis kantakse arvestuskaardile kommunistlikule noorele ebaväärika käitumise pärast.

Üliõpilane, õpi terviseks!

● **Õppimispaus ehk kes langevad välja esimesel õppeaastal.**

● **Täielik töövõime saabub alles 40—50 minutit pärast töö alustamist.**

● **Liiguta ennast, ka õppimise ajal!**

● **Igaühele oma õppimise stiil!**

Õppeosakonna andmetel ei lõpeta ülikooli 4—5% immatrikuleeritutest. Eriti suur on väljalangevus kahel esimesel õppeaastal. Kokkuvõtted ENSV Tervishoiuministeeriumis näitavad, et töövõimetuspäevade arv 100 üliõpilase kohta aastas on 80-ndatel aastatel võrreldes 60-ndatega suurenenud 3—4 korda. TRÜ üliõpilaste tervise uurijad kinnitavad, et lõpukursuslastel on tervisehäireid rohkem kui esmakursuslastel.

Toodud andmed näitavad, et mitte kõigil üliõpilastel ei toimu kohanemine ehk adaptatsioon kõrgkooli tingimustega sujuvalt. Ülemaailmse Tervishoiuorganisatsiooni ekspertide komisjoni otsuse põhjal on üliõpilaste tervislik seisund ja väljalangevus nende mittekohanemise ehk desadaptatsiooni näitajaks.

Oluliseks faktoriks, mis tingib desadaptatsiooni, on üliõpilase oskamatus toime tulla ülikoolis esitatavate nõuetega ehk teisiti öeldes — oskamatus toime tulla intellektuaalse koormusega. Seega — üliõpilaselu ei ole ainult nali ja lõbu, vaid ka tubli töötegemine, ilma milleta arstiks, ajaloolaseks, bioloogiks, filoloogiks, matemaatikuks, füüsikuks, keemikuks, küberneetikuks, kaubatundjaks jm. ei saa!

Taas algab loengutel istumine, praktikumidel ja seminaridel osalemine ning ega arvestused ja eksamidki kaugel ole. Võrreldes õppevaheajaga suureneb märgatavalt istumisele kuluv aeg ning kasvab vaimne pinge. See on õppeprotsessiks paratamatu: vaja on pingutada oma tahet, tähelepanu, mõtlemist ja mälu. Ühel inimesel läheb see kergemini kui teisel — sõltuvalt tema mõistuse ja mõtlemise omadustest, tahte- ja tundesfääri eripärast, samuti ka varasemast teadmiste tasemest ning õppimiskogemustest.

● Tähelepanekud näitavad, et põhilise väljalangenute kontingendi I õppeaastal moodustavad need üliõpilased, kellel mitmesugustel põhjustel enne ülikooli astumist on olnud õppimispaus 2—3 aastat. See kinnitab veel kord, kui suurt rolli üliõpilase üldises adaptatsioonis kõrgkooli tingimustega etendab toimetulek vaimse pingega. On ju vahepeal õppimispausi pidanud noortel osa keskkooliteadmistest ununenud, samuti on minetatud õppimisharjumus, mis nõuab suuremat psüühilist ja intellektuaalset pinget. Ja võibki juhtuda, et sellega ei tulda toime. Peale õppimisega seotud probleemide tuleb esmakursuslastel iseseisvalt lahendada veel mitmeid teisigi küsimusi: kohaneda uute elutingimustega, tutvuda uute õpingukaaslastega, harjuda vastutama enda eest ise.

Adaptatsioon uute tingimustega, sealhulgas ka intellektuaalse ja emotsionaalse pingega, saavutatakse organismi biosüsteemide aktiivsete, kindlasuunaliste kohastumisreaktsioonide abil. Nende eesmärgiks on organismi struktuuri ja füsioloogiliste funktsioonide stabiilsuse, s. o. homöostaasi säilitamine, mis väljendub heas enesetundes.

Pikaaegne intellektuaalne pinge ilma küllaldase vahepealse puhkuseta kutsub kiiresti esile organismi adaptatsioonimehhanismide kurnatuse. Selle tagajärjeks on kas väiksemad või suuremad tervisehäired, mis kõigepealt avalduvad väsimustundes ja töövõime languses, hiljem ühtede või teiste organsüsteemide funktsioonide häiretes ja õppeedukuse languses.

Hea tervise ja töövõime nimel on peale tervislike eluviiside harrastamise vaja tunda ning kinni pidada mõningatest lihtsatest vaimse töö hügieeni reeglitest. Kõigepealt tuleb lähtuda põhitõest, et uute teadmiste ja oskuste omandamine ehk õppimine on tõsine töö, mida tuleb teha regulaarselt iga päev, iseenda ja ühiskonna ees, kes on eraldanud ressursid selleks, et noored inimesed saaksid omandada hariduse. Ei jätku ainult loengutel-praktikumidel osalemisest, vajalik on ka igapäevane iseseisev töö. Kohustuslikust õppetööst vaba aeg tuleb jagada olmevajaduste rahuldamise, iseseisva õppimise, aktiivse ja passiivse puhkuse vahel nii, et kõik saaks tehtud.

● On vana tõde, et harjumuspärane töö kurnab vähem närvisüsteemi. Seepärast tuleks enda käsutuses olev aeg planeerida võimalikult ühetaoliselt. Soovitav on, et iseseisva õppimise kellaajad ja vältus oleksid enam-vähem stabiilsed. Püsiv, harjumuslik rütm võimaldab saavutada suure töövõime. Õppimise vältus ei tohiks olla liiga lühike. Vaimse töö hügieeni uurijad on leidnud, et töövõime saavutab maksimumi alles pärast nn. sissetöötamisperioodi, mis kestab keskmiselt 40—50 minutit. See periood on vajalik, et organismi vastavad süsteemid häälestuksid kõrgemale funktsionaalsele tasemele. Seepärast ei ole soovitav õppimist alustada kõige keerukamast materjalist ega teha pikemat puhkepausi kohe esimese õppimistunni järel. Ka tunniplaanis ei tohiks olla rasked õppeained esimesed.

● Töövõime järkjärgulist tõusu ei häiri väikesed kaela, käte, keha ja jalgade võimlemisliigutused, mida saab teha töökohalt lahkumata. Suurem, 20—30-minutiline kehakultuuripaus tuleb teha mõnetunnise õppimise järel, kuid enne vaimse väsimuse teket. Füüsiline koormus (jooksmine, võimlemine) mõjub väga hästi ka õppimise järel, kuid aga mitte vahetult enne magama heitmist. Niisuguste väikeste hügieenivõtetega on võimalik saavutada püsivalt kõrge töövõime. Pikematel iseseisva õppimise perioodidel (sessiooni ajal) tuleb eriti kinni pidada vaimse töö hügieenist.

● Kuna õppurite psüühilised ja füüsilised omadused ei ole ühesugused, pole võimalik anda universaalset retsepti iseseisva vaimse töö õigeks organiseerimiseks. Saab vaid tutvustada põhimõtteid, mis aitavad pikendada hea töövõime perioodi ning lükkavad edasi väsimuse tekke. Igaühel tuleb aga leida enda jaoks sobiv õppimisstiil, optimaalne töö- ja puhkeperioodide vaheldumise tempo. Kuna õppimine on paratamatult seotud paigal istumisega, liikumisvaegus aga halvendab organismi funktsionaalsete reservide seisundit, siis igal juhul ei tohi unustada kehaliselt aktiivseid puhkepause. Oluliselt mõjustab õppuri vaimse töö võimet ka tema emotsionaalne seisund. Liiga tugevad emotsioonid halvendavad kontsentreerumisvõimet, neid peaks vältima.

Hea töövõime perioodi võib mõningal määral pikendada selliste võtetega nagu näo loputamine külma veega, rõõmsarütmilise muusika sisselülitamine jms. Kuid põhiliseks jääb siiski kehaline aktiivsus. Hoiduda tuleb igasuguste ravimite kasutamisest õppimise stimuleerimiseks ilma arstiga nõu pidamata. Kofeiini suured annused ja fenamiin kõrvaldavad küll ajutiselt vaimse väsimuse, kuid see toimub adaptatsioonimehhanismide äärmusliku pingeseisundi arvel ega välista järgneva puhkuse vajadust.

Niisiis, inimese, eriti noore inimese adaptatsioonireaktsioonide võimalused on suured, kuid neid tuleb arukalt kasutada. Arukas kasutamine ei tähenda pingutava mõttetöö vältimist. Otse vastupidi: vaimse töövõime tõstmine ja säilitamine ei ole võimalik ilma pideva vaimse treeninguta. Nagu igasuguse töö tegemisel, ei saa ka vaimse töö puhul täielikult vältida väsimust. N. Derevjanko eristab järgmisi vaimse töö perioode:

1) sissetöötamine, mille jooksul töö produktiivsus järk-järgult tõuseb;

2) optimaalse töövõime periood;

3) täieliku kompensatsiooni periood, mille puhul eelnev töö produktiivsuse tase säilitatakse;

4) ebastabiilse kompensatsiooni periood, mille jooksul töö produktiivsus kõigub;

5) lühiajaline töövõime tõus emotsionaalse pinge tõusu arvel;

6) vaimse töö produktiivsuse progresseeruv langus. Õppimine tuleks lõpetada enne viimase perioodi saabumist.

Kokkuvõte. Et olla hea tervisega ning samal ajal edukas, tuleb õppimine teha endale igapäevaharjumuseks. Toetudes üldisele tervislikule eluviisile (küllaldane uni, võimalikult korrapärane toitumine jne. jne.) töötatagu välja endale kõige paremini sobiv vaimse töö stiil. Õppimisharjumuse kujunemisel muutub vaimne töö igapäevavajaduseks. Sellest võidavad nii tervis kui ka teadmised: ei teki sessiooniaegset ülekoormust ega hilisemate teadmiste lünklikkust (õppimine ainult sessiooni ajal kasutab põhiliselt lühimälu võimalusi).

Nõnda siis, üliõpilane, õpi terviseks!

TAIE KAASIK,
kõrgkoolipedagoogika labori vanemteadur

СТУДЕНТСКА Трибуна

Natuke Bulgaariast

«Pole ise seda numbrit näinudki. Teisipäeval olin juba teel,» lausus **Bulgaaria üliõpilasajalehe vastutav sekretär Valentin Terziev** komsomolikomitee laual nende värsket lehte nähes. See oli teisipäevane number. Igal teisipäeval «Studentska Tribyna» ilmubki. Et ka ülikoolilehe toimetusesse iga number jõuab, pole sugugi juhuslik. Aastaid tagasi külastas meid Tallinnas eesti keelt õppiv bulgaarlanna Lilia Veličkova. Nüüd on temast saanud tuntud tõlk, kes tutvustab Bulgaarias eesti kirjandust. Lilia Veličkova töökohaks on «Studentska Tribyna» toimetus.

1981. aastal huvitus meie ülikoolist sama ajalehe peatoimetaja asetäitja Ivan Zdravkov. Kohtumisest kirjutasime ka «TRÜs». Nõnda oli meil Valentin Terzievilt pärida ka pisut tuttavate kohta.

Enne Tartusse jõudmist oli ta uudistanud «Noorte Hääle» ja «Tallinna Polütehniku» toimetust. Koos ELKNÜ Keskkomitee üliõpilasosakonna juhataja Sylvia Liiase ja meie komsomolikomitee sekretäri Andrus Laureniga tutvus külaline TRÜga. Laupäeva hommikul kohe pärast siia jõudmist pärisime nende toimetuse töö kohta ja tutvustasime «TRÜ» valmissaamist.

«Studentska Tribyna» on 6-leheküljeline 30 000 eksemplaris ilmuv Bulgaaria üliõpilaste ajaleht. Kõrgkoole on 33, neist paarikümnes on ka oma ajaleht. Toimetuse koosseis pole eriti suur, väga palju kaastööd teevad üliõpilased.

«Kus koolitatakse ajakirjanikke?»

«Sofia ülikoolis. Igal kursusel õpib umbes 15—20 üliõpilast. Konkurss on paar-kolm inimest kohale. Lõpetasin ka ise selle žurnalistikateaduskonna.»

Toimetus jaguneb viieks osakonnaks: kommunistlik kasvatus, haridus ja teadus, rahvusvaheline elu, kultuur ja esteetiline kasvatus, sport. Ajalehte silmitsedes ei paista sealt puuduvat nali ega ristsõnadki. Eriti ulatuslikult käsitletakse teiste maade üliõpilaselu ning oma üliõpilaste üldisi probleeme. Ilmub ka tõlkeartikleid, samuti palju **ilukirjandust.**

Tartus näidati külalisele muidugi meie raamatukogu uut hoonet. Sealgi oli tal võimalus üllatuda, sest Bulgaaria vabastamise 40. aastapäeva puhul on välja pandud väike näitus. D. Uljanovi kortermuuseumit pidas ta väga huvitavaks ning tõhusaks ideelis-poliitilise kasvatuse näiteks. Käidi ka ajaloomuuseumis ning koos EPA komsomolikomitee asesekretäri Arno Kaseniiduga metsandusteaduskonna aastavanuses majas.

«Milline on Bulgaaria tudeng?»

«Õpib ja töötab, vaba aega on suhteliselt vähe. Meil on oma tööjõubüroo. Huvialaklubisid on vähe. Stipp on umbes niisama suur nagu teil, see sõltub perekonna sissetulekust ja hinnetest. Praegu on meie üliõpilased veel viinamarjapõldudel. Õppetöö algab alles 15. oktoobril.»

VARJE SOOTAK

Autasustamisi

NSV Liidu Rahvamajanduse Saavutuste Näitusel eksponeeritud koolinoorte kutsesuunitluse kabineti mudeli eest said pronksmedali **vanemteadur Endel Peets** ja osavõtja tunnistuse **insener Linda Peetso.**

Näitusest «Pedagoogilise kaadri ettevalmistamine ja noore õpetaja kutsemeisterlikkuse kujundamine» osavõtja tunnistuse said **TRÜ ning kabinetijuhataja Aimi Sukamägi, osakonnajuhataja Elga Tamm, vahetusülem Ülo Kaasik, professorid Inge Unt ja Jaan Mikk ning dotsendid Valdo Ruttas ja Karl Karlep.**

Kauaaegse kohusetundliku töö eest pälvisid ENSV KKEH Ministeeriumi aukirja hospitaalsisehaiguste kateedri vanemlaborant **Aasa Raudsepp** ja valveülem **Leonhard Mõtsmees.**

Eeskujuliku töö eest pälvis 60. sünnipäeval TRÜ aukirja keskkonnakaitse füüsika labori vaneminsener **Aleksei Zahharov.**

Tänu

Rektori käskkirjas avaldatakse tänu õpilaste eduka teadusliku juhendamise eest ÕTÜs üldfüüsika kateedri dots. **Mati Laanele**, orgaanilise keemia kateedri dots. **Heiki Timotheusile** ja nooremteadur **Mati Karelsonile.**

Uusi teatriimesid!

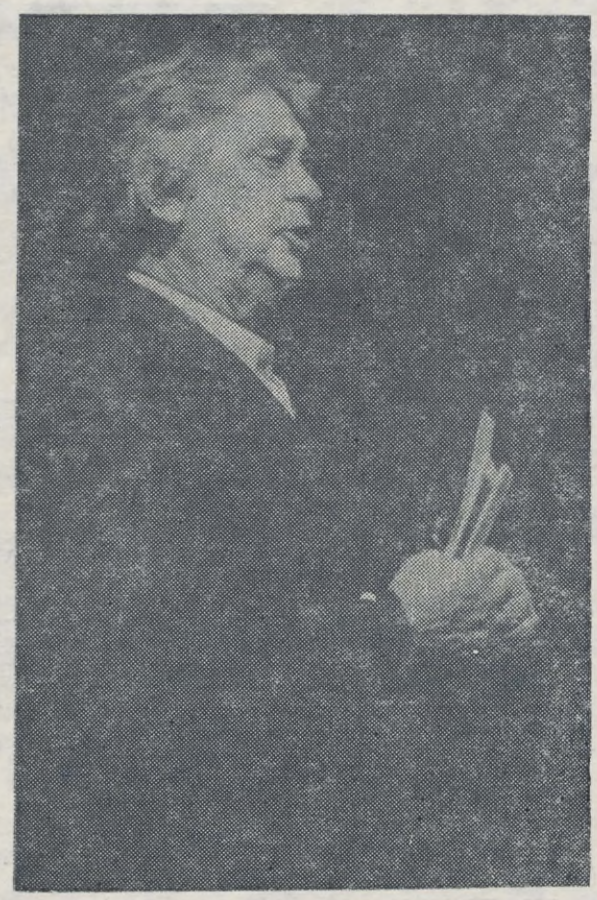

* * *

27. augustil sai 75-aastaseks NSV Liidu rahvakunstnik Kaarel Ird. Juubilar pälvis oma sünnipäeval sotsialistliku töö kangelase aunimetuse. Sel nädalal tähistatakse «Vanemuise» direktori ja kunstilise juhi suurtähtpäeva juubilari enda lavastustega.

Kaarel Ird on tuntud ka omanäolise publitsistina. Meenutame siinkohal tema ütlemisi.

● **VELLO MARANDI** foto

Alati on olnud inimesi, kes seda keskmist, mis juba on saavutatud ja tavaliseks muutunud, on pidanud küllaldaseks. Üked on teinud seda oma mugava vähenõudlikkuse pärast, teised sellepärast, et nad oma eriala pealiskaudse tundmise tõttu ei oska üldse näha võimaluste maksimumi, et nad olukordadele jõuetult alistudes lihtsalt lepivad juba saavutatuga kui paratamatusega.

Kuid alati on olnud ka neid, kes kogu aeg edasi on tahtnud minna, kes on unistanud uutest saavutustest ja igatsenud üha uute kõrguste poole, kes, — ükskõik mis alal nad ka töötaksid — on kogu hingest püüdnud tabada seda «imet», mis on veel peidus kunstis, teaduses ja kogu meid ümbritsevas lakkamatult muutuvas elus. Seda imet, mis mõnede kujutluses üldse ei eksisteeri nende kujutlusvõime vaesuse tõttu, imet, mille tabamist ei juleta püüda või loota laiskuse või jõuetuse tõttu. Ja mille poole püüdmist siis piiblitargalt tühjaks tööks ja vaimunärimiseks peetakse.

* * *

Kunstis on tõesti suur ainult see, mis näitab mitte ainult seda, mis on üldse, vaid samal ajal alati ka seda, mis on elus kordumatu ja konkreetne. Kuid selleks, et kordumatut näha ja mõista, peab elu väga sügavalt tundma.

* * *

Uus sünnib kunstiteoses ainult siis, kui temas on midagi sisuliselt uut või kui juba vanas teoses (teatris näiteks klassika puhul) leitakse midagi uut, mis seni on varjule jäänud ja mille kõlamapanemiseks on tarvis uut, novaatorlikku vormilist lahendust. Neil puhkudel sünnib eksperimenteerimine rännakade otsingute teel, mis kogu aeg sisaldavad endas ohtu, et uus võib tulla halvem kui vana.

* * *

Missuguseid omadusi hindan ma inimeses kõige enam?

Head tööd. Eriti austan neid inimesi, kes suudavad ka siis tööd teha, kui neil ei ole ükskõik mis põhjusel kuigi hea töömeeleolu või kui neile nende töö vahel isegi vastumeelne on, nii et nad end selleks tööks isegi väga sundima peavad.

* * *

Mina isiklikult ei saa raamatust üldse erapooletult rääkida, sest raamat on olnud kogu minu saatust kõige otsustavamalt kujundanud tegur. Ainult tänu raamatutele olen ma üldse niisuguseks kujunenud, nagu olen. Olgu see siis hea või halb, aga ilma raamatuteta mind sellisena poleks olnud.

* * *

... isegi ebaõnnestunud kunstiteoses, olgu see maal, raamat või heliteos, võib olla üks suur novaatorlik hetk, mis siis, kui teda näha osatakse, teeb ebaõnnestunud teose kunsti arenemise seisukohalt palju väärtuslikumaks kui sajad siledad ja korralikud teosed. Kuid et niisugust hetke näha, peab oskama näha puude tagant metsa.

* * *

Rutiiniga on kahjuks lugu nii, et rutiini ei armasta mitte ainult laisad ja andetud kunstnikud, vaid teda armastavad ju ka need andetud inimesed, kes igalt poolt elust otsivad ainult seda, millega nad harjunud on. Just suhtumises rutiinisse väljendubki uue ja vana võitlus kunsti ümber.

* * *

Meil pahandatakse teatritegelastega ja üldse kunstiinimestega, et nad on liiga hellad kriitika suhtes. Kas meie hellus on tõesti suurem patt kui enesega rahulolev pealiskaudsus või võhiklikkus, millega meid sageli kritiseeritakse või noomitakse selle helluse pärast?

* * *

Öeldakse, et kunagi ei eksi ega tee mingit viga see, kes midagi ei tee. Vale. Kes midagi ei tee, eksib inimese kõige suurema ja pühama kohustuse vastu — kohustuse vastu olla looja.

ULJANOVI-NIMELISES TSUVAŠI RIIKLIKUS ÜLIKOOLIS

mahutatakse esmakursuslastele mõeldud sõbralikud manitsussõnad pealkirja «Kak žitj-bõtj, štobõ statj nastojaštžim studentom» alla: «Tudeng — see on ladina päritolu sõna ja tähendab inimest, kes usinasti töötab. Tudeng olla pole seega lihtne. Tuleb harjuda. Rektoraat, partei-, ametiühingu- ja komsomoliorganisatsioon, kõik õppejõud tahavad teile üksnes head, soovivad teid näha hoolsate õppurite, edukate aktivistide ja muidu toredate ning tervete inimestena. Ja uskuge, kogu õppetöö korraldus ning ühiskondliku elu ettevõtmised on suunatud sellele, et kõik need head soovid ka praktikas realiseeruks. Kuid olulisim on ikkagi teie endi valmisolek ja initsiatiiv. Et olla edukas õpinguis ja ühiskonnaelus, peab olema terve. Esimene reegel: magage piisavalt ja sööge küllaldaselt! Oludes, kus teie hõivatus igasugu asjadega on suur, kus linnatransport mängib vingerpusse ja ühiskondlik toitlustamine on kehvavõitu, kus raha ei jätku ning kallale kipuvad käegalöömise ja ükskõiksuse meeleolud, tuleb nimelt unele ja toidule erilist tähelepanu pöörata. Magama peab 7 tundi ööpäevas, süüa tuleb regulaarselt, iseäranis oluline on hommikusöök. Teine reegel: tehke sporti! Inimene võib küll palju teada ja osata, temast ei saa aga eales kultuurset inimest, kui ta ei tee hommikvõimlemist, ei täida VTK norme, ei uisuta-suusata, ei matka. Kolmas reegel: pidage meeles, et igal töötegemisel on kolm faasi — sissetöötamine, intensiivne töö ja väsimine. Needsamad faasid võib üle kanda ka tervele tööpäevale, töönädalale. Niisiis, esmaspäevaks kavandage endale tegevus, mis annaks hüva toonuse kogu nädalaks. Teisipäevast neljapäevani murdke tööd teha nagu jaksate. Reedel-laupäeval võtke ette midagi hõlpsamat. Pühapäev kuulugu aktiivsele puhkusele. Neljas reegel: õppige oma toiminguid planeerima. Ainult plaanipärane elu pakub rahuldust, võimaldab saavutada edu ja hoiab tervise korras. Pange oma pead tööle, sest plaani koostamine polegi nii kerge.»**

(«Ульяновец»)

* * *

Peale suure hulga omamaiste neidude ja noormeeste astus tänavu **ZDANOVI-NIMELISE LENINGRADI RIIKLIKU ÜLIKOOLI** esimesele kursusele ligikaudu 200 noort inimest 10 sotsialismi- ning 30 arengu- ja kapitaliriigist. Kõige arvukamalt on esindatud Vietnam, Mongoolia ja Afganistan. Esimest korda võeti vastu noori Taist, Brasiiliast ja Ülem-Voltast. Seitse bulgaarlast, kes juba töötavad Nõukogude Liidus, said LRÜ kaugtudengeiks. Värskeid välisüliõpilasi jagus 12 teaduskonda 16 erialale. Nii näiteks asusid noormees ja neiu Venetsueelast õppima küberneetikat LRÜ matemaatika-mehaanikateaduskonnas. Caracase ülikool on neil juba seljataga, siin loodavad nad saada kõrgesti hinnatud ja nõutud spetsideks. Seevastu kolumbialannat tõmbas Neevalinna hoopis kunstiajalugu. Alguses on raske, kurdab ta, vene keelt ei oska hästi. Aga õppetunnid käivad, annavad tulemusi ning varsti ei pea Leningradi välistudengid oma vene keele oskuse pärast enam punastama. Vastupidavust, kuuma indu ja külma närvi soovib neile kogu ülikoolipere.

(«Ленинградский университет»)

Keeruga trepist alla

KUNSTIHUVILISELE

Astudes 32 sammu ülikooli peahoone tuntud kellast vasakule, jõuad ukseni, millel silt **«Kunstikabinet».** Kuue valge samba taga on palju auväärseid ja tähtsaid uksi. See siin on üsna tagasihoidlik, ent mitte päris tavaline.

Keeruga trepp viib tulija keldrisse. Ninna lööb eriline keldri- ja kunstilõhna segu. Usun, et seda on tundnud mõnedki meie seast.

Miks siin käiakse? Kabinet on mõeldud kõigile tudengitele, kel meeldib pliiatsit ja pintslit käes hoida. Pole oluline, mis teaduskonnast, vanusest või soost nad on. Siinsamas keldris võib saada oma igapäevastele loenguteadmistele lisaks sedagi, mis aitab kaasa eneseteostusele ja ilumeele kasvatamisele.

Kunstikabinet asutati 1957. aastal meie vanema generatsiooni kunstniku Juhan Püttsepa initsiatiivil. Tema oli ka esimesel viiel aastal kabineti juhataja. 1962—1975 oli samas ametis Kaljo Põllu. Ta oskas noori toredasti tegevusse rakendada: korraldati näitusi, ekskursioone, matku, koostati eessõnaga näitusekatalooge, tõlgiti kunstikirjandust. Paralleelselt Tallinna ERKI tudengite grupeerumistega tekkis 1960-ndatel aastatel Tartus üliõpilaste-kunstnike rühmitus «Visarid».

Tänast kunstikabinetti juhendab Andrus Kasemaa. Siin joonistatakse kipspäid, elavaid inimesi ja enda fantaasiaid. Laad võib olla täiesti akadeemiline, kuid mõistagi on ka kõik isikupärased voolud ja stiilid teretulnud. Kabinetis valitseb demokraatia ning üliõpilaste eelnev kunstiharidus pole vajalik.

Ja veel: siin korraldatakse ka tegevuskunsti, et maailmataju teravdada ning leida uusi vallatuid seoseid igapäevaste esemete vahel. Näiteks 1984. aasta veebruaris võeti ette selline üritus. *Mindi talvisesse loodusesse. Keset lumelagendikku kaeti laud. Klaasidesse valati šampus ja lahkuti. Roheline laud kesk valendust jäi aga ootama kahte inimest. Happening'i «Kingitus» autorid olid R. Kelomees ja A. Hansen.*

Ehk paned Sinagi oma käe kunstikabineti ukselingile? **Tule teisipäeviti ja neljapäeviti kell 17 — 19.**

HEIE TREIER,
ajaloo IV k.

● **AIN PROTSINI** foto

Loengud meie perele

8. oktoobril algab jälle TRÜ klubis korraldatav perekonnaloengute tsükkel. Kolmas aasta. Seekord Tähe tänava õppehoone B-korpuses, ruumis nr. 111 kell 19. Loengute suund ja siht ei ole muutunud. Need on kõigile sõltumata erialast, kursusest ja sellest, kas eelmisi tsükleid on kuulatud või mitte.

Raske on anda loengute kohta eelinformatsiooni. Teemad on erinevad: inimeste psüühilisest sobivusest, seksuoloogiast, õigusprobleemidest. Lektoriteks Tõnu Ots, Aleksander Pulver, Aino Lunge, Edgar Salumaa, Heiti Kadastik, Talis Bachmann, Kadri Gross.

Loengute tarvidus on igaühele vististi erinev. Mõni on pereelu, inimeste ja iseenda üle rohkem mõelnud ja lugenud kui teine. Mõni vajab just oma mõtete ümberütlemist puldist targa inimese poolt. Mõnel on loengult vaja vaid ühtainust ideed või lauset, et oma mõtet lõpuni mõelda.

Esimene, 8. oktoobri loeng on Tõnu Otsalt: «Mõnda armastuse seaduspärasustest». Järgmise (loengud hakkavad toimuma üle nädala, kuid teine loeng toimub 29. oktoobril) teema on «Inimestevaheliste emotsionaalsete suhete kujunemine» (Aleksander Pulver). Sel semestril on plaanis neli loengut, järgmisel viis.

Teise semestri avab «Perekonna õiguslikud probleemid» (Edgar Salumaa). See on vist tsükli ainus loeng, kus «kasulik on teada» domineerib «huvitav on teada» üle, kuigi piir kahe vahel on küsitav. Võib eeldada, et oluline on selle loengu puhul ka tudengite küsimisoskus, sest jurist ei aima alati, k u i sogases õigusküsimuste vees ujub mõnikord ühiskonna tudengist lihtliige.

Enne kui heidad doonorilauale

«Minge verd andma!» öeldakse peagi värsketele tudengitele. Enne kui heita doonorilauale, on kasulik ja huvitav sellest protseduurist kuulda. Täielikku teavet saab vereülekande osakonna arstilt Liia Petersonilt, kes vastutab TRÜ doonorite eest.

● **Kui tudeng saadetakse verd andma, on see käsk või soovitus?**

Ladina keeles on «doonor» kinkija. Kedagi ei või ju väevõimuga teisele midagi kinkima sundida. Niisiis on ka doonorlus vabatahtlik. Igaüks aga peaks aitama päästa kaasinimese elu ja tervist. Üks võimalus on anda verd. Iial ei tea, millal ise doonoriverd vajad. Seepärast kuulub doonorlus kõigi 18 — 60-aastaste tervete inimeste moraalsete kohustuste hulka. Selles ürituses osalevad ka üliõpilased. Tudengid on ju üldiselt tervemad ning ülikooli ei võetagi ilma arstliku kontrollita. Seetõttu on üliõpilaste doonorlus eriti oluline.

● **Millest see tava, et esmakursuslasi ootate verd andma just sügisel?**

Pärast tööd kartuli- ja kapsapõldudel on üliõpilane vaimselt puhanud ning tema organism täiesti vastupidav. Ebameditsiiniline oleks verd võtta sessi ajal, kui tudeng on kurnatud.

● **Kas vere «kinkimine» ei ohusta doonori enda tervist? Kuidas võita torkevalu?**

Ei kahjusta. See pole öeldud lihtsalt julgustuseks, seda on tõestanud nii kodu- kui ka välismaa teadlased. Vereandmise järel taastub vere vedelosis juba teiseks päevaks, punaliblede hulk aga kahe nädalaga. Minutiga tekib luuüdis 115 miljardit uut punaliblet. Üliõpilastelt võetakse verd minimaalne annus, s. o. 200 grammi. Ükski doonor (kes verd andnud) pole kaevanud torkevalu. Nõel pistetakse vaid läbi õhukese nahakihi. Torget võib võrrelda veenisüstiga, mis on enamikul läbi proovitud.

● **Kõik siiski doonoriks ei sobi?**

Ei sobi need, kes on põdenud kopsupõletikku, tuberkuloosi või maksapõletikku. Verd ei saa anda kuus kuud pärast operatsiooni ja kuu pärast palavikulisi haigusi ning vaktsineerimist.

● **Koostasite hiljuti plaani üliõpilasdoonorite kohta teaduskondade kaupa. Miks see vajalik on?**

Doonoriverd vajatakse pidevalt. Doonorite abita on võimatu sooritada paljusid operatsioone. Üksnes südamelõikusi tehakse Tartu Kliinilises Haiglas üks päevas. Igaks operatsiooniks vajatakse kindel hulk verd, näiteks kunstsüdame jaoks kuus liitrit. Seepärast ka doonorluse plaan üliõpilaste kohta. Soovime väga, et ülikoolis sellest plaanist kinni peetaks ning tudengid ettenähtud ajal verd andma tuleksid. Iga teaduskond peab saatma kindla arvu üliõpilasdoonoreid Vereandmise päevaks vabastatakse tudeng õppetööst. Peale selle antakse talle üks lisapuhkepäev, mille võib liita riiklikele pühadele või vaheajale. Verd antakse tasuta. Küll aga soovitame õppejõududel arvestada doonorlust kui ühiskondlikku aktiivsust, nagu tehakse arstiteaduskonnas.

● **Aga kui kirjapandud ajal üliõpilane siiski tulla ei saa?**

Verd võib muidugi anda ka ise kokkulepitud ajal. Teavet saab telefonil 2 86 06, dr. L. Petersonilt.

JAAN LUKAS,
ajaloo II k.

Eesti filmi näost ja selle kaitsest

Ajakirjanduses on sedavõrd palju nenditud Eesti kinokunsti madalseisu ja mannetust, et massiteave on senised optimistidki samameelseks muutnud. Enamasti ongi piirdutud vaid selle tõsiasja mainimisega, konkreetsusest jääb aga vajaka. Filmikunst on siiski väga lai.

Pessimistlikult räägitakse harilikult eesti mängufilmidest; joonisja tõsielufilmid liigitatakse kõrgemale tasemele. Põhjusi on pakutud mitmeid — vajalikul tasemel stsenaariumide nappus, noorte filmitegijate vähene pealekasv, materiaal-tehniliste vahendite piiratus jne. Olgu igaühega neist, kuidas on, otsest vastust pole siin võimalik anda. Kas saamegi üldse süüdistada eesti filmi madalseisu või veelgi enam — vähikäiku? Kas on olemas inimtegevuse haru, kus tegutsetaks täiesti «puhtalt», ilma mingite ebaõnnestumisteta? Vaevalt küll. Ka kõige parema tehnikaga varustatud kinostuudios ei tarvitse kõik filmid õnnestuda.

«Tallinnfilm» teeb aastas nii vähe mängufilme, et neid saab üke käe sõrmedel üles lugeda. Kas saavad need kõik olla parimad? Kindlasti mitte. Kui näiteks kuuest filmist kaks-kolm enam-vähem hästi vastu võetakse, on juba väga hea. Kuidagi ei saa ka väita, et näiteks «Columbia Pictures» teeks hulga paremaid filme. Vahe on mastaapides. Hiidstuudio filmitoodang on ju tunduvalt mahukam meie omast, nagu on suurem ka heade filmide ja nn. tõeliste pärlite arv. Nii sulavadki meie üksikud «valged varesed» märkamatult massi sekka. Kuid eesti filme tasub vaadata, kas-või juba selle pärast, et need on Eesti filmid. Loomulikult võib välja kujuneda suhtumine eesti filmi kui tervikusse, teadmine, mida sealt oodata. Harilikult ei tule üllatuda.

Eesti filmid on oma nägu! Selle tunneb ära ka siis, kui keel kõrvale jätta. Loodud küll erinevate tegijate poolt, on eesti filmi enamikul omad tunnusjooned, oma traditsioon. Traditsioonile toetudes on alati lihtsam komistamata edasi minna.

Oma laadilt on eesti film teataval määral sarnane soome filmiga (v. a. komöödiad). Omapära võib otsida põhjamaises rahu(likkuse)s, vaoshoituses ja tasakaalukuses.

Iseloomulikult pikad on tekstipausid — näitlejate tegevust näeme pika aja vältel, ilma et keegi midagi ütleks. Igale poole pole juttu vajagi. Paljude teiste riikide filmidega võrreldes on meie filmid tunduvalt napisõnalisemad.

Teiseks eripäraks eesti filmi juures on pretensioonitus. Harva meenub mõni eesti film, mis paneks elu ja selle keerukuse üle tõsiselt järele mõtlema. Sagedamini tunneme saalist väljudes tühjustunnet ja ükskõiksust ning kiirustame koju televiisorit vaatama.

Eesti filmi omapära on mainitud ülelüidulises ulatuses ja laiemaltki. Alati ei pea see head mainet tähistama, kuid tunnustus on see siiski.

PEEP JAHILO

● **TRÜ rahvakunstiansambel osales nagu teisedki meie suurkollektiivid ülikooli 350. aastapäeva pidustustel. Jälgi, esmakursuslane, reklaamil Sinulgi on võimalik tantsijaks, lauljaks või pillimeheks saada!**

ANDRUS SALUPERE foto

Sinu ajalehest

Igal reedel võtad Sa selle kätte, loed, vangutad pead, mõtled kaasa. Kuidas kunagi. Arvad sedagi, et see lugu on igav või too on kehvasti kirjutatud või et nood probleemid puuduvad lehest hoopiski. Et see kõik nõnda ei oleks, peaksime siin toimetuses paremini teadma Sinu soove. Aga mis veelgi parem, ole nii kena ja tule kirjuta ka ise midagi. See jutt ei ole mõeldud muidugi ainult esmakursuslasele.

Tea siis, et kogu ülikooli huvitab see, mis toimus Sinu osakonnas või teaduskonnas (näiteks mõni huvitav üritus, külaskäik teise kõrgkooli, osalemine konverentsil, matk . . .) Mida arvad uuest raamatust, esitetendusest, näitusest? Kas Sa oled juba kirjutanud filmiarvustuse? Võib-olla oled seni kujundanud oma osakonna reklaami või teinud karikatuure? Ehk on midagi niisugustki Sinu sahtlites, mida omaloomingu leheküljel avaldada võiks? Mis Sulle üliõpilaskonnas muret teeb? Näed, kui palju tuli pärimisi.

Ärgu heidutagu Sind see, et teaduskondades on (või veel valitakse) pressisekretärid, kelle otsene ühiskondlik töö eeldab oma tudengite elu lehte toomist. Ükski kaastööline pole üleliia. Kui Sind **kirjutamine või näiteks joonistamine, pildistamine** *kõidab, on võimalik* **pressiklubi** *liikmeks saada. Eelmisel semestril tutvus pressiklubi Eesti Raadio noortesaadete toimetusega, külastas uut palmimaja, kohtus komsomolikomitee tippjuhtidega, oli kolm päeva Vilniuse ülikoolis ja tegi muudki.*

Nii et mõtle, millest tahaksid kirjutada, ja tule juba koos looga TRÜ toimetusse, mis asub **peahoones ruum 241** *(paremat kätt tagatrepist üles teisele korrusele).*

Natuke sellestki, mida ei tohi ära unustada. Kaastöö peab olema kirjutatud selge käekirjaga (nimed, arvud eriti, faktid kontrollitud). Kui tahad lugu näha jooksva nädala lehes, siis kiirusta, sest näiteks fotod peame trükikotta ära viima esmaspäeva hommikul. Pildid olgu hästi selged, kontrastsed, suurus pole oluline. Üleüldse oleks tarvilik, et kogu lehe materjal oleks toimetuses nädal varem kohal, muidugi mitte värsked uudised. Pikemate lugude ja erilehekülgede puhul tuleks toimetusega varem kokku leppida, sest ega me nn. 24. tunnil enam suuda lehte ümber teha. Igale kaastööle tuleks märkida ka oma täielik nimi (soovi korral ka varjunimi), kursus, elukoht Tartus.

Tere tulemast toimetussel Vilgast sulgel

MEESKOOR OOTAB UUSI LAULJAID

TRÜ ja EPA üliõpilastest, õppejõududest ning vilistlastest koosnev Tartu Akadeemiline Meeskoor ootab uusi lauljaid igal esmaspäeval ja neljapäeval kl. 19 EPA aulas.

AULAS

Laupäeval, 6. oktoobril kl. 19 ENSV teenelise Tartu Akadeemilise Meeskoori kontsert.

FILMIKLUBIS

Kolmapäeval, 10. oktoobril kl. 18 Jaapani filmikunst (A. Kurosawa ja K. Shindo looming). Võetakse veel uusi liikmeid.

* * *

Teisipäeval, 16. oktoobril kl. 19 «Sõdalase vari» (rež. A. Kurosawa, Jaapan) Vanemuise 46.

Piletid 1 tund enne algust, klubi liikmeile tasuta.

NB!

Jälgige reklaamilt toimumise kohta (keemiahoone või Vanemuise 46).

EINELAUD JÄLLE LAHTI!

Taas on avatud Leningradi mnt. 25 ühiselamu einelaud (kl. 7—14). Kondiitritooteid saab osta kohapeal, aga ka ette tellida.

TEATRIHUVILINE!

Ootame kõiki tudengeid, kellel on soovi ja tahtmist kaasa lüüa TEATRIMÄNGUS, **10. oktoobril** kell 19—21 TRÜ klubisse.

* * *

TRÜ klubi näitering alustab jälle! Asjast huvitatuil palun tulla **reedel, 12. oktoobril kell 19** klubisse, teisele korrusele tuba 201. Eks siis näe!

Juhendaja A. ROOTSMAE

KLUBIS

Reedel, 5. oktoobril kl. 21 diskoprogramm «Killuke Usbekimaa romantikast».

Laupäeval, 6. oktoobril kl. 21 tantsu ja tantsimiste õhtu (kirev programm võistlustantsijatelt, disko).

Pühapäeval, 7. oktoobril kl. 21 disko-diskussiooniõhtu «Vabandage, mis Teile meeldib?»

UUES KOHVIKUS

Laupäeval, 6. oktoobril ja pühapäeval, 7. oktoobril kl. 19 diskoõhtu.

NB!

Täna ilmub ka venekeelne lisaleht.

Toimetaja
VARJE SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 3542. MB-09678. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета. г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 27 (1386) Reedel, 12. oktoobril 1984 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

Aunimetusi

Eesti NSV teeneline õpetaja

JAAN REIMAND,
matemaatika õpetamise metoodika kateedri juhataja

Läbi nelja aasta

Intervjuu ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri ANDRUS LAURENIGA

Sind valiti ülikooli komsomolikomitee sekretäriks V kursuse üliõpilasena.

16. detsembril 1980. Teisipäevasel päeval.

Oli see vettehüpe tundmatus kohas?

Kindlasti. Komitee liige olin küll juba 1978. aasta maist. Aga isegi sekretäri asetäitja töö on sekretäri töö kõrval midagi muud.

Mäletan, et ühiskondlikus töös olid juba varem üht-teist teinud. ÜTÜs näiteks. Praegune tudengite põlvkond ei tea seda.

ÜTÜ nõukogu esimees olin teaduskonnas kolm aastat. Komsomoliga on mul sidemed 1972. aastast peale, siis kui ma komsomoli astusin. Koolis tuli seda tööd teha komsomolikomitees, ka oma rajooni tasemel. Siis tuli ülikool. Arvan, et loogiline käik olekski nii, nagu ma ise olen läbi teinud: kursuselt võiks ja peaks kõik peale hakkama. Alguses olin poolteist aastat kursuse komsomolibüroo liige. Siis olin teaduskonna ÜTÜ esimees, samal ajal ka komsomolikomitee ideoloogiasektori liige, hiljem selle juhataja. Seejärel tuli komitee ideoloogiatöö asesekretäri amet. Tulebki nii välja, et tegelesin enne sekretäriametit ideoloogiatööga kitsamas mõttes. Samas aga on kogu komsomolitöö ju ka ideoloogiatöö.

Mis on olnud nende aastate jooksul kõige raskem? Kui üldse nii lühidalt vastata saab?

Lühidalt on seda küllalt raske paika panna. Üks probleem, mis on olnud ja jäänud: kuidas osale komsomoliaktiivile selgeks teha, et kõige suurem töö tuleb ära teha kursusel. Ülikooli suurüritustel osalemine on siiski passiivne olek. Et näha ja selgeks saada, missugused on ühe või teise ürituse organiseerimise raskused, selleks peab ise aktiivselt kaasa lööma. Aga see vastutus (nimetagem seda vastutustundeks või lihtsalt kohusetundeks — kui sind ikka on teiste eteotsa valitud) sõltub küllaltki palju sellest, kui aktiivne ise oled, kuivõrd loominguliselt (see on ilmselt õige sõna) sa sellele tegevusele üldse lähened. Ma ei taha kuidagi nendega nõus olla, kes püüavad selgeks teha, et komsomolitöö algab ja lõpeb komsomolikoosolekuga või mõne muu niisuguse ametliku üritusega. Samas olen kategooriliselt ka nende vastu, kes seda jälle eitavad. Arvan, et praegusel hetkel on kõige olulisem ära kasutada täielikult kõiki neid vorme, mis meil kasutada on. Need ei ole ennast sugugi ammendanud. Kasvõi seesama koosolek. Meil on ju nii palju probleeme, mida võiksime üheskoos käsile võtta. Siis saaksime neist ka jagu. Ma mõõnan ka täielikult seda, et hulga mugavam on vaadata vaikselt kõrvalt, kas keegi teeb midagi või ei tee.

Kas üks probleem pole ka mitte selles, et inimesed, kes kuuluvad komiteesse ja tegutsevad seal üsna agaralt ning peaksid olema teatud määral ka kursuse ja komitee vahelise sideme kandjaks, seda tegelikult ei ole?

Kavatseme selle küsimuse üles tõsta ka konverentsil. Iga komsomolikomitee liikme puhul on meil tegemist siiski organisatsiooni ühe kindla töölõigu juhiga. Milline aga peaks tema isiklik osa olema oma kursusel? Kahjuks puutusin selle probleemiga kokku alles hiljuti juristide aruande- ja valimiskoosolekul. Kurdeti, et IV kursuse sekretär on väga passiivne, ta ei tegevat midagi. Aga sellel kursusel õpib ka mitu komitee liiget, mitu teaduskonna büroo liiget. Peame mis tahes tasandil komsomolijuhtide südametunnistusele koputama (nad juhivad ju neidsamu kommunistlikke noori), et nad ei ole nii suured

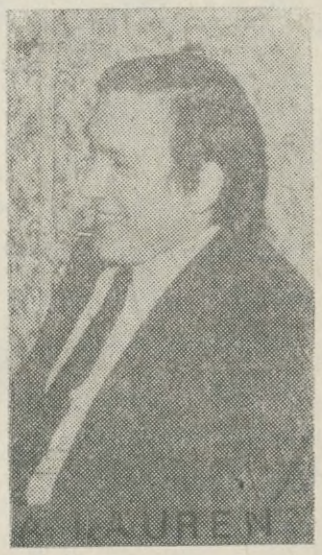

ja kõrged ülemused, kes nende väikestegi asjadega, mis kursusel on, ei peaks tegelema. Selline peaks olema lähenemine antud küsimusele. Sama tahame konverentsil rääkida ka ühiselamute kohta. Ka seal peaks rohkem tunda olema meie komsomoliaktiivi. Lõppude lõpuks elame seal kõik koos. Mis mõte on sellel, kui tuleme komiteesse arutama, et üks või teine asi on ühiselamus pahasti, kui me ise karvavõrdki kätt külge ei pane. Kokkuvõtlikult tahan öelda, et praegusel hetkel on tarvis tõsta kõikide komsomoliaktivistide enda isiklikku eeskuju, samuti nende võitlevat hoiakut.

(Järg 4. lk.)

ELKNÜ TRÜ ORGANISATSIOONI XXVIII KONVERENTS ALGAB NELJAPÄEVAL, 18. OKTOOBRIL KL. 10 AULAS. TERVITUS KONVERENTSI DELEGAATIDELE!

4. oktoobril

möödus 44 aastat ülikooli komsomoliorganisatsiooni loomisest. Sel puhul korraldasid ELKNÜ TRÜ komitee ja ühiskonnateaduste kateedrid traditsioonilise komsomoliajaloo konverentsi, millest võtsid osa ka endised komsomolisekretärid prof. Johannes Kalits ja dots. Edgar Salumaa, ühiskonnateaduste kateedrite õppejõud, teaduskondade komsomolibüroode liikmed. Ei puudunud ka Tartu teise kõrgkooli, EPA komsomolikomitee esindajad. Kuulajate põhiosa moodustasid õigusteaduskonna I kursuse üliõpilased, kelle seast loodetakse järelkasvu komsomoliajaloo senistele uurijatele.

Konverentsi avas komsomolikomitee sekretär Andrus Lauren, kes andis TRÜ komsomoliorganisatsiooni kõrgeima au asu — teenetemedali — kätte EÜE tänavusuvise Gagarini rühma komandörile Enn Hansbergile ning meistrile Viktor Siebenile. Kuulati kolme üliõpilase uurimusi: Ants Kull — «TRÜ õigusteaduskond aastail 1954—1958», Liina Lebbin — «TRÜ õigusteaduskond 1950—1953» (luges ette Kersti Kessel) ja Eve Liiva — «Bioloogia-geograafiateaduskonna üliõpilaste traditsioonid». NLKP ajaloo kateedri juhataja professor J. Kalits ning professor Lembit Raid andsid hinnangu seni tehtule ning juhiseid edaspidiseks. J. Kalits tegi ettepaneku hakata koguma endiste komsomolikomitee liikmete mälestusi. Ilmselt kuulutatakse lähemal ajal välja sellealane võistlus.

TIIT VAJAK,
õigust. I k.,
komsomolikomitee ideoloogiasektori juhataja

Komsomoliajaloo konverentsile oli kogunenud terve saalitäis kuulajaid.

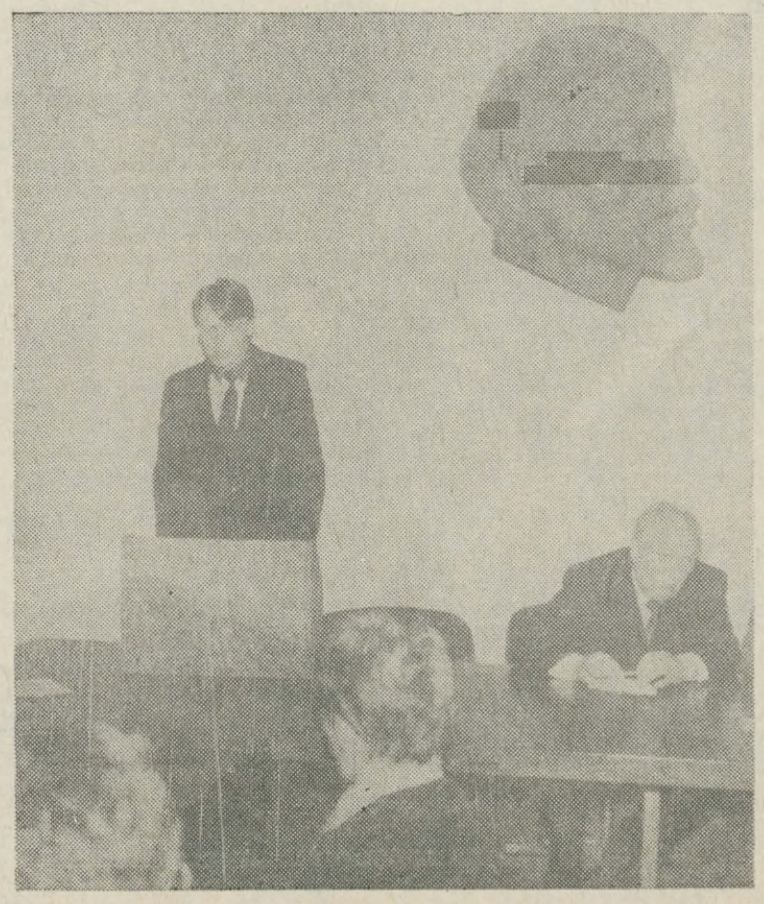

Õigusteaduskonna vilistlane Ants Kull oma ettekannet pidamas.

AIN PROTSINI fotod

Concordia parvae res crescunt, discordia

Pilguheit arstiteaduskonnale

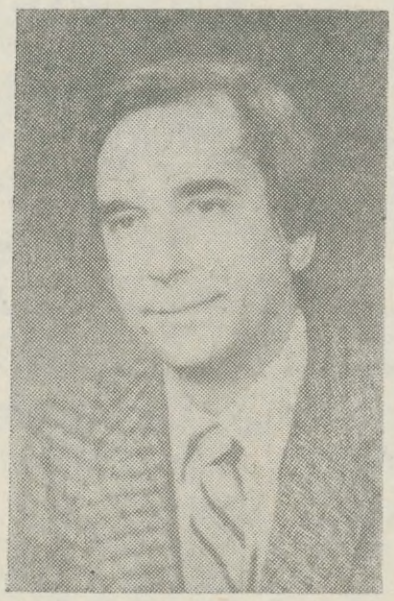

INTERVJUU DEKAANI PROF. AIN-ELMAR KAASIKUGA

Meie praegune lugupeetud professorkond alustas teaduslikku tegevust sõjajärgsel ajal. Praegu peaks olema peale kasvamas uus õppejõudude-teadlaste põlvkond?

Heameelega võib öelda, et meil on praegu tugev kõrgesti kvalifitseeritud õppejõudude koosseis. Kahesajast õppejõust ligi pooleteistsajal on teaduslik kraad, saja kahekümnel teaduslik kutse. Meie teaduskonna kateedrites töötab 46 teaduste doktorit. Võrreldes teiste teaduskondadega hakkab silma, et meil jätkub igasse kateedrisse professoreid. Erandiks on senini jäänud stomatoloogia kateeder, mis usutavasti väljub niisugusest erandlikkusest samuti üsna pea.

Omal ajal kuulus kateedri koosseisu tavaliselt üks professor ja üks dotsent, neile lisandusid assistendid. Meie praeguste õppejõudude kõrge kvalifikatsioon on paljude aastate pikkuse kaadritöö hea tulemus. Kestvat järjepidevust teaduslikus ja õppetöös halvas okupatsiooniaeg. Nelikümmend aastat tagasi Tartu vabastati, ülikool, sealhulgas ka arstiteaduskond, alustas tööd juba novembrikuus. Vahepeal Haapsallu evakueeritud varad toodi tagasi. Mitmed professorid olid lahkunud. Nii kujunes sõjajärgseil aastail välja noor energiline koosseis. Dekaani prof. V. Vadi, professorite Valdese, Aunapi, Linkbergi kõrval töötas suurepäraselt formaalselt vähekvalifitseeritud kaader, sest teadusliku kutsega inimesi oli sellal vähe.

Nüüd on toimumas põlvkondade vahetus. Muidugi ei toimu see hüppeliselt, vaid pideva üleminekuna. Tulevasi õppejõude valmistatakse ette aspirantuuris, teaduskonda toetab praktiseerivate arstide õppe- ja teadustöö. Praegu on meil 179 õppeülesandetäitjat. Nende hulgas on palju noori arste ning Üld- ja Molekulaarpatoloogia Instituudi teadureid. Just ÜMPI-s on palju suhteliselt noori võimekaid inimesi, kellest mõned tulevikus võivad põhikoormuseks valida õppetöö.

Möödunud aastal kaitses dotsent Maie Kalnin stomatoloogia kateedrist doktoriväitekirja, tema teaduslik kraad on kinnitatud. Teaduste kandidaadi kraadi saamiseks kaitsesid väitekirja Virgilius Brilis mikrobioloogia ja Hele Everaus hospitaalsisehaiguste kateedrist. Kaks kandidaadiväitekirja — seda ei ole palju, kuid erialanõukogudes on väitekirju kaitsnud ka haiglates töötavad arstid.

Tulevikus on siiski ette näha, et professorite ja teaduste doktorite arvuline osakaal teaduskonnas väheneb. Meie õppejõudude keskmine vanus on aastat viiskümmend. Mõnel erialal on raskusi aspirantuurikohtade täitmisega. Õppejõu ameti valimisel peab alustama väga tõsise tööga, mida kompenseerib väike palk. Me vajame entusiaste. Ilma entusiasmita ei ole võimalik jõuda kaasaegse teaduse tasemele.

Milliseid uusehitusi oleks vaja ja milliseid on loota? Kui rahul võib olla kateedrite materiaalse varustatusega õppe- ja teadustööks?

Olemasoleval on mitmeid puudusi, kuid on seni võimaldanud õppe- ja teadustöö plaanide täielikku ja edukat täitmist. Muidugi loodame varustatuse edaspidist paranemist.

Uusehituste ootuses loodame ühtaegu kahe süsteemi toetusele. Esiteks tulevad arvesse ülikooli tellimusel tehtavad ehitused. Teaduskond ise on aktiivselt tegelenud organiseerimistööga. Vastav komisjon eesotsas ÜMPI direktori dots. Laur Karuga töötas möödunud õppeaasta jooksul välja Tartu ravi- ja profülaktikaasutuste ning arstiteaduskonna õppehoonete ehitamise programmi sajandi lõpuni. Programm on üksikasjalik ja arvestab praeguste reaalselt olemasolevate Tartu ehitusvõimsustega. Otsene ja kiire vajadus on uue teoreetiliste ainete õpetamisega tegelevate kateedrite õppehoone (nn. morfoloogiakorpus) järele. Vähe sellest, et morfoloogiaalastel teadmistel põhineb järgneva kliinilise kursuse omandamine, kliinilised kateedrid vajavad oma teaduslikes uurimistöödes morfoloogidelt abi. Plaanitud on veel ÜMPI esimese ja teise järgu valmimine, kaugemasse tulevikku ka uus meditsiinilis-bioloogiliste kateedrite õppehoone biokeemia, füsioloogia ja patoloogilise füsioloogia kateedrite tarvis.

Arstide õpetamise suureks iseärasuseks on õppetöö läbiviimine aasta ringi vahetus «tootmisbaasis». Seetõttu oleme eriti huvitatud kliinikute väljaehitamisest. Nende ehitusplaan kuulub Tervishoiuministeeriumi kompetentsi. Juba on alustatud uue psühhoneuroloogiahaigla esimese järgu ehitustöödega, käesolevasse aastakümnesse on kavandatud ka väga vajaliku Tartu linna ja rajooni ühtse komplekspolikliiniku esimese järgu valmimine. Tarvis oleks laiendada Tartu Linna Kliinilise Haigla operatsiooniblokki, tarvis oleks uut nakkushaiglat bakterioloogia ja viroloogia laboriga. Tartu baasid peaksid olema ajakohased: lisaks üliõpilaste õpetamisele toimub siin ka kogu vabariigi arstide erialase kvalifikatsiooni tõstmine.

Õppetööks tarvilik aparatuur on meil olemas. Enamik kateedreid on hästi varustatud metoodiliste vahenditega. Nende puudumine ei tulene enamasti mitte trükkimistakistustest, vaid sellest, et pole olnud koostajat. Teaduslikuks tööks ettenähtud seadmetega varustatus sõltub suuresti kateedrite aktiivsusest. Raskusi on näiteks optiliste seadmete (ajakohased mikroskoobid) hankimisega.

Arstiteaduskond ja lepingulised tööd?

Neid võiks rohkem olla. Enamik lepinguid on spordimeditsiini, mikrobioloogia, hügieeni, teaduskonnasisehaiguste kateedritel. Suurem osa lepinguid on väikesemahulised ega võimalda arendada ulatuslikku uurimisprogrammi. Et lepingulise töö sisu on suuresti praktilise iseloomuga, on mõistetav, et sageli ei leidu ühtaegu tellijat ja täitjat.

Kuidas muutuvad õppeplaanid ja -programmid?

Õppeprogrammide sisu muutub sujuvalt koos vastavate erialade arenguga. Õppeplaanide osas toimub praegu üleminek, mis jõuab lõpule ületuleval aastal (praegu käib õppetöö vana plaani järgi veel neljandal ja viiendal kursusel). Põhimõttelisi erinevusi vana õppeplaaniga võrreldes uuel ei ole, parandatud on vaid ainete järjestust. Kliiniliste ainete juurde jõuab üliõpilane pärast prekliiniliste distsipliinide täielikku läbimist.

Milline on arstide täiendusteaduskonna minevik ja tänapäev?

Täiendusteaduskond on põhimõtteliselt olemas 1952. aastast. Esialgu toimus tegevus ühiskondlikus korras ja täienduskateedri nime all. Kuuekümnendate aastate lõpul saadi esimesed koosseisulised kohad. Niisugusele baasile loodi 1970. aastal arstide, stomatoloogide ja farmatseutide täiendusteaduskond. Tegelikult on see arstiteaduskonna osa, mis tegeleb kogu arstide diplomijärgse õpetamisega. Lisaks internidele käib läbi täiendusteaduskonna aastas üle 400 arsti. Toimuvad üldtüüpi kursused kõikidel põhierialadel ja temaatilised mõnel erialal, mis meil on suhteliselt hästi arenenud.

Sellesse tööse on tõmmatud eranditult kõik kogenumad õppejõud. Aasta-aastalt on töökohti lisandunud, seni jaotusid need olemasolevate kateedrite vahel; nüüd loodi arstidele täiendusteaduskonna sisehaiguste kateeder eesotsas professor Kaljo Valgmaga. Kateedri ülesanne on olla metoodiliseks keskuseks sisehaiguste alal.

Mida arvata tänasest arstiteaduskonna üliõpilasest? Kas praktikabaasid ja vastlõpetanute töökohad jäävad rahule?

Julgen kindlalt öelda, et arstiteaduskonna üliõpilased on ühed kõige paremad kogu ülikoolis. Arvan, et selles ei kahtle keegi. Meil ei ole probleeme kursuste komplekteerimisega, sest meile tahetakse õppima tulla. Viimaste eksamisessioonide kokkuvõtete alusel on arstiteaduskonna üliõpilased kogu ülikoolis kõrgeima edasijõudvusnäitajaga (kevadel 93,9%). Alati pole see nii olnud. Veel neli-viis aastat tagasi olime ülikoolis kolmandal, neljandal, isegi viiendal kohal. Eksamitulemused on siiski alati olnud peaaegu ühesugused. Meie jõudmine esikohale on pigem seotud sellega, et oleme suutnud vältida õpitulemuste allaminekut. Viitele õpib kuni 8% üliõpilastest, hästi ja väga hästi aga umbes pooled. Välja langeb aastas 3%.

Enamasti on meie üliõpilased aktiivsed. Mullu kirjutati peaaegu poolele teaduskonnast ÜPP arvestuse hindeks «väga hea». Agaralt töötavad ÜTÜ ringid. Igal aastal kirjutatakse rohkesti uurimuslikke töid. Peab rõhutama, et meie teaduskonnas ei ole üliõpilastel kursuse- ega diplomitöid ja seetõttu jääb teadusega tegelemine täiesti õppetööväliseks harrastuseks. Sellele vaatamata jätkub teotsejaid kõikide kateedrite juurde.

Alati on tudengid tulnud toime oma ülesannetega sügisestel koristustöödel ja ülikooli objektidel. Negatiivseid vastukajasid pole olnud, positiivseid on.

Rohkem oleks tänapäeva üliõpilasele tarvis iseseisvust oma asjade ajamisel, näiteks ühiselamukoha õigeaegsel taotlemisel, et tema eest ei peaks rabelema kursusejuhendaja, dekanaat ja — mis kõige imelikum — tema isa-ema. Ja rohkem elementaarset distsipliini. Minu arvates ei sobi enam auditooriumi uksega kolistada, kui aeg on märgitust üle ja lektor loenguga juba alustanud. Üliõpilased kipuvad ka haiglate sanitaarkorra kitsaskohti veelgi kitsamaks tegema. Kui kursusetäis tudengeid on läbi haigemaja läinud, näeb selle põrandat vaadates kohe ära.

Menetluspraktika ja internatuur on üliõpilastel kulgenud edukalt. Tahaks tudengitele südamele panna, et nad püüaksid käia praktikal väljaspool Tartut, sest siinsed õppebaasid on üle koormatud. Loomulikult tuleb Tartusse jääda mõne kitsama eriala internidel. Vabariigi erinevates haiglates saab suhu tegeliku elu maigu, avaneb võrdlusvõimalus, mis hajutab arvamuse, et kõik ja kõikjal on nii, nagu seni nähtud. Mõnikord reisil olles võiks samuti sisse astuda endale valitud kitsama eriala haiglatesse, nägemaks, mis mujal on paremini korraldatud. Pilguga «mis on meil parem» pole mõtet vaatama minna.

Iseseisev töö on üliõpilasele väga vajalik. Palju tuleb ise lugeda. Mõndagi probleemi ei saa eksamiks valmistudes lõpuni selgeks, kindlasti on siis tarvis konkreetsete haigetega kokku puutudes uuesti asjasse süveneda.

Eriti vanemate kursuste üliõpilasena tuleb püüda saada praktikat, otsida võimalusi ise midagi teha. Sageli, eriti kirurgias, mõistetakse selle all kõikjale omaenda käte külge panemist. Sellega ei tohi piirduda, sest manuaalne tegevus on vaid üks külg arsti töös. Tarvis on arendada nägemise, diagnoosimise oskust. Arsti praktikat ei või siduda üksnes töötatud aastate arvuga.

Kuidas muutus Teie tööpäev dekaani ametikohale asudes?

Teaduskonna juhtimise süsteem on eelkäijate poolt juba välja töötatud ning ülesanded on dekaani ja prodekaanide vahel jagatud. Üks inimene ei tegele kõigega.

Tööpäev aga alles kujuneb välja. Tuleb kontsentreerida tööd kliinikus ja kasutada seal paljus kaastöötajate abi. Ja päev läheb ilmselt ikkagi pikemaks, kuigi polnud ennegi lühike. Ega dekaani töö ei ole põhitöö.

Pediaatri võib ära tunda heasoovlikkusest

INTERVJUU TARTU KLIINILISE LASTEHAIGLA PEAARSTI KALJO MITIGA

Kas on raske sobitada haiglaelu ülikooli õppebaasi ülesannetega?

Siin on, nagu igal asjal, kaks otsa. Olla tudengite ettevalmistuskohaks — see on meeldiv, kuid lisab muresid ja kohustusi. Kui tulin siia töötanuna enne mittekliinilises haiglas, tekkisid kohe probleemid.

Üliõpilaste liikumine haiglas paneb personali, eelkõige arstide ette suured kohustused. Tudengile paistavad kõik arsti teod ja mõtted silma. Noored inimesed on aga resoluutsed otsustama, üksainus sõna võib teha palju halba — või ka head. Kõik arstid peavad olema kvalifitseeritud ja neil tuleb pidevalt täiendada oma teadmisi. See tuleb kasuks ravitöö kvaliteedile.

Asjal on veel teine külg. NSV Liidu Kõrg- ja Keskerihariduse Ministeeriumi ja Tervishoiuministeeriumi põhimäärusega on paika pandud mõlema poole kohustused. Meie peame andma õpperuumid ja tagama kateedri profiilile vastavate haigete hospitaliseerimise. Kateeder aitab korraldada konsiiliume, kliinilisi konverentse, organiseerib kvalifikatsiooni tõstmist. Määrusega on rollid ilusasti jaotatud, aga tegelikus elus tekib ikka lahkhelisid.

Meil ei ole kerge kindlustada õpperuume. Avamise aegu oli praegune Oru tänava haiglahoone mõeldud viiekümnele lapsele, majas elas ka tolleaegne väikesearvuline personal. Nüüd on hoonet seest korduvalt ümber ehitatud. Siin on olnud voodikohti 120 lapsele, praegu 85-le, suurenenud on töötajate arv, ruumi vajavad ka kaasaegsed diagnostika- ja ravikabinetid. Nii on jäänud üheks juhtmõtteks, et pinda õppetööks anname mis me anname, aga haigetele peab ka ruumi jääma.

Meie ülesanne on ka kateedrile õppetööks vajalike haigete hospitaliseerimine, niisiis tulevad meile haiged kogu vabariigist. Aga meie koosseisude koostamisel on arvestatud Tartu lastega, kellele antav arstiabi selle all kannatab. Haiglas on praegu umbes pooled patsiendid Tartust.

Ometi tuleb ülikooli ja haigla koostöost kasu kõigile: tudengeile, haigetele, meile.

Kas uus korpus lahendas oluliselt haigla muresid?

Olukord paranes küll, kuid mitte määravalt. Oru tänaval kolis sinna kolmkümmend voodit, ka apteek. Projektist ökonoomitseti üks tiib ära ja seetõttu valminuks palatikorpus praktiliselt paljude muude vajalike ruumideta. Võimaluste piires sai mõndagi ümber tehtud. Aga ikkagi on väga kokku surutud halduslik osa, pole ruume töömeestele ega laole. Välisilmelt kena maja sisu töötab suure pinge all.

Missugune spetsiifika on töös väikeste haigetega? Missugune inimene võib olla hea lastearst?

Kui arst läheb täiskasvanud haige juurde, on see tavaliselt oma vaevuste kirjeldamisel väga jutukas, kipub diagnoosigi ise ära ütlema. Pediaater saab lapselt küsides «Kuidas sa elad?» vastuse «Hästi».

Et laps laseks ennast korralikult läbi vaadata, on vaja luua temaga vastastikune kontakt. Tuleb koostada väga põhjalik haige seisundi kirjeldus ja kuulata ära ema seletus haiguse kulu kohta, suhtudes viimasesse alati teatud kriitikaga. Diagnoosimisel on palju mõttetööd, ka tehnilist tööd. Statsionaaris peavad arst ja õde olema haigele lapsele ema ja isa eest. Nad peavad lapse mured ära kuulama, temaga juttu ajama, vahel ette lugema ja joonistama. Kui seda mitte teha, kaob lapse usaldus arsti vastu.

Lastel on haiglas kindel päevarežiim. Mida väiksem on haige laps, seda rohkem ta meile dikteerib. Tema päevakorraldust ei tohi lõhkuda.

Nii teevad pediaatrid väga palju sellist tööd, mis silma ei hakka.

Iga meditsiiniline elukutse jätab tohtrile oma jälje. Pediaatri võib ära tunda heasoovlikkusest, mõningasest lapsemeelsusest ja vahel ülearusest optimismist. Isiklikult mina eelistangi ennemini olla niisugune. kui **äratuntavalt** kirurg, psühhiaater või filosofeerima kalduv terapeut.

Pediaatriks ei saa olla inimene, kes ei otsi haigega hingelist kontakti. Pediaater peab laste nimel ennast palju kulutama, tal tuleb osata end laste tasemele häälestada, suhtudes realiteedisse täiskasvanu aspektiga. Kui võõras laps käe pihku pistab, käib läbi pea meeldiv mõte, et ju ma ikka kõlban selle ameti peale.

Missuguse pilguga vaatate tulevikku?

Pediaatria on nüüd Tartus arenenud, see peaks jätkuma. Pediaatriateenistus asugu ühes paigas koos, tarvis on korralikku polikliinikut. Laialipillatus kirjutab meile töös ette ebameeldivusi. Praegu on linnas viis üksust, suvel lisandub Valgemetsa sanatoorne pioneerilaager. Olemasolevast on maksimaalne välja pigistatud. Lastepolikliinikus, majas, kus kunagi elas papa Jansen, võime tudengitele näidata, kuidas asi ei tohiks olla.

Loodame, et nakkuskorpuse kõrvale tõuseb lastekirurgia hoone. Ühtekokku koondamine kaotaks mitmete kabinettide ja laborite dubleerimise vajaduse. Muret teeb laste haigusjärgne rehabilitatsioon, selleks oleks tarvis ümber ehitada Valgemetsa laager.

Uut, mida näeme või loeme, püüame kohe sisse viia. Olemasolevate koosseisudega on see tihti raske. Kateeder on nõu ja jõuga abiks.

Kuid ega meil praegugi ole palju põhjust punastada.

maximae dilabuntur

Üks kateeder

Mullu oli selle pealkirja all kõneks anatoomia ja histoloogia kateedri anatoomia pool. Nüüd räägime esimesele poolele teise juurde.

AJALOOREAD

Enne 1876. aastat — histoloogiat loeb arstidele anatoomia lektor.
1876 — anatoomia kateedrist eraldub uus iseseisev võrdleva anatoomia, embrüoloogia ja histoloogia kateeder, mida juhatab prof. E. Rosenberg, Pärnust pärit arst.
1889—1926 — kateedrit juhatavad professorid D. Barfurth, N. Tšermak, P. Poljakov, V. Rubaškin, A. Sommer. Prof. Poljakov annab vene keeles välja originaalse kolmeköitelise histoloogiaõpiku.
1926 — kateedrijuhatajaks saab eestlane prof. H.-A. Kull, kes kirjutas oma esimese auhinnatöö histoloogiast üliõpilasena 1912. aastal. Anatoomia ja histoloogia kateedrid on ühendatud 1918. aastast.
1953, 1969 — anatoomia ja histoloogia kateedri taaslahutamine ja taasühendamine.
1940—1955 — kateedrit juhatab prof. E. Aunap.
1956—1963 — kateedrit juhatab ENSV teeneline teadlane prof. J. Tehver, eestikeelsete õpikute autor.
1966 — ühendatud kateedrit juhatab dots. E. Kogerman-Lepp,
alates 1969 — kateedrijuhataja on histoloog prof. Ü. Arend.

Kui arstiteaduskonna tudeng on oma rebasesügisel juba korduvalt Toomele üles roninud ja Vana-Anatoomikumi kauniks värvitud uksest sisenenud, võib ta hakata mõtisklema selle üle, mis peitub **vasakul** pool seda koridori, kust tema **parempoolsest** trepist üles minnes anatoomiapraktikumi tõttab. Sest koridor on sümmeetriline ja mõlemad keerdtrepid samuti ühte nägu. Peaaegu iga päev tuleb kulutada ühte neist... Aga teine?

Teine trepp viib ühendatud anatoomia ja histoloogia kateedri kudedeõpetuse poolele. Valguskullane koridor möödub kateedrit tutvustavate fotode ja raamatute väljapanekust ning suubub praktikumiruumi. Selles majapooles tunneb veelgi selgemini õhus rippumas akadeemilist ajalugu. Valgeks värvitud õppelabori mööbel, laudadel vanad vasekarva ja uuemad mustad mikroskoobid, kõrgetel seintel möödunud aegade histoloogide portreed. Akadeemilist tõsidust lisab aine suur põhimõtteline tähtsus läbi arstiteaduse arenemise pikkade aastate. Kulus aastasadu ja -kümneid, kuni inimkeha organeid lakati vaatamast üksnes varustamata, palja silmaga, mis rakkude maailmas ei püsi enam kuningatroonil, kui mõistus talle abivahendeid ei loo. Aga sellestki ajast, mil esmakordselt täiele kindlusele jõuti tões, et kõik elav koosneb rakkudest (Schwann: «Rakud on organismid ning kõik loomad ja taimed on neist organismidest teatavate seaduste kohaselt organiseerunud agregaadid»), on möödunud peaaegu 150 aastat.

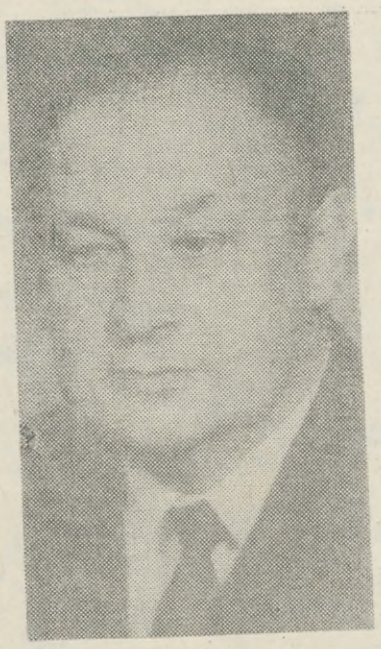

Kateedri juhataja
prof. ÜLO AREND

Aukartust äratab ka koelõike väljajagav vana preparaator Kreis, justkui histoloogia algusaegadest pärinev mees, keda kõrge eluiga ei takista ikka ja jälle igal aastal preparaate üha uute ja uute tudengite töölaudadele tassimast. Nii keeravad viimased usinasti makro- ja mikromeeterkruvisid, saadetuna assistendi hoolitsevast küsimusest: «Kas näete?», ja krabistavad valgel lehel pliiatseid, et luua midagi mikroskoobi vaateväljas leituga ligilähedast oma vihikusse. Viimane tegevus on sageli keeruline — eriti embrüoloogiapraktikumides joonistatakse lausa mõistetamatuid monstrumeid, mis ei sisenda austust põhitõe *omne vivum ex ovo* vastu — ja sunnib keskenduma. Lõbusaks muutub praktikum vaid siis, kui keegi eriti süvenenu kõrge kolmjalgse tabureti ootamatult istumise alt kaotab ja kolinal põrandale kukub või kui suurendusriista peegel valguskiirt püüdes uitama satub ja näiteks maksarakkude asemel vaatab tuubusest vastu tuntud õpetlase nägu, mida ka akna kõrval rippuval portreel näha võib.

Nende seinte vahel on möödunud Tartu histoloogide minevik. Olevik? **Professor Ülo Arend:** «Tegeleme sidekoe proliferatiivsete protsesside uurimisega. Praegu teeme koostööd TA Keemia Instituudiga, meid huvitab prostaglandiinide toime side- ja epiteelkoe regeneratsioonis. Kateedris kasutatakse histoloogilisi ja histokeemilisi meetodeid, ka radioautograafiat, veidi elektronmikroskoopilist uuringut. Oleme osa võtnud üleliidulistest konverentsidest, «Koebioloogia»-konverentside korraldamisest.»

Ja loomulikult on kateedri põhiülesandeks õppetöö. Rakkude ja rakukombinatsioonide seadusi õpetavad tulevastele arstidele professorid Ülo Arend ja Ülo Hussar, dotsent Peeter Roosaar ja assistent Tiiu Torpats. Igal talvel sisenevad kateedri ruumidesse uued üliõpilased.

Ligi 40 aastat

Tartu ülikooli ajalugu on ka arstiteaduskonna ajalugu, arstiteaduskonna ajalugu aga arstiteadlaste-õpetlaste ajalugu. Põlvest põlve, sajandist sajandisse on *alma mater*'i kasvandikud pühendanud oma elu uue loomisele teaduses ja selle edasiandmisele üliõpilastele. Vähe on neid, kes seda üllast missiooni nõnda truult täitnud on kui mikrobioloogia kateedri dotsent EUGEN TALLMEISTER. Ligi nelikümmend aastat on ta olnud truu ühele kateedrile, selle õppetööle ja ka enda poolt uuritavale mikroobiperekonnale!

Pärast ülikooli edukat lõpetamist määrati ta Saaremaale jaoskonnaarstiks. Vaevalt aastasele tööajale järgnes pikk rindetee. Sealt edasi kuni tänase päevani on dr. Eugen Tallmeister andunud mikrobioloogiale, 1960.—1964. aastani kateedrijuhataja kohuseid täites.

Vanemuise tänava õppehoone praktikumisaalis on stend kateedri ajaloost. Seal on ka 30 aasta eest tehtud foto, millel dots. Tallmeister näeb välja täpselt nagu täna — kena, sirge, korrektne. Mõni ime, kui tema ema veel kaheksakümneselt jalgrattaga sõitis ja praegu üheksakümneaastaselt ikka erksa vaimuga. Vanasõna «käbi ei kuku kännust kaugele» on dr. Tallmeister ise kontrollinud. Ta on sisuliselt esimene Eesti molekulaargeneetik, kes alustas juba 50-ndatel aastatel bakteriraku pärilikkusega seotud küsimuste uurimist. Oma teaduslikes töödes vaatles ta plasmiididega ülekanduvat ravimresistentsust, mille molekulaarsete mehhanismide väljaselgitamine on ülimalt oluline kliinilise ravitöö eduks.

Mikromaailmas sagedane, plasmiididega ühelt mikroobitüvelt teisele ülekantav ravimresistentsus võib kiiresti nulliks muuta kõik farmaatsiateaduse saavutused uute, senisest mõjusamate mikroobivastaste ravimite osas. Et paremini mõista, aga kui võimalik ka juhtida seda protsessi, ei ole dots. Tallmeister ennast säästnud — hilistel õhtutundidel, laupäeviti-pühapäeviti, peaaegu päev läbi võib teda leida laborist, klaasakendega boksist. Sellest boksist, kus talvel idatuulega on tapvalt külm ja suvel keskpäevapäikesega põrgukuum, kus aga leidub kõik vajalik *tete-á-tète*'ks mikroobidega. Dots. Tallmeister on teadlane fanaatilisemate romaanikangelaste tasemel, alati innustav enda ja ka teiste värsketest ideedest, valmis aitama, aldis uut omaks võtma ja edasi arendama. Karjäär ja edukus on need kõige viimased hoovad, mis võiksid olla tõukejõuks selle inimese teel ja tööl teaduses.

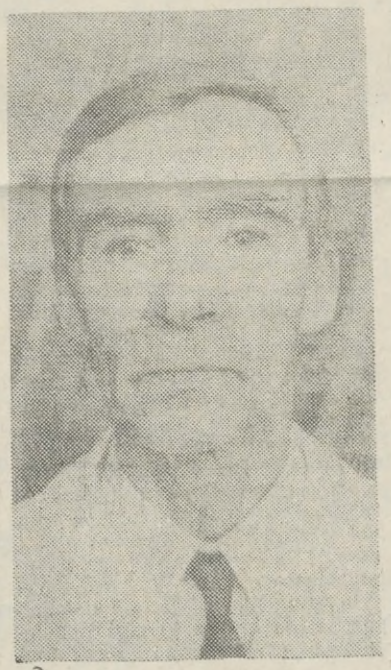

Nii nagu välimust, iseloomustab ka tema teadustööd ülim täpsus ja korrektsus. Oma katsetulemusi kontrollib ta mitmeid kordi üle, väljendusi ja formuleeringuid lihvib täiuseni. Suurtest teadmistest kõneleb kurioosne lugu, mis juhtus, kui dr. Tallmeister oli korralisel täiendusel ühes pealinna teadusasutuses Ettenähtud õppimise asemel juurutas ta noores kollektiivis klassikalise mikrobioloogilise metoodika. Tänulikud «õpetajad» läkitasid ülikooli palve saata neile rohkem selliseid õpilasi.

Tõelise haritlasena ei piirdu dr. Tallmeistri teadmised oma kitsa erialaga: hästi on ta kursis maailma ajaloo ja kunstiga, harva kui tal mõni hea tõsise muusika kontsert Tartus kuulamata jääb. Kateedris kolleegide tähtpäevadeks on dots. Tallmeistril ikka rinnataskust võtta oma sepitsetud värsid, mis kõnelevad suurest eruditsioonist ja mahedast huumorimeelest.

Naljataju ja muidugi ka heasoovlikkus on tänuväärt abilised üliõpilaste kasvatamisel. Ise kõigisse taktitundeliselt suhtudes võib Eugen Tallmeister kinnitada: «Pole inimest, kes oleks mulle kunagi öelnud midagi ebaviisakat.»

Õpetajaks olemist peab ta oma elutöös tähtsamaks. On ta ju õpetanud mikroobide maailma tundma ja arvestama ligi 4000 arsti ja farmatseuti, koolitanud mitmeid edukaid uurijaid. Tema enda suust: «Teaduslikud tööd võivad ja peavadki vananema, õpilased aga jätkavad alustatut, viivad elutööd edasi.»

Mikrobioloogia kateeder vajab oma dotsent Eugen Tallmeistrit, õpetlast, teadlast, inimest!

Üliõpilane üliõpilastest

Läinud kord **tulevane meedik** *arvestusele kondikesi vastama. Õppejõud andnudki luutüki äratundmiseks. Vaadanud tudeng siit ja sealt, aga kondist sotti ei saa. Sellepeale õppejõud pahandanud: «Nii lihtsat asja te ka ei tea! Teie arvestus on tänaseks lõppenud.»*

Tudeng lahkanud astuma. Kui ta juba ukse vahel oli, tulnud õppejõule meelde, et ta üliõpilase nime polnud üles kirjutanud ja hüüdnud: «Vabandage, mis teie nimi on?» Tudeng pistnud jala ukse vahelt sisse ja öelnud: «Arvake ära!»

Nõnda vestab üks ammune lugu. Aga vanad lood on ikka rohkem soovunelmad kui tõsielu kajastanud. Tegelikult on arstiteaduskonna tudengid palju targemad. Ja taltsamad.

Arstiteaduskonna tudengite kohta on Tartu linnas käibel rida tõdesid: nad käivad väga korralikult loengutel ja praktikumides. Nad austavad arste, õppejõude ja kritiseerivad neid harva (mitte ajada segi sõnaga «kiruma»). Kahtlemata on arstiteaduskonna tudeng see, kes ülikoolis kõige rohkem (päke) õpib, (ära) õpib ja veel kord (mõtlema) õpib. Seejuures on ta väga teadlik oma suurest õppimisvajadusest ja, miks mitte, pärast III kursust ka õppimisvõimest. Ja siis läheb ta haiglasse õena tööle, tihti sinnasamasse, kus ta enne sanitariks oli, ja abiellub samuti tudengist arstiga.

Need tõed kehtivad arstiteaduskonna tüüpilise tudengi kohta. Kuid nad on üldtuntud ja kui mõni arstiteaduskonna märgiga teeklkandja ette satub, tehakse talle läbivaatus just eespool toodust lähtudes ja ollakse hämmastunud, kui vastavaid sümptomeid ei esine (sest neid tõdesid arvestavad muidugi teiste erialade tudengid).

Üks mees ütles kord: «Ajakirjanikud ja žurnalistikatudengid mulle ei meeldi — nad on liiga madala valulävega inimesed». (Ta oli saanud kiljuti selgeks mõiste «madal valuläv». Muide, ta kasutas seda õigesti.) «Aga arstid?» küsiti temalt. «Arstid küll meeldivad.»

Imelik mees oli. Tõsi, ma tean vähemalt seitset inimest, kes saavad kirmust seederikke, kui peavad arsti juurde minema. Aga mida oskab selle kõige kohta öelda asjasse mittepühendatu? (Vt. selle teema kohta Vikenti Veressajev «Arsti märkmed» Tln. 1974, lk. 5—7.)

Enese eraldamist «asjasse mittepühendatutest» on arstil võimalik juba tudengipõlves õppida. Üks ühikas on otsast otsani tohutrihakatisi täis — nad räägivad seal omas keeles ja omadest asjadest. Paljud on seda juba koduski teinud, sest vanemad on meedikud. Ka see on aksioom, mille tekkeluguja tõepärasus pole teaduslikku kinnitust leidnud.

Ometi leidub selliseidki tähelepanekuid, millest eriti juttu pole olnud. Näiteks on arstiüudengid saavutanud polaaruurijatele omase vastupidavuse külma suhtes. Teiste erialade üliõpilased, kes talve ajal Vanasse Anatoomikumi loengule satuvad, ei tule selle pealegi, et mantlit ära võtta. Paljud jätavad kindadki kätte. Arstitudengid peavad vastu juba 19. sajandist peale. Veelgi enam — nad karastavad end ka Uues Anatoomikumis. Aga see äkki pikaajaline meditsiiniline eksperiment ole?

Mõni arstiteaduskonna tudeng on aeg-ajalt kurtnud väkeste säravate ideede ja kalli eluproosa üle. Teine ütleb, et see lõputu tuupimine närib viimsegi sotsiaalse närvi ära — lõpuks oled arst, arst ja ainult arst.

Kes teab paljuke sellest tõde on.

Pealegi — vahel on ju tarvis kaneid, kes kaigel inimesel sapipõie välja lõikavad, arutlemata enne, mida nende tegevus inimkonnale pakub. Vahel peab olema ka inimesi, kellelt võib alati omakasupüüdmatult abi loota, sõltumata üldisohndlikest vooludest, ilmast ja biorütmidest.

Arstiteaduskonna päeva leheküljed koostasid teaduskonna pressisekretär **JAANUS HARRO (IV k.), HALLIKI HARRO** (žurn. IV k.) ja **MARGIT MIKELSAAR** (žurn. IV k.).

Kartulis

PROLOOG

Avaaktusel lubati kõigile esmakursuslastele, et neid ootab ees kuuajaline puhkus. Nüüd võib siis igaüks ise öelda, missugune see puhkus kellelegi oli.

Eesti fillid ja žurnakad veetsid septembri üsna kaugel Tartust. Nende päralt oli kaks põldu Rakveremail, mille pärisperemeheks on Vinni NST. Majand on oma näitajate poolest vabariigi parimate hulgas, ka kasumi osas kuulub talle kadestamisväärne koht «miljonäride» rivis. Tudengite rahakotti jõudis neist miljoneist muidugi ainult tühine osa ja saamata jäi ka aktusel lubatud puhkus, aga tore oli ikkagi.

TÖÖ

üle jõu ei käinud, aga ilm ja elamistingimusedki «aitasid» niipalju kaasa, et grupp (õigemini selle jäänused) varem Tartu tagasi sõitis. Rohkem kui pooled lihtsalt jäid haigeks.

KARTULITEST

pole mõtet pikalt rääkida, sest neid näeb nii mõnigi esmakursuslane veel seni unes. See «haigus» läheb aga kiiresti üle. Juba varsti tuletatakse kadedustundega meelde neid ilusaid ümaraid mugulaid, mis sorteerimisel kottidesse said, aga koorima ja keetma hakkab neid juba keegi teine.

VÕISTLUS

käis TRÜ ja Vinnis töötavate pedakate vahel nii ametlikult kui ka ilma juhendita. Kuigi sotsialistliku võistluse käigust anti iga päev infot, jäi lõppulemus teadmata. Mitteametlik võistlus ei käinud aga üldse punktide või preemiaekskursiooni peale. See oli rohkem aukümus — kes keda! Kohtumisõhtul ei tekkinud küsimustki — pärast «peaga linna» etteastet olid pealinlastel käed püsti, nad andsid täielikult alla. Spordis oli lugu keerulisem: kuna fillikad pole spordis kunagi hiilanud, siis juba võistkonna väljapanek oli võit omaette. Muidugi pedakate punktisaak oli natuke kaalukam, aga eks see ole ikka nii, et ühel jagab pea, teisel jalad...

ÜRITUSI

oli igasuguseid. Väga tugeva elamuse jättis restaureeritud Rägavere mõis. Käidud sai ka Matsikambris (Viitna kõrtsis). See üritus toimus loomulikult ainult slängi kogumise ja üleskirjutamise eesmärgil. Kuna fillikate juures on erandlikkus täiesti tavaline nähtus, siis ei pandud eriti imeks ka seda, et septembris sündinute arv oli tõenäosusteooria jaoks kahtlaselt suur. Maha said peetud ka kosjad ja pulmad.

EPILOOG

Igaüks andis septembrikuule hinnangu oma kriteeriumide järgi: ühele oli tähtis töö, teisele midagi muud, kolmas luges kaste kokku (à 40 kop.) ja monele jäi see õhkkond vastuvõtmatuks. Igal juhul neil päevil pandi paika palju, mis puudutab järgnevat tudengielu. Õnnelikud on need, kes suutsid uuesti sündida, vabanedes keskkooli kompleksidest. Tänulikud peaksid olema need, kel juba nüüd tiibu kärbiti, sest tulevikus oleks see palju valulisemalt toimunud. Nuriseda ei tohiks keegi, sest kõigil oli võimalus teistelt midagi õppida, aga ka ise midagi anda. Kes aga igavust tundsid, neil oleks viimane aeg lahti saada oktoobrilapsementaliteedist. Ülikoolis pole tähejuhte, kes tuleks ja «lapsi» lõbustaks.

APPENDIX

September polnud esmakursuslastele puhkuseks õppetöost, ainult et õpiti seda, mida üheski loengus ei loeta. Kõikide I kursuse eesti fillide ja žurnakate nimel ei julge öelda, aga paljud sooviksid ka II kursuse sügise veeta «kartulite keskel».

ÜLO VELDRE,
žurnal. I k.

Tänu

Rektori käskkirjas pälvisid tänu hoolsa töö eest uute üliõpilaste vastuvõtmisel **Aino Rodima, Harri Ints, Ljudmilla Meiel, Mart Lintsi, Valli Koorits, Elve Laas, Ulvi Urm, Ivi Vetka, Selje Seeba, Reet Samel, Ruti Kilg, Reet Ambre, Enn Laan, Tiina Loot, Toivo Kuldsepp, Helle Vissak, Linda Eringson, Valdo Ruttas, Jüri Tamm, Evi Padu, Leo-Peeter Kultus, Ene-Margit Tiit ja Ilmar Mullamaa.**

Läbi nelja aasta

(Algus 1. lk.)

● Küsingi kohe edasi ühiselamu asjus. Ülikooli tuli juurde üle tuhande vastse tudengi, enamik neist elab ühiselamus. Ma ise pole enam sugugi imestunud, kui I kursuse tudeng pärib, miks ei ole tema ühiselamutoas näiteks televiisorit. Liidus vaat seal ja seal olevat. Televiisor on ehk natuke paisutatud näide, kuid oodatakse igati mugavat tuba. Mida talle vastata?

See on keeruline probleem, sest lahendus ei sõltu ainult meist. Siin on taga materiaalsed väärtused, mida meil käsutada pole. Toad võiksid olla tõesti igati mugavad. Aga ... on tube, palju tube, kus need mugavused on muudetud üliõpilaste endi poolt mittekasutatavaks. Me pole alati suutnud tagada inventari säilimust. Kui anda televiisor, kes garanteerib, et praeguse ühiselamukultuuri taseme juures (ka see on üks kultuuri osa) see alles jääks. Rääkides «aga mujal Liidus on nii» peaksime olema lõpuni objektiivsed. Mujal Liidus on võõral ühiselamusse sissesaamine ületamatu probleem. Meil on aga üliõpilasel mitmesuguse lõhkumise ja kadumise puhul kümme vastuväidet, kes kõik olevat tema toas vahepeal käinud, kelle pärast üks või teine asi korrast ära.

Niisuguse küsimuse võib ju püstitada, aga igal küsimusel on kaks poolt. Kui seda teha, peaksid tudengid nägema ka teist poolt ja näitama ära süsteemi mehhanismi, mis tagaks selle, et ka järgmised tudengipõlvkonnad saaksid samuti neid hüvesid kasutada. Said ju ülikooli juubeliks ka ühiselamud juurde palju uut mööblit, tehti ära väga suur remont. Praegu on aga osa seda mööblit kaunis masendav vaadata. See aga ei tähenda, et ma oleksin mugavuste vastane. Mainisin vaid tegelikku situatsiooni, mis praegu takistab meid neid kõiki mugavusi loomast.

● Esmakursuslaste hulgas on küllaltki palju neid, kes on kooliajal väga aktiivsed olnud. Mida teha, et nad nüüd ära ei kaoks?

Võivad kaduda ja ilmselt osa ikkagi kaob, kui osakonna või teaduskonna büroo pole praegu neist huvitatud. Perspektiivitaju peaks suurem olema. Tänane esmakursuslane on ju homme meie komsomoliaktivist. Asi on muidugi ka selles, et küllalt palju on niisuguseid aktiviste, kes olid koolis sunnitud seda tööd tegema. Kui siin sund ära langeb, langeb ta ise ka kuhugi keskpärasesse massi. Millegipärast on nii välja kujunenud, et teatav kategooria, kes koolis oli väga aktiivne, peab ülikoolis puhkust ja aktiviseerub taas pärast ülikooli. Miks see nii on, ei oskagi ütelda.

Küsimus, kuidas leida üles võimekad noored, on siiski igavene. Selles suunas tuleb tööd teha. Mida suurema perspektiivitundega nii komitees kui teaduskondades seda tööd tehakse, seda kindlamalt võime vaadata oma komsomoliorganisatsiooni homsesse päeva.

● Mida ikkagi öelda neile, kes tõesti tahaksid üht-teist teha juba praegu, esimesel kursusel?

Kõik algab siiski kursuselt. Ei piisa üksi idee pakkumisest, tuleb pihta hakata. On aga tõesti varuks mõni hea mõte, pakkuge seda ka teaduskonnas, tulge komsomolikomiteessegi.

● Konverentsil tood aruandes kindlasti välja teaduskondade saavutused, vajakajäämised. Võrd'ed neid mingil määral. Miks siiski ühes teaduskonnas asjad laabuvad, teises mitte?

Põhjuseks pole sugugi ainult teaduskondade eripära. Toon näiteks õigusteaduskonna, mille üle oleme aastaid uhkust tundnud. Õpitavad ainedki on juba sellised, mis on igati komsomolitööga seotud. Nüüd on aga teaduskonna positsioon ülikooli komsomoliorganisatsioonis hakanud vähenema. Midagi katastroofilist siin lahti veel ei ole, ent tendents on olemas. Ma ei taha küll kulunud väljendeid kasutada, kuid selge on see, et kaader otsustab kõik. Kuidas antud hetkel tegutseb teaduskonna büroo või kuidas ta oma missiooni tunnetab, sellest sõltub väga palju.

Praegu on ülikoolis domineerima hakanud arstiteaduskond. Seal on väga tugev büroo ja kaadriga tehakse kõvasti tööd. Väga palju sõltub sellest, kes võtab enda peale organisatsiooni juhtimise.

On veel üks aspekt. See on vastav vaimsus või suhtumine, mis kujuneb teatud hetkel, teatud õppeaastal ühes või teises organisatsioonis meie tegemistesse. See sõltub muidugi ka sellest, kuidas seesama komsomolikaader oma tööd teeb, kuivõrd osavad psühholoogid nad on, kuidas kujundatakse suhtumine.

● Missugune on õppejõudude mõju komsomolitööle?

Küllaltki suur. Tudeng fikseerib kohe selle, kui näiteks autoriteetsed õppejõud suhtuvad komsomoliprobleemidesse ükskõikselt. Niisugune suhtumine kandub edasi ka tudengile. Eriti suur mõju on kursusejuhendajatel ja parteiorganisatsioonil. Ma ei taha, et minust valesti aru saadaks. See ei tähenda sugugi seda, et keegi teine peaks kommunistlike noorte eest midagi ära tegema. Tahan ühelt poolt rõhutada huvi komsomoli tegemiste vastu ja teiselt poolt heatahtlikku abi. On ju enamik praegusi õppejõude olnud TRÜ komsomoliorganisatsiooni liikmed, mille 44. sünnipäeva hiljaaegu tähistasime.

● Nelja aasta jooksul on vahetunud kõik Su abilised — asesekretärid, sektorite juhatajad, teaduskondade sekretärid. Kui palju on nende seas sääraseid, kellega tahaksid veel tulevikus koos töötada?

Neid on väga palju. Igal kevadel on väga kahju, kui osa häid sõpru ja kolleege lõpetab ülikooli ja lahkub siit. Kõrgkooli koht tingib selle, et ta on ajutine nähtus inimese elus. Seda tuleb arvestada ka meie aktiivi valikul, sest igal sügisel tuleb alustada taas aktiivi õpetamisest.

● Leht ilmub reedel, praegu me küsime-vastame esmaspäeval. Konverents toimub neljapäeval, 18. oktoobril. Teaduskondades on käimas aruande- ja valimiskoosolekud. Mida ootab neilt koosolekuilt komsomolikomitee?

Koosolekuid ette valmistades võiks enam mõelda, et sellel koosolekul pannakse sisuliselt paika kogu aasta tegevus. Soovin, et need oleksid aktiivsed koosolekud, et mõistetaks: see on meie oma organisatsiooni koosolek, mitte kellegi teise koosolek. Et me ütleksime seal ära selle mis meil südamel.

● Oled komsomolitöö kõrval jõudnud astuda aspirantuuri. Kui kaugel oled?

Olen esimest aastat NLKP ajaloo kateedri aspirant. Kõik vajalikud eksamid on tehtud. On alanud ka kõige raskem osa — kandidaadiväitekirja materjali kogumine, analüüs. Töö käsitleb tuttavat valdkonda — kõrgkooli. Teema on tuttav juba IV kursusest — «EKP tegevus kõrgkooli sotsiaalse osa edasiarendamisel arenenud sotsialismi perioodil». See hõlmab meie vabariigi kõrgkoolide osa vabariigi sotsiaalse struktuuri kujundamisel, samuti neid vahendeid ja meetodeid, mida on kasutatud. Ühelt poolt vaatlen seda, kuidas see on reglementeeritud ning teiselt poolt uurin tulemust viimasel 25 aastal. Konkreetsetest järeldustest on veel vara rääkida, sest kaitsma pean alles 1987. aastal.

● Oled ka õppejõud.

Kolme aasta jooksul on õppejõu amet mulle palju andnud. Ülikooli komsomolisekretär, kes on tavaliselt kõrgkooli juba lõpetanud, võikski olla õppejõud. Nii püsib side meie tudengkonnaga, saab ise tunda õppejõuelu ning komsomoli juhtides neid tahke arvestada. On ju meeles oma tudengiaeg, mis võib erineda praeguste üliõpilaste omast.

● Millistele kursustele oled NLKP ajaloo seminare andnud?

Neid on juba üksjagu. Esimesed jõudsid isegi lõpetada. On olnud kaubandusökonomistid, majanduskiiberneetikud, kaubatundjad, farmatseudid, füüsikud, keemikud, raamatupidajad. Olengi püüdnud saada endale erinevate teaduskondade üliõpilasi. Ise olen õigusteaduskonna kasvandik, neid tunnen, aga nii on hea kontakti saada ka teiste teaduskondade üliõpilastega.

● Kui suureks on Su tütar kasvanud?

Tütar saab neljaaastaseks.

● Sinu töö hõlmab sageli ka puhkepäevi? Kas see, et abikaasa Juta töötab samuti ülikoolis, aitab paremini mõista Sinu tööd?

Kodumured on siiski tema kanda. Minul ju lausa normeerimata tööaeg. Ühelgi päeval ei tea täpselt ette, millal töö lõpeb. Siiani on ta suhtunud minu tegemistesse mõistvalt. Mina olen temaga küll rahul, aga kas tema minuga ka, seda peab temalt endalt küsima.

● Mida soovid uuele komiteele?

Komitee peaks eeskätt tunnetama, et kõige olulisem pole alati see, palju me ülikooli tasandil teeme, vaid see, kuidas me suudame olla katalüsaatoriks kursustel ja õpperühmades, meie organisatsiooni kõige massilisemas lülis. Et komitee suudaks oma tööd korraldada niimoodi, et aktiviseerida just seda lüli. Seda nõuab meilt praegune aeg, seda nõuavad meilt partei ja valitsuse viimased otsused.

● Nii pikaajalisel komsomolitööl on olnud ka omad rõõmud.

Kuigi komsomolitöö on raske, on siin rohkesti rõõmsaid ja huvitavaid hetki. Neid on rohkem kui arvata võiks. Juba siis on heameel, kui organisatsiooni liikmed on rahul, et mõni üritus on hästi tehtud, ka teistele meeldinud. Kui näed, et see pole ükskõikne rahuldumine, vaid aktiivne rahuldumine arutades, mis ja kuidas võiks veelgi paremini minna.

On olnud rida kulminatsioonihetki, mida ei saa kunagi unustada. Üks on kindlasti ülikooli juubel, üldse aasta 1982 tervikuna. Ülev hetk oli ka esindada meie üliõpilaskomsomoli Moskvas ÜLKNÜ 19. kongressil. Samuti uute sõprade leidmine hoopis kaugemalt, teistest Liidu kõrgkoolidest. Tahaksingi öelda oma ühingukaaslastele, et õppige tundma seda, mis on teistel head. Analüüsige see läbi ja püüdke võtta midagi kasulikku. Need aastad on olnud toredad aastad.

Küsis ja kirjutas üles
VARJE SOOTAK

Liivlaste laulik Hilda Cerbach-Griva

H. Cerbach-Griva koos oma tädiga küsitlejaile vastamas 1973. aastal.
JURI LINNUSE foto

(27. 02. 1910 — 13. 09. 1984)

Soome-ugri keelte kateedri õppejõud ja üliõpilased on käinud väsimatult meie sugulaste liivlaste keelt ja rahvaluulet uurimas.

Sõjategevus lõppes Kuramaal 1945. aasta kevadel, mille järel liivlased said tagasi pöörduda oma laastatud kodudesse. Kui enne sõda ulatus liivi keele kõnelejate arv tuhandeni, siis pärast sõda oli kodumail neist vaid pool. 1948. aasta juuli algul asus soome-ugri keelte kateedri ekspeditsioon teele liivlaste juurde professor P. Ariste juhtimisel. Ventspilsist Ire (Mazirbe) poole tossutavas imepisikeste vagunitega rongis kohtasime liivi keelt kõnelevaid naisi, kelle hulgas oli ka Hilda Cerbach, nagu mäletab professor P. Ariste. Hilda Cerbach oli liivi haritlane, kelle vanemate pool olime nii sel korral kui hiljemgi. Elus oli siis veel Hilda isapoolne vanaema Ädu Cerbach, kes oli olnud juba Lauri Kettuse keelejuht. Hilda Cerbach laulis nii sel kui hilisemail kohtumistel ehtsaid liivi rahvalaule, heliloojate poolt seatud meloodiaid ja ise komponeeritud helindeid. Võimaluse korral saatis ta ennast klaveril või viiulil, kuid võis laule esitada oma kauni sopraniga ka saateta. Alati nõutavaks palaks oli «Knaš neitst, väldapuļkõz» («Ilus neiu, valgelill»), mida ta on esitanud korduvalt ka Tartu Ülikoolis. Hilda Cerbachi nimetati hellitavalt liivlaste õõbikuks. Soome-ugri keelte kateedri üliõpilastele ja õppejõududele oli ta alati vastutulelik keelejuht ja liivi kultuuritegelane. Viimast korda käisid ekspeditsioonil olnud ülõpilased ja õppejõud tema kodus Ventspilsis käesoleva aasta 1. augustil.

Liivlastel pole kunagi olnud oma kooli ega võimalusi emakeelse hariduse saamiseks. Kirjakeelgi on loodud väljastpoolt ning olnud katkendlik. Pisutki parema hariduse saamine oli kaua aega võimatu. 1920.—1940. a. abistati liivlasi sugulasrahvaste poolt. Mitmed liivi noored suunati õppima, et neist saaksid liivi koolide õpetajad. Hilda Cerbach pääses pärast alghariduse omandamist Soome Tuusula rahvaülikooli, sealt aasta pärast Heinola õpetajate seminari. Soome-aastail 1927—1929 ilmnes Hilda Cerbachi haruldane musikaalsus ning soov iga hinna eest muusikat edasi õppida. Ta saigi käia Helsingi rahvakonservatooriumis. Olude sunnil jäid aga õpingud siin pooleli, sest selgus, et Lätis polnud Soomes omandatud diplomiga võimalik töökohta saada. Noored liivlased, nende hulgas ka Hilda Cerbach, suunati Jelgava õpetajate seminari, mille nad lõpetasid 1934. a. Loodetud kohta liivlaste alale ei saanud neist ükski; Hilda Cerbach töötas Ventspilsis, Piltenes, Dundagas ja lõpuks pikka aega muusikaõpetajana Falsis. Mehe surmaga lõppenud lühikesest abielust jäi talle ametlik perekonnanimi Griva.

Hilda Cerbach-Griva elu oli täis muusikat. Kõikjal, kuhu ta ilmus, lauldi. Eestlastega koos lauldi liivi ja eesti laule, lätlastega läti laule. Kui külalised olid kodus, laulis ema Minna uskumatult kauneid Kolga ranna eesti rahvalaule.

Kutsetöö kõrval organiseeris ja juhatas Hilda Griva ansambleid. Pensionile siirdumise järel asus ta elama Ventspilsi, kus oli ka liivlasi, ja lõi nende abiga liivi laule esitava ansambli. Paljude raskuste kiuste töötab ansambel «Kāndla» praegugi. Ansambli programmis on liivi-läti segakava Taizõli seiklustest. Oma ansambliga on Hilda Griva esinenud ka Tallinnas, Viljandis, Vana-Antslas jm.

10. septembri õhtupoolikul kohtasin oma komandeeringu ajal Hilda Grīvat viimast korda. Arutlesime Ventspilsis, kuidas saaks organiseerida ansambli sõitu Tallinna veel sel sügisel. Otsustasime pöörduda Tallinna Raamatuühingu poole. Ansambli oli oma alluvusse võtnud kohalik agrokoondis, mis töötas majandusmuredest vabanemist. Lahkusime optimistlikus meeleolus, tõmmates bussijaamas endile ehk tähelepanugi oma liivikeelse jutuga (on ju liivlasi tänapäeval vaevalt 100 inimest).

13. septembri õhtul Hilda Grīva suri, 18. septembri sajusel õhtupoolikul sängitati ta liivikeelsete laulude ja luuletuste saatel oma koduküla Sīkrõgi kalmistu liiva. Liivlaste ööbiku laul oli igavesti vaikinud. Väsimatult oli ta oma väikese rahva laululoomingut tutvustanud nii Lätis, Eestis kui Soomes. Nüüd on see lõppenud, jäävad vaid mälestused, üleskirjutused ja lindistused.

EDUARD VÄÄRI

ÜTÜ ORIENTALISTIKARINGI

liikmeks registreeritakse veel **neljapäeval, 18. oktoobril kl. 20 ph. aud. 104**, mil toimub I sissejuhatav loeng «India kultuuriloo põhijooned».

ESMAKURSUSLASTE TAIDLUSKONKURSS

toimub 24. ja 25. novembril klubis. **5. novembril kl. 19** oodatakse klubisse (ruum 207) kõikide esimeste kursuste kultuuriorganisaatoreid. Juhend ilmub järgmises lehes.

EÜE-84

järelatesteerimine on esmaspäeval, 15. oktoobril kl. 13 komsomolikomitees.

ESMAKURSUSLASTE BALL

on reedel, 19. oktoobril kl. 19.30 «Vanemuise» kontserdisaalis. Pääsmed osta õpperühmade või kursuste kaupa 15., 16. ja 17. oktoobril kl. 11—13 ja kl. 15—18 klubist (ruum 209).

UUES KOHVIKUS

Laup. ja pühap. kl. 19 diskoõhtu.

KLUBIS

Laup. kl. 22 kesköödisko.

Pühap. kl. 21 Gunnar Grapsi ansambel uue kavaga.

MATKAHUVILINE!

Üliõpilasmatkamine moodustab toeka osa Tartu matkaelust. Rohkem on sellega tegelnud bioloogia-geograafiateaduskonna tudengid. Kuid matkamine sobib suurepäraselt ka teiste teaduskondade üliõpilastele. Kogemused on seda näidanud. Lausa hädavajalik on aga grupis arst.

On aeg alustada talihooajaks ettevalmistust. Vajalikud teadmised annab Tartu Matkaklubi. **Algastme suusamatkakool alustab oma tööd teisipäeval, 16. oktoobril keemiahoone ringauditooriumis kl. 19.** Täiendavat infot saab Tartu Matkaklubist Väike t. 5.

Matkakool pakub lisaks teadmistele ka võimaluse puhata sessist pingul ajusid Lõuna-Uraalis I ja II raskuskategooria suusamatkadel 25. jaanuarist 6. veebruarini.

LEITUD

naiste käekell. Kätte saab Vanemuise 46 riidehoiust.

Toimetaja
VARJE SOOTAK

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim nr. 3630. MB-10406. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 28 (1387) Reedel, 19. oktoobril 1984 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

Eile oli ülikooli komsomoli konverents

Lühiinfo eilsest konverentsist oleks järgmine: konverents oli asjalik, kriitiline, huvitav. Seda näitas komsomolikomitee sekretäri Andrus Laureni aruanne (ilmub 2. ja 3. lk. lühendatuna), seda näitasid sõnavõtud. Sõnavõtte, samuti komsomolikomitee uut koosseisu saab lugeda järgmisest lehest. Tänase «TRÜ» esilehekülje alumisel poolel saagem aga tuttavaks komitee tippjuhtidega.

Konverentsil võtsid sõna Vahur Keldrima, Reet Randoja, Georgi Bujanovski, Owe Ladva, Priit Teder, Kalev Vilgats, Johannes Kalits, Ardo Kubjas, Tambet Tampuu, Varje Sootak, Jaan Vihrov, Tiina Noot, Eduard Saul, Advig Kiris ja Kersti Rei.

Külalistena võtsid konverentsist osa EKP Tartu Linnakomitee sekretär Kalle Merusk, ELKNÜ Keskkomitee sekretär Kersti Rei ja üliõpilasosakonna juhataja Sylvia Liias, ELKNÜ Pärnu Linnakomitee esimene sekretär Jüri Lebedev, ELKNÜ Tartu Linnakomitee esimene sekretär Vello Tamm ja teine sekretär Ülle Lepp, ELKNÜ Tartu Rajoonikomitee esimene sekretär Aime Koger, ELKNÜ TPI komitee sekretär Eduard Saul, ülikooli parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris, teadusprorektor prof. Ants Kallikorm, ametiühingukomitee esimees Helve Kabur ning mitme teaduskonna õppejõud.

Konverentsil loeti ette ja võeti vastu läkitus meie teistele kõrgkoolidele.

Töö aruandeperioodil hinnati rahuldavaks. Uus komitee valiti 23-liikmeline. Samuti valiti 174 delegaati linna komsomolikonverentsile.

LÄKITUS ENSV KÕRGKOOLIDE KOMMUNISTLIKELE NOORTELE

27. juulist 3. augustini 1985 toimub Moskvas XII ülemaailmne noorsoo- ja üliõpilasfestival, kogu maailma noorsoo foorum võitluseks ülemaailmse rahu ja sotsiaalse progressi eest, noorte õiguste eest kogu maailmas.

Juba esimene festival, mis toimus 1947. aastal pärast kõige laastavama sõja lõppu inimkonna ajaloos, kinnitas vajadust luua kogu maailma noorsoo ühisrinne võitluseks inimkonna kõige helgemate ideaalide eest. XII festival toimub aastal, mil kõik meie planeedi progressiivsed inimesed tähistavad 40 aasta möödumist fašismi üle saavutatud võidust.

Praegu on festivali imperialismi- ja sõjavastasel orientatsioonil eriline tähendus. Ajal, mil Ameeerika imperialism on vallandanud seninägematu võidurelvastumise ja sõjahüsteeria, peab noorsugu koondama ridu, astuma õlg õla kõrvale kõigi rahujõududega meie planeedil. XII noorsoo- ja üliõpilasfestivali päevil toimuvad Moskvas avalikud diskussioonid maailma aktuaalsetest probleemidest, sõjavastased demonstratsioonid, samuti koondatakse tähelepanu rahu- ja julgeolekuprobleemidele maailmas, tuumasõja ärahoidmisele ning pingelõdvenduse kindlustamisele.

Rahuvõitluses pole kõrvalseisjaid. Iga kommunistliku noore ülesanne on koondudes meie leninliku partei ümber anda oma jõukohane panus sellesse õilsasse üritusse.

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni 28. konverentsist osavõtjad kutsuvad üles kõiki ENSV kõrgkoolide üliõpilasi minema vastu XII ülemaailmsele noorsoo- ja üliõpilasfestivalile parima õppe- ja teadustööga ning töötama vähemalt üks päev rahvamajandusobjektidel, millest saadav tulu kantakse festivali ettevalmistamise fondi.

EKP TRÜ komitees

● Parteikomitee 15. oktoobri koosolekul võeti NLKP liikmeks NLKP ajaloo kateedri nooremteadur Einar Nõu, üldfüüsika kateedri insener Ene Sepp ja majandusteaduskonna assistent Marina Babaiŝuk.

● Poliitharidusvõrgu selle semestri algusest ülikoolis kõneles komitee liige dots. Olev Raju. Tänavu alustas tööd 31 filosoofilis-metodoloogilist seminarirühma 1054 osalejaga. Esimesed õppused on juba toimunud. Marksismi-leninismi ülikoolist võtab osa 92 inimest, esmakordselt töötab sotsioloogia osakond.

● EÜE ja suvemaleva tööst tegid kokkuvõtte komsomolikomitee asesekretär Jaan Vihrov, suvemaleva komandör Toomas Pilt ja regioonistaapide juhid.

● Komsomoli aruande- ja valimiskoosolekutest ning konverentsi ettevalmistusest informeeris komsomolikomitee sekretär Andrus Lauren.

● Tsiviilkaitse olukorrast ülikoolis tegi ülevaate staabiülem Anatoli Dovidenko.

● Kinnitati rahvakontrolli selle semestri tööplaan.

Tänu

Rektori käskkirjas avaldati tänu kauaaegse eeskujuliku töö eest seoses pensionile siirdumisega keemilise kineetika ja katalüüsi laborĭ insenerile **Ludmilla Sinodskajale**.

65. sünnipäeval pälvis tänu hoolsa töö eest riidehoidja **Leili Kiis**.

Tere tulemast, pressivägi!

Kolmkümmend aastat meie vana ülikooli ajaloos pole ju kes teab mis pikk aeg. Ülele nõukogude ajal tekkinud spetsiaalsusele — nimelt žurnalistikale — on see aga kogu tema ajalugu. Kolmkümmend aastat tagasi, 1954. aasta sügisel peeti esimene sellealane loeng. Algul õpetati ajakirjandust eesti filoloogia spetsiaalsusena, 1976. aastal pandi alus osakonnale, 1979. aastal loodi kateeder. Selle aja jooksul on ülikool andnud eesti ajakirjandusele üle kolmesaja õpetatud noore. Kolm aastat tagasi avasime kaugõppeosakonna neile ajakirjandustöötajaile, kel on kõrgharidus mõnel muul alal. Meie teada on see ainuke taoline ettevõtmine kogu Nõukogude Liidus. Oleme edasi arendanud teadustööd ja saavutanud siin tunnustust, koostanud õpikuid ja õppevahendeid, kasvatanud uue vahetuse õppejõude, loonud kädapärase materiaalse baasi. Kuid tekia on veel palju-palju rohkem, kui meie väike kollektiiv siiani on suutnud.

Homme tulevad meie lõpetanud kokku vilistlaspäevale, eks seal räägime pikemalt, mis oli, mis on ja mis peaks veel tulema. Oleme siiski selles arvamuses, et oleme suutnud ideoloogiatööle ja oma kultuurile nende kolmesaja inimese näol anda oma osa, mis ehk polegi nii väike.

Olge siis tervitatud kõik, kes te kokku olete tulnud ja teie kaudu ka need, kes tulla ei saanud. Aitäh teile, et olete oma tööga toetanud meie tagasihoidlikku tööd, mis alras kolmkümmend aastat tagasi. Olgu tänatud kõik, kes väljastpoolt ülikooli on meid toetanud — Ajakirjanike Liit, kirjastused, toimetused, EKP Keskkomitee ajakirjandussektor ja teised.

JUHAN PEEGEL,
žurnalistikakateedri juhataja

ARVO LAMP, ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

Sünd. 1958. a. Rapla rajoonis Kaius. 1977 lõpetas Rapla keskkooli. Samal aastal astus ajalooteaduskonda ajaloo erialale. 1977. a. oktoobrist kuni 1980. a. oktoobrini ajaloo-osakonna komsomolisekretär. 1980. a. oktoobrist 1981. a. oktoobrini ajalooteaduskonna komsomolisekretär.

1982. a. lõpetas ülikooli. Sama aasta detsembrist NSV Liidu ajaloo kateedri aspirant.

NLKP liige 1981. aastast.
Abielus. Peres kasvab tütar.

VERNI LOODMAA, ELKNÜ TRÜ komitee ideoloogiatöö asesekretär

Sünd. 1962. a. Tartus. 1980. a. lõpetas Tartu II keskkooli. Samal aastal astus majandusteaduskonda kaubandusõkonoomika erialale. Lõpetas kiitusega tänavu kevadel. I kursusel valiti teaduskonna komsomolibüroo ideoloogiasektori juhatajaks. 1981. a. oktoobrist kuni 1982. a. detsembrini oli teaduskonna komsomolisekretär. 1. jaanuarist 1983 töötab ELKNÜ TRÜ komitee koosseisulise asesekretärina.

NLKP liige 1983. aastast.
Vallaline.

JAAN VIHROV, ELKNÜ TRÜ komitee töökasvatuse asesekretär

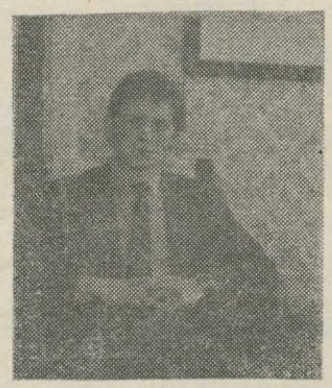

Sünd. 1960. a. Antslas. 1978 lõpetas Antsla keskkooli. Samal aastal asus õppima TRÜ õigusteaduskonda, mille lõpetas 1983. aastal. 1981. a. sügisel valiti EÜE sektori juhatajaks. 1982. a. detsembrist valiti ELKNÜ TRÜ komitee asesekretäriks töökasvatuse alal.

NLKP liige 1984. a. juunist.

Abielus.

ANDI KASAK, ELKNÜ TRÜ komitee õppe- ja teadustöö asesekretär

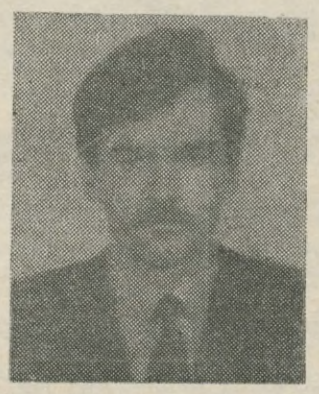

Sünd. 1959. a. Võrus. Lõpetas Varstu Keskkooli 1978. a. Pärast armeeteenistust õppis aasta ettevalmistusosakonnas ning astus 1981 õigusteaduskonda. Praegu õpib IV kursusel. I kursusel oli kursusebüroo ühiskondlike tööde sektori juhataja, II kursusel komsomolikomitee õiguskasvatussektori juhataja. 28. oktoobrist 1983 ELKNÜ TRÜ komitee õppe- ja teadustöö asesekretär.

NLKP liikmekandidaat 1983. aastast.
Abielus, perekonnas poeg.

ARDO KUBJAS, ELKNÜ TRÜ komitee organisatsioonilise töö asesekretär

Sünd. 1963. a. Pärnus. Pärast Tallinna 43. keskkooli lõpetamist astus 1981. a. matemaatikateaduskonda. Praegu õpib IV kursusel. On olnud teaduskonna komsomolibüroo liige (ühiskondlike tööde sektori juhataja). 1983. a. oktoobrist kuni 1984. a. septembrini oli komsomolikomitee õppesektori juhataja. 18. oktoobril valiti komsomolikomitee asesekretäriks organisatsioonilise töö alal.

NLKP liikmekandidaat 1984. aasta aprillist.
Vallaline.

ELKNÜ TRÜ ORGANISATSIOONI XXVIII KONVERENTS

Aruanne

Aastase vaheaja järel on taas koos ülikooli komsomolikonverents, et analüüsida ja vaagida tehtut ning otsida uusi teid oma tegevuse sisukamaks muutmiseks. Aasta jooksul on ilmunud mitmed tähtsad partei juhtorganite otsused, mis kohustavad meid oma tegevust hindama ja parandama. Aasta algul arutas Nõukogude rahvas läbi koolireformi põhisuunad, mis NSVL Ülemnõukogu seadustas. Mais esines K. Tšernenko armeekomsomolisekretäride nõupidamisel, kus formuleeris kommunistliku noorsooühingu ülesanded arenenud sotsialismi perioodil. Kuu aega hiljem võttis NLKP Keskkomitee vastu otsuse, mis käsitleb komsomoli osatähtsuse suurendamist noore põlvkonna kommunistlikul kasvatamisel. Täiendavaid nõudmisi meie vabariigi komsomoliorganisatsioonile esitab NLKP Keskkomitee otsus «Eesti NSV juhtiva kaadri osavõtust töötajate hulgas tehtavast poliitilisest kasvatustööst». Selle otsuse ettevalmistamisel tutvusid NLKP Keskkomitee töötajad ka meie komsomoliorganisatsiooni tegevusega. Tänase konverentsi eesmärk ongi kriitiliselt ja enesekriitiliselt analüüsida meie tegevust, lähtudes uutest partei poolt püstitatud seisukohtadest ja nõuetest.

Ülikooli organisatsioon on ikka sammunud vabariigi komsomoli esiridades. Möödunud aasta jooksul on tehtud küllaltki palju. Elu dialektika nõuab täna oma tähelepanu keskendamist aga just nendele probleemidele, mis lahendamist ootavad. Vaevalt suudab meie konverents anda igale algorganisatsioonile konkreetset retsepti. Sellist eesmärki polegi ülikooli komitee enda ette seadnud. See peab jääma iga taseme komsomoliaktiivi enda otsustada. Küll aga peab tänane komsomolifoorum näitama ära küsimused, millele on vaja tähelepanu keskendada ning andma võtme nende lahendamiseks.

Praegu on «väga tähtis, et pöörates tähelepanu ulatuslikele üritustele, ei jätaks komsomoliorganisatsioonid tagaplaanile nn. väikseid, igapäevaseid, konkreetseid asju, millest lõppkokkuvõttes kasvavad välja olulised tulemused.» Sellisena formuleerib partei komitee meie ees seisvad ülesanded. Samas kohustatakse tõstma komsomoliorganisatsioonide osatähtsust kõrgkoolide elus.

KUIDAS ÕPIME?

Üliõpilane tuleb kõrgkooli esmajoones selleks, et omandada eriala. Just see vaidkond peab olema komsomoliorganisatsioonide esmase tähelepanu all. Milleks on vajalik komsomoli sekkumine, on ju olemas administratsioon, kes päev päeva kõrval nende küsimustega tegeleb? Seades küsimuse nii, jääme korvalseisja äraootavale positsioonile, fikseerides vaid hetkeseisu ja nurisedes, kui midagi on tegemata või halvasti. Samas kipub meie komsomoliaktiiv unustama: neid on valitud just selleks, et seista oma eakaaslaste huvide eest. Rektori omavalitsuskäskkirjaga on tudengkonnale antud suured õigused ja ka tõsised kohustused. Sageli nurisevad tudengid isekeskis õppetöö korralduse üle. Kuid konkreetseid ettepanekuid, mida ja kuidas muuta, teaduskondade komsomolibürood ega kursuste komsomolisekretärid ei esita. Kui küsimus vajab lahendamist rektoraadis, on komsomolikomitee meelsasti nõus teie probleemidele lahendust otsima. Loomulikult ei ole alati kerge öelda õppejõududele, et loengu või seminari kvaliteet ei rahulda või võiksime rohkem õppida iseseisvalt ja õpitu hiljem seminarides ja praktikumides läbi arutada. Kuid juba V. I. Lenin juhtis tähelepanu sellele, et just võideldes peab kommunistliku noorsooühingu liige kasvatama ennast ja kõiki neid, keda ta juhib. Ärgem siis karikem hetke ebameeldivusi ja kasutagem täielikult ära kõik võimalused, mida pakuvad komsomoliorganisatsioonidele antud õigused õppetöö täiustamisel.

Ülikooli komsomolikomitee on seda tööd alustanud. Möödunud semestri lõpul ja selle semestri algul läbi viidud ankeet «Loengust eksamini» peab andma tudengite esimesed konkreetsed ettepanekud. Komiteel on kavas selle alusel teha TRÜ nõukogule kevadsemestril vastavad ettepanekud.

Milleks neil probleemidel nii pikalt peatuda, on ju ülikooli õppeedukus viimastel aastatel küllaltki kõrgel tasemel stabiliseerunud. Kas aga ei peaks meid rahutuks tegema fakt, et viimasel ajal langeb meie õppeedukuse kvaliteedinäitaja — nende arv, kes saavad «väga häid» ja «häid» hindeid. On suurenenud nende üliõpilaste arv, kes lähevad eksamisessioonile arvestusvõlgadega. Näiteks keemias ja vene filoloogias on endiselt küllaltki vähe neid, kes diplomini jõuavad. Just eespool toodud faktid, nende konkreetne analüüs peab igas teaduskonnas olema komsomoliorganisatsiooni vaateväljas. Aruandeaastal aktiviseeris tunduvalt oma tööd komitee õppesektor. Järgmistel aastatel peab aga oluliselt elavdama teaduskondade komsomolibüroode ja kursuste komsomoliorganisatsioonide tegevust. Paljudel teaduskonnabüroodel on praegu kõrvalseisja positsioon, fikseeritakse vaid kujunenud olukorda. Selle asemel tuleks aktiivselt sekkuda, kontrollida õppedistsipliinist kinnipidamist, kutsuda bürooie ja karistada arvestusvõlglasi ning õppedistsipliini suuremaid rikkujaid. Büroode tegevusetus või muretus on otseses seoses õppeedukusega. Konverentsi eel palusime teaduskondade büroode õppesektorite juhatajatel vastata küsimusele: «Kui palju on bürood arutanud õppedistsipliini rikkujate ning eksamivõlglaste personaalküsimusi? Millised olid mõjutusvahendid?». Õigusteaduskonna õppesektori juhataja Mare Tammsaar vastas: «Teaduskonnabüroo on korduvalt püüdnud arutada õppedistsipliini rikkujate ning eksamivõlglaste personaalküsimusi, kuid enamas i pole see õnnestunud väljakutsutud üliõpilaste ilmumata jäämise tõttu. Karistustest oleme nende suhtes kohaldanud ainult hoiatust.» Kommentaarid on liigsed. Kahtlemata aitas seegi kaasa, et juristide õppeedukus on esmakordselt langenud alla 90%.

Seoses õppetööga tuleb peatuda veel ühel küsimusel: komsomoliaktiivi enda õppeedukusel. Komsomolikaadri valiku esmaseks kriteeriumiks peab olema hea õppeedukus. Paraku pole mi u teaduskonda seda arvestanud. Näiteks tegi komitee kevadel ettepaneku vabastada oma kohustest majandusteaduskonna kahe osakonna komsomolisekretärid Ingrid Ojala ja Tõnis Kusma, kellel olid võlgnevused. Millisest isiklikust eeskujust saame siin rääkida? Arusaamatuks jääb ka teaduskonnabüroo positsioon: miks oli vaja oodata komitee sekkumist? Vastus saab olla vaid üks: nende probleemidega tegelemist ei ole peetud vajalikuks.

IDEOLOOGIATÖÖST

ÜLKNÜ Keskkomitee IX pleenumil ütles esimene sekretär Viktor Mišin: «Mõjujõud, huvitavus ja elulähedus on noorte ideelise kasvatamise vormide hindamisel peamised kriteeriumid.» Tänapäeva ideoloogilise sõja tingimustes tuleb ka meie komsomoliorganisatsioonis parandada poliitilist kasvatustööd. Et üliõpilaskondki on selle sõja tallermaaks, kus kasutatakse ära komsomoliorganisatsioonide töö puudusi, seda näitab hiljuti ajalehes «Edasi» ilmunud artikkel «Paradokside puntras». Seal püstitati rida teravaid probleeme: miks komsomol ei jõua iga inimeseni, miks puudub mitmetel kursustel komsomoliorganisatsioonide autoriteet, miks tunnevad vahel ideoloogilised vastased paremini meie partei ja valitsuse dokumente kui komsomoliaktiiv ja kommunistlikud noored. Kuigi artiklis oli juttu ajalooteaduskonnast, ei tähenda see, et sarnaseid probleeme poleks teistel teaduskondadel. Kõigepealt peab rääkima komsomolikaadri valikust ja paigutamisest. Mistahes taseme komsomolijuht peab autoriteedi üliõpilaskonna seas võitma asjalikkuse, algatusvõime, inimlikkuse, teadmiste, järjekindluse, vastutustunde, loomingulise lähenemisega komsomolitöösse, aga kindlasti ka oma poliitiliste teadmiste ja pideva viibimisega üliõpilaste keskel. Meil on mitmeid tunnustatud komsomoligevuse väga konkreetse ruumiga: kes auditooriumiga, kes ühiselamuga. See on aga vale — kursusesekretär, teaduskonnabüroo või ülikooli komitee liige peab talle usaldatud kohustusi täitma nii õppetööl, kursuseõhtul, komsomoliüritusel kui ka ühiselamus. Kogu eelöeldu kehtib ka kõikide meie delegaatide kohta, esindate te ju igaüks kaheksatteistkümmend meie organisatsiooni liiget ning teie poolt vastuvõetud otsused kujundavad *alma mater*'i komsomolielu järgneva kahe aasta jooksul.

Tihedalt on omavahel seotud komsomolikaadri valik, paigutamine ning õpetamine. Kõrgkoolis on paratamatu komsomolijuhtide pidev vahetumine. Seetõttu peabki meil erilisel kohal seisma aktiivi õpetamine. Aruandeperioodil algas selle süsteemi ümberkorraldamine. Nõuandjatena tulid appi TRÜ komsomoliveteranid. Uus kolmeastmeline süsteem peab hõlmama kogu meie aktiivi. Püüame õppustel anda kõige enam praktilisi, igapäevases komsomolitöös vajalikke oskusi, hoiduda üleõpetamisest ja materjali kordamisest. Õpetamise kasutegur sõltub sellest, kui tõsiselt suhtuvad sellesse teaduskondade ja osakondade bürood. Ühelt poolt peavad nemad organiseerima osavõtu üleülikoolilistest õppustest, teiselt poolt peavad nad oma õppuste põhjal hakkama õpetajateks kõige madalamale, samas tähtsaimale lülile — kursuste ja õpperühmade komsomolisekretäridele. Vaid sel juhul, kui iga komsomoliaktivist teab, mida ja kuidas teha, võime rääkida kogu organisatsiooni tegevuse tõhususest. Otstarbekas on see töölõik eraldada organisatsioonisisese töö sektorist ja moodustada iseseisev aktiivi õpetamise sektor.

ÜLKNÜ Keskkomitee IX pleenumil rõhutati, et kasvatustöös ei ole ega saa olla pisiasju. Juba 15 aastat tehakse kogu kasvatustööst kokkuvõte leninliku arvestusega. Kõrgkoolides kuulub sellesse ühe osana ÜPP. Vaatamata traditsioonide pikaajalisusele jätkab ideoloogiasektor tänagi uute vormide otsingut, et vähendada formalismi ning muuta leninlik arvestus ja ÜPP sisukamaks. Ilmselt on otstarbekas anda ümbertöötatud projektid läbi arutada kursuste komsomoliorganisatsioonidele. Iga kommunistlik noor peaks aru andma, kuidas ta aasta jooksul on täitnud oma komsomoliülesandeid ning ÜLKNÜ põhikirja. Samuti tuleb komiteel teha rektoraadile ettepanekud leninliku arvestuse ning ÜPP atesteerimistulemuste arvestamiseks iseloomustuste ning suunamispingeridade koostamisel.

Komsomoliorganisatsioonide ideelis-poliitilise kasvatuse üks osa on loenguline töö. Kõik loengud ja kohtumised peavad olema põhjalikult ette valmistatud ja kõrgel tasemel. Samuti peavad nad täiendama ühiskonnateadustes omandatut. Möödunud õppeaastal elavnes rahvusvaheliste suhete ringi tegevus. RSRi lektoreid saab kutsuda esinema kursustele. Seda võiks teha tunduvalt rohkem. Julgemalt tuleks ühendada lektorite esinemisi kursuste või osakondade puhkeõhtutega. Selleks tuleb ka ringi juhtkonnal leida uusi vorme, mis köidaksid tudengkonna tähelepanu. Kursuste ja osakondade komsomoliorganisatsioonid on kasutanud tänamatult vähe võimalust kutsuda esinema ülikooli, Tartu ja vabariigi juhtivaid töötajaid. Annaks ju selline vahetu suhtlemine võimaluse kohe saada vastus paljudele huvitavatele küsimustele. Ülikooli komitee saaks aidata omalt poolt nende inimestega kontakti luua.

Ülikool on läbi aegade olnud internatsionaalne kollektiiv. Eeskätt peame ülikooli kollektiivi internatsionaalset iseloomu arvestama komsomolikaadri valikul ja paigutamisel. Samuti on vaja, et meil õppivad vennasrahvaste tudengid teeksid laiemat tutvust eesti kultuuri ja ajalooga, Tartu ning ülikooliga. Teiselt poolt peame aga ka neile andma võimaluse tutvustada oma rahvaste minevikku, kultuuri ja tänapäeva. Enam on vaja korraldada emotsionaalseid üritusi, nagu oli kevadel jalgpallimatš ülikoolis õppivate erinevatest rahvustest üliõpilaste vahel. Eespool loetletud vormid peavad saama tegevusjuhiseks internatsionaalse kasvatustöö sektorile ja interklubile. Uus komitee peab enam tähelepanu pöörama ka vene osakondades tehtavale komsomolitööle.

(Järg 3. lk.)

● **Igal kevadel viib TRÜ komsomoli esindus rahvaste sõpruse päevade ajal lilled V. I. Lenini mälestussamba jalamile.**

ELKNÜ TRÜ ORGANISATSIOONI XXVIII KONVERENTS

(Algus 2. lk.)

Internatsionaalse kasvatustööga on tihedalt seotud sõjalis-patrioodiline töö. Sellele õppeaastale annab eriilise näo Tartu ja Eesti NSV vabastamise ning Suures Isamaasõjas võidu saavutamise 40. aastapäev. Juba on toimunud mitmed üritused, suur osa veel tulemas. Aastapäevadele on pühendatud üliõpilas- ja sõpruspäevad. Eesmärgiks ei tohi olla vaid ürituste suur arv. Eeskätt tuleb tähelepanu pöörata sisule ja mõjuvusele. Ürituste põhiraskus peaks langema teaduskondade komsomoliorganisatsioonidele. Sõjalis-patriootilise töö aktuaalsust meie organisatsioonis on suurendanud meestudengite igaaastane kutsumine tegevteenistusse. Ühelt poolt on vaja neid ette valmistada nii, et nad teenistuses olles esindaksid oma *alma mater*'it väärikalt. Teisest küljest peaksid kursuste ja teaduskondade komsomoliorganisatsioonid töötama selle nimel, et pärast armeeteenistust jätkaksid nad pooleli jäänud õpinguid. Tõsiselt on sellele mõeldud näiteks füüsikaosakonnas, kus paljudel armee noormeestel on tihe side osakonnaga. Sõdurpoiste kirju võib üsna tihti seinalehestki lugeda. Peame hakkama mõtlema ka sellele, kuidas armeeteenistusest naasvaid noormehi pidulikult vastu võtta ning aidata neid taas sisse elada ülikooliellu.

«Ajaleht peab olema kollektiivne agitaator, propagandist ja organisaator» — sellise lühikese, aga täpse formuleeringu pani sajandi algul kirja V. I. Lenin. Me ei ole suutnud oma häälekandjat veel täielikult ära kasutada. Osa süüd on selles komitee pressisektori juhatajal Lii Kangrul, kes ei suutnud pidevalt publitseerida isegi komsomolikroonikat. Komitee aga ootas temalt ja sektorilt analüüsivaid artikleid komsomoliorganisatsioonide tööst, et paremate eeskujuga õpetada ja mahajääjate näitel parandada meie tööd. Aasta tagasi kritiseerisime žurnalistikaosakonna komsomoliorganisatsiooni vähest osa pärast ülikooli ajalehe näo kujundamisel. Olukord pole eriti paranenud. Samas kritiseerivad needsamad tudengid «TRÜd» väheste huvitavate materjalide pärast. Komitee arvates peaks aga just oma ajaleht ja ülikoolielu kajastamine olema proovikiviks igale ajakirjandusüliõpilasele. Siiski on jalad alla saanud tänu toimetusele pressiklubi, mis koosneb põhiliselt teaduskondade pressisekretäridest. Komitee sektoritel tuleb aga lehe kaudu rohkem komsomoliaktiivi õpetada. Sel õppeaastal peaks kindlasti taastama rubriigi «Komsomoliaktivisti ABC», kus võiks avaldada materjale, mis pakuvad huvi aktiivi laiemale ringile.

VABA AEG

Mõnevõrra on elavnenud teaduskondade kultuuritöö. Toimusid taidlusülevaatused, otsiti ja leiti uut, elavnes osavõtt ülikooli taidluskonkursist. Sellele aitas kaasa komitee kultuurisektori parem tegevus ja tugevamad sidemed klubiga.

Lühidalt ka meie ideoloogia- ja kultuuritöö paraadüritustest: üliõpilas- ja sõpruspäevadest. Möödunud aastaga muutusid need tõsisemaks, juurde tuli intellektuaalsemaid üritusi, programmi koostamisel võeti arvesse tudengite soove. Samas aga võib näha teatavaid väsimuse märke: tudengitel veel selgelt silme ees juubeli üliõpilasüritused, neid ületada on raske. Ka sel aastal ootab komitee ideid tudengitelt endilt, rohkem mõeldakse endiselt üritustele, kus tudeng poleks mitte üksnes passiivne kuulaja-vaataja, vaid saaks ise kaasa lüüa. Tore, et filmiklubi tegevus on taas hoogustunud ning suurürituste ritta on lisandunud veel üks: nõukogude kino kullafondi kuuluvate filmide nädal.

Järgmine aasta toob meie maale rahvusvahelise kaaluga noorsoo- ja üliõpilassündmuse: juuli lõpus — augusti alguses toimub Moskvas järjekordne festival. Ettevalmistustööd ning festivalikülaliste vastuvõtmine puudutavad ka meie organisatsiooni. Esimesed laupäevakud, mille summad kanti Moskva festivali fondi, on toimunud. Ülikooli komitee kutsub kursuste organisatsioone korraldama ka omal algatusel vähemalt ühe laupäevaku.

1920. aasta oktoobris noorsooühingu III kongressi delegaatidele peetud kõnes ütles Vladimir Iljitš Lenin: «Ilma tööta ja võitluseta ei ole kommunistlikest brošüüridest ja teostest omandatud raamatulikel teadmistel kommunismist mingit väärtust...» Tõesti, meie ideoloogiatöö efektiivsust ja ühiskonnateadustes omandatu tõelist väärtust näitab tegelikult meie igapäevane elu. Üliõpilaste puhul seegi, milline on elamiskultuur ühiselamutes, kuidas võetakse osa ehitus- ja suvemaleva tööst ning rahvamaleva ja komsomoli operatiivrühma tööst.

ÜHISELAMUD

Paljud teist teavad kahtlemata, kuidas ülikool alles kuu aega tagasi Tartus «kuulsaks» sai. Leningradi mnt. 27 majas otsustas IV kursuse bioloog haidata iseehitatud vaigusraketti, kõrvalmajas leidsid 15 uusikut, et on õige aeg oma purjusolekut demonstreerida ja karjuma hakata. Kisa kostis Raekoja platsini. Tudeng mõtles tudenginalja visata. Tudenginali on muidugi hea asi, kuid kahjuks näeme seda järjest vähem ja ka siis valel kohal. Kus olid kõik kursuste komsomolisekretärid, osakondade ja teaduskondade büroode ning lõpuks ülikooli komitee liikmed, kes neis ühiselamutes elavad, kus oli ühiselamu nõukogu, kes peaks hea seisma kõigi üniselamuasjade eest? Nad seisid kõrval, jugemata vahele astuda. Oleme ühiselamuasjades teenimatult unustanud rektori omavalitsuskäskkirja, mis annab teaduskonna komsomolibüroodele ja majanõukogudele suured õigused ühiselamu elanikke valida ning samas kohustab nende distsipliini ja elamiskultuuri kontrollima. Teaduskonnabüroodest ja ühiselamunõukogudest on enamik kõrvale heitnud printsiibi, mille järgi iga ühiselamus korda saadetud teo eest peab vastutama teiste komsomoliorganisatsiooni liikmete ja kaaselanike ees. Püüdsime leida, kes on näiteks sisekorraeeskirjade rikkumise eest saanud komsomolikaristuse. Polegi. Pigem lastakse kaasüliõpilane eksmatrikuleerida, kui kutsutakse teda ise korrale või püütakse mõjutada komsomolikaristusega. Kas ei ole see liiga ränk hind meie mugavuse eest? Vähe nõudlikkust on üles näidanud ka komitee olmesektor. Tuleb nõustuda ÜLKNÜ Keskkomitee büroo arvamusega, et olukorra eest ühiselamutes tuleb vastutama panna kõigi tasemete komsomoliorganisatsioonide sekretärid ning neilt ÜLKNÜ põhikirja kogu rangusega pärida vastust seal valitseva olukorra kohta.

Tõsta tuleb ka ühiselamunõukogude osakaalu ja vastutust ühiselamuasjade lahendamises. Kõikjal on valveülemad, kuid valve on korrast ära. Miks ei ole teaduskonnabürood kutsunud valveülemat aru andma, mis ta on teinud pideva valve tagamiseks, kuidas on reageeritud valvesse mitteilmumise korral? Kas on tema vastutustundetust ja organiseerimisvõime puudumist arvestatud ÜPP atesteerimisel? ÜPP hindeid vaadeldes on kõik korras. Ainult paaris ühiselamus on korralikult kujundatud näitmaterjal. Eeskujuks võib tuua Tiigi tn. 14. Sellegi küsimuse peavad enda kontrolli alla võtma komitee ideoloogia- ja olmesektorid, aitama ühiselamunõukogusid kõigi vajalike materjalide hankimisel.

Ühiselamud tuleb võtta komiteel pideva kontrolli alla ning näidata, kas ta on suuteline läbi murdma valitsevast ükskõiksuse ja mugavuse müürist.

KOR

Mitmes ühiselamus on ennast õigustanud KORi toad, mille organiseeris komitee õiguskasvatussektor. Sellesuunalist tööd tuleb jätkata. Tublisti on töötanud komsomolioperatiivrühm eesotsas staabiülem Tambet Tampuuga. Sefluse alla võeti linnaliinide bussijaam ning nagu on arvanud linna siseasjade osakonna ja komsomoli linnakomitee töötajad, on kord seal märgatavalt paranenud. Ühtekokku sooritati seal möödunud õppeaastal 62 reidi, igaüks 3 tundi. Sinna oleks vaja leida patrullijaid ka mõnest Tartu ettevõttest ajaks, mil tudeng on sessioonil ja vaheajal. KOR aitas läbi viia ka ülelinnalist KORi nädalat ning on pidanud korda ülikooli ja linna üritustel. Tehtud tubli töö eest saadi linna operatiivrühmade vahelises võistluses III koht, mis on senini meie suurim saavutus. Edaspidi tuleb tõsta liikmete arvukust, tõmmata kaasa teistegi teaduskondade üliõpilasi. Seni on aktiivne olnud õigusteaduskond. On vaja suurendada operatiivrühma osa ühiselamutes.

Aruanne

Õiguskasvatussektori teine oluline töösuund on õiguspropaganda ülikoolis ja Tartu teistes õppeasutustes. Õigusteaduskonna üliõpilased on avaldanud artikleid «TRÜs» ning esinenud Tartu kutse- ja üldhariduskoolides.

Ikka ei ole suudetud käima panna kunderlaste — kooliõpilaste KORi tegevust. Komsomoli linnakomitee süüdistab meie komiteed. Sellega ei saa nõustuda, sest juhendajad on leitud ja esitatud linnakomitee kooliosakonnale. Juhendajad aga kurdavad, et nende poole pole pöördutud. Täna valitaval komiteel tuleb ise võtta kontakt Tartu koolidega ja küsimus kiiresti lahendada.

EÜE

Täismehe ikka on jõudnud EÜE, mis nägi ilmavalgust meie ülikooli komsomoliorganisatsiooni initsiatiivil 21 suve tagasi. Viimasele kahele ning ilmselt veel paarile järgmiselegi töösuvele avaldab mõju armees viibivate noormeeste puudumine, mis teeb komplekteerimise väga raskeks. Seda eriti siis, kui komplekteerimisplaan jääb endiseks.

EÜE-84 ridades oli 29 ülikooli kureeritavat rühma, neist 4 töötas NSVL teistes piirkondades. Mõnevõrra paranes rühmafunktsionääride valik ning nende ideelis-poliitiline ettevalmistus. Igati sujuvalt kulges meie kureeritavate regioonistaapide töö. Malevlaste ja korraldajate hinnangute kohaselt õnnestus EÜE Karksi-Nuia festival, mille kõrval aga jäid kahvatuks regioonide kokkutulekud. Ainsa meeldiva erandi moodustas Sakala kokkutulek Kablis.

Tunduvalt tuleb tõsta komitee EÜE sektori osa töösuveks valmistumisel. Eriti tuntav oli selle sektori ja tema juhataja Margus Rohtla tegevusetus inter- ja NSVL teistes piirkondades töötavate rühmade töösuve ettevalmistamisel. Arvestades traagilist tööõnnetust Tõrva rühmas tuleb järgmisel aastal enam rõhku panna ohutustehnika väljaõppele. EÜE sektor ettevalmistusperioodil ning regioonide staabid tööperioodi kestel peavad rohkem rõhku panema rühmade komissarteenistusele ja tööplaanide täitmisele. Muidu juhtub niisugune olukord nagu Tartu regioonis. Enamikul rühmadel olid tööplaanis üritused Tartu vabastamise aastapäeva tähistamiseks. Kui oli vaja abi linnas toimunud ürituste läbiviimiseks, ei suutnud regiooni staap seda üheltki rühmalt saada. Kas ei hakka just siit peale vaid paberil olevate ürituste korraldamine? Järgmistel töösuvedel peab printsiibiks saama: mis on tööplaani võetud, tehtagu korralikult. Malevasektoril koos internatsionaalse kasvatuse sektoriga tuleb paremini läbi mõelda, kuidas vastu võtta väiismaa ja NSVL teiste kõrgkoolide üliõpilasi, kes meie kureeritavates regioonides töötavad.

Eraldi tuleb aga peatuda meie iga-aastasel valulapsel — EÜE Gagarini esindusrühmal. Nii tõsistes raskustes nagu sel aastal pole me ettevalmisusperioodil veel olnud. Vaid viimasel hetkel rühma eeteotsa asunud malevaveteranid dotsendid Enn Hansberg ja Viktor Sieben suutsid sõna otseses mõttes imet teha oma pooliku naiskonnarahule jäid, võiksid nad ka ise reklaami teha. Malevasektor peab aga pidevalt hoidma komplekteerimist oma kontrolli all.

Jätkuma peab esmakursuslaste suvise töötamise traditsioon. Kuidas arvestada uut, noormeeste armees viibimise tõttu tekkivat situatsiooni, sellele tuleb moelda täna valitaval uuel komiteel. Teaduskondade büroodel tuleb tõhustada kontrolli ja tosta noudlikkust esimeste kursuste üliõpilaste suhtes, kes peavad töötama suvemalevas.

* * *

Meie ülesannete elluviimise edukus sõltub sellest, kes asjaga tegeleb. Sellega on väga tihedalt seotud komsomoliorganisatsiooni autoriteet. Mistahes tasandil komsomolijuhi omadused võttis kokku sm. K. Tšernenko selle aasta mais: «Ideeline veendumus ja kõrbeline puhtus, organisaatori anne ja võime tähelepanelikult reageerida noorsoo spetsiifilistele vajadustele, kutsealane küpsus ja noortele omane vaimustus» Komitee on veendunud, et selliseid noori inimesi on meie ümber küllalt. Nad tuleb leida ning tööle rakendada. Eriti tähtis on, et teaduskondade ja osakondade bürood soovitaksid selliseid inimesi enam juhtima kursuste ja õpperühmade komsomoliorganisatsioone.

Meie komsomoliorganisatsioonid peavad tõstma oma võitlusvõimet. Selle eelduseks on eeskätt organisatsioonilise distsipliini tugevdamine, mis põhineb ÜLKNÜ põhikirja täpsel ja kõrvalekaldumatul täitmisel. Võtmeküsimuseks peab saama komsomoliaktiivi nõudlikkus enese ja ühingukaaslaste suhtes. Kõrvale tuleb heita võlts seltsimehelikkus, mis sageli viib hoopis kurvemate tagajärgedeni kui seltsimehelik noomimine, näiteks eksmatrikuleerimiseni. Teiseks eelduseks on komsomoliaktiivi enda teotahe, tahtmine oma üliõpilasaastad aktiivselt ja meeldejäävalt mööda saata. Et teotahe baseerub huvil asja vastu, on meie komsomoliaktiivi esmane kohus arvestada üliõpilaskonna soove ja huvisid. Võitlusvõime tõstmise eelduseks on ka tegevuse konkreetsus. Tuleks teha kõik, et kavandatu jõuaks tegudena meie igapäevatöösse. ÜLKNÜ Keskkomitee IX pleenumil öeldi: «Sõnade ja tegude, vastuvõetud otsuste ja nende elluviimise vahel esinev vastuolu loob komsomoliorganisatsioonides enesega rahuolu meeleolu, asendab tegeliku töö lobisemisega töö teemal, teeb plaanidest ja otsustest seebimullid.» Selline olukord on omane ka mitmetele meie komsomoliorganisatsioonidele. Oleme õppinud vastu võtma päris häid otsuseid, kuid mõnikord asi sellega lõpebki. Kahjuks on selline heaolu vaid näiline ning annab end tahes-tahtmata millalgi tunda. Kõige kahjustavamalt mõjub see aga komsomoli autoriteedile. Järgmisel aruandeperioodil peaks kogu meie organisatsiooni juhtideeks olema tema võitlusvõime, mõjukuse ja autoriteedi tõstmine.

Võimalik, et komitee tõi liiga vähe välja seda head, mis meil on. Aga seda on küllaltki palju.

Võimalik, et mõnedest probleemidest oli räägitud teenimatult teravalt, kuid me loodame, et see ärgitab välja ütlema oma mõtteid, tegema ettepanekuid ja märkusi töö tõhustamiseks. Sellist lähenemist nõuab meilt ka ajastu vaim, meie tänane päev. Lõpetuseks pöördugem veel kord 64 aastat ajas tagasi. Vladimir Iljitš Lenini esinemise juurde komsomoli III kongressil: «Noorsooühingu ülesanne on korraldada oma praktiline tegevus nii, et õppides, organiseerides, liitudes ja võideldes see noorsugu kasvataks ennast ja kõiki neid, kes näevad temas juhti, et ta kasvataks kommuniste.».

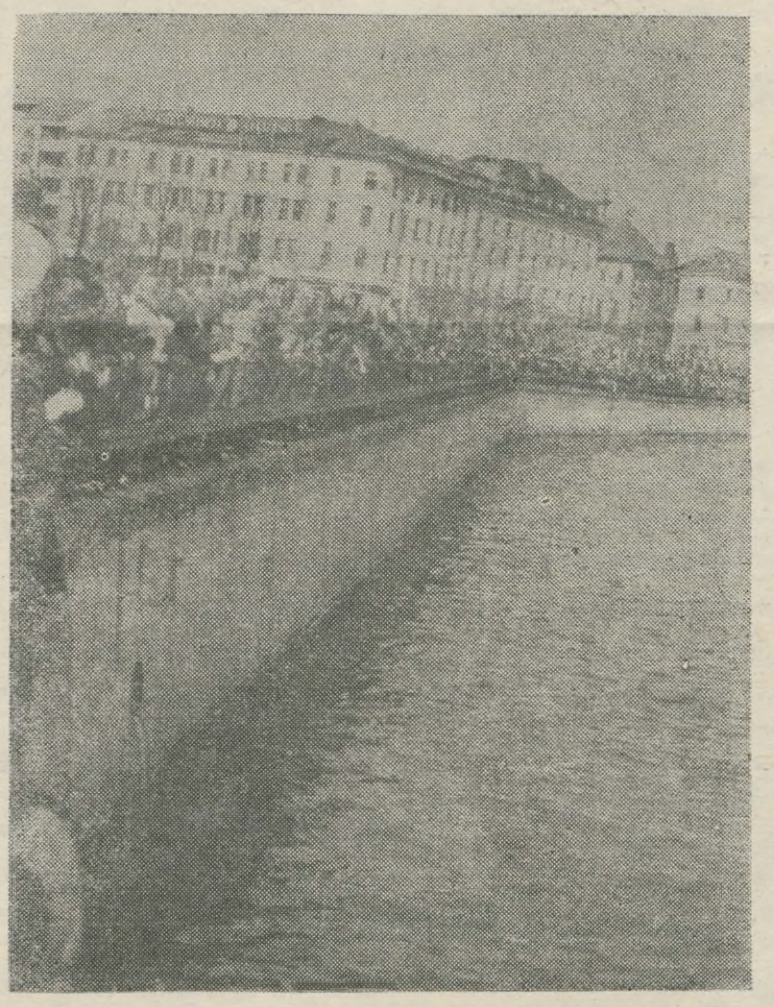

● Sõpruspäevi ei kujuta enam ette Emajõe-üritusteta.
MEELIS LOKI foto

Esmakursuslane, sind ootab taidluskonkurss

Olete kindlasti juba paljude asjadega siin Tartus tuttavad. Vaevalt on teil, noortel diskosõpradel, üliõpilaste klubi olemasolu teadmata. Igal sügisel pakuvad ametiühingukomitee, komsomolikomitee ja klubi välja võimaluse olla ise üliõpilastaidleja — et teiega üheskoos õppima tulnud, aga eelkõige vanemad üliõpilased saaksid teile pilgu peale heita. Ja alati ootavad võitjaid ka väikesed autasud.

Ka sel aastal kuulutatakse välja esmakursuslaste taidluskonkurss. **See toimub 24. ja 25. novembril.** Siis oodatakse teilt kõike, mida olete keskkooli ajal tallele pannud ja muidugi rohkemgi. Pole tähtis esinejate arv. Programm ei peaks kestma üle poole tunni. Võite teha näidendit, lihtsalt laulda, tantsida — mis teil ja teie kaaslastel kõige paremini välja tuleb. Ja et oleks teistelgi, mida vaadata.

22. novembriks oodatakse klubisse kavade stsenaariume, mis teaduskonna funktsionääridel üle vaadatud. Et tähtsemalt prooviaegade ja muu olulise üle aru pidada, kutsub klubi teid, kursuse kultuuriorganisaatoreid, 5. novembril kella 19-ks kokku. Aadress on selline: Tähe tn. 3, II korrus, kunstilise isetegevuse osakond, tel. 3 47 00.

Lõpuks veel üks väike saladus — sügisene taidlemine on ikka toredamini läinud kui kevadine ülelikooliline. Ärge teiegi siis nukralt nurka norutama jääge!

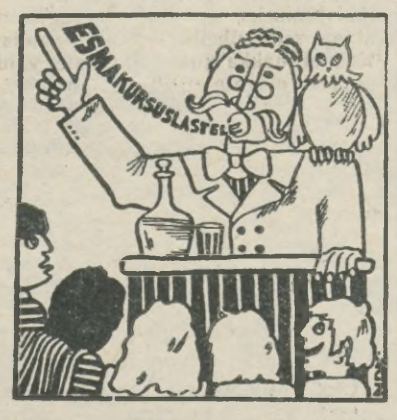

Aleksander Pint

Tartu Riiklikku Ülikooli on tabanud tõsine kaotus — raske haiguse tagajärjel suri 13. oktoobril pedagoogikakateedri professor pedagoogikadoktor Aleksander Pint.

Aleksander Pint sündis 1910. aastal Tatari ANSVs talupoja peres. Üheksateistkümneaastasena lõpetas ta pedagoogilise kooli Leningradis ja alustas tööd eesti algkooli õpetajana. 1935. aastal lõpetas Aleksander Pint aspirantuuri Irkutski Pedagoogilise Instituudi juures ja asus seal tööle dotsendina, ajaloo ja pedagoogikateaduskonna dekaanina. Aastail 1938—1945 töötas ta Sverdlovski Pedagoogilise Instituudi kateedrijuhatajana. Pärast Suurt Isamaasõda oli Aleksander Pint neli aastat noore TRÜ õppeprorektor. 1951. aastal asus ta juhatama TPedI pedagoogikakateedrit. Üle veerandsaja aasta — 1953—1980 — juhatas Aleksander Pint Moskva Riikliku Kunstiinstituudi pedagoogikakateedrit. 1980. aastast töötas ta taas TRÜs, võttis aktiivselt osa ka pedagoogika teooria ja ajaloo erialanõukogu tööst.

Aleksander Pint käis läbi kuulsusrikka tee rahvakooliõpetajast NSVL PA büroo liikmeks. Ta on avaldanud üle 150 töö, tema juhendamisel on kaitsnud teaduslikku kraadi 30 inimest. Aleksander Pint on üks täiskasvanute pedagoogika rajajaid Nõukogude Liidus ja tunnustatumaid autoriteete koduse kasvatuse alal. Tema raamat «See on teile, lapsevanemad» on tõlgitud paljudesse NSV Liidu rahvaste ja välismaa keeltesse. Aleksander Pint on VNFSV teeneline teadlane, NSVL PA kirjavahetajaliige, pikka aega oli ta üleliidulise ühingu «Teadus» pedagoogikaosakonna juhataja asetäitja.

Aleksander Pinti on autasustatud medaliga «Töövapruse eest», Krupskaja ja Ušinski medaliga, medaliga «XXX aastat võidust Suures Isamaasõjas». Aleksander Pindi nimi on kantud tema kodulinna Himki auraamatusse ja ühingu «Teadus» auraamatusse.

Kolleegid mäletavad veel kaua Aleksander Pinti kui alati optimistlikku, heatahtlikku, elukogenud ja abivalmis töökaaslast.

JAAN MIKK

REPLIIK

Ühest ebameeldivusest

1. oktoobril algas õppetöö esimese kursuse üliõpilastega. On selge, et esimesed loengud ja esimeste päevade õppetöö jätavad noortele üliõpilastele sügavad muljed ja mõjutavad suurel määral ka nende edasist töösse suhtumist. Seetõttu peaksid nii õppejõud kui ka administratsioon andma oma parima esimeste päevade õppetöö õnnestumiseks.

Kahjuks pole siin kõik korras. Allakirjutanu õpetab keemia I kursusele kõrgemat matemaatikat. Esimene loeng toimus 1. oktoobril kell 10.15 füüsikahoone auditooriumis TD 006. Seal oli puudu 13 tooli. Et loengut alustada, tõime toole juurde kõrvalolevast sööklast. Viibis loengu algus, loomulikult häirisime ka söökla tööd. Pärast loengut vestlesin komandandiga, kes ütles, et tal on suur toolide defitsiit ja et keegi ei anna neid juurde. Ta lubas siiski järgmiseks nädalaks asja korda teha.

Järgmisel nädalal, s. o. 8. oktoobril ei õnnestunud meil esialgu auditooriumi pääseda, sest võti oli kadunud (ilmselt oli keegi õppejõududest selle oma taskusse unustanud). Kui lõpuks pääsesime varuukse kaudu auditooriumi, selgus, et toole on endiselt puudu. Tekib paradoks — nõuame üliõpilastelt ranget kohalkäimist, kuid kui nad loengule tulevad, ei ole neil kuskil istuda.

Küsimus on «habemega», sest juba eelmisel õppeaastal oli samas auditooriumis toolide puudus ning pöördumised nii komandandi kui ka õppeosakonna poole ei andnud mingeid tulemusi.

ÜLO LEPIK,
teoreetilise mehaanika kateedri juhataja

Tulge seminarkasse lugema!

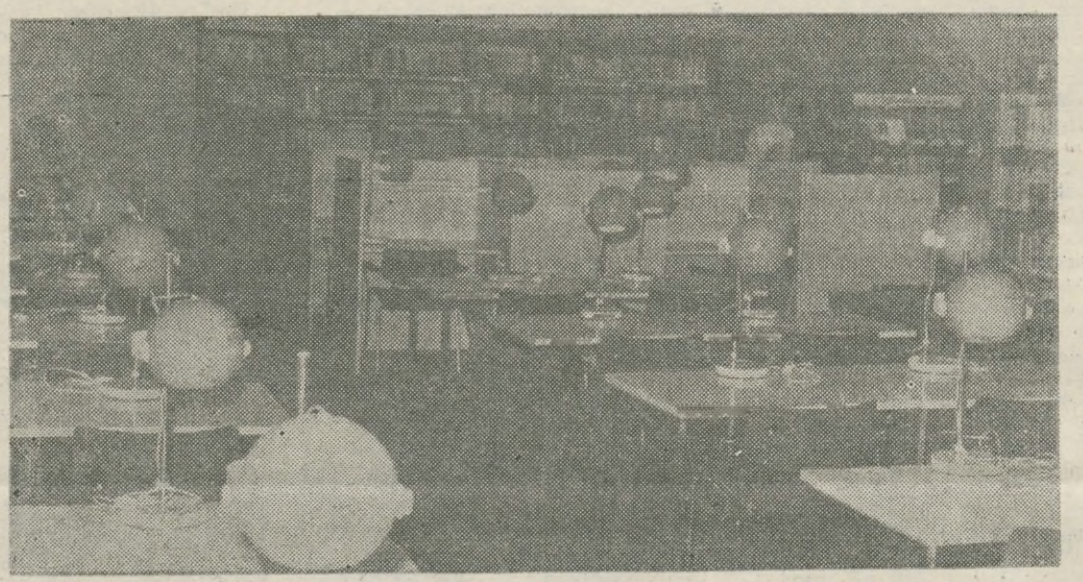

Varem oli peahoone kolmandal korrusel ajaloo- ja keeleteaduskonna raamatukogu, mida hüüti seminarkaks. Seal käis nii palju lugejaid, et mõnikord tuli istekohta järjekorras oodata. Ka raamatuile jäi kitsaks. Ülikooli juubeli paiku jäid need ruumid teadusosakonna käsutusse ja seminarka kolis peahoone õuele õpperaamatukogu endistesse ruumidesse. Kolimine võttis aega, samal ajal avati uus raamatukogu, lausa palee, ja seminarka läks lugejail nagu meelest. Eks peakogu ole ka teaduskondade ühiselamutele lähemal. Pärast kolimist vähenes seminarka külastajate arv kaks korda (1980 — 68 500 külastust, 1983 — 39 025). Ometi on seminarkas hea, avar, vaikne, rahulik töötada. Sees soome mööbel, põrandal «Mistra», laudadel lambid, avariiulitel ajakirjandus, teatme- ja õppekirjandus. Fondid on komplekteeritud 90 aasta vältel ajaloo-, kunsti-, pedagoogika-, psühholoogia-, filoloogia-, žurnalistikaalasest kirjandusest, mida on kokku 67 000 eksemplari. Nõutavamaid raamatuid tuleb kasutada kohapeal.

Ajaloo- ja filoloogiateaduskonna raamatukogu, nn seminarka on avatud kl. 8—22, laupäeviti kl. 10—20, pühapäeviti 10—18. Sisse saab, kui näitate lugejapiletit. Üleriided ja kotid tuleb jätta alla riidehoidu, aga — nagu loonitab Kaarel Ird teatrikülastaja kohta — mitte mõistus, mitte mõistus. See tuleb võtta üles kaasa.

TÕNU PEETS,
žurn. IV k.

Nii tühi seminarka muidugi ka pole. Pilt on tehtud siis, kui restaureeritud ruum alles valmis sai.

Tulge RSRi!

Oma 21. tööaastat alustab rahvusvaheliste suhete ring. Väikese ringi koosolekud toimuvad endiselt igal kolmapäeval kell 20 teadusraamatukogus aud. 225.

24. oktoobril kl. 20 on ringi senaatorite ettekanded teemal «Naisliikumine USAs». Järgneb diskussioon.

NB! Samas ka uute liikmete vastuvõtt, eriti ootame esmakursuslasi!

* * *

Mida siis kujutab endast RSR?

RSR loodi 7. oktoobril 1963 eesmärgiga informeerida üliõpilasi aktuaalsetest poliitikasündmustest, avardada nende silmaringi, kaasa aidata teadusliku maailmavaate kujunemisele.

Tänapäeva infotulvas orienteerumine pole sugugi lihtne, tõeline poliitikahuviline peab aga näiteks olema võimeline vahet tegema konkreetse riigi välispoliitilise propaganda ja reaalse välispoliitika vahel. Ainult lugemisest-kuulamisest-vaatamisest siin ei piisa, mõnigi asi tuleb endale selgeks mõelda, läbi arutada. Sellisest spetsiifikast on tingitud ka ringi eriline struktuur. Nimelt jaguneb RSR suureks ja väikeseks ringiks.

Suur ring kujutab endast üritust publikule, kus antakse mingi välispoliitilise probleemi terviklik analüüs. SR tuleb kokku kaks-kolm korda semestris ja tema töövormiks pole sugugi ainult klassikalised loengud, vaid ka läbi kahe aastakümne tänapäevani vastu pidanud RSRi *show*'d, kus aktuaalsed rahvusvahelise elu päevasündmused tuuakse publiku ette teatraliseeritud etendustena (näit. toimus kevadel klubis «USA 1984. aasta presidendivalimiste» *show*).

Väike ring ehk senat on RSRi tegevliikmete koosolek, kus poliitikasündmuste kõrval arutatakse ka ürituste organiseerimist, loengute pidamist jms. Senaatorid on seadnud endale ülesande oma teadmiste täiendamise kõrval parandada ka esinemisoskust. Seda võimaldab suur loengute praktika, mille organiseerimisele aitab igati kaasa ühing «Teadus», eelkõige selle Tartu osakond. Julgelt saadetakse tudengeid linna asutustesse-ettevõtetesse loenguid pidama, samuti võimaldatakse sõita lektorite seminarõppustele Tallinna ja mujalegi. Ringi senaatorid on kõik ühingu «Teadus» liikmed.

Kui RSRi SR üritustele võib tulla igaüks, siis VR liikmete üle peetakse kindlat arvestust. Seda on vaja kasvõi senaatorite loengutegevuse arvestamiseks.

Praegu on ringis 16 senaatorit, juhtkond on 3-liikmeline (RSRi president — Owe Ladva, õigust. IV k., asepresident — Ants Rebane, ajaloot. IV k., pressisekretär — Sven Papp, õigust. IV k.). Ringi juhendab ajalookandidaat Kaido Jaanson.

VR iga-aastastest üritustest võiks nimetada peale kolmapäevaste töökoosolekute ka seminarlaagreid Aegviidus, RSRi lendsalga esinemisi Pärnu keskkoolides, teoreetilisi konverentse, RSRi päeva ülikoolis, miitinguid peahoone ees, kõnevõistlusi ja kõrgkoolidevahelisi viktoriine jm. Kindlasti kutsume külla ka tuntud väliskommentaatoreid, õppejõude, kes on mingil viisil seotud välispoliitikaga. Küllap jõuame muudki.

RSR ootab uusi liikmeid, kõiki, kel tõsine huvi välispoliitika vastu. Kes teab, võib-olla saab teistki tuntud väliskommentaator. Toomas Alatalu, Raul Mälk, Tõnu Kõrda jt. olid samuti omal ajal RSRi aktiivsed liikmed.

SVEN PAPP,
õigust. IV k.,
RSRi pressisekretär

● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT

Sellesügisene võrkpall

Eelmisel nädalavahetusel jõudis Tallinnas lõpule Eesti NSV võrkpallimeistrivõistluste avaetapp naistele. TRÜ naiskond, tänavune «Kalevi» meister võitis TSKi 3:0 ja TPedI 3:2, kaotas aga põhikonkurendile Kirovi-nim. NKKle 1:3 ja Tallinna «Tempo'e» 0:3. Varem Tartus peetud kohtumistes võideti kõik kolm mängu ja nüüd ollakse 5 punktiga kolmandal kohal.

Sel nädalalõpul toimub spordihallis konkursstturniir, kus kahele esiliiga kohale pretendeerib neli meeskonda: Kirovi-nim. NKK, Tallinna «Tempo», Viljandi ja TRÜ. Põidlahoidjatele teadmiseks: mängude algus reedel kl. 14, laupäeval kl. 12, pühapäeval kl. 14.30.

Novembris alustatakse ülikooli meistrivõistlustega. Sellega seoses tahaks rääkida distsipliinist ja võistlusvormist.

Igal aastal on võistkondi, kes on loobunud, tehes palju tüli korraldajatele ja vastasvõistkondadele. Kolme viimase aasta võrk- ja korvpalliturniiridelt pole registreeritud võis kondadest loobunud vaid biogeo ja matemaatikute võistkonnad.

Ühtset vormi kohustab võistlustel kandma võistlusmäärustik. Enamik võistkondi ilmub võistlustele erinevat värvi särkides. Tavaliselt vabandavad nad end sellega, et sportsärke olevat kauplustes harva. Kuid on mitmeid võistkondi (matemaatikat., õigust., bio-geo), kus tänu agaratele asjaajajatele on võistkond ühtses dressis. Usun, et nende võistkondade «varustajad» ei keeldu abist, kui nende poole pöörduda.

Teaduskondade meistrivõistlustel selguvad 3 nais- ja meeskonda, kes esindavad ülikooli traditsioonilisel matškohtumisel EPAga.

Indu teaduskondade spordiorganisaatoritele võistkondade komplekteerimisel ja varustuse hankimisel!

TARMO KAJANDI,
sportmängude kateedri õpetaja

VÄLISKIRJANDUSE RINGI

koosolek on teisipäeval, 23. oktoobril kl. 18 ph. aud. 138. Kavas ettekanne Aleksis Kivist.

KEDA HUVITAB KARTAUTO?

Kartautod ootavad üliõpilasi, kes on varem selle spordiga tegelnud ja ülikooli töötajate 10—12-aastaseid lapsi. Infot saab TRÜ ALMAVÜst Tiigi 78—236, tel. 3 12 92.

PRESSIKLUBI

Vanad ja uued pressisekretärid, kohtume toimetuses kolmapäeval, 24. oktoobril kl. 17.

KLUBIS

Reedel, 19. oktoobril kl. 21 diskoõhtu toreda lisandiga.

Laupäeval, 20. oktoobril kl. 22 kesköödisko.

Pühapäeval, 21. oktoobril kl. 21 diskoõhtu «Hei, teie seal, teil on selg valge!».

SÜGISBALLILE

Laupäeval, 27. oktoobril on klubis ülikooli töötajate sügisball. Pääsmeid saab ametiühingubüroode kultuurikomisjonilt alates teisipäevast.

KOHVIKUS

Pühapäeval, 21. oktoobril kl. 19 disko.

Toimetaja
VARJE SOOTAK

«TRÜ»

Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 3757. MB-10426. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 29 (1388) Reedel, 26. oktoobril 1984 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

ELKNÜ TRÜ komitee uus koosseis

Arvo Lamp	— komitee sekretär
Verni Loodmaa	— ideoloogia- ja kultuuritöö asesekretär
Ardo Kubjas	— organisatsioonilise töö asesekretär, matem. IV k.
Andi Kasak	— õppe- ja teadustöö asesekretär, õigust. IV k.
Jaan Vihrov	— töökasvatuse asesekretär
Anu Unt	— arvestussektori juhataja
Reet Randoja	— õppesektori juhataja, keemia II k.
Tiit Vajak	— ideoloogiasektori juhataja, õigust. I k.
Merike Karlson	— internatsionaalse kasvatustöö sektori juhataja, ingl. fil. IV k.
Georgi Bujanovski	— sõjalis-patriootilise töö sektori juhataja, ravi IV k.
Tiina Noot	— organisatsioonilise töö sektori juhataja, geogr. III k.
Andres Arrak	— aktiivi õpetamise sektori juhataja, poliitilise ökonoomia kateedri aspirant
Imbi Ernits	— pressisektori juhataja, žurn. II k.
Tauno Kalvet	— EÜE sektori juhataja, ravi IV k.
Sulev Ulp	— kultuurisektori juhataja, ravi IV k.
Andres Lepikov	— šeflussektori juhataja, õigust. II k.
Neinar Seli	— spordisektori juhataja, spordifüsioloogia kateedri aspirant
Tambet Tampuu	— õiguskasvatussektori juhataja, õigust. IV k.
Priit Teder	— olmesektori juhataja, majandust. II k.
Vahur Keldrima	— arstiteaduskonna komsomolibüroo sekretär, ravi VI k.
Sergei Belokon	— komsomoliprožektori staabiülem, spordimed. IV k.
Boriss Gabovitš	— vene osakondade komsomolisekretäride nõukogu esimees, ravi VI k.
Ants Kull	— õigusteaduskonna õpetaja

Komsomolikonverentsi sõnavõtud

Lugupeetud tudeng! Aruandekõne lugesid Sa eelmisest lehest läbi, eks? Kui Sa seda ei teinud, võiksid nüüd 19. oktoobri lehe üles otsida ja pilgu peale heita. Kui Sa näiteks kurdad, et Sinu kursusel või rühmas on igav elu, midagi ei tehta, siis võid teada saada, mida teised teevad. Võib-olla paneb Sind mõtlema ka mõnigi ebameeldiv tendents. Nii et loe! Aga nüüd veel pisut konverentsiinfot enne sõnavõttude refereerimist.

Komsomolikonverentsist võttis osa 286 delegaati. Pidulikult toodi aulasse ülikooli ja meie komsomoliorganisatsiooni lipud. Lilledega peeti meeles meie eelkäijaid. Parimad õppurid viisid lilled V. I. Lenini mälestussamba jalamile, aula mälestustahvli ning ülikooli õppejõudude ja kasvandike — revolutsiooniliikumisest osavõtnute mälestusmärgi juurde. Valiti tööpresiidium ja muud organid, mis konverentsi läbiviimiseks vajalikud. Samuti valiti delegaadid linna komsomolikonverentsile. Võeti vastu otsus ja loeti ette läkitus teistele kõrgkoolidele.

SÕNAVÕTTUDEST

Alustas arstiteaduskonna komsomolisekretär Vahur Keldrima ravi VI kursuselt. Teemaks õppetöö ja ühiselamud. Ta tutvustas komsomolibüroo tööd. Näiteks arutati stomatoloogia I ja II ning pediaatria I kursuse kehva õppeedukust. Kohale olid kutsutud ka nende kursuste komsomolisekretärid. Mis selgus? Peapõhjuseks olid läbimõtlematult koostatud eksamite ja arvestuste plaanid. Ühiselt vaadati läbi järgmised plaanid ning ka hinded paranesid. Niimoodi peaks töötama iga teaduskonna komsomolibüroo.

Ühiselamu poole pealt olid tal aga kurvemad näited. Leningradi mnt. 89 komandandi silmis ei ole ühiselamu nõukogu just autoriteetne. Kuidas saabki leida ühist keelt, kui nõukogu otsustas näiteks majutamise lõpetada 15. septembriks, komandant seda aga ei arvesta ja võtab hiljemgi vastu. Nõukogul kaob ülevaade kohtade jaotamisest. Üliõpilased leidsid oma fotolabori jaoks (see on arstide pikaajaline traditsioon: laboris tehti pilte oma üritustest) vastutava inimese, varustuse. Komandant muutis selle ruumi koristajate puhkeruumiks. Võib-olla on ka koristajatele oma puhketuba tarvis, aga siis peaks vist kokku leppima mõne muu sobivama ruumi suhtes. Viimasel ajal pole komandant enam nõukogu koosolekutest osa võtnud.

ANDRUS SALUPERE foto

Õppetöö teemal jätkas Reet Randoja keemia II kursuselt. Temagi toonitas, et teaduskondade büroode õppesekretorid peavad rohkem oma ülesannetest hoolima: arutama, välja uurima viletsate tulemuste põhjused, kontrollima õppedistsipliini. Eriti oleks vaja tähele panna I kursuste osavõttu õppetööst. Just sel ajal kujuneb välja harjumus loengut korralikult või korratult käia. Ta arvas, et senisest rohkem võiks kasutada ka individuaalplaani. Parimate üliõpilaste fotod tuleks panna igas teaduskonnas (osakonnas) autahvlile, avaldada sagedamini kiitust. Poleks midagi imelikku, kui suurürituste pääsmetega peetaks meeles ka neid.

Sõjalis-patriootilisest tööst kõneles Georgi Bujanovski vene ravi IV kursuselt.

Tihedamaks on muutunud koostöö sõjalise kateedriga: korraldatakse üritusi, antakse välja stende. Jätkub võidu 40. aastapäeva tähistamise ürituste organiseerimine.

RSRi president Owe Ladva (õigust. IV k.) tutvustas lähemalt rahvusvaheliste suhete ringi tegevust. Seda me lehes kordama ei hakka, sest eelmises «TRÜs» ilmus ringist eraldi kirjutis. Et RSR hoogsalt tegutseb, peaks olema märgata sellele, kes seda märgata tahab. Oma väikese liikmeskonnaga püütakse teha nii palju kui võimalik. Liikmete arvu kahandab seegi, et II ja III kursuse noormehed viibivad ju armeeteenistuses. Seda raskem on uute liikmete leidmine. Kõik huvilised pangu tähele kuulutusi ja astugu ligi.

Nende poiste tegevus on seda väärt, et neid igati toetada. Ehk saab keegi aidata ka ruumiga. Praegu peetakse oma koosolekuid raamatukogu auditooriumis, aga materjalide hoiupaika pole.

Ühiselamud võttis vaatluse alla veel Priit Teder majandusteaduskonna II kursuselt. Ei saa salata, et viimastel aastatel on kord käest ära lastud. Mis sellest enam korrata, lõpuks on aeg asi käsile võtta. Palju süüd on siin komsomolil endal. Kui palju tehakse üldse välja sellest, kui näiteks korrusevõi toavanem ei täida oma ülesandeid, rääkimata majanõukogust endast. Valve laseb läbi võõraid, küsimata lubasid. Ometi saaks võõraste sissetulemist takistada. Mõned pääslad tuleks aga ümber ehitada. Sõnavõtja tegi ka ühe niisuguse väärt ettepaneku: miks ei võiks ühiselamuid remontida ka suvemalev? Oma tööd ehk hoitakse paremini. Priit Teder ütles lõpetades, et ärme teeme nüüd suurt kampaaniat, aga hakkame korralikult elama ja ka teisi korrale kutsuma.

I kursuste poolt astus kõnepulti ajalootudeng Kalev Vilgats. Saime teada, mida esmakursuslased esimestest kuudest tähele on pannud. Kolhoosi ajal elas tema kursus linnas. Kõik oli hästi peale selle, et ühiselamu oli külm — ei saanud kusagil märgi riideid kuivatada (külma all kannatas tegelikult kogu linn, ei mäletagi, millal oleks Tartus soojus enne niisket ja külma aega sisse lülitatud).

Ühiselamute kohta võib lehte edasi kanda järgmise mõtte: toakapp ei mahuta kõiki tudengite asju. Üliõpilased aitaksid need ise ära lõhkuda, kui saaks asemele suuremad ja kaasaegsemad. Lõpetuseks soovis ta, et küll oleks tore, kui sõjaväkke tooks post ka TRÜ lehe, et teaduskondades ja komitees valitud inimesed teeksid oma tööd südamega, et oleks rohkem paremini õppijaid ja teaduse tegijaid.

NLKP ajaloo kateedri juhataja professor Johannes Kalits oli TRÜ komsomolisekretär aastail 1957—1960. Tal oli hea meel märkida, et need ideed, mille nimel eelmised komsomolisekretärid tegutsesid, on edasi arendatud. Kui 1940. aasta 4. oktoobril asutati TRÜ komsomoliorganisatsioon, kuulus sellesse vaid 22 liiget. Viimastel aastatel on kommunistlikke noori olnud üle 5000. Praegu on juba teaduskondade büroodel nii vastutusrikkad ülesanded, nagu olid varem komiteel. Et me saaksime paremini mõista endigi ülesandeid, leida uusi, tuleks rohkem tungida ülikooli komsomoli ajalukku. Professor Johannes Kalits kordas TRÜ komsomoli ajaloo konverentsil esitatud mõtet: kuulutada välja komsomolimemuaaride võistlus. Miks mitte meenutada nendes kirjapanekutes kõike omaaegset, tudenginaljugi. (Toimetuselt — «TRÜ» naljarubriik «TRÜNN» ootab samuti kaastööd!!!).

Õiguskasvatussektori juhataja, KORi ülem Tambet Tampuu (õigust. IV k.) täiendas aruandes mainitud tööd linnakoolidega. Eelmisel päeval oli komsomoli linnakomitees toimunud koosolek, kus määrati uuesti šefid. Nädala pärast lubati jälle kokku saada. Rohkem tahetakse tegelda ka alaealiste asjade komisjoniga. Seda teevad õigusteaduskonna üliõpilased.

(Järg 2. lk.)

Oktoobriaktus

ON TEISIPÄEVAL, 6, NOVEMBRIL KL. 14 AULAS.

Oli EKP Keskkomitee pleenum

Laupäevasel EKP Keskkomitee pleenumil esines ettekandega EKP Keskkomitee esimene sekretär Karl Vaino. Teemaks olid vabariigi parteiorganisatsiooni ülesanded, mis tulenevad NLKP Keskkomitee otsusest «Komsomoli parteilise juhtimise edasisest parandamisest ja tema osatähtsuse suurendamisest noorsoo kommunistlikul kasvatamisel» ning NLKP Keskkomitee peasekretäri sm. K. Tšernenko esinemistest partei poolt noortega tehtava töö küsimustes.

Ettekande arutamisest võtsid teiste hulgas osa ja esinesid ka sõnavõtuga EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär Enn-Arno Sillari ning ülikooli parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris.

«Kõrgkooli probleemid»

Alates 1977. aastast on järjepidevalt ilmunud kõrgkoolipedagoogika labori artiklikogumik «Kõrgkooli probleemid». Käesoleva aasta kogumiku pealkiri on «Проектирование учебно-воспитательного процесса. Проблемы высшей школы. VII». Väljaanne sisaldab 14 venekeelset inglisekeelsete resümeedega artiklit 150 leheküljel 15 autorilt.

Juhtartiklis võtab V. Ruttas kokku õppeprotsessi uurimise ja projekteerimise metodoloogilised printsiibid. Õppetöö käsitlemine kolmes aspektis — ainelis-loogilises (see puudutab muu hulgas õpetatavaid-õpitavaid teadmisi), psühholoogilises (puudutab näiteks õpetaja-õpilase suhtlemist) ja sotsiaalses (puudutab hariduse vajalikkust jm.) — on olnud labori kompleksse uurimistöö printsiibiks alates 1975. aastast.

Suur osa artikleist teadvustavad üliõpilase maailmavaate kujundamise käiku. Nende artiklite järeldustes leidub praktilisi ja kasulikke ettepanekuid: V. Siebenilt — filosoofiat (v. a. filosoofia ajalugu) ei saa õpetada loodusteaduste õpetamise metoodikaga (sest filosoofia kannab ideoloogiakoormat); E. Pärtelilt — üliõpilane vajab metodoloogilist nõu õpetatava teooria sidumiseks maailmavaatega; M. Gräzinilt — üliõpilane rahuldab elulist suhtlemisvajadust enamasti üliõpilaste ringis, üliõpilaste mitteametlikku suhtlemisringi lülitunult saaks õppejõud teha tõhusat kasvatustööd.

On aeg ühendada eri teadusharude meetodid universaalseks tunnetuse meetodiks — arvab M. Pärn. Kavandatud artiklite sarjast esimeses alustab ta selle seisukoha põhjendamist. Õppeainete sünteesimise suunda toetavad A. Rannikmäe ja J. Lankots.

Eksperimentaaluuringutest (kogumiku kolm viimast artiklit) peaks arvukamat lugejaskonda huvitama TPI üliõpilaste igakuise atesteerimise arvutiväljundite (hinnetetabelid) kirjeldused.

JAKS LANKOTS

Komsomolikonverentsi sõnavõtud

(Algus 1. lk.)

Üliõpilaste pressitööst kõneles «TRÜ» toimetaja Varje Sootak. Teaduskondade pressisekretäride tegevusest on lehest tihti lugeda saanud, seepärast pole sõnavõttu tarvis pikemalt edasi anda. Praeguseks on enamik pressisekretäre vahetunud. Ees seisab töö uue aktiiviga. Lehe kaudu saab neid üles kutsuda oma sõna ütlema «TRÜ» näo kujundamisel. Ja mitte ainult neid, vaid kõiki üliõpilasi.

ELKNÜ TRÜ komitee töökasvatuse asesekretäri Jaan Vihrovi sõnavõtt puudutas ehitusmalevat. Möödunud aastal pidi EÜEs osalema 830 TRÜ üliõpilast, osales 580. Miks plaan täis ei saanud? Sest see polnud reaalne, ei arvestatud, et II ja III kursuse noormehed on armees. Üldiselt läks tänavune malevasuvi korda. Sõnavõtja tänas veel kord dotsente Enn Hansbergi ja Viktor Siebenit, kes viimasel minutil Gagarini rühmale appi tulid.

See kõik näitab, et uue aasta malevaküsimusi tuleb hakata lahendama juba sel aastal. Omaette probleem on siiski Gagarini rühma komplekteerimine. See on Eesti NSV esindusrühm, aga koosneb ainult TRÜ üliõpilastest. Selles ei ole mitte ühegi teise meie kõrgkooli tudengit.

Komsomolikaadri valikust kõneles Tiina Noot geograafia III kursuselt. Mis kasu on sellest komsomolisekretärist, kes ei oska isegi koosolekut läbi viia? Ometi toimub komsomolikomitees pidev aktiivi õpetamine. Tähelepanelikumalt oleks vaja valida aktiivi. Sinna peaksid kuuluma vaid need, kellest on näha, et nad tõesti midagi tegema hakkavad.

ELKNÜ TPI komitee sekretär Eduard Saul tervitas meid ja lootis, et taas tekivad kahe kõrgkooli vahel tihedad sidemed. Kahjuks pole viimastel aastatel käidud teineteise konverentsidel.

EKP TRÜ komitee sekretär dots. Advig Kiris alustas oma sõnavõttu nii: «Siit konverentside kõnepuldist on alati tuumakaid mõtteid öeldud. Siit on kutsutud uudismaad harima, on kutsutud tasuta töötama üks suvekuu ühiskondlikel töödel. Erinevatel aastakümnetel on erinevad ülesanded.» Tänane kommunistlike noorte põlvkond elab arenenud sotsialistlikus ühiskonnas. Kuid see ei ole veel valmis ühiskond, seda tuleb täiustada. Ise saame seda teha eelkõige oma teadlikult korraliku põhitöö ja distsipliiniga. Tänane üliõpilane viib meie ühiskonda edasi järgmisel sajandil, mil ülesanded on ehk veel keerulisemad ja raskemad. Alus tuleb saada siin, kõrgkoolis. Täna esile tulnud probleemid on tarvis nüüd lahendada. Vastutagem siis ka selle eest maksimaalselt. Mida näiteks teha, et üliõpilane saaks loengust maksimaalse osa? Vahel kurdetakse, et üks või teine õppejõud loeb vaid ette oma õppevahendit. Ilmselt saab ka ise midagi teha, et nii ei juhtuks. Nõudke meie lugupeetud dotsentidelt ja professoritelt, et nad töötaksid teie heaks palehigis, et nad otsiksid vastust kõigile teie küsimustele. Sellest on tulu aga vaid siis, kui te ise tahate õppida, teada saada, areneda.

ELKNÜ Keskkomitee poolt tervitas ülikooli kommunistlikke noori sekretär Kersti Rei. Meeldiv oli konverentsil muidugi teada saada, et võrreldes komsomolitööd pealinna ja Tartu kõrgkoolides, annaks ta viimase aja eest plusspunktid Tartule. Vajakajäämisi on siiski veel palju. Näiteks on seni vähe tähelepanu pööratud teaduskondadele ja kursustele. On viga, et kogu hool on keskendatud suurüritustele. Mõnel üliõpilasel pole ühtegi komsomoliülesannet, temaga ei tegele keegi. Kuid just töö inimesega on tähtis. Praegu ei ole TRÜs ka mitte ühtegi pedagoogikarühma. Kas ei peaks iga teaduskond organiseerima ühe rühma? Läheb ju üks kolmandik TRÜ lõpetajatest tööle õpetajana. Kui paljud neist on valmis klassijuhatajatööks?

Ühiselamuküsimusi arutades tuleb sageli välja nii, et nendega tegelevad kõik, välja arvatud üliõpilased ise.

Komsomolil on palju töösuundi. Seepärast suhtutakse mõnesse töölõiku pinnapealselt. Tartus on üsna palju noorte seaduserikkumisi. Kes siis veel peaks oma sõna ja teoga alaealiste asjade komisjoni aitama kui mitte õigusteaduskond? Tähtis ei ole mitte ühekordne loeng, vaid on tarvis sisse seada pidev süsteem. Kahju, et šefid on vaid kuuel koolil, šeffe oleks vaja kõigile Tartu koolidele.

Kultuurisektori töö ei tohiks samuti piirduda vaid suurüritustega. Töö peab olema pidev ka teaduskonna aktiiviga. Kas mitte seepärast ei kurdeta, et suurüritusteaegsed tõsisemad ettevõtmised jäävad publikuta, et neil pole harjutud muul ajal käima, et neid muul ajal ei tehtagi.

* * *

Kersti Rei andis ELKNÜ Keskkomitee aukirjad majandusteaduskonna dekaanile dots. Valner Krinalile ja üliõpilastele Ardo Kubjasele, Andi Kasakule, Ovanes Sarkisjanile, Vahur Keldrimale, Heli Reinolale, Aina Kondile, Toomas Kivimäele, Merike Karlsonile ja arvestussektori juhatajale Anu Undile.

* * *

Ülikooli komsomoli suurfoorum on lõppenud. Järgmisel konverentsil annavad oma tööst aru uued inimesed. Sellest asjalikust konverentsist on mõndagi meelde jätta, et vead ei korduks, et tudengielu muutuks huvitavamaks.

Esmaspäeval toimunud parteikomitee koosolekul arutati konverentsi käiku ja komsomoli parteilist juhtimist koos komsomolikomitee endise ja praeguse sekretäri ning asesekretäride ja teaduskondade parteibüroode esindajatega.

KAJA HARGLA

Jõudu tööle!

See oranž maja peahoone kõrval, kus kahel korrusel kõhu täis süüa saab, on tuntud mitte ainult ülikooli rahva seas. Maja, mis aastavahetuseks üle pika aja taas avati, mäletab neidki päevi, mil uksel seisnud ametimees nõudis näha külastamiskaarte nii õppejõududelt, tudengitelt kui vilistlastelt. Kuid nüüd pole selle ameti jaoks meest, rääkimata riidehoiuvalvurite defitsiidist.

Juhataja **VIRVE PÄRNAL** on teisigi muresid — peale tööjõupuuduse kummitab ka transport. See, mida oleks vaja hommikuti, on nende käsutuses alles õhtupoolikuti. Ja muidugi praetaldrikud ja lusikad, mis kipuvad ära kaduma. Ülikooli tänava majas on siiski remondi järel töötingimused sanitaarnõuetega vastavuses. Kuigi nii üleval kui all on istumisruumi vähemaks jäänud, on plaan alati täis saanud (üks erand kinnitab reeglit). Kohviku saalides on kohti ligi 200, sööklas 60. Kõhutäie eest hoolitsejaid on 34. Neid on veel rohkemgi kui kaasa arvata ka teiste õppehoonete ja ümiselamute söögikohtade töötajad.

Nüüdsi pajatas juhataja Virve Pärn oma maja muredest ja rõõmudest, sest need käivad ikka käsikäes. Muidugi oli heameel kuulda, et teenindatavate, st ülikooli rahvaga ollakse väga rahul ning et oodatakse kriitikatki, sest hea, omapoolsete ettepanekutega kriitika aitab mõnikord palju edasi. Olgem siis õiglased. Virve Pärn, kes hiljuti tähistas oma esimest juubelit, on üle poole oma elust tegelnud toitlustusega. Aprillis saab 12 aastat TRÜ kohviku juhatamisest. Ta ise soovis, et kirjatükis temast võimalikult vähe juttu oleks, rohkem ikka tööst endast ja kolleegidest.

Jõudu ja vastupidavust meie eest hoolitsemisel edaspidigi!

EPP ALATALU,
žurn. I k.

Mitte ainult ballist

Kaks majanduse repsi vestlevad elavalt energiaprobleemidest. Jutt kaldub toorainele ja kohe on üks geoloog platsis. Samas on paar füüsikut oma sõna sekka ütlemas. Üks ajaloolane püüab probleemi üldistada, kuid teda ei kuulata. Jutt jätkub rangelt majanduse piires. Kõrval ootab üks eksinud vanem tudeng oma daami. Üleolev naeratus tema näol näikse ütlevat: «Mis te ikka tühja tuult tallate!» Minuti pärast daam ununeb, naeratus kaob ja juba ta ongi vaidlejate keskel. Teaduses ei ole ei esmakursuslasi ega vanemaid tudengeid.

Eemal koguneb teine ring. Seal on kuulda vaid üht häält. Mõni filoloog loeb vist oma uusi luuletusi. Vaikust ei jätku kauaks. Kohe kostab väike aplaus ja pikk vaidlus. Kõik kordub taas, ainult aplaus on vähe pikem ja vaidlus veidi lühem.

Dirigendi taktikepi puudutust pole kuuldagi, aga koos esimeste helidega ringid taanduvad. Vaid majandusmehed vaidlevad edasi. Nemadki on aga sunnitud seina äärde tõmbuma, sest saal jääb tantsijaile kitsaks ...

See oli ainult unenägu. Tegelikkuses läks natuke teisiti. Möödunud reedel kell 19.30 olid «Vanemuise» kontserdisaali uksed veel suletud. Esmakursuslased (ja mitte ainult) seisid troppis terrassil, treppidel ja tänavalgi. Jutt käis kodutöödest, pausipanekutest ja mahakirjutamisest. Mõned trügisid rahvasummas ringi ja otsisid tuttavaid keskkoolipäevilt.

Mõni minut hiljem tehti uksed lahti. Selleks ajaks olid varasemad tulijad juba üle poole tunni oodanud. Balli loenguga ei võrdle, aga ikkagi... Üliõpilased, kes ise harjunud hilinema, ei teinud sellest mingit numbrit, teistele oli viivitamine küll solvav. Avamine hilines täpselt 15 minutit, nii et mahtus isegi akadeemilisse veerandisse.

Programmis kirjas olevat kammeransamblit enne avamist ei õnnestunud üldse näha. Kahju, et rektor prof. A. Koop ei saanud ise kohale tulla. Nii pidi avasõnad ütlema juhtkonna nimel KKT dekaan prof. A. Viru.

Kahju oli ka sellest, et peo korraldajad jätsid peremehele ja perenaisele küllaltki ebamäärase rolli — midagi esineja, külalise ja konferansjee vahepealset. Kerstile ja Vessele aga aitäh!

(Järg 4. lk.)

Meie orkestri juht

● **Sulev Kald oma vanemate esimese ja ainukese poeglapsena** 22. oktoobril 1924.

«Ema räägib, et ma sündisin õhtul kell pool viis. Kas ma karjusin kõvasti? Seda küll ei tea. Ega tollal polnudki talunaisel mahti selliseid asju tähele panna.»

Orava vallas Hanikase 7-klassilise kooli õpetajana aastail 1944—1947.

«Sõja lõpukuudel sattusin Võrru. Siis oli inimesi vaja just miilitsasse ja kooli. Nii meid jaotatigi: sina lähed miilitsaks, sina kooliõpetajaks. Hanikase koolis oli mul lastekoor — esimene minu elus — ligikaudu 30 lauljaga, mõned peaaegu eakaaslased. Selle kooriga võtsime osa ka 1947. aasta laulupeost. Mul on see hästi meeles. Kõik oli kuidagi vaikne, sest kõrv oli harjunud lahingumüraga. Inimesed olid vabanenud sõjaängistusest ja see omakorda tõi kaasa entusiasmi igal pool kaasa lüüa. Laiskust ja vedelemist polnud sugugi rohkem kui praegu.

Hiljem muutus mul tervis kehvaks, sest teate, tollal ei olnud midagi süüa... Pool aastat põdesin Tartu haiglas. Sealtpeale jäingi tööle hoopis Tartusse.»

TRÜ puhkpilliorkestri juht 1962. aastal.

«Noorte ülelinnaline puhkpilliorkester kasvas nagu iseenesest üliõpilasorkestriks. 1962. aastal tulime siis päris ülikooli lipu alla.

20 aastat tagasi oli õppetöö pinge väiksem ja üliõpilasel jäi aega rohkem. Ka orkestrile. Erinevus oli selleski, et üliõpilaskond oli pisut vanem kui praegu ja seega ka tugevam. Eks see olnud orkestriski tunda. Üldse oli siis huvi ka vahest suurem, sest TV alles arenes. Valmiskujul ei pakutud eriti midagi kätte.»

TRÜ puhkpilliorkestri juht 1984. aastal.

«Tavaliselt on orkestris olnud umbes 40 inimest, praegu ainult paarikümne ringis. Meie hiilgeaeg oli TRÜ juubeli aegu. Nüüd elame mõõnaperioodis. Mängijate arv on vähenenud ja jõud nõrgenenud. Noormehed on armees. Mitmed meie orkestrandid mängivad ka sõjaväes edasi. Näiteks Tarmo Leheste ja Donald Agasild organiseerisid oma sõjaväeosas orkestri — selle eest lubati neid osa võtma «Gaudeamuse» pidustustest meie ülikooli orkestri koosseisus. Kõige rohkem loodamegi armeest tagasitulijatele.

Praegu on tüdrukute ülekaal. Tüdrukud on tähelepanelikud, distsiplineeritud ja ilusad, aga neid hakkavad perekonnaasjad segama. Poisid käivad ka pärast abiellumist orkestris edasi.

Harjutame klubis all diskosaalis, kuigi seal on noodilugemiseks vähe valgust. Ega tänapäeva noor taha enam tulla kütmata ja tolmusesse ruumi mängima. Ollakse harjunud mugavate kodudega.

Mitte ei tahaks orkestri pikimat tegevusperioodi katkestada, et tuleks täiesti lõpp. Ootame igalt üliõpilaselt orkestrile juurdekasvu. Puhkpilliorkester ei ole vanamoodne. Ülikoolis on ta tarbeese. Jah, tarbeese. Sest aktustel, miitingutel ei asenda ükski lint üliõpilaste endi orkestrit.»

PALJU ÕNNE JA JÕUDU!

LEENE KARUS

KRAPP KRAPP

* * *

Tänase NAKi lehekülje sisustajaist on **Kajar Pruul** (eesti fil. vilistl.) arvustajana tähelepanu äratanud, luuletusi pole talt ammu ilmunud. **Priidu Beier** (ajal. vilistl.), üks potentsiaalseid kogu-autoreid on pärast kunstimuuseumi tööle asumist ka kunstist kirjutama hakanud. **Indrek Särg** (eesti fil. I) lõpetas kevadel Elva keskkooli, jõudes juba enne «Nooruses» debüteerida huvi pakkunud värssidega. Üle tükema aja avaldab oma luulet **Indrek Hirv.** Tema puhul pole liiast meelde tuletada edukat esinemist portselanimaalingutega suvisel Riia tarbekunstitriennaalil, maalijana osalemist vabariiklikul noortenäitusel. Seitsmendas «Sõnas» küündis heas mõttes esile **Aado Lintrop**, kelle luulekogu viimaks toimetamisjärku on jõudnud. **Ülle Kauksi** (ajakirj. IV) esindab meeldivalt murdeluulet. **Piret Viires** (eesti fil. IV) jutukirjanduse poolelt on ka arvustajana sõnu seadnud. Kaks viimast, lisaks Renna Mändmets, on Tartu NAKi uusimad liikmed. **Esmaspäeval, 29. oktoobril kell 18** toimub Kirjanduse Majas nende ühine autoriõhtu.

ENN LILLEMETS

* * *

PRIIDU BEIER

Päevapilt

Su päevapilt mu voodipäitsis säisab
ta ümber on tapeediroose lõem
ma iga õhta hardalt uksel säisan
ja näen su näol on igavene rõem

äi põrnitse sa mind vahkvihas kurjalt
äi tõsta healt mu vihamehe moel
kas olgu mats või Aafrika must murjan
ühtmoodi naeratust su näolt ta loeb

ka näil kel hingel õudseid saladusi
kel plaan ehk küpseb vägivaldne pääs
sa saadad pildilt vastu õhumusi
ja oled tujus kergemeelselt hääs

oh päevapilt miks oled sa nii rõemus
kui ilm kõik hädakisendusi täis
sul elu põletatud veinisõemus
ränkraske tööga ühevääme näib

sa oma pruune hiukseid loobid tuules
mu voodi kohal säinal juustes lill
sul ühtemoodi naerukile huuled
on vastu ohvril kui ta mõrvaril

INDREK HIRV

KUI SURRA SINUSSE VEEL SEEGI KORD
ma võiksin oma öiseid suremisi,
siis lahendaksin viimaks julma viisi,
mis katkematult kumab paakund ajus.

Mu kompass, millel puudub Süd ja Nord,
teed siiski näitab ududes ja hajus,
kui jalutu ja sõnatuna ajan
teed kaljuranda, mille ainus fjord
on sinu üsk ja ainus neem su suu.

Kui lastud hundina su veele rooman,
las pilbastun kui välku puutund puu;
las äiksena su lõhanguisse sajan
ja lahustudes veel su lõhnu hooman.

* * *

kui tunned verist laotust tõusmas
põgenevast pilvest
ning põlveõndlais liblikate surm
teeb haiget haavale mis lendamise püüust
ei lakka veritsemast enne päästvat tuult
siis hoidku taevas sinu kergeid käsi
ja vaadaku su sügavasse silma

Neitsirüvetaja jumalagajätulaul

Ma ütlin sulle: taganeva mere
kuulaineis leiad oma neitsiluna;
ma ütlin: oma vahutava vere
võid anda hämarusse mähituna
sel ööl mu rohelisse reisukotti
ja, sundimata rinnust tõusvat süüd,
võid harjata mu raudset surirüüd
või kaelustada kangund laibanotti.

Mind pole enam. Sinu laiska keha
las silitada öise mere hääl.
Kui kord sel neetud rannal peatust teha
veel tuleb, oleksin ma pigem trääl,
kui sinu Taevas, Juhtija ja Isand.
Su hüüde peale peagi mööda vett
on rahvas kohal — palun ütle, et
su õrna ihu murdes ma ei kisand!

PIRET VIIRES

Viimane õhtu

Nad istusid taas koos ja olid vait. Hirm oli nende kohal ja ainult aeg-ajalt köhatas üks või teine, samas ehmunult vakatades. Nad ei vaadanud üksteisele otsa, teades, et näevad vaid igituttavaid näojooni ja loevad üksteise mõtteid nagu alati. Neid oli neli. Nad kõik teadsid, mida teadis üks nendest ja üks teadis seda, mida teadsid ülejäänud. Neil ei olnudki vaja rääkida. Uksed olid kinni ja kardinad olid ees. Oli hämar ja nad ei liigutanud end.

«Nii see siis on,» ütles viimaks X.

«Mis teha?» pomises Y.

Z ja Q ei öelnud midagi.

«Me ei tohi seda lubada,» ütles X. «Kui me anname MYFi ära, ei jää meile midagi.»

«Jääb ju siiski,» arvas Z.

«Jääb ainult m i d a g i,» sõnas Y mornilt.

«Ja midagi ei ole ju ometi MYF,» väitis X.

«Aga nad nõuavad,» ütles vaikselt Q.

Nad vaatasid nüüd üksteisele otsa. Hirm oli jälle nende kohal. Nad kujutlesid, kuidas hakkavad edasi kestma ilma MYFita. Peaaegu absurdne, peaaegu võimatu oli selline võimalus, arvasid nad. See võrdus nende hukkumise, nende lagunemisega, arvasid nad. Nad kujutasid ette halle rodus päevi ilma MYFita, päevi nagu igal teisel, igavaid tühje päevi. Koos MYFiga kaoks kõik, mis hoiab neid praegu värsketena, säravatena. MYF teeb neist need, kes nad on. MYF teeb neist inimesed.

«Nad ähvardasid,» ohkas Q.

«Aga miks ometi?»

«Mida me neile teinud oleme!»

«Me ei sega ju kedagi.»

«Meil on ainult hea.»

Nad rääkisid nüüd kõik korraga, liigutasid käsi, pöörasid päid, häiritult häälitsedes.

«Nad on kadedad,» sõnas X tumedalt.

Nad jäid vait, langetasid pead, vahtisid vaibamustrit.

«Nad on kadedad, et meil on MYF. Nad on kadedad, et neil ei ole. Nad tahavad ka endale MYFi. Aga nad ei oska seda teha. Nad tahavad meie MYFi ära võtta. Ja nad on tugevamad kui meie. Nad tulevad ja võtavad meie MYFi.»

«Ei anna!» hüüatas Y.

«Ei!»

«Meie MYF!»

«Ainult meie MYF!»

«Nende käes ei hakka ta töölegi.»

«MYFi ei saa võtta. MYF peab tekkima.»

«MYF peab tekkima neist endist, kes endale MYFi tahavad.»

«See pole õige!»

«Nad rikuvad seadust.»

«Nad ei saa MYFi!»

«Nad ei saa juba sellepärast MYFi, et nad tahavad meie oma ära võtta. Sellised ei saa endale kunagi MYFi.»

«Nad ei saa arugi, mis MYF on!»

«Nad ei oska temaga midagi teha.»

«Ja MYF ei tule nende juurde kunagi.»

Hääled tõusid kriiskavaks karjumiseks, katkesid kõrgeimal noodil ja vaibusid.

X tõusis ja tõmbas akna eest kardinad ära.

«Nad on juba siin,» ütles ta süngelt välja vaadates.

Nad hüppasid püsti, tormasid aknale, lahkusid sealt kohe, käed rüpes, ahastus silmis.

«Mida me siis teeme?» küsis keegi tasa.

«Kus MYF on?» küsis Y.

Z osutas sõnatult kõrvaluksele.

«Me ei tohi MYFi kellelegi anda,» ütles Y sisendavalt ja vaatas teistele otse silma. «Me ei tohi. Ei tohi.»

«Me ei saa teda enam ka ise hoida,» sosistas Q.

«Tulevad!» sõnas Z ukse juurest.

Nad pagesid laiali toanurkadesse, kätega seintest haarates, tekkinud äkkvaikust ahmides. Laelambi ümber tiirles kärbes.

«MYF peab hävitatud saama.»

Nad keegi ei saanud aru, kes seda ütles, kuid nad kõik teadsid, et nad kõik teadsid, et kõik mõtlesid seda ja nad ei öelnud midagi, aga nad teadsid kõik ja sellest piisas. Nad noogutasid sõnatult, tõusid, X avas kõrvalruumi ukse. Nad läksid sisse. Seal, keset hämarat tuba. oli MYF. Ühel heal päeval kolm aastat tagasi oli ta tekkinud, siis, kui nad neljakesi esimest korda kokku said. Need kolm aastat oli MYF neid kaitsnud, hoidnud, ergutanud. Neid elama pannud. MYF oli olnud nemad ise, seotud iga nende närvikiu ja lihasega, MYF elas ja hingas koos nendega. Nad olid MYFi lapsed.

X võttis suure vasara. Kui see hooga alla langes, pigistasid kõik silmad kinni, surusid käed taskutesse, lõikusid hammastega huultesse. MYF purunes, tema tükid veeresid tasakesi tilisedes mööda põrandat laiali. Isegi nüüd oli ta veel ilus. Nad lahkusid tummalt, ust kõvasti kinni tõmmates.

Trepil möödusid nad sissetungijatest. Tibutas. Taevas oli hall. Nad seisid neljakesi vihma käes, mis pani nende näod kergelt läikima ja poleeris kapuutsiservi. Ei olnudki enam midagi öelda. Viimast korda tundsid nad üksteist. Viimast korda lugesid nad üksteist. Siis surusid nad viimast korda üksteisel käsi ja lahkusid. Erinevates suundades.

*

kas ma sis vähämb
soomõ keeli ütelden ragasta
ku piinü raha alati
kroonun keeli ütelden — tagasta
ku laulun puu ei pala
ja võru keeli ütelden
ei tandsi lauajala

minul um laud nigu sõõrd
süä ku vankritsõõr
kodaride vahel määri ja muta
ilma puhastamata krigisten
eesti keeli ütelden nuta

INDREK SÄRG

On sügis ja sügise leiud,
mis aina manguvad manu,
sest jälle on tänavail neiud,
kes ootavad tähelepanu.

Ja kõndides sinust mööda
nad vaatavad nii su peale.
Ei oska siis midagi öelda
ja muigad nende peale,

sest sulle korda ei lähe,
kas muigad ülbelt või üllalt,
üht neidu justnagu vähe,
kaht korraga rohkem kui küllalt,

kuid nemad kõnnivad kambas
ja pööravad pettunult ära.
Ja pärast peahoonesambas
kui ennast tunneksid ära.

KAJAR PRUUL

Sügisränne

Aitab. Paneme pähe
need kiivrid ja kübarad.
Tõuseme üles ja lähe-
me läheme. Aeg on küps.

Meil odadeks okkad
ja kilpideks langenud lehed.
Oleme seenemehed:
ainult seeneliha.
Külm. Valev. Ja viha.
Oleme seenemehed,

kes nukralt päästavad enda.
Üle sureva vee,
all sogase kuu, me lenda-
me lendame lõunasse.

KAUKSI ÜLLE
Võrumaalt

* * *

Ärki tsirgul laulda käske ku ta pessa tege
tõsõl pudõnõs tuupääle kõrs nokast
pesäle jääs mulk sisse
tuul puhk mõrrõst
külmätäs poja
külmävõet ihu vii oja
kaugõlõ sinitsele vette
vesi tulõ noilõ perrä kes pessä tegijät tsirku
laulma sundsõ
Tulõ mürisäs-laulu ku viina võit soovita
sundi ei tohe

AADO LINTROP

Ootus, valendav müür

Sa läksid õue, läikis järvepeegel,
seal ujus pilve kummalisi kalu.
Sa läksid raskelt nagu läheb see, kel
on kanda mõni harjumatu valu.

Ju õhtutaevas üle pargipuude
lõi lõkendama, kuulutades kadu,
kui kuma viimsepäeva ahjusuude.
Su mõte ikka rändas maiseid radu.

Siis vastaskaldal mõisa kivitrepil
sa kaua istusid, ei tulnud taas ta,
nõrk õhtutuul vaid mängis pluusikrepil
Sa ootasid. Kas sajandi või aasta?

Nahkhiirte lendu jälgisid. Su taga
said varemeteks valendavad seinad,
kuid trepi ümber vaikse sahinaga
end heljutasid ikka maarjaheinad.

Ootame sõdurpoiste kirju

Mu lauale on kogunenud üsna tüse kirjapakk margistamata ümbrikega, saatja-aadressiks sõjaväeosad paljudest meie kodumaa paikadest. Saabuma hakkasid need kirjad varsti pärast füüsikaosakonna I kursuse poiste armeesse kutsumist umbes aasta tagasi. Tookord saatsime armeesse mitukümmend poissi. See oli tubli kursus, sõjaväkke läks kursuse tuumik. Juba on pärale jõudnud esimesed kirjad ka tänavu kevadel sõjaväkke läinud noormeestelt.

Neid kirju ootavad õppejõud ja üliõpilased huviga ja mõnedki loetakse kulunuks. Minejateks olid ju ikkagi meie omad üliõpilased, keda ootame ülikooli tagasi.

Esimestes kirjades igatseti kodu ja ülikooli järele. Üks noorsõdur kirjutas: «Eriti hakkad hindama hüvesid (kahjuks küll hilja) nendest eemal olles.»

Kirjadest nähtub, et sõdurpoiste elu on algul küllaltki pingeline. Paljud kirjad on kirjutatud öiste valvekordade ajal, mõned isegi mitme öö peale kokku. Päeval ju aega napilt. Pärast noorsõdurite õppust saavad poistest seersandid ja vanemseersandid ning paljudele usaldatakse juba teiste sõdurite õpetamine ja juhtimine. Muidugi, sõjaväeelu ja töö on mitmesugune. Siia mahub kasarmute korrastamine, õppused, töö väeosa abimajandis, šeflustöö põllumajandusettevõtetes ja linnade tehastes. Üks poiss sattus näiteks kondiitritehasesse, kus sai tutvuda kompvekkide ja šokolaadi valmistamisega.

Kaugete linnade ja maakohtade elu on tunduvalt erinev meie omast. Kõike uut võtavad meie noored vastu suure huviga ning jagavad oma muljeid kirjadeski. On ka palju huvipakkuvat meie paljurahvuselise sõjaväe eri rahvusest sõdurpoiste kohta.

Tiit Terask ja Arvo Jägel.

Suur osa meie poisse on sõjaväes tehnikamehed, peamiselt tankitehnika ja autode alal. Need noormehed aga, kes juba koolipõlves huvitusid raadiotehnikast ja elektroonikast, leiavad sõjaväes endale varsti huvialakohase rakenduse.

Ometi iseloomustab kõiki poisse igatsus oma ülikooli järele. Vaatamata ajanappusele palutakse saata mõne aine programmi ja õpikuidki. Kardetakse, et õpitu ununeb, tuntakse muret muutunud õppeplaanide pärast.

Kui need noored, kelle kirju me praegu huviga ootame, kaks aastat tagasi esmakordselt auditooriumis kirju rahutu kogumina esimesi loenguid jälgisid, oli selgesti tunda koolipoisilikkust, õigete ja kindlate elusihtide puudumist. Praegu õhkub kirjadest vastu mehelikkust, tunda on vastutustunde tõusu, kõrgendatud kodanikutunnet.

Kevadtalvel rõõmustasid mitu sõdurpoissi meid oma külaskäiguga. Siis võisime nii meie kui ka nende endised kursusekaaslased veenduda, et vähem kui aastaga võivad poisid sõjaväes silmanähtavalt mehistuda. Just selliseid mehiseid noori on meie ülikoolis väga vaja. Liiga palju on noortes veel lapsikust, mida nii ühiselamutes kui ka auditooriumides ja laborites võib märgata.

Vähem kui aasta pärast tulevad tagasi meie endised tudengid, praegused sõdurpoisid ning väikesearvuliseks jäänud kursused saavad jälle elujõuliseks.

Prof. KARL-SAMUEL REBANE,
eksperimentaalfüüsika kateedri
juhataja

Mitte ainult ballist

(Algus 2. lk.)

Avavalss? Taktimõõt andis välja küll, aga kõik muu... Järgnevad lood toid tantsupõrandale peale perenaise-peremehe veel mõned paarid, pohiliselt jäädi aga pealtvaatajaks. See oli ka üsna ootuspärane, sest tänased esmakursuslased on ju kõige ehtsamad diskopõlvkonna esindajad.

Tantsuks mängis ansambel «KORPUS», kelle repertuaar oli üsna sisutu. Kelder oli diskorite päralt. Tantsijaid polnud aga siingi peaaegu üldse. Milles küsimus? Maast laeni hallis suitsetamisruumis tantsida ju oleks näinud, aga aega selleks eriti ei jaanud. Pohiline tegevus toimus saalis.

Programm oli tihe. «Tants ja liikumine muusikas» — naisvõimlejad ja peotantsijad. «Tõepärane ja uskumatu» — ansambel «Kolm on kohtu seadus» ja kondiväänaja TPIst. Pühenduslaul meile sisaldas rohkesti õpetussõnu, mida eriti tõsiselt ei voetud. Sama koosseisu «Anekdoodi»-päevilt tuntud lood võeti aga soojalt vastu. Täiesti omanäolised olid hetked Urmas Taniloo ja oreliga. Ühe mehe *show* tegi Tonu Raadik. Lõpetasid vennad Johansonid. Nende esinemine toimus küll programmis lubatust mitu tundi hiljem, aga see ei kahandanud etteaste meeldivust. Kui siia lisada veel multifilmid ja pool tunnikest puhvetis, siis tantsimiseaega palju ei jäänud. Kes tahtsid, said «käe valgeks», ülejäänud süüdistagu iseennast.

Nüüd siis pidulistest endist mõned read. Esmakursuslaste osa üritusel oli rohkem kui tagasihoidlik. Kuulda oli küll kriitikat korraldajate, aga mitte esmakursuslaste endi aadressil. Ometi oleksime võinud ka ise mõne sõna sekka öelda. Soovijaid aga ei leidunud ja nii tuligi leppida balli asemel kontserdiga.

Räägimata on veel REBASEPAAR '84 valimised. See kujunes esmakursuslaste arguse ja passiivsuse demonstratsiooniks. Ainult üks noormees püüdis mänguga kaasa minna. Niisiis: Ester Lindpere (eesti fil.) ja Kalev Viigats (ajal.).

Sajandivahetusel peaksid tänased esmakursuslased vabariiklikus teadus- ja kultuurielus juba kõvasti tooni andma. Praegune passiivsus jättis küll üsna troostitu pildi. Esmakursuslaste balli korraldasid meile teised. Nüüd tuleb ise hakata oma vaba aega sisustama, ka teistele peatselt üritusi organiseerima. See polegi nii lihtne, kui kogemused puuduvad.

Ja veel üks pisiasi: esmakursuslastel «läks meelest» balli organiseerijaid tänada! Et allakirjutanu on esmakursuslane, siis:

«Kõigi piduliste nimel SUUR AITÄH neile, kes selle õhtu sisustamisega otseselt või kaudselt seotud olid!»

ÜLO VELDRE,
žurn. I k.

SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT

Orienteerumisradadelt

Kui ülikooli 22. Balti kõrgkoolide orienteerumismeistrivõistlusteks võistkonda kokku seadis, oli tasemega naisi käepärast küllaga, meestest aga lausa nappus. Siiski sõitis Kuramaa linna Talsisse täisarvuline võistkond.

Esimese võistluspäeva kaardi kohta teati, et see pole eriti täpne. Ebameeldivust lisas kogu päeva kestnud tugev vihmasadu, mis muutis rajale kaasa võetud maastiku- ja kontrollkaardi säilitamise raskeks. Sellistes tingimustes suutis TRÜ naiskond toime tulla sellega, mida eelmistel aastatel pole juhtunud. Kõik 6 naist mahtusid lahedalt esimese kolmandiku hulka, mis tagas neile selge naiskonnavõidu. Meie liidriteks tõusid uued nimed Mari Roots ja Katrin Õunap, kes veel möödunud aastal ei pääsenud Eesti meistrivõistlustelegi.

Naiste tulemused (rada 7,1 km, 14 KP): 1. D. Kirinskaite Vilniuse ülikoolist 1:17.37, 5. M. Roots 1:27.32, 11. K. Õunap 1:32.44, 12. M. Lahtmets 1:32.48, 17. V. Plukše 1:37.31, 21. I. Freiberga 1:40.30, 23. U. Gerst 1:42.16.

Meeste klassis lubas juhend meil viimast aastat välja panna matemaatikateaduskonna lõpetanud Leho Haldna. Et ta aga tänavugi viibis Nõukogude Liidu koondisega parajasti välismaal, langes esinumbri kohustus bioloogiaosakonna lõpetanud meistersportlasele Mart Külvikule. Kuigi tal polnud tänavu mahti palju harjutada, tegi ta just siin aasta parima jooksu ning tuli värske NSV Liidu meistri Janis Gipslise järel teiseks. Ajad 1:19.37 ja 1:20.37. Majandusteaduskonda õppima asunud, värskelt Eesti meistriks tulnud Igor Sada sai 12. koha ajaga 1:32.31. Meeskonna neljandat kohta aitasid saavutada P. Teder ja E. Prave.

Teatevõistlust on hakatud pidama eesti orienteerujaile hästi tuntud ja edukaks alaks. Kahjuks ei kinnita 1984. aasta tulemused, sealhulgas kõrgkoolide teatevõistlused, seda arvamust. Meeste esimese vahetuse vaatepunktis oli Igor Sada teine, kuid siis eksis. Meeskond jäi võistkondade teise poolde ja lõpetas kaheksandana. Kolmanda vahetuse lõpus oli kolmas TPI, kuid EPA ankrumehe Inno Lingi hiilgejooks (päeva parim aeg) tõi kolmandaks EPA. Naiste konkurentsis püsis TRÜ lõpuni neljandal kohal.

Üldvõidu sai suure eduga Läti Põllumajanduse Akadeemia. TRÜ suutis teravas heitluses võita teise koha. TPI oli kuues ja EPA üheteistkümnes.

* * *

TRÜ teaduskondadevaheline spartakiaad algas ka tänavu orienteerumisega. Individuaal-võistkondlik valik peeti Tähtvere metsas. Raja tegi Tiit Tali. **Kuus edukamat meest olid T. Ellervee, I. Umarik, A. Kivistik, T. Pani, T. Saan ja T. Ilves. Naistest olid kiireimad K. Õunap, M. Roots, P. Taba, I. Freiberga, A. Tamm ja U. Gerst.**

Märksa suuremaid kiirusi näidati teates, mis peeti Aardlas Milvi Kivistiku rajal.

MEHED: 1. P. Teder — T. Ellervee, arsti, 2. K. Kübarsepp — T. Ilves BG, 3. V. Paas — V. Kangur BG, 4. R. Raspel — F. Staskevitš BG, 5. R. Järvelainen — E. Prave KKT I, 6. T. Saan — J. Järveoja (matem.).

NAISED: 1. A. Krilova — V. Plukše sp., med., 2. I. Freiberga — N. Nagorova sp. med., 3. K. Vasser — U. Gerst, 4. T. Udu — T. Villemson, 5. M. Viirmaa — A. Hiiekivi, 6. M. Linnamäe — T. Nurmela (kõik BG).

Võistkondadest saavutas mäekõrguse võidu bioloogia-geograafiateaduskond 606, 2. Spordimeditsiini os. 255, 3. Arstit. 235, 4. KKT I k. 160, 5. Matemaatikat. 150, 6. Töötajad 92 punkti.

ARNE KIVISTIK

Võrkpall

Nädalavahetusel oli spordihallis Eesti NSV I liiga konkursssturniir meeste võrkpallis.

TRÜ esimene ja kõige raskem vastane oli Tallinna «Tempo». Kaotusseisust 0:2 suudeti mäng siiski võita 3:2 (geimid —11; —14; 12; 8; 1).

Kirovi-nim. NKK — ja Viljandi mäng lõppes 3:0.

Teise päeva põnevamaks osutus Kirovi-nim. NKK ja «Tempo» kohtumine, sest taksojuhid võisid ainult võidu korral jõuda kahe parema hulka. Otsustavatel hetkedel olid kindlamad siiski kalurikolhoosi võrkpallurid ja võitsid 3:1 (13; —14; 13; 10).

TRÜ ja Viljandi lõpetasid 3:0.

Et esiliigasse pääsevad ainult kaks paremat meeskonda, siis oli viimaseks päevaks pinge langenud ja võit vaid prestiižiküsimus. TRÜ ja Kirovi-nim. NKK mäng lõppes 3:1 ning Viljandi ja «Tempo» oma 3:0.

TRÜ võrkpallimeistrivõistluste alagrupimängud toimuvad 17.—18. novembrini ning finaalmängud 24.—25. novembrini. **Võistkondade esindajate koosolek ja alagrupide loosimine on esmaspäeval, 29. oktoobril kl. 18.30 spordihallis Ujula t. 4, aud. 106.**

TARMO KAJANDI

EÜE KONVERENTS

on kolmapäeval, 31. oktoobril kl. 18 ph. aud. 139.

EÜE sektor

TÄHELEPANU
sõjalis-patriootilise töö sektorite juhatajad!

Kõikide teaduskondade komsomolibüroode sõjalis-patriootilise töö sektorite juhatajaid oodatakse komsomolikomiteesse neljapäeval, 1. novembril kl. 15.

INTERKLUBI

järgmine koosolek on teisipäeval, 30. oktoobril kl. 18 komsomolikomitees.

FILMIKLUBIS

Esmaspäeval, 29. oktoobril kl. 20 keemiaringis L. Kulidžanovi «Kuritöö ja karistus» (1970).

Kolmapäeval, 31. oktoobril kl. 18 keemiaringis I. Põrjevi «Idioot» (1958). Filme kommenteerib vene kirjanduse õppejõud P. Torop.

NB! Filmikirjutiste võistlus kestab 15. novembrini!

NÄITEMÄNGUHUVILINE!

Jaan Kolberg võtab oma truppi vastu uusi liikmeid. Ettevalmistamisel F. Dürrenmati näidend «Herakles ja Augeiase tall». Soovijail koguneda kolmapäeval, 31. oktoobril kl. 21 klubi proovisaali (ruum nr. 201).

KLUBIS

Laupäeval, 27. oktoobril kl. 20 TRÜ töötajate ball.

UUES KOHVIKUS

Laupäeval ja pühapäeval kl. 19 diskokohvik.

Uut teatmekirjandust

Демидова А. К., Шевцова С. В. Русско-английские эквиваленты глагольно-именных словосочетаний /. Учеб. пособие. — М.: Высшая школа, 1984. — 368 с.

Sõnaraamatus esitatakse enamkasutatavate vene keele sõnaühendite ja väljendite vasted inglise keeles. Mõeldud eeskätt võõrfiloloogidele, samuti aga teistelegi asjahuvilistele.

История естествознания: Литература, опубликованная в СССР. 1971—1975. — М.: Наука, 1984. — 484 с.

Retrospektiivse bibliograafia 7. köide. Kirjandus esitatakse erialade kaupa. Kasutamist hõlbustab isikuregister lk. 466.

Новые слова и значения: Словарь-справочник по материалам прессы и литературы 70-х годов / Е. А. Левашов, Т. Н. Поповцева, В. П. Фелицына и др. / Под ред. Н. З. Котеловой. — М.: Рус. яз., 1984. — 808 с.

Vene keele neologismide sõnastike seerias on see teine, iseloomult seletussõnastik. Sõnaraamat sisaldab umbes 5500 uut sõna, sõnaühendit, uue tähendusega sõna, mis on kirjakeeles kinnistunud eelmisel kümnendil või veidi varem ning mida pole registreeritud varem ilmunud sõnastikes.

NB!

Järgmine leht ilmub teisipäeval, 6. novembril. Kaastööd peavad kohal olema esmaspäeval, 29. oktoobril (pildid hommikul kuni kl. 10).

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ» Ajaleht «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 3856. MB-10461. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 30 (1389) Esmaspäeval, 5. novembril 1984 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

REKTORI KÄSKKIRI

Tervitan TRÜ kollektiivi Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 67. aastapäeva puhul ning soovin jõudu meie partei ja valitsuse otsuste edukaks täitmiseks.

Hea töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest tõstan esile järgmised töötajad ja üliõpilased:

I. Asetada foto autahvlile:

kateedrijuhatajad professorid Heigo Miidla, Ülo Lumiste ja Johannes Tammeorg ning dotsent Peeter Viires, prodekaan dotsent Helgi Silm, professorid Salme Nõmmik, Paul Ariste, dotsendid Aino Rodima, Toomas Tenno, Heiki Timotheus, Alfred Pisuke, Vello Järve, Viktor Sieben, Selma Laanes, assistent Aleksei Panov, ÜMPI direktor dotsent Laur Karu, osakonnajuhataja dots. Paul Kenkmann, õpetaja Rait Maruste, teadussekretär Irene Maaroos, vanemteadurid Marika Rauk, Marika Mikelsaar, Ants Alumaa, zooloogiamuuseumi juhataja Raimond Veenpere, projekti peakonstruktor Mart Koka, sektorijuhataja Enn Lasn, juhtiv insener Laine Saag, insener Neonilla Hiiemäe, resaturaator Aime Espenberg, masinaülem Otto Teller, meister Maive Ots, vanemlaborant Heli Kergandberg, lukksepp Peeter Somelar, riidehoidja Silvia Lohuaru ja üliõpilased Sigrid Salom, Renate Elango, Ulvi Teemäe, Kersti Karu, Victoria Mets, Pilvi Klaassen, Riina Kubjas.

II. Avaldada tänu:

ajalooteaduskonnast dots. Jaan Kõrgesaar, vanemõpetaja Tiia Pedastsaar, vanemlaborant Ludmilla Meiel, üliõpilased Terje Alop, Heli Eigl, Peep Hainla, Ülle Lepik, Anne Männamaa ja Marika Priedenthal;

arstiteaduskonnast: kateedrijuhataja prof, Leo Päi, dots. Ülo Lepp, Peet-Henn Kingisepp, Ernst Kõo, Heidi-Ingrid Maaroos, Uno Leisner, Jüri Liivamägi, Vaino Vahing, Enno Teeäär, Zinaida Saar, Juri Ksenofontov, vanemõpetajad Margarete-Helge Otter, Ülo Langel, Luule Tanning, Mai Maser, assistendid Maaja Paavo, Lembit Rägo, Peeter Dmitrijev, Helju Mitrofanova, vanemlaborandid Hiie Sarv, Mari Orav ja Malle Toom, laborandid Reet Raag, Elle Essau, Aimi Randma ja Leida Rõivasepp, vanempreparaator Ella Väärsi, üliõpilased Maka Sinauridze, Tamta Kvatzadze, Hiljar Sibul, Jaanus Harro, Tiia Männik, Reet Pere, Benno Margus, Marika Lätt, Suren Sogomonjan, Ludmilla Kalnina, Evi Klimar, Raul-Allan Kiivet ja Kalle Kisand;

bioloogia-geograafiateaduskonnast: vanemõpetaja Maie Toom, assistent Volli Kalm, vanemlaborandid Tiina Jasinski, Anne Järva, laborant Helve Laas, üliõpilased Laine Hõbejärv, Viire Koppel, Pille Sedman ja Anu Suu;

filoloogiateaduskonnast: kateedrijuhatajad prof. Karl Muru ja dots. Antidea Metsa, prof. Arnold Kask ja Juri Lotman, dots. Haldur Õim, Sulev Uus, Ilmar Mullamaa, vanemõpetajad Tiiu Mikenberg, Reet Vääri, Jüri Maadla, Reet Sool, õpetajad Netty Žurakovskaja, Inga Anderson, vanemlaborant Liina Soobik, üliõpilased Ene Vainik, Vahur Kersna, Kaia Elb, Krista Räni, Riina Varts, Tiiu Speek, Tiina Tarik;

füüsika-keemiateaduskonnast: dots. Jüri Tamm ja Aleksander Luštšik, laborijuhataja Helgi Oks, insener Varpo Redi, vanemlaborandid Tiiu Erlich, Ilme Liblikas, Iivi Vetka, laborant Helle Jaaniste, tehnik Vaike Laan, üliõpilased Neeme Katt, Endla Lõhkivi, Merle Randoja, Sofia Gavrilina, Diana Geršenson, Heiki Sõnajalg, Kaupo Palo, Piret Kivimäe, Katrin Trummal;

kehakultuuriteaduskonnast: prof. Paavo Kõrge, dots. Ilmar Kullam ja Erich Kübarsepp, vanemõpetaja Rein Aule, vanemlaborant Marju Pedaste, klaverisaatja Helle Lepik, üliõpilased Solvi Käba, Villi Vänttsi, Aivo Laast, Mati Püü;

majandusteaduskonnast: dots. Kersti Meiesaar, Ülo Kauer, Mart Sõrg, vanemõpetajad Mare Järveots, Tõnu Mauring, Neeme Roose, üliõpilased Tiina Klink, Jelena Panarina, Anneli Kõlu, Tõnu Hein, Annika Nellis, Diana Eerma ja Natalja Bernadskaja;

matemaatikateaduskonnast: prof. Ülo Kaasik, dots. Eve Oja, Lembit Kivistik, Mati Heinloo, Kalle Kaarli, Kalle Velsker, Vladimir Fljaišer, Elts Abel, vanemõpetaja Lea Lepmann, aspirant Gennadi Olenjev, vanempreparaatorid Hilja Kull, Lyvia Jõesaar, üliõpilased Tarmo Kinkar, Tiina Kriis, Ardo Kubjas, Vilve Kulla, Viivika Kurg, Margus Liiv, Toomas Mõlder, Taimo Saan, Anu Uus ja Natalja Abarinkova;

õigusteaduskonnast: vanemlaborandid: Marge Püss, Marika Sepp, üliõpilased Reet Pruuli, Katrin Kamarik;

ühiskonnateaduste kateedritest: kateedrijuhatajad prof. Mihhail Bronštein ja Ivan Volkov, prof. Vambola Türk, dots. Ivan Larin, vanemõpetaja Jüri Tammaru, õpetajad Juri Jekimov ja Nelli Kulli;

teadusosakonnast: vanemteadurid Hans Korge, Leonti Kromonov, Vello Tohver, Jaan Anderson, Tiit Kööbi, Reet Priiman, laborijuhatajad Harald Epler, Eduard Raska ja Mart Viikmaa, ÜMPI asedirektor Aavo Koger, nooremteadurid Ludmilla Matisen, Marje Raudsepp, Urmas Siigur, Maimu Veske, Juhan Põldvere, vaneminsenérid Andrus Mutso, Sirje Jõgar, Tiiu Parts, Valve Soome, Tiia Masso, Aavo Ennok, Jüri Uibopuu, Jaan Tänavots, Matti Hiiop, insenerid Irja Kapanen, Toomas Lepikult, Sirje Järv, Virve Tammik, Made Kaldmaa, meistrid Aleksander Kirm, Vahur Tuberg, vanemlaborant Galina Ponomarjova, vanemtehnik Aino Luik, vanemraamatukoguhoidjad Sulev Kannike, Urve Nilbe, Ülle Langel, operaatorid Leili Palusoo, Elo Ani, Ilme Mesipuu, lukksepp Ivar Paabo;

majandusosakonnast: riidehoidjad Salme Nigol, Selmi Drell ja Laine Kaasik, koristaja Lidia Lomp;

vanemtöödejuhataja jaoskonnast: müürsepp Nikolai Spassov, puusepp Aavo Tohvre, elektrik Avo Uus ja maaler Aime Kärgets.

TRÜ rektor prof. ARNOLD KOOP

Arstiteaduskonna autahvlile

Triin Jürimäe, Ollar Kaljumäe, Made Laanpere, Margus Lember, Ene Mölder, Katrin Noor, Peeter Peil, Külvi Peterson, Natalja Poljakova, Reet Raukas, Ebe Rooks, Tiina Suviorg, Katrin Talvik, Elle Talving, Vallo Tillmann, Liis Toome, Oleg Tsukurov, Sulev Ulp, Natalja Vakulina, Mart Veerus, Külli Õunapuu.

Arstiteaduskonna päeva puhul pälvisid rektori käskkirjas tänu eduka töö ja ühiskondliku tegevuse eest arstiteaduskonnast professorid Henno Tikko, Ado Truupõld, Jaan Riiv, Akivo Lenzner ja Elmar Vasar, dotsendid Endel Türi, Ants Peetsalu, Salme Sibul, Maie Kalnin, Karl Kull, Erich Kuus, Artemi Vapra, Reinhold Birkenfeld, Juri Ksenofontov, Ivar Vipp, Andrus Arak ja Margus Maser;

ÜMPIst laborijuhatajad Svetlana Vihljajeva ja Enn Seppet, vanemteadur Anne Schotter, vaneminsener Asta Madisson ja insener Mall Kure.

Tänu

Hilja Jalviste, Aleksander Šeffer, Regina Kaskmets ja Tiit Haviko, vanemõpetaja Anne-Liis Padar, assistendid Hele Everaus, Toomas Asser, Kalju Paju, Taavo Seedre ning üliõpilased Vahur Keldrima.

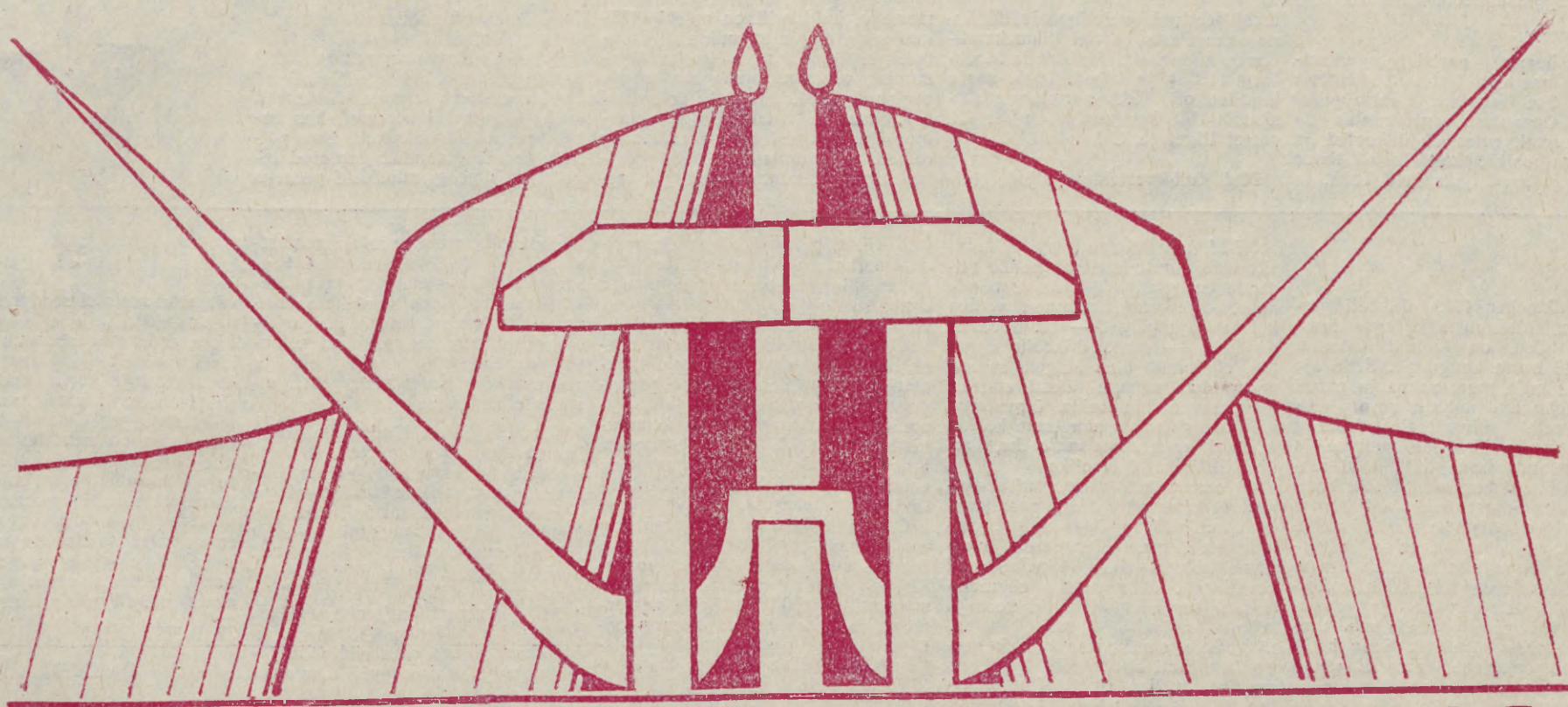

OKTOOBRITERVITUS

● ILMAR KRUUSAMÄE joonistus

40 aastat ülikooli parteiorganisatsiooni

Tartu Riikliku Ülikooli õppejõud sai minust 1941. aasta kevadel. Suure Isamaasõja puhkedes evakueerusin Nõukogude tagalasse, kus töötasin ajalooõpetajana ja õppejõuna, alguses keskkoolis, hiljem Eestist evakueerunud aktiivi kursustel Mõškinos ja Jegorjevski õppekombinaadis. 1944. aasta septembris suunati mind tagasi Eesti NSVsse ja jälle Tartu Riiklikku Ülikooli õpetama ühiskonnateadusi ja uusimat aega.

20. oktoobri varahommikul jõudsin koos 13-aastase tütrega pärast pikka ja väsitavat rongisõitu taas Tartusse. Ajutiseks peavarjuks anti meile väike möbleeritud tuba peahoone kõrval keeltemajas. Kohe saabumisel tegin visiidi rektor Hans Kruusile. Tema suunas mind kaadriosakonda arvele võtma.

Kaadriosakonna juhatajaks oli minu tuttav kaastöötaja 1941. aastast Jenny Nõu. Ta tõusis püsti, tardus hetkeks, haaras siis mul kaela ümbert ja hakkas nutma: «Kas tõesti oled veel elus?» J. Nõu oli vaevelnud kaks aastat fašistlikus koonduslaagris ja pääsenud imekombel. Nüüd vormistas ta mind ülikooli tööle.

Toidukaardid sain ülikooli kaardibüroost esialgu ainult endale, tütar sai need hiljem. Söömas käisime praeguse «Tartu» kohviku ruumides olnud sööklas. Emajõe ääres asuvalt turult ostsime keedetud peeti ja toorest kaalikat, mis kõlbas niisama süüa. Keeduvõimalusi ei olnud.

Mõne aja pärast sain püsielamise Tähtverre, kus jagasime korterit tuntud keelemehe J. V. Veski ja tema perekonnaga.

23. oktoobril läksin Tartu maakonna parteikomitee esimese sekretäri Max Laossoni jutule. Parteikomitee asus Aia (Vanemuise) tänaval, päris «Vanemuise» varemete läheduses. Laosson oli minu saabumisest juba teadlik ja ütles, et ülikoolis on praegu kolm partei liiget. Kaks võtame «Vanemuisest» (Kaarel ja Leida Ird) juurde ja asutame parteialgorganisatsiooni.*

25. oktoobri keskpäeval kogunesime viiekesi rektori kabinetti. Koosoleku avas ja seda juhatas Hans Kruus, protokollis Karl Taev. Häältelugemise usaldasime Kaarel Irdile. Valimiskast puudus, kuid Ird ei teinud sellest probleemi, võttis varnast rektori kaabu ja kasutas seda urnina. Kinnisel häältetusel valiti algorganisatsiooni sekretäriks mind. Nii algas minu tegevus 1944. aasta sügisel TRÜ parteialgorganisatsiooni eesotsas.

Suureks sündmuseks oli 1944. aasta 17. novembril TRÜ avaaktus aulas. Võtsin osa aktuse resolutsiooniprojekti koostamisest.

Meie organisatsiooni peamine ülesanne oli suunata ülikooli tegevust marksistlik-leninliku ideoloogia alusel partei poliitika elluviimiseks. Seda pidime tegema käsikäes teiste ühiskondlike organisatsioonidega, kelle tegevus TRÜs tuli samuti taastada. Esialgu töötasid parteiorganisatsioon, üliõpilaste ametiühingu ja komsomoli juntkond koos ühes väikeses toas keeltemajas. Mõni aeg hiljem saime igaüks omaette ruumi üliõpilasmaja kolmandal korrusel. Ülikooli majandusjuhataja Anatoli Miti kaasabil saime hädavajaliku mööbli, mis oli tolle aja tingimusi arvestades suur asi.

Ülikooli kommunistide arv hakkas aeglaselt aga järjekindlalt kasvama. Lisaks kolmele kommunistile, kes panid organisatsiooniline aluse, saabusid järgmistel kuudel ülikooli tööle Villem Reiman (partei liige 1926. aastast), polkovnik Artur Lombak (1918), August Marland (1931), Harald Haberman (1939) ja kaks partei liikmekandidaati — arstiteaduskonna üliõpilane Oie Toming (Reintam) ja klassikaline filoloog Eduard Ertis. Samal ajal lahkusid meie organisatsioonist H. Kruus (nimetati ENSV välisasjade rahvakomissariks) ja Irdide abielupaar teatri oma organisatsiooni. 1945. aasta algupoole lisandus veel mitu seltsimeest, nende hulgas Nõukogude armeest demobiliseeritud veterinaariaüliõpilane Jaan Parts (partei liikmekandidaat), ajalookandidaat Hilda Moosberg (1925) ja teised. 1945. aasta kevadel oli TRÜ parteiorganisatsioonis 14 kommunisti, neist 11 partei liiget ja 3 kandidaati.

Mul tuli vestelda paljude inimestega, kuid eriti on meelde jäänud südamlik jutuajamine A. Lombakuga. Ta oli meie vanim kommunist, võidelnud juba Kodusõjas, osalenud 1924. aasta 1. detsembri ülestõusus, läbi teinud Suure Isamaasõja. Kõigest sellest rääkis ta reipalt ja optimistlikult. Kui pärisin tema perekonna järele, jäi teeda ka majandusküsimuste lahendamisest. Alalist tähelepanu nõudsid üliõpilaste elamistingimused. Ülikoolil puudus ühiselamu. Hästi on meeles esimene ajutine ühiselamu üliõpilasmaja III korrusel, kus kahes toas elasid tüdrukud, ühes poisid. Magati põrandale laotatud õlgedel, mis peagi muutusid peeneks põhuks.

Mõned põllumajandusteaduskondade meesüliõpilased leidsid endale varjupaiga 21. Juuni tänava majas nr. 15 ühes korteris, kuhu rajati kahekordsed narid. Nii majutati umbes 50—60 üliõpilast ebasoodsates tingimustes. Tuli kiiresti teha midagi tõelise ühiselamu rajamiseks.

Täitevkomitee esimehelt August Pringilt sain lubaduse, et linn annab ülikoolile mingi korraliku maja ühiselamu tarvis. 1945. aasta alguses saimegi ühiselamuks suhteliselt uue maja Näituse (Lutsu) tänav 7. Seal avati juba tõelise ühiselamu, mis varustati ka hädapärase mööbliga.

Samal ajal pidin marksismi-leninismi kateedri õppejõuna tegema korralist õppetööd, mis nõudis põhiosa ajast ja energiast. Selle kõrval organiseerisime ülikoolipere hulgas poliitilist selgitustööd, viisime läbi miitinguid ja aktusi, pidasime loenguid nii Tartu linnas kui ümbruskonnas.

Meie organisatsiooni tegevust soodustas see suur tähelepanu, mida osutasid ülikoolile EK(b)P Keskkomitee ja vabariigi valitsus. Meile anti varustust ja inventari, saadeti uut kaadrit ning aidati hea nõuga. 9. veebruaril 1945 avaldati ENSV Rahvakomissaride Nõukogu ja EK(b)P Keskkomitee ühismäärus nr. 104 «Eesti NSV kõrgemate koolide töö parandamise kohta». 20. märtsil külastas ülikooli ja tutvus meie olukorraga EK(b)P Keskkomitee esimene sekretär N. Karotamm, kes õhtul esines pikema ettekandega ülikooli aktiivile. Eriti palju oli rõõmsat tegemist maikuu alguses, mil saabus kauaoodatud võit ja tähistasime väärikalt võidupäeva.

1945. aasta sügisel saabus TRÜsse EK(b)P Keskkomitee organisaator Arkadi Uibo (EKP liige veebruarist 1940). Ta oli veel arstiteaduskonna üliõpilane, kuid oli juba pidanud riigikontrolli rahvakomissari vastutusrikast ametit ja olnud ohvitser Eesti Laskurkorpuses. Ülikooli kommunistid valisid A. Uibo partei algorganisatsiooni sekretäriks. Mina sain 1946. aasta sügisest pühenduda erialasele tööle ja asuda üldajaloo kateedri õppejõu kohale. Olen ülikoolis töötanud palju aastaid, kuid ükski nendest ei ole jäänud nii meelde kui see karm ja raskusterohke, kuid ometi nii palju tööd ja loovat rõõmu toonud 1944/45. õppeaasta.

LYDIA ROOTS

* * *

25. oktoobril 1944 loodi uuesti TRÜ parteiorganisatsioon. Sel keskpäeval kogunesid rektori kabinetti kõik ülikooli ja «Vanemuise» teatri kommunistid, keda tol ajal oli kokku viis: rektor Hans Kruus, prorektor Karl Taev ja dotsent Lydia Roots ülikoolist ning Kaarel ja Leida Ird teatrist. Koosolekut juhatas H. Kruus, protokollis K. Taev, hääli luges K. Ird. Taastatava ülikooli esimeseks parteisekretäriks valiti üksmeelselt Lydia Roots.

Täpselt samal päeval ja kellaajal, kuid 40 aastat hiljem olid ülikooli parteiorganisatsiooni taasrajajad palutud vastuvõtule EKP TRÜ komiteesse. Parteiveteranid L. Roots, K. Taev ja 1944. aastal veel partei liikmekandidaat olnud E. Ertis meenutasid südamlike sõnadega neid töörohkeid kuid 1944. aasta sõjasügiseses Tartus, ülikooli käikulaskmisega seotud muresid ja rõõme, arvukaid olmeraskusi ning nendest jagusaamist, parteiorganisatsiooni arvulist kasvu ning ideelist tugevnemist.

Parteikomitee sekretär Advig Kiris jutustas praeguse ligi 750-liikmelise ülikooli parteiorganisatsiooni tegevusest, rektor Arnold Koop ülikooli perspektiividest, meenutades ühtlasi oma esimesi sõjajärgseid tööaastaid Tartus. Vastuvõtu lõpul tänati parteiveterane nende poolt tehtu eest soojade sõnade ja lilleõitega.

HILLAR PALAMETS

Parteisekretäri töö oli õige laia haardeline. Et TRÜ nõukogu polnud veel loodud, tuli mul osa võtta dekaanide nõukogu koosolekutest. Seal arutati ülikooli tööga seotud aktuaalseid küsimusi ja arenguperspektiive. Ma ei pääsenud mööda ka sõjamees vaikseks ja lausus: «Oli perekond, aga... Kaks toredat poega langes sõjas. Alles on ainult tütretirts. Kas temast ka asja saab...?» «Võib-olla, et just temast saabki asja, ei maksa naisi ühtigi alahinnata,» noomisin polkovnikut. Ja väikesest Rita Lombakust ongi saanud meie tuntumaid lauljatare, NSV Liidu rahvakunstnik Margarita Voites.

Umbes kaks korda kuus pidasime kas parteikoosolekuid või nõupidamisi kommunistidega. Koosolekutel olid kõne all komsomolitöö korraldamine, ülikooli majanduslik olukord ja varade reevakueerimine, kaadriküsimused ning vastuvõtt parteisse. Tõsine probleem oli teadusliku kaadriga kommunistide vähesus õppejõudude hulgas. 1944/45. õppeaastal oli neid vaid kolm — H. Haberman, H. Moosberg ja A. Marland. Meie väike organisatsioon püstitas perspektiivse ülesande: kommunistidest õppejõududest saagu aastate jooksul professorid. TRÜ teaduskaadri areng sõjajärgsetel aastakümnetel on tõendanud selle suuna õigsust.

● **Fotomälestus 1979. aasta oktoobriaktuselt. Sel päeval peeti meeles ka meie ülikooli sõjajärgsete aastate aktiviste. Esiplaanil vasakult Lydia Roots, Advig Kiris ja Hillar Palamets.**

EDUARD SAKI foto

* Esimene parteialgorganisatsioon asutati TRÜs septembris 1940. See tegutses kuni juulini 1941. Organisatsiooni kuulus 23 kommunisti, neist 16 ülikoolist ja 7 väljastpoolt. Sekretäriks oli Ilmar Kruus ja asetäitjaks Leili Takk.

---

25. oktoober 1944, ülikooli parteiorganisatsiooni sõjajärgse taassünni päev, on jäänud tänasest juba 40 aasta kaugusele. Selle aja jooksul meie maa, rahva ja partei elus toimunud tohutu areng teeb praegusele põlvkonnale raskesti mõistetavaks ülesande suuruse ja raskuse, mis lasus tol päeval rektori kabinetti kogunenud viiel kommunistil. Sõjast laastatud linnas tuli ette valmistada ülikooli tegevuse taasalustamine, leida ja korrastada õppetööks vajalikud ruumid, hankida õppekirjandus, korraldada üliõpilaste vastu- ja arvelevõtt, eelkõige aga otsida nõukogude ülikoolile õppejõud. Seda kõike tuli teha ajal, mil sõda ei olnud veel lahkunud Eestimaa pinnalt, võidurõõm aga jäänud üle kuue ohvriterikka kuu.

Nüüd, neljakümne aasta distantsilt võib ainult imetleda nende inimeste energiat, sihikindlust, nende kohuse- ja vastutustunnet: vähem kui kuu aja pärast — 17. novembril 1944 — algas ülikoolis õppetöö. Nii pandi alus kõigele sellele, mida täna võtame täiesti endastmõistetavana ja mida õigustatud uhkusevarjundiga nimetame kokkuvõtlikult oma *alma mater*'iks, Tartu Riiklikuks Ülikooliks.

40 aastat on parteiorganisatsiooni elus pikk aeg. Nelja aastakümnega on ülikooli parteialgorganisatsioon kasvanud arvuliselt ja organisatsiooniliselt, kindlustunud poliitiliselt. Juba ammu ei mahu kõik ülikooli kommunistid korraga rektori kabinetti. Arvuliselt vabariigi ühte suurimasse parteialgorganisatsiooni kuulub üle 720 kommunisti ja ligi 40 NLKP liikmekandidaati, kusjuures õppejõududest on peaaegu pooled kommunistid. Ülikooli parteialgorganisatsiooni kuulub 38 parteigruppi ning 15 tsehhiorganisatsiooni õigustega organisatsiooni teaduskondades, suuremates allasutustes ja üleülikoolilistes kateedrites. Suurim nende hulgas on enam kui saja kommunistiga arstiteaduskonna parteiorganisatsioon. Selline organisatsiooniline struktuur tagab kommunistide mõju kõikides allasutustes, igas kateedris, laboris, igas meie enam kui 9000-liikmelise töökollektiivi «algrakukeses».

Oma igapäevases tegevuses toetub parteiorganisatsioon ülikoolis tegutsevatele ühiskondlikele organisatsioonidele, eelkõige vabariigi suurimale, 5400-liikmelisele komsomoliorganisatsioonile. Komsomolitöös saavad oma esimesed ühiskondlik-poliitilise tegevuse kogemused ka need enam kui 30 üliõpilast, õppe-, teadus- ja ühiskondliku töö eesrindlast, kes igal aastal täiendavad meie parteiorganisatsiooni ridu. Nad toovad sinna kaasa nooruslikku energiat ja mõttevärskust, mis koos staažikate kommunistide elukogemuste ja parteitöö praktikaga loovad head eeldused organisatsiooni aktiivseks ja võitlevaks hoiakuks meie partei otsuste elluviimisel.

Samal ajal on hindamatu väärtusega ka meie parteiorganisatsiooni staažikamate, kõige kogenumate kommunistide teadmised ja oskused, nende nõuanded. Meie sõjaeelse staažiga kommunistid nagu Hilda Moosberg (partei liige 1925. aastast), Lydia Roots (1929), Alice Haberman (1940), Karl Taev (1940), Grigori Jarjomko (1940), Andrei Vassiltšenko (1940) jt. ei ütle kunagi ära oma rikkalike kogemuste jagamisest või nõu andmisest.

Meie partei juhtivad organid on viimastel aastatel seadnud parteiorganisatsioonide ette väga tõsised ülesanded, mis seonduvad noorte ideelis-poliitilise kasvatustööga, distsipliini ja korra kindlustamisega, komsomoli parteilise juhtimise täiustamisega. Ülikooli kommunistide jaoks on neil ülesannetel eriline tähendus, tegelevad nad ju vahetult ja eelkõige noore põlvkonna kommunistliku kasvatusega. Selles vastutusrikkas töös on meile suureks abiks TRÜ organisatsiooni neljakümne aasta kogemused ja nende inimeste eeskuju, kes 1944. aasta karmil sügisel rajasid teed meie tänastele edusammudele.

Dots. ADVIG KIRIS,

EKP TRÜ komitee sekretär

40 aastat ülikooli parteiorganisatsiooni

Hatšatur Abovjan 175

Armeenia ja Eesti sidemetest mõteldes meenub vist kõigile esmalt tema nimi. Noormees, kes tuli Tartusse õppima prof. Johann Friedrich Parroti kutsel. J. F. Parrot ja H. Abovjan tutvusid 1829. aastal. Abovjan juhatas Tartu professorile teed Ararati tippu. 1830. aasta septembrist 1836. aasta jaanuarini õppis Abovjan Tartus, algul õpetajate seminaris, hiljem ülikoolis. Tartus suhtles ta paljude kaasaegsetega. Ilmselt oli mõju vastastikune.

Armeenias töötas Abovjan õpetajana. 14. aprillil 1848 jäi ta kaduma. Tema nime ette võib kirjutada: Armeenia valgustaja, demokraat, kirjanik, armeenia uue kirjanduse ja kirjakeele rajaja. Ta on kirjutanud romaane, jutustusi, näidendeid, olukirjeldusi, luuletusi, valme.

Osa tema loomingut võib praegu vaadata teadusraamatukogu näitusel. Seal on 1957. aastal eesti keeles ilmunud romaan «Armeenia vermed». Oma peateoses kirjutab Abovjan armeenlaste vabadusvõitlusest iraanlaste vastu. On raamatuid vene ja armeenia keeles, sealhulgas 8-köiteline «Kogutud teosed».

Põhjalikult on uurinud Abovjani elu ja loomingut prof. Pion Akopjan. Teadusraamatukogu töötaja Elsa Kudu mäletab teda veel aspirandina, kes tuli Tartusse Abovjani tegevust uurima. Näitusel on väljas Akopjani doktoritöö autoreferaat, dokumentaalne jutustus «Tõus» (1982, autori kingitus E. Kudule), Armeenia TA väljaanne «H. Abovjan. Elu. Looming. Aeg.» (1967) ja muudki lisaks fotomaterjalile ja Abovjani enda laenatud kirjandusele Tartu ülikooli raamatukogust.

Ülikooli peahoone 140. auditooriumis silmitseb meid Hatšatur Abovjan. See büst tema nime kandvas auditooriumis, tema nimega tänav ning mälestusmärk armeenlastelt Emajõe kaldal on üks viis läinud sajandi algul tihenenud armeenlaste ja eestlaste sidemete meelespidamise auks. Oli ju Abovjan see, kelle järel hakati Armeenias teadma Tartu ülikooli ning kust tuli Tartusse veel palju õppijaid.

Aleksis Kivi loomingust

Suure soome kirjaniku A. Kivi sünnist möödus 10. oktoobril 150 aastat. Soomlased meenutavad armastatud kirjaniku tähtpäeva pidulikult. Professor Veikko Sinisalo on koostanud uue ühemeheprogrammi Kivi tekstidest. Antakse välja kirjaniku teoste kordustrükke. Teatrite repertuaari on võetud Kivi näidendeid. Post tähistab juubelit Kivi-ainelise postmargiga.

Aleksis Kivi peetakse soome ilukirjanduse rajajaks. Tema looming sisaldab proosat, lüürikat ja dramaatikat.

Kivi tõelist kirjanikusuurust hakati tunnustama alles palju aastaid pärast tema surma. 20. sajandil aga saavutas ta oma romaaniga «Seitse venda» maailmakuulsuse.

Eesti lugejad tunnevadki Kivi loomingust eeskätt tema peateost «Seitse venda» (1870), mis meil ilmus F. Tuglase tõlkes 1924. aastal ja hiljem kordustrükkidena viies väljaandes. Meie lavadel on korduvalt etendatud tema külakomöödiat «Nõmmekingsepad» (1864), mis ilmus samuti Tuglase tõlkes 1934.

Kivi traagilist saatust on sageli võrreldud meie Juhan Liivi omaga. Kogu oma lühikese elu heitlesid mõlemad vaesusega ning jäid lõpuks vaimuhaigeks.

PAULA PALMEOS

Aleksis Kivi elu ja loomingut meenutasid ka filoloogiatudengid oma ÜTÜ ringi üritusel. Paljudel oli aga võimalus kuulata soome luuletajate, sealhulgas A. Kivigi värsse teisipäeval aulas Tampere teatri näitleja Tuulikki Pohjola esituses.

Profülaktoorium ? !

Meie vabariigis on õppeasutuste sanatoorseid profülaktooriume kaks: TRÜs ja tänavu Tallinnas avatud TPedI ja keskeriõppeasutusi teenindav SP.

Sanatoorsetel profülaktooriumidel on sanatooriumide ees mitu eelist. Siin saab ravi tootmis- või õppetöö pooleli jätmata, korraline puhkus jääb puhkamiseks ning ära jäävad ka kohanemisraskused eri kliimavööndites.

1955. aastal asutatud TRÜ SP saab tuleva aasta aprillis 30-aastaseks. SP võimaldab õppetöö katkestamata saada dieettoitu ja ravi (medikamente, vitamiine, elektri- ja valgusravi, massaaži, ravikehakultuuri, hambaravi). TRÜ ametiühingukomitee eraldab 70 tuusikut iga 24 päeva tagant. Kõige agaramad ravil käijad on arstiteaduskonna üliõpilased, järgnevad filoloogid, kehakultuurlased jt. 1984. aastast on statsionaaris puhkajatele ka neljas toidukord kl. 21 (keefir, tee, küpsised või saiad).

Tuusiku üldhinnast (52 rbl. 20 kop.) maksab üliõpilane või töötaja 15 rbl. 30 kop. 20% tuusikuid on tasuta. Päevane toiduraha on poolteist rubla. Toitlustab söökla nr. 148. Viimasel aastal näib söökla toiduainetega varustamine paranenud olevat. Dieettoidu saajatele, kellele arst on teinud vastava ettekirjutuse, antakse sel aastal sööklast ka mineraalvett. Toit vitaminiseeritakse ettenähtud korras, lisaks antakse toorsalateid, mahlu.

TRÜ arstipunkt suunab sel aastal kõik dispanseersel arvel olevad üliõpilased profülaktilisele ravile ravituusikuga, mille ametiühingukomitee annab tasuta.

Otium reficit vires!

JUTA MURULO,
profülaktoorse sanatooriumi peaarst

ELKNÜ KESKKOMITEE PLEENUM

27. oktoobril toimunud ELKNÜ Keskkomitee pleenumi teemaks olid komsomoliülesanded, mis tulenevad NLKP Keskkomitee otsustest «Komsomoli parteilise juhtimise edasisest parandamisest ja tema osatähtsuse suurendamisest noorsoo kommunistlikul kasvatamisel» ning «Eesti NSV juhtiva kaadri osavõtust töötajate hulgas tehtavast poliitilisest kasvatustööst ja EKP Keskkomitee pleenumite otsustest. Ettekande pidas **ELKNÜ Keskkomitee esimene sekretär Arno Almann** (TRÜ õigusteaduskonna kasvandik, töötas viimati Tartu linna parteikomitee teise sekretärina).

Sõnavõtnute hulgas oli ka meie **komsomolikomitee asesekretär Jaan Vihrov**, kes kõneles TRÜ üliõpilaste malevasuvest.

UUSI VÄITEKIRJU

Kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri õpetaja **Rait Maruste** kaitses 19. oktoobril Leningradi RÜs kandidaadiväitekirja «Psühholoogiaekspertiis kriminaalprotsessis (Eesti NSV materjalide põhjal)». Tööd juhendas õigusteaduse doktor prof. Ilmar Rebane, oponeerisid õigusteaduse doktor prof. A. Ratinov Moskvast ja õigusteaduse kandidaat A. Derbenjov Leningradist. Aprobeeriv asutus oli Valgevene RÜ. Nõukogu üksmeelne otsus oli anda autorile kandidaadikraad.

JAAN SOOTAK

* * *

12. oktoobril kaitses Moskva RÜs kandidaadiväitekirja «Satiirilise tendentse ameerika 1960.—70. aaste romaanis» inglise filoloogia kateedri vanemõpetaja **Reet Sool**. Põhjalikku käsitlemist leidis John Barth'i, John Hawkes'i, Joseph Heller'i ja Kurt Vonnegut'i looming. Juhendajaks oli filoloogiakandidaat A. Zverev NSVL TA M. Gorki nimelisest Maailmakirjanduse Instituudist. Oponeerisid filoloogiadoktor N. Anastasjev ja filoloogiakandidaat J. Stetsenko. Oponendid andsid tööle kõrge hinnangu. Nõukogu üksmeelse otsusega tunnistati autor kandidaadikraadi väärilises.

HEINO LIIV

PUNKT MALEVASUVELE

27. oktoobril said Tallinnas kokku selle suve töökamad malevlased. Parimaks rühmaks osutus **Sakala regiooni Pagana rühm** (juhtkond konservatooriumist). Regioonidest oli teistest üle **Sakala** (komandör TRÜ komsomolikomitee asesekretär Jaan Vihrov, komissar kevadel majandusteaduskonna lõpetanud Rein Murakas).

TRÜ rühmadest olid oma süsteemis kolme parima hulgas **Tootsi** (komandör Mihkel Juhkami, õig. IV k.), **Laukna** (komandör Eero Vainikko, mat. III k., komissar Ivar Männamaa, psüh. IV k.) ja **«Tervise»** (Jaak Ginter, õig. III k., Veiko Potissepp, mat. IV k.).

ELKNÜ Keskkomitee aukirjad pälvisid TRÜst **Märt Piiskop, Priit Teder, Mihkel Juhkami, Margit Meesak** ja **Raivo Ani**; EÜE kuldmärgi **Mare Sepik, Jaan Mölder** ja **Rein Murakas.**

Kolmapäevasest EÜE Tartu konverentsist varsti lehes pikemalt.

TRÜ AN TATARI ANSVs

TRÜ Akadeemiline Naiskoor viibis 19.—29. oktoobrini kontsertreisil Kaasanis, Uljanovskis ja Zelenodolskis. Publiku ette astusime viiel korral: Uljanovski Pedagoogilises Instituudis ja Muusikakoolis, Kaasani Konservatooriumis ja Noortekeskuses ning Zelenodolski Kultuuripalees. Valdava osa repertuaarist moodustas eesti autorite helilooming (Hermann, Saar, Härma, Ernesaks, Jürme, Tormis), kavas oli ka klassikat (Mozart, Brahms, Kodaly, Britten). Naiskoori kontsertide vastu tunti suurt huvi, kõikjal kogesime publiku väga sooja, südamlikku suhtumist. Eesti heliloojate koorilooming tuntakse, meie koorilaulutraditsioonide vastu tuntakse sügavat austust. Lisaks emotsionaalsetele kohtumistele üliõpilastega saime teada palju huvitavat V. I. Leninl, M. Gorki, L. Tolstoi ja paljude teiste kuulsuste elust, põhjalikult tutvusime Kaasani Ülikooli ajalooga. Reis kujunes elamusterohkeks ja meeldejäävaks.

Pikemalt saab meie reisist lugeda mõnes järgmises lehes.

SIIRI MAIMETS

Juba 305 !

Embleem siin kõrval on tükk maad noorem kui ajakirjanike õpetamise tee ülikoolis. Ometi on temagi omaette tähis. 1954. aastal alustuse saanud ajakirjanike harimise järgmist eriti olulist etappi tähistab žurnalistika osakonna loomine 1976. aastal ning kateedri moodustamine 1979. aastal. Nii et «Ž» koondab meid kõiki: varem ja hiljem õppinuid.

20. oktoober tõi 305 vilistlasest ülikooli kokku ligi pooled. Koos kateedri rahvaga olid sel päeval eriti au sees I lennu lõpetajad. Nemadki kutsuti presiidiumilaua taha. Ene Veiper, Voldemar Lindström, Ine Viiding, August Luur, Jüri Paalma, Endel Mallene. Suvel lahkus nende seast igaveseks Harri Lehiste. Nende töö ja töökohad ei vaja tutvustamist, nii kõvasti on nad küll ajakirjandus-, küll kirjanduspõldu kündnud.

Aulakonverentsi alustas kateedrijuhataja prof. Juhan Peegel, kes heitis tagasipilgu läbitud teele. Mitmesuguseid muudatusi läbi proovinud õpetamine on praegu nii teoreetiliselt kui praktiliselt heal järjel. «Jätkuks ainult noortel inimestel endil töötahet!» On juba olemas pisuke õppebaas televisiooni ja raadio eriharule, samuti tilluke fotolabor. Kehvem on lugu trükitehnilise baasiga, sest midagi niisugust lihtsalt pole.

Peale päevaste üliõpilaste on saanud ajakirjanikuks õppida ka kaugõppes, viimastel aastatel koguni juba pärast ühe kõrghariduse omandamist, on õpetatud täienduskursuslasi. Kindlasti on õpetajaile enestele teinud oma töö meelepärasemaks seegi, et õpilased on erialale enamasti truuks jäänud (neid on 90 protsendi ümber).

Dots. Marju Lauristin kõneles ajakirjandusalasest uurimistööst, Epp Weinrauch ajakirjanduse ajaloo uurimisest, dots. Peeter Vihalemm ajakirjanduse auditooriumi tundmaõppimisest, dots. Sulev Uus ajakirjanikuks õppida tahtjaist. Neist kõige noorematest enestest julges kõnepulti astuda esmakursuslane Jüri Luik.

Pärast tervitusi jagunes rahvas laiali ning käidi tutvumas telestuudio, raamatukogu uue maja ning ajaloomuuseumiga. Õhtul jätkus üritus ülikooli uues kohvikus.

Ajakirjanikud on üldiselt liikuv rahvas ning saavad omavahel tihti kokku. Hoopis midagi muud on kohtuda vanas *alma mater*'is oma endiste õpetajate keskel, saada neilt taas ärgitust, näha korraga nii palju eri põlvkondade ajakirjanikke. **Kohtumiseni viie aasta pärast!**

VARJE SOOTAK

Ühiskondlikuks kasvatajaks

24. oktoobril arutas aulas õigusteaduskonna komsomolipere TRÜ komsomolikonverentsil puudutatud alaealiste õiguskasvatust. Üliõpilastega vestlesid ELKNÜ Tartu Linnakomitee teine sekretär Ülle Lepp, Alaealiste Asjade Inspektsiooni ülem Silvia Nõmmoja ja Alaealiste Asjade Komisjoni vastutav sekretär Merike Suurmets. Õigusteaduskonna poolt avaldasid arvamust dekaan dots. Albert Paltser, dots. Heldur Saarsoo ja teaduskonna komsomolisekretär Toomas Kivimägi.

Mõtlema pani, et meie kodulinnas on alaealiste kuritegevus küllaltki suur võrreldes vabariigi teiste linnadega. Üks võimalus seda piirata on ühiskondlikud kasvatajad. Kuigi viimasel ajal on esitatud ka kodule suuremaid nõudmisi, ei saa ühiskondlikud organisatsioonid eemale jääda. Praegu on veel vähe neid õigusteaduskonna üliõpilasi, kes tegelevad raskesti kasvatatavate lastega. See töö oleks aga hea praktika tulevaseks elukutseks. Ühiselt arvati, et igal kursusel peaksid vähemalt pooled üliõpilased olema ühiskondlikud kasvatajad. Tore, kui leidub vabatahtlikke, kuid see on ka komsomoliülesanne.

Eespool öeldu ei tähenda muidugi, et teiste teaduskondade üliõpilased peaksid eemale jääma. Paljudest saavad ju õpetajad!

Kes siis on ühiskondlik kasvataja? Peamine ülesanne on abistada raskesti kasvatatavaid lapsi ja nende vanemaid, hoida alaealiste asjade komisjoni pidevalt kursis kodudega. Ühiskondliku kasvataja õigused ja kohustused on kirjas põhikirjas.

TRIIN RAHNU,
õigust. II k.,
teaduskonna pressisekretär

Tänu

Rektori käskkirjas pälvisid tänu hoolsa töö eest ja õnnitluse 50. sünnipäeval ehitustööline **Liivi Ehasalu**, 60. sünnipäeval koristaja **Valentina Kurnassova**, 65. sünnipäeval riidehoidja **Linda-Johanna Lillemets** ja pearaamatukoguhoidja **Tiina Sepp**, 70. sünnipäeval **Movša Michelson** töö eest eksperimentaalfüüsika kateedris, 75. sünnipäeval valvur **Jenni Laas** ja 80. sünnipäeval valvur **Amanda Reisman.**

Linna kliinilise naha- ja suguhaiguste dispanseri 40. aastapäeva puhul **avaldati tänu eduka töö eest prof. Herman Vahterile, dots. Helgi Silmale ja Elle Elbergile, assistent Heli Rajangule, vanemlaborant Sirje Kaurile, peaarst Veera Bogdanovale ja tema asetäitjale Luule Varkelile, vanemõdedele Maria Astapovale ja Linda Pšenitšnikovale ning sanitar Jekaterina Uibole.**

Balti liiduvabariikide ja Valgevene NSV meditsiiniüliõpilaste XXIV teaduskonverentsi eeskujuliku korraldamise eest pälvisid tänu **prof. Ennu Sepp, dots. Mihkel Zilmer, Toivo Hinrikus ja Aino Paves, assistent Taavo Seedre ning üliõpilased Aet Arak, Andrus Arak, Ariel Levin, Andres Gross, Kalle Kisand ja Marika Pähn.**

Tuleva aasta 27. juulil Moskvas algava XII ülemaailmse noorsoo- ja üliõpilasfestivali **LÄÄNE-BERLIINI ettevalmistuskomitee** on usinasti ametis. Oktoobri alguses organiseeris ta meeleoluka informatsiooni- ja propagandaõhtu, kus varasematest festivalidest osavõtnud oma mälestusi heietasid ja komitee aktivistid senitehtu kohta teavet andsid. Avaliku diskussiooni korras lahendati komitee uute ettevõtmistega seotud küsimused. *Jugendfreizeitheim Mariendorf*, kus õhtu peeti, kogus oma katuse alla päris arvukalt huvilisi.

(«Die Wahrheit»)

* * *

Üliõpilasmaleva raudteerühmad on saanud meil lühikese ajaga üsna populaarseks. **GORKI-NIMELISE PERMI RIIKLIKU ÜLIKOOLI** tütarlastest moodustatud vagunisaatjate rühm «Dviženije» pälvis tänavu suvel oma firmarongil «Ural-Service» kurseerides reisijate suure tunnustuse. Kliendi rahulolu — mis saaks olla teenindajale veel tähtsam!

(«Пермский университет»)

* * *

SOFIA ÜLIKOOLI asutamisdaatumiks peetakse 1898. aasta oktoobrit. Siis avati linna I poistegümnaasiumis kolmeaastased kursused, mis panid aluse Bulgaaria kõrgharidusele. Ülikoolihoone, see Sofia ehe, rajati märksa hiljem. Juba 1896. aastal oli Karlovo pururikas kaupmees Evlogi Georgiev pärandanud 7 miljonit kuldlevi ja 10 200 ruutmeetrit maad kõrgkooli ehitamiseks Sofias. Kuid tollal oli Bulgaarial, hiljuti Türgi ikkest vabanenud riigil tähtsamatki teha kui ülikooli ehitada. Alles 1906. aastal kuulutati välja rahvusvaheline konkurss parimale ülikoolihoone projektile. Võitis prantsuse arhitekti Jean Bréassoni kavand. Ehitamist takistasid mitmed sõjad ja sõdadejärgsed segased ajad. 1924. aastal pandi hoonele nurgakivi. Maja keskosa pidulik avamine toimus 1934. aasta lõpul. Lainelise pinnaga võlvkuppel ja prantsuse hilisrenessansist pärit elementidega dekoreeritud lopsakas fassaad loovad harmoonilise arhitektuuriterviku. Rikkalikult sisustatud interjöör sulandub hoone kesktrepi, fuajee ja aula arhitektuurse küllusliikkusega. Erilist tähelepanu aga pälvivad vitraažid, mis on tehtud täies kooskõlas bulgaaria ikonograafia traditsioonidega ning kujutavad endast tõelisi kunstišedöövreid.

(«Софийски Университет»)

* * *

SAKSAMAA LIITVABARIIGIS tegutsev **Marksistlik Üliõpilasliit** (*Marxistischer Studentenbund*) «Spartakus» annab välja kuukirja «Rote Blätter». Ajakirja septembrinumbri avalugu on pühendatud «skandaalide kabinetile» — niisuguse nimetuse on pälvinud liidukantsler Helmut Kohli valitsus oma kahe tegevusaastaga. Veel räägitakse samas numbris üliõpilaste vaimsest tervisest, arutatakse tudengiliikumise strateegia küsimusi, lahatakse tudengkonna seksuaalprobleeme, tuuakse lugejani vahetute pealtnägijate muljeid sellest, mis toimub Nikaraaguas, ja veel palju-palju muudki põnevat.

«Spartakusele» iseloomulikult on kujundatud ka ajakirja esikaas. Kunstnik on joonistanud sellele arutu hulga rohelisi kapsapäid, andmaks justkui mõista, et «meil on tollest juurviljast kõrini». (Teatavasti tähendab *Kohl* saksa keeli «kapsast».)

(«Unsere Zeit»)

Ajaloolastel teklid peas

Lühinäidend

Peategelased: esimese kursuse ajalooüliõpilased,

tegelased: kõik ülejäänud osalised,

kõrvaltegelased: need, kes asjast kõrvale jäid,

jutustaja: nimi selgub loo lõpus,

koht: kunagine ülikooli raamatukogu (nüüd muuseum), Tartu kesklinn, kingseppade tsunfti saal ehk NJK klubi.

Nüüd kannan teklit ma...

Jutustaja: «Siin ülikooli ajaloomuuseumi rõdusaal. Miks eksponeeritakse vanaaegsel laual kaasaegseid üliõpilasmütse? Sisenevad igast Eestimaa nurgast paar kuud tagasi Tartusse ajalugu õppima tulnud neiud ja noormehed. Nende päralt teklid ongi. Mõni üliõpilashakatis sooritab kiiresti ja salaja esimese mütsiproovi. Sisenevad õppejõud. Kõige rohkem on täna muret muidugi esimese kursuse kuraatoril dots. Hillar Palametsal, kes asub kohe mängu kui tekstiga tegelane.»

Dots. H. Palamets: «Võtkem rivvi! Tüdrukud ette, poisid taha.» Heidab pilgu oma kasvandikele ja raporteerib dekaan dots. A. Liimile: «Ajaloo esimene kursus teklite kätte andmiseks ehk inauguratsiooniks valmis!»

Dots. A. Liim: «Kallid esmakursuslased! Üliõpilasel on kolm peatunnust: esiteks tudengipilet, mille saite avaaktusel, teiseks suurkooli õppuri tunne, kolmandaks tekkel. Täna antakse teilegi üliõpilasmütsid. Selle järgi tuntakse tudengeid kõikjal. Hoiate mütsi au, hoiate ka *alma mater*'i au.»

Dots. H. Palamets (mõtlikult): «Nüüd võiks mütsid kätte anda, miski takistab veel. Ega esmakursuslane teklikombeid vist tea. Tarvis veidi õpetada. Kõigepealt näitame mütsiga tervitamist. Kus sobib ja kus ei sobi teklit kanda? Üliõpilasmüts ei sobi aiatööle. Kõlbab aga siis pähe panna, kui esindate oma kõrgkooli. Näiteks kui ajaloolased korrastavad Toomemäge. Nüüd aga palume teklid pähe panna teaduskonna vanimal tegevõppejõul professor Jaan Konksul.»

Jutustaja: «Saabub sündmuse tipphetk. Tudengid on ärevil, professor Konks asub täitma talle usaldatud austusväärset ülesannet. Dots. H. Palamets kutsub tudengeid välja tähestiku järgi. Tuleb esimene, teine, kolmas jne., Nad kummardavad väärika õppejõu ees ja tänavad. Küllap jääb see kõik kauaks meelde.»

Prof. Jaan Konks (vaikselt, kuid kuulma sundivalt): «Tore, et valisite ülikoolis õpitavatest ainetest just ajaloo, see on kogu inimkonna minevik, mis tasub uurimist. Üliõpilasel jätkugu muidugi aega lõbusaks tudengieluks, kuid esmane olgu töö, töö ja veel kord töö.»

Jutustaja: «Prof. J. Konks paneb ka endale mütsi pähe, läheb tudengirivvi ja fotograaf plõksutab aparaati (kahjuks värvifilmiga).

«Nüüd kannan teklit» võivad hõisata kõik vastsed ajalootudengid. Mida nad ise mõtlesid? Oletagem, et nii.

Üliõpilane A: «Kas mütsisaamist kuskil ka tähistada?»

Üliõpilane B: «Nüüd näevad kõik, et üliõpilane olen.»

Üliõpilane C: «Tekkel täitsa kena, kuid veidi suur.»

Üliõpilane D: «Hea, et teklid nii ruttu käes, möödunud aasta rebased saanud alles veebruaris.»

Üliõpilane E: «Viie päeva pärast lõõvad diplomandid meid täieõiguslikuks tudengiks. Ega siis nii lihtsalt lähe, komisjon niikuinii range.»

Esimene eksam

Jutustaja: «On möödunud viis päeva ja taas oleme muuseumi rõdusaalis. Aknast on näha, kuidas Toomemäe nõlvalt jookseb üles esmakursuslaste ahelik. Juhiks üks vanaaegses frakis diplomand. Nad alustasid jooksu peahoone juurest ja on jõudnud Toomele. Viie minuti pärast on nad juba muuseumimajas. Mõned lõõtsutavad. Ega palju ringivaatamisaega ole, diplomandid kamandavad verivärsked tudengid ühte ruumi ega luba enne välja, kui kutsutakse. Rõdusaalis võtab istet diplomandide range kohus koosseisus Koit Nook, esimees Aivar Põldvee ja Ahti Arak.

Diplomandid toovad komisjoni ette kinniseotud silmadega esmakursuslased.

Aivar Põldvee: «Nimeta kuulsaid rootslasi.»

Üliõpilane K: «Karl XII, Astrid Lindgren...»

Esimees: «Ja, ja, kuid jätsid nimetamata Mart Rootslase, meie kursusekaaslase».

Ahti Arak: «Ütle kümme tähtsamat aastaarvu Eesti ajaloost.»

Kõhklev tudengihakatis L: «1210, 1558 jne.»

Arak: «Ei oska sa midagi, võta leht ja õpi uuesti» (ulatab paberilehe.)

Jutustaja: «Nii komisjon tegutses. Ühel kästi projekteerida humanitaarteaduste hoone, teisel lavastada lühiepisoode ajaloost (Ivan Julm tapab oma poja, Caesar ületab Rubicot, Peeter I raiub akent Euroopasse). Diplomandid olid üpris ranged, mõni rebane pidi mitu korda eksaminaatorite ette astuma. Aga lõpp hea, kõik hea: tudengiks lõõdi kõik, dots. Hillar Palamets esimese kursuse juhendajaks.»

Tänu Tartu naha- ja jalatsimeistrite tsunfti lahkusele jätkus verivärsketele tudengitele pühendatud õhtu nende klubis. Sealne tegevus oli nii suur ja lai, et ei mahu meie loosse. Kiitkem vaid peategelasi vaimuka taidlusnäidendi eest.

Päevakohaseid muljeid jagab jutustajaga esmakursuslane **Kalev Vilgats:** «Üliõpilastunne muudkui tekib ja tekib. Diplomandide küsimused ja ülesanded olid talutavad, kohati hea huumorigagi. Muuseumi rõdusaalis üliõpilaseks saada on väga tore tava. Pärastine pidu ei tahtnud algul hoogu sisse saada, küllap olid esmakursuslased veidi tagasihoidlikud, kuigi mitte just kõik. Mõni sõna kuu jooksul kujunenud üliõpilasmuljetest. Arvatavasti pole ühistunne veel tekkinud. Dekaan suhtub meisse isalikult, kursusejuhendaja on kui klassijuhataja kaheteistkümnendas klassis. Arvestades loengute külastatavust on populaarsem õppejõud professor Sulev Vahtre.

Muud ülesanded? Kursusevanem, ÕTÜ president. Loodan, et õpilasteaduritega saame hakkama. Tuttav töö, aga tööpõld muidugi lai.»

Jutustaja osas oli

JAAN LUKAS

ajaloo II kursuselt

SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT

Spordiklubi kutsub

Uus õpinguaasta on ülikoolis juba täishoo sisse saanud ning loodetavasti on ka kõik esmakursuslased jõudnud ülikoolieluga piisavalt kohaneda. Et üliõpilaste füüsiline potentsiaal vaimsest maha ei jääks, kutsub spordiklubi kõiki oma liikmeid (kelleks nüüd on ka vastsed esmakursuslased) spordiklubi üritustele. Alanud on ülikooli spartakiaad, millest allpool veidi pikemalt.

Eelmisel aastal oma 75. aastapäeva tähistanud spordiklubi ridades on praegu ligi 6000 liiget (4500 üliõpilast ning 1500 õppejõudu ja teenistujat). Lisaks spartakiaadile korraldatakse mitmeid muid võistlusi, samuti matku. Nagu **spordiklubi juhataja Ivar Valge** sõnas, teeb veidi muret see, et võimlate kasutusajad on suurelt jaolt ülikooli koondvõistkondade käes. Kes väga tahab, leiab siiski ikka võimaluse sporti teha.

Spartakiaadis osalevad kõik teaduskonnad, kusjuures kehakultuuriteaduskonna iga kursus on eraldi võistkond, samuti arstiteaduskonna spordimeditsiini osakond. Neile lisandub veel töötajate kehakultuurikollektiiv. Eelmisel aastal olid kolm parimat kehakultuuri III k., bioloogia-geograafiat. ja kehakultuuri I—II k. Spordikonkursil, kus lähevad arvesse osavõtt ülikooli ja teaduskondade spordiüritustest ning kuuluvus spordiklubisse, oli parim bioloogia-geograafiateaduskond.

Toimub ka konkurss ülikooli mitmekülgsemate sportlaste selgitamiseks, kusjuures osavõtt võistlustest annab 1 punkti, III või kõrgema järgu täitmine aga 2 punkti.

Spartakiaadi viimase alana oli kavas orienteerumine. Võistkondlikult oli parim bioloogia-geograafiateaduskond spordimeditsiini osakonna ja arstiteaduskonna ees.

Spartakiaadi järgmine ala on **ujumine 20.—22. novembrini.** Kavas on nii meestele kui naistele 100 m vabalt valitud stiilis pluss veel 4×50 m teateujumine.

Ootame aktiivset osavõttu!

DONATAS NARMONT,
žurn. I k.

Uut teatme kirjandust

Розенталь Д. Е. Справочник по пунктуации. Для работников печати. — М.: Книга, 1984. — 272 с.

Käsiraamatus esitatakse vene keele täiustatud ortograafianormid kirjavahemärkide osas jne. Kasutamisel aitab terminiregister lk. 259.

Русские советские писатели. Поэты: Библиографический указатель, т. 7/. Е. Долматовский — Е. Евтушенко / Ред. тома Н. Т. Захаренко, В. В. Серебрякова, Л. С. Шепелева. — М.: Книга, 1984. — 525 с.

Biobibliograafias on esitatud iga vene nõukogude luuletaja lühielulugu, teosed, üksikluuletused jne., aga samuti bibliograafiline nimestik kirjutistest autori kohta.

Сборник нормативных актов по советскому государственному праву. — М.: Юрид. лит., 1984. — 832 с.

Kogumikku on koondatud seadusandlikud jt. normatiivaktid, milles käsitletakse ka näit. NSVL Ülemnõukogu tegevust, vabariikide ja autonoomsete vabariikide staatust, rahvasaadikute staatust jne.

Словарь русского языка XVIII века. Вып. 1: А-Безпричастие. — Л.: Наука, 1984. — 224 с. — Библ.: с. 4.

Sõnaraamat annab vene keele leksika kirjelduse (uue kirjakeele formeerumise perioodist). Sõnastik on mõeldud filoloogiaspetsialistide laiale ringile ja üldiselt kõigile, kel on tegemist vastavate probleemidega.

Хилов Е. Д. Русско-французский и французско-русский астрономический словарь. — М.: Рус. яз., 1984. — 398 с.

2-osaline sõnastik sisaldab kummaski osas umbes 10 000 terminit astronoomiast, raadioastronoomiast, taevamehhaanikast, astrofüüsikast jm. Mõeldud astronoomidele, üliõpilastele, õppejõududele, tõlkidele jt.

Цетлин В. С. Словарь наиболее употребительных слов французского языка /. Ок. 4000 слов. — 3-е изд., перераб. и доп. — М.: Рус. яз., 1984. — 440 с.

Sõnastik on heaks abivahendiks prantsuse keele õppimisel ja põhisõnavara kinnistamisel ning käepärane vahend prantsuse keelest tõlkimisel ja lugemisel.

Энциклопедический словарь медицинских терминов: Т. 3. Рабдиомозы — Ящур / Гл. ред. Б. В. Петровский. — М.: Сов. энциклопедия, 1984. — 512 с.

Viimane kõide 3-kõitelisest meditsiinisõnastikust.

ÕPPETÖÖ

toimub 10. novembril laupäevase ja 11. novembril reedese tunniplaani järgi. 9. november on puhkepäev.

LOENGUID RSRilt

Komsomolikomitees asub RSRi loengute tellimise vihik. Tellida saab loenguid NSVL välispoliitikast ja rahvusvahelistest suhetest kursustele, õpperühmadele, teaduskondadele. Palume kõik eeloleva nädala loengud kirja panna juba eelmise nädala teisipäevaks, sest siis toimub väikese ringi koosolek.

RSR

FILMIKLUBIS

Esmaspäeval, 5. novembril kl. 19 kh ringauditooriumis Francesco Rosi film «Kristus peatus Eboli» (Cristo si è fermato a Eboli; 1979). Peaosas Gian Maria Volontè.

PRESSIKLUBI

Pressisekretärid ja teised kaastöölised! Pange tähele järgmise ürituse kuulutust peahoones. Kolmapäeval, 14. novembril toimub midagi. Kes, mis, kus jne. — seda saad teada kohe pärast pühi.

Pressiklubi õhtu saab teoks aga kolmapäeval, 21. novembril.

LUGUPEETUD «TRÜ» TELLIJAD

Palume mitte jätta peahoone valvelauda tellitud lehti pikemaks ajaks seisma. Uus post tuleb juurde ning vanu lehti pole kuhugi panna.

Samuti palume märkida toimetusse toodavale kassakviitungile allasutuse või isiku nimi, mille järgi saate lehed kätte. Praegu seisab toimetuses teadmata adressaadiga kviitung 18. oktoobrist (tellitud on 12 lehte).

Uusi trükiseid

J. Peegel. Nimisõna poeetilised sünonüümid eesti regivärssides. Sõnastik 2. (L — NAINE). Tallinn 1984, 500 eks., 152 lk., 45 kop.

Ennu Sepp, Peep Pree. Südame ja veresoonte operatsioonid. Tartu 1984, 1500 eks., 112 lk., 25 kop.

Statistilise andmetöötlussüsteemi metoodiline juhend. Programm kõigile. Tartu 1984, 500 eks., 120 lk., 20 kop.

Regiviiside varieerumisest. Õppemetoodiline materjal erikursusele eesti rahvamuusikast. Koostanud U. Kolk. Tartu 1984, 200 eks., 84 lk., 10 kop.

Kriminaalõiguse eriosa praktikum. Metoodiline juhend ja kaasusülesanded. Koostanud J. Sootak. Tartu 1984, 400 eks., 76 lk., 15 kop.

Üliõpilaste iseseisva töö korraldamisest arstiteaduskonnas. Metoodilisi nõuandeid õppejõududele. Tartu 1984, 250 eks., 24 lk., 5 kop.

Texts for Biologists. Second edition. Tartu 1984, 300 eks., 196 lk., 30 kop.

Vere analüüsid. Metoodiline juhend arstiteaduskonna üliõpilastele. Teine, parandatud trükk. Koostanud L. Looga. Tartu 1984, 1500 eks., 64 lk., 10 kop.

Patendinduse õiguslikud aspektid. Metoodilisi materjale kursuse «Nõukogude õiguse alused» omandamiseks. L. Auväärt, M. Tamm, E. Teetsov. Tartu 1984, 300 eks., 88 lk., 15 kop.

Silvia Jürisson, Leo Nurmand, Margareete Otter. Retseptuuri alused. (Ravimvormid ja nende väljakirjutamine). Tartu 1984, 1200 eks., 76 lk., 15 kop.

NB!

Järgmine «TRÜ» ilmub 2-leheküljelisena esmaspäeval, 12. novembril.

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ» «Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 3955. MB-10484. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

Kontrolleksemplar

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 31 (1390) | Esmaspäeval, 12. novembril 1984 | Ilmub 22. novembrist 1948 | Hind 1 kop.

Üliõpilaspäevad!

Seekordsed Tartu üliõpilaspäevad pühendame Eesti NSV vabastamise 40. aastapäevale, millega tähistame ka meie nõukoguliku ülikooli taasavamise 40. aastat. Rahvusvahelise üliõpilaspäeva ürituste korraldamiseks moodustasime TRÜ ja EPA komsomolikomiteede juurde organiseerimiskomitee. Loodame, et kõik üliõpilased leiavad meie kavast midagi meelepärast ning löövad ka ise kaasa.

KOHTUMISENI JUBA KOLMAPÄEVAL!

KOLMAPÄEVAL, 14. nov.

kl. 20 TRÜ aulas — ÜP-84 avamine, segakoori «Noorus» kontsert;

kl. 21 TRÜ klubis — tantsuõhtu (ans. «Karavan»);

kl. 21 EPA klubis — tantsuõhtu (ans. «Vahe»).

NELJAPÄEVAL, 15. nov.

kl. 16.15 Vanemuise 46 — kohtumine akad. Gustav Naaniga;

kl. 20.30 keemiah. — I filmiprogramm;

kl. 19 EPA aulas — ans. «Kasekese» kontsert;

kl. 20 palmihoones — TRÜ kammerkoori õhtukontsert;

kl. 21 EPA klubis — tantsuõhtu;

kl. 22 TRÜ aulas — «Vanemuise» sümfooniaorkestri kontsert.

REEDEL, 16. nov.

kl. 17 uues kohvikus — teaduskondadevaheline kokanduskonkurss;

kl. 18 spordihoones — TRÜ ja EPA õppejõudude võrkpallikohtumine;

kl. 18 keemiah. — II filmiprogramm;

kl. 19 TRÜ aulas — esinevad Henn Rebane ja Ivo Linna;

kl. 21 TRÜ klubis — esinevad «Rock-Hotell», Ülle Toming, Eesti naiskulturistid, peotantsijad;

kl. 21 EPA klubis — kantriõhtu (ans. «Kapell», «Justament»).

kl. 21.30 TRÜ aulas — esinevad Rein Rannap ja Kärt Toomingas;

(Järg 2. lk.)

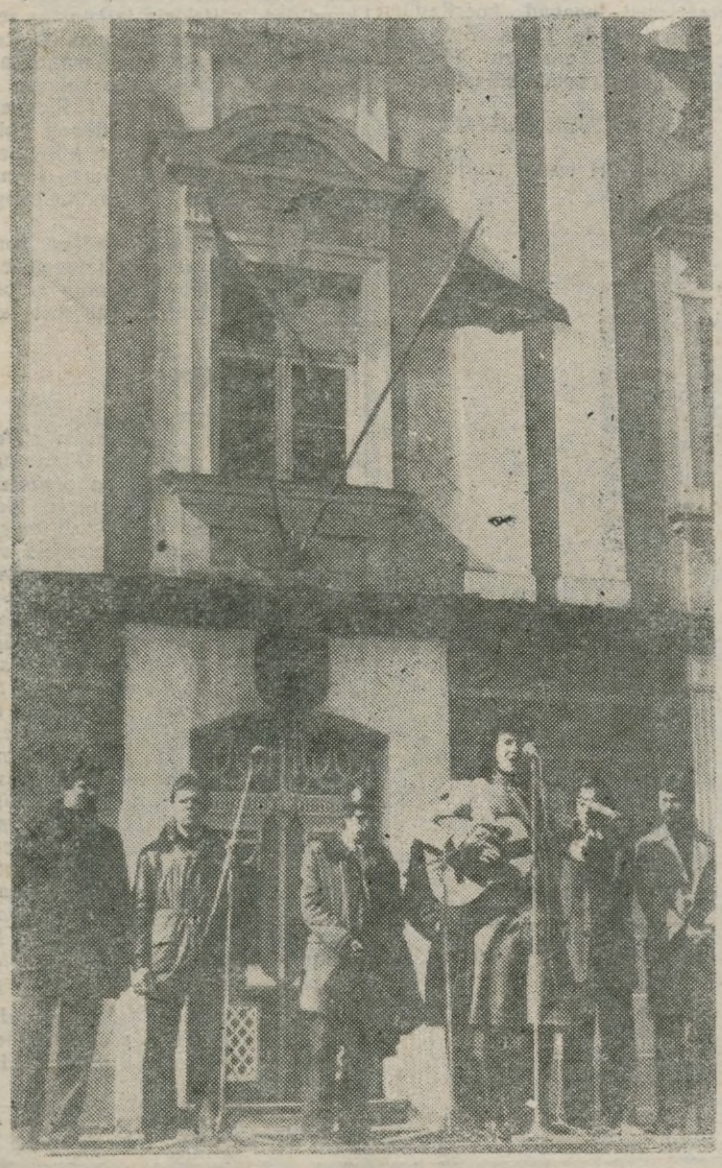

● **Foto toimetuse arhiivist meenutab üht seitsmekümnendate aastate lõpu tudengite suurürituse miitingut raekoja ees.**

Oktoobriaktuselt

Ülikoolipere oktoobriaktuse avas teisipäeval aulas rektor prof. Arnold Koop. Traditsiooni kohaselt austati nende mälestust, kes langesid Suures Isamaasõjas. Mälestustahvli ette viisid lilled prof. Mihhail Kotik ning üliõpilased Kadi Liik ja Eha Aasumets.

Parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris peatus päevakohases kõnes Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni alguspäevadel, sotsialistliku riigi esimestel aastatel ning tänapäeval. Kaasaja ärevas maailmas, kus imperialistlikud riigid püüavad takistada rahuvõitlust, tuleb ka meil aktiivsemalt sekkuda ümbritsevasse. Ennekõike oma põhitööga. TRÜl on siin häid saavutusi (õppeedukuse ühtlustumine 92 protsendi piires, tulemusrikas teadustöö jne.). Seda enam tuleb püüda takistada langustendentsi ainult viitele ning viitele ja neljadele õppijate juures ja teisi nähtusi. Palju rohkem oleks tarvis näha komsomoli algatusvõimet ja aktiivsust.

Rektor prof. Arnold Koop ja ametiühingukomitee esimees Helve Kabur andsid kahekümnele TRÜ kollektiivi liikmele kätte Tööveterani medali.

Teadusprorektori asetäitja dots. Jaak Järv tutvustas geofüüsika kateedri vanemõpetaja Hilda Terali avastust «Aatomite varjatud rivistumine plasmas selle isotoopsel ergastamisel». H. Teral sai selle eest NSVL Riikliku Teaduse ja Tehnika Komitee diplomi. TRÜlt pälvis teadlane tänukirja.

«Gaudeamuse»-peo eduka organiseerimise eest anti õppeprorektor dots. Valter Haamerile ENSV Ministrite Nõukogu ja ENSV Ametiühingute Nõukogu aukiri ning ametiühingukomitee esimehele Helve Kaburile ENSV KKEH Ministeeriumi ning vastava ametiühingukomitee aukiri.

Kaadriosakonna juhataja Asta Liivak tegi teatavaks ministeeriumi pühadekäskkirja: kiitust avaldati dots. Maria Eplerile ning kateedrijuhatajale dots. Ivar Piirile; kiituse ja rahalise preemia pälvisid koristaja Alma Haaviste, majahoidja Paul Looga, dispetšer Virge Talvik ning kaadriosakonna juhataja Asta Liivak.

Pidulikku meeleolu aitas aktusel luua TRÜ kammerkoor Tiiu Jaanuse juhatusel.

7. novembril sammusid üliõpilased, õppejõud ja teised ülikooli töötajad ühises rongkäigus.

Koos olid rahvakontrolörid

Oktoobri lõpul arutas rahvakontrolli peagrupi büroo laiendatud koosoleku ettevalmistamist, muudatusi büroo koosseisus, tööplaani täitmist ja saabunud kaebusi.

30. oktoobril peetud laiendatud koosolekust võtsid osa peagrupi liikmed ja allasutuste rahvakontrolligruppide ning -postide esindajad — kokku ligi 60 inimest.

Kuulati peagrupi büroo esimehe prof. Lembit Tähepõllu ettekannet TRÜ rahvakontrolli ülesannetest, mis tulenevad NLKP Keskkomitee peasekretäri K. Tšernenko kõnest «Rahvakontrolöri kõrge kodanikukohus».

Peagrupi aseesimees dots. Lembit Saarnits tutvustas septembris ja oktoobris ülikooli inspekteerinud NSV Liidu KKEH Ministeeriumi Riikliku Inspektsiooni akte.

Sõna võtsid arstiteaduskonna grupi esimees dots. E. Lepp, administratsiooni ja majandusosakonna grupi esimees V. Kiis, teadusraamatukogu rahvakontrolli aktivist A. Pintsaar ja peagrupi sektorijuhataja prof. R. Looga.

Pikema sõnavõtuga esines EKP TRÜ komitee sekretär dots. Advig Kiris.

Võeti vastu otsus. Oma avalduse põhjal otsustati vabastada peagrupi õppe- ja teadustöö sektori juhataja ülesannetest prof. Robert Looga. Tema asemele valiti matemaatilise analüüsi kateedri dots. Toivo Leiger.

LEMBIT SAARNITS

Viies, see viimane

Lõpule on jõudnud paljude üliõpilaste viimane praktika — see just nagu päris õpetajaksolemine. Mitmete Tartu ja Tallinna koolide õpilased tunnevad rõõmu praktikantidest, kes olid õpetajaks veerandi lõpuni. Need, kes tänavu juba teist korda koolipraktikal, ei võta tundide andmist enam tragöödiana. Esimesed iseseisvad koolitunnid on aga meeldejäävad ja olulisedki. Nende põhjal otsustatakse tudengi tulevik — kuivõrd ta sobib õpetajaks ja saab ametiga hakkama. See sõltub praktikandist endast, tema tõekspidamistest. Ta võib olla range, kellele kõige olulisem on aine, või liberaalne, pidades tähtsaks ka suhtlemist õpilastega — vestlemist üldistel teemadel. Usun, et õpilasenamikule on teine variant rohkem meele järele. Kuid aine mõistmine sõltub suuresti õpetajast: kuidas ta suudab teadmisi edasi anda ja õpitavat selgitada.

Praktikandi staatus on küllaltki ebakindel — ta ei ole veel päris õpetaja ega ka juhukülaline, kuigi tahab juba teha nii, nagu kavatsenud päris õpetajana, selgitada, kas omaksvõetud õpetamisstiil ja -meetodid õigustavad end. Teisalt on ta ju ise veel õpilane, olgugi et loetud kuude pärast iseseisev. Talle meenub, mida on rääkinud pedagoogikaõppejõud ja metoodikud, ning on näinud, kuidas annavad tunde õpetajad. Ta ei julgegi kohe oma õpetajamina näidata, kuid ta teab, et see erineb senikogetust. Muidugi, üksi tundi andes püüab temagi eksperimenteerida «oma suunaga» ja kui õpilased selle häsli vastu võtavad, on ta rõõmus. Enam peab end pingutama, kui tunnis istub õpetaja, praktikajuhendaja või kontrollija. Võib siiski arvata, et praktikandi õpetamismeetodit, kui see lausa pedagoogikareeglitega

(Järg 2. lk.)

TÄHELEPANU!

Aktus

17. NOVEMBRIL 40 AASTAT TAGASI ALUSTAS TAAS TEGEVUST MEIE ÜLIKOOL. TRÜ JA EPA ÜHINE AKTUS, MIS ON PÜHENDATUD EESTI NSV VABASTAMISE JA NÕUKOGULIKU ÜLIKOOLI TÖÖ TAASALUSTAMISE 40. AASTAPÄEVALE, TOIMUB LAUPÄEVAL, 17. NOVEMBRIL KL. 16 TRÜ AULAS.

Näitus

Alates 16. novembrist saab ajaloomuuseumi rõdusaalis näha näitust «40 aastat TRÜ taasavamisest».

TRÜ taasavamiseks tegi rektor Hans Kruus ettevalmistusi juba 1944. aasta algul. Mais esines ta ülikooli asjus ENSV aktiivi laiendatud nõupidamisel Leningradis, pidev kontakt oli tal tagalas olevate TRÜ õppejõududega. 11. augustil võttis ENSV Rahvakomissaride Nõukogu vastu määruse «ENSV Tartu Riikliku Ülikooli ja Tallinna Polütehnilise Instituudi taastamise kohta». TRÜ prorektoriks määrati Karl Taev.

17. novembril, so 82 päeva pärast Tartu vabastamist peeti avaaktus. Tööle hakkas 7 teaduskonda. Avaaktust juhatas rektor filosoofiaprofessor Alfred Koort.

Näitusel on taastamistööde, avaaktuse, õppejõudude ja ühiskondlike organisatsioonide esindajate fotosid. Saame teada kus ja kui palju oli üliõpilasi, kes olid õppejõud jne.

Muuseum tänab Ljubov Mitti, kes aitas meie väljapanekut sisustada dots. Anatoli Miti rikkaliku kogu fotodega.

Näitus on lahti teisipäevast laupäevani kl. 11—16.30.

MARGIT RAUDMÄE

Komsomolikroonika

● Komsomolikomitee koosolekul 5. novembril anti soovitused NLKP liikmeks astumiseks komsomolikomitee asesekretärile Andi Kasakule (õig. IV k.) ja Andres Pastile (õig. V k.) ning liikmekandidaadiks Marika Pahkile (def. III k.) ja Sigrid Salomile (psüh. III k.).

● ÜLKNÜ liikmeks võeti vastu Toomas Mägi (keem. II k.).

● Komsomolidokumentide lohaka hoidmise pärast avaldati noomitus koos arvestuskaardile kandmisega Peep Kelomäele (geol. I k.), Margus Punabile ja Katrin Ilvesele (mõl. ravi I k.), Mirja Bachmannile (stom. I k.) ja Signe Mõttile (farm. I k.).

● KQRi staabiülemaks kinnitati Tiit Rööp (õig. II k.) ja interklubi presidendiks Ene Saamen (õig. II k.).

● Arutati aruande- ja valimisperioodi ajalooteaduskonnas. Leiti, et büroo oli selleks nõrgalt ette valmistunud. Juhiti tähelepanu nõrgale kaadritööle.

● Komitee asesekretär Verni Loodmaa tutvustas ÜP-84 üritusi.

● 17. novembril 1939 tehtud foto on pärit kirjandusmuuseumi kogudest.

9. novembril saanuks luuletaja

HEITI TALVIK 80

Öö tallas päikse jäätund rabahauda.
Surm raskel käel taob süsimusta rauda.

Kes nüüd veel jätkama jäi päevareisi,
peab kaua käima, kohtamata teisi.

Ja kes kord öösse otsima jäi venda,
see kergelt kaotab käest veel iseenda.

Oo, kes te lambi ümber peate vakti,
nüüd kandke hoolt, et leek ei sõestaks tahti.

Ja kellel hõõguv halg veel ahjus praksab,
see säästku puid niikauaks kui ta jaksab.

Nii paljud väsivad ja vaovad unne.
Kes n ü ü d on maas, neid enam koit ei tunne.

Kes n ü ü d end unustavad kas või hetkeks,
neid enam päev ei vaja rõõmsaks retkeks.

Öö neisse poeb ja hangub mustaks malmiks.
Vaid kaarnakraaks neil kajab hauasalmiks

ja kui kord Hommik idas läidab leegi,
siis nende mälestust ei leina keegi.

(«Looming», 1937, nr. 1; kogu «Kohtupäev», 1937; «Kevadik», 1938, nr. 4; kogumik «Arbujad», 1938; «Väike luuleraamat», 1968)

● **NB! ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi juubelikoosolek on neljapäeval, 15. novembril kl. 19.30 peahoones.**

Üliõpilaspäevad

(Algus 1. lk.)

LAUPÄEVAL, 17. nov.

kl. 14 EPA aulas — mälumäng TRÜ ja EPA õppejõudude ja üliõpilaste vahel;
kl. 16 TRÜ aulas — ENSV vabastamise ja TRÜ taasavamise 40. aastapäeva aktus;
kl. 18.15 TRÜ peahoone ees — miiting;
kl. 18.40 TRÜ peahoone ümber — TRÜ ja EPA üliõpilaste tõrvikutega jooks;
kl. 19.30 TRÜ aulas — Tartu üliõpilaskooride kontsert;
kl. 20.30 EPA aulas — üliõpilasball;
kl. 21 TRÜ klubis — tantsumaraton.

PÜHAPÄEVAL, 18. nov.

kl. 13 spordihoones — spordi*skow*;
kl. 16 keemiah. — III filmiprogramm;
kl. 20 TRÜ klubis — tantsuõhtu (ans. «Turist»);
kl. 20 TRÜ aulas — esineb Ane Adams.

● **ERKI üliõpilastööde näitused pannakse üles teadusraamatukogus, EPA uues õppehoones, ajaloomuuseumis ja TRÜ kohvikus.**

NB! Kavas võib ette tulla muudatusi. Jälgige reklaami!

Organiseerimiskomitee

Jaroslav Raid

1. novembril suri 66. eluaastal teenekas kommunist, NLKP liige 1945. aastast, Suure Isamaasõja veteran, ajaloolane ja pedagoog Jaroslav Raid. J. Raid sündis 24. mail 1919. aastal Tallinnas teenistuja perekonnas. 1937. aastast õppis ta metsandust Tartu ülikoolis, 1940/41 osales aktiivselt nõukogude võimu taasrajamisel Eestis, oli komsomolitööl. Suure Isamaasõja alguses astus J. Raid Tartu hävituspataljoni, oli sidepidaja Eestit läbivate Läti rahvaväeüksuste juures ja võttis osa kaitselahingutest. Nõukogude armees oli J. Raid poliittöötaja, võttis Leningradi rinde vägede koosseisus osa Eesti NSV vabastamisest.

Pärast sõda töötas J. Raid Eesti NSV välisministeeriumis ja oli juhtival parteitööl. Pärast NLKP Keskkomitee juures asuva Kõrgema Parteikooli lõpetamist valiti J. Raid 1955. aastal EKP Tartu Linnakomitee esimeseks sekretäriks, kellena töötas 1961. aastani. Oli valitud Eesti NSV Ülemnõukogu ja Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogu saadikuks. 1962. aastast oli TRÜ NSV Liidu ajaloo kateedri õppejõud, 1972. aastast dotsent. Tema sisukad loengud meie kodumaa ajaloo uuematest perioodidest, eelkõige Suurest Isamaasõjast tuginesid paljuski rikkalikele elukogemustele. Ajalooalase uurimistöö põhiteemaks oli Saksa imperialismi agressiivne poliitika Baltikumi suhtes, 1963 kaitses ta kandidaadiväitekirja ja koostas seejärel doktoridissertatsiooni. J. Raidilt on ilmunud kaks monograafiat, ilmumisjärge ootab kolmas.

Õppetöö kõrval võttis J. Raid aktiivselt osa linna ja ülikooli ühiskondlik-poliitilisest elust, olles aastatel 1970—1978 EKP Tartu Linnakomitee liige ja ideoloogianõukogu esimees.

Mälestus põhimõttekindlast kommunistist ja ühiskonnategelasest, võimekast ajaloolasest ning autoriteetsest pedagoogist jääb meie südametesse.

Meeskoor laulis Bulgaarias

Oleme Haskovos, sümpaatses linnakeses Bulgaaria lõunaosas, mida giid iseloomustab veini- ja tubakatööstuse keskusena. NSV Liidu ja Bulgaaria diplomaatiliste suhete kehtestamise 50. aastapäevale pühendatud aktus on läbi, koori osaks on kunstilise kosti pakkumine. Kontsert läheb kenasti. Alo on kava kokku seadnud sellise arvestusega, et koor saaks näidata end mitmest küljest: küll *forte* ja *piano*, rahuliku ja tempoka lauluga. Järgmisena on kavas bulgaaria rahvalaul. Aplausi ajal pean aru, kuidas seda teadustada. Ütlen kuulajatele, et järgmine laul teadustamist ei vaja. Alo muigab, vaatab siis Urmasele otsa ja annab märku eelmänguks. 15 takti vaikset sissejuhatust klaveril, seejärel alustavad bassid peaaegu sosinal «Ot kak se e, mila moja...», edasine kaob aplausitulva, mis aga kohe vakatab. Lisandub baritonirühm, seejärel meie, siis esimene tenor. Laul valjeneb sujuvalt, tsaar Ivan Šišmani salmi rõkkame fortes, järgmise salmi «Za Bõlgarsko i-me» juba fortissimos. Jälle aplausitorm! Temperamentne rahvas, need bulgaarlased... Kui laul lõpeb, ei taha aplaus lõppeda. Alo ja Urmas saavad lilli. Oleme õnnelikud, et korda läks. Higi nõrgub mööda selga alla, aga seltipoolest on hea olla.

Lõpulauluks on «Põhjarannik», lõõgastumiseks enne seda Alo «Santa Maria». Pelgan veidi, kas publik pärast «oma laulu» nendele enam tunnustust jagab, aga asjata. Kui «Põhjaranniku» viimane «maa-a-a» lõpeb, on aplaus niisama tormiline kui bulgaaria laulu järelgi. Tänusõnad ütleb sõprusühingu kohaliku osakonna esindaja, lavale tuuakse lillekorvid. Tänaseks siis kõik.

Naljalinn Gabrovo. Asi on aga naljast kaugel, sest tuleb esineda koos maailmakuulsa Praha Õpetajate Meeskooriga, meie laulda on kontserdi esimene pool. Seljataga on pool päeva bussisõitu, vaadatud on Rooside Muuseumi, Šipka memoriaali ja mälestusmärki Šipka mäekurul, kus tuul lõõtsus, Gabrovo Vabaõhumuuseumi ja Huumorining Satiirimuuseumi. Meie rühm sõidab konditsioneeriga bussis, aga teisel rühmal konditsioneeri pole ja sõidu ajal on laeluugid lahti. Kas koor on «hääles»? Need küsimused kripeldavad õigupoolest alateadvuses, juurelda nende üle pole aega, sest sain ülesande panna tänase kava laulude pealkirjad vene keelde, lisaks mõni lause laulude sisu selgituseks. On hea, et giid appi tuleb ja paneb osa tekstist bulgaaria keelde. Täna olen teadustajaametist prii, teadustamine tuleb bulgaaria keeles.

Eesriide avanedes märkame kohe kolmes esimeses toolireas mustades smokingites tšehhi lauluvendi. Laulame eesti autorite loomingut, lisaks muidugi bulgaaria rahvalaulu. Esimeste laulude ajal on mehed veidi närvis, aga soojaks laulmisega pinge alaneb ja koor kuuletub dirigendile päris paindlikult. Publik pole kiitusega kitsi, eriti tugeva aplausi teenib muidugi bulgaaria laul. Kava lõppedes võtame kohad sisse kolmes esimeses reas ja saame osa prahalaste esinemisest. Nad laulavad hästi. Koori koosseis on aga hoopis vanem kui meie oma, vaid paaril-kolmel lauljal pole juustes hõbedat. Bassid on neil väga head, aga tundub, et meie noorte meeste tenorihääled on kandvamad ja värskemad. Igatahes häbisse me ei jäänud!

Puhkepäev Kuldsetel Liivadel. Kõik viis kontserti on mõõdas. Varna kontserdi järele saame kutse osa võtta järgmise aasta mais Varna rahvusvahelisest koorikonkursist. Laululusti on meestel ülearugi. Kuna kogu koor on rannas, laulame mõned laulud liival pikutades, seejärel läheb kõik see mees merre ja läheb lahti õige laulupidu. Lainete õõtsumine sunnib laulma iiri meremeeste laulu, seejärel tuleb lauluettepanekuid rohkem, kui Ene laule juhatada suudab. Veepiir on publikut täis ja rahvast tuleb üha juurde. Ernesaksa «Õlletegu» saab meres esitatuna täiesti uue tõlgenduse. Kõrgemate lainete ajal kipub dirigent Ene vee alla kaduma, aga sest pole midagi! Kahetseme, et koori repertuaaris nii vähe merelaule on. 22-kraadises vees võib tund aega laulda, kui laine just kibesoolast vett suhu ei viska.

Lõpetuseks. Kahe nädala jooksul oli Tartu Akadeemilise Meeskoori lauljail võimalus veenduda selles, et Bulgaaria on imeilus maa. Turismile on pandud tugev alus: korralikud teed ja hotellid, firma «Balkanturist» poolt eeskujulik teenindamine, rohkesti aja- ja kultuuriloolisi vaatamisväärsusi. Kuna bulgaarlased peavad koorilaulust lugu, on kooride jaoks Bulgaaria Rahvavabariik peaaegu ideaalne välisriik, mida tasub külastada.

LEO-PEETER KULLUS,

TAM-i II tenori laulja

● TAMi mehed jõudsid Šipkale.

Viies...

(Algus 1. lk.)

vastuolus pole, keegi maha ei tee. Omanäolisust võidakse hinnatagi.

Meie koolipraktika on otsimiste, katsetamiste ja leidmiste aeg. Mõtted aga käivad praktikast kaugel ees: on läbi kaalutud kümneid variante, kus tuleval aastal samal ajal olla ja kuidas seal teisiti teha. Ka suunamine pole enam mägede taga. Ja tudeng loodab, et vägi, mis teda senini on aidanud, laseb tal lõpuni vastu pidada. Mõtted tulevasest töökohast pole enam nii abstraktsed nagu varem. Konkreetselt mõtleb ta, kas jääda ootama suunamiskomisjoni kõikvõimsat kätt või uurida siin-seal, et mitte päris tundmatus kohas vette kukkuda. Võideldes ebamääraste tunnetega, millesse segunevad rõõm peatse päris töö üle, ähmane pelgus «suure elu» ees ja nukrus tudengiaastate pöördumatusest, valmistud lõpetama oma viimast ülikooliaastat.

PEEP JAHILO, eesti fil. V k.

NB! Järgmises lehes avaldab oma mõtteid TRÜ praktikantidest Tartu 1. Keskkooli direktor Laine Raudsepp.

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ»

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 3958. MB-10497. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kontrollieksemplar

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 32 (1891) Reedel, 16. novembril 1984 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

TARTU ÜLIÕPILASPÄEVAD 1984

I N F O

Rahvusvaheline üliõpilaspäev. Palju me mõtleme 17. novembril üliõpilastest Aafrikas või Austraalias, Usbekis või Tallinnas? Mida me teame teiste tudengite igapäevaelust? Millised on meie kontaktid?

Niisugused mõtted tekkisid teisipäevast «Kontakti»-saadet jälgides. Täna on üliõpilaspäeva ürituste kolmas päev. Nädala lõpuks peaksid kohale jõudma needki külalised, kes pole veel saabunud. Kas me suudame nende vastu olla tähelepanelikud, näidata neile kõike head, mis meil on? Kas suudame tekitada ja jätta luvi endi vastu, et ükekordsest kontaktist pidevam side tekiks?

Mis see siis on? Küsimus küsimuse otsa. Aga miks ka mitte? Juba selleks, et küsimus tekiks, tuleb aeg maha võtta. Ja selleks on meil aega mõelda veel täna, homme... koos põllumajanduse akadeemia ja ka mõnede Tallinna kõrgkoolide tudengitega. Aga iga päev on meie kõrval ka õppejõud. Nemadki ju endised tudengid. Ning veel on neid, kes 40 aastat tagasi hakkasid peakoonest prahti välja kandma, külmades auditooriumides loenguid pidama... Osakem siis mõista ja austada seda, mis on, ise sisukamaks muuta kogu oma ülikooliaeg! Sellest ja teistest komsomolielu tahkudest kõneldi ka kolmapäevasel poliitpäeval, kus oli tähelepanu keskmes noorsoo kommunistlik kasvatus. Poliitpäevast saab lähemalt lugeda järgmisest lehest.

NB!

Järgmises lehes kuulutavad komsomolikomitee ja «TRÜ» toimetus välja fotovõistluse, mis on pühendatud suvel Moskvas toimuvale noorsoo- ja üliõpilasfestivalile.

Nemad saavad nimelist stipendiumi

V. I. Lenini nim. stipendium
Aet Arak — ravi V k.
Vahur Keldrima — ravi VI k.
Anu Kõiv — keemia IV k.
Ene Meerpuu — õigust. IV k.
Terje Alop — ajaloo II k.
Laine Hõbejärv — geograafia IV k.
Diana Eerma — kaub. ök. III k.

K. Marxi nim. stipendium
Renate Elango — eesti fil. IV k.
Tõnu Hein — maj. küb. IV k.

Leninliku Komsomoli nim. stipendium
Andi Kasak — õigust. IV k.

D. Uljanovi nim. stipendium
Kalle Kisand — ravi VI k.

N. Burdenko nim. stipendium
Pilvi Klaassen — ped. V k.

Fr. Tuglase nim. stipendium
Marju Lepajõe — eesti fil. V k.

J. Semperi nim. stipendium
Lelde Rozite — eesti fil. IV k.

G. Lurichi nim. stipendium
Mehis Viru — KKT IV k.

J. Lauristini nim. stipendium
Anne Männamaa — defekt. IV k.

J. Anveldi nim. stipendium
Annika Nellis — kaubat. IV k.

W. Struve nim. stipendium
Taimo Saan — rak. mat. IV k.

K. E. Baeri nim. stipendium
Ants Kurg — biol. IV k.

E. Lenzi nim. stipendium
Dmitri Pogosjan — füüsika V k.

J. Smuuli nim. stipendium
Ülle Lepik — psüh. III k.

H. Pöögelmanni nim. stipendium
Ene Vainik — eesti fil. III k.

J. Varese nim. stipendium
Ulvi Teemäe — KKT III k.

V. Kingissepa nim. stipendium
Victoria Mets — õigust. IV k.

Teadlikumat õppe- ja töödistsipliini

INTERVJUU ANNAB ÕPPEPROREKTOR PROF. UNO PALM

● Eelmise õppeaasta edukust märgib 92,9 protsenti (kevadsemestril oli see 91,5%). Missugune on meie seis vabariigi teiste kõrgkoolide seas?

«Sel aastal oleme päris esimeste hulgas. Oluline ei ole muidugi ainult edukuse protsent ja koht. Hoopis määravam on see, et meie üliõpilaste teadmisi peegeldavate eksamihinnete struktuuriga võib üldjoontes rahule jääda — ligi pooled neist lõpetasid eelmise õppeaasta vältel eksmatrikuleerisime «väga heade» ja «heade» hinnetega. Ainult «rahuldavatele» õppis vaid 2 protsenti üliõpilastest. Neid tulemusi aga varjutab see, et õppeaasta vältel eksmatrikuleerime enam kui 250 üliõpilast, enamasti nõrga õppeedukuse pärast.»

● Viimastel aastatel stabiliseerunud õppeedukuse küllaltki hea üldtulemuse sees on aga ka ebaühtlust. Kas või näiteks erinevates teaduskondadeski?

«Rektoraadi ja teaduskondade süstemaatilise töö tulemusena on meie õppeedukus stabiliseerunud 90 protsendi taga, ainult füüsika-keemiateaduskond jääb sellest veidi maha. Erilist muret teevad mõne osakonna madalad tulemused, nagu näiteks eesti õppekeelega füüsika-eriala. Krooniliselt kesiselt õpivad ka vene filoloogid.»

● Mis on kujunenud praegu probleemiks nr. 1?

Nii imelik kui see ka pole, aga ikkagi meie põhikohustustest vähene hoolimine, s. o. nõrk õppe- ja töödistsipliin. Astuti ju ülikooli vabatahtlikult, huvist eriala vastu. Puudumistega on õppetulemused otseselt seotud. Ei ole saladus, et mõnegi loengu, seminari või praktikumi osavõtjate arv on vajalikust koosseisust peaaegu poole võrra väiksem. Soovida jätab ka üliõpilaste pidev iseseisev töö. Ei õpita korralikult terve semestri vältel. Ometi on selleks kõik tingimused olemas.

Eespool öelduga on tihedas seoses ka suur arvestusvõlglaste arv. Aastaid on neid palju olnud kehakultuuri- (31,7%), füüsika-keemia- (24,5%) ja matemaatikateaduskonnas (24,3%).

Nõrgast distsipliinist saavad alguse kehvad tulemused, enamikul juhtudel viib see eksmatrikuleerimiseni. Ega asjata ole viimasel ajal kõik instantsid alates rektoraadist ja ühiskondlikest organisatsioonidest ning lõpetades kateedritega, tegelnud väga tõsiselt mitte ainult üliõpilaste, vaid ka õppejõudude ja teenindava personali distsipliini küsimustega. Oleme kavandanud mitmesuguseid abinõusid, mida kavakindlalt ellu viime. Oleme optimistid ja loodame, et positiivsed nihked annavad endast peatselt märku.

Ootame ka komsomoliorganisatsioonilt tõhusamat abi teadliku õppe- ja töödistsipliini kujundamisel kursustel. Pole ju eesmärgiks pidevalt kontrollida ning puudusi avastada, vaid eelkõige töösse teadliku suhtumise kasvatamine.»

● Missuguseid muudatusi tõi koolireform pedagoogide ettevalmistusse?

«Ülikool annab igal aastal ligi poole vabariigi õpetajate kaadrist. Koolireform suurendab tulevikus ülikooli osa veelgi. Seepärast peame pedagoogide ettevalmistamisele senisest veelgi enam tähelepanu pöörama, nii mõnelegi töölõigule tuleb läheneda uut moodi. Meil on koolireformi elluviimiseks välja töötatud detailne plaan, see on tööprogrammiks teaduskondades ja kateedrites. Nii et reaalne töö on alanud.

Meie põhiülesanne on pedagoogilisele tööle hästi orienteeritud ja koolitööd põhjalikult tundva noore õpetaja ettevalmistamine. See töö algab esimesest kursusest ja lõpeb diplomi kättesaamisega. Koos pedagoogika kateedriga on teaduskondades juurutamisel pideva pedagoogilise ettevalmistuse põhisuunad kogu õppeperioodiks. Õppeplaaniliste võimaluste kõrval kasutame õpetajakutse omandamisel ulatuslikult ka niisuguseid töövorme nagu ühiskondlik-poliitilise praktika, ühiskondlike erialade tea-

(Järg 2. lk.)

TRÜ nõukogus

● 5. novembri koosolek algas professori teadusliku kutse taotlemisega õigusteaduse doktorile Endel Laasikule, ajaloodoktor Jüri Andile, füüsika-matemaatikadoktor Olev Avastele, filoloogiadoktor Aleksander Dulitšenkole ja meditsiinidoktoritele Märt Saarmale, Hans Värele ja Oie Reintamile. Veel hääletati meditsiinidoktor prof. Ain-Elmar Kaasiku poolt, kes valiti neuroloogia ja neurokirurgia kateedri juhatajaks. Dotsendi teaduslikku kutset taotleti meditsiinikandidaat Aleksander Žarkovskile.

● Päevakava põhipunktiks oli sotsialistliku töödistsipliini edasine tugevdamine ülikoolis. Ettekande pidas siseinspektsiooni komisjoni aseesimees dots. Valner Krinal. Vastavalt ENSV KKEH ministri käskkirjale moodustati ka meie kõrgkoolis komisjon, kes kontrollis töödistsipliini. Üldiselt on distsipliin paranenud. Kuid kontrollimise ajal leiti ikka veel tühje auditooriume ajal, mil seal oleks pidanud toimuma õppetöö. Nii juhtub sageli Tähe t. hoones. Probleemiks on laupäevad. Pärast tunniplaani kinnitamist algab sageli laupäevaste loengute ümbertostmine. Kui seda ei tee õppejõud ise, siis tehakse seda õppejõu nõusolekul. Tihti põhjendatakse, et laupäeval ei ole kuhugi lapsi jätta, sest lasteaiad ei tööta. Ent kooliõpetajate hulgas on naisi palju rohkem ning nemad ju laupäeval töötavad.

Laupäevale tuleks planeerida vähemalt neli tundi. Kõneleja tõi eeskujuks ajalooteaduskonna, kus sel semestril alustasid laupäeva hommikuti kella kaheksast oma loenguid professorid ja dotsendid. Sageli ei kasutata ka kogu loenguaega tervenisti ära: alustatakse hiljem ja lõpetatakse varem. Kui 25. septembril kontrolliti üliõpilaste loengul käimist, siis ei olnud osa üliõpilasi mõne aine loenguil veel üldse olnud. Palju II kursuste üliõpilasi püüdis aga kõrvale hiilida kohhoosi minemisest. Puudumisi soodustab ka mõne õppejõu leebe suhtumine päevikute täitmisse. Tihti on neiks mittenõudjaiks osutunud õppeülesannete täitjad.

Mitte ülikooli iga asutuse uksel pole kirjas tööaega ega lõunatundi. Kui liita aga mõne graafiku töötunnid kokku, ei anna need 41-tunnist töönädalat. Jälgida tuleks ka tööpäeva lõppu.

Sõna võtsid prof. Lembit Tähepõld, raamatukogu direktor Laine Peep (laupäeviti on raamatukogus tunduvalt rohkem lapsi), õppeosakonna juhataja Mati Salundi, SIKi esimees dots. Vello Tohver, ametiühingukomitee esimees Helve Kabur, prof. Lembit Allikmets, prof. Viktor Palm ja rektor prof. Arnold Koop. Rektor soovitas rohkem uurida, miks puudutakse sageli just teatud õppejõu loengutelt (võib-olla ei ole loengud huvipakkuvad). Teinekord võib ka tunniplaan kehvasti koostatud olla. Taas oli juttu teaduskondade niisugusest praagist, kus üliõpilane eksmatrikuleeritakse õppedistsipliini süstemaatilise rikkumise pärast, kuid esimeseks karistuseks ongi juba väljaheitmine ise. Varem ei ole tema puudumiste vastu üldse huvi tuntud, pole ka karistatud. Järelikult

(Järg 2. lk.)

Eile oli ametiühingu XXVI konverents

See oli teatud mõttes ajaloolise hõnguga konverents: 35 aastat tagasi ühinesid töötajate ja üliõpilaste organisatsioon, eile moodustati neist jälle omaette liikmeskonnad. Praegu on ülikoolis 3500 töötajat ning 5500 üliõpilast. Nii suurearvulist organisatsiooni on ühel komiteel keeruline juhtida.

Aruande kolme viimase aasta tegevusest esitas komitee esimees Helve Kabur. Allpool alustame selle refereerimist. Pärast sõnavõttude ärakuulamist hinnati aruandeperioodi töö kordaläinuks. Võeti vastu otsus ning valiti kaks uut komiteed. Töötajate ametiühingukomiteed jääb endiselt juhtima Helve Kabur, üliõpilaste oma kevadel õigusteaduskonna lõpetanud Ants Kull.

* * *

ARUANDEST

Eelmisel konverentsil 1981 valiti 43-liikmeline komitee (23 töötajat ja 20 üliõpilast). Töö paremaks juhtimiseks asutati ka 13-liikmeline presiidium. Aruandeperioodi algul oli 14 bürood, nüüd enne konverentsi, kui allüksustes valiti ka üliõpilaste bürood, kokku juba 28.

● **Esimeseks sisuliseks küsimuseks oli õppe- ja kasvatustöö.** Et tänase numbri esiküljel on intervjuu õppeprorektoriga, siis me ei peatu sellel teemal pikemalt. Huvi peaksid pakkuma aga niisugused arvud: praegu on meil 779 õppejõudu, neist teadusdoktoreid 107, kellest professoreid 102, dotsente on 296.

Õppedistsipliini kontrollimised on näidanud, et need teaduskonnad, kus distsipliinist kinni peetakse, on ka parema õppeedukusega (näit. majandust. 1982/83. õ.-a. Eelmisel õppeaastal langeti distsipliini poolest allapoole ning ka hinded olid kehvemad). Välja töötada oleks tarvis distsipliini kontrollimise sisulised alused. Agaralt arutati allüksustes töökollektiivi osavõttu asutuse juhtimisest.

Kuigi kolme viimase aasta jooksul on ülikooli materiaalne baas väga hoogsalt paranenud, on meil õppepinda kehtestatud normide järgi vaid 37%. Seepärast pole õppetöö veel täielikult esimeses vahetuses. Õppe- ja töötingimusi aitaks oluliselt parandada Lätte tänavasse planeeritud hoone, mille projekteerimise konkurss hiljuti välja kuulutati.

● **Sotsialistliku võistluse** parima tulemuse saavutasime üleliiduliselt 1982. aastal eelmise aasta tulemuste eest. Päevisime rändlipu ja esimese rahalise preemia. Bakuus peetud seminar-nõupidamisel soovitati vähem kasutada punktisüsteemi ning rohkem arvestada eksperthinnanguid. Meie võistlusjuhendis on nüüd eksperthinnangu osa sees alates kateedritest. Teaduskondadest väljapoole jäävad allasutused võistlevad alates sellest aastast töökollektiivide sotsialistlike kohustuste täitmise järgi. Teaduslaboritevahelises võistluses oli uuenduseks see, et ÜMPI ei osalenud tervikuna, vaid osakondade ja laborite kaupa. Mõneti ebaselge on veel üliõpilasrühmadevaheline võistlus. Mõnes teaduskonnas see toimub (näit. õigust.). Üleülikooliliste kokkuvõtetega peaks tegelema komsomol kui ametiühing koos, kuid see tööl0ik pole meil edenenud.

Kolmel viimasel aastal on teaduskonniti võistlust juhtinud niisugune kolmik: bioloogia-geograafiat. (1981 — 1, 1982 ja 1983 — 3), õigust. (1981, 1982 — 2, 1983 — 1), arstit. oli 1981 kolmas, 1982 viies, aga 1983 jälle teine.

Üliõpilaste töö-, puhke- ja olmetingimuste parandamise konkursi on võitnud pidevalt juristid, järgnevad bioloogid-geograafid, matemaatikud ja kehakultuurlased.

Üleliiduline tervistavate puhkelaagrite konkurss on toonud ülikoolile mitmel aastal häid kohti (1983 — II preemiaga 500 rbl.).

Kõrgkoolide instituutide konkursil on ÜMPI tulnud kahel aastal kolmandaks ning möödunud aastal teiseks.

Sotsialistliku võistluse korraldamist juhtis asjatundlikult komitee liige Mihkel Zilmer, materjalid töötles arvutis komitee liige Vambola Leping. Kogu õppe-, kasvatus- ning ideoloogiatööd suunas prof. Lembit Raid.

(Järgneb.)

TRÜ NÕUKOGUS

(Algus 1. lk.)

on teadliku distsipliini kujundamiseni veel pikk tee.

Õppe- ja töödistsipliini parandamiseks võeti vastu otsus.

● **Teadusprorektori asetäitja dots. Jaak Järv tutvustas tänavuse aasta teadustööde konkursi tulemusi.**

● **Lõpuks tegi rektor prof. Arnold Koop teatavaks NSVL KKEH Ministeeriumi Inspektsiooni kontrollimise tulemused.** Kinnitati abinõude plaan.

ÜLIÕPILASPÄEVAD ● ÜLIÕPILASPÄEVAD ● ÜLIÕPILASPÄEVAD

● Üliõpilaspäevade viimasel aulakontserdil laulab pühapäeva õhtul ANNE ADAMS.

Teadlikumat õppe- ja töödistsipliini

(Algus 1. lk.)

duskond, kooliõpilaste rahvaülikoolid, õpilaste ringide juhendamine jm. Oluliselt on meil vaja pedagoogilist praktikat süvendada vanematel kursustel, laiendada pedagoogilis-psühholoogilist ja metoodilist ettevalmistamist. Käimas on pedagoogide koolitamise süsteemi põhjalik ümberkorraldamine ülikoolis nii, et see igati vastaks aja nõuetele.»

● **Kas õppeprorektorini jõuab komsomoli õppesektorite tegevus? Kuidas peaks töötama õppesektor?**

«Jõuab, kuid kasinalt. Pealegi on kontakti algatajaks tavaliselt õppeprorektor. Tahaks loota, et uus komsomolikomitee õppesektor ja samuti teaduskondade õppesektorid näitavad omapoolset initsiatiivi. Õppeprorektori kabinetis on nad oma probleemidega alati oodatud.»

● **Millised on meie õppetöö majandusliku poole viimased uudised?**

«Möödunud õppeaastal saime üsna palju vajalikke õppevahendeid, aparaate, seadmeid. Eriti tugevnes arvutustehnika osa. Arvutuskeskuses hakkas tööle uus võimas arvuti «EC-1060», endise arvuti «EC-1022» baasil sisustati ja anti käiku *display*-klass, mis teenindab esialgu peamiselt matemaatikateaduskonna üliõpilasi. Keemikud said enda käsutusse moodsad arvutid «Norsk Data» ND 100 ja «Hewlett Packard». Rekonstrueeriti üliõpilaste arvutussaal Vanemuise tänava õppehoones. Seal on kolm «Apple't», uusim kodumaine väikearvuti «Agat» jm. Ka teised allasutused on saanud palju mitmesugust arvutustehnikat jm. seadmeid. Arvan, et nende läbimõeldud kasutamine on oluline samm meie õppetöö kaasajastamisel.

Ülikoolis on rohkesti ka grafo-, dia- ja kinoprojektoreid, magnetofone, televiisoreid. Töötab 8 lingvafonikabinetti, sisustasime ja andsime käiku tehniliste õppevahendite õppeklassid. Õppeaasta alguseks remonditi mitukümmend auditooriumi. Kogu õppetehnikaga seotud tööd on juhtinud õppemetoodika teenistus. Kui siin-seal kostab hääli, et baasõppetehnikat on veel liiga vähe, siis üsna tihti on see vist küll rohkem põhjustatud olemasoleva tehnika vähesest tundmisest või passiivsest kasutamisest.

Mainimata ei saa jätta sedagi, et möödunud õppeaastal läks käiku uus palimaja, loomulikult aitab see paremini ette valmistada bioloogе ja geograafe ning üldse kujundada üliõpilaste loodusearmastust.»

● **Ja lõpuks: kuidas võtta kokku tänavuse õppeaasta põhiülesanded?**

«Eks siia kuulu kõik see, millest kõneldud sai. Kuid rõhutagem veel kord, et meil tuleb väga süsteemikindlalt hakata ellu viima koolireformi ülesandeid, välja töötada ja juurutada vene keele õpetamise kompleksplaan, loomulikult peame intensiivsemalt kasutama tehnilisi õppevahendeid. Mitmeid meie tööloike kontrollis hiljuti NSVL KKEH Ministeeriumi Inspektsioon, kes leidis paljude saavutuste kõrval ka mitmeid olulisi puudusi. Koostasime abinõude plaani, mida peame hakkama viivitamatult täitma. Ja muidugi on meie üks kõige tähtsamaid ülesandeid kasvatada teadliku õppe- ja töödistsipliini. Kui seda mõistetakse ja täidetakse, paranevad ka meie töötulemused.»

Küsis ja kirjutas üles
VARJE SOOTAK

Linda Lao 90

Kes meist pole ülikooli raamatukogu kataloogist emakeelset trükisõna otsinud? Ikka ja jälle oleme siis sattunud ka pisut kummalistele, tänapäevasest erineva kirjevormiga kaartidele. Sama, ühtlane ja isikupärane käekiri. Rüüminiselt laienev-peenenev sulejoon. Teadkem, et seda sulge on juhtinud Linda Lao käsi. Üksteise järel on ilmunud Underi kogud, jõudnud Toomele «Tõe ja õiguse» köited... Must tint on pruuniks pleekinud, masinkiri asemele tulnud... Linda Lao (a-ni 1939 Metslang) töötas ülikooli raamatukogus 43 aastat (1921—1964). 1944. aastal osales ta raamatute päästmises sõja jalust. Seda panust hinnati medaliga «Vapra töö eest Suures Isamaasõjas 1941—1945».

Mitmed meist on vajanud andmeid selle sajandi varasema Eestis ilmunud kirjanduse kohta, huvitunud mingist ainevallast või täpsustanud raamatu tiitlikirjet. Eriti, kui eriala või huvid on humanitaariapoolsed. Sest väärtbelletristika ei vanane ja ajaloodokumendi väärtus ei kao. Kindlasti on tulnud siis sirvida ka «Eesti raamatute üldnimestiku» soliidseid köiteid. Aastail 1924—1940 oli meie rahvusbibliograafia tegevkoostajaks Linda Lao. Mahukas kirjavahetus autorite ja kirjastajatega näitab, kui palju tuli seejuures avada pseudonüüme, selgitada anonüümsete teoste autorsust. Vaikne ja tähelepandamatu töö, mis takistas hajumast kultuuriloolist infot, mille omamist nüüd loomulikuks peame.

Linda Lao hakkamist jätkus ka Akadeemilise Ajaloo-Seltsi juhatusse ja sekretäri ametisse. Küllap määrasid aja.ooöpingud — 1938. aastal lõpetas ta ülikooli üldise ajaloo alal — ta muidki huvisuundi. L. Lao tõlgituna ilmus Tadeusz Zieliński kaheköiteline «Vana-Kreeka kirjandus» (1926—1927), kusjuures tekstis esinevad luulenäited vahendas ta otse vana-kreeka keelest. Neil põgusatel värsikatketel on oma oluline osa eesti värsiõpetuse ajaloos. Klassikalise filoloogia professori P. Baumanni (Haiste) sõnul tuleb L. Lao tööga «arvestada igaühel, kes kreeka luulet kavatseb tõlkida».

26. oktoobril sai Linda Lao 90-aastaseks.

KAJAR PRUUL

Kas klubis oled käinud?

Kindlasti oled kuulnud TRÜ klubist. Ehk oled ka ise selles peaaegu sajandivanuses majas käinud. Läksime klubi lähemalt kaema ja palusime **direktor Heino Varikul** veidi rääkida maja minevikust ning tänapäevast.

Maja valmis 1887. aastal korporatsioonihoonena. Pika aja vältel on ehitist kasutatud mitut moodi. Esimese maailmasõja päevil oli siin koguni hospidal. Alles 1960 sai hoonest TRÜ klubi. H. Variku on seda juhatanud üheksa aastat.

Ülikooli juubeliks sai maja põhjaliku remondi, kavandatud on veel huvitav vabaõhuehitis, midagi muistse amfiteatri stiilis. Praegune diskosaal on sisuliselt maa alt välja kaevatud, selle tulemusena on tekkinud maja taha poolkaares muldvall. Kindlasti toetas ka see n.-ö. kunstlikult ja ilma tagamõtteta tekitatud plats maja taha vabaõhulava ehitamise mõtet. Tänaseks on valminud osa treppidel asetsevast lavast. Muldvallile tulevad tulevikus istmed, nende taha veel nn. helibarjäär väise akustika parandamiseks. Tahaks loota, et mõne aasta pärast saab klubi soojal ajal korraldada vabaõhulaval mitmesuguseid üritusi alates kontsertidest ja muudest etendustest ning lõpetades diskoõhtutega. Kõik see pole aga siiski nõnda lihtne, nagu loetu põhjal arvata võiks.

Praegu pole ülikoolil piisavalt summasid, materjale ega ka tööjõudu ehituse jätkamiseks, seda enam, et terve vabaõhukompleks äheks maksma ümmarguselt 200 000 rubla. Ülikoolil on paraku palju hooneid, mis remonti vajavad. Suviti on abiks olnud suvemalevlased.

Klubi iseenesest ei ole suur. Peale saali ja hadusruumide on majas ka diskosaal, selle kõrval huvitav baariruum, mis aga ei taha osa sisseseade puudumise tõttu kuidagi valmis saada.

Klubitöötajate põhiliseks mureks on igast nurgast tunda andev ruumipuudus. Suured taidluskollektiivid majas proove teha ei saa, ka ringide arvu ei saa ruumikitsikuse tõttu kuidagi suurendada. «Päris ilma oma varju ei anna hüpata, tee mis sa tahad» ütles Heino Varik0.

(Järg 4. lk.)

Ülikooli juubelieelseil päevil ütles rektor prof. Arnold Koop klubi taasavamise sõnad ise.

40 aastat Tartu Riikliku Ülikooli taasavamisest

* * *

Sel hilissügisesel keskpäeval 40 aastat tagasi süttisid aulas taas lühtrid. Äsja rektori ametisse astunud professor Alfred Koort kuulutas nõukoguliku Tartu Riikliku Ülikooli teise tegevusaasta alanuks. 1944. aasta 17. november on läinud meie suurkooli ajalukku uue etapi alguse tähisena.

Vähe oli neid, kes uskusid, et *alma mater Tartuensis* suudab vaid kahe kuuga luua vajalikud tingimused õppetöö taasalustamiseks. Kuidas see kõik toimus sõjast rängalt räsitud linnas, üldise kitsikuse ja olmeraskuste foonil, sellest annavad läbilõike katkendid 1944/45. õppeaasta veteranide meenutustest.

* * *

KARL TAEV

Jõudsin vabastatud Tartusse 1944. aasta septembrikuu esimestel päevadel. Taskus oli ametlik paber, mis tunnistas mind Tartu Riikliku Ülikooli prorektoriks ja rektori täievoliliseks esindajaks, kes oli volitatud arvele võtma ülikooli varasid ja kaadrit ning määrama ajutiste kohusetäitjatena ametisse koiki ülikooli töötajaid alates prorektori abidest ning lõpetades hoonete komandantidega. Selle kinnituseks oli mulle antud kaasa ülikooli pitsat ja 30 000 rubla tolleaegses vääringus stipendiumide ja palkade maksmiseks.

Viibinud mõned päevad Võrus, sõitsin Tartu maakonna parteikomitee sekretäri Max Laossoniga Tartusse. Esimesed muljed ülikoolilinnast olid masendavad. Elevaator lebas poolküiliti. Riia tänava raudteeviadukt oli muudetud rusuhunnikuks. «Vanemuise» varemed suitsesid veel, ümberringi tulekahjuasemed. Ohus hõljus tukivingu, jalgade all kiirisesid aknaklaasi de killud. Tartu oli inimtühi rindelinn, veel fašistide suurtükitule all. Maarjamõisa kliinikute taga seisid positsioonidel meie patareid, Toomemäe nõlvadesse kaevatud transeedes varjasid ennast tankid.

Käisin ringi ja tutvusin olukorraga. Peamine häda oli inimeste vähesus. Esimestel päevadel leidsin vaid peahoone kojamehe G. Turba ja õigusteaduskonna professori E. Ilusa. Tähtvere mäe all sain juhuslikult kokku prof. H. Riikoja abikaasaga, kes teatas, et professor on sõjavarjus Ropkas. Läksime siis teda otsima. Riikoja pikutas parajasti heinakuhja juures ja popsutas oma suurt piipu. Esimesed jutud räägitud, kasutasin kohe võimalust ja koostasin käskkirja, millega määrasin H. Riikoja matemaatika-loodusteaduskonna dekaani ajutiseks kohusetäitjaks. Palusin tal kohe Tartusse minna ja hakata teaduskonna tööd korraldama. Linnast leidsin veel vennad Vagad, Valmar Adamsi ja Jenny Nõu, kes olid esimesel nõukogude aastal töötanud ülikooli kaadriosakonnas, okupatsooniperioodil aga vaevelnud koondus laagris. Temast oli mul palju abi Tartusse tagasi tulevate töötajate arvelevõtmisel ja tööle vormistamisel.

Pärast rinde eemaldumist Tartu alt saabus siia ka rektor Hans Kruus. Inimesi juba oli ja asi hakkas ilmet võtma. Suurem praht oli paljudest ruumidest välja kühveldatud ja ülikooli allasutused hakkasid endale sobivaid ruume otsima. H. Kruus sai rektorina taastamistööd juhtida vaid lühikest aega — vabariigi valitsuse otsusega nimetati ta Eesti NSV väeosade rahvakomissariks ja uueks rektoriks sai Alfred Koort.

Ülikooli taaselustamise esimese kuu jooksul tuli mul olla ka ülikooli kassapidajaks. Raamatupidaja pole ma kunagi olnud ja palgalehtede koostamist ei tunne tänapäevani. Ülikooli töötajaid tuli aga varustada rahaga, esialgu laenu näol. Laenu andmine käis väga lihtsalt. Küsisin tööle võetud naiselt või mehelt, kuidas tal rahadega on. Tavaliselt nõukogude raha ei olnud ja siis andsin avansina leivarahaks 10 rubla. Teinekord andsin hädalisele raha otse ülikooli koridoris. Allkirja võtmisele lõin käega, arvates, et küllap hiljem tasutakse. Enamasti see nii ongi, kuid siiski tuli mul paarsada rubla omast taskust kinni maksta.

Puutusin kokku ka õppejõudude majutamise probleemiga. Paljudel olid korterid sõjas hävinud. Neil soovitasin hankida informatsiooni vabade korterite kohta ja sobiva leidmisel sellest mulle teatada. Novembri keskel andis juba täitevkomitee Tähtvere linnaosa vaba elamispinna ülikooli käsutusse.

Oktoobrikuu jooksul määrasime kohtadele dekaanid ja enamiku kateedrite juhatajad. Ka rektoraadi koosseisus toimus mitmeid muudatusi. Õppeprorektori abiks ja õppeosakonna juhatajaks nimetati A. Kipper, kes asus viivitamatult tegelema üliõpilaste vastuvõtu korraldamisega. 15. novembrist määrati valitsuse otsusega uueks õppe- ja teadusprorektoriks H. Haberman, mind tema abiks teadusliku töö alal. 1. jaanuarist 1945 olin juba teadusprorektori ametikohal.

Teaduslikku nõukogu asendas dekaanide nõupidamine, mis käis regulaarselt koos rektori kabinetis. Hiljem, kui oli kinnitatud ülikooli nõukogu koosseis, algas pikka aega kestnud teaduslike kraadide ümberatesteerimine. Sellega oli palju tööd, kuid sellest tööst tõusis ülikoolile ka palju tulu — meie kaader tugevnes ja asus hea innuga tööle.

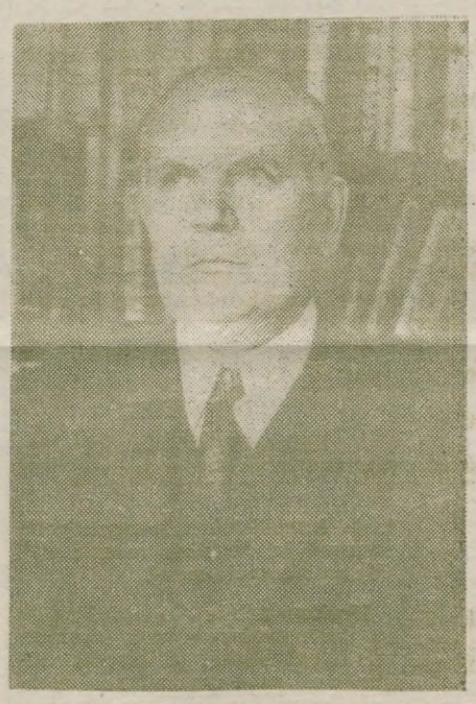

ALFRED KOORT

JOHANNES TAMMEORG

Pärast Tallinna vabastamist lähenesid nõukogude väed kiiresti Haapsalu.le, kuhu oli evakueeritud Tartu ülikooli arsti teaduskond. Oli suur ja siiras rõõm, kui 24. septembril nägime Haapsallu jõudnud Nõukogude tanke, millelt ronisid maha Eesti Laskurkorpuse sõjamehed. See andis lootust peatsele tagasipöördumisele ülikoolilinna. Mõne päeva pärast saabus Haapsallu Eesti NSV Hariduse Rahvakomissariaadi esindaja Johannes Seilenthal, kes pidi korraldama ülikooli varade reevakueerimise Tartusse. Temalt saime esimese objektiivse informatsiooni ka selle kohta, mis oli sõja-aastatel toimunud nõukogude tagalas ja kuidas olid seal elanud ning töötanud evakueeritud eestlased.

Reevakueerimise tarvis anti meile Uuemõisa jaama vagunid, kuhu vedasime ülikooli asutuste vara. Kopli kaubajaamas tõstsime oma kraami viide laiema rööpmevahega vagunisse. Need said sedavõrd kraami täis, et meile kõigile ei jätkunud istekohtagi. Minul ja doktor Jüri Saarmal kui kõige noorematel meestel tuli jagada kahe peale üht kastinurka, mida vaheldumisi kasutasime istmena.

Tallinnast Tapale sõitsime küllalt kiiresti, kuid sealt edasi ei tahtnud kuidagi pääseda — eesõigus oli Riia poole suunduvatel sõjaväeešelonidel. Meelde on jäänud varahommikune pikem peatus Kiltsi jaamas. Öökülm oli maa juba kahutanud. Meie ešeloni ülem doktor Veermaa oli kusagilt saanud kartuleid ja küpsetas neid rõõbaste vahele tehtud lõkkel. Samas kõrval seisis üks väike poiss ja vahtis üksisilmi lõket. Kui Veermaa pidi minema ešeloni asju korraldama, jättis ta lõkke poisi valve alla. Hiljem jagasid nad küpsekartulid vennalikult pooleks ja sõid neid suure mõnuga. Kuumi kartuleid sõõva poisi õnnis nägu on mul praeguseni silme ees.

Öösel jõudsime lõpuks Tartusse. Hommikul oli esimene käik keemiahoonesse, et vaadata, mis on saanud kateedrist, kuigi teadsime, et kateeder oli vabastamislahingud õnnelikult üle elanud. Asi oli korras, ruumid rüüstamata, isegi uksed olid snepperlukkudega kenasti kinni. Leidsime kusagilt ühe kärumehe ja tema veoriistaga hakkasime oma sisseseadet jaamast keemiahoonesse vedama. See nõudis aega ja vaeva, aga joonde see asi sai.

Kuna mul polnud Tartus parajasti elamispinda, pidin jääma kateedri ruumidesse. Keskkütet ja vett ei olnud. Ei aidanud muu, kui hankisime väikese raudahju ja juhtisime vihmaveetoru abil suitsu tõmbekapi ventilatsioonilõõri. See ahjuke andis meile hädapärast sooja ja võimaldas ka toitu valmistada. Kliinikutelt saime paar tagasi toodud raudvoodit. Päevaks tõstsime voodid laboratooriumist koridori, et nad tööd ei segaks. Elamine kateedris hakkas ilmet võtma.

Pärast ülikooli avaaktust algas ka meie õppetöö. Samas ahjukesega ruumis viisime 1944/45. aasta talvel läbi mikroskoopia praktikumi. Vähesed üliõpilased istusid laua ümber, kindad käes. Kui oli vaja mikroskopeerida või lõikeid teha, siis võeti kindad ära. Aga kõik programmis ette nähtud tööd said tehtud. Ei meenu, et tol ajal oleks pidanud dekaanile teatama, et keegi üliõpilastest puudub praktikumist. Raskustele vaatamata oli töötahe kõigil üllatavalt suur. Paheti viia õpingud lõpule, omandada eriala ja asuda tööle.

JOHANNES FELDBACH

Sügisel 1944 suunati mind tagalast tööle Tartusse õpetama vene keelt ja kirjandust siinses ülikoolis. Prorektor Karl Taev võttis mind vastu ja määras slaavi ja balti filoloogia kateedri vanemõpetaja kohale...

Jalutasin mööda Tartu tänavaid ja tutvusin uue kodukohaga. Peatänavatel olid üksikud majad säilinud, linnasüdames aga olid peamiselt varemed. Tuul kolistas kusagil katusepleki: lõkat-lõkat...

Jõudsin Emajõe kaldale. Kivisild oli suurte rahnudena jõkke kukkunud. Emajõe vood kohisesid kivipankade ümber, justkui oleks siin kärestik. Teisele kaldale sai üle puusilla, mis paistis eemal, purustatud turuhoone lähedal...

Jalutuskäigul jõudsin uuesti Ülikooli tänavale. Avastasin kohviku. Astusin sisse ja sõin isuga soolase vorstiga võileiva. Leib oli nisujahust. Räägiti, et hommikul olevat kohvikus isegi valgeid saiu olnud. Ja kõik kaardita. See oli tõrel Tallinnas olin söönud «Palace'is» liter B kaardiga lõunat. Seal anti päevanormiks kaks kartulit ja kolm keedetud silku. Tartus saab igal hommikul kohvikust koorega kohvi ja suure võileiva vorstiga. Mis sa hing veel tahad?! Ülikoolist kuulsin, et nimekirja alusel võib müügipunktist saada leiba. Leidsin müügipunkti üliõpilassöökla ruumidest, ja päts leiba kaenla all, sammusin Hermanni tänavale, kus teadsin tuttavaid peavarju leidnud olevat. Siin sain minagi ajutise korteri.

Surnud ülikooli tuli elu tagasi. Visalt ja vähehaaval, aga tuli. Õppejõude saabus iga päev. Käis üliõpilaste (vanade ja uute) registreerimine. Slaavi ja balti filoloogia kateeder oli minimaalselt juba komplekteeritud. Kateedrijuhataja dots. B. Pravdin oli kateedri koosolekugi oma korteris ära pidanud ja teatanud, et tööd tuleb palju — peagi algavad loengud.

HANS KRUUS

17. novembril kella 10 paiku tuli minu juurde koju B. Pravdin ja teatas, et rektor on teinud talle korralduse alustada täna pärast avaaktust loengutega. Selline olevat vabariigi Haridusministeeriumi kategooriline korraldus. Pravdin palus mul see ülesanne täita — ise ta polevat loenguks valmis, mina aga tagalas vene keele kursusi korraldanud õppejõuna olevat suuteline seda korraldust täitma. Vaidlesin vastu, kuid tulemusteta. Onneks leidsin kohvrist oma loengukonspektid, mida olin kasutanud tagalas. Näitasin neid dots. Pravdinile. Otsustasime, nagu see olema peab, alustada vene keele häälikuõpetusest. Sellele pidi eelnema väike ülevaade sissejuhatus...

Avaloengu kohaks oli peahoone 5. auditoorium (nüüd 139.). Kell oli kaks. Dotsent Pravdin palus mind oodata 15 minutit — tuleb kinni pidada traditsioonilisest akadeemilisest veerandtunnist. Kell kaks viisteist läksime koos dots. Pravdiniga auditooriumi. Meid võttis vastu tugev sahin. Nõnda tervitati tol ajal — jalgade kraapimisega vastu põrandat. Dots. Pravdin tutvustas mind auditooriumile ja astus kõrvale. Mina asusin tööle.

Viies auditoorium oli kuulajatest tulvil. Istuti isegi aknalaudadel, seisti püsti vahekäikudes, seina ääres. Pole imestada — esimene loeng oli ette nähtud kõigi teaduskondade üliõpilastele. Ja neid oli rohkem, kui 5. auditoorium suutis mahutada...

ANATOLI MITT

Vahetult pärast oktoobripühi leidsin oma postkastist kutse. Niisiis toimub 17. novembril ülikooli avaaktus. Vägagi sümboolne päev! Täpselt kaks kuud pärast fašistlike okupantide minemakihutamist Tartu fašistelt avab ülikool oma uksed kõrgema hariduse andmiseks meie noorsoole.

Seda päeva ootas kogu ülikooli kollektiiv, kogu eesti rahvas. Selle päeva nimel võitles igaüks meist oma töökohal. Ja nüüd oli ta saabumas hoolimata ägedatest lahingutest, mis veel Eestimaa pinnal, Sõrve poolsaare lõunapoolses osas käisid, hoolimata kõigest, mis ta kistas selle päeva saabumist!

17. novembril kell 11.30 löid täisvalguses särama aula kroonlühtrid (voolu sel puhul kokku ei hoitud) ja avanesid uksed aktusele tulijatele. Igivana traditsiooni kohaselt istusid esimese rea leentoolides ülikooli juhtkond, teaduskondade dekaanid, vanemad professorid ja aukülalised. Tagapool istusid nooremad õppejõud, külalised ja üliõpilased.

Esmakordselt ülikooli ajaloos viibisid selle aktuse ajal kutsutud külaliste hulgas aulas ka ülikooli eesrindlikumad töölised ja teenistujad.

Kohal oli «Vanemuise» sümfooniaorkester ja segakoor.

Aktuse alguseks oli aula, rõdud kaasa arvatud, rahvast tulvil. Täpselt kell 12.15 asus rektor Alfred Koort aktuse juhataja kohale. Aulas tekkis pühalik vaikus ja orkester alustas Ippolitov-Ivanovi «Juubelimarssi». Seejärel kuulutas rektor piduliku aktuse avatuks ja palus osavõtjaid minutilise leinaseisakuga mälestada ülikooli õppejõude, kes 1941. aasta suvel olid hukkunud fašistliku terrori ohvritena...

Järgnes aktusekõne A. Koortilt, kes lõpuks luges ette endise rektori H. Kruusi läkituse ametivendadele, kaasteenistujatele ja üliõpilastele.

Eesti NSV rahvahariduse komissari professor Jüri Nuudi kõnest jäi meelde seisukoht, et tõelise nõukogude töötaja leksikonist peab kaduma termin «võimatu», sest mida on vaja teha, see peab teoks saama!

«Vanemuise» orkester ja segakoor esitasid NSV Liidu hümni.

Järgnesid tervituskõned EK(b)P Keskkomitee sekretärilt E. Pällilt, Põllutöö Rahvakomissariaadi esindajalt Toodelt ja Tartu Linna TSN Täitevkomitee esimehelt A. Pringilt. Üliõpilaste nimel võttis sõna sm. Kirss.

Orkestrilt ja segakoorilt järgnes «Vivat Academia»...

Kiruti vaid fotograafe. Asi oli selles, et impulsslampe veel ei olnud ja välksäritust saadi magneesiumipulbri abil, see aga tekitas plahvatades valgeid suitsupilvi. Et agarad fotograafid püüdsid iga sõnavõtjat aktuse mitmesugustel momentidel jäädvustada, siis muutus õhk aulas pikapeale juba ebameeldivalt ähmaseks. Muidugi ei suutnud see aktuse pidulikku meeleolu mõjutada.

17. november oli suur pidupäev nii Tartu linnale kui ka kogu eesti rahvale.

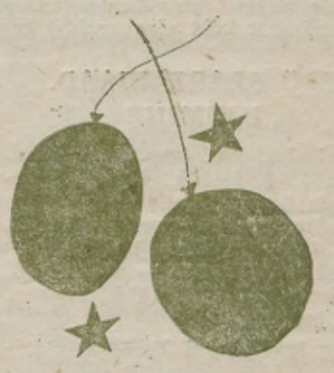

Mida kuulsin meistrilt õpipoistest?

Seisan direktori ukse taga ja värisen. Mitte et koolimaja eriti külm oleks. Lihtsalt äsja koolipingist tulnule on jutuajamises direktoriga alati midagi kurjakuulutavat. Laseks hea meelega jalga, aga kuhu sa ting lähed, kui anti ülesanne: vestelda Tartu 1. keskkooli direktori LAINE RAUDSEPAGA V kursuse praktikantidest. Võtan südame rinnu ja ... «Tere-tere! TRÜ lehe juurest.» Huh, ei pistnudki pragama, hoopis kohvi pakkus. Ja küsis, mis mind huvitab. Tahtsin teada saada päris palju.

- **Kui praktikant tuleb esimest korda koolimajja?**
- **Kuidas on seotud praktikantidega direktoriamet?**
- **Kuidas ollakse rahul *alma mater*'iga?**
- **Tänavuse aasta parimad? Mis paneb kulmu kortsutama?**
- **Millist kasu saate tööst praktikantidega?**
- **Millele peaksid tulevased praktikandid tähelepanu pöörama?**

● **Tartu 1. keskkooliga on praktikandid alati rahule jäänud.** Eks seepärast, et praktikandile mõeldakse sellest hetkest peale, kui ta üle koolimaja läve astub. Pole ju esimest korda tulejal aimugi, kuidas siin olla, istuda, astuda. Seepärast tehakse esimene käik direktori kabinetti, kus toimub pidulik vastuvõtt. Räägitakse kooli ajaloost ja traditsioonidest, tutvustatakse uusi töökaaslasi, ka kitsaskohad näidatakse kohe kätte.

● **Direktori kui praktika üldjuhi ülesanne ongi uustulnukaid kollektiivi sulatada.** Ah, et kas sulavad? See sõltub juba inimesest. Mõni saab kohe omainimeseks, mõni aga jääbki nurgas konutajaks. Lihtsalt iseloom on selline. «Vanad olijad» igatahes teevad omalt poolt kõik, et noor ennast hästi tunneks. Alati oleme valmis hea nõuga abiks olema, pöördugu aga tudeng julgesti kõigi poole koolitädist kuni direktorini. Kell 11 on õpetajatel tavaks koguneda õpetajate tuppa tassile kohvile. Ühisesse vestlusringi tõmmatakse kindlasti ka praktikandid. Üksteise muredest-rõõmudest osasaamine aitab omainimese tunnet süvendada.

● **TRÜga oleme väga rahul.** Üliõpilased valdavad oma eriala vabalt. Ka metoodika on korralikult selgeks õpitud. Kurta ei saa samuti tudengi üldise kultuuritaseme üle. Hästi tullakse toime selliste ülesannetega, nagu klassijuhatajatunnid, ekskursioonid, matkad, ühiskülastused. Näitena tahaks tuua lustliku kohtumisõhtu Viljandi 4. keskkooliga või geograafide korraldatud «Sooekspeditsiooni», kus vastav materjal võeti läbi otse looduslikus muuseumis.

● **Kõiki tublisid üles lugeda ei jõuaks.** Esimesed, kes keelele tulevad, on Peep Jahilo ja Hilja Sarapuu eesti filoloogiast, Krista Piir bioloogiast, Merike Paus inglise filoloogiast, Kalle Mäe ja Anu Kull geograafiast ja Urmas Hõrak füüsikast.

● **Loomulikult ei ole töö praktikantidega ainult õnnestunud ettevõtmiste seeria.** Mõnel puhul jätab soovida tudengite korraarmastus ja distsipliinitunne. Tuleb meelde, et oma üliõpilaspõlves sai hirmsasti kirutud toonast dotsenti E. Väärit. Praktikajuhendajana nõudis ta, et enne tundi peab nii erialane kui ka metoodiline osa olema minut-minutilt läbi mõeldud ja paberile pandud. Alles hiljem saime aru, milleks seda vaja oli. Nojah, eks vanasti olnud lumi vagem ja... Aga olgu kuidas on nõue oli siis ja on ka praegu: tund peab olema konkreetne, siis on temast kasu. Praegused tudengid peaksid sellele rohkem mõtlema.

● **Laiemalt võttes on asi selge: niimoodi tuleb õpetajaperre värsket verd juurde, mida seal, oh kui hädasti, tarvis läheb.** Ka näeme ära, millisest üliõpilasest võib saada õpetaja, millisest mitte. Ega viimased seepärast viletsamad ole. Tihtipeale on neil eeldusi teadlase karjääriks.

Aga koolijuhi toolilt vaadatuna? Peale praktika lõppu korraldatakse erialade järgi kollokviumid. Seal ütlevad praktikandid välja, mis neile koolimajas heas või halvas mõttes silma torkas. See aitab koolijuhil saada objektiivse pildi, mis läbi kutseliste õpetajate tiheda vennaskonna tihti raskeks osutub.

● **Ja lõpuks: õpetajat teha ei saa kellestki.** Selleks et saada professionaaliks, peab ka väga vara üles tõusma. Alles siis võib tekkida armastus oma töö ja kooli vastu. Nii nagu neil neljal poisil, kes meie kooli minu käe all lõpetasid, hiljem siin praktikal olid ja praegu õpetajatena töötavad.

JÜRI LUIK,
žurn. I k.

Jälle uus vahetus

Vanemad lõpetasid, nooremad alustavad. Nii on filoloogide pedagoogiline praktika. V kursuse koolipraktika on lõppenud, IV kursuse eesti ja vene filoloogid juba alustanud. IV kursuse pedagoogiline praktika kestab 9. detsembrini, seega neli tõsist koolinädalat (I etapp). Diplomandide pedagoogilise praktika viimane üritus oli lõppkonverents, kus üliõpilased esitasid oma mõtteid koolielust, õpilastest, õnnestumistest ja takistustest, üldse oma tööst õpetajatena. Nüüd jätkub nende tavapärane ülikoolielu. Tõsi küll, ega see enam nii tavapärane olegi, sest ees on diplomitöö ja riigieksamid, töölesuunamine ja lõpuaktus. Õpetajaks sobivust on proovitud nii naerulsui kui pisarsilmil, loobumismõtete ja eneseleidmise hinnaga. Otsus pedagoogitöö kasuks on langetatud ja lõpliku't järele proovitud. Mõni üliõpilane pidas vist küll esimest korda e'us iseendaga nii ränka võitlust, sest õpilaste ees ei ole võimalik teeselda tarkust ega teadmisi, headust ega mõistmist. Õpilaste ees oled avatud, õpilased suudavad õpetajat rohkem läbi näha, kui õpetaja seda ise arvata oskab või julgeb. Noored on kompromissitud: õpetaja on kas tark või rumal, hea või halb, objektiivne või ebaobjektiivne. Vahepealset nende jaoks veel ei eksisteeri.

Tartu koolid on praktikantidega harjunud, vahest isegi pisut tüdinenud, sest kõik teaduskonnad on koolides korraga — sügissemestril. Märksa enam sobiks praktika hajutamine teaduskondade kaupa kogu õppeaasta peale. Eriti suuri raskusi tekib klassijuhataja töös, sest ei ole normaalne, kui ühte klassi juhatab samal ajal 3—4 praktikanti-klassijuhatajat.

IV k. filoloogid on järgmistes Tartu koolides:

I kk. on 2 eesti filoloogide rühma, metoodikud M. Rõigas ja K. Pruuli;

II kk. — 1 vene filoloogide rühm, metoodik A. Jänese;

III kk. — 2 eesti filoloogide rühma, metoodikud T. Kukk ja R. Väärі;

V kk. — eesti filoloogide rühm, metoodik E. Väärі, ja 1 vene rühm, metoodik H. Vissak;

VII kk. — eesti filoloogide rühm, metoodik K. Kask;

VIII kk. — eesti filoloogide rühm, metoodik K. Rummo, ja vene filoloogide rühm, metoodik Ü. Pärii;

X kk. — vene filoloogide rühm, metoodik A. Sevjolkina;

XII kk. — 2 vene filoloogide rühma, metoodikud S. Zaikina ja L. Vedina;

XV kk. — vene filoloogide rühm, metoodik Z. Karamkova;

Elva Keskkoolis eesti filoloogide rühm, metoodik I. Muru.

Lõpetuseks väike meelespea noorele õpetajale:

1. Õpilased ei ole Su vaenlased nad on lihtsalt noored inimesed oma vigurite ja vigadega.

2. Iga tund valmista põhjalikult ette, sest õpilased oskavad hinnata Su vaeva.

3. Klass ei ole anonüümne mass, vaid 35—40 erineva temperamendi, iseloomu, soovi, käitumise ja koduga noort. Püüa mõista neist igaüht eraldi.

4. Mine klassi rõõmsas meeleolus, oma isiklik elu jäta kooli maja ukse taha.

5. Püüa olla objektiivne, sest ka klassi mürakaru võib mõnikord hästi käituda ja vastata.

6. Kõiki olukordi püüa lahendada rahulikult, sest õpilaste peale karjumine näitab Su jõuetust.

7. Oma haigustest loobu, sest õpetajal on raudne tervis ja raudsed närvid.

8. Julge pealehakkamine on pool võitu!

REET VÄÄRI,
filoloogide üldjuhendaja

Venia legendi

Filosoofia kateedri dotsendi kt. **Helgi Sillaste** *venia legendi* loeng teemal «Kaasaegne ateistlik kasvatus kui kommunistliku kasvatuse üks tahk» toimub 23. novembril kl. 14 ühiskonnateaduste maja aud. 212.

ESMAKURSUSLASTE TAIDLUS

24. novembril kl. 18: ajaloot., arstit., bio-geo ja filoloogiat.

25. novembril kl. 18: füüsika-keemiat., kehakultuurit., majandust., matemaatikat. ja õigust.

INTERKLUBI

koosolek toimub reedel, 23. novembril kl. 18 aud. 104. Itaaliamuljeid jagab dots. Eimar Rahumaa. Slaidid. Kõigil soovijail võimalik osa võtta.

TARTU NAKis

on esmaspäeval, 19. novembril kl. 18 Märt Luige autoriõhtu «Hiletammedest idanend aeg». Üritus toimub Kirjanduse Majas.

PRESSIKLUBI

Pressiklubi vanade ja uute liikmete õhtu toimub kolmapäeval, 21. novembril. Jälgi infot peahoones. Kirjapanek ja osamaks toimetuses.

KULINAARTOOTEID

saab osta ja ka ette tellida Leningradi mnt. 25, ühiselamu einelauast.

Näitus

Saksa luuletaja ja dramaturgi Friedrich Schilleri 225. sünniaastapäeva tähistamiseks on teadusraamatukogus välja pandud kirjaniku loomingut tutvustav näitus. Raamatukogu rikkalikes fondides on rohkesti Schilleri tööde esitrükke ning kirjaniku elu ajal ilmunud teoseid. Näitusel on esindatud kõik Fr. Schilleri draamad, seejuures esitrükid näidenditest «Maria Stuart» (1801), «Orleansi neitsi» (1802), «Messiina pruut» (1803) ja «Wilhelm Tell» (1804). Esitrükid on ka Schilleri enda poolt välja antud 2-köite ine luulekogu «Gedichte» (1800—1803) ning proosateoste kogumik «Kleinere prosaische Schriften» (1792—1802). Kirjaniku ajaloo- ja esteetika alasest loomingust võiks nimetada «Kolmekümneaastase sõja ajalugu» ning traktaati «Graatsiast ja väärikusest». Viimane on samuti esitrükk 1793. aastast. Koos J. W. Goethega andis Fr. Schiller välja ajakirju «Die Horen» (1795—97) ja «Der Musenalmanach» (1796—1800). Viimases ilmusid 1797. aastal koos J. W. Goethega kirjutatud satiirid «Kseeniad», mis piitsutavad kirjanduse madalust. Fr. Schilleri sidemetest oma aja vaimusuurustega annavad tunnistust kõited kirjavahetusest J. W. Goethe, Chr. G. Körneri ja W. v. Humbo'dtiga. Teadusraamatukogu käsikirjade hulgas leidub ka kolm Schilleri originaalkirja. Näitusel on näha kserokoopia Fr. Schilleri kirjast raamatukogu esimesele direktorile Karl Morgensterniile 1795. aastast.

Näitust saab vaadata detsembri lõpuni.

KIIRA SCHMIDT,
teadusraamatukogu
vanemmetoodik

1. novembri spordisündmus

See jalgpallimatš peeti meie ajaloomuuseumi ja raamatupidamisosakonna naiskondade vahel. Vaatamata raamatupidajate arvulisele ülekaalule väljakul ja väravas (esimest korda jalgpalli ajaloos kasutati ühes väravas kaht väravavahti) kaotas ajaloomuuseum ainult 2:0.

TRÜ SPARTAKIAAD. UJUMINE

Teisip., 20. nov. spordimed. osak., KKT, I—II k., õigust., õppejõud ja teenistujad;

kolmap., 21. nov. — arstit., KKT III k., ajaloot., filo'oogiat.;

neljap., 22. nov. — majandust., matemaatikat., KKT IV k., bio-geo, füüs.-keemiat.

Aeg igal päeval kl. 19.30—21.

AUTOJUHIKURSUSED

ALMAVÜ korraldab TRÜ töötajalle B-kategooria autojuhikursused. Registreerida saab 1. detsembrini teisipäeviti kl. 10—12 Tiigi 78—236, tel. 3 12 92. Õppetöö algab 3. detsembril kl. 17.

Ühiskondlikuks liiklusinspektoriks

Kes soovivad selleks saada, tulgu teisipäeval, 20. novembril Tiigi 78—236. Kursused algavad kl. 17.

Kas...

(Algus 2. lk.)

Kahjuks ei anna tõesti. «Seepädast peab TRÜ klubi vanade ruumidega toime tulema. On siiani tulnud, tuleb ka edaspidi.»

Majas tegutsevad rahva- ja võistlustantsijad, pillimängijad jt. Lähemat teavet saime **klubi kunstiliselt juhilt Anneliis Mossilt.** Klubi alla kuulub kolm ENSV teenelist kollektiivi: TRÜ akadeemiline naiskoor, TRÜ rahvakunstiansambel ja Tartu akadeemiline meeskoor. Viimane on komplekteeritud peamiselt TRÜ ja EPA meestest.

Teeneliste kollektiivide kõrval tegutsevad klubis veel kammerkoor ja näiteringid nii eesti kui vene rahvusest tudengitele. Pikka aega oli klubi juures tegev ka instrumentaalansambel «Meedium». Praegu komplekteeritakse selle uut koosseisu.

Sageli võib klubis kohata isegi 5—6-aastaseid jõngermanne, kes harjutavad võistlustantsu treenerite Hele ja Jaan Siilaku käe all. Ka õppejõud käivat tantsutreeningutel. Väiksemad ringid kipuvad olema hooajakaup: sügisel tekivad, kevadel juba lagunevad. Seepärast tehakse statistikat alati talvel ja siis on ringe 30 ümber.

Uudsena tahab **klubi töötaja Eve Lukk** peatselt paigale panna «Folgiklubi» laulu- ja pillimeestele. Tõepoolest, milleks ümiseda üksinda ühikanurgas, kui laulda võib ka organiseeritult huvialaringis.

Värsket verd ootab ka noorte karikaturistide rühm. Oma töid saab eksponeerida kollektiivsetel näitustel.

Klubi töö hulka kuulub veel väljaspool oma maja toimuvate ürituste korraldamine: loengud perekonnast ja kunstist, rebaste ball «Vanemuises» ja muud.

Huvitavamateks suurüritusteks on taidluskonkursid, mis korraldatakse igal sügisel ja kevadel. Sügiseti näitavad oma võimeid rebased, kevaditi võisteldakse teaduskondade kaupa.

Toredad ettevõtmised on ka igakevadised teatripäevad, kus aasta jooksul õpituga astuvad lavale nii TRÜ kui ka Eesti teiste kõrgkoolide näitetrupid. Veelgi enam — külalisi kutsutakse Riiast, Moskvast, Vilniusest jm.

Tantsuõhtutele sobiva muusika leidmisega raskusi ei teki. Selle eest hoolitseb diskorite kollektiiv Olev Ulbi juhtimisel. Küllap oled kuulnud ka ansamblist «Lakstigal», puhkpilliorkestrist ja muust. Kõiki neid ringe juhendavad erialainimesed, suures osas Tartu koolide pedagoogid.

Mida tahab klubi direktor öelda tänastele rebastele?

«Kõigepealt üks mõte kõigile tudengitele. Väga sageli pahandatakse range üliõpilaspiletite kontrolli pärast tantsuõhtutele pääsemisel. Pahandamiseks pole aga põhjust, sest ülikoolile kuuluvat kultuuriasutust ei ole ju vaja muuta kogu linna noorte diskosaaliks. Aga nüüd rebastele: ootame teid avasüli meie üritustele. Tahaks, et igaüks oleks juba leidnud endale koha taidlusringides, ja et te jääksite meie tegemistega rahule.»

Klubis käisid žurn. I k.
tudengid
MEELIS PIRN ja
AINAR RUUSSAAR

Toimetaja VARJE SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 4130. MB-10535. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 33 (1392) Reedel, 23. novembril 1984 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

Poliitpäeval

Eelmisel nädalal toimunud poliitpäeval oli tähelepanu all noorsoo kommunistlik kasvatus. Õigusteaduskonna komsomoliaktiivi ees kõneles EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär Enn-Arno Sillari. Ta peatus kogu linna komsomoli ülesannetel, aga samuti sellel, milline on õigusteaduskonna osa nende probleemide lahendamisel. Abi oodatakse eeskätt hälbinud noorte ühiskondlikul kasvatamisel. Kõneaineks olid ka komsomoliülesanded — need peavad olema igal kommunistlikul noorel. Esmatähtis on iga kommunistliku noore isiklik vastutus, võime astuda vastu meie ühiskonnale võõrastele ilmingutele, propaganda ja vastupropaganda. Kõne all olid ka igapäevaelu sündmused ja kõik muu selle ümber.

Bioloogia-geograafiateaduskonnas esines ELKNÜ Tartu Linnakomitee esimene sekretär Vello Tamm. Temagi peatus meie komsomoliülesannetel ning sellel, kuidas ise saame ja peame kaasa lööma. Vaba aja veetmise võimalusi peaks piisama, rohkem võiks olla pealehakkamist ja tahet ise teha. Tartus on lisaks noortemajale «Sõprus» ja kultuurimajadele veel 7 klubi. Kokku töötab üle 160 huvialaringi. Ohtuti seisavad aga paljud saalid ja koolide võimlad tühjalt.

Poliitpäeval kohtus arstiteaduskonna V ja VI kursuse üliõpilastega tervishoiuminister Väino Rätsep, ajalooteaduskonnaga väliskommentaator Tõnu Kõrda, keemiaosakonnaga linna parteikomitee osakonnajuhataja Lembo Tanning, sotsioloogiaosakonnaga linna täitevkomitee esimehe esimene asetäitja Ants Paabut jt.

Kroonika

ANTS KULL,

üliõpilaste ametiühingukomitee esimees

Sünd. 1961. a. Tartus. 1979 lõpetas Tartu 10. Keskkooli. Sama aasta sügisel astus õigusteaduskonda, oli teaduskonnas üliõpilaste ametiühingubüroo esimees. Ülikooli lõpetas tänavu kevadel kiitusega. TRÜ komsomolikomitee liige. NLKP liikmekandidaat 1984. aasta veebruarist. Vallaline.

SÕJALIS-PATRIOOTILISE TÖÖ PLAANID KORDA!

Neljapäeval, 29. novembril kl. 17 kontrollitakse komsomolikomitees sõjalis-patriootilise töö 1984/85 õ.-a. plaane. Plaanid toogu kohale teaduskonnas selle töö eest vastutajad või ideoloogiasektori juhatajad.

✱ ÜP ✱ ÜP ✱ ÜP ✱

AKTUS

Homme on päev, mil neli aastakümmet tagasi lõppesid lahingud Eesti pärast. Sõjamasin veeres edasi, võidupäevanigi oli veel pool aastat. Ometi hakkas vabastatud paikades vaatamata paljudele raskustele taastamine, elu sisse puhumine. Ülikooliski oli jõutud juba nii kaugele, et 17. novembril peeti aktus ja algasid loengud.

Laupäeval istusime aulas, mängis puhkpilliorkester. Esiread olid veel tühjad. Ja siis nad tulid. Nemad, meie ülikooli ja põllumajanduse akadeemia vanema põlve rahvas, kes neljakümne aasta eest *alma mater*'it niisuguseks hakkasid kujundama, nagu ta praegu on.

Aastate jooksul on ülikoolis välja kujunenud oma pidulike sündmuste tava. Aktused algavad kõrgkooli lipu sissetoomisega. Rektor prof. Arnold Koop avab Eesti NSV vabastamise ja TRÜ taasavamise 40. aastapäevale pühendatud aktuse. Ta pöördub kõigepealt veteranide poole. Tervitab neid kogu südamest ja õnnitleb ühise tähtpäeva puhul. Aktus on üks osa rahvusvahelise üliõpilaspäeva üritustest. Rektor soovib üliõpilastele palju edu. Tõuseme püsti hümnide kuulamiseks. Mälestusminutid. Veteran, dots. Fred Kudu TRÜst ja dots. Lembit Muiste EPAst ning arstiteaduskonna komsomolisekretär Vahur Keldrima asetavad lilled Suures Isamaasõjas langenud ülikooli kollektiivi liikmete mälestustahvli ette.

Päevakõnes meenutab rektor prof. Arnold Koop ülikooli raskeid okupatsiooniaastaid. Õppehooned olid laostatud, muudetud kolikambriteks, eestlased võisid siseneda peahoonesse vaid selleks eraldi ehitatud külguksest. Ei hoolitud ülikooli varadest. Tänu ülikooli patriootidele suudeti mõndagi säilitada. Pärast linna vabastamist hakati kõike kokku otsima, kaadrit leidma. Meil on olnud nendest päevadest võimalik lugeda sellesama ajalehe mitmelt erileheküljelt. Meenutused jätkuvad. Rektor mainib paljude tuntud õppejõudude nimesid, kes olid esimestena kaasa löömas uue kõrgkooli kujundamisel. Ent üsna pea, nii kui ülikoolis õppe- ja teadustöö käima läks, hakkas siit jaguma teadlasi mujalegi — Teaduste Akadeemiasse, Eesti Põllumajanduse Akadeemiasse. Aastatega on saanud TRÜst üks Nõukogude Liidu juhtivaid ülikoole. Siin on väga suur panus just esimestel siia aktusele kutsutuil.

EPA rektor dots. Nikolai Kozlov meenutas põllumajanduse suurkooli loomist. See asutati 1951. aastal ülikooli kolme teaduskonna baasil. Oli sündinud uus kõrgkool.

Ülikool pidas sel päeval meeles oma kõige kõrgema autasuga kolme veterani. TRÜ medali pälvisid dots. Lydia Roots, esimene sõjajärgne parteisekretär, tollane prorektor dots. Karl Taev ja EPA prof. Julius Tehver. Autasustatute nimel tänab L. Roots. Ta lubab, et veteranid püüavad edaspidigi ülikoolile kasulikud olla. Ligi sada on neid, kelle tööd tunnustatakse täna TRÜ aukirja ning tänukirjaga. Ulatatakse punane alpikanniõis, rinda kinnitatakse TRÜ veterani märk.

Kõnetooli astub dots. Fred Kudu, kes sõjajärgses ülikoolis juhatas Kehalise Kasvatuse Instituuti (kehakultuuriteaduskonda). «Me töötasime tollal kalendrisse ja kella peale vaatamata. Olime veendunud, et meie tee on õige. Tahaksin soovida ka tänastele õppijatele ja õppejõududele sedasama indu!»

On kuulatud meeleolukaid laule Tartu Akadeemiliselt Meeskoorilt. Rektor palub aktust lõpetades tänada ka kõiki neid veterane, kes täna aulasse tulla ei saanud. Ta soovib kõigile palju rõõmu ja tugevat tervist. Viiakse välja kõrgkoolide lipud. Seejärel palutakse veteranid peahoone trepile, kus saab jälgida üliõpilaspäevade miitingut. Järgnevad mõnusad tunnid vanas kohvikus, kus meenutatakse ajaloolisi päevi.

VARJE SOOTAK

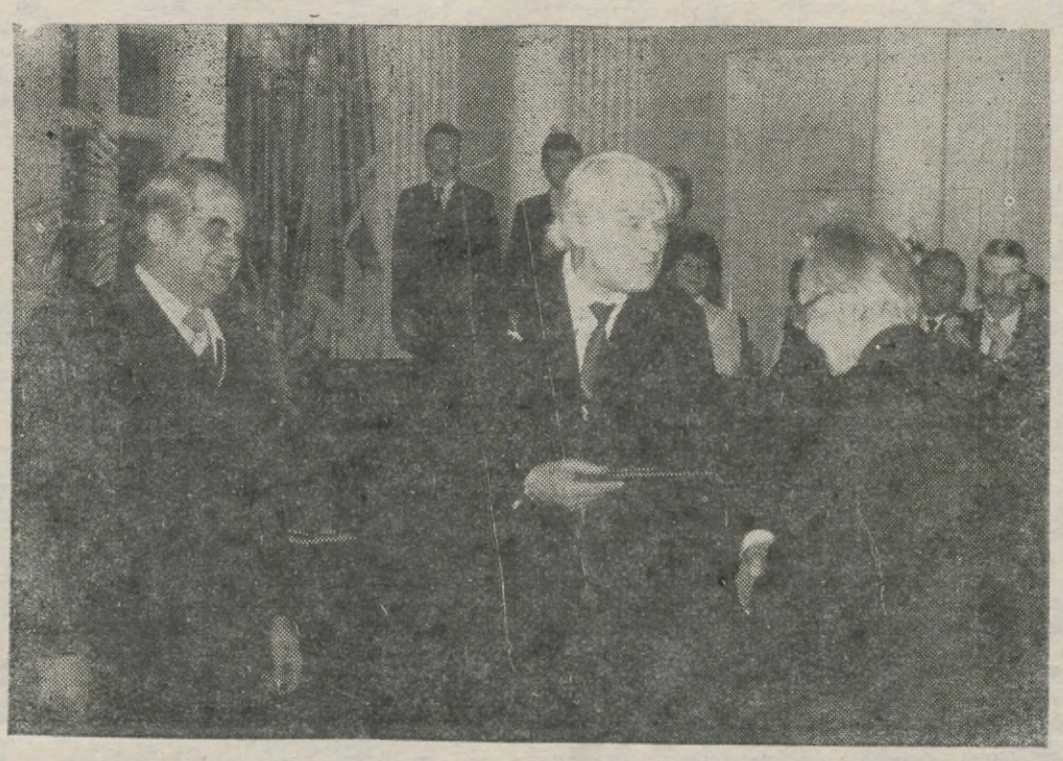

● TRÜ medali saab dots. Karl Taev.

ARVO VIILUPI foto

Komsomolikroonika

● Komsomolikomitee koosolekul 20. novembril anti soovitused NLKP liikmekandidaadiks astujatele Ants Paapstelile (ÜMPI aspirant), Avo Viiolile (pol. ök. kat. õppejõud), Sander Hannusele (rak. mat. labori insener), Toivo Jäppinenile (kübern. V), Kalle Lepsile (kübern. V). NLKP liikmeks soovitati Olga Malõševa (füüs. II k.).

● Võeti ette ka Zooloogiamuuseumi töötaja Zoja Gerassimova personaalküsimus. Tema pole juba 1980. aastast peale tasunud komsomolimaksu. Komsomolidistsipliini jämeda rikkumise eest heideti ta organisatsioonist välja.

● RSRi president Owe Ladva kõneles ringi tööst üliõpilaste ühiskondlik-poliitilisel kasvatamisel. Veel ei kasutata küllaldaselt RSRi lektorite tellimise vihikut, mis asub komsomolikomitees. RSRi seaatoriteks on kujunenud ajaloo- ja õigusteaduskonna ning keemiaosakonna üliõpilased. Tööd raskendab see, et puudub koht, kus hoida metoodilisi juhendeid, kartoteeki jms.

● Komitee asesekretär Verni Loodmaa tegi kokkuvõtteid üliõpilaspäevadest. Kõneldi ka sellest, mida järgmine kord paremini saaks teha. Otsustati võtta suund üritustele, kus tudeng saab ise rohkem kaasa lüüa, sest möödunud päevadel õnnestusid just need eriti hästi.

Üliõpilaspäevad hinnati kordaläinuks ja organiseerimiskomitee töö heaks.

● Andrus Lauren ELKNÜ Keskkomitee organisatsioonilise töö osakonnast pani koosolijatele südamele, et TRÜ on keskne ideoloogiaasutus ja siit tulnud spetsialistidele esitatakse suuri nõudmisi. Seepärast tuleb komsomolitöösse väga tõsiselt suhtuda.

● EÜE väljasõitvatest rühmadest lähevad 4 sotsialismimaadesse, vennasvabariikides hakkavad tööle Gagarini, Jakuutia ja Karjala rühm. Jätkub EÜE funktsionääride komplekteerimine.

● Komitee õppesektori juhataja Reet Randoja rääkis teaduskondade vastavate sektorite osast õppetööküsimuste lahendamisel. Võeti vastu asjakohane otsus.

● ELKNÜ Tartu Linnakomitee II sekretär Ülle Lepp informeeris komiteed lähenevast festivalist ja ettevalmistustest linna komsomolikonverentsiks.

Москва 1984

„TRÜ tudeng '84"

Missugused me oleme, mida me teeme? Seda kõike saab jäädvustada ka fotodes. Tehkem siis sedal Alates tänasest kuulutavad ELKNÜ TRÜ komitee ja ajalehe «TRÜ» toimetus välja fotovõistluse, mis on pühendatud Moskvas toimuvaie XII ülemaailmsele noorsoo- ja üliõpilasfestivalile.

Mida pildistada? Kogu tudengielu: õppimist ja puhkamist, malevat ja taidlust...

Osaleda võivad kõik TRÜ üliõpilased ja TRÜs töötavad vilistlased.

Preemiad: preemiasumma 100 rubla jaguneb nii üksikfotode kui seeriate vahel. Hindame kolme parimat fotot ja ka seeriat temaatika järgi (õppetöö, komsomolielu, EÜE, taidlus, ühiselamud jne.). Kõik auhinnatud saavad ka üliõpilaspäevade ning sõpruspäevade suveniire.

Žüriisse kuuluvad komsomolikomitee, toimetuse, ajakirjanduskateedri, kinokabineti ja pressiklubi esindajad.

Ja nüüd kohe pildistama! Ootame juba järgmise lehe jaoks tehniliselt laitmatuid (kontrastseid) fotosid. Seeriate puhul tuleb autoril endal kompositsioon kujundada (st. pildid kokku kleepida). Pilte hakkame avaldama kohe, autori õige nime all. Mitte unustada oma andmeid (osakond, kursus, Tartu aadress).

Niisiis, anname pildi meie tänasest üliõpilaselust — kuidas me elame ja õpime rahvusvahelise noorsoo- ja üliõpilasfestivali aastal. Konkurss lõpeb **31. mail.** Kokkuvõtted teeme teatavaks juunis.

EÜE välisrühma

Traditsiooniliselt on TRÜl neli välisrühma: Ungaris Debreceni ja Veszpremi, Tšehhoslovakkias Praha ja Jugoslaavias Ljubljana rühm. Komplekteerimine algab 1. detsembril ja lõpeb 10. veebruaril. Soovijatel (nõutav vähemalt 3-aastane malevastaaž) tuua täielikult täidetud ja pildiga varustatud perfo EÜE sektorisse. Dekaani ja arstipunkti luba pole vaja ise võtta. Küll peab aga perfol olema rühmade pingerida ja aeg (juuli või august), mil saab rühma minna.

EÜE sektor

I KURSUSE AMETIÜHINGU RÜHMAORGANISAATORID

kogunevad neljapäeval, 29. novembril kl. 18.15 ph. aud. 128.

ÜTÜ VÄLISKIRJANDUSE RINGIS

Tšehhi kirjandusest ja Nobeli preemia laureaadist Jaroslav Seifertist vestleb kolmapäeval, 28. novembril kl. 18 ph. aud. 138 Leo Metsar. Oodatakse kõiki kirjandushuvilisi!

Kallis Vilma Trummal,

me tahame Sulle ka ajalehe kaudu õnne soovida, et kogu ülikooli rahvas saaks teada Sinu teise juubeli kättejõudmisest, aga ka seda, kui kena inimene Sa oled olnud kõik need 39 aastat, mil Sa oled meie perre kuulunud küll studendina, küll aspirandina, küll dotsendina. Sa oled jäänud truuks oma Esimesele Akadeemilisele Armastusele, milleks oli ja on tänase päevani Muinasteadus, mida Sulle õpetas *pater archeologiae Estoniae* Harri Moora ja mida Sa oled Sulle omasel malbel viisil uurinud ja õpetanud kõik need pikad aastakümned kümnete arheoloogia- ja sadadele ajalootudengitele, kes Sinu emaliku hoole all ja käe kõrval on astunud muinasteaduse radadel küll siinpool, küll sealpool Peipsi järve, sest üle selle järve käinud sidemete uurijana tegid Sa endale nime teadusemaailmas ja päris vist tunnustuse ning kandidaadikraadi arheoloogide hulgas. Tartlannana oled Sa olnud oma linna patrioot, Tarbatu algaegade uurija, uurimistulemuste tutvustaja ja populariseerija. Sa oled olnud hea ja hoolitsev ema oma kahele pojale ja sadadele õpilastele, kes esmakursuslastena on antud Sinu kureerida ja hoida kõigi mitteakadeemiliste ahvatluste ja pattude eest, millega Sa ise oled hästi toime tulnud. Ja üldse oled Sa hea inimene, kes ei ole oma võimete küünalt hoidnud vaka all, vaid ikka osa võtnud ühiskonna elust kas siis parteiorganisatsiooni, ametiühingu või rahvakontrolli liinis, just seal, kus Sind kõige enam vajati ja vajatakse. Sa oled hea perenaine, hea korraldaja, ja kui vaja, siis ka hea tõreleja (seda just rahvakontrolli liinis, sest seal juba ilma tõrelemiseta ei saa). Kõike seda kokku võttes tahame Sulle Sinu kolleegide, õpilaste ja kaastöötajate nimel suruda tugevalt kätt ja anda põse peale musi, sest Sa oled oma senise töö ja olemisega selle küllaga ära teeninud ja teenid ilmselt ka edaspidi.

Ajaloo-osakonna pere, kellega loodetavasti ühinevad kõik need, kes meie juubilari pisutki tunnevad.

Tänu

Täname kogu südamest Tartu Akadeemilist Meeskoori Alo Ritsingu juhtimisel ning Eesti Põllumajanduse Akadeemia puhkpilliorkestrit Enno Tubli taktikepi all ülikooli tegevuse taasalustamise 40. aastapäeva aktuse kunstilise osa kauni sisustamise eest. Siiras tänu Ene Peikeri juhitud TAMI meesansamblile ning solist Galina Berezenkovale veteranide õhtu meeldejäävaks ja meeleolukaks muutmise eest.

TRÜ taastamistöö veteranid, võidu 40. aastapäeva tähistamise komisjon

TRÜ XXVI ametiühingukonverentsilt

ARUANDEST

Jätkame täna eelmises lehes alustatud ametiühingukomitee esimehe HELVE KABURI aruande refereerimist.

● **Kultuuritöö.** Selle juhtimist jätkas aruandeperioodil suure kohusetundega Olev Saks. Ivar Vaasa hoole all oli klubiline töö ja taidluskollektiivid. Ludmilla Vedina hooldas vene ja teistest rahvustest üliõpilaste kultuuritööd, eriti vene draamatruppi. Eesti üliõpilaste kultuuritööd juhtis 1982. aasta lõpuni ajakirjandusüliõpilane Maire Aunaste, seejärel aseesimees õigusteaduskonna üliõpilane Katrin Usk. Üliõpilaste teatri- ja kino ühiskülastusi korraldas keemiatudeng Marika Eller.

Kultuuritöö valdkonda kuulub palju: taidluskonkursid ülikoolis ja kõrgkoolide vahel, kultuuriüritused, klubi töö suunamine ja abistamine jm. Aruandes said kiita mitmed kino, kontserdi- ja teatrikülastusi organiseerinud büroode liikmed. Koimel viimasel aastal oli ülikoolile reserveeritud etendusi 15. Tänati neid, kes võtsid enda peale üleülikooliliste piletite levitamise, eelkõige arstiteaduskonna büroo liiget Maaja Paavot (10 etendust) ja füüsikaosakonna büroo liiget Annika Uusenit. Tänu pälvisid veel Külli Laugaste ja Elo Ani teadusraamatukogust, kes on muretsenud ja levitanud üle 4000 pileti, Aime Viira ja Elle-Mall Kask keemiaosakonnast, Elve Kuusik administratsioonist, Heljo Kaima matemaatika- ja Mare Kulu ajalooteaduskonnast.

Muidugi ei ole büroode kultuuritöö piirdunud vaid kultuuriürituste külastamisega. Mitmed kollektiivid on korraldanud ka muid sisukaid üritusi. Esile tõsteti teadusraamatukogu ja füüsikaosakonna kohtumisõhtut.

Väga täpset pilti ei saa kahjuks üliõpilaste kultuuritööst. Ülevaade on olemas ajaloo-, majandus- ja matemaatikateaduskonnas tehtust (Ita Jakobson, Rein Murakas, Tiit Ruisu). Mingisuguse kokkuvõtte annavad teaduskondade taidluskonkursid. Sagedamini on esikohale tulnud õigus-, majandus-, bioloogia-geograafia- ja matemaatikateaduskond. Võitnud kavad on olnud küllaltki vaimukad ja esituskõpsedki. See näitab, et teaduskondades peaks leidma taidlust juhtima võimeka inimese, kellel jätkub ka vastutustunnet. On tarvis rohkem juhtimist ja kaasahaaramist.

Eelmisel aastal toimunud kõrgkoolide konkursi võitjaks tuli TRÜ. Saime ELKNÜ Keskkomitee aukirja ja ministeeriumi rändkarika. Tulevad aastal on niisugune võistlus jälle.

Väga edukalt esinesid aruandeperioodil TRÜ suurkollektiivid. TAM võitis nii 1982. aastal M. Saare kui 1983. aastal G. Ernesaksale pühendatud võistluse. Dirigent Alo Ritsing pälvis teenelise kunstitegelase aunimetuse. Naiskoor võitis samuti M. Saare konkursi. Ansambel «Lakstigal» saavutas laureaaditiitli vabariiklikul konkursil «Pärnaöis—1984». Suure tunnustuse osaliseks sai ka meie rahvakunstiansambel oma esinemistega Šveitsis ja Kasahhis. Organiseerimiskomitee märkis ära meie kollektiivide eeskujuväärivat esinemist «Gaudeamusel».

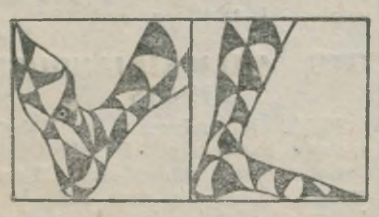

* * *

KLUBI juures töötas 30 ringi 880 osavõtjaga. Et eelmises lehes tutvustati klubi tegevust lähemalt eraldi artiklis, siis me aruandes sellel osal rohkem ei peatu.

Suurenenud on klubi loenguline tegevus. Tegutseb rahvaülikool perekonna- ja kunstiloengutega. Huvialaklubidest on disko- ja suhtlemisklubi. Klubi töö on muutunud huvitavamaks ja sihipärasemaks. Sellele on palju kaasa aidanud maja remont ning uute kohtade juurdesaamine.

Suurimaks mureks on proovi- ja laoruumid. Proovipinda on vähe ja laoruume pole üldse. Asendamist vajab kollektiivide ajutine esinemisriietehoiupaik Toomel muuseumi pööningul. Väga kehvad tingimused on puhkpilliorkestril: pole pillide hoidmisruumi, harjutuspaika ning nüüd ka noormeestest mängijaid.

Ametiühingukomitee on püüdnud klubi ka rahaliselt aidata, võimaldades kollektiividel reisida jm.

* * *

● **Olmeküsimused.** Juba nelja aruandeperioodi jooksul, st kümme aastat ei ole ülikoolil õnnestunud alustada ammu projekteeritud ühiselamu ehitamist. Praegu saab ühiselamuisse majutada vaid 79% väljastpoolt Tartut õppima tulnuist. Niisugune pingeline seis peaks tegelikult tagama ühiselamuis korra, ent nii see siiski pole. Üks põhjusi on see, et kevadisel majutamisperioodil on majanõukogud olnud tagasihoidlikud. Ka korrarikkujaid on ühiselamusse edasi elama jäetud. Nüüd on üliõpilastel oma ametiühingubürood, kelle üks peamisi ülesandeid ongi korraloomine majutamises ja elamiskultuuris.

Mingil määral tuli siiski ka aruandeperioodil elamiskohti juurde. 1982. aasta sügisel läks üliõpilasperede ja noorte spetsialistide käsutusse 45 korteriga elumaja (85 tuba). 1982. aasta kevadel laekus lastega üliõpilaspaaridelt (mõlemad vanemad pidid olema üliõpilased) 77 avaldust (nemad pidid kaks nädalat enne ülikooli juubelit aitama ka majas korrastustöid teha). Kolm läbikäidavate tubadega kolmetoalist korterit jäi üksikemadele (üksikemad on ka need, kes TRÜs õppides ise oma last kasvatavad; mees on juba lõpetanud ja töötab mujal või õpib abikaasa hoopis Tallinnas). Sel sügisel kolmest korterist enam ei piisanud, isegi mitte praegusest viiest korterist mitte, sest kevadel jäi veel 5 avaldust rahuldamata. Praegu on viies korteris kokku 20 lastega ema. Tänavu kevadest jaotati teised perekonnatoad teaduskonniti. Nüüd otsustab vabanevate tubade jaotuse juba iga teaduskonna ametiühingubüroo koos dekanaadiga. See on suur abi oma lapsi ise kasvatavatele üliõpilasvanematele. Nad ei pea kallist erakorteri üüri maksma ning saavad elada mugavustega korteris. Üliõpilaspered oskavad neid soodustusi hinnata ning nendega pahandusi pole. Kaebusi on tulnud aga mõne üksikema peale, kes tegelikult oma last siin ei kasvatavatki ning segavat oma vaba käitumisega ka korterikaaslasi. Need asjaolud tulebki nüüd üliõpilaste ametiühingukomiteel välja selgitada ning abinõud tarvitusele võtta.

Büroode aruandekonverentsidel arutati ka ühiselamuprobleeme. Nenditi tubadevahelise sotsialistliku võistluse kasulikkust. Paljud üliõpilased on teinud ise oma tubades remonti ning neid ka kenasti hoidnud. Korda pole aga üldkasutatavates ruumides ning valves.

1982. aastast peale toimub üleliiduline kolmeetapiline ühiselamutevaheline konkurss. I etapis tuli vabariigis ühiselamutegrupis võitjaks Leningradi mnt. 27 maja. II etapi võitis TPI 3. ühiselamu. Komitee olmesektoril tuleb loiuks jäänud konkurssi virgutada. Ühiselamuküsimuste juhiks oli komitees Priit Lill, kes kahjuks oma tööle vajalikku tähelepanu ei pööranud. Komitees küsimusi küll arutati, kuid töös ühiselamutega jäi palju vajaka.

* * *

TÖÖTAJATE ELAMISPIND. Aruandeperioodi alguseks pidid olema likvideeritud kõik keldrikorterid. Selleks ajaks oli aga veel kolm peret keldrikorteris. Nüüd on needki sealt välja saanud. Juubeliaastaks ootas ülikool ka rohkem kortereid, kuid pettumus oli suur — riiklikku limiiti ei antud üldse. Ka ehitusministeeriumilt juubeli remonttööde kohustuse asendamiseks lubatud 45-korterilisest elumajast polnud midagi konkreetset kuulda. 1982. a. valmis oktoobripühadeks juba 1980. aastal moodustatud 30 korteriga kooperatiivelamu. See aitas I etapist välja viia 14 ning parandada elamistingimusi 16 töötajal. Kuid üldiselt parandas see olukorda siiski vähe. Keeruline olukord kujunes seoses Poola ehitajate majutamisega. Meil tuli vabastada Kaunase pst. töötajate ühiselamu (15 kahetoalist korterit, milles elas 28 peret ja üksikuid töötajaid). Täitevkomiteelt saime vastu 14 korterit, mida ei saanud aga ühiselamuna kasutada. Igasse korterisse tuli paigutada üks perekond. Ülejäänud 14 peret ja üksikisikut tuli majutada kuidagimoodi Kaunase pst 44 töötajate ühiselamusse ja külaliskorteritesse. Nii sai küll 14 töötajat I etapist välja viidud, kuid kaotati väga vajalik töötajate ühiselamu pind.

1982. aasta lõpul teatati, et ehitusministeerium annab 1983. aastal oma võla katteks esialgu 45 lubatud korteri asemel 30. Möödunud aastal oktoobripühadeks valminud 30 korterit aitasid olukorda tunduvalt parandada: I etapist väljus 28 töötajat, elamisolud paranesid 17 töötajal. 1983. aastal saime riigilt vaid 100 m² — kaks kahetoalist korterit.

Tänavu eraldati elamispinda 380 m². Sellest on jaotatud 290 m² (2 neljatoalist ja 2 kolmetoalist korterit), kuid sissekolimisrõõmu tuleb vist veel kaua oodata, sest maja pidi valmima 1985. aasta esimesel poolel. Siiani saamata 90 m² läheb tõenäoliselt nende juurde saadud pindade kompensatsiooniks, mida on ülikool linnalt aeg-ajalt taotlenud eriti raskete olukordade lahendamiseks (näit. paljulapselised pered). Järgmisse aastasse näib nihkuvat ka ehitusministeeriumi juubelivõlg — 15 korterit.

Kokkuvõtlikult võib öelda, et möödunud kolme aasta jooksul on oma korteriolusid parandanud mitut viisi 120 töötajat. Ometi on elamispinna küsimus meil terav. Seepärast jääb ülikoolil saamata ka vajalikke spetsialiste, mõned töötajad lahkuvad.

Uue elamukoodeksi elluviimiseks vastu võetud määruse järgi on vaja elanikud elamistingimuste parandamiseks arvele võtta ja kindlaks määrata, millises järjekorras nad pinna saavad. Selle määrusega on võimalik tutvuda nii büroodes kui ka komitee fuajees. Konverentsiks pidi arvelevõtt teaduskondades lõpetatud olema. Edaspidi saab elamispinda eraldada vaid neile, kes on nimekirjas. Seni oli TRÜ töötajail aeg-ajalt võimalik moodustada elamukooperatiivi, kuid edaspidi seda vist teha ei saa. Praegu on arvel 42 sooviat mitme aasta avalduste põhjal. Hiljuti eraldati ülikoolile 6-kohaline individuaalkrunt Ihastes.

Aianduskooperatiive on kolm (neist 1 moodustati sel aruandeperioodil), aiandusega tegelda soovijaid aga veel paarisaja ringis. Võimalusi selleks ei näi olevat. Mingi võimalus on veel astuda Peipsi-lähedasse aianduskooperatiivi. Selleks tuleb pöörduda seda töölõiku juhtiva Otto Telleri poole.

TERVISE valdkonda kuuluvate küsimustega tegelesid tervise- (U. Leisner), kehakultuuri- (K. Keeman), ühiskondliku kontrolli (J. Sikk) ja töökaitse komisjon (L. Pung) ning ka sotsiaalhoolduse komisjon. Kuigi igaühel oli oma tööplaan, tegutseti ühise eesmärgi nimel — hoolitseda üliõpilaste ja töötajate tervise ja toitlustamise ning tervisliku vaba aja ja puhkuste veetmise eest.

Erilist põhjust töötajate ega üliõpilaste tervise pärast muretsemiseks pole. Arstipunkt töötab profülaktilise suunaga. Viimastel aastatel on neil ka avaramad ruumid. Profülaktika teeb läbi ligi 98% üliõpilasi. Paremini on see kulgenud õigusteaduskonnas. 1983. aasta septembrist töötab taas hambaravikabinet.

TRÜ töötajaid teenindab linna polikliinik territoriaaljaoskonna printsiibil. Kahjuks ei võimalda polikliiniku süsteem saada ülevaadet meie töötajate tervislikust seisundist. Seda saab hinnata vaid ajutise töövõimetuse kaudu, mida meie tervisekomisjon teeb igas kvartalis. Haigusjuhtude arv 100 töötaja kohta on viimastel aastatel peaaegu ühesugune — 36,7). Vähenenud on töövõimetuspäevade arv 100 töötaja kohta. Kõige rohkem kulub aega haige lapse hooldamiseks. Kui võrrelda meie kõiki andmeid Tartu asutuste ja ettevõtete omadega, siis on TRÜ arvud ligi kaks korda väiksemad.

Probleemiks on töötajate profülaktilised läbivaatused, sest puudub tagasiside. Tartu linnas on kogu elanikkonna dispanseerimine ette nähtud aastail 1984—1987. Loodame, et meie tervisekomisjon jõuab polikliinikuga kokkuleppele ja TRÜ töötajad dispanseeritakse juba 1985. aastal.

Profülaktoorium peab aastas vastu võtma 980 inimest. Seda saab täita vaid 14 vahetusega, mis tähendab aastaringset tegevust, kuid suvel ju üliõpilasi pole. Igas vahetuses saaks olla 55 üliõpilast ja 15 töötajat. Kahjuks on töötajad seda võimalust veel vähe kasutanud. Eeskirjade järgi peaks töötajaid profülaktooriumi suunama jaoskonnaarst, kellel oleks ka ülevaade dispanseersel arvel olevatest töötajatest. Kahjuks pole polikliinikus vaatamata meie korduvatele pöördumistele TRÜ töötajaid oma profülaktooriumi suunatud. Kindlasti võiks praegu heades töötingimustes olev TRÜ arstipunkt teenindada ka meie oma rahvast. Taotlesime seda juba eelmise konverentsi otsuses ning aruandeperioodil mitmetel nõupidamistel ja koosolekutel, kuid tulemusteta.

Et siiski meie töötajatele profülaktooriumihüvesid pakkuda ja ka suvist vahetust komplekteerida, korraldati see 1983. aasta suvel Pärnu 2. keskkoolis meie hooajalise puhkekodu baasil. Järgmisel suvel me seda võimalust enam kasutada ei saanud, sest eeskirjades niisugust teenindamist ilma ravikabinettideta (meditsiiniõde oli olemas) pole ette nähtud. Hiljem tunnistati meie ettevõtmine siiski õigustatuks vaatamata eeskirjadele.

Profülaktooriumi toitlustamise parandamiseks muudeti aasta tagasi söökla ainult profülaktooriumi ja dieettuusikute omanike jaoks.

1982. aastal küsitlesime toitlustamise kohta arvamust 358 üliõpilaselt. Vastuste põhjal võis olukorda üldiselt rahuldavaks pidada.

1982. aastast töötab teadusraamatukogus 120-kohaline kohvik ja spordihoone 24-kohaline kohvik. 1983. aastal avati füüsikahoone söökla. Varemuise t. 46 alustas 50 kohaga termossöökla ning selle aasta algul avas uksed pärast põhjalikku remonti vana kohvik ja söökla.

(Järg 4. lk.)

TÖÖTAJATE AMETIÜHINGUKOMITEE

Helve Kabur (esimees), Marina Babaitšuk, Aime Espenberg, Heljo Kaima, Liidia Kaljuvee, Kaja Keeman, Asta Kõrgesaar, Linda Langus, Uno Leisner, Vambola Leping, Tiiu Ojanurme, Inge Orgo, Anna Preobraženskaja, Lilie Pung, Lembit Raid, Olev Raju, Olev Saks, Juta Sikk, Mihkel Zilmer, Otto Teller, Raivo Raid, Pärja Tiido, Ivar-Olavi Vaasa.

ÜLIÕPILASTE AMETIÜHINGUKOMITEE

Ants Kull	— esimees;
Sirje Astel	— aseesimees, organisatsioonilise töö komisjoni esimees;
Margus Kasterpalu (fil.)	— aseesimees, kultuuri- ja kasvatuskomisjoni esimees;
Merike Laine (maj.)	— laekur;
Aet Kull (maj.)	— õppe -ja teaduskomisjoni esimees;
Olga Malõševa (F-K)	— „ liige;
Kalev Jaago (ajal.)	— „ liige;
Enn Lilienthal (KKT)	— kehakultuuri- ja tervisekomisjoni esimees;
Tuuli Mäe (arstit.)	— „ liige;
Allan Kulpson (arstit.)	— „ liige;
Anneli Kurg (KKT)	— „ liige;
Kersti Karu (mat.)	— kultuuri- ja kasvatuskomisjoni esimees;
Piret Tisler (arstit.)	— „ liige;
Raul Eamets (õig.)	— „ liige;
Enn Pormeister (maj.)	— olmekomisjoni esimees;
Peep Jaagant (B-G)	— „ liige;
Raul Vanatoa (F-K)	— „ liige;
Kersti Kerstna (õig.)	— sotsiaalkindlustuskomisjoni liige;
Uno Koppelmaa	— ühiskondliku kontrolli komisjoni esimees;
Egon Konsand (õig.)	— organisatsioonilise töö komisjoni liige;
Ülo Veldre (fil.)	— „
Imbi Kärm (arstit.)	— „
Miroslav Alektorov (arstit.)	— „

Nooruslik „Noorus“

● **Tartu üliõpilaspäevad avati eelmisel kolmapäeval J. Kreuksi nimelise Noorsoo Kultuuripalee segakoori «Noorus» kontserdiga TRÜ aulas.**

Koor sai lauluõiguse pärast TRÜ komsomolikomitee vastse sekretäri Arvo Lambi sõnavõttu ja õppeprorektor professor Uno Palmi tervitussõnu. Avalauluna, nagu see juba traditsioonks saanud, kõlas «Gaudeamus». Enamik koori 120st lauljast on tudengid, praeguses koosseisus on esindatud kõik Tallinna kõrgkoolid. «Tartu, aga eriti ülikooli aula oma väga vastuvõtliku publikuga on meile armsaim esinemispaik,» ütlesid dirigendid Ene Üleoja ja Maie Kivita lausa ühest suust. Seda juba viie Tartu-kontserdi kogemuste põhjal. Üliõpilaspäevade külaliseks oldi esmakordselt.

Aulakontserdi esimese poole kava tutvustas J. S. Bachi ja Skrjabini suurvorme, G. Sviridovi miniatuure ja P. Hindemithi lühilaule.

Kontserdi teist osa, mis oli eesti muusika päralt, raamisid ärkamisaja viisimeistrite A. Kunileidi ja K.-A. Hermani rahvuslaulud. Tänapäevastest esitati E. Mägi, G. Ernesaksa ja L. Veevo koorilaule ning V. Tormise vadja pulmalaulude tsükkel. «Nooruse» laul — see on nooruslikult sädelev ja kõlav.

● Segakoor «Noorus» loodi 1959. a., asutajadirigendiks August Lüüs. 2. detsembril tähistab koor oma 25. aastapäeva juubelikontserdiga. Vaevalt, et koori liikmete keskmine vanus nii kõrget iga välja annab.

● Seni pikim reis on viinud Alma-Atasse.

● 1931. a. naases «Noorus» Jugoslaaviast Celje rahvusvaheliselt noortekooride festivalilt kuldmedaliga. See on seni suurim tunnustus.

● 1982. a. M. Saare 100. juubeliaastapäevale pühendatud kooride võistulaulmisel tunnistati «Noorus» Eesti parimaks segakooriks. Tartlastel ei pruugi aga piinlikkust tunda, sest parima mees- ja naiskoori au on meie Tartu kõrgkoolide kooride (TAM ja TRÜ AN) kanda.

● Hooajal 1983/84 võimaldas koori tase laulda kahte erinevat suurvormi: E. Tambergi oratooriumi «Amores» ja R. Rannapi *rock*-kantaati «Ilus maa».

● Järgmisel aastal lauldakse sisse esimene oma plaat.

MARI RÄTSEP,
žurn II k.

Linnafilmid

● **Reedel võis vaadata teist filmiprogrammi, linnafilme. Kuigi afišš kuulutas välja Tartu-teemalised filmid ja kohtumise Arnold Matteusega, algas programm Tallinna-filmiga.** Et film ise oli tore, polnud tegelikult kahki midagi. Ringvaade «Nõukogude Eesti» tuleb paar korda aastas välja temaatilisena, «Kodulinnast ja linnakodust» näitaski Tallinna puitmaju. Miski pole igavene peale probleemide, nõnda siis tuleb linnasadel mõelda sellestki, mis saab pealinna unikaalsetest puumajadest ja kuhu panna sealsed inimesed, kui elamud enam elamist ei kannata.

Kui see film vaadatud, anti sõna Arnold Matteusele. Kunagine linnaarhitekt, praegune pensionär teadis rääkida nõnda palju põnevat, et unus seegi, milleks tegelikult kokku tuldi — filme vaatama. Tartu oma probleemidega sai natuke selgemaks-omasemaks (vähemalt rebastele).

Arnold Matteusest on filmgi tehtud. Selle kohta võib täiesti öelda Arnold Matteuse enda sõnadega: «Kui portree võinuks film rohkem näidata minu loomingut». Tõsi ta on, tugitoolivestlus kippus pikaks minema. Põhiliselt koosnebki film kahest ära hakitud intervjuust ja mõneteistkümne minuti pikkusest käigust mööda Tartut. Sääraseid inimesi nagu Arnold Matteus peab jäädvustama, ent seda tuleb siiski teha filmikunsti võimalusi arvestades. Ikka selles suunas, et paremini ühendada tema isiksus tema tööga.

Programmi kuulus kolmaski film. «Tartu» oli puhtal kujul operaatorifilm. See on ka seletatav, **«Tartu» on ÜRKI diplomandi Lembit Blauhuti diplomitöö.** Nii põnevaid võtteid ei mäleta dokumentaalfilmis ammu näinud olevat. L. Blauhut on kasutanud erinevaid objektiive, andes sel viisil ka sajandivanustele kividele oma elu ja oma näo. Ja muidugi on filmis üliõpilasi, nende keskel elavaid legende (jäädvustatud on Juri Lotman, Juhan Peegel, Paul Ariste). Pilt elab, ta mängib lausa omaette. Taolise linnaportree eest võib «Tallinnfilmi» ainult kiita.

Lõppes film ja lõppes programmgi. Nagu «Reekviemi», nii ka linnafilme näidati keemiahoone ringauditooriumis. See suur saal oli aga pooltühi. Asjata. Kes tulid, said toreda elamuse.

KADRI UGUR,
žurn. I k.

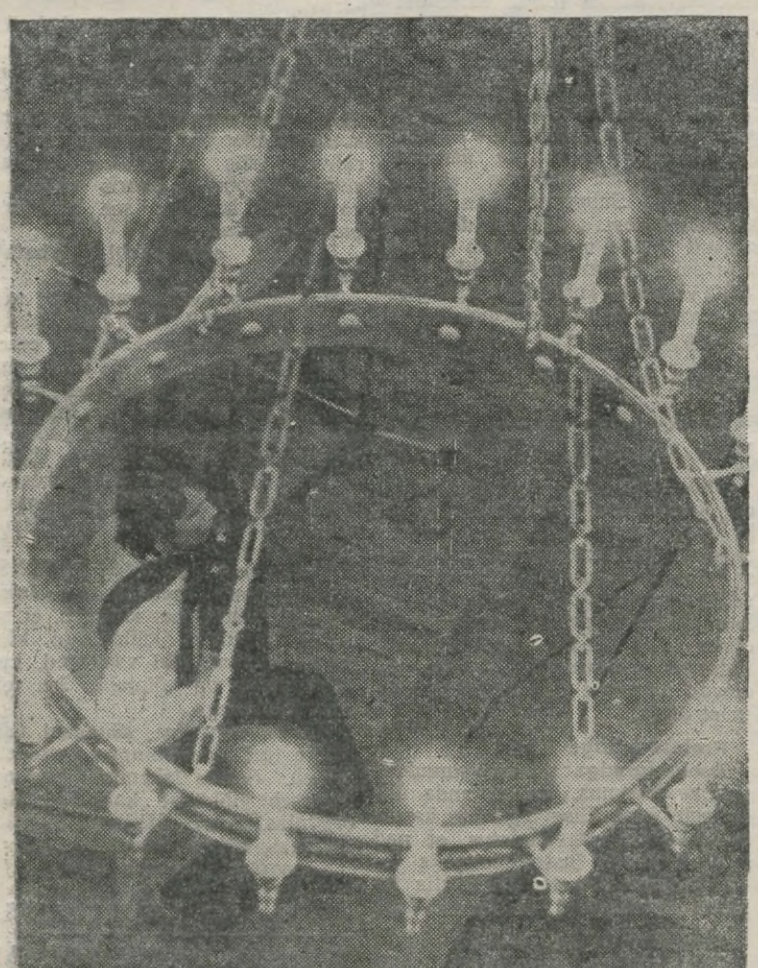

Henn Rebane aulavalgel.

ANDRUS SALUPERE fotod

Siin EPA aula ...

● **Alustame oma ülekannet TRÜ ja EPA õppejõudude ning üliõpilaste mälumängust.**

Üldisest õhkkonnast on tunda, et üliõpilaspäevad lähenevad kulminatsioonini: vaid moned tunnid on jäänud aktuse ja miitinguni; õhtul toimub tõrvikutega teatejooks ja üliõpilasball. Praegu asutakse aga jõudu katsuma teadmistes ja võiks öelda, et kaalul on õppejõudude prestiiž — kas ka silmaringi avaruselt tudengitest üle ollakse? Ja veel üks auküsimus: kumb kõrgkool teisele «koha kätte näitab»?

Esimese küsimusega jääb skoor avamata. Keegi ei tea, et Moskva noorsoo- ja üliõpilasfestivali emblleemi autor on Rafael Massautov. (Autori nime oleks saanud meelde jätta 28. septembri TRÜ lehest.)

Teise küsimusega saavad käe valgeks TRÜ tudengid; võistkonnas juba tuntud mälumängurid Kalev Jaago, Katrin Soha, Andres Kasesalu, Ants Rebane ja Jaanus Soo. Sügisel täienesid küll ülikooli read mitme noore andeka mängumehega, kuid alustuseks peavad nad paar aastat esindama armeeklubisid.

Kolmanda ja neljanda küsimusega tegid läbimurde EPA õppejõud. Ainukestena ei teadnud NSV Liidu hümni sõnade autoreid TRÜ tudengid ja see on juba lubamatu praak. Kuid järgnevate küsimustega asuvad nad iällegi juhtima.

Mida tähistas vanadel maakaartidel kiri HIC SUNT LEONES (siin asuvad lõvid)? Ainuke õige vastus — valged laigud — tuleb TRÜ üliõpilastelt ja nad edestavad mõlemat EPA võistkonda juba kolme punktiga. TRÜ õppejõud on seni punase laterna osas, kuid poolajaks seis muutub: TRÜ tudengid juhivad 11 punktiga, EPAl on 10. Õppejõud on veidi maha jäänud, TRÜl on 7 ja EPAl 6 punkti.

Mängu on vaatama kogunenud sadakond mälumänguhuvilist. Nende tarvis oli korraldajail vamis pandud suure ringi küsimused. Esimesele — «Mis loosungi all toimub Moskva festival?» — ühtegi vastust ei järgne.

* * *

Teist poolaega alustavad õppejõud pressinguga. Küsimus on jällegi festivaliteemaline, kuid seekord esimese, Praha festivali kohta. Küsitakse küla, kus kohtusid rahumarsid. Mõlema kooli õppejõud vastavad LIDICE ja vahe väheneb minimaalseks. Järgmise küsimuse eest saavad kõik võistkonnad ühe punkti — pinge kasvab veelgi. Samas toimub väike eksitus arvepidamises, kuid seisu see põhimõtteliselt ei muuda: kõigile jääb üks punkt kirja panemata.

Järgnevad küsimused geograafiast, kunstist, põllumajandusest ja ajaloost. TRÜ oppejõud mööduvad EPAst ja jõuavad järele TRÜ tudengitele. 18. küsimus: «Mis on vegetarism e vegetaarlus?» Loomulikult taimetoitlus, kuid tudengid seda ei teadnud. Sellised vead võivad kalliks maksma minna ja nii asusidki juhtima TRÜ õppejõud. Järgmine küsimus on põllumajanduse ajaloost. Soodsamas olukorras on muidugi EPA võistkonnad, aga punktid saavad kirja ka TRÜ tudengid. Nii muutub seis enne viimast küsimust eriti pingeliseks. Juhivad võrdsete punktidega mõlemad TRÜ võistkonnad, punktiga maas on EPA tudengid.

Viimane küsimus: «Mis leping on TLATE-LOLCO leping, vastu võetud 14. II 1967?» Siis kirjutati Mehhiko välisministeeriumis 14 Ladina-Ameerika riigi esindaja poolt alla I tuumavaba tsooni loomise paktile. TRÜ õppejõududelt tuli täpne vastus, EPA tudengid said punkti... Kuid viimasele järgnes veel üks küsimus, seekord maailma esimese filmifestivali (Veneetsias, 1932) kohta. Täpset vastust ei tulnud, kuid EPA tudengid said jällegi punkti. See otsustas ka lõpliku seisu:

1. **TRÜ õppejõud 24 p.**
2. **EPA tudengid 23 p.**
3. **TRÜ tudengid 22 p.**
4. **EPA õppejõud 17 p.**

Nagu näha, oli tase küllaltki ühtlane. EPA õppejõud said küll kõige vähem punkte, see aga tähendab rohkem uusi teadmisi. Küsimused olid üldse väga erinevatest valdkondadest, mistõttu ka saalis viibijad said teada mitu huvitavat fakti. Küll aga jäädi omalt poolt passiivseks: suure ringi teisele küsimusele tuli ainult üks vastus ja seegi vale.

Võidukasse võistkonda kuulusid Paul Varul, Enn Hansberg, Kaido Jaanson, Ülo Langel ja Igor Gräzin.

Mängu juhtis Jaanus Ilp, kohtunikena lõid kaasa Erki Aasamets, Aivo Sildnik ja Koit Nook.

Mängu vahendas I kursuse žurnalist ÜLO VELDRE.

Jaan Tooming on tagasi

● **15. novembri hilisõhtul kõlas TRÜ valges aulas J. Brahmsi muusika ja H. Heine luule.** Muusikasalongi peremehe rollis oli tagasihoidlikult musta riietatud **Jaan Tooming.** Austan J. Toomingat, ei varja seda ega karda ka mingile kompleksiliimile kleepuda. Jaan Tooming on teatris tagasi — see sõnum kujunes õhtu kandvaimaks.

Uus ja värske (!) J. Tooming luges end väga usutavaks. Toominga hääl karjus, sosistas, kriiskas, mõtiskles — ja seda kõike maitse piiridesse jäävalt. Kohati püüdis *Hääl* isegi TRÜ aula suurepärast akustikat lõhkuda, mistõttu jäi mulje, et väga tugeval häälе esitamisel TRÜ aulas võib vähese publiku korral tekst arusaamatuks jääda. Taolist «efekti» täheldasime ka 15. novembri muusikasalongis, tõsi, mõnel harval korral.

Tervik? See osa publikust, kes tuli otsima terviklikku programmi, («punase niidina» läbis... jne.) pidi nähtavasti pettuma. Miks siis ei tekkinud tervikut ja kas terviku taotlus oligi tol õhtul nii oluline? Mind terviku puudumine ei häirinud: paatoslik-satiiriline (nõ. piltsaga kirjutatud) Heine luule toetas kenasti Brahmsi muusikat ja vastupidi. Õigem oleks öelda, et Brahms neutraliseeris Heine «madratsihaua» poeesia. Ja meeldiv oli, et J. Tooming ei püüdnudki meeleheitlikke katseid teha kava kuidagimoodi siduda — kava koosnes teadlikult järjestatud üksiknumbritest ja selle esitamise vormiks oli valitud igati õnnestunud salong.

Püüaksin nüüd vastuse leida küsimuse esimesele poolele. Miks...? Kava järjepidevat (NB! üksiknumbrite) jälgitavust häirisid pidevad käimised, nii lava- kui publikupoolsed tulekud-minekud. Lavapoolselt kasutati aula tagumist ust, kust esinejad sisse-välja käisid, saalipoolselt aulasse sissepääsu ust, kust pealtvaatajad sisse-välja käisid. Esinejate sisse-väljakäimine oli põhjendatud, aga vaatajatepoolne, tuleb häbiga tunnistada, küll mitte. Kuidas näiteks põhjendada 20 minutit pärast programmi algust kolme spordidressis ja spordikottidega noormehe sissetulekut? Oleks nad siis vaatama jäänud, ei, sportlased (?) pidasid targemaks lahkuda. Ehk sattusid valesse kohta? Suurtel üritustel juhtub sedagi. Veel segas tervikut kohati, eriti luule lõpus, publikupoolne aplaus (oli see spontaanne?) ning esinejate põhjendamatult kaua kestnud pillide häälestamine ja noodipultide ning -lehtedega «kolistamine».

Programmi muusikaline osa oli professionaalsel tasemel. Vokalistidest meenub Olga Bunderi siiras metsosopran. Alati head Taisto Noore bassi sai kahjuks napilt kuulata (seda ka ainult kooris). Ometi suutis ka *Eass* end meelde laulda. Keelpillidest olid esindatud viiul (A. Fisch) ja tšello (N. Kalvin). Neist esimene jättis endast tagasihoidliku mulje; rahutu ja Brahmsi kompromiteeriv oli *Viiul. Tšello* helin seevastu oli igati puhta ja meeldiva kõlatämbriga, kindlasti rahulikum ja Brahmsi-lähedasem.

Muusikasalongi lõpp oli ehk liialt äratuntav. Küünalde kustutamine etenduse lõppedes on ammu juurdunud teatrisümboolikasse, ehk liigagi. Aga sümbolitega on oht, et nad kuluvad. Aja möödudes ja ohtral kasutamisel muutub kena sümbol halliks trafaretiks. Taoline punkt oli igav, kuid programmi üldist pidulik-intiimset muljet ta varjutada ei suutnud.

Nii et oli Brahmsi muusika ja Heine luule; — «punane niit» — ei suutnud kava läbida, aga üksiknumbrid, vaatamata välistele häirimistele, ei hajunud suures aulas. Usun, et mingile osale publikust nad jäid. Kauaks?

KALEV KUDU,
žurn. I k.

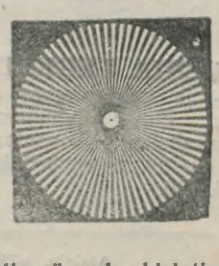

Üliõpilaspäevade kirjutised jätkuvad järgmises leheS.

Lõõ kaasa!

Teadusraamatukogu ootab teid järjekordsele võistlusele. Informiin-84 toimub 30. novembril kl. 16 teatmekirjanduse lugemissaalis.

INFORMIIN

ESMAKURSUSLASED!

Lõõge kaasa! Informiin on võistlus kataloogide ja teatmekirjanduse kasutamise oskuses, andes vajalikke kogemusi ja teadmisi. Moodustage kolmeliikmelised võistkonnad ja teatage osavõtust teadusraamatukogu teatmekirjanduse lugemissaali töötajale või teatmebibliograafia osakonda tel. 3 53 66 kuni 29. novembri kella 17-ni. Erandjuhul saab end kirja panna ka vahetult enne võistluse algust.

Võistlus toimub nagu tavaliselt viies voorus.

1. voor: informatsiooni otsimine kataloogidest. Igale võistkonnale antakse 3 küsimust, millele saab vastata alfabeetilise, süstemaatilise ja perioodikakataloogi abil. Lahendamiseks on 8 minutit.

2. voor: informatsiooni otsimine teatmekirjanduse abil. Iga võistkond saab 10 küsimust, millele tuleb vastus leida entsüklopeediatest, bibliograafiatest ja mitmesugustest muudest teatmeteostest poole tunni jooksul.

3. voor: diagonaalviktoriin. Vastuseid otsitakse jooksva aasta ajakirjadest nn. diagonaalse lugemise teel. Ajakirjanumbrid antakse võistkondade laudadele.

Informiini kolme põhivooru küsimused saab võistkond kirjalikult, vastused tuleb kirjutada samadele blankettidele, märkides ära ka täpsed andmed allika kohta, kust vastus leitud.

Neile voorudele lisanduvad kaks peast vastamise vooru.

1. Simultaanviktoriin.

Siin esitatakse suuliselt korraga kõigile võistkondadele küsimused koos nelja vastusevariandiga: A, B, C, D. Võistkonnad vastavad samuti korraga, tõstes üles lauale pandud tähtedest õige.

2. Improvisatsioon.

Võistkondadele antakse mingi probleem ülikooli, üliõpilaste või raamatukogu elust. Võistkond või selle esindaja peab leidma lahenduse, mille ta esitab 2—3-minutilises ettekandes või lavastuses. Hinnatakse leidlikkust ja vaimukust.

Osavõtjaid ootavad autasud. Esikohale tulnud võistkond saab komandeeringu ÜTÜ konverentsile mõnda vennasvabariiki NSV Liidu Euroopa-osas (võitjate endi valikul). Ülejäänutele jäävad informiini meenutama raamatud.

Võistlusele järgneb lõdvestus raamatukogu kohvikus, kus teatatakse tulemused ja autasustatakse.

Küsimuste laadist annavad ülevaate alljärgnevad nn. suure ringi küsimused, mida võib igaüks individuaalselt lahendada. Need on võistlustel esitatavaist mõnevõrra raskemad, sest siin pole aeg piiratud. Vastused koos allika täpse märkimisega anda teatmekirjanduse lugemissaali **hiljemalt 29. novembril kl. 12.** Võitjaid ootavad niisamasugused auhinnad, mis võistkondade informiinil. Ka üksikvõistlejaid ootame võistkondade informiinile kas osa võtma või pealt vaatama ja pärast kohvikusse teenitud tasu kätte saama.

Kataloogide, teatmeteoste ja kogu üritusega kohta annavad konsultatsiooni teatmekirjanduse lugemissaali töötajad. Nende poole võib pöörduda kõigil raamatukogu lahtioleku aegadel.

Lõõge julgesti kaasa, rebased! Kõigile, kes on informiinil osalenud, on see igal sügissemestril oodatud sündmuseks. Eelolev informiin on juba üheksateistkümnes.

LAINE KILK

SUURE RINGI KÜSIMUSED

1. **Leidke TRÜ TRs venekeelne raamat Isaac Newtoni eluloost!**
2. **Leidke üks poola luulekogu originaalkeeles!**
3. **Leidke väljaande «Труды Горьковского мед. ин-та им. С. М. Кирова» kohaviit!**
4. **Millises õppeasutuses õppis hiljem tuntud poola füüsik Zygmunt Wróblewski?**
5. **Kes on illustreerinud Vladislav Koržetsi lühijutu «Selges pudikeeles», mis ilmus 1981. a. eesti lasteajakirjanduses?**
6. **Mis aastal lavastati RAT «Vanemuises» S. Prokofjevi ballett «Romeo ja Julia»?**
7. **Kes oli 1976. a. TRÜ komsomoliorganisatsiooni sekretär?**
8. **Kus asub Babuškini kuurort?**
9. **Mis on populaarse eesnime «Anne» algupärane tähendus?**
10. **Millised raamatud ilmusid 1981. a. seerias «Saja rahva lood»? Kes on neid illustreerinud?**
11. **Mida tähistab rootsi keeles lühend SBIF?**
12. **Tõlkige esperanto keelde rootsikeelne sõna «vägran»!**
13. **Kus toimus 9. Kesk- ja Ida-Aafrika maade konverents (1974. a.)? Millise riigi valitsusjuht osales seal esmakordselt?**

Tutvumisõhtu

12. novembri õhtul kohtusid «Sophokleses» vene filoloogia I kursus (kuraator Ann Malts) ja eesti filoloogia III kursus (kuraator Ellen Uuspõld). Meenutati mardikombestikku, mängiti asjakohaseid seltskondlikke mänge, lauldi rahvalikke laule ja vanu rahvalaulegi.

Meie muidu suhteliselt algatusvaesel ajal võib vaid heameelt tunda aktiivsusest, mis saatis õhtut esimesest viimase hetkeni. Kuraatorid tänasid õhtu hoolsaid organiseerijaid, kelleks olid eesti filoloogia neiud. Järgmise kohtumise lubasid enda hooleks võtta seekordsed külalised.

Ürituse elevust märgib seegi, et kohal viibinud fotograaf Tallinnast jäi kuuldu-nähtuga väga rahule.

HEIMAR AHI

VENIA LEGENDI

Riigi- ja haldusõiguse kateedri dots. kt. Eimar Rahumaa loeng «Rahvusvahelise konsulaarõiguse areng» on 26. novembril kl. 12.15 ph. aud. 230.

Inglise filoloogia kateedri dots kt. Ilmar Mullamaa venia legendi loeng «The Runic Alphabet in Early Germanic Written Records» toimub 3. detsembril kl. 12.15 km. aud. 201.

* * *

Kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri dots. kt. Jaan Sootaki loeng «Varavastased kuriteod sotsialistlikes välisriikides» toimub 26. novembril kl. 14.30 ph. aud. 228.

KLUBIS

Laupäeval, 23. novembril kl. 22 kesköödisko.

Pühapäeval, 24. novembril kl. 21 diskoõhtu «Novembrikuu — talvekuu».

UUES KOHVIKUS

Laupäeval ja pühapäeval diskokohvik.

Ametiühingukonverentsilt

(Algus 2. lk.)

Kahjuks on meil veel vanemaid õppe- ja tööhooneid, kus ei ole mingit söömisvoimalust. Kui teaduskondade bürood mõne lahenduse leiavad, toetab ametiühingukomitee seda igati. Nii lisati füüsikute büroo algatusel füüsikahoone sööklale pagaritsehh. Väga palju abi oli bioloogia- ja geograafia teaduskonna büroo tööst eesotsas esimehe dots. Ivar Aroldiga Vanemuise 46 einelaua muutmisel termossööklaks.

Toiduvalikuga võib meie sööklates rahule jääda. Sanitaareeskirjad piiravad kahjuks paljude roogade üheaegset väljaandmist. Tegelikult on iga päev saada kolm erinevat suppi ja 2—4 praadi. Kahjuks on seni veel vähe aedvilja-, muna- ja kohupiimaroogi ning toorsalateid.

Toitlustamise ühiskondlikku kontrollposti juhtis Juta Sikk. Üks tõsisemaid ülesandeid oli neil kevadel 600 üliõpilase ja töötaja küsitlemine. Statistikavalitsuse korraldusel tehti ülevaade TRÜ toitlustusest üleliidulise küsitluse osana.

Tunniplaani on lõunapausi sisse viinud juba mitu teaduskonda (näit. õigust.), halvemini on see korraldatud kehakultuuri- ja arsteteaduskonnas.

Vähenenud on dieettalongide kasutamine. Kui talongid on võetud, tuleks need siiski ka ettenähtult ära kasutada. Kahjuks jääb kasutamata ka osa sanatooriumituusikuid. Üliõpilased vajaksid rohkem neeru-, naha- ja hingamisteede haiguste tuusikuid, kuid neid on veel vähe.

Puhkekodutuusikuid kasutatakse meelsasti. Sooviavaldusi on isegi rohkem kui kohti.

Tervistavate puhkelaagritena on meil kasutada Kääriku ja Vellavere. Kahjuks oli Kääriku terve aruandeperioodi ajal remont. Seda rohkem on teaduskonnabürood näinud vaeva teiste asutuste ruumide otsimise ja kasutamisega. Toime on igatahes tuldud. Vellavere korralikku kasutamist takistab talvel pesemisvõimaluste puudumine. Saun on läbi, oleks tarvis uut. Perekonnad on saanud puhata Pärnus ja Kastnas.

* * *

SPORDITÖÖ. Sporditegevust on aidanud parandada uus spordihoone ja rekonstrueeritud staadion. Spordiühingusse kuulub 1250 liiget. Rohkem on neid ajalooteaduskonnast, vähem näiteks administratsioonist ja raamatukogust. Tegutsevad õppejõudude ja teenistujate nais- ja meesvõimlemisrühmad, võrk- ja korvpallivõistkonnad, ujumisgrupid, matka- ja alpiklubi. Hoogne tegevus käib matemaatikute rahvaspordiklubis «Matra». Uue hoo sai sisse tenniseklubi. Kevadel oleks tarvis kõikide abi veel kahe Toome tenniseväljaku korrastamisel. Tennist mängima oodatakse ka meie töötajate lapsi.

Populaarsed on töötajate suusabussid Käärikule. Traditsiooniks on saanud ka Kääriku talispartakiaad. Tartu maratonil osales 250 TRÜ töötajat. Korraldatud on muudki. Töötajate sporditegevust juhtis edukalt Kaja Keeman.

Üliõpilaste tervisespordi suunamisega tegeleb spordiklubi.

* * *

● **Töö laste ja noorukitega.** TRÜ töötajatel on 2104 last, neist pisut üle poole on koolilapsed. Koolieelikutest on kodus 68,4%. Üliõpilaste lapsi on 380, neist 121 on vanematega Tartus. 261 lapse mõlemad vanemad töötavad ülikoolis.

Lastekomisjoni sisuline töö on aastatega välja kujunenud ja mitmepalgeline. Vastavalt vajadusele on püütud leida ka uusi vorme, nagu näiteks TRÜ töötajate laste suvine töölaager. Kahjuks jäi see osavõtjate vähesuse pärast ära.

Igati võib rahule jääda ülikooli lasteaiaga. Sotsialistlikus võistluses on võidetud isegi esikohti. Kas tingimuste paranemise või lasteaiaealiste arvu suurenemise pärast jäi kevadel osa kohasoovijaid igatahes ilma.

Ülikoolis töötavate keskharidusega noorte edasi õppima suunamise ja jälgimisega tegeleb edukalt administratsiooni büroo (Sirje Mark). Kogu lastetööd on juhtinud komisjon eesotsas Aita Kõrgesaarega.

* * *

● **Organisatsioonilisest tööst.** Aruandeperioodil valmistuti kahe eraldi organisatsiooni moodustamiseks, selleks töötasid viimasel aastal juba töötajate ja üliõpilaste bürood eraldi. Paremini töötasid õigus- (Ants Kull), majandus- (Jaak Evert) ja ajalooteaduskonna (Sigrid Solom) bürood. Kasinaks jäi arstide tegevus. Arvestades teaduskonna suurust (1800 üliõpilast) peaks aktiiv koosnema eriti hakkajatest inimestest. Füüsikute büroo esimeheks oli üliõpilane, kes ei tulnud toime oma õppetööga.

Töötajate büroodes oli tänavu eriti palju tegemist seoses liikmemaksude lunarahata arveldusele üleminekuga. Hästi tegi oma tööd arstiteaduskonna büroo (Tiina Talvik). Tagasihoidlikumaks on jäänud õigus- ja ajalooteaduskonna büroo tegevus.

Ees seisab liikmepiletite vahetamine.

Kas sõnadest sõnadeni

või tegudeni?

Eks iga ülesastuja pidas viimast silmas, kuivõrd oli põhjust kõnelda mureliku suuga

- **loodavast üliõpilaste ametiühingust**
- **ühiselamutest**
- **vaba aja väärast ja õigest kasutamisest.**

ÜLIÕPILASTE AMETIÜHING.

Õigusteaduskonna õpetaja Ants Kull:

Üliõpilaste ametiühing on ülikooli ajaloos korra juba eksisteerinud, aga 1949. aastal ühendati see teenistujate omaga. Aja jooksul on tudengite probleemid tagaplaanile jäänud. Noortepärasem ametiühinguorganisatsioon, kuhu kuuluvad üliõpilased ja ettevalmistusosakonna kuulajad, hakkab esindama õppe-, olme- ja kultuurihuve, vajaduse korral kaitsma ka õppurite seaduslikke huve ametkondliku bürokraatia eest.

ENSV Haridus- ja Teadustöötajate Ametiühingukomitee esimees Kalle Vana:

Iseseisvad üliõpilaste ametiühingud on 80 protsendil Nõukogude Liidu õppeasutustest. Tartu Riiklikus ülikoolis oleks vaja tugevdada distsipliini ja arvestada spetsialistide ettevalmistamise riiklikku ülesannet. Praegu teatavasti viiendik tudengeid ei jõudnud mööduda aruandeaastatel korralikult edasi.

Professor Inge Unt:

Stažööripraktika osatähtsus suureneb. Tulevastele pedagoogidele tuleb anda rohkem kogemusi tööks lastega, neid tuleb tutvustada koolide ametiühinguspetsiifikaga.

TRÜ rektor professor Arnold Koop:

Üliõpilaste initsiatiivi puudumine on ametiühingu töösse suure lünga jätnud. Tudeng peaks olema aktiivne, väljendama ennast omavalitsuste tegevuses. Eelkõige tähendab see, et oma õigused tuleb kohusetunnet arvestades ära kasutada.

ÜHISELAMUD.

Õigusteaduskonna üliõpilane Jaak Ginter:

Tihti pole ühiskodudes vett ega sooja (Tiigi 14 on häiritud 1. septembrist alates). Pikemat aega võimaldab purre ühiselamu ees tulevasi juriste alpinismiga harjuda. Mis puudutab sisekorda, siis on ametiühingul reaalne võimalus üürilisi valida, sest majutada saab vaid 4/5 soovijaist.

Füüsikaüliõpilane, Leningradi mnt. 25 ühiselamu valveülem Raivo Stern:

1. novembrist kontrolliti teaduskonna õppejõudude abiga lubasid. Mis selgus? 1. Oma üliõpilased ei taha luba kaasas kanda ega seda näidata. 2. Täienduskursuslaste lubadel puudub nimi, järelikult on kerge neid edasi anda. 3. Profülaktooriumis lube pole, kaarte kaasas ei kanta. Soovimatud saadeti kontrolli ajal muidugi tagasi. Peale selle on esimeses tornis valvekoormus liiga suureks paisunud.

Rektor prof. A. Koop:

Olmeküsimused on küllalt keerulised. Ametlikult palgalist valvet pole seni olnud võimalik korraldada. Võiks ju kasutada äärmust: panna õppejõud valvesse, aga ... piinlik on. Suuremat kasu poleks ka võimalikest sanktsioonidest. Järelikult korda majas saab pidada ikka selle peremees (= üliõpilased ise). Võõraste «pättide» sissetungimise vastu võiksid noormehed oma maleva teha.

VABA AEG?

Seltsimeheliku kohtu esimees Linda Paglant:

Üliõpilaste osa õigusrikkumistes on suurenenud. Kas noored ei oska oma aega kultuurselt veeta? Alkoholi kuritarvitamisse suhtutakse väga leebelt, sõna võtavad vaid selleks kohustatud. Suhtumist tuleks kursustel muuta, siis selliseid olukordi ei tekiks. Sageli rikuvad tudengid inventari. Valvekorras olevad inimesed aga süüdlasi välja ei anna.

Professor Inge Unt:

Koolireformiga seondub muuhulgas ka küsimus, kuidas anda üliõpilaste õppevälise tegevuse kaudu neile selline ettevalmistus, et nad saaksid koolis instruktorite ja juhendajatena jätkata. Kõne alla tuleksid lisaeksamid ja -arvestused.

Professor Selma Teesalu:

Naiskomisjon, mis sündis 1980. aasta oktoobris, on tegelnud nii olme- kui ulmeprobleemidega. Muuhulgas toimusid arstiteaduskonna ühiselamus õhtused üritused perekonna, kunsti jm. teemadel. Seda tegevust asus jätkama «Meediks»-klubi. Naiskomisjonis teeb igaüks üldiselt kõige meelsamini seda, mis tema ametit puudutab. Siiski jõutaks kaugemale, kui mehed-naised asju ühiselt arutavad, üksteisele ennast vastandamata.

Klubi asedirektor Olev Ulp:

Eesti NSV vabastamise 40. aastapäevaga seoses tuli tähele panna repertuaari valikut. Diskoteegi ideelis-kunstilise taseme tõstmisel teoreetiliselt hätta ei jää, kuid muusikaline baas on väga nõrk. Näiteks R. Valgrest programm ei teostunud just muusika puudumise pärast.

Ollakse hädas üliõpilaskohviku miljöö parandamisega. Distsipliini osas paneb muretsema see, et seltskonniti tulles on pooltel külalistel dokumendid puudu. Kuna kontrollijaiks on tavaliselt naisterahvad, siis marsitakse lihtsalt sisse. Alkohol? Baaris müüakse vaid ühte kokteili; see probleem on mitmetahulisem.

Ülikooli spordiklubi juhataja Ivar Valge:

Pallimäng, võimlemine ja ujumine on 6000-liikmelises klubis kõige populaarsemad alad, ometi kõik võimlatesse, ujulasse ega Toome tenniseväljakule ei mahu. Sellepärast peab suurem hulk esialgu rahvaspordi, matkade ja spartakiaadidega leppima. Kõrgkoolide üleliidulises arvestuses on Tartu 21. kohal. Maailmaspordi areenile on jõudnud Jaan Ehlvest ja Valter Külvet.

Konverentsil oli külas Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi esimees Arnold Rüütel, kes kinnitas, et vabariigi tasemeni küündinud küsimused saavad läbi vaadatud, kuid väga palju on võimalik ära teha oma jõududega.

Nii on sõnadest sõnadeni üsna lühike tee: ametiühingus probleeme jätkub. Nende lahendamiseks aga tegutseb nüüdsest kaks iseseisvat organisatsiooni. Milliste tegudeni jõutakse, näitab tulevik.

Sõnavõtte tähendas üles

ANU PALLAS.

Toimetaja VARJE SOOTAK

Aialehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 4213. MB 10547. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 34 (1393) Reedel, 30. novembril 1984 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

SÕNUM

Stockholmis, Göteborgis, Uppsalas

10.—17. novembrini esinesid Rootsis meie ansambel «Lakstigal», rahvapilliansambel ja kolm paari rahvatantsijaid — kokku 16 üliõpilast. Sõprusühingu turismigrupis olid ka professorid Ago Künnap, Karl-Samuel Rebane, Lembit Raid ja Lembit Tähepõld ning klubi direktor Heino Variku ja ansamblite juht Maie Eljas. Anti kontserte. Kohtuti sealsete taidluskollektiividega, uudistati Rootsi vaatamisväärsusi, mille seas oli ka Uppsala ülikool. Mõnes järgmises lehes saab Rootsi muljeid lugeda läbi üliõpilase pilgu.

Ajakirjanduse päevaprobleemid

23. novembril kohtus EKP Keskkomitee propaganda- ja agitatsiooniosakonna juhataja asetäitja Tõnu Laak žurnalistikaosakonnaga. Ta kõneles ajakirjandustöötajate ülesannetest ning vastas paljudele küsimustele, mis puudutasid nii uusi väljaandeid, tiraaže kui ka tehnilist baasi.

Juubelijuttu

Täpselt nädal tagasi tulid peahoonesse kokku eesti kirjanduse ja rahvaluule uurijad ning huvilised, et pidada kateedri 40. aastapäeva meeles sisuka konverentsiga. Professor Karl Muru tuletas lilleõiega meelde kateedrit pikemat aega juhtinud professoreid Karl Taevi ja Harald Peepu. Pärast seda jäi tribüün põhiliselt noorte jõudude valdusse. Värvikama ettekande «Viiulipalade muusikalisest vormist eesti rahvatraditsioonis» tegi värske vilistlane Airi Liimets muusikakooli õppejõu Kalle Loona viiuli abiga.

Kuulajaid murdu ei olnud, kuid kõiki esinejaid jälgis tähelepanelik auditoorium.

Peale konverentsi istus kateedrirahvas G. Suitsu — põhilise teenäitaja — portree all ja vestles sõjajärgsetest aegadest professorite Karl Taevi ja Eduard Laugastega.

Nädal Sverdlovskis

19.—23. novembrini olid seal üleliidulisel olümpiaadil Ain Kabal õigusteaduskonna V ning Sven Papp, Peep Pruks ja Vesse Võhma IV kursuselt ning õppejõududest allakirjutanu.

Kui arvestada seda, et teaduskonnas olümpiaadivõistkonda eraldi ette ei valmistata, siis võib pidada 8. kohta 15 hulgas päris rahuldavaks. Parem võiks olla meie üliõpilaste vene keele oskus.

Tutvuti ka Sverdlovski Juriidilise Instituudiga, mis on üks keskseid juriidilisi õppeasutusi Liidus.

ERIK KERGANDBERG

EKP TRÜ komitees

● 12. novembri koosolekul võeti NLKP liikmeks teadusraamatukogu töötaja Natalja Gordejeva, liikmekandidaadiks geneetika ja tsütoloogia kateedri dotsent Raivo Masso, Tõnu Talvi bioloogia V ja Paavo Kollom kaubandusökonoomika III kursuselt.

● Õigusteaduskonna juhtivate õppejõudude osavõtust poliitilises kasvatustöös kõnelesid parteibüroo sekretär Rait Maruste, parteikomitee liige Mart Sõrg ja parteikomitee sekretär Advig Kiris. Võeti vastu otsus.

● Komitee liige Ado Jaagosild analüüsis šeflustööd vabariigi majanditega.

● Kinnitati abinõude plaan TRÜ juhtiva kaadri osatähtsuse tõstmiseks lähtudes NLKP Keskkomitee otsuse «Eesti NSV. juhtiva kaadri osavõtust töötajate hulgas tehtavast poliitilisest kasvatustööst.»

● 26. novembril võeti NLKP liikmeks Olga Malõševa (füüs. II k.), ja Miroslav Alektorov (ravi I k.) ning liikmekandidaadiks Marika Pahk (def. III k.), Kalle Leps (maj. küb. V k.), Sander Hannus (rak. mat. labori insener) ja Toivo Jäppinen (maj. küb. V k.).

● Arutati bioloogia-geograafiateaduskonna parteibüroo tööd parteiarhiivi andmisele kuuluvate dokumentidega ning EKP TRÜ komitee otsuse 1982. aasta 11. jaanuarist «Žurnalistikaosakonna üliõpilastega teh'avast ideelis-poliitilisest kasvatustööst» täitmist.

«Teadus» teeb kokkuvõtteid

Ühingu «Teadus» ülikooli organisatsiooni XI konverents peetakse kolmapäeval, 5. detsembril kl. 15 TRÜ nõukogu saalis. Delegaate hakatakse registreerima samas tund varem.

* * *

● **Täna pakume üht-teist konverentsil kaasamõtlemiseks. Avaldame juhatuse esimehe MÄRT SAARMA tähendamisi. Kõigepealt — KES ON LEKTORID?**

Ülikoolis on 21 algorganisatsiooni 609 lektoriga. Aruandeperioodil (1982 — 84) kasvas liikmete arv 41 võrra. Arvukamad on meditsiini (92), filoloogia (63), ÜMPI (41), õigusteaduse (40), raamatukogu (36) ja majanduse (36) algorganisatsioonid. Kõige vähem on liikmeid teadusliku kommunismi (7), RSRi (14), poliitilise ökonoomia (16) ja psühholoogia (17) omas.

Kahjuks on praegu üliõpilasi ühingu liikmete hulgas ainult 22. Noorte lektorite kooli on igal õppeaastal lõpetanud paarisaja tudengi ümber. Nende ettevalmistamist arutati möödunud aastal juhatuse pleenumil. Leiti, et põhirõhk tuleb üliõpilaste lõplikul ettevalmistamisel lektoriks panna algorganisatsioonidele.

● **KUI PALJU LOENGUID PEETAKSE?** Loengute üldarv ulatub aruande ajal esmakordselt aastas üle viie tuhande. Tänavu üheksa kuu jooksul on peetud 3207 loengut. Arv suureneb veel tunduvalt, sest paljud lektorid esitavad oma andmed alles aasta lõpuks. Kõige rohkem esinetakse loengutega väljaspool linna (näit. 1983. a. — 1449), siis Tartus (1188) ning ülikoolis (1023). Ülikoolis peetud loengute arv oli eriti suur 1982. aastal seoses juubeliga —1330 (linnas 1034).

● **SOTSIALISTLIK VÕISTLUS** toimub kahes alagrupis: ühiskondlik-poliitilise suunitlusega ja üldjäänud algorganisatsioonide vahel. Möödunud aastal võitsid esimeses alagrupis poliitilise ökonoomia, pedagoogika ja NLKP ajaloo, teises alagrupis keemia, psühholoogia ja raamatukogu algorganisatsioon. Tänavune võistlus on pühendatud võidu 40. aastapäevale. Peale loengulise tegevuse hinnatakse ka uute lektorite ettevalmistamist, loengute retsenseerimist, uute loengute ja loengutsüklite koostamist ning metoodilist tööd. Sotsialistlik võistlus on elavdanud tunduvalt sisulist tööd. Püsiva loengulise tegevuse poolest võib esile tõsta poliitilise ökonoomia (büroo esimees E. Hansberg), pedagoogika (I. Soop), ajaloo (S. Vahtre), NLKP ajaloo (L. Raid) ning riigi ja õiguse (H. Kärtner) algorganisatsiooni.

● **EESPOOLSELE TEMAATIKALE lisaks** võime välja tuua sedagi, et suurenenud on noorteauditooriumile peetud loengute hulk: 1982 — 28% kõigist esinemistest, 1983 — 32% ja 1984 — 35%. Tutvustatakse marksismi-leninismi teooriat, rahvusvahelist noorsooliikumist, sotsialistlikku elulaadi, sotsialistlikku seadusandlust jm.

● **MIS VÕIKS PAREM OLLA?** Peale selle, et rohkem peaks ühingu liikmete hulgas olema üliõpilasi, võiksid kõik lektorid pidevamalt oma loengupidamise andmed ära tuua. Rohkem tähelepanu tuleks pöörata ka loengute retsenseerimisele.

Taidluskonkursi tulemused teada

I žurnalistikaos.
II defektoloogiaos.
III geograafiaos.
IV õigust.
V arstit.
VI bioloogiaos.
VII füüsikaos.
VIII majandust.

TRÜ komsomolipreemia — õigust. kavale, mis käsitles noorsoo- ja üliõpilasfestivali teemat.

Eripreemiad:

Parim naisosatäitja — Brigita Lepamets (arstit.),

parim meesosatäitja — Kalev Kudu (žurn.),

parimate rahvuskarakterite esindajad: soomlane — Ülle Jäe (biol.), tšuktšid — Kaie Nasser, Irena Luik, Pilvi Tauver (biol.), mongol — Jüri Ruut (keemiaos.).

Kõige nägusam lavastus — defektoloogidel. Rebaseabsurdipreemia — füüsikutele.

Žürii ja kõigi konkursil osalenute kohtumine, samuti autasustamine on teisipäeval, 4. detsembril kl. 19.

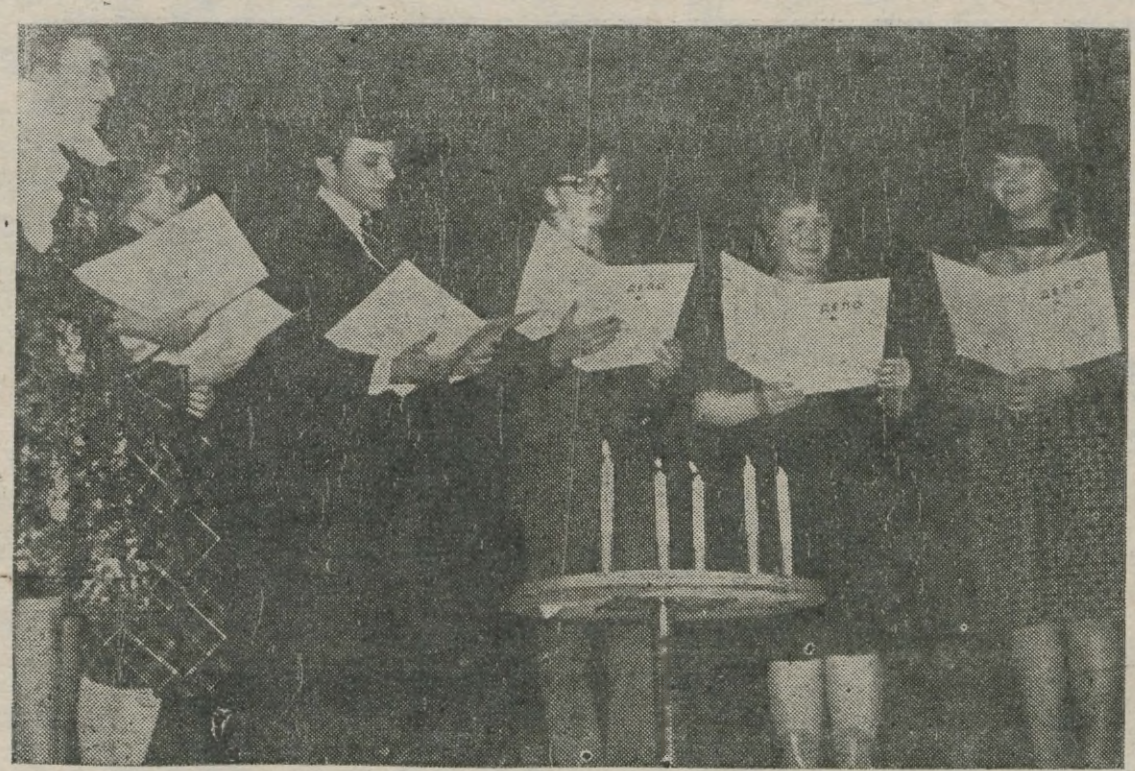

● **Ajakirjanduse tudengid tulid laulusõnu lugedes esimeseks. Paremalt kolmas on Kalev Kudu, keda žürii pidas parimaks meesnäitlejaks.**

EVALD VELDEMANNI foto

SÕNUM

Inglise keeles hästi

19.—23. novembrini Alma-Atas toimunud üleliidulisel inglise keele olümpiaadil «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» esindasid Eestit neljandat korda meie üliõpilased. Võistkonda kuulusid inglise filoloogia IV kursuselt Piret Tergem, Anne Üksti, Tiina Tarik ja Ingrid Reelend. Piret Tergemile oli see teine üleliiduline olümpiaad.

TRÜ võistkond saavutas seekord neljanda koha (möödunud aastal jagasime 2.—3. kohta Leningradiga). Tulemust võib pidada heaks, sest ees on Liidu tugevaimad (Moskva, Valgevene) ja Leningradist jäime maha vaid kahe punktiga.

Individuaalselt sai aukirja kolmanda ülesande parima sooritamise eest Piret Tergem.

Olümpiaadi teadusliku konverentsi kirjanduse ja kunsti sektsioonis pälvis preemia parima ettekande eest Ingrid Reelend.

HEINO LIIV

NB!

«Meil käis külas...», «III kursus soitis...» — miks sellest midagi lehes pole, küsid võib-olla Sina, lugeja. Kindlasti oli sel nädalal mõndagi ponevat paljudel kursustel, rühmades, osakondades, teaduskondades. Sündmustevaene polnud ilmselt ka ringide ja klubide elu. Tahaks taas meelde tuletada toredat tava — ärme unustame ka ülikoolilehte. Et järgmises lehes oleks juba rohkem lugeda sellest, mida tegime, mida teeme.

Üliõpilasuudiste vahendajaiks on ka teaduskondade pressisekretärid. Kui ei jõua ise paari rida kirja panna, võib pöörduda nende poole. Kes nad siis on?

ajaloot. — Terje Alop (ajal. II k.),
arstit. — Jaanus Harro (ravi IV k.),
biol.-geogr. — Pille Pentel (geogr. II k.),
filol. — Malle Toomiste (žurn. II k.),
füüs. os. — Indrek Jentson (füüs. III k.),
keemiaos. — Marek Strandberg (keemia II k.),
maj. — Helle Ümarik (maj. küb. IV k.),
mat. — Age Virkus (mat. III k.),
õigust. — Triin Rahnu (II k.).

Komsomolikomitee tegevust aitab kajastada Imbi Ernits žurn. II kursuselt.

Õppejõududepoolset pressivõge nii kindlalt paigas pole. Või püüaksime ka selle poole? EPAs korraldab igas teaduskonnas oma probleemide kajastamist akadeemia lehes üks õppejõud. Mida arvatakse?

Toimetuse tel. on 3 51 80, asume peahoone ruumis 241. Muidugi ei istu me pidevalt paigal uudiste ootel, vaid otsime neid ka ise. Sellegipoolest oleks tarvis pidevamat koos- ja kaastööd, sest ülikoolis on ikkagi üle 5000 tudengi, üle 80 kateedri ja palju muid allasutusi.

Uudistenil

● KAS SINU FOTOAPARAAT ON JUBA LAETUD? VÕISTLUS HAKKAS PIHTA EELMISEL REEDEL. OOTAME FESTIVALILE

Sügisesel pressikonverentsil andis **SAKSA DEMOKRAATLIKU VABARIIGI** kõrg- ja keskerihariduse minister Hans Joachim Böhme ajakirjanikele teada, et 1984. aasta 1. septembrist asus riigi 54 ülikooli ja muu kõrgkooli ning 240 keskeriõppeasutuse esmakursustel õppima 74 000 noormeest ja neidu.

(«Ульяновец»)
(«Студентска Трибуна»)
(«Московский университет»)

*

TŠUVAŠI RIIKLIKU ÜLIKOOLI komsomoliorganisatsioon on oma šefluse alla võtnud Poretskoje internaatkooli kasvandikud. Tihti sõidavad ülikooli agitbrigaadid Poretskojesse kontserte andma. Kooliperele on tudengite külaskäigud alati suursündmuseks — väikesed poisid ja tüdrukud tervitavad üliõpilasi rõõmukisaga ning on siiralt tänulikud raamatute ja lauamängude eest, mida ülikooli komsomoliorganisatsioon neile nii ohtrasti kingib.

*

Suurt meelepaha austria demokraatide ja antifašistide seas tekitas **GRAZI ÜLIKOOLI** aula sissekäigu kõrvale kinnitatud mälestustahvel, mis avati pidulikult Austria rahvuspühal, 26. oktoobril, ning mille ülespaneku initsiaatoreiks olid saksa natsionalistlikud ja revanšistlikud üliõpilasorganisatsioonid.

«Im Gedenken an alle ihre Angehörigen, die in den Jahren 1934 bis 1955 der politischen Willkür und dem zweiten Weltkrieg zum Opfer gefallen sind — Die Karl-Franzens-Universität Graz», on kirjutatud tumerohelisele marmortahvlile, mis edumeelsete üliõpilaste hulgas otsekohe «pruuniks» ristiti. Mälestuskiri võrdsustab fašismiohvrid natsidega, kes hukkusid 1934. aastal (teatavasti üritati tolle aasta 25. juulil Austrias toime panna fašistlik riigipööre), ning sõjakurjategijatega, kes mõisteti surma pärast 1945. aastat. «Pruun» tahvel leidis heakskiidu ka Grazi ülikooli rektori Mitteri poolt. Viimane deklareeris, et peab mis tahes kriitikat häbematuseks. «Me mälestame kõiki ohvreid kõikidest leeridest,» märkis rektor (muide, endine natsionaalsotsialistliku partei liige). Fašismiohvrite mälestust mõnitava tahvli mahavõtmist nõuavad nii Steiermarki liidumaa kommunistid kui ka kogu demokraatlik tudengkond. Grazi ülikooli juhtkonnale saadetud märgukirjas nenditakse, et sisuliselt mõtlevad tahvlipanijad «ohvrite» all ikka vaid hukkunud natse ning et «selle mälestustahvliga antakse panus meie lähimineviku maskeerimisse».

(«Volksstimme»)

*

«Mõraseid pärleid» tuleb sisseastumiskirjandeis tihtilugu ette. Erandiks ses suhtes pole ka kirjandid, mida produtseerivad **MOSKVA RIIKLIKKU ÜLIKOOLI** pürgijad. Väike valik tänavusest pärlikarbist.

○ Petšorin kappas mägedes nii külma kui vihmaga, kümetumist kartmata.

○ Autoriidee koguraskust kannab Petšorin, kuigi ta on ohvitser ja kõrgema seltskonna täieõiguslik liige.

○ Romantism avaldub detailides: mägilased on ratsudest lahutamatud.

○ Petšorin oli egoist. Ta tõi Bela ainult enda jaoks.

○ Lermontovile teeb muret tema põlvkonna viljatus.

○ Petšorin astub välja suurilmaseltskonna vastu, pidades seda kõikide pahede aluseks.

○ Grušnitski on inimene, kelles on esindatud sellised loomujooned nagu hooplemine, teesklus ning teised väljapaistvad omadused.

Hakatus tehtud

Nädalavahetusel oli Käärikul üliõpilaste ametiühingu aktiivi seminar.

Üliõpilasorganisatsioonide eripära on kaadri pidev vahetuvus, mistõttu peab igal aastal alustama põhitõdedest. Kokkutulnuile kõnelesid ametiühingukomitee esimees Ants Kull ja aseesimees Sirje Astel, sõna said sekka õelda kõik.

Esimesed ülesanded on praegu tööplaanide koostamine, liikmepiletite vahetamine ja teaduskondade aktiivi väljaõpetamine. Probleemiks number üks on aga ühiselamud.

Traditsiooniliselt kuulusid laagri kavva spordivõistlused ja mälumäng. Seekord varjutas osalemisrõõm kõik muu: keegi küll võitis ja keegi kaotas, aga auhinnatorte söödi sõbralikult koos. Oma pitseri vajutas ka kadripäev. Laupäevane «kadriball» oli täielik improvisatsioon. Meeldiv vaheldus argipäevasele Tartule oli kadrimatk Kääriku kuplitel.

Üliõpilaste ametiühinguorganisatsioon on eksisteerinud vaid kaks nädalat. Tööplaanid pole veel lõplikult kinnitatud (seda tehakse 7. detsembril ametiühingukomitee büroo istungil), kuid juba võib esimeste ürituste järele kirjutada »lõidetud».

SÕNUM

Eile toimus I kursuste rühmaorganisaatorite koosolek.

ÜLO VELDRE,
žurn. I k.,
a/ü. pressigrupi liige

Järgmine kord Vilniuses

Üliõpilaspäevade-aegsel neljapäeval ootasime raudteejaamas Vilniuse õigusteaduskonna tudengeid loosungi all «Labas vakaras!» (Tere õhtust!). Nii algas kahe vana kõrgkooli õigusteaduskondade sidemete taasloomine. Reedel vaadati linna ja ülikooli ennast, kõige lähemalt muidugi õigusteaduskonda. Kohtuti dekaani dots. Albert Paltseriga ning õhtul saadi osa meie üliõpilaspäevadest. Ivo Linna ja Henn Rebase kontserdi kohta arvati: «See on ju imetore!». «Rock-Hotelli» peoõhtul õppisid leedulased isegi polkat.

Laupäeval oli meie korvpallipoisse ergutamas uues spordihoones ka kolm õppejõudu. Tartlased juhtisid pidevalt, vahel koguni 14 punktiga, lõpuks jäi edumaaks vaid 3 punkti. Võidukasse meeskonda kuulusid Mihkel Juhkami, Martti Viirand, Toomas Kivimägi, Ilmar Tolmats, Vesse Võhma ja Owe Ladva. Õhtul uudistati miitingut ja võeti kokku paari päeva jooksul nähtu-mõeldu.

SIRJE ÕIM,
SIIRI TIPP,
õigust. IV k.

Autasustamisi

Kauaaegse eduka pedagoogilise ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest autasustati 60. sünnipäeval ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga poliitilise ökonoomia kateedri vanemõpetajat **Linda Paglandit.**

Eduka töö eest EÜE Sakala regiooni komandörina pälvis ENSV KKEH Ministeeriumi aukirja komsomolikomitee asesekretär **Jaan Vihrov.**

TRÜ aukirjaga autasustati eeskujuliku töö eest sõjanduse kateedri õppejõudu **Pjotr Ljavinskovi.**

Tänu

Kauaaegse tulemusrikka töö eest pälvisid rektori käskkirjas õnnitluse ja tänu 60. sünnipäeval dots. **Vilma Trummal,** vanemõpetaja **Linda Paglant** ja pearaamatukoguhoidja **Leida Alver,** 65. sünnipäeval pearaamatukoguhoidja **Tiina Sepp** ja 70. sünnipäeval koristaja **Valve Teder.**

Kaljo Põllu graafika

«Maa on ümmargune. Taevas on ümmargune. Päike ja täiskuu on ümmargused. Kõik head asjad on ümmargused. Sellepärast elasid ka inimesed Lapimaalt Tšuktšimaani ja Alaskast Gröönimaani ümmarguse põrandaga kodades. Koda oli nagu väike maailm oma maapõranda, oma taevalae, oma ilmapuuemapuuga, mida mööda alustas taevatõusu nõia vaim. Nurgelistes majades jääb inimene kehvaks. Nii arvasid vanad kodalased, kui algasid uued ajad. Mine tea, ehk oli neil õiguski.»

Sedamoodi on Jaan Kaplinski sõnastanud kümme aastat tagasi valminud «Taevaskoja» pildi. Kaljo Põllu «Kodalaste» sari jätkus «Kaliväega». Nüüd on tartlastel hea võimalus vaadata oma kunagise kaaslinlase seniste loomeaastate parimaid sarju. **Kunstnike maja näitus jääb lahti 23. detsembrini.**

Enne kui näitusele minna, sobiks ehk teada sedagi, et Kaljo Põllu suunati pärast kunstiinstituudi lõpetamist 1962. aastal ülikooli kunstikabineti juhatajaks. Siit mindi koos üliõpilastega soome-ugri rahvaste elu-olu uurima, siin hakkas küpsema «Kodalaste» idee.

● Alempois. Metsotinto. 1980.

1975. aastal suundus kunstnik Tallinna ERKIsse joonistamist õpetama. Ülikooli teema (peahoone, raamatukogu, looduskaitsering, õppejõud...) on aga jäädvustunud ka paljudel ekslibristel. Lähme ise kaema — kodalasi, kaliväge, meie kaasaegseid.

TAIDLUSKONKURSI TULEMUSED TEADA

● Telsena esinenud defektoloogide antiikmaailma etendamine tõi nad teisele kohale.
EVALD VELDEMANNI foto

● ÜLIÕPILASPÄEVAD ●

Kes ei tunne Gustav Naani?

Vana tuttavaga on alati hea kohtuda. Tartu tudengil oli selleks võimalus üliõpilaspäevade ajal.

Kohtumise alguseks ei olnud Vanemuise ringauditooriumis ühtegi vaba kohta, kuigi vestluse teemat ei teatud. Kas oli tegu halva reklaamiga või taotles esineja ootamatuse efekti? Igatahes kui selgus, et juttu tuleb teadusliku mõtlemise, ideoloogia ja emotsioonide vahekordadest, läbis saali üllatunud kahin. Ootamatusi on nii positiivseid kui negatiivseid; seekordse üllatuse võib meeldivate hulka kanda.

— Millest Gustav Naan rääkis?

Rääkis 60ndate aastate «helgest tulevikueufoorist» ja 70ndate «külmast dušist»; erinevatest ideoloogiatest ja filosoofilistest kontseptsioonidest. Palju käinud ja näinud mehena tõi hulgaliselt huvitavaid näiteid, demonstreerides kogu loengu vältel kadestamisväärset eruditsiooni.

— Mille eest hoiatas Gustav Naan?

Kooris mõtlemise eest! Viimane olevat omane ainult emotsionaalsetele inimestele. Seetõttu pakkus akadeemik alternatiivi: iga inimene peaks omandama teadusliku mõtteviisi. Ja õige kal Milleks aatomisajandi inimesele emotsioonid? Tänapäeval meie ette kerkinud keerulisi probleeme võib lahendada ainult ülitäpse, arvutiliku mõtlemisviisiga. Kas inimesest arvutiks? Muidugi mitte! Seda tõestas ilmekalt lektor ise. Ta püüdis teadusliku mõtlemisviisiga inimesena kirjeldada «sõnasõda» Jaan Kaplinskiga, kuid emotsioone täielikult vältida ei suutnud.

— Miks on emotsioonid Gustav Naani arvates kahjulikud?

Nad on baasiks šarlatanlikele ideoloogiatele (religioon, šovinism). Selliste ideoloogiate käsutuses on umbes 200 manipuleerimisvahendit ja osale neist on praktiliselt võimatu vastu seista. Paljud on aga oma mõjuvuse kaotanud seoses inimese mõtlemisvõime arenguga.

Tänapäeval on kasutusele võetud teaduslik ideoloogia, mis manipuleerib nii mõistuse kui tunnetega. Olemuselt ratsionaalse ja loogilisena ületab see eelnevaid ideoloogiaid igakülgselt. Viimati öeldut demonstreeris lektor ka näitlikult.

— Kuidas mõisteti Gustav Naani?

Teema valikuga tabas akadeemik seekord naela pead — ideoloogiaprobleemid on alati Tartu tudengit huvitanud. Lektori läbinisti teaduslik lähenemine probleemidele jäi siiski publiku argimõtlemise jaoks kohati raskesti mõistetavaks. Kui väitluses J. Kaplinskiga ei jõutud teineteisemõistmiseni erinevate mõtlemissüsteemide tõttu (emotsionaalne teadusliku vastu), siis seekord ei jõutud väitlusenigi.

— Mida ei küsitud Gustav Naanilt?

Millal võib jälle temaga kohtuda?

Millal võib jälle saisata Aja, et vaadata elule nagu malelauale?

ÜLO VELDRE,
JÜRI LUIK

Spordishow

● **Pühapäeval toimus TRÜ** uues spordihoones spordishow. Rahvuslikel spordialadel võistlesid EPA ja TRÜ võistkonnad, esinesid võimlejad ja džuudokad, muusikat tegi ansambel «Hampelmann».

Alguse sai uus spordiala — segapaaris (kaitsja-ründaja) jalgpall. Esimese huvitava ja pingelise kohtumise võitis TRÜ tulemusega 6:3. Kombineeritud teatevõistluses oli kiirem bio-geo võistkond TRÜ ja EPA majandusteaduskondade ühendvõistkonna ja KKT ees. Üliõpilaspäevade TRÜ ja EPA organiseerimiskomiteede-vahelises poomivõistluses jäid peale epakad.

Lauri Nebel, Jüri Aarma ja Kaarel Kilvet täitsid võistlustevahelisi pause muusikaga. Julgemad kasutasid seda võimalust tantsimiseks. Naisvõimlemis- ja tantsurühmade kõrval astusid üles ka harulduseks muutunud meesvõimlejad.

Parimaid ja aktiivsemaid premeeriti üliõpilaspäevade sümboolika ja tortidega.

ÜLO VELDRE,
žurn. I k.

PÜHENDATUD TUDENGIELU PILTE KÕIGILT, KELLEL NEED VAHVASTI VÄLJA KUKUVAD. AVALDAMA HAKKAME KOHE.

Tudeng koob, keedab, küpsetab

EHK VÕILEIB EI ANNA HÄBENEDA

● **Reedel, 16. novembril toimus uues kohvikus teaduskondadevaheline enneolematu kokanduskonkurss.** Osa võttis 14 võistkonda — umbes pooleks nii TRÜst kui EPAst.

Seni on olnud ettekujutus soliidsest üliõpilaspäevade üritusest kuidagi teistsugune ja nõnda olid pealtvaatajad ja osavõtjad eriliselt elevil. Leidus ka, mida imeks panna. Looduse kroon — meesüliõpilane — oli pannud ülle tõise kitli, võtnud ligi söögitegemise riistad ja mahuka abikirjanduse, muust mitmekesisest atribuutikast rääkimata.

● Moekommentaariks olgu öeldud, et nüüdne mees varjab juuksed rätiga, mis on sõlmitud rohke fantaasiaga. Oma erinevust naisest rõhutab ta ka semantiliselt — nähtavale kohale pannakse täht «M». Moes on jälle veetlevus — kurgu all veikleb kikilips. Nuga olgu selline, et temaga saab tappa nii siga kui laduda müüri. Igihaljas on mees EPAst.

● «Võistleja A. L. arstiteaduskonnast, mida see kõik tähendab, kuidas suhtuda niisugusesse konkurssi?»

«Kogu maailmas korraldatakse neid, vennasvabariikides samuti. Miks siis mitte ka meil.

Osa võtavad ainult mehed ja sellepärast, et nad on alati olnud parimad kokad. Peale selle võib just neilt oodata midagi üllatavat ja originaalset. Iga tüdruk võib ju teha võileiva, aga mees võib teha võileiva, mõistate, võileivaL»

● Asjatundjad kõrges žüriis olid Helju Vainla «Kaunasest» (naisterahvas!), meisterkokk Heino Jürmiste EPAst ja komsomolikomitee asesekretär Ardo Kubjas. Kaks kogukat degustaatorit on avalikel andmetel ka praegu tervise juures.

● Kui konkurslased vehklesid terariistadega eesliinil, lisasid silmailu Tartu 12. Keskkooli pisikesed peotantsijad ja lõpuks sai mõnigi üliõpilane päris härjapõlvlasega jalga keerutada.

● Einevõileivad hakkasid valmis saama, rahvas tunglema ja komisjon otsust tegema.

Esikoha pani kinni Jüri Anissimov arstiteaduskonnast, kelle šedööver oli pühendatud väga üksildasele tundmatule loomale tundmatus loomaaias.

Teiseks jäi ajaloolane Margus Lään, kes demonstreeris ajahambast puretud «Liivakella».

Kolmandale platsile tuli Kalle Hüüs EPAst, ta õpib agronoomiat ja oli hakkama saanud kulinaarse «Lillepeenraga».

Vaimukusepreemia ulatati leivatordi «Elevant» loojatele.

● «Osavõtjaid tuli isegi rohkem, kui oodata oskasime. Väga rõõmustav! Huvilisi oli ka üllatavalt palju,» rääkis ürituse õnnelik eestvedaja Heino Jürmiste. Kogemata ütles ta välja ka kogu konkursi salaidee: «Arvan, et naist kööki lasta on rahvuslik kuritegu.»

● Mekkisin ja vaatasin seal minagi, vuntsi sain märjaks, suhu ei saanud midagi.

IMBI TOOMISTE

„Kurejutud"

● **Mida arvata kohtumisest Tõnu Otsaga? (16. novembril oli teemaks «Noorte perekond ja sellega seotud probleemid.»)**

— «Huvitav, miks ta nende probleemidega tegeleb? Osa inimesi põeb mõnda haigust, mille ravimiseks lähevad arstiks õppima. Mõnest saab niimoodi psühholoog...»

— «Rääkida võib kõike, see võib isegi õige olla, aga mis minul sellest kasu on?»

— «Pioneeride ja pensionäride juures võib ta ka midagi oma juttudega saavutada, mitte aga keskas või kõrgemas.»

— «Ta ajab mind vihale. Vahepeal tekkis selline tunne, et oleks teda millegiga visata tahtnud.»

— «Mind ei huvita tema «kurejutud» üldse.»

Loetelu võiks jätkata, kuid sel pole mõtet. Vaevalt et ringauditooriumitäis rahvast kogunes täielikust huvi puudusest või selleks, et end ainult vihastada. Teistsugused arvamusi ei tahetud aga ajalehe kaudu avaldada. Muidugi, kui keegi seda soovib, võib ta seda ise teha. Kõikide osalejate suhtumist ei suutnud allakirjutanu välja uurida ja vaevalt see üldse võimalik oleks olnud. Sellepärast on mingit üldist hinnangut raske anda.

Eks ikka tuldi mingit iva otsima. Palju neid seal oli ja konkreetselt missugused — see on igaühe jaoks täiesti individuaalne. Näpuga näitamist ja nõuandmist (nagu dr. Noormanni rubriigis) polnud. Olid faktid, mis lõid vabariigi üldisematest perekonnaprobleemidest üsna selge pildi. Nimetatud Eesti maailmarekorditest, mõningate uuringute tulemustest ja Tõnu Otsa isiklikest tähelepanekutest võiks iseloomustamiseks ära tuua ühe fakti — Eestis registreeritud 100st abielust lahutatakse 51. Kommentaarid on liigsed, niigi on selge, et välja kujunenud moraalinõuete juures on see arv liiga suur (NSV Liidus kõrgeim).

Lektor ei käsitlenud seekord konkreetsete inimeste suhtlemisprobleeme. Jutuks tulid üldisemad vead, mis pole tingitud otseselt abieluinimestest endist, küll aga saavad lahutuste põhjusteks. Muidugi polnud õeldu selleks esile toodud, et oma vanemaid ja kehtivat lastekasvatamise süsteemi süüdistama hakata (kuigi nad vahel sedagi väärt on). Tõnu Otsa enda sõnade kohaselt olid need vaid pidepunktid mõtlemiseks.

Praeguste täiskasvanute põlvkondade «päästmiseks» ei jäänud kõlama ühtegi mõtet, küll aga tänaste ja tulevaste laste jaoks. Selles osas võis iga auditooriumis viibinu midagi kõrva taha panna. Ja kuigi mõtteid oli mitu, võis need üheks keskseks taandada — perekonna huvisid jälgides ei tule lastest kasvatada ainult tulevasi seltsimehi, vaid tüdrukutest naisi ja poistest mehi.

Eelmisel päeval toimus samas auditooriumis kohtumine akadeemik Gustav Naaniga. Rahvast oli küll rohkem, aga paljudele käis teema ülejõu. Tõnu Otsa «kurejuttude» juures seda ohtu karta pole. Kes aga teemat dr. Noormanni järgi otsustades liiga lapsikuks pidas, see eksis, ei maksa unustada, mis vanuseastmele nimetatud «Noorus» rubriik on mõeldud. Arvata, et üliõpilastele hakatakse rääkima puberteedikute elumuredest, on ilmne lektori alahindamine. Kes seda aga tegid ja kohtumisele tulemata jätsid, võivad vaid iseennast süüdistada, et nad huvitavast vestlusest ilma jäid.

ÜLO VELDRE,
žurn. I k.

Naerame koos?

● **On tudengipäevad. Pakutakse kammerkoorist ja Gustav Naanist kuni kulturistideni välja. Muu seas ka filme. Kohe neljapäeval vaatas keemiaringitäis tudengeid Olav Neulandi «Reekviemi».** Rahvast oli tõepoolest kõvasti. Ei ainsatki vaba istekohta (palju neid õieti on?), kas vaba seisuplatsigi oli? Mis see rahvas muidu tungies, eks taheti «Tallinnfilmi» uusimat mängufilmi näha.

Nähtigi. Nähti orelimeister Priid (Aarne Ükskülа), tema poegi (Andrus Vaariku ja Sven Grünberg), sõjaväearst Ewelini (Regina Razuma) ja kahte Nõukogude armee ohvitseri — neid mängisid Sulev Luik ja Ivo Linna.

«Reekviemi» puhul pole vist mõtet eraldi kehvast dramaturgiast rääkida — eesti filmivaataja (või Eesti filmi vaataja) ei usugi enam, et meie kirjamehed võiksid hea stsenaariumiga maha saada. Kurb, aga tõsi. Just läbimõtlematus ja sisutus teevad praegusel hetkel eesti filmist eesti filmi. Ega vaataja kah koduvabariigi linatöödest palju pea. Aga kui publiku arvamus peaaegu üksmeelselt halb on, tuleb siiski viga otsida filmist.

Konkreetselt «Reekviemi» juurde minnes uhkab hing pahameelt täis. Põhjus on lihtne. Põhjus on Ivo Linna.

Vabandatagu säärane otseütlemine. Ivo ise pole milleski süüdi. Tema roll — Viktor Vene — on teostatud täiesti tublil tasemel, vähemalt ei saa Ivo Linna mängu halvaks pidada. Siiski hirskab publik üksmeelselt naerda, kui kapten Vene suust kõlab kõige süütum repliik. Mõnel puhul pole seltsimees kaptenil vaja suudki paotada, teda nähes kahiseb saal suures üksmeeles ja innukalt. See pani näitlejale (just, ja mitte lauljale) lausa kaasa tundma. Sest Ivo Linna, kordan, ei mänginud üldse mitte kehvasti. Viltu lasti sellega, et ta üldse sellisesse rolli kinnitati. Filmi autorid võinuksid ette näha, milliseks kujuneb saali reageering, nähes linal nii tuntud lauljat, nagu Ivo seda on.

Teisest küljest aga pole autorid süüdi. Tegu võib olla vaatajakrambiga. Umbes taoline lugu juhtus mõni aasta tagasi Ain Lutsepaga. Julmavõitu mänedžeris (seda ta ju «Slaagris» oli) nähti ikka muhedat ja tõlbivõitu Tõnissoni «Kevadest». Aga kui Lutsepaga on juba harjuma hakatud, siis Ivo Linnaga vaevalt. Nii et palju sõltub vaatajast ja vaatamisest. «Reekviemis» pole tegu mitte Ivo Linna, vaid Viktor Venega, seda tasub meeles pidada.

Siiani oli juttu vaid ühest näitlejatööst, vaagimist vääriksid aga kõik. Näib, et just näitlejatööd pluss Jüri Sillart kaameramehena seda filmi väärtustavadki. Eriti tubli oli Sulev Luik, kes oma olemasolu «Reekviemis» täielikult kahe stseeniga õigustas (vestlus Mariga ja repliik «Te võite minna Ewelinile»).

Kui dramaturgia on meie filmi tüütuseni kirutud nõrgim külg, siis operaatorid on meil tõepoolest tublid. Jüri Sillart vahest isegi kõige tublim. Kui ta kasutanuks natuke vähem teravat punast valgust, võinuks tema tööga päris rahule jääda.

Need üksikud mõtted ei pretendeeri sugugi nimetusele «retsensioon». Lihtsalt raske on jagu saada kibedusest, mille jättis hinge saali mõnevõrra rumal reageering. Aga tõsisemat analüüsi «Reekviem» väärib ja kindlasti saab see ka teoks. Või ... lähme kinno, vaatame Ivot ja naerame koos?

KADRI UGUR,
žurn. I k.

Hüpe tantsukingadesse

Üliõpilaspäevade ärevamat peomeeleolu oli tudengil igal õhtul võimalik ühel või isegi kahel tantsupõrandal maandada. Kõigil neil, kes tahes-tahtmata üritustel passiivsema poole hulka kuulusid, avanes õhtul võimalus kogu vaoshoitud energia välja elada. Sellest ka pidude populaarsus ja ülerahvastus.

Kavva oli lülitatud just selliseid pidusid, mida muidu harvemini kohata võib (ball, *country*-salong). Natuke pikemalt ballist ja *countrist*, mis teistest enam pidulikku õhkkonda kandsid.

Kõige meeleolukamana ja tudenglikumana tundus olevat *country*õhtu EPA klubis ansamblitega «Kapell» ja «Justament». Esinejate hoogne mäng ja särts suutsid publiku kohe kaasa haarata, nii et õige pea tantsijad oma naha peal ventilatsioonisüsteemi puudulikkust tunnetama pidid. Ei nõretanud mitte üksnes tantsijad, vaid isegi klubi seinad... Vaatamata ruumide äärmisele täistopitusele oleks *contry*õhtule soovijaid olnud veelgi. Siit küsimus, kas ei võiks neid õhtuid sagedamini korraldada või peavad nad jääma tõesti ainult tippürituste privileegiks?

(Järg 4. lk.)

TAIDLUSKONKURSI TULEMUSED TEADA

● **Jäägu lugeja mõistatada, missugust looma geograafid siin kujutasid. Juba selle looma eest võinuks auhinna saada. Kokkuvõttes tulid nad kolmandaks.**

EVALD VELDEMANNI foto

TÄHTPÄEVAKALENDER

Albert Valdes

(1. XII 1884 — 16. XII 1971)

1. detsembril möödub 100 a. väljapaistva meditsiinidoktori (1922), Eesti NSV teenelise teadlase (1945) Albert Valdese sünnist.

Prof. A. Valdesel on suuri teeneid eesti meditsiinilise oskuskeele loomisel ja perioodika rajamisel. Koos J. V. Veski ning meditsiinispetsialistidega täpsustas ja lõi ta suure hulga oskussõnu, mis ajakirja «Eesti Arst» vahendusel rahvakeelde juurdusid. TRÜ ajaloo muuseumis on prof. A. Valdese meditsiinilise terminoloogia käsikirja 14 vihikut.

1946—49 oli prof. Valdes arstiteaduskonna dekaan, aidates kaasa teaduskonna taasavamisele ja edasiarendamisele. Sõjajärgsel ajal oli A. Valdes ka Eesti NSV peapatoloog-anatoom.

Teaduslikus uurimistöös jõudis ta eksperimentaalseid meetodeid kasutades väljapaistvate tulemusteni ainevahetushäirete morfoloogilise uurimise alal.

MARGIT PÄID

F. G. W. Struve

15. IV 1793 — 23. XI 1864

23. novembril möödus 120 aastat silmapaistva astronoomi, Tartu ülikooli kasvandiku, Peterburi TA akadeemiku F. G. W. Struve surmast.

Struve lõpetas Tartu ülikooli filoloogi diplomiga, kuid otsustas pühendada end täppisteadustele. 1813. a. omistati talle filosoofiadoktori kraad astronoomia alal ja paljutõotav noor õpetlane määrati astronoom-vaatlejaks ülikoolis.

1818. a. sai ta Tartu Tähetorni direktoriks ja 1820. aastal kinnitati korralise astronoomiaprofessori kohale. Tema eestvõtmisel muretseti tähetornile ajakohased vaatlusriistad (sh. maailma suurim teleskoop) ja instrumendid.

Struve saavutas maailmakuulsuse kaksiktähtede alal. 1837. aastal ilmus tema fundamentaalne teos «Mikromeetrilised mõõtmised...», mis on tänapäevani kaksiktähtede astronoomia põhivaraks. Alates 1821. aastast viidi Struve otsesel juhtimisel läbi ka 19. sajandi suurim geodeetiline töö — meridiaanikaare mõõtmine Põhja-Jäämerest Doonau suudmeni (2800 km ulatuses). Tartu ülikoolis tekkis ja arenes Venemaa astronoomia kodukond.

Struve ajal (1813—1839) sai Tartu Tähetornist üks juhtivaid tähetorne maailmas.

MARJE RAUDSEPP

4-etapiline teatevõistlus

Kergejõustik on teaduskondades seisku jäänud. Üksikuid tipptegijaid leidub, aga nendega järguta üliõpilased võistlema ei tule. Kergejõustiku populariseerimiseks teaduskondades oleks vaja võistlusi ka neile, kes tippu ei pürgi. Sellelaadsetel võistlustel tuleks rohkem sisse viia emotsionaalseid momente, üritusel peaks olema massiiseloom. Komsomolikomitee ja kergejõustiku kateedri algatusel hakkab toimuma 4-etapiline teatevõistlus. I etapp on 6. detsembril, järgmised 1985. a. (21. veebr., 21. märts, 11. aprill). Võistlused toimuvad kergejõustikumaneežis (Ujula 4), algus alati kl. 20.

6. detsembril võisteldakse 20×150 m (üks ring maneežis) teatejooksus. Seega on võistkonna suurus 20 üliõpilast, sinna ei tohi kuuluda üle kuue noormehe. Järgmistel etappidel võidakse etappi kombineerida. Igal etapil jookseb võistkond 3 jooksu, kevadeks peaks kõigil etappidel osalenud võistkondadel olema seljataga 12 osavõtukorda. Osavõtjateks on arstit., spordimed. osakond, bio-geo, füüs.-keemiat., matemaatikat., õigust., majandust., filoloogiat., ajaloot., KKT I ja III ning KKT II ja IV. Punkte arvutatakse vastavalt osavõtjate arvule (N: üheteistkümne võistkonna osavõtul saab I — 11, II — 10 jne., kolme võistkonna osavõtul aja I — 3, II — 2 punkti jne). Teaduskonnast võib võistelda ka mitu võistkonda. Iga etapi võitjat ootab magus auhind. Üldvõitja selgub pärast neljandat etappi. Siin peetakse arvestust kahes grupis.

I grupp — kõikide võistkondade üldarvestus — rändkarikaga;

II grupp — ei arvestata KKT võistkondi — 3päevane puhkelaager Käärikul;

Mõlema grupi ülejäänud kahte võistkonda autasustatakse diplomiga.

Neil võistlustel keegi naelkingi ei kasuta. Võistkondade registreerimine 30 min enne algust. Loosimine kohapeal. Informatsiooni saab teaduskondade spordiorganisaatoritelt või kergejõustiku kateedri õpetajalt A. Noormetsalt (tel. 3 34 59).

Ootame aktiivset kaasalöömist!

Kergejõustiku sektsioon

Võrkpall läbi

Arvamisel, et tänavustel ülikooli meistrivõistlustel võrkpallis saadakse läbi loobumiseta, polnud alust. Oma huvide kõrgemale asetamine teaduskonna spordiau kaitsmisest takistas mängima tulemast õiguse, füüsika-keemia, arsti ja spordimeditsiini naiskonnal ning füüsika-keemia, KKT I k. ja KKT II—III k. meeskonnal.

Nägusa võistlusdressiga paistsid silma naistest õppejõud ja KKT I, meestest õppejõud, juristid, arstid. Võistluslikkusega jäid silma bio-geo võistkonnad. Endaga avalt vastastest nõrgemad, tuldi siiski kohale ja võideldi iga punkti pärast.

Võrdseid naiskondi oli kolm. Tänu ühtlasele koosseisule pälvis esikoha majandus, järgnesid KKT I ja õppejõud. 4. oli KKT II—III k., 5. bio-geo.

Meeste esikoha otsustas õppejõudude 2:1 võit KKT IV üle. 3. spordimeditsiin, 4. arsti, 5. õigus, 6. bio-geo.

Spordiorganisaatoritele meeldetuletuseks, et korvpalliga alustatakse juba märtsis...

Kunstikabinet 84

Rombikujuline silt teadetetahvlil juhatab kohvikusse «Sophokles». Siin on üles seatud kunstikabineti näitus, mille moodustavad 18 tööd (peamiselt akvarell- ja õlimaalid, aga ka kaks skulptuuri) kaheksalt autorilt.

Võluvad Kaja Kassi skulptuurportreed: värvitud kips näib sellisele pisižanrile sobivat. Pearuumis veetleb Priit Pangsepa sõbralik triaad «Jüri, Aire ja mina» ning Liivi Lume geoanatoomiline nägemus «Ab ovo». Antti Kekki eksponeerib kireva koloriidiga ulmepilti «Tänavalt». Kolm viimati mainitud autorit on esinejaist noorimad. Kogenumad kujundavad näituse kaaluvama osa. Vahur Sova kahvatu-melanhoolsed joonistused kutsuvad nukrale enesesseuinumisele. Reibas on Külli Muna lahustumishimuline «Olevus». Seinu kaunistavad veel Ilmar Kruusamäe gastronoomilis-sotsiaalne «Linnavaade tomatikastmes» ja Raivo Kelomehe pettemaal «Hommage à Grünewald». Näitus annab tunnistust kunstikabinetlaste järjekordsest kordaminekust.

Enne peahoonest lahkumist laskusin keeruga trepist alla kunstikabinetti. Eesruumis istus modell. Joonistati... Kappide tagant kostis jutukõminat. Peale väikest tutvumistseremooniat kuulsin üht-teist praegusest näitusest ja kabineti elust üldse. Kõnelesime kunstist, andekusest ja kunstitegevuse puhul hädavajalikust püsivusest, suhtlemisest ning tegevuskunstist, millest pikemalt kunagi tulevikus.

Kunstikabinet on avatud kõigile kunsti- ja joonistamishuvilistele esmaspäevast reedeni alates kl. 17-st.

IVI MAEMEES

Juhuse imed

● **Üliõpilaspäevadele tõid külakosti ERKI noored autorid, kes eksponeerivad meie kunstikabineti väljapaneku kõrval tekstiili ja maali** *(raamatukogu kohviku fuajees ja vanas kohvikus)*, **graafikat** *(EPA metsandustoones)* **ning keraamikat** *(Ajaloomuuseumis)*.

Näitused on laiali pillatud nagu enamik vaatajaidki. Ka eksponaate «liidab» omavahel juhuslikkus. Vanas kohvikus võimendab seesugune väljapanek keskpäevast sagimist: juhuslikult sattunud istekoht viib juhuslikku pilgu juhuslikule tööle... Sa tajud värve ja tuttavaid figuure, aga süvenedes selguvad üksikud otsingud, mis sinu mõtet juhtima hakkavad. Saadud (väljendatud) idee ei kasva mitte ifakord sõnumiks, selleks tuleb (õhtust rahulikku) aega võtta. Kõige vähem aitaksid sind peal- või allkirjad; kunstniku sõnastus pigem ahistaks sinu maailmanägemist. Ehkki väidetakse kunstis tihti otsitavat, «mida autor sellega ära on tahtnud öelda», ei pea ma üksnes seda oluliseks. Tulevasele kunstnikule on minu arust parimaks tunnustuseks, kui ei püüta meelde jätta ta nime, vaid hakatakse maali, pildi vms. kaudu temaga kaasa mõtlema.

Raamatukogus tekitab segadust see, et mõnel tööl on nimed all, mõnel mitte. Sellest hoolimata mõjub tekstiili vaheldus maalidega võõristavalt; tervikust kui sellisest ei saa kõnelda. Enam kütkestavad vaibad etnograafilistel teemadel ning üksik roke-kollane rist (vaip).

Kahju, et keraamika klaasvitriinides nii kahvatu ja mahajäetuna eraldi on. Täie ettekujutuse saamiseks mõtlesin esemeid, detaile ja kujusid kindlamasse miljöösse. Tarbekunst sobinuks enam vaipade lähedusse.

Tulevaste elukutseliste kunstnike tööd tundusid mulle kunstikabineti ideederikkuse kõrval kammitsetuina Kas uskuda kõneldavat Tartu ja Tallinna erinevust või seda, et kaugemalt raskem valikut pakkuda kui ruumid võõrad?

Meie kunstikabineti näitusele annab jõu läbimõeldud tervik (-kokkuviidavad üksikideed), julgus ja vabadus ükes nõudlikkusega vaataja suhtes. Pretensioonikaid pildiallkirju kõrvale jättes võib vaatlemises-edasimõtlemises jõuda kaasloominguni.

Imed on teinekord juhuslikud.

ANU PALLAS

(Algus 3. lk.)

Kaks korda aastas toimuvad peod ei suuda kõiki soovijaid rahuldada. Paljud makimuusikast tüdinud noored on ammu elavamate rütmide järgi igatsema hakanud. Usun, et tippüritusteaegset tantsuhimu see ka kuidagi ei vähendaks Küll aga kahaneks ainult uudistama tulnute hulk.

Osal publikust oli eelnevalt *country* ja disko vahe selgeks tegemata. Pidusid, mis nõuavad stiili, on võrdlemisi harva, oleks tore, kui kogu publik neil vähestel kordadel veidi kantrilikum püüaks olla.

Laupäevaõhtune üliõpilasball EPA aulas jäi oma meeleolult

Hüpe tantsukingadesse

*country*salongile tublisti alla. Kadunud oli eelmise päeva hoog ja lust. Võib-olla oleks «Con Amoresele» ka mõnd tudenglikumat vahetusansamblit oodanud.

Kurb on, et ball lõppes lindimuusikaga ja puudus lõpuvalss.

Kiita tahaks mitmekülgse kava eest: peotantsijad, naljad (G. Kangur, E. Spriit), multifilmid, laulud J. Jürissonilt ja TRÜ kammerkoorilt ning üllatusena — keemiarünnak!?

«Üllatus» oleks siiski tervitatavam olnud, kui tekkinud suits rohkem visuaalne, st maitsetum ja lõhnatum olnuks. Või vajas ehk järgnenud luuleridade intiimsus sellist tühja saali?

G. Kanguri ja E. Spriidi naljad olid omaette klass, kuid tervet õhtut kandvaks sädemeks sellest nähtavasti ei jätkunud. Ball jättis oodatud lootused täitmata.

MARGIT MIKK,
žurn. II k.

TAIDLUSKONKURSI TULEMUSED TEADA

● Naljakas või? Oli küll, pisut absurdne ka. Sestap füüsikuile absurdipreemia.
EVALD VELDEMANNI foto

VENIA LEGENDI

Pedagoogika ja metoodika kateedri dots. kt. **Peeter Kreitzbergi** loeng **«Õppe-kasvatustöö eesmärgistamise lähtekohad»** toimub 6. detsembril kl. 10.15 Tähe t. 4, aud. 215.

INTERKLUBI

koosolek on teisipäeval, 4. detsembril kl. 20 peahoones.

ÜTÜ VÄLISKIRJANDUSE RINGIS

Teisipäeval, 4. detsembril kl. 18 ph. aud. 138 vestleb teemal «Karl Jaspersi patograafiad» Tiit Matsulevitš.

Ootame arvukat kuulajaskonda!

LAPSED TANTSIMA!

Klubis alustab tööd 10—12-aastaste tütarlaste tantsu- ja liikumisrühm. Treeningud esmaspäeviti ja reedeti kl. 16—18 klubi diskosaalis. Soovijaid võetakse veel vastu ka treeninguaegadel.

KLUBIS

Laupäeval, 1. detsembril kl. 22 kesköödisko.

Pühapäeval, 2. detsembril kl. 21 disko teemal «Valaskalad «La Scalasse»»?

FILMIKLUBIS

NÕUKOGUDE FILMIDE NÄDAL

Esmaspäeval, 3. detsembril kl. 19 A. Dovženko «Maa» (1930), mida on nimetatud kõigi aegade parimate filmide seas. Üritus on pühendatud režissööri 90. sünniaastapäevale.

Teisipäeval, 4. detsembril kl. 19 «Kured lendavad» (1957), käsikiri Viktor Rozovilt, lavastus Mihhail Kalatozovilt, operaatoritöö Sergei Urussevskilt, osades Tatjana Samoilova ja Aleksei Batalov.

Kolmapäeval, 5. detsembril kl. 18 Sergei Eisensteini «Ivan Groznõi» (1944, 1958). Nimiosas Sergei Tšerkassov. Kommenteerib filmiteadlane Lauri Kärk.

Neljapäeval, 6. detsembril kl. 20.30 Mihhail Rommi «Ühe aasta üheksa päeva» (1958), mis sai 1961. aastal Cannes'is «Kuldse palmioksa». Osades Tatjana Lavrova, Innokenti Smokutnovski, Aleksei Batalov.

Reedel, 7. detsembril kl. 19 katkendid Jakov Protazanovi suurepärasest ekraniseeringust A. Ostrovski näidendist «Kaasavaratu» (1937) ja Eldar Rjazanovi uus film «Julm romanss» sama teose ainetel. Osades: Alissa Freindlich, Andrei Mjagkov, Nikita Mihhalkov jt.

Avaldame sügavat kaastunnet Nelli Kimile

VENNA

ootamatu surma puhul.

Kaastöötajad ülikooli kantseleist

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 4311. MB 10567. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 35 (1394) Reedel, 7. detsembril 1984 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

SÕNUM

H. Abovjan ja ülikool

Hatšatur Abovjani mälestuseks peeti kolmapäeval aulas tema 175. sünniaastapäeva puhune aktus. Selle avas rektor prof. Arnold Koop. H. Abovjanist kõneles filoloogiadoktor Pion Akopjan, 19. sajandi kultuurielust Tartus prof. Harald Peep ning armeenia ja eesti kirjanduse suhetest kirjanik Boris Kabur. Aktusest võtsid osa ka Armeenia NSV TA ja Kirjanike Liidu esindajad.

Neli päeva Armeenias

Jerevani Pedagoogilises Instituudis tähistati H. Abovjani juubelit ÜTÜ konverentsiga. TRÜd esindasid siinse ÜTÜ nõukogu esimees dots. Jaan Sootak ja kaks ajaloo-üliõpilast.

Esimese päeva plenaaristungile järgnesid ettekanded · erialasektsioonides. Keelebarjääri tõttu saime peale avakoosoleku osaleda veel vaid vene keele sektsioonis. Et H. Abovjani elu ja tegevust on Armeenia teadlased põhjalikult uurinud, piirdusid meie ettekanded Tartu ülikooli XIX sajandi I poole ajaloo ja olustiku tutvustamisega. Püüdsime anda ka ülevaate tänasest TRÜst ning siin õppivaist armeenlastest. Viimane tekitas publiku hulgas eriti elavat huvi, kinnitades tänini püsivaid sõprussidemeid.

Külastasime ka vanade käsikirjade hoidlat Matenadarani. Armeenia kirikunea residentsi Etšmendzinis, Erebuni, mille rajamisest arvestatakse Jerevani ajaloo algust, ning ei jätnud kasutamata võimalus tutvuda Armeenia ajaloomuuseumiga.

Konverentsil tekkinud koostööd loodame edasi arendada kevadel Tartus ÜTÜ ajalooringi 40. konverentsil.

ANTON PÄRN,
AGO PAJUR
ajaloo IV k.

Mälestati prof. A. Valdest

ENSV teenelise teadlase patoanatoomia prof. Albert Valdese sünnist möödus 1. detsembril 100 aastat. 30. novembril viisid arstiteaduskonna, patoanatoomia kateedri, Vabariikliku Patoanatoomide Seltsi, Tartu Kliinilise Haigla prosektuuri, Tartu 1. keskkooli (Treffneri kooli) jt. esindajad professori kalmule Raadil Illi. Tutvuti A. Valdesele pühendatud eksposit sioonig TRÜ ajaloomuuseumis. Pidulik koosolek peeti uues anatoomikumis, kus A. Valdes tegutses õppejõuna 50 aastat (1912—1962). Koosoleku avas dekaan prof. A.-E. Kaasik. Professori elukäiku meenutas U. Podar, P. Bogovski kõneles temast kui ühest väljapaistvaimast isiksusest Tartu ülikoolis, I. Laan vaatles A. Valdest meditsiiniterminoloogina. Vaadati huvitavaid filmilõike teadlase hilisemast elust ning kuulati fonogrammi, mis elustasid mälestusi.

Tähtpäevaks ilmus TRÜ toimetiste 686. vihik, mis on pühendatud A. Valdesele.

Pediaatria-olümpiaadilt

Neljandat aastat võttis Riia Meditsiiniinstituudi külalislahke pere vastu üleliidulise pediaatriaolümpiaadi «Üliõpilane ja teaduslik tehniline progress» tudengeid. 26.—30. novembrini toimunud olümpiaadil osales 17 võistkonda. TRÜ arstiteaduskonna pediaatriaosakonda esindasid Pilvi Klaassen, V. Rita Janušauskaite, Tiina Männik ja Merike Tubli VI kursuselt.

Nagu mullu, nii saavutati selgi aastal neljas koht. Ettepoole tulid Valgevene, Läti ja Ukraina võistkond.

Konkursipinget aitasid maandada meeldivad elamused, mis saadi P. Stradini nimelises meditsiinimuuseumis, toomkiriku orelikontserdil ja üliõpilasüritustel.

HELJU TALLI

Geograafiaringis

«Ilmselt pole sinagi rahul tänapäeval puhuvate tuultega?» — sellise pealkirjaga kutsus nägusalt kujundatud kuulutus kõiki huvilisi sõna sekka ütlema 30. novembril geograafide vaidlusõhtule.

Ühutatuna peaosaliste klimatoloog Andres Tarandi ja geograafiaõppejõu Are Kondi nimedest ning ilmselt ka intrigeerivast kuulutusest, oli sõnavõtjaid ja muidukuulajaid kogunenud auditooriumitäis.

Probleeme püstitati mitu, siduvaks teemaks kliima ja selle mõju inimkonnale. Tulist vaidlust just ei kujunenud, aga oma arvamuse asjast said välja öelda kõik soovijad ning muidugi koguda ka uusi teadmisi. Geograafiaringi taaselustajana oli see üritus kindlasti oluline. Ootaks selliseid ettevõtmisi edaspidigi.

PILLE PENTEL,
geogr. II k.,
bio-geo pressisekretär

NB!

ÜTÜ vabariikliku konkursi laureaatide autasustamisaktus on reedel, 14. detsembril kl. 15 EPA aulas. Lähemat infot saab teaduskonna ÜTÜ juhendavalt õppejõult või TRÜ ÜTÜ nõukogust.

Kolm uudist

XII ● MOCKBA ● 1985

● **ESIMENE. 29. novembril kohtusid Ajakirjanike Liidu noorsooajakirjanike sektsiooni liikmed ELKNÜ Keskkomitee sekretäri Jaak Saarniidu ja ENSV Noorsooorganisatsioonide Komitee esimehe Viljar Meistriga.** Kohtumisel viibis ka ELKNÜ Keskkomitee propaganda- ja agitatsiooniosakonna juhataja Madis Kallion. Teemaks oli 27. juulist 3. augustini toimuv XII ülemaailmne noorsoo- ja üliõpilasfestival, selle ettevalmistamine ja kajastamine ajakirjanduses. Seni on toimunud ettevalmistuskomitee kolm istungit (viimane novembris Moskvas). Töö kandub üha enam ali-liidlidesse, seega igasse komsomoliorganisatsiooni. Detailsemad ülesanded on välja töötamisel ka meie komsomolikomitees. Nendest saab varsti teada lehestki, sest koos festivali ajaloo meeldetuletamisega hakkame andma ka pidevat teavet igapäevastest sündmustest.

Selle uudise lõpus tutvustame pisut ka noorsooajakirjanike sektsiooni tööd. Tänavu andis Kalev Vapper selle juhtimise üle Linda Järvele, praegusele «Nooruse» peatoimetajale. Sektsioon, kuhu kuuluvad noorsoo teemadel kirjutavad ajakirjanikud, saab kokku peaaegu iga kuu. Kokkukutsumise põhjused on olnud väga tõsised, arutletavad teemad kaalukad. Nii näiteks vaagiti kevadel toitlusprogrammi teemaatikat Rapla rajooni majandeid külastades, alaealiste probleeme Puiatu eriinternaatkooliga tutvudes. Koos tööstusajakirjanike sektsiooniga tutvuti koondise «Polümeer» noorteprobleemidega. Sel korral jätkus festivaliteema ETV noortesaadete teg.jatega. Pärast telefilme «Dialoog», «Põial-Liisid» jt. kohtuti Tõnu Kaljumäe, Hagi Šeini, Kalev Vapperiga. Küsimustele vastasid ka Enn Anupõld ja Voldemar Lindström ETV juhtkonnast. Selliste tööpäevade kasutegur on suur. Seda hindasid tulusaks ka kõrgkooli lehtedele tihedamalt kaastööd tegevad üliõpilased, kes sel korral samuti kohtumisest osa said.

● **TEINE. See sõnum pole enam nii värske nagu esimene. Aga tuletame meelde, et on alanud fotovõistlus «TRÜ tudeng 84».** Lähemalt vaata üle-eelmisest lehest. Ootame pilte, avaldama hakkame kohe.

● **KOLMAS. Kes taidluskonkursi tulemused läbi luges, see juba teab, et õigusteaduskonna tudengid said oma festivaliteemalise kava eest komsomolikomitee preemia.** Tänases lehes on seda analüüsitud pikemalt. Tahaksime veel kord rõhutada väga ulatusliku materjali läbitöötamist. Mis sellest, et kõik veel lavastuslikult soovitult välja ei kukkunud. Kui selle kava kallal veel vaeva näha, võiks ehk edaspidigi üles astuda.

TRÜ nõukogus

● 30. novembri koosoleku algul andis õppeprorektor prof. Uno Palm ENSV KKEH Ministeeriumi aukirja eduka töö eest dots. **Vilma Trummalile.**

● Nõukogu liikmed hääletasid professori kutse taotlemise poolt **Johannes Tammeorule** ning dotsendi kutse taotlemise poolt filoloogiakandidaat Eda Vaiglale ja bioloogiakandidaat **Teet Seenele.**

● **Tsiviilkaitse praegusest seisust ülikoolis tegi lühiülevaate staabi ülem Anatoli Dovidenko.** Viimaste aastate tulemustega saab küll rahule jääda, kuid nagu muudeski valdkondades, nii võib ka tsiviilkaitses samale tasemele püsima jäämine tähendada hoopis tagasiminekut. A. Dovidenko rõhutas, et seepärast tuleb uuel aastal staabiõppustele palju rohkem tähelepanu pöörata.

● **Kuidas klassikalise muinasteaduse muuseum täidab NLKP Keskkomitee 1982. aasta 10. augusti otsust «Muuseumide ideeliskasvatusliku töö parandamisest», sellest andis aru muuseumi juhataja Õie Utter.**

Ülikooli klassikalise muinasteaduse muuseum on Eesti vanim kunstimuuseum. Selle asutamise ajal 181 aastat tagasi oli vaid mõnisada eksponaati. Praegu on põhifondis üle 30 000 kunstiteose (antiikskulptuuride koopiad, skulptuurid, maalid, graafika, joonistused, ikoonid, antikrahvaste tarbekunstiesemed, gemmide ja müntide kogud jm.). Paljud tööd pärinevad esmaklassilistelt meistritelt. Aastas külastab muuseumi ligi 90 000 inimest. TRÜ üliõpilased käivad muuseumis ekskursioonil I kursusel, ajalooüliõpilastega jätkub töö väiksemates gruppides. Muuseum aitab korraldada ka Kunstiinstituudi üliõpilaste õppetööd, siin viibivad praktikal Läti RÜ üliõpilased. Balti liiduvabariikide kõrgkoolide muuseumidest valiti regioonni juhtivaks muuseumiks just TRÜ oma. NSV Liidu Kultuuriministeerium on autasustanud meie kunstimuuseumi sisuka tegevuse eest I järgu diplomiga. Korraldatakse näitusi, tuleval aastal näiteks Mordvas, Valgevenes, Vilniuses jm.

TRÜ klassikalise muinasteaduse muuseumist on tegelikult kujunenud laia profiiliga kunstimuuseum (algselt oligi muuseumi nimi kunstimuuseum). Kahjuks takistab tegevust suur ruumikitskus. Praegused ruumid võimaldavad eksponeerida üksnes 0,5 protsenti põhifondidest. Varad on mitmes paigas ning üsna halbades hoiutingimustes. Palju pahandust tegi 1981. aasta paduvihm, mis sundis peahoone keldrist varad kiiresti ilma aklimatiseerumata teise kohta üle viima.

(Järg 2. lk.)

● Festivali poolt ja festivali vastu ehk kaks vastasleeri õigusteaduskonna taidluskavast. Lähemalt taidlusest 3. leheküljel.
EVALD VELDEMANNI foto

TRÜ nõukogus

(Algus 1. lk.)

Teadusprorektor prof. Ants Kallikorm ja õppeprorektor prof. Uno Palm tutvustasid muuseumi perspektiivi. Rektori korraldusel on otsustatud muuseumile anda Leningradi mnt. 25 ühiselamu lugemissaali ruumid — 450 m². Sinna saab üle viia eksponaadid teistest ajutiselt kasutada antud kohtadest. Uus asupaik ei jää kinniseks, seal seatakse üles püsiväljapanekud. Ülikooli mitmed allasutused vajaksid uusi ruume, kitsikus on üsna suur, vaatamata sellele et juubeli eel valmis mitu hoonet. Praegune lahendusviis tundub olevat siiski sobiv, sest muuseumi varade hoidmine tuleks ilmselt seada ettepoole ülõpilaste mugavusest. Vahemaa teadusraamatukokku pole ju teab kui pikk.

Toimetus küsis lugemissaali kohta ka haldusprorektor Vello Peedimaalt. Ülikooli ehitusjaoskond püüab omapoolsete töödega (ohutussüsteemid, kapid, alused jm.) valmis saada 1. veebruariks. Siis saab muuseumi rahvas vähehaaval kolima hakata. Muuseumi käest vabanevat pinda vajavad väga Leningradi mnt. õppe-eksperimentaaltöökoda ja Tiigi tn. laborid.

Õppemetoodiliste komplektide koostamisest erialade kvalifikatsiooni kirjelduste järgi rääkis õppeosakonna juhataja Mati Salundi. NSV Liidu KKEH Ministeeriumi instruktiivkirjas «Õppemetoodilise töö täiustamisest õppeasutustes» on toodud põhisuunad ja vormid. Järgmise õppeaasta alguseks tuleb välja töötada nii erialade kui õppedistsipliinide uued õppemetoodilised komplektid. Ettekandja toonitas, et neisse tuleb haarata kogu senine saavutatu, mitte aga hakata kõike uuesti koostama. Otsuses nähakse ette, et teaduskondade nõukogud peavad koos metoodikakomisjonidega esitama õppeosakonnale 17. detsembriks kõikide fundamentaalsete õppeainete loetelu; kateedritel tuleb välja töötada I kursustel õpetatavate ainete tööprogrammid 9. veebruariks ning 1. juuniks peab lõppema kõigi kursuste erialade ja õppeainete komplektide koostamine.

Tööst aspirantide ja nende juhendajatega majandusteaduskonnas tegi ülevaate dekaan dots. Valner Krinal.

Aspirantuuriküsimusi on pidevalt arutatud teaduskonna nõukogus ja kateedrites. Vaatamata järjepidevale tähelepanule ei ole kraadiga õppejõudude järelkasv veel piisav. 1977—1983 lõpetas aspirantuuri 18 inimest, kellest praegu töötab ülikoolis 9. Väitekirja on seni kaitsnud vaid 7. Õppejõudude teaduslik kvalifikatsioon on madalaim raamatupidamise kateedris. Praegu ei ole seal ühtki aspiranti, aasta lõpul küll üks veel astub, kuid järgmiseks aastaks pole kandidaati. Kateedri liikmetest ei ole 1981. aastast peale keegi väitekirja kaitsnud. Ühtki aspiranti pole ka kaubandusökonoomika kateedris. Võeti vastu otsus, milles on rida abinõusid olukorra parandamiseks.

Vanemteaduri kohale üle viidud õppejõud dotsendid Jaan Lellep, Tiina Raitviir ja Marju Lauristin tutvustasid oma doktoritöö valmimise seisu.

Komsomolikomitees

4. detsembri istungil anti soovitus NLKP liikmekandidaadiks astumiseks Anni Pärnalaasile (TRÜ lõpetanu).

Filoloogia- (Sirje Nakkurt) ja ajalooteaduskonna (Jaan Lukas) sekretärid andsid aru organisatsioonilise töö seisust oma teaduskonnas.

Ajaloolastel puuduvad aruande- ja valimiskoosoleku materjalid, samuti on senini koostamata komsomolibüroo tööplaan.

Filoloogide koosolekute protokollid on vormistatud puudulikult, lubamatult suur on komsomolimaksude võlg kursustel (vene fil. II k., žurnalistika IV k.).

Kõigi komsomolibüroode organisatsioonisisese töö sektoreid kohustati need puudused likvideerima veel sellel kuul ning põhjalikumalt tegelema arvelevõtmise ja nimevahetustega.

Kinnitati interklubi liikmete nimekiri.

Majandusteaduskonna komsomolisekretär Kaido Vestberg informeeris komiteed oma teaduskonna komsomoliorganisatsiooni tegevusest.

TRÜ komsomolikonverentsil otsustati kanda spetsiaalselt korraldatud laupäevakute summad festivali ettevalmistamise fondi. Selle otsuse täitmiseks moodustati komitee juurde komisjon eesotsas asesekretäri Andi Kasakuga.

Arutati näitagitatsiooni olukorda ühiselamutes. Head näitmaterjali taset tõsteti esile Leningradi mnt. 89 majas. Teistes ühiselamutes on olukord ebarahuldav; stendidel hoitakse vananenud materjale, ei arvestata kakskeelsuse printsiipi.

Oli juttu ajakirjandusprobleemidest

Peahoone 139. auditoorium oli 23. novembril tulvil žurnalistikaosakonna rahvast, kes olid tulnud osa saama kohtumisest meie ülikooli vilistlase, EKP Keskkomitee propaganda- ja agitatsiooniosakonna juhataja asetäitja Tõnu Laagiga. Pärast lühikest ülevaadet ideoloogiatöö päevaprobleemidest vastas Tõnu Laak talle esitatud arvukatele küsimustele. Alljärgnevalt olulisemat vastustest.

● Ajakirjanduse tarbimine vabariigis on elav, trükisõnalise perioodika leviku poolest 1000 elaniku kohta oleme maailmas 4—5 kohal. Rajoonilehtede loetavus on üllatavalt suur, mis kõneleb selle lehetüübi traditsioonilisusest.

Puudustest: vähene printsipiaalne kriitika; mõnikord tehakse üksikutest väärnähtustest põhjendamatuid üldistusi. Veel on samade kirjutiste dubleerimist mitmes lehes.

● Ajakirjanduskaadri vajadus kasvab nähtavasti lähemail aastail, sest nö. keskmist põlvkonda (30 ja 50 eluaasta vahel) on meil hõredasti, vanemate ajakirjanike väljalangevus on aga paratamatu. Ajakirjanduselu suunamisel tuleks suurendada ka Ajakirjanike Liidu osa.

● Meie ajakirjandussüsteemis võiks olla veel talurahvaleht, perekonna- ja koduajakiri, väljaanne aiandushuvilistele. Probleeme on arutatud, need jäävad praegugi päevakorda, konkreetset lahendust on vara veel välja pakkuda, ilmselt saab konkreetsemat ütelda paari aasta pärast. 1985. aastal hakatakse välja andma ka ühist raadio- ja TV-lehte. Rohkem peaksid vabariigis levima keskajalehed.

● «Küsimuste ja Vastuste» asemel hakkab ilmuma uus ajakiri «Aja Pulss» (4,5 pg., värvitrükk, tiraaž esialgu 35 tuhat). See on põhiliselt ühiskondlik-poliitiline väljaanne. Ajakiri tahab vastata kõige teravamatele aktuaalsetele küsimustele. Samuti peaks see väljaanne sisaldama huvitavaid tõlkeid, mis on originaalis raskesti kättesaadavad.

● Noorsooväljaanded peaksid ilmselt rohkem mõtlema partei- ja komsomolielu huvitavamale esitamisele. Kultuuriprobleemide käsitluses ilmneb mõnikord liigset esteeditsemist. Noortele määratud kirjutistes ja saadetes ei tohiks olla maitselibastusi.

● Meie ajakirjanduse arengus on olulisel kohal fotolao juurutamine. Siin aga on veel küllalt raskusi, millest muidugi tuleb üle saada.

TV kaabelsüsteemi on osaliselt juba rakendatud.

● Eesti TV originaalsaadete maht suureneb juba enne uue telemaja valmimist. Taotletakse, et ETV saaks iseseisva programmi staatuse, so. ei vahendaks peale «Vremja» teisi kesktelevisiooni saateid. Selleks aga on vaja kindlustada kesktelevisiooni I programmi vaadatavus kogu vabariigis.

JUHAN PEEGEL

Koolimured

Pahatihti kurdetakse, et äsja ülikooli lõpetanud pedagoogidel on raske sisse elada koolimiljöösse. Et tutvustada tudengeid ja nende juhendajaid koolireformi teravamate probleemidega, kohtus **filoloogiateaduskonna metoodikanõukogu linna haridusosakonna juhataja Hans Oidjärvega.**

Peamised koolimured Hans Oidjärve ettekande järgi on praegu kuueaastaste laste õpetamine, mitmed töökasvatuse ja kutsesuunitlusega seotud probleemid ning materiaalse baasi nappus uuenduste elluviimiseks.

Teatavasti rakendatakse kuueaastaste laste õpetamisel praegu kolme meetodit: nn. eksperimentaalklassid, lasteaia ettevalmistusrühmad ning kolmandaks tavaline 4-tunnine koolipäev. Esmase ülesandena tuleb kuueaastaste laste õpetamine üle viia koolisüsteemile, mis aga nõuab täiendavaid kooliruume ja suuremat õpetajate kaadrit. Nagu H. Oidjärv märkis, on Tartu linnas siiski märgata lootustandvat edasiminekut. Tuleval aastal avatakse üks uus koolimaja. 1987. aastal on planeeritud käiku anda koolimaja Veeriku linnaosas. Kaugõppekeskkool viidaks 5. keskkooli nii gi kitsastest ruumidest siis sinna. 1990. aastal jääb lasteasutuste õpetada vaid 400 last.

Organisatsioonilise külje kõrval arutati ka kool'õpetuse sisulist täiustamist. Nii näiteks pidas prof. Huno Rätsep väga oluliseks tõhustada Tartu Pedagoogilises Koolis antavat õpetust ning tegi ka konkreetseid ettepanekuid.

Kindlasti annaks olulist efekti ülikoolis tehtavate uurimistööde tihedam seostamine linna vajadustega.

PRIIT HALLER

Aga Tootsi gloobus oli punane

Peaaegu kuu aega on geograafiaosakonna diplomandid pedagoogiliselt praktikalt tagasi. Aasta pärast töötab osa neist õpetajatena, teiste hulgas **Maire Milder** ja **Reet Mändla.**

Tavaliselt suunatakse ülikoolist praktikale Tartu kool'desse, mujale erandjuhtudel. Ehkki teatakse, kui rikutud siinsed koolid on: lapsed oskavad praktikantide selias liugu lasta. Kõrval'ses kohas suhtutaks suurema aukartusega. Mäletan omast käest, kuidas hakkasime kodus hoolsamini õppima, et võõras õpetaja kogemata nõrgemat hinnet päevikusse ei kirjutaks.

Samas on lõpetajatel enam-vähem selge, kuhu tööle suunatakse. Nii saaksid nad praktika ajal ennast proovida, tutvuda uue koha ja uute inimestega. Muidugi tekib risk läbi põruda. Ent vahe siiski on, kas põletad praktika ajal sõrmi või tuleb teadmata tulevik.

Maire kavatseb elama minna Valka, nii sai ta kaks kuud nautida selle meeldiva piirilinna sügist.

Maire: «Lapsed näitasid mind oma vanematele, tervitasid teinekord üle kaupluse ja pärisid, millal ma tagasi lähen.»

Mairet jäädi ootama.

Naasnud praktikalt, jätkus muljete vahetamist ja võrdlemist tükiks ajaks — nagu näha, jätkub veel siiani.

«Tulime tagasi ja arva, millest me omavahel räägisime? — Ainult pedagoogil'stel teemadel; sellest, mis südamel; mida ükski lans õelnud on. Näiteks oli keegi rääkinud klassile Aafrikast. Üks poiss tõstab käe: «Aga mina olen Aafrikas käinud!» — Hea küll, oled käinud, aga kas sa elevandiga ikka sõita said? — «Aafrika elevandiga ei saagi sõita, ainult india elevandiga.»»

Eks praktikandile proove ikka tehti. Selliseid mõnusaid ja eluterveid. Mairele polnud need enam üllatuseks: ta andis enne ül'kooli kaks aastat Pärnus geograafiatunde. Mis siis nüüd teisiti on?

«Raskem on tunde anda: teadmisi jagub rohkem kui aega. Kuid metoodiliselt muidugi on kergem.»

Ül'õpilase kaasavara — metoodika eest tänavad geograafid vanemõpetaja Aino Bennot. Aine metoodilisel käsitlemisel raskusi ette ei tulnud. Siin on aga väike mure: ülikoolis õpetatakse aineid suhteliselt vaeselt. Nii ei tutvustata tsentraalselt saadetud metoodilisi materjale. «Koolis eeldavad aineõpetajad, et me oleme neid näinud.» Mingi ettekujutus tekkis alles praktikal.

Reet: «Meie ülikooli metoodik oli Tartu X keskkoolis aineõpetaja. Eks igaühel ole oma käekiri. Aino Benno nõudis kõ.ke põh'endatult. Ta tutvustas me.d ka õpetajatöö mustema küljega, mida tuleb teha ainekabinettides õppevahenditega. Aega võttis, aga saime ilusti näha, mida tulevik toob.»

Maire: «Kui on olemas selline asi nagu praktikandi tänu, siis peaksin sellega meeles Inge Kamenikku, kes oli minu õpetaja-metoodik Valga I keskkoolis. Kord ja sisustus tema kabinetis andis palju mõtteid. Tänu rangele õpetajale oli mul tunde kerge anda — kohe paistis silma, et geograafiatunnis korda ei rikuta. Laual seisis pastakate komplekt ja võis päris kindel olla, et sealt midagi kaduma ei lähe.

Mind õpetaja usaldas, aga kontrollis. Kuid ma unustasin tema juuresoleku tundides lausa ära... Jah, aga kõ'gepealt tutvustas ta mind kolleegidega, viis pionee'ide majja. Nii sain ma tundma sealseid võimalusi, nägin kabinette ja üldse rohkem, kui ette arvas'n. Tagasi on mõnus minna, kui süsteem silme ees. Inge Kamenik soovitas peale selle ka tugevaid aineõpetajaid, kelle tunde kuulata tasus. Teiste ainete puhul saab rohkem jälgida, *kuidas* õpetaja ise ainesse suhtub ja seda lastele edasi annab. Näiteks töötati vene keele tunnis mitmekesiselt, ka sedel'tega, lapsed ise jälgisid, kes valesti vastas.»

Reet: «Otse ära ei õeldud, aga oli tunda, et mõnele õpetajale meie pealt kuulamise soov ei meeldinud. Küllap nõuab see suuremat vastutust tunni ettevalm'stamisel ja läbiviimisel. Tartu Xs on praktikantidel olemas oma ruum — neid on ju korraga palju. Meeldiv oli te'ste ainete praktikantidega suhelda. Meie olime kahekesi ühe saksa filoloogiga ka klassiiuhatajaks. Ikka parem midagi ette võtta kui üksi. Noh, see oleneb muidugi in'mesest. Aga kooliellu sekkusime me üpris vähe, kui Mairega võrrelda.»

Maire: «Koolis, kus väga harva praktikante käib, tekib elevust. Minult nõuti võrdväärselt õpetajatega, ma ei tundnudki ennast praktikandina, vaid kindla osana toredast õpetajate kollektiivist. Teinekord põõrdus pioneerijuht klassi asjades enne mi'nu poole, klassijuhataja sai jälle minult teada, mis teha vaja... Kingiti kooli sümboolikat, nii liigutav!»

Reet: «Ka meid peeti väikest viisi meeles pärast üritusi. See paistis nii kena ja loomulik. Ent mis veel südamele jäi, on see, et üks'kud õpetajad lasid ennast veerandi lõpus kole vähe aidata. Neil jätkus koju palju kirjutam'st, praktikandile seda ei loovutatud. Ei tea, kas on tegu kurva kogemusega? — Teised andsid heameelega meile võimaluse abistada.»

* * *

Aeg-ajalt tärkas Tootsis teadusehimu.

Alles siis, kui Vipper gloobuse välja tõi ja puhtas ees'i keeles seletas, et maakera on samakujuline, nagu see puust tehtud muna tema käes, siis sai temale selgeks, et maakerasid tões'i on üks. Ka sellest, raskest küsimusest, mispärast Ameerika poisid, ehk nad küll Paunvere koolipoiste «al'» olid, maakera küljest ära ei libisenud, sai ta aru. —

(Too's) viibutab nõõri o'sas üht keskmise kapsapea suurust punast muna.

«Mis asi sul seal käes on?» küsitakse mitmelt poolt.

«Maakera,» on lühike ja asjalik vastus.

«Maakera? Mispärast ta punane on?»

«Punane, noh ... Misuke ta's peab olema? Sinist värvi ei olnud käepärast.»

(O. Lu's «Kevade», lk. 246—247, 279)

* * *

Maire: «Õpetaja äraoleku ajal andsin tunde kõigis klassides. Bio-geograafina selgus, et geograafiat ma *valdan*, bioloogias aga on vaja juurde õppida. Mis lastese puutub, siis IV ja IX klassi vahe on tõesti suur. IV ei tea paljude sõnade tähendust. Kasvõi siis, kui tahtsin neile *moraali lugeda*, tuli alustada sellest, mis asi moraal on. IV klassiga kohati ikka mängid. Ootamatult mõjus mulle see, kui lapsed v'kutes skeemi ära värvisid — teema lihtsus'amiseks mõeldud sisu kadus. Pärast taipasid küll, mida neilt oodata'se, kui olin selgitanud skeemi tõõtamist.

Ja vastama tulid nooremad mõnikord nagu luuletust. Küsimuste abiga alles ilmnes, kuidas lapsed asja tegelikult mõist's'd. IX klass's on suhelda l'htsam; keel on meiega enam-vähem sama. Aga väljendusoskusest jääb vanematel õpilastel puudu. Läbi massikommunikatsiooni haamerdatud majandusgeograafilised terminid pole — vastupidiselt sellele, mida eeldasin — sugugi kerged omaks saama. Nii tuleb alustada väljendite seletam'sest, mida siin rääkida soovist raamatu kõrvale midagi huvitavamat pakkuda.

Ja veel kogesin seda, et lapsed tuleb panna iseseisvalt töötama. Proovisin paralleel'klassides eri moodi tundi anda (õpetaja vestlus, frontaalne töö ja iseseisev töö) ja tulemus oli üks ja seesama.»

Reet: «Mina nägin, et samad õpilased ol'd eri tundides täitsa er'nevad, eriti VI klass. Näiteks bioloogiaõpetajal on aine jaoks palju materiali, aga ... korda ei o'e. Lapsed keerasid aja'ehetoru's'd ja rääkisid läbi selle. Geograafiatundides niisugust asja ei juhtunud. Tähendab, praktikandi oskusest tunde läbi viia üksi ei piisa. Siin räägib kaasa suhtumine, milliseks aineõpetaja selle kujundanud on.»

Koolides ütlesid aineõpetajad välja mõtte, et praktikaks sobiks enam II veerand, sest I veerandil läheb koolielu kil'eks (s'seelamine ja paberid!) ja juhendatavatele pühendatakse selle võrra vähem tähelepanu.

Jutuajamisest tuli välja palju võrreldavat. Kui'd selgus ka kõige olulisem: pos'tiivne suhtumine pedagoog'kutsesse on tõusnud, kõrvutades praktikaaeg'se ajaga. Saadud kogemus julgustas:

«Aeg olekski juba tööle minna!»

ANU PALLAS

KRAPP KRAPP

● ESMAKURSUSLASTE LUULET ● ESMAKURSUSLASTE LUULET ● ESMAKURSUSLASTE LUULET ●

JAANUS ADAMSON

Ain Kaalepile Luru turul

(poeemi imeop)

luru turul,
lumi oimul,
see ebahabe ees,
vööl lõõv nagaan tsipa papist,

titel letid, lelud tulel,
moora aroom,
suksu muskus, elajas sajale,
sajas kilos soolik veritkirev,
muu kuum väärt trääv,

poes seob elav vale:
soov? ääh! kää voos!
tahad?!
ahah uluk! ette kuluraka!
tahad?

soome moos, leedu pudel,
iiri hiiri, britt tirb,

aga on noaga sepad tappes,
peas saeb raksub puskar,

turu urud, sääl lääs,
porno on ropp,
iha vahi, veri irev amelema,
ai toore erootia kenim minek —
— minek enim
ai noori — iroonia isadel, edasi!

sa kalu ulakas tahad?
lurul Eedil idee eos soe
siis kadus sudak
mul lumm:
luru turul — tark kratt
paskam maksab!

Poiss tahtis väga tantsida

poiss tahtis väga tantsida ta proovis mitut tantsu
kuid kõige rohkem tantsida tal meeldis kõie peal
all maapeal teised tantsisid teistmoodi hoopis tantsu
ja poissi hoiatasid ikka et ei tantsiks seal

kõik narriks tegi kõiel poiss tal oli uljas soov
et ikka püsiks kõiel nagu tunneks võlusona
siis tollest kõiest tehti talle peagi poomisnöör
ta lintšiti kuid suuremeelselt anti viimne sõna

jah elus tuleb tihti käia otse nööri mööda
ja elus tuleb tihti nöörist tömmata end lasta
nii ütles poiss ja ise vaatas nagu kõigist mööda
lind mingi istus võllapuule tahtis vilet lasta

Päevad

iga päev ei ole teisipäev
igav päev ei ole neljapäev
3 päeva nädalas on minul Daisu päev
ja ükski päev ei ole päris näljapäev

5 päeva ootasin ma aga TODA päeva
ja teised 5 ma kiljem TODA needsin
ma täna näiteks joonistasin paberile laeva
üks seljatagant järsku küsis mis sa teed siin!

TIINA EIER

Adressaat: Dorian Gray

Ma kohand mitmeid pahelisi tüüpe
kuid taskuvargaid enam ma ei talu
ja luiskajate vastu tunnen padupõlgust
kuid siiski Adonis sind oma sõbraks palun

on tobe näha pungas lehesadu
nii nagu roosas õies mädanenud õuna
sest see mis kaduv takistatud saab vaid
kommikuse värske ilu jõuga

Hommikuse värske ilu jõuga
ja kui on kellalt lugeda et juba päev
koos sinuga löön tera lõuendisse
mis täktsust sel mis liiki järgneb vaev

* * *

Sinised kellukad mõtled
varahalvisel päeval
kummalist sisemist sära
puudel ja loojangutaeval
tahaksid koguda endasse
anuda kaskedelt jõudu
seista alasti väljal
all tuulte ajatut sõudu

Hortus Musicus

Väga vanad ja valusad uned
tulevad kaudu küünalde leegi
sulavad sinus kui jahedad kelbed
ilma et aimaks su saladust keegi.

*

täna siis oli see päev
mil sa sündisid ilma
silmapiir lauged mäed
ja nüüd oled kõigest sest ilma

sinu ümber on traataed
ja vool traatides hulgub
suveaeg valged laed
mais edasi tuleb see tulgu

*

pilskhaaval tabab kivi aeg
tilk sekundis
tilkhaaval murrab kivi vaev
ta sees on auk
tilk sekundis
tal tõhe sees
tilk sekundis
ta pudeneb
tilk sekundis
on väeti rauk
liiv kuljub
tema loonud vaev
kord sekundis
piiskhaaval liivaks muutund aeg

*

jumal sa näed minu piinu
ja tühje ponnistusi
armulauale viinu
ja issanda ihu ei küsi
ei usu ta näevat silma
ja mõnikord toetavat kätt
kurja siinpoolset ilma
kus alati valitseb patt
nii ma uidan ja roidan
kõrbete igavas liivas
kahvatu päikene koidab
ja väsinud inglite tiivad
jumal sa näed minu piinu
ja ikka ei aita
tulandekordistad piinu
lased jüngritel laita
küllap sa tead mis sa teed
aga mina ei usu

AET LIINAT

Hilinenud küsimus

Mõned read paberil,
mis väljendavad nõrkust.
Mõni surnud armastus
ja sõbrad — kes neist jääb?
Miks ei õppinud ma sinult
elutarkust,
minu rohelise lapsepõlve
kibe kassitapuväät?

Vanaema

Mida vajab su mälestus
koidudes koopis varju?
Sinu noorus on ammugi
sealpool aastate harju.
Sinu päevad on kadunud
nagu kõik argipäevad,
millest vaid virved vetele
jäljed palgele jäävad

KRISTIINA SINIJÄRV

*

oli üks kord üks vaev öös
mil sa sündisid ilma
ehatäht nabavöös
ja nüüd oled kõigest sest ilma

sinu ümber on traataed
rinnas paliuneb palveid
suveaeg valged laed
aeg määrida korile salveid

sest keskpäev on käes

*

öö ja mõned nähtamatud linnud niiskes taevas
halvad uned alistused karjed võõrad sihid
keda usud kellele sa öösel mure pihid
hing kui põikleb tiivalöögid pehmed rängas vaevas

kuud ei ole tumenevad veelgi varjud vaikus
süda nõrkeb süvenevast murest valget laiku
kuskil pole tormitsevad vaimud keskööpaiku
siis on äkki taevarannal roosat värvi haiku

on ta saab ta elavamaks öisest hirmust üle
hakkab maaäär kullendama lõõmab hinge soojaks
enam ma ei nukrutse ei enam ma ei loojas
kahtle joobun päevapulstest sinagi mu süles

*

argikult hiilivad mõtted jõuavad kohale
kogunud jõudu nad teevad endale pesa
ja hauvad poegi
tulevad värskemad tõttel lehavad ohates
koht ta ei ole siin lähevad edasi pesa
jääb hauduma poegi
siis aga vilased mõtted sujuvad võimule
ilm aimab õudu kui teevad okastraattõkke
kesk mängivaid lapsi
kurjade käskude tõttel kogutud hõimule
jäetakse eraldi ait ja praetakse lõkke
peal vanemaid lapsi
argikult hiilivad harvad pääsenud eemale

MIHKEL VOLT

(KOLM KROKIID)

* * *

puhetab ploomipuuõitele rõõme
kevadenäitsiku kurma kontuure
koidikupaadikse punavjas aer

roheva kaasiku südamesoppi
sineja laotuse kullatud täppi
nirisend lõokese lummavlik naer

lehekuu loojaku sulnindund näkka
lämara uimuse palgatud uttu
haigutleb külateel karjusest koer

* * *

kui sa tuled suudle rukist
leiva embust tunda saan
palmi patsid naeru hõngust
tuulest rõivaid armastan

kui sa tuled sambla häälil
mööda pilvevatist teed
sirab kastepiisku kuulil
kõida rukkipähe need

* * *

ma imet joon kirsipuuõitest
kust loomamas walpurgi tuld
ja oamori tulistet nooltest
ja bachist kes kuldsem kui kuld

jään nõiutuks mihklikuuõõdest
kui vooravaleegine park
ja kirkjatest mukumaa võõdest
ja kirest mis ehedalt hõrk

vaimustun hommiku akendest
kui paplid udusse heidet
ja pääsukse lennu katkendeist
ja saagist mis salve peidet

● ESMAKURSUSLASTE LUULET ● ESMAKURSUSLASTE LUULET ● ESMAKURSUSLASTE LUULET ●

Veel kord taidlusest

Tänavune, kümnes esmakursuslaste taidlusülevaatus oli küünlarohke. Esimese päeva kaheksast kavast kasutati neid viies. Kokku esineti 12 kavaga. Kõige arvukamalt tuli välja bioloogia-geograafiateaduskond — esinesid kõik kolm osakonda.

ESIMESED OLID ŽURNALISTID.

Aita mööda saata öö! Armastus, mis puhkeb, taandub hetkeks ja tärkab seda jõulisemalt. Kava oli ehitatud omamoodi antagonismile. Inimesed kõnelesid pühaliku tõsidusega armastusest, teineteiseleidmisest, kasutasid aga selleks praeguste poplaulude mõttetult tühje tekste. Soovide ja tegelikkuse vastuolu. Seda rõhutasid veel eriliselt vahepealsed muusa kutsumised: «Andke mulle tiivad, mis mind lendu viivad! Andke mulle tiivad!»

Tülpimus baarielust ja tähelaeva igatsus. Tekstide vahele oli põimitud viiuli- ja flöödihelisid ning mõtet edasi kandvaid viisijuppe poplauludest. Hästi koostatud kavaga kaasnes korrektne mäng. Meeldiv oli, et kõigist helitehnilistest viperustest suudeti peaaegu märkamatult kava kahjustamata üle saada.

Kalev Kudule veel lisaks parima meesosatäitja preemia.

TEISEKS TULID DEFEKTOLOOGID.

Raske on endale ette kujutada paremat moodust suure naistehulga ja ühe noormehe ärakasutamiseks. Ei oska öelda, kas etendus oli sihilikult nii valitud, kuid igal juhul oli see tabamus kümnesse. Lavastati antiigist tuntud legendi nartsissi tekkimisest.

Klassikalistele nõuetele vastavalt olid jutustaja, koor ja üksiknäitlejad. Isegi balletielement (nartsissi tärkamine) oli sisse toodud. Tänapäevaseks püüti mängu teha kaasaegsete laulude töötlusega. Etendus mõjus meeldiva tervikuna ja tekitas lausa esteetilise naudingu. **Žüriilt preemia kõige nägusama lavastuse eest.**

KOLMANDAD OLID GEOGRAAFID.

Aktuaalseid päevaprobleeme käsitlevaid kavasid oli üldse kaks. Keskkonnakaitse, maailmamere saastamine, kemikaalide mõju loodusele, looduse- ja kultuuriväärtuste hävimine, metsade taandumine kõrbete ees, atmosfääri saastatus, rahvaste alatoitlus ja sõjaoht olid need probleemid, mille pärast geograafid südant valutasid. Tõsist teksti illustreerisid slaidid, muusika ja asjaosaliste endi ilmekas mäng. Kavas oli palju huvitavaid leide — reostatud maailmameri, jääkaru, kaamel, metsa väljatõrjuv kõrb, tšuktšid, kes karu tapsid **(Kaie Vasser ja Irena Luik ja tšuks trummiga Pilvi Tanver). Kolm viimast said ka eripreemia eredate rahvuskarakterite kujutamise eest.**

Muljet rikkus küll veidi lõpulaul, mis ei sobinud stiililt eelneva kavaga.

NELJANDAD OLID JURISTID.

Ka nemad olid oma kava pühendanud aktuaalsele teemale — XII ülemaailmsele noorsoo- ja üliõpilasfestivalile. Nii grandioosset lavastust polnud kellelgi teisel. Teemasse oli haaratud Suure Isamaasõja lõpp ja kogu noorsoo- ja üliõpilasfestivalide ajalugu (40 aastat!). Vaeva oli nähtud kõvasti. Imetleda tuleb juristide visadust, millega selline hulk fakte ja arve suudeti pähe õppida.

Kuid siiski paistis kavast läbi ebasiirus ja teatraalsus. Tohutu materjali töttu muutus tekst loosunglikuks. Tänasele tudengile ei avalda enam mõju 50. aastate agitkavade stiil. Samuti ei suuda inimene kuuldeliselt vastu võtta nii palju informatsiooni. Kasuks oleks tulnud faktirohkuse vähendamine ja kogu massi (ca 25 inimest) tegutsema panemine.

Komsomolilt neile eripreemia aktuaalse teemavaliku eest.

VIIENDAD OLID ARSTID.

... ja seda eeskätt tänu taidluse parimale naisosatäitjale Brigita Lepametsale.

Tema andekas mäng ja detailideni sobiv välimus ilmestasid tublisti tekstis peituvat huumorit.

Küsitav oli aga terviklikule kavale J. Tuuliku «Abruka lugude» lisamine. Need jäid eelnevast kavast niivõrd erinevaks, et sellel kunstlikul sidumisel poleks olnud mõtet.

KUUENDAD OLID BIOLOOGID.

Oleksid ehk ettepoolegi tõusnud, kui III vaatus ära jäänuks. Hüüatus, et kesköönil on jäänud veel 30 sekundit, näidanuks ära kõigi sümpoosiumil osalejate tegeliku pale. Seda mustvalget skemaatilist elu mõtte otsimist polekski vaja olnud.

Elumehe tekst mõjus natuke labase ja ülepakutuna.

Žürii tõstis aga esile hea rahvusliku joone tunnetamise eest soomlannat mänginud Ülle Jäe.

(Järgneb.)

MARGIT MIKK

*

Idee «TRÜle»

LÕIKA VÄLJA JA LASE POSTKASTI!

Ideevõistluse on aasta lõpul välja kuulutanud ikka «Edasi» leht. Täna pakume mõtlemisainet meiegi, nii et ajud tööle! Huvitavamate ettepanekute tegijaid ootab tasuta «TRÜ» aastakäik, mõni üllatusauhind jm. Pakutu võtame kokku ja anname teada uue aasta esimeses lehenumbris.

Kas Sind rahuldab meie ajalehes praegu esitatav ülelekooliline info? Mis on puudu? . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Kas oma teaduskonnaelu on lehes piisavalt kajastatud? Mida ootad? . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milliseid üliõpilasprobleeme pole sa «TRÜst» leidnud? . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Milliseid uusi rubriike pakud? . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Nimeta mõni üliõpilasautor, kelle kirjutisi ootad. . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Millist nime võiks kanda nädalaveeru rubriik? . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Kas oled teinud TRÜle kaastööd? Kui ei, siis miks? . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Millest tahaksid i s e kirjutada? . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Sinu nimi, osakond, kursus . . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Toimetus tänab Sind vastamise eest! Nüüd lõika see välja ja lase peahoone valvelaua või toimetuse uksel asuvasse postkasti. Aega on selleks 2 nädalat, seega reedeni, 21. detsembrini.

ÜTÜ rahanduse ringis

14. novembril kõneles Tartu Linna rahandusosakonna juhataja Rein Mäll rahandusest ja Tartu arengust.

28. novembril rääkis Eesti NSV Riiklike Hoiukassade Peavalitsuse juhataja Siim Kallas majandusliku mõtlemisest ja majanduspraktikast. Esineja tõi näiteid olukorrast, kus majandussuhted muutuvad üha keerulisemaks, kuid juhtimises on jäänud majanduslik mõtlemine traditsiooniliseks. Nüüdisaeg vajab uut mõtlemise mudelit.

Et Siim Kallas on ka tuntud mälumängujuht, siis tunti huvi küsimuste temaatika, mängu eesmärkide jm. vastu.

Juba aastaid on Eesti NSV Rahandusministeerium ja NSVL Riigipanga EV kontor korraldanud rahanduse ja krediidialaste tööde konkursse. Tänavu esitati konkurssidele 13 vanemate kursuste üliõpilaste võistlustööd.

VAMBOLA RAUDSEPP

Magdolna Kispali mälestuseks

Neil päevil jõudis Tartusse kurb sõnum. Haagis sai liiklusõnnetusel surma Budapesti ülikooli dotsent dr. Magdolna Szabó-Kispál. Muldasängitamine toimus 9. novembril Budapestis.

Kadunu õppis vahetusstipendiaadina Tartu ülikoolis 1935/36. õppeaastal. Käisime koos tolleaegse õppejõu prof. Julius Margi loenguil Laia t. auditooriumis. Vahetevahel põikas ta ka A. Saarestet ja J. Mägistet kuulama. Magda elas prof. J. Mägiste juures Karlova tänavas. Pärast loenguid istusime praegu olematus kohvikus «Central», kus meiega sageli seltsisid prof. Mark ja soome stipendiaadid.

Budapestis õppides külastasin tihti tema kodu. Alles nüüd sai mulle korraga selgeks, miks ta ema Transilvaaniast kõneles alati pisarsilmil. Perekonna kodu oli jäänud piiri taha. Nad olid elanud Szatmárnémetis (Satu Mare) tänapäeva Rumeenias, kus ka Magda Kispál 30. mail 1910 oli sündinud. Kõrghariduse oli ta omandanud Budapesti ülikoolis. Ka Helsingis oli ta kaks aastat õppinud ning mõnd aega töötanud Kolozsvári (Cluj) ülikoolis. Kui aga Rumeenia valitsus 1948. aastal välismaalastega sõlmitud lepingud tühistas, pöördus ta Budapesti tagasi ja sai sealse ülikooli õppejõuks.

Eestiga ühendasid teda ikka sõprussidemed. Siin käis ta viimati 1970. aastal, võttis osa rahvusvahelisest soome-ugri kongressist Tallinnas ja külastas ka Tartut.

Omamoodi pioneeritööd on M. Kispál-Szabó teinud ülikooli õppevahendite koostajana. Peamiseks huvialaks olid tal aga alati ugri keeled, mille kohta ta on kirjutanud arvukaid uurimusi. Põhjapaneva tähtsusega on tema peatöö monograafia «Mansi infinitiivi süntaks» (1966).

Inimene kaob, mälestus jääb. Olgu need read tagasihoidlikuks meenutuseks tublist ja töökast uurijast.

PAULA PALMEOS

Kui palju on mälumängureid ülikoolis?

Eelmisest EPA lehest leiame võiduka pealkirja «TRÜ tudengid alistatud». See ei jäänud viimaseks kaotuseks. Üks kord võib olla juhus, nüüd aga tuleb juba põhjusi otsima hakata.

Peamist põhjust näen selles, et akadeemias töötab süsteem paremate (teadjamate) väljaselgitamiseks, meil valitseb juhuslikkus. 13. aprillil toimus küll ülikooli paarismälumäng, kuid seni on avalikult teatamata isegi selle tulemused. Saagu siis nüüd võlg likvideeritud. Osa võttis 25 paari. Võitsid Toomas Tõnissoo — Tiit Pikkmaa (mat.), punktiga kaotasid neile Veiko Tonts — Jaanus Soo (ajal.). Järgnesid külalisvõistlejad EPAst Olav Auksmaa — Sulev Mölder ja neljandana Ain Tähiste — Mihkel Juhkami (õigust.). Eesti-temaatilistele küsimustele vastasid kõige paremini V. Tonts — J. Soo.

Nüüd on plaanis välja selgitada parim üksikvõistleja. **Selleks toimub neljapäeval, 13. detsembril kl. 18.15 Tähe t. aud. 111 mälumäng.** Osa võtma oodatakse kõiki huvilisi, aravereliselemad võivad tulla pealt vaatama. Konkurentsi pakkuma kutsume ka EPA tugevamad mängurid.

Esitatakse 70 küsimust, peamiselt klassikalise mälumängu teemadel, päritakse ka ülemaailmse noorsoo- ja üliõpilasfestivali ning Suure Isamaasõja kohta.

Viimaseid avalikult ei nimetata, paremate paneb auhinnad välja komsomolikomitee.

Et kõigile saaks küsimused kirjalikult kätte anda, samuti orienteeruda võistlejate arvus, palume oma nimi kirja panna eelnevalt ülikooli komsomolikomitees.

KOIT NOOK,
ajal. V k.

Alustasid „Rebased 85"

Esmaspäeval toimus aulas ettevalmistusosakonna statsionaarsete kuulajate avaaktus. 70 noore 8kuise tee täieõiguslike teklikandjateni avas EO juhataja Kalle Velsker. Sellest, kuidas samme edasi seada, rääkis vanemõpetaja Reet Vääri. Esimese pisiloengu ettevalmistusosakondade tekkeloost ja TRÜ elust-olust-ajaloost pidas dots. Hillar Palamets. Nullkaid olid tervitamas TRÜ komsomolikomitee ja EO eelmise lennu esindajad.

Õhtul tuli end uude kodusse, Vanasse Päntrisse sisse elada. Teisipäeval alustati loenguid, kolmapäeval toimus tutvumisõhtu.

ÜLO VELDRE,
žurn. I k.

Küberneetikute päev

Iga aasta novembris saavad kokku need, keda ülikoolipäevil on sidunud või seob majanduskübernеetika.

24. novembril koguneti majandusteaduskonna hoonesse konverentsile. Avasõnad lausus ja eriala arenguperspektiive valgustas vanemõpetaja J. Reiljan. Põhiteemana tutvustas majanduskandidaat M. Raudjärv algavat majanduseksperimenti ENSV Kergetööstuse Ministeeriumi ettevõtetes. Noorte Majandusteadlaste Klubi tegemistest rääkis klubi president R. Kaarepere. Tudengitele pakkusid huvi 1976. aasta vilistlaste A. Purju ja J. Rõbakova ettekanded, milles tutvustati töötamisvõimalusi Majandus- ja Plaaniinstituudis.

Pärast konverentsi toimusid korvpallilahingud.

RAUL KALLAS,
majanduskib. IV k.

EÜE SEKTORI

koosolek toimub kolmapäeval, 12. detsembril kl. 16 komsomolikomitees. Kõigi teaduskondade EÜE sektorite juhatajate osavõtt kohustuslik.

OLMESEKTOR

ootab neljapäeval, 13. detsembril kl. 16 koigi ühiselamute majanõukogude esimehi ja valveülemaid ning teaduskondade olmesektorite juhatajaid ühisele koosolekule komsomolikomiteesse.

ÜTÜ VÄLISKIRJANDUSE RINGIS

kolmapäeval 12. detsembril kl. 18 ph. aud. 138 kõneleb Jüri Talvet läänemaade uusmast kirjandusest. Oodatud on kõik huvilised!!!

AUTO-MOTOKABINET

korraldab ülikooli töötajatele vanade autojuhilubade vahetamist. Teate'd saab tööpäeviti kl. 10—12 Tiigi 78—236, tel. 3 12 92.

KOGU PEREGA SPORTIMA!

Laupäeval, 22. detsembril kl. 14 toimub uues spordihoones ülikooli töötajate spordipäev. Tulge kogu perega!

KLUBIS

Laupäeval, 8. detsembril kl. 22 kesköödisko.

Pühapäeval, 9. detsembril kl. 21 diskoõhtu «Inimlikud tabamised».

Kallist kursusekaaslast

ILMAR SASKOT

Sünd. 5. juuli 1963
Surn. 2. dets. 1984

leinavad üldfüüsika kateeder ning füüsika IV kursuse üliõpilased ja kursusejuhendaja.

Ärasaatmine 8. detsembril kl. 13 TRÜ klubis.

Räpina päevad

Räpina kodu-uurijate perre tõid elevust märkimisväärsed tähised: 200 aastat «Puuaiasõjast», 250 aastat paberiveskit, sovhoostehnikumi tähtpäev. Räpinlastega liitus teadlasi TRÜst, Teaduste Akadeemiast jm., mille tulemusena valmis kogumik «Räpina radadel». Vabriku juures väljakul avati «Puuaiasõja» mälestusmärk — pingestatud hoiakus talupoeg.

1. ja 2. detsembril toimusid Räpina kodu-uurimispäevad. Need sisustati konverentsi ja -kontserdiga, korraldati näitusi ja ekskursioone, avati mälestusmärk.

Ülikoolilehe teenekas autor, Räpina Tooste külast põlvnev **Paulopriit Voolaine** on arhiivisäilikute abiga selgitanud 18. sajandil Räpinas puhkenud talurahva «Puuaiasõja» toimumise aja, tutvustanud sündmusi ajakirjanduses. Temalt sai läti ajaloolane Margis Stepermanise andmeid Liivimaa talurahvarahutusi käsitleva doktoridissertatsiooni koostamiseks. P. Voolaine mõjutusel koostas Rudolf Seppa 1962. aastal, kui ta teist korda ülikooli lõpetas, prof. Sulev Vahtre juhendamisel diplomitöö Räpina talurahva ülestõusust.

Pearahamaksu kehtestamisest (1783) ajendatud «Puuaiasõda» — kokkupõrge talupoegade ja neid «rahustama» toodud sõjaväeüksuse vahel — toimus 4. (15.) juulil 1784 Räpina Alamõisa hoone ees: tapeti 5 talupoega, 8 sai haavata.

Geograaf dots. **Leo Tiik** on uurinud Räpina majanduse ajalugu ning tõi üldsuse ette paberivabriku sünniloo ja selleaegsed maarahva olud (vt. ka «Räpina paberiveskist ja selle vesimärkidest», TRÜ toimetised 1969). Paberiveskiga samaaegselt ehitati Võhandu jõele ka jahu- ja saeveski, tellisetehas. Ehitustööd ja hilisem paberitoodete vedu suurendasid feodaalkoormust.

Räpinast on võrsunud mitu teadus- ja kultuuritegelast (Mäleto Jaan, Artur-Tõeleid Kliimann, Richard Ritsing, Paulopriit Voolaine, Paul Parmakson, Eero Rannak jt.). Siitkandist üle saja aasta tagasi Pihkva kubermangu elama asunud Aadam Ritslani poja Aleksandri esiklapsest Alekseist sai Põhja-Jäämere uurijate rühma kuuluv lennunduse spetsialist, kes esimeste hulgas polaarlendur V. Molokovi ekipaaži liikmena ületas 26. mail 1937 põhjapooluse. Aleksei Ritsland hukkus jäälpangal triivinud Papanini nelikule appiruttava aerostaadi SSSR V-6 plahvatusel Kandalakša linna lähedal. Tema saanuks tänavu 3. oktoobril kaheksakümneseks. Põhja-Jääemeres on A. Ritslandi nimeline saar.

VALDEK RITSLAID

Uut teatmekirjandust

Kasvien maailma: Otavan iso kasvitietosanakirja. — Helsingissä Kustannusosakeyhtiö Otava.

1. painos: Aaloe — Herbaario. — Otava, 1979. — 428 s.,

2. painos: Herkkusienet — Kopaali. — 1980.-s. 429—860,

3. painos: Koppisiemeniset — Munkki. — 1980.-s. 861—1344,

4. painos: Munuaisjäkälä — Siemenvalkuainen. — 1981.-s. 1345—1776,

5. painos: Sienet — Öljypuukasvit. — 1981.-s. 1777—2248.

Põhjalik ja heatasemeline erialaentsüklopeedia. Sisaldab rikkalikult andmeid kogu maailma taimeriigi kohta, lisaks hulgaliselt metsateadusliкke, põllumajanduse, botaanilisi jm. termineid, andmeid maailma loodusteadlaste (botaanikute) kohta jne. Viimases köites (lk. 2143) paikneb ka taimenimetuste (ld.) alfabeetiline register.

Taschenlexikon ČSSR. — Leipzig: VEB Bibliographisches Institut, 1983. — 267 S., Ill.

Ülevaatlik lühiteatmik Tšehhoslovakkia SV majanduse, kultuuri, ajaloo jne. kohta.

Агеенко Ф. Л., Зарва М. В. Словарь ударений для работников радио и телевидения. Ок. 75000 словарных единиц (Под ред. Д. Е. Розенталя — 5-е изд., перераб. и доп. — М.: Рус. яз., 1984. — 810 с.

Sõnastikus on esitatud rõhu seisukohalt kriitilisemad sõnad.

Внешняя торговля СССР в 1983 г.: Стат. сб. / Министерство внешней торговли. — М.: Финансы и статистика, 1984. — 280 с., ил.

Teatmik sisaldab statistilisi andmeid NSV Liidu väliskaubandusest 1983. a.

Волков В. А. Химики: Биогр. справ. / В. А. Волков, Е. В. Вонский, Г. И. Кузнецова. — Киев: Наук. думка, 1984. — 735 с., ил. — Библиогр.: с. 705—721, 351 назв.

Казаченок Т. Г. Анатомический словарь: Латинско-русский. Русско-латинский. — 2-е изд., испр. и доп. — М.: Выш. шк., 1984. — 400 с.

Sõnastik sisaldab ligi 8000 sõna ja sõnaühendit. Ladinakeelsele anatoomiatermineile on lisatud rõhud jm. diakriitilised märgid. Mõeldud üliõpilastele, samuti õppejõududele anatoomia- ja keelekateedreist.

Свойства органических соединений: Справочник / Под ред. А. А. Потехина. — Л.: Химия. Ленинградское отделение, 1984. — 518 с.

Teatmikus on esitatud orgaaniliste ühendite füüsikalis-keemilised omadused.

Узбекистан в цифрах в 1983 году: Краткий стат. сборник. — Ташкент: Узбекистан, 1984. — 192 с.

Rotaprintväljaanne sisaldab Usbeki NSV majandusliku ja sotsiaalse arengu 1983. a. andmeid, samuti võrdlusi 1970., 1975., 1980. jmt. aastatega. Mõeldud lugejate laiale ringile.

Японско-русский словарь / Лаврентьев Б. П., Немзер Л. А., Сыпереараб. и доп. — М.: Рус. яз., **ромятников Н. А. и др. — 4-е изд.,** 1984. — 696 с.

Sisaldab ligi 70 000 jaapani keele sõna. Laiemalt on hõlmatud ühiskondlik-poliitilist ja maiskondlikku sõnavara, piiratumalt on kasutatud teaduslik-tehnilist terminoloogiat. Täpsustatud on sõnatähendusi, sõnaühendite koosseisu jm. Esmakordselt on jaapani sõnades kasutatud ladina transkriptsiooni. Mõeldud tõlketööga tegelejaile jt. jaapani keele huvilistele.

Toimetaja VARJE SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 4396. MB-10584. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 36 (1395) Reedel, 14. detsembril 1984 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

SÕNUM

ENNE VALIMISI

Ettevalmistused alanud

24. veebruaril on Eesti NSV Ülemnõukogu ja kohalike nõukogude valimised. 6. detsembril toimus parteibüroode sekretäride nõupidamine. Selle kuu jooksul selgitatakse parteibüroodes välja ringkonna- ja jaoskonnakomisjonide liikmete kandidatuurid. Esmaspäevasel parteikomitee koosolekul kinnitati valimiste ettevalmistuste plaan. Teaduskondade parteibüroodel tuleb koostada samuti oma ürituste plaan.

Juristidelt jälle väitekiri

6. detsembril kaitses Leningradi RÜs kandidaadiväitekirja tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri vanemõpetaja Heiki Pisuke.

Dissertatsiooni «Arhitektuuritegevuse õiguslik reguleerimine» juhendas prof. Endel Laasik. Tööd oponeerisid Leningradi RÜ tsiviilõiguse kateedri prof. Aleksandr Jurtšenko ja Majanduse Instituudi vanemteadur Heinu Koitel. Nõukogu üksmeelse otsusega tunnistati autor kandidaadikraadi väärilseks.

Stomatoloogide Selts 30

Eelmisel reedel pidas aulas oma 30. tähtpäeva Vabariiklik Teaduslik Stomatoloogide Selts. Piduliku koosoleku avas ENSV tervishoiuministri asetäitja Oku Tamm. Seltsi tegevusest tegi ülevaate stomatoloogia kateedri juhataja dots. Silvia Russak. Tartu Seltsi tööd tutvustas assistent Taavo Seedre. Erialaettekannetes käsitleti paradondi haigusi.

Moskva filmimehed TRÜ-s

«Mina olen nüüd ka filmidiiva,» muheles Pent Nurmekund toimetuse uksest kahe külalisega sisse astudes. **Filmi esialgne pealkiri on «Võit iseenda üle» (rež. Aleksandr Kossatšov), külalisteks oli kaks kuuest Tartus viibivast Moskva «Tsentrnautšfilmi» stuudio töötajast.** Selles paarikümneminutilises populaarteaduslikus filmis kohtutakse inimestega, kes on esmapilgul ületanud iseenda, saavutanud midagi uskumatut. Nii jutustab üks lõik tunnustatud kunstnikust Ludmilla Kisseljovast, kes on lõpetanud Moskva RÜ ja Kunstiinstituudi, kuid kes pole kunagi ise kõndida saanud. Tartusse tuldi Jerevanist, kus filmiti Arutjunjani pere lapsi, kellest vanim, 21-aastane David kirjutab juba doktoritööd, 12—13-aastased vennad aga õpivad Polütehnilises Instituudis. Seni on filmi tegijad kuulnud asjaosalistelt endilt vaid niisugust seletust: miski polevat võimatu, kui väga tahetakse. Ida keelte õppekabineti juhatajat, dotsent Pent Nurmekunda filmiti klassikalise muinasteaduse muuseumis ja Toomemäel koos Jevgeni Tšernjavskiga Moskva P. Lumumba nim. ülikoolist. Kaks multilingvisti, kes mõistavad ligi 30 keelt. Kas pole imetabane?

Moskva filmimehed palusid väga lehe kaudu tänada Õie Utterit, Reet Krolli, Jaak Järve ja kõiki teisi, kes neile viis Tartu päeva nii meeldivaks tegid. Film peab valmis saama jaanuari lõpus, seda saab ka Kesktelevisioonist vaadata.

Teadusajaloo päevad

TRÜ ajaloo muuseum hakkab koos teaduskondadega korraldama teadusajaloopäevi. Need on pühendatud teadussaavutuste ajaloole, samuti tuntud teadlaste tähtpäevadele. Muuseumis peetakse ettekandekoosolek, kus esinevad vastava teadusharu spetsialistid, koostatakse näitus. Ootame teaduskondadelt ettepanekuid ja abi, samuti üliõpilaste rohket osavõttu.

Esimene üritus «125 aastat spektroskoopiat» (F-K) toimub kolmapäeval, 19. detsembril kl. 16.30 rõdusaalis. Spektroskoopia ajaloost ja selle kasutamisest tänapäeval räägivad prof. Lembit Pung ja vanemteadurid Uldo Mölder ja Ilmar Koppel.

MARE VIIRALT,
ajaloomuuseumi osakonnajuhataja

Pildid? Pildid!

TRÜ klassikalise muinasteaduse muuseumis saab vana aasta lõpuni omapäraseid pilte vaadata.

Tartu fotoklubi liige (1976. a.) Otto Kuus ja ülikooli vilistlane Tõnu Noorits pakuvad oma nägemuste läbi kaasamõtlemisainet. Fotograafide objektiivid on tabanud aktuaalseid elutahke ja tekitanud erinevaid meeleolusid. Vabariiklikelt, üleliidulistelt ja rahvusvahelistelt näitustelt auhindu toonud O. Kuusi mõttetihedad loodusepildid või visioonid lummavad tõepärase sisu ja vaikuse valudega. T. Nooritsa pildid on samuti rahvusvahelistele näitustele jõudnud. Tema tegeleb kunstilise fotograafiaga 1975. aastast. Käesoleval näitusel tuleb tema puhul ilmsiks suurem subjektiivsus, oma idee rõhutamine kujutatus, muidugi eranditega (Tänav I—III).

Ent igal peahoones liikujal on ju võimalus ise kaeda ja mõtelda- arvata. Mõnusaid elamusi!

ANU PALLAS

Mõistatuste õhtu

5. detsembril toimus ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringis mõistatuste õhtu.

Referaadiga esines Piret Suurväli (eesti fil. II). Ta kõneles mõistatuste olemusest, ajaloost ja mõistatustraditsioonist mitmel maal. Eriline koht oli mõistatustel vanades Idamaades. Tehti ju nende lahendamise või lahendamata jätmise teel kindlaks isegi kurjategija süü või süütus. Mitmed Idamaade kuningadki korraldasid mõistatuste lahendamise võistlusi.

(Järg 2. lk.)

Poliitpäeval

Kolmapäevasel poliitpäeval oli ka ülikoolis kõne all NLKP Keskkomitee oktoobripleenum ning ülesanded ja järeldused, mis tulenevad NLKP Keskkomitee peasekretäri kõnest NLKP Keskkomitee Poliitbüroo istungil 15. novembril.

Toitlus- ja maaparandusprogrammi täitmisest meie rajoonis kõneles ajalooteaduskonnas partei rajoonikomitee esimene sekretär Leonhard Puksa. Linna täitevkomitee rahandusosakonna juhataja Rein Mäll külastas ÜMPIt.

Õigusteaduskonna poliitpäeval esines ENSV Julgeolekukomitee esimehe asetäitja Venjamin Porõvkin. Väliskommentaator Vello Ladva oli matemaatika- ja bioloogia-geograafiateaduskonna külaliseks. Rektor prof. Arnold Koop kohtus vene filoloogia osakonnaga, parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris füüsika vene õppekeelse osakonnaga. Ülikooli juriskonsult Reet Kalliver kõneles kehakultuuriteaduskonna rahvale.

Hetked Abovjaniga

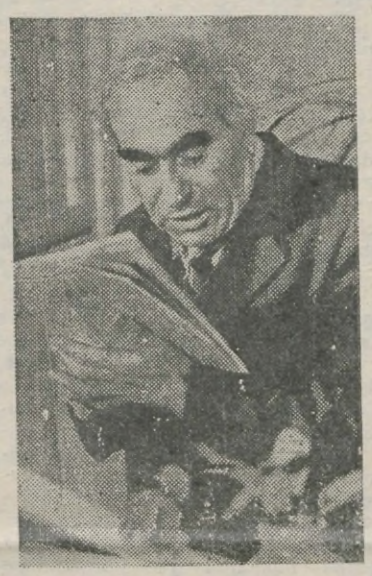

Eelmisel kolmapäeval oli ülikooli oodata Armeenia teadlasi ja kirjanikke. Tartusse jõudsid nad päev varem. Kirjanduse Maja, «Hellero», Kaljo Põllu näitus — kõiges selles oldi.

Peahoonesse sisenes järjekordne salkkond turiste. Kõigepealt pidasin neid oodatuiks. Põhjuse andis nende Abovjani auditooriumi minek. Pilgud muutusid kuidagi enesesse tõmbunuiks, samm aeglasemaks. Armeenia turistide grupp viis lilli omakandi suurele inimesele. Tõesti päris Abovjani päev! Pole ju aulaski varem nii palju selle lõunamaa üliõpilasi korraga näha olnud. Küsisin pärast aktust Suren Nždejanilt: «Palju teid TRÜs praegu õpib?» Selgus, et armeenlasi on siin koguni paarikümne ringis, kõige rohkem arstiteaduskonnas.

Armeenia tudengid istusid aula esimestes ridades. Nende seas Armeenia TA ja Kirjanike Liidu esindajad, ka Tartu kirjanduse inimesi. Kolm kõige teenekamat külalist kuulusid selle päeva presiidiumilaua taha.

Aastail 1830—1836 Tartu ülikoolis eriplaani alusel õppinud Hatšatur Abovjanile pühendatud aktuse avas rektor prof. Arnold Koop. Rõdul laulsid RAMi meked ja ülikooli naiskoor. Kõnetooli astus filoloogiadoktor Pion Hakobjan, teadlane, kelle elutööks on olnud kirjaniku, nüüdiskirjakeele looja, pedagoogi, valgustaja elu ja töö uurimine. Kõlas armeeniakeelne laul. Füüsikainsener Galina Berezenkova viis meid Jerevani. Klaveril saatis teda muusikakooli armeenlannast õppur. Prof. Harald Peep püüdis meid lähemale viia Abovjani ajale, traditsioonidele, mis ei kannatanud enda kõrvat uut, mida aga Abovjan hakkas siduma kaasaegsemate suhtumistega. Kirjanik Boris Kabur tuletas meelde eesti ja armeena kirjanduse sidemeid. Veel sai kuulda selle maa keelt. Naiskoor ja füüsikaõppejõud Olev Saks laulsid pääsulinnust. Majandusteaduskonna viimase kursuse tudeng, eespool mainitud Suren Nždejan (teda mäletame Abovjanina «Vivat Academia» etendusest) luges emakeelseid värsse. Armeenia Haridusministeeriumi esindaja soojale tervitusele järgnes Kirjanike Liidu sekretäri filoloogiadoktor Aram Grigorjani kuumasõnaline ja teravmeelne etteaste. Külalised olid liigutatud, et Tartus on Abovjani mälestus jäädvustunud temanimelises tänavas, auditooriumis ja et tema teened on välja toodud raamatukogu näitusel. Seegi aktus sai üllatuseks.

Kui Abovjani päeva veidi laiendada, võib seda sõnapaari esitada ka mitmuses. Lugesime ju läinud nädala «Sirbist ja Vasarast», et 15.—17. novembrini peetud pidustustel Jerevanis viibis ka meie õpeprorektor Valter Haamer. Peaaegu samal ajal oli Jerevani Pedagoogilises Instituudis meie ÜTÜ esindus. Enne seda oli aga vene keele metoodika kateedriga tutvunud ning loengu pidanud (muidugi 140. auditooriumis) «Hatšatur Abovjani koostatud vene keele õpikute lingvometoodilistest alustest» Jerevani RÜ vene keele kateedri

(Järg 3. lk.)

● **«H. Abovjan valgustajana» — niisugune oli filoloogiadoktor Pion Hakobjani ettekande teema.**

● **Külalisi Armeeniast.**

KALJO RAUA fotod

Tervitame kõiki linna komsomolikonverentsi delegaate!

● *Homset suurüritust valis TRÜ komsomolikonverents esindama 174 delegaati* ●

EKP TRÜ komitees

● **10. detsembri koosolekul võeti NLKP liikmeks Andres Past (õigust. V k.), Andi Kasak (õigust. IV k.), Hans Künka (võõrkeelte kat. õpetaja), Jaanis Kasesalu (ÜMPI vaneminsener) ja Anu Jõesaar (žurn. V k.) ning liikmekandidaadiks Avo Viiol (poliitilise ökonoomika kateedri õpetaja), Sigrid Salom (psüh. III k.) ja Ants Paapstel (ÜMPI aspirant).**

● **Keemiaosakonna parteibüroo tööst näitagitatsiooni korraldamisel kõneles büroo sekretär vanemteadur Mati Karelson.** Sõna võtsid dots. Mart Sõrg, professor Lembit Tähepõld, dots. Hillar Palamets ning parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris. Nii partei- kui ametiühingubüroo on pidevalt oma maja näitmaterjalile palju tähelepanu pööranud (selle töölõigu eest on määratud ka pidevad vastutajad — nooremteadur Urmas Past, vanemteadur Vilve Nummert ja dots. Rein Pullerits). Et keemiahoones toimub ka teiste teaduskondade õppe- ja teadustöö, siis tegeleb maja probleemidega spetsiaalne halduskomisjon eesotsas dots. Tullio Ilometsaga.

Üldkasutatavate ruumide näitagitatsioon jätab päris hea mulje, siit on õppida teistelgi. Keerulisem on näitmaterjali paigutada tööruumidesse, sest need on väikesed ja seadmetega ülekoormatud. Ringauditooriumi kasutavad paljud teaduskonnad ning selle kujundamisest võiksid teisedki osa võtta. Kehvem on ühiselamu seis. Ülikoolis tuleks välja töötada ühiselamute ühtsed kujundamisprintsiibid. Sageli hilineb ka päevakohaste plakatite kohalejõudmine. Võeti vastu otsus.

● **Kinnitati 24. veebruaril 1985 toimuvate Eesti NSV Ülemnõukogu ja kohalike nõukogude valimiste ettevalmistamise plaan.**

Tunnustus

Hospitaalsisehaiguste kateedri professor **HEINART SILLASTU** valiti Soome Tuberkuloosivastase Võitluse Ühingu ainsaks välisliikmeks.

Arvestades prof. H. Sillastu teeneid tuberkuloosi jt. kopsuhaiguste uurimisel, on tema panus rahvusvahelises koostöös sel alal kõrgelt hinnatud. Ta on edukalt töötanud Rahvusvahelise Tuberkuloosivastase Ühingu Teadusliku Komitee liikmena, samuti selle ühingu Euroopa regiooni nõukogu liikmena.

Soome kolleegidega on prof. H. Sillastul aktiivne koostöö jätkunud 1960. aastate algusest.

Tänu

Aktiivse osavõtu eest üliõpilaste laulu- ja tantsupeo «Gaudeamus» ettevalmistamisel pälvisid ENSV KKEH Ministeeriumi käskkirjas kiituse Ene Ahven, Külli Aren, Mall Aso, Uno Halling, Madis Jürgen, Tauno Kangur, Jüri Karja, Jüri Kirss, Miija Laumets, Urve Lauring, Tiiu Lepp, Kadri Leppoja, Reet Linkberg, Inge Maidla, Kaia Palm, Ene Peiker, Jüri Puidak, Helle Pärisalu, Marta Raisma, Heli Rasva, Merle Rehandi, Vello Ross, Olev Saks, Viire Sepp, Otto Teller, Hilja Tidriksaar, Helgi Tohvri, Kersti Toode, Imbi Tõnisson ja Anu Uus.

Organiseerimiskomitee tänukirja said Valter Haamer, Sulev Kald, Laur Karu, Kaja Keeman, Advig Kiris, Arnold Koop, Andrus Lauren, Jüri Linkberg, Linda Martis, Helju Mikkel, Vello Peedimaa, Epp Regi, Alo Ritsing, Richard Ritsing, Uno Sahva, Henn Tiivel, Tiiu Toompalu, Vaike Uibopuu, Enn Uiga, Heino Variku, Peep Veski ja Ants Viiklepp.

H. Abovjani 175. sünniaastapäeva aktuse hea korraldamise ning Armeenia NSV Kirjanike Liidu delegatsiooni teenindamise eest pälvisid rektori käskkirjas kiituse prorektor Valter Haamer, vanemõpetaja Olev Saks, kirjastus- ja trükiosakonna juhataja Marta Raisma ning naiskoori dirigent Vaike Uibopuu. Tänu osaliseks said naiskoor, kirjastus- ja trükiosakond, kohviku kollektiiv ning dotsendid Aino Valmet ja Linda Eringson, vaneminsener Sirje Jõgar, õpetaja Anne Jänese, vaneminsener Galina Berezenkova, tele-kino-fotolabori juhataja Eduard Sakk, komandant Lembit Valdmaa, klubi juhataja Heino Variku ja üliõpilane Suren Nždejan.

TÄHELEPANU!

Ülikooli komsomoliajaloo süvendatud tundmaõppimiseks ning komsomoliveteranide kogemuste paremaks ärakasutamiseks kuulutab TRÜ komsomolikomitee välja

komsomolimälestuste kogumise konkursi.

Mälestusi ootame komsomoliveteranidelt, kes on olnud komsomolikomitee liikmed, teaduskonnabüroo liikmed või täitnud ülikoolis mõnda vastutavat komsomoliülesannet (TRÜ a/ü.-komitee liige, TRÜ klubi juhataja, RSRi president jne.). Mälestustele lisada lühikesed eluloolised andmed kuni praeguseni. Materjali koostamisel võtta arvesse järgmist: osavõtt komsomolitööst enne ülikooli, ülikoolis ja pärast lõpetamist; meenutused ülikoolis tehtud komsomolitööst; tähelepanekud tollase komsomolitöö kohta tervikuna; mõtted praegusest komsomolitööst. Peamiselt ootame muidugi mälestusi ülikooli komsomolitööst.

Materjali lõppu tuleb kindlasti lisada oma allkiri.

Osa võivad võtta TRÜ üliõpilased, õppejõud ja endised komsomoliaktivistid.

Vastu võetakse tööd, mille pikkus on 15—30 masinakirjalehte diinformaadis kahe reavahega või samas ulatuses käsitsi kirjutatud teksti.

Vajaduse korral saab juhendajaiks paluda NLKP ajaloo kateedri õppejõude.

Tööd esitada TRÜ komsomolikomiteesse märgusõna all «Komsomolimälestuste konkurss» **kuni 15. septembrini 1985.** Lisada kinnine ümbrik, milles on autori perekonna-, ees- ja isanimi ning kodune aadress.

Žürii määratakse ELKNÜ TRÜ komitee otsusega, mille kooskõlastame EKP TRÜ komitee ja ELKNÜ Tartu Linnakomitee bürooga.

Välja paneme 1 esimese preemia, 2 teist preemiat ja 3 kolmandat preemiat, lisaks ergutuspreemiad.

Kokkuvõtted teeme teatavaks 4. oktoobril TRÜ komsomoliorganisatsiooni sünnipäeval.

ELKNÜ TRÜ komitee

Informiin plahvatas

Peaks kirjutama informiini ajaloo ... järeltulevatele põlvedele... rotaprinditrükis ... miks mitte?

Need olid katked juhuslikult kuuldud jutuajamistest, vestlejateks TRÜ teadusraamatukogu direktor Laine Peep ja dotsent Hillar Palamets. Mis sündmus see on, millest isegi ajalukku peaks märk jääma? 19. korda toimus võistlus, kus kiireimad raamatukogukasutajad jõudu proovisid.

Laine Peebu avasõnadest: ... märkasime, et raamatukogu kasutamise võib edukalt võistlusega ühendada. Võistlusele alusepanijad on raamatukogu kauaaegsed töötajad Aime Pärnakivi ja Elsa Kudu.

H. Palametsa avasõnadest: informiin on üllatavalt hästi ajaproovile vastu pannud ... tüdrukuidpoisse on tavaliselt pooleks olnud, seekord on tüdrukute ülekaal silmanähtav. Eks see peegeldab ka üldisi tendentse meie ülikoolis.

Kõlises mängu algust kuulutav kell, mis toodud Tiibeti mägedest. Seekord oli haruldane ese usaldatud H. Palametsa kätte, kes ühtlasi mängu juhtis. Kohtunikelaua taha istusid Laine Peep, Ligia Kiin ja Aili Norberg.

Esimene ülesanne nõudis kataloogide kasutamise oskust. Ajalimiit oli 8 minutit ja kiiruse eest tulid lisapunktid. Polnud siis ime, et rebaste võistkonnad ehk liigagi rabistama hakkasid. Punasabad kaitsesid arstide, matemaatikute ja rahandusmatemaatikute au. «Vanad olijad» talitasid tasa ja targu. Kohal olid ajaloo III ja IV, arstide II ja III ning juristide IV kursus.

Esimene voor pinget ei vähendanud. Otsustavaks pidi kujunema teine, raskeim voor. Teatmeteostest tuli välja otsida vastused 10 küsimusele. Aega anti küll 20 minutit, kuid ega küsimusedki olnud kergete killast. Sellesse aega mahtus minu vestlus Laine Peebuga:

Loomulikult on siin koos paremad ja aktiivsemad raamatukogu kasutajad. Kuid ka keskmise tudengi üle ei saa nuriseda. Oma õpiaja vältel jääb raamatukogule võõraks vaid 3% üliõpilastest. Raamatukogu kasutamise oskus käib igatahes iga haritud inimese juurde. Kas selles osas midagi muutub? Robotid hakkavad vaevalt küll kunagi raamatuid otsima. Aga arvutikataloogid? Siin seisab asi töökindla programmi taga. Ent see on lähemate aastate küsimus.

Teisest voorust õnnestus maksimumpunkte saada vaid kolmel võistkonnal. **Kolmas voor** nõudis vajaliku info otsimist ajalehtede ühest aastakäigust. Et aega oli vaid 6 minutit, võisteldi oskuses diagonaalis lugeda. «Nagu enne eksamit,» kommenteeris mängujuht.

H. Palamets: Mina isiklikult arvutikeelt ei valda. Kuid arvan, et raamat jääb ikka eksisteerima. Lugeda infot raamatust, see on mulle eriline elamus.

Neljas voor osutus kõige raskemaks. Mängu juht andis küsimuse ja valikuvastused. Valiku pidi tegema sekundite jooksul. Nii saime teada, et «kärbes», «maalija» ja «sirkel» on tähtkujud, aga «põder» ei ole; et peale Valga ei saanud 400 mitte Astrahan, Bakuu või Brest, vaid hoopis Arhangelsk; et vabariiklikke ajalehti ilmub meil 12 ja mitte 18, 24 või 32, ning palju muud huvitavat.

Viies voor pidi näitama, kas targad teaduses ka kunstis andekad on. 2—3-minutilises etteastes hinnati vaimukust ja leidlikkust. Võitjaks kuulutati õiguse IV k. Ülesandeks oli pakkuda raamatukogule kolm uut osakonda. Juristid soovitasid kõigepealt salapärast «I osakonda», mille kompetentsi kuuluks raamatuvaraste püüdmine, teiseks «raviosakonda» neile, kellel õppimine tervisele peaks hakkama ja kolmandaks «väljaviskamise osakond», kes hoolitseks, et raamatukogu kell 10 tühjaks saaks. Et kõikide osakondade juurde kuuluvad tursked väljaviskajad, oleks raamatukogu juhatus pidanud juristidele tööpakkumise tegema.

Kuues voor kujunes mulle kui kõrvalseisjale kõige meeldivamaks. Meeldivaks kujunes see ka ajaloo IV kursusele, kellele kuulus peapreemia: sõit ÜTÜ teaduskonverentsile mõnda NSVL Euroopa osa ülikooli omal valikul. Reisikotti asuvad pakkima **Ago Pajur, Peeter Väljas ja Anton Pärn. Teine koht läks IV kursuse juristidele ja kolmas II kursuse arstidele.** Ka kõik ülejäänud said mälestuseks raamatu ja loomulikult Laine Peebu tugeva käepigistuse.

Osavõtjad suundusid raamatukogu kohvikusse. Kohvikujutt läks käima. Selgus, et võistlust jälgis ka «Mosfilmi» operaator, kes koos režissöör Vinokuroviga teeb filmi «Pamjat mira», mis räägib TRÜ raamatukogu tööst. On lootust, et informiinist sünnib omaette film. Võistlust jälgisid samuti Irkutski raamatukogutöötajad, kes korraldavad samasuguseid mänge. Ainult üliõpilased osalevat neil veidi elavamalt.

L. Peep: Juba palju aastaid korraldatakse analoogilisi mänge välismaal, mh. Belgias, Hollandis, Kanadas.

H. Palamets: Oskus infot korrastada peaks olema omane igale üliõpilasele. Kahjuks ei võimalda ruumid suuremaid võistlusi pidada. Kuid omal algatusel võiks ju selgitada parimad osakondades ja teaduskondades. Raamatukogu on ju meile kõigile iga päev avatud!

JÜRI LUIK,
žurn. I k.

Mõistatuste...

(Algus 1. lk.)

Järgnes lahendamise võistlus. Piret Suurvälja 55 mõistatusele püüdsid vastuseid leida kõik kohalviibijad, peibutajaks esimene auhind (tort) ja raamatud.

Põneva ootushetke järel kuulutas ringi juhendaja Udo Kolk välja võitjad. Kõige nupukamaks osutus Aet Põllumäe (eesti fil. II), järgnesid Ere Lindegrön, Inna Heinsalu, Margus Kastepalu ja Karin Pütsep (kõik eesti fil. II).

INNA HEINSALU,
ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi sekretär

Kadri Gross

* * *

Sünnitusabi ja günekoloogia kateedri juhataja prof. Kadri Gross tähistas teisipäeval oma 60. sünnipäeva. Ta lõpetas arstiteaduskonna 1950. aastal. Sellest ajast peale töötab kateedris. Meie vabariigi esimene naismeditsiinidoktor on hinnatud arst, teadlane ja ühiskonnategelane. Täna on sõna tal endal, meenutamaks päevi 40 aastat tagasi.

* * *

Minust sai arstiteaduskonna I kursuse üliõpilane 1944. aasta hilissügisel. Elasin Tallinnas ja esimene suur mure ülikooli tulles oli seotud peavarju leidmisega. Sisseastumiseksamitele saabunutele oli korraldatud ööbimine üliõpilasmaja III korruse tubades. Seal olid põrandatele laotatud õled, millel me magasime, kodunt kaasa toodud lina külje all ja tekk peal. Ruum oli köetud ja elamine küllaltki soe. Süüa saime toidukaartidega sama maja alumisel korrusel asuvast üliõpilassööklast. Samas oli ka ülikooli leivamüügi punkt. Toidupuudust me ei tundnud. Leiba anti kaartidega piisavalt ja ka söökla portsjonid rahuldasid tütarlapsi täiesti, poistele võis sellest küll väheks jääda. Ainult et ühekülgne oli see toit. Kui kord hiljem praadisime ühe kursusekaaslasega minu juures kodus kartuleid, siis tundusid need kohutavalt maitsvatena.

Raskusi oli ka riietusega, eelkõige jalanõudega. Olin siiralt rõõmus, kui sain endale muretseda valged villased sukad ja suusasaapad, mis kaitsesid hästi talvise külma eest. Õige pea hakkas üliõpilaste ametiühing jagama talonge üksikute rõivastusesemete ostmiseks. Meid pani lausa imestama see kiirus ja asjalikkus, millega suudeti sõjast purustatud Tartus üliõpilaste elu-olu korraldada.

Õppetöö alates elasin mõnda aega üke tuttava tütarlapse juures Aia tänavas. Ruumi oli vähe ja magada tuli põrandale pandud õlekotil. Sõbranna õhutusel hakkasime endale omaette tuba otsima. Ta oli hakkaja tüdruk ja kinnitas, et üliõpilased olevat alati elanud Lepiku tänava kandis, seepärast tulevat just sealt otsimisega peale hakata. Käisime Lepiku tänaval majast majja ning meil oligi õnne — leidsime lahke pererahva juures vastuvõetava hinnaga küllaltki suure toa. Kütte pidime ise muretsema. Puid käisime ostmas turult Emajõe ääres. Kui puud meeldisid ja kaup koos, tõi talumees koorma oma hobuse ja reega kohale. Hädakorral oli võimalik puid osta väikestes kogustes (kimpudena) kioskist, mis asus Kingissepa mäe jalamil.

Õhtuti valgustas tuba petrooleumilamp. Et nappi valgust maksimaalselt kasutada, istusime lambi ümber neljakesi — meie, kaks üliõpilast, ja vastaskorteris elavad kaks keskkoolitüdrukut. Need õhtud on meelde jäänud intensiivseste ja toredate õppimistundidena.

Õppetööd suurkoolis raskendasid külmad ruumid. Eriti jahe oli vanas anatoomikumis. Histoloogia praktikumis istusime ikka palitutes, kuid sellele vaatamata kippusid käed kohmetama ja hingeaur takistas mikroskopeerimist.

Innukalt võtsime osa Tartu taastamisest. Ma ei mäleta, et keegi meie kursuse üliõpilastest oleks sellest tööst kõrvale hoidnud. Lammutasime varemeid raekoja taga ja silmakliiniku läheduses, praeguse EPA võimla piirkonnas. Sügisel saadeti meid Raadile saaki koristama. 1945. aasta sügisel tuli lumi õige varakult maha ja meil tuli Raadi põldudel juurvilja koristada lume alt.

* * *

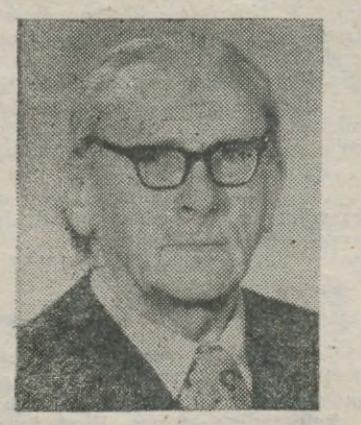

Paul Kard

15. detsembril tähistab 70. sünnipäeva füüsikaosakonna autoriteetne õppejõud ja tunnustatud teadusemees professor Paul Kard. Tee teadusepõllule ei olnud tal sile. Pärast gümnaasiumi lõpetamist 1933 Tartus pidi ta rida aastaid eratunde andma. Õpinguid alustas ta ülikooli matemaatika-loodusteaduskonnas alles 1939. aastal. Suure Isamaasõja alguses P. Kard mobiliseeriti, ta teenis Kotlases ja Tšebarkulis ning seejärel töötas 2 aastat füüsikaõpetajana Omski oblastis. 1945. aasta jaanuaris jõudis ta tagasi kodulinna ja viis poolelijäänud stuudiumi aastaga lõpule. 1. jaanuarist 1946 hakkas ta õppejõuna tööle ning on seda ametit pidanud ligi 30 aastat, (aspirantuuriajal küll poole koormusega). Üle kahekümne aasta (1960—81) juhatas P. Kard teoreetilise füüsika kateedrit, 1966. aastast on ta professor. Selle pika aja jooksul on ta lugenud peaaegu kõiki teoreetilise füüsika põhikursusi ja arvukalt erikursusi. Lemmikaineks kujunes elektrodünaamika koos erirelatiivsusteooriaga. Ta on pühendanud palju energiat selle aine sõlmprobleemide kriitilisele analüüsile ning oma käsitlusmetoodika väljatöötamisele.

Teadustööd alustas P. Kard aspirantuuris prof. Aksel Kipperi juhendamisel. 1949. aasta suvel kaitstud kandidaaditöö oli pühendatud tollal elavalt diskuteeritud ruumi kvantiseerimise idee rakendamisele kvantmehaanikas. Selles suunas töötas ta intensiivselt edasi. Kuid üha enam hakkas teda köitma teoreetiline optika. Esimene uurimus valguse täieliku sisepeegeldumise kohta ei äratanud kahjuks väärilist tähelepanu. Seevastu tööd paljukihiliste optiliste interferentssüsteemide teooria alalt leidsid algusest peale tunnustava vastuvõtu. Juba 1961. aasta suveks valmis doktoriväitekiri. Tunnustu-

(Järg 4. lk.)

Punkt ÜP-84le

● Küsimustele vastab organiseerimiskomitee esimees, komsomolikomitee asesekretär VERNI LOODMAA.

● Kuidas hindab TRÜ ja EPA ühine organiseerimiskomitee üliõpilaspäevi?

«ELKNÜ TRÜ komitee 20. novembri istungil tunnistati Tartu üliõpilaspäevad kordaläinuks ja organiseerimiskomitee töö heaks. Loomulikult oli ka puudujääke, viltulaskmisi. Neid teame ja püüame enam mitte korrata. Hea meel on sellest, et kahe kõrgkooli komsomolikomiteede vahelise koostöö laabus sel korral paremini kui varasematel aastatel.»

● Kas teisipäeva õhtul (nii väitsid üliõpilased «Edasis») peahoonesse üles pandud reklaam tõesti liiga hiline pole?

«See väide ei pea paika. Kõigepealt avaldati reklaam ülikooli ajalehes. Oppehoonetesse ja ühiselamutesse pandi teated välja esmaspäeva õhtul ja teisipäeva varahommikul. Lisaks sellele oli võimalik kõike teada saada infolehtedelt, mida mitmele poole välja jaotasime. Veel varem teavet pakkuda väga täpselt siiski ei saa, sest kavas tuleb ette muudatusi.»

● Kes peaks vastama eelmises «TRÜs» esitatud küsimusele: «... kas ei võiks neid (jutt on kantriõhtutest) sagedamini korraldada või peavad need tõesti jääma ainult tippürituste privileegiks?»

«Meie võime vastata, et kultuuriürituste, sealhulgas ka kantriõhtute korraldamine ei ole komsomolikomitee põhiülesanne. Selleks on mõlema kõrgkooli klubid. Suurürituste ajal moodustab kultuuriprogramm vaid ühe osa päevade kavast ning meie eesmärgiks ei ole kunagi olnud ega ole ka edaspidi ainult kultuuripäevade korraldamine.»

● On kuulda hääli, et sel korral õnnestusid hästi üliõpilaste endi korraldatud üritused. Keda võiksid esile tõsta?

«Ardo Kubjas (mat. IV), Priit Teder (maj. II), Ariel Levin (ravi V), Sulev Ulp (ravi IV), Owe Ladva (õigust. IV), Sirli Unga (maj. IV), Taimi Truu (maj. IV) ja mitmed teised, aga samuti teaduskondade komsomolisekretärid.»

● Kas oli teaduskondi (osakondi), kust ei olnud ühtki organiseerijat?»

«Ei pea praegu vajalikuks neid üles lugema hakata, kuid neid oli. Võib-olla ei ole veel päris hoog sees, enamikus teaduskondades valiti ju uued bürood.»

● Oled ideoloogiatöö asesekretär. Millele keskendub nüüd komsomolikomitee tähelepanu?

«Eelkõige peame tegema tõsised järeldused NLKP Keskkomitee otsusest «Komsomoli parteilise juhtimise kohta». Põhiülesandeks on praegu ELKNÜ TRÜ organisatsiooni 28. konverentsi otsuste täitmine. See kõik toimub koos XII ülemaailmse noorsoo- ja üliõpilasfestivaliks ettevalmistumisega.

Kammerlauljad palmide all

● Õhtu Mitšurini tänavas, särab botaanikaaia palmihoone. Kostab tasast lauluhäält. Täna musitseerib siin ülikooli kammerkoor. Länen kuulama. Kui lauljad ja kaks botaanikaaia töötajat maha arvata, olen palmimajas üksi. Selgub, et sattusin hoopis kooriproovile ja kontserdini on aega veel terve tund. «Ülemine toon, ülemine,» õpetab tasaliku ja malbe häälega nooruke koorijuht Tiiu Jaanus. Vaadates ja kuulates proovi, jääb mulje, et dirigent ja koor on üks sõbralik pere. Küllap seda tänu ühisele soovile. Kell lööb kaheksa. Sisenevad esimesed kammermuusikahuvilised. Seistakse vaikselt ja pühalikult. Rahvast koguneb üsna palju, vaata et palmimaja kitsakski ei jää. Roosades pluusides neiud ja tumedais ülikondades noormehed asuvad platsi. Osa seisab põrandal, osa trepil. Niisugust paigutust soovitanud siin varem esinenud meeskoori ja Uno Uiga kooripoiste kogemused. Ootasin, et kontserdi avab teadustaja, aga ei. Hiljem sain dirigendilt kuulda: «Laulu ja selle autori nime ei öeldud ka renessansiaja kontserdil, sellest ajast meie seekordne repertuaar ongi. Avalaul Jacques Arcadelt' «Ave Maria».» «Ave Mariaga» alustame sageli musitseerimist, sest see koondab hääled ühte ning paneb nii pealtvaatajad kui ka koori enda kuulama,» selgitas koorijuht. Ühtekokku kuulsime tosinat laulu 15.—17. sajandist. Kammerkoori lipulauluna kõlas «O, Musica». Kontsert lõppes «Gaudeamusega», mis samuti koori tava. Kammerlaulud palmaariumi säras tõid üliõpilaspäevadel «Rock-Hotelile» ja rõkkavale «Turistile» meeldivat vaheldust.

Ideest laulda palmide all?

Tiiu Jaanus: «Kavatsesime seda juba möödunud aastal, seekord tuli ettepanek üliõpilaspäevade organiseerijailt.»

Musitseerite siin esmakordselt, kuidas laul kõlab?

«Akustika on suurepärane, veidi häirib niiskus.»

«Aga kuumus?»

«Ei, enne kontserti õhutati.»

Koori esinemistase?

«Kõvasti üle keskmise, lauldi vabalt ja südamega. Üsna mõnus, et polnud lava, suurt saali ja aplausi iga laulu järel, mis segab esinemist ja toob pinget.»

Laulate palmimajas edaspidigi?

«Meeleldi.»

Selgus, et Tiiu Jaanusel on peale dirigendiameti veel üks — ta on ueljanda kursuse psühholoogiaüliõpilane.

Kontserdil käis

JAAN LUKAS
ajaloo II kursuselt

Niipalju buumist...

«Vool on vahelduv asi. Teda kord on ja kord ei ole. Aga loodame, et ta leitakse varsti üles.» Seda oli Priit Kuulberg sunnitud ütlema 15. novembril **«Kasekese»** *kontserdi algul. Pinge oli madalam kui vaja ja pillid keeldusid töötamast.*

Esimene mõte kontserdilt — millal jõuavad meie ansamblid niikaugele, et ei tekiks pause, kus häälestatakse pille, parandatakse rikkeid vms. Ungari ansambel «Locomotive GT», kes kevadel Tallinnas esinemas käis, mängis terve kahetunnise kontserdi maha ilma ühegi häälestuspausi ja viperuseta. Isegi vaheaega ei tehtud. Kas ei võta meie ansamblid kohalikke esinemisi nii tõsiselt või on viga tõesti aparatuuris, millega pole kuidagi võimalik «sirgeid» kontserte anda?

Nüüd buumist. On ju «Kasekese» üliõpilaste poolt parimaks instrumentaalansambliks tunnistatud. Saalis oli aga vabu kohti piisavalt. Üks noormeestest, kellega pärast kontserti vestlesin, oli lausa üllatunud publiku väkesusest: «Tulime juba varakult kohale kindlas teadmises, et kohtade pärast tuleb löömist, aga vaat mis välja tuli! Ajan süü ka reklaami kaela, sest kuulutused üliõpilaspäevade programmiga pandi üles liiga hilja.»

On ka teine põhjus. Üsna ebameeldiv oli, kui poole kontserdi pealt hakati tõusma ja ära minema. Ei usu, et kontsert ei meeldinud. lõpus nõuti ju lisapalugi. Viga peitus koopis üliõpilaspäevade kavas. Keemiaringi kogunes samal ajal Neulandi «Reekviemi» vaatama nii palju rahvast, et kõigile ei jätkunud istekohti. Hiljemgi oli kuulda, et paljust huvitavast tuli teisele, samuti heade ürituste kasuks loobuda.

Kontsert ise. Võib-olla seepärast, et pole head muusikat ammu kuulnud, tundus «Kasekese» kuidagi eriti hea. Küsitletud noormehed olid arvamusel, et «Kasekest» võib alati kuulata. «Tase, võrreldes 1981. aasta muusikapäevadega, on tunduvalt tõusnud. Kui seal võeti kõike rohkem nagu naljaga, siis nüüd on tunda, et poisid teevad tõsist tööd.»

Kellega «Kasekese» pukul tegemist on, teavad ilmselt kõik: Ain Varts, Riho Sibul, Andrus Vaht, Priit Kuulberg, Peeter Malkov. Olavi Soomre.

Kontakti publiku ja pillimeeste vahel lõi Priit Kuulberg, kes iga loo kohta midagi tabavat oskas öelda. Enne lugu «Tantsige» lubas ta lahkelt, et kes soovib, võib tõepoolest tantsu lahti lüüa. Või siis teadustas välja «lõbusa lastelaulukese», et keegi pimedas saalis päris magama ei jääks — nimelt «Elevantsi hirmulaulu». Kõrvu jäid lood nii «Kasekese» väikestelt plaatidelt kui ka LPlt. Oli kõike: nii «Armastusi», «Näotusi» kui «Peegeldusi».

«Minu jaoks, kes ma «Kasekest» viimati 1982. aastal Saaremaal kuulsin, on ansambli repertuaaris küll palju uut.» Et tulevikus võiks programmis tõsist muusikat rohkem olla, oli aga noormeeste üldine arvamus. Ja mitte ainult neil.

ESTA KOGER,
žurn. I k.

Veel kord taidlusest

(Algus eelmises lehes)

● SEITSMENDAD OLID FÜÜSIKUD

Väike paroodia iseenda elust. Vahetu ja vaba, naeris saal, naersid tegijad. Viimase puhul tahaks öelda, et parem kui oma naljade peale tõsiseks suudetaks jääda. Mõningad apsud, mis kavas olid, andsid loole isegi värvi juurde, kuid kasulikum olnuks see enne esitamist korralikult läbi harjutada. Mängitus oli lusti ja värvi (viimast eriti filoloogi mingis), nii et kõikide teiste seas jäi kava žüriile silma ja selle eest **rebaseabsurdi preemia.**

● KAHEKSAS OLI MAJANDUS

Pärast juristide mammutprogrammi ei olnud just lihtne lavale tulla. Sellepärast alustati veidi bravuurikaltki. Loeti oma kursusekaaslase luuletust, improviseeriti «Maid ja rahvaid», lauldi laul koduloomadest. Tore, et lavale tuldi hoogsalt, publiku seast. Tehtu jäi aga napiks.

● ÜHEKSANDAD OLID KEEMIKUD

Nemad pühendasid oma kava Mongoolia RV moodustamise 60. aastapäevale. Mängiti väikseid mongoli poisse-tüdrukuid. **Žürii tõstis mongolina esile Jüri Ruutu.** Tekstide mittepeasolek eriti ei häirinudki, imelikuna võis aga tunduda teema valik.

● LÕPUKOLMIK

Eesti filoloogid esitasid kava J. Smuuli «Järvesuu poiste» ainetel. Tehtus puudus loogiline seos. Kasutatud oli keskkooliajast enam tuntud lõike. Mida olulist öelda taheti, jäigi selgusetuks.

Geoloogid magasid Ervin Lazari «Hommikumuinasjuttu». Teisiti öelda ei oska, sest kogu aeg tõepoolest magati laval ära. Selgituseks öeldi, et see on ülimalt tudenglik — oma tõetera on selles vaieldamatult. Kui magamist oleks laiendatud ja muidki momente sisse toodud, saanuks väga toreda kava.

«Kuulake aja ja ajaloo häält,» ütlesid ajaloolased. Aga mida sina kuulad, kui kuulda ei ole... Tuntud luuletajate loomingust üksi on vähe, seda tuleb ka korralikult esitada.

Taidluskonkurss sai läbi. Esinemis- ja osasaamisrõõm loodetavasti veel mitte. Järgmine võimalus enda näitamiseks ka kõikidele teistele avaneb kevadel. Seniks ideede laagerdumist!

MARGIT MIKK

Ilmub «Vana Kannel»

Teadupärast võetakse detsembrikuu lõpuni meie raamatukauplustes vastu regilaulude süstemaatilise väljaande

VANA KANNEL

ettetellimisi.

Hakkab ilmuma topograafilis-tüpoloogilisel printsiibil koostatud regilaulude kogu koos olemasolevate viisiüleskirjutustega. Väljaanne on varustatud vajalikkude kommentaaridega, lisaks on iga kõite juures vastava kihelkonna ajalugu, murdeülevaade, sõnastikud, üleskirjutajate, laulikute ja muud vajalikud registrid.

See on niihästi kultuurilooline kui ka rahva sõnakunstiteos, meie esivanemate paljude sajandite pikkuse kultuuriloo, inimeste elamuste, mõtete ja suhtumiste peegeldus oma parimas vormis. Teos peaks leiduma igas kodus. Seda vajavad ju ka meie järelpõlved.

Kõited lähevad müügile ainult ettetellimise korras. See on ainus võimalus teose omandamiseks nii teadus- ja õppeasutustel kui ka mis tahes organisatsioonidel ja isikutel. Väljaande uustrükki ei tule.

Väljaande koostajad on pidanud silmas nii selle ala teadustöötajaid kui ka igaüht, kes rahva vaimuloomingu vastu huvi tunneb.

Teose omandamise ja sellesse süvenemisega saame osa rahva mineviku kultuuripärandist, ilmutame tänu ja lugupidamist selle vaimuvara loojaile sajandite taha, ühtlasi selle kogujatele Hupelist, Kreutzwaldist ja Hurdast alates kuni tänapäeva korrespondentideni, erialatöötajateni ja arvukate üliõpilaskogujateni.

Sooviga meelde tuletada selle haruldase väljaande tähtsust ja ettetellimise lühikest aega

väljaande peatoimetaja
EDUARD LAUGASTE.

KES ON PARIM

Juba mitu aastat järjest on ka meie lehelugejad ära märkinud oma lemmikmuusikud. Meenutuseks möödunud aasta küsitluse paremaid: «Rock Hotel», Ivo Linna, «Turist», «Ilus maa» ... Täidame nüüdki selle talongi ja laseme peahoone valvelaua postkasti või toimetuse uksel asuvasse kasti. Aega üks nädal — kuni 21. detsembrini. Tulemused teatame aasta viimases lehes.

1. **parim ansambel —**
2. **„ meeslaulja —**
3. **„ naislaulja —**
4. **„ muusikapala (eesti autor)**
5. **„** *show*-**ansambel —**
6. **„ pillimees —**

LÕIKA VÄLJA JA LASE POSTKASTI!

TÄHTPÄEVAKALENDER

A. Sadovski

(6. dets. 1859—26. dets. 1923)

6. detsembril möödus 125 aastat tunnustatud füüsiku Aleksandr Sadovski sünnist.

A. Sadovski oli Peterburi ülikooli kasvandik. 1894. aastal kaitses ta magistriväitekirja ja määrati Tartu ülikooli erakorralise füüsikaprofessori kohale. Aastail 1894—1917 juhtis ta füüsikakateedrit.

A. Sadovski luges füüsika üldkursust ja teoreetilise füüsika erikursustena termodünaamikat ning elektrodünaamikat. 1906—1907 oli ta prorektor. Sadovski oli silmapaistev lektor ja hea metoodik. Ta reorganiseeris füüsika praktikumi ja täiustas demonstratsioonkatsete aparatuuri. Juba 1896. aastal rakendas ta röntgenikiirgust.

Tema teaduslike töödena olid tähtsad uurimused valguse mehhaanilise toime kohta kristallidele. 1899. aastal valmis doktoriväitekiri «Elektromagnetlainete ja valguse ponderomotoorne toime kristallidele». See lükati oponentide poolt tagasi, sest puudus eksperimentaalne tõestus. Alles 1935. aastal tegi ta katseliselt efekti kindlaks, selle suuruse määras Ameerika füüsik R. A. Beth.

1917. aastal anti A. Sadovskile Peterburi ülikoolis füüsikadoktorikraad *honoris causa*. Samal aastal lahkus ta Tartu ülikoolist ja töötas hiljem professorina vene ülikoolis Prahas.

SIRJE KARIS

N. Kuznetsov

(17. dets. 1864—12. mai 1932)

17. detsembril möödub 120 aastat Tartu ülikooli botaanikaprofessori, Peterburi TA korrespondentliikme Nikolai Kuznetsovi sünnist. Tartu ülikoolis töötas ta 1895—1914, rajades siin oma koolkonna, mis rikastas kogu maailma botaanikateadust. Ta võttis aktiivselt osa ekspeditsioonidest Arhangelski kubermangu, Põhja-Uuralitesse ja Kaukaasiasse, uurides nende piirkondade floorat. Alates 1900. aastast hakkas ilmuma üks tema ulatuslikumaid ja täiuslikumaid töid sellelt alalt — «Kaukaasia kriitiline floora», mida kasutatakse praegugi. 1900—1914 ilmus N. Kuznetsovi juhendamisel ja toimetamisel ajakiri «Труды Ботанического сада Императорского Юрьевского университета», mis kujunes ülevenemaaliseks botaanika-alaseks häälekandjaks. Peale selle oli ta vene botaanika esimese taimede fülogeneetilise süsteemi autor. Tema ajal reorganiseeriti ka botaanikaaia osakonnad.

Esimese maailmasõja ajal sai N. Kuznetsovist Nikita botaanikaaia direktor. Samal ajal võttis ta energilise organisaatorina osa Krimmi ülikooli organiseerimisest. Alates 1921. aastast oli ta Petrogradi Peabotaanikaaia geobotaanikaosakonna juhataja ning tegeles põhiliselt NSV Liidu Euroopaosa geobotaaniliste kaartide koostamisega.

Kuznetsovi teaduslik-pedagoogiline tegevus leidis laialdast tunnustust juba tema eluajal. Teda autasustati P. P. Semjonov-Tjan-Šanski nimelise kuldmedaliga ning valiti mitmete teaduslike seltside auliikmeks.

N. Kuznetsov on ere näide selle kohta, millist osa on etendanud Tartu ülikooli õppejõud Tsaari-Venemaa, NSV Liidu ja maailma teaduse arengus.

MARJE RAUDSEPP

Hetked...

(Algus 1. lk.)

juhataja dotsent David Džagatspanjan.

Tartu ülikoolis on hariduse poole püüelnud mitme rahvuse üliõpilased. Praegugi õpib siin paarikümne erineva rahvuse liiget. Ei tasuks vist kaheldagi, et kui järgmine kord meenutaksime ühiselt mõne teise maa poega, kes Tartust viivad saanud, siis leiaksime kindlasti tema emakeeles lauljaid ja võõnelejaid. Nii internatsionaalsed oleme olnud ja oleme.

VARJE SOOTAK

Idee «TRÜle»

LÕIKA VÄLJA JA LASE POSTKASTI!

Ideevõistluse on aasta lõpul välja kuulutanud ikka «Edasi» leht. Täna pakume mõtlemisainet meiegi, nii et ajud tööle! Huvitavamate ettepanekute tegijaid ootab tasuta «TRÜ» aastakäik, mõni üllatusauhind jm. Pakutu võtame kokku ja anname teada uue aasta esimeses lehenumbris.

Kas Sind rahuldab meie ajalehes praegu esitatav üleülikooliline info? Mis on puudu? . . . . . .

Kas oma teaduskonnaelu on lehes piisavalt kajastatud? Mida ootad? . . . . . .

Milliseid üliõpilasprobleeme pole sa «TRÜst» leidnud? . . . . . .

Milliseid uusi rubriike pakud? . . . . . .

Nimeta mõni üliõpilasautor, kelle kirjutisi ootad. . . . . . .

Millist nime võiks kanda nädalaveeru rubriik? . . . . . .

Kas oled teinud TRÜle kaastööd? Kui ei, siis miks? . . . . . .

Millest tahaksid i s e kirjutada? . . . . . .

Sinu nimi, osakond, kursus . . . . . .

Toimetus tänab Sind vastamise eest! Nüüd lõika see välja ja lase peahoone valvelaua või toimetuse uksel asuvasse postkasti. Aega on selleks 1 nädal, seega reedeni, 21. detsembrini.

Ühiselamu - kas ka ühiskodu?

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni 28. konverentsi otsuses on öeldud muu hulgas: «Tuleb tõsta nõudlikkust ühiselamunõukogu töö üle, organiseerida reide distsipliini, majutuseeskirjade ja valvekorrast kinnipidamise kontrollimiseks ning reageerida kohe kõigile rikkumistele komsomoli mõjutusvahenditega.» Konverentsist on möödas kaks kuud. Kas selle ajaga on ühiselamutes midagi muutunud? Sellele küsimusele läksid vastust otsima komsomolikomitee olmesektori juhataja Priit Teder (maj. II k.), kureeriv asesekretär Jaan Vihrov, KORi esindaja Priit Rööp (õig. II k.) ja pressisektori liige Triin Rahnu (õig. II k.). Sedapuhku käidi asja uurimas Pälsoni 23 ja Tiigi 14 ühiselamus.

● **Ajalooteaduskonna** ühiselamu valvelauas oldi resoluutsed — tuli kirja panna nimed ja külastamise põhjus. Ülikooli kõige vanema ühiselamu fuajee jättis meeldiva mulje — puhas, nägusate stendide ja puhkenurgaga koridor. Seinal oli täiesti korras telefon, mida paraku käib kasutamas kogu linna rahvas. See komplitseerib märgatavalt valve tööd. Hilisest õhtutunnist hoolimata leidsime oma tööruumist ühiselamu **komandandi Oie Avamere**. Ja ikka oli tema juurde tulijaid — kes piltidega, kes rotimürgi järele jne. Esimene asi, millest komandant rääkida tahtis, oli 9. detsembri ER «Tulipunkt», kus ülikooli ühiselamutest räägiti ainult miinuspoolest ja seda ülivõrdes.

Mida mõtles raadioreporter Terje Soots, kui ta valis ühiselamutes olukorda hindama purjus noormehe, kes on ülikoolist eksmatrikuleeritud. Raske öelda, igatahes nördimust valmistati sellega paljudele TRÜ pere liikmetele.

Pälsoni 23 ühiselamusse saab sisse alates 11. oktoobrist ainult loa ettenäitamisel. Rohkem kui pooltel detsembri alguses ühiselamusse elama asunud «nullikatest» on praeguseks load käes.

Oie Avameri ütles: «Valves käiakse üpris usinasti, seda suurelt jaolt tänu **valveülemale Raul Salumile**. Vaheaja valvegraafik valmib majanõukogul koos dekanaadiga. **Majanõukogu esimees Tõnu Sepp** on väga tubli, kiitust väärib **III kursuse vanem Mare Räis.**»

Veel palus komandant tänada I kursuse õigusteaduskonna tudengit **Üllar Kaljustet**, kes aitas valves olnud tüdrukutel tagasi tõrjuda ühiselamusse sissetungijaid. Jutu lõpetuseks ütles komandant, et oma rahvaga (st. statsionaarsete üliõpilastega) probleeme pole, küll aga on tulnud kana kitkuda kaugõppijatega.

JAAN VIHROV

* * *

● Ühiselamu = kodu. Kas see võrdsus kehtib? Kodu — see on soojus, hubasus, peremehetunne. Kust algab kodu üliõpilase jaoks **Tiigi tänava 14. majas**? Välisuksest, purdest üle kraavi või oma toa uksest. Loomulikult oma toast. Teeme remondi, toome vaiba, kardinad, laudlinad, lambid ja mis kõik veel. Üht-teist saab ehk keldrikorruse laostki, kui jätkub. Seame end sisse. Loome selles oma soojuse, hubasuse, peremehetunde. Kõlab ilusasti, aga... Mis toimub teispool oma toa ust? Kas ei tuleks kodu algust otsida siiski välisukse lävepaku juurest?

Reidil kõlas arvamus, et kui koridorides oleksid näiteks vaibad, puhketoad näeksid välja tõepoolest oma nime väärilselt... Sõnaga — uksest sisse astudes tunneksid end olevat kodus. Siis poleks ühiselamu korrashoidmisega vist muret. Elanikud juba ise nõuaksid seda endalt ja teistelt. Kas utoopia?

Kust saada kogu see materjal ja kes seda eraldakski? Eeldada võib, et kõik lõhutakse niikuinii ära. Ja olemegi jõudnud korrarikkujateni. Kes need on? Kuidas takistada nende isikute «kangelastegusid»? Aga milleks on siis olemas valvelaud? Tema ju selekteerib uksest sisenejad omadeks ja võõrasteks. Kui võõraid majas pole, eks oma sulidega saab ikka hakkama.

Ühiselamuluba on olemas kõigil sissekirjutatutel. Olemas on, aga kaasas ei kanta. Miks? Ei nõuta! Milline on siis üldse valvelauas istuja funktsioon? Õigusteaduskonna üliõpilase vastus oleks arvatavasti: «Istun ära kuus tundi kasvatustöö prodekaani ja ühikast väljaviskamise hirmus. Mida ma valvan? — Telefoni.» Sisse-väljatulijad valves olijat nagu ei huvitagi. Kinni püütakse pidada ainult ilmselt kurjade kavatsustega inimest. Pealegi ei ole igaühelt mõtet luba küsida. Oma maja elanike näod ju enamasti tuttavad.

Pilk ajalukku. 60. aastatel loobuti Tiigi 14 ühiselamus palgalisest valvest. Kommunistlikud noored arvasid enda valvamisega ise toime tulevat. Nüüd, 80. aastatel arvab **ühiselamu vanem Vahur Glaase**, et nii päeval kui öösel peaks siiski olema palgaline valve. See tagaks stabiilse süsteemi. Mis teha — majja sisenedes pole mõnikord valvet eest leida. Sel juhul poleks mõtet ka ühiselamuluba nõuda, kui selle näitamine rohkem valsitaktis käiks. Välja peab kujunema harjumus: astun uksest sisse, näitan loa ette või kui olen võõras, kirjutan nime külalisraamatusse ja lähen edasi. Täpselt nagu ajaloolastel juba sisse seatud ning kogu ni ilma päevase palgalise valveta.

Veel ühiselamuloast. Selline vihikupaberi paksune leht kuluks tahestahtmata pideva kasutamisega ära, kas see ei võiks olla paksemast paberist ning raamatukogupileti formaadiga. Mahuks ilusasti kaante vahele, nagu näiteks filmiklubi pilet.

Üks Tiigi tänava ühiselamu elaniku muredest koondub lausesse: «Maja vajab kapitaalremonti.» Majas on käidud kasukates, sest ei olnud sooja vett ja vahepeal polnud torudes külmagi. Ja veel küsib Tiigi ühiselamu asukas: kui kaua peab ta turnima majja minnes kolme kääksuva lauajupi peal? Akrobaatilisi võimeid on arendatud septembrist saadik.

Mida siit järeldada? Kui sirgeks rääkida toodud probleemide küsimärgid, hakkaks ka juuraka ja matemaatiku kodu ühiselamu välisuksest!

TRIIN RAHNU

Paul Kard

(Algus 2. lk.)

sena tehtule valiti ta ENSV TA kirjavahetajaliikmeks (1961). 1971 ilmus kokkuvõttev monograafia; intensiivne töö selles rakenduslikus uurimissuunas kestab siiani.

Pikka aega on prof. P. Kardi köitnud ka füüsika filosoofilised ja metodoloogilised probleemid. Avaldanud ise sel alal üle veerandsaja uurimuse, on ta selleteemalise TRÜ toimetiste sarja toimetajana pidevalt innustanud ka kolleege tegelema oma füüsikaliste arusaamade filosoofilise mõtestamisega.

Juubilari teaduslike huvisuundade loetelu võiks jätkata: kokku tuleb üle 150 publikatsiooni, sealhulgas I monograafia ja 12 õppevahendit. Aga mõnigi tööl õik jääb neis arvudes kajastamata. Kasvõi osavõtt TRÜ ajaloo koostamisest: P. Kardi hooleks oli Tartu füüsika varasemate, suhteliselt vähe uuritud arenguetappide kriitiline käsitlus. Või ligi kakskümmend aastat tööd ENE füüsikaosakonna ühiskondliku juhina, mis algas eriala märksõnastiku koostamise ja autorite kollektiivi organiseerimisega ning jätkus üleskerkinud kiireloomuliste küsimuste lahendamisega. Lisaks üle 500 artikli ENE-le tema enese sulest.

Prof. Paul Kardi tööd tunnustavad arvukad aukirjad, ENSV teenelise teadlase aunimetus, Tööpunalipu orden, orden «Austuse märk» ja Lenini orden.

Siiras lugupidamises õnnitlevad füüsikud oma professorit, soovivad talle tugevat tervist ja raugematut tööindu.

Teoreetilise füüsika kateeder

Tuusikud

1985. aasta I kvartaliks on saabunud töötajate ametiühingu komiteele järgmised sanatooriumituusikud:

Valgevene «Pridneprovski» 7.03.—30.03. — liigeste-günekol. h. 48.—

Zelenogradsk 19.01.—11.02. — liigeste-närvi-günekol. h. 37.50.

Haapsalu «Laine» 6.01.—29.01. — liigeste h. 34.50.

Kislovodsk «Narsan» 13.03.—05.04. — südame-vereringeh. 48.—

Svetlogorsk «Otradnoje» 21.03.—13.04. — südame-närvih. 33.—

Pärnu «Rahu» 29.01.—21.02. — seedeelundite h. 48.—

Pärnu «Rahu» 22.03.—14.04. — liigeste h. 34.50.

Pärnu «Sõprus» 20.02.—15.03. — südame-vereringeh. 34.50.

Pärnu «Estonia» 16.02.—11.03. — närvisüsteemih. 34.50.

Anapa (ambul.) 12.02.—7.03. — südamehingamist.-liigeste-närvih. 35.70.

Üliõpilaste ametiühingu sanatooriumituusikud:

Krimmi lõunarannik «Mishor» 16.01.—8.02. hingamisteede ja närvisüsteemi h. 48.—

Pärnu «Rahu» 24.01.—16.02. seedeelundite h. 48.—

Läti «Jaunkemeri» 17.01.—9.02. liigeste h. 53.—

Haapsalu «Laine» 27.01.—19.02. liigeste h. 34.50

Pärnu «Estonia» 19.01.—11.02. närvisüsteemi h. 34.50.

«Svetlogorsk» 18.01—10.02. südame-vereringe ja närvisüsteemi h. 33.—

Anapa (ambul.) 17.01.—9.02. südame-, hingamisteede, liigeste ja närvih. 35.70.

Avaldused esitada ametiühingukomiteedesse.

FILMIKLUBIS

Palume liikmepiletite järele tulla veel sel semestril. Pileteid saab kätte enne seansi algust. Jälgige reklaami!

TARTU NAKis

esmaspäeval, 17. detsembril räägib **Priidu Beier** Sergei Djagilevist ja modernsest kunstist. Neljapäeval, 20. detsembril on **Aado Lintropi** autoriõhtu. Algus mõlemal Kirjanduse Majas (Õpetaja t. 12) kl. 18.

KLUBIS

Reedel, 14. dets. kl. 22 biitlihuvilistele biitlite meenutamise õhtu.

Laupäeval, 15. dets. kl. 22 keskõödisko.

Pühapäeval, 16. dets. kl. 21 diskoõhtu «Vee, vee, vett».

SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT ● SPORT

Meeste korvpallist ülikoolis ja Eestis

30. novembrist 3. detsembrini peeti TRÜ spordihoones Eesti NSV meeste korvpallimeistrivõistluste esiliiga turniiri mängud. Kuigi ülikooli meeskond alistas kõik kolm vastast (Rapla EPT 90:75, Saadjärve kolhoosi 81:79 ja EPA Tartu Metsakombinaadi 86:60), jäi sellest ometi kaheksa tugevama hulka pääsemiseks väheks. See aga tähendab, et jätkata tuleb teises liigas.

Pärast turniiri lõppu vestlesin ülikooli ja Eesti korvpalli probleemidest TRÜ meeskonna treeneri Aarne Laosiga. A. Laos ütles, et vaatamata näilisele ebaedule, pole tal oma hoolealustele tõsiseid etteheiteid.

Kuid millest on siiski tingitud, et TRÜ meeskond, kes veel kümmekonna aasta eest oli üks tugevamaid kui mitte kõige tugevam Eestis, on praeguseks oma positsioonid loovutanud? Põhjusi on mitu. Üks on see, et kehakultuuriteaduskonnas, kuhu loogiliselt võttes peaks olema koondunud meeskonna tuumik, pole vajalikul tasemel mängijaid. Teiste teaduskondade (näiteks arsteteaduskonnast kuulub võistkonda mitu mängijat) noormeestel aga ei jätku erialaste õpingute kõrvalt piisavalt aega korvpallitreeninguteks.

Teiseks põhjuseks, miks kõrgkoolide meeskondadel asutuste ja ettevõtete omadega raske konkureerida, on vajalike materiaalsete vahendite nappus. Kurioosse näitena märkis treener, et ülikooli meeskonnal on kõigest üksainus võistlusdress!!!

Osaliselt eelmisest probleemist on võib-olla tingitud ka see, et viimastel aastatel meie andekamad noormängijad pärast TSIKi lõpetamist enam TRÜsse õppima ei tule. Needki vähesed, kes tulnud, on praegu armeeteenistuses.

Ometi ei saa öelda, et olukord meeste korvpalliga ülikoolis katastroofiline oleks. Baasid (eeskätt uus spordihoone) on korralikud — nii et igal tudengil, kel asja vastu huvi, on võimalused mängimiseks olemas.

Head baasid omakorda on loonud eelduse TRÜ spordiklubi juurde oma korvpallikooli asutamiseks. Seal hakkavad treenima koolinoored, kellest tulevikus loodetakse korvpallimeeskonnale korralikku täiendust.

Eesti meeste korvpallist rääkides oli A. Laos pessimistlikult meelestatud. Ta kardab, et lähemate aastate või isegi aastakümne(te) jooksul poie loota, et meie esindusmeeskond tagasi kõrgliigasse jõuaks. Praeguse olukorra tõelisi põhjusi on aga raske leida ja otsest süüdlast, kellele näpuga võiks näidata, polegi.

Mida siis peale hakata? Tuleb vaid kannatlikult ja hingestatult edasi töötada ning loota, et praegustest perspektiivikatest noortest ka tõesti head mängumehed kasvavad.

INDREK KANNIK,
žurn. I k.

Mida teeb RKA?

Aastalõpu kokkuvõtteid me veel teha ei saa, sest tantsuaasta '84 pole lõppenud. Võib aga kindlalt öelda, et see on olnud loominguline ja mitmete suurte ülesastumiste aasta. Sügisel esinesime uue kavaga, mis koosneb algupärastest ja ka uudisloomingulistest eesti tantsudest. Enne oktoobripühi oli kirev kontsert Tartus. Külakosti viisime Alatskivi ja läinud nädalavahetusel Vastseliina rahvale. Meeldiv uudis saabus paar nädalat tagasi — meie rahvakunstiansambel on arvatud TRÜ taidluskollektiividest ainsana ülemaailmse noorsoo- ja üliõpilasfestivali esinejate kirja.

Vahetult enne aastavahetust seisavad ansamblil ees ülesastumised Tartus. **Kui keegi peaks veel kõhklema, kas tulla meie sekka või mitte, siis olgu teada, et RKA võtab soovija vastu (oodatud on noormehed I—III kursuselt).** 1985. aasta tõotab tulla esinemisrohke ja huvitav: kontserdid kodulinnas, Tallinnas ja mujal. Aprillis täitub aga 40 aastat meie ansambli loomisest.

VAMBOLA PAAVO

Uut teatmekirjandust

Kodin suuri eläinkirja. — Espoo: Weilin+Göös, 1982.

Soome suur loomaentsüklopeedia hõlmab kogu maailma loomariiki. Väljaanne paistab sisulise mahukuse kõrval silma ka heade illustratsioonidega. Kasutamist hõlbustab register iga köite lõpul.

—1. painos: A—Haa. — 394 s., ill.

—2. painos: Hai—Jo. — 392 s., ill.

—3. painos: Ju—Kirp. — 390 s., ill.

—4. painos: Kirv—La. — 391 s., ill.

—5. painos: Le—Merim. — 381 s., ill.

—6. painos: Merin—Para. — 381 s., ill.

—7. painos: Pari—Rap. — 380 s., ill.

—8. painos: Ras—Ski. — 391 s., ill.

—9. painos: Sko—Tõr. — 390 s., ill.

—10. painos: Töy—Ä. — 378 s., ill.

Toimetaja VARJE SOOTAK

«TRÜ» Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 4487. MB-11411. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi, ELKNÜ TRÜ komitee ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 37 (1396) Reedel, 21. detsembril Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

SÕNUM

Linna komsomoli-konverentsilt

Laupäeval toimunud konverentsi sõnavõtjate hulgas oli ka ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Arvo Lamp, kes kõneles internatsionaalsest kasvatustööst ülikoolis. Praegu õpib meil 25 rahvuse liikmeid. Ühelt poolt hõlmabki see töölõik ülikoolis tehtavat tööd, teiselt poolt kontakte teiste kõrgkoolidega. Sisukaid näiteid saab tuua interklubist, EÜEst, ÜTÜst jm.

Linnakomiteesse valiti 61 liiget, sealhulgas TRÜst Arvo Lamp, asesekretärid Ardo Kubjas (mat. IV k.) ja Verni Loodmaa, Sulev Ulp (ravi IV k.), Kaia Palm (keemia III k.), Tiit Vajak (õig. I k.), Tambet Tampuu (õig. IV k.) ning Sirje Astel üliõpilaste ametiühingukomiteest ja Ülle Kirsimägi teadusosakonnast.

13-liikmelisse büroosse kuulub ülikoolist Arvo Lamp.

Linnakomitee sekretärideks valiti uuesti Vello Tamm (esimene), Ülle Lepp (teine) ja Silja Kikerpill.

Kutsehariduse seminaril

Arutati teisipäeval ja kolmapäeval kutsesuunitluse ümberkorraldamist seoses uue koolireformiga. Peale korraldajate TRÜ ja haridusministeeriumi osalesid kutsehariduskomitee, töökomitee jt. vastavate asutuste esindajad.

Seminari tööst võtsid osa ka rektor prof. Arnold Koop, haridusministri asetäitja Franz Oper jt. Ettekanded olid ka sotsioloogiaosakonna juhatajal Paul Kenkmannil ja kutsesuunitluse kabineti juhatajal Aimi Sukamäel. Tutvuti ka ülikooli kutsesuunitlustööga ja vaadati teadusraamatukogu näitust «Koolireform ja ülikool».

ÜTÜ parimad

Nädal tagasi kogunesid EPA aulasse ÜTÜ vabariikliku konkursi parimad. Üliõpilaste teadustöö kokkuvõtte tegi ÜTÜ Vabariikliku Nõukogu esimees prof. Johannes Tammeorg. KKEH ministri asetäitja Heimar Peremees andis laureaatidele kätte diplomid, aukirjad ja preemiad. TRÜst pälvis I järgu diplomi, rinnamärgi ja preemia 18, I järgu diplomi ja rinnamärgi 47, II järgu diplomi ja rinnamärgi 25 üliõpilast. Laureaadid teeme teatavaks mõnes järgmises lehenumbris.

KERSTI SAVI

40 aastat TRÜ toimetisi

14. detsembril 1944 otsustati ülikoolis hakata taas välja andma toimetiste sarja. Peatoimetaja ülesanded võttis enda kanda kogemustega Richard Kleis. Järgmine aasta kulus ettevalmistavale tööle, esimene vihik nägi ilmavalgust 1946. aastal ning see oli prof. Julius Tehveri monograafia. Siitpeale on toimetisi ilmunud 688 vihikut. Et toimetiste väljaandmist Tartu ülikoolis alustati aga juba 1893. aastal, siis ulatub vihikute üldarv 978 numbrini.

Toimetiste taasilmumise tähtpäeva tähistati TRÜ IV raamatupäevaga ülikooli ajaloo muuseumis Toomel. Kuulati kirjastus- ja trükiosakonna juhataja Marta Raisma ettekannet ning prorektor dots. Valter Haameri, prof. Paul Alvre, õigusdoktor Leo Leesmendi, prof. Lembit Allikmetsa, prof. Johannes Kalitsa jt. sõnavõtte.

Ülikooli kirjastus on nii toimetiste vihikute kui ka muude materjalide trükkimisel teinud tänuväärset tööd. Ees seisab kolimine uutesse ruumidesse Tiigi tänaval, paranevad töötingimused ja ehk tuleb juurde ka uut tehnikat. Jätkugu vaid ülikoolirahval tuumakaid mõtteid, mida toimetistevihiku kaante vahele panna!

Muuseumis on avatud ka väike tähtpäevanäitus.

JAAN SOOTAK

Tihe detsember

13. detsembril toimus EPA metsanduse õppehoones seminar, detsembrikuu ürituste seerias kolmas. 1. detsembril külastasime Jaan Kaplinski juhendamisel Kaljo Põllu nativistlikus laadis graafika väljapanekut. 5. kuupäeval aga esines meile Veljo Ranniku, kes slaidide ja asjatundliku jutu abil valgustas vabariigi teravamaid looduskasutuse ja keskkonnakaitse probleeme.

Detsembriseminari pealkiri oli küllaltki palju lubav — ««Elu ja surma küsimus» — ökoloogia päevaprobleeme». Osalejate ühisarvamus oli, et esinenud LK-ringi vilistlased ei petnud õhtule pandud lootusi. **Jüri Roosaare** (TRÜ) analüüsis G. Repossi populaarset raamatut «Elu ja surma küsimus» ning käsitles ökoloogilisi teadustõdesid ja müüte. Keskkonnakaitsest linnas (Tartu näitel) rääkis looduskaitseinspektor **Uku Alakivi** ja kaevanduspiirkonnas **Ülo Sults** (RPUI «Eesti Maaparandusprojekt»), seonduvalt põllumajandusega **Ülo Mander** (EPA). Seminari lõpul seoti suured ja väikesed probleemid Vanemuise pargi teemaga.

Esmaspäeval oli Vanemuise 46 õppehoone geograafiaauditoorium jälle üliõpilastest tulvil. Ringi teaduslik juhendaja Jaan Eilart tutvustas kuulajaile IUCN XVI peaassambleel toimunut, samuti Hispaania loodust ja kunsti põneva slaidivaliku vahendusel.

REIN AHAS,
geogr. I k.

KULTUURIORGANISAATORID!

Teadmiseks komsomoli- ja ametiühingubüroode kultuuriorganisaatoreile:

kevadine teaduskondadevaheline taidluskonkurss toimub 29. ja 30. märtsil;

TRÜ laulukonkurss «Tudengilaul 85» aga 15. märtsil.

Võistluste juhendid ilmuvad järgmise semestri esimestes lehtedes.

I KURSUSTE TAIDLEJAD!

Teie esinemiste pildid on valmis ja ootavad äraviimist **veel sel aastal.** Kätte saab klubis iga päev kl. 16—18 ruumist 207.

Meie üliõpilased olid tublid

Olümpiaad «Üliõpilane ja teaduslik-tehniline progress» toimub kolmes voorus. Kevadsemestril on ülikoolisisene ja vabariiklik, sügissemestril üleliiduline voor. Võisteldakse paarikümnes eri- ja üldaines.

Nüüd on lõppenud **üleliiduline voor.** Võistkondadesse kuulus neli üliõpilast ja üks võistkonda esindav õppejõud. Kõige edukamad olid **füüsikaüliõpilased,** kes 17 võistkonna hulgast tulid Moskva RÜs võõrustajate ja Leningradi RÜ järel kolmandaks (juhendav õppejõud v.-õp. Lembit Sossi). Individuaalselt sai **Agu Kivimägi** (IV k.) 10. koha ja laureaadidiplomi, **Priit Truusalu** (IV k.) 12. koha. Hästi lahendasid ülesandeid ka **Kaupo Palu** (III k.) ja **Priit Ainsaar** (II k.).

Niisama edukad olid ka **raviosakonna** üliõpilased Harkovis, kus keemias (üldainena) saavutati III koht (juhendav õppejõud dots. Heldur Keis). Võistkonda kuulusid **Andres Idla, Ülle Uustalu, Benno Margus** (II k.) ja **Ardi Meriloo** (III k.).

Neljandale kohale tulid inglise filoloogid ja pediaatrid. Inglise keele erialakonkursist (juhendaja dots. H. Liiv) ja pediaatriast (juhendaja dots. H. Tälli) oli juttu «TRÜs» ja «Noorte Hääles».

Saksa filoloogide võistkond saavutas kuuenda koha. Individuaalselt tuli seitsmendale kohale V k. üliõpilane **Katri Kottav.**

Ka õigusteadlaste (õp. E. Kergandberg), keemikute (v.-õp. H. Kuus) ja matemaatikute (dots. U. Kaljulaid) vastavalt 8., 9. ja 10. koht ei ole tugeva konkurentsi puhul laita tulemused.

Olümpiaad on üliõpilastele väga kasulik. Saab võrrelda omavahelist teadmiste taset, proovida oma «hallide ajurakkude» jõudu; võrrelda ka erinevate kõrgkoolide taset. Üliõpilastele avaneb meeldiv võimalus kontakteeruda teiste üliõpilastega. See tuleb igati kasuks ka vene keele paremal omandamisel.

Vaatamata sellele, et paljudel erialadel esineti edukalt, tuleks edaspidi veelgi rohkem tegelda võistkondade ettevalmistamisega. Kateedrid ja teaduskonnad peaksid kinnistama selleks kindlad õppejõud ning nende töod tuleks ka vastavalt arvestada. Tänapäeva diferentseeritud õpetamise ajastul võiks selline ettevalmistus haarata isegi suuremat gruppi tugevamaid üliõpilasi, kui seda on olümpiaadil esinev võistkond. Selline süvendatud ettevalmistus tuleb tulevastele spetsialistidele ainult kasuks.

Kevadel algab uus, ülikoolisisene voor. Soovime kõigile edu ja julget pealehakkamist!

Prof. LEMBIT PUNG,
olümpiaadi organiseerimiskomisjoni esimees

Esimesed piletid käes

13. detsembri koosolekul tegi esimesed kokkuvõtted tehtust esimees Ants Kull. Esimene kuu on kulunud peamiselt iseseisva organisatsiooni moodustamiseks ja selle tööle panemiseks. Seni ei oldud juriidiliselt veel päris täieõiguslikud — puudus pitsat —, nüüd seda muret enam ei ole. Rahul ei saa olla kõikide teaduskondadega, pealehakkamist jääb väheks. Et töö oskuste taha seisma ei jääks, moodustati aktiivikool. Selle struktuuri, metoodika ja õppeplaani koostas Egon Konsand, kes valiti ka aktiivikooli juhatajaks. Õppetööd hakkab suunama metoodikanõukogu, mille esimeheks hääletati Raul Eamets, õpetajateks kinnitati 15-liikmeline lektorite grupp.

Esmakursuslastele uute liikmepiletite kätteandmise ettevalmistamisest tegi kokkuvõtted Imbi Kärm: laita tuleb tulevasi arste ja filolooge, kiita majandusmehi ja kehakultuurlasi.

Esimesed liikmepiletid andis Ants Kull pidulikult päev hiljem TRÜ nõukogu saalis. Esimese pileti nr. 00387901 sai Anu Einla majandusteaduskonnast. Tema on ka pildil.

ÜLO VELDRE
ARVO VIILUPI foto

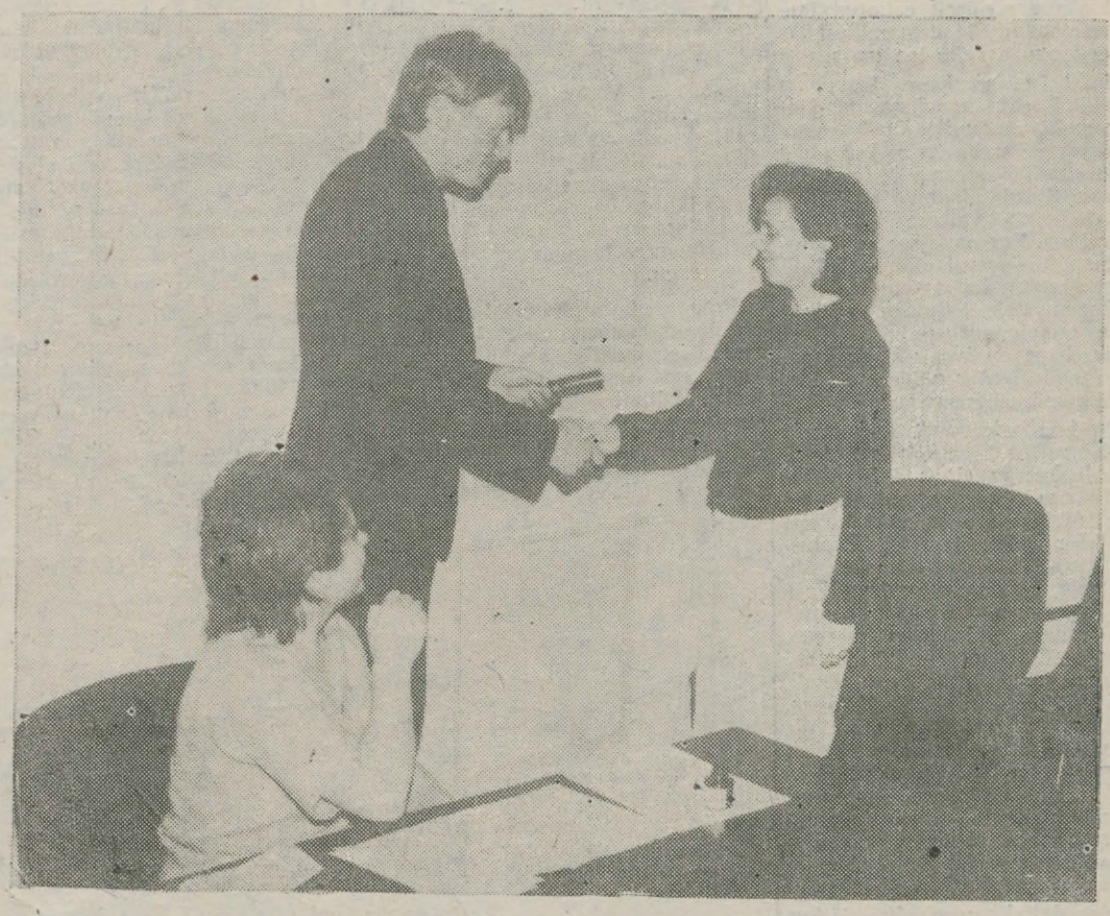

ARVO VIILUPI foto

Autasustamisi

ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga autasustati kauaaegse viljaka pedagoogilise ja teadusliku töö eest 60. sünnipäeval ENSV teenelist arsti, kateedrijuhatajat, prof. **Kadri Grossi** ja 70. sünnipäeval ENSV TA korrespondentliiget, prof. **Paul Kardi.** Mõlemad juubilarid pälvisid ka TRÜ aukirja.

ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga autasustati kauaaegse kohusetundliku töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest 60. sünnipäeva puhul pearaamatukoguhoidjat **Leida Alverit** ja 80. sünnipäeval eeskujuliku töö eest meister **Juhan Elgast.**

Komsomolikomitees

● Aasta viimasel koosolekul 18. detsembril said soovituse NLKP liikmekandidaadiks astujad **Ursel Soomets** ja **Aleksander Trummal** (mõl. keemia V k.).

● **Raviosakonna IV kursuse büroo tööst ELKNÜ TRÜ XXVIII konverentsi otsuste täitmisel andis aru kursuse sekretär Häli Mets.** Vaatamata organiseerimisraskustele (kursus on väga suur, tööl käib 65%) on tehtud head tööd.

● **Vaatluse all oli ka intersektori ja interklubi töö suhete arendamisel vennasvabariikide ja sotsialismimaade kõrgkoolidega.** Aru andsid sektori juhataja Merike Karlson (ingl. fil. IV k.) ja klubi president Ene Saamen (ingl. fil. II k.). Sõna võtsid ka teaduskondade sekretärid. Veebruaris vastu võetud otsus jäeti veel kontrollile.

Geograafid koos

Seal on kerge keskustella,
käojaani kudrutella,
laimujuttu laksutella
mõrud meeled mürgitada,
valed keeled vangistada.

1. detsember tõi peaaegu igast Eestimaa nurgast rohkesti geograafiavilistlasi. «Rebasteks lõõmine» oli kindlasti üks oodatumaid sündmusi nii korraldajaile — IV kursusele — kui ka endistele ja praegustele noortele geograafidele.

Päevaprogramm sai tihe. Alustati varasel lõunatunnil slaidide vaatamisega suvisest õppepraktikast Kaukaasias ja Koolas. Sügava mulje jättis Kaljo Põllu graafikanäitus Jaan Kaplinski kommentaaridega.

Õhtul jäid ülikooli klubisse sisenejail kõigepealt silma rahutusse parve kogunenud ootusärevad esmakursuslased. «Rebaste» tundmaõppimiseks olid seinale riputatud ankeedid, kus väljendusid igakülgselt nende fantaasia ja loomingulised võimed. Laialdast huvi äratas näitus «Käkker 84», kus oma näpuosavuse näitajaid oli igalt kursuselt. Teravmeelseid ja vaimukaid töid oli mitmeid. Siiski otsustas žürii esimese auhinna, armeenia konjaki väärilise taiese puudumise tõttu... enesele jätta. Kõige enam võitis poolehoiu õnnetu plastiliinist ahvike tekstiga: «Mis teil viga, aga mina pean veel arenema hakkama».

Lühike eeskava valgustas tabavalt mitmeid tahke geograafiatudengite elust. Enamik esinejaid olid meesterahvad, seepärast põhiprobleemid sõjalisest õpetusest ja naisküsimusest. Laval toimuvale lisasid värve mehiselt esitatud laulud omaloodud sõnadele, millest üks katkend on ka selle loo moto.

Pärast geograafilise kallakuga multifilmi «Kas maakera on ümmargune?» vaatamist jõudis esinemisjärjekord «rebasteni», kes pidid ükshaaval läbi tegema raske mäkketõusu. Kurule jõudnuid püüti liistule tõmmata väikese teadmistekontrolliga. Enamasti see ka õnnestus, sest küsimused olid spetsiifilised, tuginesid tudengielu teadmistele-kogemustele. Kuidas võikski vaene esmakursuslane aimata, et polaarrebane on V klassi geograafiaõpiku järgi «üks näide meie loomastiku mitmekesisusest».

Pärast rebaste vande andmist ja traditsioonilist ristimistseremooniat gloobusega algas õhtu mitteametlik osa rahvalike tantsulugude saatel. Vahepalana esitas I kursus oma juba taidlusülevaatuselt tuttava kava. Soovijail oli võimalik osta geograafiliste nimedega kokteile otse saalis asuvast baarist «Fox killer ehk убица лисиц». Kahju vaid, et ei suudetud klubi juhtkonnaga kokkuleppele jõuda laupäevaõhtuse disko ärajätmises. Kuigi toolidest oli ehitatud barjäär ja meie poolt pidev valve, imbus peole võõraid diskohuvilisi. Kas tõesti peavad üliõpilased oma osakonnaõhtu tarvis ruume otsides jooksma asutusest asutusse, kuigi vastavaks otstarbeks ehitatud maja on olemas?

Kõrgendatud meeleolu jätkus veel järgmiseks päevakski, mil toimus pingeline korvpallimatš vilistlaste ja üliõpilaste vahel. Kultuursed meelelahutused jätkusid täie hooga pärast võistlustki.

PILLE PENTEL,
geogr. II k.,
teaduskonna pressisekretär

Kirjasõnahoidjate tähtpäev

Ülikooli raamatukogu pere tähistab oma kauaaegsete kolleegide, Tartu ülikooli kasvandike sünnipäevi.

EHA SAARMAA sündis 21. detsembril 1924. a. Raamatukogutööle asus 1961. aasta kevadel. Töötanud mitmetel ametikohtadel ja erinevates osakondades, sai temast 1973. aastal teadusbibliograafiaosakonna peabibliograaf. Otseseks ülesandeks oli kartoteegi «Tartu ülikool 1918—1940» koostamine. Agarat osavõttu raamatukogu teadustööst kinnitavad ülikooli 350. aastapäeva auks koostatud bibliograafianimestik «Tartu ülikool kirjasõnas» (1983), äsja valminud käsikirja «Tartu Riiklik Ülikool. 1944.—1959. a. ilmunud tööde bibliograafia» toimetamine, TRÜ väljaannete ja õppejõudude tööde aastanimestike arstiteaduslike publikatsioonide märksõnastamine.

Paljud lugejad on kogenud E. Saarmaa vastutulelikkust bibliograafia-alaste probleemide lahendamisel: kirjandusloetelude redigeerimine, andmete otsimine ja täpsustamine, teemapäringud jne.

Suurt tööd on tehtud ja palju energiat kulutatud raamatukogulik-bibliograafiliste teadmiste õpetamisel arstiteaduskonna üliõpilastele. Energilist raamatukogu tutvustamist on kuulnud kümned külalised. Juubilar on ka tubli näituste koostaja ja nende tutvustaja nii sõnas kui kirjas. Praegugi on raamatukogus võimalik vaadata tema ettevalmistatud näitust «A. Valdes 100».

E. Saarmaa huviringi kuuluvad teater, iluuisutamine, mälumängud. Ta on ammune naisvõimleja, oma rühma vanem ja natuke ka matkaja. Olnud aastaid ametiühingu sotsiaalvolinik, on temast kujunenud «raamatukogu arst». Tema elurõõmsus ja teotahtelisus on sageli kadestatavad. Oma otsekohese reageeringuga töö- ja ühiskondliku elu küsimustele on ta lausa hämmastav ja imeteldavgi.

LAINE KILK nägi ilmavalgust sama aasta 22. detsembril. Tema raamatukogustaaž algas 1955. aastal. Saksa filoloogi oskusi ja teadmisi on ta kasutanud raamatukogutöös algusest peale, kataloogides võõrkeelset perioodikat. Juhatajavõimeid on tulnud proovida komplekteerimis- ja bibliograafiaosakonnas, viimases aastail 1967—1980. Sügisest 1981 töötab ta teatmebibliograafiaosakonna operaatorina.

L. Kilk on töötanud asjatundlikult, süvenemise ja armastusega. Rahulikult ja kindlalt on ta abistanud paljusid lugejaid, nii õppejõude kui üliõpilasi. Tema käe all on kogemusi omandanud raamatukogunduse ja saksa filoloogia üliõpilased. Aastaid on ta koos ülikooliga korraldanud kõigi erialade üliõpilaste raamatukogulik-bibliograafilist väljaõpet, koostanud õppevahendi «Kataloogid ja teatmeteosed TRÜ Teaduslikus Raamatukogus» (1969), uurinud õppuste korraldamist välismaa raamatukogudes («Raamatukogu» 1981, jaan.).

Teadustöös figureerib L. Kilgi nimi maailma esimeste (ilmunud 1665. a.) teadusajakirjade «Journal des Sçavans» ja «Philosophical Transactions» uurijate reas (TRÜ toimetised 1968, 224). «Horisondi» ja «Edasi» veergudel on ta kirjutanud huvitavat entsüklopeediatest. Ülikooli raamatukogu bibliograafiatööst aastail 1940—1976 on antud ülevaade teaduskonverentsil ja TRÜ toimetistes (1977, 423).

L. Kilk on ka ühiskondlikult tegev olnud — ametiühingubüroo esimees, keeleringide juhendaja jne. Tema tõsiseks kiindumuseks on olnud naiskoori- ja ansamblilaul, millele nüüd on lisandunud vanaemakohustused ja rõõmud.

Loomult tagasihoidliku ja sõbralikuna on ta pälvinud kõigi lugupidamise.

Sünnipäevalapsi ühendab Tartu, õpilaselu tütarlaste gümnaasiumis. Bibliograafide suurüritus INFORMIIN aga seob neid jäägitult. L. Kilgi organiseeriva ja populariseeriva (kirjutised meil ja mujal) ning E. Saarmaa võistlusliku (tudengite treenimine, tulemuste üksikasjalik vaagimine, vahetu kaasaelamine) osata poleks mängul nii suurt võlu.

Jätkuvat indu, tervist ja õnnel

Tänu

Rektor õnnitles ja avaldas tänu eeskujuliku töö eest 50. sünnipäeval vanemteadureile **Valentina Reisenbuckile ja Aidula-Taie Kaasikule** ning nooremteadur **Vaike Timotheusile**, 60. sünnipäeval **Pärja Tiidole** ning laborantidele **Endla Malmile ja Irja Rentelile**, 70. sünnipäeval pasportist **Eugenia Ennole** ja 75. sünnipäeval koristaja **Linda Toomikule.**

Ühingu «Teadus» TRÜ organisatsiooni liikmeist pälvisid rektori käskkirjas tänu hea töö eest **alg-organisatsioonide büroode esimehed Endel Hirvlaane, Kersti Kikkas, Rein Toomla ja Owe Ladva, juhatuse liige Kanni Indre ja sekretär Tiina Tenno.**

Oulu ülikooli rektor Markku Mannerkoski ning soome ja lapi keele kateedri juhataja Matti Pääkkonen teatasid oma kirjas meie rektorile, et dotsent **Jaak Peebo** töötas Oulu ülikooli humanitaarteaduskonnas eesti keele lektorina 1983—1984. Ta õpetas soome keele õppijaile kohustuslikku eesti keele ja kultuuri kursust, juhendas ka eesti keele vestlusoskust arendavaid harjutusi ning koostas väga häid harjutusmaterjale. Samuti juhendas J. Peebo eesti keele õpiringi Oulu Töörahvakoolis. Oulu ülikooli nimel palutakse kirjas edasi anda austav tänu Jaak Peebo eeskujuliku töö ja ühiskondliku tegevuse eest.

Kauaaegse hoolsa töö eest pedagoogika kabineti juhatajana pälvis 50. sünnipäeval õnnitluse ja tänu **Ilme Soop**. 75. sünnipäeval tänati rektori käskkirjas hea töö eest puusepp **Harald Tuvi**.

Dotsent **Silvia Oja** pälvis tänu V. Klementi nim. Tallinna Õmblustootmiskoondise näituse «25 aastat kommunistlikku töössesuhtumise liikumist» ettevalmistamise eest.

Kiitust avaldati kohusetundliku ja agara töö eest Vilsandi ekspeditsioonil **dots. Mati Kilbile, prof. Hannes Tammetile ja insener Jaan Öövelile.**

Kunst ja kunstikabineti elu

Kunstikabinetist on ülikoolilehe veergudel sageli juttu olnud, eelkõige noorte kunstitegijate ülevaatenäituste puhul. Tänast lugu ajendasid kirja panema kabineti vestlusringis väljaöeldud mõtted.

Nagu ikka tuleb alustada algusest. Kunstikabineti algust tuleks otsida mitte 1957. aastast (vt. «Keeruga trepist alla», «TRÜ» nr. 26, 5. okt. 1984), vaid juba mööndunud sajandi algusest, aastast 1809, mil ülikooli kunstikabinet olevat loodud (vt. «70 aastat kunstiõpetust», SV nr. 44, 2. nov. 1984). Seega mõõdus tänavu kunstikabineti asutamisest 175 aastat, millest kahjuks küll kõik ei ole eksisteerimisaastad. Võib-olla on ka nimetatud soliidne iga põhjuseks, et on avatud konkurss kunstikabineti tööruumide-ateljeede projekteerimiseks. Need valmivad projekteeritava Lätte tänava õppehoone osana, mille ehitustegevus algab 1987. aastal. Hoone valmimine on alles mägede taga.

Praegused «tööruumid-ateljeed» on napid laiahaardelise ja süstemaatilise maali-, skulptuuri- ja kahjuks isegi joonistamiskooli jaoks, küllalt piisavad aga pisigraafikaga tegelemiseks ja kontseptuaalset laadi poolteoreetiliste kunstide harrastamiseks. Ruumikitsikust aitaks leevendada 1—2 kunstikabineti läheduses paikneva seni kasutuseta keldriruumi eraldamine õppestuudioks (eriti maali ja skulptuuri tarvis). Mõistatuslik on kunstikabineti (nr. 13) vastas paikneva ruumi nr. 3 saatus. Kohe pärast ülikooli juubelit (rohkem kui kaks aastat tagasi!) palus kunstikabinet ruumi endale. Vastuseks keelduti, tulevat remont ja pärast mööbliladu. Kogu selle aja on seal olnud metafüüsiline eikellegimaa, kust leiavad ajutise elukoha hulkuvad kassid, kus koristamata ehituspraht ja telliskivid annavad paljudele juhukülalistele põhjust vandalistlikeks aktsioonideks.

Järgnevalt vaatleks kabinetis tehtava kunstialase töö põhimõtteid. Kõigepealt ei omandata siin teadmisi kursuste järgi (kunstikabineti I, II, ..., V kursus), vaid siin töötavad õlg õla kõrval nii algajad kui ka edasijõudnud. Kunstikabinetis tehtava töö süstemaatilisuse nõue on vastuolus töötingimustega ja töö vabatahtlikkuse põhimõtetega. Võimalus vabalt tahta ei tekita kahjuks kõigis soovi tahta. Palju satub kunstikabinetti andekaid inimesi, kuid elementaarse käsitööoskuseni kõik ei jõua, veel vähem iseseisva loominguni. Tihti on ületamatuks takistuseks tahte ja sihipärasuse vähesus. Nende omaduste arendamist, iseloomu kasvatamist jms. ei sea kunstikabinet endale eesmärgiks. Paljusid võimekaid tabab suhtlemishirm või kiputakse liiga kriitiliselt võrdlema oma joonistust naabri omaga või jääb edasitegelemiseks puudu eneseusaldusest. Enamiku üliõpilaste enesehinnang nõuaks psühhoteraapilist korrigeerimist — kord on see madal, kord liiga kõrge... Kunstihariduse (ja mitte ainult) juures on see esmatähtis probleem: enesehinnang, võimed ja tulevikukujutlused (ootused) määravad sageli oma kunstiharidusele pühendatava aja. Iseseisev kunstitegemise praktika on võimete ja oskuste jaoks määravaim, anne on vaid aluseks. Sihipärasus ja järjepidevus, ka tahe ongi olulised kunstitegemise juurde **jäämisel**, mitte küll alati selle alustamisel.

Kunstikabineti krokiistuudio ajal antakse põhimõttelisi korrektiive **valmis** tööle. Paljud kurdavad juhendamise vähesuse üle ja pöörduvad juhendajate poole lausetega: «Õpeta mind» jms. Kunsti praktikat on raske (loe: ei ole «rentaabel») anda sõnadega, ei saa õpetada valmimata joonistuste põhjal. Sellepärast on teretulnud kõikide kunsti-joonistamishuviliste varasemad tööd, keskkooliaegsed ja isegi esimesed katsetused. Neid analüüsides on juhendajatel kergem nõu anda, soovitada ja aidata leida igaühe omapära (ülikooli tingimustes tuleks kõne alla kunstisüntees õpitava erialaga). Seda peab aga tegema igaüks ise.

Taasavamisest (1957) peale on olnud muutusi kunstikabineti juhtkonnas, vahetunud on liikmed ja viimaste seas harrastatavad kunstisuunad. Eriti tõsise olukorra ette seati kabineti praegune juhataja Andrus Kasemaa, sest tema eelkäija oli asetanud lati küllalt kõrgele. Kaljo Põllu teeneks jääb kuulsusrikas «VISARITE» periood. A. Kasemaa näitas end kergejalgse floppijana, aitas jalule Tartu hüperrealistliku maalisuuna (M. Kilk, I. Kruusamäe, V. Valdi jt.) ja kontseptuaalset laadi tegevuskunsti viljelejad (A. Hansen, R. Kelomees, A. Konks). Viimane suund paelub praegugi kunstikabineti liikmete teadvust kõige enam. Selle alusepanijateks võib lugeda juba sajandialguse futuriste, dadaiste, sürrealiste, kuid kõrgpunkt saavutati Lääne-Euroopas ja USAs alles 60. ja 70. aastatel. NSV Liidus harrastatakse tegevuskunsti esialgsete andmete järgi Moskvas, Odessas, Lvovis, Riias ja Eestis, põhiliselt ja programmiliselt alles 70. aastate keskpaigast (kui jätta arvestamata 60. lõpu *happening*'id Eestis). **Fotol on jäädvustatud Tartu sügisnäitust külastavaid kunstikabineti liikmeid.**

Kunstikabineti iga-aastaste traditsioonide hulka kuuluvad ülikooli kohvikutes korraldatavad kevad- ja sügisnäitused, samuti personaalnäitused. Suviti veedetakse nädalpaar maali- ja joonistuslaagris. Väljasõite jagub teistelegi aastaaegadele. Viimane ühine väljasõit oli septembrikuine külaskäik Võrumaale kunstnike Lola Liivat-Makarova ja Valdur Ohaka suvekodudesse. Suhtlemine nii vanema generatsiooni kunstnikega kui ka omavahel ei kuulu sugugi kunstiõpetuseväliste ürituste juurde.

Oma silm on kuningas! Kunstikabinet on avatud õhtuti alates kella 17-st.

IVI MÄEMEES
AIN PROTSINI foto

Muljeid Rootsi kuningriigist

Ühe novembrinädala olid ansambel «Lakstigal», «Ingliska B» ja RKA 3 rahvatantsupaari Rootsis esinemas. **Sirje Bork** (inglise fil. V) püüab nüüd reisimuljeist huvitavamaid välja sõeluda.

● «Reklaamiklubis» rääkis hiljuti Tallinna grupp, kes oli viibinud Kanadas. Nad viitasid, et Rootsis käis kolm samalaadset. Teie olite siis üks neist kolmest.

Meie eesmärgiks oli tutvustada oma rahvakultuuri ja ka vennasrahvaste loomingut. Peale üliõpilaste kuulusid gruppi veel professorid Ago Künnap, Lembit Tähepõld, Lembit Raid ja Karl Rebane. Meiega sõitsid koos (kuid esinesid ka eraldi) Urve Tauts, Ivo Kuusk ja Peep Lassmann. Grupijuhiks oli EKP Valga Rajoonikomitee esimene sekretär Mai Kolossova.

● Kus ja missuguse kavaga esineda tuli?

Kontserdid olid meil Stockholmis ja Uppsalas. Esinesime ka Göteborgis. Paraku polnud Rootsis meie tulekust suurt midagi teada, nii et esinemisi tuli vähem, kui meie võinuks pakkuda ja nemad soovinuks vaadata. Asjal oli muidugi ka hea külg — olime alati hästi puhanud ja jäi vaba aega ka enda tarbeks.

Kavas olid põhiliselt eesti ja rootsi rahvalaulud-tantsud ning vennasrahvaste lood.

● Rootsi keelt te ju ei osanud?

Tuli õppida, vähemalt hääldama. Tiina ja Ilmar Mullamaa konsulteerisid. Kohalik publik leidis, et oli päris ehtsalt välja kukkunud.

● Millised olid teie endi kaunimad muusikalised elamused sellel reisil?

Usutavasti pärinevad need Uppsalast. Seal võttis meid vastu kohalik tantsuklubi (muide, niisuguseid võiks luua meilgi). Rootsi rahvamuusika ja -tantsud on väga kaunid.

Kõige enam on meeles Uppsala toomkirik, kus meie sisenedes orel parasjagu mängis. Midagi nii võimsat polnud vist varem kogenud, seda arvas isegi Urve Tauts. Uppsala ülikooli aula laval laulsime aga ise «Ave Mariat». Selles saalis on akustika niisugune, et lauljal endal ei ole oma ansambli esitusest peaaegu midagi kuulda, vaevu kuuled naabri häält. Seevastu saalisolijaile oli meie laul elamuseks — vähemalt kinnitasid seda meie grupikaaslased.

● Arvatavasti oli teil ka vähemmuusikalisi muljeid, külastasite ju ettevõtteid, õppeasutusi.

Õppeasutustest käisime Göteborgi tehnikaülikoolis. Üliõpilasi on seal neli tuhat. Laborite ja kabinettide täiuslikkuse kohta ei oska võhikuna hinnangut anda, raamatukogu aga oli meie teadusraamatukoguga analoogiline. Meid saatnud õppejõud oli Tartus käinud ja märkis samuti, et raamatukogud on meil võrdsed. Meelde jäi see, et rootsi üliõpilane on iseseisvam ja tal on suurem vastutus kui meil.

● Võib-olla sellepärast, et kõrgharidus on tasuline?

Võib-olla, aga rootslaste tõekspidamise järgi peab laps üldse saama võimalikult vara iseseisvaks ja nii teda maast madalast ka kasvatatakse.

Veel meenub ekskursioon ühte rikkamasse ettevõttesse — «Volvo» tehasesse. Nägime monteerimisliini ja uusimat mudelit «Volvo 760». Mulje jättis taastumiskompleks: kaks spordisaali, keeglisaal, bassein, jõusaal. Viimases mängis pidevalt rütmimuusika, et treenija ei alandaks koormust ja säilitaks ka emotsionaalse laengu. Veel on selles kompleksis võimalik tegelda kunstiga, on kohvik ja konverentsisaalid. Kompleksi pääsemine muidugi maksab. Oma töötajad saavad sisse soodustatud hinnaga. Päris tasuta võivad siin treenida sportlased, kes võistlevad «Volvo» firmamärgi all.

● Kuidas teid ja teie esinemist vastu võeti?

Inglastel on väljend «to be eager», s. t. ääretu vastutulelikkus, tahaks kõike sinu heaks teha. Vaat umbes niisugust suhtumist tundsime. Meie majutamise eest hoolitses firma «Haman», ka neile ei ole midagi ette heita.

Üldiselt me rootslaste keskel iseäralikult silma ei torganud. Ühed põhjamaalased kõik. Tuleb meelde, kuidas üks meie grupi neiu tantsima paluti. Rootsi noormees alustas temaga emakeeles juttu, teda muidugi rootslannaks pidades. Neiu oli aga veidi rootsi keelt õppinud ja vastas rootsi keeles, et kahjuks pole võimeline selles keeles vestlema. Mindi inglise keelele üle, ka siin ei jäänud meie kaaslane hätta. Noormees oli kuulnud Eestist, teadis üht-teist Tartu ülikoolist ja meie seosest Gustav II Adolfiga.

Rootslased on heatujulised ja isegi ebapõhjamaiselt avalad. Kontserdisaalide ees süüdati igal õhtul küünlad — palun, astu sisse. Elava tulega reklaamis end ka kaubamaja «Ahlens».

● Kas kohtusite ka väliseestlastega?

On vist võimatu Rootsis ära käia ühtegi eestlast kohtamata. Elab seal ju 30 000 eesti emigranti. Ootamatu kohtumine oli Stockholmi kuningalossis, kus meid vastu võttis eesti mees Hans Lepp. Ta töötab lossis, oli väga vastutulelik, paistis, et näitas meile lossi põhjalikumalt kui tavalisele turismigrupile näidatakse. Hüvastijätuks laulsime talle rootsi rahvalaulu «Värmlandi laul» eesti ja rootsi keeles.

Göteborgis esinesime ainult eestlastele. Balti Instituut oli korraldanud meile kohtumise kohaliku emigrantliku naiskooriga. Paljudele väliseestlastele tähendab Eestimaa ja eesti keel väga palju. Lähemalt saime tuttavaks ühe eesti perekonnaga. Göteborgi tehnikaülikooli õppejõud Mart Mägi oli kasutanud juhust osaleda kohtumisõhtul. Nimelt laulavad tema abikaasa ja kaks tütart mainitud kooris. M. Mägi oli kodumaalt lahkunud 8-aastase poisina, tundis aga eesti kultuuri ja keele vastu suurt huvi ning valdas keelt nii puhtalt, et me päris imestasime. Kohtumise lõppedes kutsus ta meid endale koju külla, korraldas *open house*'i, kuhu tuli ka väliseesti noori. Sellest sai kena õhtu, laulsime palju, vestlesime. Mart Mägi näitaski meile põgusalt Göteborgi tehnikaülikooli ruume. Tema isikliku töökabineti riiulil hakkasid silma ÕS, võõrsõnade leksikon, rootsi-eesti sõnaraamatud. Ta kuulis, kuidas me omavahel vaikselt sellele tähelepanu osutasime, ja ütles: «Jah, ma tahan tänapäeva eesti keelega kursis olla ning õppida eesti keeles ka kõiki mu töös tarvilikke termineid.»

● Väliseestlaste tundeid on meil raske mõista. Kas kohtasite ka vaenulikkust või, vastupidi, nostalgiat?

Meie elu vastu tunti suurt huvi ja esitati mõnikord naiivsevõitugi küsimusi, kuid kunagi mitte vaenust, vaid mõistetavast soovist saada objektiivset teavet kodumaa kohta.

Üks detail kohtumisest Göteborgi naiskooriga. Meie juhendajalt Maie Eljaselt küsiti, kas me oleme kohustatud võtma kavva ka vene laule. Maie vastus oli muidugi, et võtame meeleldi kavva mitte ainult vene, vaid ka teiste rahvaste loomingut, mis on kaunis ja kunstiväärtuslik. Sellepeale palusid väliseestlased lausa ise, et esitaksime ka mõne vene rahvalaulu. Laulsime «Белая берёза», see on tõesti ilus ja meeldis kuulajaile ka.

Mis aga puutub nostalgiasse, siis Kanada grupp rääkis «Reklaamiklubis» vaatajate pisaraist, meie Šveitsi-esinemistel oli samuti, aga Rootsis mitte. Seda panid kõik meie grupi liikmed tähele.

● Kui nüüd tagasi vaadata, mis on niisuguste reiside õnnestumiseks kõige tähtsam?

Meil oli koos suurepärane grupp. Professoridki unustasid oma haigused ja pedagoogiväärikuse ning laulsid-tantsisid meiega koos. Paistis, et neil oli hea end noorte seas noorena tunda. Urve Tauts osutus haruldaseks seltsiliseks. Meie suur vedamine oli ka «Inturisti» tõlkgiid Priit Relve, kes oli abiks kõiges — kui vaja, täitis isegi grupijuhi kohuseid.

Küsis ANU JÕESAAR
žurn. V kursuselt

MARBURGI ÜLIKOOLI (SAKSAMAA LIITVABARIIK) vanale hoonele kinnitati memoriaaltahvel, mis tuletab kõigile nähtaval kujul meelde:

Michail Vasil'evic LOMONOSOV
1711—1765
Student der Marburger Universität
1736—1739

Kirjas on seegi, et Marburgi ülikooli kasvandik Lomonossov asutas aastal 1755 Moskva ülikooli, mis kannab tema nime. Ning otsekui innustuseks noortele teadlastele on tahvlisse raiutud suure vene õpetlase ja kirjamehe enda sõnad:

«Везде исследуйте всечасно,
Что есть велико и прекрасно,
Чего еще не видел свет.»

Mõistagi ei puudu selle järelt ka saksakeelne tõlge. Tahvli pidulikul avamisel viibis Moskva RÜ delegatsioon eesotsas akadeemikust rektori A. Logunoviga.

(«Московский университет»)

✻

LENINLIKU KOMSOMOLI nimelise VORONEŽI RIIKLIKU ÜLIKOOLI geoloogiateaduskond tähistas tänavu 50. sünnipäeva.

Oma viiekümne tegevusaasta jooksul on teaduskond andnud meie rahvamajandusele 2891 kõrgesti haritud geoloogi. 1960. aastal avati geoloogiateaduskonnas ka kaugõppeosakond: 18 lennuga on selle lõpetanud 501 inimest.

Paljudest vilistlastest on saanud silmapaistvad õpetlased, üleliidu-liste ja vabariiklike ministeeriumide vastutavad töötajad, teadusasutuste ja tootmisettevõtete juhid.

17 lõpetanut on kaitsnud doktori- ja 130 kandidaadiväitekirja. Seejuures on iseäranis suur 1958. ja 1959. aasta lendude panus: peaaegu neljandik kandidaatidest ja doktoritest on lõpetanud neil kahel aastal. Teaduskonnas töötab praegu 8 teadusdoktorit ja 38 kandidaati, igal aastal avaldavad Voroneži ülikooli geoloogiafakulteedi õppejõud ja teadustöötajad keskeltläbi 80—130 artiklit ja 3—5 monograafiat.

(«Воронежский университет»)

✻

Eelmises «Tekliga gloobuses» avaldasime mõned «mõrased pärlid» **MOSKVA RIIKLIKU ÜLIKOOLI** tänavusist sisseastumiskirjandeist. Täna jätkame ja lõpetame selle kee.

○ Võrreldes neid kaht teost («Sõda ja rahu» ning «Kuritöö ja karistus»), võib öelda, et nad erinevad teineteisest sisu poolest.

○ Raskolnikov arvab, et vanaeit on vana.

○ Vürst Andrei peas keerlevad mõtted sellest, kuidas ta, lipp käes, ronib barrikaadidele, ja mismoodi siis temast rääkima hakatakse.

○ Sonja tõi Raskolnikovi taevast alla maa peale, kus too oleks lennanud kasvõi kogu elu, juhindudes oma teooriast.

○ Koduteel prantslased laostusid.

○ Kutuzov on heasüdamlik vene taat, tark ja kindlameelne.

○ Napoleon pandi varakult sõjaväelaseks õppima.

○ Raskolnikovi ja tema teooriat lõhestasid süümepiinad.

○ Davõdov ei kartnud armastada Varjat, ehkki selle pere oli suur.

○ Kergem on peatada tanki kui raevunud naist. Kuid Makar Nagulnov peatas.

○ Kehvik peab kolhoosi minema mitte üksi, vaid vedama endaga kaasa ka keskmiku kõikuva kuju.

○ Semjon armastab Luškat, kuid nähes, et viimane ei taha osa võtta kolhoosi asutamisest, katkestab temaga suhted.

Legendaarne

Nii kui Tallinna Kirjanike Majas, nõnda ka Tartu Kirjanduse Majas koguneti novembri lõpul nautima kosutavat kokkupuudet **Heiti Talviku** *luulega, mäletama poeeti, kes saanuks tänavu 80-aastaseks.*

Nii Tallinnas kui Tartus kõneles Heiti Talvikust alustuseks üks me kaasaegne luuletaja — Tallinnas Paul-Eerik Rummo, Tartus Hando Runnel. Talvik oli tartlane, ja tartu vaim on üks laiem mõiste, mida temast rääkides tarvitada tuleks, Heiti Talvik kuulub selle juurde, leidis Hando Runnel. Tartu vaim — see tähendab kui mingi asja lõppemist, ka Talvik seisaks nagu millegi lõpul. Kirjandusloolselt Heiti Talviku asendit vaadates kõrvutas Runnel «Noor-Eestit» ja arbujaid. Heiti Talvik on end ja omataolisi nimetanud luulekoguduseks, noor-eestlased ennast aga tõusvaks põlvkonnaks — need on sisuliselt erinevad koiakud. NE püüdis loomingulist vaimu vabastada muude asjade orjusest, jäi aga poolele teele, oli pahane, miks ükiskond ei paku materiaalset vundamenti. Arbujate taltevabaduse kuulutus on aga sissepoolepööratud ukkus, samm edasi. NE põlvkond, kõneldes enda nimel, otsis autoriteete. Arbujad pole neid väga kuulutanud, see näitab nende alandlikku ukkust.

Mart Orav *tegi väga põhjaliku ülevaate Heiti Talviku elust, avaldades seni avalikustamata ja teadmatagi fakte. Ta puudutas Talviku vanemate päritolu ja saatust; Talviku lapsepõlve, kus ta ema kirjutas Aino Kaldale oma rõõmust ja kartusest poja juures näktuva* fantasie *üle ning sellest, kuis Heitil on «imelik kuvitus üleilmside asjade vastu»; kirjut koolipõlve ja selleaegset seltskonda. 1928. aastal kirjutas Heiti Talvik «Veljestole» oma eluloo, mis on vist kõige rohkem, mida see tagasihoidlik mees enda esitamiseks tegi. Seal kirjutas ta ka oma luuletajaks saamisest, mis toimunud «Siuru» ja Aaviku keeleuuenduse kaasakaaravas laines: «Hakkasin luuletama, lasin juuksed kasvada üle kõrvade ja minust sai poeet.» Mart Orav rääkis Heiti Talviku ülikooliajast, «Veljesto» päevist, ja tema viimseist aastaist. Viimseist päevist aga rääkisid mõned Siberimaalt saadetud juuresolnute kirjad, mida luges ette Aivo Lõkmus.*

Tartu Kirjanduse Majas oli tol õhtul külas ka Talviku kaaslasi ja kaasaegseid, oma mälestusi luuletajast rääkisid **Aino Undla-Põldmäe (kes vahendas ka Rudolf Põldmäe meenutusi), Renate Tamm ja Selma Laanes**. *Kõneldi, kuis Talvik olnud keerukas, endassepöördunud natuur, väga diskreetne ja tagasihoidlik, igal sammul silmatorkavalt heade kommetega ja viisakas, sõpradega suhtlemisel sangviiniliselt rõõmsameelne. Gustav Suits oli hämmastunud, kuidas võib sellise isiku luule olla nii morn, nii tume... Räägiti, kuis Heiti Talvik oma bokeemlaslikus kaaskonnas Paul Viidingu, Ott Kangilaski,*

(Järg 4. lk.)

* * *

TÄNA KELL 19.23 ALGAB TALV

* * *

Esimene talv käis juba maas ära. Kojamees pühkis Inglisillalt lume laiali, toetus siis labidale ja vaatas ringi. Sealsamas põõsaokstes küpitas end tilane. Kojamees torkas käe tasku, tõmbas paar tükja kilekotti välja ja kurtis:

«Näe, ei teadnud sind veel oodata, taskud täna tükjad! Midagi polnud meeles kaasa pista, et sind tervitada.»

Tilane keerutas ennast, pani siis pea viltu, kinnitades, et katki ei ole midagi. Tarvis oli kaeda, palju ta tulek tähelepanu tekitas.

Ta lendas toimetuse aknale ja koputas: pange uudis kirja, talv on käes!

Pildistas ja kirjutas
ANU PALLAS

* * *

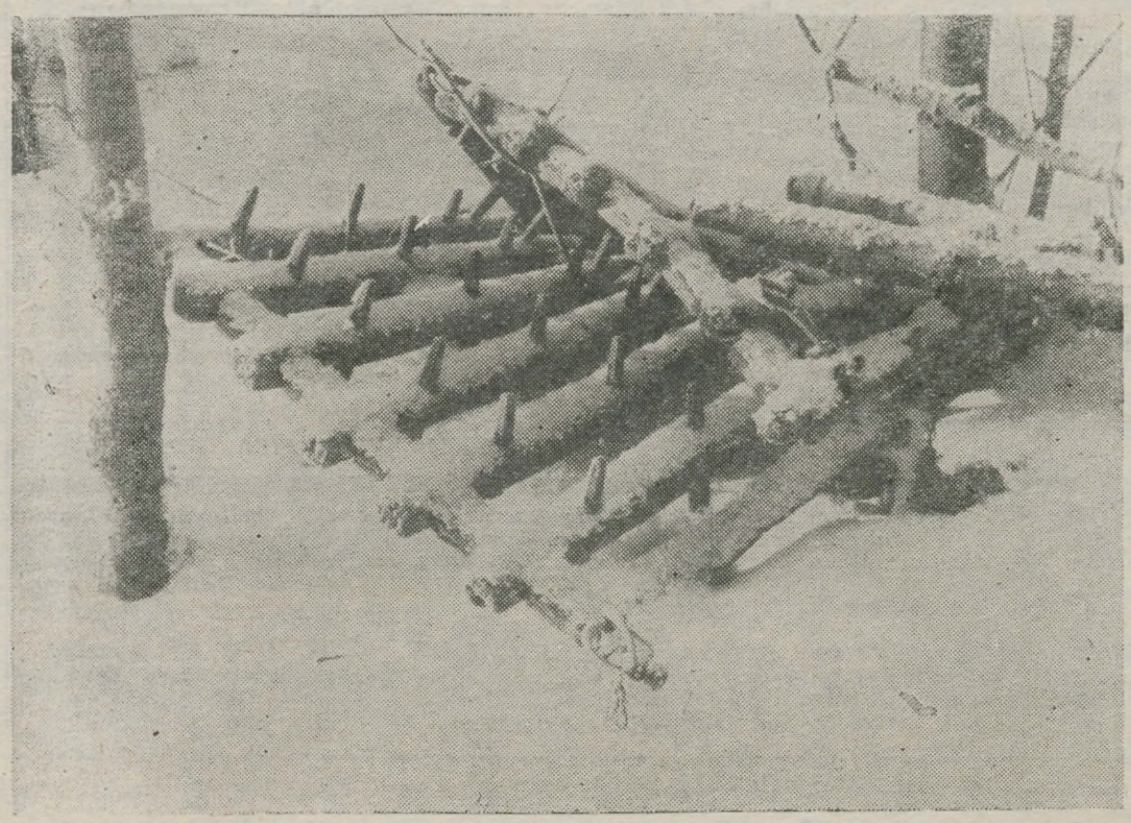

Kehakultuuriteaduskonnas kursuste nõukogud

Õppe- ja kasvatustöö korraldamisel on kehakultuuriteaduskonnas mõningaid spetsiifilisi jooni. Et paljud üliõpilased kuuluvad vabariigi ja spordiühingute koondvõistkondadesse, siis viibivad nad sageli väljaspool Tartut eemal igapäevasest õppetööst. Siit tulenebki meie ülesanne — leida viise, kuidas oskuslikult siduda õppetööd ja sporti. Üks abinõu on õppimine individuaalgraafiku järgi. Üksikutele kõrge kvalifikatsiooniga sportlastele on võimaldatud ka tavalisest pikem õppeaeg. Ülikooli juhtkond on vabariigi spordiorganisatsioonide ja teaduskonna sellealastesse taotlustesse alati mõistvalt suhtunud. Teaduskonna õppejõududele paneb see aga suure vastutuse. Õppetööst sageli eemal viibivad üliõpilased ei saa ju alati õppida süstemaatiliselt, osa arvestusi ja eksameid ei sooritata õigel ajal, kateedritel kaob ülevaade nende tegevuse üle jne.

Et paremini suunata ja kontrollida tööd õpperühmades ja kursustel ning tugevdada sidet kateedrite ja dekanaadi vahel, moodustati mõne aasta eest kursuste nõukogud. Nõukogu eesotsas on kursuse juhendaja. Teda abistavad selle kursuse erialarühma vastutavad õppejõud ja üliõpilaste esindajad. Koos käiakse 2—3 korda semestris. Põhilised arutlusteemad on õppedistsipliin ja õppeedukus. Aru annavad eriala vastavad õppejõud või siis väljakutsutud üliõpilased ise. Niisugune praktika on sundinud kateedreid järjekindlamalt tegelema üliõpilaste töö jälgimisega. Esile võib tõsta kergejõustiku ja suusaspordi kateedrite tööd.

Hiljuti oli vaatluse all IV kursuse ideelis-poliitiline ning õppeja kasvatustöö. Kevadel ülikooli lõpetaval kursusel oli mahajäämus õppetöös, oli eksimusi distsipliini ja spordieetika nõuete vastu. Üliõpilastega vestlesid dekaan ja ühiskondlike organisatsioonide esindajad. Kahjuks jäi üliõpilaste endi aktiivsus väikeseks.

Kursuse nõukogus on kuulatud ka informatsiooni mõne õppeaine õpetamisest. Nii kohtuti möödunud õppeaastal filosoofia ja sõjanduse kateedri õppejõududega. Sõna sekka on öeldud ka stipendiumide, kiituste ja karistuste jagamisel.

Senine tööpraktika on näidanud, et kursuste nõukogude kaudu saab paremini lahendada õppe- ja kasvatustöö küsimusi. Kahjuks pole aga suudetud kõiki neid võimalusi veel ära kasutada. Nii on nõukogudes vähem tegeldud puhtkasvatuslikku laadi küsimustega, ühiselamuga jne. Mitte alati pole nõukogud oma töös olnud järjekindlad, tööplaanid ei ole olnud läbi mõeldud, nõukogu üksikute liikmete aktiivsus on jätnud soovida.

Parteibüroo ja dekanaadi suurem tähelepanu peaks aitama nendest puudustest üle saada ja elavdama nõukogude tööd.

Dots. EVALD MÄEPALU,
õppeprodekaan

Vepslased filmiklubis

6. detsembril tuli EPA filmiklubisse etnograafiamuuseumi direktor Aleksei Peterson, kes tõi kaasa 1981. aastal valmis tehtud filmi «Vepslased 20. sajandi algul» ja diapositiivid viimasest Udmurdi ekspeditsioonist.

Sissejuhatavalt rääkis Aleksei Peterson: «Tegemist ei ole mängufilmiga, isegi mitte harjumuspärase dokumentaalfilmiga. Meie ülesandeks on jäädvustada tööprotsesse, mis hävimas. Meil pole tähtis kunstiline aspekt, vaid et tööprotsessid oma järgnevuses oleksid vaatajale arusaadavad. Muuseum käib ringi kinokaameraga alates 1960. aastatest. Ühelt poolt oleme Nõukogude Liidus pioneerid filmitegemisel, teiselt poolt ei kuulu filmid meie otseste kohustuste hulka.»

Harjumatult aeglaselt juhatub film sisse. Algul vahetuvad pildid, tiitrid, siis ülevaade vepsa küladest, majade sisustusest... seejärel tööprotsessid. Poole filmi peal on vaataja juba harjunud ühe aeglase, täpse, põhjaliku ja lõpetatud episoodi ülekasvamisega teiseks. Film hakkab mõjuma kunstina. Saab tehtud ale, pekstud vili, kootud kangas, itketud surnud. Tekib tunne millestki täiuslikust, lõpetatust. Vepslased on tõesti filmiklubis.

Aleksei Peterson: «Me ei ole tõesti kino tegev, vaid rahvuskultuuri jäädvustav asutus. Ometi on selliseid filme veel plaanis. Praegu on pooleli «Lina»; monteerimata film tekikudujast.»

Sellesuvised Udmurdi ekspeditsiooni diapositiivid näitasid maad Valge jõe ääres, kust ühe teooria järgi 5000 aastat tagasi hakkasid laiali rändama soome-ugri rahvad. Praegu elavad seal udmurdid. Nende rahvarõivaste ja muu tekstiili põhivärvid on punane ja valge. Need värvid on eelistatud tänapäevalgi. Samuti arvatakse nad olnud eestlaste vanad piduvärvid. Ehete komplekte on muuseumile raske saada, sest ringi on käinud kohalikud ülesostjad, kes sellest äri teinud. Nüüd on kohalike elanike usaldust võita raske.

Huvitav leid oli mõnes Udmurdi külas säilinud eelristiusu traditsioonid. Kui Ivan IV vallutas Kaasani ja surus peale ristiusku, rändas osa udmurte lihtsalt selle eest minema. Nii saigi veel sel suvel teha diapositiivi mehest, kes oli nõ. esipalvetaja vanades ohverdamisrituaalides.

Palju oli pilte rahvariietes udmurtidest. Aleksei Peterson märkis hea meelega, et taastuma hakkab vana pulmatraditsioon. Veel rääkis ta: «Oleme kaasajale lähemale tulnud. Rahvas elas ka 30ndatel aastatel, pärast sõda, elab praegugi. Uurime 50ndate aastate mööblit. Vaatleme, kuidas vanast külast sai uus.

Piinlik probleem on näituse pindadega. Fondid on kasvanud pärast Raadi lossi põlemist 60 protsenti. Muuseum oma 800 000 üksuseni ulatuvate varadega on maailmatasemel ja vajab näitusesaale praeguse ühe asemel 70, sealjuures 30—40 m² pindalaga.

Muuseumitöötajad on teinud kõik, et midagi rahvuskultuuri esemetega ei juhtuks ja teevad ka edaspidi.»

Külla lubas Aleksei Peterson veel kunagi tulla.

ÜLLE KAHUSK,
žurn. IV k.

Spordipäevale!

Laupäeval, 22. detsembril toimub TRÜ töötajate spordipäev.

Alad:

1) teatejooks (3 meest, 3 naist, 3 last — kuni 12 a.);
2) kõievedu (6 meest, 1 meest võib asendada 2 naist või 4 last);
3) rahvastepall lastele (võistkonnas 10 liiget);
4) laste võimlemisrühmade esinemine L. Uustali ja R. Linkbergi juhtimisel;
5) jõuharjutus meestele, sangpommi rebimine;
6) kergejõustikuvõistlus;
7) batuudihüpped, demonstratsioon, õpetamine;
8) enesekaitsevõtete demonstratsioon, õpetamine;
9) võistlusmängud lastele.

Tule kogu perega sportima!

Kergejõustiku sektsioon

6. detsembril toimus spordihoones 4-etapilise teatevõistluse esimene etapp. Kavas oli 20×150 m teatejooks. Tore algus tõi kokku 7 võistkonda kuuest teaduskonnast. Tuldi ka kaasa elama, ergutama.

Distants läbiti kaks korda. Esimese stardi pani paika loos. Teise stardi jooksud moodustati esimese stardi tulemuste põhjal. **Maksimumpunktid (14) kogus KKT II ja IV k. koondvõistkond. Kiirema jooksu ühe etapi ajaks (150) annab see keskmiselt 21,38 sek.**

2.	**KKT I ja III k. koondvõistkond**	**12 p.**
3.	**Arstit.**	**10 p.**
4.	**Matemaatikat.**	**7 p.**
5.	**Bio-geo.**	**6 p.**
6.	**Õigust.**	**5 p.**
7.	**Filoloogiat.**	**2 p.**

Ürituse eesmärk on tuua võistlema rohkem tudengeid, kes on omavahelises sportlikus heitluses enamvähem võrdväärsed. Loomulikult ei ole keelatud võistelda teaduskondade sporditippudel. Kuid ka nii pole aus, et kõrgema spordijärguga üliõpilane näitab end taolistel võistlustel eriti aktiivselt, joostes rohkem kui ühes vahetuses ning surudes samal ajal järguta tudengi sõna otseses mõttes nurka. Edaspidi jälgib kohtunikekogu rangemalt võistkondade koosseisu ja kahte etappi ühes jooksus ei lubata kellelgi joosta. Edaspidi võiks spordimeditsiini osakond ja arstiteaduskond eraldi võistkonnad moodustada (nii nõuab ka juhend). Järgmisele üritusele ootame ka I etapil mitteosalenuid: füüsika-keemia-, majandus-, ajalooteaduskonda. Tulge konkurentsi pakkuma!

Teaduskondade spordiorganisatorid! Teaduskonna osavõtt sellest võistlusest näitab ka teie töö kvaliteeti.

Täpsema info järgmise ürituse kohta, mis toimub **21. veebruaril**, avaldame ajalehes «TRÜ». Samuti paneme välja kuulutused. Edaspidi on ka auhinnalaud rikkalikum.

I etapp on seljataga. Kas see õnnestus või mitte, kas see pakkus teile emotsioone või oli tuimavõitu? Seda otsustage ise. Suur aitäh kõigile, kes kaasa lõid!

Ja lõpuks ürituse algataja, **kergejõustiku kateedri juhataja dots. M. Kutmani** sõnad pärast võistlust: «See teatejooks läks mitte hästi vaid ülihästi. Võistlustel selgus aga ka, et teatepulga vahetuse tehnikaga olid kõik võistkonnad pahuksis, seepärast pakume välja harjutamise võimaluse kergejõustiku kateedri õppejõudude juhendamisel TRÜ spordihallis igal neljapäeval kell 19.30—21.»

Kergejõustiku sektsioon

KKT juhtimisel

Kaunases

käisid üle-eelmisel nädalal väravpallurid. Tahtsime tihendada sidemeid sealse kehakultuuriinstituudiga ja pidada ka mõned kontrollmängud.

Nii naiste kui meeste võistkondi oli neli. Naiskondadest kogus kõige suurema punktisumma (5 p.) instituudi I võistkond («Atletas I») — neile ka I koht ja karikas. Nelja punktiga tuli teiseks Kaunase «Elektronika» (põhiliselt instituudi vilistlastest koosnev võistkond). TRÜ naiskond jäi ühe võiduga kolmandaks ja vaid viigi saanud «Atletas II» viimaseks.

Meestest võitis kõik kolm kohtumist TRÜ võistkond, kogudes 6 punkti — kindel I koht ja karikas koju tagasi. Ülejäänud kolm võistkonda kogusid kõik kaks punkti ja «surnud ringiga» jaotusid kohad järgmiselt: 2. Siauliai «Nemunas», 3. «Politehnika», 4. «Atletas».

Eriauhinnad pälvisid väravavahid Inge Juurismaa ja Aivar Silm.

Külaskäigul oli ka meeldiv võimalus tutvuda instituudiga. Kaunase KKIs õpib ligi 900 üliõpilast, neist 50 väravpalli erialal. Igal aastal võetakse vastu 225 üliõpilast kahte teaduskonda: sporditeaduskonda (see vastab meie TRÜ KKTle) ja pedagoogilisse teaduskonda (nagu meie TPedIs KKT). Viimane valmistab ette kehalise kasvatuse õpetajaid.

Tegutseb 8 kateedrit. Alles paar aastat tagasi jagunes sportmängude kateeder kaheks: väravpalli, jalgpalli ja hoki kateedriks ning korvpalli, võrkpalli, sulgpalli ja tennise kateedriks.

Delegatsiooni juhtkond viibis ka rektori vastuvõtul. Sealset instituuti juhib teeneline meistersportlane, korvpalli maailmameister professor kt. S. Stonkus (oma väitekirja kaitses ta TRÜs). Lepiti kokku mitte piirduda ainult sõpruskohtumistega, vaid vahetada koguni praktikatudengeid.

Aega jätkus ka linnaga tutvumiseks. Sügava mulje jättis IX fort. 80 000le hukkunule püstitatud mälestusmärgi ette asetasime lilled.

AGE VIRKUS,
mat. III k.

Kes on TRÜ parim sportlane 1984?

Alljärgnevalt palume teid kaasa aidata TRÜ parima sportlase selgitamisele.

Teie abistamiseks ja mälu värskendamiseks paneme kirja meie arvates silmapaistvamad sportlased 1984. Kui teie arvates nende seas parimat ei leidu, siis kirjutage tabelisse loomulikult oma kandidaat.

MEHED

AIVAR OJASTU — kergejõustiklane, üleliiduliste üliõpilasmängude võitja, mitmekordne vabariigi meister.

ALAR VOLMER — purjetaja, NSV Liidu koondislane, võistluste «Sõprus 84» 4. koht.

LEHO HALDNA — orienteeruja, NSV Liidu koondise kandidaat, NSV Liidu meistrivõistluste pronks, mitmekordne vabariigi meister.

JAAN EHLVEST — maletaja, mängib NSV Liidu esiliigas.

NAISED

MARE REINBERG — sulgpallur, paljukordne Eesti NSV absoluutne meister.

REET PALM — sõudja, üleliiduliste üliõpilasmängude võitja, NSV Liidu koondislane.

TAIMI KÕNN — kergejõustiklane, vabariigi mitmekordne meister.

KATRIN REHEMAA — kergejõustiklane, mitmekordne Eesti NSV meister keskmaajooksudes.

Võistkonnad

TRÜ sulgpallinaiskond (Avarlaid, Reinberg, Eek, Kaljurand) NSVL kõrgliiga 6. koht, «Trudi» 3. koht.

TRÜ korvpallinaiskond — NSVL kõrgliiga 11. koht, «Trudi» 3. koht.

TRÜ 4 roolijata sõudemeeskond (Teemant, Martens, Hein, Klementsov), üleliiduliste üliõpilasmängude 4. koht.

TRÜ kahene roolijata sõudenaiskond (Saks, Vernik) üleliiduliste üliõpilasmängude 3. koht.

Nüüd siis paremust määrama.
Kes olid Teie arvates tänavu 3 parimat ülikooli meessportlast?

1.
2.
3.

... 3 parimat naissportlast?

1
2.
3.

... parim võistkond?

1.

Aitäh! Teid tänavad küsitluse läbiviijad ülikooli spordiklubi, komsomolikomitee ja ajaleht «TRÜ».

Küsitlustalong palume lasta kohe peahoone lehelaual olevasse kasti või toimetuse uksel paiknevasse postkasti. Talongid võtame välja teisipäeva, 25. detsembri õhtul.

LÕIKA VÄLJA JA LASE POSTKASTI!

KLUBIS

Laupäeval, 22. detsembril kl. 22 kesköödisko.

Pühapäeval, 23. detsembril kl. 21 disko «Break tuleb ja üllatab».

Legendaarne

(Algus 3. lk.)

Rein Nurkse jt seltsis «Kolme Koopa Kohvikus» suitsupilves istunud, kuis pärast õhtusi seiklusfilmide vaatamisi «Veljestosse» tuldi, kuis Talvik suviti arheoloogilistel kaevamistel käis.

*Aga luule! «Aga kõrgelt nägematu käsi / hoiab hellana meid kangastuval teel. / Astu, vennakene, ära väsi, / rõõmsad ended ootavad meid eel.» Nii kui Tallinnas, nõnda ka Tartus algas Heiti Talviku värsside lugemine luuletusega «Legendaarne». **Priidu Beier, Enn Lillemets, Aado Lintrop ja Indrek Särg** esitasid valiku luulest, mõtteavaldustest, kirjadest. Luulekava lõpetas seni avaldamata «Fööniks», kirjutatud 19. jaanuaril 1945 Tartus. Õhtu muusikaline kujundus oli **Mall Sarve** hooleks.*

1937. a. kirjutas Heiti Talvik essees «Luule ja elu», et on olnud ja igavesti on inimesi, kellele luule jääb tabamatuks, see on hingeeluline efekt, millega tuleb leppida. Ning et nagu on luulepimedaid inimesi, nii ka ajajärke. Seesugune luuletaja kui Heiti Talvik pakub aga äratusi igasugusel, meiegi ajal.

ENE PAAVER,
ENN LILLEMETS

Toimetaja VARJE SOOTAK

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18. TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 4595. MB-11433. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRÜ» «Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.

Kontrolleksemplar

Kõigi maade proletaarlased, ühinege!

TRÜ

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

EKP TRÜ komitee, TRÜ rektoraadi,
ELKNÜ TRÜ komitee
ja TRÜ ametiühingukomitee häälekandja

Nr. 38 (1587) Reedel, 28. detsembril 1984 Ilmub 22. novembrist 1948 Hind 2 kop.

* * *

1984

1. Mida tõi lahkuv aasta?
2. Mida ootame uuelt aastalt?

1985

● TRÜ REKTOR, PROFESSOR ARNOLD KOOP:

1. Esimesel pilgul võib öelda, et see oli üldiselt tavaline kordaläinud tööaasta, mil suutsime palju ära teha, kuid kus oli ka vajakajäämisi.

Meie riigi elus toimus mitu tähtsat sündmust, mis otseselt puudutavad ka kõrgharidussüsteemi. Suure riikliku tähtsusega sündmus oli uue koolireformi vastuvõtmine, selle muutmine seaduseks NSV Liidu Ülemnõukogu II. koosseisu esimesel istungjärgul.

Märkigem ka NLKP Keskkomitee aprilli- ja oktoobripleenumit, üleliidulist teoreetilis-praktilist konverentsi, kus tehti kokkuvõtteid 1983. aasta juunipleenumist, samuti NLKP Keskkomitee otsust «Eesti NSV juhtiva kaadri osavõtust töötajate hulgas tehtavast poliitilisest kasvatustööst».

TRÜ tegevust, mis sõltub ka eespool mainitud otsustest, kontrollis tänavu NSVL KKEH Ministeeriumi riiklik inspektsioon. Kõrvuti saavutatuga leiti ka olulisi puudusi.

Lõppev aasta on omamoodi hüppelaud pürgimisse viisaastaku viimasesse aastasse, mille järgi teeme kokkuvõtteid mitte ainult viimasest aastast, vaid kogu viisaastakust.

2. Julgelt võib öelda, et viisaastaku lõpetame hästi. Mõistagi sõltub see veel paljus sellest, kuidas hakkame ellu viima koolireformi ülesandeid. TRÜst peab koolireformi realiseerimisel saama teaduslikmetoodiline keskus. Ees seisab pedagoogilise kaadri sügavam ettevalmistamine, kvalifikatsiooni parandamine ja ümberkvalifitseerimine. Vastavalt neile ülesannetele tuleb reorganiseerida kogu pedagoogiliste ainete õppeprotsess, muuta pedagoogilise praktika süsteemi, tihendada sidemeid koolide ja kutseharidusasutustega. Seega tuleb teha palju uut moodi ja senisest põhjalikumalt. Nii toob kogu vabariigi kutsesuunitlussüsteemi kujundamine meile tõsised ülesanded.

Pingeline töö seisab ees ülikooli materiaal-tehnilise baasi arendamisel. On vaja lõpule viia botaanikaaia rekonstrueerimine, ehitada humanitaarteaduste korpus, majandushoov, arstiteaduskonna ühiselamu. Ulatuslikud on ka kapitaal- ja jooksva remondi ülesanded. Kaasajastada on tarvis ühiselamute sisustust.

Tähtsaks sündmuseks kujuneb kogu vabariigi teaduse elus biotehnoloogia keskuse rajamine TA ja ülikooli baasil Tartusse. Praegu on see küsimus veel vaagimisel. See aitaks lahendada aastaid kestnud vastuolu ülikooli teadusliku potentsiaali ja selle praktilise realiseerimise vahel.

Palju, väga palju sõltub sealjuures aga meist endist, meie kohusetundest, initsiatiivist, loovast suhtumisest. Kahjuks õpetame ja õpime suures osas vana mudeli järgi, mis ei vasta enam kaasaja nõuetele. Järgmise aasta programm tuleb kõigest eespool öeldust lähtudes erakordselt pingeline. Mõiste «progress» aga nähtavasti selles ongi, et homme peame töötama paremini kui täna. Soovin selleks kogu ülikooli kollektiivile palju jõudu.

Homset «Vanemuise» balli pidavat külastama ka näärivana. See on väga tänuväärt ettevõtmine, sest ta on andnud esmakordselt nõusoleku tulla meie ballile. Meil tekib võimalus kõik oma soovid ka näärivanale edasi anda. Loodame, et ta võtab meie soovid ja ettepanekud teada ning aitab samuti *alma mater*'i käekäiku kujundada.

* * *

● DOTSENT ALLAN LIIM, AJALOOTEADUSKONNA DEKAAN:

1. Kas meie tudengkonnal näärisalmid selged? Et näärimees külastab meid arvestuste ja eksamite aegu, ega siis salme õppida suurt aega pole. Loodame, et nääritaat nõustub kuulama seda, mis aasta vältel korda saadetud. Õppimises oleme üpris ees. Au ja kiitus nilsugustele üliõpilastele, nagu Leninnimelise stipendiumi saaja Terje Alop, psühholoogiatudeng, ametiühingubüroo esinaine Sigrid Salom jpt. Meie *studiosus* on teaduselembene ehk lühidalt — parim üliõpilasteaduses. ÜTÜ vankrit veavad üliõpilastest Anton Pärn ajaloo ja Pille Parmas psühholoogia kandist. Ülikooli ajalehest võis juba lugeda meie ühiselamu tublist omavalitsusest. Nüüd omalt poolt dekaanilik aitäh!

Elavalt kulges komsomolielu. Eriti ajaloolastel ja defektoloogidel. «Defid» on üldse väga kohusetruud.

2. Suur tänu kõigile, kes selsnud ajalooteaduskonna hea nime eest! Nääritaat võiks neile kindlasti kingituse anda. Aga vitsa? Veidi kosutuseks kulub mõnele ära küll. Kroonilistele eksami- ja arvestusvõlglaste, üinuvatele kursuste komsomolisekretäridele. Vahest mõjuvad kerged vitsaviiped ergutusena aastaks 1985. Lõpuks kõigile ilusat aastavahetust ja sessiõnnel

* * *

● PROFESSOR AIN-ELMAR KAASIK, ARSTITEADUSKONNA DEKAAN:

1. Õppe- ja teadustöö plaanid on täidetud. Ka oktoobrikuus toimunud inspekteerimisel leiti, et arstiteaduskond täidab talle pandud ülesanded ja et põhimõttelisi puudusi ei ole. Vajakajäämiste kõrvaldamiseks on välja töötatud abinõude kava, mille täielik ellujõudmine kestab kaks aastat.

Moodustati kaks uut kateedrit: traumatoloogia, ortopeedia ja välikirurgia kateeder ning arstide täiendusteaduskonna teraapia kateeder.

Esimest korda viisime teaduskonna päeva puhul läbi teadusliku konverentsi ja andsime välja teaduslike tööde kogumiku.

2. Suurim soov: et nihkuks paigast teaduskonna õppebaaside küsimus, et muutuks reaalseks ka morfoloogiakorpuse valmimine;

... et teaduskonnale antaks kevadisel koosseisude läbivaatamisel täiendavaid ametikohti. Saaksime andekaid noori kateedritesse juurde tuua;

... et nõudlikkust õppe- ja metoodilises töös suurendaksid needki kateedrid, kus selles vallas minnalaskmist.

Aitab ehk nendestki?

* * *

● DOTSENT AADU LOOG, BIOLOOGIA-GEOGRAAFIATEADUSKONNA DEKAAN:

1. Ka sel aastal oli meil traditsiooniliselt hea õppeedukus. Üleüldkoolilises sotsialistlikus võistluses tulime järjekordselt auhinnalisele kohale, sedapuhku küll kolmandale. See näitab, et meie üliõpilased ja õppejõud on tublid nii teaduse tegemises, õppimises kui ka spordis ja taidluses. Rõõmustas ka teaduskonna õppe- ja teadusliku kvalifikatsiooni tõus. Sel aastal kaitses doktoriväitekirja Jüri Kärner, kandidaadidissertatsiooni kaitsesid noored ja võimekad teadurid Martin Zobel, Volli Kalm ja Riho Mällo — see on väärikas järelkasv vanema põlvkonna õppejõududele.

2. Muret tekitab teaduskonna kehv materiaal-tehniline varustatus. Eriti terav on see õppe- ja teadusliku töö ruumide puhul. Teaduskonna seitsmest kateedrist on enamvähem normaalne olukord vaid kahes. Loodan, et 1985. aasta toob selles osas mingi nihke paremuse poole. Nõrdma paneb ka üksikute üliõpilaste vastutustundetus õppetöös ja käitumises.

Ootan eelkõige, et üliõpilased oleksid ka järgmisel aastal tublid, et paraneks veelgi õppeedukus ja suureneks ka vastutustunne. Loodan, et täituvad minu kaks ammust unistust: esiteks, et teaduskonnas prevaleeriksid noormehed, ja teiseks, et bioloogiat, geograafiat, geoloogiat õpiksid ainult need, kel on selleks kutsumus, kes soovivad aidata kaasa elukeskkonna säilitamisele. Eriti suur osa on neil üliõpilastel, kes tulevikus lähevad pedagoogideks. Soovin, et neile oleks südameasjaks anda oma õpilastele ökoloogiline haridus.

* * *

● PROFESSOR HARALD PEEP, FILOLOOGIATEADUSKONNA DEKAAN:

1. Iga aastaga teeb inimene uljaid plaane üha ettevaatlikumalt. Seetõttu ei tulnud ka oma lootustes oluliselt pettuda. Tööd sai tehtud palju ja oli isegi meeldivaid tulemusi. Muidugi ei jäänud tulemata ka üleplaanilised üllatused: mõtlen siinjuures endas järsku avastatud administratiivsetele eeldustele.

2. Uue aasta kavad aga tulenevad juba sellest teisenenud staatusest. Mõtlen eelkõige sellele, et meie filoloogide pere ees seisavad üpris tõsised ülesanded: koolireform kohustab, rahvuskultuuri säilitamine ja edaslarendamine nõuab uue ja andeka vahetuse kasvatamist, tänapäevases maailmas nii habras humanitaarne kultuur tingib mõistuse ja südame tuge. Iga loeng on rutiinse teadmise ja improvisatsiooni ühendus, iga kirjutis ukse paotamine tundmatusse, iga tegu killuke oma auvõla tasumisest rahvale.

Alustasin skepsisest suurte plaanide tegemisel, lõpetan aga veendumusega, et oma kutse- ja kutsumustööd teeb iga filoloog mingi romantilise, kõrvaltvaatajale ehk pisut naljakagi põlkpäise usuga oma vajalikkusse. Siit ka optimism, siit ka unistused oma filoloogide õppekorpusest, uuest ühiselamust, toredaist tudengeist ja ehtsast töörõõmust.

* * *

● PROFESSOR VELLO PAST, FÜÜSIKA-KEEMIATEADUSKONNA DEKAAN:

1. Mööduval aastal andis teaduskond vabariigi haridussüsteemile, tööstusele ja teadusasutustele 70 hästi ette valmistatud füüsikut ja keemikut. Edukas oli aasta ka õppejõudude kvalifikatsiooni tõusu poolest: 7 õppejõudu ja labori töötajat kaitses oma väitekirja. Endiselt oli ulatuslik meie kateedrite osavõtt praktiliselt tähtsate probleemide lahendamisest uurimistöö- ja juurutamislepingute alusel. Edukalt toimus juurutamistegevus feromoonide, hapnikuanalüsaatorite jt. alal.

2. Soovin, et uuel aastal oleks võimalik teaduskonna I kursus komplekteerida täies ulatuses täppisteadustest sügavalt huvitatud noortega ja et nendest kuluneks õpiaja jooksul vääriline vahetus vanema põlvkonna teaduritele ja pedagoogidele. Samuti sooviksin, et me oma õpetöös ja teadustöös ikka suudaksime olla vajalikul tasemel nii materiaalse baasi kui ka töö sisu poolest.

* * *

● PROFESSOR ATKO VIRU, KEHAKULTUURITEADUSKONNA DEKAAN:

1. 1984. aasta tõi teaduskonnale mõndagi meeldivat. Üleliidulistel üliõpilasmängudel tuli TRÜ esindus (moodustas vabariigi koondise põhituumiku) 21. kohale. Esimesel pilgul võib see küll tunduda ebaõnnestumisena, kuid võttes arvesse asjaolu, et võistles üle viiesaja kõrgkooli, on siiski tegemist tubli saavutusega. Aivar Ojastut võib aga neil võistlustel julgelt pidada üheks parimaks sportlaseks.

Massispordi seisukohalt on aga väga meeldiv, et üliõpilaste suhtumine kehakultuurisse ja spordisse on paranenud. Ilmekaks näiteks on märksa massilisem osavõtt Tartu suusamaratonist.

Rõõmustas, et kehakultuuriteaduskond sai kolmanda teadusdoktori: 12. mail kaitses Jaan Pärnat edukalt väitekirja.

2. Uus aasta seab tippsportlastest üliõpilaste ette nii meil kui ka teistes kõrgkoolides mitmeid uusi probleeme. Nimelt ei või NSV Liidu Ametiühingute Kesknõukogu otsuse põhjal töötajad ning teenistujad enam osa võtta pikaajalistest treeningkogunemistest. See tähendab üliõpilaste osa kasvu tippspordis. Kahjuks on siin ka oht, et õppeedukus võib langeda.

1985. aastal jätkub dotsent Teet Seene tänavu alanud naisüliõpilaste erigrupi kehalise kasvatuse eksperiment.

Rõõmustaks, kui kõik üliõpilased kasutaksid oma noorust, elujõudu ning vaimuerksust sihipäraselt. Oma teaduskonna üliõpilaste puhul aga sooviksin, et ei õppimine ega sport ei jääks teise arvel vaeslapse ossa, vaid ikka käsikäes sammuksid.

* * *

● DOTSENT VALNER KRINAL, MAJANDUSTEADUSKONNA DEKAAN:

1. Majandusüliõpilane '84 oli tavaline noor inimene, täis energiat, mis läks vajalikus suunas. Ta õppis, tegi ühiskondlikku tööd. Ei plahvatanud. Elavnesid üliõpilasorganisatsioonid. Kiidaksin ametiühingut ja esimeest Raivo Meeritsat ning ühiselamunõukogu eesotsas Peeter Vihmaruga.

Veel on palju arvestusvõlgu.

Õppejõud '84 olid tasemel. Teaduskonnast tuli kaks doktoritööd — Heino Siigur ja Vambola Raudsepp. On soov pöörata rohkem tähelepanu metoodilisele tööle. Meil ei ole ka oma Gustav Naani, kelle avalikele loengutele massiliselt noori tungiks. Sinna poole peab püüdma. Rohkem on vaja õppekirjandust.

Teaduskonna maine määravad ära majanduse kitsaskohad. Mida rohkem kitsaskohti, seda väiksem on sisseastumiskonkurss.

2. Erilist põhjust muretsemiseks uuel aastal siiski ei ole. Lõpetajad on üldiselt rahul. Teaduskonda on palju abistanud Kaubandus-, Rahandusministeerium ning ETKVL. Jäänud on isade-poegade ja emade-tütarde probleem.

Kui midagi soovida, siis et järgmisel aastal oleks eelkõige rohkem noormehi. Ja palju ühiseid üritusi, kus ka õppejõud oleksid üliõpilaste seas omad ja vastupidi.

* * *

● DOTSENT MATI KILP, MATEMAATIKATEADUSKONNA DEKAAN:

1. Oli nii muresid kui rõõme. Ikka on veel palju neid, kes matemaatikas ainult teiste teadusharude teenrit tahavad näha. Teaduskond kipub väglsi vähenema. Suurim tööalane rõõm — üle pikkade aastate saime vastuvõtuplaani täis.

2. Tahaksin, et matemaatikateaduskonna tudengid oleksid nilsama tublid kui eelmisel aastal. Et oleks rohkem aega töötegemiseks. Et meil kõigil oleks rohkem rõõmsaid hetki.

* * *

● DOTSENT JAAN SOOTAK, ÕIGUSTEADUSKONNA PRODEKAAN:

1. Mööduv aasta andis teaduskonnale kaks uut teaduskandidaati — Rait Maruste ja Heiki Pisukese. Üleülikoolilises sotsialistlikus võistluses tulime võitjaks. Tore oli kohtuda vanade sõpradega kevadisel teaduskonna päeval, esmakordsel üle paari aastakümne. Praegune teaduskonna komsomolisekretär Toomas Kivimägi on osutunud väga asjalikuks komsomolijuhiks, komsomolitöö teaduskonnas läheb ülesmäge.

2. Et noori õppejõude Paul Varulit, Peeter Järvelaidi, Raul Naritsat, Jüri Põldu, Erik Kergandbergi, Kuldar Andeatit ja ehk mõnda teistki võiks tuleval aastal nimetada esimese punkti all kui vastseid teaduskandidaate. Et meil kõikide probleemide lahendamisel jätkuks rahulikku meelt.

* * *

Küsimusi ja vastuseid aitasid organiseerida või kirja panna üliõpilased Jaan Lukas (ajaloo II k.), Jaanus Harro (ravi IV k.), Pille Pentel (geogr. II k.), Tiit Pruuli (žurn. II k.), Indrek Kannik (žurn. II k.), Helle Omarik (maj. küb. IV k.), Age Virkus (mat. III k.), Triin Rahnu (õigust. II k.).

SELLE AASTA VIIMASED UUDISED

Saadikukandidaadiks EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan

Teisipäeval kogunes aulasse ülikooli kollektiiv, 24. veebruaril toimuvateks valimisteks esitati Eesti NSV Ülemnõukogusse oma kandidaat. Parteikomitee sekretär dots. Advig Kiris tegi ettepaneku esitada Tartu Ülikooli valimisringkonnas nr. 137 saadikukandidaadiks EKP Keskkomitee büroo liige, EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan.

Tema kandidatuuri toetati järgnenud sõnavõttudes. NLKP ajaloo kateedri prof. Lembit Raid tutvustas R. Ristlaane elulugu, meenutas tema tegevust ülikooli juubelikomisjoni esimehena. Majandusteaduskonna dekaan dots. Valner Krinalil on tulnud seltsimees Rein Ristlaanega kokku puutuda oma eriala valdkonnas. On ju R. Ristlaan majandusteaduste kandidaat ning juhtinud ka seda ala. Üliõpilaste nimel toetas esitatud kandidatuuri õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane, komsomolikomitee asesekretär Andi Kasak.

Ühel häälel esitatigi valimisringkonna nr. 137 saadikukandidaadiks EKP Keskkomitee sekretär Rein Ristlaan. Tema usaldusmeheks valiti professorid Lembit Raid ja Vambola Türk.

Koosolekust võttis osa ka linna parteikomitee esimene sekretär Enn-Arno Sillari.

VARJE SOOTAK

Kohtumine Enn-Arno Sillariga

19. detsembril rääkis ühiskonnateadlastele EKP Tartu Linnakomitee esimene sekretär Enn-Arno Sillari linna mõningatest arenguprobleemidest, elamuehituse perspektiividest ning kultuuri-, hariduse ja noorsooküsimustest. Ta rõhutas, et on vaja parandada üliõpilaste ideoloogilist kasvatustööd ning tauniis ühiselamutes valitsevat korralagedust.

TRÜ ühiskonnateadlaste ja linnakomitee juhtivate töötajate niisugused kontaktid on traditsiooniks muutumas ning kasulikud mõlemale poolele.

Kohtumisele järgnenud parteikoosolekul arutati kateedrite ülesandeid võidu 40. aastapäeva tähistamisel. Tehtut ja teha tulevat analüüsis prof. Johannes Kalits.

REET KANDIMAA,
NLKP ajaloo kateedri aspirant

EKP TRÜ komitees

● 24. detsembri koosolekul võeti NLKP liikmeks kaubandusökonoomika IV kursuse üliõpilane **Margus Talur**, majanduskiberneetika ja statistika kateedri stažöör-uurija **Urmas Varblane**, kehakultuuriteaduskonna IV kursuse üliõpilane **Mehis Viru**, füüsikaosakonna V kursuse üliõpilane **Hugo Mändar** ja matemaatikateaduskonna V kursuse üliõpilane **Mart Raukas**.

● Arutati parteikomitee 13. detsembri 1982. aasta otsuse «Üliõpilaskommunistide juhtivast ja suunavast osast arstiteaduskonna komsomoliorganisatsiooni töös» täitmist. Teaduskonnas on praegu 29 üliõpilaskommunisti, kõige rohkem spordimeditsiini ja raviosakonnas. Suur osa neist tegutseb osakondade või teaduskonna komsomolibüroodes, nende hulgas on ka komsomolikomitee liikmeid.

● Arutamisel oli ka ÜPP tõhustamise kohta vastu võetud mitme otsuse täitmine.

● 25. detsembril oli parteikomitee koosolekul kõne all EÜE Lõuna-Eesti reglooni suvine töö.

Autasustamisi

Kauaaegse eeskujuliku töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest autasustati 60. sünnipäeval ENSV KKEH Ministeeriumi aukirjaga teadusraamatukogu peabibliograafi Eha Saarmaad ja operaator Laine Kilki.

ENSV Rektorite Nõukogu selle aasta ajakirjanduspreemiate saajate hulgas on TRÜst kevadel I kursuse lõpetanud Aavo Kokk, kes praegu teenib Nõukogude armees. Palju õnne!

Tänu

Hoolsa töö eest pälvisid rektori käskkirjas tänu ja õnnitluse 50. sünnipäeval pedagoogika kabineti juhataja Ilme Soop, meister Evi Kukk ja majahoidja Elvira Puchs. 75. sünnipäeval puusepp Harald Tuvi ja 80. sünnipäeval abitööline Johannes Paju.

60. sünnipäeva puhul pälvisid tänu kauaaegse eeskujuliku töö eest peabibliograaf Eha Saarmaa ja operaator Laine Kilk.

XII ● MOCKBA ● 1985

KKTs

Suvel peetavast XII ülemaailmsest noorsoo ja üliõpilasfestivalist ning eelmistest suurfoorumitest kõneles kolmapäeval kehakultuuriteaduskonna tudengitele ELKNÜ EPA komitee asesekretär ideoloogia alal Erli Aasamets. Küsimusterohke vestluse järel mindi lahku kokkuleppega kohtuda uuel aastal taas. Siis tuleks kõne alla festivali ettevalmistamine.

SIRLY LEOLA,
KKT III k.

Keeleteaduse piiridest

Mille poolest on strukturaallingvistiline arusaamine keeleteaduse uurimisala piiridest lihtsustav? Kas tuleks erinevalt piiritleda häälikutega tegeleva foneetika (traditsioonilise foneetika ja fonoloogia) ja keelemärkidega tegeleva lingvistika (morfoloogia, süntaksi ja semantika) uurimisalad? Kas keelemärkide tähendusi tuleb kirjeldada mittekeeleliste teadmistega koos või neist lahus? Kas keeleteaduse uurimisala tuleb rangelt piiritleda?

Nendele ja mitmetele teistele praegu lingvistikas aktuaalsetele küsimustele püüti selgitust leida 7. detsembril toimunud ÜTÜ eesti keele ja soome-ugri keelte ringi väitlusõhtul «Keeleteaduse piirid». Et lingvistika uuemad suunad on lähenenud psühholoogiale — uuritakse suhtlusprotsessi, keelemärkide tähendussisu, lause sidumist tekstiga ning tekstilt teadmistestruktuurile üleminekut —, püütigi probleemidele sellest aspektist läheneda.

Toomas Heibi koostatud põhjalikule küsimustikule vastasid psühholoog Jüri Allik ja keeleteadlane semantik Haldur Õim. Erinevalt loodetust polnud kahe põhiväitleja seisukohtades suuremaid lahkuminekuid. Jõuti otsusele, et nn. teaduse kaitsepookimise seisukohast oleks mõistlik tõmmata mingid piirid keeleteaduse ja teiste teaduste uurimisvaldkondade vahele. Et aga tegelikkuses võib iga teadus tegelda probleemidega, mida ise oluliseks peab, on piiride tõmbamine kokkuleppe ja formuleerimise küsimus.

Keele põhifunktsioon on ikkagi suhtlemine, mis toimub teatud juhtsignaalide abil ja ilmselt peaks lingvistika seda valdkonda edasi uurima.

Pärast põhiväitlejate arvamuste ärakuulamist algas äge mõttevahetus kuuldu üle. Omapoolseid täiendusi ja arvamusi lisasid prof. H. Rätsep, A. Krikmann, T.-R. Viitso, U. Uibo, T. Seilenthal ja T. Help.

Huvist ürituse vastu andis tunnistust arvukas osavõtt (üle 50 inimese) ja hilisem hoogne arvamuste avaldamine.

Vaatamata ürituse sensatsioonilisele pealkirjale jäid keeleteaduse piirid seekord veel paika panemata, kuid keelehuvilised kuulsid palju huvitavat, mille üle tasub mõtelda.

KÜLLI POKK,
eesti fil. III k.

Kiri sõjaväest

Aastavahetusel saab paljudel I kursuse poistel poolteist-kaks kuud sõduriaega täis. Esimesed poolsada päeva armees tähendavad palju. Eriti akadeemilisele noorusele, kes on ootamatult täiesti uude keskkonda sattunud.

Noorsõduri kohanemisajaks armeega on karantiinipäevad. Selle väeosa täiendus oli 69 meest, erinevaist paigust ja veel erinevamatest rahvustest. Eestlasi tuli kokku neli: Jaak Vilo rakendusmatemaatikast, Sven Ohlau keemiast ja mina. Neljas Maarjamaa mees Andri Aumere on TPI peenmehaanik. Väeosa spetsiifika nõuab polütehnilise haridusega sõdureid, mistõttu ajalootudengina tunnen ennast nagu part pääsukeste parves. Teisest küljest on jälle tore end tunda kodus poliitloengutel ning ise poliitinformatsioone teha.

Omaette loo võiks kirjutada kirjast. Oma kaheksateistkümne eluaasta jooksul olen postkastist hulgaliselt kirju leidnud. Aga alles nüüd, sõjaväes, ehk õppisin hindama kirja väärtust. Elad, teenid ning ootad sõnumit kodunt või ülikoolist. Toob välipost ümbriku, rebid selle kannatamatult lahti ja ahmid silmadega ridu. Loed veel kord üle, et midagi kahe silma vahele ei jääks.

Eriti hinnas on ülikooli uudised. Ema kirjade kõrval tekitas rõõmsat elevust kursusejuhendaja kiri. Dotsent Hillar Palametsa sõnum tõi korrapealt kõik valgete sammaste vahel toimuva kätte. Rõõm kerkis kahekordseks, kui leidsin kirja lõpust dekaan Allan Liimi read.

Ülikoolivaim?! On tõesti olemas. Kui ma seda tarkusevaramus endas tunnetada ei jõudnud, siis väljaspool küll. «Kust oled? Tartust? Kas ülikoolist? Jahl Saame tuttavaks, mina olen ...» Selliseid dialooge tuli mulgi kogunemispunkti ette. Omad, ülikoolipoisid. Enne võhivõõras noormees muutus kohe kuidagi lähedaseks.

Alma mater, Sa toetad meid julgustavalt ka siis, kui me enam Su rüpes ei ole. Ajutiselt muidugi. Kursus mõlgub meeles iga päev. Ehkki koosõppimise aeg oli lühike, on mingi «oma» mentaliteet jäänud. Samal ajal saadab vana Pälson oma elanikud hommikul õppima ja võtab õhtul taas lahkelt vastu. Kaugelt üle südaöö kustub viimane tulesilm aknas. Tavaline asi, eks jul Sess läheneb. Külma verd ja raudset närvi kõigile, ka Sulle, OMA kursus.

KALEV VILGATS

* * *

Peaaegu iga nädal toob toimetusse ka mõne kirja sõjaväest. Oleme vastata püüdnud, paljudele läkitame ka TRÜ ajalehte. Täname kõiki nende kirjade eest. Omalt poolt ootame kaastöid lehele. Täna avaldatud kirja autor on ajalugu õppima tulnud Kalev Vilgats, keda paljud teavad hoopis ÜTÜ juhina.

Anname täna siin kõigile TRÜ üliõpilastest sõdurpoistele edasi südamlikud uue aasta soovid. Palju õnne ja edu!

Filmiklubi sügissemester

Avaüritus: 20. septembril — P. Todorovski «Sõjaväljaromaan».

Viimane üritus: 19. detsembril — R. W. Fassbinderi «Maria Brauni abielu».

Kokku toimus 24 õhtut + üliõpilaspäevade filmikavad.

Vaadati ungari, poola, itaalia, jaapani, hispaania, jugoslaavia, ukraina, gruusia, eesti jt filme.

Nõukogude filminädal — sel aastal kolmandat korda, näidati nõukogude filmikunsti klassikat.

Režissöörid, kellega lähemalt tutvuti: K. Zanussi, I. Szabó, A. Kurosawa, R. W. Fassbinder, V. Abdrašitov.

Üllatus: jugoslaavia film «Kes seal laulab?» 12. detsembril taas Vanemuise 46 ringauditooriumis.

Vanim film: 1930 A. Dovženko «Maa».

Uusim film: V. Abdrašitovi «Planeetide paraad». Kohtuti režissöörriga.

Populaarsemad filmid: «Sõdalase vari», «Kes seal laulab?», «Ivan Groznõi».

Filmikirjutiste võistlus

kuulutati välja märtsis ning lõppes 16. novembril. Laekus 6 kirjutist neljalt autorilt (1976. aasta võistlusele toodi üksnes 2 kirjatükki). Töid luges ja hindas žürii: Varje Sootak («TRÜ»), Vaike Kalda (Vabariikliku Filmiklubide Nõukogu sekretär), Aune Unt (TRÜ FK president), Jaan Ruus (ajakirja «TMK» filmiosakond) ja Verni Loodmaa (ELKNÜ TRÜ komitee asesekretär). Niisiis, igale loole oma hindajat

Hinde «hää» sai ef II Riho Laanemäe kirjutis «Kuidas portreteerida provintsilinna», «üsna hääks» hinnati Jaanus Järsi (bio V) «Nägemusest ja selle tõlgendamisest» ning Peep Jahilo (ef V) kirjutised. Ära märgiti Kadri Uguri (ž I) kirjatöö «Räägime amatöörkinost» (seni avaldamata). Osavõtjaid auhinnatakse uue semestri avaüritusel, pikem kommentaar lehes ilmub pärast seda. Küllap siis algab ka uus võistlus.

Sessivaheldus tuleb kindlasti.
Pimedat ekraani ja hüva põrumist!

Filmiklubi

Lugupeetud muusika- ja spordiankeedi täitjad!

Selles lehes te tulemusi veel teada ei saa. Miks? Asi on nimelt selles, et lisaks parimaks peetute nimedele tuleks pikemas kommentaaris analüüsida ka küsitlusele vastajate maitset, korrektsust, isegi aktiivsust. Praegu ei jätku kahjuks enam aega ega leheruumi. Tuleme selle teema juurde tagasi uue aasta esimeses lehes. Kellel veel oma hinnang andmata, lasku see kohe postkasti!

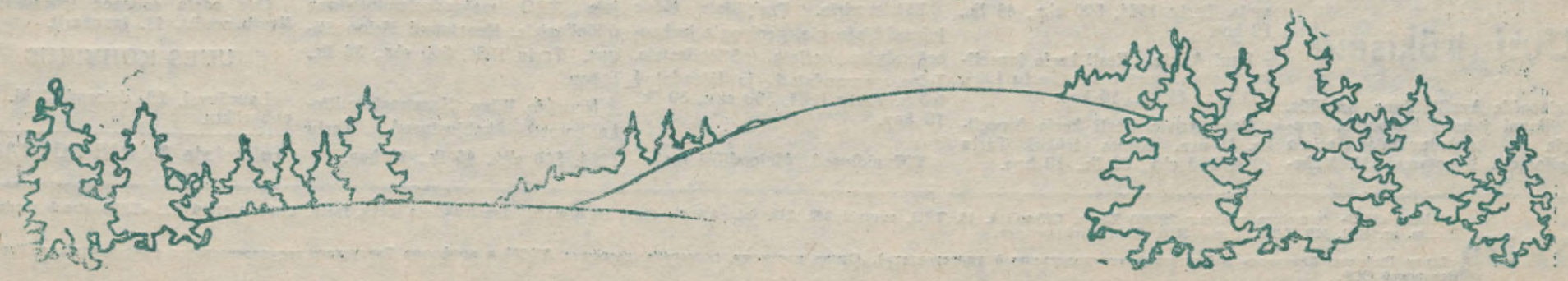

* * *

«TRÜNN» (ehk «TRÜ» naljanurk») võttis hoogu terve semestri ja ilmutab nüüd end peaaegu tervel tagumisel küljel. No hea, et lõpuks siiski asja sai. Et naljanurk järgmisel semestril jälle materjali puudumise pärast ilmavalgust nägemata ei jääks, selle eest võiksid viia teaduskonnad ka ise natuke hoolt kanda. Igatahes uue aasta esimese lehe on lubanud sisustada keemikud. Kes on järgmised? Pakuks välja geograafidele. Neil ju oma õhtul koguni näitus olnud.

Need karikatuurid joonistas Marek Strandberg, loo kirjutas Tiit Lennuk.

Aga igaüks, kes arvab, et ta on ühe naerma ajava loo paberile pannud või seesuguse pildi joonistanud, võiks julgesti seda ka «TRÜle» pakkuda. Nii et, «TRÜNN» jääb ootamalt!

* * *

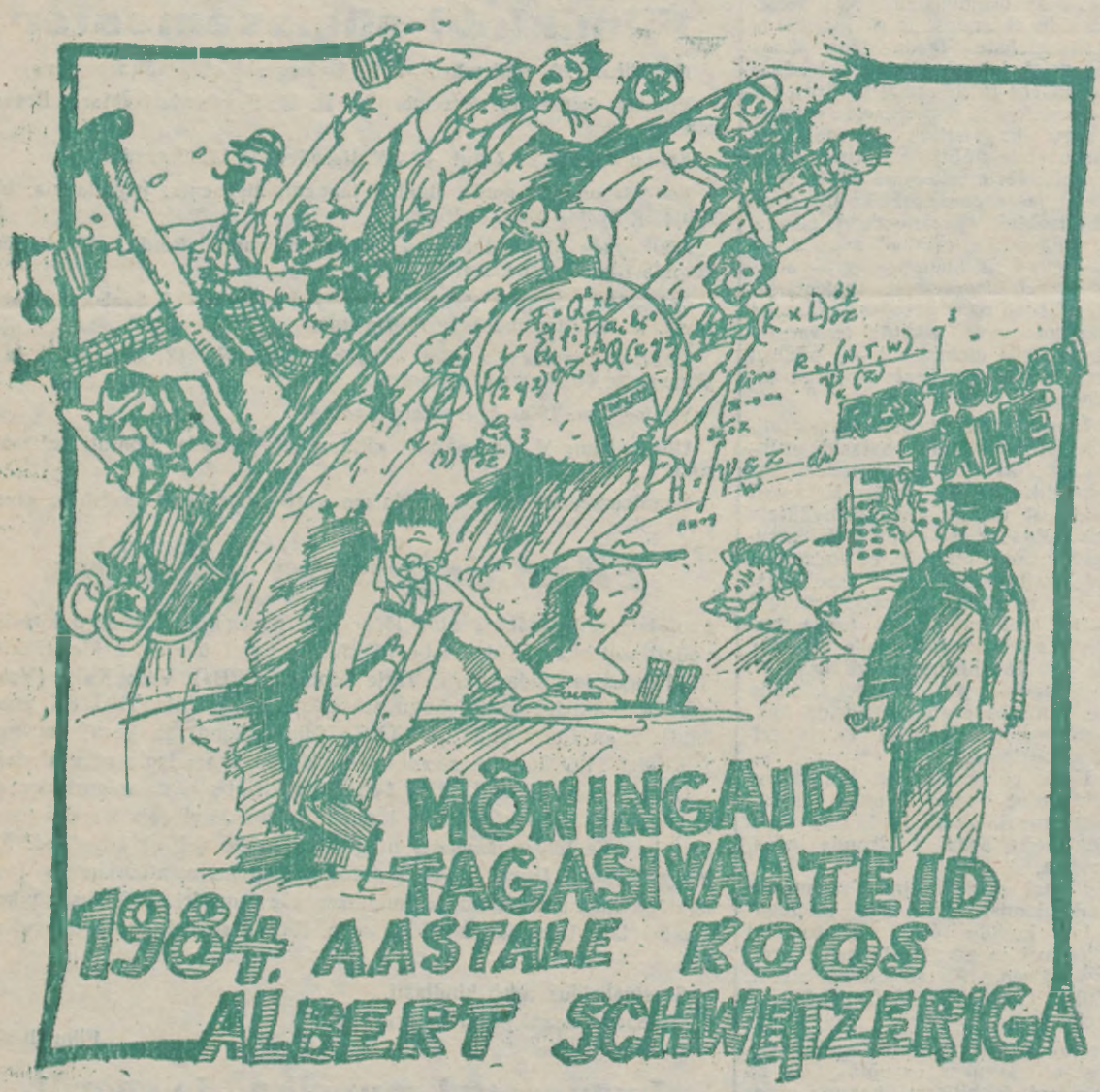

Vestlust lugupeetud õpetlasega alustasime ilusatest asjadest.

Mööndunud aasta tublide töötulemuste eest paigutati ülikooli auhalvlile mitmeid eesrindlasi eesotsas akadeemik Paul Aristega.

Kas teate ehk nimetada mõnd meest, kes võib-olla ülekohtuselt selliest aust ilma jäi?

* *Siin tuleb nimetada David Hume'i (1711—1776) ja Adam Smithi (1720—1790) (lk. 133).*

Pika sammu edasi astus ka tudengiteadus. NSVL Teaduste Akadeemia presiidium andis 1983. aasta üliõpilastööde konkursi diplomi Andrus Saluperele V kursusel valminud uurimuse «Jäikplastsete ümarplaatide optimaalne konstrueerimine» eest.

Ehk liisaksite oma kommentaarid antud tööle.

* *Kuna Marcus Aurelius on talle seltööd teinud... (lk. 124). Ka Cicero täkendab talle palju, sest tema kirjatöödest leiab ta õilsa, mõtlemisel rajaneva moraali (lk. 122).*

Tema teka jääb alnult selle omanduse ratsionaalne põhjendamine (lk. 122). Väljatõõtatud sai see aastail 1914—1917 Aafrika ürgmetsas (4).

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XXVIII konverentsil ütles tollane sekretär aruandekõnes välja arvamuse, et «mõnevõrra on elavnenud kultuurtöö». Oli tal tõepoolest õigus?

* *Ta eksis (lk. 294). Seda eksitust pole vaja kaugelt otsida (lk. 83).*

Kuidas meeldis suvine tudengite «Gaudeamuse» sõprusring?

* *Mis kummaline ring! (lk. 68). Mis kummaline ring! (lk. 68).*

Paljud moralistid tunnevad muret üliõpilaste ohjeldamatuse pärast: alkoholsed joogid, porduelu. Kas teie andmetel on esinenud sääraste naudingutega liialdamist?

* *Ülemäärasusest ei saa juttugi olla (lk. 106). Vooruseõpetus on niisama väke eetika kui kõik on luu (lk. 106).*

Ja lõpuks, mida te sooviksite ja soovitaksite tudengkonnale 1985. aastaks?

* *Peab tulema uus renessanss, palju suurem kui see, mis meid keskajast välja tõi (lk. 69). Ja abielluda tuleb eelistatult talvel ning võimalust mööda põhjatuule korral (lk. 109).*

Sellega on probleem ära näidatud (lk. 87)...

Albertiga vestles
Tähe tänava supisabas
TITOK

Moes on simmanid

Igaüks teab ise, kust saab rahvarlided ja kes õpetab polkat tantsima. Pole neid õlgigi nii lihtne võtta.

Majandusteaduskond pidas oma simmani maha uues kohvikus. Verivorstid lõhnasid küll juba laual, aga näärimeeleolu tuli alles ansambli «Kannel» avalooga. Esimesed rahvariides peolised läksid tantsupõrandale.

Hoogsat polkat kaua ei tantsi. Peab valet pidama. Kõige tugevamad maadlesid muidugi nurgas õlgedel. Esinesid näärilaulude tauljad, luuletuste tugejad ja teisedki teretajad. Õnne läks valama õppejõudude esindaja Janno Reiljan. Kukk peaks täkendama poisterikast aastatl. Loteriipileti omanikud olid kõik, sest peosaali sisenedes oli piletikontrolöriks olnud ehtne mulk... Palju rõõmu tegid külla tulnud EPA poisid. Nalja ka. Ja jälle tantsima.

Ilus oli. Kõike oli parasjagu, miski ei tüüdanud. Kui ainult näärivana natuke rutem oleks kingituste jagamisele asunud.

Simmane'd võiks muidu ka olla, mitte ainult nääride ajal. Kõigil neil liktsalt PIDI tore olema, kes ise ennast talutütarde või -poegadena tundsid ja kaasa mängisid.

HELLE ÜMARIK,
kõb. IV k.,
teaduskonna pressisekretär

Päkapikkude nääritrall

Et pidu kibedat tööaega ei segaks, tuleb päkapikkudel oma nääripidu varakult ära pidada. Nii nad tegidki: 14. detsembril trallitas kiltsööni nääripuu ümber kirev seltskond päkapikke, kes küll kõik matemaatikatudengite ja -õppejõudude nägu olid.

Juba kolmandat aastat järjest pidasid matemaatikud oma nääripidu Vanemuise tänava õppekoone fuajees, mis oma libeda kiviparketi, kõrge lae ja suurejoonelise lülitriga lausa ballisaali mõõdu välja annab. Traditsiooniliseks saanud teaduskonna suurüritus on igal aastal eriilmeline: seekord sits päkapikkude näärttralli moodi, korraldajateks tavakohaselt II kursuse tudengid.

Oli õnnestunud eeskava (millele on tunnustuseks kutse esineda ka teistel nääripidudel), olid filmid, kus suure menuga esinesid peaosades meie teaduskonna õppejõud, olid tantsud ja mängud. Omalt poolt aitas piduliste tuju üleval koida ansambel «Rentaablus». Ja loomulikult oli ka näärivana.

Näärivanal ja tema vitsakimbul on läbi aegade olnud kasvatuslik iseloom. Ju vist sellepärast oligi meie näärivana nii väga kasvatusprodekaani tääle ja olekuga. Suurema kingikoti saamiseks püüdsid kõik kursused ja kateedrid näidata end muiduri parimast küljest.

Aitäh päkapikkudele, kes meile kuuse ette tisid, kingid pakkisid ja nii toreda peo korraldasid!

MATEMAATIKUD

● Tänases lehes on joonistanud Ilmar Kruusamäe (2. ja 3. lk.) ning Marek Strandberg (1. ja 4. lk.).

NB!

Uue aasta esimene lehenumber ilmub reedel, 11. jaanuaril.

UUES KOHVIKUS

Laupäeval, 29. detsembril kl. 19 puhkeõhtu.

Toimetaja VARJE SOOTAK

Uusi trükiseid

Anioonide kvalitatiivne analüüs. Praktikumi juhend bioloogia, geoloogia ja kaubatundmise eriala üliõpilastele. Koostanud H. Vahemets. Tartu 1984, 500 eks., 46 lk., 10 kop.

Paul Ariste. Eesti keele foneetika. I osa. Kuues trükk. Tartu 1984, 500 eks., 82 lk., 10 kop.

Paul Ariste Eesti keele foneetika. II osa. Kuues trükk. Tartu 1984, 500 eks., 66 lk., 10 kop.

Tiitrimeetria. Praktiliste tööde juhend bioloogia, geoloogia ja kaubatundmise eriala üliõpilastele. Teine, parandatud ja täiendatud trükk. Tartu 1984, 500 eks., 80 lk., 15 kop.

Töövaldlused. Metoodilisi materjale TRÜ majandusteaduskonna üliõpilastele. Koostanud Heino Sligur. Tartu 1984, 500 eks., 36 lk., 5 kop.

Nadežda Vihm. Hammaste mittekarioossed kahjustused. Tartu 1984, 500 eks., 46 lk., 10 kop.

Ajalehe «TRÜ» toimetuse aadress: 202400 Tartu, Ülikooli t. 18, TRÜ, ruumid 240, 241, tel. 3 51 80. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. «TRÜ» ilmub reedeti. Tellim. nr. 4711. MB-11494. Tiraaž 3000. Maht 1 trükipoogen.

«TRU» «Тарту Рийклик Ülikool» («Тартуский государственный университет»). Орган парткома, ректората, комитета ЛКСМ и профкома Тартуского государственного университета, г. Тарту Эстонской ССР.